

بُرهان مآثر





۲۴۴

## تاریخ برهان مآثر

شائع کردہ مجلس مخطوطات فارسیہ - حیدرآباد دکن

بہ حسن اعانت دولت آصفیہ دام اقبالہا



سلسله مخطوطات فارسیه (۲)

۲۴۴

# برهان مآثر

تألیف

سید علی طباطبای



در مطبع جامعه دهلی طبع گردید

۸۱۳۵۵

ع ۱۹۳۶





## ارکان مجلس مخطوطات فارسی

- ۱ رائٹ آرہیل نواب سر اکبر حیدر نواز جنگ بہادر (صدر نشین)
- ۲ نواب سر سید مسعود جنگ رکن اعزازی
- ۳ نواب صدر یار جنگ شروانی
- ۴ نواب محمد یار جنگ
- ۵ مولوی عبد الحق صاحب
- ۶ مولوی غلام یزدانی صاحب
- ۷ مولوی عبد اللہ العمادی صاحب
- ۸ ڈاکٹر نظام الدین صاحب پروفیسر فارسی
- ۹ مولوی سید ہاشمی صاحب (معمد اعزازی)
- ۱۰ نواب مہدی یار جنگ بہادر
- ۱۱ نواب اکبر یار جنگ
- ۱۲ ڈاکٹر عبد الحق صاحب پروفیسر عربی
- ۱۳ مولوی ہارون خاں صاحب پروفیسر تاریخ
- ۱۴ ڈاکٹر قاری کلیم اللہ صاحب
- ۱۵ مولوی عبد المجید صاحب سدیقی
- ۱۶ ڈاکٹر یوسف حسین خاں صاحب

## دیباچہ

برہان مآثر کا مولف علی بن عزیز اللہ طباطبائی ہے اور جیسا کہ برہان مآثر کے مطالعہ سے ظاہر ہوتا ہے مولف محمد قلی قطب شاہ کے عہد میں عراق سے دکن وارد ہوا تھا اور قلعہ تلدرک کے محاصرہ میں محمد قلی قطب شاہ کے ساتھ موجود تھا لیکن اسکے بعد قطب شاہ کی ملازمت سے غنجدہ ہو کر شاہان احمد نگر کی ملازمت اختیار کی اور تاریخ برہان مآثر برہان نظام شاہ کی فرمائش سے لکھی۔ سن تالیف ۱۰۰۰ھ برہان مآثر کے اعداد سے برآمد ہوتا ہے۔

مولف نے اس تاریخ کو تین طبقوں پر تقسیم کیا ہے جو حسب ذیل ہیں۔  
طبقہ اول سلاطین کبیرکے۔ سلطان علاء الدین حسن شاہ گنگوئی بہمنی کے حالات سے شروع ہوتا ہے اور سلطان فیروز شاہ بہمنی پر ختم ہوتا ہے۔  
طبقہ دوم سلاطین بیدر۔ سلطان احمد شاہ بہمنی سے شروع ہو کر سلطان محمود شاہ بہمنی پر ختم ہوتا ہے۔  
طبقہ سوم سلاطین احمد نگر۔ سلطان احمد شاہ بھری سے شروع ہو کر چاند سلطانیہ پر ختم ہوتا ہے۔

ہندوستان میں یہ کتاب ایک مدت سے نادر الوجود ہو گئی ہے اور جہاں تک معلوم ہو سکا اس کا صرف ایک قلمی نسخہ محترمی مولوی عبدالحق صاحب کے ذاتی کتب خانے میں موجود ہے۔ یہ دو جلدوں میں جلی قلم سے تقریباً پندرہ سو صفحات پر لکھا ہوا ہے لیکن اول اور آخر کے چند اوراق تلف ہو گئے ہیں اور اب زدکی سے بھی بعض عبارتیں بڑھی نہیں جاتیں۔ تاہم مجلس مخطوطات نے اپنے نسخے کی صحت میں اس سے بہت مدد لی اور شروع سے یہ مخطوطہ برابر مجلس کے استعمال میں رہا جس کے لئے مجلس مولوی صاحب ممدوح کی دل سے شکر گزار ہے۔

الگستان میں اس کتاب کے دو نسخوں کو برٹش میوزیم میں دیکھنے کا موقع ملا۔ لیکن ان سب سے بہتر و کامل تر نسخہ کبیرج میں محفوظ ہے جس کا پہلا حصہ غالباً خود مولف نے لکھا یا لکھوایا اور دوسرا اسکے بیٹے ابوالباب نے ۸۱۰۳۸ میں تکمیل کو پہنچایا ہے۔ اسی نسخہ کا عکس مکرمی مولوی غلام یزدانی صاحب سے مستعار حاصل کر کے مجلس مخطوطات نے اپنا نسخہ مرتب کیا ہے۔ مولوی غلام یزدانی صاحب کی یہ غایت کمال شکر گزاری کا موجب ہے۔ جہاں کہیں اس نسخہ کی صحت مولوی عبدالحق صاحب کے نسخہ سے کی گئی اس کا ذیلی حواشی میں حوالہ دے دیا ہے۔

واضح رہے کہ مولف برہان مآثر مورخ فرشتہ کا معاصر ہے اور اس کی مشہور تاریخ سے صرف

## فہرست عنوانات



صفحہ	عنوان
۱۱	طبقة اول در ذکر احوال خبر مآل سلاطین کبیرک و ایشان باصح روایات هشت تن بودہ اند - اول
۱۸	ایشان خدایگان اعلیٰ علاء الدین و الدایا ابو المظفر سلطان حسن شاہ الولی البہمنی است
۱۹	ذکر مخالفت اسماعیل مغ و مآل حال او
۲۱	ذکر توجہ روایات فتح آیات سلطان بدوب کبیرک
۲۴	ذکر جلوس سلطنت بادشاہ جم جاہ فلک بازگاہ سلطان محمد شاہ ابن سلطان علاء الدین حسن شاہ بہمنی
۳۶	ذکر سلطنت سلطان مجاہد شاہ بن سلطان محمد شاہ بن سلطان حسن شاہ بہمنی
۳۶	ذکر سلطنت سلطان داؤد شاہ اندر اللہ برہانہ
۳۶	ذکر سلطنت سلطان العالم و العادل ابو المظفر محمد شاہ ابن محمود ابن سلطان علاء الدین حسن شاہ
۳۹	ذکر سلطان شمس الدین داؤد شاہ ابن سلطان محمد شاہ
۴۱	ذکر سلطان غازیان تاج الدین و الدین ابو المظفر سلطان فیروز شاہ ابن احمد خان ابن سلطان علاء الدین بہمنی
۴۷	ذکر وحشیہ کہ مباحثہ سلطان فیروز و برادرش احمد خان کہ مخاطب بہ خاندان بود رونق نمود و
۵۳	مآل حال سلطان فیروز
۵۳	طبقة دوم در ذکر سلاطین آل بہمنیہ کہ فرمان فرمائے ملوک دین و در شہر بیدر بر سریر سلطنت
۵۳	متن کن بودہ اند اندر اللہ برہانہم
۵۳	ذکر خدایگان اعلیٰ شہاب الدین و الدین افضل سلاطین آل بہمن اشراف ملوک ملک دکی ابو الغازی
۵۵	سلطان احمد شاہ ابن احمد خان ابن سلطان سعید علاء الدین حسن شاہ
۵۷	کنتار در میزبانی و وقاف شہزادہ عالمیان ظفر خان
	ذکر توجہ افضل السلاطین ابو الغازی سلطان احمد شاہ بہمنی بغرائے متمر دین و مشرکین اطراف ممالک
	محروسہ

چند سال قبل ایشے اپنی کتاب کی تدوین کی ہے لیکن جیسا کہ اوپر بیان کیا گیا ہندوستان کے دوسرے سلاطین سے قطع نظر کر کے صرف سلاطین دکن کی تاریخ لکھی ہے اور اس لئے بھی یہ کتاب اہل دکن کی نظر میں خاص اہمیت رکھتی ہے اسی سبب سے صدر نشین مجلس جناب والٹ آرہیل سر اکر جیدر نواز جنگ نے خصوصیت کے ساتھ تحریک فرمائی کہ اس نادر تاریخ کو چھاپ کر محفوظ اور افادہ عام کے لئے شائع کر دیا جائے جو کتاب کی کئیابی کے علاوہ ضخامت کے باعث بھی ایک دشوار و خرچ طلب کام تھا۔ بارے مجلس مخطوطات کی دو ڈھائی سال کی محنت سے صدر نشین مملوح کی تحریک نے عمل جامہ پہنا اور دکن کے قرون وسطیٰ کی یہ نادر تاریخ ارباب علم و شوق کے سامنے پیش کی جاسکی۔

اس میں شک نہیں کہ مولف کتاب انشا پردازی کے جوش میں کہیں کہیں تاریخی صحت کا بھی پورا لحاظ نہیں رکھ سکے اور تحقیق کی میزبان میں اس کا مرتبہ فرشتہ سے کم ہے۔ جو موقعوں پر اس کے طویل و غیر متعلق مضامین کے بھی صرف نمونے درج کر لے پر اکتفا کرنا پڑا جس کا کتاب میں حوالہ دے دیا گیا ہے۔ بائیں ہمہ اسکے بیان سے فرشتہ کے قول کی تصدیق و تکمیل اور بعض مقامات پر تصحیح میں بیش قیمت مدد مل سکتی ہے۔ اس قسم کے اہم اختلاف روایات کا کتاب کے ذیلی حواشی میں اشارہ کر دیا گیا ہے اور اس معاملہ میں سر ولری ہیک کے انگریزی ترجمہ برہان سے بھی مدد لی ہے جو چند سال ہوئے انڈین اینٹی کوری میں بہ افساط چھپا اور پھر کتاب کی صورت میں شائع ہو چکا ہے۔

مجلس مخطوطات سر ولری کی احساندہ ہے کہ انہوں نے اس نسخہ کی طباعت کی اطلاع پا کر اپنے ترجمے کا ایک نسخہ مجلس کو ہدیۂ ارسال کیا اور جناب محرم اولدھم صاحب (سی آئی ای) کے حسن توسط کا بھی شکریہ ادا کرتی ہے۔

کتاب کے مقابلے اور بیہیض و تصحیح کا تمام کام مجلس کے کارکن شیدا محمد صاحب کی قابل قدر سعی اور مولوی محمد زکریا صاحب کے تعاون سے سرانجام ہوا اور طباعت کی خوبی کے لئے مطبع جامعہ دہلی تحسین کا سزاوار ہے۔ فقط۔

سیدہاشمی

جیدر آباد دکن

یکم دسمبر ۱۹۳۶ع

متمد انجری مجلس مخطوطات فارسیہ



- ۶۱ ذکر توجه سلطان صاحب قران (سلطان احمد شاه) بجانب قلعه كهرله و مجاربه الغان حاكم مالوه
- ۶۵ ذكر وحشتي كه ميان افغان السلاطين سلطان احمد شاه و سلطان احمد شاه كجراتي روي نمود
- ۶۶ ذكر توجه رايات نصرت آيات احمد شاهي بانقام سپاه كجرات و باهم صلح نمودن
- ۶۸ ذكر توجه سلطان دارا نژاد (سلطان احمد شاه) به تسخير بعضي قلاع و بلاد
- ۷۲ ذكر شمه از خصال سلطان احمد شاه
- ۷۴ ذكر ايام سلطنت و زمان خلافت سلطان اعظم الاكرم علاء الدنيا و الدين ابو المظفر احمد شاه بن احمد شاه
- ۷۸ ذكر طغيان محمد خان برادر سلطان (علاء الدين احمد شاه)
- ۸۱ ذكر واقعه قتل سادات چاكنه
- ۸۴ ذكر وحشتي كه ميان سلطان فریدون تمكين سلطان علاء الدين و سلطان محمد خلجي روي نمود
- ۸۸ ذكر سلطنت سلطان همايون شاه ابن سلطان علاء الدين احمد شاه
- ۹۶ ذكر سلطنت سلطان نظام شاه ابن سلطان همايون شاه
- ۹۸ ذكر مجاربه سلطان محمود خلجي با بادشاه جمجه سلطان نظام شاه طاب ثراه
- ۱۰۷ ذكر سلطنت اشجع السلاطين سلطان محمد شاه ابن سلطان همايون شاه طاب ثراه
- ۱۰۹ ذكر ميزباني و زفاف حضرت سلیماني (سلطان محمد شاه) در كمال بهجت و شادمانی
- ۱۱۴ ذكر نامزد فرمودن سلطان ممالك دكن (سلطان محمد شاه) خواجه محمود گاون را بجهاد مشركين كوكن
- ۱۱۹ ذكر فتح قلعه ويراكر بر دست لشكر ظفر اثر
- ۱۲۰ ذكر توجه عساكر نصرت مآثر حضرت سلطان كيتي ستان بدفع بر كشته بيه ايمان
- ذكر نصرت فرمودن سلطان كيتي ستان بجانب كنج و آن حدود و كشته شدن خواجه جهان باغوائے حاسدان مردود
- ۱۲۵ ذكر ايام سلطنت مهر سپهر خلافت و مشرتي فلک سعادت كيوان سعود سلطان محمود انار الله برهانه
- ۱۳۴ ذكر مخالفت صريح و مناظرت قبيح كه از امرايے دكن نسبت بسطان زمن روي نمود
- ۱۳۸ ذكر طغيان بهادر كيلاني و توجه حضرت صاحبقراني بدفع او
- ۱۴۷ ذكر احوال خجسته مال شهریار فریدون خصال خدايان دارا فر ابو المظفر سلطان احمد بحري
- ۱۶۷ گفتار در مجاربه شهزاده كامگار در سن صبي با سپاه كفار فجار
- ۱۷۰ ذكر فرستادن شاهزاده صف شكن بولايت جنير و ساير محال كوكن
- ۱۷۴ ذكر توجه شاهزاده صف شكن بتسخير قلعه سنير و سائر قلاع و بقاع ولايت كوكن
- ۱۷۸ ذكر توجه شاهزاده كامران بمعاونت سلطان ممالك ستان و مجاربه با اعدائيے آن دولت ابد اقتران
- ۱۸۸ ذكر شهادت مجلس اعلى و منصب معلی ملك نائب وصی خاص و وقوع مخالفت و نزاع شاهزاده صف شكن و امراء دكن
- ۱۹۰ ذكر توجه شاهزاده فریدون خصال باستيصال على نالشی دهي و رسيدن آن بد فعال بجزائيے ضلالت فكر
- ۱۹۴ ذكر انضمام سپاه شيخ موکتي بدفرجام و كشته شدن آن تيره بخت بر كشته ايام
- ۱۹۶

- ۱۹۸ ذكر توجه اعدا مرتبه ثاني بمجاربه آن فراژنده رايث جهانياني
- ۲۰۱ ذكر توجه امرا هرة بعد اخري بدفع شاهزاده ممالك ستان و گرفتاري ايشان بر دست رومي خان
- ۲۰۶ ذكر جلوس حضرت سلیماني سلطان احمد شاه بحري بر سريري سروري و جهانياني
- ۲۰۵ گفتار در بيان موجبات رزم و بيكار عادل خان با شهریار عالميان اشرف همايون سلطان احمد بحري
- ذكر تسخير قلعه ديوكير كه بدولت آباد اشتهاار يافته و سبب بنائيے شهر احمد نكر كه در لطافت آب و هوا آبرويے شهر بيدر بر خاک هبا و هدر بدر ريخت
- ۲۰۸ ذكر بنائيے شهر احمد نكر حرسها الله عن الفتنة و الشر
- ۲۱۳ ذكر فتح قلعه دولت آباد بتأييد حضرت خالق العباد
- ۲۱۶ ذكر بنائيے قلعه احمد نكر حرسها الله عن الوهن و الخطر
- ۲۱۸ ذكر توجه حضرت سلیماني با سپاه منصور بعوث محمود شاه برهانيپور و مجاربت محمود شاه كجراتي و بيان مال آن حال
- ۲۲۰ ذكر وفات دستور آسف صفات مسند عالي ملك نصير الملك كجراتي و تفويض مسند وزارت بميان چندو
- ۲۲۵ ذكر واقعه هائله بادشاه جمجه فلک بارگاه سلطان احمد شاه تور الله مضجعه و مثواه
- ۲۳۸ ذكر شمه از خصال رشيه و فضایل مرضيه آن شهریار ملائكت انوار فرخنده آثار عليه رحمة الله الملك الفقار
- ذكر جلوس حضرت سليمان فریدون مكن ..... برهان نظام شاه انار الله برهانه بر سرير جهانياني و وقائع ايام خجسته فرجامش على سبيل التفصيل
- ۲۳۳ ذكر موجبات نزاع و جدال كه در ميادی حال ميان شهریار فلک اقتدار برهان نظام شاه و شيخ علاء الدين عماد الملك بوقوع ييوسمه و بيان التهاب ايران آن قتال و جدال و مال آن حال
- ۲۳۶ ذكر فتح حضرت سلیماني بعون عنايت حضرت يزداني
- ۲۳۹ ذكر استيلائي عزيز الملك و تعميم بلائي او در وكالت و پيشوائی و خيال محالي كه در استيصال آن نهال چمن اقبال يخته بود و بيان سزا و جزائيے اعمالش كه پروژكارش عايد شد
- ۲۴۰ ذكر مجارباتي كه شهریار ملكي ملكات را با عماد الملك تكويده صفات روي نمود و انضمام عماد الملك در مجاربه اخير و رفتن بكجرات
- ۲۴۹ ذكر حرب سوم حضرت سلیماني با عماد الملك بيدادكر
- ۲۵۶ ذكر تسخير قلعه پاتري
- ۲۵۹ گفتار در موجبات توجه شاه طاهر عليه الرحمة ببلاد هندوستان و مشرف شدن بخدمت شهریار كيتي ستان
- ۲۵۱ ذكر تغير دادن شهریار ملك دكن مذهب حنفيه را بمذهب اماميه
- ۲۵۸ ذكر واقعه سادقه كه موجب رسوخ واستواری حضرت شهرياری در مذهب حق ائمه اثنا عشر كه مقربان باری اند گردید و انوار فيض آثارش بامصار و اقطار رسيد
- ۲۶۴ ذكر حبس مولانا پير محمد شرواني و مال حالش
- ۲۶۹



- ۲۷۰ ذکر آمدن سلطان بهادر گجراتی بولایت دکن و بی نیل مقصود معاودت فرمودن
- ۲۷۴ گفتار در بیان ملاقات شهریار قدسی صفات با سلطان بهادر گجراتی به سعی شاه هدایت مآثر شاه طاهر و توسط محمود شاه برهانپوری
- ۲۸۱ ذکر تکلیف تکفل و تقلد امور وکالت و تنظیم و تنسیق مهام دین و دولت بحضور ثقات و افاضت منقبت حقائق و معارف پناه شاه طاهر علیه غفران الله الملك القادر
- ۲۹۵ ذکر توجه شهریار کامکار به تسخیر حصار کالنه و فتح آن بتائید قادر مختار
- ۲۹۵ ذکر توجه موکب جهانگیر به تسخیر قلعه مواعیر
- ۲۹۶ ذکر تسخیر قلعه پرانده
- ۲۹۷ گفتار در قوت اسماعیل عادل شاه و وقایع که بعد از قوت او روی نمود
- ۲۹۸ ذکر توجه شهریار کامکار با سپاه نامدار بقصد تسخیر بعضی از مواضع پرتده و وقایع که دران پوروش روی نمود
- ۳۰۲ ذکر مجاریه ارجان که شهریار کیتی ستان برهان نظام شاه را با ابراهیم عادل شاه روی نموده و مال آن قتال و جدال
- ۳۰۴ ذکر لشکر کبیدن عادل شاه به تسخیر قلعه سلاپور و توجه نمودن رایت منصور بدفع او
- ۳۰۶ ذکر آمدن عادل شاه مرتبه ثانی بعزم تسخیر قلعه سلاپور و توجه موکب منصور حضرت سلیمانی بدفع او و دوستکام نمودن بر حکم قضا آسمانی
- ۳۰۷ گفتار در بیان مجاریه ثالثه که میان شهریار کیتی ستان و عادل شاه وقوع یافت و ذکر وقایع که در ضمن آن روی نموده
- ۳۱۲ ذکر توجه عادل شاه نوبت سیوم به تسخیر قلعه سلاپور و انتزاع آن از تصرف سپاه منصور
- ۳۱۴ ذکر انتقال سلطان علی قطب شاه ازین دار پرمال بجوار رحمت خداوند متعال و نشستن جمشید بر سریر جاه و جلال
- ۳۱۹ ذکر موجبات استیصال نهال دولت و اقبال ملک برید بموجب قضائے ایزد متعال و انتقال قندهار و اوسه و اودگیر بحیز تسخیر شهریار فریدون خصال
- ۳۲۴ ذکر انتقال سردفتر کمال شاه ملک خصال خجسته مال ازین دار پرمال بجوار رحمت ایزد متعال تعالی ملکه عن النقص و الزوال
- ۳۲۶ ذکر تسخیر قلعه اوسه و اودگیر بمقتضائے قضائے خداوند علیم و قدیر خبیر و بیمن اقبال شهریار گردون سریر
- ۳۳۲ ذکر مجاریه سپاه نصرت پناه با عادل شاه و ظفر یافتن دلیران صف شکن بر معاندان و مسخر ساختن قلعه کلیان
- ۳۳۷ ذکر معاهده رام راج فرمان ده کشور بیجانگر با بندگان شهریار فریدون فر در مسخر ساختن حصار رانچور و قلعه سلاپور

- ۳۳۸ صورت کثابت شهنشاه جمجهه ملائک سپاه فلک بارگاه سلیمان دستگاه الموبد من عند الله الجلیل شاه طهماسب بن شاه اسماعیل صفوی
- ۳۴۴ ذکر رسیدن مخدوم خواجه جهان بملازمت شهریار کامکار کامران و منتظم شدن کوهری ازان خاندان در ملک ازدواج یکی از شاهزاده عالمیان
- ۳۴۸ گفتار در عارضه که در اثناء این مجاریه بر ذات اقدس شهریار طاری گشته باعث معاودت موکب همایون گردید و بیان بعضی وقایع و امور که دران آوان بعرضه ظهور رسید
- ۳۴۹ ذکر نزاعی که قبل از انتقال شهریار فریدون خصال میان آن دو دوحه نهال اقبال روی نمود و بیان مال حال آن جدال
- ۳۵۴ ذکر انتقال شهریار خجسته مال ازین دار پرمال بجوار رحمت ایزد متعال
- ۳۵۷ ذکر طرفی از خصائص و خصائل ذات قدسی فضائل آن شهریار دریا دل گردون منازل
- ۳۶۳ ذکر جلوس شاه حسین نظام شاه نور الله مضجعه و مثواه
- ۳۶۹ ذکر موجبات وحشی مخدوم خواجه جهان از بندگان آستان خلافت نشان و تسخیر حصار پرتده و انقراض ایام دولت آن دودمان
- ۳۷۹ ذکر نامزد شدن بعضی از امراء نامدار بولایت برار جهت دفع فتنه نغال خان حرامخور
- ۳۷۹ ذکر موجبات مخالفت ابراهیم عادل شاه با بندگان حضرت خلافت پناه حسین نظام شاه و مجاریه با سپاه ظفر پناه در ظاهر حصار سلاپور و نصرت یافتن سپاه منصور بر لشکر بیجاپور
- ۳۷۹ ذکر پرواز فرمودن شاهباز رایت منصور شهریار کامکار بهوائے شکار و انتزاع قلعه کالنه و انشور از کفار فجار یعون عنایت رب غفور
- ۳۸۷ ذکر معاهده ابراهیم قطب شاه با شهریار بحر و بر در باب تسخیر گلبرگه و بیدر بحکم خالق اکبر
- ۳۹۴ ذکر چشمنه که دران زفاف دری در سلطنت و عفاف دولت شاه بخت دریا عماد شاه در ملک ازدواج شهریار گردون سریر خورشید تاج کبر شاه حسین نظام شاه انعقاد یافت
- ۳۹۹ ذکر انتقال ابراهیم عادل شاه ازین دار پرمال و نشستن علی عادل شاه بر مسند جهانپایی و جنگ رام راج لعین که والی ولایت بیجانگر بود با بندگان شهریار بحر و بر شاه حسین نظام شاه
- ۴۰۲ ذکر معاهده قطب شاه مرتبه ثانی با حضرت سلیمانی و تشدید مبنای آن مصادقت بمواصلت و مصاهرت
- ۴۰۷ ذکر موجبات استیصال نهال شوکت و اقبال سر دفتر ارباب شرک و ضلال رام راج نکوهیده مال بمقتضائے قضائے ایزد متعال و بیمن سعی و اجتهاد شهریار فریدون خصال
- ۴۱۰ ذکر عبور سپاه منصور از معبر هذبور کشا و مجاریه باکفار فجار مقهور بامر خالق روز نشور
- ۴۱۸ ذکر نصرت یافتن لشکر اسلام بر ارباب شرک و ظلام
- ۴۲۲ ذکر انتقال شهریار فریدون خصال بحر نوال شاه نظام شاه ازین دار پرمال بجوار رحمت ایزد متعال
- ۴۳۸ ذکر ایام سلطنت و هنگام خلافت شهنشاه ملک سپاه فلک بارگاه محب اهل بیت رسول الله الموبد من عند الله صبی و نسی رسول الله ابو الغازی مرضی نظام شاه نور الله مضجعه و مثواه و جعل



- آخره خبر من دنیا  
 ۴۳۱ ذکر توجه عادل شاه بهزم رزم حضرت سلیمانی مرتضی نظام شاه و وقایعی که دران اوقات بوقوع آمد  
 ۴۳۴ ذکر اتفاق عادل شاه با شهریار آفاق در دفع نغال خان و منجر شدن آن موافقت و اتفاق بمخالفت و نفاق  
 ۴۳۵ ذکر پیمان قطب شاه با بندگان حضرت مرتضی نظام شاه و نقض آن باغوائی مفسدان کمره  
 ۴۳۷ ذکر موجبات فسادیه که با فساد طایفه حساد و اغوائی ارباب حقد و عناد میان قیدافه بلبقیس نهاد  
 ۴۳۹ و شهریار فریدون نژاد دست داد  
 ۴۴۳ ذکر توجه ربابات منصور بتسخیر قلعه دارور و قتل کشور خان مقهور  
 ۴۴۷ ذکر توجه پادشاه جم جاه مرتضی نظام شاه با ابراهیم قطب شاه بدفع عادل شاه و مصالحت نمودن  
 ۴۵۲ عادل شاه با شهریار دین پناه و انتقام کشیدن از قطب شاه  
 ۴۵۴ ذکر توجه ربابات نصرت آیات حضرت شهریار بیسر قصبه جنیر و هوائی تماشاخانه قلعه سنیر و شرح  
 ۴۵۶ وقایعی که دران اثنا روئی نمود  
 ۴۵۸ ذکر توجه موکب منصور ظفر اثر شهریار بحر و بر بدفع فتنه فرنگ فتنه کر بی نام و ننگ و مال  
 آن حال  
 ۴۵۹ گفتار در تمهید مقدمات توجه ربابات نصرت آیات شهریار کامگار بتسخیر معالک برار و گرفتاری  
 ۴۶۴ نغال خان برکنته روزگار بشامت نقض پیمان و کفران نعمت  
 ۴۶۷ ذکر چشم زخمی که بمقتضای خالق معبود جنود ظفر ورود را روئی نمود  
 ۴۷۱ تسخیر قلعه نرناله و کاویل بیمن تائید رب جلیل  
 ۴۷۹ ذکر مسخر شدن قلعه نرناله بعد از محاصره یکساله و گرفتاری نغال خان بی خان و مان بعد از فرار  
 از بیم جان  
 ۴۸۹ ذکر فتنه مظفر حسین میرزائی بایقرا در برار و اطفاء نایره آن شرار بیمن تائید قادر مختار  
 ۴۹۰ ذکر قتل عامی که بموجب شهریار بهرام انتقام هم درین ایام روئی نمود  
 ۴۹۳ ذکر فرستادن بعضی از امرای صف شکن با سپاه نصرت پناه بولایت عادل شاه جهت تاخت و غارت  
 آن ولایت و معاودت آن جماعت  
 ۴۹۴ ذکر استبداد و استقلال صاحب خان بد خصال و وقایعی که در خلال آن احوال روئی نمود  
 ۵۰۶ ذکر نائیه نزاعی که میان صلاحیت خان و سید مرتضی ارتفاع یافت و بیان مبداء و منشاء آن  
 ۵۰۷ ذکر انتقال علی عادل شاه ازین دار بر مال و جلوس ابراهیم عادل شاه بر سریر جاه و جلال و  
 حدوث قتال و جدال میان عادل شاه و سپاه ظفر مال بمقتضای قضائی ایزد متعال و بیان مال  
 آن حال  
 ذکر نزاعی که میان سپاه شهنشاه جم جاه مرتضی نظام شاه و ابراهیم عادل شاه روئی نمود و شرح  
 قضایائی که دران اثنا بمقتضای قضائی خالق اوست و سما از حیز قوت و امکان برصه ظهور  
 و وقوع آمد  
 ۵۱۰

- ۵۳۳ ذکر جنگ سیم مردم بیجاپور با سپاه نصرت پناه منصور  
 ۵۳۶ ذکر حرکت سپاه منصور از ظاهر بیجاپور بقصد ویرانی و خرابی عمارات و زراعات  
 ۵۳۷ ذکر قوت پادشاه معدلت دستگاه ابراهیم قطب شاه و جلوس مهر سپهر سلطنت و بختیاری قطب فلک  
 حشمت و کامکاری محمد قلی قطب شاه بر سریر سلطنت و جهانداری و بیان قضایائی که دران ولا  
 بمقتضای خالق اوست و سما از برده غیب رخ نمود  
 ۵۳۹ ذکر محاصره حصار سپهر آثار تلدرک مره بعد اخیری و بیان قضایائی که دران اثنا از یرده غیب  
 بنضائی ظهور رسید  
 ۵۴۰ گفتار در جنگ سلطانی انداختن عساکر نصرت شعار با اهل حصار تلدرک و عاجز آمدن ازان  
 گیر و دار  
 ۵۴۳ ذکر توجه سید مرتضی امیرالامرائی برار با لشکر جرار بدفع اقتدار صلاحیت خان و اطفاء نائیه آن  
 بسی اسد خان و مال آن حال  
 ۵۴۷ ذکر وصول شاه صالح بملازمت شهریار گیتی ستان و سپردن او بصلاحیت خان  
 ۵۴۹ گفتار در فراهم آمدن اسباب نزاع صلاحیت خان و سید مرتضی مره بعد اخیری و منجر شدن آن منازعه  
 بوبرائی اساس دولت سید مرتضی  
 ۵۵۰ ذکر تمهید مقدمه مصالحه میان این دودمان خلافت نشان و عادل شاه و مذاکحه میان شهزاده ججهاه  
 ۵۵۳ میران شاه حسین و همشیره عادل شاه و بیان برخی از قضایا که دران اثنا روئی نمود  
 ۵۵۱ ذکر توجه قاسم بیگ و میرزا محمد تقی به بیجاپور و آوردن خواهر عادل شاه جهت شهزاده موید  
 منصور میران شاه حسین  
 ۵۵۴ ذکر توجه عادل شاه با سپاه کینه خواه بولایت شهریار جم جاه مرتضی نظام شاه و بیان قضایائی که  
 دران اثنا از یرده غیب بظهور آمد  
 ۵۵۸ ذکر پیشوائی سر دفتر ارباب کفران و طغیان میرزا خان و بیان جلوس شاهزاده عالمیان  
 ۵۶۵ ذکر شمه از خصایل ذات قدسی صفات و طرفی از خصایص صفات آن شهریار ملکی ملکات نور الله  
 مضجعه و منواء و جعل آخرته خیر من اولاء  
 ۵۶۸ ذکر جلوس شاهزاده فریدون فر بر سریر سلطنت جد و پدر بتائید خالق دادگر  
 ۵۷۱ ذکر فتنه سر دفتر ارباب کفران و طغیان میرزا خان لعنت الله مشتمل بر شهادت شهزاده دوران  
 و قتل کافه غریبان و استقلال جمال خان با طایفه طایفه مهدویان  
 ۵۷۸ ذکر شهزاده ججهاه اسماعیل شاه بن صاحبقران فلک بارگاه برهان نظام شاه بر سریر سلطنت و  
 جهانبانی و مسند خلافت و کاهرانی  
 ۵۸۳ ذکر خلاص صلاحیت خان از قلعه کرله بسی محمد خان امیرالامراء برار و اتفاق امرای او در  
 دفع فتنه جمال خان مهدوی  
 ۵۸۷ ذکر توجه عادل شاه با سپاه نصرت پناه بمعاضدت صاحبقران جمجهاه و محاربه جمال خان کمره با آن سپاه

- ۵۸۹ ذکر مخاربه جمال خان با صاحبقران جهان و کشته شدن آن سر دفتر ارباب عدوان و کفران  
 ۵۹۳ گفتار در موجبات توجه سیاه کینه خواه مقل بمالک دکن و بی نیل مقصود معاودت نمودن  
 ۶۰۳ ذکر فاراج و غارت شهر و ولایت که موجب تنفر خاطر اکابر و اسافر و موزع ضمیر صغیر و  
 کبیر گردیده این معنی نیز سبب از اسباب عدم تسخیر آن مملکت جنت نظیر گشت  
 ذکر شیخویه که شاهزاده عالم و عالمیان حضرت میران شاه علی بن پادشاه غفران پناه برهان  
 نظام شاه ماضی با اتفاق اشجع الامراء فی الدودان مبارز الدین ابهنگ خان بر سیاه مغلان زد و  
 ۶۰۵ بیان برخی از قضایا که در آن اثنا روی نمود  
 ذکر ویران ساختن دیوار حصار سپهر آثار احمد نکر و چنگ سلطان انداختن سیاه کینه گزار و  
 غالب آمدن اولیائے دولت نامدار و اصدار ملت سید ابرار بر ارباب ضلالت و استکبار بیمن قانید  
 ۶۱۴ و توفیق قادر مختار و همت والا نهیت و خلوس عقیدت  
 ذکر معالجه و معاهده که میان بندهگان علیا حضرت ناموس المالمین قداده سکندر تمکین بلقیس  
 ۶۲۵ سلطان آتین چاند بی بی سلطان بنت شاه حسین نظام با شاه مراد روی نمود

## تاریخ برهان مآثر

### جلد اول



بسم الله الرحمن الرحيم ربهم و اختتم بالخیر

بنام آنکه حق نام ازو یافت	فلک جنبش زمین آرام ازو یافت
تعالی الله یکی فی مثل و مانند	که خوانندش خداوندان خداوند
قدیمی کاشش مطلع ندارد	عظیمی کاخش مقطع ندارد
تعالی الله زهی معبود مطلق	که در هر ملتش دانند برحق

عنوان سحائف کمال و دیباچه جرائد افضال که مشاطه فکرت برزودان<sup>۱</sup> پرورش نو عروسان منعمه  
 خیال و ماه رخسار مرایده مال را آراند حد و ثنا بر حضرت کبریائی است و جل سلطانه و عظم برهانه  
 که عندلیبان گلشن ملاه اعلی و طوطیان چمن مرکز غیا بر تسبیح و تقدیس نغمه سرایند و منشایان عقل  
 و حواس و محاسبان وهم و قیاس از درک کنه ذات و حصر صفاتش بضمون «ما عرفناك حق معرفتك» معترف آیند.

چون صفات او زیار از بیان انداخته	غیرت ذاتش یقین را در گن انداخته
هر چه آن برهم نهاده دست حس و وهم و عقل	کبریايش سبک بطلان اندران انداخته

سالکان مسالک قدس از طی مراتب محبت و ثنائش راجل اند و مستوفیان معالک اس در حصر آلا و  
 نعمایش بهیچ قائل کلام کلیم در اراده مشاهده انوار ذات قدیم نداه «سبحانک ای تبت الیک» است و وود  
 زبان حضرت حبیب در حد و ثناء «لا احصى ثناء علیک».

آجا که کمال کبریايش باشد	عالم نمی از ار عطایش باشد
کسی را چه حد حد و ثنائش باشد	هم حد و ثنائی او سزایش باشد



مالک الملکی که کرد حدوث و زوال بر عطف دامن گریایش نشسته و غبار فنا و ممالک پیرامن ساخت بقایش بگشته عرصه حاکمش از سمت زوال و فنا مصون است و ساخت سلطنتش از وصت نبند و هر بیرون عالمی که در روز مرار شده و کنوز خیابانی خواطر مانند اواص مهر بر لوح علم قدیش به امان عقی و روشن و ظاهر است و خرد خرد دین و نفس مدرکه اسان که پیورده خوان حدوث و امکان در بودی شرفش ظاهر و حایر -

از پرده برار سخن گاه نیست بهشتیش اندیشه را راه نیست

مهری ۱۶ نظام جمیع ذرات متکونه و انبیا ممکنه بر اثبات قدرتش برهانیست ظاهر و هویدا و عذبه موجودات سامنه و ناطقه را در تسبیح و تقدیس حضرتش برهانیست ناطق و گویا که توان من شی الا تسبیح بدمه و لکن لا تقهون تسبیحهم -

خداوندی تا فریش در سجودش	گواهی مطلق آمد بر وجودش
زهر شیمی که جوئی روشنائی	دهد بر وحدت دانش گواهی
بدکش هر چه بینی در خروش است	ولی آگاه ازین معنی که گوش است
به دلیل بر گشت تسبیح خوابست	که هر خاری به تسبیحش زوایست

حکیمی که اخبار فرخنده آثار انبیای منقده و تواریخ جهانگشای روح اقزای پادشاهان عالم را در شرح صدور و اختراع قلوب ارباب ایمان و اصحاب ایشانت گردانید چنانچه مضمون بلاغت مشحون و کلام مفصّل عذبت من ابواب الرسل داشت نه فؤادک برهان این بیان و مبتنی این تبیان است و مخبر صادق خود را که هزار داستان بوستان فرما بتعلق عن المیاء و طوطی شکرستان آن هو الا وحی بوحی است و در این حدیث و ملکوتش به واطقت تواریخ و قصص امر فرمود چنانچه مصدوقه افاضت القصص لعالمهم اند و منی زمین است کلام مجید و رفیع حید بر احوال انبیاء سابق و ملوک خلف مبنی برین دعوت الله علیه و علی جمیع الایباء و المرسلین مادامت السموات و الارضین سروری که مضمون این است و این نظام شیء از مذاقب ذات قدسی صفات اوست -

سنة به منظر هفت احترام	شاه وصال خاتم پیغمبران
احمد مرسل که خرد خاک اوست	هر دو جهان بسته فزاک اوست
قطعه روشن بر برکار کف	لخته بر کار توین سخن
شیع الهی از عل افروخته	درس ازل تا ابد آموخته

مقتداری که مقتضای الدالاک له خلقت الافلاک آفرینش موجودات طفیل وجود لازم الجود اوست  
در قدمت جدیت چه عونی دوخت خیاط ازل قبی اولاک

مسموم لبان معصیت را	داروی شفاعت تو تریاک
مسموم توئی ز آفرینش	اولاک لا خلقت الا فلاک

بیشوای که بفحوائی گشت نبیا و آدم بین الماء والطین تاریخ نبوتش قبل از خلعت وجود پوشتن آدم بود و تاریخ هجرتش دفتر رسالت را بپیر نبوت ختم نمود -

نقشه اول که الف نقش بست	بر در محبوبة احمد نشست
گشت لبیا که علم پیش برد	ختم نبوت به عود سیرد
همچو الف راست بعهد و وفا	اولی و آخر شده بر اییا

و بر آل اطهار و عزت اخیار و اصحاب کبار آن سید ابرار سجا آن شهسوار مضار لاف و آن مخصوص بظلمات است می یزاد هارون من موسی آن صاحب لوی اهل اقی و آن مکرم بتکریم الا مدینه العلم و علی بابها -

مربضای که کرد بزدانش	مهره جهان مصطفی چانش
نام او کرده در ولایت علم	علی از علم بوتواب از حلم
جهان آزاد مردی و زن دین	خسرو ست و نهمن دین
عشق را بحر بود و دل را علم	عقل را دیده بود و جارا حلم
شرف حاکم و مایه دین او	مدف در آل با سوت او
تنگ ازان شد در جهان سترگ	که جهان خورده بود و مرده بزرگ

و بر آله امجاد آن عادی طریق رشاد و اعلم و اکرم عباد که وجود باجود شان موجب نظام عالم و انتظام احوال بی آدم است و مصدوقه مثل اعلم بی کتی سقته نوح من رکب فیها نجا و من تنقلب عنها غرق انتقام بعروة الوثقی ولای ایشان مستلزم خلاصی از درکات نقاست و سقته نجات از کجرات عذاب ذات شریف و عنصر لطیف شان برادرت ازل و سعادت لم شری از رجس آدم و معاصی منزه در مبراست و بحله عصمت و بهارات مزین و محلی بقوله تعالی انما یرید الله لذهب عنکم الرجس اهل البیت و یطهرکم تطهیرا طاعت ایشان مقتضای اطیعوا الله و اطیعوا الرسول و اولی الامر منکم از جمله محضرات و محبت شن بوجوب کریمه قل لا اسئلكم علیه اجرا الا المودة فی القربی برهان نجات طیب السلام والصلوة الی ابد بر آرای عالم آرا و شهر عقده گشای ارباب دانش و ذکا که رشک آئینه سکندری و عزت جام جهان ناست ظاهر و هویداست که تتبع تواریخ ملوک سالف و اطلاع بر احوال قرون ماضیه منتج فوائد بسیار و موجب شایع بی شمار است -

چنین باد دارم ز اهل حشر	که علم خیر به زکنج در
اگر حظ چشم از درر حاصلست	بصرت ز علم خیر کاملست

اشکال کلام ربانی و آیات فرقی بر تواریخ و قصص اثبات این مقدمه را برهان کامل و شاهد عادل است -

نه یعنی که قرآن وافی شرف بود مشتمل بر حدیث سلف  
چو تاریخ را این شرف حاصل است پسندیده مردم فاضل است

و فی نفس الامر کتاب تاریخ حدیثه است که اشجار اسرارش بازهار لکم فیها ما تنتهیه الانفس و تلذالاعین منور است و اطراف گلزارش بنفحات ما لا عین رأته ولا اذن سمعت مطیب و مطهر صورت سخن را جبهه میل اکثر طبایع بر افشانه نهاده اند و معنی آنرا بفواید حکمت و هیامن موعظت نظام و انتظام داده تا اسباب معنی جبهه استفاده بمطالعه آن رغبت فرمایند و ارباب صورت بشره افسانه بخوانند آن گرانند -

بهار عالم حسنش جهان را تازه میدارد برنگ ارباب صورت را به بو اصحاب معنی را

متون اخبارش جامع حکایات سیر سلف و فنون آثارش حاوی روایات ارباب شرف الفاظ گزیده اش چون مردمک دیده منور حقیقه باسره امید و بیامش صفحات پسندیده اش بسان پر تو خورشید حضرت بخش حقیقه سعادت جاوید -

سوادش دیده را پر نور داد سماعش مغز را معمور داد  
مفرح نامه دلهاش خواند کلید گنج مشکهاش دانند

افاضت آن منبع حقائق بمرتبه ایست که مبداء تاریخ جهان الی آن مستعدان مجلس ارادت به تخصیص سلاطین کامکار و خواقین عالی مقدار ازان گنج حکمت و اسرار بفوائد بسیار و نافع بپیشاو محظوظ گشته بیدم مداومت و مواظبتش از مکائد و مکاره محفوظ می بوده اند لهذا ارنط پدر کرشسب پند نامه که بجهت کرشسب نوشته در خواندن و شنیدن تاریخ مبالغه اش ازحد در گذشته چنانچه ابیات حکیم اسدی طوسی منی آیین است -

کسی دار کز دفتر باستان بخواند برت گونه گون داستان  
بر از دانش و پند آموزگار هم از راز چرخ و هم از روزگار  
زفرهنگ و تیرنگ و داد و ستم زخوبی و زشتی و شادی و غم  
چه درست کاری چه در ساختن چه در نشت چشمن چه در ناخشن  
بین تا زکردار شاهان پیش چه بد به همان کن تو آیین خویش  
که چون خوانی از عر دری اندکی بسی دانش افزائی از هر یکی

چون اکثر اوقات و اغلب ساعات مسود این اوراق بلاغت سیاق بنده فی صامت قلیل الاستطاعت اقل الخلیفه بل لاشی فی الحقیقه المعترف بکثرت الخطایا علی این عزیزالله طایباً وفقه الله بنیل المقاصد و المنایا صرف مطالعه و تتبع تواریخ شده دران فن شریف فی الجمله استحضاری حاصل نموده بود بیوسته

در خاطر قاطر میکشد و بارها باخود میکشد که چون غماعت علامت عدم ذکا برعامة عامه شرکا ملفوف است و غبار جهالت بر چهره هوش شان مشوف سعی کن که در ازمنه آتیه ذیل اسم و رسمت ازگردگان جهل محروس ماند و آفتاب امتیاز از افق مغالت محسوس گردد -

جهان جاودان می نماید بکس همین چیز ازو نام نیکست و پس

اگر از تکتار اشغال و توافر فکر و خیال خیال اشغال بتوضیح دقائق علمی و تنقیح سوامع علوم رسمی نباشد سلفه در فن تاریخ عددن سازو مخدرات خاطر مکشور که در حجب موانع دستور اند بر منصفه ظهور جلوه دهد تا دیده سریرت فواد را نکحل سداد و ارشد منور دارد و چهره مخدرات آیت قدس را در مرآت آفاق و انفس باحسن صور بخیره آرد و غمناک و غمناک از مانده پر فائده آن کلام بلاغت نظام حطی وافر و نصیبی مشکور باشد تا قیام قیامت بوسیله این نامه ای نعمت برصفت روزگار باقی ماند -

بکی شغل بگزین همی برچند که نعمت شود زو بگیتی باقی  
ارین داستان کفای اندر جهان بمانی که هرگز نماند نهان

چه محقق است که مقتضای المراء عجیب تحت اسانه صورت قزل و نظایر افراد انسانی در آینه جلیه بیان مشهود است و سابقه سخن بلند پایه مانند فلک مینام تا طلوع سپهر روز قیام محدود -

سخن ماند اندر جهان بادگار سخن را نازد کین روزگار

عنان افضلیت آدم و زمام نظام نام عالم بدست شهسوار کلام است چه بقین است که تکرین اشیا بلقظ کن است و انتهائی نام مظهر سخن -

زافربیش زراد مادر کن هیچ فرزنده خوبتر زسخن  
شکر از هرچه آفرید خدای که ازو جز سخن چه ماند بجای

تاکی بعقوب وار سیر حیرت بر زافوی فکر نهاده باشی و بناخن اندیشه رجساره خاطر را خراشی -

درخاطر این که وقت کار است کافیل رفیق در نیت یار است  
تاکی نفس نمی گزیم دوستغل جهان نمی نشیم

اما با عدم مساعدت روزگار غدار و مخالفت زعمانه لاسازگار مردم آزار خاطر این خاکسار بیوسته بشوائب غبار ثواب مکدر و معیوب بود و چهره این اراده و آرزو درقالب حجاب مخفی و محجوب و بحکم من صنف فقد استهدف در عبادت این امر از سهام علامت اجتناب می نمود -

من که پروای خودم نیست زبسیاری غم سرو سودای مضنهای چوموم زکجاست

والدیده میکرد که باوجود کساد هنر و فضل و تبویه علم و جهل بوسفه رخاں مصر کال را در نظر جهال چه حال خواهد بود و جواهر زواهر سبحانی در دیده ادراک هاتان بادیه نادانی  
ا کف



چه خواهد نمود و معقوب روح را در زاویه احزان و کروب از ملاحظه این تعسف و معالنه این فلسف  
جر باقه و اسفا علی یوسف چه غنمه خواهد کشود -

درین دهر خرد فرستی خورشیدوار  
که چهل ازوی عزیز است و خرد خوار  
اگر سجن بود در زنده بدانی  
سجندش بقدر با قالا خالق

مقارن این حال و در انتهای این قبل و قال از سده سده مرتبه ای حضرت خلافت پناه  
طل الله جبهه گردون بازگاه ستاره سپاه سکندر شوکی که آینه خیمه منیرش در انداخته برای عالم آرا  
آیین سکندری را تیره ساخت فریدون حشمتی که خانی معدلش بشاد ستم و سیخ فتنه و فساد از  
جهان برانداخت.

فریدون حشمتی چشید چاهی  
سکندر شوکی دارا سپاهی  
زعدلش چون رخ خوبان میبوس  
بیکجا جمع کشته آب و آتش

فلک اقتداری که ایوان کیوان باوجود علم مکان کینه زبده آستان ملائک آیدان اوست و  
سلطان صاحب دیوان چهارم که عطیه بخش جهان و باعث نظام دوران است کینه صاحب و پاسان او -

سایه شکوهی که در حله ساز  
شکوه سلیمان پام کشته باز  
زمین زنده دار آسمان زنده کن  
جهان گیر و دشمن پراگنده کن  
اگر سایه بر آفتاب افکند  
در آن چاشمه آتش آب افکند  
وگر عالم نو را برانی دهد  
ز قاهر خصوصت نجای دهد  
جهان بود چون کان کوه خراب  
با بادی اقتضای آتش افکند  
دکن دوزخی بود بی کار و گشت  
بازی چنین تازه شد چون بهشت

فوتیان سرا پرده مینا و مقیان عالم بالا کوس دولتش بر بام افلاک میرند و صلاحداران صبح و  
شام ومع و حسام او را از چشمه ساز سر من الله و فتح قریب برآلی تلک میدان خاک آب میدهند جنت المادی  
و فردوسی آغلی از رشک دارالامان روضه ملکوت غیبت می برند پادشاهان روزگار و سلطانین اعداد از بیم تیغ آبدار  
آتشبارش غرقه خون چکند.

شام قوی طالع پیروز چنگ  
سرور شاهان بتوانا نری  
دایغ همه ناسیه سرکشان  
تیغ زن کوهن کوهکشان  
معدلش قاهر خونخوار کشت  
مرحمتش چاره بیچارگان  
خوب سر آغاز تر از خرم  
نیک سر انجام تر از مردی  
جام سخارا که کشت سابقست  
باقی بادا که همین سابقست

معدله آیه زانی هدایه ربك تلقی میدهد و بشمار معدنای سبای مصرع . ذی کائنات را بوجود تو اقتضای خاطر  
ملاکوت بطریق گنجینه اسرار لاویست و اناعلی بدینش ابواب اعلی را مفتوح غیبی -

راعی و باجه آن کاروان اعلی را  
ایمان تو سر حد آرزو شده وهم

تو بیع رفیع سرودیش آیه یا ایها الناس قد جاءکم برهان من ربکم است و حد فزوم در حد اول  
الاعلی بدینش کم میشود چه بدینش انا جعلناک خلیفه فی الارض است و ندکی درگاه عرش اشتعش  
بر سلطنت و اعلی فرموده سده استعاده عقدت کما نمره شجرة الصلوا است و فرموده فی السیه مهر  
سپهر کاشگری آخر برج شهر باری کوه درج غایتی مظهر الطاف الاهی مظهر شایات نامتناهی -

رهی دارنده اورنگ شاهی  
حوالت کما باشد الاهی  
پناه سلطنت پشت خلافت  
در تحت عده موی مساحت  
تا لیع آفتاب عالم گرایی  
روین جام جوی جم کرایی

ماهی آتیه العالم والعبان الشرمهنا در اعدل والاحسن باعث الامن والامان صاحب قرآن الزمان  
بالاشر والبرهان السلطان ابن السلطان و الخافن ابن الخافن حافظ قواعد الشرع المبین  
بکم امور الملة والدين مروج منزه الحق والیقین شهر باری که اسم هما یوش کریمه هذا برهان میبوت  
است و لقد هما یوش طالع فی العالم -

خبره تاج بخش تخت ستان  
در سر تاج و تخت گنج فشان  
مهدلی تاجدار ابن مهداست  
دولتش خیم آخرین عهداست  
عمری آفتاب و عمر کف از  
عم بی شیر و عم پیام هر  
خبر و بر خبر دو روز فرماش  
تجری و بری آفرین خوانش  
چون جهان رو گرفت پروردگار  
فرخی بادش از جهان روزی

موسس اساس المعدلة والعظمة والخشعة والاقبال قللنا السلطنة والجلالة والاحلال ابوالمعمر  
مرحان الملة والدين نظام شاه این نظام شاه این نظام شاه حاکم الهم ملکه وساطتته و افض علی العالمین  
بدر بر عدله واحسانه -

دارنده تخت پادشاهی  
در خیل سپاه راجداران  
برین طالع با بدور اول  
شاعیش بدیل در مجلس  
گرهکش هفت چرخ گردان  
شیراب دعای هفت مردان  
رازای همه آستان آروای  
سرفار و سرفار دار آفتاب  
دارنده تخت پادشاهی  
سر خیل سپاه راجداران  
برین طالع با بدور اول  
شاعیش بدیل در مجلس  
گرهکش هفت چرخ گردان  
شیراب دعای هفت مردان  
رازای همه آستان آروای  
سرفار و سرفار دار آفتاب  
زخم از شب مهر جاستان

فیس بدوش جنبه داری  
 خورشید بدان کشاده رودنی  
 ز هر که رسیده تیغ بزنش  
 در مهر چو آفتاب طاهر  
 چون خنجر جزع گون برآرد  
 چون زده سپهر شهر باری  
 دریا و هرات شد و لیکن  
 آرد ز کوه دینار باشد  
 شاه است چو بدو طالع لاکه  
 چشیده آفتاب و درخش  
 با بر تو رحمت الهی  
 هر چشم که شد آفتابان نور  
 باری تو مرا که وین نام  
 دانسته که محمدی حیات

فقور گدای کیست بسازی  
 یک عطسه ز بزم اوست کوفی  
 بر بست اجل ده کی زنی  
 در کینه چو روزگار قهر  
 دل از دل سنگ خون برآرد  
 پیمدا شود از تو بهاری  
 درباری دولت هرات ساکن  
 تو روز فرگوار باشد  
 ساق مسته سازه گرهش آید  
 کاند بشکافد گدای کشش  
 کاند و بوزل سحرگامی  
 چشم بد کسی از بود دور  
 هر عشق محمدی نامم  
 روزی گم آنچه در خیانت

فرمان خدا جریان واجب اطاعت و الاطاعت شاهی و مثال لازم الامثال شهبانی لاران و بعداً  
 فی الاطاعت والارباع شرف غدا و من اصدار یافت که بنده درگاه اهل خلق الله تاریخ ملوک انداز و سلاطین  
 عالی مقداری که در ملک دکن مسالمانه عن القدره و عظمت و نامگذاری و رایت صورت و بختیاری با رخ فلک  
 سروری و نداداری و افراشته سر بر سلطنت و مستند خلافت را بوجود باجود خود فلک اثر داشته اند  
 و گویایی بلوازم نظام جهان باقی و مراسم انتقام کشورستانی پرداخته و در ملک آرا و اعداد اعلی حضرت  
 خدای اژدهای اشقام دارند حسب المقود جمع بوده تالیف نماید -

چون خلقه شاه یافت گوشت  
 از دل جعاف رفت عوشت  
 لیا رهبر که سر رخط بنام  
 تی دیده که ره به گنج نام

اگر چه این امر خطیر زیاده از استعداد این حقیر است اما زمان مجز و الکمار در دیوان  
 اندام نکته نامور معنور بگوشت مضاعف و لاغت شمار و بلای هجرت آثار میرساند -

دل زنگه ویت ز تو بال از کجا  
 من که و عقلم جلال از کجا  
 جان یخه دل راه دین بخر کرد  
 عریجه کشافی از چشمه خورده  
 چون جلال از سخی خام خویش  
 هم نوبه کشافی با تمام خویش

واللزام نموده و می نماید که درین نسخه شریفه باریاد بعضی آیات واحادیث شریفة الذکر

اختصار نموده مشعرش آیات و عبارات عربی نکته نقد سخن را بجوای اشعار فارسی که چون ترکیب  
 در و قلم صفت وسیع دارد نظام و اشتباه دهد چه درو غرو شعر که زاده مدف سدر و برورده سخن  
 فکر است زیور بو عربی ز و آرایش مجنونه معنی بکراست و انتاج قرة العین دیون و استحصان بزدواج  
 ز جزول و نظام جیل مستغنی از فکر -

سختی را به حضور خردمند  
 ز نظم و نثر خواهم داد مدد  
 که گاهی طبع ازین آردم کرد  
 ز معنی زبان و کلام یک کیم

و چون مستغنی مقام عدم مطلوب و بسطت دلام بود نشان بگران قلم را از جولان در میدان  
 هجرت و سخن گذری سبب اختصار و ایجاز معطوف داشته حساب امکان نظام حکامات خجسته آیات  
 و انتظام عبارات بلاغت سمیت برداشت -

دعایر فشان چون بود تنگ  
 کرده سخن از شد آمدن لشک  
 بدای سخن فراخ باید  
 طبع سوارنی شاید  
 هر چه سخن نشاط و عا است  
 زین هرده سخن بهانه ساز است  
 در مرحله که ره عالم  
 پیداست که اسب چند نام  
 ان همه تنگی مسافت  
 انعامش رسام از لطافت  
 اگر خواندن تو نصرت شد  
 برود گهر بسته بر نام

اگر توفیق رفیق بوده باشد بین ناهیدالهی و بشر دیات شهنشاهی گشتی بار ابر که شایم مخالفتش  
 چون هوای روسته احباب وسیله زهد قلوب خمدیده باشد بوستانی به پیرام که نسیم لطافتش مالید و لال  
 عفتوبت مال و اسطه شقای سفور سیر رسیده بود طغیان ریاض انس از نولستان سلووش در زمین و  
 شوحات گلزار قدس از بهارستان ظروف خروفتی دروزیدن -

کشتون گزینسازد سپهر بگوش  
 بگویم بفرمان شاه زمین  
 کز و در جهان خوب کاری بود  
 ز من در جهان یادگاری بود  
 بنام بکی بوستان چون بهشت  
 که خلقتش به بینی نه اوردی بهشت  
 گشت سر سر در گویا بود  
 درخت گلب مشک بود  
 گشتانی آرام از خوش سخن  
 که هرگز نگارش نگردد گوی  
 نش از خرد زاده و جان پاک  
 ز دالت سرشته نه از آفر خاک  
 ساقم بگر دست شاهوار  
 : دهشیر رنگ : ز کهر که  
 ز جهان آدم ازو بودنی قرار  
 شمس نام خسرو برادر  
 اکنون آنچه داری بیام ای خرد  
 که گشتی بوشند زو بر خورده



کنون کان باقوت دانش بکن  
ز درباری اندیشه در برفکن  
مجو اندرین کار جز کام شاه  
منه مهر بروی بجز نام شاه

چون این نسخه همایون بنام همایون حضرت خاقان زمان و سکندر دوران مرقوم میشود و در صدق اخبار وسعت آثار موقوف علیه سائر نسخ است او را به برهان مآثر موسوم ساخت و از نوادر اتفاقات اسم مذکور بلسان عدد از تاریخ سال مبداء این مسطور ابصار میکند رجا وافی است که بیمن توجه حضرت شهر یاری مقبول عالمیان گشته در اطراف جهان با باد سبا جمعشان گردد و من الله الاعانت والیه التکلان - بر ضامان دراک ارباب ادراک عقیق نماید که قبل از شروع در مقصود بذکر مقدمه ضروریست که در توضیح اصل کلام دخل تمام دارد اقدام نمودن از لوازم این مقام است بناء علیه نشان خاصه عشر شیعاعه صوب البراد آن معطوف گشت - پوشیده نمائید که تاریخ در اصل لغت بمعنی خبرست از زمان که وقوع امر عظیم الشان در آن زمان متحقق گشته باشد مثل واقعه طوفان و هجرت حضرت خیر الانام و حبیب الرحمن علیه صلوات الله الملك البنان و غیرهما که اهل زمان آرامبداد و علامت معرفت مشهور و سنین تقارنند و تاریخی که در ولایت دکن حرسها الله عن الفتن شائع و متعارفست و در دفاتر المملک مرقوم و مثبت مبداء آن زمانی بوده که رقمه مشتمل بر خبر بعثت و نبوت حضرت خیرالبشر رسیده و شیوع این خبر در آن ملک جنت اثر هفت سال بعد از هجرت خیرالبشر بوده لاجرم باین تاریخ هجری و تاریخ متعارف دکن تفاوت هفت سال بیش نیست و در اصطلاح تاریخ عبارتست از اخبار اعم سالفه و آثار ملوک ماضیه و کیفیت اوضاع ازمنه متقدمه که مورخین هر حین جمع نموده در دفاتر و مساحف روزگار ثبت و مرقوم سازند و از زمانی که شمار اهل توحید و عرفان در ولایت خلد طراوت دکن صالها الله عن الفتن و الحن شائع شده و چو دلائیر و رؤس هنا بر المملک بنام نامی سلاطین اسلام زیب و زینت یافته است و رسوم بدعت ازوم کفر و ضلالت ازان دیار جنت آثار مرتفع گشته که مبداء آن از جلوس سلطنت سکندر بانی سلطنت علاءالدین حسن شاه بهمنیست که در روز جمعه بست و هشتم شهر شعبان سنه ثمان و اربعین و سبعایه بوده است الی یومنا که از هجرت حضرت خاتم الانبیا هزار سال گزشته با اعلحضرت صاحب قرانی خلد سبحانی خاقان الزمانی سلجان الدورانی خدایکالی متع الله المسلمين بطول بقائه تحت لوائه الی یوم القیامه مجرته محمد سیدالانام و آله الکرام علیهم الصلوٰه والسلام بست و یک تن علی اختلاف الروایات از سلاطین عالی مقدار ذوی الاقدار مملکت دکن واحد بعد از دیگری سریرجهانبانی و مسند کشور ستانی را از وجود اقدس خود و شک فلک اطلس ساخته اند رجا وافی و امل صادق است که اکنون که تحت سلطنت و مسند خلافت از فر بخت و فیض اقبال این خسرو فریدون خصال فرخنده فال باقی مدارج کمال رسیده تا انقراض ماه و سال از طرف فضا و زوال عضون و محروس باد -

که کرده شاخ بلور به پستان در باب  
نه کرده در باب اندر صدف بلور  
دولت و نعمت خداوند قرین بادا ترا  
و دولت ملک سازی تا رسمت بر خوری

و چون بعضی ازین سلاطین یا تمکین شهر گاوکه را مستقر سریر سلطنت فرموده برخی در شهر بیدر لواء کشور کشتائی باوج سپهر مینائی بر افراخته اند و جمعی در دارالسلطنت احمدنکر حرسها الله عن الفتن و الشتر بلوازم امور جهانبانی و مراسم نظام کشورستانی پرداخته بنا برین سلاطین سکندر تمکین سه طبقه باشند و هر طبقه یکی ازین شهر های جنت هوا را مستقر سریر سلطنت و خلافت ساخته اند امید که حق سبحانه و تعالی توفیق رفیق گرداند که احوال خیر مال هر یک از طبقات قدسی صفات ثلثه را در مقام خود بنوعی که از تاریخ ملوک و سلاطین هندوستان بنظر راقم حروف رسیده بایلی کلامی بی زباده و نقصان رقم زده کلام بیان سازد - اله یسمع و یجیب -

طبقه اول در ذکر احوال خیر مال سلاطین گلبرگه و ایشان با صح روایات هشت تن بوده اند اول

ایشان خدایگان اعلی علاءالدین والدین ابوالنظر سلطان حسن شاه الولی البهمنیست

حضرت واجب الوجود بی نیاز و رامب الجود بی تاویل مجاز جل سلطانه و عظم برده نه چون قامت قابلیت عقلم را جلالت با کرامت دولت ابدی و سعادت سرمدی بیآرند و سابقه عنایت ازلی چون رقم اختصاص بر صفحه حال دولت مندی کنند مغایر ادوات و مفاتیح مدعیات در قبضه اقتدار او سپارند -

کلید فتح اقالیم در خزانه اوست  
کسی بقوت بازوی خویش نکشاد است

رابطه ارادت لم بزی چون بر رفت منزلت صاحب دولتی تعلق گیرد عروج بر معراج معالی و ارتقا بر معراج سروری بیای مکتب و همش آسان گردانند نهال دولتی که پرورده جوبلار توفیق الهی بود از تند باد حوادث روزگار گردانند -

بزرگ کرده او را فلک نه بیند خرد  
غریز کرده او را جهان ندارد خوار

صدق این مقال و برهان این قبل و قال صورت حال فرخنده فال و مبادی احوال خیر مال بادشاه فریدون خصال خورشید نوال سلطان علاءالدین حسن شاه کنگوئی بهمنیست و آنحضرت اول پادشاهی است که در ولایت خلد طراوت دکن صالها الله عن الفتن اعلام اسلام بر افراخته شعار ارباب ایمان و عرفان دران دیار جنت آثار شایع ساخته و رسوم بدعت ازوم کفر و زندقه را بر انداخته است چهره کشایان غرائب حکایات و صورت آرایان عجایب روایات در مبادی حال آن شهریار فرخ فال ستوده خصال اقوال مختلفه روایت فرموده اند که ایراد مجموع آنها باعث تطویل کلام و بعد نام از نظام و ترتیب این مقام میگردد لاجرم نشان بکران قلم مشکین رقم از ایراد روایات مختلفه انعطاف یافته بذکر روایتی که صاحب عیون التواریخ و دیگر مورخین سلاطین هند نقل نموده اند و بصحت این روایت مزید وثوق بود پرداخت از نقل اخبار سلاطین نامدار بصحت پیوسته که نسب بزرگوار آن شهریار عالی تبار به بیمن استبداد منتهی میگردد و باین اعتبار آن خسرو معدنات شعار به بهمنی اشتباه یافت و آنچه در بعضی کتب اسباب اولاد آدم بنظر راقم رسیده نسب سلطان حسن به پیرام کور منتهی میگردد باین طریق که سلطان علاءالدین و الدین حسن بهمنشاه بن کیکلوس محمد بن علی بن حسن بن بهنام بن سبعون بن سلام



بن یوح بن ابراهیم بن نصیر بن منصور بن یوح بن سانع بن بهرام بن شهرین بن شاد بن نوشین بن داؤد بن بهرام کور و الله تعالی اعلم بحقیقه الامور و چون در دارالسلطنه انا جعلناک خلیفه فی الارض منشی جف القلم بنا عو کاین به پروانجه نصیب به من نشاء منشور خلافت روی زمین بنام نای سلطنت اسلام الدین حسن شاه یعنی موش و مزین ساخته بود بحکم حی قدیر جل برهانه عن الشبه و الظنیر آن سلطان یوسف صورت حسن سیرت روشن ضمیر از تعلبات ادوار و تغیرات قلمک دوار کجرفشار و ناسازیمائی زعمانه جفا کار در روزگار سلطنت شهریار عالی مقدار سلطان محمد تغلق شاه که پادشاه با استقلال اکثر بلاد و جبال هندوستان بود به دارالسلطنه دهلی که مہبط سلاطین کامگار و ملوک ناسداراست نزول اجلال فرموده بنابر مصلحت روزگار اظهار حسب و نسب بزرگوار خود که ابا عن جد تا کوهرت شاه و شهر بار بوده اند فرموده در سلک ملازمان سلطان محمد تغلق شاه انتظام یافت از اتفاقات حسنه دران ایام روزی سلطان المشایخ و الاولیا برهان المعارف و الانقیاد قطب فلک معرفت مرکز دائره حقیقت و طریقت شمع نرم قدس مجرم خلوت خانه الس

سراج حقیقه ترک و غیره  
صورت سروستک طریقت  
امیر بازگاه قفسر و تمجید  
بمعنی شمع ایوان حقیقت

شیخ مسیح دم حضرت قاضی نظام الدین اولیا قدس الله سره العزیز دعوت عالی فرموده بود و سلطان جهان محمد تغلق شاه نیز دران محفل فردوس محل تشریف قدم ازانی نموده بود اتفاقاً در وقت معاودت سلطان محمد تغلق شاه حضرت سلطان سکندر توان دارا نشان علاء الدین و الدینا حسن شاه الولی البیہمی اندر صومعه شریفه حضرت ولایت پناہی رسید شیخ کامل بنور باطن دریافت بخادم فرمود که سلطانی بدررفت و سلطانی بردست او را دوآرید خدام عقبه سدره مرتبه آن مقرب بازگاہ الہی چون حسب الإشارۃ حضرت اشد پناہی آن نقادۃ دودمان پیمناہی را در آوردند حضرت شیخ مقدم مکرم آنحضرت را بتعظیم تمام تلقی فرموده زبان تعمیم آنحضرت را بسلطنت و خلافت قطری از اقطار مژده دادہ بزبان وحی ترجمان گذرانیدکہ -

عالم زنت خیز و قدم تہکہ مدنیست  
در انتظار دولت تو بوده روزگار  
سفندبار ملکی و دارای دین و داد  
زیشان هزار سال بسائی یادگار

گویند شیخ زمان یک گردۃ نان مانند خورشید درخشان بر سر انگشت سیابہ نہادہ بحضور سلطان داد و فرمود کہ این چتر سلطنت و خلافت است کہ تا انقراض دور زمان درین دودمان عالی شان افراخته جواہد بود سلطان از اشارت بشارت حضرت شیخ بزرگوار بسلطنت امیدوار گشته از ملازمت شیخ مراجعت فرموده خیال جہانگیری و اندیشۃ کشور کشائی در خاطر ملکوت ناظرش استقرار یافت و چون درین سال اختلال تمام بہ بنیاد دولت سلطان محمد تغلق شاه راہ یافته بود و ہریک از امرا و وزرا کہ در قطری از اقطار ولایات بودند سراز چنبر اطاعت و انقیاد بیرون آورده قدم در پادشاهی و عناد نہادہ در هر گوشۃ

دعوت غریب

فتنه انگیزیہای نمودند در خلال این احوال سلطان علاء الدین حسن شاه نیز با جمع از دلاوران و یکہ جوانان افغان و غیرہ کہ ہریک از انہا بہنگ لجہ و غا و شیر بیشۃ ہیجا بودند ولایت دکن کہ حضرت شیخ زمنی شمعاً بآن اشارہ فرمودہ بود توجہ نمودند و در بلدۃ دولت آباد رحل قناعت انداختہ انتہای فرصت می نمودند در خلال این احوال متہیان بسمع سلطان محمد تغلق رسانیدند کہ امیران سده و حشمی کہ بضبط سواحل ملک کجرات معین بودند سر از چنبر اطاعت و انقیاد بیرون آورده قدم در پادشاهی و عناد نہادہ اند و دست بغارت و تاراج اموال مسلمانان کشادہ و خزائنہ کہ مصحوب یکی از امراء کجرات به دارالملکک دهلی مرسول بودہ باد غارت و تاراج بردادہ جمع کثیر از ایشان را بقتل آورده اسب و اسباب و اموال ایشان با تمام تہیب نموده اند و امراء کجرات کہ از اطراف ولایات بجهت دفع آن فتنہ و فساد حرکت نموده اند و انہزام یافتہ اندزی بہ تیغ بیدریغ مقتول گشتہ بقیۃ السیف عساکر بصب فرار تاقہ سلطنت محمد تغلق از اسماع فتنۃ کجرات قلق و اضطراب بسیار فرمودہ بنفسی خود متوجہ رفع آن فتنہ شد و چون قلع خان کہ حاکم دولت آباد بود و بیمن عدالت و شجاعت و حسن تدبیر آن وزیر صالح ضمیر مردم آغلیک از فتنہ و فساد این و مطمئن بودند قبل از حدوث فتنۃ کجرات بموجب فرمان سلطان متوجہ درگاہ تغلق شاهی گردیدہ بود و عالم ملک برادر خود را بہ نیابت گزاشتہ در انتہا راہ بخاطر سلطان محمد تغلق شاه رسید کہ چون ولایت دولت آباد از وجود قلع خان خالیست یمنی کہ امیران سده آنجا نیز اقتدا بحشم کجرات نموده فتنہ انگیزی کنند بنابرین جمعی از امرا را بدولت آباد فرستاد کہ امیران سده دولت آباد را باردوری سلطان ملحق سازند و امرا بحسبالحکم بدولت آباد آمدہ امیران سده اطاعت فرمان سلطان نموده با اتفاق امرا بصوب اردوی سلطان روان گردیدند در انتہا راہ خوف و هراس بریشان غالب گشتہ ہم شی با ہم اضافی نموده بر لشکر سلطنت ریختند و چون لشکر غافل بود اکثر انجاعات بقتل آمدہ بقیۃ السیف گریختند و بعد بخت جان ازان بلیہ بنگ با بیرون بردہ خود را باردوری سلطان رسانیدند و امیران سده بعد از انہزام لشکر سلطان بدولت آباد مراجعت نموده اسماعیل مخ افغان را بسلطان ناصر الدین ملقب ساخته بر تخت سلطنت نشاندند و برسم ملوک نثارہا بر فرقت افشانند و عالم ملک کہ از خوف در قلعه دیوگیر محصر گشتہ بود چون با آنجماعۃ سلوک پسندیدہ نموده بود او را امان دادہ رخصت نمودند و چون درین وقت سلطان خجستہ خصال فرخندہ قل علاء الدینا و الدین حسن شاه الولی البیہمی با فوجی از فدویان خویش در دولت آباد بود بحسب ظاہر و بنابر مصلحت وقت با انجماعت دم مصافقت زدہ انتہای فرصت می نمود کہ کی لطفۃ غیبی روی نماید و در بعضی تواریخ ہند چنین مفسور است کہ سلطان حسن قبل از استیلا بر ملک دکن در سلک جنود سلطان تغلق شاه منتظم بود و بمحافظت ولایت دکن اشتغال داشت و چون در دولت آباد چنین فتنہ روی نمود و اسماعیل مخ کہ اول او را بسلطنت برداشتہ بودند قابل آن نبود کافہ سیام بتکلیف بسیار سلطان حسن شاه را بر سر بر سلطنت مملکت دکن متمکن ساختند و هو اعلم بحقیقۃ الحال بالجملة چون سلطان محمد تغلق بکجرات رسید جمعی کہ بغی ورزیدہ بودند در مقام مقابله و عقابۃ در آمدہ بعد از کوششی بسیار قرار بر قرار دادند و برخی علف تیغ دلیران سلطانی گشتہ بعضی خود را بدولت آباد رسانیدہ با اسماعیل مخ و تبعش بیومستند سلطان



محمد تغلق چون از دفع فساد کجرات فارغ گشته خبر طغیان امیران مدع دولت آباد سمعش رسید با لشکر قیامت حشر باسبب حرکت فرموده استمالین مع نیز مستعد یسار و ساخت کاراو گردیدند بخدمه جلالت در برابر لشکر سلطان صف آرایی شد اما چون لشکر سلطان محمد باصفای مطاعه از متاعان استمالین افغان بیشتر بود هر چند که و فرمود سیدی بران غریب بود آخر الامر لشکر سلطان غلبه کرده دولت آبادیان روزی باهمزام نهادند استمالین مع ضامه درگیر شدند حصن چشته خدایگان امیر علاء الدین و والدین ابوالفضل سلطان حسن شاه باسپاه خاصه خود راه گزید که پیش گرفت سلطان محمد قلعه دولت آباد را محاصره نموده ملک عمادالدین سرش را با جمعی از دلیران خویش از عقب سلطان علاء الدین نامرد فرمود در خلال این احوال یار از کجرات خبر رسید که ملک طغی طغیان ورزیده سر از بوقه اطاعت بیرون برده لاجرم سلطان جمعی از امراء دلیران را در دولت آباد گذاشته خود عیال کجرات را به عزت برافراشت اما چون ابوالفضل سلطان علاء الدین حسن شاه از تعاقب سپاه دشمن آگاه گشت با قوچی از مبارزان میدان کین بر دشمنی کین ساخته یک ناکه بر سر ایشان ریخت و عمادالملک را غنل آورده سنگ خرقه در ملک جمعیت لشکرش انداخته بهزیم ساخت.

شیر تیره رفتند کند آوران      چو شیر ژبان بر سر مهران  
هوان شب دلیران نصرت شعار      بکشند از بستان قزوب از شمار

و هر عتبان را تعاقب فرموده عثمان بکران بسبب دولت آباد متعطف ساخت چون خبر قتل عمادالملک و هزیمت سپاهش و رسیدن سلطان علاء الدین حسن و اتباعش بسج امرای که بمحاصره استمالین مع اشتغال داشتند رسید پای ثروت و قرار شان یکبارگی از جای رفته چون طاقت مقاومت نداشتند ناچار حصار را گذاشته رایت هزیمت برافراشتند.

ز آوازه شاه صاحب قران      فرو ریخت از غم سپاه جنان  
میدم کس از دور کرد سوار      گردیدند بکسر طریق فرار

و سلطان جهان بافتح و ظفر جمعشان شهر دولت آباد را از فر مقدم همایون غیرت فزای دوشه وضوان و باغ جنان ساخته رایت مغاورت بذروه آسمان برافراخت و اسماعیل مع از قلعه دیوگیر بزرز آمده بطوع و رغبت ترک سلطنت نموده خطاب سلطان ناصرالدین را که قبل ازین بیعت او فرار داده بودند گذاشته خود را بشمس الدین موسوم ساخت باجمله مجموع لشکر و حشم و ملوایف بنی آدم بر سلطنت سلطان علاء الدین حسن اتفاق نموده در نهم ساعت روز جمعه بست و هشتم شهر شعبان المعظم سنه ثمان و اربعین و سیمانه و یروایی روز جمعه بست و چهارم شهر ربیع الثانی سنه مذکور که هوای آرزو از غبار بهشت صافی بود و ماضی شادمانی را راحت و کاهرانی ساقی ابواب آمال بر روی اقبال کنده بود و غنچه امید در چمن نوید شکفته مهیندس بتائید آسمانی تقویم سعادت را از جداول زبج عنایت استخراج نموده و باطلرلاب فتح و فیروزی اوضاع اختر خجسته فال اقبال بازجسته اسماعیل مع و

ساتر امراء و سپاه چتر لعل پادشاهی بر فرق فرقد سای آن سایه الهی افراشته تخت سلطنت بزیر وجود باجوه آن خسرو عالی کهر داد کشر زب و فریافت و شعله الطاف پیدریش بر اطراف مملکت نافه عرصه کینی را از غبار وحشت و اندوه پیرداخت سرابرده بسطت جاه پیرامون ربع مسکون در کشید و قبه بارگاه رفعت و جلال از سائبان سیور در گذرانیده بساط امن و امان گسترانید و بسکندر نانی ابوالنظر مکنی کشته سلطان علاء الدین حسن شاه الولی البهیقی ملقب و مخاطب گردید.

بروزی که یک اختر یار بود      نمودار دولت پدیدار بود  
گزیده ترین روزی از روزگار      چو عید همایون فصل بهار  
بر افراخت شاه جهان تاج زار      بر افروخته تخت شاهی بار  
فرست با فر شاهنشاهی      جهان گشت او را سرسار دمی  
فلک شده و روزگار غلام      زمانه قطع و جهات نکام

امراء و وزراء و رؤسای سپاه ظفر پناه به بیعت میافزود نموده حلقه اطاعت و انقیاد در گوش جان کشیده و نواهی آن ریشمده اوبالک شهنشاهی را جازم و ملازم گردیدند و کمر بندگی بر میان استوار ساخته براسم تهیت رتار پرده خنند و زبان بدعا و شاه آن خسرو بهمن آوا گشادند.

که ای فرخنده ات زب گاه      ترا رسید آئین تخت و کلاه  
دل ما یکایک بفرهانی گشت      همه جان ها زیر پیکان گشت  
چو شش بشمیر زندی زمین      یادام نشین و رامش گزین

باجمله سلطان گردون توان بسط بساط امن و امان فرموده ضبط مملکت و تدبیر امور سلطنت و مصالح رعیت بشوئی قیام و اقدام نمود که آثار مغاورت طرار نواربخ سلاطین دفع مقدار گردید و ذکر خصال پشندیده اش دباچه مائر ملوک گردون اقتدار سرید در روزگار فرخنده آفرش دست ظلم هیچ ظالم حلقه نشویش بر در خایه و عیبی نهد و پای هیچ سم یخته ساخت سرای کسی را بنکام منافقت و مزاحمت نسپرد.

هر خوشدلی گزاهل جهان فوت گشته بود      آرا یک لطیفه قضا کرد روزگار  
محتاج بود ملک به پیرایه چنین      آخر مراد ملک دروا کرد روزگار

سلطان جمعی از لشکریان مریخ انتقام را از عقب امراء محمد تغلق که بهزیمت رفته بودند نامرد فرموده نظام الملک که سر کرده لشکر مغلوب محذول بود مقتول گشته بقیه الیف بهزار محنت خود را از ان مملکت جان ستان بر کران کشیدند و چون سلطان جهان را از دفع دشمنان قریابت روی نمود یرتو الثقات و امام بحال امراء ظفر فرجام و دلیران بهرام انتقام که دران مجاربه داد مردی و مردانگی داده بودند انداخته هر یک را فراخور استعداد بمناسب مناسبت و خطابهایی لایق موافق سرافراز ساخت از انجمله عین الدین که یکی از امراء سلطان محمد تغلق بود و با محمد



پیش از ملاقات ابوالفضل سلطان علاءالدین حسن شاه استعداد یافته خطاب خواجه جهانی مشرف شد و تهنیت  
شیر خانی خطاب یافته ملک هندوی ترک خطاب عمادالملک و منصب صاحب مرضی ممتاز گشت  
خداالدین اقبی نائب وزیر شد و راجه سید رضی الدین که از اولاد زند شهبه بود قطب الملک  
خطاب یافت ملک شاهی نائب وزیر گشت شمس ریشی حاجت جانی گشت و حسین که خود را بر  
عماد الملک زده بود کشتاب خطاب یافت و قورینگ مسرور شد و میر سید شمس الدین قورینگ مسرور  
گردید میرم نائب قورینگ مسرور و علاءالدین نائب قورینگ مسرور شد و شرف قاضی عمده الملک و دبیر  
گشت و قاضی جلال که در آورده از سلطان محمد تغلق در گشته معیل نام حاکم آورده را گشته سلطان  
پیوسته بود خطاب قدر خانی خطاب گشته محمد پیش از در خان شد بالجملة بعضی از امرا خطاب خانی  
و ملکی خطاب گشته برخی نائب قورم ماندند و بعضی از خدام گرامی گردون اساس و شغل دیوانی عتفر  
گردیدند چنانچه حسن ابن نوران عزل شد و پسر مبارک خان شهنشاه قیل شد و انداز و ملک چهچو  
سیدالخطاب و قاضی بهاءالدین حاجت قصبه و قبا و آخر یکی سیمه و خلاصه آخر یکی مسرور گشتند و  
دولته شهنشاه بارگاه و شهاب سالار خوان که با سلطان دشمنی گیر میخواست و طیشیه سرورده دار گشته  
همی ابع او شدند و هر یک از امرا و دوز و نامداران سیاه طرف پناه با اندازه مرته خود میخواستند و چنانچه  
سر افراز گشته قیامت و برکات اقطاع یافتند و قراخوری لشکر و خدم و حشم نگاه داشتند و سلطان  
گیتی ستان امرا را بجهت ضبط ولایات و ترتیب سیاه مرخص فرمود هر یک متوجه ولایات خود شدند  
از انجمله خواجه جهان به گنبرگ و سکنده خان به بیدر و قیرخان به کوثر و مقدخان سست عهد سکر که  
سافر مشهر گشته و حسین کشتاب به کوثر مرخص شد و دیگر سران سیاه بحکم سلطان دین پناه  
سبب و دیرانی ولایت کفره مامور گشته عمادالملک و مبارک خان بامر سلطان برای تاخت تا آب تاوی  
ناختند و ولایات هندو را ویران ساخته از عید اوقاف هرگز یافتند سرش را از ملک بدن دور انداختند  
از جمله ولایت دکن را و تاخته سر را منات لعین بریده از انجا به جتجوال رانده آن قلعه را با قتل ساخته  
سردار مید را بریده بدن آن بی دین را در خاک انداختند.

ساتی که بی سر شد از تیغ نیز نه دست برید و نه پای گریز  
هر آنکه نه شد گشته از تیغ و نیز نه بردد غارتگرانش اسیر  
زن و بچه و خان و خان هر چه بود گرفتند و تاراج کردند برود

و امرای دیگر که حسب الملک سلطان فرمودن بر ضبط ولایات شناخته بودند از انجمله کشتاب  
که کوثر مرخص شده بود در اثناء طریق از کندهار دشن که اکنون بقندهار اشتباه دارد خبر رسید  
که جمعی از ترکان لشکر سلطان محمد تغلق که در قندهار بودند چون دیدند که سلطنت دکن بر ابوالفضل سلطان  
علاءالدین شاه مقرر گشت شی بهو قلمه قندهار را قاضی گشته بر طاعت سلطان نهادند و آرایش کربران  
سوی بودن رفت و جمال او بدست ترکان اسیر گشت حریف باب مکبوی کشتاب بوقته الظهار اقبال نمودند.

که شاه جهان را همه بنده ایم فرمان و رایش سر افکنده ایم  
کشتاب از استماع این خبر سرور گشته مکبوی مشتمل بر مدح و ثنای ایشان مرسول داشته  
آنحضرت را بنمای یافت پادشاهی امیدوار ساخت و خود نیز متعاقب مکبوی باصوب شناخت ترکان استقبال  
نموده شرط خدمت بجای آوردند کشتاب از آنجا بکوثر گشته شاه دکن را محصور ساخت بعد از چند روز اهل  
حصار را بهر خواسته امان یافتند و حصار تسلیم نمود بر عتیق و مال گذاری قرار دادند و چون منبیهان خبر  
آن قوت و شماع عزم و جلال سلطان الملک ستن رسانیدند باعث افتخار شمر انور همایون گشته بموجب  
فرمان قضا جریان در شهر و توابع طیل شادی گرفته مردم خوشحالیا نمودند.

همه شهر جشن و همه سور سور بهر گرفته مسحت بهر جا حضور  
همه مملکت گشته عتوت سرای معنی بهر پرده عتوت سرای

و سید رضی الدین قطب الملک که متوجه هندوی بود هم از راه ترم توجه نموده آراضط فرمود و بعد  
از آن متوجه انکوت گشته آنرا بر مشرف خویش در آورده معاودت نموده آنرا سیدآباد نام نهاد و از زمین  
داران آن بلاد هر کس اطاعت حکمت را کردن اعیان نهاد اقطاع او را بر او مسلم داشته دست تعرض سیاه  
از ماعن عرض و مال او کوتاه ساخت و هر کس سر از دغه اعیان بیرون برده عتابه عیان بر پیشانی  
طغان بست و ملک و مال او را باد تهم و تاراج داده نام او را تپاش از صفحه روزگار بر انداخت  
و با وجود قتل سیاه و اعوان سه چهار حصار نامدار از معاندان قهرآ قهرآ منقطع ساخت.

سیاحتی چو آهنگ املار کرد ولایات دشمن لگو لسا کرد  
بغارتگری چون گشادند چنگ بیقاد آن کشور از آب و رنگ  
امان یافت هر کس که گردن نهاد شده عاصیان را سر و زو بیاد

و قیرخان که کوثر اقطاع یافته بود و متوجه آصوب شده در اثناء راه منان بکران جنوب قلعه کایان  
معلوف ساخته قریب پنجاه روز اهل حصار را محصور نموده بعد از عجز و استقامت عجز آنجا امان یافته حصار را تسلیم  
نمودند و مال اعلای پذیرفته در سلک سایر رعایا مالک عاریه انتظام یافتند و چون قلعه کلیمان بیون ملک  
دیان مقتوح گشت عریضه بخدمت سلطان مرسول داشته بشارت فتوحات مجدد در پایه سریر خلافت مصر مرفوع  
گردانید و در شهر دولت آباد بامر سلطان با دین و داد طیل شادی گرفته دولت آباد شهبه آباد موسوم گشت و تا یک  
هفته اوقات طبقات مردم بر اسم عیش و سرور گذشت.

بر آراسته دست مجلسی قام نوازندگان می و زرد و جام  
شان پر بوشی برامش گری همه شیشه سابقان دلبری  
جهانی بشادی میاراستند بهر جای رامش کران خواستند  
همه مملکت گشت آراسته در و بام و دیوار پرخواستند  
می آرزوای برین قدح سیخواره افکنده عکس فرح

و سکنده خان که حسب القرضان قضا جریان سلطان مالکستان با لشکر صوب بیدر روان گشته بود از



آنجا متوجه ملک بهر شد و هندوان آنجا چون چیره دستی ترکان شنیده و دیده بودند اوستیز و آویز احترام لازم دانسته قدم اطاعت در جاده انقیاد نهادند و کردن چنین رعیتی و مالگذاری در داده از سلطنت سیاه سکندر خان امان یافتند سکندر خان بعد از معاودت مکتوبی بکنانایند که والی ولایت تلنگ بود مرسول داشت مضمونش آنکه الله الحمد که حق سبحانه و تعالی که واهب العطا است بمحض لطف و کرم خود سر بر سلطنت مملکت دکن را از بمن مقدم مکرم شهریار عالم خدایگان اعلی علاءالدین والدیا ابوالمظفر سلطان علاءالدین حسن شاه را بطوریه میر و ماه بر افراخته بمراستب رفیقه سلطنت ولایت هندوستان رسانیده و اسباب مکنث و حشمت آنحضرت را از کارخانه قضا آماده و مهیا ساخته است و همه روز و قنوجات بر منصفه ظهور جلوه می نماید و هنوز این اثر نتایج غرور دولت روز افزون است.

بانی تا صبح دولتش بدمد که هنوز این نتیجه سحر است

و چون صفوف سیاه بوجود فیلان گوه پیکر مانند سد سکندر سمت کانهیم بنیان مرسوم می یابد و تا غایت قبلی که لایق درگاه عرش اشتباه بوده باشد در سرکار شهریار کامگار بهم نرسیده و طیفه دولتیخواهی و نیکو اعتقادی آنکه چند زنجیر قبل که لایق درگاه سلطان بی شیه و عدیل بوده باشد مرسوم دارد تا باعث از دیاد توجه و الطاف نامتناهی شهنشاهی گشته در سلک منظور آن انظار خورشید آثار شهرناری اندراج یابد و السلام چون مکتوب سکندر خان بکنانایند رسیده بر مضمون خبر مشحوش اطلاع یافت جوابی مشتمل بر اظهار اطاعت و انقیاد در قلم آورده با عهد نامه بجانب سکندر خان ارسال داشت و اظهار آرزو مندی ملاقات سکندر خان نیز بسیار نمود لاجرم سکندر خان با سیاه گران متوجه ولایت تلنگ گشته ملاقات طرفین روی نمود کنانایند خدمات شائسته و پیشکش های لایق کبیده بمنایات بیغایات خسروی امیدوار گردیده دو زنجیر قبل بیستون هیکل با دیگر تنسوقات و هدایا که لایق درگاه شهرناری باشد مصحوب سکندر خان بدوگاه سلطان مرسول داشت بعد از قبول و تروی سکندر خان به بیدر فیلان را با دیگر هدایا به پایه سریر سلطنت مصیر فرستاده حقیقت دولتیخواهی کنانایند مرفوع داشت سلطان فرمانی مشتمل بر عنایت بیغایت شاهانه سکندر خان در قلم آورده او را بچتر سر افراز فرمود و کنانایند نیز بمواطف خسروانه ممتاز گشت.

#### ذکر مخالفت اسماعیل مخ و مال حال او

اما اسماعیل مخ که ترک سلطنت نموده نهاده اکار که فریب تردل و جا کمندی است در وجه انعام او مقرر شده بود بعد از آنکه چند وقت دران دیار بفرایغ بال روزگار گذرانید غول نفس او را از راه برده بدست شهنه اندوه سیرده و غافلانه فریب جهان خورده تبیین این مقال و تفصیل این اجمال آنکه نراین بی دین لعین او را از راه برده بنوید شاهی فریفته در یادیه غوایت و ضلالت انداخت آن بی خرد نیز بسوگند و عهد نراین فریب خورده رابت طغیان و کفران بر افراخت و در فتنه و فساد کنوده در خون خویش سعی نمود آخر الامر نراین بدعهد رقم نسیان بر عهود خویش کبیده آن افغان نادان را مقید نموده بعد از چند روز مسموم ساخت و چون نراین ملعون خود را از مطیعان سلطان محصد تغلق می نمود خواجه جهان حسب فرمان سلطان از مبارک آباد مرج بمزیت گوشمالی و استیصال

آن نکو عیده قتل حرکت نموده ملک قتل الملک نیز از مندری بیاری خواجه جهان رسید و هر دو وزیر صاحب تدبیر با اتفاق متوجه گایر که شده تکیان وار حصار گلبرگه را اخلاط نموده اهل حصار را در مضیق فلاکت و هلاکت انداختند بغرب ترب و منجنیق برخی از برج و باره را ویران ساختند بوچاریدی که مقدم آن حصار بود هر چند بکمر اخبار هوحش اشتهاور داد که شاید سبب غرقه و انکسار دلیران شجاعت آثار شود نتیجه این مقدمات قبض مطلب بر او روی نمود آخر الامر چون از تنگی آب کار محصوران باضطراب کبید بدم عجز و استغاثه پیش آمده ایمان گویان گمندها بسته خود را از حصار بریز افکندند لشکر فیروزی اثر از اطراف به برج و باره حصار برآمده رابت تسلط و استکبار بر افراشتند و دست بقتل و غارت گشاده خلق بسیار بدارالبوار فرستادند و بوچاریدی را امیر ساخته با فتح نامه بیایه سریر سلطنت مصیر مرسول داشتند و خواجه جهان در شهر گلبرگه بر مسند حکومت نشسته ایواب عدل و انصاف بر روی ارباب و اهالی و سائر سکنه آن بده و اطراف بر کشاده بتلطفات و تقدمات باشت جمعیت و اطمینان خاطر پریشان ایشان گشت بعد از مدتی که بفراغ بال اوقات بعدل داد مصروف داشت خبر بدو رسید که در سیاه سکر فتنه حادث شده سکندر خان که قلمه کنیا را محاصره نموده خلق بی شمار دران حصار از قحط و وبا متوجه بادیه فتنه شده بودند پسمی کبیر و محمد ابن عالم و نهور علمبک و دیگر اشرار بقتل آمده مفسدان از قتل سکندر خان بکسر و فتنه آن حصار را مسخر نموده استوار ساختند علی الاچین و فخر الدین مهرور باجمله ایشان فرار اختیار نموده خود را از میان مفسدان بدر انداخته اند چون خواجه جهان بی فرمان سلطان بدرب مفسدان لشکر ساختن مصلحت ندید لاجرم بمقتضای وقت مکعبی بارباب فساد فرستاد که کشتن حرامخوار بسیار خوب واقع شده اکنون باید که بی توقف متوجه این صوب گشته از اموال و اقبال و اسبان و اسباب او آنچه بوده باشد با خود بیاورند تا بیایه سریر خلافت مصیر مرسول گردیده بمواطف پادشاهانه اختصاص یابند و الا بی اختیار دست از اموال و حصار بل از حیات مستعار باز خواهند داشت محمد ابن عالم نهو علمبک را از خواجه جهان فرستاد بپغام داد که حکایت مال و منال که بما منسوب میسازند خیال محال است اگر محال ما بما گذارند مطیعیم و فرمان بردار والا کرا مجال که خیال استیصال ما بمخاطر گذارند چون نهو این خبر بخواجه جهان رسانید او را عقید ساخته حقیقت حال بیایه سریر تریا مثال غرضه داشت حکم جهان مطاع صادر شد که خواجه جهان بمجرد رسیدن فرمان از آب چهنور عبور نموده درانطرف زود فرود آید و ازان مقام بهیچ طریق در مقام کوچ فر نیاید تا هوک عمایون سایه نصرت بران ولایت اندازد خواجه جهان بموجب فرمان سلطان گردون جناب درانجناب آب مقام نموده همه روزه دلیران لشکر را بتاخت اطراف ولایت مفسدان میفرستاد و رع و هراس در دل ایشان می انداخت و سلطان بواسطه محمد تغلق دارالسلطنة دولت آباد را خالی گذاشتن و با طرفه مالک شتاقتن مصلحت نمیدید.

#### ذکر توجه رایات فتح آیات سلطان بصوب گلبرگه

بجهت دفع مفسدان چون دو ماه سیاه خواجه جهان بامر سلطان بعرو بر در کنار آب چهنور مقام نمود شبی بامر خانی مجبود سلطان را در واقعه بیری که سیمای رفعت ربانی از ناصیه

اولا نوح بود از انقراض دولت محمد تغلق شاه آگاه ساخته و باستقرار سلطنت درین دودمان عالی نژاد بشارت داد.

همیخواند بر شهر یاز آفرین که بی تو میادا کلاه و نگین  
خدایت بهر کار یادی دهاد ز چشم بدان رشتگری دهاد

سلطان تریا جناب در انداء خواب جزم نمود که آن پیر اویس قری بود و چون سابقاً مذکور شد که سلطان مرید و معتقد شیخ نظام الدین اولیا بود و شیخ کامل سلطان عادل را بسلطنت نوید داده بود هرگاه سلطان را مشکلی پیش آمدی در خواب حل آن سلطان تعلیم نموده اندی لاجرم سلطان چون بخت جوان خود از خواب بیدار شده بجمع سیاه ظفر پناه مثال داد.

بشارت لشکر بآئین و ساز همه جنگ جویان دشمن گذار

براهمنوی بخت جوان قرین فتح و فیروزی در خجسته تر روزی از دارالسلطنت دولت آباد ربابات اعلی بجایب گلبرگه در حرکت آمده قدرخان و گرشاسب و عمادالملک و عمادالملک و غیر ایشانرا از امرا در دولت آباد گذاشته با سیاه خامه که پیوسته ملازم رکاب همایون می بودند رایت فیروزی آیت بر افراشت.

ز گوس شهین بر آمد خروش سیاهی چو دریا در آمد بجوش  
شد از جوش فولاد پوشان ستوه همه دشت و صحرا و هامون و کوکوه

بعد از طی مسافت ظاهر شهر گلبرگه مخیم اردوی همایون کشته اهالی آنجا بمراسم استقبال و لوازم پیشکش و زمین بوس استعجال نموده از خاک درگاه عرش اشتباه جلای باسره و خطوط جباه حاصل ساختند و زبان بدعای دوام دولت ابدیه الاتصال گشاده صیت آن در گنبد دوار انداختند.

جهان آفرین تا جهان آفرید چو تو پادشاهی نیامد بدید  
جهان هر ترا داد بزدان پاک ز تابنده خورشید تا تیره خاک  
بکیشی همه خوبی از داد تست کجا هست مردم همه یاد تست  
توئی در جهان شاه بیدار بخت ترا دیده دولت سزاوار تخت  
درخشنده تیغ عدو سوژ باد درفش و ستان از تو فیروز باد

سلطان اهالی و اعیان گلبرگه را بموافقت خسروانه مخصوص فرموده هر کدام را از قدر رتبه خویش بیش نواخته بانعام خلعت و تشریف ردیف ساخت.

جهان بان بر ایشان ستایش گرفت جهان آفرین را نیایش گرفت  
بسی خواند بر هر یکی آفرین که پیوسته باشند با داد و دین

چون خبر وصول هوکب همایون بخواجه جهان رسید سران سیاه را در لشکرگاه گذاشته خود جریده بر سبیل تعجیل احرام تقبیل غنیه علیه عالی بسته بشرف بساط بوس استعداد یافت سلطان او را بتواضع خسروانه اختصاص

بخشیده بر کرسی زورین اجلاس فرمود در خلال این احوال منتهیان بمسامع عزوجلان رسانیدند که سلطان ممالک هندوستان محمد تغلق شاه از کجرات مازم تشنه گشته در انشای راه مرض گردید و در حوالی آب سفید بجوار رحمت ملک غفار پیوست خاطر خطیر سلطان جهانگیر علاءالدین والدین حسن شاه از دغدغه دشمنان یکبارگی فراغت باقیه عثمان عزیمت خسروانه بصوب تسخیر ممالک دکن تافت و بعد از سه روز هوکب همایون کوچ کرده از آب عبور نمود و کوچ بر کوچ متوجه مخالفان کم نشان شده اعلام نصرت اعلام در هیچ مقام آرام نگرفت و چون خبر توجه ربابات اعلی به محمد ابن عالم رسید از هیبت و سلطوت سیاه ظفر پناه خائف و هراسان گشته اعتماد بر کرم و رحم جلالی سلطان نموده دست اعتذار بر غرور الوقی توبه و استغفار زده بقدیم عجز و انکسار خود را بپایه سر بر شهریار کامگار رسانید سلطان او را بپایان امان بخشیده بنواب غلبه سدره مرتبه امر شد که محمد ابن عالم را با زیافت نموده مفید ساخت از نقد و جنس آنچه داشته باشد.

ازو باز یافت نموده تعرض دیگر بنفس و عرضش نرساند بعد از آن ربابات نصرت آیات بجانب سکر در حرکت آمده کشار حوض سکر مخیم لشکر ظفر اثر گردید سلطان کیتی شان بر تو التفات و اقبال بحال عبوزه و زیر دستان آن محال افکنده ترفیع حال رعایا و سکنه آن حال و حمت علیا نعمت ساخت و آنچه ظلمه بیدادگر از مظلومان آن کشور گرفته بودند استرداد فرموده فضلا و مشایخ اصوب مثل شیخ عین الدین بیجاپوری مرید و خلیفه خواند میر سید علاءالدین جانپوری و مولانا معین الدین هروی استاد سلطان محمد شاه را بانعامات و وظائف ممتاز ساخته هر یک یکی را فراخور فضل و کمال بنواخت بعد از آن مبارک خان را سر لشکر ساخت و قطب الملک را مقدمه سیاه نموده به تهب و غارت ولایت هریب نامزد فرمود بالجمله چون امراء مذکور با سیاه موقور بحصار کریجور رسیدند محاصره نموده کار بر محصوران دشوار گردانیدند مقدم حصار که از کبار اهل جهتم بود چون سلطوت و سلولت سیاه اسلام مشاهده نموده رعب و هراس اساس قوت و قدرتش را متزلزل ساخته روز دیگر طالب امان گشته بملازمت امراء لشکر مبادرت جست و اموال موفور و غنائم نامحصور بر سبیل پیشکش مستقبل گشته امرا بعد از وصول آن با فتح و ظفر صمندان حاکم کریجور را بخدمت سلطان کیتی برسانیدند سلطان جهان سران سیاه را ملحوظ نظر عاطفت و عنایت ساخت و هر یک را بقدر مرتبه و حالت بنواخت آنگاه از لشکر ظفر اثر کوچ فرموده بصوب کتباری و مدعول حرکت نموده و چون اردوی همایون بحوالی کتباری رسید کپرس مقدم آن موضع از خبر مقدم شهریار جهان و بیم سلطوت و سلولت سیاه قدو توان هراسان گشت رسولان چرب زبان با اسیان برق مثال و اموال و اقیال و کرباس گردون اساس ارسال داشته بوسیله مقربان درگاه عرش اشتباه صورت بندگی خویش معروض پایه سریر خلافت مصر گردانید و عرضه داشتی معنوی بر این مضمون بمسامع قدسی جوامع رسانید که من بیکانه از زندگان آن آستان عرش آشیام ز فیروزی سیاه ظفر پناه میدام اما از کثرت ذلت و گناهان رسیدن سعادت زمین بوس نمی توانم اگر عرحت سلطانی بزال غفو غبار ذلالت این بنده را شسته قلم غفو بر جراند جراثم این آدم هائم



کشد هر آئینه خراج دوسال بخزانه عامره رساند بعد از آنکه بهرام خسروانه امیدواری حاصل نماید هراس از دل بیرون کرده بدم بنگی بان آستان خلافت نشان خواهد شناخت و بزرگان سعادت خاگروبی درگاه عرش انشاء درخواهد یافت القه سلطان ممالک ستان بر عجز و نافرادی کیرس ترحم فرموده حکم جهانمطاع بنقاد رسید که خراج کیرس مقرر داشته دیگر متعرض حصار و دیارش نگرددن لاجرم دست تعرض از دامن عرض کیرس کوتاه گشته سپاه کینه خواه بصبوب ولایت ترابن لعین نهضت فرمود و چون غبار عساکر نصرت مآثر اطراف ولایت تالکریه را تیره و تاریک گردانید و لایک بیای استغفار از در اغذار در آمده با زن و فرزند خویش و پیوند از حصار برآمده و فرزندان خود را در پای سلطان جهان افکند سلطان ممالک ستان او را نواخته قلعه و ولایت برو مقرر ساخت.

رحی سعادت آن بنده خجسته مآل که راه داد درین آستانه اش اقبال

بعد از آن موکب گیتی ستان سلطان بجانب ترابن خابن نهضت فرمود چون بیک منزلی مقام آن کشام رسید عرشه داشت معین الدین مقطع دار که بیوسته بافایق ترابن اعداد سلطان محمد تغلق شاه می نمود بیایه سریر عرش مصر رسید مشتمل بر اظهار بنگی و دولت خواهی و محتوی برآنکه متعاقب بشرف بساطبوس مشرف خواهد گردید سلطان گیتی ستان ازین خبر مسرور گشته قاصد را بهوافظ بادشاهانه سرافراز فرمود و فرمائی معین الدین مشتمل بر عنایت و دلداری بسیار و مبنی بر تعلق و مواعید بیشمار اسرار گردانید چون معین الدین بد عهدی ترابن بیدین دیده بود و عاقبت وخیم اسماعیل مخ مشاهده نموده بملازمت سلطان شتافته بسعادت زمین بوس استعماذ یافت سلطان جهان از غایت عنایت و احسان او را در بدل گرفته فرمود که رسم اهل وفا و اسحاب رقه این است که در کار مخدوم خویش کوشش نمایند و چون از داد بیداد آگهی یابند از ملازمت ظالم بخدمت عادل گرایند القه معین الدین بخلعت خاص سلطان روی زمین اختصاص یافته دیگر روز موکب گیتی ستان سلطان فیروز بصبوب مدهول حرکت فرمود. سلطان جهان شکار کشان و صید افکنان مسافت می پیمود و طی منازل می نمود.

بنه دریک شکار ستان نمی ماند شکار افکن شکار افکن می راند

از بهیب دلیران سپاه ظفر پناه در و دشت از شیر و ببر و پلنگ نهی گشت و چون زیارت نصرت آیات سلطانی از آب کشا گذشت و باد کفار خاکسار زیر و زبر گشت و آبادانی آن خطه زمین بوبرانی مبدل گشته کافه مردم آن ولایات بچهار حصار حصین که دران سر زمین بامتناع و استحکام امتیاز تمام داشت تحصین چسبند چون ترابن خابن دید که با شیر زیان پنجه زدن نه کار چون او روباهی است خواست که برواه بازی حمله شیران را از خود دور دارد لاجرم زبان دانی بیایه سریر سلطانی فرستاده عرشه داشت که من بنده از خدمتکاران قدیم آستانم لیکن بجهت کثرت گناهان و سطوت غضب سلطان جهان جسادت زمین بوس نمی توانم نمود اگر شهریار جهان یکی از بندگان درگاه را بمیور این سوب مامور فرماید تا این بنده حال خویش بتفصیل با او شرح داده او بر سبیل اجمال بمسامع جاه و جلال رساند از کمال بنده نوازی

و چاره سازی که ذات اقدس بدان مجبور است دور نخواهد بود. سلطان جهان ملتسمی و مامول آن ملعون مخدول را بمن قبول موصول گردانیده قاضی بهاء الدین حاجب قبه را نزد او فرستاده پیغام داد که از تو گناه بسیار اسرار یافته و بسبب آن مستوجب عقوبت و نکال ما گشته بهدایت قاید اقبال و توفیق کمر بنگی این درگاه بسته سعادت کردار ملازمت آستان ملایک یاسبان اختیار نمائی و از قصصیرت گذشته نادم گشته باظهار استغفار و اعتذار مبادرت جوئی هر آئینه جان خود و فرزندان و خاندان چندین هزار کی را صیانت کرده باشی والا دلیران شیر شکار حصار خاکسار ترا با خاک راه کنزار برابر ساخته آتش هم و تا راج دراعان و ساکت انداخته تن بی دین ترا با سائر امقاع و اتباع یائمال اقبال حوادث مثال خواهند گردانید بالجمله چون ترابن بی دین چنین سخنان مهیب استماع نمود خوفی و هراسی که در خاطرش استقرار یافته بود متضاعف گشته و چون بخت و دولت ازو بر گشته نکبت و فلاق در بار نهاده بود بخود قرار ملازمت شهریار کامگار نتوانست داد بالفیضت سلطان دل نهاده خود در قلعه جام کهنی که از معضلات قلاش بود تحصین نموده سه گس از عطشی اعرای خویش را به قلع دیگر مقرر و مامور گردانید از آن جمله گویال نام مخدولی را بدوانی قلع مدهول فرستاده دو مشرک دیگر را بتولد و باگلکوت مرسل داشت. و چون سلطان گیتی ستان دانست که ترابن ناپاک بی بالک هوس ادراک ملازمت نمی نماید رأی جهان آرای بران قرار گرفت که اول حصار مدهول را که محکم ترین قلاع آن مخدول است و آن بی دین بسبب حصانت آن حصین تمکین کسی نمی نماید مسخر فرماید تا خوف و هراس در دل ملاعین آن سر زمین جای گرفته دیگر هوس مخالفت ننمایند و با سپاه اسلام ابواب محاربت نکشند. القه چون موکب همایون بقصد تسخیر حصار مدهول از آب عبور فرموده متوجه آن حدود گردید ترابن خابن صلاح دران دید که جمعی از مشهوران لشکر خویش بفرستد تا بشخونی بر اردوی همایون زده شاید باین تزویر تدبیر تقدیر نماید اما قضا بر تدبیر ناسوایش می خندید و قدر بر حال لشکرش می گریست. بالجمله ترابن ملعون در بخت سوار خوتخوار هزار پیاده جرار فرستاد که در شب نار خود را بر عساکر نصرت آثار زنند اما نمی دانست که هرکه سنگ بر آسمان اندازد لامحاله سرخویش را مجروح سازد بالجمله نیم شبی لشکر نکبت اثر آن کافر بیدادگر از گوشه اردوی همایون سلطان گیتی ستان بدان شغلاان افغان در پیوستند و بدست قته و فساد ابواب امن وسلاحت بر روی روزگار خویش در بستند. کفار مخدول حصار مدهول نیز چون غوغائی آن مشت بی سرویا استماع نمودند جمعی بدم هور و جسادت از حصار بیرون آمده با آن مخاذل گردیدند اما چون سپاه ظفر پناه ماند بخت خویش بیدار و هوشیار بود بیکار آن کفار نابکار را در میان گرفته دمار از روزگار ایشان بر آوردند اکثر ملاعین بی دین بضر نغ و تیر دلیران رستم آیین راه اسفل السافلین پیش گرفته بعضی از مخاذیل بهزار جرقیل از دام بلا رها گشته برخی چون هوش در سوراخ حصار خیزدند و قریب بیست کی بیضانب جام کهنی گرفته بهزار تشویش و اضطراب خود را بهصار جام کهنی رسانیدند و چون شهسوار فلیکی بر اشپ روز فیروز گشته سپاه رنگ ازیم نغ قضا آهنگش در حصار مغرب متغارب گردید سلطان ممالک ستان



بسان خورشید درخشان سریر جهانیانی را از فر وجود خویش منور ساخته بارعام داد امرا و سران سیاه اسیران و غنایمی که بدست آورده بودند بنظر اشرف در آورده بعضی از امیران بموجب فرمان قضا جریان یافتند فیلان بیستون مثال گردیدند و دلیرانی که دران شب دیجور آثار مردانگی بظهور رسانیده بودند بعواطف پادشاهانه ممتاز و سرفراز گشته غنایمی که بدست آورده بودند بریشان مسلم گردید و ازین فتح نامدار که مقدمه انکسار برائش خا کسار بود و هر و قوه تمام بآن لاتمام و جیسور لشکر بد فرجامش رسید. مقارن این حال شاهزاده فریدون خصال تازه نهال گشتن کامرانی و اقبال مهر سرو جویبار جاه و جلال خاقان سکندر توان قدوخان با گروه کوه شکوه و حشر ابوه باردوی همایون پیوست. سلطان جمیع امرا و ارکان دولت را باستقبال شاهزاده مأمور ساخته. چون شاهزاده فرخ فال جمال باکمال سلطان را مشاهده نمود بلاوازم زمین بوس مبارکت فرموده بعد ازان بشرف بابوس مشرف گشت. سلطان گیتی ستان آن نو پاوه بوستان خویش را پیش طلبیده در برکشد و روی مبارکش بوسیده احوال راه و سیاه پرسید. نظم.

چو شهزاده آمد به پیش پدر    تنا گفت و افتاد در و کهر  
جهانبجو که عالم سراسر گرفت    کرامی خود را بیر در گرفت

شاهزاده جواب هائی شافی عرض نموده سلطان از کمال فراست و کیاست شاهزاده متعجب و مسرور گشت و شاهزاده بخلعت خاص و تشریفات خسروانه مخصوص گشته شاهزاده کامگار نیز پیشکش بسیار گزاشیده روز دیگر با مر خسرو دادگر با جمیع لشکر و حشر چنگ سلطانی (۲) کفار انداخته از غایت شجاعت و جلالت داستان رستم داستان را منسوخ ساخت. اما چون سلطان ممالک ستان در تگریست که حامیان حوزه اسلام و دلیران بهرام انتقام را در رزم و بیکار آن حصار بدست کفار خاکسار منابع ساختن و رخنه در ارکان دین و ملت انداختن در مذهب شرع و هروت روا نیست حکم جهان مطاع بنفاد پیوست که بهادران محاربه باز کنند و دور قلعه را خاتم وار در میان گرفته از هر طرف التک و شبه (۳) پیش برند و بمروار کار بران کفار مغرور تنگ ساخته آن حصار سپهر آثار را باسانی مسخر سازند. بالجملة مدت چهار ماه سیاه ظفر پناه بمحصار مدھول و تنبلیق کفار مخدول پرداخته کار بران جمع بریشان روزگار بغایت دشوار ساختند آخر الامر آن لعین بی دین از در عجز و انکسار در آمده خراج دو سال بخزانة عامه رسانید و بممود و موافق متقبل خراج مستقبل نیز گردید و عهد نمود که بعد از مراجعت ربابات فتح آیات که باطفاء نائرة خشم و غضب سلطانی مستظهر و مستوق گردد بخاکبوسی درگاه خلایق پناه سرافراز گشته در اعتذار و استغفار از مقولات سابق خویش باقصی الغایت سعی نماید. سلطان ممالک ستان گناهان او را کان لم یکن انگاشته ایت معاودت برافراشت و چون ظاهر حصار مرج مخیم ساگر ظفر قرین گردید. مدت دو ماه سلطان ظفر پناه دران مقام نشاط عیش و انبساط گسترده سیاه نصرت دستگاه نیز دران ایام باسودگی و فراغت اشتغال نمودند. بعد ازان سلطان گیتی ستان عزم تسخیر ولایت کوکن تصمیم فرموده با لشکر قیامت حشر بآن کدور توجه نمود. نظم.

چو کوه آعنبن از جای جنبید    زمین گوئی ز سر تا پای جنبید  
ز بس لشکر که برخورشید انبوه    روان شد روی هامون کوه تا کوه

سلطان شهاب سنان صید کنان و شکار افکنان منازل می پیمود و قطع مراحل می فرمود  
مبارزان نیز جنگ ساحت صحرا و روی هوا را از نخچیر وژنگ و تیر و بلنگ و حواصل و کلنگ تهر  
می ساختند. شعر.

خاک چون اشکال اقلیدس شد از شاخ گوزن    و ز بر هر شکل حرفی از خدنگ جانستان  
چنگ باز اندر هوا و شاخ وژنگ اندر زمین    این مخلق آن مجعد این ز مشک آن زعفران  
بر زمین شاخ گوزنان است گوئی صف زده    اختران چرخ پیکر در عقیق آسمان  
روی آمو پیکر پروین نمود اندر زمین    و ز هلال منصف بر پیکر پروین نشان

بالجملة چون مرکب گیتی ستان آن زبده دودمان بهمن از کهار یتن گزشته مردم آن ولایت از توجه سیاه ظفر پناه آگاه گشتند موافق و مساکن گزاشته ازعیبت و سطوت لشکر قیامت اثر پناه بقلال جبال بعلون وادی بردند لشکریان بهرام انتقام مجموع مواشی و مراعی هنوز تاراج نموده قریب دو ماه اردوی همایون وقف فرمود. سیاه ظفر پناه از رنج راه آسوده شدند آگاه مرکب سلطان دین پناه بهم غنای فتح و ظفر صوب سکر در حرکت آمد و چون حوالی سکر مضرب خیام نصرت فرجام لشکر ظفر اثر گشت جمیع اقطاع دران قلاع و بقاع باردوی همایون ملحق گشته مال گزشته بوکلاه درگاه تسلیم نمودند و هر یک درخور قدر و مرتبه خویش بعواطف و نوازشات خسروانه امتیاز یافتند. بعد ازان سلطان ممالک ستان ازآب چهنور عبور فرموده اوسیرم و مدکیر خراج گرفته ربابات اعلی بصوب گلبرگه برافراخت. قیرخان که در ظلم و بیداد از نمرود شداد زیاد بود بملازمت سلطان با دین و داد مباردت نموده بحسب ظاهر بخلعت و تشریف سلطانی اختصاص یافت و بعد از سه روز باغوائی کالی محمد روسیاه از سیاه ظفر پناه فرا نموده سلطان نفس نفیس آن جیش خسیس را تعاقب فرموده سیاه و بنگاه قیرخان اسیر شده ناگاه در راه سیل عظیم در رسید و اکثر اغوان قیرخان را غریق بحر فنا گردانید. قیرخان تنها از خیل و حشم جداگشته بعد از محنت بی حد و مر خود را بکوتر رسانید. سلطان ممالک ستان از تعاقب قیرخان معاودت فرموده بجواب قلعه کلیان نهضت نمود. کالی محمد که از گناه بی حد بروسياه مقلب گشت دران قلعه بود. چون ربابات نصرت آیات سلطان بر تو تسخیر بقلعه سپهر نظیر کلیان انداخته اطراف حصار را بر دلیران میدان کینه و پیکار منقسم ساخت. شبران بیشه کارزار حصار را خاتم وار در میان گرفته کار بر محصور باشعرا بر رسانیدند. در خلال این احوال سکندر خان که از حضرت سلطان بواسطه سبق خدمت و مدتی نیت بخطاب مستطاب فرزندی مخاطب گشته بود با سیاه بیکران باردوی سلطان رسیده بشرف بساط بوس



مشفرف کردید. سلطان جهان سکندرخان را نوازش بسیار فرموده مرتبه دیگر بهتر اهل سراقا را ساخته پایه قدوس اژسائی امرا و خوانین برافراخت. و فرمان قضا جریان سلطانی بنفاز پیوست که سکندرخان متوجه کوشش کشته ولایت قیرخان بدگمان را ویران سازد و آن زیر طفل تدبیر را اسیر و دستگیر کرده بیایه سریر خلافت مصر رساند. سکندرخان بخاک قدم سلطان قسم یاد نمود که تا آن پیر بدعهد را چون گناهکاران به بندگران نه بندم و بدوگاه عریض اشتباه لیسام معاودت ندایم بالجمله سکندرخان بالشکر بیکران از اردوی سلطان کوچ نموده متوجه کوشش شد. خبر توجه سکندرخان به قیرخان رسیده بود. چون لشکر یک فرستکی کوشش رسید سکندرخان بی خبر بود که قیرخان آنها را فرست نموده با فوجی از دلیران کارآموده از قاعه بیرون آمده خود را به لشکر سکندرخان رسانید و بیک حمله عقد جمعیت ایشان را که چون بیرون باجتماع متصف بود بناتالعیش وار پراکنده گردانید و هزیمتین را متعاقب نموده بود که ناگاه سکندرخان از کمینگاه بیرون تاخته بر سپاه قیرخان زد. شعر

چو از هر دو سو جنگ پیوسته شد	در آتشی بر جهان بسته شد
ز زخم تبر زین و گویال و تیغ	برآمد ز دریا یکی موج میغ
بسان که بی سر شد از تیغ تیز	نه دست نبرد و نه پای گریز
سیاه بداندیش برگشت زار	گریزان همی رفت سوی حصار

در آشنائی کارزار فخر شعبان با چند سوار بر قیرخان حمله آورد و قیرخان متوجه دفع او شد فخر مذکور بجهت آن که او را دلیر سازد بحيله رو بفرار نهاد قیرخان دلیروار از عقب او در تاخت درین اثنا جمع دیگر از باران فخر شعبان با و پیوسته برگشتند قیرخان تاب مقاومت ایشان نیاورده خواست که بتنگ پا از دام بالا و چنگل فضا گریز اجل امایش نداده فخر نیک پاو در رسید و موی سرش را بدست پیچیده فرو کشید هر چند سواران قیرخان کوشش نمودند که او را از چنگ بالا اخلاص گردانند مفید بنفاد آخر الامر مردم قیرخان گریزان کشته قیرخان را در دام بالا گزاشتند. فخر شعبان و باقی سواران قیرخان را بسته به سکندرخان رسانیدند سکندرخان بسان غنچه گلستان از نسیم سحری خندان گشت و فتح نامه در قلم آورده بدست فخر شعبان بدوگاه سلطان ارسال داشت. فخر در سرعت از برقی و باد متابعت نموده روز دوم باردوی سلطان رسیده خبر فتح و گرفتن قیرخان بعرض سلطان رسانید. سلطان را از استماع این خبر بهجت اثر انتاعش تمام حاصل گشته فخر بمواطفت و نوازشات بادشاهانه افتخار تمام یافت و حکم جهان مطاع بنفاز پیوست که طبل شادی در لشکر سلطان بحر و برگرفته مردم بعیش و خرمی گزرايند بعد از یک هفته ربابات فتح آیات بسوی کوشش در حرکت آمد چون موکب همایون برسد کوشش رسید و سکندرخان توجه سلطان شنید بطرفی که قسم باو نموده بود قیرخان را در زنجیر کشیده بیایه سریر سلطنت مصر رسانید سلطان سکندرخان را بمواطفت بسیار و نوازش بی شمار مفتخر فرموده حکم شد که قیرخان را از لباس حیات عاری سازند سکندرخان عرشه داشت نمود که خون این پیر معزوم

را به بنده بخشند و اردوی همایون در پای حصار کوشش مقام فرمایند. اگر مردم این پیر مخدول از کرده پشیمان گشته از در اطاعت و انقیاد درآیند و از ظلم و بیداد توبه نمایند و خراج گزشته ادا نموده آیند را بجهت موافقت تقبل نمایند قیما والا در آن وقت این پیر بی تدبیر را یاقیح وجوبی بقتل و سلب کمال سهولت است. سلطان حسب التماس سکندرخان از سرخون قیرخان گزشته ظاهر قلعه کوشش کوشش حصار نصرت فرجام گشت. در خلال این احوال کالی محمد نیز از قلعه کلیان برآمده خود را بقاعه کوشش رسانیده دران حصن متحصن گردید و چند نوبت باجمعی بقدم جرات و جسارت از قلعه بیرون آمده خود را بر سپاه ظفر پناه می زد و غوغا در لشکر قیامت اثر می افکند. و چون دلیران سپاه ظفر پناه دست جلالت از آستین شجاعت برآورده می خواستند که او را در میان گیرند و از میان برگیرند باز گریخته خود را از میان آن سپاه گران برگران می کشید و بسان دریا از بیم حمله شیران سوراخ حصار را گریزگاه می ساخت. روزی کالی محمد بخت برگشته بدستور گزشته باجمعی تیره روز از حصار بیرون آمده خود را بر سپاه سلطان زد. از لشکر فیروزی اثر مستعد بیکار و ساحت کارزار بودند. بیک بار آن نابکار را در میان گرفتند دست به تیغ و تیر بردند و بیک حمله فتنه آن مدبر خاکسار را فرو نشاندند لشکرش را متفرق گردانیدند و آن مخدول را اسیر ساختند و بروایتی بیکرش را از بر سر برداشتند. علی التقديرین بیک جنگ سلطان سپهر آهنگ را در حصار نامدار که هر یک با سپهر دوازده برابر می داشت یعنی حصار جهان و کوشش.

بهر جا که صاحب قران برگزشت	مخبر شدش قلعه و کوه و دشت
کجا بود کان لشکر نامدار	نشد غالب از عون پروردگار
بهر جا که رفتند ازان سرزمین	مظفر شدند آن سپاه گزین

بالجمله سلطان مظفر لوا بهر صوب که می تاخت با فتح و ظفر معاودت می ساخت و بهر جانب که لشکری نامزد می فرمود مظفر و منصور مراجعت می نمود. بعد ازین فتوح سلطان بداد السلطنت کلبر که نهضت فرموده بدولت و کامرانی قرار گرفت و دران بلده طبعه عمارت عالی بنا فرموده کلبر که با حرا باد موسوم فرموده و آن شهر فردوس مثال راجهت مستقر سریر جاه و جلال اختیار نموده دران بلده طبعه بسان قطب فلک دوار قرار گرفت و معنی بلده طبعه و رب غفور سمت وضوح پذیرفت و در بعضی تواریخ روایت نموده اند که سلطان علاءالدین حسن شاه اول مرتبه شهر کلبر که را مخبر ساخته بعد ازان بفتح دولت باد و سایر بلاد پرداخت علی التقديرین چون کلبر که و بعد و دولت آباد باستانی صفات و متعلقات بحوزه تصرف و تسخیر بندگان درگاه گردون اشتباه در آمد خاطر همایون سلطان زمین به تسخیر سایر بلاد دکن میل فرمود. بروایت اول فتوحی که بندگان سلطان را روی نمود فتح بهو کردن بود که بمجرد رسیدن موکب همایون بمحالی آن مکان را آن جا سه لک تنگه پیشکش نموده باج و خراج قبول کرد که هر ساله بخزانة عامره رساند ربابات اعلی ازان جا به جانب ماعور حرکت فرموده راجه ماعور نیز مال بی اندازه به لشکر منصور فرستاده از سطرات سپاه ظفر پناه امان یافت. اردوی ظفر قرین بجانب ماند و توجه نموده



مردم آن ولایت نیز باج و خراج بزرگه از باس و هراس لشکر فیروزی اثر ایمن گشته پس موکب همایون بصوب دارالسلطنت حسن آباد نهضت فرموده چند روزی بمیش و خرمنی گزوانیدند و شاد ظفر پناه نیز از رنج راه آسوده گردیدند. بعد ازان باز خیال تسخیر جزیره کوه و دابول و سایر سواحل و بنادر در خاطر دریا مقامی جای گرفته عزم نهضت بران حدود جزم فرموده حسب الحکم اشرف موکب اعلی بآن طرف در حرکت آمد. شعر

بهر جا سیاحتی توجه نمود  
نخست آن زمین نعل اسپش ربود  
جهان گشت بکسر کران تا کران  
چو فتح و ظفر لشکر از بی روان

بعد از طی مسافت اردویی همایون بحوالی کوه رسید و آن بلده معموره را محاصره فرمود و بعد از پنج تن ماه سیاه ظفر پناه کوه را مسخر ساخته از غنائم نامحسوس لشکریان معمور و مسرور گشتند. بعد از فتح کوه موکب همایون بصوب دابول نهضت فرموده آن دیار نیز بقبضه اقتدار بندگان شهریار کامکار درآمد و ازان جا بجانب کلهر و گلابور عبور فرموده دران ملک نیز اعلام اسلام برافراخته علم کفر و مشلات را تکرار ساخت. باز موکب اعلی بصوب دارالسلطنت احمدآباد مراجعت فرموده در مستقر سریر کاهرانی و جهان بائی بیاسود و چون چند روزی بعیث و فیروزی در دارالسلطنت احمدآباد قرار گرفت باز هوس تسخیر ولایت تلنگ و تحصیل نام و تنک فرموده فرمان جهان مطاع بنفاد پیوست که لشکریان بهرام توان بدان صوب حرکت نمایند. سیاه ظفر پناه حسب الحکم جمع گشته در رکاب ظفر قرین بصوب ولایت تلنگ در حرکت آمدند. سلطان جمعی از سرداران سیاه را برسم قراولی پیشتر روان فرمود که ولایات کفره را تاراج می نموده باشند و ولایات فتح آیات متعاقب روان گردید. قریب یکسال موکب اقبال در ولایت تلنگ سیر می فرموده تا بهونگیر ولایات را در قبضه تسخیر در آورده بت خانها را زیر و زبر ساخته درعوش آن مساجد و مدارس بطلک اطلس برافراخت بلده اوئان هرکدام که قدم اطاعت و انقیاد پیش آمده حلقه بندگی آن درگاه درگوش کشیده خراج قبول نمودند خانمان خود را از سطوت سیاه ظفر پناه نگاه داشتند و هرکس که گردن از ربه اطاعت کشید دیگر روی روز خویش ندیدد بالجملة چون خاطر خطیر شهریار بی شبه و نظیر از تسخیر ولایت تلنگ فراغت یافت عثمان یکران کیتی استان بصوب مستقر سریر خلافت معطوف ساخت. شعر

به نیروی مردی و فرهنگ خویش  
دم از کین او کی بهالم نزد  
بچشم از سوی چرخ گردی نگاه  
یقینش قوی بود و دینش درست  
مردی که در خاطر آراستی  
چنان رخ نمودی که اوخواستی  
بگردون بر افراخت او رنگ خویش  
و گر زد دگر در جهان دم نزد  
شدی تیره رخسار خورشید و ماه  
بجز دادگر یاری از کی نجست  
چنان رخ نمودی که اوخواستی

بعد ازان سلطان کیتی استان ابواب معدلت و احسان بر روی رعایای لشکریان کنوده عطایای کافه برپا از عطایای آن خسرو بحر سخاگران بار و نهال آمال جمهور سکنه و متوطن ملک دکن از رشحات فیض افضال آن شهریار ستوده خصال سرسبز و آبادار گشت شعر.

چو روی زمین شد بفرمان او  
جهان غرق شد موج احسان او  
سر گنج بکشاد و دست کرم  
در فتنه در بست و پای ستم  
بدان را ز بددست کوتاه کرد  
روان را سوی روشنی راه کرد

بالجملة سلطان را درین مدت اکثر بلاد و قلاع ملک دکن در قبضه اقتدار و شیط بندگان درگاه کیتی پناه درآمد چنانچه از جانب شرقی دولتآباد تا بهونگیر و آب گردآوری جانب شمال و جاسر جنوب تا آب کشک و طرف غرب گلبرگه تا آب کشا و کونی و دابول و کوه بود و وایان اطراف آب کشا مال گزوار گشته جزیه قبول نمودند. سلطان ممالک شان پرگنات و قصبات هندوستان که مسخر گشته بود بوزرا و امرا باندازه مرتبه هریک اقطاع فرمود و ولایت قدیم خود که هکبری و بلکون و مرج بود بشاهزاده کامکار گل گزار شهریاری و میوه باغ اسفندیاری ظفرخان که پسر بزرگ سلطان بود و سلطان او را ولی عهد فرموده سلطان محمد شاه موسوم بود نفیض فرمود و دولتآباد را بخواهر زاده خویش بهرامخان چون در دولتآباد متمکن گردید خیال فساد و اندیشه کاسد در باطنش رسوخ یافت که چون دولتآباد محل جلوس سلطان بادین و داد بوده در حین حیات سلطان بمن مفوض شد در معنی سلطان جای خویش بمن ابرایی دانسته باشد. بنابراین اندیشه بهرام خان چقا پیشه در مقام خلاف و نفاق در آمده با آن که سلطان را دران آوان قرب سه چهار ماه غار شه بهم رسیده بود بعبادت سلطان مبادرت ننمود که مبادا این معنی در ضمیر هنیر شهریار گردون سریر یرتو انداخته باشد و بخلاف مقصود او حکمی صادر شود که تدارک آن از حیز امکان بیرون باشد چنانچه تفصیل این اجمال بعد ازین در ذکر احوال سلطان محمد شاه رقم زده تلک بیان خواهد شد انشاء الله تعالی.

بعد ازان که یازده سال و دو ماه و هفت روز از سلطنت آن خورشید کیتی افروز کزشت آفتاب دولتش در کوف و زوال افتاده بدر اقبال و اجالاش در خسوف محاق و وبال مبتلا گشت. چون منادی قضا و قدر ندای کل من علیها فان یگوش هوش سلطان جهان رسانیده ساقی اجل شربت تا گوار کل نفس ذائقه الموت بکام جاش چشاند و هادم اللذات در اسبه بر سرش تابختن آورد. یقین داشت که بنحوای اینما گونا بدرککم الموت و لو کتتم فی بروج مشیده. دفع تبر قضا را تدبیری نیست و حکم گریبان گیر قدر را تغیری نه که لا اراد لقضائه و لامرد احکمه. شعر.

گردون در آفتاب سلامت کرا نشاند  
کاخچو سبج اراش اندک بقا نکرد  
خیاط روزگار ببالاتی هیچ کی  
بیراهنی ندوخت که آن را قبا نکرد



لاجرم باحضار اولاد کرام و شاهزادگانی عظام فرمان داد چهار شهریار که بمقام چهار رکن استوار دولت نامدار بودند با دیدهای خون بار و ناله‌های راز بملازمة والد بزرگوار حاضر گردیده جوهرهای آب دل خون ناب از قراره دیده‌ها کشودند سلطان فرزندان را در بر گرفته در شان می نگریست و از عمارت ایشان می گریست بالجملة سلطان شرائط وصیت بجای آورده سلطان محمد شاه را که از سایر اولاد بمزید عقل و کثاست و بوقور فهم و فراست متفرد و ممتاز بود ولیعهد فرموده سایر اولاد و اقربا و لشکری و رعایا را با او بیعت فرموده بمقامت او امر نمود و گوش سلطان احمد شاه را نیز بدور مصالح و مواعظ گران بار ساخته رعایت خاطر برادران و اقوام و سپاهی و سایر خدم و حشم وصیت فرموده گفت - شعر -

ز نیکی بنه گنج هر روز بیش	که فرجام هم نیکی آید به پیش
بن از جستن گنج حقلن برنج	ز نیکی و نام نگو ساز گنج
جهان ژرف چاه نیست برقم و آرز	بران کوش با این کشی بر فراز
بشاهت بداد آفرین باد و بی	که از بد جز او نیست فریادرس

چون سلطان شرائط وصیت بجای آورد نداء ارجعی الی ربك راضیه مرضیه را ابیک اجابت فرموده ازین سرای فانی بعالم جاودانی خرامید -

جهان دار برزد یکی باد سرد	شد از لعل رخساره چون برگ زرد
چو رنگ رخ تاجور تیره گشت	ز آرایش لشکر همه خیره گشت

شاهزاده‌ها و سایر امرا و سران سیاه جامه در ماتم شاه کبود و سیاه نموده قفان و زاری و ناله بیقراری باوج فلک و ماه رسانیده بمراسم مصیبت و تعزیت قیام و اقدام نمودند - شعر -

کشادند گران سراسر کمر	همه دیده پر خون و بر خاک سر
همه رخ کبود و همه جامه چاک	بسر بر فشاده برین سوک خاک
همه مرک زائیم بر نا و پیر	برفزن ( ... ) دستگیر
اگر با تو گردون نشیند برآز	نبایی هم از گردش او جواز
هم او تاج و تخت و بلندی دهد	هم او تیرگی و نژندی دهد
سرت کر بساید بابر سیاه	سر انجام خاک است از و جایگاه

سلطان علاءالدین حسن شاه طاب ثراه بادشاه عادل رعیت پرور دیندار بود پرویزگار دولت او رعایا و سپاهی در کمال آسودگی و رفاهیت اوقات می گزرا بیدند و اکثر اوقات را بغزا و جهاد مصروف داشته

در اعلائی کلمه طیبه سعی بالغ بتقدیم می رسانید و سلطان جهان چهار پسر داشت - بزرگتر از همه سلطان محمد شاه که ولیعهد پدر گشت و مظفرخان که خطاب سلطان بود مخاطب گشت دوم محمود خان پدر سلطان شمس الدین و سلطان محمد و محمود و احمد خان پدر سلطان فیروز پسران محمود خان و احمد خان بیادشاهی رسیدند و فیروز خان مدت سلطنتش پانزده سال و دو ماه و هفت روز بود والله اعلم بحقیقت الحال -

### ذکر جلوس سلطنت پادشاه جم جاه فلک بارگاه سلطان محمد شاه ابن

سلطان علاءالدین حسن شاه بهمنی

بعد از رحلت نمودن سلطان علاءالدین حسن شاه و اقامت مراسم تعزیت و مصیبت شاه سیاه و امرا و اعیان لشکر با سلطان محمد شاه بحکم وصیت سلطان علاءالدین حسن شاه بیعت نموده در شهر سته نمان و خمین و سبع هائو تاج سلطنت و خلافت بر فرق فرقد سایش نهادند و تخت پادشاهی را بوجود با جودش زیب و زینت دادند - شعر -

چو چشمید را بخت شد کند رو	بد تخت اندر آمد سپیدار بو
بر آمد بران تخت عاج پدر	برسم کیان بر سرش تاج زر
گمر بست بافر شامشویی	جهان گشت او را سراسر دهی

امرا و ارکان دولت و اعیان حضرت بمراسم تاز و تهنیت اقدام فرموده بدعا و نثای شهریار بی همتا و طیب اللسان و عذابالبیان شدند چون امر جهان بانی شهریار نامدار سلطان محمد شاه مقرر گشت پیراوتلفات بر حال لشکر و خدم و حشم و کافه بشی آدم انداخته دست دریا مثال ببذل اموال کشوده کنار و جیب آمال همگنان را از عطایای بیکران گرانبار ساخت و بیمن معدلت آن نوباوه چمن سلطنت خرابی جهان رو بآبادی نهاده رعایا بل کافه برابا در ظل ظلیل رافت و رحمتش هرقه الحال و فارغ البال گشتند - شعر -

چو بر تخت شد تاج بر سر نهاد	بیساراست روی زمین را بداد
همی تافت زوفر شامشویی	چو ماه دو هفته ز سرود سپی
ز کعبه تا پیش دربابی چین	بر و مردمان خواندند آفرین

چون خاطر خطیر و شمیر مهر تنویر شهریار خورشید نظیر از تنفذ حال سپاهی و رعایا فارغ و آسوده گردید رأی جهان آرامیل بفتح بلاد و امصار فرموده خیال تسخیر ولایت بیجانگر از شمیر انور سر بر زده با لشکر قیامت آثر که همه چون پلنگ همان تنگ خوی و چون شیر زیان جنگ جوی

چون نوه آهن یا همچو دریا در روز باد موج زن با مثل مرمر سعاد هرد افکن تمام چون ماه سپردار  
و مانند ماهی در جوش تو گفتمی صحن زمین آسمان برین است پر از منان سماک داهج و پروین است یا  
خود لشکرگاه فرور دین است که چمن از گل و سرین سرسبز و رویش است - از مستقر سریر سلطنت در  
حرکت آمد - شعر

بفرمود تا لشکر جنگجوی	زیبا بدشت اندر آرند روی
سراید شاه بیرون کشید	خبرزو بشیر و دلنگان رسید
شهبه چو از خانه بیرون کشید	درفش همایون به هامون کشید
برفتند لشکر گروها گروه	چو دریا بجوشید دریا و آوه
ز کشور بر آمد سراسر خروش	همی کرشدی مردم تیز گوش
عمه نامداران و کند آوران	برفتند با گوزهای گران
دلبران و پاکایک چو شیر ژبان	همه بسته برگین کمر بر میان
ز لشکر که شاه تابکدو میل	کشیده دورویه زده زنده میل

بالجمله سلطان باچنان لشکری که محاسبان وهم و قیاس از عهده احصای آن بیرون نتوانند آمد  
عنان عزیمت بصوب بیجانگر معطوف ساخته - چون رای بیجانگر خیر توجه لشکر قیامت اثر شنید در  
مقام مقابله و مقاتله شده لشکر آبوه و سیاه قیامت شکوه جمع نموده متوجه لشکر نظیر قرین شد چون تلاقی  
فریقین دست داد دلبران هردو لشکر در مقام مردانگی در آمده تیغ هندی سرافشایی آغاز نمود و نیزه خطی  
دراز دستی بنیاد نهاد

نیزه در دست شان میان غبار چو سیلاب تیره به هیجان مار

القصه خبری روی نمود که دیده فلک سر گشته دران خیره گشت و روی خورشید از غبار  
کارزار تیره - پس از ستیز و آویز نسیم فتح و فیروزی بر پرچم رایت فتح آبت سلطان وزیده لشکر  
شالالت اثر رو بوادی گریز نهادند - ارباب ایمان عیده اوتان را تعاقب نموده جمعی کثیر از آن سرگشتگان  
وادی شالالت و جهالت را بسفر فرستادند و اکثر ولایت کفره را بهیب و غارت فرموده بت خانها را با خاک  
برابر ساختند و غنایم و اقراز زر و جواهر و اسبان تازی و قیلان کوه بیکر بدشت لشکر اسلام افتاده -  
سلطان جهان قرین فتح و نصرت یزدان معاودت فرموده متوجه فیلم پتن گشته آن ولایت را نیز بعون  
عنایت بیچون فتح نموده با غنایم نا محصور بصوب دارالسلطنت نهضت فرمود و چون بمستقر سریر سلطنت  
رسید منتهیان بمسامع همایون رسانیدند که بهرام خان حاکم دیوگیر عصبان بر پیشانی طغیان بسته دم مخالفت

می زند بمجرد استماع این خبر با لشکر قیامت حشر متوجه دفع بهرام خان فتنه گر گشته چون اردوی همایون  
قریب بدیوگیر رسید بهرام خان از سلطنت سیاه سلطان خائف و هراسان گشته از کرده نادم و پشیمان شد  
لاجرم دست توسل و استصام باذیل قلب سپهر کمال و اختر برج یقین شیخ زین الدین قدس الله سره العزیز  
زد شیخ بزرگوار در مقام استغفار و مالدب زینهار بهرام خان حرام خور گشته شفاعت شیخ در خدمت  
سلطان درجه قبول یافته از خون او در گزشت اما حکم جهان مطاع شرف نفاذ یافت که از ممالک  
محرومه اخراجش کنند - حسب القومان قضا جریان بهرام خان را از قلمرو سلطان اخراج نمودند تا در  
نیایان عوایت و ندامت بعد حسرت هلاک شد و بجزای کفران نعمت رسید و حضرت سلطان عزیمت غزای  
کفار خاکسار معصم فرموده بسیاری از اعیان و اقطار بعضی دولت روز افزون داخل ممالک شهریار  
کشورستان گشت و بهر جانب که توجه فرمود فتح و نظیر ملازم رکاب آنحضرت بود چنانچه در کم مدتی  
ببین نایب الهی و عنایت نامتناهی آثار ببینای رسید - شعر

که ملک جهان را بفرهنگ و رای شد از قاف تا قاف فرمان روانی

بعد از فراغ بادشاه با دین و داد از فتح اعیان و بلاد عثمان یکران جهان پیدا بصوب مستقر  
سریر سلطنت آنها اعطای داده همگی همت والا نهیت بشرفه حال رعیت و زیر دستان گماشته اکثر اوقات  
فرخنده ساعات بصحبت علما و سلحا مصروف میداشت آیتاب بادشاه ذی شوکت با مهابت بود تیر بغایت  
لیک انداختی و چوگان خوب باختی و در عیون التواضع مسطور است که سلطان محمد شاه در ایام  
سلطنت خود از مملکت دکن جای در تصرف معاندان نگذاشت و بی منازعی لوازم امور جهانیانی و مراسم  
نظام کشورتانی پرداخت -

چو سق عنایت چنان راند قال	کز و ملت و ملک باید کمال
بهدش حرم گشت روی زمین	به نیروی عدلش قوی پشت دین
فلک را حرم درش قبله گاه	چنانیش ملوک و جهان را پناه

سلطان را دو پسر بود مجاهد خان که ولی عهد سلطان شد و فتح خان در آخر ایام سلطنت سلطان را  
هوس تسخیر ولایت تلنگ دامن گیر گشته روی توجه بان صوب اهاد و بتوفیق خالق العباد بنیاد دولت  
پایان آن بلاد را بیاد فنا داده تمام آن ولایت در حوزه تصرف گماشتگان بابیه سرور اعلی در آمده سلطان  
مظفر و منصور ازان یرش معاودت فرمود و بعد ازان که فلک هجده سال و هفت ماه ابواب امنیت  
و رفاهیت بین معدلت آن اقتدار سلطنت بر روی سیاهی و رعیت کشوده بود و بقولی چون هفده مرحله  
در سلطنت بیمود زمانه شیوه بی وفای شعار نموده آن شهریار معدلت آثار را در بستر ناتوانی انداخت - لاجرم  
شهبازد عالیان مجاهد شاه را ولی عهد فرموده بعد از داد وصیت نموده داعی حق را اجابت فرمود

هر آن که زاد بناچار بایش نوشتید ز جام دهر می کل من علیها فان



### ذکر سلطنت سلطان مجاهد شاه بن سلطان محمد شاه بن سلطان حسن شاه بهمنی

چون ناصر خانی مهر و ماد سلطان محمد شاه در سنه خمس و سبعین و سبعمانم دیناء فانی را طلاق گفته رویسرائی جاودانی نهاد بعد از مراسم مصیبت و عزای سلطان مجاهد شاه بحکم وصیت پدر مقبل قلاعه سلطنت گشته تاج و سریر را بوجود خود زیب و فر بخشیده لوائی جهانپایی و رایت کشورستانی برافراخته امرا و لشکریان را بافطاعت لایق و مناصب مناسب نوید داده بانعام و اکرام مژگان برخواست. شعر

در پایش ملک و دولت غنچه شادی شکفت  
بوستان سلطنت را تازه شد از سر نهال

در خلال این احوال استیصال مشرکین بیجانگر و غزا و جهاد بان کفار بیداد کر در سر بادشاه داد کثیر والا کهر افتاده با لشکر قیامت از بسوب بیجانگر در حرکت آمد. شعر

در رورا رو قناد موکب شاه	نم بهاهی رسید و گرد بهماه
نالۀ کرناو روئین خم	در جگر کرده زهره ها را کم
کوه و صحرا در یس غیر و خروش	بر طلق هائی آسمان زد جوش
لشکری بیشتر ز مور و ملخ	گرم گشته چو آتش دوزخ
همه بولاه پوت و آهن خائی	کین کش و دیو بند و قلعه کنای
هر یکی در نهاد خود شیر	قائم کشوری به شمشیری

القعه سلطان با لشکر هائی بیکران و قیلان کوه توان توکل بعنایت ملک المغان فرموده متوجه بیجانگر گشت. چون رائی کشره که مقدم ارباب جهنم بود خبر توجه سلطان سکندر نشان با لشکر قلمز توان استماع نمود دل از جان و دست از خانمان شسته هراس بی قیاس در خاطرش راه یافت.

ز دهشت در قلعه بر خود پست  
فرو هشت از دولت و ملک دست

و نوعی اضطراب و اضطراب مردم کفره آن دبار کار کرد که مغیر و کبیر جوان و پیر را دران واقعه گلوگیر راه تدبیر بسته شد و مصدوقه ان زلزله الساعة شی عظیم بر متوطنین آن سپهر زمین عین یقین گشت.

جهان شد بران تیره بختان سیاه  
بلرزید مهر و بر سر سید ماه

لاجرم رائی کشره مذکور جمعی از سران سیاه خود را که بزمید عقل و کیاست از سائران مردم متفرد و ممتاز بود بدرگاه خلایق پناه سلطان مجاهد شاه فرستاده اظهار عجز و انکسار و اطاعت و انقیاد نموده مبلغ خطیری برسم نعل بها قبل نمود که بخزانۀ عامره رساند و حضاری که باعث خصومت و نزاع بود کلید آن را بوکلاء درگاه خلافت پناه میارد.

که صاحب قران را کین بندام  
بخدمت کمر بسته تا زندهام  
نباید ز من جز پرستندگی  
و ما بندگان ترا بندگی

بشرط آن که سلطان بران عجزه ترحم فرموده بعنایت خسرواله ولایت ایشان را از تهب و تاراج لشکریان مریخ انتقام در امان دارد و سلطان بنابر وفور رحم و شفقت بر زبردستان بران قوم ترحم فرموده از سر قتل و غارت ایشان در گذشته مدعیات آن جماعت را بانجاس مقرون نمود.

هر که در آید ز در طاعتش  
باقعه بشایستگی تاج و گاه  
وان که کشید از خط فرمانش سر  
شد چو قلم سرزده و رومیاه

القعه سلطان در کنار آب کشنا نزول فرموده جمیع مطالب خویش با سعاف مقرون گردانیده<sup>۱</sup> بساط عیش و نشاط گسترده بتجرع کاسات باده لعل فام اقدام فرموده ناگاه روزگار شربت ناگوار شهادت در پیمانه عمرش ریخت و رشتۀ حیاتی از مددعات هادم اللذات بکسیخت تبین این مقال و تفصیل این اجمال آن که سلطان مجاهد را برادر کوچکی بود و بروایتی بیسی عمر داشت داؤد خان نام که پیوسته هوس سلطنت و خیال خلافت در سر داشت اگرچه بحسب ظاهر در مقام اطاعت و انقیاد بوده ملازمت سده سلطنت می نمود اما ضمناً در خیال غدیر و مکرری بود و اشتهاز فرصت می نمود درین و لا باغوی جمعی از مفسدان که شیاطین الانسی عبارت ازیشان است شبی خود را برآچۀ سلطان انداخته رفتی که سلطان بر بستر استراحت تکیه فرموده بود آن سفاک بی باک بخنجر بی مهر و بیداد خون آن شهریار با دین و داد را بر خاک هلاک ریخت.

چنان زد بر جگر گاهش سر تیغ  
که خون بر جست از و چون آتش از میغ  
امرا و سران سیاه ازین واقعه هائله آگاه گشتند مرغ روح سلطان از قفس بدن بسوی هرغزار چنان طیران فرموده بود الله و انا الیه و ارجعون.

بدیدندش را چو در خون و خاک	سیه سر بر جامه کرد بد چاک
سیه شد رخان دندگان شد مفید	همه بر گرفتند از جان امید
دریده درفش و تکون کرده کوی	دخ نامداران شده آبوس
تیره <sup>۲</sup> سیه کرده روی پیل	پراکنده بر تازی اسپانش نیل
یکی بند کویم ترا من درست	دل از مهر کیتی بیادیت شست
چو دشمنش گیری نمایند مهر	و گروست گیری نه یفش چپر
دعاه نه بکسان نباید درنگ	کهی شه نوشست و گاهی شرنگ

مدت سلطنت سلطان مجاهد شاه یکسال و یکماه و نه روز بود این قتیبه در هیچدم شهر ذی الحججه سنه تسع و سبعین و سبعمانه روی نمود و الله تعالی اعلم.

۱ بیان می دوباره عکسی نسخه کی عبارت شروع هو تی می  
۲ کلاه

### ذکر سلطنت سلطان داؤد شاه انار الله برهانه

باصح روایات سلطان داود شاه پسر محمود خان ابن سلطان علاءالدین حسن شاه بهمنیست بالجمله بعد از شهادت سلطان مجاهد شاه امرا و ارکان دولت و سران سیاه طوئے و گرها بدلاود شاه بیعت نموده بسلطنت او راضی شدند و در مقام احسان و انقیاد در آمده ارام و تواهی او را کردن نهادند اما متکبرانه سلطان مجاهد شد و برداشتی عسیر داشت در مقدم انتقام می بود تا یکی از غلامان سلطان را تلمیح کرده هزارهون نقد تسلیم او نموده و دیگر مواعید فرموده بمهرود و موافق او را مستظهر گردانید آن مقهور قبول این خطیر را انگشت بردیده نهاده منتظر وقت می بود تا روز جمعه که سلطان داود بقصد نماز جمعه بمسجد رفته بود در وقت ازدحام خلایق آن بی یاک سفاک فدوی وار خود را بسلطان رسانیده همان شربی که سلطان مجاهد شاه چشیده بود سلطان داود را نیز چشاند تا بر عالمیان مضمون -

چو بد کردی مبادی این ز آفات که واجب شد طبیعت را مکافات

بوضوح انجاعید بالجمله محمدخان ابن محمود خان که برادر کوچک سلطان داود بود و دران مجمع حاضر بود فی الحال آن بی پاک را بیک شربت بر خاک انداخته از دیال سلطان روان ساخت و برگشت و بجای برادر بر سر سلطنت نشست امرا و دروا و علما و مشائخ بخدمت مبادرت نموده با سلطان محمد شاه بیعت نمودند و رسم تنهت و زمین بوسی بجای آورده هر کدام بموافق و عنایات خاص اختصاص یافتند بعد ازان سلطان محمد شاه بجهت اداء نماز بمسجد تشریف فرموده با مسلمانان بشرائط صلوة قیام نمود چون از نماز فارغ شد بدفن سلطان امر فرموده داود شاه را در مقبره آبا و اجدادش مدفون ساختند و این قضیه در محرم الحرام سنه ثمانین و سیمایه دست داد و الله تعالی اعلم بحقیقه الحال و الیه المبدء و المعاد -

### ذکر سلطنت سلطان العالم و العادل ابوالمظفر محمد شاه ابن محمود ابن سلطان علاء الدین حسن

شاه البهنمی انار الله برهانه

بعد از شهادت داود شاه امرای قسرت پناه و خلایق حقایق و معارف آگاه و سران سیاه بر سلطنت سلطان محمد شاه بیعت نموده تاج شاهی بر تارک آن سابه الهی نهاده سریر جهانبانی و مستد کشورستانی را بوجود شریف آن سرد جوئبار کامرانی زب و زینت دادند همگنان سعادت زمین بوس دریافتند زبان به تنهت و دعا گشادند -

که شاه جهان جاودان شاه باد ولسی خرم و ملکش آباد باد  
فلک تا بود سجده گاه ملک بود یک و صد را اقتضای فلک  
همه نقد گیتی تاراش بود مروج جهان هرگز نداشتی بود

سلطان تریا مکان ارکان دولت و اعیان حضرت و علما و فضلی ملت شریعت و مشایخ طریقت بصوف عوالم خسران و انواع عنایات پادشاهانه ممتاز و سر افراز فرموده هر کدام موافق مرتبه و حالت تشریفات و انعامات و صلات یافتند -

بر ایشان در مرحمت باز کرد بلطف و احسان سر افراز کرد  
کمر داد و شمشیر و تشریف خاص بدالجویش یافتند اختصاص

آجناب پادشاهی بود بزبور عقل و دانش آراسته و بحلیه عدل و انصاف پیراسته خلایق در زماش در مهاد امن و امان آسوده بودند و در دوران خنجر ستم و تیغ بیداد در حبس نیام فرسوده در ایام دولت خود از عنایات اثر نگذاشت و رسم فسق و فجور از زمانه برداشت و به بنای مساجد و مدارس و معابد و بقاع الخیر رایت نیکبانی برافراشت و مطلقاً از طریق مستقیم عدالت و منہج قوم شریعت عدول و انحراف جائز نداشت -

چو روی زمین شد فرمان او جهان غرقه موج احسان او  
سر گنج بکشد و دست کرم در فتنه در بست و پای ستم  
بدان را بد دست کوتاه کرد روا ترا سوی روشنی راه کرد

تمام ولایاتی که در قبضه تسخیر جد بزرگوار و عم عالی تبارش در آمده بود شیط فرموده از طرف داران و رایان اطراف کی وادی بغی و طغیان نه بیموده و از طریق اطاعت و انقیاد عدول نه نمود مگر مستحفظان قلعه مکر که بساغر مشتهر گشته سر از چنبر عبودیت کشیده پای در بادیه غزوات و خلالت نهادند سلطان ممالک ستان بجهت اطفاء ناره فتنه و فساد ایشان بدانصوب نهضت فرموده خاک ابدار در دیده پندار آن باد پیمایان خاکسار انداخته آتش فتنه آن مضدان را بآب تیغ برق کردار منطفی ساخت و بعضی از ولایات تلنگ که به تسخیر جد و عشی در تیامده بود مسخر نموده قرین فتح و نصرت بصبوب سریر سلطنت و خلافت معادرت فرمود و غبار موکب همایوش دیده امید اهالی آن دیار را روشنی بخشیده فیض بیدریغ عدل احسان قاطبه سکان مملکت را فرا رسید -

کس از اهل شهر و ولایت نماند که منشور احسان او بر نخواند

بعد ازان سلطان فریدون مکان دیگر لشکر بهیج طرفی نکشیده بساط عدالت و سخاوت بگشرد و بر تو الثفات بحال رعایا و کافه برابرا افکنده دست تسلط ظلم از سر مظلومان کوتاه گردانید بلوازم امر معروف و نهی منکر بشوخی پرداخت که احدی را مجال عدول و انحراف از جاده شرع شریف نبوی نماند آورده اند که در ایام دولت آن شهریار عدالت شعار عورتی را بقعل قبیح زنا منسوب ساخته بجهت اجرای حد شرعی بدار الضنا می بردند در اثناء راه حبسه بخاطر آن عورت رسیده چون عورت بحضور قاضی حاضر شد ازو موجب مباشرت بر آن فعل شنیع سوال کردند در جواب گفت ایها القاضی مرا درین مسئله اشتباهی واقع شده چه در شرع شریف بر هر مردی چهار زن حلالست گمان من چنان بود که



در ماده زنان نیز این مسئله بدین منوال است اکنون که بر حرمت آن واقف شد از آن حرکت نادم گشته توبه کردم قاضی در جواب حیران گشته ساکت شد و آن زن مکاره بآن حیلۀ از حد خلاص یافتۀ بمنزل شتافت و مصدوقه آن کید کن عظیم وشوح تمام یافت القصد سلطان کیتی پناه محمد شاه در ایام دولت خود خواجه جهان را که یکی از امراء جد بزرگوارش بود بمنصب وکالت و امیر الامرائی سرافراز فرمود و سید تاج الدین چنگاجوت ولد سید رضی الدین قطب الملک بعد از پدر از سلطان عدالت گستر خطاب قطب الملکی یافت بعد از آنکه مدت نوزده سال و نه ماه و بقولی نوزده سال و شش ماه از سلطنت آن شهر بار عدالت شعار گذشت فلک جفا کار بساط سلطنتش را در نوشته از لباس حیات مستعار بمقتضای کل شئی عاقل الا وجهه عاری گشت انا لله و انا الیه راجعون.

چو شد تخت شاهی ز سلطان نمی	ندید ایچ کسی روزگار نمی
برآمد همه کوه و برزن بجوش	زگردان برآمد سراسر خروش
ز مادر همه مرگ را زاده ایم	برانیم کردن ورا داده ایم

این واقعه در بیست و ششم ماه رجب سنه ثلث و سبعین و سبعمائة روی نمود و سلطان محمد شاه را دو پسر بود سلطان غیاث الدین محمود شاه و سلطان شمس الدین داود شاه که بنوبت بر سریر سلطنت متمکن گردیدند اما از بیوفائی دیای دون کل مراد نمجیده آزار خار جفا کشیدند.

ذکر سلطنت ابو المظفر سلطان غیاث الدین و الدین بهمنشاه ابن سلطان محمد شاه ابن محمود

ابن سلطان علاء الدین حسن شاه بهمنی

بعد از رحلت سلطان محمد شاه طاب ثراه هم در تاریخ مذکور بحکم وصیت سلطان فردوس مکان سران سپاه و امراء و وزرا و علما و فضلا و سائر حشم و خدم بر سلطنت سلطان غیاث الدین که دوازده مرحله از عمر شریف طی کرده بود اتفاق نموده سریر سلطنت را بفر وجود شریف آن نیر فلک سلطنت رشک سیهر برین و اعلیٰ علین ساختند چتر بادشاهی بر تارک مبارک آن سایه الهی بر افراختند و همگنان بشرف بیعت مشرف گشته براسم نهیت و تثار پرداختند سلطان باوجود حوادث سن امراء و اشراف و اعیان را بنوازش خسروانه اختصاص بخشیده بخلع و صلات ممتاز و سرافراز فرمود و بجهت امراء و اقطاع داران اطراف ولایت فرامین و نشانهای مجده با تشریفات بیحد و عد مرسول داشته ولایات را بدستور سابق بر ایشان مقرر فرمود امراء و طرف داران سر بر خط فرمان سلطان نهاده قدم از جاده اطاعت بیرون نه نهادند و بیشکهای بسیار و تحف و هدایای بی شمار بر پایه سریر ثریا آثار فرستادند بالجملة مہام ملک و ملت بر نوح خیر و خوبی نظام و انتظام پذیرفت و درین سال صاحب قران جهان امیر تیمور گورکان با سپاه بیکران بولایت هندوستان درآمد لشکریانش از قتل و غارت دقیقۀ نامرعی نگذاشتند امیر تیمور تا دارالملک دهلی آمده سلطان محمود که دران

زمان متصدی امر سلطنت بود بقدم محاربه بیرون آمده با سپاه صاحب قرانی مقاتله نمود و چون تاب مقاومت لشکر مغل نداشت بعد از لحظه عنان از میدان محاربه برگماشته تمام خزانه و فیل خانه و اسبان و اسباب مکنت و سلطنت را گذاشته بجانب ولایت نیرواله گجرات روان شد و سپاه مغل شهر و نواحی دهلی را بجاروب نهب و تاراج رفته صوب میان دو آب روان شدند و از راه دامن کوه متوجه کابل گشته هر پرگنه و قصبه که بر سمت عبور لشکر امیر تیمور بود با خاک راه یکسان شده هر متنفسی که یافتند عاقل ساختند القصد سلطان غیاث الدین بهمنشاه به تربیت غلامان پدر خویش پرداخته آن طائفه را مطلق العنان ساخت و یکی از انجمله که تغلجی نام داشت و بزرگ کردانی و رشد از دیگران امتیاز تمام داشت رأیت استقلال و استبداد بر افراشت و از سائر امراء و ارکان دولت بوفور حشمت و عظمت اختصاص یافت لاجرم عنان از صوب صواب بر تافته باندیشه آنکه سلطان بعضی از امراء پدر خود را از میان برداشته عباد را در ماده غلامان نیز همین خیال داشته باشند بمضمون - ع علاج واقعه بیش از وقوع باید کرد - عمل فرموده سلطان را به بهانه نیافت بمنزل خود برد و بعمل آتین دیده جهان بین سلطان غیاث الدین را از نوریش عاری ساخته آنحضرت را از سلطنت خلع نموده برادر کوچک او را که سلطان شمس الدین نام داشت بسلطنت برداشته چتر شاهی بر سرش برافراشت -

خون شفق از دیده گردون بچکید	مه روی بکند و زهره گیسو ببرد
شب جامه سیاه کرد از آن غصه و صبح	برزد نفس سرد و گریبان بدرید

آری از افق حدوث آفتاب دولتی بالا نگرفت که بعد زوال نه رسید و در عرسۀ ظهور کانچ حشمتی سرگردون نکشد که از زلزله فنا اختلال نه پذیرفت -

بگزار گیتی درختی نه رست	که عابد از جفای تیروزن درست
درین باغ رنگین چو پَر تندرو	نه گل درچمن ماند خواهد نه سرو

وقوع این حادثه در هفدهم شهر رمضان سنه مذکور بود و مدت سلطنتش یکماه و هشت روز و الله تعالی اعلم بحقیقة الامور

ذکر سلطان شمس الدین داؤد شاه ابن سلطان ابن محمد شاه ابن محمود ابن سلطان علاء الدین

حسن شاه بهمنی انارالله برهانه

چون تغلجی بیوفا با اتفاق امراء مردم دیده جهان بین سلطان غیاث الدین را بمیل جفا مبتلای بالای عینی ساخت سلطان شمس الدین را که هنوز هفت مرحله از زندگانی نه بیموده بود باستصواب امراء و وزرا و مشائخ و فضلا و اعیان ملک و ملت بر تخت سلطنت اجلاس فرموده زمام مہام حل و عقد کافۀ امام را تغلجی بقصد اقتدار خود در آورد چنانچه بجز نامی بر سلطان شمس الدین اطلاق نمی رفت فیروز خان و احمد خان نبیره های سلطان علاء الدین حسن شاه که شایسته افسر و گاه بودند و در آخر تاج و تخت را بوجود شریف خود زیب و زینت افزودند ملازمت

سلطان شمس الدین می نمودند تغلجی و سائر غلامان سلطان کمر عداوت آن سعادتمندان بر میان جان بسته همیشه در اندیشه استیصال آمال نهال ایشان می بودند که حیل ساخته خاطر از دغدغه آن دو نهال جوئیبار اقبال نارغ سازند و از روی استقلال امور سلطنت را از پیش گرفته بلوازم کامرانی پردازند لاجرم آن دو نو باوه بوستان سلطنت بحکم القرار مما لا ینطق من سنن العرسلین از سلطان شمس الدین گریخته خود را بقلمه سکر رسانیدند و کثرتی که بمحافظت قلعه مذکور تعلق باو میداشت مقدم شاهزاده را بقدم اطاعت تلقی نموده از لوازم خدمتگاری و جان سپاری دقیقه ناهری نگذاشت و جمعی کثیر از متجنده و حشم و خدمت آنحدود با ایشان اتفاق نموده متوجه سلطان شمس الدین گشتند چون تلافی فتنین دست داد کوغوال سکر چهره وفا را بناخن بیوفائی خراشید. قرار بر قرار اختیار نموده امرای سلطان شمس الدین صلاح دیدند که شاهزاده را بقول و عهد مستظهر ساخته آب تسکین بر آتش فتنه و پیکار که التهاب یافته بود افشانند لاجرم یکی از معتبران را باقولنامه مشتمل بر عهود و مواتیق بخدمت فیروز خان و احمد خان فرستادند و شاهزاده چون مصلحت وقت در ترک نزاع دیدند بقدم اطاعت پیش آمده جرأت ورزیدند و بملازمت سلطان رسیده بساط منازعه را بر چیدند چون روزی چند ازین قضیه گذشت باز خیال استیصال آن دو نهال چمن اقبال در دل غلامان بد خصال تازه گشته بوالده سلطان که بجهت میل کشیدن سلطان غیاث الدین دیده گریان و دل سوزان داشت خاطر نشان نمودند که باعث بران امر شنیع فیروز خان و احمد خان بودند والده سلطان کینه فیروز خان و احمد خان در دل گرفته در مقام انتقام ایشان درآمد و ازین غافل.

کاخ سعادت که شد از فضل حق بلند از منجنیق حیل نباید برو گزند

همیشه سلطان که مخدومه جهان نام داشت منکوحه فیروزخان بود خبر یافته فی الحال بمنزل شرافت و فیروز خان را بران اندیشه مطلع ساخت فیروز خان و برادر یا یکدیگر مشورت فرموده اکثر از امرای کبار مثل خواجه جهان و ازدر خان و ملک شهاب و سید تاج الدین جکاجوت قصابالملک و غیر ایشان که از استیلا و تسلط غلامان آزوده و پریشان بودند با خود متفق ساخته قرار دادند که روز دیگر با جمعیت و استعداد تمام بدیوان رفته پیش ازآنکه معاندان خبر یابند سلطان را گرفته محبوس نمایند و سلطان فیروز را بر تخت سلطنت اجلاس فرمایند.

دگر روز کین کشید لاجورد برآورد بنمود باقوت زرد

سلطان فیروز و سلطان احمد با استعداد تمام و عدت بیحد سوار گشته متوجه دیوان شدند و بهر دروازه که میرسیدند جمعی از متعبدان خود را بمحافظت آن تعین فرموده پیش میرفتند تا بسلطان رسیده او را گرفته محبوس ساختند و سلطان فیروز بجای او بر مسند سلطنت نشست و دو بعضی تواریخ مثبت است که ابن قتیبه در وقت محاربه سلطان شمس الدین و سلطان فیروز روی نمود علی التقدیرین وقوع این

قضیه در بیست و سیم ماه سفر سه نمانایه بود سلطان شمس الدین مدت پنج ماه و هفت روز بر سریر سلطنت تمکن نمود.

سرای سنجی بدین سان بود	یکی خوار و دیگر تن آسان بود
یکی بر فراز و یکی در نشیب	یکی با فروزی یکی با نهیب
بیا تا ز دنیای دون بگذریم	ز دانش جهانی بدست آوریم
که شادی آن جاودانی بود	نه چون این غم آباد و فانی بود

دگر سلطان غازیان تاج الدین والیدین ابوالمظفر سلطان فیروز شاه ابن احمد خان ابن سلطان

علاءالدین بهمنی -

بعد از عزل و حبس سلطان شمس الدین در همان روز سلطان فیروز تاج شاهی بر سر نهاده تخت سلطنت را بوجود شریف خود زیب و فر داد.

چو فیروز شه آن شه راستین	بر آورده تاج و تخت و تکیه
بروز خسته سر مهر ماه	سر بر نهاده آن کیانی کلاه
شاید بزدان و نیروی سخت	خداوند گشود شد و تاج و تخت

امرا و وزرا و سادات و مشایخ و علما به بیعت شرافت سعادت پای بوس دریافتند و همگنان رسم نهنیت و ثار بجای آورده زبان بدعا و ثنای خسرو کامکار گشادند.

خسروا ملک بر تو خرم باد	کل گیتی ترا مسلم باد
خطبه تعظیم یافت از نامت	همچنان سال مه معظم باد
خدمت چرخ جز بدرگه تو	چون تیمم بساحل یم باد
عه سعی تو چون قران سعود	در فراغات تقلم عالم باد
از تو آباد ظلم ویران شد	بشو بنیاد عدل محکم باد
ناکم و بیش در شمار آید	دولت بیش و دشنت کم باد

سلطان غازیان فیروز شاه تغلجی و دیگر مفسدان ملک را عقید و محبوس ساخته امرا و سران سپاه را بخلعت فاخر و تشریفات متکثر سرافراز فرموده در مرتبه و منصب همگنان افزود احمد خان را که برادر اعیانی سلطان بود بخطاب خان خانانی مخاطب فرموده خواجه جهان را که قبل ازین منصب حکومت تعلق باو میداشت بهمان شغل گماشت و بجهت امرا و اقطاع داران اطراف فرامین و خلعتهای بادشاهانه ارسال داشته اعمال و اشغال دیوانی را بمال سابق باز گزاشت و ابواب معدلت و احسان بر روی لشکریان و رعایا بد کافه نوع انسان کشوده خاطر قاطبه پرا را با بواطن و عطايا مشیر و سرور فرمود و همگی حمت والا نهمت بر قلع و قمع کفار خاکسار و تقویت دین احمد مختار مصروف داشته نیت تسخیر کشور بیجانگر پیش نهاد خاطر انور فیض گستر ساخت و تهیه و استعداد جهاد پرداخته باجماع سپاه نصرت پناه زلزله در کوه و



غله در بحر و بر انداخت و دو روزی که آثار فتح و فیروزی و انوار نصرت و دشمن سوئی از طلوع صبح سعادتش ساطع و لایع بود لشکر قیامت حشر فیروزی اثر بصوب کور بیجانگر کشیده.

در گنج بکشد و روزی به داد سپه بر نشاند و بنه بر نهاد  
سیاهی که دریا و صحرا و کوه شد از اهل اسیان ایشان سوه  
خروئی سولوان و اسیان رخت زهرام و کیوان همی بر گشت

بعد از وصول رباب نصرت آیات فیروزی سمات باآلایات کفره فجره اگرچه اول بقدم جبارت و جلالت پیش آمده در میدان مجادله بحرکت المذبحی مبارزت نمودند اما چون حریف حامیان حوزه اسلام نبودند انباز یافته پهای اضطراب باده فرار پیسودند دیورای که مقدم ارباب جهنم بود کی بدرگاه عرش اشتباه فرستاده اظهار عجز و انکسار خود را در لباس ندامت و استغفار عرضه داشته بزبان مسکنت و اعتذار بمرض بندگان شهریار کامکار فلک اقتدار رسانید که.

گردش چرخ جز بکام تو نیست کوه را تاب انتقام تو نیست  
چکشم چون بچش رسد کارم از تو هم سوی تو بنده آم

کان دیورای بدرگاه خلافت پناه رسیده عرضه داشت رای را بیانی سریر نریا مثال گذرایند و مبلغ سی لک تنگه تقبل نمودند که چون سلطان رقم غفو و غفران بر مخالف جرائم و عصیان ایشان کشیده از سخط و غضب شهریاری این و مطمئن گردند مبلغ مذکور را بخزانه معمور رسانند و هر سال مال مقرری را بی اعمال بیایه سریر نریا مثال فرستاده از مستوفیان دیوان عدالت نشان قبض وصول ستانند سلطان گیتی ستان بر حکم.

با غفو خسروانه چه سجد گناه خصم دریا زباد کرد فشان تیره گی شود

زال غفو و اغماش جرائد جرائم آن قوم نادم را شنه مبلغ مقرر را از رای بیجانگر باز یافت فرمود بعد از آن با فتح و نصرت معنائن بکران گیتی ستان بصوب مستقر سریر سلطنت بچولان در آورد

امید نازه و دولت قرین و بخت جوان مراد حاصل و دشمن زبیم در غم جان

ارباب و اهالی و اشراف و اهالی احسن آباد باستقبال موکب جاه و جلال شتافته از غبار سم سمند شهریاری توتیای افسار حاصل ساخته خاک راه موکب گیتی پناه را از جباه نقش عبودیت بستند.

پذیره شدنتی همه سرکشان بنشادی درم ریز و کوه فشان  
هوا سریر مشک سارا گرفت زمین کوه تا کوه دیبا گرفت

سلطان ممالک ستان قرین فتح و فیروزی درج شرف با گوکب سعادت قران فرموده بنشاط و کاهرانی و معدلت و جهانبانی مشغول گشت.

بخت جوان همد و نصرت قرین دولت فروخته اتر منشین

بعد از آنکه سلطان غازیان قریب یک سال در مستقر حشمت و جلال بفراغ بال براسم عیش و عشرت اشتغال فرمود باز هوس جهاد مشرکین اعمار و بلاد در خاطر ملکوت ناظر آن مهر سپهر عدل و داد افتاده در اول سال سنه اثنین و ثمانانه باجماع سیاه نصرت پناه حکم جهان مطاع آفتاب شمع شرف نفاذ یافت

سپه شد بدرگاه شاه انجمن نبرد آزمایان لشکر شکن

در بهترین روزی سلطان غازیان بفتح و فیروزی بالشکری مانند شعله آتش عالم افروز و جهان سوز و چون بحر اخضر موج زن و مرد افکن.

شهاب صولت و دریا شکوه و باد نهیب زمانه بسطت و گردون توان و کوه شکیب

بجانب قلعه سکر نهضت فرموده رایان آن نواحی چون بر توجه رباب فتح آیات پادشاهی اطلاع و آگاهی یافتند بقدم اطاعت و انقیاد پیش آمده باج و خراج ولایات خود بخزانه عامره رسانده از سطوت سیاه ظفر پناه سالم ماندند و چون سلطان ممالک ستان را در سکر بمقتضای قضا و قدر فتوحات تازه و نصرت بی اندازه روی نمود زمین داران و رایان اطراف و اکثاف سر بر خط فرمان قضا جریان نهادند سکر را بنصرت آباد موسوم فرمود و سی و سه لک تنگه که مال مقرری رای بیجانگر بود باز یافت نمود بانیل مطالب و انتاج مآرب موکب عابون بصوب دارالملک معاودت فرموده در کنار آب چیتور که قریب کابیرکه است و به پهنور اشتهار دارد چند روز اقامت ساخته طرح شهریاری انداخت و عمارات عالیه سپهر برین بر افراخت و در اندک روزی معمار همت فیروزی شهری مرتب ساخت که تا معمار قدرت والسماء بنیادها باید و انا لموسعون از ابداع و الارض فرشتاها فتم الداهدون پرداخته میسند سالخورده گردون معموره چنان با آنکه بارها کرد جهان گردیده ندیده سواد مینا نمایش چون روضه مینو فروح افزا و نسیم طرب انگیزش چون طره خوبان دلارا و عطر سا.

از نسیم شمال عنبر بیز گشته اطراف آن عنبر آمیز

و آن شهر فردوس بهر فیروز آباد اشتهار یافته هرگاه سلطان غازیان بقصد غزای کفره فجره بیجانگر لشکر کشیدی در وقت نهضت و معاودت چند روزی دران مکان جنت نشان بفیروزی توقف فرموده بر سبیل استراحت دران شهر فردوس ساخت آرمیدی بالجماع چون رای ملک آرای فیروز شاهی که پرتو انوار الهی بود از عمارت شهر فیروز آباد فراغت یافت بمستقر سریر سلطنت و خلافت شتافت و پرتو انفات بر حال رعایا و زیر دستان انداخته خاطر پریشان درویشا را بدل و احسان بنواخت و به گرم وجود جیب و کنار اعمال ایشانرا از نبل مقصود چون آستین کریمان و گنجینه بحر و کان بر ساخت و درین سال قدوة ارباب حال و سر دفتر اسباب کمال قطب سپهر سیادت و معرفت مرکز دائره حقیقت و طریقت شاهیار بلند پرواز سید محمد گیسو دراز با جمعی از مریدان با کمال و درویشان صاحب حال از جانب دعلی بملک دکن تشریف قدوم فیض لزوم ارزانی فرموده دارالسلطنت کابیرکه را از مقدم

مکرم خویشی رشک فلک اعظم ساخت و چون بر تو این خبر بر پیشگاه ضعیف اطهر فیض کسرت یافت بر حکم اعتقاد و اخلاصی که حضرت سلطان را با سادات عظام کرام و مشایخ عالمقام ذوالاحترام بود و بصحت این طبقه عالیشان رغبت تمام داشت و در سوابح امور و معظمتا مهمات از رای مشکل کشای این طائفه غالبه استفاضة و استمداد میفرمود از وصول مقدم شریف آن سید عالی مقام هدایت فرجام بغایت مبتهج و مسرور گشته جمعی از فضلا را بخدمت آن سر دفتر اولیا فرستاد تا استکشاف احوال آن نیر فلک کمال نموده سلطان را بر حقیقت حال مطلع سازند آنجماعت حسب الاشارات سلطان بهلازمت آن قدوه ارباب حالت شتافته آنحضرت را در انواع علوم ظاهری و باطنی و کشف و کرامات و مقامات در مرتبه کمال یافتند لاجرم بخدمت سلطان شتافته آنچه باقی بودند معروض داشتند و این معنی باعث ازدیاد مواد اعتقاد سلطان با دین و داد گشته بصحبت آن مرشد کامل رغبت فرمود و از لوازم تعظیم و تکریم دقیقاً تا مرغی نداشته چند موضع آبادان با نام خدام آن آستان مقرر داشت بعضی گفته اند که در ملاقات اول میانه سلطان و حضرت سید محمد کیس دراز فی الجمله تقاریبی بهم رسیده روز بروز متزاید میگردد تا زمانی که بحسب گردش دوزان سلطان از سلطنت معزول گردید و بجهة عدم توجه آن زبده دو دمان نبوت دید آنچه دید عنقریب رقم زده کلک بیان خواهد گردید بالجمله سلطان غازیان دیگر مرتبه عنان عزیمت به نیت غزای کفار دیار بیجانگر بداموب انعطاف داد و رایات فتح آیات باقیاناب روان ساخت چون ماهیچه علم فیروز شاهی بر اطراف ولایت بیجانگر شمع کسرت گردید لشکریان بهرام انتقام دست بقتل و غارت کشاده آتش فیر در معابد و مساکن کفره آولایت انداختند و بعضی از ولایات پهتور و موسکل را بضر تیغ آبدار آتشبار مسخر ساختند سلطان سی و سه لک تنگه مقرر باز یافت نموده با غنائم موفور و اموال نامحصور بصوب دارالملک مراجعت فرمود و بعد از آنکه قریب یکسال در مقر جاه و جلال دست ببذل اموال و تبیل آمال کشوده باز سیاه ظفر پناه جمع نموده بجانب مهور لشکر فیروزی اثر بمرکت آورد و چون حصار مهور در حصان و استحکام باحصار سبز فام فلک دم مساوات میزد و اطرافش بچنگلی استوار بود که عبور آدمی ازان بغایت متعذر و دشوار می نمود بالنزروه بارای آنجای مصالحه فرموده مبلغ خطیر برسم باج و خراج باز یافت نموده عنان یکران بصوب مستقر سلطنت انعطاف داد و بر سریر کامرانی و جبهانیانی تکیه فرموده ایواب معدلت و سخاوت بر جبهانیان کشاد و دو غلام هشیار و بیدار نام که از سائر بندگان درگاه بمنابت پادشاه و مزید قدر و جاه متفرد و ممتاز بودند درین وقت صنوف عواطف خسروانه سر افراز گشته اکثر امور سلطنت و مهم و سیاه و رعیت برای و رویت ایشان تفویض یافت و بیدار بقطاب نظام الملکی و هشیار بعین الملکی مخاطب و سرافراز گشتند دو خلال این احوال خواجه جهان که منصب حکومت برای دودین از موفض بود جهان فانی را پدرود فرمود و آن منصب نیز بر سائر مناصب بیدار و هشیار افزود بالجمله سلطان مالکستان بزم تسخیر ولایت تلنگ تصمیم داده روی توجه بآسوب نهاده تا قریب راج مندری تاخته بسیاری از قلاع و بقاع و بلاد مسخر ساخت و تمامی آن ولایات را

سعد فرموده بگماشتن درگاه خلایق بنام سپاد و انگاه بعون غیابت اله بصوب تنگه اهدت فرمود

سوی تنگه آمد آن شهر یار      ظفر دربین نصرت اندر یسار  
مخالف شده الطعنه تیغ قهر      مالک مسخر چه قلعه چه شهر

قلان اخبار آن شهریار عالی قیام چنین روایت نموده اند که آن سلطان صاحب قران مالکستان در مدت سلطنت و زمان خلافت خویش که بیست و پنج سال و کسری بود بیست و سه ویت با بیست و چهار علی اختلاف الاخبار الله اعلم بحقیق الاصرار لشکر اعداد مریخ آثار بغزای کفار خادسار اقطار و احصار کشیده ولایات آن ملاعین بی دین را نهب و غارت می فرمود و قلاع و بلاد ایشان را فتح می نمود و با نصرت و فیروزی و اخذ باج و خراج معاودت می فرمود و مبلغ سی و سه لک تنگه که در سال اول بر کفره بیجانگر مقرر شده بود سال بسال بر همان متوال ازان سرگشتگان بادیه ضلال باز یافت می نمود و از ولایات تلنگ تا راج مندری و از ولایات بیجانگر تا معامله راهپور در حیز تسخیر لشکر منصور در آمده بود و در اواخر ایام سلطنت سلطان که قریب هفتاد مرحله از مصر شریقت طی شده بود و کسری قوای ظاهری را ضعیف ساخته هنوز حمیت اسلام و غیرت دین حضرت خیر الانام صلاوا الله و سلاحه سلطان را باوجود ضعف قوی بر عزیمت جهاد مشرکین میداشت و تخم کینه دیرینه آن ملاعین بی دین در سینه میکاشت لاجرم در اواخر ایام سلطنت بکثرت دیگر با لشکر قیامت حشر صوب کشور بیجانگر حرکت فرمود و عزیمت تسخیر قلعه پاتنگ که یکی از قلاع استوار اعداد آن دیار است مصمم نموده دو اتنای طریق جمعی از جنود مردود شیاطین ملاعین را با لشکر شجاعت آتین نصرت قرین که حامیان دین مبین حضرت سید المصلین بودند حربی عظیم بر وی نموده از جانبین داده مردانگی و جلالت داده در مبارزت تقصیر نمودند.

بیارید چندان نام خون ز تیغ      که باران بآبی تبارد ز میغ  
شد از کینه برشته بالا و پست      بتاراج جان مرگ بکشد دست

بعد از کشتن و کشتن بسیار نسیم فتح و نصرت بر پرچم رایت فیروزی آیت شهر یار دین دار و زبده خالک عجز و ادبار در دیده کفار خاکسار ریخت چون ملاعین بی دین قاب حمله حامیان حوزه اسلام نداشتند پای نیابت و قرار شان از جای رفته پشت بدلیران شیر شکار کرده رو از معرکه کارزار برگماشتند و سیاه نصرت پناه آن قوم گمراه را تعاقب نموده جمعی کثیر و جمعی غفیر ازان مشرکان تیغ بیدریغ بر خاک هلاک انداختند و چهارا از لوٹ وجود بلید شان پاک ساختند و غنائم موفور و ذخائر نامحصور بدست لشکریان منصور افتاد

کشدند رزم آوران دست قهر      بکشتند خلق و بکشدند شهر  
نلف شد زن و مرد و پرا و پیر      زصد ساله تا کودکان صغیر  
ز دینار و زگوهر نا بسود      ز تخت و ز کشتربنی هرچه بود  
ز اسپان نازی بزورین ستام      ز شمشیر هندی بزورین نیام



سلطان ممالک ستان فتح نامها باطراف ممالک معروسه روان فرموده موکب همایون ازان مقام بجانب حصار بانگل حرکت نمود بعد از وصول رایات نصرت آیات بهوالی آن ولایات سیاه ظفر پناه اطراف حصار را چون حراش روزگار محیط شدند و بیای جلالت در میدان مبارزت در آمده دست به تیر بازیده برج و باره آن حصار از شرب تیر خارا گذار بهادران با نام و تنگ بدان پیشه خدنگ با از آمد شد تیر شهاب آهنگ مانند سپهر مینا رنگ شد -

زشت خدنگ افکنان خاست جوش	کمان گوشهها گشت همراه گوش
هوا پرز زبور شد دال بر	خدنگین تن و آهش بیشتر
ز پیکان دل جنگ جویان بخت	ز ابوه جان راه گردون به بست
ز پیکان بولاد و بر عقاب	سپه گشت رخشان رخ آفتاب

اما چون استحکام و حصانت آن حصار بمرتبه بود که کوئی ای اشعار بیان بر خی از آثار اوست فلک مثال حصاری که سد اسکندر بدی به نسبت او تسج عنکبوت گزار بغایتی ز بلندی که قتل نتوانست کند فکر فکندن به طرف بام حصار زمحکمى بطریقى که متعجبى سپهر بستگ حادنه گاهش نکندى از دیوار

لشکریان بهرام آثار هر چند دلیری و مبارزت اظهار نمودند کند تسخیر بر کنکوه آن نظیر فلک اثر نیکنده چهره مراد در حرآت ظفر ندیده چون شهسوار عرکه سپهر از هول آن درمگاه بحصار مغرب شتافت و تساج تقدیر از تار و بود تیرگی و ظلام کدوه متکفام و جعلنا الليل لئلا بیافت -

چو هندو بفر اندر اندود روی سپه کرد جامه فروهشت موی

اهل حصار بیکیار فدوی وار بقدم جلالت پیرون آمده شیخون بر اردوی همایون زدند و از اینجا که عادت قدیمه جهان ناسازگار و زمانه کجرفتار است چشم زخم طرفه بفرقه اسلام رسیده بسیاری از اهل توحید و عرفان دران جنگ از چنگ همانندان شربت شهادت نوشیدند و باب تیغ آتشبار از حیات مستعار دست شسته لباس فنا پوشیدند -

ز چهره بعد شرم و آئین مهر	همی تیغ بارید گفتی سپهر
همه تیغ و ساعد بخون گشته اهل	خروشان شده خاک در زیر نعل
چنین است کار سپهر بلند	گهی شاد دارد گهی مستمند

بالجمله شکست فاحشی و فتور تمام بشکر اسلام رسیده سلطان ازان مقام کوچ فرموده تا موضع ایکور هیچ جا مقام نمود و آن ملاعین بی دین از رؤوس مسلمین چوپورها بستند و مردم این شکست را از اثر کلفت سلطان اولیاء والمحققین زبده آل طه و بسین شاهباز بلند پرراز سید محمد

گیسو دراز دانستند و بسبب این شکست ضعف قوای سلطان متعاضد گشته بارها بزبان الهام بیان میگزوانیدند که موجب شکست لشکر تغیر خاطر آن فخر اولاد سید البشر بود بالجمله چون چند سلطان در مقام ایکور روزی توقف فرمود ازان کلفت بقدر فراغتی یافت عنان بکران بسوب دارالملک تافت و در مستقر سریر سلطنت رحل اقامت انداخته من بعد عزیمت هیچ طرفی مصمم ساخت و تمام اوقات خجسته ساعات صرف عیادات و خیرات و میرات فرموده بخشنودی خالق و خلاق پرداخت و زمام مهام جمهوی اتمام را بقضه اقتدار و اختیار بیدار نظام الملک و هشیار عین الملک باز داده دست تسلط و تقلب ایشان را در امور سلطنت قوی و مطلق گردانید بحکم ان الانسان ليطغى ان رآه استغنى هرکه دست خود در امر و نهی مطلق باشد و زمام حل و عقد امور جمهوی در قبضه اقتدار خود باید لاجمله بوم فتنه در اشیاء دماغش بیده نهد و سودای طغیان از سویدائی دل او سر بر زند و سوابق نعمت را بلواحق کفران مقابله نماید و بزوگان فرموده اند که بنای خدمت سفله و بد اصل بر قاعده بیم و امید است چون از ضرر و خوف آموخته گردد سر چشمه دولتخواهی را تیره سازد و چون بحصول آمال مستغنی شود آتش کافر نعمتی و فتنه انگیزی بر افروزد پس یادشاه را باید که ایشانرا از علاقت خود چنان محروم سازد که نا امید گشته بجانب دشمنان میل کنند و چندان نعمت و قدرت نیز بدیشان ندهد که از کمال ثروت خیال فتولی و طغیان از ایشان سر بر زند و حکما گفته اند که نفس خسیس پروردن آبروی خود بردن است و سر رشته کار خود کم کردن -

سر نا سزایان بر افراشتن و زیشان امید بهی داشتن  
سر رشته خویش کم کردن است بجیب اندرون مار پروردن است

و هرکه در اصل خود نسب نیست امید را درو هیچ نصیب نیست چه حرام است بر ائمه خبیث که از دنیا انتقال کند بدنا کرده بجای جمعی که با او نیکوئی کرده باشند مبین این مقال صورت حال بیدار و هشیار بدکردار است که بشامت ذنات ذات و ردالت صفات خود دولت سلطان فیروز را بریان آوردند و جان خود نیز بر سر کفران کردند

ذکر وحشی که میانه سلطان فیروز و برادرش احمد خان که مخاطب به خان خانان بود روی نمود

و مآل حال سلطان فیروز

بالجمله چون آن دو وزیر بی تدبیر باخانخانان که برادر اعیانی سلطان بود و بجهت وفور ثقل و حلم و علم و سخاوت و شجاعت و سایر ملکات نفسانی خامل کافه امرا و وزرا و رعایا اکثر سیاه بجانب او مائل و بسطنت او راغب بود بیوسته در مقام تفاق می بودند و بسطنت او را نشی نبودند سلطان را که مطلقاً از سخن و صلاح ایشان عدول و انحراف جائز نمیداشت برین داشتند که حسن خان را که یسر بزرگ سلطان بود ولی عهد ساخته بهیتر و آفتابگیر بنواخت و بحسن شاه ملقب ساخت مع هذا بهمین اکتفا ننموده صورت مکرری ترتیب دادند و بسططان عرشه داشتند که تا عرصه مملکت از شوکت خان خانان خالی نشود حسن خان پای استقلال

بر سر بر جاه و جلال نتواند نهاد چه بر حسب فرموده السلطان ظل الله فی الارض منزلت عظیم الشان سلطنت سابقه مرتبه الیهست و لا اله الا الله وحده لا شریک له مقتضی آنست که شغل خطیر سلطنت شرکت بر تناید و منصب جهانفروای بانباری نمشی نیاید بنا برین سنت اله چنین جاری شده که چون فیاض موهبت اله ممکنه فی الارض اراده فرماید که وایت دولت صاحب شوکتی باوج شاهی بر افرازد و میدان ریح مسکون جولانگاه بکران او سازد نخست هر سر که در سودای سروری باشد بتبع فنا بر دارند و هر کس را که اندیشه سرکشی و برتری بخاطر راه باید زنده نگذارند.

بزم دو جنتید مقامی که دید	جای دو شمشیر یابمی که دید
تنگ بود مملکتی بر دو شاه	کس نشنیده فلکی با دو ماه
سر نکشد شاخ تو از سرو بن	تا طرفی کردن شاخ گن

زیرا که خان خانان پیوسته در رعایت رعیت و سیاه است و تمام خدم و حشم بل کافه بنی آدم او را هوا دار و نیکخواه لاجرم سلطان فیروز شاه گوش بمواضع مکر آمیز فتنه انگیز ایشان نهاده اگر چه بجهت رعایت سلمه رحم بکشتن خان خانان راضی نشد اما بمیل کشیدن جهان بنیش رشا داد شیر خان که خواهر زاده سلطان بود ازین مواضع خبر یافته بخدمت خان خانان شتافت و سورت حال را بر رانی جهان اربابی معروض داشت خان خانان قرار بر فرار داده با سر بزرگ خویش ظفر خان که بعد از پدر متصدی امر سلطنت گردید جبهه استمداد بحصول مقاصد و مرادات بملازمت قلمب سپهر سیادت سید محمد گیسو دراز رفته آن سید بزرگوار مقدم شریف خان خانان را بانواع اعزاز و اکرام تلقی فرمود و طعام طلبیده بایشان تناول نمود و بدست مبارک خود دستار بر سر ایشان بسته هر دو را بیادشاهی مژد داد خان خانان مستظفر و امیدوار زان بزرگوار مرخص گشته بمنزل شریف فرموده با جمعی از ملازمان معتمد مستعد فرار گشت فاجری از لعا که بخلف حسن موسوم بود و در ایام دولت احمد خطاب ملک التجاری یافت و پنهانیت شجاعت و غایت سخاوت معروف و موصوف و بحسن خدمت خود متغوف درین سال امیان تازی نژاد آورده برکار شهریار مشتری دیدار فروخته بود و بعضی از قیمت گرفته با سلطان احمد طریقه خدمت و ملازمت رعایت می نمود چون بفراس بر فرار احمد شاه آگاه گشت حق نعمت و احسان سلطان دست در گریبان همتش آورده ایام محبت و فراغت را بیادش داد تا بمقتضای حقیقت و وفاداری بای در دائره خدمت و جان سیاری نهاده شی که گمان بیرون رفتن سلطان داشت با سلاح تمام بدر خانه سلطان احمد حاضر شد ناگاه سلطان با چهار صد جوان بکدل و یک زبان مکمل و مسلح گشته بهزیمت عزیمت از خانه بیرون آمد خلف حسن پیش آمده با آئینی که سلاطین را سلام کنند سلطان را سلام نمود سلطان ازان سلام سلامتی و سلطنت استدلال فرموده بفال سعد گرفت و بخلف گفت بصرعت تمام ازین مقام بمنزل خود روان شو که مرد تاجری و غریبی میباید کسی ترا اینجا ببیند و بسبب من خان و هانت عرصه تاراج شود بلکه جانت هدف تلف گردد خلف خندان در جواب سلطان گفت که در وقت آسایش و فراغت جلیس و ندیم بودن و در ایام

محنت و تعب خاک بیوفائی بر دیده مروت پاشیده پشت بر حقوق ولی نعمت نمودن از مذهب ارباب مروت و کیش اصحاب حقیقت بهراصل دور است تا جان در تن و رمق در بدن باشد حاشا که از رقاب ظفر انتساب او تکاب دوری نماید.

سری که از تو به پیچد بریده باد چو زلف دلی که از تو بگریزد سیاه باد چو خال

پادشاهانرا در کفایت مهمات چنانچه پوزرا و ارکان دولت و اعیان حضرت احتیاج می افتد ممکن که در سر انجام بعضی مهمات بحد زیر دستان نیز افتقاری واقع شود چه کاری که از سوزن ضعیف آید نیزه سر افراز در سر انجام آن مقصر است و مهمی که قلمتراش تحیف سر کند شمشیر بران در اتمام آن متحیر و خدمت کار هر چند بی قدر و اعتبار باشد از دفع حضری و جذب متغنی خالی نیست و اصل در همه ایوان تربیت ملوک است هر کس از اهل نظر عاطفت و غایت اختصاص بخشنده سعاد در تربیت ازو منفعت کردند.

من همچو خاک و خرم و تو آفتاب و ابر کلبه و لاله دهم از تربیت کنی

سلطان احمد را اخلاص و وفاداری خلف حسن بغایت مستحسن افتاده این معنی را نیز دلیل اقبال و دولت بی زوال دانست و بخلف حسن گفت که اگر دولت زمام سلطنت بقصه اقتدار ما سپارد تو در دولت روز افزون سهم و قسیم خواهی بود و در ازاء وفاء حقیقت که به نسبت ما بجای می آوری حق کداری و احسان ما متاهده خواهی کرد بالجملة سلطان احمد باهوا خواهان خود از گلیر که بیرون آمده راه تلنگ پیش گرفت و تا کنار نهری که بر در شهر نعمت آباد است برفت و بعضی روایت کنند که تا موضع میلاو رانده آنجا مقام فرمود آن موضع را بخانا پور موسوم ساخته بسادات رفیع الدرجات صحیح النسب که از ولایت عرب آیند وقف نمایند و تولیت آن موضع را بسیدی عم ازان قوم تفویض فرمایند چون نیت صادق آن برگزیده خالق موافق رضای الهی و موجب خشنودی حضرت رسالت پناهی بود لا جرم بموادی -

بست دست دار که زده خدا و خلق باشد بقدر نیت تو اعتبار تو

نیل مقصود فائز گشته مقاصد و مطالب در جهالتش حاصل شد چون خبر فرار سلطان احمد در شهر اشتهار یافت هشیار و بیدار از خواب غفلت بیدار گشته از روی اضطراب و اضطراب بملازمت شهریار فیروزی آثار آمده جبهت تعاقب نمودن آن شیر بیشه کار زار رجعت طلبیدند سلطان بنابر رعایت سلمه رحم و رابطه اخوت بآن معنی راضی نمیشد و میفرمود که هرگاه خان خانان از بیم جان خود را در گوشه نهان ساخته باشد دست ازو باز داشتن و او را بحال خود گذاشتن صلاح ملک و ملت اولی و انسب می نماید هشیار و بیدار تا برخور دار بعضی از اهل را با خود یار ساخته بعضی شهریار رسانیدند که رفتن سلطان احمد موجب فتنه و فساد پیچد و عد میشود صلاح دولت درین است که جمعی از ملازمان او را تعاقب نموده بسلا



جمعیت او را بریشان سازند و سنگ نرفته در میان هوا خواهانش اندازند تا خیال فاسد و اندیشه باطل در خاطرش خطور نماید چه هرگاه سپاه برو جمع شوند کار دشوار خواهد شد -

چو پیرشد نباید گذشتن به پیل سر چشمه باید گرفتن بیل

بالجمله چون اقتدار هشیار و بیدار نا خوشیار بمرتبه رسیده بود که سلطان را چندان اختیاری نبود بالضروره در آن باب سکوت فرموده هشیار و بیدار با سی زنجیر قبل غفرت دیدار و بیست هزار سوار کینه گزار سلطان احمد را تعاقب نمودند و بشامت کفران نعمت دولت فیروزی را بریان آورده خود را هدف سهام حوادث ایام ساختند چه هر مهمی که اساس آن مبتنی بر مکر و غدر باشد عاقبت آن بوخامت و خامت آن بغرامت و ندامت منجر شود و حکما گفته اند ابداً به ترین مردمان آنست که قنیه خفته را بیدار کنند و مهمی که صلح و ملایمت تدارک یزید و بجنگ و خشونت پیش گیرد و کسانی که از حلیه عقل و دانش عاجل و در کارها غافل باشند دست ایشانرا در امور دنیا قوی و مطلق داشتن و زمام اختیار در قبضه اقتدار شان گذاشتن چنان باشد که حلیه سر بر پا بندند و پیرایه یا بر سر آویزند چون هرگاه ارباب هنر و دانش را ضایع مانند و زمام اختیار در قبضه اقتدار اهل جهل و سقامت نهاد هر آینه خلل کالی در امور ملکی راه باید و تدارک آن از حیث قدرت و توان انسان بیرون باشد بالجمله سلطان فیروز شاه فرمود که اگر تمامی سپاه همراه این غلامان گمراه باشند با برادرم برابر نتوانند شد و اگر تمام لشکر با او باشد و من تنها با من برابری نتواند نمود اما سلطان احمد چون دو روز در نعمت آباد توقف فرموده چاشنگاهی بود که بیک ناگاه گرد و غبار از راه برخاست فوج لشکر و قیلان کوه منظر بنظر درآمد سلطان احمد داعیه فرمود که عنان یکران ازان مکان معطوف ساخته با سپاه سلطان در مقام مقابله و مقاتله در نیاید خلف حسن پیش آمده عرشه داشت - بیرون شدن ز معرکه بی زخم عازم است - حضرت سلطان لحظه توقف فرماید تابنده قدم جان سیاری در میدان نهاده حسب المقدور کوشش نماید -

که نصرت به بخشایش داور است نه در دست و بازوی زور آور است

از اتفاقات حسنه که اعلیه غیبی عبارت ازان است جمعی از مکاربان که بلغت هندوستان ایشان را بنجاوه گویند درحوالی آن مکان فرود آمده بودند و گاو بسیار داشتند سلطان احمد را بمقتضای الحرب خدعه حلیه بغاظر رسیده تمام گاو ان ایشان را بقیمت تمام اتباع فرموده در شاخهای گاوها جامه های پسته فوجی ازان گاو ان در برابر خصمان ترتیب داد و خود با چهار صد سوار شائسته کار زار قدم پیش نهاده تدبیر شهریار روشن شمیر موافق تقدیر ایزدی افتاده چشم سپاه سلطان که بر فوج گاو ان اقدام دهشت بی نهایت برایشان مستولی گشته بر جای خود ایستاد قدم فراتر نهادند -

بهنگام تدبیر یک رای نیک به از صد سپاهی چو دریا بی ریگ

و شر ذمه قلیل که با دو سه زنجیر قیل بر دیگران سبقت نموده بودند سلطان احمد و خلف برایشان حمله ور شدند قیل کوه بیکر غفرت منظری که پیشتر می آمد خلف نیزه بر خرطوم او انداخت قیل بر خرود

پیچیده بر گردید و رو بهزیمت نهاد و سپاه چون حال بران متوال دیدند بر گردیدند سلطان احمد بعون عنایت احد آن لشکر بیحد را تعاقب فرمود سران سپاه سلاح خویش در اطاعت دیده بیکار از موکب خویش پیش آمده خود را از هراکب افکنده در برابر سلطان زمین ادب بلب عبودیت بوسیدند و اظهار اطاعت و انقیاد نموده زبان بدعا و ثنا کشا دند -

که شاها خداوند بار تو باد غدیر روز هیجا شکار تو باد

سلطان ایشان را بعواطف خسروانه مستظهر و امید وار ساخته تمام قیلان و اسیان و اسباب هشیار و بیدار را در قبضه اقتدار خود درآورد و آن دو خائب خاسر مانند بخت خود برگشته سرعت تمام از دست دلبران بهرام انتقام جان بدر بردند -

صبح ظفر از مشرق امید بر آمد و اصحاب غرض را شب سودا برآمد

بعد ازان سلطان عمارت کتبستان با سپاه گران متوجه کلبه کرد و در هر منزلی بل در هر قدمی امیری باخیل وحشی بخدمت مبادرت نموده در سرعت ملازمت بر یکد بکر مراقبت می نمودند و بشف زمین بوس همد گشته در سلک سائر بشندگان کرباس کردن اساس انتظام می یافتند -

سر رایش برگشت از فلک ظفر جیش فروخته اش را بزک

یابوی ز هر جانبی لشکری سپاهی گرا نمایه با سروری

بدرگاه عالم یناه آمدند همه دل پر از مهر شاه آمدند

چون خبر وصول موکب هایون سلطان احمد متواتر شد فرزندان و غلامان سلطان فیروز طوعاً و کرهاً سلطان را سوار ساخته بقصد مقابله و مقاتله از شهر بیرون آوردند نطفه اخبار چنین آورده اند که روزی که سلطان فیروز بهزم و زم سلطان احمد از کلبه که بیرون آمد هفت هزار سوار در رکاب ظفر انتساب جمع بودند و یکروز سلطان فیروز در مقام تفتیش سپاه درآمد سه هزار سوار پیشتر نموده بود باقی بخدمت سلطان احمد شتافته بودند چون سلطان فیروز حال برین متوال دید عنان از مقابله باز پیچیده بکلبه که معاونت فرمود بریان الهام بیان گدوانید که چون دولت در ترقی بود گاهی که از شهر سوار شدی در منزل اول چنان سپاه بدرگاه گردون اشیاء جمع گشتی که محاسبان وهم و قیاس از احصای آن بمعجز و قصور اعتراف نمودندی امروز که بخت برگشته است و تخت سلطنت نصیب دیگری گشته هفت هزار سوار به هزار میرسد چون خبر معاونت سلطان فیروز بسلطان احمد رسید در ملی مسافت مبارعت فرموده قریب بمصلای کلبه که نزول اجلال فرمود سلطان فیروز سادات و مشائخ و علما و فضلاء آن دیار را با کلید حصار باستقبال موکب عز و جلال فرستاده -

میهان جهان کار ساز آمدند پرستنده از پیش باز آمدند

جهان سر بسر گشت آراسته همه راه پرترزل و پر خواسته

سلطان احمد در ساعتی مانند طلوع خود سعد رو بفرس سلطنت آورد و بر طبق سابق رعایت تعظیم و تکریم نموده بر دربار فرود آمد و بمشور معهود بر سلطان فیروز که بر تخت سلطنت نشسته بود سلام فرموده در مقام قدیم بایستاد سلطان فیروز از تخت فرود آمده سلطان احمد را در برگرفت و هر دو برادر زمانی بگریستند سلطان احمد تمهید معذرت گفته فرمود که این جرأت از بیم جان بود سلطان فیروز فرمود که شاه احمد که سلطنت بمحل خود استقرار یافت از من خطای در وجود آمده بود که با وجود برادری چون تو سلطنت را نامزد دیگری کردم لیکن چون خواست آفریدگار جهان چنان بود که در این دودمان سلطنت باقی ماند آخر الامر حق بمرکز خود قرار گرفت اکنون وصیتی که دارم آنست که با حسن خان که برادر زاده است چنان سلوک نمائی که از بیم هرنش و خصال رضیه نوسزد فیروز آباد را برو و بر سایر اولاد من مقروض داشته تغییر در آن راه ندهی باید که میانه من و تو بوده نتیجه آن در حق فرزندان بشود و رسد چون سلطان فیروز وصیت بتقدیم رسانید شمشیر از کمر خود گدوده بر کمر سلطان احمد بست و بازویش گرفته بر تخت نشاند و آیه قل اللهم مالک المک الی آخره بر خواند و گوشه عزلت اختیار فرموده زال عشوهر محال دنیا را سه طاق برگوشه جا درست آری رده سلطنت خلعتیست که از خزانه بختی بر حتمه من شاه بنماک منقلب هر که خواهند اندازند و تاج نامکاری بر تارک بختیاری هر کسی سزاوار دانند بهند بدست گوشت رسمی دامن مراد بچنگه توان آورد و چون سیاه آدیار بر روزگار کسی تاختن آورد بقوت تدبیر مدافعه او توان نمود بالجملة سلطان فیروز شاه بعد از عزل در اندک روزی این سرای عالی بجهان جاودانی انتقال فرمود و وقوع این حادثه در یازدهم شوال سنه خمس و عشرين و تماننامه بود علیه رحمة الله الملك المعبود در سبب فوت آن شهربار عالیقدر اخبار مختلفه روایت نموده اند و اصح روایات آنست که شیرخان خواهر زاده سلطان بدلائل خاطر نشان سلطان احمد نمود که وجود سلطان فیروز موجب فتنه و فساد است و چنانچه بودن دوشمشیر در یک نیام از جمله متمتعانست وجود دو پادشاه در یک مقام نیز سبب حدوث حادثات سلطان احمد شاه باغواي شیرخان بقتل فیروز شاه همدانستان گشته در تاریخ مذکور مرونه چند (مرونه با اصطلاح هندوستان جمعی را گویند که باروغن کتجد بدن مردم را دلاکی کنند) بخدمت سلطان فیروز فرستادند تا سلطان را خفه کردند.

دل در جهان میند که کسی را ازین عروس جز آب چشم و خون جگر در کنار نیست

پس سلطنت دالمی دولتمندی دارد که بدین کار عقی صادر و در ایام دولت و روزگار سلطنت بحال قرا و مساکین پروازد.

بدینا توانی که عقی خری بخیر جان من ورنه حسرت پری

سلطان فیروز شاه رحمة الله پادشاهی با صولت و شهنشاهی صاحب دولت بود در عهد او قواعد عدل و احسان و قوانین برو امتنان بشوئی منبید و مهید بود که اثر فیض آن بخاس و عام میرسید و همگی نیت صافی طوبیت و جملگی همت والا بهمتش بر قلع و قمع بنیان ظلم و بدعت مصروف بود و به تکمیل

فنائل صوری و معنوی و تحصیل مآرب دینی و دنیوی معروف و بصحبت مشایخ و فضلاء گوشه نشینان راغب و مشغوف ایام سلطنتش مدت بیست و پنج سال و هفت ماه و یازده روز بود بعد از رحلت سلطان فیروز سلطان احمد شاه حسن خان و سایر فرزندان او را بموجب وصیت بفرورآباد فرستاده آن شهر را بر ایشان مسلم داشت اما حسن خان نیز در اندک روزی عالم فانی را پدرود کرده به پدر بزرگوارش پیوست. آنکه پاشنده و باقیست خدا خواهد بود.

ملقبه دوم در ذکر سلاطین آل بهمنیه که فرمان فرمای ملک دین و در شهر بیدر

بر سریر سلطنت مشتمل بوده اند انار الله برهانهم

و مدت ملک شان که ابتداء آن از پنجم شوال سنه خمس و عشرين و تماننامه است تا عازم شعبان سنه ست و عشرين و تماننامه یکصد و یکسال و دو ماه و دوازده روز بود.

ذکر خدایگان اعلی شهاب الدین والد دنیا افضل سلاطین آل بهمن اشرف ملوک ملک دکن

ابوالغازی سلطان احمد شاه ابن احمد خان ابن سلطان سعید علاء الدین حسن شاه

در تاریخ مذکور سلطان جهان و صاحب قران زمان سکندر دارا نشان پادشاه فلک سریر ستاره سیاه سلطان احمد شاه در دار السلطنت گبرگه بر سریر سلطنت نشست و بالقباب مستطاب مذکور ملقب گشت.

چو بر تخت بنشست صاحب قران	شد از فراو مملکت شادمان
آقا شمع اقبال او بر فروخت	عطارد گریزند جزوا بسوخت
قدر بخت او را چو شد مشتری	بیاموخت تا بید خنیاگری
درختنده شمع برآمد ز میغ	ز خور تاج بسند ز خورشید تیغ

اکابر و اعیان ملک از سادات و مشایخ و علما و فضلا و امرا و وزرا و جمهور برابا با سلطان بیعت نموده چنین عیودت بر خاک مکت سود و براسم شاز اقدام نموده زمان به تهیت و شاکوده گفتند.

امروز هر نثار که کمتر ز جان بود	کی لائق جلالت این آستان بود
بهر دعا و خدمت شه چرخ نیرد وار	دائم زبان کشاده و بسته میان بود
در آرزوی خدمت تو اهل فضل را	در سینه معجز لاله دلی پر زبان بود
چشم ستاره از مژه جاربوب سازدنی	بر هر زمین که از سم اسیت نشان بود
سبت توبی مسافر و حکم تو بس روان	تو همچو قطب باشی که بر یک مکان بود
جاوید ز می که با تو برون گرد از دعا	آب سرگشی که عادت رسم جهان بود



ممکنان بموافقت سید ریخ سلطان ممالک ستان مخصوص گشته تشریفات و اعمادت یافتند امرای  
که از استبلای هشیار و بیدار نابکار آزار بسیار داشتند شکر آفریدگار لیل و نهار بجای آورده سر بر خط  
فرمان قضا جریان نهادند سیاهی و رعیت که و دریم رب العزت اند از فیض مکرمت و معدلت آن خورشید  
برج سلطنت به نصیب او فر محفوظ گشته از جفای زمان در مهاد امن و امان آسوده و مرفه شدند  
ولایتی که دست ظلم و ستمش ویران ساخته بود رو بمعموری و آبادانی نهاد سلطان احمد شاه را عفت پسر  
بود سه پسر بزرگتر را بنوازش اختصاص بخشید اکبر اولاد را که ظفر خان بود بمخطاب خان خانانی  
مخطاب و ممتاز فرمود و دیگر را بمخطاب محمود خانی و دیگر را به محمد خانی سرافراز ساخت و خلف حسن  
که شمه از حقیقت و وفاداری و شجاعت و حق گذاری او سمت گذارش یافت بانواع غنایات و اصناف  
مراحم و الطاف مفتخر گشته بمخطاب ملک التجاری مخطاب شد و در خلال این احوال مرغ روح پر  
فتوح قطب میهر سیادت و کمال سید محمد کیس دراز بسوی مرغزار جنان پرواز نموده از عالم انس  
بشیرت آباد قدس انتقال فرموده قدس الله تعالی سره سلطان ممالک ستان احمد شاه که بصحبت مشایخ حقائق  
و معارف آگاه رغبت تمام و ارادت لاکلام داشت چون در قنون علوم ظاهری مرتبه کمال یافته بود بمشایخ  
دکن اعتقاد و ارادت نمی نمود و بمساع عز و جلال رسیده بود که حضرت ولایت پناه سیادت و نقابت  
دستگاه حقائق و معارف آگاه المستغنی ذاته الشریف عن التعریف و التوسیف القاضی بمعرفته الله الغنی شاه  
صمت الله الصبونی که از اجله سادات رفیع الدرجات است و در کشف و کرامات و مقامات و مراتب  
کمال ظاهری و باطنی دیده و روان نظیر و عدیش ندیده و فیض انوار معرفت و حقیقتش بکافه عالمیان  
رسیده در شهر کرمان از خلقان عزت گزیده و بساط معاشرت و انبساط کائنات برچیده و بمعرفت خالق  
از خلایق مستغنی گردیده لاجرم سلطان جهان را غائبانه بآن قطب زمان اعتقاد تمام بهم رسیده شیخ خوجن  
را که یکی از مریدان آن اشرف خاندان شاه مردان بود مقرر فرمود که با اتفاق قاضی موسی نولکهی  
که معلم شاهزاده محمود خان بود و ملک الشرق قلندر خان با تعفت بسیار و هدایای بی شمار بملازمة  
آن نیر فلک سیادت و ولایت نشاند و سعادت دست بوس در بایند و به نیابت سلطان ممالک ستان دست  
ارادت در دامن آن قطب زمان زده التماس فاصحه و دعا نمایند رفقاء ثلثه حسب فرمان قضا جریان متوجه  
ولایت کرمان شده بملازمة آن بگانه دوران آن منبع حقیقت و عرفان مشرف گردیدند و از فیض انقاس  
قدسیه اش به یل مرادات فائز گشته استفاده سعادت دارین نمودند و بهجهت حضرت خلافت پناهی  
سلطان احمد شاه کلاه اراده و جامه اجازه گرفته معاودت فرمودند چون خبر وصول ایشان بسع اشرف  
سلطان رسید فرمود که در مقام اینتور که یک منزل از کبیر که دور است چپوخته بستمند و سلطان سکندر  
نشان تا آن مکان استقبال فرموده بزیارت کلاه و جامه آن بگانه زمانه فائز گردید و در ماه رجب سال  
دوم از جلوس همایون بر سر سلطنت سلطان صاحب قران بادشاهزادهها و امرا و وزرا و تمام خدم و  
حشم از کبیر که بسوی شهر بیدر نهضت فرموده در آن بلده فاخره که روی زمینش از کثرت ازهار و  
رباحین مانند صحن آسمان آراسته و رنگین بود و از عکس گلزار جنت آفرین بر زاغ چون دم طلاؤس می نمود.

زهر سو چشمه چون آب حیوان چراغ لاله هر جانب فروزان  
بنفشه رسته و سیزه دمیده نسیم صبح جیب گل دریده  
شقایق بر یکی یا ایستاده چو بر شاخ زمرود جام یاده

دوایش چون نسیم بهشت روح افرا و فزایش در وسعت چون عرصه دنیا نسیم عطر یز آن  
سرزمین چون شمع نافه چین معطر ساز دعاغ روزگار و عکس رباحین رنگینش روشنی بخش دیده  
اولو الانصار از هر شاخ گلستانش هزار گوکب تابان و در هوای گلرغشای همه فلک سرگردان عمارتش  
که از ارتفاع یا افلاک دم مساوات ردی و با قصور جنت در لطافت برابری کردی ظل مخروبه  
بر خاکدان جهان انداخته و فروغ جدار و شمع دیوارش خلایق را از پر تو آفتاب مستغنی ساخته

لطیف و دلکش آب و هوای مبارک شهری و فرخنده جای  
رباحین بر کنار جوی رسته باب زاله دست و روی شسته  
درختان چون پستان فد بر کشیده و یکدیگر بخوبی سر کشیده  
قرار شاخ مرغان خوش آواز بالغان ارجوونها کرده بر ساز  
نهال سرو و کر جنت سبق داشت خط طوبی لبهم بر سروری داشت

بر سریر سلطنت و مسند خلافت متمکن گشته بیدر را به محمد آباد هوسوم کرده اند  
و ایا سلطنت ساخت.

### گفتار در میزبانی و زفاف شاهزاده عالمیان ظفر خان

محدودین سال شهریار فرشته خصال با مبارک خان فاروقی که والی ولایت آقیر و برهان پور  
بود طرح مصافقت افکنده پاشی آرا بمواصلت استحکام و انتظام داد و مخدرة ازان دود مان رفیع مکان  
بجهت شاهزاده دوران ظفر خان خواستگاری فرموده.

محبت به پیوند چون شد قوی شود تازه شاخ امید از نوبی

در آن میزبانی و طوی سلطانی جشنی ترتیب یافت و مجلسی آراسته گشت که زهره در  
آرزوی حنیاکری آن بزم فردوس آیین سر از غرقه گردون برآورده بود و سپهر برین با چندین ترتیب و  
ترتیب از غیرت زینت و آیین آن نگار خانه چین غریق خوی خویش گشته.

یکی جشن فرخنده آراستند می ورود و رامشگران خواستند  
می ارغوانی بزرین قدح کشوده نقاب از جمال فرح  
سرود مغنی و آهنگ ساز سلا داده لایحه را نوش و تاز  
جهان پر صدای نوای سرور بگردون رسیده بخار بخور  
نمانده ز اندوه و غم در جهان نشانی مگر در دل دشمنان

دار السلطنت پدید بامر شهریار خورشید منظر با انواع تکلفات غریب و تجملات لطیف عجیب آراسته و پیراسته گشت و چون کافه مردم را دل که سلطان کشور بدست در پناه آن دولت روز افزون از اندیشه ترکشا ز حوادث روزگار فراغت یافته بود اعضا نیز که رعایای کار گزاران آن کشورند دست از تکلف کسب و زحمت کار باز کشیده بودند در کان سود و زیان برچیده بستگی که پیش از آن در کار جهان بود در آن ایام فرخنده فرجام حواله درخانه دوکان شده بود و کشادگی که وقتی دست مسم داشت در آن فرصت روزی دهان فرابه و لب پیمانه گشت نام و نشان غم چنان کم گردید که باده غمگسار بیکار ماند با آنکه روز و شب در کار بود و شادی و فرح چنان عام شد که کسی بمفرح باقوتی میل نمی نمود مگر آنکه از لعل آبدار دلبران بود کرشمه سابقان شیرین کار با نشئه باده تلخ مذاق خوشگوار یار شده دست بغارتگری عقل و هوش برآورده بود.

فروزنده جنبی که خورشید و ماه	نظاره شدند اندر آن بزمگاه
زمین باغ فردوس دیدار شد	هوا پر بارنده دینار شد
بهر منزلی مجلسی خواستند	بهشت نو آفرین برارستند
هوا سر بسر مشک سارا گرفت	زمین کوه تا کوه دیبا گرفت

چون مهم جشن و سرور انتظام یافت سلطان سپهر احتشام بمقتضای احکام مجرم شاهی که قران سعود فلکی در آن شب عشرت فام، متحقق بود چپته مفارته آن نیرین سپهر سعادت و کواکب برج سلطنت اختیار فرمود.

شبی عشرت درو چون نشاء در می	دمی را زو هزاران صبح در پی
می عیشش بقا در جام کرده	عبیر از نکهش بو وام کرده
در آن شب گرد بیمان وفا نو	بشیرین خسرو و شیرین بخسرو

در آن شب در درج عصمت و طهارت را در برج شرف با مشتری فلک سلطنت عقد مواصلت بستند.

جهان را ازین عقد فرخنده فال بیفزود صد گونه جاد و جلال

شاهزاده فرخ فال در آن شب از وصال آن غنچه گلزار حسن و جمال به نیل آمال محفوظ گشته بار نازنین را چون جان شیرین در بر گرفت و از حقه یاقوت آن رشک بتان چکل کام دل بر گرفت سلطان سپهر احتشام بعد از سر انجام و انعام آن جشن سعادت فرجام دست دریا مثال بر بدل اموال کشورده جیب و کنار آمال و امانی افسی و ادایی را بوفور نعم سیدوخ خردانه و عموم بخشش و کرم پادشاهانه از بالای آرد نیاز بی نیازی بخشود و چندان عقد جواهر و لالی آبدار و بدرهای درم و دینار بران بزم جنت آثار ثار فرمود که چشم هیچ بیننده و گوش هیچ شنونده مثل آن در هیچ زمان تدبیر و نشنیده بود.

شهباشاه صاحب قران زهان به نیروی دولت به بخت جوان

روز جمعه و گوهر شاهوار به بخشید بیرون زحد و شمار  
بدینگونه چندی به بزم شوی همی کرد هر روز گنجی نمی

ذکر توجه افضل السلاطین ابوالغازی سلطان احمد شاه بهمنی بفزای متمدن و مشرکین

اطراف ممالک عروسه

خطاب مستطاب ملک ذو الجلال تعالی شاه و جل برهانه با افضل اهل کمال صلی الله علیه و آله خیر آل حیت قال جل جلاله و عز من قال یا ایها النبی حرش المومنین علی القتال دلیلیست قاطع بر فضیلت محاربه و مقابله با اعدای دین و فرقه ضلال و نص فضل الله المجاهدین باموالهم وانفسهم بر هایت سامع بر مزیت جهاد و علو رتبه غازیان مجاهد نفس و مال لاجرم سلطان فریدون خصال را از بدر حال پیوسته خیال استیصال ارباب شرک و ضلال و همیشه نیت غزا و جهاد کفره بی دین و داد پیش نهاد شمیر منبر می بود و همگی همت والایهت بر تقویت شریعت حضرت رسالت صلی الله علیه و آله مقصور و محروف هفرمود درین سال آن عزیمت و خیال را باضا رسانیده فرمان فنا امتناع از اصدار یافت که اعرا و رؤسای سیاه نصرت پناه با جمعیت و عدت تمام بدر بارگاه عرش اشتباه مجتمع کردند.

بفرمان شاهنشاه کاهران	به بستند گردان لشکر میان
ز خلور بپنجه تا باختر	نو گشتی که گیتی بر آورد پر
زمین آن سیه راهی بر تافت	بران بوم کس جای رفتن نیافت
زیست کثرت خلق و جوش سیاه	سرا برده و خیمه و سیارگاه
چنان گشت گیتی ز نزدیک و دور	که ده بسته شد بر میا و دیور
زمین گشت چنان چو آب سیاه	نو گشتی همی بر تابید سیاه

صاحب قران زمان در اسعد آوان بتائید خالق یزدان بر براق برق جولان که ابلق مطلق العنان دوران بگرد پویهش رسیدی و بیک تیز رو اندیشه کمند نظر بر پیکش ننگندی هنگام گرمی کوی مسابقت از ابلق ایام ربودی و روزگار وصال خوش رفتاری از و کسب نمودی گویا حکیم ازرقی در وصف او گفته.

آفرین بر هر کی کز ماه بیکر نعل او	جرم خاک اندر سپهر بلیگون گیرد مکان
چون برانگیزد پیچا آتش تحریک او	همچو موم اندر فروزد غنچه رگستوان
در میان نقش خانم ره برد مانند موم	بگذرد از چشمه سوزن چو تار ریمان
نیز دو همچون سپهر و بارکی همچون زمین	راه دان همچون یقین و دور بین همچون کمان

سوار گشته با سیاهی که بحر و بر از حرکت ایشان بجوش و خروش درآمد بود بجانب ولایت

مهور نهضت فرمود.

ازان پس جهاندار چرخ اقدام فرخنده بر طلای شد سوار



ز لشکر سیه شده کوه و دشت روا رو ز چرخ نیم بر گذشت

چون مامچه رباب نصرت آبات سلطانی از یرتو خویش اطراف آن ولایت را تورانی ساخت و همای ظفر لوای دولتش سایه اقبال بران وادی و جبال انداخت عبده اوتان و ارباب کفر و طغیان چون ناب مقاومت با لشکر قیامت حشر در حوصله طاقت خود نیافتند از سطوت لشکریان بهرام انتقام فرزندان و احوال خود را در بطون بیشمار و قلل جبال پنهان ساختند سپاه ظفر پناه دست بقتل و غارت کشاده دبار دران دیار نگذاشتند.

زن و مرد تا کوهک شیر خوار  
دیده اند از تیغ شان زبهار  
ز پیش و کم و یک و بد خوب و زشت  
زمانه دران بوم چیزی نیست  
نه کن ماند و نه شهر و نه خواسته  
ز بوم و ز بر دود بر خواسته

سلطان ممالک ستان بتخانها و اماکن عبده اوتان را ویران ساخته بجای آن حاجد و معابد بر افراشت و از انجا عنان بکران سپهر جولان بصوب هر هت معطوف داشته کفار خاکسار آن دیار نیز از تیغ آبدار آتش بار دلیران مزین آثار متوجه دار البوار گردیدند سپاه ظفر پناه آنولایات را بجاروب نهب و تاراج رفته موکب عز و جلال قرین سعادت و اقبال بجانب مرکز خلافت و مستقر سلطنت معاودت فرمود و در خجسته تر وقتی سریر سلطنت و مرکز خلافت را بوجود شریف رشک سپهر برین ساخته بلوازم امور جهانیان پرداخت و چون سلطان ممالکستان یکجندی بفیروزی و ارجندی در مستقر سلطنت و جهانیان بعضی و کامرانی گذرانید باز خیال استحصال اصحاب شلال تصمیم فرموده باجتماع سپاه ظفر پناه فرمان داد حسب فرمان قضا جریان چندین سپاه بر در بارگاه فلک اشتباه حاضر شد که عارض لشکر از سپاه عرش آن عاجز آمد سلطان مظفر لوا بالشکریان نیز جنگ بعزم جنگ مشرکین ولایت تلنگ از مستقر سلطنت نهضت فرموده موکب هایون بدانصوب روان گردید چون میت توجه ربابات فتح آیات بکوش کفر آنولایات رسید دست از جان و دل از خان و مان شسته به قلعه و بیغولها خزیدند سلطان سپهر آهنک تا اقصی حدود تلنگ رانده حصار مندل و ارتکل که از معظیات قلاع آن دیار است مفتوح ساخت و سایر ولایات را ناخته بتخانها را برانداخت و آتش نهب در مسکن و اوطان عبده اوتان زده روی زمین را از خبث وجود جنود شیاطین ملاعین بی دین برداخت رای راج کننده و دیوکنده از سطوت سپاه ظفر پناه خائف و هراسان گشته ایلچیان زبان دان پیایه سریر گردون نظیر فرستاده باج و خراج از بندگان درگاه عرش اشتباه پذیرفتند نقاشی بشمار بدرگاه شهریار سپهر اقتدار فرستاده باج و خراج از بندگان درگاه عرش اشتباه پذیرفتند سلطان کشته نشان بریشان ترحم فرموده عنان عزیمت بصوب دارالسلطنت محمد آباد بیدر معطوف ساخت و در مستقر جاه و جلال بفرایغ بال بساط عدل و داد گسترانده همت والا نهیت برترتفه حال بیاد و تعمیر اعمار و بلاد مصروف داشت بعد از یکسال باز خیال تسخیر حصار ماهور که از اعظم قلاع مملکت دکن است و در حیات و حیات او زبان ناطقه بسان دهان لکن الکن در بلندی سر رفعت و فرق همت از اوج سپهر گذرانیده و سرتیغ سبز قام بسر زر نگار خورشید رسانیده -

نیغش به تیب برده آهنگ  
ز اسوی سنگ هزار فرسنگ  
نیغش بفراز یرده خرگاه  
ز اسوی فلک بالها راه

در خاطر خورشید آثار خطور فرموده یا لشکر منصور بعزم تسخیر حصار مذکور حرکت فرمود و بعد از قطع مسافت حوالی حصار ماهور از اشعه رایت منصور بر نور گشته اطراف حصار را سپاه کینه گذار فرو گرفته قلعه را مرکز وار احاطه نمودند و دست بقتل و غارت اطراف آن ولایت کشوده آتش قهر برافروخته خرمن حیات مشرکین آن ولایات را سوختند و بجاروب تاراج اوطان عبده اوتان را رفته هر چه اطلاق مالیت بران توان نمود از ساعت و تا خلق بدست تسلط و تغلب گرفتند عبارات آنولایات را مضمون عالیها سافلهها بصورت حال آمد و از اماکن و مسکنش مصدوقه انا و ثلث الارض زارالها و اخرجت الارض اقالها مشاهده افتاد بعد از تصدی ایام محاسره رای جهان آرای سلطان ممالک ستان مصلحت وقت دران دید که بصوب دارالملك نهضت فرموده سال دیگر که دلیران لشکر فیروزی اثر آسوده و اسپان سپاه ظفر پناه قریه شده باشند باز به مردم این حصار ترکتاز فرماید لاجرم موکب شاهي بجانب دارالسلطنت محمد آباد بیدر در حرکت آمده بعد از طی مسافت در مستقر سریر سلطنت قرار گرفت و بعد از اقصای مدت یک سال باز خیال استحصال ارباب شلال از خاطر دوا مقاطر سر یرزده عزیمت غزا و جهاد تصمیم داد و با سپاهی که از ماه تا ماهی کشیده بود و چشم خورشید از گرد ایشان تیره گردیده و چرخ خیمه پشت با هزاران دیده مثل آن لشکر ندیده -

گروهی ز بسیاری از رنگ بیش  
گذشته که مردی از جان خویش  
ندیده کسی پشت ایشان بجنگ  
بجستی چو باد و چو کوه از درنگ  
فرو زده آتش کار زار  
فرا زنده رایت شهر یار

متوجه قلعه ماهور گشته کفره انحدید از سطوت سپاه نصرت اشتباه در مضیق حصار محصور گردیده ابواب دخول و خروج بر خود مسدود ساختند و فرایشان چابک دست در برابر قلعه بارگاه فلک اشتباه را محاذی محدب فلک مهر و ماه ساخته رایت نصرت آیات شهریار نامدار را در پای حصار بفلک دواز برافراشتند فرو زد بهاهی و بز زد بهاد بن بیزه و قبه بارگاه

فرمان قضا جریان به نفاذ پیوست که لشکریان بهرام انتقام از اطراف و جوارب حصار دست تسلط و اقتدار بکارزار کشاده قهراً قلعه ماهور را مسخر سازند حسب فرمان قضا جریان دلیران رستم توان دست به تیر و کمان و سیف و شمشیر قدم در میدان دلیری و شجاعت نهادند -

چو از هر دوو جنگ پیوسته شد  
در آتشی در جهان بسته شد  
ز قلعه برین لشکر تیز جنگ  
پسایی همی تیر بازید و سنگ  
و لیکن ساعد یکی کارگر  
که یاری ده شده بد دادگر

تا ناید ایزدی و فر اقبال احمدی سپاه نصرت پناه بزور بازوی مردی حصار بان استواری را که

هرگز تیرتیر هیچ پادشاه جهانگیر بهدفع تسخیرش نرسیده بود بسی و کوشش متوجع ساختند و دست بقتل و غارت کشاده بنای زندگانی اهل آن حصار را از بیخ و بنیاد بر انداختند.

قلعه و قلعه نشین از مدد داور پاک آن مسخر شده بی رحمت و این گفته هلاک

و تمام قلعه را بجاروب تاراج رفته از انجا بجانب قلعه کلم شناخته بهر دور وصول موکب همایون بیمن دولت روز افزون سیاه نصرت پناه بیک حمله دلیرانه خاطر از مهم آن قلعه نیز فارغ ساخته ساحت آن قلعه ولایت را از خبث وجود مشرکان مردود برداشتند بالجملة سلطان کیتی ستان را در یک پوروش دو فتح آهنگان که هیچ پادشاهی آن توفیق نیافته بود روی نمود.

پیروی اقبال ساحر قران مسخر شد از سعی کشتاوران  
شمال و جنوب و سبا و دیور ببرد این بشارت بنزدیک و دور  
ز مه نا بپاهی برآمد غریو که بیروز شد شاه گیهای خدیو

جمع بستخانهای آشنگ را با اماکن و عمارات کفره و علامات شرک تگوندار و ناهموار ساخته بجای آن مساجد و معابد ارباب ایمان و ابقان بنیاد نهاد بعد از آن سلطان سکندر توان قرین حفظ بزدان با غنائم فراوان و نفاذ بی پایان عنان بکران بصوب مستقر سریر خلافت اعطاف داده گرد موکب همایونش کحل الجواهر دیده ارباب و اهالی بیدر و حوالی گردید.

نظر بنجاک رهن میل داشت کز یک میل جلای باصره میداد کرد بکرانش

بعد از چنین فتوحات غیبی و لطائف لاریبی صاحب قران جهان خلف حسن را که بمخاطب ملک التجاری مخاطب بود با فوجی از ابطال رجال و جمعی از دلبران شائسته کینه و قتال بصوب ولایت کوکن نامرد فرمود خلف مذکور با سیاه نامحسود بصوب ولایت کوکن و سواحل در آمده اماکن و مساکن کفره آنحدود از بیخ و بنیاد برمی انداخت و هر جانب که از مشرکان خبر می یافت بر سر ایشان می تاخت و جهان را از لوث وجود شان پاک می ساخت تا بسیاری از قلاع و بلاد آن دیار را مسخر نموده از عبده اوتان برداخت و رأیت شجاعت و نیکنای باوج سپهر ماه و مهر برافراخت سلطان را روز بروز به نسبت او عنایت و مروت سمت تر آید و تضاع می یافت و این معنی باعث حقد و حسد اهل دکن گشته با او بیوسته در مقام عدالت می بودند و آنها ز فرصت می نمودند اما بجهت عنایت سلطانی و سابقه خدمتی که او را درین دولت روز افزون ثابت بود ضروری باورساییدن از قدرت و مکتب ایشان دوری نمود و در خلال این احوال خیال جهاد استیصال مشرکین کشور بیجا نگر از خاطر ملکوت ناظر صاحب قران فریبون متأثر سر زده بزم رزم آن کدور لشکر قیامت حشر جمع فرموده و های رأیت نصرت آیتش جناح فتح و اقبال بزم مثال و جدال ارباب شرک و خلال کشوده از لیمان ماهیچه آفتاب اشراقش اطراف آفاق منور گشت.

بفر خنده تر طالعی شد سوار جهاندار دریا دل کامگار

هوا نیلگون گشت و دشت آبشوس بجوشید هامون ز آواز کوس  
روان گشت و فتح و ظفر یا ووش شده کوه و ها مون پر از لشکرش

چون آشفته رأیت نصرت آیت سلطانی بر اطراف ملک بیجا نگر پرتو ظفر انداخت و ساحت آنولایت را از ظلمت خلالات انز کفر و شرک منور ساخت بهادوان سیاه نصرت پناه دست تسلط و قهر بقتل و غارت آن ولایت کشوده بسیاری از قلاع و بلاد آن دیار از سعی دلبران مریخ آثار مسخر و مفتوح گشت و بی از عبده اوتان و مشرکین بی ایمان از آب تیغ برقی نشان لشکریان سلطان مالک سنان متوجه نیران شدند چندان غنائم از بدرو و برده و اسب و فیل و ها بگون من هذ القبیل که قابلیت ملکیت تواند داشت بدست سیاه ظفر پناه افتاد که از تسلط و محافظت آن عاجز شدند.

بسی مشرکان را به تیغ غزا بکشت آن سیاه مظفر اوا  
غشمت چندان که شاید شمرد سیاه شهنشه از انجا ببرد

سلطان مالک ستان بعد از تخریب بلاد و دیار آن سر زمین رأیت فتح آیت بصوب مستقر سریر سلطنت برافراخته دارالملک محمد آباد بیدر را از غبار موکب ظفر اثر معشر ساخت و اهالی و اعیان را بصوب عواطف و مراحم خسروانه بتواخت درین اثنا عرشه داشت ترسنگ رای والی قلعه کهوله به پایه سریر نوبا مثال رسید منتقل بر اظهار اطاعت و انقیاد و مبنی از استدعای توجه رأیات نصرت آیات بصوب آن ولایت و موافق که هرگاه صاحب قران انجم سیاه در حوالی این حصار قبه بازگاه باوج فلک ماه برافرازد و پرتو عنایت بحال سکنه این ولایت اندازد بنده کفر خدمتکاری بر میان جان بسته بعبادت زمین بوس سرافرازد.

اگر شریف شه مایا لوازد کفر بشده زهی کزین فرارزد

و کلید حصار را به شکن شهریار کامگار سپرده این ولایت را داخل سایر ممالک محروسه سازد.

ذکر توجیه سلطان صاحب قران بجانب قلعه کهوله و بخاریه الخان حاکم مالوه با سیاه

نصرت پناه و هزیمت یافتن الخان بحکم ملک بزدان

چون رای جهان آرای شهریار بر مضمون عریضه ترسنگ رای اطلاع یافت عنان عزیمت بدان صوب تافته باجماع سیاه ظفر پناه حکم جهان مطاع آفتاب ارتفاع عز امدار یافت از اطراف و اکناف ممالک محروسه امرا و وزرا و سران سیاه با خدم و حشم متوجه درگاه خلافت پناه گردیدند.

بفرمان ز هر کشوری مهتری بدرگه رسیدند با لشکری  
سپاهی شمارش برون از حساب گران ناگران جهان چون صاحب  
سرآکنده از خشم و دل پرزکین در ایرو ز تندری در آورده چین



بالجمله سلطان ممالک شان با سپاه بیکران عنان عزیمت بصوب کهرله معطوف ساخته رایت نصرت آیت بر افراخت -

بشکیر برخاست آوای کوس	شد از کرد لشکر سپهر آبنوس
برآمد برخی ظفر شهر یار	دلبران بکرد اندرش سد عزاو
خروشان و جوشان چو دریا و کوه	روان گشت هر سو گروهها گروه

بعد از طی منازل و قطع مراحل چون حوالی قلعه کهرله مخیم اردوی همایون گردیده اشعه مایعیه رایت خورشید سیرایت اطراف آن ولایت را منور ساخت متبیهان بمسامع عز و جلال سلطان دریا نوال رسانیدند که ترسنگ رای ملعون خاک بیوفائی و بد قولی بر چهره حال خود پاشیده نقض پیمان نمود و به الخان که در آن زمان والی ولایت مالوه بود توسل جسته استدعای امداد و اعانت نمود و متقبل شده که در هر منزل که الخان باینحدود آید یک لک تنگه ادا نماید الخان نیز حقوق اسلام و ایمانرا بر طاق نیان نهاده از فرط جهالت بمعاونت ارباب شقاوت متوجه به بادیه شلالات گردیده است -

ره مردمی نزد او خوار شد	دلش بنده گنج و دینار شد
کمر بسته آرزو جویای کین	بکیتی ز کس نشنود آفرین

بالجمله چون الخان با سپاه گران بکران ولایت کهرله رسید سلطان کیتی ستان مصلحت چنان دید که دو سه منزل برگشته داخل مملکت خود کرده اگر چنانچه الخان نیز از محاربه با مسلمانان متنبه گشته معاودت نماید هر آینه دماء و اموال مسلمین در امان ماند و اگر بوسوسه دیو پندار و غرور مغرور گشته بولایت دکن در آید برگشته اورا گوشمال بسزا داده بضرب تیغ آیدار خیال پندار از دماغ آن نا هوشیار بیرون کند لاجرم از حوالی حصار کهرله کوچ فرموده بجانب ولایت خود توجیه نمود امرا و روساء سپاه چو از اندیشه پادشاه آگاه نبودند از برابر خصم روگردان شدن را عار دانسته از سر جرأت عرش نمودند که معاودت حضرت سلطان هر آینه موجب جرات دشمنان میگردد صلاح دولت درانت که سلطان چندان توقف فرماید تا بندگان فراخور وسع و توان با الخان مقاتله و مقابله نمایند ممکن که بیمن دولت روز افزون دشمنان زیون شوند -

اگر بحر و کیتی بود پر نهنگ	و گر کوه و صحرا بجوشد پلنگ
کسی را که باراست بخت بلند	نیاید ازو بکر مو گزند

هر چند امرا ازین مقوله سخنان بعرض رسانیدند سلطان ملتفت بدان نکته بجانب مملکت خویش نهضت فرمود و چون خبر معاودت سلطان به الخان رسید خوف و هراس سلطان قیاس کرده بقدام جرات در تعاقب حصارعت نمود چنانچه از هر مقام که اردوی همایون سلطانی کوچ میفرمود سپاه الخان در آن مقام نزول مینمود چون سلطان کیتی ستان جهان دو سه منزل داخل ولایت خود شد و سفرا خبر رسانیدند که الخان همچنان متعاقب اردوی همایون می آید و دو محاربه لشکر اسلام اسرار

می نماید سلطان مشائخ و علما و فضلا را جمع فرموده استفسار نمود که هرگاه پادشاه مسلمانی بقوت ارباب شلالات بمحاربه مسلمانان اقدام نماید یا او مقاتله نمودن در شرع مجوز است یا نه علما متفق اللفظ و المعنی عرضه داشتند که دفع اعوان ارباب شرک و غناد مانند غزا و جهاد از جمله مفترضاتست چنانچه تقویت و امداد اصحاب دین و داد از جمله راجبات سلطان صاحب قران از علماء اسلام قوی حاصل فرموده بجانب امرا و سران سپاه التفات نموده فرمود که منشاء مراجعت این بود که الخان پادشاه مسلمانست ما را که دعوی اسلام می نائیم جائز نیست که ابتدا بمحاربه نائیم و با لشکر اسلام در مقام مقاتله در آئیم بلکه بادی این بودن بمقتضای الفقه نالمة لمن الله من ايقظها موجب غضب الهی ست لاجرم بجانب ولایت خود توجیه نمودیم تا اگر الخان بولایت ما داخل شود در محاربه او بادی و آثم نباشیم اکنون که او جرات نموده بولایت ما درآمده تنبیه او از اوازم است بالجمله سلطان بهرام انتقام بر تو التفات و اهتمام بحال دلبران سپاه انداخته همگنانرا بمبارزت و مردانگی و محاربه و مقاتله ترغیب و تحریص نمود و باز دیاد مراتب و مناسبت مستظهر و امیدوار ساخته لشکر فیروزی اثر را بآئین هر چه تمامتر مرتب داشته رایت شجاعت بر افراشت و افواج سپاه نصرت پناه را آراسته در برابر لشکر دشمن بداشت و بنفس نفیس خود دو هزار و پانصد سوار بولاد پوش تیره گزار از میانه سپاه فیروزی شعار اختیار فرموده در کناری مقام ساخت چون صفوف آن دو سپاه کینه خواه آراسته شد و رسوم آرم و رحم از میان برخاست هر دو لشکر دست به تیغ و تیر و تیر برده بر یکدیگر حمله ور شدند و از جانبین بنوعی نثاره قتال و جدال التهاب و اشتعال یافت که اطفاء آن جز بآب تیغ و زمره دسان دلبران میدان شجاعت ممکن نبود مریخ خون آسمان از هول آن معرکه قیامت نشان واله و حیران گشته بود و فلک سر گشته بهزار دیده بر کشتگان آن مهلکه گریان شده از عکس خون دلبران غرغره میدان چون جیب و دامن آسمان شفق گون می نمود و از گرد سواران آن قیامت نشان خورشید درخشان لباس عیاسیان پوشیده بود -

دو لشکر چنان درهم آویختند	که از آهن آتش فرو ریختند
تو گشتی هوا لاله کارد همی	ز پولاد بیجاده بارد همی
ز خون دلبران و گرد سپاه	زمین گشت لعلی هوا شد سپاه
خروشی بر آمد ز هر دو طرف	که لعلی شد از بیم در دو صف
کر آن جنگ رستم پیدی بخواب	شدی از نهیب وش زهره آب

الفقه آروز از یام تا شام دریای هیجا در تلاطم بود و کشتی سلامت در غرقاب فنا کم و از گرد سپاه نه فلک پیدا و نه انجم و از نهیب آن رزمگاه مردمی گریزان از مردم قریب بعصری بود که سلطان عاقبت محمود جبین عزیز در درگاه معبود بخاک مسکنت سوده عرش نیاز خود در درگاه مهین کارساز نمود و فیروزی بر اندا مسکنت فرمود تاوک دعای آن شهر یار دین دار بههدف اجابت رسیده هائف غیبی بگوش هوشش رسانید -

که حفظ الهی نگهبان تست جهان از کران تا کران آن تست

دن گوی دولت که میدان تراست خدای جهان را چنین است خواست

سلطان نرپا مکان فتح و نصرت امیدوار گشته سر از سجده کردگار لیل و نهار برداشت و بآن  
هوهزار و پانصد سوار نیزه گزار که همراه داشت مانند ابر ساقه بار یا بگردار ازدهای غیر ادبار بر لشکر  
امدا حمله ور شد

ز تیغ آتشی بر کبده چو آب کز د خیره شد چشمه آفتاب  
بر آنکسخت شیرنگ مانند شیر نهنگی بکف ازدهای زور

الخان هر چند گوش نموده که بیای هر دی شجاعت و دلیری حمله آن شیر بیسته دلاوری  
را پای دارد ممکن نبود چون پای نباتش را نصیبی از استواری نماید ناچار پشت بمرکه کارزار نموده رو  
بوادی قرار نهاد.

ستاره گرچه بود و شمار پشت دهاند چو مهر یک فتنه رو آورده سوی بیگم

الخان از بیم تیغ دلیران سلطانی جمیع پنه و مارگاه و خیمه و سرایر و ده و خواجگاه و حرم  
و خدم و آنچه لازمه سلاطین عالمست از پیش و کم گذاشته از آن وادی پر سنیز جان بگریز بیرون برد.

نه عزم درست و نه رای مواب دلی بر نیب و سری بر شتاب  
بلی هر که او دل دگر کون کند سزدگر سپهرش جگر خون کند

سیاه نصرت پناه تمام بنگاه و خیمه و خرگاه و اسپ و قیل الخان و لشکریانش را تا راج  
نموده بدرگاه عالم پناه جمیع ساختند سلطان ممالک ستان غنیمت سیاه دشمنان را بلشکریان تقسیم فرموده  
دلیران سیاه را از تعاقب الخان منع نمود و بزبان الهام بیان گذرانید که الخان چون رعایت حرمت  
اسلام ننمود لاجرم از نهال آمل میوه ندامت و ادبار چید اگر ما نیز بدان نسبت عمل کنیم همان بینیم  
که او دید اما چون زمانه چادر کفلی شد بر سر گرفت و دست قدم مشعل ماه و انجم در گرفت و  
فلک مینائی را حشا فتنه در زبور گرفت.

چو در پرده کوه رفت آفتاب سر بخت دشمن در آمد بخواب  
جهان در سر آورد کحلی پرند سرمه در آمد بمتکین کمد

سلطان ممالک ستان تمامی حرم الخان را در محله و هودجها بطرفی که آمده بودند بهمهرا  
خواججه سریان ایشان نموده پانصد سوار تعین فرمود که ایشان را از سرحد گذرانند بمردم  
الخان میارند و از آسیب سیاه ظفر پناه ایمن دارند و این معنی برکمال قنوت و جواهدی آن شهریار  
فرشته اطوار دلیلی ظاهر و برهان باهر است بالجمله سلطان ممالک ستان ولایت لرستان بی نام و تنگ  
را در حوزه تصرف در آورده تا موضع مهور ضبط فرمود و باقطاع شاهزاده دوران محمود خان که  
پسر میانین سلطان بود مقرر نمود و تا محمود خان در قید حیوة بود آن اقطاع ازو تغیر نیافت چون

خاطر خطیر شهریار خورشید اشتیاق از مهم التجان فراغت یافت سعادت و نصرت و اقبال محفوق حفظ  
ذو الجلال فرین فتح و نبل آمل عنان ابلق کردون خرام بصوب مستقر جاه و جلال تافت.

بفرخ تر زمان شاه جوان بخت بدار الملک خود شد بر سر تخت  
جهان را از عنایت داد بازی ولایت را ز فتنه رستگاری

خلال این احوال سلطان فرمودن خصال رسولی با تحف بسیار و اموال بی شمار بخدمت پیر خویش  
سر دفتر ارباب اموال و قدوة اصحاب حال سلطان المحققین برهان العارفین خلاصه اولاد سید المرسلین  
شاه نور الدین نعمت الله ولی قدس الله سره العزیز مرسل داشته استدعای ارسال یکی از اولاد امجاد آن  
هادی طریق سداد باین قیام و بلاد فرمود در آن باب الحاج و عیالده بسیار نموده چون آنحضرت را  
بغیر از شاه خلیل الله در باغ زندگانی میوه دیگر نبود و او را از خود دور ساختن بر آنحضرت شاق  
می نمود و انباج مستلث سلطان نیز از جمله واجبات بود لاجرم تازه گل کستان خلیلی میرزا نور الله  
این شاه خلیل الله ولی را حسب الائتماس سلطان زمین بملک دکن فرستاد و بعد از آنکه در سته  
تلت و اربعین و نما نایه آن قطب سپهر سیادت و ولایت بعالم آخرت خرامید شاه خلیل الله نیز متوجه  
دکن گردید. بالجمله سلطان جهان مقدم مکرر میرزا نور الله را بتعظیم و تکریم تمام تلقی نموده آن  
نوبانو بوستان مصطفوی را بر جمیع سادات و مشایخ و فضلاء دکن تقدیم فرمود و چون شاه خلیل الله  
بدکن رسید میرزا نور الله وادش بعالم بقا خرامید.

ذکر وحشی که میانه افضل السلاطین سلطان احمد شاه و سلطان احمد شاه گجراتی روی نمود

سابقاً سمت گزارش یافت که شهر بار اسفند بار آثار خلف ملک التجار را بجهت کون و قلاع  
و جبال آن دبار نامزد فرموده بود و چون خلف مذکور داخل ولایت مذکور شد تمام قلاع و بلاد و سواحل  
و جبال آن ولایت را ضبط نموده برجزیره مهلم که داخل ولایت گجرات بود تاخته آن ولایت را نیز مسخر  
ساخت رعایای مهلم دست نظلم در دامن سلطان احمد گجراتی زده از سلطت سیاه نصرت پناه استغانه بدرگاه  
پادشاه ملک گجرات بردند سلطان احمد گجراتی را غیرت برین داشت که ولد خلف خود را که به محمد شاه  
موسوم بود با جنود نا معدود بجهت دفع فتنه خلف نامزد فرمود و منبیهان خبر توجه لشکر گجرات بسماع  
فقیسی جوامع صاحب قران سکندر توان رسا نیدند سلطان ممالک ستان شاهزاده عالیان ظفر خان را که  
ولی عهد بود و دران سلطنت بسطان علاءالدین مغالط و ملقب گشته چنانچه از سیاق کلام مستقبل بوضوح  
خواهد پیوست با سیاه گران و دلیران رستم توان بدد خلف ملک التجار شجاعت آثار روان ساخت.

بفرزند فرخنده فرمود شاه که آگاه باشد ز حال سیاه  
نیوید مگر بر طریق خرد خبردار با شد زهر نیک و بد

بالجمله شاهزاده ظفر شعار بالشکر بشمار طی مسافت فرموده کنار خلیج جزیره مهلم را مضرب  
خیام سیاه نصرت فرجام ساخت و از انباج محمد شاه نیز با سیاه گجرات رسیده آنطرف خلیج رحل اقامت



انداخت و مدتی هر دو لشکر در برابر یکدیگر نشسته بودند و همه روزه مستعد یکدیگر و ساخته کارزار گشته کنار آب می آمدند و در مقابل هم می ایستادند اما هیچیک از فریقین جرأت عبور از خلیج مذکور نمی نمودند چون مقابلته متعاضی گشت امراء دلی را عاضه حسدی که باغریا لازم غیر مفارق است متحرک گشته شاهزاده دوران طفرحای مرفوع داشتند که جنگ و جدال و تراع و قتال ها می کنیم و شام خلف حسن اشتیاق می بندد و باعث بکنای و حسن خدمت او میگردد چون شاهزاده ظفرخان هنوز در غفوان شایب بود و بر هرب و وسوسه ابواب مکر و غدیر مطلع به امراء دلی این مقدمه را بدلائل مدخول معقول شاهزاده زمین ساختند و از شاعت و قبح ترک حمیت اندیشه نموده ارشاء عثمان نمودند و از خلف تخلف کرده او را تنها در دام بالا انداختند و خود را در عالم بجهن و بی خبری متسوس ساختند چون لشکر گجرات برین فتنه اطلاع یافتند بخاطر جمع بر خلف تاخندند خلف بسبب قلت اعوان و اصدار طاقت مقاومت لشکر بسا نیارده مهیام را گذاشته بدر رفت سپاه گجرات تمام اموال و اسباب او را غارت کرده برادر خلف حمیس بن حسن را اسیر و دستگیر ساخته عثمان بجانب گجرات معطوف داشتند.

#### ذکر توجه ربابت نصرت آیات احمد شاهی بانقمام سپاه گجرات و باهم صلح نمودن

چون یرتو این خبر بر پیشگاه ضمیر انور و خاطر اطهر شهریار والا کبر و سلطان عدالت کثرت ناهت عبرت شجاعت و حمیت سلطنت ذات قدسی صفات را در مقام انتقام از دشمنان بد فرجام در آورده با حصار سپاه نظر پناه مثال داد حسب الحکم جهان مطاع آفتاب ارتفاع از بقاع و افلاخ و اصدار افطاع امرا و رؤسای لشکر نظر اثر متوجه دارالملک بیدر شدند در اندک فرصتی آفرد سپاه بر در بارگاه خلایق پناه مجتمع شد که راه عبور بر سبا و دیور بسته گشت.

چو از دشمنان آگاهی یافت شاه	گراشیده رایش به خط سپاه
بیاراست لشکر با آیین و ساز	همه جنگ جویمان دشمن گداز
روان شد پیاپی سپه قوچ قوچ	چو ببحری که جوشان در آید بموج

سلطان کینی ستان بهادران شجاعت نشانرا بنوازش و عواطف شهریار می مستظهر و امیدوار ساخته در امدد اوقات و ایات نصرت آیات بظلمک دوار بر افراخته قرین فتح و ظفر لشکر قیامت حشر بسرحد گجرات کشید.

روان شد باقبال و فتح و ظفر	سعادت به پیر و زین راهبر
سود فلک نصرتش را خمان	جنود فلک در پیش حرز جان

بعد از طی مسافت ظاهر قلمه بهول که حصنی بود در غایت حصانت و استحکام و سرحد ولایت دکن و گجرات مضرب خیام سعادت فرجام سپاه ظفر پناه شد.

سرا برده شد چرخ اقتدار کشیده زمین را ز دبا حصار

#### همه دشت گشته کران تا کران بر از خیمه و خرگه و سائبان

دلبران میدان مبارزت و مردی قلمه بهول را چون نکین خاتم در میان گرفته ابواب خروج و دخول بر ابواب حصار بهول مسدود ساخته محاصره و محاربه مشغول شدند و آلی قلمه بهول که کافری بود مستظهر بصناعت حصار و بحایت سلطان احمد گجرات امیدوار و از قدیم الایام اوامر و نواهی حکام گجرات را مطیع و فرمان بردار عرصه داشتی مشتمل بر توجه ربابت نصرت آیات بصوب گجرات بخدعت سلطان احمد گجراتی مرسول داشته حقیقت محاصره حصار را در لایب سحر و انکسار مرفوع نمود و متکفل شد که اگر سلطان بعضی تنایت و احسان بنده را ازین مضیق زندان و این مهلکه جان ستان خلاص بخشد هر سال اموال بسیار و غایب بشمار بغزله عامره واصل سازد لاجرم سلطان احمد گجراتی بزم امداد گرفته قلمه بهول را لشکر بی شمار و سپاه بسیار متوجه این دیار شده بعد از طی مسافت در یک منزلی بهول نزول نموده صاحب قران کینی ستان چون بر وصول دشمنان اطلاع یافت دست از محاصره باز کشیده بر سبیل استعجال باستقبال سپاه بدخواه شتافت فریقین در کنار آبی بهم رسیده در مقابل یکدیگر فرود آمدند چنانچه فاصله بین الفریقین آب مذکور بود همه روزه از دو طرف صفها آراسته و فوجها مرتب ساخته در برابر یکدیگر می ایستادند اما دلبران طرفین هرچند جهد می نمودند که از آب عبور نموده قدم در میدان محاربه و مقابله بپند و داد مردی و مردانگی دهند آن هر دو پادشاه دین پناه رخصت نمیدادند و بسفک دماغ مسلمانان راضی نمیشدند و در مقابلته و مجادله مساعله میفرمودند چنانچه قریب یکسال آن دو لشکر بغیال قتال در مقابل یکدیگر نشسته بودند و هیچکدام ابتدا بمحاربه و مقابلته نمی نمودند چون ایام مقابلته امتداد تمام یافت از جانبین علما و فضلا درمیان آمده نائره منازعه و مجادله که التهاب یافته بود بزالل مواظ و ناصح منطقی ساخته طرح مصالحه انداختند مقرر آنکه قلمه بهول که از قدیم الایام داخل گجرات بوده همچنان در تصرف گانشانک ایشان باشد و ازینجانب تعلق بملازمان سده سلطنت و خلافت داشته بعد البوم درمیان آن هر دو پادشاه معدلت دستگاه رابطه مصادقت و التیام انتظام پذیرد و بساط منازعت و محاربت مطوی ساخته در سوانح امور دین و دولت و دفع اعداء ملک و ملت ممد و معاون یکدیگر باشند و در اعلاء اعلام اسلام و انکار شعار اصحاب شلال و ظلام از خود بتفسیر راضی نشوند هر دو شهریار دین دار سپهر اقتدار برین جمله مصالحه فرموده تحف و هدایای بسیار بجهته یکدیگر مرسول داشتند و تا قریب صد سال میانه سلاطین هر دو بلاد و محال بنای محبت و مصادقت بی شائبه انحلال و زوال ثابت و باندار بود و پیوسته مراسلات و تحف و تسوقات در میانه ایشان متواتر بود چنانچه از سیاق بعضی از کلام مستقبل سمت وضوح خواهد یافت بالجمله سلطان جهان بعد از مصالحه عثمان بصوب دارالملک معطوف ساخته بترقه حال رعیت و سیاهی پرداخت و رسوم بدعت لزوم ظلم و ستم فق و فجور از نزدیک و دور برانداخته هریک از امرا و ارکان دولت را بشغل و منصبی سراقاز ساخت چنانچه محمد ابن علی باوردی را که از اولاد سلطان سنجر سلجوقی بود بخطاب خواجه جهانی مخاطب فرموده و سر نوبت میره را بر



سر بخت میده تقدیم داده خطاب علوجان سرافراز نمود و سر بخت مینه خطاب سازگهانی مضطر  
گشت و سر ملک کز بوال و ایلک و شیر خان خواهر واده سلطان که باعث قتل سلطان فیروز شاه  
شده بود سیاست رسیده از همان نرسه که سلطان فیروز شاه را چشامیده بود چشید.  
سلطنت / حقیقی از افسول دست نهاد / و گرنه شاخ قبولی ملاحت آرد باز

فیروز شاه بواله سره شاه معتزله مذکب المتنازع خطاب یافت و قاضی احمد قبولی ملک العلام  
و صدر جهان شد و قاضی احمد الدین شرعی سیره سر سید شریف خطاب شرف جهانی معترف گشت و  
سید سید المومن سیره معتمد جهان سید جلال بخاری لقب سید اجل جلالخان معترف گردید در  
جلال این احوال خبر انعام مهر سپهر کمال و اختر برج جلال و قدوة ارباب عالی شاه  
مست لایق از دار فنا مبارک شمع و اشتاء دعت سلطان معالکستان را جهت فوت آن مرشد زمان  
گفت نهاد و محبت لایحلام روی نموده ملوک عروس که از مراسم اهل هند است قیام و اقدام فرمودند  
جمع سادات و متنازع و علما را حاضر ساخته شفیعی ملوک خدمت پرداخت چنانچه آن پادشاه و ملک  
جانب دست مبارک خویش آمد بر دست سادات و متنازع ریخت و ملک المتنازع میرزا نور الله را بر  
جمع اشراف و اعیان مقدم داشت دست انعام جیل الشهن عیبت و ولای آن خاندان آویخت و عقیده  
که سلطان احمد شاه از فرزندان شاه نور الدین مست الله بود در اولاد امجاد آن پادشاه بادرین و داد  
سرایت نموده از آن در دمان تابان هر کدام بر سریر سلطنت متمکن میگرددند بجهت معافرت کرمه از  
خاندان سلطنت و خدمت را با یکی از اولاد اعدت الهی در سلطنت ازدواج میکنند بالجهاد بعد ازین  
وقایع بکثرت دیگر سلطان احمد شاه را با والی هند بر سر قلعه کهرله مشافعه واقع شد آخر الامر مهم از  
قبار و قال و براف و جدال صلح انجامیده قلعه مذکور را تصرف والی متفق باز گذاشتند و این طرف  
قلعه داخل محالک معزومه شده حدود و مواقیع عربیان آمد و از جانیان حای پیمان ایمان موافق  
گشت که مطاع از شاهراه معادقت و موافقت اعراف جاری داشته طریق معادقت و معادقت سپردند مد  
لان هر کدام محاسن و ملک خود بهمت فرمودند اما معادقتی که مینه سلاطین بهشت و سلاطین  
کجرات استخفاف داشت پس حکام مالوم و ایشان چنان صورت است چنانچه بعد ازین توضیح  
خواهد پیوست

### دگر توجه سلطان دارا آزاد به تسخیر بعضی قلاع و بلاد

چون در اواخر ایام پادشاه سعادت پناه فیروز شاه طالب ثراء بجهت وعتی که از منازعه آن  
پادشاه دین پناه و سلطان احمد شاه با مویر ملکی راه یافته بود معاندان و متصرفان اطراف و اکناف آن  
معی را فوری عظیم داشته فرست نخست شهره بودند و از هر گوشه بی توشه سر از کریان طغیان برآورده  
بای در وادی حصن و گمران نهاده دست ثقل و تسلط بولایات دراز نموده اکثری از قلاع و بلاد اطراف  
مملکت و سرحد ممالک از کاشانک سلطانی انتزاع یافته بود چون الفل السلاطین سلطان احمد شاه

سریر سلطنت و خلافت را بوجود شریف خود ریب و جاه بخشید بسبب منازعه که مینه آخرت و  
سلاطین کجرات و مالوم روی نمود تا غایت سلطان بهرام سولت فرست آن یافته بود که از متصرفان اطراف  
ولایات انتقام کشیده ارباب شرک و ضلال را کشتالی پسرا دهد بایک وقتی که سلطان کینی ستان بدفع  
دشمنان متغول بود دران حین نیز بعضی از ولایات تلنگ را کفره بی نام و تنگ بی راع و جنگ جنگ  
آورده بودند درین وقت که خاطر خطیر شهریار روشن سمیر بالکله از منازعه سلاطین کجرات و مالوم فراغت  
یافت همت والا بهمت بر فتح و تسلط ولایاتی که تصرف گذار خدشدار در آمده بود گماشت و سپاه بیحد  
و حد جمع ساخته بجانب ولایت تلنگا لاری ظفر اشتا بر افراخت.

### سر جنبش لشکر بیکران زمین گشت جنبان تر از آسمان

چون همای رایت ظفر بیکر شهریار داد گستر جناح فتح و ظفر گشوده ساطع صیوت و بوم  
و بر کور تلنگ نداشت مردم بعضی ازان بلاد و قلاع طریق اطاعت و انقیاد پسموده قبول حال اعلای  
واج و خراج مصالحه نمودند و بعضی که عصیان و حسادت بر پیشانی طغیان و وقاحت سینه راه برادی  
کفران پیش گرفتند دلیران شیر شکار و بهادران معرکه رزم و پیکار بضر تیغ آفتاب آردار ساخته کردار  
آن سرگشتگان بادیه ادبار را روانه بدار البوار نمودند و حصون حصین متین بعمون نصابت رب العالمین و هر  
دولت صاحب قران زمان و زمین قهرا قهرا مسخر بندگان کربانی کردند اساس شد از جمله قلاعی که شیخ  
رفی المعان نهنگان لجه هجا و سر پنجه شیران بیشه و غا از خبت و جود ملاعب می بین پاک و معنی  
شد قلعه دانکبر بود که دست تصرف اندیشه از دامن خاک ریزش کوتاه نموده و بروج و منازلش مقارن  
فلک البروج و مجاذی فلک ماه بودی.

کسی ندیده فرازش مگر بچشم شمیر	کسی رفقه نشینش مگر بیای گمان
ز تنگ عیشی بر فرودهای برده همای	ز استخوان مسافر قهبره های گران
کسی بروز سفید و شب سیاه درو	بجز کیودی کردن ندیده هیچ شان

این حصار نامدار که از استواری آثار سد سکندر و بنای فرمان از صفحه ویرگا محو ساخته بود  
و سائر قلاع و حصون آن دیار بسعی بهادران شجاعت آثار جلالت شعار مسخر و مفتوح گشته علامات  
کفر و ضلالت نکونسا شد چون والی قلعه ارتکل که باصابت رای و کفایت تدبیر سرآمد کفره آملک  
بود مشاهده نمود که سپاه نصرت پناه بهر طرف که توجه مینماید قلاع و بلاد را خاک راه برابر  
ساخته آتش نهپ و غارت دران ولایت میزند و اماکن و مساکن را از بیخ و بنایند بمقتضای  
حزم و دور بینی از سطوت سپاه ظفر پناه اندیشه هند گشته جمعی از ایمان خود را بیایه سریر خلافت  
مسیب فرستاده وسیله مقربان درگاه خلاق پناه صورت فرمان برداری و بندگی خود را در لاس اطاعت و  
انقیاد معروض داشت.

که صاحب قران را کین بنده ام	بخدمت کبر سته تا وندام
باید و من جز پرستدگی	کشم بندکان ترا بندگی



و مبلغ خطیر برسم باج و خراج متکفل و متقبل گردید که رقم عفو بر جراند جرائمش کسیده زلات و هفواتش را بزال اغماش شست و شو دهنده شهریار فلک اقتدار مرحمت شعار سکنه انصار را بعیایات باداهانه شاستظهار داده باز یافت فرمود و دست تسلط سیاه ظفر پناه از دماء و اموال آن قوم کوتاه ساخت.

به درگاه نه هر که کرد التجا همه کام او شد بخوبی روا  
هر کرا از بخت و ازون روز دولت شد سیاه طالع شوینده نکادارد که آرد رو براه

بالجمله سلطان سپهر آنکس مدتی بضبط ممالک تلنگ اشتغال داشت و همت والا نهمت بر فتح آن قلاع و بلاد میگماشت تا اکثر مواضع که در تصرف کفار خاکبار آن ملک بود تسخیر فرمود و بعضی که بقدم بندگی و فرمان برداری و اطاعت و خدمتکاری پیش آمده باج و خراج قبول نمودند ولایات ایشان را بریشان مسلم داشت و ابراهیم سنجرخان را سر لشکر ساخته فوجی از سیاه ظفر پناه همراه او بجهت ضبط و محافظت آن ولایت و ترفیه خواطر خلایق که ودائع خالق اند مقدر فرموده قلعه بهونگیر را با بعضی از ولایات بجانگیر او مسلم داشت بعد از آنکه خاطر ملکوت ناظر شهریار از ضبط ولایات فراغت یافت عثمان بکران جهان نورد بجانب دارالملک تاقه ربایات نصرت آیات سایه شفقت و مرحمت بر مغازی اشراف و اعیان و کافه رعیت مستقر سریر سلطنت انداخت و بساط عدل و داد منبسط ساخته زیر دستان عباد را از دست ستم و بیداد خلاص داد و ابواب بر و احسان بر چهره حال امائی و آمال همگنان کشاد و زمام مهم کافه انام را در قبضه کفایت و اهتمام میان محمود نظام الملک که اغفل زمانه و یگانه فرزانه بود و از اولاد شیخ بزرگوار شیخ فرید شکریار باز نهاد و بندر و ابول و سایر بنادر سواحل را بحسن اعتماد و انتظام خلف حسن تفویض فرمود و درین سال سلطان فریدون خصال در درون قلعه محمد آباد بیدر معماری دولت روز افزون و باهتمام همت همایون قصر و پیشگاهی بنیاد نهاد که مهندس روزگار با آنکه معمور عالم کون و فساد است مثل آن عمارتی در معموره ربع مسکون و در زیر سقف این سپهر بوقلمون ساخته و نه پرداخته بود ارتفاعش بدرجه که بیائردی مدارج وهم و اندیشه عروج بر معارجش از قبیل منتعاعات نمود و شیطا طین را از بیم ناوک پاسبانش بقدم استراق پیراهون آسمان گشتن از جمله محالات بود از لطافت و صفای آن قصر فردوس آما خوران بهشت را عوس دنیا در سر و مانند جنت المآزی معنت و عنا از انجا بر در و چون فردوس در و دیوارش مشور و معطر از اشعه شمسهای خورشید شبا گستر و غرفات شرفاشی مطالع شمس و قمر.

اساس قصر ازین خویش توان افکند  
علو کنگره او بغایتی برسد  
شب سیاه فروغ بیاض دیوارش  
چو خشت عرصه او داشت رنگ فیروزه  
بخود فرو شده صد بار وهم دور اندیش  
که دست همت آن شاه کامران افکند  
که آسمان را از چشم اختران افکند  
موزنان را از صیغ در گمان افکند  
فلک بمعلقه خود را دران میان افکند  
که تا کند نظر چون بران توان افکند

ستاره های فلک جمله آفتاب شدند  
نخست بزرگه اقبال باز کرد خوش  
چو شمسش اشعه بر آسان افکند  
سعادت آمد و خود را بر آستان افکند

بالجمله چون بیمن اتمام خسرو کیوان غلام عمارتی بآن لطافت و هوا و خرمی و صفا اتمام یافت شیخ آذری که از کمال شهرت بتوصیف و تعریف محتاج نیست دران حین بشرف زمین بوس پادشاه روی زمین استعما د یافته این دو بیت در وصف قصر سلطنت انشا نموده بعرض رسانید.

حبذا قصر معظم که ز فرط عظمت  
آسمان پایه از سده آن درگاهست  
آسمان هم توان گفت که ترک ادبست  
قصر سلطان جهان احمد بیمن شاهست

سلطان فریدون خصال دست دریا توان از پی جائزه دو بیت آن طوطی شکر مقال صاحب مثال کشوده مبلغ صد هزار تنگه دکن که تخمیناً یکمزار تمن بوده باشد بآن شاعر شیرین سخن عطا فرمود شیخ آذری گفت لا تحمل عطا یا کم الا مالا یا کم سلطان خندان شده بیست و پنج هزار تنگه دیگر بجهت خرج راه و گزایه حمل آن بر انعام سابق افزود شیخ مذکور بوفور نعم و احسان سلطان مسرور گشته بشکر آبادی العام و اکرام خسرو عالیقام طبیب اللسان و عذب اللسان و مقضی المرام بوطن مالوف معاودت نمود درین سخاوت و احسان که از سلطان فلک احتشام سدور یافت نام پادشاهان جهان را از جریده کرام منسوخ ساخته رایت لیکنامی و کرم تا انقراض عالم در میان اولاد آدم برافراخت مولانا شرف الدین مازندرانی که یکی از مریدان شاه نعمت الله بود این دو بیت شیخ آذری را بخط خوب بر دروازه قصر ثبت نمود و صاحب قران جهان باو نیز دوازده هزار تنگه عطا فرمود گویا این دو بیت غرا در وصف سخاوت آن شهریار دین و دنیا انشا پذیرفته.

صواب کرد که پیدانه کرد هر دو جهان  
و گرنه هر دو بیخشدی او بوقت کرم  
بگانه داور داداری نظیر و همال  
امید بنده نمائی بایزد متعال

القصه چون مدت دوازده سال آن شهریار بی همال فرخنده خصال بر سریر جاه و جلال باستقلال باهر جهانبانی و کشورستانی اشتغال نمود شاهزاده عالمیان ظفرخان را که اکبر اولاد سلطان بود و بزیور علم و سخاوت و حلیه علم و شجاعت مزین و محلی ولی عهد ساخته تاج و تخت سلطنت و مسند خلافت را باو تفویض فرمود و سایر امرا و وزرا و رؤساء سیاه ظفر پناه را بتابعیت آن تازه نهال دوحه سلطنت مامور ساخت.

فرمود پس تا جهاندار شده  
بست خودش تاج بر سر نهاد  
نخست از پر تخت زر پیکار  
بسی پند و اندوזה کرد یاد

بعد از آن سلطان ممالک ستان ولایات هندوستان را بفرزندان عظام که هر کدام شمع شهبان سلطنت و گل گلستان خلافت بودند قسمت فرمود چنانچه ولایت ماهور را با توابع و لواحق بشاهزاده دوران محمود خان مسلم داشت و راجپور و چیلو را با مایه ملق بهما پداؤد خان باز گذاشت درین اتنا

مزاج شریف و عنصر لطیف سلطان از هیچ اعتدال انحراف یافته مرضی صعب عارض طبیعت همایوش شد ذاتی که سلامتی آفاق در سلامت او بود از کسوت صحت عاری ماند و وجودی که نظام سلسله موجودات از میامن عدالت او انتظام داشت از حلیه اعتدال عاقل گشت هرچند اطباء حافظ در معالجه کوشش نمودند چون قضا کار خود ساخته بود داروی شفا از دار الشفاء غیبی و دارو خانه لادیبی روی نمود روز بروز مرض رو به شدت می نهاد.

ز جوی هر که قضا باز بست آب حیات ز آب خضر نبیند مگر خمار مemat

در تاریخ بیست و پنجم یا بیست و ششم شهر رجب المرجب علی اختلاف الروایات سنه ثمان و ثلاثین و ثمانمائه روح شریفش داعی یا ابتها النفس المطمئنة ارجعی الی ربک راضیه مرضیه را اجابت نموده سوری مرغزار چنان طیران فرمود علیه رحمت الله الملك المعهود المسجود.

دردا که مصر دولت و حشمت خراب شد وان بیل مکرمت که نو دیدی سیراب شد  
ماتم برای گشت سپهر چهارمشی روح القدس بتغزیه آفتاب شد

آری خانه بیست که دود مرگ از روژه اش بر نیامده و کاشانه کجاست که آتش فنا بنیافتش بر باد نداده گل فشان فلق الموت شربت مرگ چشیدنی است و جرعه فنا کشیدنی.

دزدیست چرخ شب زن اندر سرای عمر آری بهره قامت او خم نیامدست  
در جامه کبود فلک بین و بی بدن کین دهر جز سراچه ماتم نیامدست

ذکر شمه از خصائل رضیه بیان برخی از شمائل مرضیه سلطان ممالک ستان فردوس مکان

سلطان احمد شاه طالب ثراه

علماء اخبار علیهم رحمة الله الملك الفخار از آثار آن شهریار عالی ثبار خجسته اطوار چنین روایت فرموده اند که آنجناب پادشاهی بود مالک رقاب و شهنشاهی بود فلک رفعت سپهر وقاب شوکتی بر کمال و سلطنتی باستقلال داشت عدت رفیعش با فلک اثیر برابری کردی و غاذ اعرش با سابت رای شاهراه تدبیر بستی خسروی بود بعدل و سیاست معروف و صلاح و عبادت موصوف پیوسته بخت ببدارش فیروز روز و همیشه رعیت نواز و ظالم سوز.

همیشه حشمتش در چاره سازی بقا در سوزی و عاجز نوازی  
سپهرش رام در فرمان روائی خدایش باور کشور کشائی  
فروغ لعل خورشید از گشیش طلوع صبح آفتاب از جیشیش  
ز سر سجده پیشش گاه و بیگاه کلاه افکنده هم خورشید و هم ماه

ذات قدسی صفاتش بحلیه علم و ورع آراسته بود و بزبور زهد و صلاح پیراسته در فنون علوم ظاهری و باطنی ذوالنون محض بود و در انواع کمالات سوری و معنوی با یزید دهر درگاه خلاق پناهش

که قبله گاه عارفان آگاه و کعبه آمال مشائخ حقیقت و معرفت دستگاه بود ملجأ و ملاوی فضلا و علای آفاق و شعرا و ندعای باستحقاق و دار السلطنة بیدر بینم التفات آن خسرو بحر و بر از وقور اهل فنل و هنر غیرت افزای فارس و عراق پیوسته بصحبت اکابر سادات و مشائخ و ملجأ و زهاد بزرگ جستی و رغبت تمام داشتی و در مجلس همایوشی همیشه ندعای حکمت شعار و حکمای فضیلت دثار حاضر بودندی و محفل را بطلائف کلمات و تعریف مکارم صفات بیاراستندی بعد از التذاذ بنغمات مطربان دستان سرای خوش نوا میل استماع داستان حکمت و موعظت نمودی و پس از نمایش رخسار مه ربان زهره جبین اشتغال بصحبت نامحبن امین فرموده گوش هوش را ببواهر کلام نصیحت آئین ایشان که نمودار در شاهوار بود زینت فرودی همگی همت والا نیت بر ترویج شرع سید المرسلین و اعلاء اعلام اسلام گماشته در لوازم احکام شرعی و اوامر و نواهی دین مبین مصطفویه مبالغه و احتیاط بینهایت فرمودی و بهر اسم امر معروف و نهی منکر بنوعی قیام و اقدام نمودی که در تمام ممالک دکن احدی ارتکاب منیبات بد نتجیل آن توانستی نمود خلاصه اوقات فرخنده ساعتی مصروف غزوات جهاد مشرکین اطراف ولایات و بلاد می شد.

زهرت دهن رنگ بدعت زدود ز باغ جهان خار عصیان زدود  
مراش ز شاهی و فرمان دهی ز بخت بزرگی و تاج مهی  
مراعات دین بود و تعظیم شرع همین اصل دید و جزین حمله فرغ

ازم غمیش هزار معن و حاتم را گهای در خود شمردی و گوی سخاوت از پادشاهان جهان بردی چنانچه سله دو بیت شیخ آذری که سابقا مذکور شد همین این بیان و برهان این نبیان است.

ز بس عطای کفش دادن آنچنان شده بود که بخل رسم توقف در انتظار شکست  
کرم بهشتی ز انگونه شد که مسک را به بذل مختصر آئین اختصار شکست  
بکثرتی در و گوهر ز دست جودش ریخت که در بروی هوا در دم نار شکست

محبت نسبت بسادات رفیع المدرجات و ذریات سید کائنات علیه افضل الصلوات و اکمل التحیات برتریه بود که شیر ملک نام امیری که از امراء نامدار عالیقدر شهریار فریدون آثار بود و زمام اکثر مهام جهانداری در قبضه اختیار و اقتدار او حسب الحكم جهانمطاع آفتاب ارتفاع بتسخیر قلعه از قلاع کفار خاکسار اطراف دیار رفته آن حصار استوار را مخیر ساخته باغنام بسیار و اسب و فیل بیرون از حد شمار بعد عقلت و استکبار متوجه درگاه شهریار بود سید ناصرالدین که یکی از سادات صحیح النسب عرب بود و بخدعت سلطان ممالک ستان مشرف گشته انواع تشریفات و زعامات یافته سلطان گیتی ستان مبلغ خطیر بجهت اجرای امر آبی که بکر بلای معلی آورد باز داده او را رزانه ساخته بود در انای طریق سید مذکور باردودی شیر ملک افتاد چون بشیر برسید رسم تعظیم و تکریم بجای نیارده شیر ملک از غروری که داشت چون شیر خشمناک گشته فرمود که سید ناصرالدین را از خانه زین بسطج زمین کشیدند و مطلقا خاطر خاطر حضرت مصطفی صلی الله علیه وسلم را در میان ندیده سید از غایت خشم و غیظ از راه بدرگاه



خلاق بناد شهشاد معدلت دستگاه معاودت فرموده عرضه داشت که مشاهد و مقایر آبا و اجداد خود را گذاشته صحبت یاران و الفت اوطان را کأن لم یکن انکاشه عازم دبار هندوستان شدم بواسطه عقیده و مجتبی که سلطان را نسبت بخاندان نبوت و رسالت مشهور و معروفست نتیجه محبت و حرمت حضرت رسالت صلی الله علیه و آله این بود که ذریه آنحضرت را از اسب بریز کشند و مطلقا روح حضرت مصطفی صلی الله علیه و آله را در میان ندیده چنین اهانت و خواری بر سادات روا دارند سلطان ازان سخنان بغایت متاثر گردید خاطر آن سید عالی کهر را بانواع تلافی و تعطف تسلی فرمود و در استرضای آن سلاله آل عبا مبالغه بسیار نموده بصلات و امامات مجده دلجوئی آن زبده ذریه نبوی بجای آورد و بشغل معهودش روان فرمود و چون شیر ملک نزدیک دارالملک رسید امرا و ارکان دولت و اعیان حضرت باستقبال او متوافقه او را باستقلال تمام بدرگاه شهربار کیوان غلام رسانیدند چون چشم سلطان ممالک ستان دوران بروی افتاد ناظره غضب جهانبوز بالتهاب و اشتعال در آمده فرمان قضا جریان صدور یافت که قیل قصاب را حاضر سازند مشاهده آحمال قفل حیرت بر زبان حاضران زده از بیم خشم پادشاهی لرزه بر اعضای ایشان افتاد و باخود میگفتند که باوجود چنین حسن خدمت و جان سیاری و شجاعت و دلاوری که از شیر ملک در وجود آمده تدارک آن بکشتن و دو پای بیل انداختن از کرم و حق شناسی سلطان بمراحل دور است اما هیچکس را یاری دم زدن نبود تا قیل معهود را شحنة قیل حاضر نمود شحنة غضب عالم سوز اشاره فرمود که بی قال و قیل شیر ملک را در پای قیل انداختند و خاطر خطیری شهرباری را ازان فارغ ساختند سلطان کیتی ستان بزبان الهام بیان گذرانید که اهانت ذریه حضرت رسالت را بجز این تکلفات نمودن از ایمان دور است و حمیت اسلام بر کافه انام ضرور.

ندیدی کسی از خویش و از اجنبی	گرامی تر از اهل بیت نبی
بجهان معتقد بود سادات را	همان اهل تقوی و طاعات را
بقینش قوی بود و دینش درست	بجز دادگر یاری از کی نیست

عمر آنحضرت بین السنین و السبعین بود مدت دوازده سال و نه ماه و بیست و چهار روز سلطنت نمود والله تعالی اعلم بحقیقة الحال و الیه المبدء الآل.

ذکر ایام سلطنت و زمان خلافت سلطان اعظم الاکرم علاءالدین ابوالمظفر احمد شاه

ابن احمد شاه طاب ثراه

بعد از وفات افضل السلاطین سلطان احمد شاه با اتفاق و استصواب امرا و سران سپاه روز دوشنبه بیست و دوم شهر رجب المرجب سنه ثمان و ثلاثین و ثمانمائه سربر جهانباپی و مسند کشورستانی بوجود اشرف سلطان سلیمان نگین سلطان علاءالدین رشک سپهر برین و غیرت نکار خانه چنین گردید و چنانچه رسم سلاطین بود سادات عظام و مشایخ کرام و علما و فضلاء واجب الاحترام حاضر گشته

در وقت جلوس سلطان بر تخت شاهی حضرت ملک المشایخ شاه برهان الدین خلیل الله ابن شاه نورالدین نعمت الله ولی که پیر و مرشد این یاد شاه دین پناه و پیر زاده سلطان مغفرت دستگاه بود دست راست آن شهربار عالی تبار را گرفته سید بزرگوار لطیف سید حنیف دست چپ سلطان گرفته بر تخت سلطنت نشاندند و اعراف و اعیان و اشراف ثارها افشاندند دو کرسی در هر دو جانب تخت سلطان بجهة آن دو نیکبخت زمان نهاده آن دو بزرگوار بر زمین و یسار شهربار فلک اقتدار قرار گرفتند و دیگر سادات و علما و فضلا مثل مالک العلما قاضی قبول احمد صدر جهان و صدرالعلما قاضی نظام الدین شریفی شرف جهان و مالک المدرسین سید احمد حرفی در پایه سریر سپهر نظیر رخصت جلوس یافتند همگنان شهنیت جلوس سلطان جهان رطب اللسان گشته بدعا و تنای شهربار دین و دنیا غلبه البیان شدند و هر یک فراخور قدر و منزلت خویش خلعت و تشریفات و جوایز و صلات یافتند شعرا قصائدی که در تهنیت انشا نموده بودند بعرض رسانیدند بانعامات پادشاهانه و اکرامات خسروانه مفتخر و سرافراز شدند.

بروز همایون شه نیکبخت	بیامد بر آمد بر افراز تخت
بر آمد بران تخت اورنگ شاه	سر بر نهاد آن کیانی کلاه
سربر از نشست شه تا جور	ز گردون فروز شد بآئین و فر
ز هر سو امیران چرخ اقتدار	بخدمت کمر بر میان بنده وار
نثارش همه جان بر افشاندند	بشاهی برو آفرین خواندند
که بادا جهان از کران تا کران	بفرمان صاحب قران جادوان
چنان باد گیتی که کامت بود	فلک بنده اختر غلامت بود
جهانبان برایشان ستایش گرفت	جهان آفرین را نیایش گرفت
چو بحر عنایت در آمد بجوش	سید جام انعام کردند نوش
سرانرا همه خلعت خاص داد	به بخشش دل همگان کرد شاد

بالجملة چون بمقتضای رضای پادشاه علی الاطلاق سلطنت روی زمین بارت و استحقاق باسلطان سلیمان نگین و قهرمان الماء والطين سلطان علاءالدین تفویض رفت بر وجهی بسط باط ممدلت و تشدید میانی نصفت فرمود که اثر احسان فریادون در آزار آن مکنونوم و صیت ممدلت نوشیروان در حذای آن معدوم گشت.

بروزگار همایون او محقق شد که چیست معنی لفظ مکارم اخلاق

در جمعات و اعیاد بنفش نفیس بر منبر رفعی و خطبة در غایت فصاحت و بلاغت ادا فرمودی از غایت حلم و رحم بخون ریختن و آویختن دانی نبودی و اکثر اوقات خجسته ساعات پلهو و لعب و عیش و طرب و صحبت گهرخان شکر لب و جوانان سر و قد سیمین سلب مصروف نمودی از آمیزش و افراط رغبت اجتماعت بنظام امور و مصالح جمهور چندان التفات نفرمودی و از عدم التفات بمهمات سلطنت

پیوسته امور مملکت در تزلزل و اختلال و رعابا پریشان احوال می بودند چنانچه سابق کلام مستقبل شاعده حال است بر مصنف خردمند پوشیده نیست که مقابل مصالحت جمهور عباد از دیوان کبریا برای جهان آرای بادشاهان دین پناه مربوط است و در امور سلطنت افراط و تفریط هر دو مذموم سلطان عاقبت محمود شهریاری تواند بود که سیرتس تابع سیرشوده محمدی باشد و مطمح نظر همایش ترویج شرع احمدی الطواریش مقتضای رضای خالق اوست و مما پسندیده بود و اوضاعش بیزان شرع حضرت خاتم الانبیا سنجیده ساحت عرصه کفار از آتش تیغ آبدارش سوخته خرمن و خراب و فحش معصومه بلاد اسلام از نظر تربیت و اهتمام چون ربان رشادان شکفته و شاداب

اگر خنجر شه بود در نیام	در عالم بر افتد حلال و حرام
و اگر تیغ سلطان شود تبره رنگ	پیوسته رخ آینه دین در رنگ
بود پادشه سایه ذوالجلال	دران سایه باشد جهان را جمال
فروغی در عدل شه کامیاب	جهان را به از پرتو آفتاب

بالجمله سلطان علاء الدین در اوائل ایام سلطنت بعضی از امراء و اركان دولت و عمال و متصدیان امور مملکت را معزول ساخته جمعی را بنگان ایشان نصب فرمود چنانچه میان محمود نظام الملک احمد شاهی از شغل حکومت معزول گردیده بقتل رسید و قوام الملک غوری بخطاب نظام الملکی مخاطب گشته پسرش قوام الملک شد محمد ابن علی باورده که خواجه جهان بود و دیگر امراء و وزرا بخطاب و مناصب و القاب که داشتند مقرر شدند سلطان علاء الدین و الدنيا و غلام خود را سر نوبت میمنه و میسر گردانیده سر نوبت میسر را بدستور سلطان احمد مغفور بر جمیع مناصب میمنه ترجیح نمود و بدو خان مخاطب فرمود و سر نوبت میمنه سارنگخان شد و درین عصر اولاد ملک محمود افغان انعام دار موضع ملکند بنماصب منبع رفیع ارتقا یافتند چنانچه ملک سنان عماد الملک و صاحب عرش معالک گشته مبارک آباد مرجع اقطاع یافت و دیگری ازان طائفه معظم خان خطاب یافته معامله بیجاپور باقطاع او مقرر شد و مشیرالملک افغان ملکی که طرفی از بیجاپور است اقطاع گرفت و بزرگ ایشان بخطاب مجلس اکرم دلاور خانی و منصب حکومت سرافراز گشت و در اوائل ایام سلطنت سلطان فرمون برادر دلاور آب نعمت آباد باقی جنت مثل و خمری مانند فردوس خالی از غم و ملال بنیاد نهاد که استادان خطه کون و فساد مثل آن باغ و عمارت در معصومه اب و گل بنیاد بنفکنده بودند گوئی حکیم ارزقی در وصف آن باغ و عمارت گفته

گوئی که ماهو مشتری از برج آسمان	تجربا کرده اند بیاب خداپاکان
مرجان عود سوز درو شاخ نستران	مینای مشکای درو برگ ضمیران
از دانش و زجان اثری نی درو ولی	از نیکوئی چو دانش از خرمن چوجان
وان قصر کوه پیکر انجم نما درو	پیمای کوه دارد و بالای آسمان
ز آسیب چنین فلک اندر فراز او	بر کفکوه خمیده بود مرد باسبان
باغی بدین نشان و بشای بدین نسق	با کوزه تر ز کوزه و خرم تر از چنان

چشمید وار شاه نشسته میان باغ برسته آدمی و یری پیش او میان

سلطان سلمان تگین دران باغ بهشت آئین و قصر فردوس تزلزل که مسافت از مستقر سلطنت تا آنجا تخمینا یک فرسخ بود رحل اقامت انداخته بر مسند عیش و کامرانی تکیه فرموده بتجرع باد مل فام و تلذذ از امل دلبران سیم اندام و استماع نغمات مطربان شیرین کلام مشغول می بود امراء و اشراف و اکابر و اعیان همه روزه احرام آن کبة حاجات بسته از دارالملک بیدر بطوف سده سلطنت شهریار عیش گستر منتظر میشدند بلکه بعضی از ملازمان درگاه و امراء و سران سپاه در حوالی آن بشای عالی منازل ساخته در همان جا رحل اقامت انداخته بودند تا اکثر اوقات بشرف بساط بوسی خسرو فریدون صفات استعداده می بافته باشند درین اوقات سنجرخان که از امراء سلطان بود حسب فرمان رضا جبران درباری مقدم کفار خاکسار تلنگ بقتل و جنگ اشتغال داشت و پیوسته ملاعین آن سر زمین را اسیر و دستگیر نموده بپایه سریر تریا مثل ارسال میبداشت و سلطان جهان ایشانرا بعهادت اسلام و ایمان مستعد ساخته بخدمت شاهزاده دوران همایون خن که از اولاد سلطان بود مقرر می فرمود حق سبحانه و تعالی عتبات ازل و سعادت لم برلی بسیاری ازان سرگشتگان یادیه ضلالت و گرفتاران تبه جهالت بسر چشمه سعادت هدایت فرموده شور اسلام تیرگی و ظلام کفر را از قلوب ایشان میزدود و بمرقه عمارت و دوزارت ارتقا میفرمود.

آجا که عنایت خدائی باشد	کفر آخر کار پارسائی باشد
و انجای که قهر گیرائی باشد	سجاده نشین کایسائی باشد

با آنکه بارها بزبان مبارک سلطان میگذاشت که سنجرخان چرا با اصحاب قیل در محاربه و مقاتله خود را عقرب میسازد چه دران وقت در سرکار سلاطین بهمنی تخمینا یکصد و پنجاه قیل بیش بود و آن کافر فاجر را قریب دو سه هزار زنجیر قیل بود و با وجود این سنجرخان شجاعت نشان پیوسته در ناخت و تا راجع ولایات ایشان و در قتل و اسیر عید اوئان تقصیر نمی نمود در خلال این احوال سلطان فریدون خصال دلاور خان افغان را با سیاه گران بجهت تسخیر سنکر و قلعه شرکه نامزد فرمود دلاور خن با سیاه کینه خواه دو برادر آورده بان حدود رسید و بعد از قیل و قتل و جنگ و جدال مهم بمصالحه ایجابیده از مقدم هر دو ولایت حال بی نهایت بجهت سرکار شهریار خورشید رایت باز یافت نموده بدرگاه خلافت پناه معاودت فرمود اما چون بشرف بساط بوسی رسید از منصب حکومت معزول گردید و خواجه سرائی که درین ولا بخطاب دستور الممالک مخاطب شده بود منصب حکومت باو منوش گشت لیکن مردم در دست ظلم و ستم آن ناهنرمین بانواع کلفت و محن گرفتار شده شب و روز تکوید و سختی او بدرگاه خلافت پناه مرفوع می داشتند سلطان از غایت حلم اغماض عین فرموده رفع ستم از زیر دستان نمی فرمود شاهزاده عالمیان همایون جلی بر زیر دستان مهربان گشته یکی از ملازمان خود را امر فرمود که در وقت فرصت خود را بدستور معالک رساند و مهم او را کفایت نموده خلافت دست ظلم و ستم آن ناقص خلاصی گرداند درین حال نصیرخان والی قلعه الیر را از سوء تدبیر خیال تسخیر



اطراف ولایات سلطان سپهر توان در سر افتاده قدم از دائره محبت و صداقت قدیم بیرون نهاد و با سپاه کینه خواه بولایت پادشاه گیتی پناه در آمده دست ستم و بیداد به نهب و غارت بکشد و داد فتنه و فساد و ستم و بیداد دران دیار و بلاد بداد.

کسی را که برگشت روز بهی باد بار خود کوشد از ابلهی

بالجمله منبهیان بسم اقدس سلطان جهان رسانیدند که نصیر خان با سپاه فراوان بر ولایت شهریار دوران تاخته و بسی از مواضع سرحد را ویران ساخته سلطان بهربک از امرا و اعیان تکلیف محاربه نصیر خان فرمود هیچکس این امر را اختیار ننمود آخر الامر شهریار فریدون آثار خلف ملک التجار طلب فرموده بجهت این مهم نامزد نمود خلف بی فاعل و اندیشه انگشت قبول بر دیده نهاد زبان بدعا و تنای سلطان دین و دنیا گشاد.

که ای شاه سریر آفرینش	دعایت حرزجان اهل بینش
گذشته ز انجم و اختر کلاحت	گرفته مشرق و مغرب سیاحت
فروع نقل خودشید از تکینت	طلوع صبح اقبال از جبینت
چو کار افتد بوقت جان سیاری	ز ما کوشش ز اقبال تو باری
زهی توفیق آن فرخنده چاکر	که در بازو براد خدمت سر

و دفع فتنه نصیرخان را پیش نهاد همت ساخت سلطان اورا بصنوف عواطف و الطاف نواخته پایه قدرتی باوج گردون برافراخت و قامت قابلیتش را بخلعت خاص اختصاص بخشیده تیغ برهنه با قلم زرین بدست داد خلف از ملازمت سلطان مرخص گشته بمنزل خود رفته رو براد آورد چون خبر توجه خلف ملک التجار با سپاه جرار کینه گزار بصیرخان بی اعتبار رسید توقف و قرار خود در ولایت شهریار فلک اقتدار مصلحت ندید و اندیشه فاسدی که بطمع خام بکلک امید و تمنا بر لوح خاطری ارتسام یافته بود قلم تقدیر خط بطلان بران کشید و چون تاب مقاومت سپاه نصرت پناه نداشت ناچار قدم در بادیه فرار نهاد عاجز وار اسیر حصار انیر گردید خلف ملک التجار متعاقب بحوالی حصار رسیده چون حوادث روزگار آحصار سپهر آثار را احاطه نموده بمحاربه مشغول گردید بعد از مدتی شامت نقض پیمان شامل حال نصیرخان گشته جان پریشانش بفرمان ملک قدير اسیر پنجه تقدیر شده طائر روحش از حصار تنگ بدن بسوی وطن اصلی طیران نمود وقوع این واقعه در سنه تسع و ثلاثین و ثمانمائه بود بعد از ان خلف ملک التجار شجاعت آثار باغاثام بسیار متوجبه درگاه شهریار نامدار شده باحراز سعادت زمین بوس استعماذ یافت.

ذکر طغیان محمد خان برادر سلطان و توجه شهریار دوران جهة اطفاء نائرة آن نیران

دوین سال بوسه دیو فتنه و غرور خیال طغیان و کفران در باطن محمد خان برادر کوچک سلطان رسوخ یافته نشان مخالفت بصوب بادیه ضلالت نافت و در کنار آب کن بقتل عماد الملک غوری

جهت تمثیل مهم شروزی اقدام نموده چتر سلطنت و لژای حشمت بر افراخت و حقوق آبادی و نعم سلطان را بمقوق و کفران مدخل ساخت.

بر آورد چتر کیانی یسر روان شد بدعوی ملک پدر

چون پادشاه گیتی پناه از حرکت بی عاقبت محمد خان آگاه گشت چنود ظفر و رود را محدود فراهم آورد جهت دفع آن فتنه و فساد از مستقر سلطنت حرکت فرمود.

ز انبوه لشکر دران پهن دشت	بعد حبله یاد صبا هبگدشت
سپاه سر افراز گیتی فروز	سواران جنگ آور کینه نور
همه با دل شیر و نیروی ببر	ز یوک سناشان خراشیده ابر

از انجانب محمد خان نیز با سپاه گران بزم مقابله سلطان بخدم جرات و طعنان عبادت نمود اما بشامت کفران و حقوق دست امیدی گردن مقصود را نبود.

هر که سر از بندگی ته کشید	چشم امیدش رخ دولت نمید
و آنکه نشد چاکر این آستان	شد بدش جیس غم اقزای جان

بعد از تلاقی فریقین از جانبین نائرة قتال باشتعال درآ آمده شرارشی بکوه انیر رسید و از طریقین تیغ پیدویخ سر افشای آغاز نموده از ابدان کشتگان چندان پشته در ساحت میدان نمودار گشت که راه عبور بر صبا و دیور پشته شد.

خروش آمد و ناله کرانی	همی کوه را دل برآمد ز جای
سپاه از دو جانب درآمد بجنگ	ز هر سو روان گشت تیر خدنگ
گشتند چندان ز هر سو گروه	که شد خاک دریا و هامون چو کوه
تا رانگونه بیکاری آمد و بدید	که کس در جهان دید باکس نشد
بر افروخت آتش ز دریای آب	تو گفتی که دارد قیامت شباب

هر چند محمد خان بقدر توان و امکان سعی و کوشش نمود چهره مقصود در آینه مرادش روی نمود.

با قضا بر نمی توان آمد با قدر در نمی توان آوریخت

آخر الامر نسیم فتح و ظفر از مسهب شایات غیبی و فتوحات لاری بر پرچم نصرت آست سلطانی وزیده خاک ادبار و انکسار در دیده امید محمد خان و انباشت پاشید لشکر فیروزی اثر دست جلالت از آستین شجاعت بر آورد بیک حمله پای نبات محمد خان را از جا بردند محمد خان چون بخت خویش را آفته و بی سامان بافت عثمان از معرکه دلیران بر تافته فرار بر قرار اختیار نمود سلطان مالک ستان جمعی از دلیران را بشاف محمد خان امر فرموده تاکید و مبالغه بسیار نمود که آسیبی بمحمد خان

نرساند اگر برو دست یابند او را بی کفایتی بیایه سر بر گردون نظیر رسانند و الا دست ابد از آزار از دامن روزگار او کوتاه نموده بگذارند تا بهر جانب که خواهد توجه نماید چه قطع سله رحم در دنیا موجب خسارت و در عقبی مستلزم درکات نیران اما محمدخان چون از آن مهلکه جان ستان جان سلامت بیرون برد از حرکت بیوقوفی که بواسطه شیطان از و صدور یافته بود نادم و پشیمان گشته رسول سخن دان چرب زبان بیایه سر بر نرینا مکان روان داشت و بقدوم ضراحت و انکسار در مقام ندامت و اعتذار درآمد از حرکات ناشائست خویش استغفار نمود و بزبان عجز معنوی این دو بیت ادا فرمود:

گردش چرخ جز بکام تو نیست      کوه را غالب انتقام تو نیست  
چشم چون بجان رسد کارم      از تو هم سوی تو پناه آورم

سلطان بزال غمو و احسان غبار ملالی که از زلات و عقوبات محمدخان بر حاشیه ضمیر خورشید لعلان نقشه بود فرو شسته سرانجام پادشاهانه ملتس او را با جناح مقرون داشت و فرمان فضا جریان صدور یافت که قولنامه مشتمل بر حدود و موافق جهت محمدخان در قلم آوردند و خاطر او را با انواع تلافیات مستظهر و امیدوار ساخته موضع را بجل تلنگ را با قطع او مقرر داشتند و منشور جاگیر را با قولنامه بجهت محمدخان فرستاد محمدخان از غایت و احسان سلطان مستمال و خوشحال گشته متوجه ولایت خود گردید و بعد الیوم قدم از جاده اطاعت و انقیاد بیرون نهاده پیرامون طغیان و کفران تکرید و در ایامی که محمدخان وادی بغی و طغیان می نمود کفار خاکسار بیجا نگر فرصت غنیمت شمرده لشکر ولایت اسلام کشیده بودند و قلعه مدگل را بدست تغلب و تصرف نموده خرابی بسیار بسیار دیوار و اعمار رسانیدند.

کفل کرد کردند گوران دشت      مگر شیر ازان میدگه دور گشت

بالجمله سلطان صاحب قران بعد از تسکین فتنه محمدخان با لشکر قیامت حشر فیروزی اثر جهته انتقام متوجه کشور بیجا نگر شد.

طغر بر زمین نصرتش بر بسار      قلا و زرد لطف پروردگار  
علمهای او عرش فرسا همه      الفهای انا فحنا همه  
ز سم ستوران شیران کین      چو سیما در لرزه آمد زمین

چون خبر توجه ربابات نصرت آیات شهریار خورشید منظر بوالی کشور بیجا نگر رسید بهصار مدگل که از معظمت قلاع آن دیار است متحصن گردید.

زان حصاری که طرف دارد او      دو علم از ستاره دارد عار  
صحن او صحن اختر ثابت      بوم او بام گنبد دیوار

و آن حصن حصین متین را بدلیران کار دیده محضت کارزار کشیده مشحون ساخته آماده قتال وجدان گشت چون همای رایت شهریار فریدون فرسایه فتح و ظفر بر کشور بیجا نگر انداخت حوالی حصار مدگل مغرب

خیام نصرت فرجام لشکریان بهرام انتقام گردیده آن حصار استوار را بدلیران ظفر شعار خاتم و از احاطه نموده بعد از نمادی ایام محاصره آثار عجز و انکسار بر وجنات روزگار کفار آن دیار و حصار آشکار گشته طالب امان و متقبل حال امانی شده رسولان بدرگاه خلافت پناه سلطان فرستاده اظهار اطاعت و فرمان برداری و انقیاد و مال گذاری نمودند و مبلغ کثیر بر سبیل پیشکش بخزانة عامه رسانیده متقبل گردیدند که آنچه بولایت سلطان نصرت رسانیده باشند تدارک نموده خرجی که درین نوبت بندگان سلطان را واقع شده باشد تسلیم نمایند و بعد الیوم پیرامون هتولای و حصار گشته نادیه عواست و سلاطین نه پیمایند همه ساله مال راجبی بخزانة عامه می رسانیده باشند بالجمله سلطان کشور ستان صلاح جهان در صالح دیده همیران شروط مصالحه فرمود و جمیع مطالب را با جناح رسانیده بجانب مستقر سر بر خلافت معاودت نمود و در بعضی از نواوایچ چنین منظور است که سلطان علاءالدین درین سفر قریب دو سال مانده نا کفر آن بلاد و دیار مراسم غزا و جهاد قیام و اقدام فرمود قلعه مدگل و چندین منق و ستاره و غیره آن بسیاری از حصار و دیار بخورده شخیر شهریار فریدون آثار جهش سرور درآمد بعد از حصول مقاصد و جناح مطالب ربابات نصرت آیات فرین فتح و حقد اگر مدگل سموات بجانب دارالملک برافراخته موجب همایون غایت بیچون حصول عتقر سر بر سلاطین روان ساخت.

ب اعدای دولت مظفر شده      سیاه از غیبت توانگر شده  
همه دشمنان گشته با رانده      اسیران به بندش بسی مانده  
دیوار پادشاهی را سر بر      همه رفته و کرده زیر و زبر

بالجمله بعد از فراغ خاطر ملکوت ناصر سلطان ممالک ستان از دفع فتنه اهل بغی و طغیان و قتل و غارت عهده اوتان در مستقر جاه و جلال بفرانغ بال بساط غیش و عشرت منبسط ساخته بصحبت اهل نعمه و نشاط پرداخت در خلال این احوال مرغ روح آن قدوه ارباب کمال و زبده دودمان عزت و جلال یعنی حضرت سیادت و ولایت پناه ملک المشائخ شاه خلیل الله ابن شاه نورالدین نعمت الله از نفس تنگ بدن خلاص یافته بسوی فضای روح افزای عالم بقا شناخت علیه و علی آیاله رحمة الله الملك الاله ازان بزرگوار عالی تبار دو پسر یادگار ماند یکی شاه حبیب الله که داماد افضل السلاطین سلطان احمد شاه بود و دیگری شاه محب الله که داماد پادشاه دارا نژاد سلیمان تکین سلطان علاء الدین بود چه سلطان علاء الدین و الدلیا دختر بزرگ خود را مهد علیا خوازا حمیرا بان قدوه اولاد میطقی و هنرستی در سلک ازدواج منسلک ساخته بود و با آنکه شاه حبیب الله برادر بزرگ بود سجاده بدر روزگار را به شاه محب الله تفویض فرموده خود ازان امر خطیر استعفا نمود.

### ذکر واقعه قتل سادات چاکه

درین سال خلف حسن با لشکر صف شکن عازم تسخیر سنکر که از معظمت قلاع سواحل دریا بااست گردید چه جمعی کثیر از کفار خاکسار باعتقاد و استظهار آن حصار استوار و اعتماد بر جنگی بسیار



و کزوهای دشوار بقطع طریق صحاری و ابحار اشتغال نمیشودند و پیوسته مژده‌دین مسلمان از شر ایشان خائف و هراسان می‌بودند خلف ملک التجار اول حصار کافری را که موسوم بسرکه بود محاصره نموده تسخیر فرمود و سرکه مامون که بدست سیاه اسلام اسیر گشته بود میانه قبول اسلام و ایمان و دخول جحیم و نیران مخیر شد آن لعین بی دین از در غدر و مکر در آمده بخوابش تمام باز نمود که من همیشه درین گوهستان و بیشه برای سنگبر طریق معنائی و برابری ملوک میداشته‌ام اکنون که بدین اسلام درآیم قبائل و عشائر ایشان از حمیت جاهلیت و افت کفر و ضلالت مرا طعن و قدح خواهند نمود اگر بدافضوب عطف عثمانی فرماید باندک اشارتی آن نیز بدست می‌آید علی الخصوص که بنده ملازم رکاب ظفر الشهاب باشم از سختی راه و دشواری جنگل دغدغه بغاظر عاقل نباید داد چه بنده راهی سر کنم و لشکر را بطرفی نیای حصار رسانم که اسلحار آزاری بدامن سواری نرسد و بی تحمل محنت و کافت کلی مقصود بدست امید چیده آید چون سابقه جف القلم بها هر کائن اعنا یافته بود خلف حسن بقول دشمن اعتماد نموده او را طلبه سیاه و دلیل راه ساخته عازم آجانب گشت هر چند سیاه وخامت آن فعل که بشدایت منجر شد بخلف نمودند چون بمقتضای -

قضا چون ز گردون فروهشت بر همه عاقلان کور گشتند و کور

غشای تقدیر پرده غفلت بر تدبیر او فروهشته بود سخنان ناسحان امین منافع تاثیر نمود تا دلیل روسیاه گمراه آن سیاه را برای برد که دیو از لیسب و تشیب و فراز آن درها و کربوها آسیب رده و آشفته گشتی -

نه تقدیر کردی حدودش مقدر	نه خورشید کردی رسومش مساحت
هوای از غفوت چه کام غنای	گیاهی از درختی چه دندان افعی
ز خاکش خاک رسته و ز خار خنجر	از آتش اجل رسته و ز باد پیکان
فرازش و آتش بیوشید چادر	نشیش ز الماس گسترده مغزش
ز بادش دودیده بر از نیش و لاش	ز وادش عالم بر از تف دوزخ
فروهشته از طرف محراب و منبر	ره بیج پیچش چو زمار راهب
بجای شده راست چون خط محور	بجای مسلسل چو هنجار ماران

تا بموشی رسیدند که از سه طرف کوههای بلند سر بفلک دوار کشیده و عمق در عابثی بنحت الثری رسید -

کسی ندیده فرازش مگر بچشم زمخیر	کسی نرفته نشیش مگر بیای گمان
ز تنگ عبی بر فروه هاش برد همای	ز استخوان مسافر ذخیر های گران
کسی بروز سفید و شب سیاه دور	بجز کبودی گردون ندیده هیچ نشان

و بیراهون آن کوه و هامون مشحون بود بجنگلی که از تنایک اشجار گلزار باد در اینجا دشوار بودی و خیال شب و روز در خلال آن چون ماهی در شست گرفتار ماندی و یک طرفش بخلیج دریای محیط پیوسته بگشته و دران مهلکه جان شکار قریب سی چهل هزار سوار و پیاده خونخوار مستعد کار زار و آماده رزم و ییکار گشته نیم شبی که از نیرگی و ظلام صدا راه گونی کم کردی و زبان ناطقه تکلم قراغوش -

فلک دودی ز دوزخ وام کرده سرشته ز آب غم شب نام کرده

و از سوء اتفاق که شیوه فلک کج رفتار با نفاق است خلف ملک التجار درینوقت بعرض مهلک کج رفتار بود چنانچه حرکت نمودن برو دشوار بود درین حال اوباب کفر و ضلال خود را بر سیاه اسلام زده خلف و جمعی کثیر از سادات و صلحا را دران مقام بدرجه شهادت رسانیدند -

شد تیره بود و گذرگاه تنگ	که دشمن سوی جنگ بازید جنگ
درخشد تیغ افراشته	چراغی برآه اجل داشته
برون جسته تیر از گین کمان	شده مرک را راهبر سوی جان
جهانی شد آغشته درخاک و خون	یکی سر فکنده دگر سرانکون
ازان جنگجویان سواری نمائد	و زان سرکشان نامداری نمائد
بیکباره از هم فرو ریختند	هرآنکو نشد کشته بگریختند
برفتند زانگونه هرکس که زیست	که بر زندگیشان بیاید گریست

بقیه السیفی که بعد هزار محنت و آزار از دم ازدهای عمر ادبار بیجان امان یافتند بقصه چاکنه که محل اقامت خلف بود شتافتند و وزراء دکن که از قدیم الایام غریبان را دشمن جان اند و عداوت ایشان با این طایفه بی خان و مان قدیمیست بلکه ذاتی است این قبیله را باقیح صورتی تصویر نموده بیابه سریر خورشید تصویر شهریار جمشید نظیر مرقوع داشتند سلطان از غضب ملک دیان و قنور ایمان و سوء خاتمت آن اندیشه نغمه زده و وزیرای نکو دیده رای را در قتل بقیه سادات و غریبا مطلق العنان ساخت و بیک حکم بیجا بنای زندگانی چندین هزار غریب مسکین و اولاد سید المرسلین از بیخ و بنیاد برانداخت بالجمعه راجا رستم که نظام الملک خطاب داشت و سالار حمزه که مشیر الملک بود با یکدیگر اتفاق نموده جنود نامعدود از مسلمانان و هندو فراهم آورده بجانب قلعه چاکنه که مقام غریبان بود توجه نمودند دران وقت قریب دو هزار و دویست سید صحیح النسب از مدینه حضرت رسول عیم و عرب محمد ابن عبدالله ابن عبدالمطلب علیه من الصلوات انعمها و من التحیات انعمها و از مشهدين شریفین حضرت امیرالمومنین علی علیه السلام و حضرت امام حسین علیه السلام با هزار غریب دیگر از صلحا و زهاد اسلام دران حصار مقام داشتند چون وزراء دکن بحوالی مسکن آن غریبان رسیدند و کثرت وعدت ایشان شنیدند ملاح در صلح دیدند و جمعی در میان انداخته اهل آن حصار را امان داده بمسکندان غلاظ و شداد غریبان نیک نهاد را ایمن و مطمئن ساختند آن جماعه ساده لوح بسر گند بی اعتمادی چند اعتماد نموده از تنگنای آن حصار قدم بفضای

سحرا نهاده و در فنا بر روی خویشتن گذاشت تا چنگی در کام نهنگ بالا و در دام عشا افتادند آن روز  
وزرای عالم سوز جمله سادات و غوا را سر و پا پوشانیده بمسکن فرستادند روز دیگر که مهر انور از غم  
آن بخت بر کشتگان مضطر چون تنور آذر از خام برآمد.

چو گیتی در روشنی باز کرد جهان بازی دیگر آغاز کرد

اهرای دکن ملوی عقاب ترتیب داده سادات و غریبای سیچاره را از ماوای و مسکن خویش به بیانه  
شیافت طلب داشتند و قریب دو سه هزار مرد مسلح را در محال معین باز داشته بودند که چون مجال یافتند  
بخویش میهمانان عزیز شتابند جمیع سادات و غریبان پربشان روزگار بتکلیف امرای بی اعتباری سلاح و آلت  
بزم و پیشانی بیای خود بسلخ و مقل آمدند اهرای میهمان نواز بزم ناز و میزبانی و میهمان نوازی احداث  
فرموده میهمانان عزیز را بتعظیم و تکریم تمام نشانده هر بار جمعی را از ایشان بیپناه طعام بدان مقام که مذبح  
ایشان بود می بردند و بآب تیغ جفا و شریقت قنایافت می نمودند چنانچه هزار و دویست سید که بصحت  
نسب از آفاق ممتاز و مستثنی بودند با قریب هزار غریب دیگر از هفت ساله تا هفتاد ساله بشیغ پیدویغ  
گذرانیدند و همه را در آن شیافت شربت مرگ چشاندند و باین میهمانی چون زمره مروانی نام خود را در  
عداوت آل عبا بلند گردانیدند الحق تا بنای دنیا بوده این قسم شیافتی در جهان روی ننموده.

دریغ حشمت اسلام و حرمت ایمان	دریغ شرع پیمر دریغ دین اله
بی مصیبت این روز شاید از یوشد	فلک چو کسوت عباسان لباس سیاه
بجرت و تسل کسی را ابد کی ماند	دران دیار که روید ز خون خلق کیه

جملا بعد از واقعه کربلا و جنای یزید بیچیا در هیچ زمانی آل عبا و بندگان خدا را بی جرم و خطا  
این قسم مصیبت و بلا و محنت و عشا روی ننموده فی الواقع وصیت حضرت رسول الله صلی الله علیه و آله را در  
حق فرزندان بتول که اگر موا اولادی الصالحون لله و الطالحون لی نیکو تلقی فرمودند و کما بنیعی بلوازم  
عزت و مراسم ضافت عزت قیام و اقام نمودند در روز جزا یادانی این عمل در کثرت اهل خویشتن خواهند دید  
در دنیا خود با ننگ روزی رسید بایشان آنچه رسید چنانچه مرویست که آن دو سردار بد کردار در همان  
آوان بعثت برص که بدترین علل و امراض است گرفتار شدند و پسران ایشان مانند شاهدان در کوی و بازار  
جولان مینمودند فکلف دختران.

چو بد کردی بماتی این را آفات	که واجب شد طبیعت را عداوت
همیش بشد است اگر بشنوی	که کر حار کاری سین لدروی

ذکر و حشمتی که میانه سلطان فریدون تمکین سلطان علاء الدین و سلطان محمود خلجی روی نمود

چون از اهرای بیوفای دکن نسبت بسادات و غریبای دور از دکن چنین ستمی روی نمود  
جلال خان که نبیره محمود جهانیان سید جلال بخاری بود با پسرش سکندر خان که از حسن تربیت و احسان

سایمان مکان بقطاب و القاب مستثنی و ممتاز کشته قریب دو سه هزار سوار شایسته کارزار ملازم رکاب  
ایشان بودند چون خود را در اسد غریبان میبردند از بیج نیران قننه و فساد ارباب عشا و عشا خائف  
و هراسان شده دهشت تمام بر ایشان استیلا یافت چنانچه از غایت خوف و اندیشه بدرگاه خلاق پناه  
یافتند جیحام حاضر توانستند گردید اغدا که پیوسته با ایشان بر سر جور و جفا بودند و انتهاز فرصت  
می نمودند راه سخن یافته ایشانرا ببلدان و گهران منسوب ساختند و عدم حضور ایشان را دلیل غرور  
نموده شاهد حال و مصدق مقال گردانیدند و عرس رسانیدند که وضوح این معنی موقوف بطلب ایشانست  
اگر حاضر شوند خاطر ملکوت ناظر از اندیشه ایشان فارغ باید فرمود والا بزودی در مقام دفع ایشان  
باید بود چه وقتی که آتش قننه بلند گشت آقا بسهولت توان گشت.

سر چشمت باید کز قننه به میل چو پر شد شاید گذشتن « میل

القیه سلطان سخنان قننه انگیز معاندان را بسع رشا اسفا فرموده کی بطلب جلال خان و  
سکندر خان ارسال نموده طلب سلطان خوف و هراس ایشانرا افزوده بمواقیر دلیدر تسک و توسل جسته ام  
احراز سعادت زمین بوس قاعد نمودند معذرت ایشان موجب عطفه خاطر خاطر سلطان گشته باجتماع  
سیاه ظفر پناه امر فرمود چندان سیاه بر در بارگاه فلک اشتباه مجتمع گردید که از کرد و غیر سواران  
شریکار روز روشی چون شب نازگشته آفتاب جهاتاب در نقاب حجاب مخفی شد.

لشکری کارا ظفر لشکر کس و نصرت بزرگ	به یقین ملوک و عرس انکس را قف و شک
از ستان نیرغا شان در خطر روی سماک	و در کردار عمل اسبان رخته بر پشت سماک

تالجمله سلطان ممالک شمال سیاه یکران و بهادران رستم آوان نجهت دفع قننه جلال خان  
و سکندر خان یکران بداصوب معطوف ساخته چون خبر توجه و ایات نصرت آیات سمع جلال خان و  
سکندر خان رسید هراس بقیاس پربشان مسئولی گشته سکندر خان پدر خود را با اهل و عیال و احوال و احوال  
در حصار بالکنده گذاشته دلیران کاری و مردم اعتباری در خدمت جلال خان تعین فرمود و خود با هزار سوار  
جرار به طرف ماهور عبور نمود و از اینجا مکتوبی بسطان محمود خلجی که دران رلا والی ولایت مالوه بود  
میرسول داشت محتمل بر عجز و انکار و استدعای توجه آن سلطان نامدار جهت امداد و اعانت اولاد احمد مختار  
علیه صلوات الله الیک الفخار سلطان محمود که پیوسته منتظر این قسم اتفاقات می بود آرزوی این نوع  
فتنه و فساد می نمود با جنود نامعدود عزیمت صوب دکن مصمم فرمود و بعد از طی مراحل و قطع منازل  
بماهور رسید دران مکان مقام نمود و سکندر خان که دران مکان بود باو پیوست سلطان سکندر آیین که  
دران حین منوجه با لکنده بود چون خبر توجه سلطان محمود استماع فرمود با سیاهی که کوه و بیابان را  
گنجائی آن نبود عیان عزیمت بمقابلة او معطوف نمود.

جهان شد چو دریای شورید موج	روان گشته قریبا دلاں قوج قوج
سیاهی همه ساق و بزم ساز	خلیان کردن کش سر فرار



شد اردو ز کثرت جهان دگر ز کرد سیاه آسمان دگر

قلعه اخبار روایت کرده‌اند که دران پوش موازی یکصد و هشتاد هزار سوار کشته گزار ملازم رکاب ظفر انتساب سلطان سپهر جناب بود و لشکر سلطان محمود بیش از پنجاه هزار سوار نبود چون بین الفریقین یک منزل ماند و کتبت و کیفیت سیاه نصرت پناه معلوم سلطان محمود شد دانست که قطره را با دریای ذخایر برابری چشیدن و صمود را در هوای معارضه با شهابی پرواز نمودن از مقتضای عقل کفایت اندیش که کشانده بند شک و نماینده راه یقین است بغایت مستبعد است.

بخون دیز خود ترکناوی کند چو گنجشک با باز بازی کند  
پاشک دمان گرچه ما شد دلیر نیارد زدن پنجه با نرد شیر

لا جرم بمصدقه الموت احمد عمل نموده بمقتضای الفرار معا لا ینطق من سنن المرسلین شب هنگام پای معاودت در رکاب مراجعت آورده یک شب دو منزل برگشت.

عبار معکب منصورش از دور شکست آورد بخصم از هست غفور

و یکی از امراء لشکر خویش را با هزار سوار بمحافظت سکندر خان تعیین فرموده که اگر او را ناحیه ولایت خود باشد مانع آید سکندر خان که از معاونت سلطان محمود مایوس و از تهیج فتنه پشیمان بود بغایت سراسیمه و حیران گشته از محافظت دهشت تمام برود غالب شد چه پدر و فرزندان را در حصار بالکنده گذاشته السلطان محمود آورده بود او خود این نوع جلالت اظهار فرمود و آخر سروت و مردیش این بود سکندر خان دو سه منزل به بهانه طعام خوردن تاخیر می نمود روزی بطریق معهود تساهلی فرمود با سلطان محمود مسافتی قطع نمود سکندر خان با هزار جوان که ملازم او بودند عزیمت بالکنده تصمیم نموده عنان بدان صوب معطوف ساخت لشکری که بمحافظت او مقرر بودند پیش آمدند سکندر خان فدائی وار بریشان حمله آورده لشکر سلطان محمود طاقت مقاومت نیاورده ارواح عنان نمودند و سکندر خان بمسبب مقصود حرکت نموده بعد از طی مسافت بجلال خان و فرزندان ملحق گشته از کرده پشیمان گردید و بعد از تقدیم مشورت کسی بدرگاه خلایق پناه ارسال داشته اظهار ندامت و استغفار بر بان عجز و اعتذار نموده طالب امان گشت مراجع خسروانه بزال مغفرت و احسان جرائد جرائم او را شسته قلم عفو و اغماض بر سحائف اعمالش کشید سکندر خان بنهایت بغایت سلطان استظهار تمام یافته احرام کعبه مقصود بست و بشرف بساط بوس مشرف گشته بمواظف و عنایات اختصاص یافت.

بد اندیش را چون بر آفت بخت بسیار سر افکنده تا پای تخت  
زبان را بیسوزش بسیار است ز گردار بد عذرها خواسته

چون مدت بیست و سه سال و نه ماه و بیست و دو روز از سلطنت سلطان علاءالدین گذشت زمانه چریقه زندگانش را در نوشته سلطنت دنیای فانی را گذاشته متوجه سرای باقی گشت انا لله و انا الیه راجعون آری خلعت جاوید بر قامت هیچ موجودی نبریده‌اند و طراز بقا بر لباس حیات ناثبات ندرخته بمقتضای

ایشان گفتیم بدرککم الموت و لو کنتم فی بروج مشیده شربت حرکت روز ما گزیر الساعت و کزیر ارض و طره سیمناک در حیز امکان نه از افق حدوث آفتاب دولتی بالا گرفت که بعد افول و زوال نرسید و در عرصه ظهور کاخ حشمتی بگردون کشید که از زلزال فنا اختلال یدبر نگردید.

بگلزار کیتی درختی ترست که ماند از جفای تبرزن درست  
درین کاخ زرین چو پر تدرود نه گلی درچمن ماند خواهد نه سرو

سلطان علاءالدین احمد شاه پادشاهی بود بزور حلم و سخا آراسته و بحلیه علم و وفا پراسته اگرچه اکثر اوقات شرفش صرف صحبت جوانان خورشید طلعت ماه سیما می شد و بعیش و عشرت شغف تمام و رغبت ما لا کلام داشت چنانچه در نواریخ مسطور است که در حرم محترمش چند هزار کنیز ماه پیکر و زهره منظر بود و خلاصه اوقات صرف اختلاط و آمیزش ایشان می نمود اما از حال عجزه و فقر و زیر دستان و رعایا بل کافه برابرا غافل نبود پیوسته پرتو التفات بر حال فقرا و مساکین می انداخت و در اوائل ایام سلطنت و خلافت هر کس بخلاف شریعت ترا مقید و محبوس بود همه را آزاد ساخت و در ترویج و رونق دین اسلام کوشش و اهتمام تمام فرموده کنایس و بخشهای قدیم را بر انداخت و در عوض آن مساجد و مدارس و بقاع الخیر ساخت از انجمله دواالشفای در کمال لطافت و صفا در دارالملک پدید بنا فرموده در موضع مرغوب وقف آنجا ساخت تا حاصلات آن موانع صرف اوبه و اشریه نموده اطباء حافی بمعالجه معلولان بیماران و غریبان بیکس می یرداختند و خلایق را بعمون عنایت خالق از اعراض و غل خلاص می ساختند در اجراء اوامر و نواهی شرع شریف بتوعی اهتمام میفرمود که نام خمر و سایر مسکرات از قلم روش منسوخ گشته بود و اگر احیاناً بی باکی بشرب خمر یا سایر مسکرات اقدام می نمود سرب در گروی او میرفتند مخنتان و فواحش را از ممالک محروسه اخراج فرمود چنانچه نام آنجماعت دران ولایت نماند و قلندران و بوزخواران و قمار بازان را حسب فرمان قضا جریان طوق برگردن نهاده به پاک ساختن قانورات و بشکستن سنگ و کل و اعمال شاقه تعذیب میفرمودند تا متنبه شده بکسب معیشت مشغول گردند و پیرامون امور منتهی عنه نگردند محسبان را امر شده بود که عوام شهر و اهل بازار را آداب اسلام و قواعد حلال و حرام ارشاد نموده شرایع دین خاتم النبیین صلوات الله و سلامه علیه و آله و اجمعین تعلیم نمایند و از معاصی و مناهی توبه فرمایند و خود بنفس نفیس در جماعات و اعیاد بشمار جماعت حاضر گشته بر منبر رفتی و خطبه در غایت فصاحت و بلاغت خوانده خویشتن را با لقب السلطان العالم العادل الحلیم الکرم الزوف علی عباد الله الفنی علاء الدین احمد شاه ابن احمد شاه الولی الیهمنی ستودی در بعضی از نواریخ مسطور است که سید اجل که از آل کتله است و قاپه غره زکبه در مشهدین بدو مان ایشان معفو بود و پیوسته از واقعه سادات چاکنه متالم و پریشان خاطر می بود روزی در مسجد حاضر بود که سلطان خود را بالقاب مذکور بستمود سید اجل بی تامل برخاسته گفت والله انک لکذاب ولست بعادل ولاکرم ولاحلیم انقل الذریه الطاهره و تقول بهذه الکلمات علی متابر المسلمین این بگفت و از مسجد بیرون رفت و وفات سلطان خسته صفات در اواخر ماه جمادی الاول سنه اثنی و ستین و ثمانمائه بود علیه رحمه الله الملك المعبود

### ذکر سلطنت سلطان همایون شاه ابن سلطان علاءالدین احمد شاه طاب ثراه

با آنکه سلطان سلیمان نگین سلطنت روی زمین را بسلطان فلک بارگاه سلطان همایون شاه که اکبر اولاد سلطان بود تفویض فرموده او را ولی عهد ساخته بود اما چون اکثر امرا و اربکان دولت و شاهزاده و اهل حرم از همایون شاه خائف و هراسان بودند بسلطنت او راضی و همدستان نبودند بنابراین وضع و شریف بر سلطنت حسن خان ابن سلطان علاءالدین اتفاق نموده او را بر تخت نشاندند و بر سلطنت او بیعت نمودند عوام و شهری و رعیت و لشکری برای همایون شاه درآمد دست بغارت و تاراج کشادند همایون شاه با شاه محب الله پسر شاه نعمت الله و هشتاد سوار که سعادت کردار ملازم رکاب ظفر شمراری بودند بعزیمت هریمت از منزل بیرون آمده گذارش بر دربار افتاد قبل از آنکه با فیلان مستعد حاضر بودند چون ضمناً با همایون شاه زبان داشتند پیش آمده سلام کردند سیف خان و افغان که بمحافظت دربار مقرر بودند چون سلطان همایون شاه را دیدند دروازه را کشاد سلطان را بدرون طلب داشت سلطان همایون شاه بر قول افغان اعتماد فرموده درآمد و سیف خان را بسیف جانستان بقتل رسانیده با اتفاق شاه محب الله بمون عنایت اله بر تخت سلطنت برآمده طمانجه بر روی حسن خان زده فرمود که با وجود من ترا چه بارا بود که هوس سلطنت نمائی و بر سریر خلافت بر آئی بالجمله حسن خان را حبس فرموده باستقلال بر سریر جاه و جلال استقرار یافت آری اقبال سعادت و روآوری دولت نه با اختیار کمی است - عطا عطای خداوند داده داد اوست -

نا بدانی که داد ایزد کس نیارد بکوشش از تو ربود  
که نخواهند عالمی چه شود خواستش بی خلاف خواهد بود

امرای که بحسن خان بیعت نموده بسلطنت همایون شاه راضی نبودند بعضی از بیم فرار نمودند از انجمله واجا رستم نظام الملک که مدار مملکت و دکن دولت بود بجانب چاکنه و جنیر گریخته با اتفاق پسرش که ملک التجار و حاکم آن دیار بود بجانب گجرات فرار نموده و ملوخان سر نوبت میسر به جانب رانچور گریخت -

گر از گویه یرسی بیایی جواب که شایخ خطا میوه دهد صواب  
بد اندیش مردم بجز بد ندید بیفتاد و عاجز تر از خود ندید  
شر انگیز هم در سر شر شود چو گزدم که با خانه کمتر شود

بالجمله سلطان فلک بارگاه همایون شاه بتأیید اله در بیست و دوم شهر جمادی الثانی سنه مذکور بر سریر سلطنت تمکن و استقرار یافت و جمعی از امراء که در مقام فتنه انگیزی شده بودند بتبع سیاست و انتقام گذرانیدم برخی را باحسن خان محبوس ساخت و باستقلال تمام سر انجام و انتظام امور جهانپانی و کشور ستانی پرداخت طوائف حشم و خدم و کافه بنی آدم طوعاً و کرهاً سر بر خط فرمان همایون شاهی نهاده اوامر و نوامی او را از روی اطاعت و انقیاد تلقی نمودند و همایونشاه پادشاهی بود بفرزانگی و فصاحت

بیان و ملافت لسان و سماحت بیان از سلاطین زمان و پادشاهان دوران منفرد و ممتاز بود در شجاعت و دلیری اسفندیار رولین تن و تهنش ملک دکن اما با چندین فضائل نفسانی و کمالات ظاهری و باطنی درشت خوی و سفاک بود بر مجرم ایفا نکردی و باندک جریحه از ریختن خون مسلمانان پاک نداشتی چون بر سریر تریبا نظیر ارتقا یافت بلفظ دربار بلاغت آثار ادا فرموده که معارج قهرمانی و ارتفاع جهانپانی جز بتعین دوزیری که با اتفاق اروا الالباب اعم و غفای عرب و عجم آکفی الکفات باشد میسر نشود و تسهید قواعد فرمان روایی و کشور کشائی جز بتقلید مشیری که ظاهرش بحلیه امانت و دیانت مزین و محلی و باطنش از شواہب رباعی دعوت میرا و معرا باشد دست ندهد بنابراین نظام حل و عقد امور و قبض و بسط و بطور در کف کفایت و اختیار و قبضه درایت و اقتدار آصف جم آثار و دستور ازسطو اخبار سلطان الوزرا خواجه نجم الدین محمود ابن گاو ان جیلانی که از اعظم مملکت بوقور معدلت و کمال صفت و تعمق انظار و تدقیق افکار سر آمد روزگار بود و در اواخر بخواجه جهان اشتهار یافت باز گذاشت -

خردمندی اعمینی کاردانی ز روی تجربت بسیار دانی

سلطان سیهر رکاب آن دستور عالیجناب را بخامت خاص و کمر و کلاه طلا اختصاص داده در عظم شان و رفیع مکان او دقیقه تاریخی نداشت و آن وزیر صافی ضمیر کافی تدبیر در شغل خطیر و کالت و نظام و انتظام امور سلطنت بنوعی شروع فرمود که مزیدی بران متصور نبود -

سرمایه بد اختر شاه را درو بند بد جان بد خواه را  
سهم را زبان عدل را سود ازو خدا راضی و خلق خوشنود ازو

حکما گفته اند که دست مایه بزرگی عقل و ادبست نه اصل و نسب هرکه عقل صافی و خرد کامل دارد خویشتر را از پایه خسیس بمرتبه شریف رساند و هرکرا رای ضعیف و عقلی نحیف باشد خود را از درجه عالی برانطباق دنی اندازد -

ایشی کاری عقل شریف درای درست توان کهند تصرف بر آسمان افکند

و بزرگان گفته اند که ترقی بر درجات شرف برحمت بسیار دست دهد و منزل از مرتبه عزت با ندک کلفتی میسر گردد چنانکه سنگ گران را بمشقت فراوان از زمین بر دوش توان کشید و باندک اشاره بر زمین توان افکند و بواسطه اینست که جز خردمند بلند همت که تحمل محنت داشته باشد کسی دیگر بکسب معالی رغبته نمی تواند نمود -

شیر مردان بلا کس پادشاه غوغا نبند ناژنین را عشق ورزیدن زبید جان من

در خلال این احوال بسمع اشرف همایون شاه رسانیدند که سکندر خان ولد جلال خان بخاری بوسوسه دیو فتنه و غرور مغرور گشته علم بغی و طغیان بر افراشته است و باحشر ابوه متوجه گلگنده شده حقوق آبادی و احسان را بر طاق حقوق و نسیان نهاده و از نقض عهد که از رذائل اخلاق



ذمیه است اندیشه نمود از استماع این اخبار عرق حمیت شهریار استندیار آثار بحرکت درآمد باجماع سیاه نصرت پناه فرمان داد و خان جهان را با سیاه بیکران در مقدمه روان ساخت خان جهان در سرعت سیر از باد بهاران سبق برده بسکندر خان رسید و نیران محاربه و مقاتله مشتعل گردید اما تاب حمله سکندر خان نیابورده بعد از اندک کوشش فرار بر قرار اختیار نموده از معرکه کارزار روی برگاشت منتهیان خبر انبازم خان جهان را بسمع اشرف سلطان رسانیدند تاثره غضب جهانسوز بالتهاب درآمد بنفس نفیس وایت عزیمت بدانصوب بر افراخت چون سکندر خان از توجه ربابات نصرت آیات سلطان سکندر توان آگاه گردید قدم در میدان جسارت و طغیان نهاده خود را بر سیاه نصرت پناه سلطان زد و حسب المقدور در کشش و کوشش تقصیر نمود.

باد صرصر کی تواند کند بنیاد جبال

اما زمانه بر پیکار او میخندید و بر روزگار او میگریست و حرکة المذیوح او را مثل تَرده پروانه بیرامن شمع درخشان قصوری نمود.

عقل دادند که چو مناب برد دست بدینغ زور خش نه بالدازه درغ قصب است

عاقبت شراره از آتش ستان ساعقه سان دلیران معرکه کارزار در خرمن حیات سکندر خان برگشته روزگار افتاده بنیاد وجودش را بیاد بی نیازی بر داد و کشتی حیاتش غریق بحر فنا گردید شامت طغیانی و کفران پروژگار او رسید و دبد و ران جهان عبرت را روشن شد که عاقبت طغیان و خیم و جزای کفران نعمت عذاب الیم است.

درختیست عسبان صاحب قران که بارش هلاک است و رنج و هوان  
کسی آورد آن شایخ نکبت ببر که روی نکوئی نه ببیند دگر

بعد از آنکه سکندر خان بجزای طغیان و کفران خود رسید سلطان مالک ستان بعزیمت دفع جلال خان که پدر سکندر خان بود نهضت فرمود جلال خان بمجرد استماع توجه ربابات نصرت آیات تمسک و توسل بقولنامه هایون چپه بخلعت عفو و غفران سرافراز گردید و بسعادت بساط بوس استسعاد بافته موکب هایون شاه قریب قنوجات الاهی و غنائیم نا منتهای در کشف حفظ داور بسوب دارالملک بیدر نهضت فرمود.

سعادت قرین و زعانه غلام همه صکار غولت همیا بکام

چو مدتی ربابات فتح آیات سلطانی در مستقر سریر سلطنت و کامرانی قرار گرفته بر تو الثفات بر احوال رعایا و زیردستان انداخت باز هوای غزا و جهاد بد نهاد کفر تلنگ در سر آن صاحب تاج و اورنگ افتاده سیاه پراکنده را مجتمع ساخت و رایت عزیمت بدان صوب بر افراخت.

شد آراسته لشکر بیحساب که پوشید گردش رخ آفتاب

سیاه اندر آمد همی فوج فوج چو دریای جوشان که آید بروج  
تو گفتی جهان سر بر آه است و با گوه الیرز در جوشن است  
بر آمد خروشین کر نای زمین و زمان اندر آمد ز جیای

سلطان سکندر توان خواجه جهان ترک را با بعضی از امرای و سران سیاه مقدمه لشکر ظفر اثر فرموده پیشتر روان ساخت و خود متعاقب با سیاه کشته و در ظفر پناه در حرکت آمد اما خواجه جهان با قریب بیست هزار سوار جرار و چهل زنجیر قیل غفرت دیدار و پیاده بشمار پیشتر از اردو ظفر شمار بلغار روان شد بعد از طی مسافت ظاهر قلعه دیورگنده را که از غایت حصانت و متانت گشته قدیم هیچ قلعه کشای کتور گبر بر کنگره تسخیر آن نمیرسید از بلندی پاسبان باطل با عسکری فلک حصار بود و از آب خندق عمیقش کاو زمین در شکاری با ماهی انباز.

کردن چو خاک و خاک چو کردون همی نمود از پستی و بلندی آن خندق حصار

مضرب خیام نصرت فرجام لشکران بهرام انتقام ساخته اطراف آن حصار سپهر آثار را چون حوادث روزگار احاطه نمود بعد از نمادی ایام محاصره از قلت قوت و اعوان و انصار کار محصوران آن حصار دشوار گشته باضطراب انجامید بالضروره کسی اردو برای اطمینان که در آن حین سرکرده مشرکین بی دین آن سر زمین بود فرستاده شد از ضعف و انکسار و تجز و اضطراب خود اظهار نمودند و متقبل مال خطیر شدند که ایشانرا بلشکر و حشر امداد نموده از آن مضیق زندان و مهلکه جان ستان برعاند آن ملعون بطمع مال و حمیت جاهلیت امداد کفار آن حصار و خود لازم داشته سیاه بیحد و حر با صد زنجیر قیل گوه بیکر بیدد اهل حصار فرستاد چون این خبر بخواجه جهان رسید با امرای و خوانین درین باب مشورت نموده عماد الملک غوری که تکمال شجاعت و جلالت معروف بود و بشهامت نقل و فراست موسوف صلاح در آن دید که قبل از وصول لشکر او ربای مضبول و سیاه بدخواه تلنگ بنگاه را از آن مکان تنگ بیرون برده در فضای سحرای که از وسعت قابل جنگ و تحصیل نام و ننگ باشد مستعد بیکار و آماده کارزار گردند تا لشکر تلنگ را در جنگ بریشان دستی نباشد فی الحقیقت این تدبیر بسواب اقرب بود اما چون قضا پرده غفلت بر دیده بصیرت خواجه جهان بنوعی داشته بود که مطلقا سواب از خطا نصیر نمی نمود صلاح کار خود را قبول نفرمود.

قضا چون رگزدون فروغشت بر همه زبرکات کور گشتند و کر

روز دیگر که مهر انور سر از غرقه خاور بر آورد جهان لباس شامیان را از تن بر آورد.

دگر روز گین چشمه آفتاب فروغشت از چشمها گرد خواب  
نه خبوتر از پرده بالا گرفت زمین از نری تا تریب گرفت

تا کار افواج سیاه بد خواه از یکطرف لشکر خواجه جهان نمایان گشت و اهل حصار که علامات

لشکر کفار را از دور دیدند در حصار را کشیده بیکبار ازان ننگهای بیرون آمدند و از دو جانب لشکر اسلام را در میان گرفته دست به تیغ و شمشیر بردند و حمله نمودند

دو خشنده چون برق فولاد تیغ	ز کرد سواران هوا بست میغ
تو گفتی که بر جنگ دارد شتاب	زمین شد بگردار گشتی بر آب
عمی یازد از تیغ هندی روان	تو گفتی زمین شد سپهر روان
بلایست بر نهاده ز آهن کلاه	جهان شد بر آوای بوق سیاه

چون سیاه بدخواه براناب از حامیان حوزة اسلام افزون بودند لشکر اسلام تاب مقاومت سیاه شرک و ضلالت نیاورده رو با سزایم نهادند بنده و بارگاه فیلخانه و پاکه و تمام اسباب مکت و حشمت را بید شراج و غارت بردادند ملائین بی دین تیغ کن در اصحاب حق و یقین نهاده تا سه فرسخ متعاقب ایشان تاختند و قریب شش هفت هزار سوار دین دار را بر خاک هلاک انداختند و جمعی کثیر در میانها از تشنگی شربت شهادت چشیدند درین وقت سلطان سپهر توان فلک اقتدار به بیست فرسخی آن حصار رسیده بود که فاسدان خبر شکست خواجه جهان و قتل و غارت لشکریان بعرض سلطان رسانیدند و متعاقب آن خبر لشکریان شکسته نیز در رسید آتش خشم جهاسوز سلطان بر آفریخته خرمن جانت نظام الملک غوری و اقلیم خان را بسوخت و خواجه جهان و سائر سران را بانواع اعانت و ایذا معذب ساخته محبوس فرمود و دایم عزمت بجبهه انتقام سیاه ازان ملائین کم نام بر افراخته مؤکد همایون به اسلوب نهضت فرمود درین اثنا فاسدی از دار الملک بیدار رسید زمین خدمت پیوسید و بعرض اشرف همایون رسانید که یوسف ترک حسن خان و میرزا حبیب الله نبیره شاه نعمت الله را از زندان بر آورده جمعی از لشکریان ایشان اتفاق نموده متوجه ولایت بیز شدند بشتین این مقال و تفصیل این اجمال آنکه وقتی که سلطان بزم رزم و انتقام کفار بی ننگه و نام و رایت نصرت آیت بر افراخت و لشکر قیامت حشر بدان کشور روان ساخت هفت تن از مخصوصان میرزا حبیب الله نعمت اللهی که از حوادث زمان بذات التمش سان پراگنده بودند نریا وار جمع گشته در استخلاص پیر خرد تدبیر نمودند و بانفاق نزد ملک یوسف ترک که از جمله بندگان سلطان علاءالدین مغفور بوفور دیانت و صلاح موسوف و صنوف خیرات و طاعات معروف بود برده از چهره اسرار نهان برداشتند یوسف مذکور با اخوان اتفاق نموده عهد و پیمان در میان آورده و بعضی از کوتوالان حصار نیز با ایشان همدستان گشته جمله دوازده سوار و پنجاه پیاده بهم رسیدند و قریب پنج شش هزار سوار با چند اعزاء نامدار بکوتوالی آن حصار مقرر بودند یوسف ترک با اخوان قریب عمر بر در حصار آمدند دران وقت دربانان در یک بشغلی رفته بودند و بعملی مشغول گشته معهودی که حاضر بودند دست رد و منع بر سینه ایشان زده یوسف فرمائی بکه لعل چنانچه رسم مناسبت و فرامین دکن است ترتیب داده بود بدویان نمود و از دروازه اول باین عمل در گذشت و چون بدروازه دوم رسیدند جمعی کثیر بممانعت پیش آمده گفتند که تا از کوتوال پروانه نیاید ما را بدین فرمان اعتماد ننشاید یوسف سلاح دران دید که نیز زبانی ایشان را بر زبان تیغ خونریز دفع کند لاجرم سر کرده آن جیر را چون

شمع بر داشته بحصار در آمدند درین حال شمع جبهات آفتاب بجهاب مغرب شافته شمع عظیم در حصار افتاد جمعی بدو زندان بزرگ که متصل بند دروازه حصار بود رفته در زندان را به تیر در بکدیگر شکسته قریب شش هفت هزار نفر از سادات و علما و سالحا و زهاد و انصافان زندان محبوس بودند چون دیدند که دست عنایت مفتوح الا دیوار بدقتاح رحمت در زندان را بشکافت آرا فوژی دانسته هر یک بیجوت و سنگ رنجیر و بند بکشد و ازان زندان فراموشان بدرجستند اصحاب میرزا حبیب الله که محرک این فتنه و باعث این غوغا بودند موسمی که میرزا فدا گویا با اولاد سلاطین مغفور و جلال خان مغفور محبوس بودند آمده جمله را از بند خلاص ساختند و چون در حصار از موافق و مخالف ده دوازده هزار نفر با تیغ و تیر در بکدیگر رسته بودند عدای شهر و حصار بر آشوب و بیکار شده بود و شام رده غلام گسترده موافق از مخالف ممتاز بود باد غرقه ایام هر کدام را بمقامی افکند بعضی خان ابن سلطان علاء الدین و جلال خان بخاری دران شد تیری بخواری و زاری شتاب آمده حسن خان که لحظه پیش سلطنت نموده بود و هنوز کام جانش از شیرینی کاهرازی لذت نافته تلخی آن میچشید خود را از حصار بیرون انداخته بکافه درویشی پناه برد میرزا حبیب الله نیز با باران خویش از حصار بیرون آمده در خانه حجامی مخفی شد حسن خان از حال میرزا حبیب الله آگاه گشته بیکدیگر پیوستند و با آنکه میرزا را جوای عزت و انزوا دامن گیر بود حسن خان او را بمخالفت تحریص و اغوا نموده با بیکدیگر عهد و پیمان بستند و از شهر بیرون رفته متوجه بیز گشتند سیاه چون ازین معنی آگاهی یافتند از اطراف روی با ایشان آورده در اندک روزی جمعی عظیم بابشان پیوست الفقه چون خبر این فتنه بسمع همایون شاه رسید آتش خشم جهاسوزی برآه زدن گرفته دیوانه و تیغ در آتش و بیکاه نهاده جمعی کثیر از اعزاء و رؤسای سیاه را در بند و درجیر کشید بر پیل افکند و سرعت تمام متوجه سریر سلطنت گرفتند در اثنا طریق از غایت خشم و غضب پشت دست چنان بدندان کزید که خون ازان روان گردید صاحب تاریخ محمود شاهی روایت نموده که یکی از نزدیکان همایون شاه شنیدم که دران زمان که خبر طغیان حسن خان سلطان رسید چنان خشم و غضب بر او مستولی گردید که گاه بودی که از کمال اعراض گریبان پیراهن دریدی و زمین را چنان بدندان کرفتی که دهانش پر خون گشتی و چون بشهر بندر رسید آنچه از و مدور یافت در سقک دماه و کثرت جور و جفا از جوارحه سلف صدور یافته بود

بکار مجرمین بر شعله زن آب	خرد بیدار دارد فتنه در خواب
نه برک گشت نا شد آدمی زاد	که برید و دگر خیرد و زینشاد
چو پیوستی بخاری بر کل خویش	خزان بر گشتان کبر میبندیش
چو پایت گیرد از ترک کل آزار	بره میبند بر پای کسان خار

بالجمله سلطان همایون شاه اعزاء و سران سیاه را از عقب حسن خان و میرزا حبیب الله نازده فرمود ایشان بر صوب بیجاپور روان شدند سراج خان که آخر معظم خان شده بود مقدم ایشان را بانواع تعظیم و تکریم تلقی نموده خدمتهای شائسته بجای آورده پینکتهای لائق گذارید و عهد و میثاق در میان



آورده حصار را خالی ساخت و ایشانرا محاصر درآورده و شبشب لشکر انبوه جمع ساخته صبحی که حسن خان و یاران بخواب گران رفته بودند و در بستر استراحت براخت خفته سراج خان ست پیمان با لشکر گران بهصار درآمد و تمام اسبان و اسباب ایشان را متصرف گشته اطراف کو شکی را که حسن خان و میرزا حبیب الله با آن شش نفر فدوی در آنجا بودند محاصره نمودند چون خشنک غفلت را اشتهاء حاصل شد و چشم از خواب کشودند سیاه گینه خود را مشاهده نمودند که گرداگرد کوشک فرو گرفته اند و چهره مردمی و وفا را بنام خراشیده و خاک بیوفائی و بدعهدی در دیده مروت و پیمان پاشیده حسن خان چون حال چنان دید طالب امان گردید میرزا حبیب الله هر چند او را از ان عجز و زبونی منع نموده بدعهدی و بیوفائی آن قوم را که در ظهور محتاج بیان نبود خاطر نشان مینمود و بزبان حال مضمون این مقال ادا میکرد.

زبان میدهد مار در زینهار و لی هست دندان او زهر بار

حسن خان از غایت دهشت سخنان او را بسمع رضا اسفا نمی نمود آخر الامی حسن خان امان گویان بسراج خان پیوست و میرزا حبیب الله با یاران خود همت کار فرموده امان ایشان را که مطلقاً اعتقاد بران بود قبول فرمود که جلگی مرک را زاده ایم و رسیدن اجل را آماده هرگز همت من دست افتیاد بدست شما نهد و منت امان بر کردن جان ننهد.

مخالف نکرد بحسان دوستدار	مغیلاف نیارد بجز خار بار
ز اعدا نجوید وفا هوشمند	که رحمان نه روید ز نخم سبند
که دید از شی بوربا نیشکر	که گوهر بکوشش نگرده دگر

هر چند آجماعت بعد و چرب ذیالی پیش آمدند فائده نداشت و تا بکچوبه تبر در ترکش داشت هیچ آفریده مجال آن نداشت که پیرامون او گردد و چون کار از دست و دست از کار بماند آن نمره شجره مصطفوی و شیخ دودمان مرتضوی با یاران فدوی بدرجه شهادت رسیدند.

دریغ آن کل باغ پیغمبری فرو ریخت از گلین مهتری

طاهر شاعر در تاریخ شهادت آن کل گلستان رسالت گفته.

مه شعبان شهادت یافت در عهد	حبیب الله غازی طایب منواه
دوان طاهرش تاریخ مبعیست	بر آمد روح پاکش از ریخ پاک

پوشیده اند که اراده شاعر ازین تاریخ پوشیده مانده و معلوم نیست که چه قصد نموده اما حسن خان را که بامان بدست آورده بدرگاه هایوشاد فرستادند سلطان حسن خان را در حضور خویش پیش شیران انداخت و جهان را از وجودش بیرداخت.

منه تا توانی دل اندر جهان که تا پائدار است و تا مهریانت

هر آن باره خشنی که بر منظرست سر کیشبادی و اسکندریست  
هر آن شاخ عمری که در گلشنست غودار از قد سیمین نیست

سراج خان بیوفا بعد از نقض پیمان بهمت برس مبتلا شد بعد از ان سلطان همایون شاه دست ظلم و ستم بر کشاده بنی آدم بتبع بیداد بر می انداخت و بیک جریمه قبیله را مقتول میساخت از آن دل سوختگان هر شب چکر چرخ را هزار سوراخ نمودی و روزی از درد دل مظلومان چون شام ظلمانی نمودی آتش خشمش بنوعی افروخته بود که تر و خشک را درهم میساخت و دلال قهرش مجرم و بیگناه را بیک ترخ می فروخت امرا و اعیان سیاه چون سلام سلطان آمدندی زن و فرزند را وداع کرده وضیت ضروری بپای آورده ای اکثر امرا و ارکان دولت و تمام شهرزاده و واران سلطنت را بتبع سیاست بگذرانید و بعضی از نو مسلمانان را که سنجرخان در زمان سلطان مغفور از غزای شرکان اسیر نموده بود و شمه ازین سابقا مزکور گشت بر تبه اعلی و درجه قصوی رسانید از انجمله بهمن پیری که حسن نام و بحری لقب یافته بود بحسن صورت و سیرت آراسته و بکمال فراست و کبایت پیراسته بود بخطاب سارنگخان مخاطب گردید قلعه اخبار روایت نموده اند که شتابان که یکی از امراء سلطان بود از بیم جان قرار بر قرار اختیار نمود سلطان همایون شاه در بیست و هفتم ماه رمضان که ایام انابت و استنابت است حرم او را در ساخت بارگاه که جمع عوام و سیاه است حاضر فرموده بانواع قیاف و شنائع تمذیب نموده حاصل سخن آنکه در اقلیم دکن عذاب آسمانی و بالای ناکهانی نازل شده بود و مافوق قهر الهی دران شهر و ناحی بتلاطم درآمده عجب که در هیچ عصری عواصف ظلمی چنین وریده باشد و در هیچ دهری مزاج روزگار را چنین بحرانی دست داده ناگاه لطیفه غیبی روی نموده و مفتوح الادب در رحمت و فرج بران مظلومان کشود در بیست و هفتم ماه مبارکه ذوالقعدة الحرام سلطان همایون شاه از بارگاه سلطنت بدلیلز قیامت انتقال فرمود و فوجت جهان که بر چشم اهل زمان بسبب خشم جهانروزی تنگ تر از دیده نور بود و عیش خوشگوار مردم روزگار که از شعله غضب مصیبت اندوزش تلخ تر از نیش زنبور نموده وسعت صحرائ فرح بخت بهار و مذاق حیات خوشگوار گرفت.

چنین است آئین گردیده دهر نه لطفش بود پائدار و نه قهر

نظیری شاعر در تاریخ فوت سلطان همایون شاه گفته.

همایون شاه مرد و رست عالم	تعالی الله زهی مرک همایون
---------------------------	---------------------------

جهان پر ذوق شد تاریخ فویش	هم از ذوق جهان آرید بیرون
---------------------------	---------------------------

و ابناً در زندان گفته.

گردن خرف از بیضه کوهر نشناخت	طاؤس و همای از کیور نشناخت
------------------------------	----------------------------

شکر شکلی چو بنده در طوق کشید	از فاخته طوطی سخنور نشناخت
------------------------------	----------------------------

وفات سلطان همایون شاه در بیست و هفتم ذی قعدة سنه خمس و ستین و ثمانمائه روی نمود و مدت سلطنتش شش ماه و پنج روز بود.

### ذکر سلطنت سلطان نظام شاه ابن سلطان همایون شاه طاب ثراه

قله اختیار روایت نموده اند که چون سلطان همایون شاه بمرض موت مبتلا گشت خواجه جهان خواجه محمود گوان گیلانی را طلب فرموده که هر کدام از اولاد سلطان که عبارت از سلطان جهان نظام شاه و سلطان محمد شاه و جمشید خان باشد کیفت تغافل این امر عظیم الشان داشته باشد بر چند چاهایی و سریر اکبرانی نصب نمایند چون امارات سروری و علامات جهانگیری از ناحیه سلطان دارا نشان نظام شاه لایح و هویدا بود بعد از رحلت سلطان خواجه جهان با اتفاق امرا و اشراف و اعیان سلطان نظام شاه را در تاریخ مدحیه در دارالملک بیدر در سن هشت سالگی بجای پدر بر تخت سلطنت اجلاس فرمود و چنانچه خدمت عبادت و تقیات بنام شاه محبت الله و سید شریف سید منجمله ابن سید حنیف دست راست و دست چپ سلطان را گرفته بر سر خلافت نشاندند و متالف و فضلا و علما که حاضر بودند فاتحه خوانده زبان به دعا و تهنیت گشودند امرا و ارکان دولت و اعیان حضرت براسم شاه قیام نموده به بیعت سرافراز شدند و همگان بمواطفت خسروانه اختصاص یافته بزبان نیاز مضمون این اشعار معروفش داشتند.

خسروا بخت بلندت تا ابد بیدار باد      خاک راحت سمره چشم اولوالایصار باد  
تا چون تیغ آن کوه که باشد در میان      دانش آینه دل دور از رنگار باد

و چون شاهزاده کامیاب هنوز در عشوان مبی و شباب بود زمام حل و عقد امور سلطنت و جهانی و تمهید قوانین خلافت و قهرمانی معوض بر رای عالم آرای ملکه دوران و محفوفه جهان همای دارا نشان و بقیس سلسان توان و قیدافه زمان و والد سلطان که دختر مبارک خان ابن سلطان غازیان فیروز شاه طاب ثراه بود گردید و باستصواب رای باصواب دستور غایتجرب و زبده ارباب ایاب خواجه جهان خواجه محمود گوان مهتم کافه انام نظام و انتظام می یافت در اوائل حال برنو التفات بر ترفه احوال رعایا و کافه برابرا انداخته ستمی که از همایون شاه نسبت برعیت و سیاه مدور یافته بود بتلافی و تدارک آن مشغول گشت چنانچه تمام اهل حبس را که همایون شاه مجرم و بیگناه در قید کشیده بود آزاد ساخت و امرا و عمال دیوانی را بمناصب و اشغال سابق مقرر فرمود اما چون اکثر امرا و وزرا از بیم سیاست همایون شاه متفرق شده از هم ریخته بودند و هر یک بضحوای من نخی براسه فقد ربح بگوشه گریخته و من تمام بنظام مهتم سلطنت و امور ملک و ملت و سیاه و رعیت راه یافته بود و اشداد و ارباب فتنه و عناد خیالات فاسد بدماغ راه داده از حیز اطلاعات و اقیاده بیرون کشیده بودند و پای در وادی بغی و طغیان و عناد نهاده.

همه مرز و کشور پر آشوب گشت      سخنها ز اندیشه اندر گذشت  
جهان گشت و بران گران تا گران      بدی شد هویدا و نیکی نهان  
شده بر بدی دست دیوان دراز      به نیکی نبودی سخن جز براز

لاحرم اریسه غدار نابکار که حاکم دیار کفار خاکسار بود با لشکر بسیار از پیاده و سوار و قیلان کوه بیکر غفرت دیدار قدم در ولایت شهریار سپهر اقتدار نهاد تمام دیار اسلام را بیاد غارت و لاراج بر داد امرا و ارکان دولت که در ملازمت سده خلافت حاضر بودند لشکرها جمع نموده سلطان جهان بنام نظام شاه را با سیاه نصرت دستگاه مدافعه و محاربه آن لعین بی دین از دارالملک بیدر مکشوف حفظ داور دادگر بر آورده مرکب همایون بعون خالق بیچون بداصوب روان گشت چون قریب ده فرسخ از دارالملک بیدر طی نمودند لشکر اریسه بیدادگر نیز از آن طرف رسیده بودند مسافت بین الفریقین سه فرسخ بیش نماند در خلال این احوال حجت اسلام و غیرت دین خیر الانام دست در شان همت آن عمده دودمان ولایت و نبوت و قدوة خاندان عصمت و طهارت امیرزاده محبت الله ابن شاه خلیل الله استوار ساخته بمقتضای شجاعتی که از حیدر گزار یادگار مانده بود با صد و شصت هرد نیزه گذار جوشن یوشی در وقتی که سپهر معملای مسیح بر دوش انداخت آفتاب وار سوار گشته توکل بر کرم و حفظ آفریدگار ابد و نهار نمودند بزم غزای کفار و احیای دین احمد مختار دیو بان مشرکان با بکسر آورده با فوجی از آن سیاه که مقدمه لشکر آن مشرکان گرام بودند و قریب ده هزار پیاده و چهار صد سوار خونخوار هرد زنجیر قبل بیل رفتار دو چار شده آتش پیکار برافروختند و از چاشت تا زوال بشلولهای تبع سابقه کردام خرمن حیات آن خاکساران را بسوختند و خون آن بیباکان تاباک را بر خاک هلاک می ریختند و خاک را با خون مشرکان ملعون دوز می آمیختند.

عمه سنگ مرجان شد و خاک خون      ز بس سرورثرا که شد سرنگون  
ز خون چشم گیتی همه ام گرفت      ز بس کشته پشت زمین خم گرفت  
خندنگ از دل جنگیان کینه توژ      تبر مغز کاف و سنان سینه دوژ

مجاهدان دین و حامیان شرع سید المرسلین کمال شجاعت و جلاوت بتقدیم رسانیده سپاه شرک را بیکدم تدبیم دم و بیکنفس همشوش اسف ساخته در ورطه تلف انداختند و آن جاعت که استظهار سیله کفار بدبستان بود عرصه تیغ قضا و هدف ناوک بلا گشته بر خاک هلاک و بوار افتادند و باقی سیاه شرک و ضلال چون حال بران منوال دیدند زلزل و اختلال دریشان راه بافته بنه و بارگاه و خیمه و خرگاه را با مجموع اموال و اسباب بر جا گذاشته خیال ستیز و آوژ را بگریز مهید ساختند.

دل از هستی خویش برداشتند      به بیچارگی پشت بر کاشتند  
نه اسب و نه قیل و نه لشکر بجای      نه آن نامداران جنگی بیای  
نگون گشت کوس و درفش و سنان      به هیچ پیدا رگیب از عنان  
بیابان سراسر همه گشته شد      همه دشت از آن گشتگان پشته شد



### دگر غاربه سلطان محمود خلجی با پادشاه جهان سلطان نظام شاه طالب تَراد

چون خاطر ملکوت ناظر شهریار فلک اقتدار از مهم اریسه غدار نابکار فراغت یافت عرائش حافظان حدود بیابیه سریر خلافت مسیر رسید که سلطان محمود خلجی باغرای غوریان که از سیاست همایون شاه پناه باز برده بودند چون بر نرفته لشکر دکن و پراگندگی آن سیاه صف شکن و سبیلای کفار خاکسار آن دیار و قوف بافته با سپاهی از حیز حصر بیرون و از مرتبه چون و چند افزون عنان بداندوب تافته از سرحد در گذشته و در مقام ویرانی این ملک کشته سلطان ممالک ستان بمجود استماع این خبر با لشکر طغر اثر قیامت حشر بقدم مقابله و مقاتله سلطان محمود توجه فرموده قریب ده فرسنگی دارالملک بیدر هر دو لشکر یکدیگر رسیدند و فریقین فوجها ترتیب داده صفها برگزیدند.

در لشکر انکوم دو دریای خون	به بسیاری از رنگ صحرا فزون
همه جنگ را تنگ بسته مبین	بگردن در آورده گرز کران
بر آمد خروشدن کر و نای	زمین و زمان اندر آمد ز جای

ملک شاه ترک که مخاطب خواجه جهان مخاطب بود و غلام ترک دیگر که سکندر خان خطاب داشت در قلب گاه نصرت آما در ملازمت رکاب طغر انتساب سلطان ستاره سیاه نظام شاه ما را ساختند با مدد سلسله قیل مانند دریای نیل جوشان و بازده هزار سوار چون شیر زبان خروشان.

بلان سر افراز شمشیر زین	برد آزمایشت لشکر شکن
سواران جنگی و مردان مرد	کز آتش بخنجر بر آرند گرد

و مینه سیاه نصرت پناه بفر شکوه نظام الملک ترک با ده هزار سوار نیزه کیزار و چهل زنجیر قیل بیستون آثار مانند گوه دماوند استوار و پائدار گشت و در میسر صدر احرار خواجه معصود گوان که دران زمان ملک التجار اشتهار داشت با ده هزار سوار شجاعت آثار و چهل زنجیر قیل عترت دیوار علم شجاعت برافراخت از اجایب سلطان محمود خلجی نیز در مقام ترتیب سیاه دوآمده مینه و میسر سیاه خود را بوجود دلیران کینه خواه راسخ البیان ساخت و خود با بیست هزار سوار جرار و یکصد و پنجاه سلسله قیل نامدار در قلب زابت استکیار برافراخت اما با وجود کثرت و عدت سیاه گردا گرد خویش خندق عمیق حفر کرده راه عبور اسب و ستور بر خویش بسته بالجهل هر دو لشکر باین آیین و فر در برابر یکدیگر کف شجاعت بر آب آورده صف برگزیدند از غریو کوس و ناله غیر سیمبر ببر در تشویر افتاده کوه و زمین از زلزله آن رزمگاه از جای برآمد پلک بسر در آمد و فتنه خفته سر از بالین شور و شغب برداشته بیدار گشت ملک التجار جلالت شمار از میسر.

فرو گرفت بر پیل روئینه خم برآمد خروشدن گاو دم

دست به تیغ آبدار آتبار برده بر مینه سیاه گجرات که سلطان غیاث الدین عالم کین بر افراخته بود حمله نمود اگرچه سلطان غیاث الدین بقدم جلالت پیش آمده کر و فری نمود اما حمله او را تاب نیاورد

در آخر پای ثبات و قراری پادشاه نماند و پدر را دران دستاویز گذاشته رو بگریز نهاد و نظام الملک نیز از مینه تیغ انتقام کشیده میسر دشمن را برهم دریده جمعیت ایشان را متفرق ساخت و مهابتخان حاکم چندیری و ظهیرالملک وزیر و غیرها از امرای سلطان محمود را که میسر بوجود ایشان مستظهر بود بر خاک فنا و هلاک انداخت سلطان محمود چون جناحین لشکر خود را شکسته و عقد جمعیت ایشان را از هم گسته دید و اکثر امرا و دلیران راخته و بسته چتر از سر فرو گرفته اراده نمود که یک هزیمت بر اسب عزیمت کند در خلال این احوال قیل بانان سلطان کیتی ستان چون نظام سلسله جمعیت دشمنان را گسته دیدند پنجاه سلسله قیل مهیب را بصنادیق زونگار و ریابت دیبای چین و تار مانند کوه الوند در بهار آراسته بودند باستظهار آنکه دشمن فرار بر فرار اختیار نموده بیکبار صوب سیاه خصم راندند امراء ترک که از مغرض بنار و نعمت برآمده بودند از نیمه سیاه و ترتیب حرب و آیین رزمگاه چنانچه باید آگاه نه فوجی از دلیران در عقب قیلان روان ساختند و قیلان را تنها در میان دشمنان گذاشتند سلطان محمود خلجی که پای ثباتش بر فرار قرار یافته بود از مشاهده آن منصوبه اش بازی تازه روی نموده فوجی از پیاده و سوار را پیش فرستاد تا عیان آن قیلان و لشکر سلطان حائل گشته باسب و پیاده قیل بند نمودند در بتوقت سکندر خان نادار با خطا رسید که چون سلطان بجهت مغرض بر اسب تاختن قدرت تمام ندارد عباد چشم زخمی بآنحضرت راه باید بشابین اندیشه سلطان را از پشت زمین برگرفته در پیش خویش نشاند و بگمربند میان سلطان را بر میان خود محکم بست حرکت بیجا که سلطان را رخ نمود باعث پیرشاهی خاطر سیاه بود چه لشکریان سلطان را در میان خویش نیافتند عنان از عمر که محاربه برافتنند و بیکبار از میدان بیکار و ساخت کارزار رخ گردانیده پای در نایب انبازم و فرار نهادند چنانچه پدر به سر و سر به پدر نه ایستاد و قیلانی که بچنگ رانده بودند در چنگ دشمنان ماندند و قلب سیاه دانی بی اوقات شداند و محن باوجود سلطان چون رزمه بی شبان روی به بیابان نهادند.

یکی شان سر از یادالسته باز برآید گرفتند و راه دراز

بر خلاف معهود آن دلیران شیر شکار را که هر کدام در رزم و بیکار سرآمد روزگار بودند چون زلف دلبران شکستی روی نمود اما بعینه چون شکنج طره ماه رویان بود که با شکستگی که بر درست دلربایی زند و در عین پریشانی بند جمعیت هوشمندان را بتاراج دهد بالجملة خواجه جهان و سکندر خان که در قلب سیاه ملازم رکاب سلطان بودند چون فرار لشکر مشاهده نمودند سلطان را بر داشته بجانب بیدر توجه فرمودند اما سلطان محمود از غایت دهشت و حیرت قدم از جای خویش پیش نهاده درین فکر و اندیشه افتاد که لشکر دکن حمله انگیزه جمعی را در گمین داشته اند و خود از روی فریب عطف عنان نموده اند که چون ایشان را تعاقب نمائیم از پیش و پس مارا در میان گیرند و از میان برگیرند و الا لشکر طغر بافته چون فرار نماید القه امرا نیم شبی سلطان جهان پناه نظام شاه را بشهر بیدر آورده روز دیگری که خسرو خاور بمحافظت این نیلی حصار برآمد.

دگر روز کین خسرو خاوری برآمد برین کاخ نیلوفری

سید علیای قبادیه زمان مخدومه جهان والده سلطان مغو خان را که از بیم سلطان همایون شاه برانچور گریخته بود درینولا بقولنامه همایون مستظهر گشته بملازمت رسیده بمحافظت حصار بیدر مقرر فرموده نظام الملک را نیز بمعاضدت او تعین نمود و سلطان را بر دانسته با سایر لشکر بجانب فیروز آباد گریزه بدر برد سلطان محمود سه روز در همان مقام توقف نموده تا فرار لشکر دکن متیقن شد بعد ازان کوچ کرده متوجه بیدر گردید و ظاهر شهر را مضرب خیام ساخته بدست قهرانش نهب و غارت دران شهر و ولایت انداخت و منازل و مساکن اکابر و مساکین را از بیخ و بنیاد بر انداخته با خاک راه یکسان ساخت چنانچه اکابر و اصغر آن دیار تکبیر فنا بر خان و مان و مسکن و مایوی خود خوانده دست از حال و منزل خویش افشاندند لشکر خونخوار اطراف حصار را چون حوادث روزگار در میان گرفته بمحاصره مشغول شدند و چون از قدیم الابام میان این دودمان عالیشان و سلاطین سکندر تمکین ملوک گجرات بنای مصادقت و مصافات استحکام داشت چنانچه شمه ازین سابقاً ست گذارش یافت درین اثنا مخدومه جهان که تالعه زمان بود مکتوبی مضمون ظلم و جفای اعدای نابکار و مشتمل بر شکایت تکلیت دشمنان جفاکار بشواریار دیندار فلک اقتدار عدالت شمار الموبد من عند الله الموبد ابو الفتح سلطان محمود پادشاه ولایت گجرات بقلم الحاج نکلته رسول سخن دان چرب زبان باستانهای اعداد و اعانت مسلمانان بآن بلاد مرسل داشت.

زبان دان رسولی که از یک سخن  
چو مهر فلک دهر گردیده  
ز دانش بر آراست سد انجمن  
چو خواب آشنا روی هر دیده

سلطان عاقبت محمود چون این خبر استماع فرمود دست مروت و غیرت دامن همت و حمیت گرفته عزم توجه آن کشور بجهت دفع فتنه محمود سنگر جزم فرمود ارکان دولت و اعیان حضرت محمود شاهي با اتفاق عرضه داشتند که داود خان که یک هفته متصدی امر سلطنت بوده در کین است و از عیداء جلوس اینحضرت تا حال مال سیمین است اطراف ولایت هنوز چنانچه باید و شاید ضبط و استقرار نیافته و مهام سلطنت حسب الامرام تمثیت نه پذیرفته در حین وقت پای تخت و حصار را خالی گذاشتن و بجهت مصلحت دیگران رأیت برافراشتن جای تفکر و محل تدبیر است سلطان محمود با آنکه هنوز در عتفوان شباب بود.

هنوزش کرد گل نا رسته شمشاد  
ز سوسن سرو او چون سوسن آزاد

زبان الهام بیان برکوده در جواب ادا فرمود که اشارت با بشارت من کان الله کان الله له نزد عقل صحیح نقلی صحیح و معروف است که نظام کار عالم و انتظام سلسله بقا و استعلاء بنی آدم مبنی بر موافقت است چه مقرر است که اگر افلاک و عناصر بهمین هیئت و روش با یکدیگر اتفاق و آمیزش ننمایند نظام عالم کون و فساد از هم متلاشی کرده و اگر بنی نوع انسانی سلسله معاونت و مشارکت نکند اساس قانون طبیعی انهدام یزید.

اگر ز پای در آئی بدانی این معنی  
که در معاونت دوستان چه منفعتست  
عاریف ایام را سراغی نیست و گردش دور گردون را فرجایی نه  
نماندند دیری درین تنگ دام نه پرویز بزم و نه جشید جام

از اندوختن نام نیک بر لوح ایام که ابد الدهر باقی بود در روز بازار روزگار با وجود سرمایه قدرت و استعانت سودی بهتر نیست فرصت را که گوئی سرعت و شتاب از سرسر و سحاب می دریا بد قوت نباید ساخت و زبان خزانه را درین معامله سودی عظیم باید شناخت متصف هوشمند که غبار تمصب حجاب دیده بصیرتش نباشد یقین نماید که آن سلطان عاقبت محمود درین مقاله داد مردی و مروت داده و درین معامله رسم مردی و شجاعت در میان مردم نهاده که خزانه و ملک خویش بخصم بد اندیش که شب و روز همین اندیشه در پیش داشت و ماه و سال همین فکر و خیال در صفحه خاطر می نگاشت گذاشته بمصلحت دیگری رأیت دلیری برافراشت بعد از آنکه امرای محمود شاهی از بشیمان ساختن سلطان مایوس گشتند خیال دیگر در خاطر نقش بستند و متفق اللفظ و المعنی بعرض رسانیدند که اگر ناچار شهریاری سپهر اقتدار بمعاضدت پادشاه دکن سپاه صف شکن خواهند کیند بولایت مالوه در آمدن و خلعجان خاطر شدن هر آینه اولی و السب می نماید چه درین صورت از ولایت خویش بعد مسافت چندان نخواهد بود و عیاداً بالله اگر درین حدود فتنه حادث شود زود در دفع آن سعی توان نمود و معاونت سلطان نظام شاه نیز درین ضمن محقق خواهد بود سلطان محمود خلجی چون از توجه رأیت فتح آب آب بجانب ولایات خود آگاه کرده لامحاله دست تعرض از ولایت دکن کوتاه ساخته بملک خویشتن خواهد شتافت چون صورت این تدبیر در آئینه ضمیر الهام یزیر شهریاری سپهر بریر جلوه دادند همگنان را بر تآکات رای و قلت مروت نسبت نموده فرمود که این سخن جز رالحه جور بمشام اصف نرسد و در بازار شجاعت نقد او نرسد و مایه نماید بعون الهی و بیمن قائلید تا محتاجی ستان انتقام را الماس قهر در کام نهاده گوهی حیات دشمنان را بدان نهنگ بلا در لجه جان ستان فنا اندازم.

سر گنجهای کهن باز کرد  
سپه را درم دادند آتش کرد  
برگشودن و بجوشن چو کوه  
شدند آهنگین لشکری هم گروه  
و بی تامل و توقف سبت و صدای غیر و کوس در سپهر آهوس انداخته رأیت نصرت آیت  
بصوب دکن بر افراخت.

همی رفت منزل بمنزل چو باد  
سری پر ز کینه دلی پر ز باد

بعد از ملی مراحل و قطع منازل رأیت منصور محمودی در نواحی سلطانپور قریب سرحد دکن پرتو افکن شده اطراف آن مقام را از اشته مانعچه اعلام نصرت فرجام منور ساخته قبه بارگاه بسجده فلک شاه بر افراخت در خلال این احوال لشکر صف شکن دکن که از حوادث روزگار بنات النش وار متفرق گشته بودند تریا آثار در غل رابت فتح آیت شهر بار کامکار عالی تبار مجتمع گردیدند



و چون حال و حال اهل و عیال اکثر لشکر در حصار بیدر بود محبت و غیرت دست در گریبان همت و شجاعت شان زده کسان کسان بخاک بوسی آستان سلطان شان آورد تا خاک درگاه عرش اشتباه را نقش جباه بستند و در ظل محبت پادشاه اسلام از حوادث ایام و شدائد روزگار تا فرجام باز رستند درین اثنا خبر وصول موکب همایون محمودی بسطانیور رسید باعث ازدیاد مواد شوکت و اقتدار شاه و سپاه گردید و رسل و رسائل در میان آن در سلطان عادل متواتر و متکثر شد از جمله مکتوبی که پادشاه دین پناه سلطان نظام شاه سلطان محمود گجراتی ارسال داشته این است شکر و سپاس مر خدای را جل جلاله و عم نواله که مبنای ممالک را بمظاهرت و معاونت پادشاهان دین دار و سلاطین ذوی الاقدار مشید گردانید و عرشه قلوب اهل ایمان و خطه درون انسان را بآب تیغ عرافت پادشاهان مختار و منور ساخت و سلوات نامیات و تحیات زاکیات بر دوشه مطهر و قابل سعادت سید دانشات و خلاصه موجودات محمد مصطفی و آل و اشیاغ و اتباع او باد که از لعمه اشاعت تیغ براق ایشان ممالک اسلام منور و معمور است و اعادی دین قویم و صراط مستقیم مقهور بعد از ابلاغ تحیات اجابت آیات و نیامیات صداقت نبیات معلوم رای انور آنکه از ضمن عرضه داشت مسند عالی نظام الملک و ملوک الشرق محمد پرویز سلطان تهاهدار فتح آباد چنین روشن شد که آنحضرت بنفس مبارک خویش بکجای متواتر برای تقویت اسلام و استحکام مبنای محبت و التیام مشرف میسازند لاجرم محبت و اتحاد جالبین مقتضی همین است که در تقویت دوستان و قلع و قمع دشمنان متفق و متحد باشند اکنون در شوق فرست غنیمت داشته بی توقف و تمویق عنان عزیمت بانصبوب معطوف فرمایند که لشکر بسیار از پیاده و سوار شایسته کارزار جمع کرده است فرست غنیمت والسلام بالجملة سلطان محمود خلجی مدتی بمحاصره حصار بیدر اشتغال داشت و همه روزه خندق و این خاک و خاشاک می انباشت و چون شب میشد اهل حصار برآمده همه را بیکبار بیرون میبردند و خندق را بحال اول می آوردند طائفه از مورخین چنین آورده اند که سلطان محمود خلجی پیوسته در اسفار انواع سبزهها بر روی تختها رویالیده همراه میداشت تا در هر مقام وقت طعام سبزی تازه بر خوان بوده باشد و چون در ایام محاصره حصار بیدر سبزی آخر شده بود سلطان محمود حکم فرمود که از عمر حلال بهمه حال سبزی بهم رسانند یکی از مشایخ بیدر که بمولانا شمس الدین حق گوی مشهور بود و بجهت خصوصیت شاه محب الله در شهر مانده طلب فرمودند و ازو استفتا نمودند که اگر بجهت سرکار سلطان ازین مکان سبزی بقیمت اعلی خریدم نمى تسليم کنیم صورت حلیت داشته باشد مولانا مذکور بی دعت و نفور فرمود که سوالی نمائید که موجب سحریت و استیزاء شما باشد بر سر ولایت مسلمانان آمدن و مساکن و اوطان ایشان را دیران نمودن و اموال و اهل و عیال ایشان را عرصة تلاوچ و امیر کردن و بجهت سبزی قوی از علما خواستن کار ارباب نقل و فطن نیست محمود اوراق را درین مکان حکایتی بغاظر رسیده تحریر آن مناسب دید بنابراین بایراد آن میادرت نمود در فتوحات مذکور است که در تلمسان سلطانی بود که اورا یحیی بن تغان گفتندی و در زمان او شیخی بود که به ابو عبدالله توسنی اشتباه داشت از خلق منقطع گشته و در

گوشه عزلت و قناعت در بر روی خلق بسته روزی یحیی ابن تغان با خیل و حشم خویش میگذشت شیخ مذکور با جمعی هریدان اسلام و اکرام شیخ عالمقام اقدام نمود اتفاقاً بموکب سلطان رسید سلطان پرسید که با این لباس که پوشیده ام نماز درست باشد یا نه شیخ تبسم فرموده گفت حال تو بحال کسی ماند که سر تا پای او بنجاست آلوده باشد چون دریا بول آید احتیاط کند که رانشه ازان بدو نرسد شکم تو از حرام پرست و مظالم عباد در گردن تو بسیار ازان اندیشه نا نموده می پرسی که درین جامعه نماز رواست یا نه یحیی بگریست و از اسب بریز آمده در دامان شیخ آویخت و ترک سلطنت گفته بقیه عمر ملازمت شیخ اختیار فرمود الفقه سلطان محمود خلجی چون خبر اجتماع سپاه کینه خوار پادشاه جهان پناه سلطان نظام شاه و توجیه ربابات فتح آیات سلطان عاقبت محمود بمعانیت و امداد شهریار با دین و داد استماع نمود پای ثبات و قرارش از جا رفته دست از محاصره کوتاه ساخت و شاه محب الله را با متعلقان همراه گرفته از بیدر کوچ کرده دو سه منزل از جانب کلیان روان گردید تا از راه چاندور جان بکنار کشد درین اثنا جواسیس خبر رسانیدند که سلطان محمود گجراتی با عساکر نصرت مآثر ازان راه متوجهه است لاجرم محمود خلجی از بهم جان غنان از انصوب بر نرفته از راه برهانید و آسیر پنجاب ولایت خویش شناخت و چون خبر فرار خلجی بد کردار بشهریار کامکار رسید خواجه جهان را با سپاه گران بتعاقب آن بخت برگشتگان مامور فرمود تا هر جا بر سپاه و بنه گاه دشمنان دست باید در قتل و غارت ایشان کمال جلالت بظهور رساید بتفسیر از خود راضی نگردد خواجه جهان متعاقب دشمنان بزرعت برق و باد روان گشته خود را به بنگاه آن سپاه رسانید و تمام بنگاه و اسباب مکت و چاه و شاه و سپاه را بدست تغلب و تسلط غارت نموده بسیاری ازان جفا کاران بی باک را بتیغ بیدریغ بر خاک بوار و هلاک ادماخت در اثناء طریق باز خبر سلطان محمود خلجی رسید که سپاه کینه خوار گجرات در نواحی ولایات سلطانیور نزول فرموده اند از سلطوت عساکر نظر مآثر محمودی عبور بر آن طریق نیز از حزم و عاقبت اندیشی دور دید بالضروره مقدم گوید واره را طلب داشته بانواع تلافی و دلجوئی بشواخت تا بهر طریق که داند و تواند راهی سر کند که دست تعرض اعدا از دامن عرض سپاه او کوتاه باشد مقدم مذکور گفت که درین نواحی راهی که سپاه و بنگاه ازان راه عبور تواند نمود نیست مگر راهی انکوت و الیچور که چون چاه هاروت و هاروت است و هر عبور سپاه گجرات دور اما در چند مرحله و مترش از تنگی رهگذار و بسیاری جنگل و بیشه دشوار باد را عبور ازان مکان در عالم امکان آسان صورت نه بندد -

زمینی زکوگرد بی آب تو هوای ز دوزخ جگر ناب تر

سلطان محمود بالضروره آن راه بجهت عبور سپاه اختیار نموده گفت دشواری راه آسان تر از آنست که خود را در دریای بلا بدام نهنگ فنا اندازم و در سحرای فنا در کام نهنگ جفا ملوا سازم بالجملة از سمت دولت آباد که راه سپاه گجرات بود عدول نموده بر سمت انکوت بسرعت هرچه تعامر منازل و راحل می پیمود چون سپاه جفا بیشه بان خزه و بیشه که مقدم گوناغان خبر داده بود درآمد از کثرت سپاه و دوری و تنگی راه و حرارت هوا و قلت ماه حال لشکر بیداد گر بغایت پریشان و ابر کت چنانچه در منزل اول سفینه حیات



پنج شش هزار نفر تنه لب خسته جگر دران قلمز فنا و لجه خطر بگرداب ثبات افتاد و از آتش عطش چاروا  
بیاد آب بیاد داده رو بر خاک هلاک نموده آب گویان بهالم دیگر روان گشتند طائفه گوندان که دزدان آن راه  
بودند چون دران گرداب بالا اضطراب سپاه بجهت عدم آب مشاهده نمودند فرصت غنیمت دانسته از پیش و پس  
و راست و چپ دست به نهب و غارت کشودند بقیه لشکر بهزار محنت و خطر نیم جانی بکران رسانیده بودند  
ناگاه سپاه پیشگان آن بیشه و راه که از عجز و اضطراب آن لشکر کرم شکار شده بودند عذری انگیزند و خبری  
بدروغ بر ساختند که اینک سپاه کینه خواه رسید با وجود آن محنت و عذاب که لشکر سلطان محمود از  
قلت آب در منزل اول کشیده بودند بچرد استماع این خبر پای استیصال در رکاب اضطراب نهاده از هول  
جان افتان و خیزان روان شدند از ثقات منقولست که دران راه قسری آب بدو تنگه رسیده بود و آن را  
بغایت ارزان میدادند و الحق چون نیت سلطان محمود نه بر وفق صلاح و سداد عیاد بود ازان حرکت  
ناشایست بی هنجار او را جز شامت و ادبار نتیجه دیگری روی نمود و ازان نهم محنت و جفا که پاشیده  
بود جز ندامت و عناد بری نمره نپذیرد و نچید.

شاخی چنان نشان که سعادت دهد نمر  
تخمی چنان بکار که بتوانیش درو

القعه منزل ثانی که وادی فنا و بادیه عنا نشانه ازوست بسیاری از سپاه تبار گشت و جمعی  
که از مرگ جسته بودند از محنت آن منزل چنان خسته بودند که مرگ را بر حیات ترجیح  
می نمودند و بناخن ندامت و ملامت روی خود میشویدند.

چنان باز گشتند هر کس که زیست  
که بر زندگیشان بیاید گریست

محمود خلجی که از حرکت نا محمود خویش منتقل بود مقدم گوندواره را با اینکه درین  
راهنمایی غدیری در خاطر داشته متهم ساخت و جهان را از وجودش بیرداشت با آنکه آن خون گرفته  
هزار زبان دشواری آن بیابان بی پایان بیان نموده بود بعد از قرار سلطان محمود خلجی پادشاه دین پناه سلطان  
نظام شاه جهت عذر الطاف سلطان عاقبت محمود این معجبه اتحاد و وداد قلمی نموده مرسول داشت حمدی که  
صدای اوایش قدسیان ملائک اراکین را محرک زمزمه تهلل کرد و سیاسی که فحوای مودایش نزد  
مسیحان ملایه اعلی مقیاس عظمت و کبریا و تنزه رب جلیل شود نثار بارگاه پادشاهی عز سلطانه که وجود  
سلاطین نامدار و خواقین معدلت شعار را از تمام مکونات برگزیده و قاعات با استقامت ایشا را لیس اختماس  
پوشانید و بختلاب مستطاب ظل الله مشرف گردانید و اتفاق این طائفه دولتیار و اتحاد این زمره رفیع مقدار  
را واسطه نظام عالم و رابطه انتظام کافه بنی آدم ساخت.

فحمد اله ثم حمد اله علی ما کنا نا کاء الکرم  
و شکر اله ثم شکر اله علی ما هدانا لشکر النعم

وصلات صلوات نامیات و تجابت زاکیات بر روضه مقدس خورشید اوج نبوت و جمشید تخت  
فتوت مبعوث علی الاطلاق مجمع مکارم اخلاق موبد مجتبی محمد مصطفی صلی الله علیه و آله و اسحاب

و تابعین و احباب که موافقان طریقه یقین و مرافقان شریعت مستقیم اند بعد از اداء حمد و ثنا بر ضمیر  
منیر که آیه غیب نما و مضاعف مشکل کثاست روشن باد که چون استماع افتاد که آنحضرت اقتدا بآباء کبار  
و سلاطین کامکار نموده احیاء مراسم سنن خلفا فرموده ریاض مملکت و ملت را بزالل اتحاد سرسبز  
گردانیده و اصول دین و دولت را از شمیم نسیم موافقت به نهال اقبال و نمره اعمال رسانیده و آیت الدوله اتفاقات  
حسنه را مقدمه رایت نظیر آیه کرده صوب وفا و وفای توجیه فرموده بهجت و سرور و جمعیت و حضور  
بجسمه عالمیان و جمه آدمیان واصل و متواصل شد ارباب پیروی و جامعان محاسن صورت و سیرت  
یقین دانستند که هر آئینه اتفاقی دو خاندان قدیم موجب انتظام آفاق شود و اتحاد دو نمره شجره کریم  
ببیاد فساد و حساد از معموره کون و فساد بر اندازد.

چو گردند بکدل به عالم دو شد  
نماید دگر گفته را هیچ را

و قلع و قمع آن مخرب و غدار و مذبذب بی اعتبار که بیج کیش و دین و ملت و آیین  
مقید نشدند مصدوقه الفتنه نائمة لعن الله من یقطها طوق کردن خویش نموده خرابی بلاد و تفرقه عباد  
شعار خود ساخته.

نه از خلق شرم و نه ترس از خدا  
نه اندیشه کرده ز روز جزا

بقتوی غفل و نقل بر ذمه همت ارباب قدرت و شوکت نصر هم الله نصرأ عزیزا واجب و لازم  
می نماید درین وقت که از وصول موکب همایون بصوب بهالیز و تعجیل نهضت عاگر منصور با خبر  
شد از خوف سپاه نصرت دستگاه آنحضرت از راه آئیر اجتناب نموده برای البیجور مقهور گشته است الحمد  
لله علی ذالک و السلام بعد از یکسال باز خیال نزاع و جدال در سر سلطان محمود ناستوده خصال افتاده  
با قریب نود هزار سوار بجانب دکن توجیه نمود چون بر تو این خبر بر پیشگاه ضمیر انور سلطان فلک  
بارگاه نظام شاه تافت عاگر نصرت حاضر جمع ساخته بمدافعه خصم قوی رایت شجاعت برافراخت و مکتوبی  
برسبیل تعجیل سلطان عادل بی عدیل سلطان محمود کجراتی قلمی فرموده حقیقت لشکر کسی دشمن باز نمود  
والی ولایت کجرات چون بر جرأت محمود خلجی اطلاع یافت.

بفحال همایون بترتیب راه  
بفرمود کز جای جنبید سپاه  
عنان تاب شد شاه فیروز جنگ  
میان بسته برکن بد خواهم تنگ

سلطان محمود خلجی از بیم دلبران رستم نهاد دلیرانه پای در عرصه نمی نهاد و در حدود  
دیوگیر داور گیری می نمود و اطراف و جواب خود را بنظر نامل و اندیشه ملاحظه میکرد که میباد  
ناگاه سیل بلا پیرامون و محیط شود و ازان راه که آمده فرصت گریزی نباشد و چون توجیه سپاه  
نظیر پناه کجرات محقق کرد بر مثال پشه که پیش از صدمه باد هزیمت را غنیمت داند طیل مراجعت  
فرر گرفته با باد همنان گردید سلطان جهان پناه نظام شاه چو بر انهرام خصم گم نام آگاه گشت این  
سجیه و داد سلطان با دین و داد سلطان محمود قلمی فرمود حمد نا محدود حضرت واجب الوجودی



اخر شانه که بر سه معالک اسلام بوجود سلاطین نامدار و خواقین ذوی اقتدار موشع و مجلی داشت و شکر نامعدود درگاه معمودی را که اعلام ظفر انساب صورت ارشام را بقوت همت اتفاق شاهان دین دار و شوکت همت محبت پادشاهان نامکار مرفع و مجلی ساخت و سلوات نامیات بر روح فیاض خلاصه انبیا و مقتدای ارباب هدی محمد مصطفی و بر آل و اشباع و اصحاب و اتباع او یاد بعد تمهید اساس حمد و سلوات و تشید میانی محبت و موالات بر ضمیر منیر خورشید تاثیر مخفی نیست که بساتین محبت و اتحاد طرفین بموجب محبت الایاء قرابت الانشاء از آباء کبار و اجداد نامدار باقطار موالات و انهار مصافحت محضر است و سوانح قلوب اهل ایمان از انوار معادقت و موافقت جانبین کالشیار اذا جلها منور درینوقت که آنحضرت بحار زخار محبت و وفای را بر یاس معالوت و مظاهر متعوج ساخته بکوچ منازل و طی مراحل عزیمت فرموده اند در استعلاء لواء اسلام و قلع و قمع آثار کفر و ظلام کائنات فی وسط السما انگشت نمائی پادشاهان آفاق و محسود سلاطین باستحقاق آمده اند

لطف از تو یو ز متک و نور از خورشید رسمیت قدیم و عادت دیرین است

فلانغو من المسک ان بفتح و من الکوکب ان بلوح ففتح و قوس من بار بها و عادت الانهار فی مجاریها معصومه مقال و منطوقه حال آنکه باستماع مقهور شدن دشمن اسلام حسود حقوق خلجی مرود که بر سمت دولت آباد بکوچه های متواتر طی منازل و قطع مراحل کرده بود و بتاریخ غره ماه رجب جاسوسان آن مرود خبر رسیدن آنحضرت جهت استحکام میانی و داد و محبت و قلع و قمع ماده فساد و کلفت قریب بسلاطینور و تدویر بمع آن مرود و مغضول رسانیدن بمجرد استماع اتفاق طرفین آن خایب خاسر منهزم گشته براهی که سالکذشته رفته بود توجه نمود کمال مسرت و اشتیاق حاصل شد چون حال برین متوال بود اعلام نمودن واجب نمود و درین سال سلطان فریدون خصال فرخنده قال پادشاه عرب پناه نظام شاه ابن همایون شاه در ثالث عشر ذی قعدة یک ناکه وفات یافت معطل زفافی قریب داده بودند و محفل عیش آراسته و جهانی بطرف و شادمانی برخاسته نیم شبی از حرم سلطان آواز توحه و افغان برخاست و مجلسی عشرت بعامت کده مصیبت مبدل گشت امرا و وزرا و اهل حرم و خدم و حشم در تمام آن شهر یار عالم خروا به انموده و غم از فواره دیده کشوده ندیم اندم و مدم الم گردیدند

همه جامه کرده سیاه و کبود	ز خون دل از چشمها رانده رود
همه بر سر افتانده از غصه خاک	چو جامه همه سینها کرده چاک
بکنند موی و شغوند روی	ز ده که بر آمد یکی هاو موی
که شاها دلیرا گوا سر و را	سرا تاجدارا مهیا داورا
تکهار گردان و پشت مهیا	سر تاجداران و شاه جهان
سرت افسر از خاک جوید همی	زمین خاک شاهان ببوید همی
گیاهی که روید ازین بوم و بر	نگون دارد از شرم خورشید سر
دریغ آن جهانگیر با دین و داد	که شد همچو گل در جوانی باد

دریغ آنچنان خسرو کامکار که رفت و سر آمد برو روزگار

مدت عمرش بازده سال و سلطنتش بقول اصح دو سال و چهارده روز بود این حادثه در سیزدهم ذی قعدة سنه سبع و ستین و ثمانمائه روی نمود و الله تعالی اعلم

### ذکر سلطنت اشجع السلاطین سلطان محمد شاه ابن سلطان همایون شاه طالب راه

بعد از واقعه سلطان جنت مکان نظام شاه طالب راه امرا و وزرا و اشراف و اعیان و سران سیاه بر سلطنت پراورش سلطان محمد شاه که در سن ده سالگی بود اتفاق فرموده در تاریخ مذکور سریر سلطنت و مسند خلافت را بوجود شریف آن نازده سال بوستان اقبال جاء و جلال افزودند و بدستور معهود هنگام جلوس سلطانی بر مسند جهانپایی حضرت ملائکه المشائخ محب الله و سید شریف سید منجمله ابن سید حنیف حاضر گشته آنحضرت را بر سریر خلافت اجلاس فرمودند و چپه از دیار عمر و دولت آنحضرت و تهنیت سلطنت فاتحه خوانده زبان دنا و ثنا کشودند امرا و سران سیاه بشرف بیعت استعداد یافته بلوازم نثار جان ایثار نمودند

روز همایون شه نیکیخت	بیسامد بر آمد بیسالی تخت
بر آمد بران تخت و اورنگ و گاه	بسر بر نهاد آن کیهانی کلاه
بزرگان بشادی بر آراستند	بی ورود و رامشگران خواستند
شاهی بر آفرین خواندند	نارنج همه جانب بر افشاندند

سلطان جهان پناه بیرو التقات و عنایت بر حال فضلا و علما و امرا و وزرا و سائر رعیت و سیاه انداخته همکنار باخلع فاخره و تشریفات متکثره بناوخت و معالای کافه برابرا را از جواهر و عطایا گرداوار ساخت و ابواب معدلت و احسان و شفقت و امتنان بر روی روزگار خواص و عوام بل کافه انام کشوده جمهور برابرا از سیاهی و رعایا در مهیا امن و امان مرفه الحال و فارغ الیال بیاسودند

جوان بود و شادان دل و راد مرده	بداد و به نیکی جهان شاد کرد
بقومی که اقبال خواهد خدای	دهد خسرو عادل نیک رای

والحق سلطان محمد شاه پادشاهی بود ذی شوکت و شهر بار عالی همت و سمت مملکت و اسباب مکتت و حشمت و وفور شوکت و عظمت آن پادشاه والا نهیت بجای رسیده بود که از ملاطین هندوستان مثل آن دیگری را دست نداده بود آنچه از بدایع آثار و غرائب اطوار و متکرم اخلاق و مراسم اتفاق آن خسرو آفاق بظهور آمده عشرت آن از آباء و اجداد عالی نژادش مدور نیافته از جمله تعجلات خسروانه و شوکت پادشاهانه ای آنکه هزار غلام ترک قیچاقی که آفتاب خاوری از شرم ظلمت جهان افروز شان روی در پرده حتی توارت بالحبیب کشیدی و زاهد شب زنده دار اگر جمال شان در خواب دیدی جبه خرقه پرهیز چون صبح از مهر شام زلف دلایز شان بدریدی

بخیوی برید و بهای گهر  
روان را بهشتاد پیونده ریخ  
بیسلا بکردار آزاد سرو  
دهشتان بنگی دل مستمند  
به پیشگر فروش و بپسره مهر  
خرد را بمرجان گوینده گنج  
برخ چون بهار و برفن تندو  
سر زلف در خلق جاها کند

در ملازمت سده سلطنت و پیشگاه خلافت با کمرهای مسیح و قباهای زرکش ملمع دست  
آرد بر کش نهاده هر کدام در مقام خویش سر مکنند در پیش ایستاده بودند و در دوران آن خسرو  
مکنند نشان قواعد عدل و انصاف بنوعی متبذ و موکد بود و مبنای ظلم و ستم بقانونی و بران  
و منهدم که -

نگردی هیچکس از ظلم فریاد  
بخیز مطرب کسی دهرن نبودی  
امانت در زمانش بحدی رسید  
نو گشتی زمین سرسبز شد حرم  
قبا کی کل بکشتی یاره از باد  
برهنه کی بخیز سوسن نبودی  
که منسوخ شد رسم بند کبک  
بر افتاد آئین ظلم و ستم  
بلا را نبودی دران بوم راه

در اوایل ایام سلطنت زمام مملکت و رعیت و رفق و رفیق امور جمیع بریت در قبضه اقتدار  
و اختیار ملک التجار خواجه محمودگان قرار گرفت و خواجه جهان ترکانی با استیلا بر ای ملک گرای  
ملکه دوران و قیدافه زمان مخدومه جهان و سایر امرا و اعیان ملت آنکه در زمان سلطان جنت آشیان از و  
در جنگ محمود خلجی تهاوی واقع شده بود سیاست رسید و پایه قدر ملک التجار از ترفع بملک ثابت و سیاه  
برآمده حکمش بر جمیع ممالک و ممالیک سلطان نافذ و روان گردید و در همان ایام نظام الملک را با سیاه  
بهرام انتقام بجهت اعلاء اعلام اسلام و اظهار دین سید انام و قلع قمع بنیاد شرک و ظلام بسوی قلعه کهرله نامزد  
فرمودند ملک مذکور با لشکر موفور منصور بعد از طی منازل و مراحل ظاهر قلعه کهرله را محاصره  
سیاه اسلام ساخت و قبه بارگاه بملک میر و ماه بر افراخت و اطراف و اکناف حصار را بمساکر نصرت شعار  
تقسیم فرموده بمحاصره مشغول گشت بعد از تدارک ایام محاصره محصوران آن حصار بزبان عجز و انکسار  
طالب امان شدند نظام الملک اهل قلعه را بقول و امان آیین و مطمئن ساخته از حصار بیرون آورد اما  
مقدم آن حصار که کافری بود غدار غدیری در خاطر خویش مخبر ساخته بود -

بوسواسی شیطان و جمل غرور  
کسی را که شد تیرد روز بهی  
شباید بیای شقاوت روان  
ز راه سعادت بیفتاد دور  
بادبار خود کوشد از ابلهی  
بسوی ملاک تن و قوت نجان

و در وقت گرفتن باین فرصت چکر که نظام الملک بشرب خنجر جانکه بشکافت و بیک  
خنجر آن سرور دین پرور را شهید ساخت فاشلی در تاریخ شهادتی قدمات شهیدا یافته القصه بعد از وقوع

این حادثه دلبران لشکر اسلام تیغ انتقام از نیام کین کشیده آن ملعون بی باک ناپاک را که بر چنین فعل  
شنیع مبادرت نموده بود با خیل و حشم و تبع و خدمش بر خاک هلاک و بوار انداخته و جهان را از لوث وجود  
آن ملاعین مردود پاک ساختند و آتش نهب و غارت در قلعه ولایت زده آنچه اطلاق مالیت بر آن توان  
نمود بدست تسلط و تغلب بردند و مساکن و اوطان عبده اوئان را با خاک یکسان نمودند -

کشادند رزم آوران دست قهر  
بکشتند خلق و بکندند شهر  
ز بیش و کم و نیک و بد خوب و زشت  
زمانه دران بوم چیزی نهشت  
نه کسی ماند و نه شهر و نه خواسته  
ازان بوم و بر دود برخواسته

نظام الملک مغفور در پسر خوانده داشت از غلامان عمایونتهای که خود تربیت نموده بود  
یکی را عبد الله یعززشان و دیگری را فتح الله وفاخان نام و لقب داده هر دو پسر نفس پدر را برداشته  
با لشکر ظفر اثر رو بدرگاه پادشاه بسر و بر نهادند و چون بیایه سریر خلافت مسیر رسیدند زمین ادب  
باب عبودیت بوسیده غنائی که آورده بودند کشیدند سلطان ممالک ستان پسران نظام الملک را بخلعت  
خسروانه و توازش پادشاهانه سرافراز ساخته تمام آن ولایت را با مضافات و منسوبیات بهجاگیر ایشان مرحمت  
فرمود و عبد الله را بخطاب عادلخانی و فتح الله را دریا خوانی مقلب نموده مرتبه ایشان را بر اعتال و  
اقران بیفزود و این واقعه در سنه سیمین و ثمانمیه روی نمود -

### ذکر میزبانی و زفاف حضرت سلیمان در کمال بهجت و شادمانی

درین سال خسرو فریدون خصال بمقتضای ثنا گویا ثنا سلوا بکاخ و زفاف رغبت فرموده فرمان  
افشا جریان صاحب قرانی بشبه اسباب میزبانی و ترتیب مقدمات طلوی و شادمانی صدور یافت -

غلامان شادمانه کار دان  
به بستند بر رسم خدمت هیان  
یکی جشن شاهانه کردند راست  
که بود اندوه هر چه اندیشه خواست

سیط رهین از کثرت فرش اکسون و دیبا مانند سیور مینا شد و بساط کوچه و بازار از بس تجمل  
و زیست بسیار و نعیبهای عجیب غریب حیرت افزای عقل و انا گشت -

تا آئین بزمگاهی ساز کردند  
کز آن فردوس را در باز کردند

روضة سلطنت و جلالت روز افزون از رشحات محاب فتح و فیروزی سر سبز و تازه و اسباب  
بهجت و شادمانی بیحد و اندازه نوای معطربان خوش الحان زمزمه طرب و شادمانی در عشرت گاه ناهید  
انداخته و نغمه سرای بزم بهجت و کامرانی با ترانه دوستگانی ساخته ساقیان سیمین ساق جامهای بلورین  
بر از می رنگین را بکسی چنین خود رواق و براق نموده به نشاء آن عقل و جان غشاق می ربودند  
و بخورشید جبین و سواد زلف مشکین و رشته در زمین روز و شب و آفتاب و پروین را در یک حین  
می نمودند -



زمانه برگ عشرت ساز کرده  
ز هر سو مطربان زهره آفتک  
لوا سازان نواها ساز کرده  
بدست ساقیان سیم و بیکر  
جهان را تازه شد رسم جوانی  
شهنشه بر فراز منسند ساز  
فرودان از جبینش فر شاهی  
سکرد منند عالی پناهنش  
برسم بندگان استاده بر بستی  
بخشمت هریکی افراسیانی  
سراسر در نشاط و کامرانی

فلک در های دولت باز کرده  
زده چنگ طرب در دامن چنگ  
سرود خرمی آفتاب کرده  
می آملی دودان در کاسه زو  
ذ بس عیش و نشاط و شادمانی  
بمشرت رنج سوز و گنج پرداز  
زمین تا آسمان نور الهی  
جهتی از بزرگان سیاحت  
مرهبریک ز رفعت آسمان سای  
سیمر سروری را آفتابی  
بفر دولت صاحب قرانی

دالایان اسرار اسطرلاب فلکی و دقیقه شناسان تقویم آسمانی ساعتی که زهره ازهر را با  
عشری سعادت گستر که سعد اکبر است نظر محبت پرور مواسلت و مواسلت بود و فرس قدر را از مقابله  
خورشید نور کمال انصافت بموصول موصول جهت انتظام در شاهوار درج صحت و طهارت در سلک از دواج  
و اقتران آن خورشید برج سلطنت و خلافت اختیار فرمودند و دران ساعت که سعادت بخش ساعات  
لایل و سهار بود عقد مواسلت که موجب نظام و انتظام دودمان زمان بود روی نمود.

حیذا عقدی که عقد ملک را داد انتظام  
حیذا عقدی که کرد و فرس عالم تمام  
تا درین بزم همایون گوهر افشانی کند  
آسمان از بدو فطرت پر جواهر داشت جام

بعد از اتمام و انجام مهمان میزبانی و انتظام امور سرور و شادمانی حضرت سلیمانی اکابر امرا  
و دوزا و سران سپاه و سایر لشکریان و خدم و حشم را چنانچه رسم سلاطین دکن بود بخلعت پادشاهانه  
و تشریف و انعام خسروانه بنواخت و کنار و جیب آرزو و امید را از رشحات سحاب ابر دست دریا نوال  
مالامال ساخت.

ز بس عطای کفش دادن آجیان گردید  
که بخل رسم توقف در انتظار شکست  
گرم بهمدش ز انگونه شد که مسک را  
ببذل مختصر آئین اختصار شکست  
بکثرتی در و گوهر ز دست جودش ریخت  
که در پروی هوا در دم ناز شکست

در خلال این احوال والی ولایت مالوه بجهة قلعه کهرله که از قدیم الایام تعلق بحکام مالوه  
داشت و درین اوقات امرای دکن متصرف شده بودند چنانچه سابقا - مت گذارش یافت شرف الملک نام شخصی را  
با نصف بسیار و هدایای بیش از شمار برصالت بیایه سریر خلافت معبر فرستاد چون رسول والی مالوه  
بدرگاه خلافت بناد رسید فرمان فضا جریان حضرت صاحب قرانی بیار دادن او اصدار یافت.

فرمود تا بر کف دادند راه  
درآمد رسول از در بدرگاه  
بعزت بیوسید روی زمین  
زوالی بر از یوزنی و آفرین

سر اوتان درگاه سلطان سوجب قرمان واجب الاطاعت آن رسول سخن دین را بیایه سریر قرمان  
انسان حاضر ساختند تا ساخت سلطنت را بلب ادب و عبودیت تقبیل نموده زبان بدعای خسرو فریدون لوا بر کشاد.

که بادا جهان از گران تا گران  
بفرمان صاحب قران جاودان  
چنان بادا گیتی که کامت بود  
فلک بنده اختر غلامت بود

بعد از ادای لوازم دعا و ثنا مکتوب والی هند و راه بندگان درگاه جهان بناد داده در مقام  
ابلاغ مراسم رسالت به ایستاد سلطان صاحب قران مضمون مکتوب شرف الملک را بسمع رضا اصفا  
فرموده شیخ ملک احمد محاسب را با نقایس اقمشه و اتمعه بمحابت مالوه نامزد نمود و چون شیخ  
ملک احمد مذکور بمندو رسیده با سلطان محمود ملاقات نمود و مهم طرفین را بصلح و سداد بنیاد نهاد  
عرشه داشتی بیایه سریر سلطنت معبر ارسال داشت جواب عریضه او از سدد خلافت بر بنجمه اصدار  
یافت عرشه داشت مخبر الملک بموقف عرض رسیده مضمون معلوم گردید چون آن مخبر الملک حلال  
خوار و هوا خواه حضرت علیه ماست بمقتضای کرمه و ان جنحوا السلم فاجتنب فرموده آمد تا با ایشان مقرر گرداند  
که آنچه از عطاات احمد اباد مهور که در عهد مقدسه حضرت سلیمانی سلطان احمد شاه ولی البهنی  
و سلطان الحلیم الکریم سلطان علاء الدین احمد شاه انار الله برهانها از ولایت کفاز مثنوح شده و در قبضه  
هون عمال این حضرت آمده و تا غایت طرف داری نظام الملک عوری و متعلقان او محصول آجانی بخزانه  
عاهره می آمده و الی یومنا هذا در تحت تصرف و تعمیر اینحضرت دست تعرض ازان کوتاه دارند و  
پیرامون مزاحمت و مزاحمت آن نگردند و مقام کهرله را چون از نقات معلوم شد که در عهد حضرت مقدسه سلطان  
احمد شاه ولی البهنی بهوشنگ شاه تعلق داشته ازیشان باشد و دیگری ولایت کفاز که تا غایت دیار حرست و هرگز  
فلهار شمار اسلام نکرده اند و پیوسته عرشه تاخت و تهب و اسر طرفین بوده بحکم جاهد الکفار و المناققین و  
اغلب علیهم هر که احق سبحانه و تعالی توفیق کرامت کند بشیخ جهاد داخل ولایات اسلام ازو سازد برین جمله  
عوائق و عهدی که قابل تبدیل نباشد متعذر دانیده مراجعت نماید و الطاف و اتفاق خسروانه در باره خود مضاعف  
شناسد بر حکم فرمان اعلی رود تا محل اوقضا باید بالامر الاعلی نفعه الله شرقاً و غرباً بالمشافه بالجمله  
شیخ ملک احمد بر حکم فرمان فضا جریان امور ملکی را انتظام داده عبود و موافق از جانبین استحکام  
یافت بعد ازان بیایه سریر خلافت معبر شتافت در اثناء این احوال سلطان فریدون خصال روزی بفتح و فیروزی  
بارعام داده امرا و ارکان دولت و اعیان حضرت را مخاطب ساخته بلفظ دربر بار این لآ لی شاهوار در سلک  
خطاب کشید که چون میانی دین و دولت بی تاسیس ارکان مشاورت استحکام پذیر نیست و قواعد ملک  
و ملت بی تمهید بنیاد حزم و احتیاط معبد نه پس اگر در کلیات امور بقول و افکار فحول غلاوا از باب  
دانش رجوع نما بند از منهج گردانی بعید نباشد چه حق تعالی مصطفی را صلی الله علیه و آله بحکم و شایرهم  
فی الامر فرمود تا اعش خود را از امتثال این حکم مستغنی ندانند و رسول صلی الله علیه و آله فرمود

که المشاوره حصن من القدامة و امان من الدلالة و مرضی علیه السلام فرموده نعم الموازرة المشاورة و بش الاستعداد الاستعداد غرض ازین کلام در مشورہ برای وزیر کافی رای عمل نمودن و مشیر صافی ضمیر که رای حوائش مراآت صدق و صفا و چون تیر فلک از سهو و خطا میرا معرا باشد اختیار فرمودن است چه حکما گفته اند که پادشاهان اعداد و سر افزان کامکار باید که بی مدد مشاورت بزرگان خرد دان در مصالح ملک مدخل نمایند و نظام احکام خود بتدبیر وزیران کامل و مشیران عاقل باز بندند تا بشوای مایشاور قوم الا هدم الله لا رشد امورهم هر چه از نشان صدور باید صلاح مقرون و امنیت عالم و جمعیت حال بنی آدم را متضمن باشد بنابرین باستصواب مخدومه جهان و قیدافه دوران که والد سلطان بود منصب وزارت و مسند حکومت و نظام مهام ملک و ملت بمستور عالمیان و آصف دوران خواجه محمود گاوآن مقوم گشته رفق و وفق جمیع امور جمهور برابرا برای ملک آزادی او که نعم الیدل جام جهان نما بود حواله شد و بیا به قدرش از یرتو نظر کیمیا اثر شهریار بحر و بر بادج فلک قمر ارتقا یافت بخطاب مستطاب خواجه جهان مخالمب و سرافراز گردید.

نکو سرش دید و صاحب قیاس سخن سنج و مقدار مردم شناس  
جهان دیده و دانش آموخته سفر کرده و صحبت آدوخته

لاجرم شهر یار عالی تبار دست تصرف او را بر جمیع ولایات آن دیار قوی مطلق ساخته اختیار کلی و جزئی مهمات در قبضه اقتدار او نهاد و بیس اهتمام آن آصف ملایمان احتیاج مهام خواص و عوام بلاد اسلام ید کافه امام حسب العرام نظام و انظام یافت و لمعات کفایت و درایت و اشاف نصرت و عدالتی بر قاطبه ملک و ملت یافت.

خدا ترس را بر رعیت گسار که معمار ملک است بر هر گسار  
بر لوت باش تا هر چه نیت کنی نظر بر صلاح رعیت کنی  
حرام است بر بادشاه خواب خوشی که باشد متعجب از قوی بادشاهی

و چون همت والا نهست آفتاب اثر برجیسی نظر پادشاه بحر و بر در کل حال اعم مطالب و اعظم مقاصد و مآرب تقویت دین قوم و اعلاء اعلام اسلام و انکسار شعار ارباب کفر و ظلام و احراز فضیلت جهاد با زمره شلال و فرقه فساد میدانست لاجرم اکثر اوقات فرخنده ساعات بغزوات مصروف داشته بر حکم وعده ان چندالهم الغالبون بهر جانب که توجه میفرمود چون دیگر سلاطین بمجرد اظهار اطاعت و انقیاد و ارسال تحف و هدایا اکتفا نمی فرمود و بتقبل باج و خراج الثقات نمی نمود تا آن دیار و حصار را بحوزه تسخیر و اقتدار در نمی آورد دست تسلط ازان کوتاه نمی فرمود بنابرین مملکت وسیع عریض بتصرف بندگانش درآمد چنانچه قبل ازان بتصرف هیچ یک از سلاطین در نیامده بود.

خدا هر کرا سرفرازی دهد میندار کارا بیازی دهد

بالحمله بعد از توفیق امور جمهور برای صومالیای دستور آصف نشان خواجه محمود گاوآن

المخاطب بخواجه جهان فرمان قضا جریان باجتماع لشکریان بهرام انتقام صدور یافته از دور و نزدیک سیاهی در کثرت مانند رنگ بلبان بی پایان و نامتناهی بدرگاه خلافتی پناه صاحب قرآن جمیع معنیه گردیدند چنانچه دیده خورشید و ماه مثل آن اجتماع در هیچ قری ندریده و کوش گردون گردان آوازه چنان سیاهی در هیچ دوران نشنیده.

شد آراسته لشکری صاحب که پوشیده گردش رخ آفتاب  
سیاه اندر آمد همی فوج فوج چو دریای جوشان که آید موج  
بقوت آب داده همه تیغ را سنان در جگر دوخته تیغ را

صاحب قرآن کبشی ستان با سیاه بکران و دلبران رستم توان مریخ ستان دایت فتح آیت را برافراخته نشان بکران بزم رزم و جهاد گرفته بلاد هبل و با کرکوت معطوف ساخته چون شمع دایات صیرت آیات بر اطراف آن ولایات پرتو انداخته غبار موکب همایون روز روشن بران تیره بختان مقهور مانند شب دیجور ظلمانی ساخت عساکر نصرت مآثر حصار کفاز نا بکار را خاتم وار در میان گرفته سرگشتگان باده شالالت و جیالت را در معنیق محاصره گرفتار ساخته از جواب سورن انداخته دایت شجاعت برافراختند و صدای نفیر و کوس جنگ بگوش جرج بلنگ رنگ رسانیده دست به تیر و ناوک و توپ و تفنگ بردند.

سپه چوین قلعه رسیدند تنگ برآمد زهر چاهی کوس جنگ  
قیچی زهر گشته بگمشند عراده زهر سو بر افراشتند  
که هر کسی که چند فراز فصل بناوکه زندش که گردد قتل  
چو مرکبان خودان توصف رزم ساز یکی در تشیب و یکی بر فراز

از طرفین بنوعی ایران محاصره ملتعب و فروزان گردید که تیغ بهرام در طبقه پنجم حصار ایلی چون آهن در کوره حدادان آفته شد و عالم حمله نواز از شعله خشم شیران رزمساز در سوز و گداز آمد.

ز بی کوشش و جوشش آن سیاه بلرزید مهر و نهان گشت ماه  
غصبات دلاور شکست بر بلرزید چنگ و دل شیر بر

از تپست حمله نهنگان آنچه و غا و قوت سر پنجه شیران شده صفا اهل حصار را مضمون افا زلزات الارض زلزالها برای العین مشاهده گشت و صدای کوه نای اشکر قیامت حشر را صور محشر تصور نموده دست از جان شیران بآب تیغ کین شستند کوه از توهم آنکه مگر روز رستاخیز است بیم آن بود که بیاد بنسفا ربن نسفا بر رود و بسط زمین صفت قاعا متصفا گیرد.

نو گفتی سپهر بلند اقتدار کند اهل آن قلعه را سنگسار  
کسی را که با شاد دل است راست اگر بر سرش سنگ بار و راست



آخر الامر کار محمودان حصار باضطراب و اضطراب انجامیده دلبران شیر شکار بدست تسلط و اقتدار قهرا قهرا حصار مسخر و مفتوح ساختند و جهان را از لوت وجود کفار خاکسار بآب تیغ آتشبار شسته آتش غارت و تاراج در مساکن و منازل ایشان انداختند و آنچه قابل تاراج بود بقما نموده ما بقی را با خاک یکسان ساختند.

دران دشت شد بر سیه تنگ جای	ز بس غارتی برده و چارهای
سراسر شد آن لشکر آراسته	ز اسب و سلاح و زر و خواسته
شد از صدمه قهر زیر و زیر	همه بوم بد خواب بیداد گر
نمک اندران مرز چیزی بجای	همه گشته شد طعمه چار بای

بالجمله سلطان ممالک ستان را دران بوزش حصار هلی و با رکوت با باقی قلاع و بلاد آن دیار در حیز تسخیر و حوزه تصرف و اقتدار بندگان درگاه عرش اشتباه درآمد رابان آن حدود سر بر خط عبودیت و انقیاد نهاده بقدم اطاعت و مالکداری پیش آمدند و خراج ولایات خویش بخزانة عامره رسانیده از سلطوت عساکر کردن مأثر امان یافتند بعد ازان سلطان صاحب قرآن با فتح و نصرت همعنان بسوی مستقر سریر سلطنت و خلافت رایت نصرت آیت برافراخت.

بر اعدای دولت مظفر شده	سیاه از غنیمت توانگر شده
همه دشمنان کشته با رانده	اسبان به بندش بسی مانده
دیار بد اندیش را سر بر	همه رفته و کرده زیر و زیر

و یرتو التفات بحال رعایا و زیرستان انداخته همکنان را از فیض عدل و احسان مرفه و شادان ساخت.

### ذکر نامزد فرمودن سلطان ممالک دکن خواجه محمود گوان را با سپاه صف شکن بجهاد مشرکین کوکن

چون سلطان کیتی ستان یکچندی در مستقر سریر جهانبانی بعیش و کامرانی اشتغال فرمود خیال غزا و جهاد و کوشش مشرکین و ارباب شلال قلاع و جبال کوکن از خاطر اشرف شهریار دکن سر بر زده امرا و ارکان دولت را طلب نموده ما فی التسخیر خویش را تقریر فرمود دستور جهان و آسف دوران خواجه محمود گوان از میان اعیان بر پای خاسته زمین عبودیت بوسیده بعرض غدیر جهان رسانید.

نهاده از میان گوان پیش پای	ابر شاه کرد آفرین خدای
که بادا فلک زیر فرمان تو	بکیتی پراکنده بیسان تو
بر آدم من ای شاه این کام تو	بجویم بکیتی بجز نام تو
من آمم بفرمان بدین کار پیش	ز بهر تو دارم تن و جان خویش

ازین پس همه نوبت ماست رزم  
چرا جای تختست و هنگام بزم  
چه باید برین دشت چندین سوار  
چو سلطان شود خود سوی کارزار

ما بندگان نطق عبودیت و جان سیاری بر میان جان بسته ایم و از تعبی که در ارتکاب محارب بنفس اقدس رسد دلخسته اگر فرمان قضا جریان عز مدور باید بنده درگاه با سپاه شجاعت دستگاه بدین خدمت گمر بسته بعون غنایت الهی و فر دولت شهنشاهی تمام قلاع و بلاد آن دیار را از کفار خاکسار خالی ساخته مسخر نماید تا اخبار اقدس بندگان سلطان را ازین اندیشه فراغت حاصل آید سلطان ممالک ستان را بغایت مستحسن افتاده خواجه جهان را بعواطف و مراحم بادشاهانه خلعت خاص اختصاص بخشیده جمعی از امرا و سران سپاه همراه آن آصف سلیمان جام بتسخیر ولایت کوکن تعین کرداید خواجه جهان با سپاه گران از دارالسلطنه بدر نهضت فرموده در موضع کلایور نزول نمود و بتوجه اسباب قتال و جدال مشغول گشته لشکری که دران حدود بود طلب فرمود از جانب جئیر و چائنه اسعد خان با سپاه فراوان بخواجه جهان ملحق گردید و کشور خان نیز با لشکر ظفر اثر از طرف وایول و کرهر رسید بالجمله چون سپاه بسیار مجتمع گردید خواجه جهان بعون غنایت یزدان متوجه متصرفین آن سر زمین گشت و برگی که پناه و گریزگاه آن روسپاهان گمراه بود نصرت پناه را به بریدن و سوختن آن امر فرود چون کفار خاکسار آن دیار خیردار شدند بسان مور و ملخ با یکدیگر اتفاق نموده در مقام مقابله و مقاتله در آمدند و قریب پنجاه جنگ میان لشکر اسلام و آن قوم بی تنگ و نام روی نمود بعد ازان ایام برشکال در رسیده ابر مانند دیده عشاق فراق دیده هجران کشیده طوفان مثال فروبارد.

طوفان ازان دیار بر آمد تو کفتی ابر  
آدم شنیده بود صدای دعای نوح

لاحرم دستور ستوده خصال خیال قتال و جدال در باقی کرده با سپاه منصور بمقام کلایور معاودت فرموده تا اقصای هدایت و طاعت هوا و کثرت کل و لای توقف نمود بعد ازان که دیده ابر چهره هوا تیرگی و بکارا بشکفتگی و سفا مبدل ساخت دیگر باز خواجه جهان لوای شجاعت و کشور کشائی بر افراخته به تسخیر دیار کفار پرداخت و بسطوت بهادران رستم شمار مصدوقه آن زلزله الساعه شئی عظیم دران بلاد و دیار انداخت و اول مرتبه متوجه حصار ژیکه گشته بمجده رسیدن آن قلعه را مسخر ساخت و از آنجا بجانب قلعه عاجالاه توجیه فرموده آن حصار را ابر در کمال استعمال از روی تسلط و استقلال در حوزه تسخیر و اقتدار در آورد بعد ازان لشکر ظفر اثر بجانب قلعه سنکیر که در مرات و استحکام نانی التین حصار حبیر بود.

دزی بود با آسمان هم نورد	نبرده کسی نام او در نبرد
امید سلاطین کیتی ستان	بکلی گشته ز تسخیر آن

و کفره الحدود در زمان سابق خلف حسن ملک التجار را با بسیاری دلبران شجاعت آثار دین دار شهید ساخته بودند و درین اوراق سمت کذارش یافته توجیه فرموده رای سنکیر چون خبر توجه آن

دور شایگان با سپاه دلیر استماع فرمود و تسخیر قلاع حصان آن سر زمین نیز شنیده بود از سطوت لشکر قیامت حشر نظر آن هراسان و منتظر گشته از عاقبت آن قتال و جدال اندیشه مند شده با خود گفت:

بشیر از چه شیری ز شیر افکنان	دلیری ملکن با دلیر افکنان
گوین جوان گرچه باشد دلیر	عنان به که برآورد از لاله شیر
سر بپیچد آفتاب مناز	که آشکاراند آفتاب کدابر
هشو غره گر زور بازوت هست	که بسیار دست بالای دست

لاجرم کسی خدمت خواجه جهان فرستاده از روی عجز و استغناء تمام طالب امان کرد و قلعه جلند را تسلیم گماشتگان آصف دوران خواجه جهان نمود بالجمله دستور بی عمل قریب دو سال دران بلاد و جبال گشته ضرب تیغ آبدار آشبار بسیاری ازان کفار خاکسار را گشته بدار البواب فرستاد و اکثر قلاع و بلاد آن دیار را از دست ادبای شرک و ضلال انتزاع نموده آتش نهب و تاراج در خان و مان عبده اوتان انداخته غنایم فراوان و اموال بی پایان از اسپان سبا جولان و قبالان فلک توان سپهر دوران بیرون از حد قیاس و شمار بدست دستور آصف آثار سلیمان اطوار افتاد.

بسی اسپ با دین و بر کشتوان	بلند و قوی مغز و با استخوان
سبق برده از آهوان در شتاب	بگرمی چو آتش برمی چو آب
بصر از مرغیان سبکتر تر	بدریا در از ماهیان نیز تر
ز دینار و یاقوت و متک و عبیر	ز دینا و زربفت و خز و حریر
ز چینی سیخ و خطائی پرند	کدشته ز اندوخته چون و چند
رد و دیور و گوهر شاهوار	ز هر گونه چیزی که آید بکار

بالجمله خواجه جهان با غنایم موفور و اموال نا محصور قرین شادمانی و سرور با لشکر منصور رو بدوگاه پادشاه دین پناه آورده بعد از قطع مسافت بجز بساطیوس حضرت معزز و مشرف شد و چندان بیشک از غنایمی که دران فتوحات بدستش افتاده بود گذرانید که دیده ناظران دران حیران گردید.

زمین بوسه داد و تن گشاید	ز زان بس بسی بیشکها کشید
شهنشه بسی آفرین خواندش	بجای سزاوار بنشاندش

سلطان ممالک ستان دران روز خواجه جهان را بنوازش و عواطف پادشاهانه از جمع اکفا و اقرا ممتاز و مستثنی ساخته بخطاب مجلس کرم و منصب عظیم اعظم همایون مخدوم خواجه جهان مخاطب و سرا فراز فرموده فرمان فنا جویان شرف نفاذ یافت که در مجلس همایون از اکابر و اعیان هیچکس بر خواجه جهان تقدیم ننماید و منصب حکومت تمام ممالک دکن با استقلال و استحقاق برای صوابنای آن دستور آفاق و مخدوم علی الاطلاق مقررش باشد.

چو دستور باشد چنین کاردان  
تم شه را خرد نیز بسیار داند

و در همین سال ملکه ملک خمال قیضا فیه زمان و مخدومه جهان سرای جاودان را بر دنیای بی بقای دون اختیار فرموده روح مطهرش از قالب معطر بسوی فردوس اخضر انتقال فرمود علیها رحمة الله الملك المعبد.

چنین است این منزل پر هوس  
نماید دور جاودان هیچکس

و در سنه خمس و سبعین و ثمانیبه از افق سلطنت و مشرق خلافت رخشنده اختری طلوع فرمود که از غره جبین مبینش دلایل حشمت و سروری و علامات سلطنت و رعیت پروری کالشمس فی رابعة النهار سامع و لایع بود.

چو از مادر مهربان شد جدا	سبک ناخشنودش بر یاد شا
جهان بخش را لب پر از خنده شد	که خورشید اقبال تانمند شد
همی تافت زه فی شاهنشهی	چو ماه دو هفته ر سرو سی
شه از مهر فرزند فیروز بخت	سر گنج بکشد و بر شد بخت

شهربار جهان را از طلوع آن آفتاب تا بان انواع بهجت و شادمانی رخ نموده آن نیر برج سلطنت بمقتضای طالع مسعود سلطان محمود موسوم گشت در خلال این احوال قاسدی از ولایت تلنگ رسیده بعرض بندگان آستان خلافت آشیان رسانید که اوربای امین که مقدم رابان بیدین ممالک تلنگ بود مادم اللذات بر سرش ناخته روح کینش را باسل الساقین انداخت و عالم از لوت وجودش مصفا ساخت سلطان کیتی ستان را از استماع این خبیر بهجت اثر خیال عبور آنحدود در خاطر خطور فرموده عزیمت آن ممالک دست در دامن دمت والا نیت آویخت لاجرم با امرا و ارکان دولت درین باب مشورت فرموده ملک نظام الملک بحری که از نواختن همایون شاهی بود خدمت نموده عرضداشت که اگر حکم جهانمطاع صادر گزیده بشود باین خدمت کمر بندد و دقیقه از لوازم خدمتگاری و جان سپاری را عریض نداشته باین دولت روز افزون ممالک تلنگ را مستخلص سازد شهربار جهان همان زمان نظام الملک را بخلعت خاص اختصاص بخشیده بابضی از امرا و اعیان بدانصوب روان فرمود.

یکی خلعتش داد و زرین کمر	روان شد بهکم شه ناجور
سپید بفرمان شاه جهان	روان کرد لشکر چو کار آگاهان
سراپ سید رایت افراختند	سوی مرز اعدای دین ناخشنود

کفار خاکسار آن دیار چون خبر توجه عساکر نصرت شمار شهربار افندیدار تبار استماع نمودند لشکری در عدد و عدت بیشتر از مور و ملخ و در گرمی و حدت چون شراره درخز جمع ساخته در مقام مقابله و مقاله سپاه ظفر شاه اسلام درآمدند اما هر چند جد و جهد نمودند که و فرشتان در پیش دلبران ظفر اثر حرکت المدیجی پیش نمود و چهره مقصودشان در آینه مراد جلوه گر بود ناچار فرار برقرار



اختیار نموده پشت بشیران عرصه کار زار داده و بادی انبزام نهادند دلبران رستم آئین مشرکان بیدین را تعاقب نموده تیغ کین دران مردودان لعین نهاده داد مبارزت و شجاعت دادند.

سپه جهانگیر صاحبقران	چو بشتافتند از پی دشمنان
رسیدند شمشیر بران بجنگ	بان روز برکنگتن بیدرتنگ
نگشتند زبشان ز اندازه بیش	وگر ماند ازینان کسی بود ریش

ظالم الملك بحری بعد از فتح و نصرت غنان بگران بصوب قلعه راج مندوری معطوف داشته باندک توجیهی آن حصار را در قبضه تسخیر و اقتدار در آورده از اینجا بصوب قلعه کندیر که برقله کوهی در غایت استعلا و ارتفاع واقع است علو باره آن حصار که بر یاره خاره سپهر آثار واقع شده بدرجه ایست که پاسبانی از آسیب شیر فلک در خطر است و زرفی خندش بجهتینی که اگر دریش سبزه دمد از تعرض کار زمین بر حد از پهنادری خندش سرین فلک نتواند گذشت و مرغ برکنگنه اش بر فرض وصول از شدت حرارت نتواند نشست.

فلک مثال حصارى که سد انگشت	بدی به نسبت اوضاع عتکوت قرار
بغایتی ز بلندى که عقل نتواند	کمند فکر فکندن بطرف بام حصار
زمحکمی بطریق که منجیق سپهر	بستک حادثه گاهش نکندی از دیوار

توجه فرموده بمحاصره آن حصار سپهر آثار اشتغال نمود و بعد از سعی واجتهاد دلبران رستم نهاد آن قلعه البرز بنیاد نیز که ما صدق سعاد شاد بود بر دست شیران بیشه هیچا بکناده مثل سایر قلاع و بلاد بتصرف بندگان شهریار با دین و داد درآمد بالجله ملک نظام الملک اکثر قلاع آن دیار و بقاع را مفتوح ساخته باقطاع اعرا و وزرا مقرر فرمود و بعبه بوسی درگاه خلایق پناه شناخته سعادت بساطلبوس دریافت و غنائمی که از بلاد مشرکین بدست حامیان دین معین افتاده بود بنظر اشرف آورده بخلعت پادشاهانه و نوازش خسروانه اختصاص یافت و در همین اوقات دستور آسف سفات سلیمان نشان خواجه جهان در بازار شهر بیدر چهار طاق و مدرسه بنا فرمود که فلک سرگردان با وجود چندین دیده و دوام دوران مثل آن بنای در آفاق نهدیده بود معمار همش در اندک زمانی چنان عمارتی بر فلک برافراشت که تا معمار قدرت و السماء بنیها باید و انالوموسون از ابداع و الارض فرشتها نعم الماهدون پرداخته مهندس گردون عمارتی چنان در معموره جهان نساخته گوئیا حکیم انوری در وصف آن عمارت نالی که در ارتفاع و لطافت غیرت اقزای فلک مشغریست این اتمار آبدار در سلک نظم کعبه.

ای بخوبی و خرمی چو بهار	گشته در دیده بهار لکر
از سیهرت برصفت آمده تنگ	و ز بهشت شزعت آمده عمار
گشته بساطل ز نور دیوارت	از دورنگی که داشت لیل و نهار
در دماغ فلک صدای دوت	کرده تالیف لحن موسیقار

آسمان زیر دست پایه تست ورنه کردی ستاره بر تو نثار

مولانا محمود بدر شیرازی در تاریخ بنای آن مدرسه و فیه مقدار این رباعی انشا نموده.

این مدرسه رفیع محمود بنا	چون کعبه شد است قبله اهل صفا
آثار قبول بیت که تاریخش	از آیه زینا نقل منا

و تا زمان تحریر این اوراق که هزار سال از هجرت گذشته هنوز آن عمارت و چهار طاق در زهت و لطافت انگشت نمای آفاق است.

### ذکر فتح قلعه ویراگر بر دست لشکر ظفر اثر

و در سنه تسع و سبعین و اتمالیایه روزی سلطان کیتی ستان بفتح و فیروزی بر اورنگ جهانیانی برآمده اعرا و اعیان حضرت را باز داد و زبان الهام بیان گذرانید که منهبان بمسامع عزوجلان ما رسانیدند آنکه موضع ویراگر که در تصرف جنسنگ رای تا سیاس است معدن الماس است بخاطر اشرف خطوط میکند که آن موضع نیز مثل سایر محالک در حوزه تصرف بندگان این درگاه عرش اشتباه در آید و دران ولایت شمار اسلام ظهور یافته علامات کفر و ظلام و شرک اختفا یابد مجلس رفیع عبد الله عادلخان و بروایتی فتح الله دریا خان علی اختلاف الروایات برخاسته زمین ادب بوسیده برض اشرف رسانید که بنده درگاه اهدوار است که این خدمت به بنده رجوع شود تا اگر جان سیاری بر میان بسته بهون غایت بیچون و بیمن دولت روز افزون حصار ویراگر را مسخر سازد و خاک ادبار در دیده خاکاران آن دیار اندازد سلطان ممالک ستان عادل خان را بموافقت و تشایات پادشاهانه سر افراز فرموده بخلعت خاس اختصاص بخشید و با بعضی از اعرا و وزرا بدانصوب نامزد فرمود عادل خان مذکور یا سپاه موفور بجانب ویراگر نهضت نموده بعد از طی مسافت حوالی آن حصار را مضرب خیام نصرت فرجام لشکریان ظفر شمار ساخت سپاه نصرت پناه اطراف آن حصار را که در استواری و ارتفاع ضرب المثل سایر جبال و قلاع بود و سپهر مینا رنگ مانند خرف پاره در دامن او می نمود، ع سپهرش بدوران سازد خراب، در میان گرفته بمحاصره مشغول گشتند دلبران لشکر فیروزی اثر دست جلالت از آستین همت و شجاعت برآورده پای مردانگی در میدان تسخیر آن حصار نهادند و بزور بازوی شجاعت و حرمت کار محصوران دشوار ساختند.

بر آمد خروشین کار زار	بفتح و ظفر لشکر شهریار
سوی باره در نهادند روی	همه سرکن و بر دل و جنگجوی

جنسنگ رای چون قوت بازوی دلبران شیر شکار و سر پنجه شیران پیشه کار زار مشاهده نمود هراس بیقیاس بر او مسقولی گشته از روی عجز و انکسار بر زبان اعتداز و استغفار طالب امان و زبهار گردید رسول چرب زبان سخن دان بخدمت رفیع عادل خان فرستاده اظهار اطاعت و انقیاد نمود و معروض داشت که اگر قولنامه امان خان و مان و فرزندان مرحمت فرمایند هرآنکه حصار را تسلیم

بندگان شهریار سپهر اقتدار نماید عادل خان بعد از آنکه مرسل داشته حصارى بآن استوارى را بمون عنايت بارى و شكوه دولت شهربارى مسخر ساخت و جمعى از دليران سپاه را بمحافظت آن حصار برگماشته خود با ساير سپاه بجانب درگاه خلايق پناه رايست نصرت آيت بر فراخت چون بجز بساط بوس حضرت سلطمانى معزز گرديد بوشكش بسوار از غايبى متمم و افنده و طرب و لطايف جواهر زواهر كه غنيمت عساكر نصرت مآثر شده بود بنظر اشرف بندگان سلطمانى درآورده منظور انتظار شهربارى گشت سلطان ممالك ستان عادل خان را بعنايت و نوازش بسيار ممتاز و سرافراز ساخته بخلعت خاص اختصاص داد و ولايتى كه تسخير نموده بود بمقامش و جاگيرش تفويض فرمود

### ذكر توجبه عساكر نصرت مآثر حضرت سلطان گيتى ستان بدفع بر كشته بى ايمان

در همين سال و در خلال اين احوال آصف سلطمان خصال و دستور ارسطو فعال مخدوم زمان و خواجه جهان محمود گوان بمسامع عز و جلال بندگان صاحب قران رسانيد كه بر كشته غدار نابكار سر از حيز اطاعت بيرون برده بهرام خوارى علم بغي و طغيان و رايست كفر و عدوان بر افراخته است و بالسكر بسيار جزيره كوه را تاخته اگر فرمان جهان مطاع آفتاب اوقاف لازال نافذ اى الاقطاع و الارباع صدور يابد بنده متوجه دفع اين فتنه گشته آن ملعون مطعون را گوشمال بسزا داده تمام ولايت كنيزه و بيچانكر را مسخر ساخته داخل ولايت اسلام نمايد سلطان ممالك ستان از ظهور و دليرى آن وزير صافى ضمير بى نظير تعجب فرموده اورا تحصيل بسيار نمود و فراوان بستود اما بذات اشرف باحراز سعادت غزا و جهاد رغبته فرموده فرمان جهان مطاع با حصار عساكر نصرت مآثر اصدار يافته از هر ديار و كشور لشكر بيحد و هر روى بدوگاه پادشاه بحر و بر نهادند

سپاهى ز كثر قرون از شهاب	ظفر يشكن تسلط شمار
بهيچا چو آشفته بيلان مست	همه تيزه و كرز و خنجر بدست
گرفته سبزه ز چرم نهنگ	برافكنده بر گشوان پلنگ
نه از مرگ شان باك و نه از تبخ و تير	نه از آب بيم و نه ز آتش گزير

سلطان ممالك ستان مكشوف حفظ حمايت يزدان با سپاهى افزون از قطرات باران و بيشتر از رنگ بيايان عشان يكران گيتى ستان بصوب حصار پلنگاوه معطوف فرمود و آن قلعه ايست در ممانت و حصانت از ساير قلاع ملك دكن ممتاز و مستثنى از اساس باوه تا كنگره تمام از احجار تراشيد برآورده و خندقى عميق دور آن فروبرده و باب رسانيده

بيخش به نصيب برده آهنگ	زاسوى سبك هزار فرسنگ
نيغش بفرز برده خرگاه	زاسوى فلگ بالها راه

مركب همابون بعد از طى مسافت حوالى آن حصار را مضرب خيام نصرت قريجام ساخت و قبه

بارگاه فلگ اشتباه باوج سپهر مهر و ماه پراخت شهریار خورشيد اقتدار پرتو اهتمام بر تسخير آن حصار خبير آثار انداخته حكم جهان مطاع بنفاد پيوست كه سپاه ظفر شمار در برابر آن حصارى درغايست استحکام و استوارى پرافرزند معماران درگاه زمين حصار را بر امرا و سران سپاه منقسم ساختند و در اندك روزى بعد استوارى آن حصارى بر افراختند و برج و باره آن را باقسام توپ و تفنگ و منجنيق و سائر آلات جنگ منجون ساختند و همه ووزه از ستيز و آويز تهيب روز رستاخيز در حصار كفار مى انداختند و بضرب توپ و منجنيق برج و باره و ساكن و منازل كفره را ويران مى ساختند و خندقش را بجاك و خاشاك مى اياشتند چون مدنى برين منوال لشكر اسلام با ارباب ضلال بچنگ و جدال قيام نمودند رعب و هراس تمام از سپاه اسلام بر مضائر و قلوب اصحاب شرك و ظلام مستولى گشته باى ثبات و قرار شان تزلزل پزير گرديد بر كشته كه مقدم ارباب جهنم بود چون وهم و هراس اشباع و اتباع خویش مشاهده نمود خواست كه بگر و قرب تدبيرى انگيزد تا سپاه نصرت پناه از حوالى حصار آن گمراه برخيزد

بد انديش فرسيد از بين داورى بتدبير جست از خيره ياورى

لاجرم كسى نزد امرا و ارکان دولت قاهره فرستاده ايشان را بطمع مال و مثال فريب داد تا سلطان را بهر طريق كه دانند و توانند از سر تسخير آن حصار بگذرانند روز ديگر چون امرا بشرف زمين بوس مشرف شدند متفق اللفظ و المعنى در باب شفاعت بر كشته ملعون كامه بعرض همابون رسانيدند صاحب قران جهان چون اتفاق امرا و اعيان در شفاعت عبده اوتان مشاهده فرمود بخنديد خنديدنى زهر خند و بر زبان الهام بيان گذرانيد كه بر كشته لعين را چه يا راي اين باشد كه با عساكر نصرت مآثر مقابله و مقاتله نمايد يا در مقام مخالفت قرار آيد

سك گيتى روياه تا زورمند	كه شير زبان را رساند گزند
پلنگى كه نرسد ز روياه پير	بسوزاد مغزش ز سرمه نير
سكى را چه باره كه بافتد شير	بروياه بازي در آيد دلير
مرا زيبه اورنگ فرماندهى	كه تاج كيان بافت از عن مهمى
بجز من كه باشد كه اندر جهان	نشيند بر اورنگ فرماندهاين

چه اولاد در بنى نوع انسانى اسم سلطاني و خطاب كيانى از آبا و اجداد عالى قبار ماكه از بهمن اسفند يار تا كيو مرث نامدار شاه و شهر بار برده اند ظهور يافته بتوفيق رتائى و بعون عنايت يزدانى آن ملعون مخدول را با ساير عتاييرش هبزم جهنم گردانم تا ديگر متمردان را موجب عزت كرده بشايرين از قهرمان ختم جهانسوز سلطاني فرمان قضا جريان بنفاد پيوست كه لشكر يان بهرام اشقام بجد و جهد تمام براسم مبارزت و غزا و لوازم كارزار و جهاد و قلع و قمع ماده فتنه و فساد قيام و اقدام نمايند دليران شير شكاف بيكار بيراهون حصار را چون حوادث روزگار درميان گرفته بزور بازوى شهامت و صرامت ناسخ آثار رستم و اسفند يار شداد

دليران سوي رزم كرده راي تو كفتى كه عالم بر آمد ز جاي



جهان گشت یر داروگیر ببرد شد از بیم رخسار خورشید زرد  
بلرزید کوه و بجنبید دشت غریب از نیم آسمان در گذشت

شهر یار کامگار بجهت مشاهده کار زار و تقویت قلوب دلیران شیر شکار بر ابلق سپهر رفتار سوار  
گشته از قر و شکوه سلطانی قوت سپاه نصرت پناه یکی هزار گردید و از رزم و پیگار نهیب روز رستاخیز  
آتشکرا ساختند و هراس بقیاس دو قواد کفار بد نهاد انداختند چون بر کینه اضطراب اهل حصار بدید بر  
خود بلرزید و فرزندان خود را بیکبار از حصار بر زمین بوس شهریار جم اقدار فرستاده خود در برابر  
بارگاه فلک اشتباه بر برجی برآمده رستم در گردن خویش استوار ساخت و خود را بر ستونی سته  
مانند بندیان بایسقاد و سلطان مالک ستان از مشاهده آن و آمدن فرزندان آن بیچاره پریشان پریشان  
فرح فرموده دریای بیکران مرحمت خاقان جهان متموج و تلاطم گشته بزال غو مصاحف جرایم آن قوم  
هائم نام را از غبار هفوات و زلات شسته قلم امان بر جان و خان و مان آن جمع پشمان کشید -

با غو خسروانه چه سنجید گناه خصم دریا ز باد گرد قتان تیره گئی شود

و حصار آن خاکسار شرعار را بدستور آسف آثار بخشید خواجه علی ملک التاجار که ولد  
دستور کفایت شعار بود این بیت انشا نمود -

گفته دیری ست زای و سخت بگرفتش خدا هست آری حق تعالی دیر گیر و سخت گیر

بعد از آن سلطان گیتی ستان عثمان بکران فلک جولان بدوب مستقر سر بر سلطنت و خلافت  
معلوف ساخته موکب منصور در مقام بیجاپور چند روزی توقف فرمود و امرا و ارکان دولت را باطاف  
بادشاهانه و عنایات خسروانه اختصاص بخشیده همگان را بخلع فاخره و تشریفات متکانه سرافراز و ممتاز  
ساخت و بقدر خدمتگاری و فراخور جان سیاری یا به حرکت را بر افراخت بعد از آن بصوب دارالملک  
نصرت فرموده همدوی سال بامر خالق ذوالنمن در ملک دکن قحط عظیم روی نمود و چون مشاهده آن بلای  
ناگهانی از بیجاپور بود بقحط بیجا پور موسوم و مشهور گشت اثر آن قحط و تنگی باکثر بلاد و دیار رسید  
و خلق بسیار از محنت جور و بینوائی هلاک گردید بعد از آن افریدگار جهان و رزاق جنس حیوان  
ابواب فرج بر روی نوع انسان و سایر انواع حیوان کنوده برحمت بیکران خویش خلایق را از آن  
محنت و تشویش خلاصی بخشید الحمد لله علی نعمانه در خلال این احوال منهبان بسامع عز و جلال شهریار  
فریدون خصال رسانیدند که اورای غدا با سپاه بسیار از پیاده و سوار بولایت اسلام تاختن آورده ملک  
نظام الملک بصری که در آن محل سدی بود میان دیار کفر و ولایت ارباب ملل چون از کثرت لشکر  
کینه ور ازباب فتنه و اصحاب شر خبر یافت و طاقت مقاومت آن سپاه کینه خواه نداشت بجانب وزیر آباد  
شتافت فرمان قضا جریان از مکن عزوجل شرف اصدار یافت که عساکر نصرت مائر منصور بر سبیل  
استیصال در موضع ملک پور نزدیک اشور در کنار حوضی که محتویات ملک حسن نظام الملک بصری  
بود مجتمع کردند حسب الحکم جهانمطاع از هر دیار و بقاع سپاه ییجد و حصر رو بدان مقام نهادند و در

اندک زمانی بامر حضرت سلیمانی آقده لشکر فیروزی اثر دران موضع حاضر شدند که از لعات تیغ و  
ستان ایشان روی زمین چون سطح آسمان بر اختر تابان نمودی و بر سمند شیرنگ صبا دیور سریع العبور  
و بود میدان جولان تنگ بودی -

ز انبوه لشکر دران پهن دشت بعد حبله باد صبا میگذاشت  
سپاه سرافراز گیتی فروز سپاه اران جنگ آور کینه توز  
همه بادل شیر و نیروی ببر ز نوک سناها خراشیده ابر  
خروشدن کوس بر شد به اوج یزد گوهر تیغ بر چرخ موج

بعد از اجتماع سپاه نصرت پناه پادشاه جمجاه بعزیمت دفع فتنه بدخواه ملقوف حفظ و حمایت  
الله بر سمند جهان نورد سوار گشته -

نصرت عنان گرفته و اقبال در رکاب و آسمان رسیده شاتر بفتح باب

رايات نصرت آیات بصوب ولایات ارباب عتاد و اصحاب فساد بحرکت درآمد بعد از طی منازل  
و مراحل موکب گیتی ستان قریب حصار راج مندری رسیده سلطان سکندر نشان ازان لشکر پی پایان  
بیست هزار جوان دو اسبه انتخاب فرموده دستور زمان و آسف دوران خواجه محمود را در ملازمت  
شاهزاده دوران در اردوی همایون گذاشته بذات اقدس خویش با سپاه منتخب جلالت گیش راه راج  
مندری پیش گرفت و دران حین زنده خاندان حضرت سید المرسلین شاه معجب الله بیره شاه نعمت الله  
ظفر سان همعنان شهریار جهان بود چون بحوالی حصار راج مندری رسیدند نهر عظیم دیدند که  
ارستگ رای ببیدن با عفت لک پیاده لعین و پانصد زنجیر قبل مانند کوه آهنین در اطراف نهر قرار  
گرفته بودند و اینجانب آب خندقی عمیق حفر نموده بر کنار خندقی دیواری مانند سد سکندر بر فلک  
اخضر و سپهر ازرق بر افراخته و بتوپ و تفنگ و سایر ادوات جنگ مشحون ساخته با وجود این همه  
لشکر و کروفر و استعداد فتنه و شر چون خبر وصول سپاه نصرت پناه شنید از سلطوت و سولت لشکر  
قیامت اثر حذر لازم دانسته قرار بر قرار اختیار نمود بلی -

بود رزم صاحبقران و ستیز امان خانه جان خصم گریز

سلطان گیتی ستان چون بر فرار دشمنان واقف گشت ملک فتح الله دربا خان را با بعضی از  
اهراء لشکر منصور نامزد فرمود تا سپاه مقهور آن ملعون گمراه را تعاقب نموده در قتل و غارت نهایت  
سمی و جلالت بتقدیم رساند دریا خان مذکور با سپاه منصور آن مقهور را تعاقب نموده تا حصار راج مندری  
از عقب کفار خاکسار تاخته قلعه مذکور را محصور ساخت موکب همایون شهریار جهان نیز متعاقب  
بر جناح استیصال در حرکت آمده در پای حصار کفار دایم فتح آیت شهریار کامگار را بر فلک دوار  
برافراختند و از صدای کوس حربی و ناله نای رزمی توهم صور اسرافیل در دل آن ملاعین مخاذبل  
انداختند فرمان واجب الاذعان اصدار یافت که سپاه نصرت پناه اسلام حصار ارباب شرک و ظلام و

در میان گرفته بطرب توپ و تفنگ و نیز خدنگ و سایر آلات جنگ که بر محصوران تنگ ساخت  
دعای از روزگار آن قوم نابکار بر آید.

ز آواز گردان طرزد آه	زمین آمد از اهل اسیران شود
زهر سو چو تنک اندر آمد سیاه	یکی از کشتی برآمد سیاه
که بداران او بود شمشیر و نیز	چهار شد بگردان دروای قیر

دلبران و ستم توان قدم شجاعت در میدان مبارزت نهاده صربا نیز خدنگ و پیکان طعنه رنگ  
اندان مشرکان و از زده سان مغریل ساختند و هول روز قیامت از صغیر نیز بران در غل مشرکان انداختند.

کمان بر کرده و نیز خدنگ	بهرند از روی خموشید رنگ
ز پیکان غمی آتش افروختند	بمن برزود را غمی دوختند

و دیگر بآن رسیده بود که چهره فتح در آئینه مراد دلبران رستم نهاد نمایان شود یکبار  
سردار حصار فریاد الامان بگردون کردن رسانیده سلطان از غایت رحم و احسان برگشته آن بخت  
برگشتگان رخم غم و غفران کشید و قولنامه امان بآن سوارگان مرحمت فرموده مقدم حصار بایک راجع  
قبل منت البرو آواز ملازمت شهربار عالی تبار شتافته سعادت زمین بوس دریافت و خود را در سلک غلامان  
نرگ و تلنگ و حبش منتظم ساخت سلطان ممالک شان با جمعی از امرا و اعیان بر بالای انحصار سیمر آواز  
برآمده اشارت فرمود که ارباب دین و ملت دران مقام کفر و ضلالت بشرائط اذان و اقامت و صلوات  
و تحیات قیام نموده شعار اسلام آنگار ساختند و قلعه را بهمان کسی که با امان حصار تسلیم نموده بود  
تفویض فرمود.

شهنش ترست کرد و دامنش مثال که در قلعه هم او بود گروان

بعد از آن سلطان سلیمان نشان بافتح و ظفر همعنان برپاد پای سیمر جولان برآمده و ایات فتح  
آیات برافراخت و عنان بکران بصوب مستقر سریر تریا مکان معطوف ساخت و چون بر سریر خلافت  
عصیر استقرار یافت پرتو التفات بر حال لشکری و رعایا و کافه برایا انداخته ابواب معدلت و مرحمت  
بر روی روزگار ایشان مفتوح ساخت سران سپاه و دلبران شجاعت دستگاه را بعواطف و لوازش خسروانه شواخت

ز دریا دلی شام گردون شکوه	لوازش بسی کرد با آت گرو
سران سپاه را صکه برزند رنج	بغروارها داد دهنار و گنج

در خلال این احوال عادل شاه والی آقیر و برهان پور که پیوسته محکوم و مأمور سلاطین  
سکندر آقین دکن بود و خطبه و سکه بنام نامی این پادشاهان دارا نشان مزین نموده با ایشان دم مصادقت  
و موافقت میزد بهزمت ملازمت شهربار بحر و بر متوجه دار الملک بیدر کشته بشرف خدمت  
سلطان فریدون فر کیشرو معطر مشرف شد پادشاه فلک بارگاه چندگاهی با عادل شاه بساط عیش  
و نشاط گسترده براسم عشرت و شادمانی و لوازم بهجت و تفراتی مشغول گشت.

بفرمود شاه زمان و زمین	که سازند زمی چو خلد برین
بفرمان شه مجلس آراستند	فرودند شادی و غم آراستند
بگردون رسیده سر بارگاه	ز فر شه آراسته درگاه
نمای مغنی و آرای رود	بمالم فکنده سرای سرود
که بی شه زمانه زمینی عباد	ز دور زمانش زبانی عباد
جهان باد بکس عرمان او	خداوند کشتی تکمیل او

ذکر بهضت فرمودن سلطان گیتی ستان بجاوب گنج و آن حدود و کشته شدن

خواجه جهان باغوی حاسدان مردود

در شهر سته خسی و لعابین و ثمانیه منهبان اقبال بسامع عز و جلال سلطان فریدون  
فعال فرخنده خصال رسانیدند که حشم و رعایای قلعه کشندیر خال نبرد و بغی بر چهره حال خود کشیده  
سر از حیز اطاعت و اقیاد بیرون برده پای در دائره بی و طعنان و عناد نهاده اند و قضیه ایشان بقتله  
و فساد الجامده و از سر استظهار دست توسل در دامن حیات بر تنگ رای استوار ساخته  
خاطر بالکلیه از اطاعت اهل اسلام برداشته اند لاجرم اسهال و اعدام در تنبیه و گوشمال ایشان مستلزم  
ظهور قتنه و فساد و موجب خرابی دیار و بلاد است سلطان گیتی شان بعد از اطلاع بر خبر مذکور  
در رمضان سال مزبور باحضار لشکر منصور مثال داده با جمیع سپاه نصرت پناه شغل وقوع ماده قتنه و شر  
و دفع معاندان بیدادگر رایت جهان کنای ظفر بیکر بر افراخته و موکب همایون بکوچ متواتر بجانب کدور  
بیجانگر در حرکت آمد.

به پیروز رای شه نیکبخت	به تخت رونده بر آمد ز تخت
سر تاج برزد بسقف سپهر	بر افراخت رایت بر افروخت چهر

بعد از قطع مراحل لمعات مانعجه رابایات آفتاب اشراق بر اطراف حصار کشندیر پرتو انداخت  
سپاه نصرت شعار حوالی حصار را محضرب خیام نصرت فرجام ساختند و قبه بارگاه فلک اشتباه باوج  
مهر و ماه بر افراختند اشاره علیه غالبه در باب محاصره آن قلعه و مسدود ساختن ابواب و خول و خروج  
کفره فجیره بنفاد بیبوست بمجرد حرکت لشکر قیامت نبیست قرار و شکب از دل کفار حصار قرار جسته  
اضطراب و اضطراب تمام بر بواطن عبده اوتان و اسام راه یافته بی تدبیر مصالح تسخیر و ارسال رسولان  
نیزه و تیر آتش بیم و زندهار در فواد اهل قتنه و فساد افتاده لوای اطاعت و ایلی و رایت موافقت و یکدلی  
از بیروج و شرفات حصار بر افراشته سفار و کبار انگشت زندهار برداشته آیت ربنا ظلمنا انفسنا بر زبان راندند  
و از روی عجز و انکسار بلسان افتادار و استغفار معروض داشتند که موجب عدول از جاده اطاعت و  
سبب سلوک باده غوایت این بود که بعضی کار فرمانان درگاه فلک اشتباه که تدبیر استقامت مملکت  
و امر فرمایش حکومت مفوض برای ایشان است بنابر اغراض فاسده خویش طائفه ستم کیش جور اندیشی



که نظام معروف و بعضا مشغوف بودند بر ما گماشته ایشان دست تسلط و غلبه در مال و عرض ما دراز نمودند و از مراسم بیداد و لوایم فساد حقیقه غرضی نداشتند هر چند صورت حال خود را نیایه سریر نریختند مثال عیون داشتیم نمیکشادند که کیفیت احوال مظلومان بعرض اشرف سلطان جهان رسد تا کار جهان و نارد باستانخوان رسیده بالشروره این جریمه بظهور بیست پادشاه جهان پناه چون از حال آن مظلومان بیگانه آگاه گشت رقم غم و رنج بر چهره جرایم آن قوم دایم نادم کشیده از مرحمت موقوف حصار مذکور را با جمیع توابع و مضافات بملک حسن همایون شاهي و مستد عالی الق اعظم همایون نظام الملک بخیر موقوف داشت تا در رعیت پروری و معموری سعی موقوف بظهور رساند اما از سخنان ساکنان حصار غبار غلال از جانب آیین دوران خواجه جهان بر حاشیه ضمیر مشیر سلطان نشسته انهدام میان عمر خواجه عالیقام را با خود مخفی ساخت بعد از انجام مهم گذر حسب المرام در خاطر الهام مآثر ملکوت ناظر چنان خطور نمود که میدان زمان تا آوان بر سات مستند و موسع است و استمال عبودیت و منات و انهدام معابد منکرین و مشرکات امری مرجو و متوقع ترسنگ کفر کیش بداندیش که بکثرت سیاه و وفور عدت و حشمت و سمت مملکت از سایر حکام کفراد خطه تلک و کشور بیجانگر اعظم و اکبر است تا غایت در عرض اخلاص بدرگاه اعلی و ارسال خدمتی و لعل بها تاخیر و تراخی نموده البق و السب آنست که دیار آن باینگار را بحوافرسم ستوران و بران ساخته صدوقه غالبها و ساقلها در عمارات و بناهای ایشان بظهور آوریم روایت کرده اند که این ترسنگ بی نام و ننگ در میان ولایت گنجه و تلک لاهوت مشهور و بسیاری از ولایات بحر و بر و اکثر کشور بیجانگر در ارض درآمده بود بالجمله سلطان ممالک ستان بنابر اندیشه مذکور با عساکر منصور از قلعه مزبور نهضت فرمود قریب چهل ترسنگ بولایت ترسنگ بی نام و ننگ درآمده بر ظاهر حصار ظهور ده اعظم قلاع آن کشور بود نزول اجلاول فرموده قبه بارگاه باوج مهر و ماه برفراخت ترسنگ لعین چون بر توجیه سیاه ظفر قرین اطلاع یافت پای ثبات و قراش از جا رفته بی نزاع و کین روی بوادی فراد نهاده هر روز در منزلی و هر شب در جنگلی بسر میرد در خلال این احوال روزی سلطان فریدون خصال دیر فرخته فال را طلب فرموده فرمانی مبنی بر نهیدن و عهد و عشی از کینه قدیم و جدید به ترسنگ بلند در سلک تحریر کشیده

طراز سر نامه بود از نخست	بنامی کز و نا مهیاست درست
خدای که امید آرام ازوست	دل مرد جوینده را کام ازوست
پدید آورد هر چه آید پدید	و ساندۀ هر چه خواهد رسید
بس از آفرین جهان آفرین	بسی داستان رانده از مهر و کین
که ای برده دیو غرورت ز راه	چرا پایۀ خود نداری نگاه
بهر جا که نیروی ما یی فترد	مرا بود فیروزی دست برد
گرم زرف دریا بود هم نبرد	ز دریا بر آرم بشمشیر کرد

بهر مرد و بومی که من تاختم  
کسی کو مرا نیکخواهی نمود  
زبان چو بر عهد شد زهنمون  
نشیننده بر رزگاه کین  
زروفتن دزو درغ اسفند یار  
اگر باز گردی به پیشینه راه  
وگر کشتی آری بدریای من  
ازان ابر عاصی چنان ریزم آب  
چو کین آوری کین ستانی کنم  
اگر گوهرت باید و در نهنگ  
ز بیکانه لشکر بیرداختم  
زمن هیچ بدخواهی اورا نیود  
نیردم سراز عهد و پیمان برون  
هنم تاج بر سر کمر بر میان  
بر اورنگ زرین منم باد کار  
بتو روز روشن نکرده سیاه  
سری پشنی افتاده در پای من  
که نارد ذکر دست با آفتاب  
چو مهر آوری مهر بانی کنم  
ز دریای من هر دو آید به چنگ

چون فرمان خنوت آفرین هراس انگیز بان کاه بی تمیز رسید از سطوت سیاه ظفر پناه پادشاه جمجاه  
ترسیده از صولت دایران بهرام انتقام اسلام بر خود بلرزید لاجرم تحف و هدایای بسیار از جواهر آبدار  
و لاکل شاهوار و ظرائف و لطائف بیشمار و فیلان بیستون آثار غریت دیدار و اسبان نازی راهوار بدرگاه  
فلک اشتباه شهریار نامدار کامکار ارسال داشته صورت اطاعت و فرمان برداری خود را در لباس عجز و  
زاری بعرض بندگان درگاه شهر یاری رسانید :

بسی زیور از گوهر شاهوار	بسی خاتم و یاره و گوشوار
بسی درج و صندوق با قفل زر	بسی از لعل و باقوت و در و گهر
ز دیبای زربفت خروارها	ز دیگر نفایس باببارها
و اسبان نازی بیسین ستام	و شمشیر هندی زرین نیام

در خلال این احوال مشبهان بمسمع عز و جلال رسانیدند که در پنجاه فرسخی این مقام شهرست  
کنجی نام که در وسط ولایت آن بدفرجام واقع است مشتمل بر بنخانه از نوادر روزگار مشحون بخزائن و دقاوق  
بیشمار و جواهر ولای شاهوار و خادمان لاله عذار ماه رخسار زیاده از حصر و شمار -

همه شهر بر سیم و زر و گهر	نه شهر است گویا بود کان زر
ستم خانها بر زر و خواسته	سراسر بگوهر بر آراسته
چو کنجی بر از لولوه شاهوار	ازان کنجیش خوانده آموزگار

و از بدایت اسلام الی هذا ایام پای هیچ آفریده از ولایت ایمان ساخت آن ولایت نیموده و  
دست هیچ بیگانه عذار عروس آن بنخانه را نسوده اگر بدان صوب ایلغار سلطانی واقع شود لا محاله  
غنائم فراوان و خزاین بی پایان بتصرف بندگان کیوان مکان آید سلطان فریدون فر بعد از استماع این خبر  
شاهزاده نیک اختر را با وزیر صافی ضمیر خواجه جهان و بعضی از امرا و اعیان بمعافقت اردو و آغرف

گذاشته با قریب ده هزار سوار جلالت شمار از آن مقام ایلغار فرموده بعد از آن که بکروز و دو شب طی مسافت بعید دشوار و قطع آن طرق ناخوار نمودند صبح روز دوم که بحسب اتفاق یازدهم محرم سنه ست و ثمانین و نمانسایه بود سلطان کیتی ستان با حسند عالی نظام الملک بحری و خان اعظم عادل خان و بکصد و پنجاه نفر از غلامان خاص سلطان بر سایر عسا کر نصرت مآثر سبقت نموده بر شهر کشچی دالره وار محبیط گردیدند و اهل آن بلد فاختره را در مضیق و ضاقت علیهم الارض بما وجهت گرفتار ساختند جمعی که بمحافظت آن شهر و بنخانه مقرر بودند برخی طعمه ششیر آبدار دلبران شیر شکار گشته

روی صحرا همه کاکلون شده از خون عدو شسته شمشیر بخون چکر دشمن رو

و بعضی بهزار حبله جان از آن مهلکه بکشتار کشیده رو بوادی قرار نهادند غازران نصرت فرجام و دلبران بهرام انعام لحظه بلحظه و ساعت بساعت از عقب بکدیگر بموکل ظفر اثر ملحق میگشتند تا سیاه بسیار در طلب و ایت نصرت شعار مجتمع شدند بعد از آن دلبران دستم توان حسب الاشاره سلطان کیتی ستان دست نهیب و تاراج برکشاده بنیاد آن شهر و بنخانه را که غیرت افزای نگار خانه چین و نهونه فردوس برین بود با زمین برابری ساخته علامت شرک و شلالت را از بیخ و بن بر انداختند و چندان جواهر آبدار و لآلی شامعوار و غلامان و کنیزان سرور قد لاله عذار و سائر نفائس ائمه و طوائف اقمشه و البه بدست بندگان شهریار کامکار افتاد که مهره حساب از حساب آن عاجز آمدند.

نه چندان غنیمت بخسرو رسید	که اندازه آید آنرا بدید
ز سیم و زر و گوهر و لعل و در	منازل کران تا کران گشت پر
غلامان بغمائی خوب رو	کنیزان حوران و ش مشک هو
وشاقان هوک رو زود خیر	بدیدار تازه برفتار تیر

بالجمله خسرو عالیقام بعد از حصول مرام دستکام از آن مقام معاونت فرموده متوجه اردوی همایون گردید بعد از وصول نزول در اردوی معلی حکم جهانمطاع اعلی شرف نفاذ یافت که منشیان بلاغت شعار فصاحت آثار کیفیت آن فتح نامدار را بقلم کهر بار در نثار در آورده باطراف بلاد و دیار ممالک محروسه ارسال دارند.

دبیر سخن گستر چهره دست	نشست و ظفر زامها نقش بست
چو شد ساز دانش وری ساخته	بسی نامه فتح پرداخته
بهر کسوری گشت قاصد روان	پر آوازه فتح نو شد جهان
ز نامه زبان بشارت گشاد	صدا در خم چرخ گردیدن گشاد

در خلال این احوال جمعی حسود و قومی حقوه که نقل کل را بلای دعد و با قیون و عیاری در صورت محبت و باری میانه بدر و پر یزازی افکندند کذاب سرخ و افزای قبیح در صورت

صدق تصویر نموده به بندگان سلطان تفریر کردند تفصیل این اجمال و ملخص این قیل و قال آنکه جمعی از اهل غرض فی قلوبهم مرض که پیوسته نسبت باسف دوران خواجه جهان در مقام اقرا و بهتان بودند با یکی از غلامان معتمد او را که همیشه سکه خواجه نزد او می بود بزر بسیار و مواعید پیشمار قریب دادند که آن غلام بد فرجام مهربی از آن سکه بر کفندی گذارد و بدشمنان متقلب سیارد و مقصود شان را ازین قلبی بر آرد غلام کم نام حسب المرام آن قوم بد سرانجام بدان امر قبیح و شنیع اقدام نموده آنجماعت کشائی از زبان آسف زبمان نزد فرسنگ رای ملعون در قلم آوردند که از مضمون آن بوی نا دولخواهی و حرام خواری بشمار نام میرسد و در هنگام فرست و حین خلوت آن کثابت را بنظر شهر بار روی زمین در آورد آن بهتان همین را در لباس صدق و بقین جلوه دادند و صدق مقتضیات سابق ساختند چون از رهگذر شکایت سکان کشید غبار آزادی از آن وزیر گرفتار شعار بر ضمیر خورشید نشویر شهر یار کامکار نشسته بود مضمون آن کثابت بهتان ماده سابق را متحرک ساخته بر قتل آن وزیر بی نظیر عازم و حازم گشت و در روز پنجم سفر سنه مذکوره امرا و ارکان دولت در بارگاه عرش اشتباه مجتمع گردیده سلطان سکندر نشان بیپناه شرب مهمل از مجلس بهشت آئین تقاعد فرموده سایه التفات بریشان پنداخت و کی بطایب خواجه جهان روان ساخته او را بخلوت طلب داشت گویند وقتی که خواجه کفایت شعار بعزیمت ملازمت شهریار عالی تبار سوار می شد منجمی عرق نموده که اگر امروز رفتن بخدمت سلطان فیروز حقوق شود هر آنکه بهصلاح و صواب اقرب خواهد بود خواجه در جواب فرمود که محاسنی را که در ملازمت حضرت همایونی از بیانی نورانی شده باشد از دولت پسرش بخون شستن باعث سعادت و سرخ روی جادانی خواهد بود الحمد لله علی نعمته الشهادت آورده اند که آن خواجه سعید شهید هدنی قبل از آنکه بدرجه شهادت فائز گردد پیوسته باین بیت قرنم میفرمود.

چون شهید عشق در دنیا و عقبی سرخ روست خوش دمی باشد که مارا کشته زین میدان برند

و قصیده که ده سال قبل از حال شهادت در مدح سلطان فریدون خیال انشا نموده بود صورت این حال را در لوح خیال تصویر فرموده بود.

شد شکل ضرب تیغ بر درش جان حمامی	هیچک ز حرز سبزی رانکه هراس ابدل
تیغ تو آب جویان مردم ز حیرت آن	آری بمهد من شد آب حیات قاتل

بالجمله خواجه جهان چون بملازمت سلطان زمان رسیده زمین خدمت به بوسید سلطان جهان از آسف دوران پرسید که اگر غلامی با نفری نسبت با ولی نعمت خود حرامخوری کند و ببینم بیولند سزای او چه باشد خواجه بی تامل در جواب سلطان گفت.

کسی را که شد تیره روز بی	بیا بهار خود ککود از ابلهی
نتابد بیای شقاوت روان	بسی هلاک تن و فوت جان
درخت عسل صاحب قران	که بارش هلاکت و رنج و هوان



کسی آرد آن شایع نکبت بپر که روی نکوئی نبیند دگر

هر برگشته روزگار که نسبت با خداوندگار خود در مقام مکر و غدر باشد مزایش جز تیغ آبدار  
نشیوار و جایش غیر از پالای دار نیست سلطان کثابت ساخته مزدوران بخواجه جهان نمود خواجه بیچاره  
را چون نظر بران کثابت افتاد ندای سبناک هذا بهتان مبین برآورده سر بر زمین نهاد و بغلاظ و شداد  
قسم یاد نمود که با وجود آنکه این کتابت بهر بنده مخشوم نموده بنده را از مضمون آن مطلقاً خبر نیست  
حاشا و کلا که از چون من بنده با چندین سوابق خدمتکاری و لواحق جان سپاری و عواطف و الطاف  
شهر یاری که از جمیع اکفا و اقران ممتاز و مستثنی گشته فرق مفاخرت بسپهر برین سوده چنین کفرانی  
صادر گردد.

خدای که جوهر اعرض اهل معنی بخون دل سفند  
که چو بهتان یوسف گرگ است آنچه از بنده دشمنان گفتند

هر چند خواجه جوان ازین قبیل سخنان عرض نمود فائده بران مترتب نبود سلطان بیهانه برخاسته جوهر  
حبشی و بعضی از غلامان که قبل ازان با یشان حکم شده بود که مترصد اشارت سلطان باشند هرگاه بجانب  
ایشان نگاه فرماید مهم خواجه جهان را بسازند و خاطر خطیر خورشید تنویر را از اندیشه آن وزیر  
ببردارند حسب الاشارة علیه علیه خواجه جهان را بضر بات تیغ و شان شهید ساختند و بر خاک هلاک  
انداختند و اسعد خان را نیز بدرون طلبیده از کار او نیز بیرداختند اما آنجماعت که این عذر اندیشیده  
بودند در اندک روزی بسزای کردار و جزای گرفتار خود رسیده مکافات خویش دریافتند چنانچه عنقریب  
صورت مکر و فریب ایشان بر سلطان زمان ظاهر گشته غدارى و حرامخوارى برشان ثابت گشته و اکثر از  
ارباب فتنه و شر سیاست خسرو دادگر گرفتار و مقتول شدند باقی از نظر شوریار خورشید آثار افاده  
مطروود و مخذول گشتند.

چو بد کردی مباش ایمن ز آفات که واجب شد طبیعت را مکافات

بعد از قتل خواجه فردوس مکان سلطان سلیمان نشان فرمانی بدین مضمون باعیان ممالک  
محرومه ارسال داشت بعد از معاودت موکب همایون از پورش گنجی بعسکر ظفر اثر بر ضمیر خورشید  
نمایا که آئینه جمال بعلم السر و اخفاست از لسان صاحب خبر نان وثیق علی سبیل التحقیق روشن و  
میرهن گشت که خواجه جهان بمجرد آنکه در بعضی قنایا حسن الثنائی از بشدگان همایون ما در باره  
معمندان قدیم و مخلصان مستبدیم مشاهده نموده نهال حسد در چمن جدش ثمر کینه بار درآمده صورتی  
که فراخور منصب و رتبت او و موجب خلاف و عناد اینحضرت بود بخاطر آورده در ایامی که نواب  
همایون ما با بر سنگ بی نام و ننگ خاکبار که سالار اولئک الذین لیس لهم فی الآخرة الا النار  
است بقتال و جدال اشتغال داشت برشته خویش بان قصد بد کیش فرستاده مضمونش مشحون بیوانیق  
آئیده در فتح الباب ابتلاف و التیام و نو آئید شدیده در اقامت مراسم انصاف علی الاموال و المخلص

کلام آنکه شما ازان طرف و ما ازین طرف اتفاق و اجتماع نموده نوعی اهتمام بتقدیم رسانیم که این  
بساط مهمل بطرح مجدد مبدل گردد و صورتی که بر وفق منتهای خاطرها باشد از تنق غیب چهره  
نماید همانا این نکته را فراموش کرده بود که ایوانی که نقاش نگار خانه ایجاد و تکوین شاد روان آرا  
بشمه قایم انا جعلناک خلیفه فی الارض محلی ساخته نه مصداق آرا از تکذیب عناد پروران سمت  
قصود و کور است و نه اساس آرا از تعرض رخنه گران اولئک هم المفسدون فی الارض شایبه  
الهدام و قنور.

تغی که آسمانش از فیض خود دمد آب شاه جهان بگیرد بی منت سپاهی  
باز از چه گاه گاهی بر سر نهید کلاهی مرغان قاف دانند آئین بادشاهی

با وجود ادعای کمال زیرکی و کجاست از روی بیقظ و حراست اینقدر بدانسته بود که  
هرگز دستار عجب و بندار و کلاه کج استغاث و استکبار باولی نعمت بر فرق افتخار نهید نه آن دستار  
و نه بر سر قراری خواهد بود و نه آن سر بر کردن بالندار خواهد نمود.

با ولی نعمت از پروت آئی گر سپهری که سرنگون آئی

بر همگنان واضح است که آن جفا پیشه کج اندیشه ناجری بود و در عهد خدایگان اعلی علاؤ الدین  
والدین احمد شاه طاب ثراه بعد از آنکه مدتهای مدید از جهته تحصیل جاه ناصبه استکانت و جهته عیودت  
بر آستان آن درگاه میبود و با هر یک از ارکان دولت در مقام تملق و فروتنی می بود و میخواست که  
بمعراج بردباری و خدمت گاری صاعد آسمان ارتفاع و عزت آید در صف اکابر و اشراف انحراف یافت و در  
اواسط احوال الثفات خاطر ملکوت ناظر حضرت والد معفور خدایگان مبرور جمل الجنة متراد پایه جاه  
او را از حیض مذلت باوج آسمان عزت رسانید و بمراحم و الطاف سلطانی و انعام و مقاضای دیوانی از سایر  
اقران ممتاز و سرافراز گردانید و همچنین هر روز شیخ درلش در چمن تربیت این خاندان عالیشان  
برومند میگشت تا وقتی که تمام اختیار در قبضه اقتدار ما آمد - او را بعلو جاه وسعت دستگاه مانند ماه  
آگشت نمای جهان و غیرت افزای اثر و اعیان گردانیدیم و در همدست وزارت و تدبیر مشاورت  
مطلق العنان ساختیم و بر خزائن سرائر مملکت محرم و معتمد دانستیم و قریب سی هزار ده از ممالک  
محرومه در تصرف او در آوردیم و کار او در ارتقا و اعتلا بمرتبه بالا گرفت که قمر انانیت وزارتش در آسمان  
تربیت چندان نور دولت از خورشید فلک سلطنت ما اقتباس و اکتساب نمود که دعوی مقابله و آرزوی مقابله  
در خاطرش خطور نموده عزت طویش مجلاء فحوائ قایی و استکبر گشت و اعوان و خدمش دست تطاول و  
بیداد بر بلاد و عباد کشادند و معاهد میان خود و کفار که هم اعدای دین سید مختار علیه صلوات الله الملك  
الغفار ما دامت اللیل و النهار و هم دشمنان این دولت پائیدارند بلوازم و شرائط رسوخ و درام استحکام دادند  
لاحرم مرصع قهر از مهب غیرت بیجوش و خروشی آمده او را با بعضی اعیان و اسرار بجلاهد سیاست سیردم  
اگرچه خواجه مذکور پلسان همگنان از نزدیک و دور مشکور بود و در مکارم اخلاقی و محاسن اشفاق  
علی الاطلاق متفرد و بکلا اتفاق در فضائل و معارف فسانی و کالات و صفات انسانی نظیر و تابش نبود اما اعمالش

جهت تحصیل مال و حرمی مثال عصابه مبالغه بر ناصبه وقاحت بسته بودند و ترکش وار جهته درم و دینار سیم را قره العین نموده شمع عین آفتاب را که زردست از در و دیوار رعایا بدست و دندان تعدی میکنند و خود آه و فغان از خود مان عجزه و مساکن بفلک هشتمین میرسانیدند عاقبت آتش اندوز چرخ دوز جوشن سوز رعایا خشم گریه را ملتهب آتش ساخته خرمن حیثیت را بسوخت و از قطرات اشک دیده‌های خون بالا سیلاب بالا بالا گرفت هتیش را در غرقاب مدام انداخت خواجه جهان محصور گاوآن از ولایت گیلان بود و در ضنون فضائل و کمالات صوری و معنوی از افغانل و دانشمندان جهان گوی مسابقت ربوده چنانچه از بعضی تصانیف که مشهور است کمال استعداد و استکمال بوضوح و ظهور میرسد از جمله تصانیف مشآت خواجه آصف صفات در غزوبت الفاظ و سلاست و لطافت عبارات غیرت قزای سایر نسخ و ذوالوین متشبان فصاحت آئین است و رای متین و ضمیر خورشید آئین و خاطر سحر آفرینش در اقسام سخن نظم و اثر داد بلاغت داده و خال خجالت بر چهره عبارت و اشعار فصحا و شعرای شعری شمار نهاده در رسوم ملک آرائی و قواعد کشور کثاتی نیز رای زرینش پیشوای و مقتدای کلمات دهر و وزراء عصر بوده و همت سلطان فلک رفعتش پای رسالت ارفع و از قفا بر فرق فرقدین نهاده و دست دریا مثالش ابواب خزائن بحر و بر روی روزگار کشاده از آثار آن آصف کفایت دینار مدرسه دار السلطنت پیدر است که انگشت نمای بنهای سایر بلاد و کشور است - ان آثارنا نقل علینا - فانتظروا بعد تا الی الاثار - بر عاقل هوشیار واضح و بر خردمند بیدار لایح است که بدر دل افروز آسمان معالی را محقق جگر سوز لازم است و اوج آفتاب کمال نیم روز را زوال حسیض دلدوز در مقابل سها از محقق مونس و هلال از خوف محفوظ -

ز بادی کو کلاه از سر کند دور گیاد آسوده باشد سرو و بجور  
فاضلی در تاریخ آن خلاصه از باب معالی گفته -  
سال فوتش کر کی پرسد بگو بیگنه محمود گاوآن شد شهید

بالجمله سلطان ممالک ستان بعد از قتل خواجه جهان عنان پکران فلک جولان بصوب دارالملک معطوف ساخته بتسلی و ترفه حال سپاهی و رعایا پرداخته همکنار با بوفور عواطف و احسان و شمول عدل و امتنان بشواخت پادشاه دین پناه را بعد از چندگاه انتباهی حاصل گشته از کشتن آن وزیر فاضل کامل نادم و پشیمان گردید اما چون تیر از کمان جسته و ناوک تقدیر بر هدف تاثیر نهشته بود تداوت را سودی نبود لهذا تا خیر و تانی در سیاست مشکور و ممدوح لسان اکابر حکماست که سیاست کرده را تدارک نتوان نمود و ناکرده را قضا تواند بود -

بکار مجرمان بر شعله زن آب خرد بیدار دارد تیغ درخواب  
نه برکگندنا شد آدمی زاد که براند و دگر خیزد ز بنیاد

در بعضی از تواریخ مسطور است که بعد از شهادت خواجه جهان شی سلطان فیروز روز جمال دل افروز حضرت خاتم الانبیا محمد مصطفی صلی الله علیه و آله را در خواب دید که برهند عدالت تکیه فرموده

والده خواجه جهان دست نظام در دامن سلطان قائم نموده قیاس خون پسرش میطلبید حضرت رسول ازان عجززه گواه طلب فرمود او که امان بر طایق دعوی خویش پیش سید کائنات گذرانیده حسبالحکم بیغمیر آخر الزمان سلطان را بقصاص رسا نید شهریار جهان از هول آن خواب پریشان بیدار گشته از روی اضطراب و بیقراری کیفیت آن واقعه را بمجرمان سرایر شهریار قریب فرمود و پیوسته ازان واقعه پریشان و هراسان می بود بعد از یکسال از واقعه آن سر دفتر ارباب کمال دیگر باوه داعیه اجزاز فضیلت جهاد و قتال ارباب شرم و شلال دامن همت والا نهمت شهریار فریدون خصال گرفته لشکری بعدد رمل و نعل جمع نموده عزم غزای کفار بیجانگر و ضبط بلاد و دیار گوی مصمم فرمود در انتهای راه مزاج اقدس پادشاه دین پناه باسبب عین الکمال از هیچ اعتدال انحراف نموده تب معرقی بر ذات اشرف مستولی گشته از تاب تب و عرش مرض تعف سبب بر جمیع قوی و اعضایش طاری شد -

ز تاب عرش چون زیون شد مزاج نه نخت آمدش سود مند و نه تاج

هر چند طبایع خافق در معالجه و مداوا سعی و اهتمام می نمودند مطلقا قانده و شفا نمی بخشید بلکه باعث تزیاید و تضاعف ضعف و بیماری میگردد -

زجوی هر که قضا باز بست آب حیات ز جام خضر نه بیند مگر خسار مرامت

چون شهریار قدسی صفات آثار فوات از چهره ذات خویش مشاهده فرمود بشرائط وصیت مشغول گشته شاهزاده دوران احمد خان را که سلطان محمود اشتباه یافت طلب داشته ولی عهد خویش فرموده و کوش هوش را بشهر شاهوار اصفاح و مواظف گرانهار فرموده از خواب غفلت و جهالتش متنبه و بیدار ساخت -

بخت آنکه غافل میانی از خدای زکفتار بیغمیرش بر مگرد  
که فتنش بدولت بود رهنمای اگر در سرای و گر در نبرد  
طلب هیچ جز نام نیکی ممکن که این نام نیکی نه کرده گمن  
ران نامی تا هر چه نیت گمن نظر بر صلاح رعیت گمن  
خدا غرس را بر رعیت گمار که معمار ملکست بر عزیز گار  
ز ظالم ستان داد مظلوم را بیابا باصاف این بوم را  
حرام است بر پادشاه خواب خوش که باشد ضعیف از قوی بار گمن  
چو خشم آیدت بر گنه گمن نامل گمنش در تقویت بسی  
ز صاحب غرض تا سخن نشنوی که گر کار بندی و پشیمان شوی  
ترا این سخنها زمین یاد باد بشیروی دولت دلت شاد باد

چون سلطان جنت مکان از شرائط وصیت فراغت یافت داعی یا ابتها النفس المطمئنة ارجعی الی ربک و اضبط مرشده را لیکب اجابت گفته ایم آخرت شتافت لا اله الا الله راجعون امرا و اربابان دولت و اشراف و اعیان حضرت جامها چاک کرده خاک بر تارک افشانند و بنیاد ناله و زاری و گریه و بیقراری نموده افغان و فقیر بفلک آئین رسانند -



کسانند گردان سراسر کمر  
همه پیش تابوت بر خاک سر  
همه رخ کبود و همه جامه چاک  
برافشانند بر تارک خویش خاک  
هر آنکس که بودند پیر و جوان  
زن و مرد گشتند بکسر نوا  
بکشدند موی و شخوندند روی  
ز درکه برآمد یکی ها و هوی

و الحق در مصیبت آن نازش ایوان سلطنت و آن برازش دیوان خلافت جای آن داشت که  
فلک سر گشته دوران خویش فراموش کند و ناهید مسرت نوید با وجود بهجت جاوید از غیش و عشرت  
نا امید گشته با غم و غم دست در آغوش آورد -

پروا جل جوجان جهان را شکار کرد  
دلها خراب ز اندوه و جانها فگار کرد  
شام فراق خسرو انجم زدر اشک  
دامان چرخ بر گهر شاهوار کرد

سلطان دین پناه پادشاهی بود بحلم و شجاعت موصوف و بکرم و سخاوت معروف اما گوهر  
نفس نفیس را بجوهر باقوت مذاب شراب ناب فروخته بود و آشیانه طائر روح را در هوای نشاط  
سوخته بتریت علامان ترک میل تمام داشت و حل و عقد تمام سهام سلطنت را بقیقه اختیار ایشان  
گذاشت امراء دکن که تربیت کرده آبا و اجداد سلطان با دین و داد بودند بعد از فوت سلطان با ترکان  
در باب سلطنت سلطان محمود شاه اتفاق نمودند و بحسب ظاهر بان طائفه بسان مهرهای عاج و آبنوس بدرج  
ده هزار آمیخته بودند اما عاقبت نزد دغا باخته بیک ناگاه بر ترکان ناخشنود و جله را در ششدر فنا و بالا گرفتار  
انداختند و عاقبت امراء دکن با یکدیگر نیز همین شیوه مسلوک داشته بشیر درم نهاده و ملکی که چون  
چهره دلبران صبوح آراسته و چون قد سیمین بران دلکش پیراسته بود مانند زلف و کیسوی پریرخان  
حورافش پربشان و بی سر و سامان گشت چنانچه شمه ازان وقائع بعد ازین در ذکر سلطان محمود شاه رقم  
زده کلک بیان خواهد شد انشاء الله وحده العزیز مدت عمر سلطان محمد شاه طاب ثراه بیست و هشت سال  
و دو ماه بود و این واقعه در پنجم شهر صفر سنه سبع و ثمانین و ثمانمائه روی نمود فاضلی در تاریخ  
وفات خسرو فردون صفات این وقعه انشا نمود -

شهنشاه جهان سلطان محمد  
دکن چون شد خراب از رفتن او  
که در بحر فنا ناکه فرو شد  
خرابی دکن تاریخ او شد

ذکر ایام سلطنت مهر سپهر خلافت و مشتری فلک سعادت سلطان کیوان محمود

سلطان محمود دانار الله برهانه

بعد از فوت سلطان مغفور میرو در تاریخ مذکور امراء و وزرا سیاه منصور بر سلطنت  
سلطان محمود شاه ابن محمد شاه اتفاق نموده آن شهریار آفاق و شهنشاه باستحقاق را بر مستند سلطنت و  
سرب خلافت متمکن ساختند و بلوازم قهت و مراسم نثار پرداختند -

خوانده بر شهریار آفرین  
که بی تو عبادا کلاه و نگین  
خدایت بهر کار یاری دهیاد  
ز چشم بدان رستگاری دهیاد  
جهانت بکام و فلک بنده بیاد  
فقا باور و بخت فرخنده بیاد  
جهانت تا جهان آفرین آفرین  
چو تو پادشاهی بیامد دید  
جهان مر ترا داد بزدان پاک  
ز تابنده خورشید تا نیره خاک  
ترا دید دولت سزاوار تخت  
تویی در جهان شاه فیروز بخت  
درخنده تخت عدو سوز بیاد  
درفش سنان از تو فیروز بیاد

سلطان محمود با بخت جوان و طالع محمود چون بر تخت جهانیانی و مسند گشور ستانی محمود  
فرمود دست دریا نوال به بذل احوال گنوده نهال آمال اشراف و ابواب کمال را از رشحات زلال احسان  
و افضال خضارت و طراوت بخشید همکنار با عواطف و عنایات بیغایات سرافراز فرمود و جناح مرحمت  
و عدالت بر مفارق بنی نوع انسان گسترده در اوائل سلطنت کافه سیاه و رعیت از بین معدلتش در میاد  
اعین و امان مرفه الطال و فارغ البال روزگار میگذرانیدند در تاریخ جلوس سلطان محمود انشا نموده اند -

خورشید جهان پناه سلطان محمود  
تاریخ جلوسش از خرد چشم گفت  
بر تخت مراد و کامرانی فرمود  
از خیر عیاد جو که بابی مقصود

چون از زمان سلطان فردوس آشیان تا حال غلامان ترک بهرام انتقام که هر کدام از ایشان در  
میدان مبارزت و دلادری با دشمن زال هوس قتال و جدال در خیال داشتند استقلال تمام یافته اکثر سهام  
سلطنت را بقیقه اقتدار خود در آورده بودند در زمان سلطان کیوان نیز بطریق سابق حل و عقد قبض  
و بسط جمیع امور جمهور با بسان تعلق داشت و بمنایات سلطانی رایات مطلق العنانی برافراخته بودند امراء  
و ملوک ملوک دکن اساس مجتبی که در میان بزرگان زمان بلکه در بنی نوع انسان بر تقدیر وجود و  
امکان نبات و دوام نمدارده با ترکان طرح انداخته با قوام الملک ترک که وزیر حکومت بود معاهده  
نموده بسماترا پایمان موکد و استوار ساختند امراء ترک که اعتماد بر پیمان دکنیان نموده از شرائط  
حزم غافل شدند -

بیام کوه رت و اندرز دوست  
که دشمن نگرده بافانه دوست  
مباش ایمن از دشمن و کید او  
میاد که ناکه شوی سید او

بالجمله بعضی از امراء دکن بقوام الملک گفتند که عبد الله عادل خان و فتح الله عماد الملک  
و سایر امراء و ملوک اراده دارند که بزمین بوس سلطان مشرف گشته بخصت ولایت خویش گرفته روان  
گردند اما از ترکان حراسانند باید که فردا از خواص ممالک ترک کسی در دیار شهریاری حاضر نباشند  
تا ایشان رضا گرفته روان شوند قوام الملک ساده لوح قریب اعدا خورده بی بدعا نبرد و در روز موعود  
بطریق محمود امراء ترک در منازل و محافل خویش بعضی و عشرت مشغول گشته از نزول حوادث  
دیوان غافل شدند -

دگر دور کین خسرو خانوری برآمد برین داغ نیلوری

اعراض دکن باجمعهم مکمل و مسلح گشته بقلعه در آمدند و دست تسلط دراز کرده یک یک از اعراف ترک را که امروز ترک ملازمت نموده در منازل خویش غافل بودند از خانهها بر آورده ام پای در آوردند قلبی از ان طایفه بهزار حيله از ان مهلكه هائله بتنگ پا جان بیرون برده در گوشهای اختفا پنهان گردیدند بعد از استیصال افراک ملک حسن نظام الملک بحری بیوافلف بادشاهانه مخصوص گشته بخطاب مستطاب مجلس اعلى و منصب معلى ملک نائب وصى خاص اختصاص یافت و جمیع مهمات سلطنت و کایات و جزئیات امور مملکت بر رای ملک آرای آن وزیر صافی ضمیر محفوظ گردید اما دکنیان که با طایفه ترکان نقض پیمان نموده ایشان را مستأصل ساختند در اندک زمانی شاعت آن پروژگار ایشان عاید گشته مخالفت و منازعت تمام در میان ایشان پدید آمد و اکثر از ان جماعت در ان مخالفت غرضه تیغ قضا و غرقه لجه بالا گردیدند و بعضی از ان طایفه عام بغی و طغیان بر افراخته قدم در وادی کفران نهادند و سیاه بسیار جمع ساخته بخیزال مقابل و مقابل سلطان جهان جسارت نمودند چون پرتو این خبر بر پیشگاه ضعیف نور شاهزاده عالی کبر اشرف همایون سلطان احمد نظام الملک که در حجر تربیت و اهتمام مجلس اعلى و منصب معلى ملک نائب وصى خاص نشو و نما یافته بود و با وجود حوادث سن بوفور شجاعت و سخاوت و کمال حلم و علم و عدالت و سایر ملکات نفسانی و کدالات انسانی آراسته و پیراسته بود و حسب الحکم سلطانی ولایت جنیر و چاکنه و آحدود بمقاصد و جاگیر آن شاهزاده عالی کبر مقرر بود چنانچه بعد ازین در ضمن احوال آن شهریار فریدون خصال بر سیل تفصیل نه بطریق اجمال رقم زده تکلیف بیان خواهد شد نافته از مخالفت سیاه دکن با پادشاه زمین خیر یافت با عساکر نصرت مآثر جهت اعداد خسرو فریدون نژاد حرکت فرموده سعادت دستبوس در یافت سیاه بد خواه چون از آمدن شاهزاده صف شکن آگاه شدند هراس بقیاس بریشان مستولی گشته پای نیات و قرار شان تزلزل پزیر گردید شاهزاده دوران با فوجی از بهادران رستم توان بر ارباب بغی و طغیان حمله فرموده بیک تاختن سیاه دکن را منبزم ساخت و چند فرسنگ از عقب آنجماعت بی نام و تنگ تاخته جمعی کثیر از صغیر و کبیر بر خاک هلاک انداخت و برخی بهزار تشویش راه گریز پیش گرفته جان بکران بردند شهریار فلک اقتدار شاهزاده عالی تبار را معشایات و الطاف خسروانه ممتاز و مستثنی ساخته وخصمت انصراف ارزانی داشت شاهزاده عالیان رایت نصرت آیت بسوب ولایت خویش بر افراخته مجدداً پرتو التفات بر حال رعایا و سکنه جنیر و چاکنه انداخت بعد از ان سلطان سلیمان مکان با عساکر نصرت مآثر بهزم تسخیر و جنگ ولایت نالنگ باصوب نصرت فرموده تا حصار درنگل قطع منازل و طی مراحل نمود و ظاهر آنحصار با مضرب خیم لشکریان نصرت فرجام ساخته قبه بارگاه باوج سپهر خورشید و ماه پرافراخت درین اوقات طایفه حبشی در ملازمت سلطان عالیقام اعتبار تمام یافته از روی استقلال بمهم سلطنت قیام و اقدام می نمودند و با مجلس اعلى و منصب معلى ملک نائب وصى خاص در مقام عداوت و منازعت بودند و پیوسته در خیال استیصال نهال اقبال آن وزیر ستود خصال بوده سخنان گفته انگیز

و حکایات فساد آمیز بعرض سلطان میرسانیدند چندان مقشرات و اکاذیب بآن وزیر بی نظیر اسناد نمودند که خاطر ملکوت ناظر شهریارى نسبت باد منحرف گشته از حضرت سلطانی فرمانی در قتل مجلس عالی حاصل نموده مترصد فرصت می بودند چون مجلس اعلى و منصب معلى ملک نائب از عذر آن جماعت خاسر خائب خیر یافت از بیم دشمنان از اردوی سلطان فرار نموده بصوب دارالملک بیدر شتافت چون پیمانه حیات آن وزیر قسمی صفات پر شده بود بچنان جنیر و ملازمت شاهزاده عالی تبار اشرف همایون سلطان احمد نظام الملک بحری توجه نمود و بامید حمایت پسند خان که از متعلقان او بود بشهر بیدر در آمده پسند خان دست پیمان نخست با او عهود و موالات در میان آورده بحسب ظاهر اظهار اطاعت و فرمان برداری نمود اما ضمناً که بخدمت سلطان فرستاده وعده داد که چون رایات نصرت آیات بحوالی دارالملک رسد مجلس اعلى و منصب معلى ملک نائب را بقتل رسانیده سرش از حصار بیرون فرستد بشرط آنکه عزایت سلطانی شاعل حال او گشته از سلطنت و غضب شهریارى در امان باشد سلطان جهان حسب المدعا پسند خان نادان قولشاه همایون ارسال داشته متعاقب آن رایت عزیمت بصوب مستقر سریر سلطنت برافراشت چون موکب اعلى بحوالی دارالملک رسید پسند خان که بعد از ان بهرامخواهی انتظار یافت ملک نائب را شهید ساخته سرش بریده از حصار بیرون انداخت سلطان عثمان بصوب ابوان سلطنت معطوف داشته در مستقر سریر تر با مثال فراق بال تکیه فرموده درینوقت قدرت و اقتدار و مکت و اختار اعل حبشه و زنگبار در ملازمت شهریار در ترقی و تزیید یکی هزار گشته بر بندگان سلطان بیجز نامی اطلاق نمیرفت تمام ولایات و مناسب و مهمات سلطنت و خزاین و دقائن مملکت را در میان خود منقسم ساخته و باستقلال تمام پای بر مهند عز و جلال نهاده از سر اقتدار بامور ملکی پرداختند چون گوک اقبال و اجلال ایشان بدرجه کمال رسید مدتی برینمتموال بی کلال و ملال بر مهند جاه و جلال تکیه فرمودند چنانچه قاعده مشهوره دوران بی سامان و شیوه فلک سرگردان است باز اختر طالع آنجماعت بوبال و زوال افتاده ترکان که مشیبات مریخ خون آشام اند بر متمسبان کیوان غلبه نموده اکثر مهمات رفیعه و مناصب منیع را بقبضه اقتدار خویش در آورده چنانچه حسن خان خراسانی خواجه جهان شد و جمال الدین صاحب خوش عینالملکی خطاب یافت و علی ترک بخطاب جهانگیر خانی مخاطب گشت سلطان جهان در همان آوان اقتدا بسنت آبای کرام و سلاطین عظام فرموده بیستمین و نوزدهم عهد علیای قیدافه زمان و خدیجه دوران مشیره خود حوالا فاطمه بنت سلطان جنت مکان سلطان محمد شاه حاکم آراء را با حضرت سیدات و نقابت پناه ولایت دستگاه قدوة دودمان حضرت حبیب الله شاه عطیت الله ابن شاه محی الله در سلک ازدواج کشیده با تین سلاطین قدیم جشن و میزبانی عظیم ترتیب فرمود چنانچه رسم سلاطین هند بود در اسم بهجت و سرور و عشرت و حضور اقدام نمود -

دوران بر مکه شادی آرستند همان را بخوانند و می خوانستند  
هوا گشت از دود عود آتش زعفران چون لب دلبران جای بوس

و قلعه میدگ را که در زمین تلنگه بر یاره سنگی واقع است باعام ایشان مقرر فرمود و



خواهر دیگر که مهد علیای بلقیس الانام خوزرا نظام بوده باشد در حباله نکاح حضرت مرزا ادهم ابن شاه محب الله در آورده موضع ایه جو کا بی را بقاضای ایشان مبین نمود.

جهان را از آن عقد فرخنده قال بینزود سد کونه جاد و جلال

ذکر مخالفت صرمج و منازعیت قبیحی که از امرای دکن نسبت بسطان زمن روی نمود

نقله اخبار روایت نموده اند که روزی سلطان عاقبت محمود که آفتاب عالم افروز از برج خرمی و کامرانی بطالع مسعود طالع بود از هاتف دولت مضمون این بیت بگوش هوش شنید.

کل نشاط بپاراست کار عیش بساز که کاروبار جهان رانمی توان دانست

پرتو التفات بر فضای باغ دلکشای شاهی انداخت و ساحت آن بوستان فردوس مکان را محیط انوار شهشاهی ساخت

ز مجلس پدان عارض لاله کون چو آمد بوزم تماشا بروست  
ببالید اشجار بر طرف جوی کل آمد بدریوزة رنگ و بوی  
بیاد طرب غنچه دل شکفت لب خوشدلی ها و هو در گرفت

و در آن بوستان جنت مکان بر مسند کامرانی و بساط نشاط شادمانی تکیه فرموده بعیش و عشرت و بهجت و مسرت مشغول گشت و از صباح تا رواح بتجریع اقداع راح استراحت نموده از بام تا شام بشرب مدام لعل قیام و اقدام فرمود.

سریر از دست نه عاجور ز کوهون کزشته باقیین و فر  
ز هر سوامیران چرخ اقتدار بخدعت کمر بر میان بسته وار  
مهیلا و آماده اسباب عیش بجوی سعادت روان آب عیش  
روان کرده ساقی سیمین عذار بزرین قدح پادشاه خوشگوار  
معنی بساز اندر آورده ساز سرودش همه نقشه دلنواز  
که این دولت و شوکت بر کمال عیشاد زاسب دوران زوال

و چون ساحت جهان از مفارقت خورشید تابان چون چهره زکیان تیره و ظالماتی گشت سلطان ممالک ستان بجانب گوشک همایون نهفت فرموده بعد از تفرق سپاه باز بساط عیش و نشاط منسبط ساخته سدای نوشاوتی درین گنبد ازرق یوش انداخت درین اتنا غوغا و شورشی عظیم از کوچه و بازار شهر و حصار بفلک دوار رسیده تمامی لشکر بقصد دفع سلطان داد گستر متوجه دربار پادشاهی شدند و درانوقت از جوانان ترک ده دلیر سرگ در خدمت شهزاد عالی تبار حاضر بودند قدم شجاعت و جلالت در میدان مردانگی نهادند

۱ کک کے ترجمہ میں ابنہ جو کائی لکھا ہے۔ اور اسکی صحت کے متعلق لاعلمی ظاہر کی ہے

دست دلیری از آستین شجاعت و صراحت برآوردند و بشرب تیر خدنگ و شمشیر العاس فعل آتش رنگ خرمین حیات مفسدان را بیاد فنا برمیادند و ابدان ارباب کفران و طغیان بشرب ستان جان ستان از حلیه حیات عاطل ساخته بر خاک هلاک می انداختند.

از باد حمله آتش حرب اشتعال یافت ترک اجل بغارت جانها مجال یافت  
از بسکه کشته کشته خلائی بآن مصاف مرگ از پری مرده خویش افعال یافت

سلطان فلنگ مقام بهرام انقام در شاه برج حصار سیهر احتشام بلوازم رزم و بیکار قیام می نمودند و تمام شهر و حصار را پیاده و سوار بپشمار فرو گرفته اطراف شاه برج را مرکز وار احاطه نموده بودند از آن ده جوان که در خدمت سلطان داد مبارزت میدادند پنج تن شربت شهادت چشیده بر خاک هلاک افتادند سلطان ممالک ستان تیر و کمان طلب فرموده بنفس اقدس مرکب جنگ کشته بشرب تیر خدنگ فضای جهان بر مفسدان چون مور تنگ ساخت.

همه شهر بر کشته و خسته شد زمین سربس چون کل آغشته شد

حکم جهان مطاع بنقاد پیوست که حسن خواجه جهان را با سایر خراسانیان ملایم داشته بمحافظت برج و باره مامور سازند آن طائفه شجاعت آیین حسب فرمان شهربار فلک تمکین متوجه درگاه عرش اشتباه گردیدند و چون متهمان بد کردار دروب حصار را از درون استوار ساخته بودند طایران شجاعت آثار بکندھا و طنائها متمسک گشته به برج و باره حصار برآمدند و بشرب پیکان العاس نشان هجوم باقیانرا از اطراف شاه برج متفرق ساخته ساحت حضرت را از جنود مردود شیطننت ورود پاک نمودند.

ز دست خدنگ افکنان ست جوش کان خانها گشت همراز گوش  
هوا پر ز زنبور شد ذال پر خدنگین تن و آهین لیشتر  
ز پیکان دل جنگجویان بخت ز انبوه جان راه گردون به بست

چون اتراک و غریبان چالاک در شاه برج حصار در ملازمت شهزاد کامکار زیاده از حد و شمار ثوبا آثار جمع گردیدند فرمان فضا جریان اسدای یافت که آن دلیران شیر شکار بنات الشمس وار در برج و باره آن حصار متفرق گشته بشرب پیکان آتشوار آن قوم بانگوار را از درون حصار برانند و دمار از روزگار دشمنان عذار بر آرد شیران بیشه اینجا بموجب فرمان قضا عدا عدل نموده در فنا و بلا بر روی اعدا کشودند علی ترک جهانگیر خان یا حسن از غریبان جلالت نشان کوچها گرفته راه نبرد و گریز آن قوم بی تمیز بسته بود و حسن خواجه جهان با برخی از دلیران بدروازه شتافته بشرب تیغ و تیر سینه و چکی دشمنان می شکفت چون نیم از شب دیو چهر زنگی دبدار بگذشت ماه جهان تاب مطالع گشته از لمعات انوارش اطراف جهان نور و نیا یافت فرمان سلطان ممالک ستان بنقاد پیوست که شیران بیشه کارزار بر اسمیان باد رفتار سوار گشته ساخته و آماده رزم و بیکار گردند و بنفس اقدس نیز مسلح گشته

بر مرکبی که برق آشنایی از سرعت سیرش میوهی و سرور کیتی پیمای از سنگ خیزش  
چنین آموختی -

چنان خوش رو که روز کامرانی	چنان خوشخو که ایام جوانی
چو گردون راست سیری بی توقف	سجش را چار ماه اندر صرف
سوی بستر روان چون اشک عشاق	سوی بالا روان چون آه مشتاق
چو اشک عاشقان گلگون و خوشرو	جهان پیمای از شبدر خسرو

سوار گشته حسن خواجه جهان و سایر دلاوران و بهادران ترک و خراسانی مکمل و مسلح  
گردیده در ملازمت سلطان جهان بر معاندان حمله نمودند.

زنج آتشی بر گشیده چو آب	کزو خیره شد چشمه آفتاب
روان کرد مرکب چو غرنده شیر	ز آهن کلاه ازدهای بزر

سلطان سکندر توان بنفس نفیس خویش مرکب قتال و جدال گردید از اقبال آن خسرو فریدون  
خصال و سرور قهر عساکر نصرت مال حال آن برگشته روزگاران باضطراب و اضطراب انجا آمد و بیکار رو  
بیایه قرار نهاده منهدم گردیدند.

عقل داند که چو هفتاب برد دست به تیغ زور خمش نه باشد از دیر قصب است

چون آفتاب جهانباب سر از دریاچه خاور بر آورده چادر نور بر جهان ظلمت نشان کشید ارباب  
بغی و طغیان از بیم تیغ و سنان دلبران سلطانی در زوایای حرمان و پشیمانی مخفی گردیدند.

صبح ظفر از مشرق اعیان برآمد و اصحاب غرض را شب سودا برآمد

بعضی از آن روز بر گشتگان از بیم جان خود را از بروج و شرفات حصار می انداختند و از  
همان راه متوجه دار البوار میگرددند و برخی در کوشها و پیغولها مخفی و متواری شده ملازمان سده  
ساختت تحمیل نموده ایشان را بعد خوار و ذاری بیرون میکشیدند و بیست غیر میزدند  
باب تیغ توان شست لوح کیتی را ز نقش فتنه و خبت وجود اهل فساد

سلطان ممالک ستان بعد از انهزام دشمنان بر مسند جیهابایی و کاهرانی تکیه فرموده بهراسم  
عیش و شادمانی مشغول گشت

جهان تکام دل و کام دل بصب هراد	زمانه تابع فرمان و آسمان متقاد
نشته فارغ و فرمان برانش عالمگیر	عدو کربخته و باز مندکاش امیر

زبان روزگار در دعای آن شهریار کامگار سپهر اقتدار بمضمون این اشعار ترنم می نمود

زمان نا زمان از سپهر بلند بفتح دگر باش فیروزمند

بلند اختریت عالم افروز ساد زمان و زمین از نو پیروز باد  
در خلال این احوال حکم لازم الامثال از مکمن عز و جلال صدور یافت که معماران طرح نگار  
مربع آثار و مهندسان چرب دست شیرین کار و بنایان اقلیدس آثار اندرون حصار نزدیک شاه برج شهرباری  
طرح قصری در نهایت نزاعت و سفا مانند جنت الماوی و در ارتفاع و اعتلا مقارن فلک اعلی بر لوح  
مهارت کشیده در طالع خجسته که شائسته بناء عمارت باشد بنیاد نهند بنایان چابک دست حسب فرمان شهریار  
کامران کامگار طرح آن قصر رفیع الثمان منبع البیان افکنده بنیاد آن سپهر نهاد که سیماء شداد وصف  
کثرین پایه اوست در بهترین ازمنه و اوقات نهانند حضرت سلیمانی از غایت اهتمام در اتمام آن قصر رفیع مقام  
معدنی بذات اشرف ملتفت میگردد تا یمن توجه سلطانی در اندک زمانی سقف رفیعش از ایوان کیوان  
هر گذشته بدروه لامکان رسید و لطافت و سفا غیرت افزای روضه رضوان گشته سده عرش اعلان با سدره المنتهی  
توأمان گردید زبان روزگار در وصف آن قصر زر نگار بمضمون این اشعار ترنم نمود.

این گشتان است با سخن ارم با بوستان	وین شستان است با بیت الحرم با آسمان
آسمان است این و لیکن آسمانی بر قرار	بوستان است این و لیکن بوستان بی خزان
چون سفا ذات البروج و چون ارم ذات العباد	چون چنان ذات السعور و چون حرم دارالامان
در شب تازی ز عکس شمع ایوان او	درها را در هوا یک یک شمعان میوان
آسمان مزبور کار اوست هر شب میرود	یک درخت مغربی در آستین زین آستان
میگردد بر فلک زین منزلت وین پایه را	بافت از خاک رزمجو شده شاه کامران

بعد از اتمام آن قصر عالی مقام خسرو سپهر احتشام در آن قصر مشغول مقام از بام تا شام دوستکام  
بشرب مدام و عیش و نشاط بر دوام قیام و اقدام نموده نهال اعمال و طرب در چمن اهو و اعب می نشاند  
و بزلال شادکامی و عشرت سرسبز و سیراب فرموده جرعه شادمانی بر عالم قانی می فشاند در خلال این احوال  
منهیان بمساع عز و جلال سلطان فریدون خصال رسانیدند که قاسم ترک که بخطاب خواص خانی مخاطب بود  
و بعد از آن برید الممالک شد و قبیله قندهار با متافات و متعلقات باقطاع او مقرر سر از چنبر اطاعت و  
اتحاد بیرون کشیده قدم در باده بغی و عناد نهاده دست بفته و فساد گشاده است هر چند زودتر در اطفاء نائره  
آن ستمگر باید کوشید تا ضرر این فتنه و فساد بسایر دیار و بلاد نرسد و بعد از آن تدارک و تلافی آن  
آسان صورت نه بنده لاجرم سلطان عالم بمقتضای عاقبت اندیشی و جزم حزم قلع و قمع ماده فتنه و فساد  
اصحاب کینه و عناد جزم فرموده دلاورخان حبشی را که بوفور حشمت و عدت ابهت و عظمت و کثرت  
لشکر و وسعت مملکت از سایر امرا و سران سیاه ممتاز و مستثنی بود جهت رفع فتنه قاسم ترک نامزد  
فرمود دلاورخان حسب فرمان قضا جریان با دلبران شجاعت آثار و سواران شائسته کارزار مصوب قندهار  
حرکت نمود چون قاسم ترک از توجه سیاه آگاه گشت ساخته بیکار و آماده کارزار گردیده در مقام مقابله و مقاتله  
دلاورخان در آمده چون تقارب فتنین و تلاقی فریقین روی نموده از جانبین رسولان سیزه و تبر صغیر دارو گیر  
بکوش دلبران فولاد پوش دریا خروشی رسانیدند و ایران مجاریه مقاتله از طرفین بر افروخت که بهرام خون



آرام را دل بر کشندگان آن میدان سوخت.

چو ترکان بدیدند آب دست برد  
بآورد که بر نماند هیچ کرد  
سردار ترکان همی مرگ بود  
که بایست بستن بدشمن نمود

قاسم ترک چون طاقت مقاومت سیاه دلاور خان نداشت عریست را بهترین غرضی دانسته امواج  
مجاربه و مقاتله در بست و فرار برقرار اختیار نموده از قددها بجانب بالکنده روان گشت دلاور خان دشتان  
را تعاقب نموده میخواست که سبک تفرقه و بریشانی در سبک جمعیت ایشان اندازد و بنای حیات و هستی آن  
جیاعت را بست سازد ناگاه روزگار غدار منصوبه تازه آشکار ساخته قبلی از کنار بساط بر عرصه تاخته بعد از آنکه  
حریف باخته بود بیک بازی چرخ کبود حریف غالب را مغلوب نمود ملخص کلام آنکه قبل مستی هم از سیاه  
دلاور خان سر از کف قبل بان کشیده در میان لشکر درید و اسب دلاور خان باردار گشت پست نمود و با  
خاک رهاگذار هموار ساخت قاسم برید بد از اطلاع بر قضیه مذکور مبنیج و سرور گشته فی الفور عثمان پکران  
بر تاقچه بجانب اردوی دلاور خان شناخت و بی کلفت مجاربه و مضاربه اموال و اسباب و اقبال و افراس دلاور  
خان را تصرف در آورد.

سعادت شود روز گری دستگیر  
به بسیاری لشکر و تیغ و نیز

و عصبیه عیان بر ناسیه طغیان بسته پیشتر از پیشتر رایت استکبار و کفران بر افراخت چون دران  
والا اکثر امرا و وزراء اطراف و اکناف ممالک و بلاد کردن از چنبر امانت و انقیاد بیرون کشیده در ولایات  
خویش رایات انا و لاغیری بر افراشته بودند لاجرم سلطان زمان در دفع طغیان و کفران قاسم برید متحیر  
گردید بغیر از آن چاره ندید که با او از در ملائمت و مسامحت در آمده او را بمنصب حکومت و مسند و کالت  
نویسد داده بسید و بیمن این و مطمئن سازد.

بجای جهان جستن و کار زار  
نباشد به از آشتی هیچ کار

بنا برین سلطان روی زمین قولنامه مشتمل بر عهود و موافق جهت قاسم برید فرستاد و او بهوای  
حکومت و مملکت دکن و منصب میر چیلکی منظم و امیدوار گشته متوجه پایه سریر نریا آثار شهریاری  
فلک اقتدار گردید و عثمان اختیار امور جمہور در قبضه اقتدار خویش در آورده از روی استیلا و استقلال پای  
بر مسند جاه و جلال نهاد چنانچه بر سلطان بهیژ نامی اطلاق نمیرفت و باین نیز اکتفا ننموده با امرا و  
وزرا طریق منازعت و مخالفت پیش گرفت و همت بران گذاشت و در خاطر چنان داشت که کافه امرا و وزرا  
محکوم و مامور او باشند امرا حکومت قاسم برید را کردن نهاده در مخالفت و منازعت کشادند و با یکدیگر  
در دفع قاسم برید متفق گردیده مبنای عهود و موافق تشبیه دادند و از اطراف ممالک لشکر ها جمع آورده دو  
بهار المملک بیدر نهادند چون این خبر کاشت اتو در شهر بیدر بقاسم برید رسید بعرض اشرف رسانیده با حصار  
سیاه نصرت پناه فرمان قضا جریان صادر گردانید و لشکر فراوان و سیاه بی پایان جمع ساخته رایت سلطان

ممالک ستان را بعدافه و مجاربه ارباب طغیان بر افراخت

سیاهی ز کردار فرا هم کشید  
نو گشتی زمین شد سپهر روان  
که شد آفتاب از جهان با دیده  
همی یارود از تیغ هندی روان  
بجو شید کشتی همه رنگ و شخ  
سراسر بیابان چو عود و ملخ

در خلال این احوال از جانب جنیر شاهزاده فرخنده مال بسمال اشرف معابون سلطان احمد  
نظام المملک بحری که رستم زال را در میدان قتال و جدال از مردان لشمردی.

برو بازوی شیر و همزور بیل  
زنا نش بگردار برنده تیغ  
بکف تیغ برانش چون رود نیل  
چو دریا دل و کف چو بارنده میغ

لشکر بسیار و دلیران شیر شکار

سیاه سبک حمله تیز چنگ  
چو سبیل دمان و چو شیر زبان  
کشاده بکین چنین خصم چنگ  
بکف تیغ و کرز و کند و گمان

بعزیمت معاونت شهریار فلک اقتدار یاردوی فعلی ملحق گشته سعادت دست بوسی سلطان  
ممالک ستان مشغول گردید و بتوازش و الطاف نامتناهی یاد شاهی منتخر و میاهی شد بعد از آن موکب  
همایون بصوب اودگیر نهشت فرموده در موضع دیونی تقارب فریقین و تقابل فتنین روی نموده هر چند امراء  
مخالف رسل و رسائل دومیان انداخته از سلطان استدعا نمودند که قاسم برید را از حکومت ممالک دکن  
معزول فرماید تا ایشان سر بر خط فرمان قضا جریان نهاده دست از نزاع و جدال کوتاه نمایند چون سلطان  
را چندین اختیاری در امور سلطنت نمائند بود قبول اینمعنی نتوانست فرمود بالضروره امرا بمجاربه و مقاتله  
جسارت نموده دست تنبور از آستین جلالت بیرون آورده بر سیاه سلطان عاقبت محمود حمله نمودند.

شنامند رسم و راه دکن  
روایت کنند از سیاه دکن

که چون امرای دکن بر سیاه صف شکن سلطان زمن تاختند و از جانبین دست به تیغ و ستان  
جان ستان برده خاک رزمگاه را از خون دلیران سیاه بسان لاله شان ساختند و از گشته پشته پشته بر روی  
هم انداختند.

غریو کوس داده مرده را گوش  
شغیر تیر و چاکا چاک شمشیر  
دماغ زندگان را برده از هوش  
دریده مغز بیل و زهره شیر  
ستان بر سینها سر نیز کرده  
جهان را روز رستا خیز کرده

قاسم برید که تنبور جلالت امرا بدیده بر خود بلرزید از سحر و آویز هیچ بهبودی نه دید  
لاجرم فرار بر فرار اختیار نموده رو بودی گریز نهاد درین اثنا سلطان از هجوم جنگ آوران سیاه و  
نظام اسپان و قیلان از مرگ کیه توان جدا گشته بدن نازکش با خاک رزمگاه آشنا شد امرا چون پادشاه

خود را بر خاک راه افتاده دیدند بغایت متعجب و خجسته از مراکب پیاده گردیدند و زمین خدمت بیوسیدند و شهریار جهان را بر باد پای سپهر جولان سوار ساخته بصوب مستقر سرور سلطنت روان گردانیدند و امرا هر کدام بجانب ولایت خویش توجیه نمودند شاهزاده عالمیان اشرف همایون سلطان احمد بحری نظام الملک نیز از سلطان جهان رضا یافته عثمان بصوب ولایت جنیر تافت بعد از آنکه امرا متفرق گشته بولایت خویش شتافتند قاسم برید باز بملازمت سلطان رسید از روی استقلال مهابت و مناسب پیش پیش گرفت و در بعضی از تواریخ چنین مسطور است که این واقعه در اواخر ایام دولت سلطان روی نمود و بعد از آن یکسال آن خسرو فریدون خصال بجوار رحمت ایزد متعال رحلت فرمود چنانچه بعد ازین سمت گذارش خواهد یافت و الله تعالی اعلم بحقیقت الحال و الیه الصیبه و المال در خلال این احوال عرشه داشت ملک یوسف ترک که مجلسی رفیع عادل خان خطاب یافته بود و دران زمان معامله رانچور و بیلکان و ترک کل و بعضی قصبات تملقی باو میداشت بمساع غر و جلال شهریار فریدون خصال رسید که ملک دینار دستور ممالک خواجه سرای حبشی قدم از جاده اطاعت و اقتیاد بیرون نهاده سالک ممالک یعنی و شاد گردیده است -

به تسویل نفس و فوسب هوا غرور بخود راه داد از خطا

بنده درگاه بانفاق مستند عالی ملک فخرالملک از فر اقبال شهریار سکندر آثار سزای آن کافر نعمت غدار بشمشیر صافحه کردار در کنار او نهاده جزای کفران و طغیان پروزگار او رسانیدیم -

هر سر سبک که او نه نشیند بجای خویش از دست روزگار به پند سزای خویش

در بشوقت باز ملک خوش قدم ترک عزیزالملک که قبل ازین صاحب حکومت بود با آن روسیاه گمراه همراه گشته چهره وفا و وفا را بنا سخن جفا و نفاق خراشیده اند بمعجزه استماع این کلمات موحتی و اخبار نا ملایم با اثره غضب جهانسوز سلطانی التهاب و اشتعال یافته فرمان قضا جریان بشفا پیوست که عساکر نصرت مآثر خاقانی از امرا و ملوک ترک و خراسانی آماده ییکار و ساخته کارزار گشته جهت قلع و قمع دشمنان نابکار بر دیوار شهریار اقتدار حاضر کردند حسب الحکم جهانمطاع آفتاب ارتفاع دلبران شیر شکار و بهادران رستم آثار در زیر رایت ظفر شعار مجتمع گردیدند -

سیاهی کثرت فزون از حساب با تین فرو زنده تر از قتاب

همه غرق فولاد آهن کسل هر بران پیل افکن شیر دل

سلطان خلایق پناه چون از استماع سیاه رزمخواه آگاه گشت بر باد پیمای کیتی بیما سوار گشته رایت نصرت آیت بر افراخت

بتر برآمد ز در گاه شاه بر بر نهاده کردان کلاه

غرویدن کوس گردون شکاف زمین را در افکند بیستش بناف

قاسم برید ممالک که صاحب حکومت مملکت بود با دیگر امرا و ارکان دولت سعادت گردار در ملازمت رکاب سعادت انساب شهر یار نامدار روان گردیدند چون مجلس رفیع عادل خان و مستند عالی ملک فخر الملک از توجیه موکب همایون خبر یافتند و بهر بسا طبوس مستعد گشته رایت مفاخرت و مهابات بذروه سلاوات برافراختند شهریار سپهر احتشام کیوان غلام نظر اعتماد بر تربیت سیاه نصرت پناه انداخته هیمنه جنود ظفر ورود را بفر وجود مجلس رفیع عادل خان و مستند عالی ملک فخر الملک بیاراست -

چو خسرو صف میمنه ساز کرد نهنگ بالا را دهن باز کرد

و میره را بر شرم زمان آسف دوران منصب عالی و منصب متالی ملک قاسم برید ممالک و قدم خان و جهانگیر خان مرین ساخت -

صف میره هم بیار است چست بکسی کوه کفنی ز فولاد رست

و سلطان ممالک ستان با سلاح داران ترک و افغن و دلبران هند و خراسان و سایر بهادران سیاه دو قلب گاه رایت نصرت پناه برافراخت حیوش مقهور و طایبان مغرور نیز در مقابل سیاه منصور بترتیب اشکر و نهی آلات قتله و شر مشغول گشته سیاه کینه خواه را بددت و استمداد تمام مرتب داشتند و رایت جلادت و جسارت برافراشتند بعد از آن دلبران هر دو گروه چون در گوه آهن و فولاد به حرکت آمده بر یکدیگر ناخستند و تیغ کین از تیام انتقام آخته سر سروران را از ابدان دور ساخته برخاک هلاک می انداختند -

ز هر سو چو تنک اندر آمد سیاه بکسی این گفتی برآمد سب

که باران او بود شمشیر و تیر جهان شد بگردار دریای فیر

بر از آله کوس شد مغز میغ بر از آب سیاه شد جان تیغ

چنان شد ز کرد سواران جهان که خورشید گفتی شد اندر نهان

ز عکس سر تیغ و برق شمشیر سر از راه میرفت و دست از عنان

ز زخم تیر زین و تیر خدنگ همه موج خون خاست از دشت جنگ

بجانبید خسرو چو دریای نیل سر دشمن افکنده در پای نیل

مستند عالی ملک فخر الملک از هیمنه سیاه در ناخست و بسیاری از خیل مخالفان در غرقاب فنا و هلاک انداخت و مستند عالی ملک قاسم برید ممالک نیز از میره سیاه تقد شجاعت را سکه جلادت رده چون شیر عربین دران دشت کین بسیاری از مخالفان بی دین را بر زمین انداخت باز بهادران اترک و خراسانیان چالاک که در قلب جای داشتند رایت شجاعت برافراشتند و داد مردی و مردانگی داده بسی از مدبران بی باک را بر خاک ادبار و هلاک انداختند سلطان قی خواص خان همدانی که بعد از آن بقطب الملکی مغایب گشته باغی مدارج عز و جلال انتقال نمود باحسن ترک سلطانی دران معرکه بشوخی



انظار شجاعت و جلالت فرمود که ناسخ آثار رستم و اسفندیار گردید ملک دینار دستور معالک که سردار مخالفان غدار بود بر دست مجلس رفیع عادل خان که رستم دستان سام نریمان غاشیه دلیری او بر دوش جان کیندندی گرفتار گردید باقی مخاذیل خوار و ذلیل گشته دست از ستیز و آویز باز داشته رو بادی گریز نهادند و نیم جانی بهزار محنت و مشقت ازان ورطه جان شکار بکنار کشیدند.

یکی شان سر از پا نداشت باز بیابان گرفتند و راه فراز  
نگو تسار کرده درفتی سیاه برقتند لرزان به بیراه و راه

بعد از انهم دشمنان شهریار جهان از مرکب کوه توان فلک جولان پیاده گشته سجدات شکر بزدان بتقدیم رسانید امرا و خوانین سر خدمت بر زمین نهاده زبان به تهنیت و مبارکباد فتح گشادند.

که بادا جهان از کران تا کران بفرمان شاهنشاه کاسران  
وصال و رحمت از سیهر بلند بفتح دگر باشی فیروزمند  
بلند اخترت عالم افروز باد زمین و زمین از تو فیروز باد

مجلس رفیع عادل خان در مجمع ملوک و خوابین و امرا و اعیان سر بر زمین عبودیت نهاده زبان بوظائف دعا و ثنا کشوده عرض نمود.

که ای شاه خردا دل پاک دین فیروزنده تاج و تخت و تکیه  
جهان آفرین تا جهان آفرید چو تو یاسادشاهی نیامد پدید  
نوئی در جهان شاه بیدار بخت ترا دید دولت سزاوار تخت

اگر چنانچه غلامی از غلامان شاه جهان از خبت طینت و دناوت طوبیت بر کفران نعمت اقدام نموده باشد استدعای بنده درگاه آنست که از مراحم یاد شاهانه جرائد جراثم آن مجرم نادم را بزال عفو و انعام شسته رقم مرحمت و غفران بر صحیفه جسامت و طغیان او کنند.

غلامت کنه کار و شرمنده است اگر بخشی و ور کشی بنده است

سلطان سکندر نشان ملتمس عادل خان را بسمع قبول و رضا اسفا فرموده بر دستور مقهور ببخشود و حکم نمود که اموال او را از نقد و جنس آنچه عساکر نصرت مآثر برده باشند باز دهند.

شفیع کرامی مددگار بود کنه عفو شد گرچه بسیار بود

بعد ازان سلطان جهان با عساکر نصرت مآثر بصوب گلبرگه و ساغر نهضت نموده مخالفان آن سر زمین را به تیغ کین نادید فرمود رعایا و سکنه آن بلاد را از شر فتنه و بیداد فساد و عناد خلاص داد و حصار ساغر را بمساکر نصرت مآثر محاصره نموده قهراً قهراً مسخر ساختند و از انجا بجانب دارالملک بیدر دو حرکت آمده موکب همایون قرین فتح و نصرت بمستقر سربلر سلطنت معاودت نمود

مشائخ و علما و فضلاء بمراسم استقبال موکب عز و جلال باستعجال شتافتند و بجز بساط بوس مستعد گردیده هریک بقدر مرتبه خویش بموافقت و نوازش خسروانه اختصاص یافتند.

مهمان جهان کار ساز آمدند برستند از پیش باز آمدند  
جهان هر سر گشت آراسته همه راه پر تزل و پر خواسته

الحمله چون سلطان ممالک دستان در مستقر سریر نریمان ممالک ممکن گشت برتو عدل و احسان و بر و اعتنائش بر روزگار رعایا و برابا و سکن بلاد و دیار کالشمس فی وسط النهار نافعه ظلم و ستمکاری و خرابی و ویرانی بعدل و انصاف و معموری و آبادانی تبدیل یافت.

### ذکر طغیان بهادر گیلانی و توجه حضرت صاحب قرانی بدفع او

درین سال بهادر گیلانی که بعد از کشور خان خواجه جهانی ولایت کون و دابول و کوه و سایر شاهر و سواحل دکن را بصرف خویشین در آورده بو و سیاه بسیار فراهم آورده چند یاره کشتی متعجون یاسباب و اموال فراوان و اسبان تازی نژاد میا جولان که از سلطان محمود کجراتی و سوداگران به پنداری که در تصرف او بود آمده بودند بغلب و تسلط متصرف گشته تمام اموال و اسباب آن کشتیا را غارت نمود سلطان محمود فرمانی درین باب به بهادر گیلانی مرسول داشته طلب کشتیا و اموال و اسباب نمود بهادر در جواب سخنان نا ملایم گفته چیزی باز نفرستاد لاجرم سلطان محمود کجراتی رسولی با تحف و هدایای بسیار به یاره سریر نریمان آثار شهریار فلک انندار ارسال داشته مکتوبی در باب زیادتیی که از بهادر گیلانی واقع شده بود باین مضمون قلمی فرموده مصحوب رسول مرسول داشت "بعد از اتحاف ادعیه صافیه و اهدای اثیه و افیه تصویر شمیر خورشید تنویر آنکه مدتها است که فیما بین سلسله محبت و مودت سمت تاکید و تشدید دارد بلکه ابا عن جد نسبت محبت این دو خاندان عالیشان سلطنت نشان به میراث فرزندان رسیده درینوقت بهادر گیلانی چاکر کشور خان خواجه جهانی که بجای کشور خان نشسته و ابواب اطاعت و اقیاد بر روی خود بسته جمیع بنادر و بلاد و قلاع سواحل ممالک دکن از دابول و کوه و بربولی<sup>۱</sup> و چندین متمدن و ستاره ویناله تا مرج و جام کشدی و غیر آن بغلب تصرف نموده از غایت غرور علم بغی و طغیان بر افراخته است جهاز مشحون یاسباب و اموال و جواهر و اقمشه و اسبان خاصه و سوداگران را بدست تغلب و تسلط تصرف نموده باین نیز اکتفا ننموده دوبست یاره جهاز و غراب مشحون بشکر ستمگر بپندر ما هم آن بندر را با خاک برابر کرده چندین مصحف مجید را سوخته اکثر تجار آن دیار را بدربار انداخته در نفر از احرار کجرات را که دران بندر بوده اند محبوس ساخته همراه برده اند چون متنبیان این خبر بمساع عز و جلال ما رسانیدند فرمانی درین باب باو قلمی فرموده مرسول داشتیم بجواب باغیانیه مبادرت نمود چون از جمله بندگان آن درگاه بود کیفیت طغیان او را بسمع همایون رسانیدن لازم نمود که بدفع آن طغانی مغذول مشغول گردند چه دفع او از لوازم مهمات دینی و دنیاویست اگر چنانچه

از انجانب بدفع او مشغول نگردد رخصت دهند تا انجانب او را کوشمال بسزا دهد چون سلطان سکندر نشان  
فرویدن صفات مضمون مکتوب سلطان محمود کجرات استماع فرمود بر زبان التماس گذرانید که دفع آن  
سر دفتر ارباب بغی و طغیان بر دمه همت والا نهیت بشدگان ما واجب و لازم است خاطر ملکوت ناظر جمع  
فرمایند که بنوعی آن بد خصال را کوشمال داده خواهد شد که عبرت عالمیان گردد چون سلطان ممالک  
ستان موید بنائید ملک منان بود بخاطر دریا مقاطرش خطور فرمود که بموجب کربمه و ما کتا معذبین  
حتی نبعت رسولا اولاً گوش هوش بهادر کیلانی را بدرر مواظ و عاصیح سلطانی گران بار نازد اگر بر  
حکم فرمان قضا جریان عمل نموده در مخالفت اصرار نماید شعله از سر سر قهر جهانسوز در خرمن حیانت انداخته  
خاکستر آن ششگر را بیاد بی نیازی بر داده او را با اتباعش بجلا سیاست قاهره سیارند تا بآب تیغ صاعقه  
گرداز دمار از روزگار آن تا بکار برآورد لاجرم فرمانی بدین مضمون بهادر کیلانی بموجب فرموده  
حضرت خاقانی در قلم آمد ملک الشرق بهادر دام نائیده بمنابت پادشاهانه مخصوص گشته مقرر شناسد  
که با دکاری از جانب سلطان محمود کجراتی رسیده و در کتابت چنین و چنین مندرج بود ازان ملک  
الشرق بسیار بدیع نموده می باید بمجره رسیدن فرمان نفعه الله فی ربع المسکون تمام اموال و اقبال سلطان  
محمود کجراتی و عامه تبار بدرگاه عالم پناه فرستد و کشتیها را از راه دریا روانه نماید و مطلقاً یا از  
کایم خود فراتر نهد.

مکن چهره بخت خود را سیاه چرا پایله خود نداری نگاه  
منه پای ز اندازه خود برون که اخی بچاه بلا سرنگون

و محبوبان را حرمایان و اسباب شوق درگاه سپرده هیچ گونه تملک و افعال در میان نیارد و  
بعد ازین در فتنه و بلا بر خود نلکوده قدم در راه طغیان و کفران نگذارد.

منت آنچه حضرت دادم پیام تو دانی دگر بعد ازین والسلام

چون به بهادر کیلانی فرمان قضا جریان سلطانی ترقیم یافته مرسول گشت حکم جهاندفاع بنفاد  
پیوست که دبیران فصاحت شمار بلاغت آثار جواب مکتوب سلطان محمود کجراتی را ببارات درر تار در قلم  
کهر بار آورند حسب فرمان دبیران بلاغت نشان کتابتی در نهایت بلاغت در سلک عبارت کشیدند ملخص کلام  
آنکه از قدیم الایام میانه این دودمان خلافت نشان بنای مصادقت و موافقت استحکام دارد و پیوسته نسبت  
اینچنین بوده که اعداء این دولت قاهره دشمنان آن دودمان عالیشان بوده اند و بر عکس و همچین دوستان یابراین  
فرمانی به بهادر کیلانی مرسول داشته شد اگر اطاعت نموده اموال و اقبال و اقمته و کشتیها را بخدمت فرستاد از  
سر سر قهر جهانسوز امان یافت و الا یک شراره خشم عالمسوز خرمن حیات او و اتباعش بیاد فنا بر خواهد  
داد چه لازم است که آنحضرت بچنین امور با لشکر منصور حرکت فرمایند.

چه حاجت آنکه شاه از جای جنبد که خیزد شور چون دریا بجنبد  
تو با بخت جوان بر تخت بنشین که مارا هست تا او کین پیشین

ایران از غاصی جهان ریزه آب که نازد دگر دست با آفتاب  
چون جواب مکتوب سلطان محمود کجراتی مرقوم گردید رسول کجراتی را با تحفه  
و هدایای بخت اصراف اوزاری داشتند اما بهادر چون خبر آمدن فرمان سلطانی شنید کین  
فرستاد رسولان را در راه بار داشته نگذاشت که پستی آیند و فرمان سلطانی ظاهر سازند رسولان  
بخت احوال خویش و طغیان بهادر کیلانی در پایله سر بر سلطانی معروض داشتند چون سلطان  
ساحب ایران بر مخالفت عریض و اعلیان فیض بهادر مطلع گردید فرمان قضا جریان شفا پیوست که از اقطاع  
و اربع لشکریان طغر شمار رو بدرگاه شهر یار سپهر اقتدار آوردند حسب حکم جهاندفاع آفتاب ارتفاع  
از هر بلاد و قلاع میاد سیکران و لشکر فراوان رو بدرگاه پادشاه جهان آوردند.

سراب سیه بایت اراختند دیوار و سیاه در انداخت  
تو گشتی جهان از ایران تا ایران بجوش آمد از عزم صاحب قران  
و لشکر که عرش غرنگ بود سیاهان به اعجاز بر تنگه سیه

از آنکه زمانی چندان سیاه بر درگاه خلافت پناه صاحب قرانی جمع گشت که از اندازه حد  
و احصا برگزیدند بعد از آن سلطان سکندر توان معون شایست و تائید یزدان بر مرکب علال نعل فلک جولان  
سوار گشته با سوار سرت عاثر صوب معنک نهضت فرمود.

سر هفت روزی پسندیده جست گزید فبال فیروزی آمد درست  
فرمود تا گویس نتوانند برقی علم برافراختند  
در آمد بر سر شاه گیتی لورده و خاموش بگردون برآورده کرد  
همه روی صحرا شده نو بهار و رنگین علمهای گوهر نگار

بعد از قطع منازل و طی مراحل موکب عز و جلال قصه مشک بره زول اجلال فرمود و آن  
قلعه بود که بهادر کیلانی هزار معشت و حفا از سنگ خاره برج و باره آرا باوج سما برافراشته بود  
و سوار و پیاده سوار حفاظت آن حصار استوار گماشته.

دژی بود سا آسمان هم لورده برده کسی قدم از در نبرد  
تو دانی که بر تارک مهر و میغ تسلیم زدن نیزه و تیر و تیغ

با وجود آنچنان حصار استوار سجد رسیدن لشکریان طغر شمار شهریار نامدار دهشت  
سوار و هراس میباش بر مستحفظان آن مکان سپهر نشان استیلا یافته قلعه را گذاشته رو بفرار نهادند.

قلعه و قلعه تیر از عدد داور یسا که آن مسخر شده بی زحمت و این گشته هلاک

و لشکریان بهرام انتقام آن قلعه را که در استحکام مانند فلک مینا فام بود بی گفت و معشتی  
مسخر ساختند سلطان ممالک ستان آن قلعه را بسند عالی فخر الملک اقطاع فرموده از اینجا بجانب قلعه  
حکم گشتی که بمقدم ناآک متعلق بود نهضت فرموده بهادر کیلانی که درین حین بمحاصره این حصار



روئین آثار اشغال داشت چون بر وصول سپاه نصرت پناه اطلاع یافت دست از محاصره کوتاه ساخته از بیم قیغ کین عساکر نصرت قریب احتراز لازم دانسته خود را بگوشه کشید مقدم نایک چون از مضیق محاصره خلاص یافت از سر قدم ساخته با اتباع و اشباع و خیل و حشم بدرگاه خلائی پناه شهریار عالم شتافته در ملک بندگان خاص سلطانی انتظام و اختصاص یافته بموافقت خسروانه و توازش پادشاهانه سراقاز گشت دران حین ملک سلطان قلی همدانی که بمطاب خواص خانی مخاطب بود منظور افکار فیض آثار سلطانی گردیده بمطاب مستطاب قطب الملکی مخاطب و ممتاز شد و قصه کوتکیر و درگی و بعضی مواضع با قطاع او مقرون و معین گشت و ایرخان داماد الخ خان خانی بیکی خود را سرسریوت مینه فرموده بمطاب حیدرخانی مخاطب ساخت و قصه پاتری و سمت ناندیر و غیر آن با قطاع او مقرون داشت و ملک محمد ابن الفغان را ایرخان خطاب داده بابت نصرت آیت بصوب مبارک آباد مرج برافراخت دران حین والی آن سرزمین بوله نام مشرکی بود که تخمیناً یک لک پیاده جرار و دوهزار سوار جوخوار داشت و در ملازمت و کتاب طغرل انتساب نواب کامیاب سپهر و کاب از جانب شاهزاده فلک جنب اشرف همایون سلطان احمد بصری نظام الملک و نظیف الملک افغان و غیر او از امرا نامزد بودند و از جانب مجلس عالی ملک فتح الله عماد الملک و پسر بزرگش اعظم الخواین فی الزمان دریا خان با دو هزار جوان و مجلس رفیع عادل خان با تمام لشکریان خویش و سایر امرا و وزرا حیویتی و اتراک و دکنیان ملازم موکب همایون سلطان زمان بودند اگرچه بعضی از اتراک و دکنیان بی باک با بهادر سفاک شمشاد متفق بودند اما دران وقت از بیم سلطان باظهار آن عبادت نمی نمودند بالجهل لشکر ظفر اثر خسرو فریدون فر قلمه مرج را کالاهاله علی القصر احاطه نمودند و همه روزه جنگهای مردهانه میکردند تا پسر پنه نایک که حاکم مرج بود بقتل رسیده پنه نایک و تبعش از سلطوت سپاه طغر پناه سلطان خائف و هراسان گشته از روی عجز و استغاثه طالب امان گردیدند و قبول مال واجبی و اسبان عربی و فیلان قوی هیکل را وسیله نجات و ذریعه حیات ساختند پادشاه گیتی شان رقم غفو و اغماض بر جرائم ایشان کشیده بقول لاتیرس علیکم الیوم آن قوم را مستعصر و امیدوار ساخت پنه یا انداختن از حصار بیرون آمدن بعزم زمین بوس اعلی استعداد بافته بنوازش و الطاف پادشاهانه ائمن و مطمئن گردیدند و جمیع خلائی مرج را از احسان بیکران سلطان زمان بخان و مان و جان امان و اطمینان حاصل گشته لشکریان بهادر گیلانی که دران قلمه بودند مخیر گردانیدند میان قبول مشاعره و ملازمت درگاه عرش اشتباه و رفتن نزد بهادر گرام ازان طائفه هر کدام قبول ملازمت درگاه نمودند باعام و الطاف شهریار اعتبار تمام یافتند و هر کس اراده ملازمت بهادر داشت دست از و باز داشته با اسب و اموال و رخصت و رفتن دادند و الحق در هیچ قرن و زمان از سلاطین جهان اینچنین مرحمت و احسان نشان نداده اند که بعد از قدرت و تسلط بر اعدا دو هزار سوار دشمن را با اسب و آلات و ادوات حرب رخصت فرموده نزد مخالفان فرستاده باشند بهادر ستمگر بعد از استماع این خبر پریشان و ابرو گشته از دایوب بیرون آمده خود را بگوشه پشته و جنگل کشید و خواجه نعمت الله یزدی را که ملک التجار آن دیار بود جهت قولنامه همایون عنایت مشحون بدرگاه

خلائی پناه سلطان جهان روانه نمود خواجه نعمت الله از بهادر وثیقه مشتمل بر عهود و موافق عدم مخالفت و طغیان ساحر قران گرفته بملازمت آستان خلافت نشان شتافته سعادت زمین بوس دریافت و بنوازش و عواطف خسروانه مخصوص گشت سلطان از مراحم بیکران و عنایت و احسان بی پایان که لازمه ذات قدسی صفاتش بود ملتزمات خواجه نعمت الله را بسمع قبول و رضا اصفا فرموده و تمامی ممالکی که در تصرف بهادر بود برو مسلم داشته قلم غفو و اغماض بر جرائمش کشید بشرط آنکه اموال و اقبال سلطان کجرات را با اسباب تجار بدهد و همد سال مال واجبی بی تعلل و اهمال بخزانه عامره رساند و من بعد پیرامون ظلم و ستم و فتنه و فساد نگذشت سالک طریق بغی و عناد نکردهد القصد خواجه نعمت الله مقصی الترام رخصت انصراف یافته شهریار فریدون فر ظفر اثر عنان توجه بصوب حصار گنجر تافت بعد ازان بهادر گیلانی از سوبلات شیطانی خیال فاسد بدعاغ راه داده دیو غرور و فتنه او را مغرور و عقوبت ساخته از صراط مستقیم اطاعت و انقیاد دور انداخته دعوای که با خواجه نعمت الله نموده بود کان لم یکن انکشت.

چو می بایست او را سر سپاهان	نیوش هیچ میل مال دادن
غرور و بخوشی از روز در بود	صلاح خویش را گور و کر بود
خیالتی آنکه بعد از روزگی چند	به سیر بار خواهد شد حدادند

لاجرم حصون و قلاع خود را بدلیران کار دیده و بهادران آزموده حصین و قشیر شده تمام حشم و لشکر خود را بمطای وافر و انعام متکاف بنواخت و جنگل را حصار خویش ساخته دران مقام رحل اقامت انداخت چون پرتو این خبر بر پیشگاه ضمیر فیض گنجر شهریار رسید و در نااقه برگریختن بهادر جفا پیشه به جنگل و بیشه اطلاع یافت دلاور خان حبشی و بن الملک ترک را با پنج هزار سوار نیزه گزار و صد هزار پیاده جرار مقرون فرمود که حصار گنجر را محاصره نموده در تخییر آن قصیر نمایند و هفت هزار سوار و پنجاه هزار پیاده همراه چند نفر از اعراف نامدار جهت فاض شدن مواضع و بلاد آن دیار فرستاد و بنفس اشرف اعلی با سایر امرا و وزرا و سپاه سر راه بهادر گرفته در حوالی آنجنگل که آن بد عمل مانند چغد و جعل بسد مکر و حیل خود را نهان ساخته بود مقام فرمود چون مدنی صاحب قران گیتی شان دران مکان رحل اقامت انداخت اجل بهادر نزدیک رسیده جنگل برو زندان گشت و بر حکم ایشا کتم پد ککم الموت ولو کتمتم فی بروج مشیده چنگال شاهین اجل گریان امتش را گرفته ازان جنگل بیرون کشید و بمقتضای اذا جاء الفضا صلی الیصر دیده صیرتیش از دیدن سلاح کار خویش بی اثر گردیده مضحکوار اذا جاء الفضا صلی الفضا ساحت بیشه و صحرا پیش جهان یشش شک تر از دیدن مور گشت.

کمی را که روزی بد آمد به پیش

سیچد سر از راه بهیوه خویش

لاجرم عزم یزدی پای ازان جنگل برانمودی اجل بخشای صحرا نهاد چون جوایسی خبر بیرون آمدن آن باغی خشمی سامع عز و جلال رسانیدند.

شبته مثل زد که بخیر خام  
تد روی که بر وی سر آید زمان  
میای خود آن به که آید پدام  
بنخیر شاییش آید گمان  
ملخ چون بر سرخ را ساز داد  
بکنجشک خطی بخون باز داد

بالجملة سلطان جهان مستد عالی ملک فخر الملک را با پسر بزرگش رتن خان و ظریف الملک افغان که از امراء شاهزاده تاهران اشرف و پسران سلطان احمد بگری نظام الملک بمده شهریار جهان آمده بود با سه هزار سوار نیزه گزار شجاعت آثار جبهه دفع بهادر را بخوردار نامزد فرمود و امرای را ناکید سوار نمود که اگر بر بهادر دست یابند عتار از قتل او بر تابند و او را زنده بیابند سریر خلافت مصیر رسانند اما چون رساله حیات آن نگوید صفات شوقی مالا حال شده بود که بر حکم اذا جاء اجلهم لا یستأخرون افعه و لا یستقدمون زمانی اعمالش بود آن ناکیدات حفظ حیات او نموده حسب فرمان قضا جریان امرای لشکران شجاعت نشان از ملازمت سلطان بصوب آن سردفتر ارباب طغیان و کفران روان گردیده هر دو لشکر برخاستند در حوالی آن جنگل یکدیگر رسیدند و یکبار تیغ کین شهاب آیین کشیده چون مهرهای نره در صفحه برد بهم بر آمیختند و بیاد حمله کرد فنا از معرکه هیچا برانگیخته خاک هلاک برفی یکدیگر می پیچند و باکش تیغ ساخته کردار حرمین حیات یکدیگر بسوختند اما چون شامت کفران و وخامت طغیان شمل حال بهادر نادان گشته روزگارش چون سرزاف دلبران آشفته و برگشته و کاربارش از احوال درمندگان بریشان و بی سروسامان ترشده بود شبته حیاتش بگرداب فنا و مدام افتاد و آن حبه تهور و بهادری مطلقا سودش نداد و در اثناء محاربه او را با رتن خان که رستم زمان بود مقابله روی نمود لفظه در میدان مبارزت با هم برآویختند و خاک معرکه را بخون و خوی یکدیگر آمیختند عاقبت دست قضا طفرای هتالک میزوم عن الاحزاب بر منشور شقاوت مغروران کشیده سوی خاندت و وخامت عاقبت فحوائی سیهزم الجمع و بولون الدیر بر صفحه ادبار شان شکست و چرن بمقتضای و ما ظلمهم و لکن کانوا انفسهم بظلمون ماده فتنه و فساد او بوده مضمون فذات وبال امرها و کان عاقبة امرها خسرا صورت حال او گشت اقبال سلطانی مدد فرموده رتن خان جلالت نشان پیش دستی نموده و پستان جان ستان بهادر نادان را از خانه زمین ربوده بر خاکدان زمین انداخت چنانچه جان شیرین جهان آفرین تسلیم نموده خاطر از اندیشه کفران و طغیان به بگبارگی برداخت.

تا بیون خرون بود هارمان برور  
هنر غیس گردد چو برگشت هم

رتن خان در زمان سر آن سرگردان را از بدن جدا ساخته نش را بر خاک بوار و هلاک انداخت و جهان را از فتنه و فساد او خلاص داد در شادی و خرمی بر روی مرده آن دیار و بلاد کداد.

سر کینه جو از تن بد نهاد  
به خنجر ببرید و برگشت شاه

چون رتن خان که رستم زمان بود سر آن مردود را از بدن جدا نموده در زمان بدوگاه بادشاه جهان روان فرمود سلطان معالک ستان از قتل بهادر گیلانی متعسف گشته اظهار پشیمانی بسیار نمود

چه بهادر گیلانی را در مردانگی و شجاعت نظیر و نابی بود و بحضار مجلس بهشت آیین فرمود که کاتکی او را زنده بدست آوردندی تا جرائم او را قلم غنو کشیدی و ولایات او را باز دیاد بخشیدی چه مثل این دلبری حیف باشد که به تیغ کین کشته شود ولیکن.

گر از کوه پرسی بیای جواب  
که شاخ خطا میوه ندهد صواب  
بداندیش مردم بجز بد ندید  
بیشاد و عاجز تر از خود ندید  
همگنان زمین خدمت بوسیده گشتند.

هر کسی که کشت ز خدمت سر  
جز تیغ سزای او نباشد

بعد ازان بموجب فرمان غالبان سر آن بیدادگر را بسوی دار الملک بیدر فرستاده قتل نامها باطراف جهان روان ساختند.

دیران فانیل یکک هتر  
کشیدند در ناعد فتح و ظفر

وقوع این واقعه در پنجم سفر سنه تسعمایه بود بعد ازانکه خاطر ملکوت ناظر شهریار خورشید مآثر از کار بهادر قراغت یافت « سیاه ظفر پناه عثمان یکران بصوب قلعه پناه تافت و آن قلعه است بر قله کوهی واقع که بروجش در ارتفاع با فلک البروج برابری میجویند و شرفات ایوانی از فلک کیوان لاف برتری می زنند علو آن کوه آسمان شکوه بدرجه ایست که اگر فی المثل بر نوح از بالای طوفان پناه ببالاتی آن چرخ والا بردی و دست اعتصام بدامن آن کوه سپهر شکوه روی هر آئینه جان ازان مهلکه جان ستان بردی و از زبان زمان فحوائی ندای لاعاصم ایوم نشنیدی و از بالای طوفان آسمی بدو نرسیدی باوجود این ارتفاع و علو که سطح محدث باقصر فلک قدر مماس بود قله اش ساحتی داشت در نهایت وسعت و فضای در غایت خوبی هوا و ترامت درون حصار متحون به برگها و آب خوشگوار و اشجار و انهار بشمار و کشت زار بسیار.

عجب گونه کوهی خدا آفرید  
و هنر نه و لغزان رنگ نافرار  
بران سر که از ابر بالا تر است  
ز یک فرسخ افزون بطول و عراض  
پهرو روان چشمه خوشگوار  
شکاری بیحد دران پهن دشت  
امید سلاطین گیتی ستان  
که مانند او کسی بگیتی ندید  
چو زلف پتان بیج بیج و دبار  
یکی دشت هموار پهناور است  
زمین دگر بر فلک کرده فرس  
دوختان پر میوه و کشت زار  
شده یار جدی و حمل گاه گشت  
بگلی گسته ز تسخیر آت

چون ربابات فتح آیات سلطانی بر اطراف آن حصار سپهر آثار پرتو انداخته اشبه ماهیچه علم آفتاب اشراق ظاهر آن دیار را نورانی ساخت و قبه بارگاه باوج خورشید و ماه بر افراخت چشم اهل آن حصار از سطوت سیاه ظفر شعار شهر یاری در مقام انکسار و زاری درآمد طالب امان و قولنامه عنايت



مشحون گشتند شهریار سپهر اقتدار بقولنامه همایون اهل حصار را مستظهر و امیدوار ساخته مقدم حصار مفتاح دروب قاعه را تسلیم بندگان درگاه فلک استیاء نمودند سلطان ممالک شان چپه تماشای فنا و آب و هوای آن قلعه آسمان سای بیالای آن کوه گردون شکوه بر آمده زبان بشکر و ثنای خالق ارض و سما کشود که چنین حصاری بی کفایت و تعبی مسخر بندگان درگاه شهریارى نمود.

چنین حصار که باردکشتاد جزملى که پیش خدمت اوسته روزگار کمر

بالجماله سلطان گیتی ستان با اموال و اسباب فراوان و خزائن و دفائن بی پایان از بالای حصار بیابان آمده سیاه منصور را برقش بیجاپور مامور ساخت و بنفس نفیس با خواص امرا و ندما بزم تماشای بندر مصطفی آباد دایرول رایت نصرت آیت برافراخت و چون یروقتاقت بران ولایات انداخت رعایا و کافه برایی آنجا را بعواطف و الطاف پادشاهانه بنواخت و چنده روزی بمعدت و فیروزی تماشای سواحل دریا و سائین و ریاحین آن سر زمین پرداخته بعضی از ولایات بهادر گیلانی را بشاهزاده عالمیان اشرف همایون سلطان احمد بحری نظام الملک مفوض داشته بعضی به مجلس کریم و منصب عظیم مخدوم خواجه جهان نفویش رفت و ما بقى را بملک الیاس ترک اقطاع فرموده مقرر داشتند که هر سال مبلغ ده لک تنگه بخزانة عامه رسانند و بر خلاف بهادر گیلانی زندگانی نموده سالک ممالک بغی و عناد نکردد بعد ازان کام بخش و کامران عیان مسند سپهر چولان بجای دار الملک معطوف فرموده در قصبه مرج توقف نموده غنائی که ازان دیار و دران کارزار در سرکار شهریار فلک اقتدار جمع شده بود بر عساکر نصرت شمار تقسیم فرمود.

جهان و هر چه درو شاه کاهگر شهر ستدز دشمن و لطفش بدوستان بخشید

و بانیل مقاصد و انجاح مطالب دشمنان دولت مقهور و سیاه ظفر پناه منصور و غالب رایت عزیمت بصوب مستقر سریر خلافت برافراخت و چون بر مسند جهانیان استقرار یافت امرای که دران مصلحت در ملازمت رکاب نصرت اشباب بودند مثل دریا خان ولد مسند عالی ملک فتح الله عماد الملک و دلاور خان حبشی و نظیر الملک افغان که از امراء شاهزاده کامران اشرف همایون سلطان احمد بحری نظام الملک بود بخلع فاخره و تشریفات متکانه مفتخر و سرافراز کشته بولایت خویش رخصت انصاف یافتند و در اوائل سنه ثلاث و نعمانته از وقور عنایات سیغایات سلطانی پایه قدر ملک سلطان قلی قطب الملک عهدای ارتقا یافته از اکفا و اقران ممتاز و مستثنی گردید و بر جمیع اقطاع داران تلنگ مثل جهانگیر خان و سنجرخان و قوام الملک و الفخان و مقرب خان و غیر ایشان سروری و برتری یافت و مقام کرنگل و کلکندم با مصافات و متعلقات بر مقاضای قدیم او افزود درین ایام باز خیال فاسد در دماغ بعضی مفسدان مثل یوسف خورده ساله و رابخان قنوجی و محمد آدم و کبیر بغرشخان و غیر ایشان که تقرب حضرت سلطان یافته بودند راه یافته چپه انهدام بنیان حبات ترکان با یکدیگر بیعت نمودند و میرزا شمس الدین نعمت اللهی که از جله مجلسیان مقرب شهنشاهی بود درین معنی با ایشان همدستان شد

اما قبل از آنکه خیال فاسد ایشان از فوت بفعل آید امراء ترک بر کیفیت اتفاق آنجماعت اطلاع یافته بمقتضای علاج واقعه پیش از وقوع باید کرد. پیش دستی نمودند و جمعیت گروه بدربار شهریارى آمدند و بغرشخان نادان را با تمامی معاندان که در منازل خویش غافل بودند بدیوان طلب نموده بقتل آوردند و میرزا شمس الدین نعمت اللهی را نیز در راه بشاعت اتفاق آن طائفه گمراه مقتول ساختند چون قتنه و آشوب بسیار در شهر و حصار افتاد شهریار عالی نژاد بر شاه برج بر آمده ابواب دخول و خروج مدود ساخت امراء ترک کس بطالب شاه محب الله فرستاده او را بابایان سلطانی حاضر نمودند و در حضور آنحضرت بغلاط و شداد قسم یاد کردند که این بندگان را نسبت بساطان جز بندگی و اطاعت خیالی در خاطر نیست و مطلقاً اندیشه طغیان و کفران در ضمیر نه.

سری که نیست برین آستان جبین فرسا عوالتی نکند چرخ جز سنگ جفا

چون جماعت مفسدان اندیشه طغیان در خاطر گذارنیده بودند و خیالی محالی بخود راه داده بنابران ایشان را بسزا و جزا رساندیم اما همان بنده درگاه پادشاه که بودیم هستیم.

سراسر سر و جان ما بندگان فدای سم اسب صاحب قران

شاه محب الله بملازمت پادشاه دین پناه رفته حقیقت سخنان ایشان خاطر نشان صاحب قران جهان نمود و سلطان کبیران غلام هم از بام سلام وزرا را گرفته نازنه آن قتنه و غوغا اظفا پذیرفت اما مولت و سطوت سلطانی از قلوب اقصای و ادانی رخت برپست و هریک از امراء در ولایت خود از روی استقلال و استبداد بر سریر فرمان دهی نشست و در اطاعت و فرمان برداری شهریارى بر روی خویش درینولا منصب حکومت مملکت دکن بر مسند عالی ملوک قطب الملک قرار گرفت و چون از زمان سابق باز سلطان سرافراز را در حق آن خدمتگار جایاز نظر شفقت و دلنوازی بسیار بود درینولا منصب او را بر مناصب سائر امراء و وزرا افزودد او را امیر الامراء تمام ممالک تلنگ فرمود و همدرین زمان معامله بیجاپور و منگل بیره با مصافات و متعلقات از مقاضای ملک خدا داد خواجه جهان تغییر یافته بمجلس رفیع ملک یوسف ترک عادل خان مفوض گشت و برگشته اوسه و قندهار چون روزگار سابق بجاکیر مسند عالی ملک قاسم برید ممالک قرار یافت چون بیوسته میانه مسند عالی ملک قاسم برید ممالک و امراء دیگر بساط منازعتی و مخالفتی معهود بود درینولا که برید ممالک در قلعه اوسه بود امراء فرست عیبت دانسته بعرض سلطان رسانیدند که او بیوسته در مقام مخالفت این آستان جلالت آشیان می باشد و انتهاز فرصت می نماید صلاح دولت روز افزون درانت که قبل از آنکه ازو فسادى تولد نماید دفع او را پیش نهاد همت والا نهیت فرمایند.

از امروز سکاری بفرما معان چه دانی که فردا چه کرده زمان

هر چند این معنی خلاف رضای شهریارى بود اما بجهت خاطر امراء ترک آن مصلحت توانست نمود چه دران وقت سلطان را چندان اختیاری در امور مملکی نبود بالضروره در اواخر

نی حبیبه سته ست و نعمانیه با وزیرای پای تخت و سلاح داران شجاعت نشان از دارالملک حرکت فرموده قلمه اوسه را محاصره نمود بعضی امرا که بحسب ظاهر با سلطان اظهار موافقت مینمودند و ضمناً با برید مالک متفق بودند بزمین بوس سلطان عبادت نمودند بعد از انقضای شهر محرم الحرام سلطان کیوان غلام با امراء موافق و منافق بزم و سوار گشته از اطراف حصار اوسه را مرکزوار در میان گرفته در أثناء محاربه و مقاتله امراء منافق سلطان را گذاشته برید ممالک پیوستند لاجرم قشور تمام سپاه منصور راه بافته سالک جمعیت ایشان متفرق و پیریشان شد ملک سلطان قلی قطب الملک راه تنگ پیش گرفته مسند عالی عادل خان نیز شان بدوب ولایت خویش یافت چون مسند عالی ملک قاسم برید مالک از پیرشانی سپاه سلطانی خبر یافت فرصت غنیمت شمرده بملازمت سلطان شتافت و بسامد پای بوس استمداد یافته سعادت وار در ملازمت رقب ظفر انساب شهر بار کامگار متوجه دارالملک بیدر گشته بار دیگر با امیر شهریار فریدون فر بر مسند حکومت دارالملک بیدر قرار گرفت بعد از انقضای یکسال باز امرا از حکومت برید ممالک پیرشان حال گشته بر مثال گذشته استیصال او در چوالبار خاطر استقرار دادند و با یکدیگر اتفاق نموده با استمداد تمام رو بدارالملک بیدر نهادند جمعی از اعظم امرا که در ایولا بستقر سریر سلطنت توجیه نمودند مسند عالی عادل خان و ملک قطب الملک و دستور ممالک و غیر ذالک بودند چون خبر توجیه امرا جهت استیصال برید ممالک بمجمع عزوجل رسید مجلس محرم خان جهان و ملک الدلماسر جهان و سید خطیب و سایر علما و فضلاء را نزد ایشان فرستادند تا موجب آمدن و مشاء اتفاق نمودن ایشان معلوم نموده مهم بر مصالحه قرار دهند چون جماعت مدکوره حسب الحکم اعلی بیجاس امرا رسیدند و بیغام خسرو بهرام انتقام گذرانیده سخنان ایشان نیز شنیدند بعد از گفت و شنید مهم باین مقرر گردید که حربک از امراء و ملوک بولایت خویش شتابند و برید ممالک نیز بطرف اوسه و قندهار که مقاضای او بود رفته هر سال یکبار جمیع امرا و وزرا بدرگاه شهریار فریدون خصال آمده باجرا از فضیلت جهاد مشرکین بلاد بیجانگر عبادت نمایند و در اعلاء اعلام اسلام و قلع و قمع ارباب شرک و ظلام سعی موفور بظهور رسانند همبرین قرار عهد و هوائیق بسیار در میان آورده حسب التماس مسند عالی عادل خان بیست هزار اسپ ولایت بر جایگزین ملک قطب الملک افزودند بعد ازان امرا بیابوس سلطان سراقراز گشته خلعت و تشریف معناد گرفته رخصت انصاف یافتند مسند عالی عادل خان به بیجاپور کشیده شتافته آن بلده را دار الامارت ساخت و ملک قطب الملک - دارای در آغیه کلکنده رحل اقامت انداخت و در اواسط سته نعمان و نعمانیه شهریار فریدون بزراد بموجب قرار داد بزم جهاد مشرکین بی دین و داد تصمیم داده با امرای پای تخت و سلاح داران فیروز تخت از دارالملک بیدر نهضت فرموده -

به بیروز رای شه لیکبخت به تخت رونده برآمد ز تخت  
سر تاج برزد بسقف سپهر برافراخت رایت برافروخت چهر

چون موکب اعلی از مستقر سریر سپهر اشتلا حرکت نمود در ملازمت رکاب ظفر انساب

شهریار گردون جناب از ترکان و غربیان جلالت شمار و دکتیان شجاعت دثار پنج هزار سوار و سی هزار پیاده شالسته کارزار پیش نبود چون مقام ارکی مضرب خیم لشکریان بهرام انتقام شد مسند عالی و منصب متعالی ملک قطب الملک با یاصد تازی سوار و سی سلسله قیل بیستون آثار و پنج هزار پیاده جرار بملازمت شهریار کامگار مشرف گشته سعادت پا بوس دریافت سلطان زمان او را بعواطف پادشاهانه سر افراز فرموده آن قصبه را با مضافات و متعلقات بر سایر اقطاعیت او افزود و چون سپاه منصور ازان مقام کوچ کرده در قصبه آنکور نزول اجلال فرمود مجلس رفیع عادل خان با پنج هزار سوار ترک و خراسانی و دکنی و شش هزار پیاده نیزه دار و پانزده زنجیر قیل غریت دیدار بازوی معلی ملحق گردیده بوز باطوبس اعلی معزز گشت و دستور ممالک نیز با سه هزار سوار و سه هزار پیاده شجاعت کثیر و چهل زنجیر قیل قوی هیکل کوه منظر بموکب ظفر اثر پیوست چون رایات اعلی ازان مقام در حرکت آمد حکم جهانمطاع نافذ گشت که مسند عالی عین الملک با لشکر خویش از راه گلهر و کولاپور بیشتر بولایت بیجانگر درآمده ولایات مشرکین بی دین را بتاز و رعب و هراس در آلوب عبده اوتان اندازد عین الملک حسب الترموده سلطان صاحب قران با پنج هزار سوار و پنج هزار پیاده نامدار و هشتاد زنجیر قیل بیستون آثار بولایت کفار خاکسار در آمده دست تسلط بنسب و تاراج کشوده سلطان جهان نیز متعاقب ازان مقام کوچ فرموده ظاهر قلمه را انچور از صوات و سطوت سپاه نصرت پناه خائف و هراسان گشته بقدم اطاعت و انقیاد پیش آمده قبول باج و خراج را وسیله اعان از تاخت و تاراج نمودند -

غبار موکب متصورش از دور هراس آرد بخضم ار هست فغفور

و مال قلمه مشکل را که از زمان سابق از گاشنگان درگاه سلطان اجاره نموده بودند و تاغایت بغزانه عامره رسانیده با بعضی از پرگنات را انچور که بمنف از تصرف سپاه منصور بیرون آورده بودند تسلیم بشدگان درگاه فلک اشتباه نمودند سلطان ممالک شان آن پرگنات را بمجلس رفیع عادل خان عطا فرموده عین الملک و سایر امرا و اعیان سپاه را بخلع فاخره سراقراز ساخته رخصت انصاف اوزانی داشت بعد ازان بعون عنایت بیچون رایت همایون بدوب مستقر سریر سلطنت برافراشت چون امرا و ملوک حسب فرمان سلطان عنان بولایات خویش یافتند و سلطان جهان با سلاح داران و بعضی امراء پای تخت بستقر سریر خلافت معاودت فرمود مسند عالی متعالی الغ اکرم ملک برید ممالک فرصت غنیمت دانسته با امراء که قبل ازان با او اتفاق نموده جمعیت سپاه نصرت پناه را متفرق و پیریشان ساخته بودند متوجه دارالملک بیدر گشتند و در نیم شهر ذی حجه بشهر درآمده حصار را محاصره نمودند بعد از چند روز مردم قلمه با برید ممالک متفق گشته دروب حصار را کشودند برید ممالک بدرون قلمه درآمده خان جهان را که دران زمان مسند حکومت باو مفوض بود بقتل آورده مره بعد اخیری بر سریر حکومت و مسند وزارت دارالملک دکن بی ارتکاب شداند و محن متمکن گشت چون خبر استقلال و استبداد برید ممالک بسمع امرا و ملوک اطراف و اکتاف



ممالک محروسه رسید باین معنی همدانشان نگشته در انهدام قواعد حکومت و استیصال نهال شوکت او با یکدیگر مشورت نمودند و در اوائل سنه تسع و تسعمائیه مجلس رفیع عادل خان و مسند عالی ملک قطب الملک و مسند عالی دستور الممالک و غیر ایشان ملحق گشته بصوب دارالملک حرکت نمودند چون بحوالی دارالملک رسیدند سلطان جهان نیز طوعاً او کرهاً مجاربه ایشان تصمیم داده با لشکر ظفر اثر از شهر بیدر رایت برافراخت و دفع امراء مخالف را وجه همت ساخت بعد از تقارب و تلاقی فئشین بین القریبین حرب عظیم روی نمود.

علمها کشیدند لشکر کشان	بدید آمد از روز محشر نشان
سیاه از دو جانب شد آراسته	زمین آسمان وار بر خاسته
ز بسیاری خون دران پهن دشت	سراسر زمین سوش لعل گشت
بخون غرقه شد مرکبان را نهال	تو گشتی مگر در شفق شد هلال

عاقبت سیاه کینه خواه بر لشکر پادشاه چیره گشته حیدر خان سر نوبت دران مصلحت گشته شد ملک برید ممالک چون حال بران منوال دید قرار بر قرار گرفته خود را بمقامای خویش رسانید چون مجلس رفیع عادل خان و مسند عالی ملک قطب الملک و سایر امرا بر قرار ملک برید که مقصود اصلی ازین مجاربه و منازعه او بود اطلاع یافتند بملازمت سلطان شافیه بخلعت خاص اختصاص یافتند و رخصت انصراف گرفته هر کدام مقضی المرام بولایت خویش توجه نمودند و در اواسط این سال در خاطر مجلس رفیع عادل خان خطور نمود که یکی از مخدورات تنق عصمت خود را با یکی از شاهزادهای عظام در سلک ازدواج انتظام دهد و نسبت ملازمت و خدمت قدیم را بقرابتی و پیوند قوی گرداند.

محببت به پیوند چون شد قوی شود تازه شاخ امید از نوبی

لاجرم مکنون ضمیر خویش در عرشه داشت اندراج داده بیابه سریر ثریا نظیر فرستاد سلطان سلیمان مکان ملتس عادل خان را بسمع قبول و رضا اسفا فرموده استدعاء او را باسعاف و انباج مقرون داشت و بجهت انتظام انجام میزبانی با امراء عظام و سلاحداران بهرام انتقام بجانب احسن آباد کلبه که نهضت فرمود چون هوک همایون بمقام تالانور رسید مسند عالی و منصب متعالی الی اکرم ملک قطب الملک باستعداد تمام بملازمت شهریار کیوان غلام مشرف گردید روز سوم مجلس رفیع عادل خان با مسند عالی ملک عین الملک بسعادت بساط بوس رسیدند و شهریار کامکار رایت ظفر شعار برافراخته با حسن آباد کلبه که شرافت و تشیه اسباب میزبانی پرداخته مجلس عیش و عشرت طرح انداخت مطربان خوش آواز و مغنیان نغمه پرداز صلائی شادی و طرب معجم و عرب در داده صدای بهجت و سرور بکوش نزدیک و دور رسانیدند.

دران یزکه شادی آراستند	جهان را بخواندند و می خوانستند
هوا گشت از دود عود آبسوس	زمین چون لب دلبران جای بوس

جهاندار سلطان گیتی ستار  
بشروی دولت بیخت جوان  
زیر و جامه و گوهر شاهوار  
ببخشید بیرون ز حد شمار

در انتای میزبانی و جشن سلطانی ملک برید ممالک و ملک خدا داد خواجه جهان نیز در کلبه که بسعادت بساط بوس سلطان فائز شدند چون میانه مجلس رفیع عادل خان و برید ممالک غائله خاطری بود درین ولا دستور ممالک بجهت رفعتی که از مجلس رفیع داشت برید ممالک اتفاق نموده با سیاه خود یار دوی برید ممالک و خواجه جهان بیوست مجلس رفیع عادل خان با مسند عالی ملک قطب الملک و مسند عالی ملک عین الملک در دفع ملک برید ممالک و موافقتش بیعت کردند باز بتازگی در میان امرا ابواب مخالفت مفتوح گشت و نهال عداوت از آب و هوای نفاق بنشو و نما درآمد اما سلطان جهان درین آوان بواسطه قرابت قریبه با مجلس رفیع عادل خان متفق بود رعایت جانب او می نمود بالجمله میانه هر دو گروه مهم بمجاربه انجامیده بساط جشن و میزبانی در تور دیده گشت قریب دو سه ماه میانه هر دو سیاه نیران قتال و جدال التهاب و اشتعال داشت عاقبت ملک الیاس عین الملک بدست یکی از سلاح داران ملک برید بقتل رسید و آتش منازعه و مجاربه بعد از ان منطقی گردید سلطان ممالک ستان بعد از قتل ملک عین الملک چپه ضبط ولایت او بجانب هرج و پناله نهضت فرموده ملک برید با یسر بزرگ خود جهانگیر خان و خواجه جهان با یسر خویش ملک التجار که قبل از ان به رتن خان اشتبار داشت و دستور ممالک ملک دینار بجانب دارالملک بیدر توجه نموده حصار بیدر را محصر ساختند چون سلطان جهان ولایت عین الملک را مضبوط نموده بجانب مستقر سریر سلطنت معاودت فرمود برید ممالک و وزرا از وصول هوک اصلی خبر یافته باستقبال هوک جهان و جلال شتافتند.

زیرا شدنش همه سر کشان  
بشادی درم ریز و گوهر فشان  
میهان جهان کار ساز آمدند  
پرستنده از پیش باز آمدند

مسند عالی ملک برید ممالک و باقی امرا نیز بساط بوس اعلی فائز گشته بمواطف خسروانه اختصاص یافتند و در خدمت پندگان حضرت بمستقر سریر سلطنت شتافتند سلطان صاحب قران ملک برید ممالک را بمجلس مکرم همایون نائب باریک مخاطب فرموده مرتبه او را بر مجلس کریم خواجه جهان بر افزود و حکومت دارالملک را باز باو تفویض فرمود در سنه ست عشر و تسعمائیه میانه مجلس رفیع عادل خان و دستور ممالک بسبب منازعه سابق مهم بمخالصت انجامیده چون دستور ممالک طاقت مقاومت مجلس رفیع نداشت دست انضمام بعروۃ الوثقی حمایت و عنایت شاهزاده کامکار عالی تبار اشرف همایون سلطان احمد بحری نظام الملک زده از بیم بدخواه پناه بدرگاه فلک اشتیاء آنحضرت که ملجا و ماوای سلاطین نظام روزگار بود برد شاهزاده نامدار عالی تبار اعانت و امداد آن پریشان روزگار بر دعت همت والا نعمت لازم و متعتم دانسته او را بعنایت بیغایت خویش مستظفر و امیدوار ساخت و بواسطه حمایت او رایت حصیت و شجاعت برافراخته با سیاه آراسته و جوانان بوخاسته که هر یک از ایشان در میدان جنگ پلنگ زبان و در دریای هیجا نهنگ دمان را بنظر تهور و دلیری در نیاوردندی



بجانب ولایت مجلس رفیع حرکت فرموده مجلس رفیع از حرکت سیاه نصرت پناه آگاه گشت مقابله و مقاتله آن گروه قیامت شکوه در حواصله طانت خویش تدبیر مصالحت دران دید که دست اعتصام بحبل الدین حمایت شهریار روی زمین زند و از بیم لشکر شهزاده کبکسرو فر پناه بدرگاه پادشاه بحر و بر برد.

بئرس اوجه شیری و شیر افکنان	دلیری مکن با دلیر افکنان
بئرس بشجۀ آئینیت منبذ	که آهنگرانند آهن گداز
گورن جوان کرچه شد غلیز	عنان به که برتابد از نره شیر
مشو غره گر زور بازوت هست	که بسیار دست است بالای دست

بالجمله مجلس رفیع عادل خان از غایت حزم و عاقبت اندیشی در مقام مقابله شاهزاده اسفندیار آثار در نیامده عزم ملازمت شهریار فلک اقتدار تصمیم داده دو بدرگاه خلافت پناه نهاد متنبیان خیر توجه عادل خان را بملازمت سلطان بسمع شاهزاده گهران رسانیدند لاجرم حرمت سده سلطنت رعایت فرموده دست تعرض از ولایت او کوتاه نموده عرصة داشتی بیابنه سر بر تریا مثال ارسال داشته مبنی بر آنکه مسند عالی و منصب متعالی ملک دینار جیش دستور ممالک مقلع احسن آباد گلبگر که همچون پدوران غلام قدیم آن آستان ملائک آشیانست بمجلس رفیع امر اعلیٰ نفاذ باید که در مقام مخالفت غلامان سلطان نشود و باعث حدوث قتل و فساد گردد سلطان ملتمس شاهزاده دوران را که مقرون بصلاح و سداد بود بسمع قبول و رضا اسما نمود مجلس رفیع عادل خان را از متنازع و مخاصمه با دستور ممالک منع کلی فرموده مجلس عالی حسب الحکم اعلیٰ عهد نمود که من بعد با دستور ممالک سالک طریق محبت و وداد بوده وادی عناد و فساد نه بینماید بعد ازان سلطان ممالک ستان فرمانی مشتمل بر عواطف و احسان با تشریفات فراوان جهة شاهزاده عالمیان ارسال داشته کیفیت منع مجلس عالی از تمهید بساط خصومت و نزاع با دستور ممالک و عهد و موافق مجلس رفیع علی ذالک مشروحاً دران فرمان سمت تبیان پذیرفت شاهزاده عالیقام مقضی المرام بستقر سریر سلطنت معاودت فرمود و در آخر سنه اثنا عشر و تسعمایه از جانب مجلس رفیع عادل خان غبار ملالی بر آئینه خاطر ملکوت ناظر خورشید مآثر شهرباری نشست بنابراین فرمان قضا جریان بطلب مسند عالی ملک سلطان قلی قطب الملک بنفاد پیوست ملک قطب الملک چون بر مضمون فرمان عالیشان اطلاع یافت احرام ملازمت آن کعبه اعمال بسته از روی استعجال بدرگاه فلک اشتباه شتافته سعادت زمین بوس دریافت حسب الحکم قضا جریان شهریار فریدون فر فرمان دیگر بطلب مسند عالی ملک عماد الملک بنفاد پیوست مبنی از آنکه درینولا عادل خان را دیو قتل و طغیان از راه راست اطاعت و فرمان برداری بندگان درگاه فلک اشتباه شهرباری بیرون برده قدم در بادیه کفران و حرامخواری نهاده است.

باسباب شوکت چنان غره شد که خورشید در چشم او ذره شد

باید که بمجرد رسول فرمان سعادت نزول احرام بندگی درگاه دین پناه بسته بزودی شرف بساط بوس اعلیٰ دربار امور سلطنت و مهم جمهور سیاه و رعیت را بر وفق رشاه خاطر اشرف اقدس سرالجام

نماید ملک عماد الملک فی الجمله مساهاه و گزناهی در مسارعت بملازمت درگاه شهنشاهی نموده شهر بار سپهر اقتدار ناچار باملك قطب الملک شجاعت آثار و سایر امرای نامدار از دار الملک رایت کشور کدائی برافراخت چون موکب همایون ظاهر گم را منرب خیام نصرت فرجام ساخت ملک عماد الملک دران مقام بعدادت بساط بوس فائز شد و مجلس رفیع عادل خان با امرای مراسلات نوشته بساط اعتذار مبسوط داشته امرای را بملازمت حامی خود ساخت مسند عالی ملک عماد الملک و سایر امرای شفیع مجلس رفیع گشته از جانب او بنمید مقدمات اطاعت و انقیاد پرداختند و غبار ملالی که بر خاطر ملکوت ناظر نشسته بود بصیقل شفاعت محو ساختند سلطان بمقتضای عفو عظیم و صفح قدیم تفسیرات مجلس رفیع را قلم تجاوز و اغماض سلیمانی در کشیده بساط محابره و منازعه در نورده امرای و سران سیاه در ملازمت رکاب ظفر اشباب بدارالملک معاودت نمودند و چون حضرت سلیمانی بستقر سریر جهانیان رسید بر مسند کامرانی استقرار یافت یرتو التفات بر حال مسند عالی ملک قطب الملک و مسند عالی ملک عماد الملک و سایر امرای و ملوک انداخته جمله را بخلع فاخره و تشریفات متکثره سرفراز ساخت و بجانب ولایات اطراف و اکناف رخصت اصراف ارزانی داشت بعد ازان مسند عالی ملک فتح الله عماد الملک در مقام ایلچیور و مجلس رفیع عادل خان در ظاهر حصار کربل کشید داعی حق را لبیک اجابت گفته بفرادس چنان خرامیدند سلطان گیتی ستان خطاب عادل خانی و ولایت مجلس رفیع ملک بوسف را به پسر بزرگش اسماعیل عادل خان تفویض فرموده ربع ممالک دکن را چنانچه بر ملک یوسف مسلم بود بر پسرش مقرر نمود و مهم ولایت ملک فتح الله عماد الملک تا قریب بکمال در اختلال بود چه ملک علاء الدین دریا خان که پسر بزرگش بود در قلعه را بگیر مجبوس بود در سنه ست و تسعمایه بامداد پسر خداوند خان حاکم ماهور از حتم قلعه را بگر گرفته خود را بقلعه کاویل رسانید و بجای پدر بر مسند حکومت اکثر ولایت برار نشست سلطان جهان حسب التماس اسماعیل عادل خان خطاب عماد الملکی را با ولایاتی که بملک فتح الله عماد الملک متعلق بود بملک علاء الدین تفویض فرمود و در همین سال مجلس کریم ملک خدا داد خواجه جهان در مقام سندلا پور که مقاضای او بود بجوار رحمت ایزدی آسود چون رفن خان پسر بزرگش بیش از پدر خویش بان راه تا گریز شتافته بود حضرت سلیمانی خطاب مستطاب خواجه جهانی شوربخان پسر گرجکش مرحمت فرموده موشع پرینده را باضافات و منسوبات بمقاضای او مقرر نمود و سندلا پور که قبل ازان مقاضای خواجه جهان بود بکمال خان سرخیل اسماعیل خان تفویض فرمود و در سنه عشرین و تسعمایه سلطان ممالک ستان حسب الصلاح مجلس رفیع عادل خان بجانب احسن آباد گلبگر که نهضت فرموده قلعه گلبگر که را قهرا قهرا مسخر ساخت و آتش نهیب و غارت دران شهر و ولایت انداخته اکثر مسکن و عمارات آن ولایت از ضدمه میاه ظفر پناه بختاک راه برابر شد و ازین وقت در ملک دکن تاخت و تاراج ولایت اسلام و مسلمانان شیوع یافت دستور ممالک ازان ممالک قرار نموده پناه بمجلس مکرم برید ممالک برید مجلس مکرم مقدم اورا بشعظیم تمام تلقی فرموده بامداد و معاوضت لوید داد کی بخدمت مسند عالی ملک قطب الملک فرستاده با آن مسند عالی رابطه اتحاد و وداد استحکام داد و در سنه



احدی و عشرین و تسعمایه ملک برید ممالک و مسند عالی ملک قطب الملک و دستور ممالک ملک دینار متوجه دارالملک شهریار فلک اقدار گشته حصار سپهر آثار بیدر را محاصره نمودند سادات و مشائخ و علما هر چند کوشش نمودند که آن نزاع و فساد را بصلح و صلاح اصلاح دهند صورت نیست و حمید خان حبشی پسر خوانده دستور ممالک که در درون حصار بود در آن نزاع و عناد برحمت حق پیوست عاقبت عظمت الملک که از جانب مجلس رفیع عادل خان در ملازمت سلطان میبود بیرون آمده با مجلس مکرم ملک برید ممالک ملاقات نمود و بزبان مواعظ و منافع نیران قتال و جدال را که اشتغال داشت منطقی ساخته ملامتات و مدعیات امرا را بانجاح و اسراف مقرون فرمود و در راه چناری الاول سنه مذکوره میانه دستور ممالک و مجلس مکرم ملک برید ممالک کافتی روی نموده مجلس مکرم از غایت غیظ و خشم از مقام مکتبه کوچ فرموده بجانب ولایت خویش روان گردید سلطان درین اوقات از سر تفصیرات دستور ممالک در گذشته او را بمواطف خسروانه سرافراز ساخت و قرعائی در باب تلافی و تدارک خاطر دستور ممالک بمجلس رفیع عادل خان ارسال داشته دستور ممالک را بجاگیر سابقش که کابیر که بود رخصت فرمود مجلس رفیع امثال امر شهریار ملک خصال را آنکست قبول بر دیده نهاده با دستور ممالک بساط عداقت و البساط منبسط ساخت در خلال این احوال رسولی از جانب عالیحضرت گردون رفعت فریدون شوکت جمشید حشمت ستاره سیاه سلیمان جام حضرت شاه اسماعیل حبشی صفوی بهادر خان که باوث و استحقاق پادشاه ممالک خراسان و عراق بل سایر بلاد ایران و توران بود با تحف و هدایای بسیار از نفائس اقمشه و البسه و جواهر شاهوار و اسپان تازی نژاد یاد رفتار بدرگاه شهریار فریدون تبار اسفندیار آثار رسیده سعادت تقبیل سده سلطنت مستعد گردید.

ز دینار و یاقوت و مشک و عیر      ز دیا و زریفت و خز و حریر  
ز چینی سیج و خطائی پرند      گذشته ز اندازه چون و چند

اما در آن وقت چون شاه و سیاه بمذهب اهل سنت و جماعت عمل مینمودند و مذهب حضرت پادشاه جهان صاحب قران زمان شاه اسماعیل بهادر خان مذهب امام جعفر صادق بود علیه صلوات الله الخالق و تاج شاهی که مرسوم داشته بودند نیز مبنی و متعبر از مذهب ائمه اثنا عشر بود سلطان محمود پرتو الثانی بدان رسول و تحف ننموده بزودی او را رخصت انصراف داد بعد ازین وقایع بخاطر عظمت الملک که بوکالت مجلس رفیع وزیر حکومت بود خطور نمود که مجلس شریف بشیر خداوند خان با اندازه خود و دائره اطاعت بیرون نهاده وادی طغیان می پیماید در دفع فتنه او اندیشه بصواب می باید نمود لاجرم این مضمون را بسع اشرف اقدس همایون رسانید شهریار عالم مجلس مکرم ملک برید ممالک را جهت تقدیم مشورت طالب فرمود مجلس مکرم فرمان قضا جریان را با قدم انقاد تلقی نمود از روی سرعت بتقبیل سده سلطنت شتافت و بمواطف خسروانه اختصار یافت سلطان در باب بشیر خداوند خان از روی سوابق مجلس مکرم برید ممالک یاری طلبیده مجلس مکرم در دفع آن سالک ممالک طغیان با امرا و اعیان همدانستان گشته فرمان قضا جریان با اجتماع سیاه نصرت پناه بنفاد پیوست

چون عساکر نصرت مائر بموجب امر شهر یاری در ظل رایت فتح آیت کامکاری حاضر گشتند در ماه شعبان سنه ثلاث و عشرین و تسعمایه سلطان ممالک ستان بزم رزم بشیر خداوند خان که مقطع مقام ماهور بود با لشکر منصور نهضت فرمود.

با سیاه ظفر طلبیده آن      کار سازش میبوم دیار  
بسعادت نهاد روی براه      نصرتش همنان بعون اله

چون خبر توجیه سلطان با سیاه بیکران بسمع بشیر خداوند خان رسید مقاومت با عساکر نصرت مائر در حوصله طاقت خود ندیده چاره کار خویش منحصر در آن دید که پیش مسند عالی ملک علاءالدین عمادالملک رفته ازو استمداد نماید و بعد از آن با سیاه نصرت پناه بمقابله و مقاتله در آید لاجرم پناه بملک علاءالدین برده ملک مذکور بر حکم امدادی که قبل ازین از خداوند خان نسبت باو وقوع یافته بود حمایت خداوند خان را بر ذمت عمت خود لازم و متحمل شناخته سه چهار هزار سوار جلالت شعار بهمرای او مقرر ساخت خداوند خوان باامداد آن لشکر مستظهر گشته رایت شجاعت بر افراخت و بمحاربت سیاه نصرت پناه مبادرت نمود از هر دو جانب نیران قتال و جدال اشتغال یافته و سیاه اجل رسید جان دلیران شتافت.

گراشته شد هر دو لشکر بخون      علم برگشیدند چون بیستون  
دم نای برخاست چون رستخیز      سنان مرگ آسوده را گفته خیز  
فضا با سر نیزه انباز شد      نهنگ پلا را دهن باز شد

پسر بزرگ خداوند خان که غالب خان نام داشت در آن معرکه جان ستان بر خاک هلاک افتاد لشکر خداوند خان بدان سبب رو بواهی فرار نهاد خداوند خان چون هلاک پسر استماع نموده با وجود آنکه مجروح شده بود و رو از معرکه برافتنه نیغ کین برگشیده غنان باز پیچید و بیک حمله مقوف سیاه نصرت پناه را برهم درید اما عاقبت بجهت کثرت جراحت و قلب قوت از هرکب در گردیده بدست سیاه ظفر شعار گرفتار شد دلیران مریخ انتقام خداوند خان را خسته و بسته بملازمت سلطان ممالک ستان رسانیدند.

بجای که شیران برآید چنگ      چه یارای روبه که اسند بچنگ

از قهرمان سیاست سلطان قهرمان قتل خداوند خان صادر گشته آن سر دقت ارباب طغیان را بجای کفران رسانیدند بعد از آن موکب همایون سلطانی قرین سعادت و کامرانی عنان بصوب مشرق سرب سلطنت و جهانبانی معطوف ساخته مقام ماهور با مصافقات و مشوایش به پسر کوچک خداوند خان محمود خان مسلم داشت. قتل اخبار روایت فرموده اند که قبل از قتل بشیر خداوند خان فرمان قضا جریان باامرا و اعیان اطراف ممالک بنفاد پیوسته بود که جهت دفع معاندان با سیاه گران بدرگاه پادشاه کبشی ستان حاضر کردند امرا حسب الحکم جهان مطاع در مقام تهیه اسباب کارزار و اجتماع لشکر خونخوار درآمده بودند

اما بشرف بساط بوس اعلیٰ فائز نگشته که خاطر خفیه شهرپاری از مهم آن سالک طریق حرامخوری فراغت یافت لیکن چون امرا احرام بندگی درگاه بسته بودند بملازمت رکاب نصرت انساب شافقه سعادت همین بوس دریافتند بیشتر از همه شاهزاده کامگار عالمقدار اشرف همایون سلطان احمد بحری با سیاه سرت شعار و دلیران رستم آثار بملازمت شهریار فلک اقتدار رسیده بعواطف و الطاف پادشاهانه سرافراز گردید متعاقب آن نوربخان خواجه جهان از مکان پیرنده گشته بشرف بساطبوس اعتیاز یافت باقی امرا و اعیان مانند مجلس رفیع عادل خان و مستند عالی ملک قطب الملک و مستند عالی عماد الملک و دستور ممالک و غیر ذالک من الامراء و الملوك چون خبر وصول موکب همایون شاهزاده دوران و خواجه جهان بملازمت سده سلطنت استماع نمودند از ولایات با سیاهی از حد و اندازه پیش راه دار الملک پیش گرفته بدرگاه فلک اشتباه رسیدند و بتقبیل بساط اعلیٰ فائز گردیدند سیاه یقیاس بیرون از درک و حواس بر در کریاس گردون اساس مجتمع گشته سر بر خط فرمان قضا جریان نهادند.

شد آراسته لشکر بیصواب که پوشید گردش رخ آفتاب  
نو گفتی جهان سر بسر آفتاب و یا کوه البرز در جوشن ست

سلطان ممالک ستان چون سیاهی چنان در ظل رایت فتح آیت مجتمع یافت اجزاز سعادت جهاد تپیده اوثان و اصنام دامن هست والا نهیت آنحضرت گرفته به قلع و قمع ارباب شرک و ظلام اعلام ظفر اعلام از مستقر جاه و جلال سعادت و اقبال بر افراخت.

روان کرد لشکر شه لیکنجت چو ریک بیابان و برک درخت  
بجشنش دو آمد سیاهی که کوه گذران شد از گرمی آن گروه

چون موکب همایون سلطانی بمقام دیوبلی رسید سیاه کینه خواه بر توجه حضرت سلیمان آگاه گردیده آماده کارزار و مستعد رزم و پیکار گشته بودند لاجرم مقدم جرات بمقابله و مقاتله عساکر نصرت مآثر مبادرت نمودند چون از هر دو طرف صف قتال و جدال آراست دست بتیر و تیغ بردند تا که چشم زخمی سیاه ظفر پناه رسیده پادشاه اسلام از قلب گاه که مقام آن دین شاه بود جدا افتاده از تراکم اسبان و تکلیوی دلیران از هر کب خطا گشت و چون هر دو سیاه بهم آمیخته و کرد و غبار بسیار بر انگیزته بودند موافق و مخالف با یکدیگر در آویخته درست و دشمن از هم ممتاز نبودند و کسی از حال پادشاه آگاه شد تا سر مبارک آن سرور با بدن اطویش چند جا شکسته و مجروح گردید درین اثنا جمعی از خدمتگزاران را نظر بران شهریار دین دار افتاد فی الحال خود را بآن خسرو فریدون فر رسانیدند آنحضرت را از میان اسبان بیرون آورده در بالکی نشانیده بمنزل میرزا لطف الله بن شاه محب الله رسانیدند چون امرا و اعیان از چشم زخم سلطان واقف گردیدند دست از حزب باز کشیده بملازمت رسیدند و سلطان جهان را نالان و پیریشان دیده از دیدها قواره خون مانند جیحون روان گردانیدند بعد از آن بساط منازعه و محاربه را در نور دیده متوجه دار الملک گردیدند و چون بحوالی بیدر رسیدند هر یک از امرا و اعیان بر حکم معناد

بخلمت خاص سلطان اختصاص یافته غنان بولایت خویش یافتند مگر مجلس مکرم ملک برید ممالک دست از ملازمت رکاب ظفر انساب باز نداشته در بندگی شهر یار فریدون فر بدار الملک بیدر در آمده مرتبه دیگر با سر داد گستر حکومت دار الملک بیدر برو مقرر گشت و چون کوفت سلطان بمرتبه بود که فریب بکمال دستار بر فرق مبارک نمی توانست بست ملک برید ممالک باستقلال و استبداد تمام بر سریر جاه و جلال نشست امراء دار الملک بیدر که پیوسته از حکومت مجلس مکرم درهم و بر حذر می بودند از گرفت سلطان و استیلائی ملک برید ملاحظه نمودند که مبادا ذات اقدس سلطان را حادثه روی نماید و ملک برید دست تسلط و تغلب بر آورده خزان و دقائن را با دار الملک و توابع و لواحق بقبضه اقتدار در آورد لاجرم در هر سری خیال سودای و در هر دلی اندیشه تمنای پدید آمده شب و روز در فکر این بودند که بیبهانه ملک برید را از خسار دار الملک دور سازند درین اثنا شجاعت خان که یکی از اعیان امرا بود و سلسله قیل خانیه سلطانی را که سلطان را بآن قیلهای نامدار میل تمام بود گرفته رو بوادی قرار نهاد جمعی که از حکومت ملک برید متنکی بودند به بندگان سلطان عرض نمودند که بغیر از مجلس مکرم کسی قدرت بر تعاقب شجاعت خان ندارد و در نامزد فرمودن او دیگر فوائد مندرج است که از سلاح ملک و دولت خالی نیست سلطان جهان حسب الصالح ایشان برید ممالک را از عقب شجاعت خان نامزد فرمود و ملک برید تعاقب شجاعت خان را مستعد گردید سرعت از ماه و خورشید وام نموده تا بشجاعت خان رسیده او را بقتل رسانید و قیلان سلطانی را با سایر اعیان و اسباب و اموال شجاعت خانی بر گردانیده بعد عظمت و حشمت بتقبل سده سلطان مشرف گردید و هر مقدمه که امرا ترتیب داده بودند شجعه اش از فیض مطلوب و عکس مقصود ایشان روی نمود و روز بروز قدرت و اختیار ملک برید در مهمات سلطنت بیشتر از بیشتر میگردد تا تمام میام سلطنت و رفق و وفق امور جمهور سیاه و رعیت بقبضه اختیار و اقتدار خویش در آورد درین اثنا آن داری اسکندر لواندای ارجی الی ریک را ایک اجایت گفته بسوی فرادیس چنین خراسان را الله والا الیه رجعون امرا و اعیان در تعزیت و مصیبت سلطان جهان و خدایگان زمین و زمان بجای آب خون ناب از قیاره بندگان روان ساخته از بغیر ناله و افغان غلغله در صوامع ملکوت و جوامع کرویاب انداختند و از حانف غبی مضمون این اشعار بسامع اهل روزگار میرسید.

دردا که مهر حشمت و دوات خراب شد وان تیل مکرمت که نو دیدی سراب شد  
ماتم سرای گشت سپهر چهارمیس روح القدس تعزیت آفتاب شد

آری طغرا نویس ازل بقای جاودانی بر جریده زندگانی هیچ آفریده علی الخصوص بر ناعه اعمار بتی نوع انسانی درم نه فرموده و نقاشی صور موجودات نقش حیات بر صفحات ممکنات جز بقلم کل شی هالک الا وجه ثبت نموده خیاط کارخانه قدم جامه هیچ موجودی بی طراز عدم ندوخته و فراش سرا چه قدرت شمع قائمی بی تند باد آفتی بفرخته.

انصاف در جیلت عالم نیامدست راحت نصیب گوهر آدم نیامده است



از مادر زمانه نزاده است هیچکس  
از سناغر زمانه که نوشید شربتی  
دژ دیت چرخ نقب زن اندر سرای عمر  
در جامه کیود فلک بین و پس بدان  
گو هم ز دهر نامزد غم نیامده است  
کان یوش جان گزای تر از سم نیامده است  
آری بهره قاعت او ختم نیامده است  
کبن چرخ جز سراچه مانم نیامده است

این حادثه عظمی و حدوث این واقعه کبری که هر آنکه ویرانی عالم و یریشالی بنی آدم را مستلزم بود در بیست و چهارم ذی حجه سنه اربع و عشرين و ستمائه روی نمود و مدت عمر آن شهیار ثانی تبار فریدون خصال چهل و هفت سال بیست روز و ایام سلطنتش سی و هفت سال و دو ماه بود اگرچه در ایام دولت آن مغضرب دودمان سلطنت در ممالک و ممالک دکن بسبب مخالفت و منازعت امرای لشکر کشیها و فتنه انگیزی و خون ریزی بسیار که موجب یریشالی عباد و ویرانی بلاد و دیار بود روی نمود اما تا آن خسرو ملک صفات در قید حیات بود کافه امرا و وزرا و ملوک با وجود سلوک طریق عناد با یکدیگر نسبت به شهیار داد کمتر طوعا او کرها در مقام فرمان برداری بوده سر از چنین اطاعت و انقیاد بیرون نمی بردند و اگر احوال یکی از امرا را سودای فاسدی در خاطر خطور می نمود سایر امرا و ملوک با سلطان طریق اطاعت سلوک داشته در دفع ازیاب بغی و عناد با آن خسرو فریدون نزاد اتفاق می نمودند و حرف نفاق را از مضغه انقیاد میزدودند نزد بعضی از مخبران آثار آن شهیار فریدون تبار است که در اواخر ایام سلطنت بالکلیه عنان اختیار از قبضه اقتدار سلطان بیرون رفته ملک برید با استصواب امرای اطراف ممالک سلطان را در گوشه عزلت و انزوا نشاندید و ولایت را با یکدیگر تقسیم نموده و سلطان مدتی بعد از آن نیز در قید حیات بود تا عاقبت زندان سرای فانی را گذاشته علم سلطنت عالم باقی برافراشت و الله تعالی اعلم بحقیقه الامور - بالجملة چون حضرت سلیمانی ازین خاکدان فانی متوجه سرای جادوایی گشت یکبارگی هرج و مرج بولایت دکن راه یافته هریک از امرا و اعیان در مکان و عارای خویش صدای کوس ایا و لاشعری در گنبد آبنوس انداخته بر سریر فرمان دمی نشست و رسم فتنه و آشوب دران ولایت شائع گشت امرا و ملوک در اطاعت یکدیگر مانند ملوک طوائف مسدود ساخته رایت استقلال و استبداد برافراخته -

چو شد تخت شاهی ز سلطان تهی  
برفت از جهان روزگار بسی  
بشد بر بدی دست مردم دراز  
به یکی نبود سخن جز برآز

لاجرم کفره فخره بیجانگر دست تغلب و تسلط بدعا و اموال مسلمانان دراز نموده هر سال یکنوخت ناخست بولایت می آوردند و شرر بسیار از آن کفار خاکسار بمسلمانان این بلاد و دیار میرسید مجلس رفیع عادل خان که بعد از آن عادل شاه مخاطب گشت و مستد عالی ملک قطب الملک که بر سریر قطب شاهی نشست چون قرب جواری بولایت کفار خاکسار داشتند ناچار با مشرکان آن دیار طریق ملاست و مدارا سلوک میداشتند لاجرم شرر شر آن قوم خلالت اثر بیشتر بدار السلطنة احمد نگر و سایر ولایات خسرو فریدون فر دین پیور میرسید تا در زمان دولت و آوران سلطنت خدایگان اعظم اکرم اشرف سلاطین بنی آدم واسطه نظام و انتظام عالم خاقان جمجه سلیمان سیاه حضرت شاه حسین نظام شاه انار الله برهانه بضر تیغ آبدار آتشبار ساقه کردار

آن شهیار کامگار اسفند بار آثار شرار فتنه و ازار آن کفار خاکسار منطقی و مرتفع گشت چنانچه عنقریب تفصیل این اجمال درین اوراق سم گدازش خواهد یافت انشاء الله وحده العریز -

ذکر طبقه سوم از سلاطین نامدار و خواتین عالمقدار ممالک دکن صانها الله عن الفتن که در دارالسلطنت احمد نگر حفظها الله عن الفتنه و الشر لوای جهانبانی بر افراخته مستند کشور ستانی و سریر کامرانی را از وجود اقدس خود رشک فلک اطلس ساخته اند و آن سلاطین سکندر آئین با حضرت سلطنت ینام جمجه الموبد من عند الله ابو النصر برهان الملة والدین نظام شاه ابن نظامشاه ابن نظام شاه متع الله المسلمين بعلوم بقاءه هفت تن بر سریر سلطنت ممالک دکن متمکن گردیده اند -

ذکر احوال خجسته مآل شهیار فریدون خصال خدایگان دارا فر ابو المظفر  
سلطان احمد مجری تعمد الله بقرانه و اسکه فی فرادیس جنانه -

از هنگام ولادت و عروج بر معارج سلطنت تا زمان رحلت -

نخستین کتم از ولادت شروع که چون کرد خورشید شاهی طلوع

ادریاب دانش و واققان کارخانه آفرینش از جلالت آلاء بی انتها و جزائل نعماء بیرون از حیز حصر و احصا که از قبض فضل نامتناهی الهی بتمادی ایام و لیالی علی التعاقب و التوالی بر عالم و عالمیان بتخصیص افراد و اشخاص نوع عالیشان معالی مکان انسان فاضل و ریزانست نجات و سعادت اولاد امیجاد شمرده اند چه بقای نوع بتوالد و تناسل منوط و مربوط است و استدامت و استحکام ایام دولت و مهابی دودمان سلطنت و خلافت بوجود فرزندان عالمقدار و اولاد نامدار متعلق و معیوط لهذا زهره برگزیده انبیا علیهم الصلوة و السلام که منشور منقبت شان بطغرای فحواى اولئک الذین هدی الله فبهیدهم افنده موشح و محلی است حصول آن عطیه ارجشند از حضرت بخشنده بی مانند تعالی و تقدس مسئلت فرموده اند چنانچه کریمه رب هب لی من لدنک ذریه طیبه انک سمیع الدعاء و آیه فاجملنی من لدنک ولیاً یرتبی و یرث من آلد یعقوب - این معنی را ابضاح نموده لاجرم چون عنایت ازلی بر وفق حکم لم یزل بیقاء ذکر و تمادی سلطنت و اقبال دودمان خلافت بنیان بادشاهان بهمنی ابا عن جد تا بهمن اسفندیار و از انجا تا کیومرث تاجدار شاه و شهیار بوده اند تعلق پذیرفته بود کائن راسخ البیان ارکان سلطنت پادشاه جهان سلطان محمد شاه بهمنی را بولادت شاهزاده کامگار کامران فریدون جم اقتدار الموبد من عند الله الاحد المظفر

سلطان احمد بحری از طرق انهدام و اختلال و آسیب فنا و زوال ایمن و پائدار گردانید اگرچه چهره کتابان صور اخبار را در ولادت آن شهریار عالی تبار اختلاف بسیار است و مؤلف این تالیف شریف در کتب خانه عاشره حضرت نظام شاهی رساله بخط شریف اعلی حضرت فردوس مکنانی برهان نظام شاه ماضی دید که در آخر آن رقم فرموده که کاتبه شیخ برهان الدین ابن ملک احمد نظام الملک ابن ملک نائب المخاطب من الحضرت العلیه باشرف هدایون نظام شاه اما آنچه در بعضی از کتب این فن که مشحون بذکر سلاطین معالک دکن است بنظر راقم حروف رسیده و از صاحب خبرتان شنیده این روایت است که رقم زده کلک بیان میگردد. راویان اخبار فرخنده آثار آن شهریار عالی تبار چنین روایت فرموده اند که چون نوبت سلطنت و مسند خلافت شهریار جهان سلطان محمد شاه بهمنی انار الله برهانه رسید بعضی از امرا که حسب الحکم اعلی یاخذ باج و خراج و تاخت و تاراج ولایات عبده لات و منات مشغول بودند جمیله از بنات ملوک آن ملک اسیر نمودند که آفتاب جهانتاب حشش حلقه بندگی هلال درگوشی روشن رویان حجرات سماوات کشیده بود و طره مشک بیز عبث آمیزش منشور سواد شب دیجور دردم دریده.

خرامنده ماهی چو سرو باشد	مسند دوگسو چو مشکین کمند
روان را بشمشاد پیونده رنج	خرد را به مرجان گریخته گنج
دهانش بتنگی دل مستمند	سر زلف در حلق جانها کند

رُشمه جمال با کدالتی عروسان بهشت را جلوه گری آموخته و از تاب آفتاب عالمتاب جبین مبینش مهر گردون نشین مانند جرم ماه در محاق سوخته چشم مستش به نیزه غمزه هدف سینه را چو سینه هدف رخته رخته ساخته و لب جان بخشش بشکر تشک دل سنگ را چو تنگ شکر در آب حسرت گذاخته.

جهان افروز دلبنیدی چه دل بند	بخرمن ها گل و خروار ها قند
خجل روئی ز روش مشتری را	چنان کز رفتش کیک دری را
شب افروزی چو مهتاب جوانی	میه چندی چو آب زندگانی
خصار آلوده چشم نیم بازی	جهانی نیم کشت نیم نازش

امراء جم اقتدار چون آن مشکبوی لاله عذار را شائسته شهریار کامکار دیدند او را با سائر تحف و هدایا که لائق پیشکش بندگان حضرت اعلی بود بیابه سریر ثریا آثار روان گردانیدند آن مخدومه تنق عصمت و طهارت چون به تقبل سده سلطنت مستعد گردید منظور نظر عنایت آثار شهریاری گشته از سائر خدمتگاران نستان سلطانی بمزید شفقت و مرحمت حضرت سلیمانی امتیاز تمام و اختصاص لاکلام یافت چه از جمیع اهل حرم محترم قطع نظر از حسن و جمال بوفور ادب و حیا و صدق و وفا و فهم و ذکا متفرد و مستثنی بود.

بهشتی بد آراسته بر نگار چو خورشید تابان بجرم نهار

روانش خرد بود و تن جان پاک تو گفتمی که بهره ندارد ز خاک و چون اراده ازلی باین تعلق گرفته بود که خورشید منظر سدف گوهر خلافت و مطلع اختر سلطنت گردد بعد از تقرب سلطان گردون نوال از ترشح زلال جاه و جلال و فیضان صاحب نیشان اقبال نهال آعالتی بسپوه بختاوری و نمره کامکاری برومند و کران بار گشت.

چنین گوید آن پیر دیرینه سال	ز تاریخ شاهان پیشینه حال
که در بزم خاص شه کام جوی	مهی بود گلچهره و مشک بوی
چو سرو که پیدا کند در چمن	ز گیسو نقشه ز غارمن سمن
جمالی چو در نیم روز آفتاب	کرشمه کتان ترگس نیم خواب
سر زلف پیچان چو مشک سیاه	و زو مشکبو گشته مشکوی شاه
بدان مهربان شه چنان مهربان	که جز یاد او ناهدش بر زبان
بمهرش شبی شاه در برگرفت	ز خرهای شه نخل بن برگرفت
شد از ایر نیشان سدف بار دار	پدیدار شد لولوه شاهوار
چو نه ماهه بر آمد ز آستینی	بجانبش بر آمد رگ رستنی

چون ایام فرخنده انجام حمل منتفی شد رخشنده آفتابی از افق سلطنت و کامکاری و مطلع خلافت و بختیاری طالع گشت که خورشید آسمان از رشک لمعان جبین مبینش در حجاب کسوف تیره و تازی گردید و اهل بدخشان از غیرت غنچه خندانش در نقاب کان و تهمان و متواری شد.

ز کان سلطنت لعلی سزای تاج شد پیدا	که لولو با همه لطف بنا گوش بود لاا
قضا تا مهد اطفال فلک را میدهد چینی	نخواهید ازین ماهی درین گهواره مینا
قبای اطلس گردون بقدر قدرش او بودی	بربندی قضا او ازین تبه شقه مینا

انوار سلطنت و جهانپانی و آثار حشمت و کثورتانی از مهر یزدال مطلع جاه و جلال ناصیه هماونش کالشمش فی رابعة النهار آشکار و تابان بود و علامت علو همت و کمال شجاعت و استعداد سروری و جهانگیریش مانند نور از چهره خور درخشان و نمایان.

گرمای دری از دریای شاهی	چراغ روشن از نور الهی
مبارک طلایی فرخ سریری	مطلع تاجداری تخت گیری

چون منبهان خیر مسرت اثر ولادت آن مولود سعادت وزود بسم اقدس سلطان عاقبت محمود رسانیدند سلطان جهان از روی صدق نیت و صفای طوبیت سر نیاز بدرگاه بی نیازی بسجده نهاده شرائط نگر گزاری حضرت باری بتقدیم رسانید و دیده پدیدار فرخنده آثار آن نور حقیقه بختیاری منور گردانید

چو از مادر مهربان شد جدا	سبک ناخشنودش بر پادشاه
جهان بخش را لب پر از خنده شد	که خورشید اقبال تابنده شد



و از غایت پاکیزگی و صفا و نهایت درخشندگی و منیا آن مولود عاقبت محمود را موی شاه لقب نهاده سلطان احمد موسوم ساخت و دست دریا نوال به بذل اموال کشاده جیب و کنار بحر و کان را چون کف کریمان از درم و دینار پرداخت.

شاه از مهر فرزند فیروز بخت دو گنج بکشد و برشد به تخت  
بشادی گرانید از اندوه و رنج بخوانندگان داد بسیار گنج

بعد از آن سلطان کام بخش کامران منجمان را طلب فرموده فرمان داد که در طالع مسعود آن مولود عاقبت محمود تدبیرات دقیق و نامرات عمیق نموده احکام طالع و اوتاد آن نیکنام خجسته نژاد را با نظرات و قرانات و دلائل و شواهد و هیلاجات و عطیات و کدخدای علی سبیل التحقيق بر لوح ظهور و آنها کنند.

بوقت ولادت بفرمود شاه که دانا کند سوی اختر نگاه  
شناسندگان برگرفتند ساز ز دور فلک برگرفتند راز

از اتفاقات حسنه که بخت و دولت عبارت از است سورت اوضاع فلکی در وقت ولادت خجسته اش چنان افتاده بود که اهل نجوم از ملاحظه آن بحصول غایت امالی و آمال و وصول به اعلی مدارج کمال استدلال نمودند.

در احکام هفت اختر آمد بدید که دنیا بدو داد خواهد کاید

اما هر چند از سده سلطنت و مستقر سریر دولت دورتر باشد هر آینه صلاح ملک و ملت اقرب و انسب خواهد بود چون منجمان احکام طالع شهزاده عالمیان را بعرض سلطان کیتی ستان رسانیدند از آن فرخی مرد اختر شناس خبر داد تا کرد خسرو سیاس

اگرچه سلطان سلیمان مکنان از خجسته طالعی شهزاده دوران متبجح و مسرور گردید اما از مفارقت آن نوباوه بوستان سلطنت چون زلف مهوشان بر خویش بیچید آخر الامر صلاح دولت در آن دید که شهزاده عالمیان را با مادر مهربانی بملک حسن همایون شاهی که در آخر بعجلت اعلی و منصب معلی ملک نائب مخاطب شد سپارد تا آن وزیر صافی ضمیر شاهزاده بی نظیر را با والد اش بجایگزین خویش که پرکنه رامگیر و ماهور بود و از سده سلطنت دور فرستاده تا در آن ولایت نگاه دارد و در تربیت و اهتمام آن تور حدقه سلطنت دقیقه تا مرغی نگذارد بنا برین مجلس اعلی و منصب معلی ملک نائب را طلب فرموده درین باب با رای سوائنمای آن وزیر صافی تدبیر متصور نمود از صفای عقیدت و خلوص طوئیت که مجلس اعلی را بود آنچه بخاطر ملکوت ناظر سلطان رسیده بود و در خاطر خطیر آن وزیر بی نظیر خطور نموده بعرض رسانید که اگر بندگان سلیمانی بنده را بشرف خدمت و تربیت این نوباوه بوستان جهانیان سرافراز فرمایند تا بنده زینده تاج و سریر را بجایگزین خویش فرستاده در تربیت و غمخواری او بشرايط خدمتگاری و جان سپاری بسیار نماید هر آینه

مغرون صلاح و صواب خواهد بود سلطان جهان رای سوائنمای مجلس اعلی را استحضار فرموده میباید او عمل نموده تربیت آن تازه نهال چمن اقبال را بحسن اهتمام آن وزیر عالیقام رجوع فرموده

به نائب سیرد آن دل و دیده را جهانجوی عقل پستبدیده را  
که این را نگه دار چون جان پاک نباید که بر روی وزد باد و خاک

و بعضی از نقل اخبار برانند که سلطان محمد شاه کشیزی از حرم محترم خویش بملک نائب بخشید و چون ملک نائب آن کنیز را بحرم خویش برد اثر جدل از او ظاهر گردید لاجرم بعرض سلطان رسانیده حسب الحکم تبعید و کفالت آن جاریه ماهور گردید و آن تور حدقه سلطنت در منزل ملک نائب از سرحد عدم رخت بر منزل همتی کشیده بعد از آن اتابکی شاهزاده بملک نائب مقرر گشت و سلطنت دکن بر سلطان محمود شاه قرار گرفت در میان عوام آنحضرت به پسر ملک نائب مشهور شد و الله تعالی اعلم بحقائق الامور علی کل التقديرین. مجلس اعلی و منصب معلی را از حصول این موهب عظمی و وصول این عطیه کبری غنچه دولت در گفتمان امید دمیدن و شکفتن پذیرفت و ابواب اقبال بروی آمالش کشودن گرفت لاجرم جمعی از خدم و حشم در خدمت آن تور حدقه بشی آدم مقرر فرمود شاهزاده منصور را بجانب ماهور و رامگیر که بجایگزین او مقرر بود روان نمود و پیوسته در تمهید احوال آن تازه نهال جوئیبار جاه و جلال کمال سعی و اجتهاد مرعی میداشت و شهریار فریدون خصال نیز اکثر اوقات متفحص احوال شاهزاده بیبهال بوده خاطر ملکوت ناظر تربیت آن نوباوه بوستان اقبال میگماشت و همیشه از نفوذ و اقبسه و البه و اسپان نازی نژاد و اسلحه و آنچه مناسب حال شاهزاده فرخ فال میدانست بیچسته آنحضرت میفرستاد و چون شاهزاده دارا نژاد از مهد سبا پا بسن رشد و تمیز نهاد بعد از اشتغال با کتساب فضائل و کمال همیشه سخن از تیر و کمان گفتی و پیوسته شبنم و سنان هندوستان بودی از خط شمشیر جز حرف جهانگیری عطا نموده و از نقش سیر جز صورت سر افرازی مشاهده نفرمودی از ویامش حرکات و سکناتش رائحه سلطنت و جهانداری چون نکتہ ریا حین از نسیم بهاری مید مید و از مجاری گفتار و کردارش نور سروری و کامکاری چون بارقه برق از ایر بهاری میدرخشید.

چو شد ناز پرورده آن شاخ سرو خرامیده شد چون خرامان تندرو  
ز گهواره در مرکب آورد پای شد از حیز مهد میدان گرای  
کمان خواست از دایه و چوبه تیر گهی کاغذش شد هدف گاه حریر  
و زان پس نشاط سواری گرفت بی شاهی و شهربازی گرفت  
ببازی اگر تیرش آهنگ بود حدیثش ز دیبیم و آوونگ بود

چون در دیوان نحن قسما به پرو آنچه عنایت ارفع درجات من نشاء منشور دولتش بطفرای جهان ازای و انباده الملک موشح گشته بود خاطر خطیرش برکوب باد پایان کیتی نوره و معارست کاندازی و مباشرت رسوم و آئین نبرد میل تمام و رغبت لا کلام داشت چنانچه خلاصه اوقات شریف باین تکلیف مصروف میداشت.

شب و روز در بزم بود و شکار دل و جان در اندیشه کار زار

« در فنون شجاعت و مردانگی و رسوم فراست و فرزانی بجای رسید که قصب السبق از ابتدای روزگار و دلیران شیر شکار برد لاجرم بر معارج سلطنت و سروری و مدارج شجاعت و دلاوری در اندک زمانی ارتقا فرمود »

سر پنجه زدی سر پنجه با شیر	ستونی را قلم کردی بشمشیر
به تیر از موی بکشادی گرم را	به نیزه حلقه بر بودی زره را
چو برقی نیزه را در سنگ راندی	شان در سینه خارا نشاندی
چو شد عمرش دو کم از چارده سال	بر آمد مرغ دانش را بر و بال

الفقه چون شاهزاده کامکار عالی تبار درازده مرحله از عمر شریف طی فرمود در فنون فضائل انسانی و انواع کمالات انسانی سر آمد روزگار و انگشت تمامی صفات و کبار گردید در خلال این احوال پادشاه بحر نوال فریدون خصال سلطان محمد شاه بهمنی ازین سرای بر ملال بجوار رحمت ایزد متعال انتقال فرمود بموجب وصیت آنحضرت سلطان گیتی ستان سلطان محمود ابن سلطان محمد بهمنی بهطالع مسعود سریر سلطنت و اقر خلافت را ازین و زینت افزود چنانچه سابقاً رقم زده کالک بدائع آثار گردید و ملک حسن هدایون شاهی را مشغول عواطف و الطاف پادشاهی ساخته پایه قدر و منزلتش را بر عائر امرا و وزرا بر افراخت بعدی که محمود امثال و اقربان گشته رفتن و فتح امور جمهور برای نائب و تدبیر ناظم ملک نائب تفویض رفت.

### گفتار در محاربه شاهزاده کامکار در سن صبی با سپاه کفار بخار

از ظرائف لطائفی که مضمون اشاره اعمالوا فکل تیر لما خلق له علی قائده افضل الصلوة و اکل التحیات مطلوبیت بران اینست که هر که از برای شغلی عظیم و امری جسیم مخلوق شده باشد آن مهم در نظر هست او سهل نماید و از دست مکن و اقتدار او باسانی بر آید و اگر چه عقول و اوهام دیگران آنرا محال انگارد و از قبیل مستعانت بشمارد.

چو باری دهد لطف پروردگار	چه پیل قوی و چه گاو نزار
چو بازوی دولت گشاید کمند	سر شیر گردون در آید به بند

مصدق این مقال و ما صدق این قیل و قال آنکه چون سابقه عنایت ربانی آن برگزیده درگاه برذانی را از برای جهان بانی و انتظام مهابت کثورتانی خلعت ایضاً ارزانی داشته بود آثاری که دران امور ازان شاهزاده بظهور می پیوست و رای اندیشه و افکار اهل روزگار بود ازان جمله کارزار آن شاهزاده عالی تبار است که با کفار خاندان و اعوان و انصار اوردیای لعین نابکار روی نموده تفصیل این اجماع آست که دران آوان که شاهزاده گردون سریر در رامگیر و حامور بعیش و سرور بسر می برد سلطان

محمود را با اوردیای لعین که مقدم کفره بی دین ولایت تلنگ و نواحی آن سر زمین بود نزاع روی نمود سلطان ممالک ستان با سپاه کران بعزم جهاد و قلع و قمع اهل شرک و فساد بجانب آن بلاد حرکت فرموده اهل بغی و عناد نیز بقدم مقابله پیش آمدند و مهم بمحاربه و مقاتله انجامیده بعد ازان کشش و کوشش بسیار چشم زخمی بشکر نصرت شعار رسیده اهل اسلام از ارباب شرک و ظلام منزه گردید چنانچه اکثر بنگاه بلکه بعضی از سراری و جواری اهل حرم محترم سلطان نیز بذل اسیری گرفتار گشتند چون برانو این خبر بر پیشگاه ضمیر نور گستر شاهزاده عالی گهر تافته بر جرأت و جسارت ارباب ضلالت اطلاع یافت جمعی کثیر از صغیر و کبیر در ملازمت آن شاهزاده گردون سریر بودند فراهم آورده فرمود که درینولا چشم زخمی سپاه پادشاه جهان پناه راه یافته و کفار گدراه رو سپاه بقدم جسارت عساکر نصرت مآثر را تعاقب نموده اکثر بنگاه و جمعی از خدمه حرم پادشاه را بدست آورده اند در مذهب مروت و کیش قنوت بر همه گئی که لاف مردی و اسلام میزنند واجب و لازم است که در انتقام ارباب شرک و فلام نهایت سعی و اهتمام بجای آورده تا هر آئینه موجب نیکامی دین و عقبی گردد غیرت اسلام مقتضی آست که درین باب ابواب اغاثت و اعداد مفتوح داشته پای شجاعت در میدان جلادت نهیم و بضرب تیغ آبدار آتشیار و پیکان صاعقه آثار دمار از روزگار کفار خاکبار بر آوریم همگان بطاعت فرمان شاهزاده عالیان را انگشت قبول و اذعان بر دیدگان نهاده از سر اخلاص عرضه داشتند که تا جان در تن و رمق در بدن داریم در خدمتکاری و جان سیاری دقیقه تا مرعی نگذاریم.

چو کار افتد بوقت جان سپاری	ز ما کوشش ز اقبال تو یاری
زهی توفیق آن فروخته چاکر	که در بازو برای خدمت سر

شاهزاده کامکار دلیران جلادت شعار را با کرام و انعام بسیار مستظهر و امیدوار ساخته با سپاه بی شمار بعزم رزم کفار رایت فتح آثار برافراخت و از عقب سپاه بدخواه سهند شاه فلک بارگاه سبق از جرم خورشید و ماه برده بیگ تاختن خود را بدشمن رسانید.

سهندش در شتاب آتنگ پیشی	فلک را هفت میدان داد پیشی
جهت شش طاق او بردوش کرده	فلک نه حلقه زو در گوش کرده

فی الجمله شاهزاده اسفند باو عالی تبار با لشکر جبار در تنگ کوساری سر راه بران مشرکان خاکبار گرفته بیگ باز ستان جان شکار و تیغ صاعقه کردار آخته بران مشرکان بی نام و تنگ ناخند و کوه و سنگ را از خون آن بخت پر گشتگان لاله رنگ ساخته بنیاد حیات بعد ازان را از تیغ و بن بر انداختند.

چو شهزاده بر کرد مرکب ز جای	بچینی شاهین و فر همای
بر افروخت آتش ز دریای آب	تو گشتی که دارد قیامت شتاب
نه زانگونه بیکاری آمد پدید	که کسی در جهان دید یا کسی شنید



سپاه گینه خواه کفار و ملالت هر چند سعی نمودند که به پای مردی صبر و جلالت حمله قیامت شتاب شاهزاده سپهر رکاب را تاب آرند هول آن واقعه صبر شکیب و ایشان را غارت نموده پای ثبات و قرار شان پائدار و استوار نماید لاجرم عنان از میدان دلبران بر تافته رو بواهی فرار و اضطراب نهادند غنائمی که از لشکر اسلام بدست ارباب ظلام افتاده بود گذاشته دست از اموال و اسباب خویش نیز باز داشتند و رأیت هزیمت بر کاشته حیات را از جمله مفتاحات انگشتند بالجملة شاهزاده نامدار بیک حمله سپاه کفار را تار و مار ساخته آتش قهر در خرمن حیات شان انداخت و حرم شهر یار عالم را با دیگر غنائم که بدست اصحاب جهنم افتاده بود بدست آورد و با نیل مقصود معاودت فرموده حرم محترم سلطانی را با دیگر تحف و هدایا بدرگاه معلی ارسال داشت منبیهان خبر مسرت اثر فتح شاهزاده فرمودن فر را بسامع قدسی جوامع شهر بار داد گستر رسانیدند سلطان ممالک شان از دلیری و شجاعتی که ازان نوبلوه بوستان سلطنت و خلافت در حدائق سن روی نموده بود و چنان لشکر کران را باندک سپاهی درهم شکسته و ناموس خاندان بهمنی را که بسبب تهاون و مخالفت امرا از دست رفته بود بدست آورده چمن سلطنت را بنارگی نظارت و خضارت بخشیده بهجت بی اندازه و مسرت تازه دست داد اما جمعی از ارباب حقد و حسد که بیوسته بواسطه نسبت خدمت ملک نائب با شاهزاده عالیمان طریقه معادات مسلولک میداشتند در بنوقت فرصت یافته سخن منجمین که در باب شاهزاده کامیاب بعرض پادشاه روی زمین رسانیده بودند بیاد سلطان داده بعرض رسانیدند که شاهزاده عالیمان بن رشد رسیده و علامات سخنان منجمان که به پادشاه جنت مکان عزم نموده بودند ظاهر گردیده چه روز بروز از حرکات و سکنات آن شاهزاده فیروز روز علامات عجیب قریب بظهور میرسد.

هنوز از دهن پوی شیر آیدش	همی رای شمشیر و تیر آیدش
قضا گوش بر غافل کوس اوست	فلک را سر آستان بوس اوست
هنوزش پلارک بخون نیز نیست	هنوز ابر دستش گهر ریز نیست
سوز است خواعد بر آمد باوج	محیط است خواعد در آمد بوج
رسد آنکه از سدمه تیغ و تیر	ولایت ستان گردد و قلعه گیر

قبل از وقوع امری که تدارکشی از حیز امکان بیرون باشد دران باب فکری بصواب نمودن از لوازم حزم و احتیاط دولت روز افزودن است - علاج واقعه قبل از وقوع باید کرد -

### ذکر فرستادن شاهزاده صف شکن بولایت جنیر و سایر محال کوکن

دران ایام که سلطان سپهر اهتمام از رهگذر شاهزاده عالیقام متفکر و متامل بود مجلس اعلی ملک نائب این معنی را بفرست در یافته بود در خلال این احوال رعایا و ولایت جنیر و توابع از دست ظلم و ستم کفره فجره سنیر و سایر قلاع آن بقاع که در تصرف کفار خاکسار بود شکایت بدوگاه خلافت شاه پادشاه آورده دست تظلم و داد خواهی با قیال جاه و جلال شهنشاهی زدند مجلس اعلی ملک نائب

فرصت یافته قبل از آنکه سلطان درباب شاهزاده کامیاب کامران حکمی باعضا رساند معروض داشت که عجزه ولایت جنیر از ستم کفره آن سر زمین بجان آمده دست تظلم بجبل المثنی مرحمت و عنایت سلطانی زده اند و شاهزاده کامکار موبد سلطان احد نیز از یم توجیه و شفقت شهریاری بن رشد و تمیز رسیده در قنون فضائل نضانی و انواع کلمات انسانی از دلیری و مردانگی و فراست و فرزانیکی سر آمد زمان و بکانه دوران گشته صلاح دولت روز افزون دران است که قلع و قمع ماده فتنه و فساد کفار فجار خاکسار آن بلاد بعینه اهتمام آن شاهزاده عالیقام مقرر گردد تا بحسن تربیت و یم ممدت آن نوبلوه بوستان سلطنت احوال سکنه و رعیت آن ملک که چون سرزلف مهبوشان آشفته و پربشان گشته مانند رخساره و لب دلبران شکفته و خندان گردد و بنیاد فتنه و فساد ارباب شرک و عناد از بیخ و بن برافند سلطان جهان را سخن صلاح آمیز ملک نائب پسندیده و مستحسن افتاده بصوابدید آن وزیر صافی تدبیر عمل فرمود و شاهزاده دوران را جهت دفع شر سترکان ولایت جنیر ناعزد نمود تا در معموری و آبادانی آن سر زمین جنت آبن که رنگ بهشت برین و غیرت افزای نگارخانه چین است و در لطافت آب و هوا و نظارت کوه و صحرا نعم الدل جنت الماوی و ثانی النین فردوس اعلی -

خوش آینده شهری چو رخسار ناز      زعیش حلی بند روی نیاز  
هواش بساط افکن بیغی      زمبش طراوت ده خرمی

کمال سعی و اهتمام بتقدیم رسانیده بر جراحت سینه سکنه آن ملک و ولایت که از تیغ ستم ارباب ظلم و بیداد رسیده مرهم راحت عدالت و انصاف تهاد خاطر حزین مردم آن سر زمین را بر فرق و سفاراسلی و تسکین بخشد -

بقومی که اقبال خواعد خدای      دهد خسرو عادل لیک رای

بالجملة ملک نائب حسب الحکم جهان مطاع فرمان قضا جریان سلطانی بخدمت آن نازده نهال چمن کامرانی ارسال داشته خود نیز عرشه داشتی در قلم آورد مشتمل بر آنکه بمجرد رسیدن فرمان جهان مطاع شاهزاده دین و دبا را بی تعلل و تسامل متوجه ولایت جنیر شدن لازم است چه اعدا فرصت یافته مزاج و هاج صاحب تخت و تاج را بر شاهزاده عالم متغیر و درهم ساخته اند و دغدغه ازان نوبلوه بوستان سلطنت در دل پادشاه جهان انداخته میاد حکمی صدور یابد که تلاقی آن از حیز امکان بشری بیرون باشد چون فرمان سلطان گیتی ستان با عرشه داشت مجلس اعلی ملک نائب بنظر اشرف شاهزاده دوران رسید پرتو الثقات و اهتمام بحال سپاه و بندگان دوگاه انداخته لشکریان بهرام انتقام را باعام فروان بنواخت و ساز سفر جنیر ساخته رأیت نصرت آیت بدان سوب برافراخت بعد از طی منازل و قطع مراحل ظاهر شهر جنیر از اتمه ما هیچه رأیت فتح آیت شاهزاده کامکار کامران تابان و درخشان گردید رعایا و متوطنین آن سر زمین باستقبال مرکب جاه و جلال شاهزاده ستوده خصال فروخ فال استعجال لازم داشته بشرف زمین بوس استمداد یافتند ساکنان آن بقعه جنت نشان را از پرتو الثقات و احسان شاهزاده دوران حیات تازه و مسرت بی اندازه حاصل گشته شاهزاده فرمودن خصال دران بلده جنت

مثال بر مسند عز و جلال از روی استقلال پای نهاده ابواب معدلت و مرحمت بر روی رعیت و سکنه و تجار آن دیار گنجد و رسوم بدعت ازوم ظلم و ستم و فتنه و فساد از بمن مقدم محرم آن شاهزاده عالم قدم از میان بر کران نهاده حوشدلی دران بوم و بر بنجوی عموم یافت که گواهی رسم اندوه و غم از میان بنی آدم بر افتاد.

بران بوم همچون خرم سرشت	که بر دی بخوبی گرو از بهشت
چنان آسمان عیش بخشیده شد	که شب از پی روز آئیده شد
فراغت بساط آن چنان گذرید	که اندیشه بی عیش جای ندید
چنان بر زمین شادمانی فشانید	که شادی در اجزای علوی نماند
چنان بهره‌ور شد جهان از طرب	که بیرون نیامد گدورت شب

و تمام قلاع و جبال آن بلاد و بقاع از یرتو توجه آفتاب شعاعش صورت تسخیر و سمت تعبیر یافت چنانچه در تفصیل این اجمال قلم متکین رقم داد فصاحت خواهد داد الفقه بین عدالت و حسن عنایت آن وارث مسند سلطنت امنیت و رفاهیت آن دیار و ولایت بهرینه رسید که.

نکردی هیچ باد از آب فرساید	قبای کل نکستی پیاده از باد
کیوتر را غصابت آموختی پند	بجان گرگ خورده میش سوگند
بجز مطرب کسی رهزن نبود	برهنه کی بجز سوسن نبود

رعایا و متوطنین و سکنه و مشردین آن سر زمین از اهل دکن و خراسان و از هندو و مسلمان سر بر خط فرمان شاهزاده دوران نهاده کمر عبودیت و اطاعت بر میان چنان بسته حلقه خدمتکاری درگوش و غلبه جان سیاری بر دوش افکندند و از حسن سلوک آن قدوه سلاطین و ملوک در مهاد امن و امان ایمن و مطمئن و مرفه الحال و فارغ البال گشته در ظل حمایت بندگانش از سهوم ظلم و ستم دوران خلاص گردیدند و روزگار مضمون این گفتار بسامع قدسی جوامع شاهزاده کامکار میرسانید.

ای خوست آئین جهان دانستن	ملک بدینگونه توان دانستن
بینج نهالی که نو آتش دمی	میوه باشتی نبود جز بهی

علی بالث دمی که یکی از متعلقان خواجه جهان محمود گاوآن بود و در بنوعی حکومت قلمه جاکنه با مضافات و منسوبیات تلقی باو میداشت چون بر اطاعت و فرمان برداری مردم چنبر و آبادانی و معموری آن بقعه خیر اطلاع یافت از روی حقد و حسد که نتیجه اش بجز پیشه‌دانی و ندامت نیست قدم از جاده موافقت و مساعدت کشیده با جمعی از معاندان شاهزاده دوران که در خدمت سلطان کیتی شان می‌بودند در عدولت آن کل گلازار سلطنت همدستان گشته پیوسته اکاذیب و حقیرات نسبت بان شاهزاده ملک صفات میداد و عرائض غرض آمیز فتنه انگیز بدوگاه خلافی پناه می‌رفتند و اعدا آنها ز فرصت نموده در خلا و ملا بهرمن اشرف اعلی میرسانیدند.

که آن صاحب تاج و شمشیر و تخت	بر افراخته سر بشیروی بخت
فوی دولت و شیر و گردن کش است	که در خشم سوزنده چون آتش است
چنین فتنه را که شد دیر گیر	اگر خورده گیری بخوردی مگیر
گر این فتنه ماند چنین دیر باز	کند شغل شاهی بشه بر دراز
شه از عدا او در نیارد بمیغ	سر تخت خواهد گرفتن به تیغ

تا مزاج و هاج صاحب تخت و تاج بران نو باو یوختان شهر یاری و کل گزار کامکاری متعیر سازند غافل ازین معنی که قبه بارگاهی را که فراش قدرت و رفعت مملکت علیا - باوج مهر و ماه بر افراخته باشد تند باد حوادث زمان و مکائد دنیاش پست تواند ساخت و آفتاب دولتی که از افق سعادت بقدرت خالق و خلفناکل شی بقدر - طلوع فرموده باشد گدوف و زوال اختلالی در اشعه فائض الانوارش تواند انداخت بالجملة چون بدگویی معاندان در حق شاهزاده دوران متواتر و متواتر گردید سلطان کیتی شان نیز شوق دیدار بهجت آثار شاهزاده کامکار بسیار داشت فرمانی مشتعل بر عوالم پادشاهانه و توازش بیکاره خسروانه بطلب شاهزاده موبد منصور صدور یافت و چون شاهزاده دوران بر مضمون فرمان جهان مطلع اطلاع یافت با فوجی از دلیران شیر شکار و نهنگان لجه و غا و پیکار که روز روز را حلقه شور و بزم شمرندی منوجه درگاه عرش اشتباه گشته بعد از طی منازل و مراحل بحوالی دار الملک رسید حسب التزم آن قفا جریان جمیع امرا و ارکان دولت و انبیا حضرت و سادات و مشائخ و علما و فضلاء دین و ملت باستقبال سوگب جاء و جلال شاهزاده مشتری خصال استعجال نموده بساعات دست بوس فائز گردیدند و چون بساحت ایوان سلطنت و خلافت رسیدند شاهزاده سلیمان نگین جبین مسکنت بر زمین عبودیت نهاده زبان اعجاز بیان بدعا و ثنای خدیو جهان و سلطان کشورستان بکشاد.

بلب خاک را غش آلود کرد	زمین را بچهره زر آلود کرد
فلک را لب از خنده پر نوش کرد	جهان را ز در حلقه در گبوش کرد
نمای جهان دار گیتی ینساز	چنان گفت کافروخت آن بارگاه

سلطان کیتی شان شاهزاده دوران را پیش خوانده در بر گرفت و جبین میبش را بوسیده سخن در گرفت.

چو برداخت شاهزاده نامور	ز بوسیدن خاک برداشت سر
جهاندارش از لطف در بر گرفت	ببوسید روی و سخن در گرفت
نهشته بسی آفرین خواندش	بجای سزاوار بشناخش

فی الجملة سلطان کیتی شان از حسن صورت و سیرت و کمال فراست و دراست و ادب شاهزاده عالی نسب عجب مانده بغایت شگفته و شادمان شد و شاهزاده منظور انظار عنایات بیغایات پادشاهی گردیده



بیشتر از بیشتر محمود و محمود معاندان گشت و چون حسن سلوک شاهزاده با رعایای جنیر و رضای مردم آنحدود بعرض سلطان رسید مجلس اعلی و منصب علی ملک نائب وحی خاص را که مرئی و لله شاهزاده بود در خلوت طلب داشته در باب شهزاده سیهر سریر با آن وزیر بی نظیر صافی ضمیر مشورت فرموده بعد از تقدیم مشورت چنان مقرر شد که آن تازه نهال چمن اقبال بواسطه دفع عین الکمال در ملازمت درگاه فلک مثال توقف فرموده باز عثمان بکران مباح جولان بصوب ولایت جنیر مطلق سازد روز دیگر چون شاهزاده فریدون فر بملازمت شهریار دادگستر رسید بمواطف خسروانه و خلعت خاص پادشاهانه اختصاص یافته بخطاب مستطاب نظام الملکی مخامب گشت و حکم جهانبطاع آفتاب شمع بنفاذ پیوست که اقطاع مشرکین آن سر زمین و اقطاع آنچه شاهزاده فلک سریر تسخیر نماید بجاکبر آنحضرت مقرر باشد لاجرم منشور حکومت و ایالت بلده جنیر و ولایت بنام نامی شاهزاده گرامی و مجلس اعلی ملک نائب شرف صدور یافته شاهزاده گیتی شان عثمان عزیمت بصوب ولایت جنیر یافت بعد از قطع مسافت مانعچه رایت فتح آیت شاهزاده اطراف ولایت جنیر را از اشعه انوار خویش مشور ساخت سادات و موالی و اهالی جنیر و حوالی را از قدم رفاهیت لزوم شاهزاده دادگستر حیاتی تازه و مسرت بی اندازه حاصل گشته بملازمت رکاب ظفر التماشای مبادرت جسته سعادت زمین بوس استعماذ یافتند و زبان بدعا و ثناء شاهزاده معشتری لقا گشاده گفتند.

که ای ملک را از تو فرخنده فال  
بمهدت سر فتنه شد یا نعال  
سیهر برین پایه تخت تست  
جوان گیتی از دولت بخت تست

شاهزاده ارجمند بفر دولت روز افزون و بخت بلند در دارالسلطنة جنیر بر مسند کاهرازی و سریر جهانیان تکیه فرموده پرتو التفات و اهتمام بر حال مردم جنیر و سایر محال انداخته ضبط امور مملکت و نسق اسباب جمعیت و دفاعیت پرداخت و در دفع رسوم جور و اعتساف و نصب البریه عدالت و انصاف آنچه از چنان شهزاده دادگستر سزد تقدیم رسانیده غبار محنتی که از بیداد اهل ستم و قساد بر خاطر سکنه آن دیار و بلاد نشسته بود بزال معدلت شست و شو داده بنیاد وجود ارباب جور و عناد و اسباب ظلم و بیداد را بیاد فنا بر داد.

### ذکر توجیه شاهزاده صف شکن بتسخیر قلعه سنیر و سائر قلاع و بقاع ولایت کوکن

چون بمقتضای فحوائی بشارت مودای کلام معجز نظام ربانی و مضنون حقیقت متبحرون تنزیل واجب التبجیل اسمانی حیث قال جل کبر متعال ان الله یحب الذین یقاتلون فی سبیله مفا کاهم بنیان مخصوص از مبادی حال پیوسته همت والا نهیت آن شمع شستن سلطنت و سرو بوستان خلافت با علاء اعلام اسلام و تقویت و ترویج دین و شریعت حضرت خیر الانام علیه الصلوٰه والسلام و احراز فضیلت غزا و جهاد و دفع فتنه و قساد مشرکین بی دین و داد مصروف و بدین شغل مشغوف می بود و اکثر قلاع و بقاع ولایت کوکن و جبال ملک دکن در تصرف مشرکان و عبده استام وادنان بوده آزار

بسیار از کفار فجار بسکته و تبار آن دیار میرسید و چون ضبط و ربط و معموری آن بلاد و بقاع بتسخیر حصون و قلاع و تنبیه و تادیب اهل بغی و عناد منطوط و مربوط بود لاجرم برحکم -

باب نغ توان شست لوح گیتی را  
ز نقش فتنه و خبت و جود اهل قساد

قلع و قمع اسباب کفر و عناد را پیش نهاد همت والا نهیت فرموده پرتو التفات بر اجماع سیاه نصرت پناه انداخته نهال آمال دلبران میدان قتال و جدال را از رشحات زلال انعام و افضال نداداب ساخت و در اندک فرصتی لشکر بسیار و حشم بیشمار از پیاده و سوار در ظن رایت نصرت شعار جمع گشت چنانچه حصر و شمار آن بر محاسب وهم و عارض اندیشه دشوار گردید چون سیاه بقیاس بر در کرباس گردون اساس اجتماع گشت حکم جهانبطاع بنفاذ پیوست که عساکر نصرت مآثر اول قلعه سنیر را محاصره نموده بقوت بازوی شجاعت و جلالت مسخر و مفتوح سازند و آن حصنی ست در حوالی قصبه جنیر بر قله کوهی واقع که از غایت ارتفاع ابوابش بفلک کیوان رسیده و عقاب بلند پرواز از رسیدن بقرار آن طمع بریده ارکان راسخه البنیانش را از غایت متانت و استحکام چون سیهر مینا فام گردانیدام بر چهره خیال نشسته و درش چون کیسه بخیلان پیوسته بر طالبان و ساکنان بسته در هیچ روزگار نکند اقتدار خسروان رفیع مقدار کنگره فتح آن حصار سیهر آثار را ندیده و تیر تدبیر هیچ قلعه کنای کشور گیر بهوای تسخیر آن توام فلک انیر نرسیده.

کسی ندیده فرازش مگر بچشم ضمیر  
کسی رفته تنبیش مگر بیای گمان  
ملوک را ز رسیدن بان گشته امید  
عقاب گاه عروجش فکندمه بال توان

حکم قدر مثال شاهزاده بحر و بر شرف صدور یافت.

که یکبارگی لشکر نامدار  
در آیند بیراهن آن حصار  
ببازوی قوت خراش کنند  
ز سیلاب خون غرق آتش کنند

عساکر نصرت مآثر روی شجاعت به تسخیر آن حصار گردون شعار آورده پای جلادت در میدان مبارزت نهادند و بازوی دلاوری و تهور گشاده با زهره شیر و خشم پلنگ و قوت ببر و صولت نهنگ آهنک جنگ آن کوه و سنگ ساز دادند و آتش محاربه و مقاتله را مشتعل ساخته بطرب یتکان دلدوز جهانسوز شعله هلاک و فنا بر بنیاد حیات کفره انحصار انداختند از حدت و حرارت مجاهدان دین مبین نیران قتال و جدال باشتعال در آمده شو معرکه بشوئی برافراخت که نغ بیداد مریخ در پنجم حصار نیلی چون آهن در کوره حصار بسوخت از ستیز و آویز آن دلبران خونریز فلک را گداز روز رستاخیز شده پای دورانش پائهار ساند و چهره خویشید در کرد و غیار معرکه نرم و بیگر سحجوب و لایید گردیده باد از حمله دلاوران کرد ادبار بروی روزگار افشاند کوه از نهیب آنکه مگر روز محشر است بیم آن بود که بیاد بنسبها ربی نسا بر رود و بسط زمین سفت قاعاً سفتاً لا تری فیها عوجاً ولا امنا گیرد.

ز بس کوشش و جوشش آن سیاه  
بارزید مهر و نهان گشت ماه



چون شاهزاده کامگار موبد بنایید آفریدگار لیل و نهار بود و از دیوان سخن قسمتی منتهی سلطنت ممالک دکن شام نامی آن شهریار زمن موشع گشته پیوسته فتح و نصرت اقبال آسا ملازم رکاب همایوش میبودند هر چند کفار حصار سیر سیهر مگاوحت و مساوت بر روی کشیده بقوت جلاوت و شجاعت مقاومت نیز تدبیر را بسیر تدبیر رفع توانستند کرد و چهره مقصود در آینه خیال تصور توانستند بست لاجرم بغیر از عجز و استغفار و استغاثه و انتظار چاره نبود ناچار بیکباره طالب امان گشته والی حصار با اخوان و اصار تیغ و کفن در گردن افکندند با مفاتیح دروب قلعه بملازمت درگاه عرش اشتباه شافیه سعادت زمین یوس در یافتند و جبین مذلت و افتخار بر خاک و انکسار و انتظار ماییده از روی عجز و اضطرار نالیدند بحر مواج مرحمت بیکران شاهزاده سلیمان سر بر فریدون نژاد بتلاطم درآمدد بران بخت برگشتگان رحم فرموده از سطوت سیاه طغر پناه امان داده عساکر نصرت شعار نجوم آسا بران حصار فلک اقتدار برآمده زبان بکلمه طیبه تکبیر و تهلل جاری ساختند و معابد مشرکان و عبده اوثان را با مساکن و منازل ایشان از بیخ و بنیاد برانداختند و بجای آن مساجد و معابد و منابر برافروختند غلامان بسیار از جواهر آبدار و لالی شاهوار و نفود و افسه و اتمه بشمار و غلامان سرفرد لاله عذار و کنیزان زهره جبین شکر لب شیرین گفتار ازان حصار بدست سیاه نصرت شعار افتاده بنظر کیمیا اثر شاهزاده بحر و بر درآوردند ازان جمله آنچه لائق سرکار خاصه شریفه بود و کلاه دیوان بخزانه عاخر رسانیده تمه را بر عساکر نصرت مآثر تقسیم فرمودند چون حصار سیر که از معظمت قلاع دکن بود بیک نوجبه شاهزاده لشکر شکن مسخر گشت شهریار نصرت شمار بمنابت بفریدگار لیل و نهار و قادر و مختار مستظهر و اعیاندار گشته این فتح نامدار را مقدمه فتوحات شمرده ازهاغه غیبی مضمون این آیات بگوش هوش استماع فرموده -

چو اول قدم خصم باید گزند بنصرت دهد مرده بخت بلند

لاجرم عزمت تسخیر تمام قلاع و بقاع کوکن مصمم ساخته رایت جهانگیری و کشور کشائی برافراخت منبسط و ربط آن سپهر آثار را بیکدی از معتمد آن کفایت دثار تفویض فرموده عنان عزیمت بسخیر قلعه چون که هم در حوالی آن حصار بلند بود معطوف ساخت و این قلعه فلک مانند بر قله کوهی واقع است سپهر شکوهش بعدی که خطوط شعاعی بصر از وصول بدرجات بروجش کوفه نمودی و کهند اوهام شرفوت ابوائش را نمودی بران حصار سپهر آثار از تسیب تا فراز بر سنگ خارا زینها تراشیده اند در غایت تنگی و نندی از دو جانب آن راه قبضه تراشیده اند که دست دران زده و خود را بهزار محنت از زیننه برزیده رسانند و باعتماد آن جبل المتین خاطر از دغدغه آن سراط معوج قارغ گردانند القصد من جمیع الامور راه مرور و عبور بران کوه فلک شکوه مقدور بشریست و ساکنان آن آسمان وهم را از حوادث زمان و نوابی دوران خبر نه بالجمله سیاه نصرت پناه آن قلعه را چون حلقه خاتم احاطه فرموده همت بر تسخیر آن حصار سپهر نظیر گماشتند و رایت نصرت و تهور بر فلک دلآوری برافراشتند و چون ساکنان آن قلعه فلک نشان از تسخیر قلعه سیر خبر داشتند و بر فیروز بختی و اقبال مندی شاهزاده عالمیان مطلع بودند بعد از آنکه چند روز راه ادبار

پیامدند طالب امان گشته اموال خویش وفایه جان ساختند بالجمله بالذک توجیهی بعون عنایت الهی آن قلعه نیز بر دست لشکریان بهرام انتقام مفتوح و مسخر گشته غنایم بیحد و حصر بدست عساکر طغر مآثر افتاد شاهزاده عالمیان محافظت آن قلعه سپهر نشان را بیکدی از معتمدان تفویض فرموده عنان یکران جهان پیا بسوی قلعه لها که لها که مردهفت معطوف ساخت آن حصار سپهر کردار نیز بر بازه سنگی در نهایت علو و ارتفاع واقع گشته که نسر طایر با وجود علو مکان و سرعت طایران و عمر جلودان یکنگه باره آن نه رسید و وهم دور بین با وجود تعمق نظر و اندیشه دیوار فصیلت را بدیده تصور و تدبیر ندیده -

اگر کردی فلک میل نگاهش بیفتادی ز سر زردین کلاهش

بالجمله چون شهریار سپهر اقتدار حوالی آن حصار فلک آثار را مضرب خیام نصرت فرجام عساکر طغر شعار ساخته بر تو التفات و اهتمام بر تسخیر آن حصار سپهر نظیر ابداحت حکم جهانمطاع عز اصدار یافت که دلیران شیر شکار اطراف حصار را خاتم وار درمیان گرفته بضر پیکان آبدار و توپ و فشنگ آتشبار ساقه کردار دمار از روزگار کفار خاکسار آنحصار برآوردند بهادران نصرت قرین که بموجب - "بدعت را بغیره سائی حواله کن" پیوسته طالب این معامله و راغب چنین مجادله بودند بیکدی چون حوادث روزگار از یمن و یسار حمله نموده قدم مبارزت در میدان گادزار نهادند و بقوت بازوی شجاعت و جلاوت داد مردی و مردانگی دادند از بغیر کوس رزمگاه و نعره و خروش دلیران سیاه چنان زلزاله در زمین و زمان بل در طبقات آسمان افتاد که بیم آن بود فلک را که کلاه خورشید و ماهش از سر نیفتد ساکنان حصار تصور صور اسرافیل و شور روز نشور نموده دل از جان و دست از خان و مان شسته فدوی وار بیکبار مشغول بیکار گشتند امان هر چند پای ثبات و قرار فشرده جد و جهد نمودند چهره مقصود و روی بهبود در آینه مراد مشاهده نمودند غایت نسیم فتح و ظفر از مسهب عنایت خالق اکبر بر پرچم رایت فتح آیت شهریار بحر و بر وزیده دلیران شیر شکار عقاب وار بران کوه سپهر آثار عروج فرموده حصاری بآن استواری را بیاری حضرت باری قهراً قهراً مسخر و مفتوح ساختند و مشرکین بیدین را سر از پیکر بدن جدا کرده ابدان نایاک شان را زیر آن کوه سپهر شکوه بامقل السافین انداختند و ساحت آن حصار را از خشت وجود آن اشار به پر داخند شهریار کامگار بزم تماشا خورشید وار بهام آن حصار سپهر آثار بر آمده فرمان واجب الاذعان عز اصدار یافت که مجاهدان دین مبین حضرت سید المرسلین و خاتم النبیین بشغریب سواع و معابد مشرکین پردازند اینه کفره فجره را از بیخ و بنیاد بر اندازند و بجای آن مساجد و معابد بسازند حسب فرمان قضا جریان معابد و مساکن عبده اوثان با خاک راه بکسان گشته اعلام اسلام باوج سپهر عینا قام بر آمد بالجمله شهریار کامگار عالی تبار بعد ازان فتح نامدار و تسخیر آن حصار سپهر آثار و قلع و قمع کفار فجار و ترویج شریعت احمد مختار علیه صلوات الله المملک الفجار و اخذ غنایم بسیار و جواهر بیشمار از یواقیت آبدار و درر و لالی شاهوار کوتوالی آنحصار فلک کردار را بیکدی از بشدگان کیوان دهمار تفویض فرموده ازانجا رایت نصرت شعار بزم تسخیر حصار تنگ و نگونه بر فلک دوار بر افراخت چون آیات فتح آیات ظاهر حصار مذکور را از



پرتو ماهیچه آفتاب آتشی منور ساخت سیاه ظفر پناه غیر مردی بر میان استوار نموده قدم در میدان گداز نهادند اهل حصار چون قیروزی و نصرت آن شهریار استندبار تبار شنیده و دیده بودند از مخالفت و معاربت احتراز نموده بنای مسکن و افتخار از حصار بیرون آمده زبان انکسار و اضطراب بافتاد و استغفار کشودند و جبین مدلت و خواری بر خاک و هکدام شهریاری نهاده از روی عجز و زاری طالب مرحمت و مغفرت گشتند عثایت بیغایت شهریاری بر اضطراب و بیقراری عجز و مساکن و فقر و ساکنین آحصار بخشوده گردانیده و اموال بقیاس ازان حصار سپهر اسباب بدست بندگان درگاه خلایق پناه افتاده شط و ربط آن قلعه نیز یکی از معتمدان بیکخواه مقوض گشت و از انجا موکب همایون بصوب قلعه کمدخانه بظاهر آحصار سپهر گردان آن قلعه نیز مثل سایر قلاع و جبال مسخر اولیاء دولت ابد اصال گردید شهریاری ظفر قرین قیروزی اثر بصوب قلعه پیورند معطوف ساخته در ظاهر آن حصار خیر آثار قبه بارگاه فلک اشتباه یارچ صبر و عاف بر فراخت لشکریان بهرام انتقام دست شجاعت از آستین جلالت برآورده پای مردی در میدان مبارزت نهادند و ضرب بیکان الماس فعل خرم وجود متردان مردود را یاد فنا بردادند هر چند اهل حصار قدم نیاورند و قرار استوار نموده حرکت المذبحی می نمودند سدی بران شتر می گشت و چهره مقصود در آینه مراد شان جلوه نمینمود و احطه بلحظه قدرت و شوکت و سلطوت و صولت سیاه اسلام همین ضرب تیغ و شان آباد و بیکان خارا گذار بر کفار آحصار غلبه نموده بسیاری ازان ملائین خاکسار بدو آلیوار فرستادند و ساخت آحصار را از خون مشرکین نابکار امار دادند سیاه ظفر مال از اسباب و اموال ارباب شرک و ضلال آنچه بافتند بغارت و تاراج برده آتش نهب در مساکن و مواطن اهل حصار زدند و کوفتالی آحصار و حوالی یکی از بندگان درگاه شهریاری مقرر گشته ارفوی همایون ازان مکان بصوب قلعه بورپ نهضت فرموده چون ظاهر آحصار مضرب خیام ظفر فرجام طیران شیرینکار گشت شهریاری عالی قار شیران بیشه اطاعت حکم جهاننطاق را انکشت قبول برده نهاده و روی تسخیر بدان حصار سپهر نظیر آورد غلغل تکبیر باوج فلک آتیر رسانیدند و بیک حمله دمار از روزگار کفار نابکار آن حصار برآورده قهراً قلع را مقصوح ساختند و رؤس مشرکان را از بیکر ابدان دور انداخته سوامع و معابد ایشان را از بیخ و بن بر انداختند و بجای آن مساجد اسلام برافراختند غنائم قراوان و اموال بی پایان بدست حامیان حوزه ایمان و مجاهدان میدان غوام جهاد افتاده تمامی زن و فرزندان بخت برگشتگان نزد بدل بندگی و اسیری گرفتار شدند بعد ازان شاهزاده کامران کامگر بر نو القات بر آبادانی آن حصار انداخته یکی از کارفرمایان درگاه عرش انشایا جسته محمودی آن قلعه مقرر گشته موکب اعلی از انجا بصوب قلعه مریدبو در حرکت آمد اهالی آحصار چون

از غبار موکب نصرت شعار تو تپای آتیه و اعتبار افسار حاصل نمودند و از ندای هاتف غیبی صدای فاعبیروا یا اولی الا بصار شنودند و حال خود از حال جهال قلعه بورپ و سایر قلاع و جبال عبرت حاصل نموده بودند بر مال و منال و اهل و عیال خویش بخشوده دروازه قلعه را کشودند و کفن در گرفتن افکنده بملازمت آن خلاصه دودمان بهمنیه مسارعت نموده جبین مسکن و زاری و ناضیه مدلت و خواری صد عجز و بیقراری بر خاک و هکدام شهریاری سودند و از سلطوت سیاه نصرت پناه دران درگاه عرش اشتباه استغاثه نمودند شهریاری فلک اقتدار بر حکم مرحمت جلی و شفقت طبیعی بر عجز و زاری آتوق بخشوده حکم جهاننطاق بنفاذ پیوست که لشکریان بهرام انتقام بهیچ وجه متعرض آنجماعت نگردیده دما و اموال آن بیچارگان را در امان دانند اما سوامع و معابد اصنام و اوتان را خراب ساخته بجای آن مساجد و معابد اسلام بر افرازدند و شعار ارباب توحید و ایقان دوان حصار شایع سازند و مال امان از ایشان باز یافت نموده حاکم آحصار با اعوان و انصار ملازمت رکاب ظفر انتساب اختیار نمایند و جمعی از ملازمان سده سلطنت و خلافت را بمحافظت آن حصار و ترویج شریعت احمد مختار علیه صلوات الله الملك الغفار تعیین کنند و کلاه درگاه گیتی پناه حسب فرمان قضا جریان عمل فرموده خاطر ملکوت ناظر شهریاری را ازان فارغ ساختند بعد ازان شاهزاده کامران با سیاه صف شکن عثان بکران گردون جولان بصوب قلعه چون معطوف ساخته صمت والا نهیت بر تسخیر آن حصار مصروف گردانید چون حوالی آحصار سپهر آثار از غبار موکب نصرت شعار طعنه بر فلک دوار زد عساکر قیروزی اثر بحکم شهریاری بحر و بر بمحاصره و محاربه مشغول گشته جهان را بران تیره روزان گمراه سیاه ساختند و بیم روز دستاویز در جان ساکنان آن حصار انداختند اگرچه اهل حصار اول بار در محاربه قدم استوار نموده بعد و جهاد تمام گزشت می نمودند اما بالاخر از حمله دریا توان نهمنگان لجه و غا و شیران بیشه هیچا که کوه را بیش صدقه ایشان پای ثبات و قرار بر جا نمی ماند عاجز گشته بیکارگی دست و پایشان از کارمانده زبان بعجز و استغفار کشادند و قدم اضطراب از حصار بیرون نهادند صا کر نصرت مآثر حسب الحکم جهاننطاق ایشان را بجان امان داده دست بغارت و تاراج برکشادند و جمیع اموال و اسباب ایشان را نهب نموده اماکن و مساکن ارباب کفر و ضلال را یا ثمال مراکب و اقبال ساختند بعد ازان بموجب فرمان قضا جریان یکی از بندگان معتمد بمحافظت آحصار مقرر گشته موکب گردون احتتام ازان مقام کوچ فرموده ظاهر حصار کوهیج را مضرب خیام لشکریان بهرام انتقام ساخت و بادانی توجیهی آن قلعه نیز مثل سایر قلاع تصرف و تسخیر اولیای دولت ابد قرین درآمده علامات شرک را از بیخ و بن بر انداخت و غنائم یحده قراهم آورده عثان عزم بصوب قلعه کهر درک معطوف ساخت و چون موکب همایون بحوالی آن قلعه رسید خوف و هراس و رعب و باس بقیاس بر اهالی آن حصار مستولی گشته عثان تمالک و تماسک از دست دادند و قدم عجز و اضطراب از حصار بیرون نهاده زبان بعجز و استغفار کشادند شهریاری ممالیک ستان بریشان ترحم فرموده شط آن قلعه یکی از بندگان تفویض رفت و چون خاطر خطیر شهریاری سلیمان سریر از تسخیر آن حصار فراغت یافت عثان بکران کشور گیر پیل افکن بصوب قلعه هرچین نافته آحصار را نیز از



خبت وجود اشراک پرداخت و بنیاد کفر و شرک را بر انداخت و از ایجا بجانب قلعه تنگی و تروی نبضت فرموده آن قلاع نیز باندک فرصتی بر دست اولیاء دولت روز افزون مفتوح گشت و غنائم فراوان از نقد و جنس بدست عساکر نصرت فرجام افتاده اردوی معلی از حوالی آن قلاع کوچ فرموده ظاهر قلعه ماهولی را و اجتهاد بسته و کشاده روی شجاعت بتسخیر آن قلعه گردون نظیر نهادند و یک حمله قیامت نبهت صبر و شکیب اهل حصار را غارت نموده آن قلعه نیز مثل سایر قلاع محاصر اولیاء دولت روز افزون گردید و بسیاری از مشرکان حصارى بقتل رسید بالجملة مجاهدان میادین دین همین نبوی ایران قلعه غنیمت بسیار و نفایس بشمار بدست تسلط و اقتدار در آورده بنکدها و سوامع و منازل اشراک را با خاک رهاکنار صومار ساختند و شاهزاده نامکار ضبط آن حصار را در عهده اهتمام یکی غلامان کیوان احتشام فرموده ایران مقام حوکم عالی بجانب قلعه بالی رایت نصرت آیت بر افراخت و آن قلعه ایست بر قله کوهی مدور همیشه کشت فلک اختر واقع که سر طایر را با وجود درام طیران رسیدن بکوشه یام آن سپهر صفا فام متعمر و بلک میسر و متصور نیست شسته سحاب با سد اضطراب تا بدامن خاکریزش رسد عرق خجالت از جبینش روان گردد و باد جهان کیره گردون نبود نفس گرفته از کمر کنگره اش کفزد.

در راهش بیک فکر خسته گشته  
بعجز از نیمه راه بساز گشته

برج و باره اش چون مساعد همت و قواعد دولت آخرت در غایت بلندی و نهایت استواری و از علم کنگره فرقد سایش ایوان کیوان در خوی خجالت و شرمساری.

ز سنگ انداز او سنگی که جستی  
یس از قرنی سرکیوان شکستی

بالجملة چون حوالی حصار بالی از غبار موکب عالی متکفام و غیر بار گردید ضمیر منیر شهریار جهانگیر کند تدبیر بر کنگره تسخیر آن حصار سپهر نظیر انداخته حکم لازم الامتثال از مکمن عز و جلال بنفاد پیوست که عساکر ظفر سال مجاربه و محاصره آنحصار اشتغال نموده مشرب نضال الناس فعال و توپ صافقه مثال صوت اذان زلزله الارض زلزلهوا. در آن جبال بظهور آورد مجاهدان لشکر اسلام را که پشت شجاعت بغوت دولت قاهره مستظفر و قوی بود بی دهشت و اندیشه روی تهور بتسخیر آن قلعه البرز نظیر آوردند و گمرکین آن ملاعین بی دین بر میان میادین بسته قدم جلالت در میدان مجاهدت نهادند و بازوی شجاعت کشاده دست دلیری از آستین سردی بر آورده از باران تیر و دایک و سحاب ترویس و بلاوک روی هوا را چون سینه و دل اعضا تیره و تاریک ساختند و نیم روز دستخیز و لشور در جان آن پخت بر گشتن باده غوایت و سرگشتن قیة ضلالت و غرور انداختند ارباب شرک و ضلال در موقف جدال و قتال کمال سعی و کوشش می نمودند اما چون قلم نظیر خالق قدیر رقم هتالک مهزوم من الاخراب بر جبین شقاوت آئین آن هدیران بی دین کبیده بود هیچ قائده بر کوشش ایشان مترتب نبود چه بشر نحیف و مورد ضعیف هر چند بکثرت عدد متصف باشند در برابر باد سرسبز قوت سیر و اقامت ندارند.

بهر چاچو سبل دمان روستاه  
مثل زد خرد پشه شد بساد

آخر الامر نسیم نصرت از سپهیا بشعرک الله نصرأ عزیزاً بر ورجم وایات غازیان ملت میدکائات علیه افضل الصلوات و اکمل التحیات در نسیم آمده کفار خاکسار خوار و زار گردیدند و حصارى بان استحکام و استواری بیمن ادلی توجیه شهریارى مفتوح و مسخر گشت عساکر نصرت مآثر دست تسلط و تغلب بقتل و غارت کشود در امن و امان بر روی زمین و زمان بستند و جمعی کثیر و جمی فقیر از سفیر و کبیر آن قوم شیخ و نیر آن هزاران شیرگیر متوجهه سمیر شده غنائم فراوان از فیلان و آسیان و بقود و اجناس بی پایان بدست پندگن شهریار کیتی ستان افتاده دود فنا و ذوال از مساکن و منازل ارباب شرک و ضلال برخاست بعد از اهدام بنیان زندگانی عبده اوثان یکی از معتمدان لشکر منصور جهت محافظت و حرمت آن حصار سپهر آثار مقرر فرموده رایت خورشید آیت جنوب کوه دندراج بوری بر افراخت بعد از طی مسافت بر ساخت آبولایت برلو اقبال انداخته ظاهر آن حصار سپهر آثار را محکم میاد نصرت شمار ساخت و قیة بارگاه خلائی پناه باوج صبر و عاف بر افراخت.

فرورد و برزد مسامی و ماه  
برست نیزه و قیة بارگاه

و حصار دندراج بوری حصارست برکنار بحر عمان واقع بموضع که دو جایش را آب دریا محیط گشته دو جانب دیگر را که بر سمت خشکی است خند فی عرض عمیق که از دو سوی آن آب دریا بهم رسیده راه آعد شد محدود ساخته.

در خرابی آنکند در قمر آب  
کشیده سر یاره اندر سحاب

چه قلعه کوهی معمول از سنگ خاراً بر باوج قیة خضرا کشیده و بروجش از ارتفاع و عروج فلک البروج رسیده و پیرایشش از موج دریا چون سیل خیز دیده عشاق فراق دیده.

سرکشی کز ندیش گشتی فلک را قرطبه چاک  
از سبک پیوسته ارکان رفیعش تا سماک  
بر فراز باره او پاسیان در تیره شب  
ماه را چون چشم هاهی دبدی از سوی مفاک  
ور نشستی فی المثل بر سطح دیوارش عکس  
پایش از برهی بلغزیدی و افتادی بخاک

ساکنان آن حصار که جمعی از اشراک کفار بودند باستظهار منات و استواری آن قلعه امیدواری بسیار فاشند لاجرم رایت نبرد و استکبار برافراشتند و دیده صلاح و سداد را بخاک و خاشاک طغیان و عناد و قنّه و قصاد بینداشتند و قدم جسارت در میدان مجاربت نهاده زبان بلاف و کزاف کشادند و در مخالفت آن شهسوار سلطنت با یکدیگر اتفاق نموده گفتند.

بسالیم دزمی برود شتر  
صکرو بساز گوبند تا دستخیز

اما چون شاهزاده کامکار عالی تبار موید بتائید آفریدگار لیل و نهار بود از حصانت و منات آنحصار اندیشه نموده شیران پشه شجاعت را امر فرموده که آتش قتال و جدال بانتهال آورد و بران



ملاعن سر یصلونها يوم الدين! آشکار کنند و آن متعبدان بد کردار را از رهگذار تیغ آبدار متوجه دار البوار گردانند و نهنگان لجه هیجا دست استیلا کشاده کمرین و وغا در بستند و از اطراف حصار جنگی در پیوستند که ساکنان عالم بالا و مقیمان ملاء اعلى را از بیم آن فتنه و بلا قوت و قدرت انشاء آیزد تعالی نماید اهل حصار بعد از کوشش بسیار آثار عجز و انکسار بر وجنات احوال خویش آشکار دیده یقین دانستند که مور ضعیف را با شیر زبان در میدان کین برابری نمودن و کمنجنگ نحیف را با شاهین تیز چنگ هوای جنگ در سر داشتن جز دست از جان شیرین شستن و از سر عمر عزیز درگذشتن نتیجه نیست.

قوت پشه نداری جنگ با شیران مجو  
همدل موری نشی پیشانی شیران مخار

لاجرم دست اغتدار در دامن استغاثه و استغفار استوار نموده بیای عجز و انکسار از حصار بیرون آمدند و خاک درگاه خلایق پناه را حنوط جباه و توتبای افسار ساخته از روی هسکت و زاری و ناله و بیقراری طالب امان جان و فرزندان خویش گردیدند.

چو چاره نه بد شهری و لشکری  
هراسان بدرگاه شاد آمدند  
گرفتند زنهار و خواهش گری  
نشا کمتر و داد خواہ آمدند  
همه پیر و بر باشند الجمن  
شهریار آمد از کودک و مرده و زن

شهریار سپهر اقتدار بزلال غو و اغماش نفوس حضوات و ذلات عبده لات و منات را شنه فرمان لازم الاذعان شامل الاحسان صدور یافت که عساکر فیروزی مآثر معترض نفوس ساکنان آحصار نکشته متملکات آقوام را بالتمام متصرف گردید تا موجب عبرت و انباء سایر متعبدین گمراه گشته احدی سر از حیز اطاعت و انقیاد بیرون نبرد و بیای شقاوت و عناد بادیة غوایت و فساد نیرود.

کبوتر که پهلوی زند با عقاب  
بقصد سر خویش دارد شتاب

حسب القهرمان قضا جریان لشکریان قیامت نشان دست بغارت و تاراج اموال ارباب شلال کشاده  
جمعیت ها بعرف ایشان را از صامت و ناطق بحوزه تصرف خویش در آوردند.

چو بر باد تاراج رفت آنچه بود  
فکندند آتش دران بوم رود  
وزان پس پاتش سپردند پاک  
نماندند چیزی بجز سنگ و خاک  
در آتشیب قهر اندوزان بوم و بر  
نماند از عسارت بگای اثر

بالجمله در اندک دوری جمیع حصون و قلاع و بلاد و بقاع ولایت کوکن از بالای کبکات و پائین بنحس تصرف و تسخیر سیاه سف شکن شهریار زمین درآمده چنانچه در تمام آن بلاد متعبدی نماید که قدم در دائره اطاعت و انقیاد نهاد نایستاد کفران و طغیان خان و مان بیاد فنا بر نداد هر چند کفار خاکسار بسیار می بودند و در معارکه کارزار بچنان کوشش می نمودند بر وفق میعاد الا ان حزب الله هم

الغالبون نسیم نصرت الهی از مهیب فضل نامشاهی بر رایت فتح آیت اسلام می وزید و همای نظیر از هوای تأیید خالق قضا و قدر جناح نجاح بر لشکر فیروزی اثر شهریار بحر و بر می گسترانید تا برین متوال جمیع قلاع و جبال ارباب شرک و شلال مفتوح و مسخر گشت که هرکس بتلقین و هدایت و الله بهدی الی صراط مستقیم سعادت اسلام و متابعت شهریار سپهر احتشام دریافت از سطوت سیاه نظیر پناه ایمن و مطمئن گردید.

بران آستان هر که روی نیاز  
نهاد از درش کامران گشت بار

و هرگرا قائد توفیق راهنموی نکرد در مضیق شالالت و دو تپه غوایت و طغیان بزبان مصدوقه  
ان نؤمن بهذا القران برخواند و از ضرب تیغ مجاهدان دین مبین باسفل السافلین رسید گوی در وصف لطیف و عنف آن شهریار استعدبار تیار گفته اند.

گشت گریم تو بحرست در افاقت جود  
که جز بساحل تسلیم نیست پایانی  
شعاع تیغ تو برقیست بر دیار عدو  
که جز اجل نبود قطره ای بارانی

القصه بعد ازین فتوحات نامدار شهریار عالم مدار کامران کامگار غنان بکران فلک رفتار  
صوب مستقر سریر سلطنت معطوف ساخته چون روح لطیف که پرتو الثفات بر کالبد کثیف اندازد و بدان ابدان انسانی را حیات و زندگانی تازه سازد فارسل سلطنت جنیر را بخیر و فیروزی بیارست اهالی آن نواحی و حوالی باستقبال موکب عالی شتافته سعادت زمین بوس دریافتند و زبان بشهیت فتوحات نامدار که از یمن تأیید قادر مختار تعالی شانه عن الا شهاب و الانظار بندگان شهریار سپهر اقتدار را روی نموده بود گودند.

همه بوسه دادند روی زمین  
نهادند بر خاک راهش جبین  
بسته میان از پی چاکری  
کشاده زبان نشا گمتری  
که بر خسرو این فتح فرخنده باد  
جهانش مطیع و فلک بنده باد  
زبان تا زمان از سپهر بلند  
بفتح دگر باد فیروز مدد

بعد ازان شاهزاده دوران عرشه داشتی مشتمل بر فتح و نصرت مجاهدان میادین دین مبین و کسر و هدم بنیان شرک متکران ملت سید المرسلین علیه صلوات الله رب العالمین و تسخیر حصون و قلاع راسخه البنیان آن سر زمین با غنایم بیکران و تسوقات فراوان که دران فتوحات بدست حامیان حوزه اسلام افتاده بود بدرگاه خلایق پناه سلطان جهان مرسول داشت شهنشاه ممالک دکن چون بر حقیقت فتح و تسخیر قلاع و بقاع کوکن و نصرت شاهزاده صف شکن مطلع گشت در مجمع خاص و عام زبان الهام بیان بتعریف و توصیف شاهزاده فلک احتشام کدوده سپاس و ستایش پروردگار عالمیان بتقدم رسانید و رسولان شاهزاده دوران را ببلغ و تشریفات پادشاهانه سرافراز فرموده فرمانی مشتمل بر عواطف و نوازش بیکرانه با خلعت خاص و کمر مرصع چپته شاهزاده فریدون قرچشید منظر ارسال داشته جمیع



فلاخ و حصون که مسخر ساخته بود بجایگز آن زمینده تاج و سریر مقرر فرموده شاهزاده جشد حال خویشید مثال باستقبال خلعت پادشاهی استعمال و مبادرت نموده سرافراخت و مباحات باوج افلاک و درو سعادوت برافراخت و بفراف باط عیش و نشاط منبسط ساخته بر سریر کامرانی و مسند جهانیابی عیش و شادمانی تکیه فرمود.

ذکر توجه شاهزاده کامران بمعاونت سلطان ممالک ستان و عیاره با اعدای آن دولت ابد اقراران در خلال این احوال گروهی از امرای دکن بخیال مخالفت سلطان زمین سیاه صف شکن فراهم

آورده مقدم فتنه و شر متوجه دارالملک بیدر گردیدند چنانچه تمه ازین مقدمه سابقاً رقم زده کلک بدائع نگار منافع آثار گشت سلطان جهان فرمان بشاهزاده دوران در قلم آورده حقیقت نموده و طغیان و کیفیت مخالفت و کفران امرای بیوفا را انجا فرموده و شاهزاده اسفندیار آثار را بر سیل مبارعت پیایه سریر خلافت مصیر طلب داشت تا اسفندیار کردار به تیغ آبدار آتشبار دمار از روزگار متمدن شقاوت شعار برآرد شاهزاده کامکار کامران چون بر مضمون فرمان لازم الاذعان وقوف یافت یرتو التفات بر جمیع سیاه نصرت یناه انداخته سیاه فراوان و دلیران جلالت نشان که هریک ازیشان با دو صد رستم دستان در میدان مبارزت برابری کردندی و معرکه رزمگاه و پیکار را بروز بزم و شکار شمرندندی جمع ساخته رایت نصرت آیت بصوب دارالملک بیدر برافراخت.

سیاهی ز کثرت فزون از شمار	روان کرد جمع از سر اقتدار
گروهی دلوار که هنگام جنگ	بر آورد دندان ز کام تنگ
همه یکدل و وقت کین جمله دل	همه آهنین چنگ و آهن گدل
چو زن سان سیاهی روان جمع یافت	عنان عزیمت سوی شاه تاخت
جهانبو چو از تخت شد سوی زمین	بجیش درآمد سراسر زمین
فروغشت دامن بخورشید کرد	بالا بر نوشت آستین نبرد
یسابان یکی کام بی مرد نه	همه چرخ یک ذره بی کرد نه

چون موکب عالی شاهزاده بحوالی دارالملک رسید امرا و ارکان دولت و اعیان حضرت بمراسم استقبال قیام نموده بمساعت پای بوس استعماذ یافتند و از انجا بدرگاه خلائی یناه شائقه سعادت زمین بوس در یافتند شاهزاده دوران سر اطاعت و جبین مسکت بر زمین عبودیت نهاده زبان بدعا و ثنای پادشاه جهان نکشاد و گفت -

که ای فرمان روای داد گستر	بفرمان تو یاد هفت کشور
غمین باد آنکه او شادت نخواهد	خراب آنکس که آبادت نخواهد
مبادا بی تو ملک هند را نور	غبار چشم بد از دولت دور

بعد از آن بیشک فراوان از اقصیه و اتمه و اسپان سبا جولان و قیلان البرز نشان در نظر کیما

الر شهر یار حجر و بر در آورده عواطف خسرواله شاهزاده را بنوازش سکرانه اختصاص بخشید و از غایت غایت و شفت آن زمینده سریر سلطنت را در بر کشیده جبین مبین آن قرة العین دولت و دین را بوسید و قامت قابلیت آن سرور بومنتان سلطنت را بخلعت خاص بیارامت و در خلوت با آن تازه نهال چمن دولت از نموده و عیان مخالفان شکایت کرد در دفع ارباب طغیان و کفران با آنحضرت شرائط مشورت بجای آورده شاهزاده سپهسالار زمین عبودیت بوسیده بر سر رسید که خاطر ملکوت ناظر شهریار آقایی را از غبار طاق ارباب عتاد و شقاقی کرد کدوبنی مرصاد که بنده درگاه بیون غایت الهی و فر دولت شاهنشاهی جزائی کردار - سوای اسحاب عتاد و فساد در کنار روزگار شان خواهد نهاد و بنیاد وجود ارباب انکار و وجود را بر باد فنا خواهد داد شهریار زمین و زمان زبان بآفرین و تحسین شاهزاده با تمکین گشاده از حضرت خالق العباد و البلاد طغی و نصرت بر اعدای دولت مسکت فرموده بالجمعه چون امرای حرامخواه با سیاه بسیار قریب دارالملک بیدر رسیدند سلطان ممالک مثال چفته دفع ایشان با شاهزاده کامران و مجلسی اعلی و منصب معلی ملک ناظم موسی خاص و سایر امرا و ارکان دولت از منتظر سریر سلطنت بیرون آمده در برابر سیاه بدخواه صف آرا گردیدند و دست از آستین کین بر آورده پای جلالت در میدان مبارزت افشردند و ابواب بالا بر روی اندا کشادند خروش کوس و ناله های رزمی غلغله در گنبد آتشوس انداخته کوش مقیمان افلاک و سکن مرکز خاک را از تپ چاکه ساخت بلان رایت مردانگی برافراخته زمین معرکه را از خون دلیران مانند دامن آسمان و لکین ساختند و یحلمهای مردانه کوشش دلیرانه داد شجاعت و دلآوری دادند.

چو گشت اردور و لشکر آرسته	جهانی بیرختن بر خسته
بلان رایت کین برافراختند	کبر که زبان سورن انداختند
در عین لرزه افتاد بر کوه و راع	و عین لرزه افتاد بر کوه و راع
از قریاد روین خم از پشت میل	تو کفتی جهان کفت کوس رحیل
سیاست درآمد بگوفن زنی	و چشم جهان دور شد روشنی
گیاه باغ سر آلوده گشت	ز کشته زمین سر بر توده گشت
در خرطوم قیل و حر جنگجوی	همه دشت پاشیده چونان کوی

چون امرای باغی سالک ممالک بغی و طغیان بودند با وجود کثرت عدد و عدت چهره مقصود مشاهده نمودند

اولی نصرت از بیرون آئی

شاهزاده اسفندیار آثار خزان و زم و پیکار کارباری نمود که بسخ داستان رستم دستان و سام برهان بود و بفریب تیغ آبدار آتشبار ساخته کردار دمار از روزگار گشته گزار اعدا بر آورده خلق بسیار بدار البوار فرستاد.



بشاید دولت چو غرنده شیر  
در آمد به پیسکار اعدا دلیر  
گفتش گشتی ابر است و شمشیر برف  
بیاران فهرش تن خصم غرق  
و اعدا دران رزم چندان بکشت  
که گفتی فلک تیغ دارد بکشت

مخالفان حرامخواه بعد از کوشش بسیار علامات انکسار بر ناسیه حال خود مشاهده نموده پای ثبات و فرار شان متزلزل و تا یا ائدار گشت بالضروره راه فرار پیش گرفته قدم در بادیه انبزام و اضطراب نهادند شاهزاده فیروز جنگ چند فرسنگ دشمنان بی ننگ و نام را تعاقب فرموده گروهی انبوه ازان تیره روزان را بتیغ بیدریغ بگذرانید و جمیع اموال و اسباب و اسب و سلاح دشمنان کینه خواه بدست تسلط و تقلب در آورده معاودت فرمود و بشرف زمین بوس استعاده یافته سلطان مالک شان شاهزاده کامران را در برکشیده بمزید عنایت و شفقت اختصاص بخشید و بخطاب مستطاب اشرف همایون نظام الملک بحری مخاطب ساخته قامت قابلیت آنحضرت را بخلعت پادشاهانه و تاج و کمر خسروانه بیاراست بعد ازان شاهزاده دوران اشرف همایون نظام الملک بحری رخصت انصراف یافته با دلیران بهرام انتقام سپهر احتشام ابلق ایام رام و خنگ فلکی بر حسب مرام خوش انکام و حفظ ملک علام در جنبش و آرام هر منزل مقام حارث ذات ملک احترام بصوب مستقر سر بر جهانپایی و مسند کامرانی نهضت فرمود بعد از قطع منازل و مراحل یرتو التقات بر حال سکنه و متوطنین جنیر و سایر قلاع آن سر زمین انداخت و بحال تجره و مساکین آولایت پرداخته خاطر هسگنارا بعدل و احسان مسرور و شادمان ساخت بعد ازیں قشبه چند مرتبه دیگر سلطان محمود بهمنی را وقایع و فتایا روی مینمود و بمعاونت و مظاهرت آن فرازنده ناخ سلطنت توسل جسته شاهزاده دوران در بعضی ازان و قایع بنفس نفیس متوجه انتظام مهام شهریار سپهر احتشام گشته حسب المرام سر انجام داده معاودت میفرمود بعضی اوقات جمعی از امراء سپاه ظفر پناه را مثل ظریف الملک افغان و غیر او از اعیان امراء نامزد فرمود چنانچه تفصیل این اجمال از سیاق کلام گذشته واضح و لایح گشته.

### ذکر شهادت مجلس اعلی و منصب معلی ملک نائب وصی خاص و وقوع مخالفت و نزاع شاهزاده صف شکن و امراء دکن

سابقاً سمت گزارش یافت که اکثر امرای ملک دکن پیوسته با شاهزاده صف شکن و ملک نائب که مرئی و لله و آنکه شاهزاده بود و منصب حکومت و وکالت دارالملک بیدر برای صواب نمای او مفوض در مقام نزاع و نقایق بودند و همیشه سخنان غرض آمیز گفته انگیز در باره ایشان بر پیش سلطان زمان میرسانیدند اما چون عنایت و حمایت خالق قدیر بی نظیر همگی حافظ و ناصر شاهزاده کردون سر بر بود تیر تدبیر متفندان بهداف مراد نمیرسید و روز بروز آثار حشمت و شوکت قدرت و سولت شاهزاده کامکار بر صفحات روزگار ظاهر و باهر گشته پاس و هراس ارباب عتاد سمت ازدیاد می یزیرفت تا در سنه ثمان و ثمانین و نهامایه که سلطان گیتی شان با سپاه نیز جنگ بمزم جنگ کفار تلنگ نهضت فرموده بود شاهزاده کامکار درین

بیکار از موکب شهریار فلک اقتدار تغلف نموده چون معاندان پشت استظهار ملک نائب را از معاودت شاهزاده ناعدار بی قوت و اقتدار یافتند فرصت غنیمت شمرده در خدمت حضرت شهریار کردون سریر آن وزیر صافی ضمیر کافی تدبیر را بتقصیر متهم ساخته بافعال قبیحه و اعمال شنیعه منسوب گردانیدند و سلطان خورشید لوا را بر قتل آن سر دفتر ارباب وفا اغوا نمودند سلطان جهان نیز سخنان مخالفان را بسمع رضا اسفا فرموده بر قتل ملک نائب عازم گردید و عاقبت آن کار به وشمیانی بلکه بویرانی ارکان سلطنت کشید لاجرم اکابر حکما گفته اند ملوک و سلاطین را هیچ جبتی از حلم زبیده تر نیست و هیچ خصلی از وقار و سکون سود مند تر نه کما قال امیرالمومنین علیه الصلوٰه والسلام جمال المرء فی الحلم چه خواص و عوام از خصائص این خصال محفوظ اند بلکه از وبال عقوبت و سیاست محفوظ و ملوک و سلاطین نیز از ثمرات حسن عاقبت آن متمتع چه اگر پادشاه در وقت غضب و هنگام غیظ سکون را کار فرماید و حلم و تالی شعار خود سازد هر آینه دلای خلق بهوا و ولای او منعوف و مقنون گردد و اگر بخلاف این باندک جریحه پیش از نفیض افراط و غلو در سیاست و عقوبت جائز شمرده همواره پیرتان حال و گرفته خاطر باشد و نیز رغبت رعیت بعقوبت او قاصر و فاتر گردد پس پادشاه باید که جانب سیاست بکلی مهمل نگذارد تا متفندان دلیر نباشند.

هر کجا دافع بابت فرمود چون تو مرهم نبی ندارد سود

نیز در بانه عقوبت زیادت مبالغه نفرماید تا مردم از عفو وصفح او بیکبار مایوس نگرددند و بدینگر کسی التجا نبرد القیه چون ملک نائب از کید دشمنان خائب خیردار گشت بر حکم الفرار مایطابق من سنن المسلمین از موکب شهریار روی زمین فرار نمود لیک چون قلم تقدیر بر شهادت آن وزیر صافی ضمیر گذشته بود پرده غفلت بر دیده بصیرتش کشیدند تا راه ایجات خوش کم کرده خود را بطل حمایت شاهزاده کامران اشرف همایون نرساید.

چو تیره شود مردم را روزگار همه آن گند کی بساید یگار

و با اعتماد پند خان که حاکم شهر بیدر و از متعلقان آن وزیر ستوده سیر بود متوجه دارالملک بیدر گردید و پسند خان بد فرجام که بواسطه اقدام بران امر قبیح بحر اغوار اشتها یافت ملک نائب را که مرئی و صاحبش بود شهید ساخته سر او را بملازمت سلطان فرستاد.

اگر بساو کردون نشیند براز نیایی هم از گردش او جواز  
سرت گر بساید بایر سپاه سر انجام خاک است ازو جایگاه

چون خبر شهادت ملک نائب باشراف همایون سلطان احمدی بحری رسید قطرات اشک از دیده روان ساخته براسم تعزیت و لوازم مصیبت پرداخت جمیع امرا و سران سپاه ظفر پناه بموافقت شاهزاده کردون بارگاه دران کلفت و معصیت مهوم و معوم گشته شرائط سوگواری و لوازم غمخواری بتقدیم رسانیدند.

چو شد کسوت عمر بی تار و پود چه سود از لباس سپاه و کبود

بعد ازین واقعه شاهزاده دوران از مکائد مفسدان اندیشه تا که گردیده بیشتر از بیشتر در مقام اجتماع لشکر و انتقام اعداء مستمکر در آمد زعم بعضی اینست که شاهزاده کردون چنان بعد از قتل ملک نائب با فوجی از ابطال رجال از اردوی سلطان سپهر رکاب بیجا چنبر که جاگیر آنحضرت بود توجه فرموده قلعه سنیر را که قبل ازین چندان استحکامی نداشت عمادت فرموده برج در باره اش بظلمت اخضر بر افراشت و بر تنو التفات بجمع سپاه کینه خواه افداخته لشکری در کثرت از مواکب گواکب افزون و از حیز حصر و عدد بیرون جمع ساخت بالجله چون جمعیت و کثرت سپاه شاهزاده ظلمت بارگاه بسمع معاندان گمراه رسید جمیع دشمنان گم نام و نشان در جمعی با یکدیگر درباب دفع شهریار کردون جناب مشورت نمودند که قبل از آنکه آن تازه نهال چمن جاه و جلال و آن نیر-برج دولت و اقبال در قوت و قدرت و شوکت و حشمت بدرجه کمال رسد دست مکر و احتیال باذیال ایست و اجلال او نرسد دفع و استمال او را وجهه همت ساختن و انهدام ازکان دولت و قلع و قمع اساس مکتش برداشتن از لوازم حزم و عاقبت اندیشی است غافل ازین معنی که -

اگر فتنه گیرد سمک تا سماک چو ایزد تکه دارد از بد چه باک

بالجمله اغادی پیوسته اکاذیب بر قریب از بد نهاده و تحت ملینت دردم می یافتند و هرگاه فرصت می یافتند در ترویج ماده فتنه و فساد و انبساط بساط بیداد و غدا بدقیق در می انداختند و فرزین وار در بساط کجروی اسب می تاختند و منصوبهای خویش را ببلبل بند عذر استوار می ساختند تا شاهزاده دوران را در عزای اندیشه و هراس انداختند محصل اکاذیب فریب آمیز و ملطفت اباطیل فتنه انگیزشان آنکه شاهزاده دوران از قتل ملک نائب خائف و هراسان گشته در مقام مخالفت و طغیان در آمده رقبه اطاعت را از رقبه فرمان برداری بیرون برده است و بجمع سپاه کینه گززار و استعداد آلات رزم و یشکار بر داخته -

قدم برقر از پایه خود نهاد  
باسباب شوکت چنان غره شد  
ذ راه سلامت بیکسو نهاد  
که خورشید در چشم او ذره شد

قبل از آنکه آن نهال دولت و اقبال در بیشه مخالفت بیخ و ریشه محکم سازد و بقوت شاخ و برگ سرکشی آغازد بنیر احتیاط و نیشه عاقبت اندیشی خیال غرور و اندیشه ستیز از سر آن سرور بیرون باید آورد تا در آخر موجب ندامت و مستوجب غرامت نگردد -

که آن صاحب تاج و شمشیر و تخت  
قوی دولت و نیز و گردن کش است  
بر افراخت رایت به پیروی بخت  
که در خشم سوزنده چون آتش است  
نباید که آن آتش آرد شباب  
که نشیند آنکه بدوی آب

چون سابقا نگاشته خامه مشکین شامه گشته که سلطان کیتی ستان محمود شاه بهمنی را در اواخر ایام دولت چندان اختیاری در امور سلطنت نموده بود چنانچه بجز نامی بران شهریار گرامی اطلاق

نمی رفت و جمیع مهمات ملکی و مالی را امرا بر حسب قدرت و مکتب خویش پیش گرفته بودند و هر یک ازین جماعت که قدرت بیشتر میداشت علم و کالت باستقلال بر می افراشت و بعد از چند روز دیگران از روی حسد اتفاق نموده او را معزول میساختند و دیگری بر مستد و کالت و سروری نمکن می یافت القصد سلطان را چون بمقتضای خاطر اقدس اعلی مهمی از پیش بردن موجب هیچان ماده فتنه بود در باب شاهزاده فلک جناب ارشاء عثمان فرموده معاندان را فرمان داد که آنچه صلاح دولت اید قریب دانند بوقوع رسانند لاجرم ارباب فتنه و فساد باهم قرار دادند که از دلبران سپاه جمعی نامزد نمایند تا مهابی مکتب و حشمت آن نور حذقه سلطنت و کامرانی را بستگ تفرقه و پریشانی در بران سازند و تیر تفرقه در میان هوا خواهان و قدویانش اندازند اما بر عقلای زمان و دانشوران جهان ظاهر و هویدا است که عاقبت غدو و خیم و جزای مکر و قریب عذاب الیم است قصر دولتی که معمار بشیاعا باید و انا له و بعون الله قدرت بر افراشته باشد شرقات بروجش از منجین مکر سالم و کشتگره ایواشی از کشتن غدر ایمن است -

تاج سعادت که شد از فضل حق بلند از متجین حبله نیاید برو گردند

بالجمله از جمله سپاه سلطانی شیخ هودی عرب که نادر الزمانی خطاب یافته بود و در قنون شجاعت و دلیری از سایر بهادران عساکر ظفر مآثر ممتاز و مستثنی گشته در مجلس کفایت مهم حضرت اشرف همایون سلطان احمد نظام الملک بجزی را قبل نموده متکفل آن امر خطیر گردید جمله معاندان از جرأت و جرات آن نادان شادمان گشته تصور نمودند که چراغ را نزد باد سرس نوری و رویه محال را در برابر دندان و چنگال شیر زبان زوری با خیال غروری می ماند -

سگ کیست روباه نازور مند که شیر زبان را رساند گردند

القصد چون شیخ مخدول بوالفضل محاربه شاهزاده عالمیان را قبول نمود او را با هزار و دویست عرب جوخهوار نیزه گزار که حواله او بودند نامزد نمودند شیخ هودی با حوالهای خویش راه قتلگاه پیش گرفته مقام پارلیر را مضرب خیام شقاوت فرجام ساخت -

کی را که شد تیره روز بهی بادبار خود کوشد از ابلیسی

منشیان خبر قصد معاندان و نامزد نمودن نادر الزمانی با جماعت عربان بمسامع قدسی جوامع شهریار دوران رسانیدند شاهزاده فریدون ازاد باجماع سپاه ظفر پناه فرمان داد و دروب خزان و دفاتر بر کشاده تافه سپاه ظفر پناه را از پیاده و سوار زر بسیار و اسبان باد رفتار و آلات رزم و یشکار عطا فرموده لشکری ترتیب داد که دیده بهرام خون آشام در ساز و برگ و جوشن و تزک ایشان واله و حیران شد -

چو از دشمنان آگهی یافت شاه  
بیاراست لشکر باآئین و ساز  
کربلاید رایش بضبط سپاه  
همه جنگ جوان دشمن گداز  
سواران جنگی و مردان مرد  
کز آتش بختبر برآرد گره



اگر برکشیدندی از خشم تیغ شدی آب خون در دل و چشم میغ  
چون سیاه بیحد و قیاس بر در گریاس کردون اساس در ظل رایت نصرت آیت حضرت شهریار  
مجمع گشت موکب اشرف همایون از مستقر سر بر دولت روز افزون حرکت فرموده تمام کوه و هامون از  
کثرت افواج مانند امواج قازم بجوش و تلاطم در آمد.

سیاه اندر آمد همی قوج قوج چو دریای جوشان که آید بموج

بعد از قطع مسافت رایت فتح آیت بساعت و اقبال در نکوت زول اجلال فرموده قبه بارگاه بذروه  
مهر و ماه برافراخت چنانچه فاصله بین العسکرین در گاو که عبارت از چهار فرسخ باشد بیش نبود

ذکر توجیه شاهزاده فریدون خصال باستیصال علی تالش دهی و رسیدن آن به فعال

بجزای ضلالت فکر

در خلال این احوال منتهیان بمساع عز و جلال رسانیدند که علی تالش دهی که قلعه چاکه  
با مضافات و منسوبات در تصرف او بود شمع از عناد و نفاق او نسبت بشاهزاده آفاق سابقاً رقم زده کلک  
بیان گشت درینولا از کم فرصتی فرصت یافته بقدم شقاوت و عداوت بیادیه غوایت شافته لشکر جمع  
می نماید که بمعاونت شیخ مودی وادی جبارت پیماید.

گسی را که دولت بگردد ز راه براهی شناید که افتد بچاه

بحکم ادبای الدول ملهمون ملهم دولت در دل آن نور دیده سلطنت که مخزن اسرار غیبی  
بود القا نمود که قبل از الحاق علی تالش دهی باعل شقاق و نفاق قلعه و قمع او را وجه همت سازد و سنگ  
تفرقه در سلسله اتفاق شان سازد اتفاقاً تیر این تدبیر به هدف تقدیر رسیده بیک رای مشکل کشا هر دو سیاه  
گمراه مستاصل گردید.

نه بر حدیقه رایش وزیده باد غلط نه بر صحیفه عزمش نشسته گرد فتور

بالجمله شهریار سپهر اقتدار مسند عالی ملک نصیر الملک گجراتی را که دران آوان منصب وکالت  
و پیشوائی برای در بین او مفوض بود مطلب فرموده درباب دفع ارباب شاد با آن وزیر نیک نهاد مشورت  
نمود و ما فی الضمیر خود را بتقریر فرمود مسند عالی رای ملک آرای شهریار را تحسین نموده مقرر  
گشت که مسند عالی با سیاه بهرام انتقام در همین مقام توقف نماید و شهریار سپهر اقتدار با فوجی از شیران  
بیشه کارزار بر سر علی تالش دهی ایلغار فرماید و قبل از آنکه پشت اقتدار شیخ مودی خاکسار بمعاونت  
او استظهار یابد آن بابکار را از چشمه سار تیغ آبدار شربت ناگوار مرگ چشاند به پس القرار فرستد بعد  
از آن مراجعت فرموده از روی اقتدار بدفع شیخ نا خوشیار مشغول گردد پس حضرت شهریار جمعی از  
دلیران کاری انتخاب فرموده مسند عالی را در عدم تجاوز ازین مقام مبالغه و تاکید تمام نموده مسند عالی  
شرط کرد تا هنگام معاودت رایت نصرت و اقبال با ارباب ضلال در مقام قتال و جدال در نباید شب

هنگام که خورشید گردون خرام در نقاب تیرگی و ظلام مخفی و متواری گشت.

چو در پرده کوه رفت آفتاب سر روز دشمن در آمد بخواب  
جهان در سر آورد کجلی پرند سر مه در آمد بمشکین کمند

شهریار سپهر اقتدار بر براق برق رفتار سوار گشته با فوجی از دلیران میدان رزم و بیکار  
بجانب قلعه چاکه ایلغار فرمود هنوز علی تالش دهی در استعداد حرب و اجتماع سیاه بود که بیک  
آگاه دلیران رزمخواه بر سرش تاختند و دست تیغ و تیر برده روز روشن را بر دشمن مانند شام ارباب  
اندوه و محن تیره و تاریک ساختند علی تالش دهی ناچار بقدم اشطرار پیش آمده بازوی مبارزت به تیغ  
و تیر بکشد و تیغ کین را بخون دلیران رزم آیین آب داد چون دست قضا خال عجز و انکسار بر جبین  
افتقارش کشیده بود حرکت المذبحی می نمود ولیکن هیچ سودی بران مترتب نبود بلی.

خداوند خورشید و گردنده ماه فروزنده تاج و تخت و کلاه  
یکسی را که خواهد بر آرد بلند دگر را کند سوگوار لرزد

بالجمله بعد از کشتش و کوشش بسیار بای ثبات و قرار علی تالش دهی و اعوان و انصار او جای رفته  
ازکان اقتدار شان منززل و نابابدار آمد و علی تالش دهی بر دست شیران بیشه بیکار بقتل رسیده مردمش  
بیکبار رو به بادیه فرار نهاده سیاه ظفر پنا جمعی کثیر از آن گمراهان را بتیغ بیدریغ گذرانیده غنائم فراوان  
بدست دلیران جلالت نشان افتاد و با سر علی تالش دهی بنظر اشرف شهریار استقدیار تبار رسانیده تار سم  
براق برق رفتارش نمودند و مضمون این آیات عرضه داشتند.

سر دشمنان تو استغفر الله که خود دشمنان ترا سر باشد  
نثار سم هر کجست باد اگرچه نثاری ازین کم بها تر نه باشد

شهریار دوران بعد از قتل و غارت دشمنان بکران فتح و ظفر بصوب معسکر نصرت اثر معطوف  
ساخت اما مسند عالی چون خبر فتح و نصرت شهریار استماع نمود فتح و ظفر امبدوار گشته نصیحت  
شهریار دوران را بر طاق نیان نهاد و قبل از وصول موکب همایون در قتال و جدال بکشد و با عساکر  
نصرت مآثر متوجه محاربه شیخ مودی و اتباعش گشت چون اینمعنی مقرون برضای شهریار کشور کشا  
نبود بر خلاف مذهب دلیران سپاه ظفر پناه را چون سر زلف دلیران شکستی روی نمود و چشم زخمی  
بجمل سیاه ظفر مال راه یافت نصیر الملک معاودت نموده در همان مقام فرود آمد مقارن این حال  
شهریار فرخنده فال فریدون خصال فتح و اقبال بر زمین و شمال ظلال جاه و جلال بر احوال خیر مان  
عساکر نصرت مآثر انداخت و از استماع حرکت بیجای مسند عالی و جسارت خصم گرفته خاطر گشته نصیر الملک  
را معاتب و مخاطب ساخت و بر زبان الهام بیان گذرانید که مخالفت حکم ولی نعمت بغیر از خسران و  
ندامت نتیجه ندارد.

بهر حال از شادمانی و غم مؤن جز فرموده شاه دم

مسند عالی زمین اقتدار را بلب استغفار پیوسته از گشاه خویش بپوش بپوش و بزبان  
مسکنت مضمون این بیت بمرض رسانید -

اگر عفو شام به بخشد گناه نه بیچم ذکر روی خدمت ز راه

شهریار مرحمت شعار قلم عفو و اغماض بر جریده جریحه مسند عالی کشیده فرمود که بتوفیق  
آفریدگار لیل و نهار و ضرب تیغ ساقه آثار دمار از روزگار اعراب موشخوار بی اعتبار برآورد -

ز شیر شتر خوردن و سو سمار عرب را بجای رسید است کار  
که با ماکند رزم و کین آرزو تقو باد بر چرخ کوهن تقو

ذکر انهرام سیاه شیخ مودی بد فرجام و کشته شدن آن تیره بخت برگشته ایام

شیخ مودی بآن چشم زخمی که سیاه نصرت پناه رسیده بود مغرور گردیده بفراغ خاطر بعیش  
و عثرت اشتغال مینمود و مطلقاً در خیال جنگ و جدال بود شهریار گردون وفار روز کی چند سیر  
و قرار شمار فرمود تا یکبارگی بخت دشمن نژاد بغواب ادبار و غفلت غنود نیم شبی شهریار کامکار  
چون بخت سیدار خویش با دلیران شیر شکار که پیوسته آماده رزم و پیکار میبودند سوار کشته بر سر دشمن  
ابلقار فرمودند -

در آمد برین شاه گیتی نورد

قریب صبح بود و هنوز آن تیره روزان نا خوشیار مانند بخت خویش از خواب غفلت بیدار نگشته  
بودند که بیکبار شهریار سپهر اقتدار چون خورشید نيزه گزار تیغ برقی کردار آخته بر سر ایشان ناخته  
عساکر نصرت شمار بدکردار را با اعوان و انصار چون حوادث روزگار در میان گرفتند و بضر تیغ و  
سنان خارا شکاف سندان گزار دمار از روزگار آن بخت بر کشگان خاکسار بر آوردند -

چو دریای هیجا در آمد بموج بدانسان که موجش در آمد باوج  
نهنگان جنگی چو دریا بمجوش فکندند درگاه ماهی خروش  
ز بس خون که از کشگان شد روان محیط بلا گشت هندوستان  
بلا گشته از کثرت خود ملول فکند قضا حیرتی در عقول

اعراب نکبت ایاب چون چشم از خواب غفلت کسودند در غرقاب فنا و گرداب بالا بودند بر حکم  
الغریق بنشبت بکل حشیش - هر چند دست و پا زدند که بدست یاری شجاعت و پای مردی دلیری خود را بساحل  
نجات و نوزق سلامت رسانند ناله امواج افواج قاهره مانع آمده از راه تیغ آبدار آن قوم تا بکار را به بشی انفراد  
و مستقر نار میفرستادند تا شیخ مخدول دران معرکه مقتول گشته اکثر عربان بموافقتش بسوی نیران  
شتافتند -

بر آمد ز شرق ظفر مسیح نام شده روز اعداء دولت چو شام

بقیه السیف قلبی بهزار چرقل ازان طوفان بلا جان پرغا بکران کشیده بعد محنت و هشت خود  
را به بیدر رسانیدند سیاه ظفر پناه تمام خیمه و خرگاه و بنه و بارگاه و اسباب و اموال و اسبان و قیلان دشمنان را  
تاراج نموده مزید اسباب مسکنت و قدوت خویش ساختند شهریار کاهران بعد از قتل و غارت دشمنان با بخت  
جوان و همعنائی نصرت و حمایت یزدان حفظ الهی در حرکت و مسکون حارس و نگهبان و فتح و ظفر در  
شب و روز طلیعه سیاه گیتی ستان عنان بکران فلک جولان بنکام دستان بسبب مستقر سر بر سلطنت  
انعطاف داده چون روح گراهی که بکالبد در آید یا مانند سلطان جان که ملک بدن را بیاراید  
دار الملک چنین را از فرط طاعت همایون و یرتو رابت فتح مضمون رشک گردون گردان و سپهر  
بوقلمون ساخته یرتو التفات بحال سیاه و رعیت انداخت اهالی جنیر بشرف زمین بوس عالی استعداد  
یافته زبان بشنیت و دقای دوام دولت کشودند که -

زمین خرم است و زمان شادمان بفر روی فتح شاه جهان  
چهاراندار دریا دل داد کز کز و گشت پیدا بگیتی هنر  
خداوند هند و خداوند چین خداوند ایران و توران زمین  
ازو شاد بادا دل اهل حق چهارا بدانش مزین ورفی  
زمانه سراسر پاو زنده باد خرد بخت او را فروزنده باد

اما چون خبر قتل شیخ مودی و علی تالش دهی و انهرام سیاه گشته خواه که بهجاریه  
شاهزاده بهرام اشقام نامزد گردیده بودند بمسامع سلطان جهان و امرا رسید هراس بقیاس از شاهزاده  
گردون اساس در خواطر افاقی و ادانی جای گرفته مال آن حال را بدیده تصور و خیال ملاحظه و تامل  
نمودند و از کرده پیشین گشته باهم گفتند که آنچه در دفع شاهزاده دوران اندیشیده بودیم از طریق حزم  
و احتیاط بمراحل دور بود چه مهم آن شیر بیشه شجاعت و مردی را سهل انگارانه معدودی چند بدفع  
آن شاهزاده سعادت فرستادیم و ناموسی خویش را بیاد بی اعتباری برداشتم اکنون روز بروز آن  
شاهزاده عالم افروز را قوت و شوکت نزاید و تضاعف پذیرفته امیران و انصارش بسیار میکردند و علامات  
ضعف و انکسار بر چهره حال سیاه ما ظاهر و باهر میشود طریقه احتیاط این بود که جمعی کثیر از  
دلیران کار دیده و بهادران رزم آزموده با سرداری که نهایت تقف و بیداری در لوازم رزم و پیکار  
بجای آورد نامزد گشتیم تا چنین غفلتی و شکستی روی ننماید -

چو با دشمن کرم گیتی گیتی مبین خورد اگر خورد بینی گیتی  
بسا شیر درنده سیمناک که از نوک خاری در آمد بخاک  
سپید تیرید بجز صفدری که تنها نه اندیشد از لشکری

بهر حال قبل از آنکه آفتاب دولت و اختر اقبال آن شاهزاده فرخ فل بدوجه شرف و اوج  
کمال رسد جمعی از مردان کاری و بهادران اعتباری بدفع آن نوردیده شهر یاری نامزد باید فرمود تا مهم آن  
شیر بیشه شجاعت را کفایت نمایند بنابراین اکثر امرا و سران سیاه را که در درگاه خلایق پناه حاشر بودند



بدفع شاهزاده فریدون فر نامزد نمودند مگر هیچکس از امرای لشکر که ملازمت شهزاد فریدون فر اختیار کرده مانند عرش از جویز مغایرت نمودند.

### دگر توجه اعدا مرتبه نالی بمحاربه آن فرازندد رایت جهانپای

بالجمله امرای نامدار که حرب شاهزاده کامکار اختیار فرموده بودند با سیاه بسیار و دلیران شایسته رزم و بیگار از دار السلطنت بیدر در حرکت آمده بعد از طی مراحل و قطع منازل در ده کانی میری ابروول نمودند منتهیان چون خبر سیاه بیکران و لشکر بی پایان بمساع قدسی جوامع شهریار کامران رسانیدند با آنکه رای عالم آرا در سوانح امور و تدابیر مهمام جمهور توام نسخه تقدیر و نائب علم علیم خبر بود چنانچه جمیع تدابیر آن خسرو خورشید ضمیر موافق تقدیر پادشاه حکیم قدیر می افتاد و گویا حکیم انوری در شان آن افتاد سپهر سروری گفته.

نوگ کلنگ تو راز دار قضا	نور ظن تو دهنمای یقین
گر ز رای تو مکرمت باید	آسمان دگر شود پروین
و در ز قدر تو تربیت باید	خاک بر سر کشد بعلین
رای تو دامن از بر افتاد	بر توان چید از زمین پروین

مع هذا مستند عالی ملک نصیر الملک کجراتی را با سران سیام نظر پناه طلب فرموده بتراظ اقامت مشورت و لوازم راجوت اقدام نمود.

فرمان شه سردوان گروه	لشنتد چون سیر بر کرد کوه
پس آنکه شهنشه زبان بر گشاد	که دشمن دهد بیل را هند یاه

و ازیشان استفسار و استخبار فرمود که در دفع این سیاه بسیار که بعزم رزم و بیگار ما کمر فرار بسته اند چه تدبیر توان کرد و چه اندیشه بخاطر صواب پیشه شما میرسد بعضی از دلیران که در فن شجاعت متفرد بودند آن حضرت را بمحاربه تحریص نمودند و برخی که بجهن موسوف و معروف طریق دیگر می پیمودند شهریار گردون غلام رای هیچکدام را نه پسندیده فرمود که این جماعت را که روی ما آورده اند باشعار و آلا ف از لشکر ما بیشترند تا خسرو نشود یا ایشان در مقام مقابله و مقاتله در آمدن از حرم و احتیاط دور می نماید و طریق فرار اختیار نمودن نیز مستلزم تنگ و عار بر حکم قضیه الحرب خدمه بخاطر ملکوت ناظر رسیده که اگر حق تعالی توفیق رفیق گرداند سلسله جمعیت دشمنان را بآن حیل متفرق و دریشان میتوان ساخت و بعد از آن از روی اقتدار و استظهار بدفع ایشان پرداخت همگنان بدعای شهریار کامران و طبع اللسان و عذب البیان گشته عرشه داشتند که

توان بنور ضمیر تو نام در فلذات کشیده رشته بالکشت پای در سوختن

۱ میری گیت

فلک را تو آموزگاری بکار نیلوت نباشد بآموزگار

از کرم عمیم شهرپاری امیدواری داریم که بشدگان را از مافی الضمیر مشیر خبر سازند تا بااعتشال آن کمر جان سپاری بر میان بسته سالک مسالک فرمان برداری و خدمتگار شویم.

کوری بر میان جان بندیم جان گدروار بر میان بندیم

شهریار استظدیار آثار فرمود که بخاطر اشرف همایون ما چنان پرتو انداخته که عثان از مقاتله سیاه بد خواه بر کران داشته بر سبیل ابلاغ یا فوجی از دلیران لشکر ظفر شعار روی اقتدار بشهر بیدر نهاده حرم محترم ملک نائب و بعضی از خدمتگاران خود را که در اینجا می باشند با کوف و متعلقان امرای که بمحاربه ما نامزد شده اند از شهر بیدر بدر آوریم تا از جانب متعلقان ملک نائب و خدمتگاران خاصه خاطر اقدس جمع ساخته باستماع این خبر سنگ نقره در عقد جمعیت لشکر بیدادگر اعدا اندازیم بعد از آن از روی اقتدار و استظهار بیک ناگاه بر سر دشمنان کینه خواه گمراه تاخته بعون عنایت اله بنیاد وجود آن قوم را زیر و زیر سازیم مسند عالی و سایر ارکان دولت زمین خدمت یوسیده معروض داشتند.

رایت و رایت که در نظام ممالک آیت	تا نزول آیت نصرت بود منصور باد
ملک معمور است تا معمار او تدبیر تست	تا جهان باقی است آن معمار و این معمور باد

رای عالم آرای شهرپاری تانی اتین تقدیر حضرت باری است آنچه بخاطر ملکوت ناظر رسیده یقین که موافق مشیت حق عز و علا خواهد بود بالجمله شاه و سیاه بهمین مشورت و راجوت قرار داده بالشکر قیامت حشر نظر اثر از جنیر کوچ فرموده لشکر کینه در مخالف را بر یکدست گذاشته بجانب شهر بیدر بر سبیل ابلاغ روان گردیدند سیاه مخالف چون از حرکت آنحضرت آگاه شدند بر فرار حل نموده خاطر از دغدغه رزم و بیگار فارغ ساختند و از روی اطمینان بعیش و سرور پرداختند اما شهریار خورشید فر در سرعت سیر از شمس و قمر سبق برده در اندک روزی ظاهر شهر بیدر را از پرتو رایت فتح گستر منور ساخت و شب بشهر در آمده تا آگاهی یافتن ارباب فتن و معاندان دکن فرزندان ملک نائب و خدمتگاران خویش را که در آن شهر بودند در پالکها و سنگها سن نشاند جمعی از معتمدان و خواجه سرایان همراه ایشان مقرر فرموده پیشتر بر سمت جنیر روان ساخت بعد از آن متعلقان سردارانی که بمحاربه شاهزاده عالمیان نامزد شده بودند نیز از شهر بیدر بر آورده با خدمتگاران و خواجه سرایان که در خدمت ایشان می بودند و جمعی دیگر از معتمدان خویش پیش از موکب همایون روان گردانید و در باب محافظت و اهتمام آنجماعت و مراقبت احوال و حفظ ناموس ایشان مبالغه تمام فرمود و موکب همایون نیز روان گردید چون رایات فتح آیات بکمنزل از شهر دور گشت اردوی همایون نزول فرموده حکم جهانمطالع بتفاد پیوست که جهت کوچ امرا خیمها و سرا یردها علیحده ترتیب داده بتقد و بلطف دلجویی ایشان نموده خاطر متعین آنجماعه را ایمن و مطمئن ساخت روز دیگر.



چو سلطان خاور و افراخت سر  
بد امان گردون بر افشاند زار

کدام از مستحقان شهر بیدم خبر آمدن شاهزاده خورشید منظر جمشید فر و بردن حرم  
ملک نائب کوچ امرای دژم گستر را بیست سلطان داد که رسانیدند سلطان جهان امرا و اعیان حضور  
را بتقصیر عتاب و عطاقت ساخته سرکش و نكاهت فرموده هیچکس از عظمی امراء برخاستن  
که در ملازمت شهریار خورشید منظر بودند تنهید نمودند که شاهزاده فیروزی از راه تعاقب نموده  
کوچ امرا را لشرداد نماید بلك شاهزاده را بدست آورده ملازمت سده سلطنت رسانند بالجمله بعضی از  
نقله اخبار آن شاهزاده عالی تبار چنین برده از رخسار اخبار کشف اند که چون امرای که مطایره  
شاهزاده گردون و قار اختیار نموده بودند مقهور و مغدول گشته سلطان محصور بخش خوش مشغول  
دفع شاهزاده کامران گشته با سیاه فرایان عتق حبوب جنبر معطوف ساخت چون خبر توجیه سلطان  
بشاهزاده دوران رسید مقابل با پادشاه جهان که برادر بزرگتر و ولی عهد پدر بود مصلحت ندیده قلعه  
ستیر را یکی از مستندان سپرده و با سیاه خویش از راه جوت آباد بر سبیل تمهیل متوجه بیدم  
گردید و چون بشهر مدکور رسید حرم محترم خویش را که هنوز در بیدم بود با حرم ملکه نائب  
و سایر امرا و اعیان که ملازمت شاهزاده دوران اختیار نموده بودند از شهر بر آورده از راه راین  
معاودت فرموده موکب عالی سلطان چون بحوالی جنبر رسید و خبر فرار شاهزاده کامران شد قلعه ستیر  
را محاصره فرموده تسخیر آنجا سپهر آوار و وجهه همت ساخت کوهنوال حصار عصابة مدافعت بر  
نایب سلامت بسته خاطر از ملازمت سلطان بیرداخت سلطان کی نزد کوهنوال حصار فرستاده پیغام داد که  
جمیع قلاع و بقاع در بد تصرف و اقتدار بندگان ماست و شاهزاده نوجوان نیز یکی از ملازمان ما قدم از  
جاده اطاعت کیدن تو و سالک مسالک مخالفت گردیدن خطاست کوهنوال آن قلعه فلک مثال در پایه  
سریر جاه و جلال عرصه داشت که شاهزاده عالمیان باین کمترین بندگان اعتماد فرموده کلید حصار که  
فی الحقیقه خانه و خزانه پادشاهان است به بنده سپرده اگر با آنحضرت حرامخواری نموده قلعه را بتصرف  
بندگان سلطانی سپارد سلطان را بر بنده چه اعتماد باقی ماند درین اثنا خبر توجیه شاهزاده فریدون  
فر بجانب بیدم در لشکر سلطان منتشر گشته سلطان از اجتماع آن پیران خاطر گردید که مبادا  
شاهزاده عالی گهر بیدم را که مرکز و دولت و مستقر سربر سلطنت است بدست آورده کار دشوار کرده  
بنابراین عزم معاودت مصمم ساخته از راهی که شاهزاده دوران عزیمت فرموده بود رایت مراجعت  
برافراخت شاهزاده سپهر تمکین خود از راه راین عتاق بکران سپهر جولان منقطع ساخته بود بعد ازان  
سلطان جهان قولنامهها با عهود و موافق بخت شاهزاده فرستاده آنحضرت را بیایه سربر سلطنت طلب  
داشت شاهزاده بمعاذیر دلپذیر تسک جست از ملازمت متقاعد گشت و دیگر سلطان مزاحم حال  
خجسته مال آنحضرت نکشت تا ازین جهان گذران در گذشت پوشیده نماد که این قول بصدق اقریب  
چه توجیه شاهزاده عالی گهر بسبب بیدم در غیبت حضرت سلطانی بیشتر منصور است و بودن سلطان در  
مستقر سربر سلطنت یا رفتن آنحضرت و برآوردن حرم محترم جای تعجب و تفکر فدی و هم اعظم

ذکر توجیه امرا مره بعد اخیری بدفع شاهزاده ممالک ستان و گرفتاری ایشان

بر دست رومی خان

بالجملة امرای مذکور با سیاه موفور و ابهت و حشمت تا محصور بقصد انتقام شاهزاده فلک  
احتشام از شهر برآمده سیاه ظفر پناه را تعاقب نمودند اما چون خبر توجیه شهریار فریدون فر بشهر بیدم  
و بدست آوردن کوچ امرای لشکر بیست جمعی که قبل ازان بمطایره شاهزاده کامران هبادرت نموده بودند  
رسید قلق و اضطراب عظیم در خاطر ایشان راه یافته هراس بی قیاس بر بواطن ایشان مستولی گشت لاجرم سنگ  
تفرقه و پیرشانی در سلک جمعیت ایشان افتاده بنات العتس وار از بکدبگر پراکنده شدند و مقصود شاهزاده  
عاقبت محمود حصول موصول گشته نمودن -

برای لشکری را بشکنتی پشت بشمشیری بکی تاصد توان گشت

وضوح تمام و ظهور لا کلام یافت بالجملة سیاهی بآن کثرت و آراستگی بمعجز استماع آن  
خبر دو به پیرشانی و پراکندگی نهاده سران سیاه متوجه درگاه پادشاه گردیدند و زبان به تویخ و تشنیع  
امراء حضور گشوده از غفلت ایشان شکایت نمودند و نهایت اعانت و ایذا نسبت بآن امرا بقل آوردند  
الیه چون جاسوسان خبر توجیه امرا بمسامع قدسی جوامع شهرناری رسانیدند و خبر پیرشانی و پراکندگی  
لشکر که در گاهی میری نزول نموده بودند نیز در میان لشکر منصور مشهور شد خاطر ملکوت ناظر ازان  
و عکدار فراغت یافته حرم امرا را همتجا گذاشته رایت عزیمت بصوب مستقر سربر دولت بر افراشت مدک  
منصور از راه پرینده عبور فرموده سیاه بد خواه نیز از کوچ فریدون شاهزاده جهان پناه دلیر گشته برابر  
لشکر ظفر اثر می آمدند چون حوالی قصبه پرینده مضرب خیام نصرت فرجام عساکر بهرام انتقام  
گشت شهریار دوران جلال رومی خان را که از اعظم امراء سیاه ظفر پناه بود طلب فاشته فرمود که  
درین وقت قنور تمام پساگر نصرت فرجام راه یافته چه جمع از سیاه همراه حرم علیه رفته اند و  
برخی را بجهة ابلقار بسیار قوت همراهی زناپ ظفر انتساب نموده از موکب گردون جناب جدا افتاده  
مصلحت وقت درین است که تو با جمعیت خویش در همین مقام توقف نموده قدم پیش نهی تا باز ماندگان  
سیاه نصرت پناه بشو ملحق گردند و موکب همایون کوچ فرموده یک منزل پیشتر رود تا خبر کوچ اردوی  
معلی با امرا رسیده حمل بر قرار نمایند و از روی اطمنان بسرعت از عقب بیایند اما باید چندان با ایشان  
در مقام مطایره در نیایی تا از محاذی پرینده بگذرند بعد ازان ها با عساکر نصرت فرجام از برابر درآیم  
و تو با جمعیت خویش از پس درآمده ایشان را در میان گیریم و بقوت بازوی شجاعت از میان برگیریم -

سیاه از دو سو سوی جنگ آوریم بر اعدا جهان تار و تنگ آوریم

جلال رومی خان امثال فرمان را آنکشت قبول یردیده نهاده بموجب فرمان فضا جریان در  
پرینده توقف نمود شهریار فلک احتشام ملک احترام ازان مقام کوچ کرده بیک منزل پیش رفته  
بسادت و اقبال نزول اجلال فرموده چون خبر عبور سپاه منصور از پرینده بسع امراء مشهور رسید



مغرور گشته سرعت تمام از عقب عساکر ظفر فرجام روان گردیدند و در کنار رودی که به آلت ندی مشهور است و قریب قصبه پیرینده جاری فرود آمده بتجرع افداح راح دوح پرور و استماع رود سرود مشغول گردیدند و از عبور و مرور لشکر منصور آقدر مسرور و مغرور بودند که جلال روی خان را که در قصبه پیرینده بود اصلاً وجود نمی نهادند و بیکارگی لوازم حزم و احتیاط را از دست داده بخواب مستی و غفلت افتادند.

چو شد دیند بخت آقووم تار  
موس بود سکرند پندار تار  
گیم سیه بهر خود بافتند  
رخ از دانش و حزم بر تافتند

چون خیر بیخیرها و غفلت امرا بسمع جلال رومی خان رسید با وجود آنکه خلاف حکم شهریار فنا مضاف بود اما چون فرصت غنیمت دانستن و هنگام قدرت بر اعدا ایفا نمودن از لوازم حزم و عقبیت اندیشی و ضروریات جهانداری و ملک گیرست.

از امروز کاری نهدا ممان  
چه دانی که فردا چه گردد زمان

لا جرم رومی خان غفلت معاندان را نشانه فتح دانسته فرصت از دست نداده با لشکر جرار کینه گذار گشته وقتی که بعضی از دشمنان در خواب غفلت و مستی و برخی بخمار گرفتار بودند بیکبار چون حوادث روزگار بر ایشان ناختن آورد.

باید غنودن چنان بیخیر  
که نگاه سلی در آید بر

بعضی از سپاه بدخواه هم در خواب مستی راه آخرت پیش گرفته برخی چون چشم کشوند اجل را معانته و مشاهده نموده همان راه پیمودند الفقه از سپاه مخالف هیچکس مجال قتال و بیکار یا فرصت ثبات و قرار نیافته جمعی کثیر از آن روز بر کشتگان از تیر و شمشیر سپاه رومی خان بسوی سمیر و نیران شتافتند و سران سپاه و امرای رزمخواه که سر کرده آن لشکر و باعث تهیج ماده آن قتنه و شر بودند با سایر عساکر در نتیجه تقدیر اسیر و دستگیر شدند و بیمن اقبال شهر بار فریدون خصال چنین فتحی نامدار بسی جلال رومی خان روی نمود که تا انقضای دور زمان دیباچه ماتر و عنوان مفاخر سلاطین جهان خواهد بود.

چو باری دهد لطف پروردگار  
چه پیل قوی و چه گاو تار  
چو بازوی دولت کشاید کند  
سر شیر گردون درآید به بند

بالجمله رومی خان بعد از قتل و قید دشمنان و اخذ غنایم فراوان و اموال بیکران آن هیجده نفر را که امرای لشکر خلافت اثر بودند بر گاو میشها سوار کرده متوجه اردوی شهریار فریدون تبار گردید چون بر تو این خبر مسرت اثر بر پیشگاه ضمیر انور شهر بار داد گستر تافت جبین عبودیت در درگاه پادشاه کارساز بی اباز بر زمین نیاز نهاده لوازم لشکر کناری بتقدیم رسانید بعد از آن بفرمان قضا جریان شهریار زمانه از کوس و کورگه نفیر شادبانه در گنبد آبنوس افکنده جمهور سپاه منصور از نزدیک و دور بمراسم عیش و سرور و لوازم خوشحالی و حضور مشغول و مامور گردیدند درین اثنا رومی خان بدرگاه کیتی پناه رسید امرای اسیر را

پایه سریر سلطنت معبر رسانید و از خاک ساحت بازگاه فلک اشتباه توتیای اصار و کیمیای جباه حاصل نموده زبان بدعا و نثای خسر و کشور کشا برکشاد.

که تا باشد جهان شاه جهان باد  
زمانه حکم کنی از حکمران باد  
مظفر بناد بر اعدا سپاهش  
میتشاد از سر دولت کلاهش  
مراض را سعادت راهبر بناد  
ز نوهر ووزش اقبال ذکر باد  
ز مایه تا بساه افسر پریش  
ز مشرق تا بهغرب زیر دستش

عواطف و مراحم شهر یاری رومی خان را باز دیاد جام و جلال و خضاعت عظمت و اقبال امیدواری داده بمشوف عنایات پادشاهانه اختصاص بخشیده و قامت قابلیش را بخلعت خسروانه پیاراست و شمه از عنایات بیغایت شامل حال امراء بیداریت گشته همه را بخلعت و تشریف نواخته رخصت اعتراف ارزانی داشت و باین شیوه مرتبه قلوب انجمات بملک اکثر امراء و سپاه بدخواه را سید نموده جمهور ارباب عناد را مطیع و متقاد خویش ساخت چنانچه عنقریب اکثر لشکر کینه ور از دکنی و غریب کمر متابعت و مطاوعت آن قدوه دردمان سلطنت و خلافت بر میان جان بسته در سلاک بندگان درگاه فلک اشتباهی انتظام یافتند.

دشمنان را کجا کنی محروم  
فوق که با دشمنان نظر داری

بالجمله شهر بار ناممکن بختیار بعد از آن فتح نامدار که مطلع صبح دولت بافتاد و مبدع روزگار سلطنت و اقتدار آن خسرو فریدون تبار بود بهمعنائی بخت بیدار رایت مبهامات و افتخار باوج فلک دوار بر افراخته شان عزیمت بمشقر سریر سلطنت معطوف ساخت.

همه کار جهان بر حسب دلخواه  
ز مایه بندش فرمایش تا مده

در پرتو عنایت و شفقت بر حال سپاه و رعیت انداخته کنار و جیب آرزو و اعمال همگنان را از توانای و توافر تعمای بی انتها هالا حال فرموده ایوا ب معدلت و نصحت بر روی روزگار کافه مردم آن دیار بکشد و اثر اضافش در طبایع چنان استقرار یافته بود که مطلقاً مخالفت از طبیعت اضداد مفارقت نموده در ایام رافتنش گریبان دریده جز بمشعل صبح نتوانست دید و در خون کشیده بغیر از شفق بهجراغ نتابست طلبید.

چنان دادگر بود کرداد خویش  
دم کرگ را بست بر پای میش  
گلوی ستم را بدان سان فشرود  
که کسری دران داوری رشک برد  
نه آن کرد با مردم از مرده می  
که گنجد در اندیشه آدمی  
عمارت همی کرد و زر می فشاند  
همه خوار میکند و گل می نشاند  
کشاده دو دستش چوروشن درخش  
یکی تیغ زن شد یکی تاج بخش  
بهر کار کو جنت نام آوری  
دوان تار دادش فلک باوری  
همه هند زان سرو تو خواسته  
بر بستان سرسبزی آراسته

ازو بسته نقشی بهر خانه رسید بهر کشور افسانه

دگر جلوس حضرت سلیمان سلطان احمد شاه بجزیره بر سرور و جیهانی

سابقاً رقم زده قلم صنایع و بدائع شیم کرده که در اواخر ایام سلطنت سلطان جهان محمود شاه بهمنی انار الله برهانه تزلزل تمام بازگان دولت راسخه البینان سلطانی راه یافته اکثر امرا و ملوک و اعیان عثمان از طریق اطاعت و فرمان برداری بر تافته سلوک بادیه نمرد و مغبان پیش گرفتند از آن جمله مجلس رفیع ملک یوسف عادل خان که بموجب فرمان واجب الاذعان سلطان زمان ولایت بیجاپور با مصافقات و منسوبیات بجایگز او مسلم بود زایت مصافقت بر افراخته دعوی انا و لاغیری مینمود و همچنین مجلس اعلی ملک سلطان قلی قطب الملک که تمام ولایت ننگ حسب الحکم یادش فریدون فرهنگ تعلق بدو میداشت زایت استقلال و استکبار بر افراشته دیگری را در نظر نمی آورد و ملک فتح الله عماد الملک در ولایت برار زایت استبداد و اختصار بر فلک دوار بر افراخته شیوه مصافقت را شایع ساخت و غلی هذا القیاس جمیع امرا و ملوک که در ولایات خویش بودند طریق نزالات و غیابت سلوک مینمودند و اوامر و نواهی پادشاهی کما بحث و بنهی مطیع و منقاد نبودند و مجلس محرم ملک قاسم برید معالک که ولایت قندهار و اوسه بامتلقات و مصافقات تعلق بدو بود در دارالملک پیدر لوی حکومت و زایت استقلال بر افراشت و جمیع مهام ملکی و مالی کافه انام را بقیه اختیار و اقتدار خویش در آورده بر سلطان محمود از سلطنت بجز نامی باقی نبود درین اثنا حکمران امرا از اطراف لشکرها جمع نموده بقصد دفع ملک قاسم برید ممالک متوجه دارالملک پیدر میشدند و در بعضی ازان شمارگی بی مقابله و مقابله مهم بمصالحه منجر میگشت و احياناً بی استعمال ادوات قتال و جدال مهم از باب ضلال قیال یزرر نمیشد چند مرتبه درین وقایع حضرت اشرف همایون سلطان احمد شاه بجزی بنفش اقدس متوجه دفع و دفع ماده فتنه و فساد و تشبیه از باب کینه و عناد گشته بآب صمصام خون آلود تافره قتال و جدال را که بالثهاب و اشتعال در آمده بود منطفی میفرمود چنانچه شرح این قضیه سابقاً رقم زده ملک بیان گشته تا در تاریخ بیستم ذیحجه سنه اربع و عشرين و تسعمایه که سابقاً مرقوم گردید پادشاه ممالک دکن سلطان محمود بهمنی دنیای قای را وداع فرموده متوجه سرای جاودانی شد الفقه چون ملک نائب باغرای معاندان خائب شهادت یافت و مفسدان ضمیر سلطان جهان محمود شاه بهمنی را بر حضرت اشرف همایون سلطان احمد بجزی متغیر ساختند و چند مرتبه سیاه کینه بخواه جهت استیصال آن نمره شجره اقبال نامزد نموده مظهر شدند چنانچه مذکور شد امرا و اعیان ملک که در ملازمت حضرت اشرف همایون سلطان احمد بجزی بودند عزم نمودند که بر دای جهان آرا مخفی نیست که امراء تا دولت خواهم سلطانی استقلال تمام یافته زمام مهام سلطنت را بقیه اقتدار خویش در آورده اند و سلطان را چندان اختیاری در امور سلطنت نمانده و عسکی حمت آیهات بر دفع و استیصال اعیان دودمان خلافت مقصود است سلاح دولت روز افزون دران است که تخت شاهی و تاج شهنشاهی از قر وجود اقدس منقحر و میاهی شود تا مهام کافه انام نظام و انتظام یافته دولت ازین دودمان عالیشان انتقال نماید لاجرم حضرت سلیمان زمان اشرف همایون سلطان احمد شاه بجزی که بواسطه

نظام سلسله سلطنت و شمع دودمان خلافت بود بموجب صوابدید اعیان حضرت و دولت خواهان صاحب خبرت در ساعتی که آفتاب فلک جاه و جلال و کوكب برج شرف و اقبال از انظار قبض آثار دولت بر دوام و استعراز ایام سلطنت و اجلال ذال بود بر سریر شاهی و مسند فرماندهی تکیه فرموده تاج شهنشاهی از فرق فرقد سای آن سایه الهی موافق سنه احدی و تسعین و نمانده منقحر و میاهی گشت.

بروز همایون شه نیکبخت	پیامد برآمد برافراز تخت
برآمد بران تخت و اورنگ شاه	بسر بر نهاد آن گیاهی کلاه
چوان بود و شادان دل و راد مرد	بداد و دهش عالم آباد کرد

در وقت جلوس آنحضرت بر تخت سلطنت و سریر جهانی بیست مرحله از زندگانی آن

سلیمان ثانی طی شده بود.

چو عمرش ورق راند بر بیست سال	بشاهنشاهی بر دحل زد دوال
عش هوش دل بود و هم زور دست	بدین هر دو بر تخت شاهی نشست

امرا و وزرا و ارکان دولت و اعیان حضرت زمین بارگاه عرض اشتباه را بلب عبودیت بوسیده زبان به تهتیت آن دولت ابد قرین گدودند و نثارها افشاندند هر کدام بقدر حالت خویش از عواطف بیدریغ شهریاری باعام و اکرام مشرف و ممتاز گردیدند بعد از آن شهریار گیتی شان غلظت انانیت و عنایت بر حال کافه سیاه و رعیت انداخته سایه مرحمت بر ضبط امور مملکت و نسق اسباب جمعیت و رفاهیت رعیت افکنده رسوم بدعت لزوم جور و اعتساف را مرفع ساخته الویه عدالت و انصاف دادگستر برداخت.

لطیف حکرم چاره بیچاره کند	عدلیش ستم از زمانه آواره کند
در موسم عدل او سیا را نبود	آن زهره که پیرامن گل یازه کند

و بیشتر از بیشتر در مقام جمع لکر و تسخیر ممالک موروثی جد و پدر که بحکم خالق اکبر بآن شهریار نامور می رسید در آمده سیاه فراوان و حشم بیکران که محاسب وهم و گمان از حصر و احصاء آن بجزی و تصور معترف بود همیا فرموده آنها را فرصت مینمود.

گفتار در بیان موجبات رزم و پیکار عادل خان با شهریار عالیان اشرف همایون

سلطان احمد بجزی

طوطیان چن اخبار بر شاخسار آثار چنین ترنم فرموده اند که چون شهریار فلک اقتدار سلطان احمد شاه بجزی بر سریر جهانی و مسند کدور ستانی برآمده طغنه سلطنت و حیت معدلتش بگوش اقصای عالم رسید مجلس رفیع ملک یوسف عادل خان که از سایر امراء دکن بمزید شوکت و مکنت و توفیر جایگز و ولایت منفرد بود بکثرت سیاه مغرور و مستطایر گشته در کینه و عناد بروی خود بکساد بالجله عادل خان را هوای سروری و هوس ملک گیری در سر افتاده تصور نمود



که خلعت سلطنت و تشریف خلافت بی سابقه عنایت ازلی بر قامت قابلیت هر طالبی راست می آید و هر فردی از افراد عباد این منصب ارجحند را می شاید ندانست که چتر شاهی همانست که جز بر مخصوصان بختی بر خسته من بشاء بال سعادت نگسترده و قهرمان رقاب بنی آدم بقوت قاهره عنقا نیست که غیر از قاف قدر مقبولان الذین ان مکنا هم فی الارض - محل قرار و ثبات نازد بکثرت خزان و دقائن و بسیاری اعدوان و انصار کار سلطنت نظام و استقرار نماید -

نه هر که چهره بر افروخت دلیری داد  
نه هر که آئینه سازد سکنیدی داد  
نه هر که طرف که کج نهاد و تند نشست  
کلاه داری و آئین سروری داد

القصه در خاطر ملک یوسف عادل خان خطور کرده که حضرت اشرف همایون سلطان احمد بحری در قطری از افتار دیار دکن می باشد و ولایت بسیار در میان افتاده که باندک توجیهی آنولایت بدست می آید می باید که قبل از توجیه آنحضرت بتسخیر آنولایت ماییش دستی کرده لشکر بآن کشور کشیم و آنولایت را بتصرف خویش در آوریم -

زهی تصور باطل زهی خیال محال

بالجمله عادل خان بهمن اندیشه عزیمت مصمم نموده با لشکری که چشم بینندگان جهان چنان جمعیتی ندیده بتسخیر آن ولایت از بیجا پور که محل اقامت آنحضرت بود کوچ نموده ظاهر قلعه راوبری را محارب خیام نمود و چون آن کوت چندان استقامتی نداشت عزم جزم فرمود که آنحصار را محسور ساخته بدلیران شالته رزم و پیکار سیارد و بعد ازان از سر استظهار تمام بولایت شهریار سپهر احتشام درآمده آنملک را نیز باسپل وجوه بدست آورد اما چون منتهیان خیر توجیه عادل خان بمسمع قدسی جوامع سلطان جهان رسانیدند فرمان قضا جریان باحضار سیاه نصرت پناه صدور یافته تواچیان و سرنویشان بموجب فرمان باطراف ممالک محروسه شتافته امرا و سران سیاه را بدوگاه خلانق پناه حاضر ساختند در اندک زمانی حسب الحکم سلطانی آنقدر سیاه بر در کرباس گردون اساسی جمع گردید که محاسب وهم و عارض قیاس تصور شمار آن از جمله محالات می شمرد و بهرام خون آشام از بیم مصاص انتقام ایشان پناه بکیوان که یکی از بندگان آن آستان بود می برد -

سیاهی ز کثرت فزون از قیاس  
غبار سم استبان بیم و یاس  
گروهی ز کثرت بیرون از شمار  
روان جمع کرد از سر اقتدار  
دلبران پر دل که هنگام جنگ  
بر آوند دندان ز کام نهنگ  
همه یکدل و وقت کین جمله دل  
همه آهنین چنگ و آهن گدل  
چو زبانشان سیاهی که آن جمع یافت  
عنان عزیمت سوی دژم یافت

بالجمله سلطان ممالک ستان با سیاه فراوان و بخت جوان عنان یکران مباح جولان بصوب دشمنان معطوف ساخته رایت نصرت شعار فلک ثوابت و سیار بر افراخت -

معطر جهان از غبار رهش کران تا کران عرش لشکر گمش

چون ماهیچه رایت آفتاب اشراق از مطلع گهای وبلده که قریب لشکر مجلس رفیع عادل خان بود طلوع فرمود رای جهان آرای پادشاهی که مهبط انوار الهی و مخزن اسرار نامتناهی بود اقتضا فرمود که سرکشل که راه گزر مخالفان منحصر دران بود مسدود فرمایند و طریق قرار آن لشکر کینه گزار بگیرند تا بکبارگی دست و پا کم کرده در گرداب اضطراب و اضطراب افتند هر چند که این تدبیر جهت برپاشی و زبونی خصم بی نظیر بود اما مسند عالی ملک نصیرالملک و سایر امرا زمین خدمت بوسیده بعرض رسانیدند که راه بر دشمنان بستن و بر طریق فرار ایشان تشتن موجب اینست که دشمنان بالضرور بولایت در آیند و دست بخوابی کشوده اکثر بلاد را ویران نمایند صلاح دولت ابد قریب درین است که راه سیاه مخالف بریکطرف گذاشته نزول اجلال واقع شود سلطان کیتی ستان بموجب صلاح دید امرا و دولخواهان فرمان داد که عساکر نصرت مآثر راه گذار لشکر بر خانیخرا اعدا را گذاشته زمینی که لاقی نزول اردوی ظفر قریب دانند مخیم عساکر نصرت مآثر سازند و قبه بارگاه فلک اشتیاء بمحبد مهرماه بر افرازند -

سپهری بصفت برافراختند جهان در جهان سایه ساختند  
کران تا کران زیر چرخ کبود سرا پرده و خرگه و خیمه بود  
بلندی و پستی صحرا و دشت بنزعت چو روشت جنت گشت

بعد ازان حضرت سلیمانی فرمانی بکولیانی که دران نواحی مقام داشتند فرستاده آن گروه قیامت شکوه را بقتل و غارت دشمنان مامور گردانید قوم کولی که در آرزوی این قسم رخصتی بودند و این عطیه را از خدا طلب می نمودند دست تغلب و تسلط نکودند و چون اطراف لشکرگاه بدخواه مشتعل بود بر جنگل بسیار و خار زار ستان آثار که مور هنگام عبور ازان راه تنگ و نار چون مار پوست گذاشتی و سبا مانند اندیشه دران پیشه راه نداشتی -

چنان تنگ و در هم یکی پیشه بود که رفتن دو کار اندیشه بود  
درختاش سر در کشیده بسر چو خط دبیران یک اندر دیگر  
تائیده اندروی از چرخ هور ز تنگی رهش پوست کندنی ز مور

بالجمله قوم کولی شهبای نار از میان جنگل و خار همچون مور و مار بیرون آمده بر مخالفان تیر باران می نمودند و اسب و اسباب ازباب حرب را بی طعن و ضرب می ربودند و چون سیاه آئینه خواه زور می آوردند باز جنگل را پناه و گریزگاه خویش میساختند و دیگر بار کین کرده بیرون می ناخندند و عساکر پیکان جان ستان و خروش و افغان رعب و هراس در دل دشمنان می انداختند تا در اندک فرصتی کار بر سیاه عادل خان دشوار ساختند -

کسی را که از بیم شد دل زجا ز حیرت نداند دگر سر زیا

فی الجمله قصور نعمان و قصور لاکلام بان نوم راه بافته پای ثابت و قرار شان یکبارگی از جای برفت آخر الامر بی جنگ و تحصیل نام و تنگ فرار بر قرار اختیار نموده غریمت هزیمت تصمیم دادند و کوچ کرده از همان راه که بمسکر ظفر اثر نزدیک بود روان گردیدند.

چون دشمن زبون گشت و بیچاره شد  
بتاچار و ناکام آواره شد  
ز سر ساخت با تا بموی برست  
چو تیری که باید وهائی زشت

چون لشکر ظفر اثر راه بر مخالفان بسته بودند و هر جا گذوی بود جمعی از دلیران بر خاسته در آنجا نشسته عادل خان ازان مهلکه جان ستان بعد محنت و مشقت جان بر کران برده سیاه ظفر پناه دست بقتل و غارت بردادند و تیغ بیدریغ در دشمنان نهادند دلیران سف شکن از لشکر دشمن آفتور خون روان انجمن ریختند که سیلاب آن از بالای گریوه بهامون رسید و از بسیاری کشته کوه و دشت یکسان گریهید از سیاه بدخواه هر که از اسب فرود آمد از میان آن جنگل بشک یا جان بر کران کشید و هر کس دل از اسب و سلاح توانست کند کشته گردید.

ز کشته نکویم هر آنکس که زیست  
بران زندگیشان بیاید گریست

عساکر ظفر مآثر از اموال و اسباب ارباب شلال غنایم وافر بدست آوردند سلطان کتبی ستان بعد از انهزام مخالفان بهمهراهی فتح و نصرت بزدان عثمان عزیمت بصوب مستقر سرور سلطنت و خلافت معطوف ساخت.

توفیق رفیق چشم بد دور  
نصرت بزرگ و سیاه منصور

ذکر تسخیر قلعه دیوگیر که بدولت آباد اشتهاار یافته و سبب بنای شهر احمد نگر که در لطافت

آب و هوا آبروی شهر بیدر بر خاک هبا و هدر بدر ریخت

حمت معالی آثار شهریار موبد دین دار چون همیشه تسخیر قلاع و بقاع پیش نهاد حمت والا نهیت ساخته هوای جهانگیری و اندیشه کشور کشائی در ضمیر منیر آنحضرت جاگیر بود درینولا تسخیر قلعه دیوگیر که شهر بدولت آباد است وجهه حمت والا نهیت ساخت و آن حصار سپهر آثار بعزید متانت و حصانت متفرد و مشهور است و وصف آن در السنه و کتب مذکور و مسطور باره آن قلعه بر قله کوه پاره واقع شده که از غایت ارتفاع اندیشه را در عروج بر معارج آن نردبان از طبقات مساوات باید ساخت و اوعام را در قطع مهابط و مصاد آن پای بسنگ حیرت آمده بار بسر حد عجز و قصور باید انداخت

عجب گفته کوهی خدا آفرید  
که مانند آن کس بکیتی ندید  
رهن تند و لغزان ز تگ تا فراز  
چو زلف بتان پیچ پیچ و دراز

علو آن فلک رفعت و سپهر سمو بدوچه ایست که تا معمار و الساء بشناها باید و

انا لموسعون از ابداع و الارض فرشناها فتمم المعادن یرداخته مهندس سالخورده گردون حصار ی چنان با آنکه بارها کرده جهان گردیده تبیده.

درو مردم تدمم نما باشد  
ز راز آسمان آگاه باشد

کیوان فلک را از مشاهده ایوانش کلام رفعت از سر قناده و مشتری سپهر جهت ارتقا بران حنبر عرش آما نه کسی عینا زیر یا نهاده سحاب با حد اضطراب تا بدامنش رسیده عرق خجلت از جبینش روان گردیده و باد جهان بیما را از گذشتن بران چرخ والا مرض شبق النفس بهم رسیده

چه قلعه کوه شکوهی که آسمان رفیع  
دمیده از کمر او بسان نیلوفر  
آن حصار ی که طرف باره او  
در علو از شماره دارد عار  
سحن او سخن اختر ثابت  
بوم او بام گنبد دوار

حصات و استحکام آن حصار مینا قام بهرتبه ایست که در هیچ روزگار گمند اقتدار خسروان رفیع مقدار بر کنگره فتح آن یشتاده و تیر تدبیر هیچ قلعه کسای کشور گیر بهوای تسخیر آن نرسیده.

بران کس که دارد در آنجا شست  
نیاید کسی از ره چاره دست  
ز سوی زمین ایمن است از خل  
مگر ز آسمان تیغ یار اجل

از غرائب و عجائب آن حصار سپهر آثار وعظمت احجار که در بروج و جدارش بکار برده اند گمان مردم بملک یقین آست که آن بناء جهان نما کار پناه روزگار نیست بملک عمل عاملان بعملون له مابناء من محاروب و تمایل است از شواهد این کلام صدق العیام تصاویر غرائب آثار کوه الموره که با اتفاق از حیر قدرت نوع انسان بیرونست و الله تعالی اعلم بحقیقه الحال. بالجمله بندگان سلطان کتبی ستان محمود بهمنی اثار الله برهانه کونوالی قلعه و حکومت دولت آباد یا شهر و حوالی بملک شرق و ملک وجیهه که برادر بکدیکر بودند و از جمله معتمدان سلطان فریدون مشطر مفوض و مقرر فرموده بود بعد ازان که سلطان فریدون مکان دنیای فانی را بدرد فرموده برای جاودانی انتقال نمود و حضرت سلیمانی سلطان احمد شاه بحرانی بهمنی بر سریر سروری و فرمان دهی متمکن گردید ملک شرق و ملک وجیهه بهتانت و استواری حصار دولت آباد مستهضر و مستوفی گشته قدم در بادیه طغیان و غناد نهادند چون همگی حمت والا نهیت حضرت سلطان فلک رنیت احمد شاه بحرانی بر تسخیر ممالک موروثه مقصور و محصور بود اولاً ضمیر منیر آن موبد جهانگیر کشند تدبیر بر کنگره تسخیر آن حصار سپهر نظیر انداخته بهتیه اسباب آن حصار سپهر جناب یرداخت و چون فتح آن حصار بطریق رزم و پیکار دشوار می نمود رای جهان آرا که کاشف اسرار کیریا و نعم البذل جام جهان نما بود چنین اقتضا فرمود که اولاً با والیان آن حصار سپهر نشان طریق مدارا و احسان سیرده بلطف و دلجوئی سید قلوب آفرود نماید

شندیم ز دانای فرعتک دوست  
که در کارها رفیق و لرمی نکوست



بفرمی چو کاری توان برد پیش درشتی مجوید ز اندازه پیش

لاجرم با ملک شرق و ملک وجیهه ابواب ملائمت و مصادقت مفتوح ساخته یکی از مخدرات حجره عصمت ملک نائب را که در حجر تربیت آن شهریار فلک رتبت بود با ملک وجیهه در سلک ازدواج کشیده بنای مصادقت را بمواصلت مشید و موکد گردانیده اما چون کرکب اقبال ملک شرق روی ادبار بتغارب و تراجع نهاده بود و روز دولتش بشام نکبت رسیده بر حکم نص ان الله لا یغیر ما بقوم حتی یموتوا ما بانفسهم - درین ایام طبیعت او از قرار معهود تغیر یافته بود و اخلاق نایستدیده و افعال نکوهیده ازو صدور مینمود تا آنکه میانه او و برادرش ملک وجیهه نسبت اخوت و اتفاق بمداوت و تفاق منجر شد چه ملک شرق را بخاطر رسید که نمره این خویشی و نتیجه این نسبت غیر از دست باز کشیدن از حکومت آن دیار و دارائی آن حصار نخواهد بود لاجرم بر عداوت برادر اصرار نموده بساط خصومت منبسط ساخت چنانچه روز بروز خشم جهاشورشی التهاب می یافت و رو از نسبت اخوت و علاقه محبت برمی نافت و هر لحظه از پی کینه برادر بهانه برمی تراشید و بتاختن تفاق چهره وفاق را میخراشید و ماده کلفت و خشونت را آماده و مهیا می ساخت تا فرصت یافته بقتل برادر مبادرت نموده خاک بیوفائی در دیده هزوت ریخت.

از پی میراث یکی خشمناک	ریخت ز کین خون برادر بخاک
نیغ بغون شسته به پیمای دشت	پیش در میر ولایت گذشت
دید دو برنای چو سرو بلند	باقی ز آسیب گشاهی کزید
نیغ برآورده سیاست گری	تا بهر آسیب رباید سری

بالجمله بعد از قتل ملک وجیهه دختر ملک نائب که در حباله نکاح او بود راه جنیر پیش گرفته دست تعظم بدامن معدلت آن خورشید سپهر سلطنت زد مراحم پادشاهانه اشتاق خسروانه بتلطافات و تفقدات مرهم بر جراحت آن ستم کشیده محنت رسیده نهاد و بیشتر از پیشتر در مقام کشیدن انتقام ازان ستمگر عداوت گستر درآمده مسخر ساختن آن قلعه و کشور را وجهه همت غلبا نهمت ساخت و با سیاه نصرت پناه دایت فتح آیت بصوب ولایت دولت آباد پرافرخت.

خدیو جهانگیر روشن ضمیر	برخش اندو آمد ز عالی سریر
روان کرد دایت به عون اله	روان در رکابش جهانی سیاه
ز خاریدن کوس خارا شکاف	پراکند سیم رخ در کوه قاف

بعد از طی منارل آفتاب دایت نصرت آیت شهریاری از افق دولت آباد طالع و سامع گشته اطراف و اکناف آن شهر و ولایت از اشعه انوار فتح آفتاب چون فلک دوار و الشمس فی رابعة النهار منور و از شمیم رهگذارش ساخت گازار معطر گردید سرا پرده شهریار سپهر اقتدار با دین و داد را در ظاهر شهر دولت آباد بنزوه مهر و ماه پرافرختند و سیاه ظفر پناه اطراف آن حصار را خانم وار در میان گرفته

ابواب دخول و خروج بر محصورین آن سپهر برین مسدود ساختند روز دیگر.

چو سلطان خاور پرافرخت سر	بدامان گردون پراشتاد زر
سه خاور از پرده بالا گرفت	زمین از تری تا تریا گرفت
به تسخیر این قلعه سز قام	برآورد تیغ شمع از نیام

شهریار کامکار بزم تماشاى آن حصار سپهر آثار بر مرکب باد وفتار بری کرداری که گوئی این اشعار در وصف آن ستم تیزکام وقوع یافته.

بیکل چو پیل و بهیت هزیر	به پستی چو سیل و به بالا چو ابر
همایست و غنقا بشر و شکوه	بدریا چو کشتی بهامون چو کوه
که شبهه وعد و که بویه بری	بیک تاختن طی کند غرب و شرق
ز آسیب کوس و سمش گاه تک	نشان بر رخ ماه و پشت سمک
هر آنجا که در خاطر آرد سوار	کند پیش از اندیشه آجا گذار

سوار گشته اطراف حصار را بنظر نامل و اعتبار ملاحظه فرمود و چون تسخیر آن حصار بطریق رزم و یکنار بغایت متعذر و دشوار می نمود و مدتها بمحاصره مشغول میبایست بود تا جمال فتح و نصرت در مرآی مراد و مقصود مرئی گردد لاجرم رای جهان آرا و شمیر مشکل کشا چنان اقتضا فرمود که کشت تدبیر بر کنکره تسخیر آن حصار سپهر نظیر اندازد و بی استعمال توپ و تفنگ و سایر ادوات جنگ آن سپهر مینا رنگ را مسخر سازد و بنابراین مسند عالی ملک نصیر الملک و سایر امرا و اعیان دولت را بشرف مشورت و راجوت اختصاص بخشیده تدبیر تسخیر و استخلاص آن حصار ازیشان استفسار وقت.

خدیو جهاندار لشکر شکن	بی مشورت ساخت یک انجمن
ز درج دهن بر سر بخردان	بدست سخن شد جواهر فشان
که ای بخردان چاره کار چیست	که بر کار بی فکر باید گریست

مسند عالی و سایر ارکان دولت چون از دور و لالی کلام صدق انجام شهریار سپهر احتشام کوش هوش را مانند درج گوهر فروش از جواهر شاهوار مملو ساختند زمین عبودیت بلب افتقار بوسیده معروض داشتند که رای عالم آرا در سوانح امور و وقائع فنانا نائب قضای حضرت کبریاست و خردمندان جهان را راه نما و مشکل کشا.

سراں سیه جمله روی نیاز	نهادند بر خاک آن سرغراز
سخن را شدند از ادب حله پوش	حلی بند کوش تواضع ز کوش
که در پسته باشد دل گامیاب	چو دولت ز اندیشه لاصواب
ملک را تو آموزکاری بیکار	نیازت نیساند باعوزکار

انچه خاطر ملکوت ناظر شهریاری اقتضا فرماید عین صواب و محض صلاح خواهد بود و لیکن

چون شهریار زمن حکم فرمودند که آنچه بخاطر ناقص بندگان رسد بموقف عرض رسانند فرمان برداری حکم شهبازی را از سایر آداب اوجب دانسته بمرض جواب مبادرت نمودن لازم است بر رای عالم آرا ظاهر و موبداست که قلعه دولت آباد از غایت متانت و استواری یا مساوات لاف مساوات میزد

حصاری ز گردون سرافراز تر	ز مغرور در سلج ناساز تر
اگر تا بآتش بکوی زمین	نبینی درو جز بلندی دین
بفکنده سایه چو همت بخاک	میرا زمینش چو عرش از مفاک
مگر روزگارش بسختی گذشت	که بیراهش آشنای نگشت
ز سختی نگر کاعدش این سر	که زد خیمه از آفرینش بدر

چنین حصاری را برزم و بیکن گرفتن متعذر و دشوار است و بر تقدیر امکان بامتداد زمان تصور تسخیر آن توان نمود چه توقف و تاخیر بسیار در باب فتح آن حصار فلک جناب لازم است آنچه بخاطر فاتر بندگان دولتمخواه میرسد اینست که هر سال وقت رسیدن غلات و محصولات این ولایات ربابت فتح آیات باین صوب حرکت فرموده افواج سیاه ظفر پناه جمع کرده مال و منال این قوم نکوهیده مال را پالمال تهب و تاراج ساخته آتش فنا در ذخائر و منازل ایشان اندازند و مردم حصار را از ذخائر قوت لایعوت هالغ آمده عاجز سازند لاجرم کار اهل حصار از فقدان قوت و عسرت معیشت بچنان رسیده طالب امان خواهند شد و حصار را تسلیم بندگان شهریار فلک اقتدار خواهند نمود بنابرین حکم جهانمطالع بنفاد پیوست که عساکر نصرت مآثر دست بشهب و غارت شهر و ولایت برگزیده آتش تاراج دران بود و بر زلند سیاه بهرام انتقام دست تسلط بغارت برگزیده هرچه اسم مال و منال بران اطلاقی میرفت از سماعت و ناطق بر باد نیستی بردفت از اماکن و مساکن ان قوم مصدوقه اذا زلزلت الارض زلزالها و اخرجت الارض اقبالها متاعده اتحاد عمارانش را مضمون عالیها و سافلها صورت حال آمد.

کشادند رزم آوران دست قهر	بغارتگری در همه کوی و شهر
ز بیش و کم و نیک و بد خوب و زشت	زمانه دران بوم چیزی نیست
چو بر باد تاراج رفت آنچه بود	فکندند آتش دران مرز زود
نماندند چیزی بجز سنگ و خاک	و زان پس بآتش سیردند پاک

بعد از ان سلطان گیتی ستان عنان بکران دولت بصوب مستقر سریر سلطنت معطوف داشت و چند روزی بر سربر عیش و جهان افروزی تکیه فرموده خاطر ملکوت ناظر بر ترفیه حال رعایا و زیردستان گماشت.

ذکر بنائش شهر احمدنگر حرسها الله عن الفتنة والشر

از مضمون لطایف مشحون هو انشاء کم من الارض و استعمرکم فیها عظم شان القائل و عز شأنه التعامل الکامل - مستفاد میشود که شغل عمارت از مبطلات امور عالم و مهمات جمهور بشی آدم است

لاجرم از سلاطین نامدار و خواجین عالیقدر در هر دیار غرائب آثار و بدائع اطوار از بنای مدن و اعمار و احداث بنائین مشحون باشعار و انمار بر روی روزگار بادکار مانده و بتعاقب لیل و نهار و نمدای اعمار و ادوار فحوای ان آثارنا تدل علینا فانظروا بعدنا الی الانوار بکوش هوش اولوالبصار و الابصار میرساند بنابرین شهریار زمان و زمین را که پیوسته وجهت همت والا نیت خیر و صلاح عالم و عالمان بود اندیشه احداث شهری در خاطر ملکوت ناظر خطوط فرموده و چون مقرر چنین بود که هر سال یکبار شهریار فریدون تبار لشکر قیامت حشر بناخت و غارت ولایت دولت آباد کشند و آتش تهب دران بوم و بر زنند و از مستقر سریر تریا نصیر که دران آوان بلدة چنین بود تا دولت آباد فی الجمله مسافتی هجی بایست پیسود رای جهان آرا براده فرمود که مابین این دو ولایت شهری بنا فرمایند و تا مسخر شدن دولت آباد دران شهر اقامت نمایند تا سیاه منصور را هر ساله راه دور طی نباید فرمود بنابرین زمین احمدنگر را که از جهت مسافت وسط حقیقی چنین و دولت آباد است و در لطافت آب و هوا و خضارت و نظارت کوه و صحرا عم الیدل جنت الملوای و نالی النین فردوس اعلی زمینش چون جبین زاهد صافی شمیر منور و نسیم فرحانش چون طبله عطار و ساحت گلزار معطر نزاعت - حش خشک حیرت در دیده روضه ارم کرده و طراوت لاله زارش داغ حیرت بر سینه بوستان خورق بهاده

یکی رادی دلکش خوشی هوا ز باغ خرداق قرون در صفا

جهت عمارت شهر اختیار فرمود بعضی از نقله اخبار در سبب بنای آن شهر جنت آثار چنین نقل فرموده اند که آن شهریار فریدون تبار را بشاطع سید و شکار و طوف صحاری و اعمار میل بسیار بود چنانچه اکثر اوقات فرخنده بطوف صحاری و تماشای جانوران شکاری مصروف مبادت قضا را روزی برسم نشاط و دلفروزی با جمعی از ادمای شیرین سخن و برخی از عظمای ملک دکن بزم شکار و طوف صحاری و مرغزار مانند فلک دوار بسیار گردید.

بنالیدن در آمد طبلک باز	در آمد مرغ صید افکن به پرواز
ز یکسو جره بازان سبک خیز	بخون مید کرده چنگها نیز
و آنسوی دگر شاهین بتاراج	دیوید نقد جان از کجک و دراج

در انتای سیرگذر مویک فیروزی اثر بصحرای افاد که در وسعت و خضارت مانند فلک اخضر بود و در لطافت و صفا مثال چشمه خور سخن زمین از چون بهشت برین بانواع ریاحین آراسته و اطراف مرغزارش بکوناگون رستنها پیراسته رضوان از رشک آن روضه انگشت حیرت کزیده و جوهر عین دران فردوس برین بچشم حسرت دیده.

ز عرسو چشمه چون آب حیوان	چراغ لاله هر جانب فروزان
شقایق رسته و سبزه دمیده	نسیم صبح حبیب گل دریده
شقایق بر یکی پا ایستاده	چو بر شاخ زهره جسام باده



مجاهران شام و سحر در خاک پاشی مله غنبر و مقایر کشاده و مسافران سبا و شمال بیوی  
هواش نافه از آفر شکفته.

شکر فان شکوفه شاه در هو  
عروسان دیاجین دست بر رو  
هوا بر سبزه گوهرها گسته  
زهره را بروراید بسته

ناگه دران صحرا نظر کیمیا اثر شهریار بحر و بر پرویاهی افتاد که در فریندگی شیطان را درس  
گفتی و در نیرنگساز و شعبده پردازی حاجز را بازی دادی فریب صیادان فراوان دیده و خویشتن را از  
طمع خام باسبب دام گرفتار تکر دایده.

روپهکی چست دغا بیشه بود  
با نه که تمغاجی آن بیشه بود  
لعبت بازی ده صحرا و ده  
وز دوگان برده بیازی فره  
هم ده نمره زنان بود اوز  
درکه چستنه شده از وهم کم  
صحن فلک رفته بهجارب دم

القصه آن حبله کر دغا بیشه در فضای آن صحرا و بیشه میگشت و هر لحظه از نشاط و انبساط  
برمیچست و می نشست و بطایف الخیل خود را از نظر سگن تیز دندان بر کران میداشت شهریار نامکار  
حکم فرمود که چند قلاده از سگن شیر چنگال از دینال آن محتال سر دهند تا در فضای این سحرای وسعت  
اشما که زمینست در غایت همواری و استوا از حبله گریهای آن نیرنگ ساز دغا باز اتمانی و ابتهاجی  
حاصل آید میر شکاران مرص چند سگ شیر صولت را کشیدند سگن شیر شکار چون آن روباه شعبده  
کار را از دور دیدند از سبا و دیور در یوبه سبقت چست بیک تک خود را بآن مقهور رسانیدند هر چند آن  
مستمند خواست که بحبله و نیرنگ خود را از چنگ و دندان سگن دور دارد سود نداشت چون دید که  
بسکرو فریب روی خلاص نخواهد دید بر حکم.

وقت ضرورت چو نماد گریز  
دست بگیرد سر شمشیر نیز

بمزم متیز و آویز برگشته بران سگن پلنگ توان حمله ور گردید چون نظر شهریار خورشید  
منظر بر جرأت و جلالت روباه حبله ور افتاد انگشت حیرت بدندان گزیده از قهقور آن جانور ضعیف متعجب  
و متفکر شد درین وقت بر حکم ارباب الدول ملهمون در خاطر ملکوت ناظر شهریار فریدون مآثر که مورد  
الهامات غیبی و مخزن و موزات لاریی بود خطوط نمود که این سر زمین قابل شاه نشین سلطنت است  
مناسب چنان می نماید که این مقام مستقر سریر ثریا نظیر باشد چه از تاثیر این زمین است که روباه او  
با آنکه کمترین موزیانت با سگن پلنگ صفات مانند شیران غایات در سده برابری و مساوانست پس  
اگر دلیران کین و بهادران شجاعت آئین درین زمین اقامت نمایند هر آینه گوی مردی و مردانگی در میادین  
روزم و پیکار از شیران بیشه کارزار ربایند و در رسوم و آداب مبارزت از دستم و استعدیاب افزون آیند لاجرم

ما فی الضمیر خود را باعرا و ندما که ملازم رکاب ظفر اشباب بودند تقریر فرمود ارکان دولت و اعیان  
حضرت زیان بدعا و ثنای شهریار جهان کشا کشوده گفتند.

ای مبارک بی شهنشاهی که حاصل میکنند  
اختران آسمان از طلعت تیک اختری  
انچه بخاطر ملکوت ناظر شهریاری که مهبط انوار بارست پرتو انداخته هر آینه مقرون  
برضای آفریدگار لیل و نهار و مضمین صلاح دین و دولت پالدار و موجب رفاهیت رعیت که ودیعت خالق  
مختار اند خواهد بود شهریار جهان بعد از استشاره و استخاره با اعرا و اعیان متجمان و اختر شناسان را  
طلب داشته ازیشان تحقیق فرمود که درین مقام ساختن عمارتی با بنائی شهری بر داختن بحسب تاثیرات اجرام  
علوی و سفلی چه صورت دارد.

از اختر شناسان بیرسید شاه  
که سحر سازم ایدر یکی جایگاه  
ازو فر و بختم بسامان بود  
و یا کار با جنگ سازان بود  
بگفتند یکسر بشاه گزین  
که خویش و فرخنده انجام این

بالجمله چون آرای شاه و میاه به بنای شهر دران جایگاه قرار گرفت موکب همایون دران مقام  
توقف فرموده حکم جهانمطاع لازم الاتباع صادر شد که اختر شناسان ساعتی که شائسته بنا و عمارت باشد  
اختیار نموده هندسان اقلیدس شمار و طراحان مانی آثار بدایع نگار که از اقطار و اعمار نیایه سریر ثریا آثار  
حاضر اند طرح آن شهر فردوس بهر را بخوبتر صورتی با فلک صارت بر لوح مهارت نگارند اختر شناسان  
رخشنده رای و دقائق متجان فلک پیمای جهت اختیار ساعت بنای آن فردوس اعلی و جنت الماری نهایت  
نقطة مرغی داشته در ساعتی که کیوان پلند ایوان بیت الشرف خویش را تشریف داده بود و ناهید بیش گستر  
رو بیرج نور نهاده قمر سریع السیر در برج شیر که خانه خورشید است منزلگاه ساخته و مشتری سعادت  
اثر در جلوه گاه خویش رحل اقامت انداخته اختیار نمودند.

باعدادی که صبح زودین صبح  
نماح از زر نهاد و تخت از عجاج  
مرد اختر شناس طالع بین  
طلعی کرد پس خجسته گزین  
چیره دستان بشغل رسامی  
در مساحت مهندس و نای  
خرم کاروان یکار پنهانی  
نقش بنادان بصورت آرائی

معماران دانشور و بنایان صاحب هنر بر حسب فرمان شهریار بحر و بر دران مکان فیش پرور اساس  
شهری انداختند مشتمل بر منازل و مساکن بسیار و اسواق و دکا کین بشمار و اطرافش مشحون به بساطین جنت  
آثار و اشجار طوبی کردار عماراتی در لطافت و ارتفاع چون فلک دوار و متارلی در هوا بر صفا مانند  
جنت الماری دارالقرار ابرار.

شهری چو بهشت در نکوبی  
چون باغ ارم بشماره روئی

بالجمله در اندک روزی بپیم اعتماد آن خسرو فلک احتشام شهری که در جمعیت مصر جامع دورانش

توان گفت صورت اتمام یافت معموری آن بلده طایفه بعدی رسید که در معموره ربع مسکون نظیر آن دیده دوران ندیده و از یرتو التفات حضرت سلیمانی که بانی آن ثانی بیت المعمور و عزت افزای رضوان و حور اطیفة بلده طایفه و رب فغور بمسامع نزدیک و دور رسیده طراوتش کرد تغییر و تشویر بر ارتنگ عالی و نگار خانه چین نشانده و فردوس برین را در خوی خجسته نشانده چون بمسامع قدسی جوامع شهریار فریدون تبار رسیده بود که وجه تسمیه شهر احمد آباد کجرات که از مستحذات سلطان مغفور و مبرور سلطان احمد کجرات است که اسم پادشاه و وزیر کفایت دستگاه و قاضی شریعت پناه احمد بوده و از اتفاقات حسنه این صورت در بنای شهر جنت مفا احمد نگر نیز تحقیق پذیرفته بود چه اسم همایون حضرت شهریار احمد بود و مسند عالی ملک نصیر الملک کجراتی که وزیر مشیر کافی تدبیر آن خسرو خورشید سریر بود احمد نام داشت و قاضی معسکر ظفر اثر نیز باحمد موسوم بود پناه علی ذالک نام آن بلده طایفه باحمد نگر مقرر شد.

### ذکر فتح قلعه دولت آباد بنائید حضرت خالق العباد

سابقا سمت گذارش یافت که رای جهان آرای شهریار سپهر اقتدار بران قرار گرفته بود که هر سال سیاه نصرت پناه ولایت دولت آباد و نواحی آن موضع و بلاد را تاراج نموده آتش نهب و غارت دران ولایت زبند و جمیع غلات و ارتفاعات ایشان را بحوزة صرف درآورده آنچه قابل نقل و تحویل باشد ازان ولایت نقل نمایند و باقی را با آتش خشم و غضب سوخته بگذرانند که اهل حصار جهت اخذ قوت لاموت بکدانه غله بقلعه در آورند لاجرم بر حکم قرار داد هر ساله وقت رسیدن غله و حصاد فوجی از سیاه ظفر پناه بیک ناگاه بران ولایت ناخشن آورده آنچه می یافتند بغارت می بردند و آتش در اماکن و مساکن رعایا و متوطنین آن سر زمین زده دود فنا ازان بر می آوردند و مصادوقه عالیها و سافلها صورت حال عمارات و منازل آن محال می آمد.

همه بوم بدخواه بیدادگر شد از مدمه قهر زیر و زبر  
همه گشت شد طعمه چار یای نمائد اندران هرز چیزی بجای

چون چند سال برین منوال استمرار یافت اکثر رعایا و زیر دستان آنولایت از قوت و تنگی معیشت و سطوت سیاه مریض صولت نیک به تنگ آمده هر روز جمعی بهمایت توفیق سلوک طریق صلاح و سداد و منهج صواب و رشاد از قلعه میگریختند و بدست نظم در قراک بندگان حضرت سلیمانی می آویختند و پناه بدرگاه عرض اشتباه آورده در ظل رافت و مرحمت آن خورشید برج سلطنت و گوهر درج خلافت از نوائب و شدائد هرفه و آسوده میگردیدند

بدرگاه شه هر که برد التبحا همه کام او شد بخوبی روا

و برخی ازان کمران که از سعادت حفاظت بهره نداشتند روی از بخت و دولت برگمانته التبحا بدرگاه خلافت پناه لیاورند از سر سر قهر جهانسور شهریار کفر بردند تا کار بر محصورین حصار بغایت دشوار گشته اهل بغی و طغیان را کار بجان و کارد باستخوان رسید لاجرم اصحاب نفاق باثاق نزد سر دفتر ارباب شفاق و زرق ملک شرق رفته عرض نمودند که بر همگان روشن و مبرهن است که

امروز وارث ملک دکن و زبند تخت سلاطین دوده بهمن بغیر ازان شهریار صف شکن نیست صولت و سطوت سیاه ظفر پناهی خلقه اطاعت و بندگی در گوش مهر و ماه افکنده سر سر خشم جهانسوزش بشاد حیات ارباب فساد و عناد را از بیخ و بن برکنده از اول طغولیت تا حال که خورشید بی زوال دولت و اقبالش بذوره کمال رسیده آسیب عین الکمال پیرامن ساحت عزت و جلالت رسیده غبار سناگر نصرت شعارش بهرجا رسیده خصم بدسگال مجال جدال و قوت قتال در هرات خیال ندیده.

شهباز موکب منصورش از دور شکست آورد بخصم از همت فغور

و حکما گفته اند عاقل آنست که در فائحه هر کار نظر بر خاتمه آن اندازد و قبل از نشانیدن نهال نمر و مال آنرا ملحوظ سازد تا از کرده پیشینانی و از گفته پیریشانی نکند چه آن پیریشانی و پیشینانی را بهر شانات اعدا و ملائت احیا نتیجه نخواهد بود اولی آنست که بجسم حزم و عاقبت اندیشی نظر بر وخامت عاقبت این مخالفت انداخته بساط منازعت و مخاصمت در نوردی و کرد مخالفت نکردی تا جان و خان و مان خویشین و فرزندان و زن و خویش و تبار خود را با جمیع اهل حصار سیامت کرده باشی و در روز جزا و بازخواست بسبب این مخالفت معائب و مغایب نه باشی چه بزرگان گفته اند عاقل آن کیست که از اظهار مخالفت قوی تر از خود بر حذر باشد و با بزرگتر از خویش بمنازعت پیش نیاید و ایله ترین مردمان آنست که قتنه خفته را بیدار کند و مهمی که بصلح و ملائمت صورت پذیرد بچنگ و خشنوت پیش گیرد.

پشاهی که شاهان روی زمین سیرنده شاهی و تاج و نگین  
چو رستم دوسد بر دیوار اوست کمر بسته از جان هوا دار اوست  
فریدون و جمشید و خاقان چین بدرگاه او بنده کترین  
نیاشد ترا مصلحت دلاوری همان به که سر سوی ره آوری  
به بشتی قلعه مشو جنگجوی که کرد زخون کوه و هامون چو جوی

اما چون فنا برده غفلت بر دیده بصیرت ملک شرق فروخته بود و در بحر غوایت غرق گشته کوکب دولتش متوجه افول و غروب نکبت شده سخن تا صحن مشفق را بسع قبول و رضا اسفا نموده ابواب ملائمت و مصلحت نکشود.

نصیحت نخواهد شنید آنکه هست زجام می عشوه دهر هست  
ز بوی گل آنکی شود خود منام که نبود دعاغش برنج از زکام  
به بی دیده نتوان نمودن چراغ که جز دیده را میل نبود به باغ

در خلال این احوال و در اثثنای این منازعه و جدال هادم اللذات که عادم الامال است دو اسیر بر سر ملک شرق که خبر از شر فرق نمی نمود ناخته کوکب عرش را بچاه غرب انداخت و از ساحل حیات در غرقاب معات مسکن ساخت.



کسی که دامن اقبال شاه داد از دست  
هر آنکه کرد خلاف خدا شود مقهور  
ز سر برآمد و از پا درآمد اینست سزااست  
خلاف سایه حق نیز چون خلاف خداست

الفه بعد از فوت ملک شرق اهل قلعه دولت آباد از غنی و فقیر و کبیر و برنا و پیر  
با کلید حصار متوجه درگاه شهریار مؤید کامکار گشته از خاک درگاه عرش اشتباه گیتیای دولت و سرمایه  
سعادت حاصل ساخته کلید قلعه تسلیم نموده و زبان افتخار با غنظار و استغفار کنوده از روی عجز و انکسار  
از سطوت سپاه نصرت شعار امان جستند.

چو چاره بند شهری و لشکری گرفتند زنهار و خواهرشکری  
هراسان بدرگاه شاه آمدند ننگ گستر و عذر خواه آمدند

مراحم شاهانه و مکرم خسروانه بزال عفو و اغماش غبار ذلت و ملال از چهره حال آن گروه  
ستوده مال شسته قلم مغفرت بر جراند جراثیم آن قوم نادم کشید و قلعه دولت آباد مثل سایر قلاع و بلاد  
بجوژه تصرف بندگان شهریار گیتی ستان درآمده ضبط و ربط آن یکی از معتمدان دولت قاهره  
مقرر گردید.

### ذکر بنای قلعه احمدنگر حرسها الله عن الوهن و الخطر

بعد از فتح قلعه دولت آباد بیمن نائید خالق عباد و بلاد معمار همت شهریار با دین و داد  
در دارالسلطنة احمد نگر که از مستجدات آن خسرو فریدون سیر بود عزیمت ساختن حصاری فرمود لاجرم  
مهندسان صاحب هنر و معماران ماهر دانشور در ساعتی خجسته و طالعی شائسته آنحصار فلک آثار را طرح  
انداختند عمل و پیشکاران و سنگ ترانسان چابک دست که هر یک سر آمد کشوری و یگانه اقلیمی بودند  
باعتقال امر بر داخته دقایق حذاقت و مهارت در تشبیه ارکان و تولید بنیان آن بظهور رسانیدند تا در  
اندک زمان از مبامن الطاف همایون بروج عالیش چون مساعد قدربانی بمحاذات ابوان کیوان رسیده  
ارتفاع جداری از فلک ثابت و مبار در گذشت.

چو عهد عاشقان محکم حصاری بلد از سد سکندر یادگاری

پیرامنش پیخندق عمیقی چون چاه و یل متانت یافته و از غایت ژرفی ماهی زمین بآب آن میل  
نموده از پهنای خندقی سرین فلک را قوت گذشتن نه و طیور را بر کنگره سودش بر تقدیر امکان  
وصول از تندی و تیزی مکان قدرت نشستن نه.

فلک مثال حصاری که سد اسکندر  
بناستی ز بلندی که عقاب نتوانست  
در عینکی بطریقی که منجبتی سیه  
بندی به نسبت او هیچ عتکوت نزار  
کنند فکر فکندن بطرف بام حصار  
بستک حادثه گامش نکتدی از دیوار

خاک ریز آن حصار را از بن خندق نادای<sup>۱</sup> نخستین دیوار بنوعی تند و تیز ساخته و پراخته  
بودند که انسان را مطلقا سمود بران متصور نبود بلکه طیور را عبور بران مقدور نه.

بر فراز باره او یاسیان در تیره شب ماه را چون چشم ماهی دیدی از سوی هفاک  
ور نشستی فی الدنل بر سطح دیوارش مکی بایش از ترمی بلغریدی و افتادی بخاک

درون حصار مشتمل بر منازل و عمارات بسیار و بساتین مشحون با شجار و انمار جنت آثار و گلزارش  
متمم اقسام ربا حین و از هزار منظره راه منفش و قصور دلکش بسقف مقرنس و طاق مقوس تزئین یافته  
و جدار قنیش آثار ملون و مشبک چون آئینه خانه فلک اطلس بر رخ و زرد آراشته و بفرشهای فیروزه  
و لاجورد پیراسته سرایش نمونه ریاض نعیم و حوض و آبگیرش نسخه از حیاض کوثر و نسیم.

هواش بساط افکن بیغمی زمیشت طراوت ده خرمی  
لالب ز اسباب عشرت چنان که آئینه از عکس سپین نتان  
گلش مشک سارا و آتش کلاب خوشا در چنین جا و فصل شباب

بالجمله بعد از اتمام و استحکام آنحصار فلک انتظام شهریار سپهر احتشام آن شهر جنت شعار را  
مرکز دولت پاندار و مستقر سریر سلطنت نریا آثار ساخته دران کورت بتالیذ حی لایموت وحل اقامت  
انداخت و همچنین مرکز دولت و مستقر سریر خلافت این دودمان سلطنت بنیان بود تا اکنون که تخت  
سلطنت و تاج شهریری از فرط طلع آفتاب اشراق خسرو آفاق و شامشاه علی الاطلاق مالک الملک بالادث  
والاستحقاق خدایگان جهان واسطه امن و امان باعث نظام دوران سلیمان زمان و فرمان فرمای انس و جان  
صاحب قران کامران.

مغیث سلاطین بداد و دعش سکندر مقامات دارا منش  
شهنشاه ابونصر نصرت قرین ملاذ سلاطین ردی زمین  
جهان پادشاهی که گردون پیر ندید و نبیند هر اورا نظیر  
خدیبوی که تا او نشد کامران نشد فانی معنی صاحب قران  
بدولت فرازنده کاخ شرع بگوهر فروزنده اصل و قرع  
بنیروی عدلش قوی پشت دین بهمدش حرم گشته روی زمین  
فلک راهمین بود مقصود و کام کزو ملت و ملک باید نظام  
در امش اشارت بدین نیز هست لقب بی گمان ز آسمان نازل است

از نهم طاق و رواق این سپهر براق در گذشته مستقر سریر سلطنت و جهانبانی و مرکز رایت دولت  
و کشور ستانی این فردوس ثانی و بهشت جاودانی ست رجا رانی و امل صادقت که تا در معموره کون و فساد

رسم اساس و بنیاد قلاع باقی باشد و در مدن و اعمار درم و دینار بنام شهریاران نامدار سکه نمایند و خطیبان  
جمع مسکون بر منابر خطبه را موشج بالقاب همایون سلاطین فلک جناب سازند دولت این پادشاه کیتی ستان  
و سلطنت این صاحب قرآن کامران از سمت تبدل و انتقال و وسعت زوال و اختلال مصون و محبوس بوده  
این شهر خلد تزلزل فرودس آئین که رشک نگارخانه چین و غیرت افزای خلد برین است شام نشین این قدوه  
سلاطین و ملجاء خواقین روی زمین باد.

خدایا ز آسیب عین الکمال	نگه دار این شاه را لایزال
دلش را ده از انس با خویش فر	بعدش بیار همه خنک و فر
بماند فرمان ده انس و جان	فزون ز آنچه عادت شمارد جهان

ذکر توجیه حضرت سلجانی با سپاه منصور بعونت محمود شاه برهان پور و شاربیت محمود شاه  
گجراتی و بیان مآل آنحال

داریان اخبار شهریاران اقطاع و اعمار چنین روایت فرموده اند که در ایام دولت و عهد سلطنت  
سلطان جهان احمد شاه بحری نعمده الله بفرمانه و جعل مکه فی فرادیس جنبه عادل شاه که والی برهان پور  
و حوالی بود بجوار رحمت ملک غفور واصل گشته یرش محمود شاه بحکم وصیت پدر والی عهد گردید  
و دران زمان فرمان فرمای کشور گجرات و سواحل سومنات سلطان محمود بیکره بود که بمحمود بیکری نیز  
مشهور و معروفست و چون بجهت قرب جوار و قلت اعوان و اصار بیوسته حکام دیار برهان پور بسلاطین زمین  
گجرات ملامت و فردوسی میمودند درینوقت سلطان محمود گجراتی که بنخوت جاه و غرور و شوکت موفور  
سپاه مغرور بود از راه عدالت و انصاف دور.

همچو طبع معتدی مناع خیر	همچو نفس ظالم اماره سر
بی سبب با اهل تقوی جنگجو	بی گنه بر فضل و معنی کینه ور

چون استماع نمود که حاکم برهان پور خویشان را محمود شاه بی بعد از غیرت این چون  
زلف پریرویان جبین آشفته و پریشان گردیده بر خویشان به پیچید لاجرم امرا و اعیان سپاه خویش را پیش  
طلبیده درین باب از رای ایشان مصلحت جست گفت برهان پوری را چه برای آن که با بندگان ما در اسم  
و لقب شرکت نماید یا در مقام برابری درآید.

بختید و گفت اندران ز هر خند	که افسوس بر کار چرخ بلند
به تندی بسی داستان یاد کرد	کز آن شد یوشنده را روی زرد
هر آن جو که با زر بود هم عیار	بشرخ زر آوندش اندر شعلو
چو کنجشک بنبجه زند ما عقاب	بقتد سر خویش دارد متاب
بر آرمش از دعوی همسری	کر این مایه دارد کند سروی

اگر باز گردد به پیشینه راه	برد روز روشن نکرده سیاه
و گری گشتی آرد بدریای من	سری بیند افتاده در پای من
ازان ابر عاصی چنان دیزم آب	که نارد دگر دست با آفتاب

در خلال این احوال برادران محمود شاه برهانپور مکاتب بسططان گجرات فرستاده اظهار اطاعت  
و انقیاد نمودند و بمهرود و موافق موکد ساختند که چون رایات سلطانی حوالی ولایت مارا از یرنو  
خویش نورانی سازد قلعه سپهر نظیر آسیر را بی ارتکاب جنگ و استعمال تیر و شمشیر بشصرف گدازکنان  
سلطان تریا سربر دهیم سلطان محمود مغرور ازین مراسلات مسرور گشته با لشکری بیشتر از قلع  
معلی در حرکت آمده متوجه ولایت آسیر و برهانپور گردید محمود شاه چون از توجه سلطان محمود  
با سپاه نا محدود آگاه گشت هراس بیتیای برد استیلا یافته طاقت مقاومت لشکر گجرات در حوصله قوت  
و قدرت ندید لاجرم دست توسل و نظلم بمرده الوقای حمایت و عنایت شهریار کشور گشا زده مکتوبی  
مشمول بر استغاثه و استدعا بپایه سریر تریا آثار فرستاد و از تمدی و بیداد آن سر دفتر ارباب عناد ابواب شکوه  
و شکایت گشاده استدعا ب توجه موکب گیتی گشا بقلم عجز بر صفحه انکسار و افتقار املا نموده.

تا حشر منکشف نشود آفتاب اگر آید بزر سایه عدلی بزمینار

شهریار سپهر اقتدار که همگی همت علیا نهیت بر معاونت اولیاء دولت و قلع و قمع اعداء حضرت  
مغفور میداشت و خاطر ملکوت ناظر بر ارتفاع رایت بر ارتفاع بنی نوع انسان میگذاشت و مضمون صدق  
مقرون این منظوم را مطلق نظر کیمیا اثر ساخته بیوسته بمعانیت ضعفا که انجا بدان آستان خلافت  
آستان نمودند می برداخت.

نکو کار هرگز نیاید بدش	تورزد کسی بد که نیک افتدش
کسی زین میان گوی دولت ربود	که در بند آسایش خلق بود

بالجمله چون رای جهان آرای اشرف همایون بر مضمون مکتوب محمود شاه مطلع گشت  
بی استصواب مستند عالی ملک نصیر الملک گجراتی که مبادا بواسطه رابطه اصلی توجیه آسوب را  
صواب نداند رایت عزیمت جهانگیری بی تعلل و تاخیر بفلک انیر رسانیده با سپاه منصور بجانب برهانپور  
نهضت فرمود.

بفرید کوس و بجوشید دشت	خروش سپاه از فلک بر گزشت
ز بس جوش لشکر به بیراه و راه	بسط زمین تنگ شد بر سپاه
به پیش سپاه اندران کوس و بیل	زمین شد بگردار دریای نیل

چون ملک نصیر الملک که سحاب فیض حکمت بر ریاض طبیعتش باریده بود بر آفتاب فراست  
و دراست بر گزار خاطرش تابیده.

خردهمندی ایمنی کار دانی ز روی تجربه بسیار دانی



بر عزیمت حضرت سلیمانی اطلاع یافت هر چند بدلیل معقول فساد این نزاع و عناد بعضی شهریار یا دین و هاد رسانید وای عالم آرا مطلقا سخنان او را بسمع رضا اسفا فرموده عزیمت خویش را باعضا رسانید بالجمله بعد از طی منازل و مراحل ظاهر شهر برهان پور مخیم عسا کر منصور گردید اما مسند عالی بیوسته در اندیشه اطفا نایره این منازعت می بود و همیشه در دفع و دفع آن فتنه تدبیر و تامل مینمود که بچه حيله بساط این مخاصمت و منازعت را در نوردد و تا اهری که متضمن تخریب بلاد و تعدیب عباد است صادر نکرد چه سیاه مخالف در کثرت و شوکت مضایف عسا کر نصرت شمار بود نصرت و هزیمت منوط و مربوط بشیت قادر مختار مبادا عباداً بالله چشم زخمی روی نماید که تلافی و تدارک آن از قدرت و مکتب انسان افزون باشد آخر الامر بخاطر خطیرش خطور نموده که از روی مصلحت ابواب مراسلات باهل کجرات که در خدمت سلطان محمود بنزید تقرب مختار بودند مفتوح سازد و زلال صانع بر نایره آن تراغ که باشتغال درآمد افتاد شاید باین وسیله آتش منازعت و مجاریه که ملتهب گشته اهل و اتفاق پذیرد بشترین مکتوبی بیکی از آشنایان که در خدمت سلطان محرم بود در قلم آورد که هر چند بنده بر حکم مشیت و تقدیر رب قدیر در ملازمت این ستم سلطنت سپهر نظیر بر می برد اما چون مولد و منشاء بنده ولایت کجرات است یتیمای کل شد بر رجع الی اصله - چنان سلطان محمود را مهمل نگذاشته در هر باب طریقۀ دولخواهی و خیر اندیش رعایت می نماید و آنچه بخاطر فتنه میرسد بعرض آن مبادرت میورزد عجب از وقور عقل و کمال عاقبت اندیشی ایشان که در زمره دولخواهان و مخصوصان سلطان انظام دارند و تجویز نموده و می نمایند که سلطان بجسته امور جزئی به نفس نفیس مرتکب چنین مهم شاقه میگردد و با محمود شاه برهانپور که در مرتبه برابر امراء سلطانیست در مقام مقابله و مقاتله درمی آید علی الخصوص در بنوقت که این شیر بیشه دکن با سیاه مرد افکن صف شکن بمعاونت و مظالم برهان پوری کمر بسته و با فوجی از دلیران خون آشام بهرام انتقام در ظاهر برهان پور نشسته گویا شما بر حقیقت لشکر دکن مطلع نیستید سیاه کینه خوار دکن از مردن و کشتن مطلقا خوف و هراس ندارند بلکه معرکه رزم را هنگامه رزم می شمارند بر همکنان روشن است که در روز رزم و پیکار فتح و نصرت منوط و مربوط بشیت آفریدگار لیل و نهار است نه بکثرت و عدت اعوان و انصار بر حکم کم من فتنه قلیله غلبت فتنه کثیره باذن الله تعالی بدیده حزم و عاقبت اندیشی مال این جدال و قتال را ملاحظه نمایند.

من آنچه شرط بلاغ است با تو میگویم  
تو خواه از سختم پندگیر خواه ملال

بر تقدیری که نصرت نصیب شما باشد مردم عالم گویند که سلطان محمود با سیاه نا معدود و جنود یا معدود بر اندک مردمی غلبه نمود و اگر احیاناً این قضیه نقیض مطلوب شما نتیجه دهد این بی ناموسی دران سلسله تا افراض دور زمان باقی خواهد بود.

مکن تکیه بر زور بازوی خویش  
لکه دار وزن ترا زوی خویش

والسلام. قبل از رسیدن مکتوب بلاغت اسلوب وزیر آسف صفات سیاه کجرات از اتفاقات حسنه که بخت و دولت و فتح و نصرت کشایه ازان است بر حکم الحرب خدعة تدبیری که موجب تشویب

دشمنان بود در خاطر خطیر شهریار روشن ضمیر خطور فرمود تفصیل این اجمال آنکه شهریار نامگر بحر اوال قیل یالی را در خیمه طلب فرموده امر نمود که باردوی سلطان محمود رفته یا قیل یالی که بمحافظت قیل بحر یالی که از جمله اقبال پادشاه کجرات بمهرت و سلامت مستثنی بود هیچکی بر مثال بیستون بر چهار ستون یاندا قرار یافته سری بر عیث گشاید دوار که ازدهای خلق ادبار بران وطن سازد.

بیکر بره کوه از جاموین	بیستوی روان بیچار ستون
تند حصنی حصار او آهن	زخم دندان او حصار افکن
چون فلک یلکون راه برآه	سرمه سوده گشت زسنگ سیاه
بر سر شوش از انب و فراز	ازدهای دهن کشت انداز

طرح درستی اندازد و بعد از اتمام و استحکام بنای محبت و اساس صداقت ازو در خواهد و یفریب غارت آن بی درایت را تطبیع نماید تا در جوف لیل مظلمی که شاه و سیاه در خیمه و خوابگاه خویش فارغ الیل باستراحت اشتغال داشته باشند و سیاه غفلت انگیز خواب بر عبود ارباب الباب غلبه کرده رنجیر آن قیل فلک نظیر را کشته در میان سیاه افتاده آتوب دران لشکر اندازد و ما بغراغت دست بتاواج و غارت بکشایم و آنچه بدست افتد باهم تقسیم نائیم و جمعی از پیاده های سیاه ظفر پناه از یان کاری و تفنگ اندازی نیز همراه قیل یان مقرر فرمود که چون بحوالی اردوی خصم رسند پیاده ها توقف نموده منتظر غوغا و شورش سیاه باشند هرگاه افعان سیاه بگوش ایشان رسد از اطراف اردو بان و تفنگ بجای سیاه بد خواه روان سازند و بغیر و افغان خوف و هراس در دل دشمنان اندازند بالجمله تدبیر شهریار فلک سریر موافق تقدیر رب قدیر افتاد قیل یان با پیاده ها بر حسب فرموده سلطان جهان بجای سیاه دشمنان روان گشتند و در حوالی اردوی خصم پیاده ها منتظر وعده قیل یان نشستند قیل یان محمود خود را بقیل یان سلطان محمود رسانیده با او خوشی و محبت در پیوست تا رابطه اتمام بر حسب امرام استحکام بربرگشت آنکه سخنان از مقصود خویش دومیان انداخته باطایف الحیل قیل یان سلطان را با خود همداستان ساخت و در شب تاری که ظلمت از دل کفار و کور قیاس نمونه بود و کوه رنگی در جنب آن سیاهی عقید مینمود غوغا گشتی روز حشر سیاه پویش شده و شام هجران قرین صبح محشر گشته.

شبی هول بختنده تر از بلا	سبه رو از از روزگار گدا
شبی در فرازی چو درو قتل	پراخت دهی چون قیامت لیل
زبس ظلمت از یرتو خود چراغ	ز تاریکی دیده جستی سراغ
سیاهی بجدی که مانند قبر	شدی آبرو رخسار عافی الصیر
ز بس هول شب اشلتم کرده بود	ره خواب را دیده کم کرده بود

ازجمله اصل

۱. یان را به پند لغات بگویند که آن شکلیست از آفرین بهت موتک هوای که آشنایان مبارک از باروت مایوسانه چون آتش دران میزند لشکری را از بسازد و مرده و مرکب را بر روی یکدیگر می اندازد. ۱۴



برشتی بدان گونه دعای شد که نظاره با دیده نا ساز شد

قیله بان بجزی سال سلاسل و اغلال از دست و پای آن قیل فلک مثال کشاده آن غریب  
نهاد واد در میان اردو سر داد و قیل جوشان و خروشان چون ازدهای در میان سپاه گجرات افتاده  
غلقله و فریاد از نهاد ارباب عناد و قناد برآمد و بهرسو که آن کوه فولاد رو می نهاد دمار از  
روزگار صفار و گبار برآورده صدمه و صلابتش از سرسر نمود و عاد خیر میداد.

ز افغان شده گوش آزرده دل فغان گشته آذوری لب منتفل  
بریده طمع دل ز امن و آسایش هوس منحصر گشته در هرک جان  
فراغت سراسیمه هر سو دوید بجز قالب گشته جای تدبیر

چون از هر گوشه فغان باوج آسمان رسید پیادهای که گوش بجوش و خروش داشتند از  
اطراف اردو دست به بان کشاده از هر طرف فغان گیر و دار بارج فلک دوار رسانیدند چون سپاه  
گجرات از هر جانب ایواب بلا کشاده دیدند و از هر طرف آواز رسیدن بحری شنیدند بقیع نمودند که  
شهریار کامکار درین شب تار شبخون آورده چون روی سبزه و آویز بهیچ وجه ندیدند لاجرم وادی  
گریز گزیده شاه و سپاه خیمه و خرگاه را گذاشته اعلام انبازم برافراشتند و تا قریب پنج گز در هیچ  
مقام توقف جائز نداشتند روز دیگر جاسوسان خبر مسرت اثر انبازم سپاه مخالفان نگهیدند سر بشهریار  
بحر و بر رسانیدند حضرت شهریار بی چون عنایت و تأیید حضرت باری کوچ فرموده در همان منزل که  
سلطان محمود مقام نموده بود بسعادت و اقبال نزول اجلال فرمود.

کارها راست کند عاقل کامل بسخن که بعد لشکر جبار میسر نشود

اما سلطان محمود چون استماع نمود که فرار و اضطراب سپاهش را سببی که موجب آن  
غار باشد نبود از آن حرکت بی وقت بسیار خجل و شرمسار گشته از آن افعال ملال و کلالش افزود مقارن  
این حال مکتوب مسند عالی نصیرالملک بگجراتیان رسیده بنظر سلطان رسانیدند چون سلطان از آمدن  
خوش نادم و پشیمان بود قول نصیرالملک را تصدیق نموده فرمود که آنچه نوشته بیان واقع است باو  
بنویسید که تو صاحب خویش را برگردان تا ما نیز راه ولایت خود پیش گیریم گجراتیان مضمون کلام سلطان  
را بنصیرالملک رسانیده نصیرالملک آنرا بنظر کیمیا اثر شهریار بحر و بر در آورده شهریار کیتی ستان  
به زبان الهام بیان گذراند که تا محمود گجراتی متوجه ولایت خویش نکرد ما راه ولایت خود پیش  
نگیریم چه مردم عالم این حرکت را برزبونی حمل خواهند نمود و این معاونت بر عجز ما دال خواهد  
بود القه درین باب از جانبین سخنان بنور دراز کشیده عاقبت مسند عالی بهر دم گجرات نوشت که  
غرض من اصلاح ذات البین است نه احداث فتنه و شین انسب آنست که شما کوچ کرده دو منزل  
بجانب ابدو روان شوید تا ما نیز کوچ کنیم و دو منزل بجانب ولایت عمادالملک برویم بعد از آن  
هرکدام راه مسکن و مقام خویش پیش گیریم از جانبین بعد از قیل و قال بهمین قرار داده اول لشکر

گجرات کوچ نموده بسوی ابدو روان گشت بعد از آن اردوی سلطان کیتی ستان توج نموده بجانب ولایت  
عماد الملک در حرکت آمده از آن جا عنان بکران کیتی ستان بصوب مستقر سریر سلطنت معطوف داشت  
بالجمله شاه محمود برهان پوری بیمن مظاهر و معاونت حضرت سلیمانی سلطان احمد بحری از جنگ اعادی  
خلاص گشته در ولایت خود باستقلال تمام بر سریر جاده و جلال متمکن گردید و بقیه عمر رهین منت  
شهریار صرت قرین بوده اوامر و نواهی آن حضرت را تقدم اطاعت و انقیاد تلقی میفرمود بعد از آن که  
پادشاه جمعی از حضرت برهان نظام شاه انار الله برهانه بر سریر جهانگیری متمکن گشته باقوای عماد الملک هیانه  
آن خسرو فریدون سنات و سلطان بهادر گجرات منازعه روی نمود محمود شاه برهان پوری بر حکم  
حق گذاری احسانی که حضرت جنت آشیانی را بر ذمه او ثابت بود اساس آن مخالفت و منازعت  
سمعی جیل آن حقیقت شناس بموافقت و مصادقت تبدیل یافت چنانچه عنقریب در ضمن احوال پادشاه دریا  
حوال مشتری جمال برهان نظام شاه رقم زده کلک صنایع نگار بدائع آثار خواهد گردید انشاء الله وحده العزیز.

ذکر وفات دستور آصف صفات مسند عالی ملک نصیرالملک گجراتی و تقویض مسند وزارت  
بیان چندو که از ملازمان قدیم سلطان ممالک ستان بود

بعد ازین وقایع باهر مدعی صنایع و بدائع مسند عالی ملک نصیرالملک را که وزیر صافی ضمیر  
کافی تدبیر بود و در نظام امور ملک و ملت و کفایت مهام دین و دولت رای دورین کفایت آیش چون  
عمل نظام الملک ماضی بی نظیر واقعه ناگزیر پیش آمده مسند وزارت را پذیرد نموده بجوار رحمت غفور و  
ودود انتقال فرمود بلی اوش جان فرای جهان بی شی جان گزای نیست و کل گزارش بی خار جفا نه.

زین بی وفا جهان مطلب راحتی که هست شهیدش قرین زهر و گلش همشین خار

شهریار سپهر اقتدار را از فوت آن دستور کفایت شمار ناست بسیار روی نموده بغایت محزون و  
مغموم گردید و چون وفق و تقی امور جمہور بی وجود دستوری که باطنش باستان کفایت و فراست مشحون  
باشد و ظواهرش بانواع صلاح و برهیزکاری مقرون نمیشی پذیر نبود لاجرم بیان چندو را که از جمله بشدگان  
عتبہ علیاء شهریار بیست تقدم و سبق خدمتکاری ممتاز و مستثنی بود عقل و دانشی بر کمال و کفایت و  
سخاوتی در حد اعتدال داشت جهت مسند وزارت اختیار فرموده بخطاب مستطاب مکمل خانی مخاطب  
ساخته بشرفات خسروانه و عواطف یادشمارانه اختصاص بخشید و نظام امور ملک و ملت و انتظام احوال  
سپاه و رعیت را برای سواب نمای او که هر آینه متضمن صلاح بلاد و عباد بود تفویض فرمود.

تا نصیرد یکی بشا کاسی دیگری شاد حکام نشیند

بعضی از مورخین چنین نقل نموده اند که سلطان ممالک ستان قبل از فوت وزیر آصف  
نشان بدار چنان خرامید بلکه نصیرالملک باعث زوال دولت آن خویشد فلک سلطنت و اقبال گردید چه  
روایت میکنند که وزیر هم قاتل درمیان نیز بخورده آن صاحب قلع و سریر داد و بعد از انتقال شهریار



فریدون خصال وزیر نكوهیده مآل بجزا و سزای اعمال خویش رسید اما قول اول بصحت اقربست والله تعالی اعلم بحقیقة الحال و الیه المبدء و المال.

ذکر واقعه هائله پادشاه جمجاه فلک بارگاه سلطان احمد شاه نور الله مضجعه و مثواه

قال الله تبارک و تعالی انما كنتم بذرکم الموت و لو كنتم فی بروج متینة - محصل این كلام صدق انتظام آنست كه سهام جوشن گزار اجل و سیاه جان شكار آفا و قدر را هیچ مانعی و دافعی نیست و درین راه بر خوف و خطر جوان و پیر و فقیر و امیر بکیست هیچ آفریده را در دنیا اقتداح افراح و جام مرام مهنا و مهیا نكشته كه عاقبت بشوایب نواب كدورت نپذیرفته باشد خیر دنیا مخلوط است بشر واقع او مترج بضر با هر عشرتی عسری و قرین هر راحتی محتنی با هر حیاتی معانی لازم غیر مفارق است - هیچ روشن دلی درین عالم روز شادی ندید بی شب غم

و از نظایر این اقوال صورت حال شهریار بیسمال و سلیمان فریدون خصال سلطان احمد بحری است كه چون مدت نوزده سال و چار ماه و بقولی دوازده سال علی اختلاف الاقوال بر سریر جاد و جلال بلوازم امور سلطنت و اقبال و مراسم جهاد و قتال اشتغال نموده اكثر قلاع و بلاد ممالك دكن بیمن سعی و اجتهاد آن شهریار زمن از دست عیده اوتان و ارباب قتن بضر تیغ مردافكن دلیران صف شکن بجزوه تصرف و تسخیر آن خسرو فلک سریر درآمد و كشتی و كشتی و معابد كفره لعین و مشركان بی دین از بیخ و بنیاد برافكاد آخر ایام عمر و روزگار حیانش سرآمده علامات فوات و ممات از چهره حالش ظاهر گشت و ضعف و بیماری سبب بر ذات قدسی صفاتش طاری شد امرا و ارکان دولت و اعیان حضرت بتخصیص مكمل خان را بیم آن بود كه از هجوم عموم و غموم طائر روح از قالب بدن مفارقت گیرند و از حق تعالی بعد زاری مرگ خویش استعنا مینمود تا آن فرازنده ایوان جهانی را در بستر ضعف و ناتوانی نه بیند -

از بیم تكسیر جهان می لرزد و ز لفظ علالتش زبان می لرزد  
او جان جهان بود و دران حال از خوف بر جانش دو صد هزار جان می لرزد

هر چند اطباء حاذق در اسلاح مزاج و هاج آن صاحب تخت و تاج بفعالیات موافق نهایت حدائق و دقت مرعی داشتند سودی بران ترتیب پذیر نگشت و روز بروز ضعف بر قوی ظاهری و باطنی مستولی میگشت بلی -

ز جوی هر كه قضا باز است آب حیات ز جام خضر تبیند مگر خمار ممات

چون شهریار ملكی صفات لحظه بلعظه آثار ممات بر وجنات احوال خویش ظاهر تر می یافت لاجرم دل از سلطنت دنیای بیوفا برداشته شاهزاده جوان بخت كامگار نور حذقه شهرناری و نازه گل گستان سلطنت و بختیاری الموبد من عند الله ابو العطر برهان نظام شاه را كه دران آوان هفت مرحله

از عمر شریفش ملی شده بود طلب فرموده گوش هوش را بدر نصائح و لآلی موعظه گرانبار ساخته فرمود -

كه ای نور چشم پدر هوش دار سخنهای شنیده را گوش دار  
بهر صورتی كافتد از خیر و شر مشو غافل از ایزد داد گر  
بهر حالی از شادمانی و غم هزن جز بفرموده شرع دم  
بفتح از بری كار دولت ز پیش ز تائید حق دان نه از بغث خویش  
مكش خو بآشنای و ناز و نوش مراد از خدا دان و لیكن بكوش

بعد از ان امرا و اعیان را طلب داشته جمهور ایشان را بمبايعت شاهزاده منصور مامور فرموده بمقامت آن نو باور بوستان خلافت وصیت نمود مجموع امرا و ارکان دولت و اعیان حضرت و سایر سپاه و رعیت بمبايعت آن نور دیده سلطنت عبادت نموده بشرف بیعت مشرف گردیدند و زمین خدمت بلب عبودیت بوسیده بعضی رسانیدند -

نازیم فرمان شه را ذكر ز حكم مطاعش نه پیچیم سر  
ز ما تا نكرده جدا جان ما نباید خذل عهد و پیمان ما

چون پادشاه فلک بارگاه از شرائط وصیت و لوازم نصیحت پیرداخت داعی یا ابتها النفس المطمئنة ارجی الی ربك راضیه مرضیه را اجابت فرمود و آفتاب سپهر خلافت و جهانیان بمغرب و مغیب ان وعد الله حق اقول و غروب یافت -

شد آن لحظه هول قیامت عیان بگردون بر آرد نگر فغان  
شد از درد و غم چشمتا سیل بار چو باران كه بارد بوقت بهار  
فلک را ز پس ناله كر گشت كوش ز نوحه زمین و زمان در خروش  
پلاسی ز تار بلا ساختند مه و مهر در گردن انداختند

چه عجب كه زمین از شمار سوگواران و هوا از دود آه سرشكباران سیاه بود و بی نور ماه اوج عدلت و عالم آوایی در عقده خسوف كل شئی هالك افتاده بود چگونگی كشتی غاری نكشتی از فروغ جمعیت و حضور گردون بوقلمون گریبان صبح دریده بود و دامن شام در خون شفق كشیده و جهان كه از بلاس شب تاری در لباس سوگاری بود بجای خاک خاكش بر سر میریخت و رشته انتظام لیالی و ایام را از هم میگسیخت مشكل آن بود كه دران بلیه جان گداز جز صبر و شكیب كه بافت امیشت تدبیری نبود و بغیر از رشا بشتا كه نه بر وفق استرشاء خاطرها بود دستگیری روی نمی نمود بلی -

بهر کاری از نيك و بد چاره است بجز هرگ كش چاره ناید بدست  
چو رد می نكرده خدنگ قضا سیر نیست می بنده را جز رشا

امرا و سران سپاه با دبدبای پر خون و جامهای سیاه بشهجو و تكفین آن فخر سلاطین روی

زمین مشغول گشته چون گنجش در مقبره که از مستحذات آن خسرو قدسی صفات بر ظاهر شهر احدی تکر واقع و بیاغ رونه مشهور و فی الواقع رونه ایست از ریاض جنت کوئی در وصف آن بهشت روی زمین گفته شده

روحه ماء نهرها سلسال دوحه سبع طیرها موزون  
مدفون ساختند نور الله تعالی مضجعه و متوا و جمل الجنة مستغراً و ماواه

دریغ آن شهنشا هندوستان جم تاج بخش ممالک سنان  
دریغ آنکه دیگر نه بیند سپهر نظیرش در آئینه ماء و مهر

و وقوع این حادثه عظمی و حدوث این واقعه کبری در سنه احدى عشر و تسعمایه بود  
والله اعلم بالصواب

ذکر شمه از خصائل رضیه و فضائل مرضیه آن شهریار ملائک اطوار

فرخنده آثار علیه رحمة الله الملك المتعار

اگرچه فضائل آن شهریار عادل کامل زیاده از آنست که قلم متکین رقم از عهد حصر آن بر آید  
لیکن اقتدا بسنت مورخین سلف نموده بایراد فضیلتی چند که خاصه آن پادشاه سعادتمند بود تبرک و تبیین  
جسته مبادرت می نماید از جمله خصائل آن شهریار قدسی فضائل که متضمن عفت و صلاح و پرهیزکاری و  
فلاح است این بود که آن حضرت در وقت سواری در شهر و بازار هرگز بیمین و بیار التفات نمی فرمود  
یکی از ندما و مقریان روزی از سلطان سوال نمود که متشاه عدم التفات حضرت خداوندی باطراف و جهات  
معلوم بشدگان نیست آنحضرت بر زبان الهام بیان که ترجمان هموزات غیبی و سرایر لاریبی بود گذرانید که  
هنگام عبور موکب منصور از نزدیک و دور مردم بسیار از اثاث و ذکور بتماشا می آیند و بر در دیوار کوچه  
و بازار از دهام می نمایند نگریستن بسوی خلائق لامحاله مستلزم دیدن نامحرم که هر آینه موجب  
ناخوشنودی خالق است خواهد بود پس عدم التفات بسوی جهات بصلاح و سداد اقرب و بادشاهان دیندار را  
انطباق باشد

هزار آفرین از جهان آفرین بدان شاه با دانش و داد و دین

دیگر از خصائل متقیانه آن پادشاه فرزانه و یوسف زمانه آنست که ورع و تقوی آن پادشاه دین و  
دنیا بمرتبه بود که در اوایل ایام سلطنت و جهانبانی که هنوز آنحضرت در عتقوان عهد شباب و جوانی بود  
و دران هنگام و ایام هوای نفسانی و غلبان و قوای شهوانی نوع انسانی در طغیان می باشد آن شهریار  
بی نظیر و عدیل با لشکری مانند دریای نیل بزم تسخیر قلعه دروایل کبر جهاد و اجتهاد بسته از مستقر سریر  
سلطنت و خلافت حرکت فرمود بعد از طی مسافت سیاه منصور قلعه مذکور را چون تکیه خانم احاطه  
نموده بقوت بازوی شجاعت و جلالت مسخر ساختند از جمله اساری آن قلعه جاریه بدست سیاه نصرت پناه  
افتاد که ماه و خضارتی آتش رشک در خرمن خاوری انداخته و خورشید عذارش پرده تیشانش گردون را غرقه یل

غیرت ساخته بیاض رویش طلبه صبح صادق را مدد کرده و سواد هویش ساقه لشکر شام را مایه داده زلف  
بر خمش بر چم قامتش بوده و ابروی مقومش طغرای منصور جمالش نموده

شب افروزی چو مهتاب جوانی سه چشمی چو آب زندگانی  
دو شکر چون عقیق آب داده دو گیسو چون کمند تاب داده  
خمار آلوده چشم نیم بازش جهای نیم گشت نیم نازش

هستند عالی ملک نصیر الملک چون از حال آن بربروی حور لقا خبر یافت کسی بطلب آن  
شکر لب فرستاده آن آفتاب خاور را حاضر ساختند چون چشم هستند عالی بران غایت صنع لایزالی افتاد  
بر کمال قدرت آفریدگار لیل و نهار و قادر مختار تعالی تانه عن الاشیاء و الانظار تعجب نموده زبان بشکاک  
حمد و ثنا بکشاد که از قطره نطفه کثیف کمال صنع ذو الجلال چنین شکلی لطیف و صورتی شریف آفریده  
که دیده هیچ بیننده مثلش در جهان ندیده القه هستند عالی چون جمالی در غایت لطافت و زیبائی دید زمانی  
مستند در آئینه رخسارش واله و حیران گردید

به دل میدانش از دل بر گرفتند به می شبانش اندر بر گرفتند

با خود گفت که این شع شبتان خوبی جز حرم محترم شهریار عالم را جزاوار نیست در زمان  
بملازمت سلطان شافته معروض داشت که عتبه علیای حضرت خداوندی که حجر الاسود کعبه پادشاهست  
مسجود قیافه امم باد و جناب بارگاه آسمان خرگاهش که حرم بیت الامان شبتاهست مطاف طوائف بنی آدم  
تا فلک باید چو دانش در سرافرازی بیای تا جهان ماند چو دولت در جهان داری بمان

از جمله اساری که بشدگان عتبه علیا ازین قلعه سپهر آسا اسیر نموده اند جاریه است که بمزید  
حسن و جمال و غنچ و دلال سر آمده ماه رویان چین و خلخال است از اشعه انوار جمالش مهر انور در  
عقد کسوف و زوال است و بدر نور گستر از رشک عارض منورش بر شکل هلال

بنو خیزی چو سرو نیم رسته لب خندان چو درج نیم بسته  
نه آن رخ بلکه جان قوت و قوت نه آن لب بل تکدانی ز باقوت  
بچشمی قلب ترکش دریده بموی دجل خورستان خریده  
بیلا سرو بیش قامتش خم بحرقی از قیامت قامتش کم  
رخساری اندک بسزی میل کرده بهاری از کف خضر آب خورده  
نور گوئی رنگ سبزی گاه دیدن ز سبزی و تری خواهد چکیدن  
بلا سر شک دیوان جمالش اجل چاندان سلطان خیالش

آن سرو بوستان حسن و لطافت لبابت شبتان سلطنت و خلافت دارد اگر فرمان قضا جریان نفاذ  
یابد اورا بخادمان حرم محترم سیاه حکم جهان مطاع بنفاذ پیوست که خادمان وضوان مکان آن رشک



خواریان را بهیشتن شهبان سلطانی قرار نمودند شب هنگام که شاهنشاه تختگاه شب چهارم از ایوان این بلیگون  
طایم بخوابیدند مغرب شتافت و سپهر دوار چادر کجلی زرنگار شب تار بر سر انداخت.

شب در نور بختی آنچنان چست که خورشید از سوادش نور میجست  
مه و مهر از گرفتار آن قیدش چه شب دامی که عشرت بود صدش  
شا با قلبش چندان قرین بود که مهر از خجلش غلوت تبیین بود

شهریار گام بهش کا عکار از تخت سلطنت و جهان بانی متوجه شهبان عشرت و کامرانی گشت  
تا از لب روح بخش آن مایه ناز و دلستانی قوت جان و کام روان حاصل نماید آن مایه ناز و دلبری  
با یک جهان کرشمه و عشوه کری پیش آمده شرائط زمین بوس و تشاکتری بتقدیم رسانید حضرت سلیمانی قبل از  
تعبید مقدمات عیش و کامرانی ازان مایه ناز و دلستانی استفسار فرمود که ترا شوهر و مادر و پدر هست یا نه  
آن پیر پوری حور منظر برض شهریار جهان رسانید که شوهر و مادر و پدر بنده در سلک زندگان انتظام دارند  
پادشاه دین پناه از فرط عفت و صلاح و غایت ورع و فلاح بی تجرع اقتداح مرام و التذات صحبت و التیام آتش  
شہوت را بر ذات اقدس منطقی و حرام ساخته فرمود که خاطر فارغ دار که مادر و پدر و شوهر ترا طلب  
داشتند ترا بایشان خواهیم میرد و الحق درین حاده می توان گفت که آنحضرت گوی غت از حضرت یوسف  
پیغمبر علی نبیا و علیه الصلوٰۃ و السلام ربوده چه حضرت یوسف علیه السلام را زلیخا در اوایل حال حلال  
نبود بحدک بحسب عرف مالک او بود مع عذا تا برهان الهی مشاهده شد آتش شہوت منطقی گشت چنانچه  
از مصدوقه و نقد همت به و جہم بها لولا آن دایره مان ربه میرهن میکرد و حضرت سلیمانی سلطان احمد  
بحری را با آنکه بحسب شرع و عرف نفع ازان سرود فوش لب حلال و مجوز بود مع هذا از غایت نورع  
باو تقرب فرمود زهی دین پناهی که با وجود حکم الهی و رخصت شریعت حضرت رسالت پناهی آتش شہوت  
بر نفس اقدس سرد ساخت و ذات همایون را زیون هوا و هوس ساخت و بوسیله خردمندی علم نیکامی در دو  
جهان برافراخت روز دیگر که خسرو خاور از نور طلعت خویش اطراف جهان را منور ساخت مسند عالی ملک  
نصیرالملک به سعادت زمین بوس اعلیٰ قانز گشت دعا در لباس تهشیت و مبارکباد معروض داشت حضرت سلیمانی  
قسم باد فرمود که آن عورت شرف فرانی لازم الاتعمان ما در نیافته و باو وعده نموده ایم که پدر و مادرش  
را طلب داشته بدیشانش سیارم فی الحال از مکمن عز و جلال حکم قضا مثال باحضار پدر و مادر و شوهر آن  
پری رخسار اسرار یافت و چون حاضر شدند ملوی پادشاهانه ترتیب فرموده آن حور منظر را بشوهرش تسلیم  
نمودند و باین خصلت شریف گوی زهد و ورع از میدان زاهدان جهان ربوده دیگر از عسائل حکیمانه آن  
سکندر زمانه آن بود که اگر احیاناً در معرکه و غا که آتش هیجا بالا گرفته بود و ایران قتال اشتعال یافته یکی  
از لشکریان جو انانی کار زار و وقت گرمی هنگامه رزم و بیگار از غایت جبن و بددلی پشت بیدان دلیران  
نموده روی از معرکه کارزار برمیگشت و نظر کیمیا اثر شهریار بحر و بر بران خائف و هراسان می افتاد  
او را بعضو طلب فرموده از روی تلافی و ملاست استفسار فرموده که سبب معاودت چه بوده آنشخص از روی  
خجالت و شرمه زاری بمذاقیر تسک چسته اجوبه مضاربان میگفت آنحضرت برفق و دلیلی او را بیان داد

رخصت میفرمود و چون دلاوران سپاه نصرت پناه که دران وزمگاه آثار شجاعت و جلالت بظهور آورده داد  
مردانگی داده بودند بخلع و تشریفات پادشاهانه و عواطف و الطاف خسروانه مقنن و سرافراز میگشتند شهریار  
فرمودن مناصب قبل از التفات بحال دلیران غالب طالب آن شخص هارب گشته او را بخلع فاخره و تشریفات متوافقه  
سرافراز و ممتاز میساخت بعد ازان بدلیران شیر شکار می پرداخت وقتی یکی از ندما که بسمت تقرب تنبه علیا  
اختصاص تمام داشت گشتخانه برعزم رسانید که سبب سبق التفات و توجیه بحال شخصی که روی از معرکه  
دلیران میدان کارزار برتافته باشد نسبت بجمعیتی که رایت مردمی و شجاعت بلوج فلک دوار برافراخته معلوم  
بندگان درگاه نیست آنحضرت در جواب فرمود که سبب این وقت دیگر معلوم شد خواهد شد اتفاقاً مرتبه دیگر  
که شهریار بحر و بر را با لشکر کینه ور اعدا محاربه روی نمود شخصی که دران مرتبه از جنگ برگشته بود  
درین مرتبه بیشتر از دلیران رستم توان خود را بر سپاه دشمنان زده گوشهای مردانه نموده شهریار دوران  
آن شخص معترض را مخاطب فرمود که اکنون سبب توجیه باین طائفه معلوم شد و دانستی که بیدلان سپاه را  
باین طریق دلیر ساختن هرآنچه بتدبیر امور جهانبانی و کشور ستانی اولی و انصب است دیگر از فضائل آن  
پادشاه قدسی خصال آن بود که در ایام دولت و زمان سلطنت آنحضرت دلیت رای نام بهمنی را که مجموع  
دار بود با مسند عالی ملک نصیرالملک چنانچه شیوه رویه ارباب مناسب و اصحاب جاه است سوء مزاجی  
روی نمود چه همگی همت این جماعت برکسب منافع و جلب و جمع زخارف مصروفست لاجرم بر کسی که  
فوائد او در ملازمت سلطان زیاده از وظائف دیگران باشد حسد برند و براهمونی حقد جلیها انگیزند  
و صور غیر واقعه برعزم رسانند اگر حضرت پادشاه احتیاط مرعی نداشته سختان ارباب غرض را بسمع قبول  
و رضا اصفا فرماید لا محاله انواع ضرر و خلل تولید نموده اقسام فساد بران مترتب گردد.

منه گوشت بر قبول صاحب غرض که از کینه در سینه دارد مرض  
بهم بر زند در دمی عالمی پیرشانی کند عالمی در دمی  
و صاحب غرض تا سخن نشنوی که گر کار بندی پشیمان شوی

القصد دلیت رای براهمونی نفس و هوا تذکره در تقریر مسند عالی قلمی نموده برعزم حضرت  
سلطان رسانید که مسند عالی مبلغ کلی برشود از اعمال و حکام اطراف ممالک گرفته منبیا این خبر  
به مسند عالی رسانیدند مطلقا انکار نموده از جا درنیامد و گفت دلیت رای حقیقت این را نیک نمیداند  
کسی که داده و آنکس که گرفته بهتر میدانند آنکه در ازاء تذکره دلیت رای تذکره دیگر در قلم آورده آنچه  
دلیت رای نوشته بود باضعاف آن دران تذکره ثبت نمود روزی که خسرو جشید جلالت بیروزی بر مسند  
عدالت تکیه فرموده بود و بنفس اقدس نظام و انتظام امور مملکت پرداخته دلیت رای بیش آمده تذکره مذکور  
را بدست شهریار مظفر و منصور داد آن حضرت بیجاب مسند عالی التفات فرموده استفسار نمود که دلیت رای  
چه میگوید مسند عالی که زبانش در سفتن درد و لآلی چون زبان میزان بوقت سنجیدن درد و کهر برآست  
گفتاری معتاد گشته بود و کفش چون کفش ترازو با عدل عدیل شده.

دیار او چو غره اقبال جفا فزا گفتار او چو وعده معشوق دلپذیر



دین خدمت بطلب عبودیت بوسیله زبان بدعا و ثنا برکشاد که تا این قبه زرنگار ازوق و این شقه سبزکار معلق ساکنان هرگز غیرا را قبله دعا بود دعای دولت روز افزون سبحة مسیحان قبه خضرا و ورد گوشه نشینان مرکز غیرا باد.

بادا همیشه قبله خوف و رجای خلق صدر تو همچنان که فلک قبله دعاست

شهریاد عالم دلیت رای را از حقیقت دادوستد بنده چه خبر و تذکره که خود قلمی نموده بود بدست آنحضرت داد شیریار بحر و بر چون دران تذکره نظر فرمود مبلغمی بیشتر از تذکره اول بود و بعد ازان مسند عالی معروض داشت که این مبلغ تعلق به بندگان حضرت دارد و تا غایت آنرا بجهت این روز نگه داشتهام شیریار فرمودن نیار هر دو تذکره را یارده ساخته از دست بیداخت و بر زبان الهام بیان که ترجمان سرائر غیبی بود گذراید که مقصود از ملازمت سلاطین اکتساب ذخائر دنیوی است نه ثنویات اخروی هرگاه غیرالسلک در خدمت درگاه خلافت بنه بانجانبی متهم نباشد و از ملک و رعیت طمع نشود باشد ازین که سلاطین اطراف ممالک جهت تمهید بساط محبت و انبساط یا دفع مواد فتنه و فساد بجهت او تحف و هدایا فرستاده باشند باعث شکر گزاری است نه موجب دل آزاری چه حق سبحانه و تعالی بجهت لطف و عنایت خویش بندگان ما را اسباب مکن و قدرت از دیگران بیش داده و یاس و هراس ما در دل کافه ناس نهاده تا بعدی که بجهت بندگان درگاه ما تحف و هدایا میفرستند و با ایشان ملازمت و فروتنی میورزند بعد ازان بجانب دلیت رای التفات نموده فرمود که من بعد باعمال این امور اقدام نمائیم و با بندگان دولتخواه ما در مقام عناد و حسد در نیایی که مستوجب سخط و غضب پادشاهی شوای شد مناسب حال بندگان خجسته مآل آنست که بایکدیگر در مقام صداقت و موافقت بوده در انتظام امور ولی نعمت خویش غرض و مقصود عاود پیش نهاد هست نموده مدعا و هوای نفس یکسو نهند تا نتیجه حسن خدمت بروزگار فرخنده آثار ایشان عاید گردد و حکما فرمودند هر که درگاه ملوک را ملازم گیرد او را بنیج چیز اختیار باید نمود اول شعله خشم بآب حلم فرونشاندن دوم از وسوسه شیطان و هوا حذر نمودن سیوم حرس و حسد فریبتند و طمع فتنه انگیز را بر عقل مسئولی نساختن چهارم بنای کارها بر راستی و کوتاه دینی نهادن پنجم حوادث و وقایع که پیش آیند آنرا برفق و مدارا تلقی نمودن و هر که بدین صفات موسوف باشد هر آئینه مرادش بخوبتر و جوی برآید و اگر کسی تقرب سلاطین حاصل نماید نیز بنیج خصلت اختیار باید نمود اول خدمت کردن باخلاص تمام دوم خدمت خویش بر متابعت پادشاه مقصور داشتن سیوم اقوال و افعال پادشاه را به نیکی باز نمودن چهارم پادشاه چون کاری آغازد که بصواب و صلاح مقرر باشد آنرا بر چشم و دلش آراسته گردانیدن و فرائد و منافع آن را باز نمودن تا فرح پادشاه بخوبی و درستی تدبیرش یفزاید پنجم اگر پادشاه درکاری خوش نماید که عاقبتی وخیم و خاتمی ذمیم داشته باشد و ضررت آن بملک باز کرده آنرا بعبارت بلیغ شافی خاطر نشان نمودن حق سبحانه و تعالی همگنان را براه صلاح و سداد هدایت و از تهیج ماده فتنه و فساد که هر آئینه مستلزم تحریک بلاد و تعذیب عباد است دور دارد بالنبی و اله الامجاد دیگر از آثار رحم و حلم آن شیریار عطاوت شعار آن بود که اگر گاهی شخصی را بکنایه مواخذ ساخته این مرافعه بدیوان عدالت آنحضرت می انداختند از

مجرم استعمار میفرمود که آنچه ترا بدان متهم ساخته اند از تو مصور یافت یانه و مقصود از فتنش آن بود که ازان امر انکار نموده ازان قید خلاص یابد اگر گناهکار سبب استعمار دریافته انکار می نمود خلاص میگشت و اگر بگناه خویش مترفع میشد آنحضرت از کمال مرحمت و شفقت بطریق تعمیه میفرمودند که «مذاامه برباند» و یعنی دستار خود را از سر تو به بند تا آنشخص مدعای پادشاه کشور کتا فهم نموده ازان بلیه خلاصی می یافت اساهی ارکان دولت و اعیان حضرت و بعضی از اهرای و وزرای آن شیریار خورشید لقا بدین موجب است ملک تعبیر الملک کجراتی وکیل و پیشوا دلیت رای وزیر حکومت قاضی خواند مجلس و استاد خواجه این دبیر وزرا کامل خان ظریف الملک افغان جلال رومی خان قدم خان منیر خان فیلاد خان ملک راجا مستور الملک سید معز الدین

ذکر جلوس حضرت سلیمان فریدون مکان خداکنان جهان واسطه امن و امان المودین عندالله ابوالمظفر

برهان نظام شاه انار الله برهانه بر سریر جهانبانی و وقایع ایام خجسته فرجامش علی سبیل التفصیل

بر واقف خوشمند و دانی خردمند بس واضح و روشن است و بیراهین ساطع نظاهر و مبرهن و بهیچ عقلی و نقلی محذور و معین که پادشاه بی همتا مالک الملک یفعل الله عايشه بر مقتضای سابقه عنایت ازل و سعادت امیزلی و مفارقت عزت و امتلا سلاطین کشور کشا را بناج اینتاج توتی الملک من تشاء عزیز داشته و لوای سلطنت و خلافت ایشان را باوچ سپهر عز و علا برافراشته است اگرچه بر مقتضای اعتقاد ارباب عالم که شمع هدایت شان از امعه کتب منزل مستضی است مجموع حوادث کائنات منسوب به تعلق مشیت قادر مختار است اما ملک بقا و استبقاء بنی نوع گرامی انسانی که بحسب انتضای ارکان حضری هر شخصی را داعیه آن است و هر فردی را ساینه جز بوجود مسعود حاکی عالم مطاع که بهره از کمال خورشید جامعیت ظلال حضرت الوهیت بیرو نافه است انتظام نمی پذیرد و منشور موفور النور صیات دین قویم و عیافلت شریعت واجب التظمین بی طفرای هدایت انشای اطیعو الله و اطیعو الرسول و اولی الامر منکم اختتام نیاید و شمع جمع ملت اسلام و مصباح صباح صوامع ایمان جز باشعه یارقه حسام خون آشام شهریاران سپهر احتشام افروخته نه گردد چه شریعت و سلطنت را رضیع الملیان و ملک و ملت را شریک عنان داشته اند صدق این معنی از مترقی السلطان ظل الله فی الارض چون روزگیتی افروز روشن و هویداست و لهذا با وجود صاحب وحی بحاکمی مقال محتاج گردیده اند که قایمت لنا ملکا نقاتل فی سبیل الله بناء علی هذا چون گوهر مسعود صاحب دولتی در بدایت احوال و ملک دو اما الدین مسعود فقی الجنته خاندون - انتظام یافته باشد ایادی قدرت نیز من تشاء خلعت خلافت طراز انا جملناک خلیفه فی الارض بر قامت اقبال او چست و چالاک سازد و نشان قبش و بسط و زمام ضبط و ربط گرونی از عباد و انلبی از بلاد در کف قدرت و قبشه تصرف او سپرده بخطاب مستطاب فاحکم بین الناس بالعدل مشرف دارد و چون هیولای عنبر دولتی خلع لباس صور نوعی نماید رداء سوزنی دیگر بین مناکب متقاب او بیارایند و چون غنچه سعادت از گلستان وجود بسست قبول چیده آمد شکوفه شوکت دیگری بر فراز افغان سلطنت شکفته شود.



درخت برو مند چون شد بلند  
شاخ نو آئین دهد جای خویش

که قال عز من قال: ما ننسخ من آية او ننسها نأت بخیر منها او مثلها بنابرین مقدمات بدیهه الانساج چون شهریار گیتی مدار فلک اقتدار فریدون مهابت سکندر صلابت جشید فرامستان بختانیت الله ابوالمظفر احمد شاه این عهد شاه این همایون شاه بهمنی ساحت عرصه هند را بآب تیغ آتش فعل از خبث وجود اعداء دین و دولت و معاندان ملک و ملت شسته ریاض اسلام و فسحت سرای شریعت احدی علیه الصلوة والسلام را بنوعی خضارت و نصارت بخشید که خار و خنثاکی در هیچ بلند و مفاکی نماند و امور جمهور انام و کافه خواص و عوام از حسن عدلت و یمن اهتمام آن خسرو فریدون احترام بطرفی نظام و انظام پذیرفت که خلایق را زمان نوشیروان از یاد برفت روضه دجوان از ملک دکن نمونه بود و باغ ارم از خرمنی او نشانه بر مقتضای اذانم امر دنی نقشه در تاریخ احدی عشر و تسعمانه داعی اجلال با ایضا النفس المطمئنة ارجعی الی ربک راضیه مرضیه را بگوشی هوش استماع فرموده از زندان دنیا عزیت سرای جنات عدن مفتحة لهم الابواب خرامید چنانچه آفامرقوم و از سابق کلام سابق معلوم گردید.

عالمی را گرفته بود بعدل  
رقته تا عالمی دگر گیرد

لاجرم راضی بخت بیدار و قائد دولت یاندار عثمان اختیار بقیضه اقتدار شهریاری نهاد که از ناسیه جوهر دانش کوهر جهانگیری چون لیمه نور از جبهه کوکب سحر و چهره خورشید خاور واضح بود و زمام مهابت کافه انام بکف کفایت کامکاری نهاد که از صباحت رخسار همایونی که مصباح مصباح سعادت بود انوار آفتاب خلافت لایح برق تیغش چون تیغ برق پنهان کشائی خندان و آفتاب رایش چون رای آفتاب بعالم آرائی تابان پادشاه اسلام پناه منوچهر چهر فریدون فرج جم جناب سپهر رکاب سکندر قدر دارا جاه سلیمان بارگاه.

قادر بحکم بر همه کس آسمان سفت  
فائض بحدود بر همه کس آفتاب وار

ابوالمظفر برهان نظام شاه این احمد شاه بهمنی که ذره از غبار مال خنک فلک مثالش زیور دیده آفتاب و قطره از زلال بحر نوالش ذخیره دریا و سرمایه سعادت در تاریخ نهصد و یازده که فوت حضرت فردوس مکانی در همان تاریخ بود سریر سلطنت و افسر خلافت را بوجود لازم الوجود خویش زین و زینت افزود و چون خطبه و سکه ممالک دکن بنام نامی آنحضرت مشرف و مزین گردید منیر از فوق نام همایونش باعزاز درآمد سکه از میامن آفتاب مستطابش دهن بخنده دوستکامی باز کرد و چون تخت شاهی بشور عدل نامشاهی او اضاءت و جمال یافته سریر شهنشاهی از تربیت اوامر و نواهی آن ظل الهی زینت پذیرفته زنگ ظلم و بیاد از صفحه جهان زدوده چهره عدالت و سخاوت در آئینه اساف و احسان نمود.

بشور عدل اطراف جهانرا کرده نورانی  
بلی از عدل روشن کردد آئین جهانپایانی

از اثر اضافش مطلقاً خلاف از طبیعت اشتداد بیرون رفت چنانچه گرگ میش را شبانی کرد و باز کبوتر را دیده بانی نمود در ایام رافش گریبان دریده جز صبح نتوانست دید و بخون آغشته غیر از شفق بهم نرسید

مران سیاه و اعیان درگاه براراب قدر و جاه بصنوف عواطف شهنشاهی و انواع عنايات پادشاهی اختصاص یافته قامت آرزوی هرگاهجوی از خزانه خاله مراحم پادشاهانه بخلعت مقاصد و مطالب آرایش پذیرفت و در حجره خاطر و حجله شمایل آگاه و اصغر داماد هر امید را عروس مراد در کشت آید بر خواهر ارباب اخبار و مآثر مستور نیست که وقایع ایام سلطنت آن شمع دو دهان دولت و سرو بوستان جلالت ازان بیدتر است که بدستبازی بنان و بیان از عهده تحریر و تقریر آن توان برآمد چه با شهر اقوال آن پادشاه بحر نوال قریب پنجاه سال بر سریر جاه و جلال بلوازم امور جهان بانی و کشور ستانی اشتغال فرموده و هیچ سال ازین قیام نموده که سیاه ظفر پناه را با اعدا قتال و جدال روی نموده و چون حال این تالیفه شریف کسی متعریف ضبط آن وقایع و احوال نگشته جمعی که دران عهد همادین یا قریب الهیة بآن بوده اند در اقوال ایشان اختلاف بسیار است بتخصیص در تقدیم و تاخیر وقایع و اخبار پس اگر سهوی یا خلالت ازینسی تحریر یافته باشد از نقص مولف فقیر شمرده اهل تیز عذر پذیر باشند.

ازهای آن شاه آفاق کرد	تدیدم نگاریده در بکشورده
سخنیا که چون گنج آکنده بود	بهر نسخه در پراکنده بود
گزیدم ز هر نامه مغز او	ز هر پیوست برداشته مغز او
سخن را بالداژه دار پاس	که باور توان کردنش در قیاس
حسابی که بود از خرد خود دست	سخن را نکردم بدو پای بست
پنا بر اساسی نهادم نخست	که دیوار آن خاله باشد درست
چو میکردم این داستان را بسیج	سخن راست رو بود و ره بسیج بیج
بنقدیم و تاخیر بر من مگیر	که باشد گذاشته را اساکزیر
در آژونک این نقش چینی پرند	قام نیست بر مالی نقش بند

از سیاق کلام گذشته بوضوح پیوست که حضرت سلیمانی برهان نظام شاه در حقین جلوس بر مستند کامرانی حقت مرحله بیش از زندگانی طی فرموده بودند مکهمل خان که از زمان پادشاه جنت مکران سلطان احمد شاه بحری بمنصب وکالت و پیشوائی سراقاز گشته امور جمهور برای دورین او مقفوس بود درینولا امور مملکت و مهمات کافه سیاه و رعیت را بقیضه اختیار و اقتدار خویش درآورده از روی استقلال بر مستند وکالت فکیده فرموده و جمال الدین دولت مکهمل خان بقطعات عزیرالملکی مخاطب گشته از جام جاه و جلال حسی امنیت و استقلالش از حد اعتدال تجاوز نموده چنانچه غریق بحر غرور و جزایی و مغلوب غوای نفسانی و لذات شهوانی گردیده نشاء کامرانی چنان مدهوش و بیخبرش کرد که هیچکس را در نظر نمی آورد و بیبسته بهلوی و لعب و عیش و طرب مشغول بود و نغمه این ترانه از نوای چنگ و چغانه استماع می نمود.

بیش کوش که تا چشم همزی برهم  
خزان همی رسد و تو بهار میگردد

لاجرم جمعی از امرای و روساء و عظماء ملک دکن از روی حسد و عناد در تهبج ماده قننه



و فساد سعی نموده خواستند که برادر کبیر شهریار فریدون فر که بر اراجیو منتظر بود فرمان فرما سازند و خلل در قواعد و ارکان سلطنت راسخه البیان اندازند.

زهی تصور باطل زهی خیال محال

اما چون سعادت ازلی و غایت لایزلی در دیوان توتی الملک من تشاء منشور خلافت و طغرای سلطنت معالک دکن را بنام نامی حضرت سلیمانی برهان نظام شاه موشج و مزین ساخته قامت قابلیت آن جمشید خورشید طلعت را بخلعت سلطنت اختصاص بخشیده بود قننه مقتان و افساد مفسدان را چندان تأثیری نبود هوشمند صاحب خیریت منتقبت پادشاهی را سایه عظمت و جلال الهی داد و پایه بلند جهانیابی و نافذ فرمانی را بر تو انوار آثار قدرت نامتناهی شامد اندیشه شائستگی آن منصب عالی و شغل خطیر بی سابقه عنایت ربانی و معاضدت تأییدات آسمانی تصویریت دور از صواب و پنداری بی حاصل تر از قریب سراب.

نگر تا حلقه اقبال ناممکن نهجیابی

بلی چتر شاهی همایست که جز بر مخصوصان بختی بر حمت من شاه بال سعادت نکسترد و قهرمان رقاب بنی آدم بقوت قاهره عفتایست که غیر از قاف قدر مقبولان الذین ان مکنهم الارض محل قرار و نبات سازد بکثرت خزاین و دقایق و بسیاری اعوان و انصار کار سلطنت نظام و استقرار نیاید.

نه هر که چهره بر افروخت دلیری داند نه هر که آئینه سازد سکندری داند

الفصه چون بر مخالفان دولت قاهره بدلائل و براهین باهره ظاهر گشت که باقنای ربانی و تأیید آسمانی مقاومت نمودن و تقدیر حق تقدیر را تغییر دادن از حیز مکنات و اقتدار انسانی بیرون است باضروره تیغ نفاق و خلاف را در غلاف وفاق و اتفاق کرده از خاک درگاه عرش اشتباه برهان نظام شاه زینت جباه حاصل ساختند و از بندگی آستان ملایک آشیانس سر مفاخرت و میاهات باوج سملوات بر افراختند.

زهی سعادت آن بنده خجسته مال که راه داد درین آستانه اش اقبال

ذکر موجبات نزاع و جدالی که در مبادی حال میان شهریار فلک اقتدار برهان نظام شاه و شیخ

علاءالدین عبادالملک بوقوع پیوست و بیان التهاب نیران آن قتال و جدال و مال آن حال

نکته گزاران آثار آن شهریار فریدون تبار جم اقتدار چهره این اخبار را بدین گونه آراشت نموده اند که چون در مبادی ایام سلطنت آن مهر سپهر خلافت میانه امرا و سران سپاه جهت استقلال مکمل خان و نخوت و بی اعتدالی عزیز الملک ولدش که زمام مهام کافه انام در قبضه اقتدار ایشان بود و عزیز الملک در فسق و فجور و انواع ملاحی و شرور شیوه افراط مرعی داشته در تحک استوار مردم غلوی بسیار مینمود و این اهانت و آزار بر مردم دکن دشوار بود چنانچه شمه ازین اخبار سمت گزارش یافت اکثر امرا و اعیان و جمهور رعایا و لشکریان ازان ستم بغنان آمده نقیر مظلومان فقیر

بچرخ انیر رسید بعضی از امرا مثل رومی خان و قدم خان و منیر خان و غیرهم بسبب اندک مخالفتی که در ابتدا بموافقت راجا جیو ازیشان صدور یافته بود توهمی داشتند بی اندامی و نا همواری عزیز الملک را بهانه ساخته رایت هزیمت بر افراشتند و از درگاه عرش اشتباه روی گردان شده پناه بمعاد الملک برار بردند و در تهیج مواد قننه و فساد سعی بسیار نموده سفر سن حضرت شهریار و استقلال مکمل خان و ولدش را با تنفر مردم خاطر نشان عماد الملک کردند و صورت تسخیر معالک شهریار گردون سریر را در نظر عماد الملک سهل و آسان ساختند و بهجج و براهین باطله معقولش نمودند که هنگام فرصت دشمنان را امان دادن و از وقت کار غافل گشتن نه کار پادشاهان هوشیار است.

چه خوش گفت دانی روشن روان که بادا مقامش ربان جنان  
که از وقت هر کار غافل مشو که هر کاری آمد بوقتی گرو

اگر درین وقت با سپاه کینه خواهم بدان صوب توجه نمایند هر آئینه چهره مقصود در حرآت

مراد روی خواهد نمود و کار بمقتای هوا خواهان خواهد بود غافل ازین معنی.

سعادت به بخشایش داور است نه در دست و بازوی زور آور است

بالجمله عماد الملک بسنخان قننه انگیز مفسدان از راه سلامت دور گشته بکثرت و عدت سپاه مغرور گردیده از اطراف ولایت خویش لشکرها فراهم آورده.

با سپاهی قزون ز مور و ملخ شد و سرکش جو شعله دوزخ

متوجه ولایت حضرت خلافت پناهی گشت.

غلط بین که بدخواه را در سراست که فیروزی از کثرت لشکراست

بصد رنج کوشش نماید بجانب که جمع آورد لشکری بیکران

نداند که هنگام کین گتری ز حق نصرت آید نه از لشکری

سعادت شود روز کین دستگیر نه بسیاری لشکر و تیغ و تیر

چون بر تو این خیر بر پیشگاه نمیر انور شهر بار عالی کور تافت حکم جهان مطاع شرف نفاذ یافت که مکمل خان مسرعان بطلب سپاه طغر بناه فرستاده لشکر اطراف و اکناف معالک را بر در کرباس گردون اساس مجتمع سازد و پیشخانه سپهر آثار را در برابر ولایت برار باوج گشود دوار بر افرازد مکمل خان حسب فرمان قضا جریان بطلب امرا و اعیان مسرعان فرستاده پیش خانه شهنشاه گیتی پناه در برابر ولایت خصم مجاذی مجذب فلک ماد ساخت.

سپهری بصنعت بر افراختند جهان در جهان سایه ساختند

چون امرا و سران سپاه بر مضمون فرمان شهنشاه فلک بارگاه اطلاع یافتند سرعت برق و باد

سپاه سریر بر تیرا صبر شتافتند.



چو فرمان بفرمان پذیران رسید  
خرابی سکوه و بیابان رسید  
در اندک فرستی چندان سپاه بر در بارگاه گیتی پناه مجتمع گشت که عارض و هم و قیام از تصور  
احصای آن معجز قائل شد.

با ندک زمان لشکری جمع گشت  
که از طول اندیشه عرش گذشت  
چه لشکر جهانی بر از ترک و تیغ  
بکثرت فزون تر ز باران میغ  
بدان گونه گردید رسم حشر  
که زاهد شد از کنج خلوت بدر

بالجمعه بعد از اجتماع سپاه ظفر پناه ماهچه رایت آفتاب شعاع بقصد دفع مخالفان ارتفاع یافته هوکب  
همایون از مستقر عز و جلال براهمنوی سعادت و اقبال بر سیل استعجال حرکت فرموده.

به نیکو تربیت طالع آن نیکبخت  
به تخت رونده برآمد ز تخت  
فرو آمد از تخت و بر زمین نشست  
در آورده از کین دو ابرو شکست  
برون آمد از شهر و صحرا گرفت  
علم از نری تا نریا گرفت  
ز غریب کوس غیرت اثر  
بجیش زمین از فلک بیشتر  
جهان آشنان بر ز گرد سپاه  
که از دل تمیز علم دود آه

بعد از قطع منازل وطنی مراحل رایات فتح آبات برهانی اطراف قبه رانوبری را از یرتو فتح  
و ظفر نورانی ساخته ظاهر آن موضع مخیم اردوی گردون جناب گشته و قبه بارگاه عرش اشتباه محاذی  
فلک مهر و ماه گردید.

ز رفعت بگرفت برابر خیم  
ستونهای آن جمله از سیم خام

ازان جانب عماد الملک نیز با دلبران خون ریز بزم ستیز و آویز رسیده در برابر معسکر ظفر اثر  
تزلزل نمود روز دیگر که خسرو خاور از فرجین خویش روی زمین را مانند سپهر برین منور ساخت و چادر  
زرقار از سر شب ظلمت تعار بر آذاخت هر دو لشکر سوار گشته در برابر یکدیگر صف آرایی شدند.

زمین فرش طیفور چون در نوشت  
بر آورد سر صبح با تیغ و طشت  
بروز آمد از یرده تیره میغ  
ز هر تیغ کوهی یکی کوه تیغ  
دو لشکر لگوم دو دریای خون  
به بسیاری از رنگ دریا فزون  
بدبیر خور ریخت تاخندند  
هم تیغ و رایت برافراختند

مکمل خان سپاه ظفر پناه را دو فوج ساخته حراست و محافظت ذات قدسی صفات حضرت  
شهر یاری را در عهده اهتمام میان کلا اژدر خان فرمود و چون ذات همایون آنحضرت بواسطه حوادث سن  
عنان توسن سرکش را نگاه نمی توانست داشت اژدرخان ردهیف شهریار گیتی ستان گشته از روی احتیاط  
بکمر بندی کمر شهریار گیتی ستان فرودین فر را با کمر خود محکم بست که مبادا مرکب نیز کام از نفیر

و خروش سپاه بی آرام گردیده آسیبی بذات فلک احترام اقدس رساند الفقه فوجی از سپاه ظفر پناه با اژدرخان  
بمحافظت پادشاه دوران قیام نموده فوج دیگر در برابر اعدا درآمده قدم شجاعت در میدان جلالت  
بهادری و بازوی شجاعت کشاده دلا فردی و مبارزت دادند عماد الملک نیز سپاه خود را دو فوج ساخته فوجی را  
بمداقه دلبران بهرام انتقام فرستاد و خود با فوج دیگر در برابر پادشاه بحر و بر بایستاد سپاه نصرت پناه از  
قبه رانوبری گذشته با فوج اعدا حلاقی گردید و میان آن دو سپاه کینه خواد حربی روی نمود که بهرام  
خون آشام از دیم آن کارزار بر خود بلرزید و زهره کیوان از خوف تیر و سنان دلبران بجای آب خون  
تاب گردید.

غریب کوچه بدوید گدوش  
بیای اندر افتاد سرها ز دوش  
زانک سیه گوشها خیره شد  
ز گرد سیه چشمها تیره شد  
نهنگی که دریا بجوش آمده است  
نهنگی دزم در خروش آمده است  
ز سر کشته کافاده بر دشت کین  
ز زمین پشته شد تا بپرخ برین

و در فتح حضرت سلجانی بعون عنایت حضرت یردانی

مالک الدواکب جل و علا که رقم عزت و داغ مذلت بر ناصیه دولت و نکبت اهل اقبال و اداوار  
نگاشته خامه رضا و سخط اوست درین آیت از کلام معجز نظام که الا این حزب الله هم الغالبین اداوارت بهاروت  
انجام کرامت فرموده که غلبه و فروزی مخصوص والیان کدور دین و تابان احکام شرع مبین است و چون  
همگی همت والا نهیت آن فرازنده رایت سلطنت و فروزنده شمع خلافت بر رفع اعلام اسلام و رواج شریعت  
سیدانام علیه الصلوٰه و السلام مصروف بود لاجرم عنایت ربانی آن فرازنده اورنگ جهانی را بزمید توفیق  
و تأیید مخصوص گردانیده قامت انتابش بخلعت با کرامت نصر من الله و فتح قریب پوشانیده بود چه در هر  
موقف آن معوق پاک اعتقاد رایت جهاد و اجتهاد بر افراختی همای نصرت بال سعادت کشاده در سایه اش آشیان  
ساختی و در هر معرکه که مرکب جهان نورد بچولان در آوردی چنود فتح و وفود فیروزش همعنایی نمودی ما  
صدق این مقال آنکه در انتای این قتال و جدال دو زنجیر قیل هست از اقبال بیستون مثال شهریار فریدون خصال  
که یکی را بر خوردار و دیگری را بزرگوار نام بود قیل بانان جهت آب دادن بکتار رودی که قریب معرکه کار  
رور بود برده بودند بایکدیگر بهتنگ مشغول گشته جنگ کسان متوجه سپاه عماد الملک گردیدند چون  
دلبران سپاه نصرت پناه دیدند که فیلان خاصه پادشاه جهان بجانب فوج مخالفان میروند جمعی از بهادران  
رستم توان از عقب فیلان تاخندند که مبادا فیلان دست معاندان افند از اتفاقات حسنه که لطیفه غیبی عبارت  
ازایست درین اثنا شخصی بهنام الداک رسانید که امرای حضرت نظام شاهی که ماده این فتنه و فساد بودند  
برگشته بسپاه نظام شاه ملحق شدند چون عماد الملک این سخن شنید و مقارن آن دلبران شهاب ستان را که از  
دنبال فیلان می تاخندند دید پای تبات و قراوش مترنزل گردیده حریمت را بهترین عزیمت دانست فرست غنیمت  
شمرد و تیغ خلاف در غلاف آورده دست از ستیز و آویز باز کشیده بنای عجز و اضطراب متوجه وادی فراز  
گردید و بطریقی رایت حریمت بر افراشت که تا وسط ولایت خود در هیچ مقام توقف جائز نداشت سپاه ظفر

بنام لشکر بد خواه را تعاقب نموده ازان سرکشگان گمراه افزون از شمار و قیاس بر خاک راه انداختند.

مخالف شتابان برآه گریز  
دلیران ز دنبال با تیغ نیز  
مبادا بحال چنان هیچ کس  
ره دور در پیش و دشمن ز پس

آفتدر غیبت از اسب و قیل و صلاح و خیمه و خرگاه بدست سپاه ظفر پناه افتاد که حسابش از مکت محاسب و هم قیاس بیرون رفت.

غنی گشت لشکر ز پس خواسته  
سراسر سپه گشت آراسته

گویند در آن روز که نمونه از روز رستاخیز بود سپاه عماد الملک از بیم تیغ خون دیز بهادران شیر شکار باضطراب و اضطرابی راه انبازم و فرار پیش گرفته در اطراف ولایات و اعمار پراکنده و متفرق گردیدند که اکثر فیلان و اسپان ایشان بدست رعایا و کلینان ولایت افتاده بدرگاه عرش انتباه رسانیدند بالجملة شهریار فریدون تبار بعد ازان فتح اعداد قرین فتح و ظفر معلمان نصرت بزدان دادگر صوب دار السلطنت احمد نکر بهشت فرموده بر مسند کامرانی و سرور کشورستانی متمکن گشت.

رفت و تاثیر صبح لامع از اعلام او  
آمد و ناله و فتح تابع اقدام او

ذکر استیلای عزیز الملک و تعمیم بلای او در وکالت و پیشوائی و خیال عالی که در استیصال آل نهال چمن اقبال پخته بود و بیان سزا و جزای اعمالش که بروز گارش عاید شد

صورت آرایان غرایب اخبار و چهره کشایان عجائب آثار شهریار استغنیار تبار چنین روایت فرموده اند که بعد از انبازم سپاه عماد الملک و الطفاء نازره آن معاربه باندک روزی مکمل خان که از زمان حضرت جنت مکان علین آشیان سلطان احمد بحری تا این زمان منصب وکالت و پیشوائی برای صوابنمای او مفوض بود از دار فنا بدار بقا رحلت نمود بعد از فوت مکمل خان شهریار جهان منصب جلیل القدر عظیم الشان وکالت را بموجب ارب نه بطریق استحقاق به عزیز الملک مقوض داشت عزیز الملک بدینهاد علم فتنه و قیاد و رأیت ستم و بیادله برافراشته از روی استقلال و استبداد مهمات عیاد و بلاد را بقبضه اختیار و اقتدار خود درآورد چنانچه بر حضرت سلطانی بجز نامی اطلاق نمی رفت.

باسباب شوکت چنان غره شد  
که خورشید در چشم او ذره شد

و چون حل و عقد امور مملکت در قبضه اقتدارش در آمد نخوت و حماقت در جلبش مثبت گشته اندیشه جور و ستم و خیال بقی و ضلال در باطن خبیثش متمکن شد.

همچو طبع عمدی مناع خیر  
همچو نفس ظالم اماره شر  
بی سبب با اهل تقوی جنگجو  
بی گنه با فضل و معنی کینه ور

و با این نیز اکتفا ننموده همگی همت بر قلع و قمع بنیان سلطنت مصروف داشته اکثر نزدیکان پایه سربر خلافت و خدمتگاران قدیم آنحضرت را از ملازمت مانع گشته بغیر از سه دانی که آنحضرت را شیر داده و تربیت می نمودند و سه خواجه سرا که از غلامان حضرت پادشاه فردوس مکان بودند دیگری را نزد آنحضرت راه نبود مع هذا در مقام انهدام قواعد دولت ابدیه الانظام نیز بود چنانچه روزی هم حلاهل در شیر که حضرت شهریار گردون سریر را بآن میل مفرط بود داخل نموده نزد آنحضرت فرستاد دانیان احتیاط مرعی داشته نگذاشتند که آنحضرت ازان شیر بیاندازد و بهجت امتحان اندکی ازان شیر بچوبای دادند خوردن همان بود و مردن همان لاجرم بهرامش شکر گرداری حضرت باری عز اسمه پرداخته صدقات بارباب استحقاق رسانیدند که ذات قدسی صفات آن نوبالوه بوستان سلطنت را از قید اندها دولت صیانت نمود القبه عزیز الملک بد نهاد داد کفران و طغیان داده یکبارگی قدم از جاده حلال خواری بیرون نهاد بلی بحکم ان الانسان لیطغی ان راه استغنی. کسی که از شرف اصالت و نسب و عزت و عقل و ادب عیبی ندارد چون دست خویش در امر و نهی امور دنیوی قوی و مطلق بیند و هم جمهور خلایق را از نزدیک و دور در قبضه اقتدار خود باید ببقضای خست ذات و دناعت صفات سابق نعمت منعم را باواحق عصیان و کفران مقابله نموده سودای طغیان از سوبدها فلت سر بپراند تا سر چشمه اخلاص و دولخواهی را بغبار بغی تیره سازد و خاک بیوفایی در دیده حقیقت و مروت اندازد و بهیوای نخوت و غرور آتش کافر نعمتی و فتنه انگیزی برافروزد و خرمن حیا و حیات خویش و بیگانه را بدان سوزد و حکما گفته اند نفس خسیس پروردن آبروی خویش برون و سر رشته کار خود گم کردن است.

ز بد اصل چشم بهی داشتن  
بود خاک در دیده انباشتن  
که دید از بی بوریا نیشکر  
که کوهر بکوشش نگردد گهر

از محافلات جلال بد گهر و صاحب لیم بی اصل و هنر نوع انسان را خاصه سلاطین گیتی ستان چنانچه از افعی و غایب اجتناب لازم و واجبست.

هیچ صحبت میباد با عامت  
که چو خود مختص کند نامت  
صحبت عامه در بهجت آماد  
مرک باشد که مرگ عامی باد

چند از ملاقات و موالات این طائفه رویه سلاطین جهان را خلل و فتنه مملکت حادث شود و طوائف اعم و اصناف بنی آدم را لوم طبع و خست ذات و خست باطن و قلت دیات حاصل گردد بالجملة چون بندگان و نزدیکان آستان خلافت از تسلط و طغیان عزیز الملک بغیان آمده بودند و ر خفیه با دولخواهان سده سلطنت در دفع آن دشمن دین و دولت مشورت می نمودند و درین تدبیر از دیگر بندگان خیر اندیش طالب امداد و اعانت می بودند در خلال این احوال دانیان چمن جیه که حاکم قلعه انتور بود بملازمت سده سلطنت و اقبال مبادرت نموده بر زمین بوس فائز شد چون بر کیفیت سلوک عزیز الملک و



آردوی طغیان و کفران آن غریب بحر مخالفت و عدوان اطلاع یافت بنزدیکان پایه سر بر خلاف عرش نمود که بنده را در دفع استیلاي عیزالملک مغلول تدبیری بنماطر رسیده که مستلزم اظهار مخالفتی است اگر حکم جهانمطلع صادر شود بعرض رساند شهریار عالی قیام بواسطت یکی از بندگان وفادار حقیقت آن تدبیر استفسار فرموده دایا بعرض رسانید که بنده از درگاه عرش اشتباه مرخص گشته متوجه قلعه خویش میشود و بجهت مصلحت چند روزی قدم از دایره اطاعت و انقیاد بیرون می نهد لامحالہ عیزالملک مغلول بنفس خویش بدفع بنده مشغول گردیده حضرت شهریار از دست تسلط آن سرکشته وادی حرامخواهی خلاص خواهد گشت و بنده باخلاص در اطفاء نائره بیداد آن مفید بد نهاد سعی موفور بظهور رسانیده بندگان آستان خلافت را از تعدی و ستم او خلاص خواهد داد بالجملة شهریار فریدون تبار رای اصابت انشای دایا را بشرف استحسان تلقی فرموده و خست داد که بهر تدبیر که ممکن باشد بلای عیزالملک را از سر دوغواهان دور سازد دایا حسب فرمان اعلی بقلعه انور آمده بانظار کلمه عیان و طغیان عبادت نمود منہیان خیر طغیان و مخالفت دایا را بمیزالملک رسانیده چون عیزالملک بر امرای دکن اعتماد نداشت بالضرورة جہانگیرخان برادر خویش را جهت دفع قتنه دایا نامزد نمود جہانگیرخان با سیاه موفور و باہمت و شوکت خویش مغرور بجانب انور در حرکت آمده بعد از طی مسافت ظاهر قلعه مذکور را مضرب خیم شقاوت فرجام ساخت چون دایا بر آمدن جہانگیرخان اطلاع یافت ابواب دخول و خروج قلعه مسدود نموده مردم خویش را از یروج و بارہ دور کرد و اسلا در مقام جنگ نشدہ تن زبونی در داد تا جہانگیرخان این معنی را بر عجز و ذبونی دایا حل نموده در تسخیر آن قلعه فلک نظیر دلیر گشت و باستظهار تمام حکم کرد کہ جمہور سپاہ بزم رزم قلعه انور سوار گردیده از اطراف حصار بیکبار جنگ در انداختند و شور و ستغیر و شور بر متوطنین انور ظاهر ساختند اهل حصار چندان صبر نمودند کہ لشکر جہانگیرخان دلیروار بنزدیک دیوار حصار آمدند بیکبار از در و دیوار بران جمع پریشان روزگار از توپ و تفنگ آتشبار گردیدند.

دکین ابروی جنگیان چین گرفت	سر بارہ از نیزہ برچین گرفت
بپوشید پادشاه توپ آفتاب	ز بیکان فرو ریخت پر عقاب
بگوہ اندر از کوس کین ناله خاست	ز بیکان در ابر آتشین زلہ خاست

الفصہ آثار عجز و انکسار بروزگار لشکر جہانگیرخان عیان گشته بعضی ازان روزگار برگشتگان عرشہ فنا شدند و برخی هزیمت غنیمت دانستہ ننگ و عار فرار اختیار نمودند دایا چشن جیو با فوجی از ابطال رجال بقدم شجاعت و بسالت از قلعه بیرون آمدہ مانند بیک آجال دیال ابواب ضلال گزفتہ جہانگیرخان از ذبونی بخت وازون در دست سپاہ دایا اسیر گردیدہ باقی لشکر صد محنت و مشقت جان ازان مہلکہ جان ستان بر کران کشیدند دایا فرمود کہ جہانگیرخان را مثل دزدان مثلہ کرده جہت عبرت جمیع حرامخواہان در دراز کوش سوار ساخته دومیان لشکر بگردانند بعد ازان بسزای اعمال نکوہیدہ مآلش رسانند تا جہانیان بدانند کہ کفران نعمت خداوندی را نتیجہ جز این نیست الفصہ چون

خیر بینی بریدن برادر بوزیرالملک ستمگر رسید مانند دیو دیوانہ سراسیمہ گردیدہ بملازمت حضرت سلیمانی آمد و کیفیت آن قضیہ را بمسمع علیہ رسانیدہ معروض داشت کہ اگر دو دفع عادیہ قتنہ دایا حضرت اعلی بنفس نفیس متوجہ نگردد و امن قتنہ را سہیل شمرند ہر آئینہ نائره این فساد بالا خواهد گرفت و دفع آن از حیز مکنات انسان بیرون خواهد بود حضرت سلیمانی بر مقتضای مصلحت وقت حکم فرمود کہ سپاہ ظفر پناہ بر در بارگاہ عرش اشتباه جمع گشتہ پیش خانہ ہمایون بیرون برند وزیرالملک مغرور سپاہ منصور را از نزدیک و دور فراہم آورده وایت نصرت آیت سلیمانی بزم کشور ستانی بر افراخت شہریار فلک اقتدار در ساختی کہ مانند صبح سعادت اولیای دولت و شام نکبت و فلاکت اعداء آنحضرت بود سلیمان وار بر باد پای جہان بیما سوار گشتہ با سپاہ موفور بجانب قلعه انور نہضت فرمود.

بیرون آمد مہین شہسواران	پیسادہ در رکابش نانچداران
ظفر کوس و نای بالنگ برخاست	زمین چون آسمان از جای برخاست
نبود از تبعا بیراهان شاہ	بیک میدان کسی را پیش و پس راہ

در انتہای راہ جمعی از بندگان دولخواہ فرصت یافته بعرض اشرف رسانیدند کہ صلاح دولت ابد قرین درین است کہ امرای کہ از دست جفا و استیلاي عیزالملک فرار بر قرار اختیار نموده نزد عمادالملک برار رفته اند بقولنامه ہمایون غایت متحنون شاہی مستظہر و امیدوار ساخته پیادہ سر بر ثرا آثار طلب فرمایند بسکن کہ بمعانوت و مظاہرت ایشان ارباب طغیان و کفران مقہور و مغلول گردند شہریار ممالک ستان بر حکم صوابدید دولخواہان قولنامه ہمایون جہت امرای مذکورہ ارسال داشت و از اتفاقات حسنہ کہ بخت و طالع کنایہ ازان ست تا رسیدن سپاہ منصور بمحوالی قلعه انور امرای مذکور نیز ازان جانب باردوری ظفر قرین ملحق گردیدند و قبل ازانکہ بشرف پای بوس اعلی فائز شوند بخیمہ عیزالملک رفته آن مقہور را گرفته جہان پیش را میل آتشین کشیدند و جہانی را از شر قتنہ و فساد آن سر دفتر ارباب جفا و عیاد آزاد گردانیدند بعد ازان بملازمت شہریار دوران شاقہ سعادت باطیوس دریافتند و بصوف عواطف و الطاف نامتناہی پادشاهی سر افراز گشتہ بخلعت خاص و کمر زر اختصاص یافتند تا دبدہ ورن جہان را روشن و مہرہن کردہ کہ نتیجہ اطاعت و فرمان برداری نعیم مقیم است و جزای طغیان و کفران عذاب الیم و عاقبت آن و خیم - الا لعن الرحمن من کفر النعم.

درخست عصیان صاحب قران	کہ بارش ہلاکت و رنج و ہوان
کسی آرد آشنای نکبت بہ بر	کہ روی نکوئی نہ بیند دگر

بالجملة بعد از میل کبیدن عیزالملک تیرہ روز شہریار گیتی افروز دیگر هیچکس را بمنصب پیشوائی سر افراز نفرمودہ باوجود حدائق سن کہ عمر شریف آنحضرت دران حال زیادہ از دوازده سال نبود بنفسی اقدس متکفل نظام و انتظام مہام کافہ انام گشتہ جمیع مہمات سلطنت و امور دولت را فیصل میداد چنانچہ اوقات فرخندہ سعادت را بسر انجام مہمات تقسیم فرمودہ ہر آئی صرف مہم خاص میفرمود

و هدتها بدین قرار و اسق بوده ازین تخلف تمیزمود روز مانند آفتاب تابان از فیض بخشی و تربیت زبردستان  
 نمی آسود و شب از مدد اختر بلند جهت سر انجام مهم رعایا و در ماندگان مستمند چون بخت بیدار  
 خویش نمی غنود در خلال این احوال میر دکن الدین که مردی امین متدین بود بمواطف خسرواله ممتاز  
 گشته منصب وزارت حکومت مملکت دکن برای و رویت او تقویش یافت شیخ جعفر و مولانا پیرمحمد  
 شروانی که از مصاحبان میر مذکور بودند بوسیله میر مشارالیه شرف ملاقات شهریار هشتری صفات دریافته  
 درسلک ندماه مجلسیان منسلک گردیدند اما چون سلوک میر دکن الدین با رعایا و کافه برابا بطریق  
 انصاف و اعتدال نبود مردم شکایت او بآستان خلافت رفع نمودند و هم در اوائل حال و مبادی استقلال مسند  
 وزارت ازو منتزع گردیده بشیخ جعفر مقرر گشت.

ذکر عماراتی که شهریار ملکی ملکات را با عمار الملک نکوهیده صفات روی نمود و انهم نام

عمار الملک در عماره اخیر و رفتن بگجرات

داویان اخبار آن شهریار فریدون تبار جم اقتدار چنین روایت فرموده اند که چون عمارالملک  
 برادر از کارزاری که در حوالی قصبه رابویری با بندگان شهریاری نموده قرار بر فرار اختیار کرده بود و  
 اکثر قیل و اسپ و آلت رزم و پیکار از دست داده همیشه ازین لشک و عمار منقل و شرمسار بوده در تهیه  
 اسباب حرب و پیکار سعی می نمود که شاید آبی بروی کار آرد تا لشکر بشمار و مردان شائسته کارزار فراهم  
 آورده عزم پیکار شهریار گردون و قار تصمیم داده از ولایت برادر در حرکت آمد.

یکی لشکر انگشت کز ترک و تیغ فروزنده آتش برآمد و بیخ  
 دایران بصحرا کشیدند دخت بکین شهنشاه کمر کرده سخت

منتهای خبر توجه عمارالملک با لشکر گران بسامع قدسی جوامع شهریار دوران رسانیدند  
 فرمان قضا جریان باحضر لشکریان بهرام انتقام اصدار یافته از هر شهر و دیار سپاه خونخوار رو بدوگاه  
 شهریار کامگار آوردند.

شهنشه چو دانست کانت نند تیغ بستی برآرد همی برق تیغ  
 فرستاده تا لشکر از هر دیار روانه شود بر در شهریار

درکم فرصتی آنقدر لشکر بر در بارگاه پادشاه ملائک سپاه حاضر گردید که چنان حشری عارمن  
 وهم در هیچ عهدی نشان ندیده و خلایق را از هنگامه محشر و روز قرق آگیر یاد میداد.

ز هر سو ز بس لشکر آمد بهم سر مو نمادی زمین بی قدم  
 زمین بیقرار از تزلزل چنان کم نمکین همی جست از آسمان  
 ز بس تنک بر مردم آمد زمین فضای عدم گشت آدم نشین  
 چنان بر زمین تنگی آورد زور که تنگی بیرون رفت از چشم مور

ز کثرت زمین در عذاب آید چنان که محشر طلب بود چون مردگان

بعد از آن شهریار دوران امرا و اعیان سپاه را طلب فرموده در باب دفع بد خواه با ایشان  
 مشورت فرموده همگنان بعرض شهریار جهان رسانیدند که ما بندگان کمر خدمتکاری و جان بسیاری حضرت  
 شهریار بر میان جان استوار نموده بتوفیق الله تعالی و فر دولت حضرت اعلی اگر روی زمین دشمن بگیرد که  
 از آن پاک نداشته باب تیغ آتش فعل روی زمین را از لوث وجود اندا پاک سازیم و بنیاد حیات مخالفان  
 نکوهیده صفات را از بیخ و بن براندازیم.

وزیر خردمند فیروز رای بفریزی شده شد و همنای  
 که بر جیز و بخت آزمایی بکین هلاک چنان از دعائی بکین  
 بر آید مگر داری از دست شاه که شه را قوی تر کند دستگاه  
 شود دشمن کینه جو رام او برآید ببردانگی نام او  
 و زک دشمنان را در آرد بفاک شود دوست فیروز و دشمن هلاک

بالجمله چون شهریار کامگار کامران امرا و اعیان سپاه را در دفع دشمنان کینه خواه یکدل و یک  
 زبان باقت زبان الهام بیان یافتن ایشان گشوده در ساعت فرخنده رایت ظفر درایت بقصد دفع اعدای  
 دولت به حرکت درآورد بالجملة شهریار فریدون فر با لشکر قیامت حشر از مستقر سریر سلطنت نبضت  
 فرموده در حوالی قصبه بورگام موکب نظر فرجاء را با سپاه بد خواه ملاقات روی نمود و بین التریقین قتالی  
 دست داد که روی هامون از خون کشته جیحون کشته جلاد اجل را از کثرت تشیلان محرکه ملال و  
 کلال گرفت و مریخ خون آشام از بیم آن سبیز و آور در عباس روز دستخیز افتاده سلامت از آن دام بلا روی  
 فر گران بهاد.

ز بس گرمی بر دلاں روز کین زبانی درآرد بهرم زمین  
 ز افغان شده گوش آزرده دل فغان کشته از روی لب منقل  
 بریده طمع دل ز امن و امان هوس منحصر گشته در ترک جان  
 فراغت سراسیمه هر سو دوید بیجز قالب کشته جای ندید  
 چنان دست در حرب بی اختیار که دست فتنه نمادی زکار

القصه تا جهان مجلس بلباس عباسیان شد تیغ بمانی ترک سر افشانی نمود و جلاد اجل لحظه از  
 افتای امل معطل نبود.

چو گوهر بر آموذ رنگی بتاج شد چپن فرود آمد از تخت عاج  
 در لشکر بیکجا گروه آمدند شده از خصوص ستوه آمدند  
 با راهگاه آمدند از نبرد ز تن زخم شستند و از روی کرد

بالجملة در آن روز جمعی کثیر و جمعی غیر از آن هر دو لشکر کینه ور قتل رسانیدند و بی آنکه



چهره فتح و ظفر مشاهده هیچ یک ازان دو لشکر کرده دست از محاربه کشیده هر کدام متوجه ولایت خویش گردیدند و بعد از مدتی باز از طرفین تحریک سلسله متنازعه نموده بقصد مقاتله یکدیگر با لشکر پیچید و هر از هر دو کشور در حرکت آمدند در حوالی ندی دیویتی تقارب قشین روی نموده مهم بشغ و تیر و منان منجر شد از وزرای سپاه نصرت پناه نظام شاهی علم خان و رومی خان و قدم خان و منیر خان و عمده الملک و خیرت خان و فولادخان و میان راجه و دایا رومی رای و دیگر سران در میدان مبارزت گوی شجاعت و دلیری از دلیران روزگار میرو بودند و کمال مردانگی و جلالت اظهار مینمودند نیران محاربه و مقاتله ملتهم و مشتعل بود تا مهر جهان پیمان در دریای مغرب اقول و غروب نمود و فلک نیلگون از سوک کشتگان آن معرکه چامه از شفق در خون کشیده پیراهن بنیل اندود بعد ازان هر دو سپاه دست از رزم کوتاه ساخته بازآگاه خویش شتافتند و روز دیگر آن دو نامور بی نیل فتح و ظفر نشان بمستقر دولت خود تافتند درین حروب اکثر اوقات از امراء بزرگ ملک دکن مثل مخدوم خواجه جهان و عین الملک کنعانی چون بخت و نصرت بارکاب ظفر انساب همعانی مینمودند و در سلک بندکان آستان خلافت آشیان می بودند.

### ذکر حرب سوم حضرت سلجانی با عماد الملک بیدادگر

نغمه سرایان اخبار و بلبل نوایان آثار آن شهریار فلک اقتدار بر شاخسار اخبار چنین ترم فرموده اند که چون آن وارث ملک جم و هوشنگ را دران دو جنگ آئینه ظفر در غبار رنگ مانده بود و هیچ وجه لشکر ظفر اثر را فتح و ظفر روی نمی نمود دریای غیرت و قهاری حضرت شهریار ی شموخ و تلاطم درآمده رتو التفات و اهتمام بر حال سپاه نصرت فرجام انداخته لشکری در کثرت از مور و ملخ بیشتر و در جنگجویی و خنجر گزادی چون زنبور با بیشتر فراهم آورده در ساعتی خجسته چو ایام خرمی بزم کشور ستانی از سریر جهان پایی حرکت فرموده گیسوی رایت فلک شعار بدست توفیق ملک متعال تعالی شانه شانه ظفر زده روی نصرت در آئینه شمشیر بمشاطگی بخت بلند باحسن صور ببلووه در آورده.

زعمین از بار آهن خم گرفته هوا را از روا رو دم گرفته

چون خبر توجیه شهریار فردون فر بعداد الملک کینه ور رسید در جمع لشکر بیدادگر سعی موفور بظهور رسانیده لشکری در کثرت از نجوم فلکی یش و در شجاعت هر تن تهمین و هر کدام سام ایام خویش بزم رزم و خیال قتال شهریار مریخ فضا بر سبیل استعجال بحرکت آمد.

چو دریا دمان لشکری فوج فوج	درو هر سواری یکی تند موج
بهر موجی اندر نهان یک تنگ	ز شمشیر دندان و از نیزه چنگ
سنانها باین اندر افراشته	ز چرخ برین نمره بگذاشته
ز جوش سواران و از کرد پیل	زمین شد بگرداد دریای نیل

القصه در حوالی موضع دانور آن دو لشکر برخاسته را با یکدیگر تلاقی و تقابل روی

نمود آن روز هر دو سپاه در برابر هم آرامگاه ساخته خیمه و خرگاه بهجذب مهر و ماه برافراشتند چون سلطان تختگاه چهارم از بارگاه این نیلگون طارم بخلوتخانه مغرب شتافت و لشکر رنگباز بر سپاه نازار دست یافت

شب تیره از دود دلپای زار	جهان گشته از وضع خرد شرهسار
ز کشتن شده شرهسار آسان	شده آفتاب از خجالت نهان

از درو دلیران برخاسته بزم طلازه در بسته بر باد پایان حرص از نشته از لشکر گاه بهامون آمدند.

طلازه بید شد ز هر دو سپاه	ز مد میل شد بسته بر خواب راه
ز پس شد سراسیمه زان انقلاب	نمی یافت اسلحه دیده خواب

و چون آن شب تیره بآن وتیره بگذشت روز دیگر.

چو شامشاه صبح آمد بر اردنگ سپاه روم زد بر لشکر رنگ

هر دو سپاه از آرامگاه خویش جنگجو و رزم خواه کمر یکین یکدیگر بسته بر باد پایان فلک جولان نشته در برابر هم صف آرای شده ناله نایر فغان در چرخ انیر افکنده خروش کوش فلک آبنوس را بقدح جندارم مبتلا ساخت.

ز غریزند کوس قلب تپی	در آمد بسی مور را فریسی
ز پس تیز آوازی نای زد	بکوش صدف سفته می شد کبر
ز پس شبهه اسب و فریاد مرد	فلک مهر را بنه کوش کرد

بعد ازان سفوف هر دو سپاه از میمنه و میسر و قلب و جناح و ساقه و کعبین گاه آراسته گشت دلیران پای شجاعت در میدان مبارزت نهاده بازوی شجاعت بشغ و سنان کشاندند و داد مردی و تهور دادند.

چو ز ابرایش صف بیرداختند	نظر سوی یکدیگر انداختند
بر آمد ز قلب در لشکر خروش	رسید آمدان را قیامت بکوش
بپیش در آمد دو دریای خون	شد از موج آتش زمین لاله گون
دواند زانگونه بر یکدیگر	که از پشت سر زد خدنگ نظر
زمین کو بساطی بد آراسته	غباری شد از جای برخاسته

القصه دران روز جری روی نمود که با وجود بی رحمی زمانه جفاکار و سخت دلی روزگار مردم آزار بر کشتگان معرکه کارزار گریست و بهرام خون آشام از بیم مصاص انتقام دلیران نصرت فرجام در پنجم حصار سپهر مبتلا قام گریخت تو گشتی فلک یکبار خاک ادمار و هلاک و غرق مردم روزگار

درخت با صبر و قیام ایستی از دیار عدم بر چهره هستی بیخت و دست قضا و شفا حیات کائنات را  
دوهم گسیخت از بسیاری کشته همواری صحرا بسته شد و از طوفان خون کوه و هامون مساوی گشت  
سواران معرکه چون تهننگان خون آشام دندان تیغ و سنان بقتل مردمان تیز کرده و سلامت و عاقبت  
از آن دام بالا و غذا راه گریز پیش گرفته.

چنان دست در حرب بی اختیار	که دست قتاده نادانی ز کار
ز بس دست افتاده بر دشت گیر	ز سیاهی شد آورده روی زمین
قتادی چو دست از تن خشمناک	ز غیبت گرفتگی گریبان خاک
چو از تن قتادی سر مرد کین	ز اعراض کندی بدندان زمین
ز بس بود از تیغ کین قطع و فصل	نمیشد هم تاز خورشید وصل
مدانگونه شد آدمی خواری و زار	که خاک از جسد او گرفتگی کنار

در آستان ترکش دلیران از طائر تیر نشان مانده بود زان کمان از هوای دست بهادران  
کوشه گیر شد و تا زبان تیغ تهننگ در دریای هیجا تهننگ آسار و دندان نکت شیران بیشه شجاعت و  
سخن جز دار و گیر نبود.

تیر جان یافته ز وصل کمان	تیغ باریده خون ز حجر لیام
آن نهشته چو نور در احداق	وین روان همچو روح در اجسام

لشکر عماد الملک بر خاشاک ناهم توانایی در چکر داشتند پای ثبات فشرده دست از کوشش باز  
نداشتند اما چون مقابله با جنود آسمانی و وفود غایت ربانی از حیز قدرت و مکنت آسمانی بیرون است  
عاقبت دست قضا طغرای هالاک مهزوم من الاحزاب بر منشور شقاوت مفروان کشیده فحوائی سهزم الجوع  
و یوگون الدبر بر صحیفه ادبارشان نکت و چون بر حکم و ممانعتهم و لیکن کائوا افسهم بظلمون بادی  
قته و فساد عماد الملک بود مضمون قذات و بال امرها و کان عاقبت امرها خسرا صورت حالتی گشت.

ستیز دو لشکر چو از حد گذشت	زمنه بکلی را ورق در نوشت
قوی دست را فتح شد رهنمون	ز بهار خواهی در آمد زبون

بالجمله چون نیروی اقبال فرخنده فال بادشاه مریخ نصال قوت بازوی معاندان نکوهیده مال  
را در هم شکسته رایت شوکت و اقتدار شان که از سر تعجب و استکبار بر فلک دوار بر افراشته بودند  
نکوسار گشت و نقوش مباحات و افتخار معارضان که باستظلام کثرت اموان و اعمار بر لوح تصور و  
بنهار نگاشته بودند بآب تیغ آلتبار محو شد لشکر مخالف از سر اضطراب و بیچارگی بیکبارگی پشت عجز  
بهزیمت داده روی انکسار بغرار نهادند عساکر نصرت مآثر بازوی تسلط بر افراشته جلوریز از عقب  
ارباب گریز در ناخند و هر کرا در یافتند گردش را از باز سربسک ساخته بر خاک ادبار و هلاک  
ایداختند.

برآمد ز هر دو سیه دستخیز  
نبد دشمنان را مچال گریز  
همه راو اگر دشت اگر بسته بود  
بر از خسته و بسته و کشته بود

القصه تمام قیل و اسب و جموع سلاح و خیمه و خرگاه عماد الملک و سیاحتی از شیر و  
قلیل بدست سیاه شهنشاه بی شبهه و عدیل افتاده عماد الملک بهزار جر قلیل جان پر حسرت و محنت  
ازان غرقاب اضطراب بگران کشید و از غایت افعال و خجالت باچیزور که محل اقامتش بود نرفته  
متوجه گجرات گردید بلی بانای که بر آورده بای غنایت بی علت حضرت پروودگار باشد برابری نمودن  
و با درستی که آراسته رحمت بیغایت است مقابله کردن سر بر سنگ شقاوت کوفتن و روی در بیابان  
منازلت نهادن است حضرت سلیمانی پا از رکاب کدور ستایی بر آورده.

بران بسته بنشت دارای دهر  
دلش گینه پرداز و لب نوش بهر

سیاه ظفر پناه غنیمتی که دران وزمگاه یافته بودند در نظر بندگان شهنشاهی عرش نموده  
زبان به توشیت و مبارکباد فتح و نصرت آنحضرت کشودند.

بسدند بکسر دلیران کین	ز بوسه بفرسود روی زمین
بخوانند بر شهریار آفرین	که بی تو میاذا کلاه و نگین
خدایت بهر کار یاری دهد	ز چشم بدان دستگیری ده
جهانت بکام و فلک بنده باد	قوت یاور و بخت فرخنده باد

چندان غنیمت بنظر اشرف درآمد که از حد و هم و قیاس و اندیشه حواس در گذشت و  
بنان عارضان از سیاهه آن فرسوده گشت.

غنیمت چنان ریخت بر خاک کین	که شد کشته در زیر زبون دین
زمین را نکتین میل آمد دید	ز بس آلت حرب بر خویش دید
جهانت از اسیران لبالب چنان	که کردی محیط عدم حفظ شان

حضرت سلیمانی غنیمتی بآن کثرت و فراوانی سوای اقبال بی ستون مثال که تعاقب به پادشاهان  
میدادد بمیاه نصرت پناه قسمت فرموده مطلقاً چیز دیگر نصرف فرمود.  
ز مدد خرمن زر جوی برداشت غنیمت بصاحب غنیمت گذاشت

### دگر استخیر قلعه یابری

فارسان میدان سخن کشتی و مبارزان مضار نکتی برووی در اخبار فرخنده آثار آن  
شهسوار اقلیم سروری کیت خوش خرام قلم را چنین بجلوه در آورده اند که چون عماد الملک نکوهیده  
فرجام از بیم حسام خون آشام دلیران بهرام انتقام انوار یافت شهریار فلک احتشام ملک احترام



ما سیاه ظفر پناه رایت نیروزی آیت بصوب حصار باثری که از اعظم قلاع خبر آثار ولایت برادر که بصمت حصانت و استحکام امتیاز تمام داشت برافراشت.

حصاری و گردون سر افراز تر  
ز مقرر در صلح ناساز تر  
بکنده سابه چو همت بخاک  
حیرا زمینش چو عرش از مغاک

چون مایه رایت آفتاب اشراق خسرو آفاق اطراف آنحصار را هنوز ساخت قرمان فضا جریان شرف صدور یافت که سیاه منصور هم از کرد راه حصار بدخواه را محاصره نموده از جوانب الکنها پیش برند و در تسخیر آنحصار سپهر نظیر نهایت سعی و اهتمام بتقدیم رسانند حسب فرمان شهریار گیتی ستان.

بر در آزمایان دشمن شکار  
رخ کین نهادد سوی حصار  
دم نای زولین بر آمد سپهر  
خروش یلان برگذشت از سپهر

دلبران رستم توان از هر طرف چون تنگن بر لب کف آورده دست بتیر و کمان برده ابدان اهل حصار را هدف پیکان غارا شکلی ساختند و بشریب توپ و تفنگ صافه کردار شرب بار بسیاری از آن خاکساران را در غرقاب فنا و غلاک انداختند مردم حصار هر چند بیای مردی سعی و کوشش قدم استوار داشتند اما چون فی الحقیقت کوشش ایشان حرکت المذبحی پیش نبود خوف و حراس اساس کار شان بر اضطراب و اضطراب می نهاد و سعی ایشان را سودی نبود و دلبران شیر شکار چون آثار ضعف و انکسار بر چهره حال اهل حصار آشکار دیدند فتح و نصرت امیدوار گشته تنگ کردار از هر سو خویش را در خندق انداخته بخاک ریز بر دویدند و کشتهای بر کتک و جدار حصار استوار ساخته چون دما های مستجاب بران حصار سپهر آثار عروج نمودند.

بسر فکر بالا شدن شد چنان  
بدن محض آتش شده از غضب  
همه قلعه گیر از کند نظر  
قتادی ز بازو اگر دست کار  
که شد کنده هر سر که بد تن گران  
که باطلع باشد بلندی طلب  
بیلا شدن از نکه چست تر  
بدیوار بالا شدی همچو مار

الفقه سیاه ظفر پناه بعضی چون انجم فلکی بر برج آنحصار عروج نموده برخی بضرر متین از هر سوی آن سورمین نقب زده خورشید وار با تیغ آخته از دل زمین بیرون ناخندند و حصار را بآن استماری را بعون شایست حضرت باری و بفر دولت شهریار میسخر و مقوق ساختند و تیغ بیدریغ دران تیره روزان نهاد از مخالفان هیچکی را بجان امان ندادند و بعد از آن دست بنهب و تاراج اموال و سبی و قید عورات و ارجال گشادند و آنچه اطلاق مالیت بر میرفت از سامت و ناطق بدست تغلب و تسلط تصرف نموده مساکن و اماکن آغوش را بیاد فنا بردادند چون حصار باثری بعون عنایت حضرت باری میسخر اولیای دولت شهریار گشت حکم جهانمطاع بنفاز پیوست که آنحصار خبیر شمار را از بیخ و بنیاد کنده بروج و جدارش را با خاک رها کرد هموار ساختند و ولایتی که تعلق بآن حصار داشت ضبط فرموده فوجی از

سیاه نصرت پناه جهت محافظت آن برگماشت بعضی از نقله اخبار برین رفته اند که تخریب آنحصار وقت تسخیر وقوع یافت بلکه بعد از مدتی بحکم شهریار فلک جناب خراب شد بر هر تقدیر بموجب قضای حق قدیر دوزخیه آن حصار سپهر نظیر را ویران ساخته اند و صدای عالیها سا فلها در منازل و مساکنش انداخته و الی برعنا هذا کمی بتعبیر آن تیرداخته بالجملة محمد غوری که در تسخیر آنحصار سپهر نظیر لوازم سعی بتقدیم رسانیده در مراسم مردانگی تقصیر نموده بود و گوی شجاعت و جلاوت از اقران ربوده بخطاب مبتطاب کامل خالی سرافراز گشته ضبط آن ولایت بعهد اتمامش مقرر شد بعد از آن شهریار فلک اقتدار عنان پیکران گیتی ستان بصوب مستقر سریر خلافت مسیر معطوف داشته به بسط بساط کاهرامی و لوازم معدلت و جهانپانی پرداخت و بیمن التفات و حسن انصاف نام ظلم و ستم از عالم برافاده اعنیت و فراغت در ساخت مملکت دکن مسکن ساخت در خلال این احوال اختیار و استقلال شیخ جعفر را ستوده خصال بعد افراط رسیده رعایا و عجز پریشان حال شکوه و شکایت او بیابه سریر جاه و جلال رقم نمودند لاجرم حسب الحکم جهانمطاع عالم مطیع منصب حکومت و مستند وزارت ازو منتزع گشته کاتوریسی که بهمن شیخ مذکور بود و بوسیله شیخ بملازمت سده سلطنت مشرف گردیده علامات کفایت و دیانت از ناصیه او مشاهده بندگان درگاه خلافت پناه شده بدین منصب سرافراز یافت و مدتها از روی استقلال و کاردانی بلوازم این امور و تکفل مهام جمود بر داخه خدمات شائسته و مهمات کایه درین دولت عظمی ازو دست ظهور یافت چنانچه موازی سی قلمه نامی از قلاع بلاد و بقاع دکن بحسن سعی و اهتمام آن بهمن مسخر اولیای دولت پادشاه زمن گشت اگر در مقام تحریر تسخیر آن قلاع و حصون در آید هر آینه کلام بطول انجامیده از شرح دیگر وقایع دور می ماند لاجرم عنان بکران قلم مشکین رقم از صوب تفصیل آن معطوف ساخته بشرح دیگر مقالات و وقایع آن خسرو فریدون صفات پرداخت اسامی این قلاع و سایر حصون و بقاع که مسخر اولیای دولت روز افزون گردیده بود در خاتمه احوال خجسته مال آن پادشاه عظیم العتال رقم زده کلک بدائع و منافع خواهد شد انشاء الله وحده العزیز.

بهر قلعه که داد پیغام خویش  
سکلید در قلعه بردند پیش

درین مدت رایات دولت از مسخر سریر سلطنت حرکت فرموده شهریار زمن مرکز وار بر سریر خلافت متمکن بود و سر نوبت همیشه باریب خان و جنید خان و میسره بخیرت خان تفویض فرمود.

گفتار در موجبات توجه شاه ظاهر علیه الرحمه بیلااد هندوستان و مشرف شدن

خدمت شهر یا دگیتی ستان

از چمن خارنمای گل آرای مودای عسی ان تکرهوا شیا و هو خیر لکم - تسبیح شادت بمشام جان محنت زکدان وادی احزان میرسد چه تواند بود که حکمت حکیم معبود عررس مطلب و مقصود را درکوت مکاره و شداید جلوه دهد و لطائف نعمت و عطا را در صورت نعمت و ثنا پیش آرد بسیار نکبت و محنت است که سبب ظهور نعمت و دولت است و بسی جمعیت و کاهرامی است که موجب ناکرامی و پیرشانی است

بسا وخته که اصل محکمهاست  
بسا اندوه که در وی خرمیهاست  
بسا قفلان که بندش تا بدید است  
چو را بینی نه قفل است آن گنبد است

از اشیاء و نظایر این احکام است احوال فرخنده مآل حضرت سیادت منقبت نقابت هفتت افادت و هدایت پناه افاشت و فضیلت دستگاه حقائق و معارف آگاه جامع العقول و المنقول حادی الفروع و الاسول کشف احکام الدنیه قواعد علوم الدنیه مفسر عقاید متبیین اسرار الفییه و الرموزات الالویه هادی المضلین الی طریق الجعفریه بالهدایات الازلیه و الاشارات الی بزیه مرشد المسلمین بالارشاد الالهیه الی العقاید الحقیقه الصغیه الاتمی عشریه منبیه مذهب الامامین بالدلائل و البراهین العقلیه مبطل عقاید المبشعین بالآیات و الاحادیث الثقلیه الذی کن لسانه فی بیان الحق و الايقان مقالید الرضوان و مقایع الجنان و بیانه فی تبیین الدین و تکذیب المخالفین الکاذبین صابیح القلوب و منایع الایمان.

نطقش معلمی که کند روح را ادب  
لطفش مفرخی که دهد روح را شفا  
گردون بیرکشته مرید کمال او  
پوشیده بر او ادبش این بیلگون و طاق

ذات جامع الکمالش ارباب حال و اصحاب قال را مقتدا و پیشوا و دل دریا مثالش که از انوار معرفت ذو الجلال مالا مال بود سرکشگان تبه جیول و شلال را بشمع هدایت و ارشاد قاید و راه نما بخش قبله خیل صاحبان

حرام درش کعبه مقبلان

حکیمی که در فن حکمت کوی مسابقت از حکیمان یونان روده و درون دو صد افلاطون و ارسطو بشاگردیش رفعت نموده.

در وصف کمالش عقلا حیرانند  
بقواط حکیم و یوعلی نادانند  
با این همه علم و حکمت و فضل و کمال  
در مکتب علم او الف بی خوانند

متکلمی که باحکام آیات بیانات کلام ملک علام و احادیث مرویات حضرت خیر الانام علیه الصلوٰه و السلام دین اسلام و مذهب ائمه عظام علیهم التحیه و السلام را چنان نظام و انتظام داد که بعد از انبیاء و ائمه هدی هیچ یک از علمای ملت بیضا را این سعادت دست نداد.

رافع اعلام شرح هادی دین قوم  
کز مدد علم او مذهب حق شد بیان

فصیحی که علم معانی از بیان بلاغت نشانیش در جهان نمر گشته و منشآت بلاغت سماعتش که نعم البدل آب حیات است مثال عقود لآلی و گهر و درر منشور اشعار فصاحت شمارش که نتایج افکار قبض آثار است چون ابتکار حور عین از عیب و قصور دور است و کلام حقائق و معارف مشحونش مریم صفت حامله نور

ز نظم و نثرش پروین و نعلش خیزد ازان  
بهم نیساید پروین و نعلش در یکجای  
عبارتش همه چون آفتاب و طرفه تر آن  
که نعلش و پروین در آفتاب شد پیدا

مفسر احکام تنزیل رب جلیل شکوفه بوستان حضرت خلیل ما صدق علماء ائمتی کاتبیای بنی اسرائیل نمره شجره نبوت و رسالت کل گزار امامت و ولایت مرتضی ممالک اسلام مقتدی طوایف انام المستفتی ذاته الشریف عن التعریف و التوسیف صاحب الکمالات الباطن و الظاهر شاه طاهر علیه رحمة الله العافر که از اجله سادات عالیقام و نقای کرام و فحول علمای ایام بظهور حسب و نسب و رفور فضل و ادب بین المعجم و العرب ممتاز و مستثنی بود و عقول دانشمندان جهان را مقتدا و پیشوا معذرات آن نقاوه ذریه سید کائنات که در جمیع علوم میان خواص و عوام معروف و مشهور و بر صحائف ایام مسطور و مذکور است و منشآت بلاغت سمات و لآلی منظومه ابیات اعجاز صفاتش که مثال ذلال جنات در ظلمات الفاظ و عبارات مخفی و مستور حالت آن منبع علم و معدن فضیلت را بر کافه علما و قاطبه فضلا و فضلا مانتند لمعان بدر کمال النور در سواد شب درچویر طاهر و باهر و روشن و میرحرف می سازد.

در جهان چون او نیامد هیچکس در شرع و شعر  
قاف تا قاف از بجوئی فیروان تا فیروان

و از زمان حضرت رسالت پناه علیه و الدسلوات الله تا آوان ظهور افادت شاه حقائق آگاه پیوسته اجداد و آباء آن قائد طریق خدا نزد سلاطین عالم معزز مکرم و بر جمیع سادات مقدم بلکه اکثر از اجداد آن هادی طریق رشاد در سلک اعظم سلاطین و خلفای بادین و داد منتظم می بودماند لاجرم نواب کامیاب سپهر رکاب گردون جناب شهنشاه جمیاه ملائک سیاه فلک بارگاه خلق الله مستخدم الاکسره و القیصره قاهر الملوک و البیابره ناصب الویه الاسکندریه رافع رایات الجعفریه فریدون گردون سریر کیخسرو جهانگیر رستم فتحخوان رزم و پیکار اسفندیار معرکه کارزار گل گزار حیدر کرار الموبد من عند الله الملک الجبار شمع شبستان مصطفوی شاه اسماعیل این حیدر صفوی آن میوه بوستان علوی را مشمول عواطف و الطاف پادشاهانه ساخته بعنایت بسیار و مراحم بیستار از سائر سادات و علماء روزگار ممتاز و سرافراز فرموده در تعظیم و تکریمش مبالغه عظیم میفرمود چنانچه آن هدایت دستگاه در مجلس پادشاه بر اکثر سادات و فضلا مقدم می بود بنا بر ان محصور اکفا و اقران گشته شیوه حقد و حسدی که در طایع انسان مرکوز است و همگی هم بنی آدم بران مقصور و مجبور بعضی از معاندان زمان را بر عداوت آن نمره شجره نبوت تحرص نمود بلی این شیوه ردیه قاعده مستمره دنیای دون بروراست و این خصلت ناستوده نا بوده شعار ایستای روزگار شکر

گر هنری سر ز میان برزند  
بی هنری دست بدان دروند  
کار هنرمند بجان آورد  
تا هنرش را بزیان آورد  
عیب خزند این دو سه ناموس خور  
بی هنر و برهنر افسوس گر  
دود شوند از بد معاشی رسند  
باد شوند از بچراغی رسند

بالجملة ارباب غرض خاطر مذکور ظاهر شاهی را بدخشان واهی غرض آمیز و اکاذیب پر فریب فتنه انگیز بران زبده اولاد حضرت امیر المومنین حیدر متعبر ساخته بمذاهب باطله و معتقدات فاسده اش متهم گردانیدند



سبحانک هذا بهتان عظیم: شاه دین پناه اکاذیب ارباب غشاد و فساد را بسمع قبول اسفا فرموده در مقام نقض قواعد عزت و حرمت آن افضل امت در آمد آصف ثانی میرزا شاه حسین امضایی که با آن عارف ربانی طریقه اخلاص و نسبت اختصاص داشت آن حقائق و معارف پناه را از کید دشمنان آگاه ساخته از روی یاری و حق گزاری گفت روزی چند تغییر مکان و هجرت دوستان بسلامت نفس و صلاح زمان السب و اولی خواهد بود.

زمانه به نیک و بد آستن است ستاره گهی دوست که دشمن است

چه مهاجرت اوطان میراث فرزندان رسول انس و جان است و مصارت بر مکاره زمان موجب نعیم و ضوآن و شکست نیست که بهر ملک تشریف قدم هدايت لروم اوزانی داری چون لود در دیده اولو الاجار و مانند الحس بر سر بزرگان روزگار قرار خواهی داشت.

نو چون قیمنی گوهری غم مدار که ضائع نگردانند روزگار  
اگر روزه زر ز دنبال کاز بقصد پشمش بجوشند سار  
زطلعت مترسای جهان دیده دوست که ممکن بود کاب حیوان دروست

بالجمله شاه هدايت پناه بموجب صوابدید دوستان هوا خواه در سنه ست و عشرين و تسعمایه با فرزندان و متعلقان از دار المومنین کاشان بعزمت هندوستان بیرون آمد فخرج منها خائفاً بترقب، بسرعت تمام منازل و مراحل پیموده با ساحل دریای عمان رسید و از جزیره جردن بسفینه که متوجه بندر مبارک مصطفی آباد مشهور بدابول کوه بود درآمده بر سبیل تعجیل رحیل فرمود رفته که شاه حقائق پناه وقت توجه هندوستان بیکی از دوستان نوشته بجنسی نقل نموده میشود بعد از طی این مقاله مورت الملال کثیف احوال این شکسته پای آنکه در اوائل جمادی الاول سنه ۹۳۶ هجری از خطه جردن بتوفیق الهی را کب سفینه شاهی رو بجانب هند نهاد و بر حسب آیه کریمه و اذا رکبوا فی الفلک دعوا الله مخلصین له الدین، دست خضوع و خشوع بدعای نجات و سلامت کشتاد عنایت ازلی و فیض فضل لپزلی اجابت دعوت مخلصان نموده باندک زمانی آن سفینه نامدار را از تلاطم امواج آن بحر زخار در بندر دابول کوه بکنار انداخت و اهل سفینه را با جناس شکر و سپاس در انواع معامد بقیاس گویا ساخت منتقول است که آن حقائق و معارف پناه روز جمعه بعد از نماز بکشتی درآمده از مدد نسیم عنایت ربانی جمعه ثانی نماز را در بندر دابول کوه ادا فرموده و این از غرائب و عجائب است که اشاره خفیه است بطائفت غیبی که از آمدن آن معدن فرائد به هندوستان ظهور یافته بالجمله چون خبر فرار آن بزرگوار اشتها یافت شهریار فلک اقتدار چند سوار بر سبیل ابله از دنبال آن سر دفتر ارباب کمال ارسال داشت که هر جا بآن سعادتمند رست بر گردانند اما چون اراده الله باین تعلق گرفته بود که شاه عاقبت محمود بطالع صعود بلاد دکن را از فیض مقدم شریف رشک گشتن آدم سازد و مردم این دیار از فیض الفاسفی انقیاس انوار معرفت و رشاد نموده سالک مسالک صلاح و سداد گردید لاجرم با وسیدن فرستاده پادشاه ایران با ساحل دریای عمان آن بحر فزائل و عرفان متوجه هندوستان شده بود لاراد لفضاله و لا عقب الحکمه چون فرستاده پادشاه دریا نال حال

بران منوال دید نیایه سریر کردون نظیر باز گردید بعد ازان پادشاه ایران بر حسد حاسدان اطلاع یافته از عمل بقول متسدان پیشمان شده در مقام تلافی و تدارک شاه هدايت پناه در آمد اما متقاضی اجل بران شهریار دین و دل کمین ساخته سریر سلطنت و تخت پادشاهی را ازان وجود اقدس برگزیده درگاه الهی بیرداخت بعد ازان پادشاه جهان پناه فلک بارگاه فرازنده ایوان سلطنت و جهان بانی بر آورده سریر خلافت و کدورتانی صاحب قران کامران شاهنشاه معالک ایران نامنج عدالت انوشروان مروج ملت پیغمبر آخر الزمان خادم اعلی بیت رسول الله الموبد من عند الله پادشاهی که از کمال خلوص عقیدت و صفای طوالت این عبارت در القاب همایون خویش مقرر فرموده بود که بر رؤس مشایر و صفحات دانایر ترقیب و مذکور سازند خاکست آستانه خیر البشر رواج دهنده مذنب حق انمه اثنا عشر غلام با خلاص امیر المومنین حیدر شاه ملهماسی حسینی صفوی تخت پادشاهی را از وجود اقدس رشک فلک اطلس ساخت همگی همت والا نهمت بر تلافی و تدارک خاطر هدايت متأثر شاه ظاهر مصروف میداشت چنانچه از فراهمی که بآن سر دفتر ارباب یقین نوشته بعد ازان بوضوح خواهد پیوست مقرر است که چون کی بقریب سلاطین معزز گردد هر آئینه حصاد در نقض قاعده حرمتش با قبی الغایت کوشند و بتمام طالات فرجام کذب و بهتان کوکب سعادتش را پوشند و بسخنان مکر آمیز مزاج و حاج صاحب تخت و تاج را پرو متغیر سازند و بوسطه هلاکتش اندازند.

ازین دیو مردم که دیو ودد اند نهان شو که همسجستان بد اند  
مگر گوهر مردمی گشت خرد که در مردمان مردمیها میرد  
بچشم اندون مردمک را کلاه هم از مردن مردمی شد سیاه

پس پادشاه باید که قول صاحب غرض را نیکو نامل فرماید چون معلوم نماید که از آمیزش و آرایش کذب و غرض میرا و معراست بسمع قبول اسفا فرماید تا در آخر که حقیقت ظاهر شود بموجب پشیمانی نگردد چه اگر اهل غرض را از افساد و اضرار منع نفرمایند بیشتر ارکان دولت و اعیان حضرت را منکوب و مخدول سازند و خلل کلی بنظام امور ملکی اندازند بالجمله بعد از رسیدن آن متبجر ذو فنون مانند ذو التئون به بندر دابول کوه ازانجا بر سبیل عبور بلده بیجاپور را از حضور شریف پر نور ساخت و چون اوضاع اینجا موافق مزاج هدايت امتزاجش بقتاد ازانجا متوجه کبیر که سابقاً مستقر سریر سلطنت بوده و باحسن آباد موسوم گردید و جهت استراحت دران بلده فردوس راحت بسات و فیروزی چند روزی توقف فرمود بعد ازان ازان مقام بنیت زیارت بیت الله الحرام احرام بسته قصبه پرند را که برمنجار راهگذار بود از مقدم مکرم خویش رشک گزار ارم فرمود مخدوم خواجه جهان که دران آوان حاکم قلعه و قصبه مذکوره بود چون بر قدم میمنت لزوم شاه ارشاد پناه اطلاع یافت فی الحال بملازمت آن سر دفتر ارباب کمال شتافته بسات خدتمش فاخر گشت و مقدم مکرمش را بانواع تعظیم و تکریم تلقی فرموده التماس نمود که چون برنگشت و درین ایام اسفار بغایت متعذر و دشوار مترصد است که درین دیار چند روزی بسات و فیروزی اقامت واقع شود تا کمر خدمت



بر میان استوار ساخته از مشکوه ضمیر فیض آثار استفاضة انوار صلاح و سداد نماید .

داغ بلندان طلب ای هوشمند      تا شوی از داغ بلندان بلند  
سر مکش از صحبت روشن دلائل      دست مدار از کمر مقابلان  
خار که همصحبی گلی کند      غلبه در دامن سنبل کند

شاه حسن صورت جبر سیر رفیع مکن چون خواجه جهان را طالب صحبت قبض گستر  
دید ملتزمش او را بسمع قبول و رضا اصفا فرموده دران بر نکال بفرغ بال در قصبه پرند بافاده اشتغال نموده  
در خلال این احوال از پناه سریر جام و چارلز شهریار فرمودن خدای دریا نوال مولانا پیر محمد شروانی  
که در سلک فضلاء زمان و ندما شهریار جهان انتظام داشت برسم سفارت و رسالت بخدمت مخدوم  
خواجه جهان آمد و چون از قدوم هدایت لزوم شاه حقائق پناه آگاه گشت بسعادت ملازمت قبض  
بخش مبادرت جسته ملکی دید در کسوت بشری و جهانی در لباس انسانی و درباری درون قبای -

عینی گاه دانش آموزی      یوسفی وقت مجلس افروزی

لاجرم کمر استفاده بر میان جان بسته تا در پرند بود همه روزه از روی اخلاص و اراده تمام بمجلس  
افاده آن زنده نام مشرف گشته از خورشید ضمیر حقائق تاثیرش اقتباس انوار معرفت مینمود و چون از اداء  
رسالت و سفارت فراغت یافته بیابان سرور سلطنت و خلافت شناخت شمع از حقیقت معرفت و مجملی از کیفیت  
استعداد و حالت آن نمره شجره نبوت و رسالت بمسامع قدسی جوامع بندکان حضرت سلیمانی رسانید حضرت  
شهنشاهی از کماهی احوال آن مقرب درگاه الهی آگاهی جسته از غایت شوق فرمود -

اعد ذکر نعمان لنا ان ذکره      هو السک ماکزرته بتصوع

مولانا پیر محمد معروض داشت که طائر بلند ادراک افهام و ابراهام انسانی را بسر اوقات کنه  
کمالش راه نیست و عقل نکته دانی عقلاء ایام از فهم کلام متشقق النظام و مقالات در متالی آگاه نه -  
دهش خزینه کشای مجاهر ارواح      دلش خلیفه کتائب معلم اسما

انچه برین بنده ظاهر گشته اینست که امروز در علوم ظاهری و باطنی و معرفت حقائق یقینی  
آن عارف ربانی را در خراسان و عراق بل در جمیع آفاق همتا و نانی نیست -

همش عقل و دانش همش سر دمی      سروشیت در صورت آدمی  
خردمند و آهسته و تیز هوش      دلش بحر علم و زبانش خموش  
چو نقد سخن در عیار آورد      همه مغز حکمت بکار آورد

دل دریا مثلش که از نور معرفت ذوالجلال مالا مال است مخزن اسرار ربانی است و زبان دور  
مقالش که کشف رموزات بزدایست در احیاء اعوات معنی عینی نانی -

هم نقش مایه جالها بود      هم سخنی ورد و نایب بود

مایه درویشی و شاهی دو      مخزن اسرار الهی دو  
بکر معایش که همتان نیست      سده باندازه بالائی نیست

ذالک فضل الله یوتیه من یشاء و الله ذوالفضل العظیم حضرت سلیمانی که پیوسته بعد از وظائف  
عبادات سجایی و پس از فراغ از شغل جهانیان بصحبت علما و فضلا که راهنمایان ملت بیضا و قائدان طریق  
هدی اند رغبت میفرمود و از مشکوه علوم شان اقتباس انوار و فضائل نفسانی و کمالات انسانی مینمود -

همه سوی نیکان نظر داشتی      بدان را بر خویش نگذاشتی  
همانا از ان بود فیروز جنگ      که فیروزه را فرق کردی ز سنگ

چون بر کیفیت و حالت آن زبده دودمان رسالت مطلع گردید رغبت تمام بصحبت آن قدوة انام  
فرمود در زمان فرمان قضا جریان بمخدوم خواجه جهان صادر گردانید که شاه حقائق پناه را بدرگاه عرش  
استیاء فرستد مخدوم خواجه جهان مضمون فرمان همایون را بسمع شاه ارشاد بنده رسالت اما چون از  
جانب حضرت سلیمانی مکتوبی علحده بان محرم اسرار یزدانی صادر نگشته بود بر ضمیر حقائق تاثیرش گران  
آمده بمعاذیر دلپذیر از ملازمت سده سلطنت شهریار گردون سریر متقاعد گشته دران وقت توجه باصوب با  
صواب را در عقده توقف و تاخیر انداخت و چون روز بروز میل خاطر شهریاری بدیدار فائش الانوار آن  
برگزیده درگاه باری سمت تماغف و تزیید می پذیرفت مرتبه نانی مولانا پیر محمد شروانی را به پرند ارسال  
داشته رفقه شوق آمیز محبت انگیزی بان سر دفتر ارباب تمیز در قلم آورده خلاصه مضمونش آنکه -

چو باد صبح گذر کن سوی حقیقه انس      چو سرو تاز قدم رنجه کن بدین گلزار

چون ضمیر حقائق تاثیر شاه مشتری نظیر از مضمون اخیر خبر گشت بی توقف و تاخیر عزیمت  
ملازمت سده سلطنت مصمم داشته احرام طواف آن کعبه مقاصد و مطالب بست و در شهر سته باصوب  
دارالسلطنة احمد نکر توجه فرمود -

آدم که سوی کعبه دولت نهاد روی      مولان راه باطله را کرد زیر پای  
آمد بی متابعتش کوه در روش      رفت از بی متابعتش سنگ هم در جا

بالجملة شاه هدایت دستگاه بعد از طی مسافت بدرگاه خلائق پناه رسید و بشرف ملازمت شهریار  
خورشید طلعت مشرف گردیده زبان بدعا و ثنای پادشاه کشور کشا کشود که کند عبودیت و طوق خدمت  
خداوندی در گردن جبابره گیتی و اکاسره عالم باد و دامن عرسه جهان از طب نفعات گرمش چون جیب  
و آستین مریم -

هر مرغ که مرغ صیغاهست      ورد نفس دمای شاهست  
با رفت و قدر با وجاهت      با فتح و ظفر سریر و گاهت



عالم همه ساله حرم از تو  
آفتاب مطلع و بار بادت  
معزول عباد عالم از تو  
توفیق رفیق صکار سادت

پادشاه عالم مقدم مکرم آن مقدم سادت بنی آدم را مکرم و معظم داشته از لوازم تعظیم و مراسم تکریم دقیقه تا هر چه تکذانت و چون از صحبت فیض گستر آن زنده اولاد حیدر بهره ور گردد حالت آن نمره شجره رسالت را برانگیزد از شنیده افزون دید لاجرم آن قدوه ارباب هنر را مشمول نظر عواطف و عنایات پادشاهانه ساخته بایه قدر و منزلتش را بر سایر مقربان درگاه بر سر اشتباه برافراشت

ذکر تعمیر دادن شهر یار ملک دکن مذهب حقیقه را بمذهب امامیه

قال الله تبارک و تعالی و ان الله لهاد الذین آمنوا الی صراط مستقیم حضرت واجب الوجود کامل القدرت و معبود و اهل الجود بی علت تقدس ذاته عن الکثرة و تعالی شانه عن الشرکه که سعادت سعادت و شقاوت اشقیاء بمقتضای السعید سعید فی بطن اعد و الشقی شقی فی بطن اعد نکشته خافه تقدیر و قلم تصویر اوست در روز ازل و قضای اول بارادت بیعت خویش تاج عزت و قبول بر فرق مقبلان جهان نهاده و ابواب مذلت و خذلان بر روی روزگار هدیران کشاده فضل من تشاء و نهی من تشاء انک علی کل شیء قدیر چه نظام امور عالم و انتظام احوال بنی آدم از نیک و بد و کم و بیش منوط و مربوط بتقدیر ملک قدیر است و در حین تسلط پادشاه بی وزیر و طایر و الظاهر فوق عباده و هو اللطیف الخبیر -

هر آنچه آفرید او با سباب نیست	بدو یافتن عقل را تاب نیست
یکی را چنان تنگی آورد به پیش	که نانی نبیند در آیان خویش
یکی را بدست افکند کوه گنج	بسنجیدها را دهد کوه سنج
اگر پای پیل است اگر بر مور	ازد یافت هر یک ضعیفی و زور
کند هر چه خواهد برو حکم نیست	که جان دادن و کشتن او را بکست
خرده دانش آموز تعلیم اوست	دل از داغ داران تسلیم اوست

کل هدایت و شکوفه توفیق هر مراد در بوستان قلوب عباد از نسیم عنایت و ارشاد رب الارباب شکفتن گیرد و دیگر اسباب در میانه بهانه و مشغور سادت صلاح و سداد بی طغرای سابقه هدایت و رشاد دیوان بهدی الله لمن یشاء صورت یپذیرد و دیگر علامات درین کارخانه افسانه تفصیل این اجمال و ملخص این قیل و قال احوال هدایت مآل آن خورشید فلک جاه و جلال و بدر سماء سلطنت و اقبال شهریار ملک خصال منتزعی جمال دریا نوال المخصوص بهدایة الملک المتعال محب اهل بیت رسول الله المویده من عند الله ابوالمظفر برهان نظام شاه است تقصده الله بغفرانه و جعل مسکنه فی فرادیس چنانچه بوسیله هدایت و ارشاد سر دفتر ارباب صلاح و سداد سلالة رسول ذی المفاخر شاه طاهر علیه رحمت الله الملک الغافر از مضیق جهالت و تبه سر چشمه تحقیق و عنایت راه یافت و سلوک صراط مستقیم دین قریب و مذهب حق ایمنه واجب التعظیم اختیار فرموده دست اعتماد بعروة الوثقی ولای شاه ولایت انما استوار ساخته از دشمنان خاندان

رسول انس و جان تبرا نمود و از باقی طرق مختلفه و مذاهب مبتدعه که موجب نجات و موصل مقصود بود اغراض فرمود سابقاً سمت گذارش یافت که خلاصه اوقات فائز الیرکات آن فریدون سلیمان صفات بمجالست علمای ملت سید کائنات علیه افضل الصلوة مصروف میشد و همگی حمت والا نهمت آن هرج دین و ملت پاکتساب فضائل انسانی و کمالات انسانی و استماع مسائل دینی و دلائل یقینی مجبور و مقصور بوده اقتباس انوار معرفت آفریدگار لیل و نهار و استبصار شریعت احمد مختار علیه صلوات الله ما دار الفلک الدوار میفرمود و پیوسته طالب سراط مستقیم که موجب خشنودی خداوند علیم است می بود و مقصودش از صحبت علما و فضلا امتیاز حق از باطل و صلاح از فساد بود تا رنگ شک و غبار رب از مرآت خاطر ملکوت ناظرش که مخزن اسرار غیب بود بزداید -

آئینه درین جهان که دیداست  
کاول نه یسقطی رسیداست  
بی یسقطی آئینه محال است  
هر دم که جز این زنی و دال است

و تا غایت این حالت از صحبت علمای که ملازم سده سلطنت و خلافت بودند به حصول رسیده بود بلکه اختلاف اقوال و افعال ایشان موجب تردد خاطر فیضی مآثر گشته حیرت بر حیرت می افزود بلی چون آن علما را از محبت و ولای شاه اولیا که در مدینه علم رسول خدا و هادی طریق هدایت بهره نبود علم ایشان نافع دین و دافع ذروه یقین نگشته در عدم تبیین حق و تحقیق از جهل مرکب بدر بود و چون مطالب ایشان ازان عام حصول طریق رشاد نبود آن علم ایشان را بمراحل از مقصود دور انداخته بود چنانچه کلام ربانی مبین این مقال است که مثل الذین حملوا الثورات ثم لم یحملوها کمثل الحمار یحمل اسفارا و شاه حقائق پناه درین معنی فرموده -

علم بی حسب وی از جهل مرکب بدتر است	در حصول موجبات زور و اسباب کمال
حل اشکال مجسطی رافع اشکال نیست	بلک سازد تنگ تر بر توسن طبع تنکال
تا عنان خویش بسیاری بدست لطف او	عقل از پای دلت مشکل که بکتاید عقلا
حب آل مصطفی حبل المتین امت است	مرد مؤمن را بدین حبل متین باید حبال

بالجمله چون شاه حقائق و معارف آگاه در مجلس بهشت آئین خسرو روی زمین راه یافت هنگام مناظره و مباحثه علمای عظام در مسائل شرعیه اسلام شاه هدایت فرجام نیز بختی مقام بایزاد کلام صدق انجام عبادت می فرمود با آنکه بر حکم التقیه دینی و دین آبابی در اخفاء مذهب خویش کمال احتیاط و ملاحظه مرعی داشته بفرموده اشتر ذهبک و ذهابک و مذهبک معتقد خود را می پوشید اما در اکثر مسائل مختلف دلائل امامیه را بطریق نقل بیان فرموده در اقامت حجت آن طایفه باقیی الغایت می گوشتید -

بظاهر کی طریق خود نهان کرد  
بکل خورشید پنهان چون توان کرد

حضرت سلیمانی بالهام یزدانی که ارباب الدول ملهمون و هدایت سبحانی که والله بحق الحق وهو بهدی السبیل در یافت که راه آن حقائق و معارف آگاه نه بر طریقه اهل سنت و جماعت است بلکه

در خاطر ملکوت ناظرش که بتور بیهوشی الله تدبیر نمود گشته بود بر تو اداخت که مذهب آن سید  
عالی نسب بحقیقت اقرب است و متابعتش موجب خشنودی رسول غرب -

هر که بقیضش بآردت	خاتم کارش بسعادت
بائی برقرار بقیض سر شود	سنگ به پندار بقیض زد شود
گر قدمت شد بقیض استوار	گرد ز دریا نم از آتش برآو
تا فلک از منبر نه خر گوی	خطبه کند بر تو بشافعی

لاجرم شهریار دین پناه آن هدایت مستکار را در خنبه طلب فرموده از هر در سخنان در میان آورد  
و در هر باب از مشکوه شمیر هدایت مآب آنجناب تحقیقات فرمود شاه ارشاد مآب جواب سوالات شهریار  
را به نهجی که موافق کتاب و روایات اصحاب بود عرض نمود چنانچه صدق کلام حقیقت انجام هدایت فرجام  
شاه طاهر بر خاطر ملکوت ناظر طاهر و باهر گشت -

طییب مبارک چو برزد نفس	ز ن برد بیماری از دل هوس
چو شه دید کلان یادگار رسول	خیر دارد از کار رد و قبول

از کیفیت مذهب آن نمره تجربه رسول عرب استفسار فرموده شاه هدایت پناه اولاً سنت تقیه مرعی  
داشته با اظهار مذهب ائمه کبار مبادرت ننمود شهریار فریدون تبار بر زبان درد بار جاری ساخت که -  
برین مشک خاشاک نتوان فشانند که بوی خوش مشک پنهان نماید

حقیقت مذهب شما کالشمس فی رابطة السما ظاهر و هویداست از کتمان آن چه حاصل شاه حقائق  
آگاه عرض نمود که در اظهار امری که فرموده شاه اولیا اخفای آن لازم گشته چگونه مبادرت توان نمود  
حال آنکه در اظهار ایشمعی اشارت و عبارت همدم نیست و کافذ و قلم محرم نه پادشاه دین پناه زبان  
الهام بیان بسوگند خداوند بی مثل و مانند گداده بغلاظ و شداد قسم یاد فرمود که در تحقیق این امر نه  
مقصود نصب و شاد است بلکه عرض سلوک طریق صلاح و سداد است و استخلاص از مضیق جهل و فساد  
خاطر فیض هائز آسوده و مطمئن دار که از ما هیچگونه کلفت و آزاد نخواهی دید وامری که مکروه طبع  
تو باشد صادر نخواهد گردید -

بدارنده آسمان و زمین	کزو مایه دارد همان و همین
خدای کزو هر که آگاه نیست	خرد را بدان بیخرد راه نیست
که از ما نهی بیچ اطف و منیر	مگر کزو روش بساز عسلد سیر

مذهب که خاطر ملکوت ناظر از اختلاف مذاهب و طرق متردد و منجبر است که آیا تبعیت  
کدام طریق منتج مراتب حق و موصل مناهج تحقیق است و تا غایت بواسطت هیچ یک از علمای ملت  
این عقده مشکل از دل نکشود -

پیشانی خاطر شوریده رانم همی با فکر خود بر بام

چون خاطر فیض مآثر شاه طاهر از عبود و موافق حضرت شهریار و توفیق و امیدواری تمام  
بافت زبان بدعی دوام دولت آن آفتاب سیهر سلطنت گشاده فرمود که ایوان شهریار و بارگاه کامکاری  
بزرور تاج و افسر خداوند عالم آراسته و روشن باد و آثار فیض فضل الهی و عنایات و عنایات نامشاهی  
بر صفحات آیام بادشاهی طاهر و میرهن -

شها ملکد ر دین در پناه تو باد چراغ هدی شمع راه تو باد

بر رای جهان آرا که خورشید فلک دانش و ذکا و بدر سماء عز و علاست روشن است که  
بمردای کنت کتاراً محضاً فاحصیت ان اعرف مقصود از ایجاد نوع انسانی تحصیل معرفت بزرادی است پس  
بر هر فردی از افراد لازم است که در معرفت حضرت خالق العباد نهایت سعی و اجتهاد بتقدیم رسانند  
خاصه بر سلاطین جهان و پادشاهان گیتی شان که فیضان فضل الهی و نعم و احسان نامشاهی در باب  
ایشان بدرجه اعلی و دروۀ قصوی است باین ثابت که از مرتبه عبودیت ترفی فرموده بشرف ظل الوهیت  
اختصاص یافته اند شهریار عالیقام از استماع این کلام هدایت فرجام آثار گشته طالب تحصیل آن  
احوال و فیض آن مقال گردید شاه هدایت شمار از روی استظهار و اظهار عافی الضمیر پر داخته شاه سلیمان  
سریر را از مکتون شمیر حقائق قائم خیر ساخت -

جوانش داد دای سخن سح	که حق از سم داش بر دلش رنج
چو فرمودی بتوفیق الهی	بگویم آنچه دالم کر تو خواهی
بسی سکونیده در کامرانی	بسی دیگر بکام دل بایی
خردمندی و شاهی هر دو داری	سفیدی و سیاهی هر دو داری
نجات آخرت را دار گر باش	دوین منزل ز وقتن با خبر باش

بر رای عالم آرای پادشاه دین و دنیا هویداست که بقتضای حدیث صحیح الثبوت نبوی و کلام  
معجز نظام مصطفوی علیه من السلوات انما من التوحیات انما که متفرق امتی علی ثلثة و سبعین فرقة  
واحده ناجیه و النافیه هالکه یکی از مذاهب متعدده و طرق مختلفه موصل مطلوب و طریق نجات است و  
باقی مسلک هلاک و سبیل درکات و همچنین از مصدوقه مثل اهل بیثی کشتل سفینه نوح من ركب فیها  
نجا و من تخلف عنها غرق مستفاد میگردد که تبعیت شرائع و فواید عتبت خاطر حضرت رسالت پناه  
صلی الله علیه و آله موجب نجات از گرداب ضلالت است و اوقاف یفارج هدایت و عنایت و است دافی  
هدایت اما پردانه آید به تنگم الرجس اهل البیت و بطهر کم خطیبه ای نبوت این مدعا را برهائی وافی و  
حجتی شافی است پس صراط مستقیم متابعت ائمه واجب التعلیم و التکریم باد و مخالفت ایشان باعث  
خسروان و عذاب الیم -

اگر سواری رحمت سعادت نهوس است خشان طبع بگیر و باطل فتنه سیار



و گر سلوک ره راست آرزو داری  
براه کعبه صدق از سر صفا رو آر

و ابناً حضرت مخبر صادق علیه الصلوة الله الخالق فرموده که من مات و لم يعرف امام زمانه مات میتة جاهلیة و در موضع دیگر بر زبان وحی ترجمان گذرانیده که الائمة من قریش و توفیق و تطبیق این حدیثین صحیحین که متفق علیه فریقین است بطریق یقین تحقیق شیعة اثنا عشریه صورت پذیر است لا غیر چه آن طائفه بعد از حضرت رسالت بناء علیه افضل الصلوة و النجیة بی فاصله احدی حضرت امیر المؤمنین و امام المتقین و معسوب الدین و قائد غر المجملین لیت بنی غالب مظهر المعانیب و مظهر الغرائب و الشهاب الثاقب و الهزبر السالب اسم الله الغالب و مغلوب کل طالب ابو الحسین علی ابن ابی طالب علیه الصلوة و السلام را بموجب وحی الهی و نص حضرت رسالت بنهای خلیفه و وصی آنحضرت و امام و مقتدای طوائف امت میدانند.

حجت قاطع امیر المؤمنین حیدر که هست  
آفتاب مشرق عصمت که از روی روشن است  
منزل اندر شمس آیات خلافت بی خلاف  
بعد از پیغمبر احب الخلق عند الله اوست  
نفس پاک او نبوده از نفس پیغمبر جدا  
بر سر منشور دین مصطفی طغرای آل  
ساحت خلوت سرای خاطر اهل کمال  
مسند اندر باب علم او احادیث الرجال  
مستفاد است از حدیث طائر قدس این مقال  
حجت قاطع برین مطلوب نص قل تعال

و بعد از آنحضرت بحکم وصیت امام زمن امیر المؤمنین حسن علیه السلام را امام و پیشوای کافه انام می نامند و بعد از آن امام الثقلین و مولی الکونین و ثانی التبریین ابو عبد الله الحسین علیه السلام الله فی الدارین را مقتدای کونین میخوانند و بعد از آن اولاد آن امام انس و جان که اول ایشان هادی طریق رشاد و سداد علی زین العباد و آخر شان حضرت صاحب الزمان و خلیفه الرحمان ابو القاسم محمد ابن الحسن المهدی الهادی علیهم الصلوة و السلام را امام و رهنمای قاطبه برابرا میدانند.

از بعد مصطفی معلی و مرتضی  
بر لوح سینه و دل و جان موالیان  
موسی کاظم است که رسم اطاعتش  
سلطان هفتم است که از هفتم آسمان  
آیت را که باقی و بقی هست اقتدا  
مهدیست حی قائم و تا موعده قیام  
سجده را امام مظهر نوشته اند  
زین العباد و باقر و جعفر نوشته اند  
بر جن و انس ظاهر و مظهر نوشته اند  
او را مقام و مرتبه بر تر نوشته اند  
از خیل عسکری شه عسکر نوشته اند  
او را امام و هادی و رهبر نوشته اند

و اعتقاد فرقه لاجیه امامیه آنست که حضرت صاحب الزمان علیه صلوات الرحمان حی و قائم و کافه انام است و قوام دنیا بوجود فائز الجودش متعلق و بموجب خبر مخبر صادق علیه و اله صلوات الله الخالق الرازی آن امام طاهر ناطق ظاهر خواهد شد و دنیا را از عدل و انصاف خواهد آراست پس از آنکه از جور و انصاف مملو شده باشد و بر سرحد انلاف رسیده اما بطریق اهل سنت و جماعت حدیثین مذکورین از روی تحقیق تطبیق پذیر نیست والا لازم می آید که بعد از خلفای بنی عباس که از قریش بودند

کل من مات من الناس مات میتة جاهلیة چه اعتقاد آن طائفه آنست که مهدی موعود هنوز از عدم بوجود نیامده و اکثر سلاطین روی زمین که بهقصد ایشان او را الامر اند قرشی نیستند و اگر یکی قرشی باشد کافه برابرا بر اعانتش اتفاق ندارند پس امام زمان خویش را نمیدانند ازین جهت در تیره جهالت و ضلالت سرگردانند.

دور شو از راه زمان حواس  
هست ز یاری همه را ناگزیر  
این دوده یاری که تو داری تراند  
هست در آرزو بقراک دل  
راه تو دل دلود و دل را شناس  
خاصه ز یاری که بود دستگیر  
خشک تر از حلقه در بر در اند  
آب تو باشد که شوی خاک دل

و لهذا مولانا سعد الدین علامه نفاذی که از اکابر علماء اهل سنت در یکی از تصانیف خویش اشاره باین اشکال نموده و بجواب مبادرت نموده بالجمله شاه طاهر هدایت عاثر بقبول آیات بینات و احادیث سید کائنات علیه افضل الصلوات زینک شک و رب از آئینه خاطر ملکوت نظر شهریاری زده بمتاعت و حجت اهل بیت رسالت که سر چشمه یقین و تحقیق است هدایت نمود ذالک هدی الله مهدی من بشاء علی سراط مستقیم شهید از توفیق آثار که دل آئینه کردارش از انوار عنایت آفریدگار لیل و نهار اشاعت پذیرفته بود زبان بحد و ثنای قادر مختار گنوده حضرت رسول را با اهل بیت شفیع نموده سلوک طریق که مضاعف خشنودی خداوند ودود باشد مسکت فرمود و مضمون این اشعار را ورد زبان در نثار نمود - شاه طاهر -

خدا یا بآیت شع جمع نبوت  
شاهی که او در رکوع ایستاده  
بنور دل پاک زهرای ازهر  
بر روشن دلان سپهر امامت  
به پیران پاک اعتقاد مقدس  
بنور جبین جوانان صالح  
بحسن دل افروز خوبان دلکش  
که از لجه بحر حیرت دلم را  
ز سر چشمه حق مرا نرکتی لب  
که روشن بنور بیت ابن مشعل  
تصدیق نموده است خاتم بساط  
که در عصمت اوست آیات نازل  
علیهم من الله رشح الفضائل  
ز آمیزش خاک و آلاش کبر  
که در سلک پیران وی اند داخل  
باشک چگر سوز عشاق بیدل  
بعوض عنایت وسانی ساحل  
که بر من شد از تشنگی کار مشکل

چون دعای صدق اشای آن پادشاه صافی ضمیر کافی رای از ثابته ربیب و ریا معرا و میرا بود حق سبحانه و تعالی حضرت مصطفی و مرتضی و ائمه هدی علیهم صلوات الله تعالی را بهدایت آن پادشاه جهان کشا مأمور ساخت تا از تیره ضلالت بگشای عنایتش رسانیدند و از سر چشمه توفیق رخیق تحقیق چنانکه در من یعمم بالله قد هدی الی سراط مستقیم.

دگر واقعه صادقه که موجب رسوخ و استواری حضرت شهریار در مذهب حق ائمه  
اثناعشر که متوکلان باری اند گردید و انوار فیض آثارش بامصار و اقطار رسید.

مورخان داستان سلاطین هندوستان در معبران واقعه شهریاران کیتی ستان در اثنای این حکایت  
بدین روایت ترمیم فرموده اند که چون شاه هدایت دستگاه از بارگاه پادشاه دین پناه رخصت یافته پادشاه  
خویش شرافت و شهنشاه تختگاه چهارم نیز از ایوان ابن نیکون ملزم بخلوت خانه مغرب خرامید فراشان  
شاه و قدو بساط زینت روز را در نور دیده نویبان فلکی سخن لاجوردی - مهر را بنقطهای زوین و سیمین  
گواکب زیست زینت دادند و جهان بوقلمون مانند عباسیان لباس قیرگون شمار ساخت.

بود شبی چون سحر آراسته	خواستنها را بدعا خواسته
زنده بدریازه کوش آمده	خنده بدریوزه نوش آمده
خواب ریاشده دماغ از دماغ	نور سنبلنده چراغ از چراغ
روز رسید آن نه شب داج بود	بود شب اماسب معراج بود
چون نفسی چند پسندیده رفت	دل بزیارت گری دیده رفت
باد مسیح از نفس مل دمید	آب حیات از دهن کل چکید
هر نظری جان جهانی شده	هر مژه ستخانه جانی شده

شهریار خورشید ساحت دران شب روشن تر از روز سعادت در بنش راحت باسراحت نیکه  
فرموده چشم ظاهر از دیدن اوضاع مظاهر بسته دیده حق بین باطن بر کدوده ناگاه دیده حق بین پادشاه دین  
بناد بر آئینه جبین مبین حضرت سید المرسلین و خاتم النبیین و شفیع المذنبین و رسول رب العالمین حبیب  
حضرت ذوالجلال و مقرب بارگاه خداوند متعال طوطای شکرین مقال شکرستان و ما يتعلق عن الهوی صاحب  
سر سبحان الذی اسری محرم خلوتخانه قاب قوسین او ادنی مکرم بتکریم یمن و مله محمد مصطفی علیه من  
الصلوات انعمها و انماها افتاد.

فرشته وحی دید چون آفتاب برآورده اقبال را سر و خواب

که چون غنچه عریض از درین نسیم سحری شکفته و خندان بود و آفتاب وار از اشعه و خسار  
فائض الاوارش اطراف جهان منور و تابان مثال سرو آزاد یا شاخ شمشاد که از درین باد صبا حرکت نماید  
میخرامید و از نسیم شیر شمیم آن مکرم بتکریم و آنک لعلی خلق عظیم بوی جان بهشام ارباب ایمان و  
اسحاب میرسید.

خوش نفسی دید شکر خنده	بر کل و شکر نفس افکنده
حال چو عودش که چکر سوز بود	غالب سالی سدق روز بود
در غم آن دانه خال سیاه	جمله بدن خال شده روی ماه

جرع ز خورشید چکر سوز تر  
لب بسخن خنده بشکر خوری  
امل ز میقات شب افروز تر  
رخ بدعا غزوه بافکونگری

و حضرت امیر المومنین و امام المتقین و می رسول رب العالمین بر جانب یمن حضرت سید  
المرسلین و حضرات سبطین و مولی النکولین و توری العینین امام حسن و امام حسین بر جانب بسم سید ابرام  
در حرکت و سکون با آن ذات همایون موافقت میفرمودند و حضرت امام ذی القادری المعجز محمد باقر  
علیه السلام الله القادر در برابر حضرات بموجب اشارات سید کائنات عمل میفرمود و شاه هدایت مآثر شاه ظاهر  
در مقام امتثال احکام و اوامر دور تر از حضرات جای گرفته بود شهریار توفیق آثار هدایت شعار چون از  
دیدار فائض الاوارش حضرت سید ابرار و غرت اطهار علیهم صلوات الله العالیة بسلامت دعوات داورین فائز  
گردیده شوالح محبت و لوازم عبودیت بتقدیم رسانید حسب اشاره لازم البشاره حضرت خیر الانام امام محمد باقر  
علیه السلام بشهریار عالمقام فرمود که بهترین موجودات غیره باید که بموجب ارشاد شاه ظاهر هدایت مآثر  
عمل فرموده دست اعتدال و تولا عروة الوثقی محبت و برای آل عبا که اهل بیت طاهرین و غرت طیبین  
ماست استوار کن تا در روز جزا در ظل لولای هدایت اتمانی ما جای یافته از تاب آفتاب قیامت سلامت هائی  
و از عذاب الیم و آتش جحیم خلاص گشته بنعم مقیم فیها ما تشبهه الاضی و نلذ الاغین و اثم فیها خالعون  
فائز شوی و بختاب مستطاب با نیادی لا خوف علیکم اليوم و لا اثم تزلزلون مخاطب گردید به بشارت ادخلوا  
الجنة اثم و ازرا حکم تجردن اختصاص بای.

سواد اعظم ایتک بین مقام خرد	جهاد اکیرت اینک بدر عفاف هوا
ز چار ارکان بر گردد و پنج ارکان جو	که هست قائد این پنج پنج نوبت لا

شهریار بختیار کامکار ازان اشاره لازم البشاره از نسیم سحری شکفتن گرفت و سان حل عاشقان  
از مرثه وصال جانان شادمان و خندان شد یا مثل ساحت گلستان از فیضان آب نسان سر سبز و روان گردید.

خرمی دید مزرع جانش تازه گردید روی ایمانش

لاجرم سر تسلیم و رضا بر زمین نهاده کوشش را از نوش کلام معجز نظام امام عالی مقام  
قوت جان و ماه روان داد و لب تشاکمتری و سحرش گری کشاد.

چون سخن دل مغلغشت رسید	روغن مغزش چراغش رسید
چون لب لاله شد ازان خنده ناک	جامه بصد جای چو کل کرده چاک
دامنش از خار غم آسوده شد	تا بگریبان به کل آمده شد
کوش دران حلقه زبان ساخته	دل مدف هفت جان ساخته
چرب زبان گشته ازان فریبی	ملیح ز شادی پر و از غم تهی
بر در مقصوده روحانیش	حلقه شده قامت چو کایش
کوی برست آمده چو کلان او	دامن او گشته گریبان او



ناگاه مرغ سحری خنیاگری آغاز کرده چون عشاق بی‌لوا ناله زیر و بم ساز کرد و خروس شب  
خوان مانند موزنان صلبان جهان را بخروشی و افغان آواز داد و دست صبح سینه پر کشته افلاک را  
چاک رده صفحه سپهر بی‌مهر را از قلع کواکب و حروف انیم پاک ساخت.

چشم شب از خواب چو پرده و خفتند چشم و چراغ سحر افروختند  
صبح چراغ فلک افروز شد کجی شب قرمزی روز شد

شهریار هدایت شعار از آن خواب فیض بخش بهجت آثار چون غنچه آبدار و مانند صحت بیدار  
دیده بکشاخ و از غایت شوق و ذوق دیدار قاضی الانوار سید ابرار در درگاه معبود سر سجود نهاد  
بمرام شکر و سپاس پرداخت زبان الهام بیان بکلمه طیبه الحمد لله الودی هدانا لهذا و ما کنا لنهتدی  
لولا ان هدانا الله جاری ساخت بلی هدایت ازلی بمقتضای حکمت لم یزلی هر فردی از افراد وجود را  
چنانچه لائق نظام عالم میدانند بقایتی که مقصود است میرساند و هیچکس تبدل و تغیر آن نتواند.

هر هدایت که داری ای درویش هدیه او شمر نه گدای خوش  
صفا روز و روح روزی ازوست نیکبختی و نیک روزی ازوست

بالجملة شهریار بختیار بعد از ادای وظائف عبادت آفریدگار شاه هدایت شعار را طلب داشته  
از روی بهجت تمام و شکفتگی لا کلام بنقل آن واقعه فیض بخش هدایت قرجام اقدام فرمود.

بس طربشاک بگویم کین طربشاک ز چیست از سعود چرخ بخت کامران آورده ام  
کوئی اندر جوی دل آبی ز کوئی رانده ام یا ببالغ دل نهالی از چنان آورده ام  
بمعنی امشب من ز خاک پاک راه مصطفی خاک مشک آلوده بهر حرزجان آورده ام  
جان رنگ لود در سدرش بهنقل برده ام ز انجمن زیم آغشی تیغ بدان آورده ام

و از حسن اتفاق یا اعتماد ازلی که به هدایت شهریار سپهر مقام بود شاه ارشاد پناه نیز در آن  
شب همان واقعه دیده بواسطت امام ظاهر محمد باقر از حضرت رسول ذی المناقب و الفاخر به هدایت و ارشاد  
شهریار با دین و داد سامور گردیده بود لاجرم قبل از تقریر شهریار کردن سریر عرش نمود که واقعه  
صادقه شب را شهریار عالی نسب بیان میفرماید با این دعا که بعرض آن مبادرت نماید اینمعنی نیز موجب  
ازدیاد مواد وثوق و استواری حضرت شهریار گشته فرمود که ما بیان می نمائیم و پرده از رخسار این  
واقعه فیض آثار میکشایم.

چشم میدارند هرکس دیدن رخسار بخواب تا خود این دولت نصیب دیده بیدار گشت

بعد از آن پادشاه روی زمین زبان صدق آئین بنقل واقعه نوشتن کشوده فرمود که دوش بعد از  
گفت و گوئی مذهب و ملت بر بستر استراحت تکیه نموده در خاطر ملکوت ناظر اندیشه متوا فر هجوم  
آورده در باب اختیار طریق یقین التحقیق ائمه کبار دل حقیقت آثار را فکر و تخیل بسیار روی نموده بود تا  
دیده حق بین بخواب نوشتن غنود ناگاه حضرت رسالت پناه شاه ولایت دستگاه و سبطین معصومین امام حسن

و امام حسین علیهم صلوات الله فی دارین و حضرت امام واجب الاماعات و الاکرام محمد باقر علیه السلام را مشاهده  
نمود که مانند مهر و ماه با کواکب مسعود در یک برج قران فرموده بودند و شما دور تر از حضرات بادب  
تمام قیام داشتید چون دیده بیدار از خاک رهگذار حضرات منور و مجلی ساخت بشرائط سلوات و لوازم  
تحیات پرداخت.

دیده دران سجده تحیات خوان گوش بران کعبه تحیت رسان  
عشق که آن کعبه و آن مهره دید ملوف کشان گرد حرمش دود  
گوت صورت ز میانم کشاد طوق تن از گردن جام کشاد  
کار من از طاقت من در گذشت آب حیاتم ز دهن در گذشت

حضرت امام محمد باقر علیه سلام الله الملک القادر پیش آمده فرمود که حکم واجب الاماعات  
حضرت نبوی برین جمله صدور یافته که پادشاه ملک دکن در قبول دین رسول ذوالعزت سخن صدق مآثر فرزندم  
طاهر عمل نموده قول او را که هر آئینه موافق حق و مطابق واقع است موجب نجات خویش از عذاب درکات داند.

پاک نهادی بزبان فصیح زنده دلم کرد چو باد مسیح  
کین سفر از راه یقین رفته اند راه چنین رو که چنین رفته اند  
بر در او شو که ازینان به است روزی ازو خواه که روزی ده است

چون سامعه از کلام معجز نظام امام علیه السلام ارجحندی یافت نور هدایت ربانی در خلوت  
سرای دل ظلمانی تافته نسیم فیض بخش عنایت یزدانی غنچه محبت اهل بیت نبوت در بوستان جان  
بشکفانید و سبیل توفیق آئینه خاطر فیض مآثر را از غبار تصدیق انبیا مجلی و مصفی گردانید.

مرغ ز گل بوی سلیمان شنید ناله داودی از آن پر کشید  
دل بشمنا که چه بودی که روز این شب مارا نشدی پرده سوز  
امشب اگر جفت سلامت شدی همفلس صبح قیامت شدی  
من شده فارغ که ز راه سحر تیغ زنان صبح در آمد ز در  
آتش خورشید ز مرگان من آب روان کرده در ایوان من  
صبح چو بر گریه من بشکریست چون شفق از شفقت من خون گریست  
سوخته شد خرم من روز از غم چشمه خورشید فسرده از دم  
با همه زهرم فلک امید داد مار شیم مهره خورشید زاد  
روز که شب دشمنش مذهب است هم بهمنای چنان یک شب است

شاه هدایت پناه فرمود که اکنون چون حقیقت مذهب عثرت طاهره حضرت رسول الثقلین برای  
العین مشاهده و مشافهه فرموده اند یقین که غبار شک از صفحه خاطر و لوح ضمیر منیر محو  
گشته و زلال کلام معجز نظام حضرت امام علیه السلام کدورت مخالفت عثرت طاهره را از سینه

بی گشته شسته غور و خیر و صلاح دنیا و آخرت در اختیار طریقه عرضیه شربت سید ابرار دانسته از مخالفین اهل بیت طبیبین طاهرین تیرا فرمودن از ضروریات دین و موجب خوشنودی حضرت رب العالمین شناسد.

کسی را پادشاهی بیش باشد	که حکم شرع او در پیش باشد
اگر رغبت باین مذهب کند شاه	نماند خار و خشاک درین راه
را باد افرا ایزد رسته گردد	بمقابل ابد پیوسته گردد
برو شام بکس خدای باشد	همان در لعل او شاهی باشد

شهریار اختیار توفیق آثار فرمود که انجمنی در حقیقت مذهب شربت حضرت رسول الله اعاده و دست اعضاء بعروقه الوفاهی ولای آل عالم نمود فرمود نهال محبت اهل بیت نبوت که دالین ولایت امامت و هدایت اند. در جوینار دل هوشیار شناسد و بر اندام ایشان آستین بزراری و تیرا افشانند و بخلافیت و امامت حضرت امیر المؤمنین و امام المتقین علی ابن ابی طالب علیه الصلوٰه و السلام فی فاصله و واسطه احدی اعتقاد یقینی حاصل نموده.

جز شاه بیعت داشته کشور ما نیست	جز نور علی بیش رو اشکر ما نیست
از بادیه هجر سوی صکبه مقصود	غیر از علی و آل علی رهبر ما نیست

لیکن انجمن این امر خجسته فرجام بی حسن اقصام شما که حقیقت این مذهب را بر علما و فضلا بدلائلی عقلی و مسائل نقلی ثابت ساخته ارباب حکایره و عناد را ملزم و ساکت گردانید تعشی بدر نیست و نظام و انتظام یافتنی نه.

بی باری چون تو پیر نکردد	این راه هدی به پرگنا و سامان
بی امر خدا را بکف موسی	گردن نتوان ز چوب تعیان

تا بر عالیشان ظاهر و باهر گردد که تا از روی آیات بیانات و احادیث حضرت سید قائمات علیه افضل الصلوٰت و اکمل التحیات حقیقت مذهب اهل بیت نبوت بر ما ظاهر نکشد و اصاف را حکم ساختیم دست از طریقه اسلاف باز نه داشتیم و الحق این معنی دلالت بر سهیت جودت مایع و غایت اصاف آن شهریار مالانک اوصاف میکند که در طلب حق طریق تعصب و عناد را که شیوه انبای روزگار است بر بکسو نهاد و چون بحق رسید بگردید و بقول انا وجدنا آباءنا علی افة و انا علی آثارهم مقتدون متمسک نگردید.

هزاردان آفرین بر جان پاکش بران طبع لطیف و آب و خاصش

شاه هدایت و ارشاد پناه قبول آن امر خطیر را بقدم اطاعت و اعتثال تلقی فرموده مباحثه و انراام ارباب شلال و خلاف را پیش نهاد غایت والا تهمت ساخت و ستغنی اخلق بملک و لاملی بر مخالفان غلبه نموده معاندان را بدلیل و برهان ملزم و ساکت گردانید.

### ذکر حبس مولانا پیر محمد شروانی و مال حالش

چون قبل ازین قضایا شهریار بهمن نژاد از غایت الطاف و عنایت شاهانه که شامل حال مولانا پیر محمد مذکور بود قسم یاد فرموده بود که هیچ وجه در مقام آزار آن نا هوشیار در نیاید لاجرم درین وقت که اکثر علمای اهل سنت بسزا و جزای عقاید فاسد خویش رسیدند مولانا پیر محمد از پاس و هراس آن شهریار سلیمان اساسی معصوم و محروس مانده رضای مقاضای خویش حاصل نموده و با سه هزار سوار شائسته رزم و بیگاو ظاهر شهر احمد نگر را متحکم لشکر کینه ور ساخت و بهجهت تعصب مذهب خیال استیصال نهال چمن کامرانی و اقبال در خاطرش خطور نموده سر نخوت از جیب شقاوت برآورده پای غرور از جاده اطاعت بیرون نهاد و با سران سپاه خود قرار داد که خود با دو هزار سوار مستعد کار زار بر در شهریار فلک اقتدار رفته یکبار با ندرتون در آمده آنحضرت را مقید و محبوس گردانند و قامت شاهزاده دوران میران عبد القادر را بخلعت سلطنت آراسته تاج پادشاهی بر فرقهش نهند و هزار سوار دیگر منزل شاه طاهر را احاطه نموده آنحضرت را با اتباع و اشباع بقتل رسانند اما مقرر است که بانیای که بر آورده بانی غایت بیعت حضرت باری باشد برابری گردن و خیال استیصال نهال اقبالی که دست نشان رحمت یزدانی بود در سر داشتن روی در بادیه شلال نهادن و سر بر سنگ شقاوت کوفتن است لاجرم حسین ایدلای رومی که از دل و جان محب خاندان پیغمبر آخر الزمان و میر آخور شهریار جهان بود از مشورت معاندان خبردار شده شاه هدایت پناه را از قصد اعدا آگاه ساخت فی الحال آن سر دفتر ارباب کمال بخدمت پادشاه بحر نوال شائسته مواضع و معاوده اصحاب غافق و شقاقی بعرض خسرو آفاق رسانید حضرت سلیمانی علاج آن واقعه و دفع آن فتنه از رای سوانمای شاه حقائق پناه استفسار فرمود شاه ارشاد دستگاه بعرض رسانید که دفع مفسدان ملک بر حکم ضبط و سیاست جهاندار بر ذمت همت شهریاری لازم و متعتم است تا متعمران دیگر را خیال فتنه و شر در صفعه خاطر صوت نهند و حکما گفته اند تا برق تیغ سلطنت ملک نبخندد دیده شوخ چشمان طغیان و کفران نگیرد چه فوائد دین و دنیا بی قوایم تیغ تمهید نیابد و نظام امور عالم جز بهبیت وسلطوت نمشی تدبیرد حضرت سلیمانی کیفیت عهدی که با مولانا پیر محمد فرموده بودند تقریر فرموده شاه ارشاد پناه عرش نمود که پادشاهان را بند و زندان چپته آنست که موجب تنبیه و گوشمال ارباب شلال گردد اگر نه پای بند ملوک دست تغلب متغلبان بسته دارد دوهای فتنه و فساد بر اهل بلاد و عباد کشاده گردد کما قال الحکیم لا تمهد الامور الا بالیف و القید آرا که تلخی سازد شیرینی ضرر کند و آرا که خشونت باید برفق و ملایمت مقصود بر نیاید.

همیشه بفرمی تن اندر مده بموضع در آور بابر گر

بالجمله حضرت شهریاری باستصواب شاه مرفضوی انتصاب مولانا پیر محمد را طلب داشته ضابط خان سر پرده دار بقید او مامور گشت بعد از آن او را بجمعی از معتمدان سیره بقلعه پالی فرستادند و آن فتنه و فساد بسبب قید آن سر دفتر ارباب عناد فرونشست پادشاهان جهان را چنانکه عدل و حلم زیوری زیباست پاس و سیاست نیز پیرایه شکرگشت و لیکن سیاست بر هیچ اعتدال و طریق ثبات و



سکونت باید فرمود و در عقوبت و تعزیر بافرات بر سبیل تعجیل مثال نتوان داد و در کار مجرم و خاین آنچه شرط قصص و نطق باشد مرعی باید داشت تا موجب انهدام بنیاد حیات بی گناهی نگردد و بعد ازان ندامت سود ندارد بالجمله مولانا پیر محمد قریب سالی در قلعه پالی محبوس بود تا حضرت شهرداری را با ابراهیم عادل شاه در حوالی کتل هریالی محاربه روی نموده نصرت بر اعداء دولت روزی گشت شاه حقائق آگاه بعرض رسانید که بشکراه این موهبت عظمی که حق سبحانه و تعالی نصرت بر اعداء کرامت فرموده محبوسان را اطلاق باید فرمود مرحمت ببذیع شاهی ملتمس شاه ظاهر را مبدول داشته فرمان قضا جریان باطلاق محبوسان صدور یافت مولانا پیر محمد نیز از قید خلاص گشته بمز بساطبوس فائز گردید اما دیگر رتبه سابق نیافته باندک باندک روزی دست قضا بساط حیانت در نوردید.

### ذکر آمدن سلطان بهادر گجراتی بولایت دکن و بی نیل مقصود معاودت فرمودن

سابقاً مرقوم کلک بدائع رسوم گردید که چون عماد الملک والی ولایت برادر در مقام والور لاجرم از بیم تیغ آبدار صافیه کردار شیران بیشه کارزار در برابر قرار گرفتن دشوار دیده خود را ازان ملک بر کنار کشید و از خوف سپاه نصرت دستگاه پناه بدرگاه سلطان بهادر پادشاه گجرات که دران اوقات بکثرت سپاه و وفور حشمت و جاه از پادشاهان ممالک هندوستان متفرد و ممتاز بود برده دست نظام بذیل حمایت و رعایت آن پادشاه قضا کفایت زد و در تهیج ماده فتنه و تحریک سلسله قیاد باقصی الغایات کوشیده تسخیر ولایت شهریار گردون سریز را در نظر سلطان بهادر در غایت سهولت جلوه داد بعد از تمادی مدتی که سلطان بهادر دران وادی تعافل ورزیده در ایجاب ملتمس و انجاع مقصود عمادالملک تعال میفرمود بدعده و افسون او فریفته شده هوس تسخیر ملک دکن در خاطرش ممکن گشت و سیاهی که سیاهی آن از ماه تا بهای احاطه کرده بود جمع نمود.

یکی لشکری چنگ شسته بخون به بسیاری از ریک دریا فروز

از گجرات بیرون آمده بعد از قطع مسافت ظاهر قلعه دولت آباد را مخیم لشکر قیامت حشر ساخت و سرا پرده و بارگاه باوج مهر و ماه بر افراخت امرا و ارکان دولت سلطان را بر تسخیر آن حصار سپهر نظیر ترغیب و تهریس نموده بعرض رسانیدند که هرگاه قلعه دولت آباد بتصرف بندگان سلطان در آید تمام ولایت نظام شاهی بتصرف اولیاء دولت شهنشاهی در می آید چه این حصار محل استقرار و عمده قلاع این قاع و دیار ست لاجرم سلطان در تسخیر آن قلعه فلک نظیر حریص گشته لشکر گجرات را بمحاصره امر فرمود و در اهتمام آن بمباله لاکلام نمود لشکر گجرات بموجب فرمان سلطان پیرامون آنحصار سپهر آباد را فرو گرفته براسم رزم و یسکار اقدام نمودند اما هرچند سعی و کوشش کردند صورت مراد در آئینه تصور ندیدند منجن خان ولد خیرت خان که دران زمان کوتوال آنحصار سپهر مثال بود چون بشنون شجاعت و دلاوری آراسته و بحلیه تیقبط و هویشایی پیرامنه بود در محافظت قلعه سعی موفور بظهور میرساید در خلال این

احوال ملک برید که والی ولایت دکن و شجاعت و شهور در میان امرای دکن مشهور بود شایع نسبت خویشی که باعماد شاه داشت باو نوشت که هرچند میان شما و نظام شاه ماده نزاع ارتفاع یافته باشد در خرابی خانه خویش سعی نمودن و در مقام انهدام اساس دولت خود بودن از عقل دور می ساید چه بر ارباب عقل و خرد ظاهر است که هرگاه سلطان بهادر بر ولایت نظام شاه استیلا یابد ولایت برابر بر شما قرار نخواهد یافت پس صلاح دولت طرفین درین است که با یکدیگر در مقام مصالحه درآمده بساط متنازع در نوردند تا دشمن قوی نیز خیال فاسد از خاطر بیرون کند عماد شاه نیز حال آن چنان را به دیده تعال و تفکر ملاحظه نموده دانست که عاقبت آن جز ندامت نیست و دوستی سلطان بهادر بوخامت منقضیت لاجرم از تهیج آن فتنه پشیمان گشته با سلطان بهادر در مقام قریب و حیل در آمد.

دشمن دانا که بی جان بود بهتر ازان دوست که نادان بود

و از اردوی سلطانی باندک ساقی دور تر ازول نموده در خفیه بمنجن خان پیغام فرستاد که هرچند میان شهریار جهان نظام شاه و ما غبار وحشت و آزادی در میان آمده باشد جانب ایشان را بیکبار مهمل نخواهم گذاشت و هیچ وجه استیلائی والی گجرات برین ولایت روا نخواهم داشت تو مردانه باش و در محافظت و محاربت تقصیر منما که لشکر ما نیز مدد شما در ستیز و آویز خواهند بود و معاودت سیاه سلطان بهادر نخواهند نمود منجن خان از استماع این خبر بغایت مستبش و منتظر گشته کمر دلاوری بر میان بسته بیشتر از پیشتر بالشکر پرخاشگر گجرات کر و فر می نمود و همه روزه با جمعی از دلیران بر سر لشکر گجرات متابعت و از خون گجراتیان روی هامون را رود جیحون صیاحت.

بس که باخاک شد آمیخته خون نادم حشر بجز از لاله ازان کر ندهد هیچ کجا

عاقبت لشکر سلطان بهادر ازان کار زار بستوه آمده جلگی اظهار عجز و زبونی نموده و ابواب عار و ننگ بر روی روزگار خویش کشودند.

چو عاجز شدند اندران تاختن و زانم جویز بر گنبد انداختن

هنگنان بعرض سلطان رسانیدند.

که ما بندگان تا کمر بسته ایم بدین رزم یکروز نشسته ایم

چهل روز باشد که بیخورد و خواب ستیزیم با ابر و با آفتاب

تو دانی که بر تارک مهر و میغ شاید زدن نیزه و نیز و تیغ

لاجرم سلطان باحضار عمادالملک و سایر اعیان فرمان داده امرا بسجلی عالی شتافتند و سعادت زمین بوس در یافتند سلطان سران سپاه را مخاطب ساخته تعبیر تسخیر آن حصار گردون نظیر از وای دور بین ایشان استفسار فرمود عمادالملک که عمکی در مقام معاودت سلطان بود و آنها را فرصت می نمود، معروض داشت که وقتی که سلطان گردون نوال جبهه تسخیر این قلعه فلک نظیر مثال داد شده راضی نبود و لیکن در عرض آن ملاحظه می نمود که مبادا سخن بنده بر غرض معمول گردد الحال که



سلطان دریا نوال از کیفیت این حال سوال میفرماید برحکم المستشار مومنان بعضی آنچه صلاح دولت دران بوده باشد مبادرت نمودن لازم می نماید صلاح دولت ابد قرین درین نیست که دلیران صف گین را بکباره در جنگ این سنگ خارا تلف سازند و مبارزان میدان شجاعت را در ورطه هلاک اندازند بلکه اولی آنست که درینوقت دست از محاصره باز داشته فتح این قلعه را با آخر گذاشته متوجه دفع نظام شاه کردند چه بقین حاصل است که او را طاقت مقاومت با سپاه ظفر پناه نیست و شکست سپاه نظام شاه چینه تسخیر جمیع قلاع و بقاع دکن کافیت چه بعد از کفایت مهم نظام شاه تمام قلاع دکن بی سخن بتصرف اولیه دولت سلطانی در خواهد آمد چون سپاه گجرات از جنگ آنحصار عاجز گشته بودند همگان قول عماد الملک را تصدیق نمودند سلطان بهادر نیز بموجب موافقت امرا و اعیان سپاه دست از محاصره کوتاه فرموده رایست عزیمت جهانگیر بصوب تسخیر ولایت پیر برافراخت عماد الملک بمنجن خان پیغام نمود که بهر طریق که ممکن بود سلطان را.....

از سر محاصره و تسخیر این حصار در گزراونده سپاه کینه خواره را از اطراف حصار کوچا بندیدم<sup>۲</sup> در وقت کوچ فرصت غیبت دانسته خود را بر بنگاه سپاه گجرات زده دستبرد می گجراتیان باید نمود تا مردانگی اهل دکن بر سلطان روشن شده اندیشه تسخیر این ملک از خاطر بدر کند و همچنین کمی بلازم شهریار روی زمین فرستاده عرشه داشت که همیشه فیما بین آنحضرت و این جانب سلسله محبت و رابطه دوستی مشید و مؤکد بود و در دفع لشکر بیگانه ازین ملک که در حقیقت یک خانه است اتفاق می نموده ایم اکنون که فی الجمله تراضی در میان واقع شده باشد کی تجویز می کنیم که دست تصرف محدود کردند و با سپاه سلطان در مقام مقابله و مقاتله در آیند که هنگام اشتغال پیران قتال ما نیز سپاه خویش از یک کران در آمده خصمان را از میان بر گیریم بالجمله چون سلطان بهادر از ظاهر دولت آگاه کوچ کرده افواج لشکر گجرات پسان امواج بحر عمان بحرکت در آمد متجن خان با فوجی از دلیران هریخ توان بقدم دلاوری از قلعه بر آمده صافه وار خود را بران سپاه خونخوار زده و به تیغ آیدار غریت کردار آتش فدا در خرمن حیات مردم گجرات انداخته جمعی کثیر و جمی غنیر ازان رزم جوانان دلیر علف شیر و هدف شیر ساخت چنانچه شجاعت و دلیری منجن خان در میان سپاه سلطان شهرت یافته دلیران سپاه ازو حسابها بر گرفتند و چون خبر توجه سلطان بهادر بمسامع قدسی جوامع حضرت شهریار رسیده و مضمون مکتوب عماد الملک که در باب موافقت خویش مرمول داشته بوضوح پیوست فرمان قضا جریبان با حصار ملک برید و سائر امرا و سران سپاه قیامت دستگاه صادر گردیده در اندک زمانی چندین سپاه بر در بارگاه عرش اشتباه مجتمع گشتند که علوش وهم و محاسب اندیشه از تصور حصرو احیاء آن بهیچ و قصور اعتراف نمودند بعد از اجتماع عساکر فیروزی مآثر شهریار فلک اقتدار بزم رزم و پیکار ۱ به عارت فتوای نه من غالب می اسلی بیان می جو عبارت شروع هونی می ده مولوی عبدالحق صاحب کے سلوکه نسخی ہے قل کی کئی ہے ۲

بر سر صحر الدبشه رفتار سوار گشته ربابات نصرت شمار بفلک دوار بر افراخت و سپاهی بآن عدد و عدت که مصداق سیاق صداقت علیها الارض بما رحبت بود به قصد محاربه اعدا روان ساخت.

درآمد بعزیدن آواز سکوس	فلک بر دهان دهل داد بوس
زمین گشتی از یکدگر بر درید	سرافیل صور قیامت دمید
غبار زمین بر هوا راه بست	عنان سلاحت برون شد ز دست
ز بس کرد بر تارک و ترک و زین	زمین آسمان آسمان شد زمین

شهریار کامکار سپهر اقتدار ملک برید را مقدمه لشکر ظفر اثر ساخته با عساکر نصرت شمار بجانب سپاه خونخوار گجرات نهضت فرموده پیشتر روان گردانید و مؤکب ایوان بر اثر آن چون دریای جوشان و خروشان متراسم و متلاطم گردید بعد از طی مسافت در ساحت ولایت پیر تلاقی فریقین روی نمود ملک برید که مقدمه سپاه ظفر پناه بود بر لشکر گجرات حمله برده از طرفین پیران قتال و جدال اشتغال پذیرفته تیغ زمره مثال در استیصال بنای حیات مثل یافت و بترافع نغال پرات آجال باستقبال ارباب قتال و جدال آورده نیزه بلند قیامت شود نشور و قیامت در عرصه معرکه ظاهر ساخت و کشت ازوها داشت پیوند و اتصال در اجزای متفصله افکند.

ز بس عطسه تیر بر خون و خاک	دماغ هوا پر شد از جان یا ک
هتک خدنگ از کین کمان	نیاسود بر یک زمین یک زمان
ز غریدن ژنده پیلان مست	گره در گلوی هزاران شکست
ستون علم جامه در خون زده	نجات از جهان جامه بیرون زده
چنان گرم گشت آتش کارزار	که از نعل اسپان برآمد شرار

بالجمله ملک برید بحمله های مردانه مقدمه سپاه گجرات را بر غلب افواج دوانید و چون واقف گردید که هنوز لشکر ظفر اثر شهریار نه رسیده برگردیده و با افواج لشکر نصرت اثر ملحق گشته باافاق متوجه دفع ارباب شقاق شدند و دیگر باره آتش رزم و پیکار بالتهاب در آمده معرکه کارزار گرم گشت اکثر مردم از سپاه گجرات که قدم جلاوت نهاده بودند از حمله عساکر نصرت قرین حمله خرچنگ وار از میدان جنگ و پیکار... گردیدند بلکه یک نیمه لشکر مخالف راه انزوا گزیدند و از سپاه ظفر پناه علم خان بزرگ درین روز شربت شهادت چشید.

ز بس گشته افتاد بر گرد راه

چو بازار محشر شده رزمگاه

قصه آن روز نا و تیکه فلک چادر ز رنگار شب بر کتف روزگار نینداخت و زمانه لباس بنی عباس شعار ساخت آن دو لشکر دست از محاربه یکدیگر باز نداشتند.

چو شب در سر آورد کلهی برید

سر مه در آمد مشکین گشته



دو رویه سپه جنگ بگذاشتند همه شب همی پاس می داشتند

چون ظلمت شب دیوچور سد راه سپاه کینه خواه گشته ناآرامی و جدان را که ملتزم و مشتعل بود متعلنی ساخت و سپاه هر دو پادشاه از میدان رزمگاه متوجه آرامگاه شدند در خاطر سلطان بهادر خلطور نمود که عماد الملک با ما در مقام غدر و فریب بوده درین که همیشه ما را به تسخیر ولایت دکن تخریب و ترغیب می نموده از روی دوستی و دولت خواهی نبوده که پیوسته ضعف و وهن لشکر دکن را بدلائل و براهین ظاهر و میرهن می ساخت و ما را در هوای تسخیر این ملک می انداخت امروز از کاوزاری که ملک برید با وجود قلت اعوان و انصار و عدم اعتبار در میان امرای اعداء نوبی الاقدار با سپاه کینه خواه ما نمود کذب سخنان عماد الملک بوضوح پیوست و هرگاه از برید تنها این قدر دلیری و مردانگی مظهر رسد گاهی که با اتفاق سپاه نظام شاهی بمحاربه درآید کار رزم و پیکار دشوار می نماید لاجرم از آمدن بولایت دکن نادم گشته در مقام گرفتن عماد الملک در آمد دشوار می نماید لاجرم در یافته اولاً کوچ نموده یک منزل از اردوی سلطان دورتر فرود آمد پس کسی بملازمت سلطان فرستاده پیغام کرد که بنده قبل ازین بعرض پادشاه روی زمین رسانیده بود که این دو فتنه عظیم هرگاه با یکدیگر متفق گشته آن دو سپاه کینه خواه بهم ملحق گردند کار دشوار خواهد شد. اکنون بنده دانسته از اردوی سلطان موجب ازدیاد مواد فساد ایشان گشت حالا مصلحت در آن است که حضرت سلطان کوچ فرموده چنانک دیو گردد. سلطان بغیر از کوچ کردن چاره ندید. لاجرم کوچ کرده متوجه چانک دیو گردید و چون چانک دیو رسید شنید که عماد الملک متوجه ولایت خویش است از استماع این خبر خاطر سلطان را بانواع فکر و اندیشه..... از فریفته شدن سخن عماد الملک و بولایت دکن درآمدن به غایت پشیمان شده باستصواب امر او سران سپاه عزیمت به مراجعت معمم ساخت و عنان بسوی ولایت خویش داده وایت معاودت برافراخت چون خبر مراجعت سلطان بهادر گجراتی بمسامع قدسی جوامع شهریار گیتی ستان رسیده با اتفاق ملک برید متوجه مستقر سلطنت و خلافت گردید.

گفتار در بیان ملاقات شهر یار قدسی صفات با سلطان بهادر گجراتی به سعی شاه هدایت مآثر  
شاه ظاهر و توسط محمود شاه برهانپوری

سابقاً سمت گزارش یافت که حضرت فردوس مکی علین آسیانی سلطان احمد شاه بھری بمعاضدت محمود شاه برهانپوری که با سلطان محمود گجراتی در مقام مقابله درآمده شرر سپاه گجرات به یمن توجه عماد الملک متصور از ولایت برهانپور دور گشته بود درین وقت محمود شاه را که با سلطان بهادر نسبت قرابتی بود بخاطر خلطور نموده که برارم حق کزاری قیام نموده میان سلطان و شهریار گیتی ستان بساط مصالحه منبسط سازد و بنای مخالفت و مخاصمت را که سعی عماد الملک تشدید یافته از بیخ و بنیاد براندازد.

..... عنان در عنان آورند و دوستی در میان آورند  
بارزم و خوشنودی از بکد بگر بتابد و زان برتابند سر

لاجرم رسولی جهت تمهید قواعد محبت و التیام بیایه سریر خلافت معبر مرسل داشته التماس نمود که حضرت سلیمانی خردمندی اعیانی کاردانی جهت انتظام مهیام مصادقت و استحکام قواعد و روابط محبت بسده سلطنت فرستد تا قطع ماده خصومت و نزاع نموده بساط انبساط بنای مصافحت تمهید و تمهید سازد.

قریب خوش از چشم ناخوش به است برافشاندن آب از آتش به است

و همچنین کسی بخدمت سلطان فرستاده استدعا نمود که بساط محازعت در نورددیده ابواب مصالحه مفتوح سازند.

مکن تکیه بر زور بازوی خویش سکهدار وزن ترازوی خویش  
بتاموس شنید جهان داشتن و زنجاست رایت برافراشتن  
شنیدم ز دانی فرستک دوست که در کارها رفق و نرمی نکوست  
نرمی چو کاری توان برد پیش درشتی بجویند ز اندازه بیش

حضرت سلیمانی بسوابدید محمود شاه برهانپوری شاه افدت مآثر شاه طاهر رحمه الله را با تحف متوافر و هدایای متکثر بر سبیل رسالت بملازمت سلطان فرستاد قبل از آن حال از صاحب خبران بمسامع جاه و جلال سلطان رسیده بود که آن سر دفتر ارباب کمال در فضائل سوری و معنوی بگانه آفاق در علوم ظاهری و باطنی درجهان علمای طایف و علامه بااستحقاق است و نواب مستطاب سپهر رکاب فلک جناب جمشید ملائک سپاه فریدون سلیمان بارگاه حمایتون پادشاه را نسبت بآن عداوت و ارشاد پناه عقیده و اخلاص بسیار چنانچه هرگاه بآن حقائق آگاه مکتوبی قلمی میفرمایند از روی عزت و جهت رعایت حرمت بر ظاهر مکتوب مبر می نماید لاجرم سلطان در ملاقات آن زبده اهل عرفان تعامل گردید که با چنین رسولی که نزد ملوک و پادشاهان جهان مکرم و معظم است مقدم بر علمای دوران دانند چگونگی سلوک باید نمود چه اگر فراخور حالت و استعداد آن عادی طریق رشاد در مقام تعظیم و تکریم درآید از جهت ملازمت حجاب حضرت برهان نظام شاه است هر آئینه برخلاف قانون و قاعده ملوک سلوک نموده باشد و فراخور استعداد حالت آن شمع شبتان سیادت سلوک ننموده مستلزم استخفاف علم و فضیلت آخر الامر رای عالم آرای سلطان بآن قرار گرفت که هنگام سیر باغ شاه ملائک سپاه حقائق پناه ملاقات نماید تا هیچ از یک محضورات لازم نیاید بالجمله چون شاه طاهر رحمه الله بملاقات سلطان بهادر مشرف گشت مشغول نظر عنایت و الطاف سلطانی گردیده روز بروز در تکریم و تعظیمش عیالقه میفرموده و چون صحبت فیض بخش شاه بمذاق سلطان خوش افتاده بود آن حقائق و معارف آگاه را رخصت انصراف نمی داد و همچنین تا مدت سه سال و بقولی یک سال و کم ازین نیز گفته اند علی اختلاف الاقوال شاه ملک خصال در ملازمت سلطان دریا نوال بسر می برد درین اثنا سلطان بهادر عزیمت تسخیر ولایت مالوه



نموده با سیاه فراوان و لشکر بی پایان بدان موجب نهضت نمود شاه حقائق پناه درین سفر ملازم رکاب ظفر اثر بود سلطان دران بورش قلعه مندو را محاصره فرموده ایام محاصره ممتد کشید قریب شش ماه سیاه سلطان اطراف کوه مندو را خاتم وار احاطه نموده بودند و همه روز مجاریه و مقابله می نمودند آخر الامر آن حصار سپهر کردار بسی سیاه نصرت شعار سلطان متوجع گشته بشرف اولیای دولت در آمد درین وقت شاه هدایت دستگاه بعرض سلطان رسانید که مدت ملازمت رکاب ظفر انساب بامتداد کشید و تا غایت عنایت سلطانی بر سر انجام میام بنده شامل حال نه گردید سلطان فرمود که مطلب و مسئول شما چیست تا در حصول آن توجه میبذول ناریم شاه ارشاد پناه عرض نمود که مقصود بنده آنست که میانه سلطانی و حضرت برهان نظام شاه رابطه محبت و خالات بصحت و معالست ملاقات استعجاب باید سلطان جهان پناه فرمود که حضرت برهان نظام شاه یا ما ملاقات می کنند شاه طاهر عرض نمود که بنده را بهمین جهت ملازمت این سده سلطنت و خلافت فرستاده سلطان فرمود که در کجا ملاقات ما می آید شاه طاهر عرض نمود که تا برهانپور باستقبال موکب منصور حیات در خواهد فرمود سلطان با آن سر دفتر ارباب عرفان فرمود که شما سرعت متوجه خدمت حضرت برهان نظام شاه گشته آنحضرت را به برهانپور برسانید که ما نیز ازین جانب شکار کتان متوجه آنحدود خواهیم شد تا دران روز قرآن سعدین و مقارنه تیرین فلک جاه و جلال در برج سلطنت و اقبال وقوع باید بالجملة شاه حقائق پناه مرخص گشته متوجه ملازمت سده خلافت شد و چون بشرف خدمت مشرف گردید بمن عرض رسانید که سلطان بهادر مقرر فرموده که در برهانپور قرآن سعود فلک خلافت سر بر سلطنت روی نماید بعضی از مجلسیان و مقربان حضرت سلیمانی که با آن کاشف رموزات بزدانی در مقام حسد و نفاق بودند شاه حقائق پناه را بکذب منسوب ساخته گفتند که آمدن سلطان بهادر به برهانپور و ملاقات گرفتن از شهریار منصور از صدق و راستی دور است شاه ارشاد دستگاه بر کفنه خویشتن اسرار فرموده شهریار گردون وقار را بر تن برهان بود تحریر و ترغیب بسیار نمود و شهریار کامران نیز پراهموئی بخت بیدار متوجه میبادگاه گشته موکب منصور سلطان بهادر نیز از آن جانب شکار کتان و میدان افکنان به برهان پور رسیده سحرگاه بی بدعت سلطان شتافته وقت طلوع صبح بیانی که سلطان نزول فرموده بود رسیده بی توقف بدرون باغ در آمد سلطان در عمارتی که دران باغ واقع بود تکیه فرموده بود شاه هدایت پناه بدر آن منزل آمده دست بر در زد سلطان بفرست دریاخته که شاه طاهر است شاه حقائق پناه دعای سلطان بر زبان رانده سلطان فرمود که حضرت نظام شاه آمد شاه حقائق آگاه معروض داشت که اینک بملازمت مبادرت نموده در حوالی برهانپور نزول فرموده سلطان فرمود که قریب بوقت زوال با نظاره دردمان سلطنت و اقبال ملاقات خواهیم نمود بعد از آن به شاه محمود پیغام فرمود که امروز فیما بین ما و حضرت برهان نظام شاه ملاقات روی خواهد نمود و چون وقوع این امر در ولایت شما صورت خواهد یافت شما را در فکر ضیافت میباید بود و مستعدی مهمانی باید فرمود که هنگام انعقاد مجلس ملاقات و التیام طعام موجود باشد

محمود شاه در سر انجام اسباب ضیافت اهتمام فرموده مهمانی سلطانی ترتیب نمود چنانچه چشم هیچ بیننده مثل آن ندیده بود بالجملة شهریار مشتری خصال قریب بوقت زوال بسماعت و اقبال با جمعی از مجلسیان صاحب کمال و خوچی از سیاه ظفر مال احرام حرم سلطنت و اجلال بنده بدر مثال جهت اقتباس انوار سروری و فیض کتری متوجه مقابله خورشید فلک جاه و جلال گشت و چون مقارنه تیرین برج دولت با حسن وجوه روی نمود سلطان در تعظیم و توقیر آن صاحب تاج و سریر مبالغه تمام فرموده شرائط عزت و لوازم حرمت مرعی داشت و از رسوم نفوذ و ناطف دقیقه فرو نگذاشت.

سکندر چو بر خوان خاقان رسید	بی حفر بر آب حیوان رسید
وازش کنانش ملک پیش خواند	ملک وار بر کرسی زر نشاند
دگر تا جداران بفرمان شاه	برانو نشستند در پیشگاه

بعد از آن شهریار گیتی ستان پیشکش فراوان و تحف بی پایان از فیلان بی ستون نوای و اسپان سپهر جولان و سایر اتمه و اقمشه نفیسه خراسان و هندوستان بنظر کیما اثر سلطان جهان در آورده تسلیم ملازمان سده سلطنت نمود.

چهار زر چه از دیه هفت رنگ	از آرائش بزم و از ساز جنگ
بسی جامه و زیور بر بها	بر از گوهر قیمتی در جعب
از زربنه آلات و سمین ظروف	نه چندانکه باید بدان کس وقوف
از نقد و ز اجناس و هر گونه چیز	که باشد بنزدیک دانا عزیز

بعد از آن خوان سالاران و چاشنی کیران از کران تا کران جهان بگسترانیده الوان اطعمه و اغذیه و اشربه بران نهادند و جمیع لشکریان را صلاح دادند.

فرو ریخت شاهانه برگی فراخ	چو برگ رز از برگ ریزان شاخ
بهشتی صفت هر چه درخواستند	بران خوان زرین بر آراستند

درد بعضی از نقل اخبار این است که در ملاقات اول سلطان بواسطه کثرت غرور بادشاهی و نخوت کثرت لشکر و سیاهی بعضی شهنشاهی چندان ملتفت نگشته حکم نشستن نه فرمود و حضرت سلیمانی نیز ملاحظه ادب مجلس سلطانی فرموده زمانی توقف نمود و سلطان بحضور شاه حقائق آگاه جای نشستن بر جانب یمن خویشتن نمود شاه هدایت پناه فرمود که نشستن بنده در صورتی که صاحب سده استاده باشد معنی ندارد سلطان بجانب شهریار گیتی ستان ملتفت گشته فرمود که چرا نمی نشینید شهریار دوران با سلطان بر یک بساط قرار گرفته گفتار در ثار در آمده غبار وحشت و آزاری که میانه آن دو خسرو تاجدار انگیخته شده بود فرو نشست و عقل قبول این قول نمی نماید بالجملة بعد از آن حسب الفرموده سلطان چتر سبز و آفتاب گیر که خاصه سلاطین کشور گیر است جهت آن صاحب تاج و سربر آورده به ملازمت حضرت سلیمان مکان سیردند قبل از آن شهریار گیتی ستان چتر سرخ می گرفتند حضرت



بنظام شاه بحری مخاطب فرموده تواچیان سلطان حضرت سلیمانی را باین القاب و خطاب ستایش نمودند  
امرا و حضار مجلس زبان به تهنیت گشودند دران وقت روزگار بهزار زبان مضمون این بیت بگوش  
آزباب هوش می رسانید -

کای آفتاب شکشور و ای سایه خدا  
میمورت تراست چتر تو از سایه هما

بلای چتر شاهی همای است که جز بر مخصوصان بختی بر حتمه من پشاه بال سعادت  
نکشورد و تاج سلطنت عنقاوست که غیر از قاف فرق مشیولان انا مکتنا هم فی الارض محل قرار و  
ثبات سازد گویند دران روز سلطان با مولانا پیر محمد مطالبه نموده فرمود که «تو هارن بزان کیا  
گرفته» چه در محاورات دکنیان لفظ بزان بسیار واقع می شود مولانا پیر محمد بجواب مبادوت جسته  
عرضه داشت که «تو ماری انا ولی کن دعا کرتی» سلطان را از جواب مولانا پیر محمد شکفتگی  
تمام حاصل گشته سلمه آن سخن دو طویله اسپ تازی و ترکی بمولانای مذکور عنایت فرمود بعد  
ازان شهریار گیتی ستان رخصت انصراف یافته باردوی همایون شتافت شاه حقائق آگاه بعد از معاودت  
حضرت برهان نظام شاهی لحظه در مجلس سلطان توقف نمود - سلطان فرمود که ما حضرت نظام  
شاه را زود رخصت فرمودیم که مبدا دفعه در خاطر داشته باشد - شاه هدایت دستگاه عرض نمود که  
آنحضرت را هرگز از هیچ مهر اندیشه و دفعه در خاطر انور نرسیده و نمی رسد لیکن در مجلس  
سلطانی رعایت ادب فرموده بی محابانه همزبانی نمی فرمود - سلطان استفسار نمود که حضرت نظام  
شاه چوگان بازی و فبق بازی می دانند - شاه افاضت پناه فرمود که هرگاه بندگان سلطان اراده  
نمایشای میدان و باخشن گوی و چوگان فرمایند معلوم خواهند فرمود که حضرت نظام شاه در  
قنون سیاه گری و آداب سواری و دلیری از بهادران جهان و شاه سواران میدان گوی مسابقت  
روده و سرآمد روزگار بوده - سلطان فرمود که بحضرت نظام شاه گویند که فردا بنگه بمیدان می رویم  
تا زمانی به تقریب چوگان بازی و تیر اندازی و اسپ تازی طبیعت را آیتهاچی و انتعاشی حاصل آید -  
باید که ایشان نیز بمیدان دلیران حاضر آیند - و بازی دلیران را تماشا فرمایند - شاه معارف پناه  
از ملازمت سلطان بخدمت شهریار گیتی ستان شتافته ماجرایی مجلس سلطانی را بمرض حضرت سلیمانی  
رسانید که مقصود سلطان از باخشن چوگان امتحان بندگان این حضرت است پس در میدان ملاحظه  
ادب را بر طرف فرموده گوی دلیری از میدان مردان می باید ربود روز دیگر -

چو شیر و اعلی دست روز  
درآمد بزین شاه گیتی فردوز

سلطان با بعضی از مخصوصان خوش متوجه میدان گشته شهریار سپهر توان نیز بر هرگ  
صرصر بیک خرزان دان سپهر جولان نشسته با فوجی از دلیران مریخ ستان سوی میدان روان گردید  
دران وقت از زبان زمین و زمان مضمون این اشعار بگوش هوش اهل روزگار می رسد -  
سیاح عید مکر بود عزم میدانش  
که معز غالبه در دوش داشت چوگاش

نظر بخاک و هوش می داشت کز بگ میل  
جلای باسره می داد کرد بگراش  
ز تاب رخس نگاور بزربر او می ماند  
بآتش که بران کرد آب حیواش  
بالجمله سلطان با دلیران کجرات و شهریار فلک اقتدار با شیران بیشه کارزار درمیان میدان بیک  
دیگر رسیدند و مشغول چوگان بازی و تیر اندازی گردیدند -

سران سوی بازی گرفتند رای  
به بستند بیلان جنگی بجای  
به آماج و نایرد و هردی و زور  
گرفتند هر یک ذکر گونه شور

شهریار استعدبار تبار نفس اقدس مانند خورشید خاوری که بر سر چرخ سوار بر فضای افلس  
جلوه گر آمده بمیدان درآمد فلک سرگردان از بدر و هلال گوی و چوگان فریب نموده در آرزوی  
آن بود که از بیادگان رقاب نظر انتساب باشد و بهرام خون آشام دایه آن داشت که در سلک سلاحداران آن  
جناب مسلک باشد و چون دست بچوگان برد گوی مسابقت از دلیران روزگار روده نمره تحسین و فغان  
آفرین از پیاده و سوار برآمد -

برون ناخست پس شاه چون نره شیر  
یکی بود چوگان آورد زیر  
کمر چون دل عاشقان بسته تنگ  
چو ابروی خوبان کشای بچنگ  
بگرز و ستان اسپ تازی گرفت  
بنایورد صد گونه بازی گرفت  
یکی زخم در گوی چوگان فکند  
بداناش زین چرخ گردان فکند  
که از گوی شد روی مهر آبوس  
برفتن لب ماه را داد بوس  
چو باز آمد از ایر تکرانش  
بچوگان هم از کرد بر کاشش  
سه رد در دود از پیش همچنین  
که نکاشت گوی از هوا بر زمین

سلطان و تمام بهادران و دلیران بر چمنی و چالاک و دلیری و دلاوری حضرت نظام شاه متعجب  
گشته دست از کار باز داشته بنظر او مشغول بودند همگان زبان تحسین خسرو روی زمین گشوده بر دست  
و بازوی نصرت قریش آفرین می نمودند -

گرفت آفرین هر کسی از دل بروی  
چهاردار چشمتی ببوسید روی

القعه چون سلطان و شهریار گیتی ستان از باخشن گوی و چوگان فراغت یافته بجای بازگاه سلطانی  
شتافتند سلطان بکلاه درگاه اشارت فرمود که تحف و هدایای متواضع و متکثر از نقد و اجناس و اسپ و فیل  
و سایر اتمعه و آلات که لایق تشریف حضرت نظام شاه باشد حاضر سازند کارکنان سلطانی در زمان بوجوب  
فرمان عمل نموده نظایس لاند و لائخص از هر جنس حاضر ساختند -

ز دبیای چینی بخوارها  
هم از مشک چین بافت انبارها  
کاهای جاچی و چنی هند  
گرانه شمشیرها نیز چند  
تکاور سندان جنگی خرام  
همه تازه بیکر همه تیزکام

یکی کاروان جمله شاهین و باز  
چهل پیل با تخت برگستوان  
غلامان لشکر شکن خیل خیل  
چو نژلی چنین پیش مهیان کشید  
به کبک و کنگ افکن و نیز ناز  
بلند و قوی مغزو سخت استخوان  
کنیزان که در مژه آرند میل  
جز این پیشکشها فراوان کشید

حسب الحکم سلطانی جمیع آن خوف را تسلیم بندها حضرت سلیمانی نمودند و حضرت شهریار  
الشمس رخصت فرمود سلطان جهان آنحضرت را در بر گرفته رخصت انصراف اوزانی داشت شهریار  
عالی تبار به سعادت و اقبال سوار گشته متوجه اردوی همدون گردید.

پراگنده گشتند هر کس که بود سپید شد و ساز ره کرد زود

چون شهریار عالی مکان از خدمت سلطان جدا گشته به معسکر نظر اثر رسید سلطان جمعی  
از کلاوتان خاصه را امر فرمود که بخدمت حضرت نظام شاه رفته لحظه خاطر شریف آنحضرت را بگفتن  
سرود مسرور سازید و فهم آنحضرت را امتحان کرده به ببینید که سخندانی آن برگزیده درگاه سبحانی تاجه  
مرتبه است آنحضرت بملازمت حضرت شتافته سعادت زمین بوس دریافتند و چون مشغول سرود گشتند  
حضرت سلیمانی ایشان سوالات فرموده دخلهای موجه در دهریت و کت کلاوتان می نمودند و آنحضرت  
متعجب گشته تحسین و آفرین شهریار زمان و زمین بر زبان می آوردند. بعد ازان حضرت دیوان هر یک  
کلاوتان را باامامات وافر و تشریفات متکاثره سرافراز فرموده رخصت داد و چون بخدمت سلطان  
رسیدند بعد زبان و صاف حضرت شهریار ملائک اوصاف گردیدند در اغراق تعریف فهم و سخاوت آنحضرت  
سخن بگزارف رسانیدند و آنحضرت را در فهم و سخاوت تعریف و توصیف بی نهایت نموده مبالغه از حد  
فرگذاشتند معنی از حصار مجلس سلطان متعرض ایشان شدند که در ملازمت سده سلطنت دیگری را  
بفهم و سخاوت ستودن و این قدر مبالغه نمون از آداب دور است و بصافت و سفاقت نزدیک سلطان اوصاف  
داده فرمود که کلاوتان راست می گویند فهم و کرم حضرت نظام شاه از ما بیشتر است چه زبان ما به  
لغت گویایار که تصنیف اشعار بآن لغت شده اقرب از زبان دکن و خزانه ما باصعاف و آلف از خزانه نظام  
شاه اکثر و اوفر پس فهمیدن آن حضرت اشعار کت و دهریت را بشوئی که نقل می کنند و بخشش که  
نشان می دهند با بعد لغات و قلت خزان دلالت بر غایت ادراک وجود فهم و سخاوت و کرم آن شهریار  
عالم اکرم می کند.

سخای بیش از خواست عطا می منت روانی ست که در شان او بود منزل

و الحق سلطان درین ماده از سر اوصاف سخن گفته اند و راستیها را بی خلاف و کزاف  
بیان فرموده. بعضی از نقل اخبار آن شهریار کامکار نامدار چنین روایت نموده اند که ملاقات آن دو  
بادشاه دین بنیاد سلطنت دستگاه در موضعی که قریب دولت آباد بود وقوع یافته بی حجاب و وساطت  
شاه طاهر علیه رحمة الله العافر بتوسط و تدبیر خواجه ابراهیم دبیر و سیاحی و بهجت حسن خدمت خواجه

ابراهیم بخطاب لطیف خانی و سیاحی به یرتاب رای مخاطب گشته مشغول نظر غایت و مرحمت گردیدند  
اما بزبات اول اصح است. بعد ازان حضرت شهریار بی بصوب مستقر سریر سلطنت و خلافت معاودت  
فرمود سلطان بهادر نیز بجانب ولایت گجرات بهت فرمود.

ذکر تکلیف تکفل و تقلد امور وکالت و تنظیم و تنسیق مهمان دین و دولت بحضور نقابت

و افاضت مقبوت حقائق و معارف پناه شاه طاهر علیه غفران الله الملك القادر

بر عقلای دوازم و دانشوران جهان بسان لمعات مهر درخشان روشن و بدلای عقلی و نقلی  
میرهن است که بی مدد مشاورت بزرگان خورده دان و تدبیر وزیران خویشید ضمیر عطارد نشان که  
سحاب فیض حکمت بر طبیعت شان باریده باشد و آفتاب فراست و کیاست بر کوازار خاطر ایشان تابیده و  
خلوص عقیدت و صفای طینت شان در دار العیار آزمایش و امتحان بمیزان درستی و معیار راستی سنجیده و  
در دار الضرب اخلاص سکه وفاداری آرائش یافته در مصالح ملک و نظام مهمان کافه انام مداخلت نفرمایند  
تا بنحوای مایشاور قیم الا هدام الله لارشاد امورهم. هر حکمی که با معنا وساند هر آینه بصلاح و امنیت عالم  
و جمعیت حال بنی آدم مقترن باشد.

جهان آن کسی راست کانداز جهان	بود آکه از رای کار آگاهان
جوانان دانی فرخنده فر	ز تعلیم پیران نه پیچند سر
ز حکمت گذشتن پسندیده نیست	که تیغی چو رای جهان دیده نیست
هر آنکو بر آرد بدانش نفس	نگهدار دولت همان است و بی
به پیران هشیار دانا نشین	سکندر چنین بود و دارا چنین
گرفتم درین راه اسکندری	نه خضریت باید بی رهبری

چه یقین حاصل است که حضرت سید کائنات و خلاصه موجودات علیه وآله افضل الملوکات و اکمل  
التجیات که مخاطب بخطاب مستطاب و مابنطق عن الهوا می ست و با اتفاق اعم اعلم و احکم کافه بی آدم مع  
هذا حضرت حق سبحانه و تعالی آنحضرت را در سوانح امور بمشورت با عقلای امت مامور گردانید چنانچه  
آیه وافی هدایه و شاورهم فی الامر مبین این بیان است پس دیگران را که بهست امتیت آنحضرت متصف  
و موسوم باشند در مشورت سنت آنحضرت رعایت نمودن و بی مدد مشورت عقلا در امور دنیا مداخل نمودن  
هر آینه موجب فوائد دنیوی و اخروی خواهد بود بتخصیص پادشاهان و سلاطین دوران را که متکفل  
امور جمهور عباد و متمدن سبط و ریض مملکت و بلاد اند و لذا الاملاطون الهی فرموده که لاستغنی  
اعلم الملوک من الوزیر و لا اجود البیوف من المقال یعنی چنانچه شمیر بی نظیر را از مشاطگی سبیل  
گزیر نیست مهمان پادشاهان جهانگیر بی تدبیر وزیران صافی ضمیر انتظام پذیر نه.

همه کار شاهان دانش بزرگ	ز رای وزیران پذیرد شکوه
ملکشاه و محمود و نوشیروان	که برود گوی شوی از میان



بشیرای بند و بریان شده که از جمله ملک گیران شد  
سنگشده جهان را که آسان گرفت باعداد اختر شناسان گرفت

بنابرین مقدمات بدیهه الاشاج در خاطر خطیر و ضمیر منیر فیض پذیر آن فزاینده تاج و سریر خطور فرمود که در سوانح امور و معظمت وقایع بمشورت رای مهر انبجای شاه اودت ابتدا که دیباچه نسخه قضا است عمل فرموده در مهم کافه انام بی تدبیر شاه صافی ضمیر که هوآئنه موافق تقدیر علیم و خبیر است مدخل نماید بنابرین حضرت سلیمانی بمنزل آن آصف ثانی تشریف قدم ارزانی فرموده چپته تقدیم مشورت خلونی ساخته اولاً آن زبده فضلا را تکلیف تکفل کلیات و جزئیات امور جمهور فرمود شاه حقایق پناه در ابتدا از قبول آن امر خطیر امتناع فرموده در آخر بجهت خاطر ملکوت ناظر امتثال حکم قضا مثال را بقدم طاعت و قبول تلقی فرمود بعد از آن شهریار جهان در اننای سخن شکایت گونه از نزاع و غناق سلاطین دکن درمیان آورد که پیوسته با ارباب وفا در مقام مکر و نفاق می باشند و چهره مردمی و وفا را بناخن جدا میخراشد و همیشه ابواب مخالفت و منازعت میکشاند و در خرابی ولایت و رعیت سعی می نمایند تا از شامت مخالفت ایشان مملکتی که در خرمن رشک روضه رشوان بود روی بویزانی نهاده و سیاهی و رعیت در پیرشانی افتاده.

تا درین مملکت پانصد سال هیچکس را نه ملک ماند و نه مال  
از زر و جامه و غلام و کشیز در ولایت نماند کسی را چیز  
شهری و لشکری از چمن بستوه همه آواره گشته کوه بکوه

نقله اخبار آن شهریار فریدون تبار چنین روایت فرموده اند که آن پادشاه ملک بخش جهاندار در اوائل ایام دولت و سلطنت پانصد از کرم و سخاوت طریق اعتدال رعایت فرموده از اسراف و تبذیر احتراز لازم میداشت و چون این شیوه نه بر وفق رضای ارباب احتیاج و سوال بود آن شهریار بحر نوال را بدم جود منسوب می ساختند و شاه ملک خصال پیوسته درین اندیشه و خیال بود که مضمون مقال جهان را بتوئی که موجب ملال خاطر ملکوت ناظر نگردد بعرض رساند درینوقت فوست یافته بعد از اداء دعا و ثنا معروض داشت که بر رای عالم آرای شهریار فلک جناب که ممیز خطا از صواب است در حجاب اختفایت که پادشاه بی نیاز و خداوند بنده نواز در هر قرنی صاحب قرانی و در هر دورانی کامرانی را بر سریر سلطنت نمکن بخشد که باکتاب جهانتاب عدل و احسان شهبان دل و جان مظلومان بیچاره و درماندگان آوازه را که از دود ظلم و غبار فقر و فاقه تیره و تاریک شده باشد روشنائی بخشد و زیرستان کشور بی نوائی را بزور بازوی کرم و انصاف از همیت احتیاج و اعتساف باز رها کند و اگر نه رعایت باغبان سخاوت و عدالت پادشاه بهال اعمال رعایای پیرشان حال را بزال عدالت و افضال طراوت و نضارت بختینه از آسیب خشک سال فقر و خار تعرض جور محافظت نماید نظام و انتظام بنی نوع انسان از جاده اعتدال انحراف یابد.

شاه که ترتیب ولایت کند حکم رعیت برعایت کند  
مملکت از عدل بود پانصد کار تو از عدل تو گیرد قرار

عدل تو فندیل شب افروز تست موسی فردای تو امروز تست

و فی نفس الامر چه سخاوت لباس زیباست که بر هر فدی چست آید و حلثی که عامه خلق را خوش نماید خاصه ملوک که بدان سزاوار تر اند چه اگر پادشاه دست بذل و نوال گشاده ندارد و ابواب میرت و معذات بر خاص و عام بسته گرداند بمشورت خرابی فاحش در ملک پدید آید زیرا که بنای قصر دولت و اساس سلطنت باعید و بیم مشید و هوید است پس برین قضیت سنت سخاوت و عدالت بر رفته ملوک فرض عین و عین فرض باشد.

فریدون فرخ فرشته نبود ز مشک و ز عنبر سرشته نبود  
ز داد و دهش یافت این خسروی تو داد و دهش کن فریدون توفی

و هر که بهر کرم محتاج گردد همواره مکرم و محترم باشد و دلای خلق بهجت و ولای از مقتون و مشحون گردد که جلیت القلوب علی حسب من احسن الیها سخا و حریت پوشنده عیبا و بخل غلیت پوشنده همه هنرها کما قال النبی صلی الله علیه و آله السخی لا یدخل النار و لو کان فاسقا و البخیل لا یدخل الجنة و لو کان زاهدا و چون تصاریف ایام را سرانجامی نیست و گردش دوران را فرجامی نه.

نمانند دیری درین تنگ دام نه پریز بزم و نه جمشید جام

از اندوختن نام نیک که ابد الدهر بر لوح ایام باقی ماند در روز بازار و روزگار با سرمایه قدرت و استطاعت سودی بهتر نیست فرصت را که گوی شتاب از سحاب می ریزد قوت نباید ساخت و زیان خزان را درین سودا سود عظیم باید شناخت.

به از نام نیکو دگر نام نیست بد آنکس که نیکو سرانجام نیست  
چو میخواهی ای شاه نیکو بشند که نامی به نیکو بر آری بلند  
یکی جامه در نیکامی ببوش دگر جامها را به نیکو بفروش

و حکما فرموده اند که سخاوت و شجاعت دو صفت متلازمانند که مطلقاً از هم منفک نگردند و در هر ذاتی که این صفات موجود بود دوست و دشمن با او در مقام ملائمت و علاطف باشند.

سری کردن مردم از مردی است و کر نه همه آدمی آدمی است  
همه مردی سرفرازی کند سر آن شد که مردم نوازی کند

و چون مقرر شد که سخاوت و شجاعت از یکدیگر مفارقت نمی نمایند پس برین تقدیر شجاعت هر کس را از سخاوتش قیاس توان نمود بل شجاعت فرد کامل سخاوت تواند بود چه سخاوت بذل اموال و اثار جهات است و شجاعت بذل نفوس حیات.

ز داد و دهش گر گشتی بود و ناز بگیتی بمانی یکی یادگار  
که جاوید هر کس کند آفرین بران شاه کایاد دارد زمین

چون کلام صدق انجام شاه هدایت فرجام که متضمن فوائد دنیوی و اخروی بود بانجام رسید شهریار فلک احتشام زمان الهام بیان بلا و نعم نکشوده متوجه باغ کاریز گردید و تا سه روز هیچکس از امرا و اعیان شهریار جهان را تدبیر بعد از سه روز شاه قرشی نسب را طلب فرموده بآن منبع علم و ادب گفت که درین دوسه روز با نفس خویش در جدل بودیم عاقبت برو غلبه نمودیم و با خود مقرر فرمودیم که مطلقا از سلاح و سوابدبد شما انحراف نرموده عنان اختیار ممالک و ممالک و خزائن و دقائن بقبضه اقتدار شما باز گزاریم و فیصل امور جمهور سیاه و رعیت را بر رای سوابنمای شما سپاریم در هر باب آنچه بخواطر صواب اندیش شما رسد بعرض رسانید که سخن شما در جمیع ابواب و درین جناب بقبول و اجابت مقرون است و پسندیده خاطر اقدس هدایون از سیاهی و ارباب احتیاج بهر کس هر چه باید داد بدهید که حکم شما بر خزائن و ولایات نافذ و جاریست شاه حقائق آگاه زبان بدعای دوام دولت پادشاه گیتی پناه کشاده فرمود -

که دولت پناه جان بخت بائی همه ساله با افسر و تخت بائی  
علم بر فلک زن که عالم تراست بدولت در آویز کانهم تراست

و بعرض اشرف رسانید که صلاح دولت ابد اتصال درین است که شهریار کام بخش کامگار بهرکس از ارباب استحقاق با اصحاب وفا و وفای انعام و احسانی فرمانند بدست شاهزادهای نامدار که ارکان دولت پائدارند ایشان نمایند چه درین فوائد مندرج است اول آنکه شیوه جود و کرم طبیعی شاهزادهای عالم میگردد و دیگر محبت شاهزادهای عالی کمر در قلوب افاضی و ادانی استقرار می یابد دیگر این فقیر مورد اعتراف صغیر و کبیر نمیکردد بعد از آن شهریار خورشید آثار باستعواب جناب هدایت انتساب ابواب ایشان و ابتذار بر روی اهل روزگار کشاده دست جود و کرم از آستین سخاوت و احسان برآورد و جیب و کنار آمال ارباب احتیاج و افتقار را گرانبار ساخت و علم نیکدامی و سخا بفلک عز و علا برافراخت و بموجب سوابدبد شاه حقائق آگاه بهرکس عطای میفرمود بواسطت یکی از شاهزاده بود از جمله شاهزادهای که در آن حضرت میران شاه حسین و میران عبدالقادر بیشتر از دیگر برادران احسان میفرمودند اما سخاوت حضرت میران شاه حسین بعدی بود که حصه خویش را تقسیم نموده حصه برادران را نیز تصرف میفرمود ازین جهت محبت آن نمره شجره سلطنت در دل سیاهی و رعیت استقرار یافته افسر پادشاهی و سریر خلافت بآنحضرت قرار گرفت بالجمله در اندک زمانی سبب سخاوت و آوازه کرم آن ناسخ جود حاتم در عالم اشتها و انتشار یافته بسط زمین و زمان به بساط امن و امان آراسته گشت و ریاض احوال بلاد و عباد از خار تعرض و تغلب اهل فساد و عناد پیراسته نهال آمال خلایق از رشحات عدل و احسان میوه مقصود بار آورده سایه رفاهیت بگشرد و گشت زار آملی و آمال خالص و عام را از فطرات غمام انعام دانه هر مراد در خوشه آرزو پرورده شد از کزی و ناراستی جز در ابرو و زلف گلرخان اثری نماند و از فتنه و آشوب غیر غمزه و طره ماهربان از جانبی خبری نه رسید -

گردون فرو کشاد کند از میان تیغ و ایام برگرفت زه از گردن کمان  
از غصه خون گرفت چو می ظلم را جگر و ز خنده باز ماند چو کل عدل را دهان

دوستان و هوا خواهان پیوسته از خوان نوال و احسان بیکرانیش متع و کامران بودند و دشمنان از بیم تیغ و ستان آیداء آتش افشانش خائف و هراسان -

همش دست کرم چون برکشادی روز بزم خیره ماندی از عطایش دیده و هم و قیاس  
هیئتش چون برکشیدی تیغ کین در روز رزم تیره کشتی چشمه خورشید تابان از هراس

لاجرم از اطراف و اکناف آفاق ارباب احتیاج و استحقاق چیه تحصیل وجه معاش و کفاف روی توجه باین درگاه عالم مصاف نهاده این آستان ملائک آشیان را قبله حاجات و کعبه اعمال ساختند و سال بسال از بحر نوال شهریار قدسی خصال بجانب مکه مشرفه و مدینه طیبیه و نجف اشرف و کربلای معلی و باقی مشاهد و ثنات غالیات حضرات ائمه معصومین علیهم السلام و الملوک از نذورات و تصدقات و فروغ و قنابدل و سایر تبرکات سفاین مشحون بخزائن میفرستاد و ابواب مسرت بر روی اصحاب مسرت می کشاد -

ز جودش بکان سیم سیماب شد زر اندر دل کوه نیایاب شد  
چنان سیل جودش بهر سو دوید که موجش بآسوی عمان رسید

از جمله نتایج این خصال ستوده و صفات حمیده آنکه بعد ازین پیوسته اهداء دولت ابد قرین مخدول و مقهور و اولیای حضرت منصور و مسرور بوده روز بروز مدارج رفعت و سلطنت و معارج حشمت و عظمت آن دولت ترقی و تزايد می پذیرفت -

شهنشه بتدبیر دانا وزیر بکم روزگاری شد آفاق گیر  
سکندر که بدخواه را کرد خورد برای وزیر از جهان گوی بره  
وزیری چنین شیرازی چنان جهان چون نگیرد قراری چنان  
تکجید گیتی درین مفت پوست بدوران آن شاه درویش دوست  
ازان بافت از دین پناهان حشر که زه سکه بر نام اثنا عشر

چون شمع هدایت این صابج از مشکوه صواب و سداد اقتباس یافته بود فراشان بارگاه تقدیر چراغ این تدبیر را بیزت زینت افروز موافقت و توفیق افروختند و زر و جواهر امید از خزان ما بفتح الله للناس من رحمة فلا ممسک لها بر مفارق روزگار شهنشاه چرخ اقتدار نثار و انبار کردند ایزد تبارک و تعالی کافه اهل اسلام را از میان نفعت و مرحمت این دودمان نامدار - ع تا چرخ را مدار بود ارض را قرار - متع و برخوردار دارد بحق محمد و اولاده از جمله سادات عالیقدر و ثقیه نامدار که دران روزگار بدار دکن آمده از زلال بحر انعام و افضال شهریار خورشید خصال گشت زار امید و آمالش سرسبز و شاداب گشت سیادت و ثنات پناه شرافت و نجابت دستگاه خلاصه اولاد رسول الله زبده سادات عالم المشهور بالفضائل و الشیم بین الامم امیر سید علی شد غم حسینی مدنی بود که از اشراف بنی حسین مدینه بفضیلت و بزرگی ممتاز و مستثنی است



و از غایت شهرت از تعریف و توصیف مستغنی بالجمله چون آن سید عالی کبر بذات السلطنة احمد نکر رسید و بعلازمت شهریار خورشید منظر مشرف گردید حضرت شهریار از روی عقد و دلدادگی یکی از مقربان را بلازمتمش فرستاده از مطلب و مقصدش استفسار فرمود گویند آن سید سعادتمند مضمون این عبارت بلفظ عربی ادا نمود که اشتیاق من بزیارت جد خویش بدرجه ایست که اگر مقدور باشد میخواهم که نماز عشا را بر سر تربت حضرت مصطفی علیه من الصلوات انعمها ادا نمایم شهریار فریدون فر ازین سخن بغایت متاثر گشته دوازده هزار هون بدان اشرف خاندان احسان فرمود و یکی از عنفدران تنق عصمت و شهادت که دره التاج سلطنت و خلافت بود و چون در یکی از مباحث معتبره تولد نموده و بفتح شام بیکم موسوم شده ۱. خلف اشرف سید علی سید حسن بنقدیر خالق ذوالعزم در سلک ازواج درآمد و آن مهد علیا را توفیق گزاردن حج و طواف بیت الله العتیق رفیق کشته قائد توفیقش بر چشمه تحقیق تربت اطهر و مرقد متور حضرت خیر البشر علیه صلوات الله ملک الاکبر راهبر شد و چون زیارت مرقد مطهر حضرت نبوی استعجاب یافت پای قناعت در دامن انزوا پیچیده مطلقا غلام وطن و مسکن نکرده بعد از چندی باز سید حسن را هوس ملک دکن دامن گیر گشته غم رفتن مصمم نمود مهد علیای فتح شاه بیکم ازین سفر متقاعد شده بهیچ وجه مفارقت از روضه متوره حضرت رسالت اختیار نفرمود و در جواب خطاب سید حسن این سخن بیان فرمود که از دودمان خلافت نشان ما سعادت محاورت روضه مطهره حضرت رسالت مخصوص من گشته بعد از حصول این مقصد عظمی میل بهیچ دنیا نمودن و ازین سعادت محرومی چشتم و بطمع دلبازی فانی حیات جاودانی و سعادت آنجهائی را گذاشتن به کار چون نیست.

سعدیا دامن مقصود و گریبان مراد خفیف باشد که بگیرند و ذکر بگذارند

آخر الامر آن مخدوم معصومه از سر تربت مطهره متوره مفارقت نجسته بعد از ممات نیز فریب روضه سید کائنات مدفون گشت سید حسن باز بدکن آمده درین ملک متوطن بود تا بعد از مدتی در جتیر مدفن ساخت دیگر از اجله سادات عظام و سفور واجب الاحترام که بحسب اختلاف مشهور و عوام بولایت دکن آمده خدمت سیادت و سدارت مرتبت نفی و افادت منقبت شمس الملک السیادة و الثقابة محمد الحبیبی المذنی و الودادیت که از اکابر سادات عالی درجات و افضل علماء ملت سید کائنات بود چون آن سید قدسی صفات بولایت دکن رسید شاه حقائق آگاه از مقدمات خیردار گردید بلازمتم تعلیم و تکریم قیام فرموده خدمات پسندیده بتقدیم رسانید شهریار گردون وفار نیز در باره آن سید علی مقدار غایت بسیار و احسان بیشمار فرمود چنانچه آن زبده اهل فضل و کمال با نیل عقائد و اعمال بولایت عراق معاودت نمود و چون بمجلس بهشت آئین خسرو آفاق و شهباز بارش و استحقاق سلیمان خاقان منزلت فریدون جیشید رتبت سکندر کسری معدلت مروج شرع البین خلاصه ذوبه سید الدارین المختص بمنایات رب العالمین ابوالظفر شاه طهماسب بن شاه اسماعیل مغوی نورالله مضجعه و مثواه و جعل آخرته خیرا من دنیاه راه یافت احوال حدایت مآل شاه حقائق پناه جلازمت خسرو فریدون کلاه بارگاه ستاره سیاه خاقان جمیاه المود من عند الله خادم اهل بیت رسول الله ابو العقیل برهان نظام شاه انار الله برهان و نقل

مذهب و تولا باهل بیت رسول عرب بهدایت آن سید عالی نسب و مناظره و مباحثه با علمای اهل سنت و اسکات آنجماعت بتفصیل در خدمت پادشاه ایران بیان فرمود لاجرم این معنی موجب تحریک سلسله محبت و وداد میان آن پادشاه با دین و داد گشته باعث توجه و عنایات پادشاهی نسبت بآن محرم اسرار الهی شد و از طرفین بسی شاه طاهر ارسال رسل و رسائل متواتر و متواتر گردید از جمله فرمایشی که اولاً از جانب نواب اعلی بنام آن افضل فضلا مدور یافته مرقوم میگردد فرمان همایون شرف نفاذ یافت آنکه چون همواره خاطر خطیر و ضمیر متور مهر تنویر همایون ما که مرات اسرار حقائق و معارف غیبی و مشکوة انوار دقائق و مکاشف لاریبی است بران مقصور و محصور است که حوالی مجلس بهشت آئین گردون انبساط و حوائی محفل ارم تزلزل جلالت مناظ که موصوف بهشت جنة عرشها که مرض السموت است از اصول علماء افانیت شعار دین پرور و فحول فضلاء بلاغت آثار شریعت گستر که شرفات قصر شرف و قدر ایشان بلسمات منیر هل یتوی الذین یعلمون والذین لا یعلمون و فتای پیشگاه صدر ایشان باشرافات یارقات خورشید لایخوف علیهم و لا هم یخزبون متوراست سیما زهره که صفحه حال و صحیفه اعمال خود را بر قوم و علمه مابشاه مزین و بعنوان و لقد اسطقنا فی الدنیا معنوی داشته ابا عن جد از مقبشان مشکوة این خاندان رفیع مکن و دودمان خلافت نشان که مطهر آثار فی آت نیست است باشد آراسته و پیرامنه باشد بنابران هوائی همت خورشید منزلت و نسبت عالی مرتبت برین مصروفیت که سیادت پناه نقابت دستگاه افادت و افانیت انباء جامع القروع و الاصول حاوی المعقول والمنقول عارف معارف کاشف الکاشف سلطان العلماء و الثقة المقتبس من انوار فیض اهل الیاطن والظاهر جلالا للسیادة والا فاضة والدین ظاهر در سلک اعیان درگاه سدره مثال و در سمت مقربان بارگاه عظمت و جلال منسلک و متغیر باشد و درین اوقات خجسته ساعات که سیادت پناه نقابت دستگاه رفیع الدرجات کثیر البرکات ذی الحسب الظاهر و التمسب الظاهر عمده افانتم السادات و الثقباء النظام نقاره اولاد حضرت خیر الانام علیه الصلوات و السلام شما للسیادة و الثقابة و الدین محمد الحبیبی المذنی الواحدی که بتقبیل قوانیم سرور خلافت معبر و حاشیه بساط جلالت مناظ مستعدم سرافراز گشت صورت ارادت و اعتقاد و کیفیت اخلاص و اتحاد آن سیادت و نقابت دستگاه را گاهی برهویه ضمیر منیر سعادت تصویر که مورد اسرار غیب و مهبط انوار لاریبست هر قسم و منقش گردانید موجب تقاضف عواد الثقافت و تطفل شاهی در باره او شد سیادت و معارف پناه عمومی البه باید که باقتباس برتو مصباح و عواطف شاهانه و استفانیه انوار مشکوة عواید پادشاهانه که هادی طریق سعادتندان و رفیع صراط مستقیم بلندمان مخصوص بوده بمودای حب الوطن من الایمان احرام حریم کهبه درگاه گیتی پناه که عطا کرویایان ملاء اعلی و قدوسیایان عالم بالا و منوعات بهشت و من دخله کان آمنا است بسته جمال این عزیزت را در حجاب تراخی و شایب توقف مجبوب و مستر ندارد و اگر احیاناً نسبت عوائق ایام که عائق مراد و مرام انام است چهرة این داعیه را در پردۀ تعویق ماند یکی از اختلاف حمیده الاطلاق خود را بجزایز این سعادت عظمی و ادراکی این عطیه کبری فرستد که بدرگاه جهان پناه در مسلک سعادتندان کتم خیر امة بوده همواره اقتباس انوار گال از هر عاطفت بی زوال نموده از مراحم بی غایت خاقانی و مکارم بی نهایت سلطانی که قاطبه



انام و کافه خواص و عوام را کافل و شامل است محفوظ و بانظار کیمیای آثار منظور و ملحوظ گردد چه بنابر وفور مساعی جمیله آنسیدات پناه در اعلاء اعلام دین مبین و ترویج احکام شریعت حضرت خیر النبین علیه الصلوٰه و السلام و انتشار مذهب حق امامیه در آن صوب و ظهور آثار اخلاص و بروز قواعد اختصاص او بدین درگاه سلامین پناه توجه خاطر دریا مقابل در پاره آن سیدات و نقابت دستگاه زیاده از حد و حصر است لاجتاج الصباح الی الصباح و آن افلاست پناه را از زمره معتمدان باخلاص و مخلصان باختصاص این دولت بی انتقال ابدی الاعمال دانسته بموائد تعظیم و عوائد تفضیم از سائر اکابر و اشراف ممتاز و مستثنی میدانیم و نتایج این معانی نسبت بآن سیدات پناه و اولاد عظام الی ما تاسلوا و تعاقبوا ازین دودمان رفیع مقام ما دار الشهور و الاعوام ظاهر و باهر خواهد شد تعزیراً فی شهر محرم ۹۴۹ هـ چون این فرمان سعادت نشان عنایت مشحون پناه هدایت پناه رسید موجب ابتهاج خواطر دوستان هوا خواهد و اندوه جان دشمنان گمراه گردیده فرمان فضا جریبان پادشاه ایران را بنظر اشرف شهریار کیتی ستان در آورده بعرض رسانید که اگر فرمان جهان مطلق عز اصدار باید بکی از بنده زاده را بدرگاه عرش اشتیاء پادشاه ممالک ایران روان سازد و از جانب حضرت شهریار مکتوبی مصحوب رسول مرسل دارد تا روابط معیت و التیام ذات البشیرین مشید و موکد ساخته مهام عداقت طرفین را انتظام دهد شهریار دین و دنیا رای جهان آرای شاه هدایت آشنا را باعث خیر و صلاح دانسته آن سر دفتر ادبای فلاح را مرخص ساخت که آنچه صلاح دولت روز افزون داند بقصد رساند لاجرم آن اعلم اسباب فضل و حکم حضرت سیدات و نقابت پناه افادت و افلاست دستگاه سلالة اولاد خیر البشر جلالات السیادة و النقابة والدين شاه حیدر را که از جمله اولاد شاه با دین و داد بوقور علم و فضل و سائر کمالات نفسانی و فنانی انسانی متفرد و ممتاز بود بسفارت و رسالت درگاه کیتی پناه اعزاد فرمود و این عریضه مصحوب آن نور دیده بیابان سریر تریا نظیر فرستاد تا معجز نمای مشیت از جوئیبار انامل ابداع و چشمه سار ابدی اختراع رشحات سبحان خیر و کمال و قطرات غمام فضل و افشاء بحدائق بسیط و مزارع ماهیات مرکبه رساند و بادیه بیابانی بپای عنایت در طی منازل ایجاد و تکوین و قطع مراحل اقدار و تمکین و تشنه لبان تیه امکان و لبیک زبان میقات علم و عرفان را برشح زمزم و جود و طوف کعبه مقصود فائز گرداند همیشه حرم دولت سرای خلافت و عرش دارالملک سلطنت که غیرت ساحت بیت المعمور و رشک سواد بلغم طیبیه و رب غفور است قبله اقبال مقلان و کعبه آمال صاحب دلان باد و هرگز بنو بهار بخت بلند و شاخص طالع ارجند که از مهیب شمال فرخنده فال و لغضا فیه من روحنا نصارت یافته و از منصب زلال کوثر مثال قافضجوت منه انتفا عثرة عینا طراوت پذیرفته آفت نکبائی خزان و آسیب خشکسال نقصان مرصاد خاکسار بمقدار طاهر الحسینی که نهال حیات وی باقیاب مهر و وفا و شبنم محبت خاندان نبوت و اسطفا پرورده و گلشن اعتقادی از کوثر ارادت و سلسیل اخلاص و دودمان ولایت آب خورده سر خدمت از سجده تحیت و تعظیم و روی نیاز از زمین انقیاد و تسلیم برداشته زبان خامه را ترجمان زبان میگردداند و بزبان خضوع و خشوع از حنیض فقر و انکسار بذروه عرش مقربان سپهر اقتدار میرساند که درین زمان سعادت آوران ازان سده سدره مکان

فرمانی مشتمل بر عنایت موقور و محتوی بر مرحمت غیر محصور که بیاض آن از معارض حور و مشکال لعمه نور و سواد سطوری من حیث المعنی صدق کرمه نور علی نور و صدوقه کتاب مصدور فی ری مشهور بود در ایره شب دیجور کربت غربت چون شمع یرقو فیض بر کاشانه درویشان انداخت و مشاعر جسمانی و مدارک روحانی ایشان را بانوار استمالت و اشعه استماحت مستطی و مستنیر ساخت خانه مارا مغواه امنب چراغ غارت کز در و دیوار این ویرانه مهتاب آمده

از ملاحظه ارقام آن همایون خطاب وحی آسا معنی یهدی الله لثوره من بشاء برای العین مشاهده گردید و در مطالعه اسرار آن مبارک کتاب روح افزا شاهد نهانخانه قد جاء کم من الله نور و کتاب مبین بجلوه گاه ظهور خرامیده ذالک فضل الله بوقیه من بشاء چون حروف عالیاش عودی بکلمه طیبیه لایساو من روح الله و نفاذ کلمات طیبایش مقید قضیه عربیه لاقتضوا من رحمت الله بود منزوی زاویه عزت و معکف موعظه محمول پس از یاس یاس و حرمان در ارجاء فحمت بیرای سندن و استیریق امالی و آمال گسترده بر در فضای خلوتخانه آرزو در بیت امید در دامن دلربوب مقصود استوار گرد ملی -

آیا که همیشه ابر رحمت غره دهقان امل بغم امالی غره  
و آرا که عنایت تو امداد کند سرشته مقصود ز کف نگذار

اگرچه سعادت القات شاه دولتی است فائق بر طوق قدر و منزلت گدا و دردت خطور بر خاطر مقربان آن درگاه سعادتست زاید بر حوصله همت این بی سر و پا اما ظاهر است که حقارت ذره در افلاست نور منظور خورشید انور نیست و درین معنی جز افاده مقتضای ذات امری دیگر ملحوظ آن ذره پرور نه لاغر هذا من کرام ذاته بده اشارت قاضی البشارت در باب توجه ذره بحضرت بیضا و توسل قطره بلیجه دریا که از عبارات اعجاز آیات پروانچه همایون و مثال عنایت مضمون بالمعطلون و المفهوم مستفاد و معلوم می شد مرحله بیابانی بادیه توجه موقد نوایر شوق و شرف شبه بوسی گشت و محمل نشین قافله عزیمت را جز این ترانه حرفی بر زبان نه گذشت -

ایا هادی العیش بالله شعر لقطع الفیافی و طی السبائب  
از ارب منزل دلکش کعبه آسا کزو یست یکدم دل خسته غائب  
مکن حسبه الله ار می نوازی ازین بیش صرف زمام نجات

و بالجملة نهایت سعی در امتثال امر مطلق مصروف داشت و غایت همت بر تحصیل این امنیت گماشت اما چون تدبیر موافق تقدیر نیفتاد و سعی بشده بی اعنای قضا فائده نداد لاجرم بحکم مقدمه ما لابدک که لا ینترک کلمه بعضی از بنده زاده را با رجوع مفر سن و قلت تجربه معتمداً علی الطاف الالهیه و مستنداً بالعنایات الشاهیة بیجاووب کشی آستان ولایت ایشان فرستاده شد و کان ذالک فی الکتاب مسطوراً پادشاه و دین پناهان قد ولایت در آستین و کنج قنوت در آستان شما است



اشراف خاطر اشرف بر مخزونات ضمایر و مکتوبات سراپا کدالات ذاتی و فضائل دینی آن خاندان قدسی آشیان و تقویت ضعف و تربیت فقر آل محمد از لوازم بیشه و خصائص متعینه آن ذات رفیع الشانست.

تو آن زلال حیاتی که داده جان از شوق      بودی طلبت صد هزار تشنه لبست  
لطیفه ایست وجود تو بر منجیحه چود      که از اصول وجود کمال منتخب است

پس استدعای ترحم بحال ایشان دران حضرت چندان وجوهی ندارد و بهر وجه که خاطر اشرف اعلی بایشان توجه میفرماید آنرا بنده عین مرحمت میداند و کمال مکرمت میشمارد.

چو ما باشنغ خود در بند آئیم      که نگذاریم خدمت تا توانیم  
تو با چندین غنایتها که داری      شعیفانرا کجا ضایع گذاری

امیدوار است که تکلیف ایشان بتحصیل کدالات علم منضم بوجوب الطاف والتفات بخصوص این امر معاف بعموم اعطاف باشد.

باب امیدهای شاخ بر شاخ      کرههای تو مارا کرد گشایع  
و کره هر کدا را نیست این راه      که بکشاید زبان در حضرت شاه

و الله الموفق المراد و الیه مرجع المعاد احوال این دیار بشیخ فضل پروردگار و عون عنایت نواب نام بخش کامنگار صلاح و اصلاح عائد است و امید مزید ارتفاع رایت دین مبین یوماً فیوماً متزاید و وجود سکه و رؤس منابر بنام با احترام زینت گرفته و صورت خدمت و طاعت آن درگاه در ضمایر و مجالی خاطر همکنان نمکن و تقرر بزیرفته بوجهی که از تحریر عرائض و تقریر حوائل رافع ظاهر خواهد شد و این هنوز از نتایج سحر است اگر فی الجملة نظر عنایتی بحال فرستاده و فرستنده میبذول دارند بی شائبه موکد نیست اعتقاد و موید معنی ارادت این طایفه خواهد شد و در اعلاء کلمة الله مدخلی نخواهد بود و الباقی امرکم حقاً فی ما یقع فی الحق احق ان یتبع بالنبی الهاشمی محمد و اله و چون آن زبده اولاد خیدر بدرگاه پادشاه دادگستر رسیده بسعادت بساط بوس مجلس بهشت آئین فائز گردید مشغول نظر عاطفت و مرحمت شاهی گشته در سلک مقرران درگاه شهنشاهی انتظام یافت و در بسط بساط مصادقت و انبساط میانه آن دودمان گردون مناسط سعی موفور بظهور رسانید چنانچه از مراسلاتی که میانه آن دو شهریار ملکی ملکات وقوع یافته بوضوح می پیوندد چنانچه در همین اوقات چون سیادت و تقابست دستگاه میر خورشید شاه که از اقوام شاه هدایت پناه بود و از درگاه عرش اشتباه شهنشاه ایران متوجه هندوستان پادشاه گیتی ستان این فرمان بآن سر دفتر ارباب عرفان و ایشان صادر گشته مصحوب آن زبده ذریه رسول مرسل شد فرمان هدایون شرف نفاذ یافت آنکه سیادت پناه افادت دستگاه متبوع اعظم السادات و النقیاء الکرام مستخدم ارباب العمام فی حوزه الاسلام معزاً للسیادة و النقیابة و الافادة و الاسلام و المسلمین طاهراً مجدداً بوقور اتفاق و الطاف لامتناهی شاهی و منوف مکرم و اعطاف یادشاهی مفتخر و بیاهی گشته همواره خود را ملحوظ التفات و توجه خاص و منظور نظر مرحمت و اختیصاص هدایون ما شناسد و من کل وجود بعاطفت بی نهایت خسرانه ما که همواره شامل حال آن تقابست و افادت

پناه بوده و هست مستظلم و مستوق بوده پیوسته مقاصد و مطالب که در هر باب بخاطر آن تقابست دستگاه بطور نماید از آنجا که سمت اختصاص و ارادت او نسبت بنواب کامیاب شاهی ماست بی حجاب توقف بموقف عرض رساند که از روی کمال توجه شاعانه بانجاح مقرون و موصول گردد و چون تفاسیل فتوحات غیبیه که درین ولا قرین حال فرخنده مآل نواب کامیاب هدایون ما گشته در کتابت حضرت سلطنت و حشمت پناه شوکت و معدلت دستگاه مسند قواعد النصف و العدالة فی الافاق مشید ارکان السلطنة و الخلافة بوقور الاستحقاق لا زال مؤیداً بتأییدات الازلیه من عند الله عز السلطنة و النصف و العدالة والاحبة والایبال نظام شاه مهبت قواعد سلطنته و محبت و اجلاله و اسعد فوق الفرقین کوکب اقباله مرقوم افلام محبت ارقام شده و در بعضی اسفار سیادت و افادت دستگاه عمدة السادات امیر نظام الدین خورشید شاه و امیر زاده اعظم نقاره امراء الکرام ادهم بیگ ملازم رکاب ظفر انصاف بوده اند مکرراً بشرح و تفاسیل آن مبادرت نمیزود باید که همواره در تشبیه و تاکید قواعد محبت ما بین مساعی جمیله بتقدم رسایده حسب الامرام باعلام خصوصیات حالات و میجاری حکایات محرک سلسله محبت و موالات باشد چنانچه از صدق عقیدت و صفاء طوبیت آن تقابست پناه سزد در انتشار قواعد مذهب حق حضرات گرشیده دقیقه از دقائق سعی و اجتهاد درین باب فرو گذاشت نکند و من کل الوجوه خاطر از جانب فرزند نجیب خود خلف السادات و النقیاء العظام نظاماً للسیادة و النقیابة والدین حیدر اجمع دارد که همواره منظور و ملحوظ نظر شفقت و عاطفت شاعانه ما خواهد بود تحریراً فی شهر ربیع الاول ۹۵۴ هجری در خلال این احوال از جانب پادشاه فریدون خصال مهتر جمال با تحف و هدایای بیکران بر سبیل رسالت بیایه سریر قریباً مثال شهریار بحر نوال رسید و چهره بعضی احوال و اقوال که مناسب حال نبود بتقصیر منسوب گشته مغذول و منکوب شد و از درگاه پادشاه دین پناه جمعی بقید او مامور گشته متوجه دکن شدند قبل از وصول ایشان مهتر جمال از راه دیگر خود را به بندر رسانیده در فورق نشست و از آن ورطه دخت بکران کشید در جواب خطاب مستطابی که مصحوب مهتر جمال شرف صدور و عز و ورود یافته بود شهریار گروین جناب این کتاب مشحون بصدق و سواب قلمی فرموده مرسل داشت.

تا ارتفاع آفتاب جهانباز عنایت الهی و انصاف لواهی عالم آرای هدایت نامتناهی در بسط زمین مقید انبساط بساط شرع مطهر غرا و موید انتشار آثار ملت زهرا باشد اطناپ خیمه زرین طناب آن دولت باوناد سراپرده ظهور موعود متصل و مربوط و ماهیچه علم زرنگار آن سعادت بقوام اعلام نظر ازنام قائم آل محمد ملتقی و منوط باد خادم اهل بیت رسول الله نظام شاه که نشاء مهر و محبت آن خاندان نبوت بشان در طیبت او سرشته و خاک وجودش بزال خلوت و خلوص آن دودمان ولایت ارکان آفشته بعد از عرض دعای چون روایع انفاس سبحدم امرح النسم و رفع نهای چون فوائع گلستان ارم عشق التسمیم شاهد ارادات را بر منصف حسن اعتقاد جلوه داده و تقابست حجاب و لثام احتجاب از رخسار دلفریب اخلاص کشاده بموقف عرض موسان اساس شاهی و حارسان کرباسی سپهر اقتباس پادشاهی میرساند که درین زمان فرخنده آوان که از آن سده سدره مکان کنایی مشتمل بر عنایت موفور و خطابی محتوی بر



مرحمت غیر محصور از ایراد بهجت مفاد عقرب الحضرت السیما<sup>۱</sup> الایه الودید بتائیدات الربانی سلیمان الزمائی بحسن ورود مقرون گردید و صورتهائی معانی خطابی که شواهد حصول مقصود بلکه دلایل ثبوت مطلوب بود بمعرض شهود رسید خامه زبان در صفت آن جواهر اسرار زبان یزمره هو الذی انزل علیک الکتاب فیہ آیات محکمات، کنود و زبان خامه در صفت آن لآلی آبدار بترانه بل هی آیات ینتاز، ترنم نمود حقا که از نسیم عنایت و شمیم الثفات خاطر فیاض غنچه مراد در چمن آرزو شکفت و نو بهار مقصود در گلشن امید نشو و نما پذیرفت.

چو گل بخنده درآمد لب امل ز نشاط از ان نسیم که از باغ شفقت تو وزید  
هر چند طایر نامل و هدهد بغیل در هوای مکافات آن ملاطفت پرواز نمود و بر کروشهای مجازات  
آن گردید ادراک تحفه که قابل مقابل آن کرامت و احساس هدیه که لائق مواجبه آن سهامت تواند بود نکرید.  
عذر لطف تو مگر خلق تو خواهد ورنه قوت ناطقه را طاقت ان معنی نیست  
اگرچه بحسب ظاهر کاخ معانی بشف مغالبات علیه مشرف نکشته و حرم خلوت دماغ بتسیم غیر  
شمیم گلشن وصال فرخنده فال ترویج و تفریح نیافته اما علی الاتصال از سر بر کلک محبت تصویر نعمات الهی و  
الفت شنیده و لایزال محاب عنایت تسلمات از چمن ان الله فی انام دهر کم نجات بمشام جان وزیده.  
میان کعبه و ما گرچه صد بیابان است دریچه ز حرم در سراجه جانت

فلا اقم بمواقع النجوم که تا نجوم سلطنت و کواکب خلافت از افق و اشراق الارض بنور و بها  
بر بسط زمین بلکه بر بساط چرخ برین یرتو انداخته و معمار قدرت بر طبق استیواء مهندس مشیت خطه  
اقبال و حیطه اجلال انحضرت را بحسن حصین و شددنا ملکه محکم و متین ساخته همواره از ان فزوه اعلی  
لوامع آفتاب خاطر خطیر را مترصد و ازان سده علیا و الیح توجه به شمیر کیمیا تاثیر را متریس بوده مرتجی  
بطایف عواطف الهی و مترجی بموارف ذوارق نامتناهی آنکه روز بروز گزار آن دولت بلند و نویهار آن  
خلافت ارجمند بهرایع للذین احسنوا الحسنی و زیاده سر سبز و سیراب و ساعت بساعت نواقب اقبال و  
کواکب بخت فرخنده فال از سپهر لهم هایشاؤن فیها گیتی افروز و جهان تاب باشد.

ابن هدایت که دیده جزویت کار کلی هنوز در قدر است  
بشای تا صبح دولت بدهد کین هنوز از نتایج سحر است

و لامحاله توفیقانی که از مساعده روزگار فرخنده فرجام و ایام خجسته ادوار میمنت انجام نواب  
اعلی حضرت سلیمانی صاحب قرانی قریوس مکانی آنکه الله ریاض الجنان و رش علیه من رجات الرحمة و  
الغفران شده بود در قوت مقدمانست که نتیجه آن بسلخ صبح اعتلای این خسرو کبشرو سرور تیرج تضم  
ارتقاء اسکندر اوسلو تعبیر تواند بود بلی - ع

نقاش نقش آخر بهتر کشد ز اول

اکنون شاسته آن شیمه و شان و سزاوار آن منزلت آنست که بموجب و اخفض جناحک لمن  
الیمک من المومنین اجنحه، مرحمت و احسان و اظله مکرمت و امتنان بر مفارق طعیان منقاد و تابان سابق  
الاخلاص صادق الاعتقاد گسترده بر وجهی مرآت خاطر والا نهیت را جلوه گاه ظهور اعمال عجیان سازند و  
بنوعی نظر لطف و عنایت بر حال دولتمخواهان اندازند که موجب وثوق رابطه طاعت و سبب رسوم نسبت  
اطاعت گردد و چون نواب ظفر انساب را همت بلند بر ارتفاع اعلام شریعت بیضاء و اتباع احکام ملت زهرا  
مقصود و فطرت ارجمند بر تاسیس اساس دین مبین و ترویج آثار شرع سید المرسلین مجبول و مغفور است  
اگر بمقتضای و نرید ان نعم علی الذین استغفوا فی الارض، عنان عزیمت آفاق گیر باستخلاص بعضی بلاد  
و عباد که در قینه قهر و حیفه تصرف اهل عناد است معطوف و زمام همت قدرت قدر تاثیر باستیصال من  
بدعی الخلافة و الخلاف و بتکی علی الزخارف المتروکه من الاسلاف، مصروف فرمایند هرآنچه اولیای آنحضرت  
را معنی تبارک الذی انشاء جعل لک خیراً من ذالک، باجمل سور جلوه خواهد نمود و بر اداء دولت  
صورت ما استطاعوا من قیام و ما کانوا منتصرین، نقاب از چهره خواهد کشود و بی شائبه بتای قصر استگبار  
و اساس خانه اقتدار ایشان بصولت عواصف و جعلنا علیها سافلها متخلخل و مبانی آمانی و حبال اعمال شان  
بیدمت مواق فیذرها قاعاً حفضاً منزلاً خواهد گشت.

بستگ تفرقه خواهد خراب گشت آری بشای قصر عدرگرچه آهنین باشد

چه همین که چشم بر کتابه رایت ظفر پیکر شاهی که بطراز هوالذی ابدک بشهره و بالمومنین  
مطرز است اندازند و صحابه چتر بلند اختر ظل اللهی را که حامل ورق و ان بنصرکم الله فلا غالب  
لکم، است نصب العین خویش سازند چون اوراق رزان از آفت خزان ریزان و چون کوکب بنات الشمس از  
هم گریزان خواهند شد و مقصودات خیام مرام را از زبان ساکشان ملأ اعلی نوید عسی الله ان یائی  
بالفتح، بگویش هوش خواهد رسید و مستوران نقاب ارتفاع را منطوق الا ان نصر الله قریباً مفهوم خواهد گردید

مه لوی تو با خیل خصم بد اختر همان کند که کند با نجوم مهر منیر

اگر قائد توفیق درین باب شرائط موافقت را در توقف و تعویق اندازد و رفیق تائید قواعد  
مرافقت بجای نیارد رجا بارجاء مروت آن خاندان واثق و امید بشمول عاطفت آن دودمان مستنون است  
که جمعی از غازیان شیر دل و فوجی از مجاهدان غضنفر شمایل که الیوم مصدوقه والذین جاهدوا فینا  
انهدینهم سیلنا و مصداق و ان یکن منکم مابنه یغلبوا الفاً من الذین کفروا، ایشانند ازان درگاه گیتی پناه  
بمعانیت و مساعدت محبان دولخواه مرخص شده باوردن ایشان یکی از اعیان درگاه منتش کرده عنقریب  
متمیان اقبال بزرده توجه جنود نصرت قرین و ایدنا الذین آمنوا علی عیوهم قاسبحوا تلاعین، بافتای وجود  
اعدای این حدود برسانند و مبشران مسرت رسان قسوف بانی الله بقوم یجیم و یجیونه اذلة علی المومنین  
اعزة علی الکافرین، در اطراف و اکناف این دیار منتشر گردانند چون درین اران همایون امتداد و ایام  
فاضل الرشاد و الاوشاد که مطلع صبح آخر الزمان و مقدمه طلوع رایت هدایت سرایت حضرت صاحب المهد و الان



است آفتاب جهانباب دولت آل محمد از افق آن حودمان ولایت آشیان و خاندان سعادت اقتران طالع و ظلمت ظلم مخالفان مرهود و معاندان مطرود بقوت بازوی جنود ملائک وفود بالکلیه مرتفع گشته محقق است که بمقتضای و کان حقاً علینا نصر المومنین تمهید تیسیر مطالب مقتضای حدود ایمان و تکفل تحصیل مقاصد متشبثان عروه ایمان فرموده در میدان ترتیب باد پیمایان کعبه صدق و ارادت لای الهی نصرت و اعانت خواهد افراخت و بذل این ملتسم را علاوه سوابق الطاف و مراحم و اناله این مطلوب را ضمیمه سوائف اعطاف و مکارم خواهد ساخت آکدون منتظر طلوع کواکب اقبال از مطلع ای آیتکم سلطان مبین و مترصد افول اختر طالع خصم بمغیب نم رودناه اسفل سافلین بوده نشسته با دل امیدوار است نظر بر شاهراه انتظار است ثانیاً بمعرض عرض می آورد و بر لوح ضمیر حقائق تصویر بکلیک تعرض می نکارد که چون شخصی که من حیث المذهب مخالف و بیعت خلاف و اختلاف متصف است و همای هادیون فال محبت آل جناح نجات و ظلال اقبال بر فرق عقیدات منبسط ساخته و شمع شب افروز بیدی الله لنوره من بشاء در شبستان ارادت و اعتقادش پرتو الثفات و اعتنائینداخته با وجود این چون ملتجی آن کعبه اقبال و متکی بآن آستانه بطحا مثال شد امروز بیامان مروت و احسان و برکات عنایت و امتنان آنحضرت بیایه عز و افتخار فائز و پیرایه رفعت و اقتدار حائز است تاج غرتش را که سرصر اخبار از تارک اقبال انداخته بود دست عنایت شاهی باز بر فرق همایونش نهاد و قامت دولتش را که حوادث روزگار از خلعت استقامت منخل ساخته بود از بمن عاطفت پادشاهی یافت این خلعت علی وفق الراد فی الواقع تا سایه دست در دامن خورشید زده چون آفتاب حمایت ظل الهی ندیده و تا هاله پناه بحوالی ماه برده چون ماه عنایت ولایت پناهی مشهود منعم شهود نگردیده بمنل هذا فلیعمل الماعلون، ملخص که سندس و استبرق اخلاص را در ارجاء و جا گسترده و قطف دوحه اعتقاد را بر شمع سلسال خلوص و رش سلسیل خصوص پرورده باشد و حدائق مشوره الحقائق ولای طیبین و طاهرین و خطاثر قدسی سرائر تولا ای ائمه معصومین صلوات الله علیهم اجمعین را بفتحات ارادت و نسمات صدق منضر و مطرا گردانیده ارتسام مودت آل عبا بحکم قل لا اسئلكم علیه اجرا الا المودة فی القربی چون نقش بر تکیه خامش منطعم و غبار تردد اغیار بر طایق من احب الله و ابغض الله از دامن فطرتش مرتفع باشد معلوم است که موجب مضموم -

دوستان را کجا کنی محروم تو که با دشمنان نظر داری

افاضه انوار تودد و تفقد خواهد فرمود که از پرتو شمع اقبال آنحضرت کاشانه امنیت و امنش روشن بلکه از استفاضة لواعج تربیت و تقویت چراغ منزلت بر منزل اکفا و اقرا ن پرتو افکن گردد وین نه اول پرتو فیض است زان خورشید جود

اگرچه قدم بر بساط انبساط نهادن و نقاب از چهره مقصود باین وجه کشودن نه دابا هل آداب و رسم ارباب آداب است لیکن -

چون چشم تو دل میزد از گوشه نشینان دنبال تو بودن گنه از جانب ما نیست

همیشه وفود موبد شاهی و جنود مجتهد پادشاهی بصورت صمصام شدید الضمام و سطوت شان حدید الام توابع ابهت نقاب سده سدره جناب موبد و منصور و سفوف صنوف اعدای آل محمد بمواصف جلال و قواصف رایات ظفر آیات مکتور و مقهور باد -

ذکر توجه شهر یار کامگار به تسخیر حصار کالنه و فتح آن بتائید قادر مختار

چون همگی همت والا نهیت شهر یار خورشید طلعت باعلاء اعلام اسلام و قلع و قمع ماده کفر و ظلام مصروف بود در بتولا غریمت تسخیر حصار کالنه را که از قلاع نامدار دیار چند است و داخل ولایت راجه بهاوجی که مابین مملکت شهر یار موبد منصور و ولایت تدربار و سلطان پور مصمم ساخته رایت فتح آیت برافراخت

ز آوازه عزم شاه جهان	بجینید بکسر زهرین و زمار
بفرید صکس و بجوشید دشت	خروش سیاه از فلک درگذشت
ز هر جانبی رایتی شد دیدید	روان فوج فوج از سیه در رسید
ز بس جوش لشکر بد بیراه و راه	بسقط زمین تنگ بد بر سیاه

بالجمله موکب همایون بعد از قلع مسافت ظاهر حصار کالنه را از غبار مشکا مانند سحرای تزار ساخت قراشان قدر قدرت قبه بارگاه خلایق پناه را بمجدد صبر و ماه بر افراختند و تغییر کوس و صدای درای قیل هول صور اسرافیل در دل کفار ذلیل انداختند دلیران سیاه قدم در میدان تسخیر نهاد آواز غلغل تکبیر بفلک انیر رسانیدند کفار حصار که از دیدن رایت نصرت شمار دل و دست شان از کار رفته بود حرکت المذبحی می نمودند اما عقل آنرا مثل حبله روباه تحتال پیش حمله شیر تیز چنگال میدانست چون صورت عجز و انکسار خویش را در آئینه ادبار و اضطراب مشاهده نمودند از در اعتذار در آمده زبان باستغفار کشادند و جبین مذلت برخاک دوگاه گیتی پناه مالیده از سطوت سیاه نصرت دستگه زینهار طلبیدند شهر یار کامگار بر بیچارگی آن قوم ترحم فرموده از سولت سیاه نصرت پناه ایمن گردانید و معابد و مسکن کفره را ویران ساخته بجای آن مساجد برافراختند غنایم فراوان و اموال بیکران بدست عساکر نصرت هاتر افتاده ضبط انحصار حسب الحکم شهر یار فلک اقتدار بیکی از امراء نامدار موقوف گشته رایت معاونت بسوی مستقر سریر سلطنت معطوف گشت -

ذکر توجه موکب جهانگیر بتسخیر قلعه مورهریر

و هم درین اوقات خیال تسخیر قلعه مورهریر که در سرحد گجرات و دکن واقع است و از جمله کفار آن دیار بهر دره فرمان ده و صاحب اختیار آن حصار در خاطر ملکوت تاخر شهر یار صف شکن متمکن گشته با لشکری در کثرت از مور و ملخ بیشتر بر سر مکان آن نالی خبیر تاختن فرموده کفار انحصار را محصر ساخت و بمجروح وصول موکب منصور افواج سیاه ظفر پناه قدم در میدان رزم و پیکار نهاده ابواب آجال

بر روی اسباب شلال کشادند و بیک حمله حصار بیرون را از کفار اشرار پرداخته متصرفین بی دین خود را در حصار اندرون انداختند جمعی کثیر از آن گمراهان از مهر نیر و شمشر بسوی سعیر شناختند دلبران سپاه ظفر پناه در تسخیر حصار بالا که در وقت پهلوی پارس طایف میباش و گشت خنجر از دست شجاعت شکست اعلی برافراختند چنانچه مکرر از اطراف باره و جدار آن حصار فرد بانها نهاده چون خورشید تیغ گذار بر دیوار حصار آمده دست بردهای مردانه بکفار می نمودند چون بهیر درنه روز بروز آثار عجز و انکسار بر چهره حال شالالت مآل خویش مشاهده می نمود و در آئینه خیالش طاقت قتال و جدال سپاه ظفر مآل صورت پدر نبود بالخصوص دست انضمام و التجا بعروۃ الوثاقی حاجت سلطان بهادر گجرات زده استدعا نمود که سلطان جهان در باب شجاعت او کتابی بشهریار دوران مرسول دارد شاید که مرحت شهریار فریدون تبار زلات او و سایر اهل حصار را عفو فرماید سلطان بهادر مکتوبی بپایه سریر خلافت مصر مرسول داشت منتقل بر آنکه چون بهیر درنه از ملازمان و متعلقان اینجانب است مائیس آنکه قلم عفو و اغماص بر جراند جرائم او کشیده گناه آن گمراه را بما بخشند حضرت سلیمانی الثماری حضرت سلطانی را بسم قبول اسفا نموده همان روز موکب منصور فیروز از طاهر آنحصار کوچ فرموده غنان عزیمت بصوب مستقر سریر سلطنت معطوف ساخت.

#### ذکر تسخیر قلعه پرند

در اتشای طریق رفتن خان برادر مخدوم خواجه جهان که از دست جور و جفای برادر جان برآورد داشت براهنمونی توفیق بهز بساطبوس مجلسی خلد آیین فائز گردید و شکوه که از ستم برادر ستمگر داشت بعرض شهریار خورشید منظر جلیل فر رسانید مراحم شهریار رفتن خان را بنیل مقاصد امیدواری داده غنان عزیمت جهانگیر بشخیر پرند معطوف فرمود مخدوم خواجه جهان چون از توجه شهریار دوران آگاه گردید طاقت مقاومت با سپاه نصرت پناه در حوصله نکند و اقتدار خود ندید لاجرم فرار بر قرار گرفته پرند را بگذاشت و از بیم عساکر منصور راه بیجا پور برداشت حضرت شهریار کامکار محافظت حصار پرند را بجمعی از دلبران تقوی فرموده بصوب مستقر سریر خلافت معاودت نمود اسماعیل عادل خان در مقام معاونت مخدوم خواجه جهان درآمده جمعی از سران سپاه را همراه او به پرند فرستاد که قلعه پرند را گرفته بتصرف او دهند چون منتهیان خبر توجه مخدوم خواجه جهان بامداد سپاه عادل خان بمسامع قدسی جوامع شهریار گیتی ستان رسانیدند حسن و دولت که فرزندان چن خیرت خان و غلام زادهای شهریار جهان بودند بمداقه خواجه جهان نامزد گشته با فوجی از دلبران بصوب پرند روان گردیدند بین الفریقین قتال فاحش روی نموده از طرفین کشت و کوفتی بسیار واقع شد و در اول چشم زخمی بسیار ظفر پناه رسیده لشکر عادل شاه خبری نموند اما غایت از مهب و ان جندنا لهم الغالبون نسیم غایت بر رایت نصرت آیت وزید مخدوم خواجه جهان با سپاه عادل شاه منبزم گشته قدم در بادیه فرار نهادند دلبران عساکر نصرت مآثر دست بقتل و غارت کشاده جمیع اموال و اسباب لشکر فلاکت مآب مخدوم خواجه جهان را بدست تسلط و اقتدار گرفته از سپاه کینه خواه هر کرا یافتند امان ندادند.

مردانگی آن سپاه گزین روان بر کشادند بازوی کش

« یکن خورشید و شمشر نیز نموند بدخواه را رستخیز

آنچه مخدوم خواجه جهان با قلی جد هزار جر تحمل خود را از آن مهلکه جان ستان بر کران کشید چون از غایت خجالت روی بیون دکن داشت راه گجرات پیش گرفت و سپاه ظفر پناه بعد از انباز لشکر بدخواه متوجه درگاه عرش انشیاء گشته بترق زمین یوس متوقف شدند حسن خان و دولخان که در آن ممرکه نام و نشان خود را بلند ساخته بودند بهمرید عواطف خسروانه و نسیات پادشاهانه اختیاس یافتند مخدوم خواجه جهان بعد از آنکه مدتها در گجرات سرگردان بود بوسیله بعضی مقریان مشغول نظر عواطف و احسان شهریار گیتی ستان گشته بقواتنامه همایون عادت متعجون مستظفر و مستوفی گردید و بمعاذت ملازمت سده سدره غربه سلطنت و خلافت مستمسک گشته جهت مزید استظهار یکی از مخدورات حجره عصمت و عظمت ائمه شاهزاده امداد علی کبیر میران شاه حمید در سلک ازدواج در آورده باز قلعه پرند را باز نویسی فرمودند چنانچه در مقام خویش رقم زده کفک بدایع نشان خواهد شد انشاء الله وحده العزیز.

گفتار در فوت اسماعیل عادل شاه و وفات که بعد از فوت او روی نمود

فوتن سال بی در خلال این احوال اسماعیل عادل شاه از حیات ناگوار کل نفس قاتله الموت شربت تلکلام فوت چشیدم از سلطنت این جهان دست باز کشید بلی

ز دست اجل هیچکس جان نبرد ز ماسد نژاد آنکه آخر نمره

ملو خان که اکبر اولاد بود بر سریر فرمان دهی تکیه فرمود اما هنوز تمتعی از آن دولت حاصل ننموده و ترکی اقبالی بجهت مقصود دیده ننگشده چون یکی خار جرمان در آغوش دید و طائر خراش بر بریارده از بیخه هشی بخیطه پستی پرید از جرعه گمگونی می می بیابوده دست اقتدار روزگار شکست جور سحر جیانش بشکست و هنوز پای در رکاب مراد نهاده رانن هما و قدر غنان اختیار نیست دیگری داد.

زمانه چو باد از نخت تقاضای رخ می بخت کشت

پس از هفت در میان چمن تنی را خاک عدالت کشت

المجمله اسد خان که از سایر امرا و اعیان بمزید شوکت و قدرت اعتبار تمام داشت و سلطنت ملو خان را بنی بر سایر امرا و ارکان دولت اطلاق نموده ملو خان را از سلطنت خلع کرده و جهان پیش را بنیل آئین محجول ساخته در زاویه ادبار و خموشی انداختند و برادر کبیر ابراهیم را بسلطنت برداشت بر سریر فرمان دهی نشاندند آثار شاهی بر تارکش افشاندند بلی.

خداوند خورشید و گردنده ماه فروزنده تاج و تخت و کلام

کسی را که خواهد برآورد بلند ذکر را کند سوگوار و نرند

اسد خان همام کافه الام را بقیه اختیار خود درآورده از روی اقتدار تمام بنظام امیر



جمهور پرداخت درین اثنا خبر طغیان رامراج که وکیل السلطنت پادشاه بیجانگر بود متواتر گشت که با ولی نعمت خود در مقام بغی درآمد بر پادشاه غلبه نموده او را مقید ساخته است و خود علم سلطنت و کامرانی برافراخته چون هنوز مهم رام راج متزلزل بود و تمام لشکر بیجانگر با او متفق نشده بودند اسدخان فرصت غنیمت دانسته ابراهیم عادل شاه را با سیاه جنگجوی کینه خواه بعزیمت تسخیر بیجانگر و انتزاع تخت و تاج از رامراج ستمگر در حرکت آورد رامراج از توجه عادل شاه با سیاه کینه خواه آگاه گشت بجهت عدم استقرار کار و بارش فرار بر قرار اختیار نمود و بی ارتکاب جنگ و اکتساب نام و تنگ وادی انزمام پیمود اینمعنی موجب نخوت و غرور عادل شاه گشته در ولایت بیجانگر نسبت تا بالکلیه خاطر از دغدغه رامراج فارغ سازد و از کمال نخوت و غرور بارها در حضور اسدخان و سایر امرا و اعیان مذکور مباحثه ساخت که تا غایت خانه مارا غلامان خراب داشته و سایر بندگان را در عذاب بتوفیق خداوند اکبر چون خاطر انور از مهم بیجانگر فراغت یابد هرآنچه انتقام ایشان را وجه همت خواهد ساخت و بدفع ایشان خواهد پرداخت اسدخان و سایر امرا و اعیان از آن سخنان خائف و هراسان گشته کسی نزد رامراج فرستادند که ترا چه واقع شد که این تنگ بخود قرار دادی و بی جنگ رو بقرار نهادی و در جبین و عار بر روی خود کشادی الحال نیز اگر از مقام خود حرکت نموده پیش آئی چنان میکنم که عادل شاه دست از نزاع کوتاه ساخته رو براه نهد و اگر مهم بمقتضای کشت در جنگ ماموله خواهم نمود تا کار بمدهای تو شود بهر حال ازین حال فارغ بال گشته بی توقف و اعمال متوجه قتال و جدال باید شد.

ذکر توحیه شهر یار کامگار با سیاه نامدار بقصد تسخیر بعضی از مواضع پرنده و وفائی

که دران یورش روی نمود

قبل ازین که شهر یار روی زمین را باغواهی عمادالملک با سلطان بهادر کجرائی منازعه روی نموده بوم عادل شاه فرصت یافته بعضی از مواضع سرحد را متصرف گردیده بود و تا غایت بجهت مواضع حضرت سلیمانی در مقام استخلاص آن نگشته در بشولا که بمسامع قدسی جوامع رسید که عادل شاه متوجه بیجانگر گشته و در مقابل لشکر رامراج نشسته و نوشته اسدخان نیز متعاقب آن رسید که درین وقت فرصت غنیمت دانسته ولایت خویش را که بتصرف مردم عادلشاه است انتزاع فرمایند که عادل شاه اینجا گرفتار است و بر تقدیر سر انجام مهم اینجا عده سیاه که اثر اک اند با شما متفق اند یقین که مهم بر حسب مدعای دولخواهان صورت پذیر خواهد بود لاجرم شهر یار فلک اقتدار باستظهار تمام باجماع سیاه ظفر مآل مثال داده از اطراف و اکناف ممالک محروسه سیاه بقیاس بر در گریاس گردون اساس حاضر آمدند.

ازان پس بفرمان سالار دهر  
ذ هر سو ز بس لشکر آمد بهم  
در افتاد شورش بهر مرز و شهر  
سر سو نمائندی زمین بی قدم

زمین بقرار از تزلزل چنان  
که تمکین همین جست از آسمان  
ز بس نعره کوس و فریاد مرد  
نمی آمده آزرده را باد درد

شهریار خورشید کلاه بعد از اجتماع سیاه ظفر پناه رایت نصرت آیت سروری و جهانگیری برافراخته موکب همایون بجانب ولایت عادلخان روان ساخت و چون دران اوان میان عمادالملک و شهریار گیتی شان مبانی محبت و مودت مشید بود حضرت سلیمانی کی بطلب عمادالملک فرستاده عمادالملک با آنکه بموکب اعلی ملحق گشت اما با این مصلحت همداستان نبود و بعرض رسانید که میان این دولت ارجمند و سلسله عادل شاه بنای مصادقت بخویشی و مصاهرت انتظام و استحکام یافته است در این ایام که اسماعیل عادلشاه رحلت نموده باشد و طفلی متعددی آسطلنت گشته مزاحم ایشان شدن از مروت و احسان شهربادی دور است و چنانچه فقیر باین درد مان سلطنت آشیان نسبت عقیده و اخلاص دارد بسلسله عادل شاه نیز بنای موکد است پس در عالم حقیقت آنچه صلاح دولت طرفین باشد بعرض باید رسانید هرچند عمادالملک ازین در سخنان بعرض شهربار جهان رسانید چون خاطر اقدس از جانب مواضع اسدخان اطمینان کلی داشت کلام عمادالملک مسموع نگردیده بجانب ولایت بیجاپور سیاه منصور بحرکت در آورد اما در کوچ و رحیل سرعت و تعجیل نفرموده از روی ثانی حرکت میفرمود عمادالملک که باین مصلحت راضی نمیشد و از تغیر مذهب نیز آزرده خاطر بود در سیر مصارعت نموده از موکب همایون بیشتر روان شد و چون خبر توجه شهرباری در بیجانگر بعادل شاه رسید مضطرب گردیده اسدخان و دیگر اعیان را که محرک آن سلسله بودند طلب نموده علاج آن واقعه استفسار فرمود امرا متفق اللفظ و المعنی گفتند که مصلحت در ترک منازعه رامراج است و توجه نمودن بولایت خویشتن لاجرم عادل شاه با رامراج مصالحه نموده متوجه ولایت خویش گردید و بعمادالملک نیز مکتوبی نوشته از سلطوت سیاه ظفر پناه استغاثه و استعانت نموده عمادالملک چون از موکب اعلی دور گشته بود در حرکت سرعت نموده با عادل شاه ملاقات کرد و با اتفاق متوجه سیاه ظفر پناه شدند از امراه سیاه نصرت دستگاه نیز جمعی مثل سید عمده الملک و خیرت خان سر نوبت و برادر انس حسن خان و دولخان که فرزندان خیرت خان حبشی بودند و از عظماء سیاه نصرت اتما بجهت تغیر مذهب متغیر بودند و خاطر ملکوت ناظر نیز ازبشان جمع نبود ازین رهگذر خاطر قیض گستر شهربار خورشید منظر متردد گشت درینوقت اردوی عملی بر بالای کجرات ابر کنتکا که نزدیک بحوض قتلوس نزول اجلال فرموده بود و لشکر عادل شاه و عمادالملک نیز قریب با کسی که فاصله دو کار باشد نزول نموده بودند حسن خان و دولت خان برادران خیرت خان که عده سیاه ظفر پناه بودند از کاتی بزیرو رفته بودند اینمعنی نیز موجب بدگمانی حضرت سلیمانی شده ایشانرا طلب فرمودند ایشان عرضه داشت نمودند که از برابر لشکر دشمن برگشتن هرآنچه موجب دلیری اعدا خواهد شد اگر حکم اعلی صدور باید بسیاه بد خواه دست پردی نمایم که موجب باس و هراس ایشان شود عادلشاه نیزکه بر کیفیت عدم اتفاق سیاه شهربار آفاق وقوف یافت اراده داشت که ازان منزل کوچ نموده پیشتر آید عمادالملک مانع گشته کی نزد حضرت

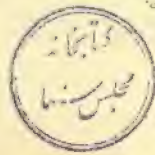
شهریاری فرستاد که اولی انست که درینوقت<sup>۱</sup> ترک نزاع و جدال فرموده بباط ایباط منبسط گردانند تا پس پشته های ولایت پرند را بصرف او لای آنحضرت داده برگرداند چون ما به النزاع همان موافق بود و درین وقت بوجوه ترک منازعه اولی و انسب شهریار کامکار نیز بمصالحه قرار داده چمن خیریت خان را عقید ساخته میل کشید سید عمده الملک از اردوی همایون فرار نموده در ظال حمایت عماد الملک در آمد عین الملک کنتانی که ملازم حضرت سلیمان الزمائی بود و دران جنگ ملازم رکاب فلک جناب شهریار فریدون فرهنگ و او نیز مثل سایر امرا از تغییر مذهب آورده و دلتنگ در همان آوان شبی عماد الملک مجهول وار بمنزل او آمده گفت التماس دارم و بجهت آن باین وضع آمده ام که البته قبول کنی عین الملک گفت آنچه فرمائی بجان قبول است و باجابت موصول عماد الملک سی هزار هون حاضر نموده نزد عین الملک نهاد و سی هزار هون دیگر وعده داد که از اردوی همایون کوچ کرده بشکر عادل شاه آمده تنه زر را بکیر عین الملک قبول نموده شباً شب کوچ کرده بسپاه عادل شاه ملحق شد و باین سبب جانب عادل شاه قوی گشته حضرت شهریار بمصالحه راضی شد چه همیشه سه چهار هزار سوار شائسته کارزار ملازم عین الملک بودند و ظاهر است که این چنین سرداری بهر طرف مائل شود باعث تقویت و استظفار از طرف خواهد بود بالجمله عماد الملک چون در مقام اطفای نافرمانی و جدال بود و طالب اصلاح ذات البین و دفعات طرفین نزد عادل شاه رفته سعی نمود تا مهم مصالحه بانجام رسانند و پشته های پرند را گرفته بولیا دولت روز افزون سپرده عادل شاه را با سپاه بولایت خود باز گردانید آنگاه عماد الملک نیز راد ولایت خود پیش گرفت بعد ازان رایت نصرت آیت نظام شاهی بانیل مقصود بتائید الهی بجناب مستقر سریر پادشاهی حرکت فرمود.

اسب دولت زیر ران چتر ظفر بالای سر فتح و نصرت پیش و پس عون الهی راهبر

چون موکب همایون شهریار ربع مسکون بجناب احمد نکر روان گشته بجهت مصلحت وقت بر حسن خان و دولت خان که در زیر کانی بودند تعاقب فرمودند ایشان نیز هراسان بجناب جاگیر خویش که پرند و آنتی بود روان گشته از اینجا بجناب کجرات که جهت ایشان قول آورده بودند رفتند بقول بعضی<sup>۲</sup> برید ممالک که در جمیع معارک و ممالک ظفر کردار ملازم رکاب نصرت انتساب شهریار گردون جناب بود چون موکب همایون ازین مصلحت معاودت فرمود در راه ندای ارجعی شنیده متوجه سرای باقی شد و بعضی برینند که فوت ملک برید بعد از ملاقات سلطان بهادر کجرات متحقق گردید علی التقديرین فوت آن ملک ملک نشان در راه احمد نکر صورت یافته.

سرای سیمچی برین سان بود یکی خوار و دیگر تن آسان بود  
یکی بر فراز و یکی بر شیب یکی یا فرونی یکی با لبیب  
یسا تا ز دنیای خون بگزریم ز دانش جهانی بدست آوردیم

۱ ترک نزاع سی نسخه مولوی عبدالحق صاحب کی عبارت نقل کی کنی.  
۲ بدان تک نسخه مولوی عبدالحق صاحب کی عبارت نقل کی کنی.



که شادی آن جاودایی بود نه چون این غم آباد فانی بود

بالجمله شهریار فلک اقتدار از فوت ملک برید که بیوسته با آنحضرت طریق اطاعت و اقیاد سپرده بهیچ وجه از فرموده و اشاره آنحضرت انحراف و تخلف جائز نمیداشت بغایت متأسف و متالم گشته بعد از استقرار بر سریر سلطنت نامدار بجهت رعایت حقوق خدمات ملک برید پس مهترش را که همراه پدر در ملازمت بود بشرف مضافت و مخاطبت مشرف و ممتاز ساخته قامت قابلیتش را بخلعت با کرامت سلطنت بیاراست و بمرحمت چتر و آفتابگیر پایه رفعتش را بچرخ انیر بر افراخته جای پدرش پرو مقرر فرمود و از اجناس و نقود غیر معدود آنقدر به پسر ملک برید و اشکرتش عطا فرمود که از حیث وهم و اندیشه محاسبان بیرون بود.

سه هفت کشور پرسم کبان یکی هفت چشمه کمر بر میان  
بر آمد چو خورشید بالای تخت فلک در غلامی کمر گاه سخت  
نشاندند شائستگان را ز پای بقدر هنر هر کسی یافت جای  
شهنشه سخا را سر آغاز کرد در گنج و دینار را باز کرد  
جهان را بیبرایهای نوی بیاراست از خلعت خسروی  
همانا که بود آفتاب بلند همه عالم از نور وی بهره مند

بالجمله چون پسر ملک برید از درگاه شهنشاه فلک بازگاه مرخص گردیده متوجه بیدر گشت دو برادر که در بیدر بودند با او مخالفت نموده او را میل کشیده مجبوس ساختند و خود لوائ سلطنت و علم دولت برافراختند یکی از برادران بخطاب پدر مخاطب گشته دیگری پخان جهان ملقب گردید بلی قاعده جهان بو قلمون اینست و روش توسن چرخ جزون چنین بیوسته یکی را از سریر فرمان روانی بخصیص بی توانی اندازد و دیگری را از مذلت کدائی بوزت پادشاهی ممتاز سازد.

که داد که این دخیه دیو و ده چه باز بیچها دارد از نیک و بد  
چه تبرک با بخردان ساختست چه گردن کدان را سر انداختست  
فلک نیست بکسان هم آغوش تو طرازش دو رنگ است بردوش تو  
جهان چون تو داری جهان داریش چو خفتند خصمان تو بیدار باش

بعد ازان پسران ملک برید بکچندی برا هتمونی بخت بلند بهوا خواهی و محبت حضرت نظام شاهی ارجندی یافتند و چون شیوه نفاق و خلاف شعار خود ساختند عنقریب نمره آن روزگار شان عاید گردید چنانچه از سیاق کلام مستقبل مضافاً بوشوح خواهد رسید درین ولا میان شهریار کامکار نامدار و عماد الملک برار مانی محبت و مصادقت بمواسلت استوار گشته یکی از مخدرات تنی عصمت عماد الملک دو سلک ازدواج آن زیبنده تخت و تاج و گل گزار شهریاری میوه بوستان کامکاری میران عبد القادر انتظام یافت و تا حدتها مبالغه این دودمان عالیشان همچنان بنای محبت مشید بود تا تغال خان حرامخور با اولاد عماد الملک غدر نموده ولایت برار را بصرف خویش در آورد و روزگار عنقریب سزای کردارش درکنار نهاد.



ذکر محاربه ارجان که شهر یار گیتی ستان برهان نظام شاه را با ابراهیم عادل شاه روی نموده

### و مال آن قتال و جدال

سابقاً مذکور شد که اسد خان که از امرای عادل شاه بکثرت سیاه و افزونی جاه ممتاز بود چون از عادل شاه توهم داشت پیوسته همت بر تهیج ماده فتنه و فساد می گذاشت و مشغولی اعدا را موجب سلامت نفس خویش می پنداشت درینوقت نیز تحریک سلسله عناد و فساد نموده مابین شهریار گیتی پناه و عادل شاه مهم مقابله و مقاتله رسانید بالجملة از طرفین لشکر بقصد رزم بکدیگر جمع نموده کمر بکین هم بستند حضرت شهریار محمود نظیری را بطلب ملک برید و خان جهان برادرش فرستاده موکب اعلی کوچ در کوچ متوجه اعدا گشت ملک برید حسب الحکم جهان مطاع قریب قصبه کام بملازمت شهریار عالم رسیده بموکب همایون ملحق گردید و در مقام ارجان تلاقی فریقین روی نموده از دوسو نیران قتال و جدال بالتهاب و اشتعال در آمد.

دو ابر از دوسو در غروب آمدند	دو دریای لشکر بجوش آمدند
سم باد یابانک پولاد نعل	بخون دلیران زمین کرد لعل
درخشیدن تیغ آئینه تاب	زده خنده بر چشمة آفتاب
سف زنده پیلان به بکجا گروه	چو کرد گریوه کمرهای گروه
مژه چون ستان چشمها چون غریق	ز خرطوم تادم در آهن غریق

بالجملة دران معرکه جان ستان کارزاری روی نمود که سپهر دوار با چندین هزار دنده بیدار مثل آن گیر داری نشان نداده و زعانه غدار گیتی بیکار ابواب فنا بر روی روزگار کشاده فلک سرکشته را از غم کشتگان آن معرکه باوجود بی مهری دل مینوخت و شعله آتش فنا از برق تیغ و ستان دلیران آن میدان می افروخت.

چنان تف خنجر جهان بر فروخت	که بر چرخ از دغا و ماهی بسوخت
بدریا رسید از تف تیغ تاب	بکه سنگ شد آتش و آهن آب

از سیاه عادل شاه عین الملک کشتائی دیبای فانی را پدروود نمود بای چون عین الملک در مصلحت سابق با بندگان شهریار گیتی ستان کفران ورزیده یاغوی عماد الملک بسیاه عادل شاه لاحق گردید درین وقت بجزای خویش رسید چه دیده و ران جهان را روشن است که عاقبت کفران نعمت منعم و خیم است و جزای آن عذاب الهم الا لمن الرحمن من کفر النعم.

بکون و مکان چیزی از خیر و شر	ز کفران نعمت مدان شوم تر
ز کفران نعمت چه آید جزین	که نضاد عراست و خسران دین
بکفران نعمت دلیری که کرد	که رختن حیانتش سکندر نخورد

و رام شیو دیو نیز از جمله بهامنه درگاه عرش اشتباه که بسمت تقرب امتیاز تمام داشت بهشت

خویش را گذاشته راه دوزخ برداشت القه آروژ تا آفتاب جهانباب از ایوان این طایر خضرا متوجه مرکز غیرا گردید همچنان تنور معرکه سوزان و شعله فنا فروزان بود آخر الامر نسیم نصرت از مهب و آن بنصر کم الله فلا غالب لکم بر پرچم دولت حضرت نظام شاهی وزیده سیاه عادل شاه هر چند جدو جهد نمودند چهره ظفر در آئینه تصور ندیدند لاجرم راه انبازم برگزیدند و خار ادبار در پای بخت و دبه امید خلدند دیده سرانیمه وار متفرق گردیدند بالجملة تمام خیمه و خرگاه و اردو و بنگار را گذاشته راه فرار برداشتند سیاه نصرت پناه دست بغارت برگشاده کافه لشکر ظفر اثر از غنیمت توانگر گردیدند.

سر ابرده و خیمه و خواسته	سلیح و ستوران آراسته
جواهر بندگان که آرا دیر	در آرد بانگشت یا دو ضمیر
سلیح و سلب را قیاسی نبود	پذیرنده را زر سیاسی نبود

بعد ازان موکب همایون شهریار کامگار آن سرکشتگان بادیه قرار را تعاقب فرموده از سیاه عادل شاه جمعی کثیر بضرر شمشیر دلیران موکب جهانباب بر خاک هلاک افتاده بقبته السیف پدید محنت و تشویش خود را به پیجاپور رسانیدند بعد ازان موکب منصور بصوب قلعه سلاپور حرکت فرموده ظاهر آن حصار سپهر آثار را که در حصانت و استحکام مانند فلک میناقام بود و مرکز مرغ تدبیر هیچ جهانباب پیرامون آن سفیر فتح نکشیده و از گمان امکان هیچ کمان تیر عروج بیرویش نرسیده.

چو عهد عشقان محکم حصاری معاذ الله ز خیبر یادکاری

و این حصار فلک اشتباه در سرحد ولایت عادل شاه واقع شده در تصرف گاشتهای عادلشاهی بود مضرب خیام نصرت فرجام ساخته قبه بارگاه عرش اشتباه بمحبد مهر و ماه بر افراخت فرمان فنا جریان نافذ گشت که دلبران بهرام انتقام شجاعت در میدان تسخیر آن حصار خیبر کردار نهاده بضرر پیکان خارا گذار و قوب و تنگ ساقه آثار دعار از روزگار محصورین آن حصار سپهر آئین بر آورد عساکر نصرت مآثر قدم در میدان کارزار نهاده در رزم و بیکار داد مردمی و شجاعت دادند و دلیر وار بازو بنیر اجل سفیر خارا گذار کشادند.

هوا پر ز زبور شد دال بر	حکمتین حق و آفتاب بیشتر
ز مرغانت چوبین پولاد دم	بشد راه بر ماه و خورشید کم
و زاسو برین لشکر نیز چنگ	ز قلعه همین تیر یارید و سنگ

اهل حصار سلاپور چون طلاق مقاومت عساکر منصور در حوصله خویش ندیدند و از اعانت عادل شاه نیز مایوس گردیدند دست از حرب باز کشیده پای در دامن عجز و بیچارگی بیچیدند مقدم حصار بقدم امتذار و انکسار سیاه سریر تریا آثار شفافه سعادت زمین بوس دریافت و مقانیج دروب قلعه را تسلیم بندگان درگاه فلک اشتباه نموده بیمن مراحم شهریار از سطوت و سولت سیاه ظفر پناه ایمن و مطمئن گشت بالجملة چون حصار سلاپور مسخر اولیاء دولت منصور گشته ضبط و ربط آن بیکی از معتمدان

آشآن خلافت نشان تقویض رفت بعد ازان شهریار گیتی ستان بصوب مستقر سریر سلطنت و خلافت معاودت نموده بر مسند کامرانی سریر جهانانی تکیه فرمود بعضی از نقله برینند که بعد از فتح قلعه سلاپور موکب منصور بجانب قلعه بیجاپور نهضت فرموده ابراهیم عادل شاه از سلطوت سیاه نصرت دستگاه پناه قلعه بیجاپور برده عساکر منصوره آن حصار سپهر کردار و دائره وار احاطه نمودند و دست بچنگ و تحصیل نام و شک گشودند عادل شاه چون پادشاه کار و مقدار اقتدار خویش را بمیزان قاعله سنجید دید که گرانمایه کوهی غفو شهریار را جز بنقد عجز و بیچارگی نتوان خرید دلال شفاعت درمیان آورده با عیان دولت بوسیله شراعت پیغام داد که اگر این زیان زده سودای فاسد از سلطوت دلیران بهرام توان امان باید من بعد جبین طاعت از زمین اطاعت بر نداد مراحم بدویغ شهریار برقم غفو و صفح و زلال عنایت و افضال نهال آمال عادل شاه را خضارت و نصارت بخشیده از ظاهر بیجاپور عثان عزیمت بصوب مستقر سریر سلطنت معطوف داشت و الله تعالی اعلم بحقیقه الحال و الیه المبدء و الآمال.

#### ذکر لشکر کشیدن عادلشاه بتسخیر قلعه سلاپور و توجه نمودن رایت منصور بدفع او

بعون خالق یوم الثشور ناقدان دارالمبار اخبار و باقلان آثار آن شهریار فریدون تبار چنین آورده اند که چون حضرت سلیمانی ظل سبحانی بعد از تسخیر سلاپور و محاصره بیجاپور علی اختلاف الأقوال بر سریر جام و جلال متمکن گشت عادل شاه بقصد انتزاع قلعه سلاپور از دست دلیران سیاه منصور خیال فاسد بخود راه داده باز ابواب نزاع و جدال بکشد و از اطراف و اکناف سیاه رزم خواه فراهم آورده با عدت و ابهت بسیار بجانب حصار سلاپور حرکت نموده بعد از قطع مسافت حصار مذکور را محاصره فرمود و به سیاه خویش امر نمود که در دور اردوی خود خندق عمیق حفر نموده طریق پیاده و سوار استوار سازند تا از سلطوت عساکر نصرت مآثر محفوظ و معصون باشند چون خبر توجه عادلشاه بتسخیر قلعه سلاپور بمسامع قدسی جوامع شهریار موبد منصور رسید حکم جهانمطاع باجتماع سیاه ظفر پناه از اقطاع و ارباع نافذ گردید از هر طرف بموجب فرمان دلیران و بهادران فوج فوج و صف صف بدرگاه خلافت پناه جمع می شدند تا آشد سیاه بقیاس بر در کریاس گردون التیاس حاضر گردید که تا مواکب نجوم مراکب بروج را بزم کشیده اند چنان لشکری در هیچ مصاف صف نکشیده و چشم سپهر پیر در قرنها چنان قشویی که در شوکت و کثرت با سپهر و ستاره همعنان و سلح و جنگدان با زندگانی و مرکب هم پیمان بوده باشد مشاهده شده از شعاع پولاد پوشان زمین مانند دریای جوشان بود و از اعلان تیغ و سنان ساحت میدان چون آسمان بر برق و اختر مینمود زبان روزگار در وصف آن سیاه نامدار بدین اشعار مترنم بود -

ای سیاهت را ظفر لشکر کن و نصرت یزک  
چشمه تیغ تو هم بر آب و هم بر آتش است  
چشم از طول و عرض لشکرت واقف نه شک  
چشمه دیدی میان آب و آتش مشترک

بالجملة چون بموجب فرمان هابون شهریار گیتی ستان سیاه بی کران از هر کران بر درگاه پادشاه جهان مجتمع گردید چنانچه پشت زمین و روی هوا از سم مراکب و سنان نیزها سرهوی جای نمالد شهریار گیتی ستان رایت نصرت آیت برافراخته موکب منصور بصوب قلعه سلاپور روان ساخت -

ز آوازه عزم شاه جهان	بجشید بکر زمین و زمان
خبرید کوس و بجوشید دشت	خروش سیاه از فلک برگزشت
ز بس جوش لشکر به بیره و راه	بسط زمین تنگ شد بر سیاه
نهان شد همه روی هاعون ز نعل	هوا بکسر از پیرایان گشت لعل
لید بر زمین پشه را جایگاه	نه اندر هوا باد را بود راه
به پیش سیاه اندرون کوس و پیل	زمین شد بگردار دریدی نبل

بعد از طی مسافت رایت نصرت آیت بظاهر سلاپور رسیده سیاه منصور در برابر لشکر عادل شاه قبه بارگاه باوج مهر و ماه بر افراختند و مانع رایت ظفر آیت را مساوی کواکب مساوی ساختند و همه روزه از در سو دلیران رزم گستر کینه جو قدم در میدان کارزار نهاده بازوی شجاعت میکشادند و راه مردانگی میدادند و در اکثر و اغلب ایام دلیران بهرام انتقام شهریار فلک احتشام بر سیاه عادل شاه غلبه نموده گوی مردی میریودند از آن جمله روزی قریب چهل سوار شالسه تارزار از عساکر نصرت آثار مثل اشرف خان و فرنگ خان و فیروز خان و سید محمد قاسم میان کده خلجی خان شیخ میان افغان شیخ خمیس فرهاد خان انور چتا خان عزیز الملک سید ابراهیم سید اویس و سایر دلیران با هم اتفاق نموده بر سبیل سیر سوار گشته قریب بهرابه عادلشاه رفند قدم خان و مصطفی خان عادل شاهی با سه هزار سوار و چند سلسله قیل نیل کردار که بساختن عرابه اشتغال داشتند بقتل سیاه ظفر پناه و کثرت خویش مغرور گشته فرست غنیمت انگاشتند و بران دلیران کمین ساخته بر ایشان ناخشد آن چهل سوار جلادت شعار که بنصرت و اقبال شهریار موبد کامگار وثوق و استظهار داشتند برق کردار خود را بران تیره روزان خاکبار زده رعدوار خروش گیر و دار بگوش فلک دوار رسانیدند -

بمردانگی آن سیاه گزین  
به یگانگ خونریز و شمشیر قیز  
روان بر کشاد بازوی کین  
نمودند بد خواه را رستخیز

آخر بمقتضای کم من فقه قلیله غلبت فقه کثیره باذن الله دلیران سیاه ظفر پناه بر لشکر عادل شاه ظفر یافته آن قوم گمراه را متفرق و پیرشان ساختند و تا قریب سرایراده عادل شاه از پی ایشان ناخشد اخلاص خان که یکی از امرای سیاه ظفر پناه بود با پنجاه سوار نامدار درینوقت باآصوب رسیده دید که معدودی از دلیران سیاه نصرت پناه بر جمعی کثیر از لشکر کینه ور اعداء غلبه نموده ایشان را مقهور ساختند او نیز از روی شربت و حمیت خود را بر فوج قبول خان عادل شاهی که در بیرون عرابه بود زده سلسله جمعیتش را از هم کسبخته خاک ادبار بر فرق آن خاکسار بیخت -

کجا بود کان لشکر نامدار  
نشد غالب از عون پروردگار



بالجمله عادل شاه چون بر خبرگی سیاه نصرت پناه و عجز لشکر خویش اطلاع یافت صلاح در ترک نزاع دیده بساط مخاصمت در نوردیده و شباشب کوچ نموده بجانب بیجاپور روان گردید شهریار کامکار نیز رأیت نصرت شعار بصوب مرکز دولت باندار معطوف داشته همت والا نهیت بر ترفیه حال سیاه و رعیت گماشت -

ذکر آمدن عادل شاه مرتبه ثانی بعزم تسخیر قلعه سلاپور و توجه موکب منصور حضرت سلجانی

بعد از او و دوستگام نمودن بر حکم قضاء آسمانی

بعد از مدتی باز عادل شاه را هوای تسخیر قلعه سلاپور دامنگیر شده سیاه کثیر جمع نموده متوجه حصار مذکور گشت و بطریق سابق بر کرده لشکر خندق کنده عرابه محکم ساخته در درون آن نشست شهریار کامکار کامران نیز با سیاه نامدار و دلبران شجاعت شعار از مستقر سریر سلطنت باندار نهیت فرموده در مقابل دشمنان تکیه مالت نزول اجلال فرمود و بطریق معمول هر روز دلبران از طرفین کمر بکین بسته در برابر یکدیگر صف میکشیدند و شرائط شجاعت تقدیم رسانیده در میدان مبارزت گوی مسابقت از هم می ربودند و کوششهای مردانه می نمودند از سیاه نصرت پناه بهادر خان برادر علم خان با جمعی از شجعان روزی خویش را بر سیاه صف شکن دشمن زده ترددات خوب نموده اما چون سیاه کینه خواه عادل شاه بسیار بودند بهادر خان را در میان گرفته نزدیک بود که از پای در آورند یا دستگیر نمایند بعضی از دلبران رستم خود را بکمک بهادر خان رسانیده او را از میان دشمنان بر آوردند بعد از آن پیر محمد که از جمله اعیان و دلبران سیاه نظر پناه بود با معدودی خود را بر سیاه عادل شاه زده حملهای مردانه نمود اما آخر اسیر پنجه تقدیر گردیده او را نزد عادل شاه بردند بروی حصین و آفرین بسیار نموده با خلعت و انعام و رخصت اصراف داد بعد از آن شهریار گیتی ستان مشیر الملک افغان را مقرر فرمود که بر سیاه دشمنان شیبته کند و فیروز خان را نیز بکمک او نامزد نمود با آنکه مشیر الملک در آنروز کمال شجاعت و جلاوت بتقدیم رسانیده بود فیروز خان از غایت حسد خلاف آن بعرض شهریار دوران رسانید حضرت سلیمانی از مشیر الملک افغانی آزرد خاطر گشته مقاضای او را بالله داد دولتخان تقویش فرمود و دولتخان بعرض رسانید که مشیر الملک درین جنگ کمال مردانگی بظهور رسانیده فیروز خان آنچه عرض نموده از صدق دور بود حضرت سلیمانی برادران دولت خان را که در آن جنگ همراه مشیر الملک بودند طلب فرموده کیفیت آن بیکار از ایشان استفسار نمود ایشان بر دلیری و مردانگی مشیر الملک اصرار نموده آنچه از او دیده بودند اظهار کردند بنابراین شهریار سپهر تمکین مقاضای مشیر الملک بر قرار گذاشته پایه اعتبارش بر امثال و اقران برافراشت و فیروز خان را که دروغ بعرض رسانیده بود از نظر کیمیا اثر بینداخت و در همان آوان روزی نور خان عادلشاهی بر سیاه نظر پناه شیبته نموده کامل خان که از امراء شهریار گیتی ستان بود از ضرب پیکان دشمنان مجروح گشت حضرت سلیمانی شجاعت خان و ازدها خان و دولتخان را بپد کمال خان نامزد فرمود تا نور خان تکیه مالت را بسزا گوشمال دهند امراء مذکور بموجب فرموده عمل نموده خود را بپد کمال خان رسانیدند نور خان تاب

مقاومت ایشان نیاورده فراز بر قرار اختیار نمود بعضی از دلبران نور خان را تعاقب نموده جمعی از لشکرش را بقتل رسانیدند و اسب و سلاح ایشان را گرفته معاودت نمودند الفقه عادلشاه درین مرتبه نیز آثار عجز و انکسار بر وجنات احوال سیاه خویش مشاهده نموده ترک نزاع بحال خود انسب و اولی دید لاجرم مثل مرتبه اول العمود احمد بر خوانده از راهی که آمده بود معاودت نموده ابواب منازل را مسدود ساخت و خود را از آن مهلکه بیرون انداخت حضرت سلیمان الزمائی نیز بهمعنای نصرت یزدانی متوجه مستقر سریر جهانپانی و مسند کشور ستانی گشته بفرانغ بال بر چهار بالش عز و جلال تکیه فرمود -

همه کار جهان بر حسب دلخواه ز ماهی بنده فرمانش تا ماه

گفتار در بیان غایبه ناله که میان شهریار گیتی ستان و عادل شاه وقوع یافت

و ذکر وقایعی که در ضمن آن روی نموده

گلشن آرایان اخبار سلاطین دکن و چمن بیرایان گفتار شهریاران لشکر شکن در گزار آثار آن شهریار فلک اقتدار ملوطی شکر خای ناطقه را باین نغمه مترنم ساخته اند که بعد از معاودت عادل شاه بی نیل مقصود از قلعه سلاپور بجانب بیجاپور و نهیت رأیات منصور بمستقر سریر سلطنت بتائید رب غفور و پس از گردش ایام و شهو و گذشتن اعوام و دهور اسد خان عادل شاهی را که پیوسته ضمناً با بندگان درگاه نظام شاهی در مقام بندگی و دولتخواهی بوده در معارک و مسالک لوازم اطاعت و همراهی مملوک میداشت طبیعت از نهج اعتدال و استقامت انحراف یافته رنجور گردید و در حین بیماری بخطرش رسید که چون عادل شاه نسبت بمن بدگماست جهادا درین حالت فرصت یافته خاطر از بهکذر من فارغ سازد صلاح وقت در آنست که نوعی نمایم تا حضرت سلیمان الزمائی برهان نظام شاه با سیاه نظر پناه بجانب این ولایت حرکت فرماید عادل شاه مضطرب گشته خیال استیصال من از خاطر بدرکند بنابراین در خفته عریضه بخدمت شهریار روی زمین فرستاده التماس توجه موکب منصور بصوب بیجاپور نمود و چون پیوسته عادل شاه با بندگان آن درگاه عرش اشتباه در مقام مخاصمت و منازعت بوده وادی خلاف می بینم و با آن خورشید برج سلطنت دعوی تقابل می نمود برخلاف سایر امراء دکن که اکثر اوقات با بندگان آستان خلافت آشیان در مقام اطاعت و انقیاد بوده هرگاه اشاره عالی صدور می یافت بملازمت سده سلطنت فائز میگرددند و در حردی که با اعدای روی نمودی در رکاب ظفر انتساب می بودند و اگر احیاناً یکی از امرا از موکب اعلی تغلف نموده فی الجمله مخالفتی ازو بظهور میرسد از نائره خشم جهاسوز جزای کردار در کنار خویش میدید و کفران خود کین می کشید مجازا نهال هر مراد که از چن آمال و امانی دولتخواهان سر میکشید بغیض ابر دست گوهر بار شهریار گردون اقتدار سرسبز و شاداب گشته مسدوقه النخل باسقات لها طمع تضید بظهور می پیوست و کشت هر نا خوب و زشت که در شوره زار فساد اهل عشا نمو می یافت از آسیب سرسر قهر جهاسوزش پژمرده و ناچیز شده سمت فاصبح حنیفا تذروه الريح، میگرفت زبان ایام هنگام انعام و انتقامش برسم تا خطابت میکرد که -

کف گرم تو بحریست در افانست جود که جز بساحل نسایم نیست یاباش

لاجرم بیشتر اوقات پیش نهاد همت والا نهمت آن خورشید برج سلطنت قلع و قمع عاده قتل و فساد و دفع و رفع ستم و بیداد عادل شاه که از روی عداوت و عناد بر مردم ولایت و بلاد واقع میشد بوده انتقام عادل شاه را بر مهمام دیگر مقدم و اهم میداشت درینوقت بموجب مواضعه آمد خان باجتماع سیاه ظفر پناه فرمان داده گئی مطالب عماد الملک فرستاد و شاه حقائق و معارف آگاه شاه ظاهر را چپته استمال خاطر ملک برید که از بندگان شهر باری غبار نقاری در خاطر داشت به بیدو فرستاد و حکم جهانمطالع شد که بعد از فرستادن ملک برید بیابه سر بر نریا معیر از انجا بجانب تلنگانه نزد ملک سلطان فی قطب الملک رفته میان آن مملکت پناه و بندگان درگاه نظام شاهی بسط بساط مصافقت و انبساط فرموده چنان نماید که بهر طریق قطب شاه بهدایت و ارشاد توفیق بملاقات حضرت سلیمانی بیاید چه درین مدت قطب شاه بطریق اسم خویش پای در دامن تمکن و وقار استوار نموده با هیچکس در مقام عداوت نمی بود و دعوی مصافقت نمی نمود بالجملة شاه حقائق پناه با ملک برید ملاقات فرموده بعض حکایات ضروری مذکور ساخت گویند خان جهان برادر ملک برید با آن فرزانه زمانه ستم ظریفانه پیش آمد کلمه که مستلزم خفت آنحضرت بود بر زبان آورد شاه هدایت دستگاه از گفته خان جهان آشفته گشته جوابهای مترشانه ادا فرمود ملک برید از ادا برادر آزرده گردیده در تسلی خاطر فیض مآثر شاه ظاهر سعی بسیار نموده آزار بیشمار به برادر رسانید اما آن کلمات بتلافی ملک برید از خاطر فیض مآثر شاه ظاهر رفع نگردید انصاف ملک برید متوجه ملازمت سده سلطنت کشته شاه مشتری منزلت بجانب تلنگانه نهضت فرمود و چون بمجلس قطب شاه رسید و از یمین انقاسی فیض اقباسی کاشانه خاطر قطب شاه بانوار عنایت ازلی و هدایت لم یزلی اشاعت پذیرفت لاجرم سلوک طریق صلاح و سداد پیش گرفته قدم از پادشاه خلاف و عناد باز کشید و با لشکر ظفر اثر بقصد امداد سیاه پادشاه بحر و بر از مرکز دولت خویش حرکت فرموده فوجی از دلیران سیاه را در ملازمت شاه هدایت پناه بیشتر بیابه سر بر خلافت معیر فرستاد بالجملة شهریار کامران کامکار بعد از اجتماع سیاه نصرت شعار رأیت فتح آثار بفلک دیوار بر افراخته موکب منصور بر سمت بیجاپور روان ساخت .

سر هفته روز پسندیده جست	کزو فال فیروزی آید درست
بفرمود تا کوس بشاخنند	برفتن علمها بر افراخنند
در آمد بزمین شاه گیتی نورد	ز هامون بگردون بر آورد کرد
سران سپه رایت افراخنند	روا رو بمسلم در انداخنند
نو گفتی جهان از کران تا کران	بچرخ آمد از عزم شاه جهان
ز لشکر که عرضش بفرسنگ بود	بیابان بشخیر بر تنگ بود
همه روی صحرا شده بر فگار	ز رنگین علمهای گوهر نگار

عماد الملک و ملک برید متعاقب یکدیگر بملازمت شهریار بحر و بر مبادرت جسته بشرف

ملاقات مشرف گردیدند شاه ارشاد پناه نیز بسعادت مجالست بارگاه عرش اشتباه فائز گشته بغنایات خسروانه اختصاص یافت موکب منصور بر سمت بیجاپور حرکت فرموده از آب بیور عبور نمود چون رأیات نصرت آیات نظام شاهی سایه توجه بر ولایت عادل شاه افکند شهریار کامکار سعادتمند توپخانه دوزخ نشانه را با جمعی از امراء لشکر ظفر اثر از راه راست و شارع عام فرستاده موکب همایون از طریق دیگر که غیر متعارف بود از روی سرعت نهضت فرمود چون عادل شاه از جدا شدن توپخانه از موکب نصرت پناه آگاه شد فرصت غنیمت دانسته با فوجی از دلیران شائسته یکبار بجانب توپخانه شهریار عالی مقدار ایلغار کرد امراء ظفر شعار که همراه توپخانه بودند بقدم شجاعت در مقام مدافعه و محاربه سعی نموده آثار جلالت و تهور بظهور آوردند اما چون سیاه ظفر پناه افزون از چند و چون بودند بریشان غلبه نموده بعضی را زخمی کردند و بعضی در بنجه تقدیر اسیر و دستگیر گردیدند و چند توب بزرگ بر از ماروت ساخته آتش دران انداختند تا باره یاره شد موکب منصور پادشاه خورشید منظر که از طریق دیگر متوجه بیجاپور شده بود ظاهر انحصار را مضروب خیم عدا کر نصرت شعار ساخته فرمان شهریار کیتی ستان بشخیر انحصار سپهر نظیر صادر گشته دلیران لشکر فیروزی اثر انحصار را خاتم وار احاطه نمودند درین اثنا آمد خان کس بملازمت فرستاد که از محاصره بیجاپور چندان نفی متصور نیست اگر موکب شهریار صف شکن متوجه قلعه بلنگون گردد بنده چنان می نماید که انحصار بدست سیاه ظفر شعار درآید لاجرم شهریار عالم از ظاهر بیجاپور کوچ فرموده حوالی مرج که از آنجا تا به بلنگون تخمیناً سه گاو فاصله باشد محل نزول موکب عالی گردید درین مقام متنبیان بمساع قدسی جوامع شهریار کیتی ستان رسانیدند که آمد خان جهان فانی را وداع نموده متوجه سرای جاودانی گشت و عادل شاه با سیاه صف شکن خود را بقلعه بلنگون رسانید با استعداد و استحکام آن مشغول گردید بنابراین شهریار روی زمین غریمت بلنگون را فسخ فرموده متوجه قلعه پناها شد و آن حصارست در غایت استواری که از کمال رفعت و علو سر بمبوق بر افراخته و خاطر سگانش از دغدغه فتح آن پرداخته از آستان بلندش پای کیوان بستگ درآید و یاسیان کورش آسمان را تاج زر از سر رباید اگر برید نظر در راه آن باره تعمق نماید هزار بار یایش بسنگ حیرت درآید .

بر سر گوی نهاده از بلندی چون سپهر	تنگ راهی ساخته آرا چو راه کهکشان
از تری ببند ثریا تا سمک میشد سماک	کر کند در بومش از باهش نظاره یاسبان
شیر مسورت کرده بر ایوان او بیگانه و گاه	چون شکری کا و گردون را گرفته در دهان

بالجملة چون موکب همایون شهریار ربع مسکون بحوالی قلعه پناها رسید انحصار سپهر آثار را محاصره نموده سه روز لشکر ظفر شعار در مقام رزم و یکبار قدم استوار ساختند و عالم شجاعت بر افراختند راجن محلدار که از جمله خدمتگاران شهریار کامکار سمت تقرب داشت در جنگ آن جیل پینک اجل گرفتار گشت و چون تسخیر آن قلعه سپهر نظیر بیای مردی سعی و تدبیر و دست باری تیر و شمشیر تیرس پذیر نبود .

نویادی که بر نازک مهر و میغ نشاید زدن نیزه و تیر و تیغ

موکب همایون شهریار فلک تمکین از ظاهر آن حصار کوچ فرموده بجانب قلعه پائین حرکت نمود



و چون حوالی قلعه، یائین مخیم اردوی نصرت قرین گشت دلیران سیاه ظفر پناه پای جلادت در میدان محاصره آن خصار فلک آثار نهادند و دست جلادت از آستین مبارزت برآورده بازوی شجاعت برکشادند و بکروز و شب در جنگ و طلب نام و تنگ داد مردی و مردانگی دادند تا چهره مقصود در آئینه مراد دیده حصار یائین را قهرآ قهرآ مفتوح ساختند و بر حکم قهرمان غضب شهریاری آتش نهیب در خان و مان و ساکنانش انداختند و مسکن و منازل آفوم را با برج و باره و دیوار حصار با خاک راه هموار نموده مصدوقه غالبها ساقطها دران ابنیه بظهور آمد بعد ازان موکب اعلی از انجا عثمان یکران جهان پیمای صوب قلعه ستاره معطوف ساخت و این قلعه نیز در میان کوهستانی واقع است که اطرافش بچال شامخانی که چون طبقات مساوات دامن هست از مرکز خاک برکشیده منات و استحکام یافته و از معارج ارتفاعش کند نظر قاصر گردیده و یاسبان ایوانش برج کیوان را چون عکس اجسام در آب سرتکون دیده.

با رفعت آن سپهر دوار	چون دایره میان دیوار
بر پشت وی آسمان نمودی	چون بر شتری جل گبودی
زمینش سر بسایه سنگ بلند	ز طرف حصارش فلک را گزند
به پیراهنش دره دیو لایخ	به تنگ اندوه هم میدان فراخ

مع هذا شیران بیشه هیجا آتش قتال و جدال باشتعال درآورده سکنه آن جبال را مصدوقه اذا زلزلت الارض زلزالها صورت حال گشت و تا پنج روز حال بریشمنوال بوده شعله رزم و بیکار التهاب و اشتعال داشت در خلال این احوال و آتای این کوشش و جدال بمسامع عز و جلال شهریار مریخ خصال رسید که عادل شاه با سیاه رزم جوی کینه خواه بقصد مقابله و مقاتله متوجه گشته شهریار استفدیار تبار چند هزار سوار نامدار از سیاه ظفر شمار با چند امراء شجاعت آثار نامزد فرمود که پیشتر رفته با لشکر کینه ور اعدا محاربه نمایند چه در حوالی قلعه ستاره که سیاه نصرت پناه نزول نموده بود فراز و نشیب بسیار بود و زمین رزم و بیکار نبود امراء مذکوره حسب الامر باستقبال لشکر اعدا استعجال نموده ایشان را با مقدمه سیاه عادل شاه قتال فاحش دست داد اقواج سیاه عادل شاه بمعاونت و امداد رسیده بر لشکر فیروزی اثر غلبه کردند و چشم زخمی بساکن نصرت مآثر راه یافته عثمان از معرکه برتافتند شهریار کیتی ستان بجهت عدم وسعت مکان کوچ فرموده قریب کهاات سالیه را مضرب خیام سیاه نصرت فرجام ساخت و چون فضای آن صحرا نیز از کثرت جنگل و بسیار اشجار محل ثبات و قرار اردوی ظفر شمار نبود عادل شاه سه هزار پیاده از سیاه خویش انتخاب نموده بان جنگل فرستاد که از اطراف و جوارب اردوی همایون دست بقتله و فساد بکشاند تا کار بر عساکر ظفر شمار باضطراب انجماد پیادهای بد فرجام باقدام جسارت پیش آمده باستظهار آن جنگل بر خار گیر و داری میکردند شهریار هوید کامکار از امراء لشکر نامدار دلاور خان و دایا را بجهت دفع قتنه پیادهای نامزد فرمود امراء حسب الامر اعلی متوجه دفع پیادهای شده در یکدم سیصد نفر ازان سر کشگان را سر از تن جدا ساختند و تن ایشان را بر خاک هلاک انداختند و سرهای آن بخت برگشتگان را بنظر کیمیا اثر شهریار بحر و

بر در آورده بموجب فرموده ازان رؤس منارها بر افراختند و چون مقام نیز قابل نزول اردوی سپهر احتشام و تردد دلیران بهرام انتقام نبود موکب جهانگیر کوچ فرموده کنار آب بیر را مضرب خیام اردوی سپهر نظیر ساخته قبه بازگه بفلک اثیر بر افراخت روز دیگر عادل شاه با سیاه رزم خواه از کهای فرود آمده برابر اردوی ظفر قرین نزول نمود و آن شب هر دو سیاه کینه خواه رزم طلب با کمال خشم و غضب در برابر یکدیگر آرام گرفتند چون خنک سوار صبح جوش هزار میخی کواکب از سر زنگی شب برکشید و آفتاب نیزه در یزخم ستان و خنجر جگر شب ظلمت اثر بردید.

دگر روز کین شاه دومی نژاد	در جنگ بر روی عالم کشاد
ز کین سینه بر جوش و در دیده زهر	ز آتش بیوشید خفتان قهر
فرو گرفت در حمله کوس غضب	همه تن شده تیغ در کین شب
سر زنگی شب برید و فکند	پیشی سکندر شه ارجمند

آن دو لشکر بلک دو دریای بر تیغ و خنجر بکین یکدیگر جوشان و خروشان گردیدند نعره نفیر و خروش کوس گوش سپهر آتش را کر ساخت و صدای درای فیلان و سپیل اسبان غلغله در زمین و زمان انداخت.

شهنشه بارانش تن ز خواب	قد افراخت چون شعله آخاب
بغریب کوس دستور داد	و زان گوش را نیش زنبور داد
ز نالیدن نای زربین بدست	دریدی همی مرده بر تن کفن
بجیش در آمد دو دریای تیغ	زمین گشت گویای ذکر دروغ

بالجمله چون آن دو لشکر کینه گستر در برابر یکدیگر صف آرائی نموده و میمنه و میسره ترتیب دادند قدم در میدان مبارزت نهاد بازوی شجاعت کشادند از ستیز و آویز گردان هول قیامت در دل دلیران جای گشته بشوهم روز رستاخیز قتادند از ناله نای و صدای درای قیل خلائی را گمان صور اسرافیل شد دران روز عادل شاه بنفس خویش بمحاربه سیاه ظفر پناه مشغول گردیده کمال شجاعت و جلادت بظهور رسانید چنانچه چند مرتبه میمنه و میسره سیاه نصرت دستگاه را برهم زده حملهای متواتر می نمود و گوی مردی از دلیران میدان می ربود کوشش و ترددش بوجهی بود که از کثرت ضربات که بدستش رسیده بود ساعد بندش ریزه ریزه شد شهریار دوران از تهور و دلیری او انگشت تعجب بدنشان گرفته بر دست و بازوی شجاعت آئینش آفرین کرد اگرچه اقواج سیاه ظفر پناه از حملهای عادل شاه چون زلف مپوشان پیرشان شدند لیکن چون گوش هوشی شهریار مظفر لوا پذیرای ندای نصرت اشمای غایت خداوند تبارک و تعالی بود و انتظار نسیم بشارت نسیم از هسب فیض نسیم رب کریم مینمود مانند قطب فلکی بر جای خویش قدم استوار فرمود صبر و تمکین شعار و دثار ساخت و شاه هدایت ارشاد پناه نیز که از ملهم غیب شنیده بود که غنچه مراد شهریار با دین و داد بشنیم نسیم لطف تبسم خواهد نمود و دشمن کستاخ ازان شاخ جسارت که نشانه جز میوه خسارت نخواهد چید حضرت سلیمانی را بنصرت ربانی نوید داده بتحمل و

نایی ترغیب فرموده الفقه در آروز تا در آشیان ترکش دلیران از طائر تیر نشان مانده بود زافع کمان از هوای دست بهادران گوشه گیر نشد و تا زبان تیغ نهنگان در دریای حیجا سراسر دندان نکشت شیران بیشه شجاعت را جز دار و کبر سختی دلپذیر نیفتاد چون شهسوار معرکه سپهر از هول آن کار زار بهصار مغرب شناخت و صانع تقدیر از یود و تار تیرکی و ظلام کموت متکفام و چمننا اللیل لباس بیافت هر دو میاه جنگ از جنگ کوتاه نموده عادل شاه با دو سه هزار سوار نامدار در یکجانب لشکر ظفر شعار بر پشت فرا گرفت ناگاه از میان سیاه نصرت پناه حضرت سلیمانی یوک بانی درمیان فوج عادل شاه انداختند و بهمان بان عقد جمعیت ایشان را متفرق و پیریشان ساختند درین اثنا کاعل خان و ظهیر الملک که از امراء لشکر ظفر اثر بودند بر عادل شاه حمله نمودند چون از صدعات حمله رزم آزمایان امواج بحر بلا متلاحم گشت بموجب وعده میسر غیبی یعنی الحمد لله الذی صدقنا وعده شامل حال اولیاء دولت گشته اعداء وافر شوک را مصدوقه و لقا علی ادبارهم نفوراً صورت حال آمد و ما النصر الا من عند الله عادل شاه چون پیریشانی سیاه خویش مشاهده نمود دل از نام و ننگ برداشته عزیمت را بهترین عزیمتی انگاشت و فرار بر قرار اختیار کرده عنوان از معرکه کارزار برگاشت.

چو سردار بشمود در جنگ پشت  
نمخود را که جنگ آوران را بکشت

سیاه نصرت پناه دست بقتل و غارت لشکر عادل شاه کشته جمیع اسباب و اموال و اسلحه و اقبال ایشان را با چتر و جمیع اسباب سلطنت و مکتب عادل شاه تاراج نمودند.

غنی گشت لشکر و بی خواسته  
سراسر سیاه گشت آواره

از جمله غنائم چهل سلسله قبل پستون هیکل با فیل خاصه که مخصوص سواری اسد خان بود دران رزمگاه بدست سیاه نصرت پناه افتاد و عادل شاه چتر و آفتابگیر و تمام اسباب سلطنت و حشمت را از دست داده رو براه نهاد دبیران عطارده شعار صورت آن قلع نامدار را ببلوغ و جوی بر چهره تحریر و لوح تقریر تصویر نموده باطراف ممالک محروسه فرستادند.

ز مه تا پمایی برآمد غریو  
که فیروز شد شاه گیتی خدیو

شمال و جنوب و صبا و دیور  
ببرد این بشارت بزدیک و دور

بعد از ان شهریار کامکار کاهران با قبح و نصرت ایزدی همغان بصوب مستقر سریر سلطنت مکان روان گشته مانند روح الهی که کالبد جسدانی را بیاراید هند کامرانی و جهانانی را بفر وجود فائز الجود که سرشته عنایت و رحمت بزدانی بود بیازاست و یرقو التفات و احسان بر حال عجزه و مساکین و فقرا و محتاجین ممالک محروسه انداخته عطایای ارباب سوال را از عطایای بحر نوال مالا مال ساخت رونق مملکت از صاحب رفت و رحمت و آفتاب انصاف و عدالتش منور و میراب گشت و کافه سیاه و رعیت در ظل شفقت و عاطفتش مرفه و آسوده گردید.

ذکر توجیه عادل شاه نوبت سیوم بتسخیر قلعه سلاپور و انتزاع آن از تصرف سیاه منصور چون عادل شاه را در جنگ سالیه چنانچه مذکور شد هزیمتی روی نمود که هرگز مثل آن شکستی

باو ارسیده بود همگی همت بر تلاقی و تدارک مصروف داشته بشبهه اسباب کار زار و استعداد رزم و پیکار و اجتماع سیاه و رعایت و تقویت دلیران کینه خواد پرداخت تا لشکری در عدد چون حشر روز حشر فراهم آورده برید ممالک را نیز بشاه و اقسون با خود یار ساخت و دایت عزیمت سلاپور برافراخت و چون حوالی سلاپور رسید آنحصار را مرکز وار احاطه فرموده سیاه رزم خواد را بمحاصره آن امر نمود و بر طرفی معبود بر دور لشکر خندق عمیق حفر فرموده بر کنار آن دیوار استوار برآوردند و از اطراف حصار سیبها پیش بردند چون متنبهان خبر آمدن عادل شاه با سیاه فراوان بعزیمت تسخیر قلعه سلاپور بمسامع قدسی جوامع شهر یار معطر منصور رسانیدند حکم جهانمطاع باجماع سیاه ظفر پناه صدور یافت و عماد الملک نیز بملازمت درگاه عرش اشتباه شناخت چون عساکر نصرت مآثر بر در کریاس گردون اساس مجتمع شدند موکب همایون از مرکز دولت روز افزون نهفت فرموده دایات منصور را بر سمت قلعه سلاپور بحرکت درآورد و چون حوالی سلاپور از غبار سیاه منصور منور و معطر گشت لشکر ظفر اثر در برابر سیاه عادل شاه خیمه و خرگاه باوج مهر و ماه برافراختند و بساط مقاتله و مجادله منبسط ساختند همه روزه میان آن دو لشکر تا روز جنگها روی بمنمود و همچنین نیران محاربه ملتهب بود تا مکت سیاه دران رزمگاه بطول انجامید و مدت مقاتله و مقابله بامتداد کشید اهل حصار را از قلت قوت و استعداد پیکار کار بانظرار رسید چه سیاه عادل شاه اطراف آنحصار را بنوعی فرو گرفته بودند که بیک وهم و خیال را رسیدن بآن محال بود و طیور را میور بران مجال نبود عماد الملک نیز از تمادی ایام آن مصلحت محنت انجام یک بتنگ آمده مطلقاً میل محاربه نداشت بلکه همگی همت بر رفع آن عاده خصوصیت میگذاشت در انشاء این حال و در خلال این قتال و جدال ایام برشکال از روی سرت و استعجال رسیده صاحب نیانی که دخانی بر هوا بست و ببر سنجاب پوش آسمان جامعه یارانی بر دوش افکند و عاجز صاحب متاع دریا بار ببحرا کشید روی هوا چون سیل خیز دیده عاشق هجران کشیده گشت و پشت زمین از سبزه و رباحین مانند سپهر برین گردید ابر چون دبدبه اعداء دولت اشک باریدن گرفت بلکه چون کف دریا نوال شهر یار فریدون خصال فیض انعام عام بهر دیار و اقطار رسانیدن پیشه ساخت سیاه ظفر پناه نیز از کثرت باران بی تاب و توان گشته پیرشان شده بودند درین اثنا حضرت سلیمانی پنهانی کسی نزد برید ممالک فرستاد که او را بر محرمات و عنایت شهر یاری امید واری داده بهر طریق که داند و تواند از سیاه عادل شاه جدا گرداند شاید اینمعنی موجب انکسار علم اقتدار ایشان گردد برید در جواب فرمود که حالا قلعه سلاپور مشرف بران گشته که از تصرف سیاه منصور بیرون رود از برگشتن من دربنوقت هیچگونه مسمی از پیش نخواهد رفت مع هذا قائده این ملک نیست که در حین محاربه از جمعی که با ایشان معاوضه واقع شده باشد قبل از سر انجام آن مهم جدا گشته بزد ایشان بیولند اگر بنده مرتکب این امر قبیح گردد در نظر کیمیا اثر پادشاه بحر و بر چه اعتبار خواهد داشت صلاح وقت درین است که امسال قلعه سلاپور را بعادل شاه گذارند و سال دیگر با لشکر ظفر اثر بدین طرف رو آرند تا بنده نیز بسعدات ملازمت فائز گشته قلعه را از دست مردم عادل شاه انتزاع نموده بتصرف اولیاء دولت قاهره سیار عماد الملک نیز درین مشورت متفق بود و در ترک نزاع سعی می نمود بنا برین شهر یار روی زمین



با عادل شاه مصالحه فرموده سلاطین را جهت وجوه مذکور گذاشته وایت معاودت بجانب مستقر سریر سلطنت بر افراشت.

ذکر انتقال سلطان علی قطب شاه ازین دار پر ملال بخوار رحمت خداوند متعال و نشستن

### جمشید بر سریر جاه و جلال

بعد از واقعه سلاطین بر حکم قضای خداوند غفور ملک سلطان قلی قطب شاه که والی ولایت تلنگانه بود بر دست یکی از نزدیکان بد بخت تخت را بتخته بدل ساخت و جمشید خان که از سائر فرزندان قطب شاه مهتر بود و بموجب حکم پدر در قلعه کلکنده محبوس بمعادنت قاتل پدر از قید خلاص یافته بر حکومت کردن برافراخت.

چنین است کردار چرخ بلند بدستی کلاه و بدستی کند  
چو شادان نشیند کسی پاکلاه بزم گمشدش رباید ز گاه

حیدر خان و ابراهیم برادران جمشید که سلطنت او راضی نبودند با جمعی از سپاهیان و چهل سلسله قیل بیستون نشان قرار نموده التجا بملک برید بردند ملک برید از غایت کوتاه اندیشی آرزوی بیشی در خاطر گذرانیده طمع در ملک تلنگانه نمود و گمان برد که با اتفاق حیدر خان و ابراهیم که وارث ملک اند و اکثر سپاه هوا خواه ایشان تسخیر آملک آسان خواهد بود.

بتسویل نفس و فریب هوا خیالی بخود راه داد از خطا

لاجرم سپاه کینه خواه فراهم آورده متوجه تلنگانه گردید و کلکنده را محاصره نموده بمحاربه مشغول شد شاه حقائق مآثر شاه طاهر که پیوسته از ظرافت خان جهان آزرده خاطر بود چون توجه ملک برید بجانب تلنگانه امتناع فرمود بملازمت حضرت شهرباری مبادرت نموده بعرض رسانید که برید را داعیه سلطنت ممالک دکن در خاطر متمکن گردیده و عزیمت تسخیر ولایت تلنگانه باعضا رسانیده چه حیدر خان و ابراهیم برادران جمشید بحکومت برادر راضی نگشته نزد او رفته اند و او را بطمع خام انداخته اگر در مهم او مداخله رود و آن ولایت بشصرف او درآید لامحالہ قوت و شوکتش متعاضف گردد قدم در میدان فساد و عناد خواهد نهاد و ایوبان مخالفت کشاد هر چند زود تر خاطر ملکوت ناظر بر دفع فتنه او باید گماشت و مهمل را سهل نباید انگاشت و نباید گذاشت که جمشید خان مغلوب آن سر دفتر ارباب طغیان شود و برید قوت گیرد که بعد ازان دفع او بپسولت صورت نخواهد بست.

سر چشمه باید گرفتن بعیل چو بر شد نتاید گذشتن به بیل

بنابراین شهربار فلک تمکین باحضر دلیران میدان پیکار و کین فرامین باطراف ممالک محروسه فرستاده سپاه ظفر پناه از هر سو رو بدرگاه فلک اشتیاق نهادند.

بجو نشیند از هر سو سواران دلیران نبرد و نامداوان

سپاهی ببعده ز اندازه بیرون همه تند و قوی همچو گوردون  
دلیرانی همه چون تیزه سردار گهرها بسته بهر رزم و پیکار  
چو اشک عاشقان از هجر دلبر جهان بیما و خوریز و دلاور  
همه چون آتش سودا جهانسوز همه چون غمزه خویان جگر دوز  
بکاکب تیغ زن چون ترکس یار سراسر صف شکن چون زلف دادار  
ز گردان کماندار گمانکش چنان پر شد جهان کز تیر ترکش  
قضای دشت پهنآور شده تنگ ز انواع سلاح و آلت جنگ

بالجمله شهربار کام بخش کامکار کیسوی دایت نصرت شعار بدست توفیق و تأیید کردگار تعالی شاه شاه ظفر زده روی فتح در آئینه شمشر بمشاطگی بخت بلند مشاهده نموده با سپاه بیکران و هممنای نصرت یزدان بعزیمت معاودت و نصرت جمشید خان بجانب تلنگانه نهضت فرموده و چند سردار عالیقدر با لشکر نامدار جلالت شعار پیشتر از موکب فتح آثار بکمک جمشید خان نامزد فرموده وایت فتح آبت تیز متعاقب بحرکت در آمده راه سپاه جهانگیر بر سمت قلعه گوهر که داخل ولایت برید و قریب تلنگانه بود افتاد و چون حوالی آنحصار مشرب خیام نصرت فرجام سپاه بهرام انتقام گشت حکم جهانمطالع بنفاد پیوست که دلیران سپاه نصرت پناه بی محامله در مقام مقاتله و محاربه در آید و بازوی شجاعت و جلالت برکشاند و آنحصار سپهر کردار را بشیروی تأیید یزدانی و فر اقبال سلیبانی مسخر نمایند عساکر نصرت مآثر امتثال حکم قضا مثال را بقدم اطاعت و انقیاد تلقی نموده اطراف آنحصار را مرکز وار احاطه کردند و از جواب جنگ پیش برده بشرب پیکان خارا شکاف ابدان ارباب خلاف را طعمه کلاب و ذباب ساختند هرچند سکنه حصار در مقام رزم و پیکار قدم استوار نموده سیر ممانعت و مکادحت بر سر کشیدند چهره مقصود ندیدند و جز آبه آفا اردناه آن نهللک قریه نشیندند عساکر فیروزی مآثر از جوانب زور آورده خود را بیای حصار رسانیدند و چون مردمک دیده بدستباری کنند نظر بر جدار و بروج حصار عروج نمودند.

بسر فکر بالا شدند شد چنان که شد کنده هر سر که بدتن گران  
بالا شدند از لکمه چست تر همه قلعه گیر از کند نظر  
بدن محض آتش شده از غضب که باطمع گردد بلندی طلب  
فتادی ز بازو اگر دست کار بدیوار بالا شدی همچو مار  
مگر شد فلک سنگ آهن ویا که شد آسمان پر ز آهن قبا  
ز کرد آتینان شد هوا یانگیر که رفتی بلان سوی بالا چو تیر

چون کار ساکنان آن باره و حصار یکبارگی بعجز و اضطرار رسید و راه انهرام و قرار بسته دیدند فغان الامان برکشیده فریاد زینهار بفلک دوار رسانیدند و ایوبان حصار برکشاده بخاک بوس درگاه فلک اشتیاق مشرف گردیدند مراحم پیدریغ شهرباری بر بیچارگی و ذاری آن مشت زینهار

بخشایش فرموده حکم جهانمطاع صدور یافت که سیاه نصرت پناه دست تعرض از دامن حال و عرض ایشان کوتاه دارند -

چو چاره بند شهری و لشکری	گرفتند زبهار و خواهنگری
هراسان بدرگاه شاه آمدند	تا گستر و عذر خواه آمدند
خروشی آمد از کودک و مرد و زن	همه پیر و پرنه شدند انجمن
بر آن آستان هر که روی نیاز	نهاد از درش کاهران گشت باز

چون امراء نامدار با سیاه نصرت شمار که بمعادلت جمشید قطب الملک نامزد شده بودند بتلنگانه رسیدند و خبر توجیه موکب جهانگیر آن صاحب تاج و سریر و تسخیر قلعه کوهیر بسمع ملک برید و برادرش رسانیدند هراس بقیاس بدیشان راه یافته بسرعت تمام عتبات معاودت برتافته بصوب بیجاپور شتافتند و پناه بمادل شاه برده از سطوت سیاه نصرت پناه امان یافتند جمشید قطب شاه بزم ملازمت سده سلطنت کر بسته بشرف ملاقات قاضی البرکات فائز گشت و زبان بشکر گزاری و دعای دوام دولت شهریار جاری ساخت -

بسی آفرین کرد بر شهریار	که بادی بر اعداء دین کامگار
کلید یافت از قفس عدو بند	کشاد از مرز چین تا کشور هند
نگویم کت ز بختست ارجمندی	که خود بخت از تو دارد سر بلندی
بهر منزل که مشک افشان کنی راه	منور باد چون خورشید و چون ماه
بهر جانب که رو آری بتقدیر	و کایت باد چون دوران جهانگیر

شهریار خورشید طلعت قامت قابلیت جمشید خان را بخلعت با کرامت سلطنت مشرف ساخته پایه قدر و منزلتش را بر اکفا و اقران برافراخت و فرق مباحث دولتش را بچتر آفتاب نظیر و آفتابگیر بنواخت و بخطاب مستطاب قطب شاهنش مقنن و مباحی ساخت بلی -

بدرگاه شه هر که برد التجا همه کام او شد بخوبی روا

بعضی مورخین چنین روایت کرده اند که هر چند شهریار خورشید سریر جمشید قطب الملک را تکلیف قبول چتر و آفتابگیر فرموده قبول نکرد و عرض نمود که جمیع امراء دکن چتر و آفتابگیر گرفته اند در میان لشکری میباید که بخدمت شهریار قیام نماید بنده لشکری این درگاهم و از جمله مخلصان دولخواه هر خدمت که به بنده رجوع فرمایند و بهر کسی بنده را مقابل نمایند امید که بمن تائید بزدانی و فر دولت حضرت سلیمانی مرضی طبع اقدس انتظام پذیر گردد ملک برید با آنکه پناه بمادل شاه برده بود از حرکت بیجای خود اظهار ندامت می نمود و با بندگان درگاه کبیتی پناه از در عذر و ملازمت درآمد بساط معذرت منبسط ساخت و بتلافی خاطر شاه ظاهر پرداخت -

در عجز و خواهنگری باز کرد بسم و بزر خدمت آغاز کرد

و کتابتی مشتمل بر ملازمت بنهایت و قیودتی بیش از حد و غایت بان سر دفتر ارباب هدایت نوشته از گذشته اظهار ندامت بسیار نمود با لجمه چون جمشید قطب شاه در ظاهر قلعه کوهیر بملازمت شهریار خورشید سریر فائز گردیده بعتابات خسروانه و توجیهات بادشاهانه اختصاص یافت شهریار موبد منصور در باب تسخیر حصار سلاپور با عماد الملک و جمشید قطب شاه مشورت فرموده بتعالی مسمود رایات منصور بجانب خالپور نهضت نموده عادل شاه چون بر عزیمت شهریار بهرام سطوت آگاه گشت و قوت مقابله با سیاه قطب پناه در حومه طاعت خویش اندید بافتی ملک برید متوجه پرنه گردیده بمحاصره آن حصار اشتغال نمود مشیمان این خبر بمساع قدسی جوامع شهریار خورشید منتظر رسانیدند بموجب حکم جهانمطاع دلبران شیر شکار دست از محاصره آن حصار کشیده بزم رزم و یسار عادل شاه آماده کارزار گردیدند موکب منصور از ظاهر سلاپور بجانب پرنه حرکت نموده در موضع خاص پوری نزول اجلال فرمود عادل شاه نیز با سیاه بزمخواه بزم سیز و آریز از ظاهر پرنه باستقبال موکب جاه و جلال استعجال نموده در موضع مذکور تقاب فریقین و تقابل قشین دست داد روز دیگر که خسرو تختگاه خاور زین زر برین ادهم فیروزه منتظر نهاد -

دگر روز چون چشمه آفتاب	بر آورد آتش ز دریای ناب
بر آمد بکی ابر زنگار گون	فروریخت از دیندا سیل خون
جهان خسرو آفتک بینگار کرد	بید خواه بر چشم بدکار کرد
بیساراست بازار ناورد را	بر الکبخت ز آب روان کرد را

هو لشکر بلکه دو دریای موج گستر بتلاطم و توجج درآمد نهنگان برق خنجر بکینه بکدیگر کمر بستند و جمله بر افروختن آتش جنگ و بر افراختن اعلام نام و لشک بر باد سرصر نشستند و برای آراستن صفوف سیاه افواج لشکر مانند امواج بحر اخضر در غم پیوستند خروش کوس حربی و تقیر نای رزمی گوش سپهر آبنوس را ببقعه جذر اسم گرفتار ساخت و صدای درای فیلان بیستون توان و شبه امیان فلک جولان فغان و ولوله در گنبد آسمان انداخت -

ز شوریستن نهاله کمر نای	بر افتاده تب لرزه در دست و پای
ز غریدن کوس خالی دماغ	ز زمین لرزه افتاد در کوه و راغ
خروشدین زنده بیلان مست	کرم در گدوی هزاران شکست
ز بسیاری لشکر از هر دو جای	فروریست گوشنده را دست و پای
رسیدند لشکر بجای مصاف	دو یارکار بستند بر کوه صف

چون صفوف آن دو سیاه کینه خوار از میمنه و میسر و قلب و جناح و ساقه و کمین گاه آراسته و مرتب گشت شیران بیته و غا و نهنگان لجه هیجا باد یابان جهان بیما بر الکبخته دست به تیغ برق فشان و سنان شهاب نشان برده خون دلبران میدان را با خاک هلاک می آمیختند و گرمی ادبار و انکسار بر چهره اقتدار سواران عرصه کارزار می بیختند از دیده سپهر برین در ماتم کشکان میدان



کین طوفان سر شک ویزان بود و از خون قتیلان آن زمین دریای چون جیحون روان اجل بنای حیات  
انسان را بر باد هلاک بر میداد و زمانه ابواب فنا بدست فنا بر روی روزگار میکشاد هرگز از غبار  
کای زار و خون سوار درجه عمر را بکل فنا مسدود میساخت و طلوس زرین بال آفتاب را گرد معرکه  
نبرد در حجاب کسوف می انداخت کشتگان میدان چون ماهی بریان در تابه اضطراب بودند و بستانگان  
کنند دلبران چون طائر دام در پیچ و تاب از تن گشته و خون خسته روی هامون پشته و جیحون  
گشت و دست قضا در هستی را بقل نیستی در بست -

سیاست در آمد بگردن زنی	ز چشم جهان دور شد روشنی
غبار زمین بر هوا رام بست	عنان سلامت برون شد ز دست
ز تاب نفس بر هوا بست میخ	جهان سوخت از آتش برقی تیغ
ز بس عطشه نیر بر خون و خاک	دماغ هوا پر شد از جان پاک
بهنگ خدیگ از کشتگان	نیاسود بر یک زمین یک زمان
چنان گرم شد آتش کاپوزار	که از نعل اسبان بر آمد شرار
چنان آمد از هر دو لشکر فریب	کز آن هول دیوانه شد مغز دیو
کان کج ابرو بمزکان تیر	ز بستان جوشن بر آورد شیر
چو هندوی بازی گر گرم خیز	معلق زبان تیغ هندی نیز
دران مسلح آدمی زادگان	زمین گشته کوه از بس افتادگان
گریزدگان را دران رستخیز	نه روی رهائی نه راه گریز

بالجمله تا بکه سوار آفتاب از بیم آن رستخیز و اضطراب خود را در نقاب حتی توارت بالحجاب  
پنداخت و کردون یو قلمون در ماتم کشتگان آن میدان خویشتن را در لباس قیرگون ظاهر ساخت دلبران  
سف شکن و هزاران مرد افکن دل از کشتن و بشتن نبردافتند و تیغ و سنان از دست و بازوی کرمان  
بهرام انتقام نیام و آرام نشناختند -

جو کوه برآمود زنگی بشاج	شہ چین فرود آمد از تخت عاج
شب قیرگون شد ز کرد سپاه	چو زنگی که پوشد بربند سپاه

چون شهسوار تخته فلک بارآمده مغرب شتافت و سپهر مینا فام از تار و بود تیرکی و ظلام  
لباس بشی عباس بیافت سیل رعب و هراس در اساس قصر قدرت و حشمت عادل شاه رام یافته بنای تبات و  
قراش متزلزل گردید و دست قضا رقم عجز بر روی روزگار کشید و سیزه فتح و نصرت بآب خنجر شمعران  
منظر شهریار بحر و بر زمین گرفت و نسیم ظفر از مهیب تالید ایزد دادگر بوزیدن آمد -

بر آینه روشنی آن تیغ جهانگیر	رخسار دل آرای ظفر جلوه گر آمد
و ز غنچه ییکان و ز باد دم شمشیر	بشکفت گل فتح و نسیم ظفر آمد

عادل شاه چون دست قدرت خویش را کوتاه یافت روی از معرکه پیکار بر تافته پای در بادیه  
فرار نهاد -

مخالف شتابان بر راه گریز	سپه دو عقب رانده با تیغ نیز
جهان پاک چون تیره دوزخ نمود	دو تیغ چون آتش و شب چه دود

سپاه ظفر پناه دست بتاراج بنگاه عادل شاه کشوده جمیع اسباب حشمت و سلطنتش را غارت نمودند  
جمشید قطب شاه که نهال عداوت ملک برید در جویبار خاطرش پرورش یافته بود فرست غنیمت دانسته با  
دلبران رستم نهاد بصورت برق و باد در پی برید افتاده شمشیر کین در سیاحتش نهاد برید از بیم شمشیر جمشید  
قطب شاه چتر و آفتاب گیر را با جمیع اسباب و اموال و قایم نفس خویش ساخته خود را از آن مهلکه جان  
ستان بیرون انداخت -

مبادا بحال چنان هیچکس	رو دور در پیش و دشمن ز پس
فلکد این سلاح آن بکروخت ریخت	فلک خاکشان بر سر بخت بیخت

بعد از انهزام سپاه عادل شاه و برید جمشید قطب شاه از شهریار فلک بارگاه مرخص گردیدند  
راه قلنگه پیش گرفت و عماد الملک نیز رخصت انصراف یافته عنان بر مرکز دولت خویش اعطاف داد آنگاه  
مویک نصرت شمار شهریار فلک اقتدار کامران و کامکار در کف حفظ و نصرت آفریدگار مدوی مرکز  
سلطنت ابد اتصال و مستقر سریر جاه و جلال نهضت فرمود -

عشق دولت برنگین و نور عصمت بر جبین	تیغ دولت در زمین و اسب نصرت زبر دان
دین و دنیا را علاء و ملک و ملت را پناه	داد و دانش را مدار و جود و بخشش را مکنان

ذکر موهبتات استیصال مال دولت و اقبال ملک برید بموجب قضای ایزد تعال و انتقال

فندهار و اوسه و اودگیر مجیز تسخیر شهریار فریدون خصال

از غرر دور حکم و اسرار که غوامس بحر ما کذب القواد ها رای علیه افضل الصلوات و اکمل  
التحیات از محیط قلمت عالم الاولین و الاخرین بر آورده و زیور مخدود سعادت امت رفیع منزلت ساخته  
زواهر جواهر کلمات است که اذا اراد الله افاد قضائه سلب عن ذوی المقول عقولهم محصل فحیوی این  
حدیث صدق انما آن است که چون حق سبحانه و تعالی خواهد که حکم خویش را نفاذ بخشد و قضیه که  
قلم تقدیر بران جاری گشته باشد از قوت بطل آید هر آینه عقل از عقلا مصلوب گرداند و منهج  
صلاح و سداد از نظر بصیرت و رشاد شان بیوشاند تا بمقتضای اندیشه ناصواب خود بکای چند  
قیام نایند و در مقام امری در آیند که موجب ربال و مستلزم نکال ایشان باشد و آنچه اراده الله  
بآن تعلق گرفته بوقوع انجمد این جزئیات این سر بدیع که لسان معجزین و ما یملق عن الهوی ازان  
خبر داده است که چون منشی قضا بخامه جف القلم پیش از انفجار عبود حوادث از منابع عدم رقم

زده بود که اکثر ولایت ملک برید از تصرفش بیرون رفته آفتاب ملکش از سرحد کمال بدرجه زوال و وبال رسد لاجرم از جاده سداد و رشاد انحراف جست بحرکات شیع اقدام میمود چنانچه از ظرافت خان جهان با شاه معارف بیان و ملاقات نمودن با عادل شاه و طمع در ملک تلنگانه بر دانشمندان زمانه مبرهن گردیده با وجود این هنوز مراحم شهریارى سوابق حقوق و خدمتگاری پدرش را با لواحق دولخواهی او منظور داشته از غایت عنایت و حق گذاری در مقام اهدام اساس دواش در نمی آمد تا در تاریخ سنه تسع و اربعین و تسعمایه با سنه خمس و تسعمایه علی اختلاف الاقوال باز خیال تسخیر قلعه سلاپور که از دست سپاه منصور بالسروده انتراع یافته بود و ماده خدمت و نزاع گشته و پیوسته همت والا نهمت بر استرداد آن مصروف و مقصود می بود در خاطر ملکوت ناظر خطوط فرمود لاجرم بجمع سپاه ظفر پناه فرمان داده با موکب قیامت حشم رایت جهانگیر بزم کینه و جنگ پراخت و کنار آب گنگ را مخیم اردوی گردون جناب ساخت عداد شاه چون بر توجه رایات نصرت پناه آگاه گشت احرام ملازمت بسته با سپاه رزم گستر کینه خواہ باردوی همایون ملحق گردیده بزم بساطبوس استعداد یافت رای عالم آرا که محیط انوار کبریا بود چنان اقتضا فرمود که بیکار دیگر ملک برید را بعهود و موالتیق مستطایر ساخته خاطرش به ابلان و پیمان این و مطمئن گردانند تا سالک طریق انقیاد و اطاعت گشته ملازمت سده سلطنت و خلافت را کمر متابعت و موافقت بر میان بندد بموجب حکم شهریارى جهة از دیاد عواد و توق و استواری برید شاه ارشاد پناه متوجه پیدر گردید قبل از رسیدن شاه حقائق پناه حاجب عادل شاه بطلب برید آمده بود و رفتن برید بملاقات عادل شاه مقرر گردیده چون شاه هدایت دستگاه رسید ملک برید فسخ آن عزیمت فرموده حاجب عادل شاه بی بیل مقصود معاودت نمود بعد ازان عیال ملک برید و شاه معارف پناه میانی عهد و پیمان بابیان موکد و مشید گشته اندیشه که در خاطر برید بود رفع گردید و با تفاق آن سردر فضلای آفاق احرام ملازمت سده سلطنت و خلافت بسته در کنار آب گنگ بسعدت بساطبوس شهریار فریدون فرهنگ فائز گردید و چون خبر اجتماع لشکر منصور بزم تسخیر قلعه سلاپور بمادل شاه رسید سپاه کینه خواہ فراهم آورده بقصد مقابله و مقاتله از بیجاپور حرکت نمود اگرچه برید ظاهرا با بندگان اعلی در مقام اطاعت و انقیاد می بود اما در باطن پیوسته با عادل شاه ابواب مصادفت مفتوح داشته علم فساد و عناد می افراشت بلی چون قضا پر دیده هوش آن مدعوش هوا و غرور بمقتضای کریمه الله پستیوی بهم و بعد هم فی طغیانهم بمهبون غشوات شقاوت فروخته بود غافلانه در میدان طغیان و عناد بکران فتنه و فساد جولان میداد و در قباح و عناد را بدست وقاحت و بیداد میکشاد لاجرم بمقتضای -

دهقان سالخورده چه خوش گفت با پسر کای نور چشم من بجز از کشته ندروی

شجر دولتش تیر و ما ظلمنا هم و لکن کالوا انفسهم بظلمون استیصال یافت و بنای شوکتش بر صرر اذا اردنا ان نهلك قرية امرنا مترقبها فحق عليه العذاب فدمرنا ما تدمیرا تزلزل بذیر گشت -

بدکشی را بر روزگار سپار که زند روزگار او را حد  
هیچ دشمن بدشمن آن نکند که کند مرد بیخرد با خود

بالجمله چون عادل شاه با سپاه کینه خواہ بحوالی معسکر ظفر اثر شهریار فریدون فر رسید برید خواست که از روی عکس و احتیال از موکب جاه و جلال جدا گردد تا قوری سپاه منصور راه باشد لاجرم بر حکم -

چو تیره شود مرد با روزگار همه آن کند کش نباید بکار

ع - بدست خود تیر بر پاهای خود زده

و علم تفاق بر افراشته برادر خوشی خان جهان را بملازمت شهریار کیشی ستان فرستاده عرضه داشت که لشکر بنده چون زلف مہوشان سمن بر پریشان و لیر گشته و از کمال پریشانی سرگشته و مضطرب اصالح قوت قتال و طاقت جدال بسیج حال ندارد توقع آنکه درینوقت بساط رزم و پیکار را در نودیده خاطر ملکوت ناظر بر ترفه حال سپاه ظفر مال گمارند و بنده را نیز رخصت اوزالی دارند قایم پیدر رفته در استعداد لشکر سعی نموده سپاه کینه خواہ جمع سازد و هرگاه موکب ظفر پناه حرکت نماید بملازمت مبارعت لازم شناسد بوبال رای که از بهائنه برید بود و همراه خان جهان بملازمت شهریار دوران مشرف گردیده چون بر اعمدونی بخت بیدار در دولخواهی بندگان شهنشاهی سعی می نمود درین حال از خان جهان سوال کرد که چون شما آسوده شوید اعدا نیز آسوده میشوند یا نه این کلام صدق انجام موجب توجه شهریار سپهر احتشام گشته از روی مرحمت و عنایت خاطر آن بهمن فرزانه را بمواطف شاهانه صید فرمود تا ترک ملازمت برید نموده در سلک بندگان آستان خلافت آشیان انتظام یافت و بیزید عنایت شاهی بر اکفا و اقزان مفتخر و مهابی گشت اما در آخر بر حکم کل شی یرجع الی اسله شیوه حرامخوااری و بی اعتباری که لازمه کفره فخره است پیش گرفته قلعه کلیان را که کوتوالی آن تعلق بار میداشت بمردم عادل شاه گذاشت چنانچه در ذکر ایام دولت حضرت خاقان جنت مکان شاه حسین نظام شاه سمت گزارش خواهد یافت انشاء الله وحده العزیز بالجملة شهریار فلک احتشام از کلام کذب انجام خان جهان واقع تفاق استعظام فرموده شملہ خشم جیاسوز زبان زدن گرفت -

کمان کوشه آبروش خیم گرفت ز تندیش کوبنده را دم گرفت

چنان دید در قاصد راه سنج که از جوش دل مغزش آمد برنج

اما باب حلم آتش غضب را تسکین بخشیده بنابر عهدی که با برید فرموده بود در مقام انتقام تشدد -

دست وفا در کمر عهد گرفت تا لشوی عهد شکن چند گرفت

لاجرم خان جهان را رخصت انصراف داده با شاه هدایت پناه در باب مهم برید مشورت فرموده رای مهر انجلای شاه که مدیر کارگاه قضا و قدر بود چنان اقتضا نمود که برید چون پیوسته در



تبیح ماده فتنه و فساد سعی می نماید و در مقام خرابی بلاد و عباد در می آید و طریق خلاف و عناد می بیناید و با اعداء این دولت ایواب مصادفت میکند اکتون که بی گفت و نمعی بدست آمده خاطر ملکوت نافر از دغدغه او فارغ باید ساخت و بقیدش اشاره فرموده بجوش باید انداخت و فرصت را غنیمت باید شناخت که چون از دست بیرون شود دیگر آسان بدست نخواهد آمد بلکه روز بروز قوت و شوکتش متزاید خواهد گشت و غرور و نخوتش از حد تجاوز خواهد نمود.

که تا هر چه دیر آید آن دیو زاد قوی دست گردد که دلتش مباد

چه همیشه در اندیشه سروری و خیال سلطنت و استقلال زندگانی می نماید و مرادش از تحریکات ماده فتنه و فساد که هر آینه متلازم ویرانی ملک و بریشانی عباد است جز این نیست که قوت و قدرتش بیفزاید و کاهش بآسانی بر آید.

سر و ناجی از دعوی انکیخته به تلبیس رنگی بر آمیخته

در اثبات این قول و قال منجهان بمسامع عز و جلال رسانیدند که برید حجاب شرم و نقاب آرزوم بر انداخته حاجب عماد شاه را باهال قول ساخته است و عماد شاه با سیاه کشیده خواهم آمده و مستعد پیکار گشته بزم رزم برید که کارزار بسته است شهریار کامگار کس بطلب عماد شاه فرستاده در تمکین خاطرش مبالغه فرمود و بوزبان در درنثار کبر بار گذرآید که چون ما را با آن نا عوشار پناهی عهد و پیمان استوار گشته و آمدش پادشاهی نصرت آثار باستظهار قول ما صورت پذیرفته هر چند ازو خلاف پیمان و نقض عهد بظهور رسد بنندگان ما را در شکن عهد جهد نمودن و بقید و حبس او راضی گشتن در شرع مروت و قنوت قنوت پسندیده و مجوز نخواهد بود و دیگرانرا بر قول و عهد ما وثوق و اعتماد باقی نخواهد ماند.

کسی را که ست است پیمان او برمدی مردان که مردش مگو  
مخوان هیچ پیمان شکن را تو مرد ز بد عهد بگریز و گردش مگرد  
کسی را که پیمان نه باشد درست برو خلعت مردمی نیست چست

بلکه سزاوار آست و لائق چنان که بموجب التماس و استعداد آن پیمان شکن بیوفا او را رضا دهیم بعد از آن با عادل شاه از در مصالحه درآمده دست از نزاع کوتاه کنیم و بفرایغ بال بگوشمال برید اشتغال نمائیم و عماد شاه و شاه حقائق آگاه رای حقائق نمای شهنشاه ملائک سیاه را آفرین نمودند و زبان بدعا و نای شهریار با دین و داد گشودند.

که فرمان روا بادشاه جهالت فرمان او رای کار آگاهان  
زمان تا زمان قدر او بیش باد غرض با تمنای او خویش باد

بالجملة برید ممالک که سالک ممالک خلاف بود رخصت اصراف یافته بسرعت برق و باد عثمان بصوب بیدر اعطاف داد انگه عماد شاه و شاه هدایت پناه کسی نزد عادل شاه فرستادند و ایواب مصالحت و مصادقت گداه پیغام دادند که مدتی شد که جهة قلعه سلاپور میان ایشان و سیاه منصور

بساط محاربت و مخاصمت منبسط شده و از طرفین خلق بشمار عرصه تلف گشته اکثر بلاد و کافه عباد دویه ویرانی و ویریشانی نهاده همیشه برید کج اندیشه که پیشه اش تحریک سلسله فتنه و فساد بوده و هست درمیانه احداث نفاق نموده و وادی خلاف و شقاق پیسوده مصلحت درانت که من بعد بساط منازعه در نوردیده از جانبین ایواب محبت و مصادقت متوح گردد و در عوض قلعه سلاپور که ما به النزاع است شهریار کامگار ولایت قندهار را با مضافات از تصرف برید اشتراع فرموده ایشان لشکر قیامت حشر بجانب ولایت بیجانگر کشند و از ملک کفار شمرک آنچه توانند مسخر سازند چون این مقدمه خاطر خواهم عادل شاه بود بلکه پیوسته این آرزو مینمود فی الحال مضمون این مقال را بقدم قبول تلقی فرموده جهة انجام این مهم حاجب با هدایای بیکران و تحف فراوان بدرگاه کیتی پناه فرستاده مکتوبی مشتمل بر تمهید قواعد محبت و تشدید مبنای التیام مصحوب رسول بیایه سریر تریا مقام مرسوم داشت حاجب عادل شاه بوسیله مقربان درگاه در مجلس خلد تزلین راه یافته پسر بساطیوس فائز گردید و مضمون مکتوب را بعرض استادگان پایه سریر خلافت مصیر رسانید شهریار کیتی ستان باستصواب دولخواهان سعادت اکتساب قبول مصالحه مذکوره فرموده حاجب عادل شاه را مقضی الایرام رخصت اصراف ارزانی داشت و با اتفاق عماد شاه و سایر ارباب وفا و وفای رایت نصرت آیت بصوب ولایت قندهار برافراشت عادل شاه نیز با سیاه رزمخواه پرستیز جهاد بیجانگر پیش نهاد محبت ساخته لشکر بآن کشور کشید چون غبار موکب ظفر شمار شهریار کامگار بولایت قندهار غیر افشان و مشکبار گردیده عساکر فیروزی مآثر حصار قندهار را مرکز وار دومیان گرفته بمحاربه و محاصره اشتغال نمودند.

سرد آرمین دشمن شکار رخ کین نهادن سوی حصار  
دم نای روئین درآمد بهر خروش یلان در گذشت از سپهر

اگرچه اهل حصار اول باز سپر ممانعت در روی کشیده بازوی محاربت بر کشادند و در مدافعت داد مردی و مردانگی دادند اما سطوت و صولت سیاه نصرت پناه رعب و هراس بیقیاس در دل ایشان انداخته در آخر کار پای ثبات و قرار شان را متزلزل ساخت با آنکه قلعه قندهار بمزید متانت و حصانت از قلاع معتبره آن دیار اشتها داشت و در استواری و استحکام ازین حصار سپهر مینا قام تنگ و عار.

فلک مثال حصاری که سد اسکندر بود به نسبت او نسج عنکبوت تزار  
ز معملی بطریقی که منجنیق سپهر بستگ حادثه گاهش نکندی از دیوار

بک حمله دلبران شیر شکار را پای دار نبوده آثار عجز و انکار بر چهره اقتدار سکنه حصار قندهار آشکارا گردید و چون راه قرار و پای قرار از همه جهت بسته رخته دیدند دست استغاثه و استغفار در دامن شغافت عماد شاه برار استوار ساخته بوسیله آن شفع رفیع مقدار طلبکار قول شهریار فلک اقتدار گردیدند عماد شاه گناه آن قوم گمراه را از عنایت بغایت شهنشاه مرحمت پناه شغافت نموده مراحم شهریار کام بخش کامگار قلم غفو برچرائد جراثم سکنه و متوطنین آن قلعه سپهر آئین کشیده بمواطف بیدریغ خسروانه و احسان بیکران پادشاهانه خواطر پریشان ایشان را ایمن و مطمئن فرمود.

زین محترم شفیع آثرا که کرد یاری

شاید که با گناهش باشد امیدواری

چون مردم قندهار از شفاعت عداد شاه بمنایت و مرحمت شهنشاه فلک بارگاه مستظفر و امیدوار گردیدند بقدم اعتذار و استغفار از حصار بیرون آمده خاک دربار شهریاری را کحل الجواهر دیده امیدواری ساختند و از سجده درگاه عرش اشتباه خلافت پناهی کلاه مفاخرت و مباحات بلوح سموات برافراختند -

که ما بندگانیم فرمان تراست

سخن بر سر و حکم بر جان تراست

قلعه قندهار با مناسقات و منسوبیات مثل سائر قلاع و بقاع بحوزة تصرف و تسخیر شهریار گردون سر بر درآمده ضبط و ربط آن حصار و ولایت به یکی از معتمدان دولت راسخة البیان تفویض یافت بعد ازان رایات کامکاری بفیروزی و بختیاری قرین نصرت حضرت باری بصوب مستقر سریر سلطنت و جهاننداری معطوف گشت -

امید تازه و دولت قوی و بخت جوان

مراد حاصل و دشمن ز بیم در غم جان

در اثناء راه عادل شاه رخصت یافته عثمان بصوب مرکز دولت خویش تافت و حضرت سلیمانی بهم عنای فتح و نصرت یزدانی بدارالسلطنة احمد تکر درآمده بر مسند جهانبانی و سریر کامرانی تکیه فرمود -

ذکر انتقال سر دفتر کمال شاه ملک خصال خجسته مال ازیں دار بر ملازل یخوار رحمت

ایزد متعال تعالی ملکه عن القصص و الزوال

ای دل اگر از غبار غن پاک شوی

تو روح مجرّدی بر افلاک شوی

عرش است نشیمن تو شرمت ناید

کائی و مقیم خطه خاک شوی

خردمند هوشیار و متیقظ بیدار داند که مقصود از فطرت و تکوین نوع گرامی انسانی که از مهب عنایت شمیم نسیم اغزاز و تکریم نفخت فیه من روحی بر گلبن تعظیم او وزیده است و در ریاض انس و بوستان قدس نهال اقبالش بغمیحه مکرمت و شکوفه مرحمت یا ابن آدم خلقتک لاجلی شکفته نه حیات فانی زود انقضاء این جهانیت بلکه دنیا دار اختیار اخبار و خیرای اعتبار ابرار است که چند روزی درین مرحله زود فنا زادی ساخته و توشه چفته سفر عقبی پرداخته وجه همت بجانب مقصد اصلی و مطلب کلی آورد خوشا شیر مردی که طایر نفس قدسی منشأ را بعقراض همت جناح هوا و هوس چیده و در آشیانه قناعت پای ازوا در دامن عزلت کشیده بر شاخسار روزگار بصغیر این نوا مترنم باشد -

مرغ باغ ملکوتیم نیم از عالم خاک

چند روزی قفسی ساخته اند از بدنم

عاقل چرا دل در آب و گلی بندد که نه با پادشاه عادل طریق وفا سپرد و نه با حکیم کامل از در صفا در آید اگر جراید اجزای خاک را بکشائی بر هر ورقی چهره منو چهری یابی و بر هر صفحه قصه جمشیدی مشاهده نمائی عروس بی ناموس دنیای غدار عجز نیست هر شب در کنار دیگری خفته و معاشر عشوه گریست هر روز ترک شوهری گفته -

اگر برکشاید زمین را ز خویش

بگوید سر انجم و آثار خویش

کنشارش بر از تاجداران بود

برش بر ز خون سواران بود

بر از مرد دانا بود دامنش

بر از گلرخان جیب و بیراهنش

ما صدق این مقال و ماحصل این قیل و قال آنکه در تاریخ سنه ثلث و حسین و شعبانیه سر دفتر ارباب کمال و قدوة اصحاب حال خلاصه اولاد حبیب ثو الجلال اعنی شاه هدایت مآثر شاه طاهر علیه رضوان الله الملك الغافر حسب الحکم شهریار فلک اقتدار بر سبیل رسالت نزد عداد شاه برادر رفته در همان سفر از سفیر طایران خطایر قدس مضمون -

ترا ز کنگره عرش میزنند صغیر

ندانم که درین دامک چه افتاده است

بکوش هوش استماع فرموده حیات مستعار را وداع نموده عازم روضه رضوان و ذروه لامکان گردید آفتاب سپهر افادت و ارشاد بمغرب و مغیب آن وعد الله حق افول و غروب یافته ماه اوج معرفت و هدایت در عقد خسوف کل شی هالک الا وجهه افتاد بلی -

اگر در سپهری و کر در مفاک

چو خاکی شوی غایت باز خاک

چنین است رسم این گذرگاه را

که دارد بآمد شدن راه را

یکی را در آرد بهنگامه تیز

یکی را ز هنگامه گوید که خیز

که داند که این دخمه دیو و دد

چه بازیچه دارد از یک و بد

چه نیرنگ بابخردان ساختست

چه گردن کشانرا سر انداختست

همه مرگ زالم برنا و پیر

برفتن خرد با دمان دستگیر

بالجملة چون واقعه هائله آن عائله کائنات اشتباه یافت خاطر بزرگوار شهریار کامکار ازان حادثه اسوه آثار بغایت پیرشان و بقرار گشته دیده خورشید انوارش چون کف دریا توال گوهر افشان و درر بار گردید و چون تدبیر آن کار از حیز اقتدار و اختیار اخبار و اشرار بیرون بود و بغیر از رضا بقضاء آفریدگار و قادر مختار چاره نبود ناچار دست وقار و استعلاء بعجل المئین انا لله وانا الیه راجعون استوار فرمود -

بهر کاری از نیک و بد چاره هست

بجز مرگ کش چاره ناید بدست

بعضی از فضلی زمان در تاریخ فوت آن قدوة ارباب عرفان وایقان قطعه در سلک انعام کشیده که از یک مصرع چهار تاریخ حاصل میشود و هو هذه -

عارف اسرار علم کاشف اسرار ملک

واقف آثار دین مانع اشرار ملک

بالجملة بموجب فرمان قضا جریان شهریار کیتی ستان نابوت آن طایر خطایر ملکوت را بمشهد مقدس حضرت امام عالمقام و مقتدای کافه انام حسین بن علی علیهما الصلوٰة و السلام نقل نموده در جوار گشود



فائش الانوار مدفون دشوان الله عليه و على من اتبعه من المومنين بحق محمد خير النبيين واله الطيبين  
برحمتك يا ارحم الراحمين -

ذکر تسخیر قلعه اوسه و اودگیر بمقتضای قضای خداوند علیم و قدیر خیر و بیمن اقبال

شهر یار گردون سرور

بعد از فتح قلعه قندهار بیکال یا بیشتر خیال تسخیر قلعه اوسه و اودگیر خاما خاظم شهرور  
گردون سرور خطوط فرموده با حصار سیاه ظفر شعار فرامین باطراف و اکناف بلاد و اعصار عز اصدار یافت  
عده شاه حاکم ولایت برادر نیز چون بر عزیمت حضرت شهریار فلک اقتدار اطلاع یافت بر حکم عهود و  
موافق معهود بملازمت سده سلطنت شتافت -

چو فرمان بفرمان بپذیران رسید	خرابی بگویم و بیابان رسید
سراش سیه رایت افراختند	روا رو بمسلم در انداختند
تو گشتی جهان از کران تا کران	بجوشید از عزم عتو جهان
ز لشکر که عرش بفرستگ بود	بیابان بتخیر بر تنگ بود

چون افواج لشکر برخاسته مانند امواج بحر اختر از هر کور بر درگاه فلک اشتباه بتلاطم و  
تراکم درآمد شهریار کامگار ساختی که در سعادت مانند اختر طالع فرخنده آثار بود اختیار فرموده بر سمن  
برق سیر فلک رفتار سوار گشته موکب جهانگیر بر سمت اوسه و اودگیر بجهت آورد -

جهانجو چو از تخت شد سوی زمین	بجنبید گفتی سراسر زمین
فروخت دامن بخورشید کرد	بلا بر نوشت آستین کرد
ز جوی سواران و از گرد پیل	زمین شد بگردار دریای پیل

رایت نصرت آیت بعد از طی مسافت سابع ظفر بر ولایت اوسه افکنده اطراف آن حصار سیهر  
آثار از غبار موکب ظفر شمار مشکبار گشت عساکر نصرت مآثر حسب الحکم جهانمطلع اطراف آنحصار  
را خانم وار درمیان گرفته رایت مبارزت بفلک دوار برافراختند و از مدعه نفیر و نعره کوس واوله  
و تشویر در سپهر انیر و فلک آبنوس انداخته مضمون این زلزله الساعه شی عظیم بر محصوران آن  
حصار ظاهر ساختند نزد بعضی از نطفه اخبار این است که چون خبر توجه شهریار گردون سرور بزم  
تسخیر قلعه اوسه و اودگیر بسمع سلطنت دستگاه جمشید قطب الملک رسید با فوجی از سیاه رزمخواه  
متوجه درگاه خلافت پناه گردید و چون بحوالی اردوی معلی فلک اشتباه رسید بر بالای پشته که از اینجا  
مسکر ظفر اثر بظفر دو می آمد برآمد چشمش بر انبوهی سیاه قیامت شکوه افتاد و بر کیت لشکر  
فیروزگر اطلاع یافته از غایت یاس و هراس عیان عزیمت بر تافته سرعت برق خاظم بجانب ولایت خویش  
عاطف گردید و الله تعالی اعلم بحقیقه الحال القه دلیران میدان کین و مبارزان شجاعت آتین بموجب  
فرمان شهریار دوی زمین اطراف حصار اوسه را تقسیم اموده سیبها پیش بردند و نقابان فرهاد اسافل

بروج و جدار آن حصار سیهر معادل را معجوف ساخته توپچیان سرافیل شان بشرب نوب قیامت آشوب تزلزل  
در بنای آن ثانی هرمان انداختند اهل حصار چون بحصانت و متانت آن باره سپهر آثار استظهار داشتند  
همت بر مجاربه گشته رایت مبارزت برافراشتند -

حصار حصین بود یاساز و برگ	سیاه اندرو دل نهاده برگ
در از آهن و باره از سنگ بود	حصاری بلان را سر جنگ بود

از جمله سیاه نصرت پناه قیامت تهیب غالب خان غریب که مشهور برنج ویش بود تردد و کوشش  
از سائر دلیران بیش نموده گوی مبارزت و مسابقت از میدان اکفا و افران ریوده همچنین آتش پیگار و کین  
از بالا و پایین سان آتکده بر زمین فروزان و از احگر بیکان الماس نشان و شرار توپ و تنگ آتش افشان  
نخلستان وجود انسان سوزان بود تا بیک ضلع دیوار حصار بشرب نوب صاعقه آثار ویران گشته بروج و  
جدارش بیکبار از هم ریزان شد دلیران بهرام انتقام حمام خون آشام کشیده بازدهام تمام متوجه آن  
وخته گردیده اهل حصار چون علاهات امداد و آثار ضعف و انکسار بر روی روزگار خویش مشاهده و  
معافه نمودند

بر آمد زهر سوی دژ رستخیز	نبردند جای گذار و گریز
زیر آسمانی بد از تیره کرد	زمین نیز دریا شد از خون مرد
بر از هار پیران شده آسمان	بر از شیر غریب زمین و زمان

اقتدا بستم مردم قندهار نموده بمعاد شاه برار متوسل گردیدند و فغان الامان بر کشیده نفیر  
زینهار بفلک دوار رسانیدند شهریار کام بخش کامگار حسب الائتماس عداد شاه از گناه آن قوم کمرام گذشته  
قلم عفو و اعفای بر جراند جراثیم آن جمع نادم کشید مقدم حصار که یکی از امرای نامدار برید بود چون بغزو  
شهریاری امیدواری یافت از روی استظهار بملازمت شتافته سعادت زمین بوس دریافت و بمواطف و مرام  
پادشاهانه مخصوص گشته در سلک بندهان آستان کران احترام انتظام یافت -

هر که زد این در به یقین کام یافت عاقبت نیک سر انجام یافت

شهریار کامگار حکومت و دارای آن حصار و ولایتی که در تحت آن بود یکی از معتمدان آستان  
سلطنت آشیان تقویش فرموده عیان بکران جهانگیر بهزیمت تسخیر قلعه اودگیر معطوف ساخت -

اسپ دولت زبر ران چتر ظفر بالای سر فتح و نصرت پیش ویس عون الهی راهبر

چون معانی رایت فتح آیت ظل الهی نظام شاهی جناح ظفر کشاده سابع نصرت جهانگیر بر ولایت  
اودگیر انداخت و ظاهر آن حصار سیهر نظیر را مخیم آوردی معلی ساخته قبه بارگاه فلک اشتباه بذروه مهر  
و ماه بر افراخت دلیران شیر شکار بموجب فرمان شهریار کامگار بمیدان تسخیر حصار اودگیر ناخته بازوی  
شجاعت و رایت مبارزت برافراختند و بیک حمله جهانگیر حصار اودگیر را مانند سایر قلاع و بقاع مسخر  
و مغنوح ساختند -

بهر جا که آن کامران برگزشت  
مسخر شد از قلعه و کوه و دشت  
جهان آفرینش که پیروده بود  
جهان بحر و بر نامزد کرده بود

بالجمله بعد از تسخیر قلعه اودکیر شهریار گردون سر بر آن حصار سپهر نظیر را بموجب عهد و پیمان بعماد شاه تقوی فرموده بصبب مستقر سر بر سلطنت و خلافت معاودت نمود اما عماد شاه بر برید ترحم کرده قلعه اودکیر را بدو بخشید و همچنین در تصرف برید بود تا در زمان سلطنت شهریار کیتی ستان سعی و لی الله مرضی نظام شاه نور الله منجمه و منوال باز بخوزه تصرف و تسخیر بندگان این دودمان خلافت نشان درآمد و تفصیل این کلام در مقام خویش از مساعدت زمان مامول است توفی الملك من تشاء و تنزع الملك ممن تشاء انك علی كل شیء قدير، در همین ایام طایر روح پر قیوح حضرت سلطنت پناه جمشید قطب شاه از قفس انس بسوی خطایر قدس پرواز نموده سیف عن الملك که با آن دودمان نسبت قربانی داشت و از امراء نامدار ممالک دکن بسمت شجاعت و اقتدار متفرد و ممتاز بود طفلی از اطفال جمشید را بر سر بر قطب شاهی نشانیده جمیع امور سلطنت را از روی استقلال پیش گرفت سیادت و امارت پناه مصطفی خان و سایر امرا و اعیان تسلط عین الملك را تحمل نموده کمی نزد حضرت سلطنت و معدلت پناه ابراهیم قطب شاه که در آن وقت نزد راجا امراج می بود فرستاده باسلطنتش نوید دادند ابراهیم قطب شاه بهمعنائی غایت بزدانی خویش را بحوالی کاکنده که در السلطنت ولایت تلنگ است رسانیده مصطفی خان و امرا چون از مقدم مکرش خبر یافتند بملازم شتافتند عین الملك تاب مقاومت نیاورده با سپاه خویش راه فرار پیش گرفت و پناه بدرگاه عرش اشتباه حضرت برهان نظام شاه در آورده و ابراهیم قطب شاه بتوفیق الله بر سر بر سلطنت مستقل گشته مخالفان را بر سر دغور و ایام دفع نمود ذلک فضل الله یوتیه من یشاء و الله ذو الفضل العظیم.

ذکر توجیه موکب منصور بعزم تسخیر قلعه سلاپور و عازیه عادلشاه یا سپاه ظفر پناه

در حصار کلیان و انهنرام معاندان و تسخیر قلعه کلیان

قبل ازین رقم زده کالک بدایع شمع گردیده که تا قلعه سلاپور از حوزه تصرف اولیاء دولت شهریار موبد منصور بیرون رفته بود پیوسته آن شهریار فریدون تیار اندیشه تسخیر آن حصار سپهر نظیر را بر لوح ضمیر خویشد تاثیر تصویر فرموده غیرت و حمیت سلطنت تقصیر و مسامحت درکشیدن انتقام اعداء دولت ابد انتظام روا نمیداشت و هرگاه سپاه ظفر پناه از محاربه و منازعه دیگر مخالفان و معاندان می پرداخت علم تسخیر قلعه سلاپور بفلک ماه و هور بر می افراخت و بشبه اسباب و استعداد آن می پرداخت.

مگر موکب شاه بود آسمان که ناسود بر جای خود بکرمان

تا از کثرت محاربت و کشتی که در حوالی آن قلعه بوقوع انجمید سنگ و خاک آن بلندی و مفاک بخون دلیران آن میدان عجیب و رنگین گردید.

ز بس خون که شد جمع در هر مفاک  
ترشح بیرون داد زان روی خاک

اگر گردد این سطح زیر و زیر  
ز بالا بود زیر او سرخ تر  
بالجمله در تاریخ سنه اربع و خمسين و تسعمائة چون خاطر ملکوت ناظر آن فرازنده تاج و تخت که پیوسته از زبان ترجمان بخت بگوش هوشش میرسید

که ای کبکی ستان داد گستر  
بفرمان تو بادا هفت کشور  
مبادا بی تو هفت اقلیم را نور  
غبار چشم بد از موکت دور

از رهگذر مخالفان دیگر فراغت یافت باز عزیمت تسخیر سلاپور مصمم ساخته عثمان بکران جهانگیر باصوب تافت.

عثمان تاب شد شاه فیروز جنگ  
میان سته بر گین بدخواه تنک  
بقال همایون بترتیب راه  
بفرمود گز جای جذب سپاه

القعه موکب منصور در تاریخ مذکور بهمعنائی تأیید رب غفور بجانب سلاپور حرکت فرموده بعد از طی مراحل شمه و ایات صحت آیات اطراف آن ولایت را مشور ساخته غبار غبار آثار موکب ظفر شعار حوالی آن دیار را معنیر و معطر گردانید بموجب فرمان امضا جریان سپاه منصور قلعه سلاپور را مرکز وواو احاطه نموده مدتی بمحاصره و محاربه مشغول بودند عادل شاه چون بر منافع و حصان آنحصار و کثرت ذخائر و آلات رزم و پیکار اعتماد و استظهار داشت لاجرم علم مقابله و مقاتله بر نیفرشته پای سلامت در دامن ملامت کشیده میداشت چون صورت منافع و حصان سلاپور بر رای ملک آرای شهریار موبد منصور سمت وضوح و ظهور یافت و نقاد عادل شاه نیز از مقابله و مقاتله بمسببت پیوست در خاطر ملکوت ناظر که ستمه دیباچه قضا بر قدر بد خطایر بود که تسخیر قلعه کلیان نسبت باین قلعه سپهر نشان اسهل و آسان است پس فتح آن را پیش نهاد همت والا نهمت ساختن و اول بتسخیر آن پرداختن هرآینه در عالم جهانگیری و ملک ستانی اولی و انسب می نماید بشا برین امرا و ارکان دولت را بمجلس بهشت آئین طلب داشته بمعاد مشورت و راجوت اختصاص بخشیده مکتون ضمیر حقائق تأیید را تقریر فرموده

شه کارداران مجلس نو نهاد  
سران را طلب کرد و ابرو کشاد

ممکنان زبان استحصان بمدح و آفرین شهریار روی زمین کشوده رای ملک آرا را  
تحسین نمودند.

ولایت کشایان گردن فراز  
نشینند و بپردازند شه را نواز  
که در بسته باشد دل کامیاب  
چو دولت ز اندیشه ناسواب  
فلک را تو آموزگاری بکار  
نیازت نباشد بآموذگار

بالجمله بعد از لوازم تقدیم مشورت و مراسم تنظیم راجوت موکب منصور از ظاهر قلعه سلاپور کوچ فرموده افواج لشکر بکران چون امواج بحر عمان در وقت طوفان بجانب کلیان روان گشت.



بجوشید گشتی زمین و زمان  
ز خاریدن کوس خارا شکاف  
بفرید کوس و بجوشید دشت  
خروش سپاه از فلک در گذشت

بعد از طی مسافت ماهچه رایت نصرت آیت از افق کایان طالع و تابان گشته اطراف و اکناف آن ولایت را عساکر ظفر مآثر محیط گردیدند و در برابر قلعه کایان خیمه و سراییده در یکدیگر کشیدند و قبه مندب و بارگاه عربی اشتباه را محاذی محذب فلک مهر و ماه ساختند

سپهری بصنعت پرافراختند جهان در جهان سپاه ساختند  
سپاه نصرت پناه حسب الحکم شهریار گردون بارگاه بمحاصره پرداخته علم محاربه پرافراخته از ستیز و آبریز نهیب روز رستاخیز در دل محصوران کایان انداخته از جوش و خروش نفیر و کوس و شیه و نقره اسپ و فیل صور اسرافیل عیان ساختند عادل شاه چون خبر توجیه شهریار ملائیک سپاه با افواج بیکران بشخیر قلعه کایان استماع نمود و از عدم استعداد و استحکام آن قلعه خاطرش جمع نبود با سپاهی هائند کوه آفرین با دریای پر از تیغ و شمشیر و درع و جوشن که فضای کوه و دشت با وجود وسعت و مساحت از کثرت آن گروه پر شکوه تنگ تر از دیده مور و چشمه سوزن گشت بجانب قلعه کایان روان گردید بالجملة عادل شاه با سپاه رزمخواه بعد از قطع منازل قریب معسکر ظفر اثر شهریار بحر و بر رسیده در برابر سپاه نصرت پناه خیمه و خرگاه پرافراخته بر اطراف اردوی خویش خندق عمیق حفر نمود و دورش را بعبایه محکم متانت و استحکام فرود و بقول بعضی از نقله اخبار عادل شاه قبل از وصول موکب فلک اشتباه بقلعه کایان آمده پشت بر حصار داده رو بجانب سلاپور نزول نموده بود و چون خبر توجیه سپاه نصرت پناه استماع نمود از بیم دلبران بهرام انتقام در پیش اردوی خویش خندق حفر فرموده بعبایه محکم نمود تا از شهنش عساکر نصرت مآثر محفوظ و معصوم باشد و الله تعالی اعلم بحقائق الامور علی التقديرين چندگاه آن جو سپاه کینه خواد در برابر یکدیگر نشسته ابواب تردد بر روی هم بسته بودند و دروب محاربه و منازعه کشوده .

دو لشکر نشسته بزم مصاف  
خاک بر گذرگاه کین ریختند  
بزرگ بر بزرگ سوسو دو شتاب  
ز بسیاری لشکر از هر دو جای  
هر یوه نشسته بر جای جنگ  
مگر در میان سلحی آید پدید

چون مدت توقف آن دو سپاه کینه خواد بامتداد کشید و ایام مکث آن دو پادشاه فلک احتشام بطول انجامید در اردوی همایون شهریار گردون اقتدار قیمت غله و اجناس بدرجه

اعلی رسید و خاطر اعدا و وزرا و سایر بندگان درگاه معلی از طول نزول در برابر اعدا ملول گردید لاجرم عزم مراجعت چرم نموده مطلقاً در مقام محاربت بودند چون خبر دلگیری سران سپاه از امتداد ایام مقابله و مقاتله بمسامع خورشید جوامع رسید .

بدانست سالار لشکر شناس  
که در خاطر لشکر آمد هراس  
چو لشکر هراسان شود در ستیز  
سکاش نسازد مگر بر گریز

بنابرین شهریار روی زمین اهوات پناه ایالت دستگاه وزیر شجاعت آیین فلک تمکین شجاعاً الاماره و الاباله ملکت عین الملک را که درانولا در سلک بندگان درگاه اعلی انتظام داشت باجمع اعدا و ارکان دولت و اعیان حضرت جهت تقدیم مشورت طالب فرموده از عقد کلام در انتظام بر مفارقت آن جمع جواهر افغان گشت .

بندیر بنشست آن انجمن  
چو سرو سبی در میان چمن

از میان اعدا عین الملک را که باصابت رای و تدبیر و سمت شجاعت و شهامت سرآمد و بی نظیر بود بشرف محرمیت راجعوت اختصاص بخشیده در باب محاربت و معاودت با رای سوابدایش مشورت فرمود .

وزیر خردمند را خواند پیش  
خبر دادش از راز پنهان خویش  
سخن راند ز اندازه کار خویش  
ز پیروزی خویش و یکتا خویش  
که بد دل دشمن این سپاه دلیر  
ز شمشیر نا گشته گشتند سیر  
کند هر گس آیین ترس آشکار  
نیاید ز ترسندگان هیچ کار  
چو بد دل شود لشکر جنگجوی  
بیار آب و دست از دلیری بشوی  
همان دشمنان چیره دستی کنند  
چو قیلاز آشفته فستی کنند

عین الملک شجاعت شعار خوشیار زبان بدعای شهریار کامگار در نثار و گوهر بار فرمود .

جهان دیده دستور فریاد رس  
کشاده از سر کاردانی نفس  
که شاه خرد رهنمون تو باد  
ظفر یار و دشمن زبون تو باد  
جهان داور آفرینش پناه  
پناه تو باد ای جهانگیر شاه  
هر جا که بر آری از کوه و دشت  
بسی نادت از چرخ فیروزه گشت

بعد از اداء لوازم دعا و زمین بوس معروض داشت که معاودت سپاه ظفر پناه حضرت پادشاه از برابر عادل شاه موجب تنگ و عار و باعث مذلت و انکسار است و حال این عار بر چهره دولت پالانوار تا روز قرار باقی خواهد ماند سلاح دولت روز افزون درین است که با دشمنان دولت در مقام محاربه و مقاتله در آئیم و تا جان در تن و رمق در بدن داریم عار فرار که هرگز عاوش این لشکر نصرت شمار نشده بخود فرار نداده بقدر طاقت و توان سعی و کوشش تعالیم و از نسیم غنیمت شمیم فتح و نصرت

که منوط و مربوط بمسبب غایت رب العزت است مایوس نگردیم چه مقرر است که محضت مقدمه راحت و کفایت موجب طلوع اختر ایشاج و مسرت است.

بهنگام سختی مشو تا امید	اگر بر سیه برف بارد سفید
در چاره سازی بخود درمبند	که بشمار تلخی بود سودمند
گره در میاور باریوی خویش	در آئینه فتح بین روی خویش

بالجمله ملک عین الملک نائب تدبیر بتقریر دلیذیر و کلمات حقائق تاثیر نقوش بیم و هراس از خواطر امیر و وزیر برسترد.

هراسی که شد مار سوراخ کوش برون برد دانا بافزون و هوش

و اندیشه که از محاربه اعدا در خاطر امرا جاگیر شده بود بسختان دلپسند و ناصائح اورچند بدر برده عرضه داشت.

که شاه ازان قوم دل بد مدار	که باید در لشکر سپاهی نگار
چه باشد ازان شب دلت را هراس	که سوره ز نور چراغش لیس
نو خورشیدی از تیرگی رخ متاب	که خورشید بر شب بود کامیاب
چو روشنگر ساخت یزدان پاک	گر آئینه تیره شد زان چه پاک
بجای که شد دست موسی علم	ز تاریکی جاودان نیست غم
خرامیدن لاجوردی سپهر	همان کرد پر گردش این ماه و مهر
میدار کز بهر بازی گزست	سرایده اینچنین سرسریست
دوین پرده یکرشته بیکار نیست	سر رشته بر ما پدیدار نیست
چه داند که فردا چه خواهد رسید	که از دیده خواهد شدن ناپدید
کرا تاج اقبال بر سر نهاد	کرا مرده از خانه بر در نهاد

لاجرم شهریار عالم بصوابدید عین الملک سعید! عمل فرموده فتح غریبت کوچ نمود.

ذکر عیاربه سپاه نصرت پناه با عادلشاه و ظفر یافتن دلیران صف فکن بر معاندان

### و مسخر ساختن قلعه کلیان

روز دیگر که روز عید رمضان بود و نسبت بمعاندان دولت شهریار جهان عید قربان از ابتداء طلوع صبح که غره فتح و ظفر و آفتاب اقبال شهریار فیروز کر از سعادت صباحی تابان و درخشان بود عین الملک با سایر امرا و اعیان سپاه منصور بدستودی که رسم این دولت ابد قرین است که در اعیاد کافه سپاه با استعداد تمام بفرمان ملک احتشام اجتماع و ازدحام می نمایند افواج خویش را آراشته و مکمل

ساخته بایست تمام و مولک لا کلام بر در کریاس گردون اساس مجتمع گردیدند.

گذاردند بیکر این برند	گذارش چنین کرد بانقش بند
که چون با همدادان چراغ سپهر	جمال جهان را برافروخت چهر
در خلوت برآورد خورشید سر	عرومانه بنشست بر تخت زر
چو گیتی در روستی باز کرد	جهان بازی دیگر آغاز کرد
درآمد بجنبش سپاهی چو گره	کزان جنبش آمد زمین را ستوه
دلیران بی کینت بیارامند	هریران بنحیر بر خاستند
شسته برون آمد از خوابگاه	بر آراست بر حرب دشمن سپاه
رده بر میاب کوه آتین کمر	در آورده بیلاه هندی سر
ش در یکی آسمان کون زره	چو مرغول رنگین گره بر گره
بمائی یکی تیغ وهرآب جوش	حمائل فروخته از طرف جوش
درآمد بغریب آواز کوس	فلک بر دهان دهل داد بوس
ز غریب زده بیلان مست	کره در گدوی هریران شکست
یکی لشکر انگیخت کر ترک و تیغ	فروزنده برفش برآمد ببع

دوین اتنا جواسی از سپاه عادلشاه خبر رسانیدند که تمام سپاه در آرامگاه خویش آسوده اند و هیچکس بیراهون سرایده عادلشاه حاضر نشده بلکه عرایه که شب و روز در محافظت و حراست آن نهایت مبالغه و اهتمام داشته اند اکنون گذاشته بمنزل خویش شتافته اند و هر یک در خوابگاه خود مانند بخت خویش در خواب غفلت غنوده و عادل شاه نیز از لوازم حزم و احتیاط غافل گشته بفرات و استراحت مشغول است.

باید غنودن چنان بیخبر	که لنگاه سیلی دواید سر
اگر روز سلحشت اگر روز جنگ	تا با برگ هیزی چو شیر و پلنگ
مکن تیغ را هرگز از کف دعا	که با اوست بیرایه ازدها

بالجمله چون شهریار دوران از غفلت دشمنان کینه خواه آگاه گشت اینهمه را بر علامات دولت و اقبال بی زوال حمل فرموده فرصت غنیمت شمرد و فرمان قضا جریان صادر شد که دلیران سپاه نصرت پناه ناگهان بر سر دشمنان پانهم بقعه و هم لایعرون تاختند و تیغ و سنان آخته بر خصمان کین ساختند.

جهان خسرو آهنگ بیکار کرد	به بدخواه بر چشم بدکار کرد
ببلاست بازار ناورده را	برآورد ز آب روان کرد را
بفرمان فرمان ده تاج و تخت	بجوشید لشکر بکوشید سخت
عنان یک وکابی بر انگیختند	دو دستی به تیغ اندر آویختند
برآمد یکی ابر زنگار کوف	فرو ریخت از دیدها سیل خون



افواج سپاه نصرت پناه چون امواج بحر قلزم متلاطم درآمدند رو بسپاه بد خواهم نهادند و عرابه دشمنان را ویران ساخته بیک نگاه خود را درمیان بنگاه و اودوی حضان انداخته بازوی ظفر بشغ و سنان و ژوپین و خنجر بر کشادند سپاه عادل شاه که چشم از خواب غفلت کشودند اجل را دست و گریبان مشاهده نمودند چون دست ستیز و آوز و پای ترده و گریز از همه طرف بسته دیدند لاجرم آضای خدا را کردن نهاده بر دست دلبران بهرام انتقام چندان کشته گردیدند که دریای خون چون جحیون ازان معرکه روان گشت و دیده افلاک بران افتادهای خاک هلاک اشک باران گردید.

زبس خون که از کشتگان شد روان	جهان گشت دریا کران تا کران
زبس کشته کافتاد بردشت کبر	زمین پشته شد بچرخ برین
چنان نیز شد آتش کارزار	که میخواست گردون بجان زینهار
ز یولاد پوشان لشکر شکن	تن کوه لرزید بر خویشتن
گریزندگان را دران رستخیز	نه روی رهائی نه پای گریز
بجان برد خود هر کسی کشته شد	کس از کشتن کس نمی گرد یاد
گروهی بدادند سر در ستیز	گروهی نهادند رو در گریز

عادل شاه که دران وقت مشغول غسل کردن بود چون چیره دستی سپاه نصرت پناه استماع نمود چنان خیل دهشت و اضطراب بر ظاهر و باطنش هجوم و تاختن آورد که مطلقاً قوت رزم و بیگار و طاقت ثبات و قرار در حوصله توان و حیز قدرت و امکان ندید بلکه فرست جامعه پوشیدن نیافته برهنه خویشتن را باسی رسانید و بناکام دست از تنگ و نام شسته چتر و آفتابگیر و تاج و سربر و سرایرده و خوابگاه و خیمه و خرگاه و خزانه و زرادخانه قبل و اسب و سایر اسباب سلطنت و حشمت ناچار گذاشته از روی اضطراب رو بیادیه فرار نهاد.

چو سردار بنمود در جنگ پشت	نه خود را که جنگ آورار بکشت
ز سر ساخت پا تا بموی برست	چو موی که باید رهائی ز شست
عنان باره نیز تگ را سیرد	بعد حبله زان رزمگاه جان بیرد

سپاه عادل شاه چون سردار خویش را گریخته و خون سروران بر خاک هلاک ریخته یافتند بمقتضای من نجی براسه تقد ریح، هزیمت را غنیمت دانسته عنان از معرکه کارزار برنافتند سپاه نصرت پناه جلو ریز از دنبال آن سرکشتگان بادیه گریز شتافته هر کرا در یافتند پیکر بدنش از بار سر سبک ساختند.

نمودند شاه و عیبه حبله پشت	و زان رزمشان باد آمد بمشت
نه تاج و نه تخت و نه لشکر بجای	نه اسب و نه مردان جنگی بیای
نگون گشت کوس و درفش و سنان	بد هیچ پیدا رکیب از عنان
بیابان سراسر بر از کشته شد	همه دشت ازان کشتهها پشته شد

شیران بپشته کارزار که در تعاقب ارباب فرار ایلغار نموده بودند جمعی کثیر و جمعی غفیر از دشمنان را اسیر و دستگیر نموده بیابانه سریر نریا معین رسانیدند از جمله اسارا سر دفتر ارباب شقاوت و سلال رای چیتال بود که سابقاً در سالک بندگان درگاه عرش اشتباه انتظام داشت و ازیں آستان قدسی مکان روی گردان گشته پناه بهادل شاه برده بود لاجرم نتیجه کفران پروژگار شقاوت آثارش عائد گردیده شجسته سیاست شهرناری بجزای حرامخواهی بر دار عبرتش کشید و اینمعنی موجب انتباه دیگر متهمان گمراه گردید.

سری که نیست برین آستان جبین فرسای

حوالتهش نکند چرخ غیر سنگ ملا

سپاه نصرت پناه خیمه و خرگاه و سرایرده و خوابگاه و تاج و کلاه و جوش و سلاح و تاج و کلاه و تیغ و خنجر و ژوپین و سیر و شتر و اسب و قبل و مایکون من هذا القیل از عادل شاه و سیاهتن که دران رزمگاه انداخته و ریخته و گذاشته و گریخته بودند بر درگاه گردون اشتباه جمع ساختند.

سرایرده و خیمه و خواسته	سلاح و ششور آردسته
چه از زر چه از دیبه هفت رنگ	از آرائش نرم و از ساز جنگ
ز نقد و ز اجناس و هر گونه چیز	که باشد بزرگه مردم عزیز
سلیح و سلب را قیاسی نبود	بفرشته را رو سیاسی بود

شهربار کامکار فلک اخبار چشمه ادای شکر قادر مختار از یادبای برق رفتار پیاده گشته جبهه نیاز در درگاه معین کار ساز بر خاک نهاد و لب شناکری و ستایش گستری کشاد.

که ای برز از هر چه گنجند بزم	نه نقل از جلال تو واقف نه و هم
سری کن تو کرده بلندی گرای	با کشتن کسی بقدر بیای
کسی را که تو سر فرقتند	بیا مردمی کش بکرده بلند
مرا حکم و فرمانروائی ز شست	دلیری و کشور کشائی ز شست

بعد ازان امرا و اعیان و دلبران لشکر و نام آوران برسم تهنیت آن فتح نمایان که عنوان فتوحات پادشاهان جهان و دیباچه مآثر سلاطین دوران تواند بود بلوازم زمین بوس قیام نموده زبان بدعا و ثنای شهربار خورشید لواکشودند.

همه بوسه دادند روی زمین	نهادند بر خاک رامنش جبین
بسته میان از بی چاکری	کشاده زبان تشا گستری
که بر خسرو این فتح فرخنده باد	جهانش مطیع و فلک بنده باد

شهربار کامکار اعرام نامدار و وزرای عظیمقادر و دلبران شیر شکار را که دران رزم و بیگار نهایت شجاعت و دلآوری آشکار ساخته رابت نیکامی و افتخار برافراخته بودند بتخصیص امیر مافی ضمیر صاحب تدبیر شیخاً للإمامه و العز و الاقبال عین الملک را که فی الحقیقه این فتح نامدار بنام سعادت انجامش شده بود بصنوف عواطف خسروانه و اقسام عنايات پادشاهانه اختصاص بخشیده غنائم آن رزمگاه

را بکافه سپاه تقسیم فرمود و عین الملک را از جمیع امرا و اعیان بسمت تقدم و تفوق رجحان داده بر پایه قدر و منزلت بیفزود درین اثنا کوتوال قلعه کلیان چون مالک حال عادل شاه و سپاه مشاهده نمود که چگونه بنیل تکبیت خال بدنامی بر چهره دولت خویش کشیده در وادی هزیمت سرگردان گردید از قزاق عادل شاه خیل بیم و باس بر مملکت خاطرش استیلا یافته سیل رعب و هراس سیر و نباش را ویران ساخته از وخامت عاقبت مخالفت اندیشه متذکشته برانگیزی قانده توفیق اعتصام بذیل عاطفت و احسان شهیار کیتی ستان نمود و کسی بیایه سریر تریا آثار اوسال داشته قول امان مال و جان طلبید تا کلید قلعه را به زندگان آستان خلافت آشیان سیارد و رقم بندگی این درگاه خلائق پناه بر ناصیه خویش نگارد.

بخواهش رسان غرض کشاد	بی آفرین شاه را کرد پاد
که چون در جهان اوست هشیارتر	جهانداری او را سرلواقر
عمش پایه قدر بر ماه پاد	هم آرزم را سوی او راه پاد
و مولائی و چاکری نگذرم	شهنشه خدایند و من چاکرم

بالجمله بموجب فرمان فنا جریان قول امان بجهت کوتوال قلعه کلیان اوسال داشته ساکنان آنحصار سپهر آثار را بمنابت و مرحمت شهیار کامگار امیدوار ساختند لاجرم کوتوال حصار کلیان با جمیع متوطنان تیغ و گفن در گردن متوجه درگاه عرش اشتباه گردیده بسعادت زمین بوس مستعد شدند مراحم پادشاهانه شامل حال کوتوال آن قلعه فلک مثال گشته بخلعت خاص اختصاص یافت و در سلک بندگان آستان قدسی مکان منتظم گردید.

بدرگاه شه هرکه کرد التجا همه کام او شد بخوبی روا

الفه چون زندگان درگاه شهرداری را ببکار آن در فتح نامدار دست داد وصیت این بشادوت در اطراف و اکناف عالم افتاد.

کوش کردن بر بشارت شد که از تائید حق	صبح فیروزی جدید از مطلع امن و امان
شاه مشرق را که در مغرب امان از عدل اوست	فتح کشت از تازه یکسر کشور هندوستان
از نسیم گلشن دولت معطر گشت ملک	وز فروغ کوکب نصرت منور شد جهان

بعد از التزام معاندان و فتح کلیان دارای آن قلعه و ولایتی که بآن متعلقست یکی از زندگان معتمد مقوض گشته رایات نصرت آیات بهسمتانی بخت جوان و نصرت یزدان بجانب مستقر سریر سلطنت معاودت فرمود و شهیار کامگار کامران مدتی بر سریر جهان بانی تکیه فرموده اوقات فرخنده ساعات بعیش و کامرانی و سایر لذات نفسانی مصروف داشته توجه خاطر دریا مفاطیر بر ترفه حال رعیت و معمولی بلاد و ولایت میگذراست چنانچه میت مواهب نعم و امتنان و آوازه میامن کرم و احسان بیکاراش بکران جهان رسید و عرش مملکت از نسیم غیر شمیم معدنانش چون دوده روان سربز وریان گردید.

نه آن کرد با مردم از مردمی که گنجید در اندیشه آدمی

ز دیوان دهقان قلم بر گرفت	ز بی هاشکان هم درم برگرفت
عمارت همی کرد و زر می فشاند	همه خار میکند گل می نشاند
گشاده دو دستش چو روشن درخش	یکی تیغ زن شد یکی تاج بخش

ذکر معاهده و اعراج فرمان کشور بیجانگر یا زندگان شهیار همدون فر در مسیر ساختن

حصار رانچور و قلعه سلاپور

قبل ازین رقم زده کلک بدایع شیم گردید که پیوسته خاطر ملکوت نظر شهیار همدون منصور در اندیشه تسخیر قلعه سپهر نظیر سلاپور می بود و همدام در نیل آن مقصود و مرام همت والا نهیت مصروف می فرمود درین بالا که خاطر اشرف اقدس از عمر دیگر جمع بود با استعداد بعضی از ارکان دولت و اعیان حضرت با اعراج معاهده فرمودند که قلعه رانچور را از تصرف عادل شاه اشراق بخود بر اعراج گذارند بعد ازان رانچور با آن فرازنده تخت و تاج در تسخیر حصار سپهر نظیر سلاپور سعی عوفور بظهور رسانیده حصار مذکور را نیز مسخر ساخته باولیا دولت ابد قرین سیارند بعد از تردد حجاب و تقدیم سوال و جواب و توفیک عهد و پیمان بخلاف و ایمان رانچور لشکر قیامت حشر از ممالک بیجانگر فراهم آورده با سپاهی که گوه و دشت از امل مواکب شان زیر و زیر گشت و روی هوا از لعل تیغ و نشان الماس نشان چون سخن آسمان از تائید کمال نموده و دستان متوجه ولایت عادل شاه گردید.

سپاهی ز بسیاری از حد برون	یکایک بردهی ز رستم فزون
دلایر سواران پر خاشاچوی	دلیر و قوی شکل و تند خوی
چو شیران دژخیم و بیلان هست	ز جان از پی آبرو شسته هست
نه از هرگ شان پاک و از تیغ تیز	نه از آب بیم و نه ز آتش گریز

چون خبر حرکت رانچور از مستقر دولت خویش بمسامع قدسی جوامع فرازنده تخت و تاج رسید فرمان فنا جریان باحضر عدا کر نصرت مالک صادر گردید امرا و سران سپاه که از مضمون فرمان آگاه شدند از اعصار و افطار رو بدرگاه عرش اشتباه شهیار کامگار آوردند.

چو فرمان بفرمان پذیران رسید	خرابی بکوه و بیابان رسید
بدان گونه گردید رسم حشر	که زاهد شد از کنج خلوت بدر
اندک زمان لشکری جمع گشت	که از طویل اندیشه عرضش گذشت
چه لشکر جهانی بر از ترک و تیغ	بکثرت فزون تر ز بازار تیغ
چنان بر زمین پیچد استاد مرد	که جز روی یا چا نمی یافت کرد
جهان را چنان تنگی آمد پدید	که وسعت دل تنگ در خویش دید
ز تنگی جا و ز بس درد کین	فرورد بر دستقی بر زمین



چون درگاه شهریار دین پناه از کثرت حشر و ازدحام سپاه کینه خواه نموده روز محشر و عرصه گاه گشت بموجب فرمان قضا جریان فراشان قدر قدرت قضا توان در ساعت میمون پیش خانه همایون را از مستقر سریر سلطنت روز افزون بیرون برده موضع همایون پور را مخیم موکب منصور ساختند و قبه بارگاه فلک اشتباه را محاذی مجدب فلک مهر و ماه بر افراختند و سپاه نصرت پناه از روارو زلزله در زمین و ولوله در زمان انداختند.

چو دانست دارای کردن سریر	که گردید لشکر نهایت پذیر
سرآورد کین برون زد ز شهر	زمین و زمان شد چو دریای زهر
فرز کوفت طبل ردا رو چنان	که شد مرده با زندگانی همخان
بدان گونه برگشت عالم ز گرد	که هنگام تب نبض جستن نکرد
ز گرد سپه تیره گردون چنان	که تابنده شد همچون آتش دخان

چند روزی موکب منصور را بخری و فیروزی در موضع همایون پور بجهت یعنی امور ضروریه مقام واقع شد درین اثنا بمسمع قدسی جوایع رسانیدند که سیادت و نقابت پناه افادت و اقامت دستگاه زبده اولاد رسول الله صلی الله علیه و آله خیر البشر شاه حیدر که قبل ازین بموجب حکم جهانمطاع بر سبیل رسالت بدرگاه عرش اشتباه شهنشاه ججهاد ملائک سپاه فلک بارگاه سلیمان دستگاه الموبد من عند الله الجلیل شاه طهماسب بن شاه اسماعیل صفوی الحسینی که دوران ولا پادشاهی باستقلال تمام ممالک ایران بلکه فرمان فرمای کافه ربع مکنون بر حکم خالق بیچون از دیوان قضا و قدر بنام نامیش موشح و مقرر گشته سریر خلافت و افسر سلطنت بنواب همایونش تعلق داشت رفته بود معاودت فرموده در بندر مبارک مرتضی آباد چپول نزول نموده است بنابرین فضائل پناه افادت دستگاه مولانا علی گل استرآبادی که از جمله مقریان درگاه بود باوردن آن سیادت و نقابت پناه مأمور گشته بر جناح استعجال روان گردید و هنوز موکب منصور از موضع مذکور حرکت نموده بود که آن سیادت و هدایت دستگاه را بدرگاه عرش اشتباه رسانیده بشرف ملازمت مشرف گردانید حضرت شهنشاهی در تعظیم و تکریم آن سیادت دستگاهی کمال مبالغه فرموده از سائر اکابر و اعیان بعزید عنایت و عاطفت پادشاهانه اش اختصاص بخشید تحف و هدایای که آن خلاصه ارباب رشاد و هدی از درگاه معنی آورده بود با مکتوب صداقت اسلوبی که بنام با احترام شهریار سلیمان احتشام محلی و مزین فرموده بودند بنظر اشرف اقدس درآورده بشرف قبول موسول گردید عبارت آن کتابت بلاغت اسلوب بجس سمت تحریر یافت.

صورت کتابت شهنشاه ججهاد ملائک سپاه فلک بارگاه سلیمان دستگاه الموبد

من عند الله الجلیل شاه طهماسب بن شاه اسماعیل صفوی

چون تجدد ارسال رسل و رسائل وسیله از بداد محبت و مصافات جانبین و واسطه انعقاد مودت و موالات ذات البین است لهذا قوافل دعوات بی ریب و ریا و راحل تسلیمات متعین بصدق و صفا

بعالی جناب سلطنت و معدلت متاب صفت و جلالت ایاب سلطان والا منزلت متعالی مرتبت غالبان عمده اعظم السلاطین بوفور العداة و الاحسان مهندس قواعد الایالة و الحكومة مشید ارکان السلطنة و الخلافة موسس بیان المحبت و الوداد مرسع قوانین المودة و الاتحاد الموبد بتأییدات الازلیة من عند الله معزا للسلطنة و الخلافة و العظمة و الحشمة و النصفة و العداة و العز و الاقبال و التوكة و الاجلال نظام شاه ابدت مباهن سلطنته و خلافت و مہدت قواعد معدلت و نصفته الی يوم الدين ابلاغ و ارسال داشته همواره انتظام اسباب جاه و جلال و حصول مقاصد و آمال از حضرت و اہب العطایا باحسن وسائل اعلی و سائل بود و می باشد هذا مشہود شعیر منیر و خاطر خطیر میگرداند که چون از بدایت حال که سیادت و نقابت دستگاه مرحوم معزا للسلطنة و الثقافة و الدین ظاہرا متوجہ تصوب صواب انجام شده براسمونی قائد اقبال خود را بدان سلسله علیه کشید بحکم الارواح جنود مجتہد از انجا که رابطه اتحاد روحانی فیما بین نواب همایون ما و آن سلطنت پناه ملاحظه نمود سبب موافقت جانبین و واسطه اتحاد ذات البین گشته روز بروز در تشدید مہانی این قاعده رتبہ و بنیان این شیوہ مرضیہ بشوخی اعتماد می نمود که الحال چنانچه کیفیت آن بر عالمیان ظاہر است لو بس الجبال او انشقت السماء احتمال قصور و نقصان بارکان آن راه حق اعدافت لاجرم بازائی این خدمت و ملاحظه سوابق خدمات تا غایت مراعات جانب سیادت پناه مرحوم مشارالیه بر ذمت همت علیا نہت واجب و لازم دانسته در انجام مطالب و اسعاف مقاصد او غایت اعتماد مبذول میداشتیم درضوالا که فرزند نجیب او سیادت و نقابت پناه افادت و اقامت دستگاه نظاماً للسلطنة و الثقافة و الدین حیدرا بدرگاه عرش اشتباه آمده بزم مجالست مجلس خلد آئین سرافراز گشت و سوابق اخلاص و ارادت موردنی سابق خود را بوظائف خدمات لاحق موکد گردانید و آثار السعداء و قابلیت اہل و جنات حال آن سیادت دستگاه مشاہدہ افتاد او را ملحوظ نظر مرحمت و عاطفت شاهی گردانیدہ بتفقدات خاص مختص و سرافراز فرمودیم ترقب که او را بطریق والد ماجد واسطه التیام محبت و رابطه انعقاد مودت جانبین دانسته بواسطه آن نقابت دستگاه همواره ریاض محافلت و واد را با ارسال رسل و رسائل شاداب دارند و نقش هر اہل که بر مرآت خاطر عاطر جلوہ نما گردد از انجا که عالم بگناہیست بی حجاب تا عل بر منہ انہا و اعلام چہرہ کشا سازند تا بہر وجهی که موافق ارادہ و مدعا باشد بصورت اتمام باید همواره ساخت جاه و جلال از وسعت نفس و زوال و شائبہ قنور و اختلال مصون و محروس باد بمحمد و آلہ الامجاد بعد از ان شهریار دوران آن زبده ذریۃ بنفیر آخر الزمان را کہ مہافت بعید نیموده بود رخصت انصراف ازانی داشت تا در شهر باستراحت اشتغال نماید آنکاه موکب منصور مکشوف بحمايت و عنایت رب غفور از همایون پور کوچ فرموده بر سمت راہنورد بحرکت درآید.

فرمود تا زین بر اشقر نہند	نفس را بمشاورہ زر نہند
ز پای شہنشاہ گران شد رکاب	قدم بر ہلالی نہاد آفتاب
ز باد ظہیر قیامت شکوہ	فلک سای چون آب شد لخت کوہ
ز زور دم نای اژدہ سبز	شد این شیشہ ببلکون ریز ریو

دم صور از کوهنا سر زده  
فغانست دهل از کجک میل میل  
چنان ناله برداشت روئینه طاس  
خروش چرسهای بیلان مست  
ز بسیاری لشکر بی هراس  
ز کثرت زمین در عذاب آنچنان  
جهان آنچنان پر ز گرد سیاه  
که از دل نمیزد علم دود آه

بعد از طی منازل و قطع مراحل ماهیچه رایت منصور پرنو فتح و نصرت بر اطراف قلعه رانچور انداخته غبار موکب ظفر شعار ساخت آن دیار را غریبار ساخت مقارن این حال راهراج نیز از جانب بیجانگر با لشکر قلزم مثال رسیده بساعات ملاقات شهریار فریدون خصال استعداد یافت سیاه بیجانگر جانب شرقی قلعه رانچور را محصور ساختند و دلیران لشکر ظفر اثر بمحاصره و محاصره جانب غربی پرداختند بالجملة آن دو سیاه پرخاشجو از دو سو حصار مذکور را مرکز وار درمیان گرفته برآم کازار و لوازم رزم و پیکار و استعمال ادوات قتال و جدال اشتغال نمودند.

ز هر سو چو تنگ اندر آمد سیاه  
یکی ابر گفتی برآمد سیاه  
که باران او بود شمشیر و تیر  
جهان شد بگردار دربار قیر  
سیاه از دو جانب در آمد بجنگ  
ز هر سو روان گشت تیر خدنگ  
خروش آمد و ناله کرده نای  
همی کوه را دل بر آمد ز جای

اما چون حصار سپهر آثار رانچور که از قلاع معتبره محالک دکن بمزید مناعت و محکم متهیور و وصف آن در افواه و السنه مذکور است از ارتفاع بر ذروه بروجش برق آتشبار و ایای باد فلک پیمای عروج ممکن نبود و وهم نیزگام را بحوالی بامش بدستیزی اندیشه دوربین وصول منصور نه و تدبیر تسخیر آن در خیال ملوک گذشته نگذشته و هوای استخلاص آن در ضمیر سلاطین رفته نیامده.

ز بر تاب او نالوک افکنده یال  
گشده ای کایجا رساد دوال  
نه عراده بر کرد او ره شناس  
نه از گردش منجنیقش هراس

مدتی مدید تسخیر آن قلعه سپهر نظیر در توقف و تاخیر بود و چهره فتح و ظفر در حجاب درنگ مانده آئینه نصرت در نقاب رنگ رخ نمی نمود.

بهر قلعه توان فکندن کنند  
که توان گرفت آسمان بلند

چون بر خاطر ملکوت ناظر شهر یار فریدون مآثر ظاهر گشت که ایام محاصره آنحصار باعتداد خواهد کشید و صورت تسخیرش بتوقف و تاخیر خواهد انجامید رای حقائق انجلا که نسخه روزنامه قضا بود

نه بر حریفه رایش و زیده باد غلط  
نه بر سحیفه عزمش نشسته کرد فتور

اقتضا فرمود که مشغولی آن دو سیاه کینه گزار بمحاصره و محاصره یک حصار موجب تعطیل روزگار و توقیف بسیار است و عنقریب ایام برشکال بر جناح استعجال میرسد و دران وقت رزم و پیکار منعذر و دشوار اولی آنست که راهراج با لشکر بیجانگر بتسخیر این قلعه سپهر نظیر اشتغال نماید و موکب منصور بصوب سلاپور بحرکت درآید و دو تسخیر آن حصار گردون وقار لوازم سعی و اهتمام بتقدیم رسانیده شود و هر یک ازین دو حصار که از تصرف دشمنان تیره روزگار بیرون رود هر آئینه موجب ضعف اعدا و قوت اولیاء دولت خواهد بود.

بسی مصلحتها است در خسروی  
که کرد ازان دین و دولت قوی  
بجنگمت توان کارها ساختن  
که بر کوه توان فرس ناخن

بالجملة مکتون منبر حقائق تاثیر شهر یار حقائق خبیر را حجاب و سفرا با راهراج تقریر نموده از جانبین بهمان مصلحت که فی الحقیقه صلاح طرفین مربوط بآن بود قرار داده موکب منصور از ظاهر رانچور کوچ فرموده بر سمت سلاپور بحرکت در آمد.

بفال همایون بترتیب راه  
بفرمود کز جای چنیند سیاه  
برآمد خروشیدن کمر نای  
سپه چون سپهر اندر آمد ز جای

از غبار موکب نصرت آثار روز روشن مانند شب ظلمت شعار تیره و تاریک گشت و لعمان تیغ و سان مانند نجوم ثوابت و سیار تابنده و درخشان گردید بعد از طی مسافت ماهیچه رایت نصرت آیت از مطلع سلاپور طلوع و ظهور نموده پرنو فتح و ظفر بر ساخت آبولایت افکنده ظاهر آنحصار مخیم عساکر نصرت شعار گشت فراتان قدر قدرت سراییده سپهر سلطنت را چون افق بر اطراف زمین محیط ساختند و قبه بارگاه فلک اشتباه را بسپهر برین برافراختند دلیران سیاه نصرت پناه هم از کرد راه قلعه سلاپور را مانند تکین خاتم درمیان گرفته شور لشور در جان ساکنانش انداختند و در همان روز بموجب فرمان شهریار دشمن سوز النکها تقسیم نموده امرا و سران سیاه بلوازم رزم و مراسم حزم پرداختند و از نفیر کوس و ناله نای و خروش قوالان و صدای درای زمین و زمان از جای در آمده گردون بی سر و پا را از دهشت و هبیت روش و گردش خویش فراهوش گشت و عقل کل دران واقعه هائله حیران و معشوش ماند.

برآمد ز کوس و کورگه غریو  
ز بیم آب شد زهره تره دیو  
بکوه اندر از کوس کین ناله خواست  
ز پیکان در ابر آهین زاله خواست  
غریو دلیران ببرد از نهیب  
ز تنها توان و ز جانها شکیب

سکان حصار سلاپور که باسطظار متانت و استعداد معزور بوده نیز آثار شجاعت بظهور آورده بقدم جلالت بر برج و باره برآمده دست بستگ و تیر و تفنگ دراز نمودند و ابواب نزاع و



جنگ جهة تحصیل نام و تنگ بر روی خویش کشوند فرمان قضا جریان صدور یافت که رومی خان صاحب اعتماد توپخانه اعلی توپهای ساخته آما را محاذی حصار اعدا نصب نموده بضرب توپ قیامت آشوب در برج و باره حصار سلاپور مصدوفه عالیها ساقلها و کریمه امپراترا علیهم من حجازه بظهور آورد رومیخان بموجب فرمان قضا جریان توپهای ساخته آثار را در برابر حصار آورده بلوازم توپ انداختن و ویران ساختن پرداخت اما هر چند توپ انداخت یک خشت از دیوار حصار ویران نساخت چون پرتو این خبر بر پیشگاه شهبانور افت شعله خشم جهاشوز شهبازی التهاب و اشتعال یافته از روی غضب بطلب رومی خان مثال صادر گشت روز بانان درگاه خلایق پناه رومی خان را کشتن کشتن باستان خلافت آشیان رسانیده در معرض عتاب و خطاب بداشتند شهبانور بهرام النقام

کره برآید ایرونی پیوسته را کشتاد از کره خشم در بسته را  
دو دید چون ازدها در کوزن بخشی که دور افتد از سنگ و زن

نااره غضب شهبازی زبانه زدن گرفته از غایت غیظ و نهایت خشم تیغ کشیده بنفس اقدس متوجه قتل رومی خان شد شاهزاده گردون مآثر میران عبدالقادر و دیگر شاهزاده و امرا زمین برسیده عرشه داشتند که حضرت پادشاه را بنفس اقدس متوجه قتل هرکس شدن و دست بخون هرخس زبونی آلودن لائق دولت و مناسب شان سلطنت نیست.

بهرکس میالای شمشیر را که تنگ است رویه زدن شیر را

اگر رای جهان آرا مائل قتل این بی سر و پا ست یکی از بندها مباشر قتلش کرد و خاطر اقدس را از اندیشه او فارغ گرداند و اگر از کشته این رویه در گذشته رقم غفو بر جریده جرمه اش گشتند و خون او را باین بشکان بخشند این بشکان متضمن خراب ساختن قلعه گشته متعدد مشیوم که رومی خان بشدارک مافات بردازد و در اندک روزی اساس ثبات دشمنان را ویران سازد بالجملة زلال شفاعت شاهزاده و امرا شعله غضب شهبازی را منطقی ساخته.

شفیع گرامی مددکار بود کینه غفو شد کرچه بسیار بود

بشرط آنکه در دوازده روز رومی خان دیوار حصار معاندان را ویران سازد و اگر بوعده وفا نکند در خون خویش سعی نموده باشد القاصد رومی خان بشفاعت و شاعتیت امرا ازان مهلتی که خلاصی یافته بر سر عمل خویش شتافت.

زین محترم شفیع آرا که کرد یاری شاید که بر مرادش باشد امیدواری

و در معجزی گرفتن توپها آثار بدینا اظهار نموده تزلزل در قواعد بروج و جدار بکطرف حصار انداخت و چنانچه در ملازمت حضرت شهبازی تمهید نموده بود در دوازده روز موعود دیوار بکجانب حصار را با خاک راه هموار ساخت.

دراغند زان ازدها و ش خروش بهشت آسمان مهره هفت جوش  
نه پیداست بر چرخ خورشید و ماه کز ان رخنها شد درین بارگاه  
شد از هر طرف رخنها در حصار بی رقتن خلق دروازه دار

چون خبر انهدام اساس آن حصار فلک التباس بمسمع خورشید جوامع رسید مثال لازم الامتثال از مکن عز و جلال صادر گردید که عساکر نصرت مآثر بهیته اجتماعی حمله آورده از طریق رخنها به حصار درآیند و بلوازم قتل و غارت و مراسم قتال و جدال اشتغال نمایند.

چو آن سد باجوج درهم شکست شهنشه چو سد سکندر لشت  
بفرمود تا هر طرف از شیر دلیران بریزند بر خاک دیز  
نبرد آزمایان دشمن شکار رخ کین نهادند سوی حصار  
دم نای رویش درآید بمهر خروش بالان برگزشت از سپهر  
شیر بر سپهر خروش بر دوش هم توپخانه شیران قدم بر قدم

دلیران سیاه نصرت پناه از راه رخنها هجوم آورده هر چند اهل حصار در مقام معالمت اظهار شجاعت نمودند چهره فلک از آئینه مراد مشاهده نمودند و از صدمات تیغ و سنان دلیران پای نبات شان از جای رفته شیران بیته هیجا خویش را بدرون حصار انداختند و هرکرا دریافتند بیکر بدن از بار سر سبک ساختند چنانچه از کوچه سیل خون چون جیحون روان گشته از کشته پشتهها در ساخت حصار آشکار گشت.

بتراج جان مرگ بکشد دست شد از کشته بر پشته بالا و پست  
بیسارید چندان تم خون ز تیغ که باران بسالی نیارد ز میغ  
ز بس قتل شد مرگ با خود بچنگ که بسیار کردی بیکجا درنگ  
بلا گشته از کثرت خود ملول فکند قضا حیرنی در غول

آخر الامر دریای مرحمت شهبازی بتموج درآمده بر بقیه السیف پخشایش فرمود و حکم جهانمطلع بدست باز کشیدن دلیران بهرام انتقام از قتل و غارت آن طائفه تکویدیه فرجام بشاف بیبوست لاجرم جمعی ازان تیره ووزان که در اجل ایشان تاخیری بود از زیر تیغ دلیران بجان امان یافته حیات تازه حاصل ساختند و بخاک بوسی درگاه عرش اشتباه سر مغاخرت باوج مهر و ماه برافراختند بعد ازان شهبانور کام بخش کامران پرتو التفات بر حال متوطنین آنصار انداخته در حیز نقصان و تدارک خاطر شان مبالغه و اهتمام فرمود و در ارتفاع بروج و جدار آنصار سپهر آنانو که بضرب توپ قیامت آشوب صورت انهدام و انکسار یافته بود تاکید بسیار نموده دارائی آن را بیکي از معتمدان تفویض فرمود هنوز موکب منصور از ظاهر سلاپور کوچ فرموده بود که آنصار هرمان آثار در حصانت و عتات داغ غیبت بر چهره سپهر دیوار نهاد و از استحکام و استعداد از فحوای سبعا شاداد باد میداد چون خاطر ملکوت ناظر از حصانت و استعداد قلعه سلاپور فارغ گشت

موکب منصور از اینجا کوچ کرده بر سمت قصبه پرنده نهضت نمود درین ایام سیف عین الملک که اقبال مثال ملازم رکاب ظفر انساب بود بی جهتی از آنحضرت متوحش گشته ادبای آسا از موکب همایون فرار نمود و پناه ببادل شاه برده محرک ماده قننه و فساد شد و بعضی فرار عین الملک را بعد ازین نقل نموده اند و الله تعالی اعلم بحقیقه الاحوال .

دگر رسیدن مخدوم خواجه جهان بملازمت شهریار کامکار کامران و منتظم شدن گوهری از ان خاندان در سلک ازدواج یکی از شاهزاد های عالمیان

سابقاً رقم زده کلک بلاغت نشان گشت که رفیق خان برادر مخدوم خواجه جهان از برادر آزرده خاطر گشته پناه باین درگاه فلک اشتباه آورده بود و رابات نصرت آیات جهت تنبیه خواجه جهان بااصوب حرکت فرموده خواجه جهان از بیم جان قلعه پرنده را گذاشته پناه ببادل شاه برده بود و از اینجا متوجه کجرات گشته درینولا بوسیله بعضی از مقربان بقولنامه عنایت مشحون استظهار یافته متوجه این دیار شده درینوقت بموکب همایون ملحق گردید و بسماعت پای بوس استعاده یافته مشمول نظر عنایت و عاطفت پادشاهانه گشته از امرای زمانه سر مغفرت و مباحات برافراخت چون الطاف بیدویق شهنشاهی مقتضی آن بود که باز قلعه پرنده را که وطن قدیم خواجه جهان بود باو تفویض فرمایند چیه مراعات لوازم حرم و احتیاط رای حقائق انجلا اقتضا چنان فرمود که پایه قدر مخدوم خواجه جهان را بشرف خویشی و مباحات قربانی بذروه سموات برافراخته گوهری از دوج عصمتش با کوکب دوی برج سلطنت و خلافت شاهزاده عالی گهر میران شاه حیدر در سلک ازدواج گشت و خاطرش بمقد این نسبت از اندیشه مخالفت مطمئن و ایمن گردانند بالجملة شهریار جهان مکنون ضمیر حقائق مشحون را بامرا و اعیان اظهار فرموده فرمان همایون بنفاد پیوست که در حوالی آن مکان منزلی که قابل نزول موکب همایون و شائسته آن میزبانی و جشن میمون بوده باشد تفحص نموده آن مقام را بنخیم اردوی همایون سازند و بسر انجام مهم میزبانی پردازند حسب الحکم جهانمطلع فراشان و پیش کاران پایه سریر اعلی بتفحص مشغول گشته دران نزدیک سر زمینی یافتند مانند بهشت برین بانواع گلهای و ریاحین آراسته و بجداول میاه و انهار پیراسته عوایش چون دم عیسی روح بخش و جان پرور و خاکش مثال ساحت افلاک سرسبز و فیض کنر .

اگر بر سیزده اش یوفی بفرشتک	سر موی نیابی زعفران رنگ
پر اندر پر زده مرغابیانش	بجای هوجه بر آب روانش
تم سر چشمها پیوسته با تم	بساط سیزدها نکسته از هم
رسیده سیزدهایش تا کورگاه	دوختاش زده بر سیزه خرگاه
زمینهایش آباد ابر شته	دور گلهای رنگا رنگ رسته
نسیمش را مذاق باد در پی	همه جانش برای صحبت می

بالجملة موکب اعلای شهریار دین و دنیا بآن منزل دلکشای روح افزا بهضت فرموده قبه بارگاه عرش

اشتباه بفلک مهر و ماه برافراختند .

سیهری بصنعت برافراختند	جهان در جهان سایه ساختند
بلندی و پستی و سحرا و دشت	بزهت چو روضات جنات گشت
خشک لاله شد لعل سنگ و گهر	کیا کیمیا گشت و شد خاک زر
بدان مرز روشن تر از صحن باغ	فرورنده شد چشم شه چوین چراغ
سودی چنان دید دارای دهر	برآسود و از خرمی یافت مهر

دران منزل بهشت آیدن و زمین ارم ترین که طراوتش حکایت از تراخت فردوس برین میکرد طبع شادکام خسرو گردون غلام به بسط بساط عیش و نشاط و ترتیب مجلس عشرت و انبساط رغبت فرموده بانجام آن طوی خسروانه و انتقام آن جشن پادشاهانه مثال صادر شد .

یکی جشن شاهانه فرمود شاه	که باغ ارم گشت آن بزمگاه
باقبال شاه سپهر احتشام	مهبها شد اسباب شادی و کام
ز لحن معنی و آواز ساز	بجورج آمده زهره دلنواز

روحه سلطنت و جلالت روز افزون از رشحات فتح و قیروزی سرسبز و فازه و اسباب بهجت و شادکامی بیحد و اندازه نوای مطربان خوش الطعان زهرمه طرب و شادمانی در عشرت گاه تاهید اداخته و چشم مست سابقان سیم ساق خان و مان عشاق خراب ساخته .

بریشم زن ره عشاق میزد	سلای عشق بر آفاق میزد
کرشمه ساز کرده ساقی مست	ز غمزه نازک افکن شست در شست
خرامان جام پرکف چون قدروی	شکفته لاله بر شاخ سروی
بگرد تخت خوبان سراقی	جهانت را داده از رخ روشنائی
یری چهره بتان نازک اندام	ز جور از مهر دلها بافته دام

چون اسباب عیش و طرب و آلات لهو و لعب ساخته و پرداخته شد حکم جهانمطلع نفاذ یافت که منجمان دقائق شناس و اختر شناسان حقائق اقتباس ساعتی که شائسته آن عقد فروخته اساس باشد اختیار نمایند اختر شناسان آگاه بموجب حکم پادشاه فلک بارگاه در اختیار وقت آن تزیین سعادت آثار دقت افکار و تعمق انظار بکار برده ساعتی که تاهید عشرت پرور را باخورشید فیض گستر نظر محبت بود و منتری سعادت سرور را مقارنه با قمر کیوان بلند قدر دو ایوان شرف خویش بساط انبساط گسترده و بهرام با احترام راه بسر منزل حمل برده چیهته هواسلت و مقارنت آن گل گلین دولت با سرو جوتبار سلطنت اختیار نمودند .

بفرمان کزاری شدند انجم	لجزم آزمایان بسیار فن
بدانش گزین کرده شد طالعی	سعادت فراشته بی مانی
چو کردند حکمت پناهان پسند	مبارک تربیت طالعی ارجمند



بروزی که طالع برومند بود  
علمها بگردون برافراختند  
بر از کل شده کوی و بازارها  
شکر دیز آب عود افروخته  
شفق سرخ بر بست بر سور شاه  
ملق پر شکر کرد خورشید و ماه  
نظرها سزاوار ببوند بود  
جهان را نو آرایشی ساختند  
دگر گونه شد سکه کارها  
عدو را چو عود و شکر سوخته  
طبق پر شکر کرد خورشید و ماه

شهریار جهان دران روز همایون سادات و قضات و علما و فضایی پایه سریر اعلی را طلب فرموده  
مهد علیای مخدومه تنق عصمت خواجه جهان را بر حکم شریعت پیغمبر آخر الزمان علیه و آله صلوات الرحمن  
با شاعرانه عالم و عالمیان میران شاه حیدر ستوده سیر در سلک از دواج منتظم ساختند.

بسوسن سپردند شمشاد را  
چمن جای شد سرو آزاد را  
بکام دلی تنگ در برگرفت  
و زان کام دل کام دل برگرفت

روی زمین از کوه و هامون در تار افتابی آن جشن همایون و میزبانی میمون مانند سپهر بنگون  
بر توایت و سیار شد و از یمن بدل و ایشار شهریار زمین و زمان آرز و نیاز در کنج بی نیازی مخفی و  
متواری گشت.

دران جشن فرخنده بهر تار  
فلک ریخت بس گهر شاهوار  
فروربخت چون قطره ز ابر بهار  
ز و گهر و لؤلؤ شاهوار  
درم ریختند از کران تا کران  
هوا گشت ابر جواهر فشان  
ز بس گهر و زو که افشاند شد  
ز برجیدنش دستها مانده شد

بعد از اتمام مهم میزبانی و انجام ایام عیش و شادمانی قامت دولت مخدوم خواجه جهان  
بخلعت خاص شهریار کام بخش کاهران آرایش پذیرفته فرق مفاخرتش باقر امارت و رفعت زینت گرفت و  
منشور ایالت و حکومت قلعه پرنده و ولایت که مره بعد اخیری حسب الحکم اشراف اعلی بنام با احترامش  
سورت تحریر یافته بود بهر همایون مزین و محلی گشته باز دارائی آن برای صوابنمایش مقوش و مرجوع  
شد و در برشکال آن سال موکب جاه و جلال دران منزل جنت مثال رحل اقامت انداخته شهریار فریدون  
خصال بفرایح بال به بسط بساط عیش و نشاط اشتغال فرموده از هیچ طرف خبری که باعث اختلال احوال  
فرخنده مآل باشد بمسامع غزو جلال نرسید و چون ایام خجسته فرجام برشکال بانجام و انصراف رسید باز در  
مقام اهتمام و اجتناع سیاه نصرت پناه درآمده انتقام دشمنان بد فرجام را وجه همت علیا نهیت ساخت  
چون پراگندگی لشکر ظفر اثر بموجب فرمان شهریار فریدون فر جمعیت و ازدحام مبدل گشت کی نزد  
رامراج فرستاده او را از عزیمت موکب منصور باستیصال ماده اقتدار سکنه بیجاپور آگاه ساختند و رایت نصرت  
آیت بجانب ولایت بیجاپور برافراختند.

جهانجو چو از تخت شد سوی زین  
بجنبید گفتی سراسر زمین

ظفر همشان بخت و نصرت قرین  
قضا بر یسار و قدر بر بهین  
روان شد سیاهی که هنگام غرض  
شمارش ندانست کس جز بفرض

رامراج که در تسخیر قلعه رانچور کاری نساخته بود و چهره فتح و ظفر مشاهده شده چون  
بر عزیمت آن فرزند تخت و تاج اطلاع یافت با سیاهی که در مهالک و اخطار جان و مال دریاوند  
و به تیغ آیدار و پیکان آتش بار خنک معرکه را بیاد فنا در دیده انداخته نشان بجانب بیجاپور  
ناخته در ظاهر آن ولایت بموکب منصور ملحق گشت و سعادت ملاقات استعلا یافته بانفاق خسرو آفاق  
در استیصال ارباب شقاق و ضلال متوجه شدند عادل شاه از بیم سلطت و صلوات سیاه ظفر پناه حصار  
بیجاپور را گریزگاه ساخته خاطر از اندیشه مقابله و مقاتله پیرداخت و خویشتن را ازان دریای جوشن  
و خروشان بکران اختست و سفینه سلامت گشیده پای علاقت در قاهر عرلت پیچید آن دو سیاه کشته  
خواه از دوسو راه آمد شد بر مردم حصار بسته بلوازم میامرد و مراسم محاربه برداشتند و تویهائی  
صافیه آسای نظام شاهی که جمه اندام و انهدام اساس نیات و حیات انسانی یا موکب منصور همه جا  
همراهی داشتند در برابر حصار بیجاپور منصوب گشته همه روزه ضرب توپ قیامت آشوب تویجیان اسرافیل  
نشان تهیب سور و زلزله نشور در اماکن و مساکن بیجاپور بظهور میرسید و علاجات روز جزا بر اعدا  
هویدا میگردد سیاه عادل شاه نیز در مقام محاربت و معانعت داد شجاعت و جلالت داده مانند ثوابت  
و سیار بر برج و باره حصار صف کشیده در مدافعه مساعله و اعمال نمی ورزیدند و مذلت جبن و تار  
قراز بر خویش نمی پسندیدند مجالا از باد حمله دلیران میدان نبرد تنور معرکه درتافته ناثره قال و  
جدال از دو جانب الشهاب و اشتعال بافت حوای آوردگاه از گرد سیاه مانند بشی نیاس در ایاس سیاه  
وقت و زمین معرکه از خون دلیران میدان کوه اعل بدخشان گرفت.

سیاهان بکنکر کشیده قطار  
چو دانه شاله زلف یسار  
ز دود تفنگ ابری انگیزند  
و زان زاله کین فروربختند  
بگردون رسانند آواز کوس  
برآمد صدا زین خم آبوس  
ز بالا برآمد چو آن غلغله  
درآمد زمین نیز در زلزله  
چو طاس فلک نقش لیرک زد  
زمین با فلک هم در جنگ زد  
هزبران سوی قلعه بشتافتند  
چو انجم سیر در سیر یافتند  
بالدازه باره از هر طرف  
مدور کشیدند ده بار عقب  
بسی تیر در سینه تا بر نشست  
بسی مهره از مهره پشت جست

بالجمله مدتی درمیان آن دو گروه بر شکوه ابواب محاربه و مقابله کیده بود و طرق  
مصالحه و مساعله بسته و پیوسته از میداه طلیعه سیاح ناثره کفاح مشتعل گشتی و از قطره تابشیر بام  
غمام حام منقاطر شدی و تا سیاه رنگ شیشون بلشکر روم نیزد مخالف رماح از اهداب ارواح  
کوتاه نمیکشت و کشاکش سناها از تعرض جانها دست باز نمیداشت.

نیاسود لشکر ز خون ریختن دشمن بدشمن درآویختن

گفتار در عارضه که در اثناء این محاربه بر ذات اقدس شهریار طاری گشته باعث معاودت موکب هایون گردید و بیان بعضی وقایع و امور که در آن آوان بعرضه ظهور رسید

در خلال این احوال و در اثناء این قتال و جدال ذات عظیم المثال شهریار فریدون خصال را آسیب عین الکمال از درجه اعتدال منحرف ساخته زمانه غدار ناسازگار آن واسطه نظام جهانی را در ستر ضعف و ناتوانی انداخت ذاتی که سلامتی آفاق در سلامت او بود از کسوت صحت عاری ماند و وجودی که نظام سلسله موجودات از میامن عدالت او انتظام داشت از حلیه اعتدال عاطل گشت حکمت بنه افات دستگاه جالینوس الزمانی محرق الحضرت الخاقانی قاسم بیک طیب که از حکماء ممالک ایران بعزیز حفاقت منفرد بود و در سلک مجتلیان شهریار گیتی ستان انتظام داشت و بعد از فوت حضرت شاه مغفرت دستگاه جنت آشیانی حضرت سلیمانی در سوانح امور برای سوابقهای آن آصف ثانی رجوع میفرمود چون ذات عظیم المثال آن فرزنده رایت اقبال از حد اعتدال منحرف یافت سلاح دولت اند اتصال در اعطاء نایب قتال و جدال دیده بافاق ارکان دولت و اعیان حضرت بلازمیت شتافته بعد از اداء دعا معروض داشت که در شوق چون ذات اقدس را از حدوث عارضه نکسری روی نموده مصلحت در تاخیر و توقف محاربه اعداست اولی و انسب آنست که در شوق موکب هایون بجانب مستقر سریر سلطنت روز افزون معاودت نماید و بعد از آن که طیب لطف الله لطیف بعباده از دار الشقاء و اذام مرثیت قهوی بشفین شربت و نزل من القرآن ما هو شفاء مرحمت فرماید باز عزم رزم مخالفان را مصمم ساخته بدفع و رفع معاندان پردازند زمانی شهریار فلک اقتدار بسوایید جناب حکمت پناه و سایر وزراء بیکخواه مقرون گشته التماس دولت خواهان بدرجه قبول موصول شد لاجرم کسی نزد رامراج فرستاده او را از معاودت موکب ظفر اثر خبر دادند و دامنه کوچ نواخته رایات نصرت آیات از ظاهر بیجاویر بتأیید رب غفور بهضت فرموده رامراج نیز با لشکر کینه ور خویش راه کدور بیجاگر پیش گرفت بالجمله بعد از طی مسافت مانجه رایت فتح آیات از مطلع دار السلطنت احدینگر مطلع گشته ساخت اتولایت از لمعاتش تابنده و رخشان شد سادات و قنات و علما و فضلا و کافه رعایا چون از قرب وصول موکب اعلی آگاه گردیدند باستقبال موکب جاء و جلال کبر استعجال بسته متعاقب بسماعت زمین بوس استعداد یافتند.

ممالک جهان کار ساز آمدند	پرستید از پیش باز آمدند
جهان سر بر گشته آواسته	همه راه پر زل و پر خواسته
زمین باغ فردوس دیدار شد	هوا ایر بارنده دینار شد

شهریار جهان آفتاب سان یرتو التفات و احسان بر حال زیردستان افکنده خاطر همگنان را بنویسد اکرام و انعام بیکران خرم و شادان ساخت و چون بر مسند جهانی تکیه فرمود خیل ضعف و ناتوانی بر ولایت طبیعت هایونش مستولی گشته روز بروز مواد امرانی متضاده در تزیاید و ترفی بود و قوت صحت

در فراخی و نزل و پیوسته از هائقب غیبی مضمون این بیت بگوش هوش استماع میفرمود.

بهاکدان جهان دل منه که جای دگر برای مسکن تو برکشیده اند قصور

املباه جالینوس ذکا و حکماء فلاطون آرا هرچند در معالجت و مداوا بد بیضا می نمودند مطلقاً اثری بران مترتب نبود.

دگر نزاعی که قبل از انتقال شهریار فریدون خصال میان آن دو دوحه نهال

اقبال روی نمود و بیان مآل حال آن جدال

راویان اخبار سلامین دکن و طوطیان شیرین مقال نکر شکن که سرمایه نکه سنجان انجم دانشوری و پیرایه عنادلیان گلشن سخن پروری اند چنین آورده اند که شهنشاه فلک بارگاه ستاره سیاه مایدان جبه برهان نظام شاه را شش در شاهوار در سدق سلطنت پرورش یافته بود که جهات سه بوجود فائش الجود آن شش کوکب مسعود منوط و مربوط بود و هر یک ازان کوکب آسمان جلالت سزاوار فرمادعی اقلیمی و شالسته سریر خسروی کشوری از جمله شاهزادهای عالی کهر حضرت میران شاه حسین شتوده سیر بحسب صورت و سیرت و رای و رویت و کرم و سخاوت و مرویت و شجاعت از برادران دیگر بزرگتر و بهتر بود و اکثر امرا و ارکان دولت و اعیان حضرت و سایر غریبا را بتخصیص قاسم بیک نظر بران شمع دردمان سلطنت و مائل بسلطنت آن آفتاب برج خلافت بعد از آن حضرت شاهزاده گردون مآثر میران عبد القادر بود که حضرت سلیمانی از فرط معبیتی که بآن ثمره شجره سلطنت و جهانیانی داشت فرق مباحثش را بآفتابگیر و چتر مفاخرت بخشیده باختصاص این موهبت سلطنتش در دلمه و سروریش در خاطرها استقرار یافته بود و بصاهرت عماد شاه برابر استظهار پذیرفته بعد از آن میران شاه علی که از جانب والده نیریه اسماعیل عادلشاه بود دیگر شاهزاده خجسته سیر میران شاه حیدر که مشاکحتش با دختر مخدوم خواجه جهان رقم زده کلک بیان گشت دیگر میران محمد باقر که بمادل شاه مانجی شده تا حال در صدر حیات است دیگر میران خدا بنده و از جمله شش گوهر درج سرودی و اختر برج فیض گستری شالسته جلالت سلطنت و سزاوار افسر خلافت حضرت میران شاه حسین و میران عبد القادر بودند و امرا و ارکان دولت و اعیان حضرت بل کافه سیاه و رعیت را دیده امید باین دو مردمک چشم دولت روشن و منور اگرچه در اوائل شهریار خورشید مآثر میران عبد القادر را بواسطه افراط محبت پشتر و آفتابگیر سرافراز و از برادران ممتاز فرموده بود اما در آخر که برانمونی فایده توفیق از تیه شلالات بسر چشمه تحقیق پی برده مذهب حق ائمه انا عشر اختیار فرمود و حضرت میران شاه حسین که از روز ازل بسماعت دارین و سلطنت کوین اختصاص یافته بود درین باب تبعیت شهریار گردون جناب نموده میران عبد القادر مکابر بواسطه اشغال مولانا بیر محمد تکیه بیده مآل در انکار اصرا و ورزید بلکه در مقام عقوق درآمده اندیشه شد و خیال بقی در خاطرش استقرار یافته بود و اثناء ز فرست می نمود که در استیصال نهال سلطنت و اقبال سعی نماید و ساحت جاء و جلال را بقدم شقاوت و ضلال بیساید و ابواب فتنه و فساد بر روی عباد و بلاد کشاید



بآهنگ این دولت بیزوال خیالی بر داشت لیکن محال

لاجرم خاطر ملکوت ناظر شهریار فریدون نبار از میران عبد القادر آورده گشته بجانب حضرت میران شاه حسین مائل شد چنانچه در خلا و ملا با آن شاهزاده دین و دنیا اعتماد فرموده از روی حزم و احتیاط جای میران عبد القادر در برابر و مقام شاهزاده فلک احتشام در پس سر مقرر فرموده بود و سلطنت آن فرازنده افسر خلافت در خاطر خطیر و ضمیر خورشید تنویر نقش پذیر و جای گیر گشته.

جوهر کتی رشته دستانت	چنین میکند نقل از راستانت
که چون وقت آن شده شاه بزرگ	برد رخت خود زین سرای سترگ
چو دائم جهان پروری بیشه داشت	آسایش خلق اندیشه داشت
همین خواست کنز خاکدان کهن	نشاند بهجایش یکی سرو بن
به پیش که فیض الهی گراست	شکوه جهان پادشاهی گراست
ز شش کوه او درین نهه صغ	جهات جهان از که باید شرف
گرا دل ز قد سعادت پر است	کدامین صغ با کدامین در است
چه که چرخ خنید و خورشید گیر	بقد هر یکی را تیرا سریر
چو جانی ز هر حکمت آگاه داشت	نهانی نظر به شهنشاه داشت
محک بود نهه شناسا کبر	بدانست جدا کرد از نقره زر
چو هم لطف حق بود هم لطف شاه	زمانه بدر داد دیهیم و گاه

ازین رهگذر بیوسته در میان آن دو گدسته درجه دولت با نداد و خوار خونت و آزار قائم بوده دائم بنای کلفت و عداوت سمت استواری داشت لاجرم شهریار عالم قلمه دولت آباد را بمیران عبد القادر و قلمه جنین را بحضرت میران شاه حسین و قلمه بانی را بمیران شاه علی مسلم داشته بود و فرمان قضا جریان شرف نفاذ یافته که هرگاه موکب اعلی بعزیمت دفع اعدا نهضت فرماید شاهزادهای دین و دنیا بمقام و ماوی خود شتافته از ملازمت رتائب نصرت انتساب معاف باشند تا با یکدیگر در مقام نفق و خلاف نباشند درین وقت که ذات ملکی صفات شهریاری از کسوت سحت عاری گشته روز بروز مرض بر طبیعت اشرف مستولی میشد قاسم بیگ و سایر ارکان دولت مصلحت درین دیدند که چون بودن شاهزاده در پایه سریر اعلی موجب حدوث فتنه و فساد است و باعث ارتفاع نائره خصومت و نزاع اولی آنست که درین وقت بجانب قلاع خویش نهضت فرمایند اگر حق تعالی از دار الشفاء و اذا مرضت فهو یشفی ذات قدسی صفات را شفای عاجلی گرامت فرماید فهو المطلوب و اگر عیاذاً بالله از فتنای ایزدی صورت دیگر روی نماید بعد از تقدیم لوازم مشورت هر کدام از شاهزادهای عالی مقام را که از روی تدبیر و بصیرت شالسته سریر سلطنت دادند تمام ارکان دولت و کافه سیاه و رعیت در بیعتش همدستان شوند مسرعان بطلبش فرستاده بی همتای و منازعی بر سریر دولتش متمکن سازند بالجملة چون آرای امرا و وزرا باین قرار یافت بملازمت شهریار دین و دنیا شتافته بعد از اداء وظائف زمین بوس و دعا معروض داشتند که قبل

ازین بمقتضای اقتضای برای حقایق انجلا که نبخه دیباچه قضا ست هر یک از شاهزاده را مقام و ماوی مقرر گشته بود تا رفع مواد خصومت و نزاع شود اکنون مصلحت دولت روز افزون در آنست که هر کدام بمقام خویش توجیه فرمایند و هرگاه حکم جهان مطاع بطلب ایشان صادر گردد بملازمت مبادرت نمایند رضای شهریاری مقرون بصوابدید امرا و ارکان دولت گشته فرمان قضا جریان بنهضت شاهزاده نفاذ یافت میران شاه علی بامثال فرمان قضا مثال مبادرت و استعجال لازم دانسته فی الحال متوجه قلمه بانی شد و میران عبد القادر را دفعه در خاطر پدید آمده در رفتن مساعله می نمود و در فکر آن بود که چون شاهزاده کونین میران حسین تم جبه فرماید او در قلمه توقف نماید مکنون خاطر میران عبد القادر بر رای عالم آرای شاهزاده ظاهر گشته فرمودند که تا آن برادر بدستور سابق در رفتن سبقت فرمایند ما از مقام خویش حرکت نخواهیم فرمود درین وقت قاسم بیگ و بعضی از اعیان و مقربان در خقبه بشاهزاده عالیان پیغام نمودند که شاهزاده در سوار شدن پیش دستی فرمایند و ملازمان خویش را جمع ساخته مستعد نمایند و چون میران عبد القادر از قلمه بیرون رود آنحضرت نیز متعاقب سوار گشته در بیرون قلمه توقف فرمایند.

ع - تا خود فلک از پرده چه آرد بیرون

بالجملة چون میران عبد القادر علایجی غیر بیرون شدن ندید با معفودی سوار گردیده راه دولت آباد پیش گرفت و در موضع چهار تیکری که بعد از آن بسون تیکری مشهور گشت توقف نمود بعد از آن شاهزاده دوران با جمیع یکجبهان و ملازمان مکمل و مسلح گشته مانند سیل دمان و دروای جوشان و خروشان متوجه بیرون شد.

کلای ز پولاد چنین بر سرش	که کوه پر شک آمد از کوهش
حمایل یکی تیغ هندی چو آب	بکوه پر از چشمه آفتاب
ستان کش یکی نیزه سی اوش	بخون جگر بافته پرورش
پتن در یکی آسار کون لاده	چو مرغول لکی کیز بر گره
گرگاه از ترکش آراسته	چو دیرین چناری به بیراسته
نشت از بر باره کوه وش	بدیدن هماون برقرار خوش
سیاه چشم و که پیکر و مشک دم	پریری و آهو تک و کور سم
از اندیشه دل سبک پوی تر	ز رای خردمند ره جوی تر

القعه شاهزاده دوران باآئین سلاطین جهان و کوکبه پادشاهان کیتی ستان از قلمه بیرون آمده بدارونگن فیلخانه خاصه شریفه حکم فرمود تا قیلان را مستعد ساخته با نشانها و علمها برافراخته بموکب هماون تاختند و شاهزاده عالیان بشوکت و ابهت سلاطین جهان در میدان کاله چبوتره که قریب قلمه است صفی مانند کوه آهن از دلیران صف شکن آراسته مثال جبال شامخه و اساس دولت راسخه قدم استوار فرمود.

نظام جهان شاه دارا شکوه صفی برکبیده چو المرز کوه

چه کوهی ز جوشن برو میخا  
درو چشمه بسیار از نیلها  
بغریب کوی دستور داد  
و زانگوش را بیش زینور داد  
ز نالیدنای زوین بدست  
دریدی همی مرده بر تن کفن

چون اراده الهی و عنایت الهی بترفع قدر و منزلت و ترقی مدارج سلطنت و خلافت حضرت خلافت بناهی نخل الهی شاه حسین نظام شاه تعلق گرفته بود و فلم تقدیر بر تمکن آن صاحب نایب و سرور بر مسند جهانیانی و کشور ستانی جاری گشته کافه سپاه دکن و دلیران مرد افکن و غریبان صف شکن از دوست و دشمن فوج فوج و جوق جوق ظفر مثال روی اقبال بملازمت آن شهویار فرخ قال نهاده سعادت زمین بوس در می یافتند با آنکه اکثری از میاه دکن با میران عبدالقادر معاهده داشتند چون بموکیب شهویار بیلتن میرسیدند در سلک ملازمان و کباب ظفر انتسابی نظام یافته احدی را میل توجه بجانب فوج دشمن نمیداد تا اکثر سپاه نصرت پناه در ظل رایت فتح آیت مجتمع گشته فیلخانه و توپخانه و سایر ادوات سلطنت و اسباب حشمت بصرف اولیاء دولت درآمد چه اذا اراد الله شیا بها اسبابه واقع است المقدور کاین برهان قاطع بلی -

ازان پیشکه تا نگیرند دست  
در ایوان شاهی نشاند نشست  
کسی را که خلاف سازد عزیز  
عزیزش کند در دل خلق نیز  
نه هر وارث ملک سرور شود  
ز صد قطره یک قطره گوهر شود

میران عبدالقادر که علامات ادب و انکسار بر چهره و زکارتی ظاهر بود خواست تا اساس دولت ویران شده و قواعد سلطنت منهدم گشته را بنیای مردی شجاعت و تجلذ روحی و استقامتی پدید آورد لاجرم مجمعی از دلیران را اشارت نمود که قدم پیش نهاده نیران قتال را بیاد حمله باشمال درآورند چون جوقی از دلیران که در مهالک و اخطار جان نثار سازند و شیخ آبدار و پیکان آتشبار خاک معرکه در دیده خورشید تابان اندازند قدم جسارت در میدان میازت نهاده بموجب فرمان شهویار قدر توان فوجی از دلیران که از نوک شمشیر خونریز شان چون غمزه خویان خون می چکید و از پیکان الماس دلاویز شان مانند تیر مرده دلیران عقل و هوش میرسد بعدافه ایشان توجه نموده آتش پیکار بالا گرفت و از غبار کارزار آئینه سپهر تیرکی پذیرفت نوک پیکان به پستی گهان رو بقلب نهاد و شعله تیغ و سنان در خرمین دل و جان فتاد چون سفارت سهام بزبان آوری حسام مبدل شد در سولت اول غنچه دولت شهریاری شکفتن گرفت و نهال سعادت و اقبالش از رنجات نصرت بالا کشیدن آغاز کرد و رباع فتح کرد ادب بر چهره حال دشمنان نکوچیده مآل باشید اولیای دولت صدای کوس بشازد در سانس نگون گردون انداختند و رایت مفاخرت بدروه فلک بلیکن برافراختند -

سعادت ببخشایش داور است  
نه در دست و بازوی زوآور است

چو دولت بپوشد سپهر بلند  
نسیب برادرانگی در کند

چون رایت عبدالقادی که با فروه افلاک لاف برابری میزد روی ادب و بانکار نهاد و کعبین آرزویش بر وفق دلخواه انکشته نقش مراد روی نهاد هر تیر که در جمعه قدس داشت در کمان نهاد و هر تیغ که در نیام امکان بود بدست قدرت کشیده هیچ سودی و سودی نداشت ناچار عزیمت عزیمت مصمم ساختند علم الهزام برافراخت بلی لشکر مور اگرچه بسیار است با موک سلیمان در چه شمار است و حشم ستاره را در نظر آفتاب نیرم گزیر چه اعتبار -

اگر ماهی از سنگ خارا بود  
شکار ایننگار دریا بود

بالجمله چون آفتاب جهاتاب در حجاب غروب و نقاب افول متوازی گردید و نور بنامه از مطالعه اجسام و مشاهده اشخاص معزول شد میران عبدالقادر با یک فیل و چند نفر هزار جر تقل راه برار پیش گرفته باقی اتباع و اشباع سر حدیث گرفته -

چو از دشمنان مهر گردون بگشت  
فلک آب و بار در خون بگشت  
ز بحر فلک ماهی زر گرینخت  
بهرسو پیش زر انود ریخت  
مگو شام کین صبح فیروزمند  
کزو گشت خورشید دولت بلند

دیگر فیلان و اسبان با چتر و آفتابگیر بحوزه تصرف بنندگان شهویار سلیمان سرور درآمد -

خداوند خورشید و گردنده ماه  
فروزنده تاج و تخت و کلاه  
کسی را که خواهد برآرد بلند  
دگر را کند سوگوار و تزلزل  
سرور بزرگی نه جائیست خرد  
که هرکی تواند برو رخت برد

چون رایت شوکت و اقتدار معاننان که باوج تکبر و استکبار افراشته بودند نکوکار شد و نقوش مباحات و افتخار معارضان که بر لوح تصور و یندار گلخته بودند بکلی محو گشت حکم شاهزاده کامران که بافتنای یزدان توانان بود بشفا بیبوست که سپاه نصرت بناد پای از تعاقب گریختگان کوفه داشته راه قرار بر ایشان دشوار سازند اما جهة رعایت حرم و احتیاط که لازمه جهانداری و شهریاری است آن شب که فی الحقیقه صبح سعادت عبارت ازانت تا صبح رایات نصرت آیات را جناح نجات گشاده بود و اعلام بشازت اعلام فتح و ظفر در ملازمت شهویار فریدون فر بیگ پا ابستاده و شاهزاده فیروز روز تا طلوع آفتاب عالم افروز پای فلک جناب از رکاب ظفر اشباح دور نفرموده جز خانه زمین زوین و میدان رزم و کین مقام و مارا نگریه -

عروس جهان هست زبینه جفت  
ولی درنسیب بعقد تو مفت  
باین شاهد آنها که درساختند  
نکه کفن که نقد بق باخشد  
ازین دلیر آسان نخوردند بوس  
که نیست بیرای این عروس

و چون آن شب تیره بدان وتیره بگذشت باعداد شاه تخت گاه سپهر بر مواکب کواکب



کین کشاد و خسرو شیر سوار گردون نغ انتقام بر سپه ظلام کشید شاهزاده فلک احتشام با کوهی پادشاهی متوجه ملازمت حضرت ظل الهی گشته در وقتی که پیمانه حیات آنحضرت لایب گشته بود و هادم اللذات دو اسبه بطلب آمده بلکه از غرافات فردوس برین حور و عین بمشاهده روح مطهرش تکران بودند و طایران حظائر قدس در استقبال شاهباز عرش پرواز نفس نفیس ترک نشیب و تقدیس نموده شاهزاده عالمبان شرف پای بوس دریافت قاسم بیگ معروض داشت که میانه شاهزاده فرزانه میران شاه حسین و برادرش میران عبدالقادر بنابر سوابق خصومت مهم به نزاع و قتال انجامیده باستعمال سیف و شنان مشجر شد و میران عبدالقادر بر حکم قضای ایزد متعال از میدان قتال روگردان گشته بجانب ولایت برار روان شد اکنون ابن حضرت میران شاه حسین است که بابوس میکند چون نفوس شهریار کامکار بشمار افتاده بود و قوت و قدوت تکلم نمانده نگاه بر رخسار فانی الانوار شاهزاده کامکار فرموده قطرات عبرات از دیده روان ساخت و آتش اندوه در دل حضار محفل جنت آثار انداخت.

#### دگر انتقال شهر بار خجسته مآل اژدر دار پرمال مجوار رحمت ایزد متعال

چون مقام عاقلان فطن که منتزهان بوستان معرفت نسیم و مستشفان روائج رباعین مکرمت نسیم اند از عرصه روزگار سایانداز هرگز کل تمتعی نیوینده که هزار زکام ناکامی در پی نبوده لاجرم در دیده مهندس بصیر و بصیر بصیرت حکیم خبیر دیر شش جهتی چون چار دیواز خراب کهنه رباطی نبود که محل اقامت و نزول و موضع آسایش و قبول نبود خوشا شیر مردی که حلاوت دنیا را بکام همت کامیاب تلخ سازد و سفره درهم کشیده کوا و تمغوا را پیش حریصان تنگ چشم اندازد و دست شهوت از اناء الوان سندس و استیو قی بدارد و عالم قناعت را که سلطنت دنیا و دین تجارت اژدر است بدست آورد.

دل بقناعت نه و خرسند باش ملکوت این است و خداوند باش

و اژدر خوشتر حال سعادتندی که بمقام دنیای فانی دولت جاوید آبهایی بدست آرد درین سرا بر سریر سلطنت متمکن باشد و در عقب صدرنشین فلک استعلائی انبیا بود.

بدنیا توانی که عقبی خری بخر جان من ورنه حسرت بری

بالجمعه بعد از پای بوس شاهزاده کامکار مرغ روح پر قنوح شهریار ملک اطوار داعی اجلال با اینها النفس المطمئنة ارجی الی ربك راضیه مرضیه را اجابت فرموده بمقام اصلی فادخلی فی عبادی و ادخلی جنتی، معاودت نمود.

بسیه شهریاران و گرهکشدان که رختند اژدر خاک دامن گشان اگر ملک عالم بقا داشتی سکندر که بگرفت نگذاشتی

بهر دور باشد ظهور دگر باید رخ از عیب بود دگر  
در آست حکمت که هر چند روز کسی را شود بخت عالم فروز  
چهار خوشی کند دل باوژده اندیشه بکنند صحت نازده

تمام امراء و اعیان و جمیع سراری و جواری حرم و کافه خدم و حشم در صیبت شهریار غالم که ایوب محنت و غم بر روی بی آدم کشاده بود و طریق شادی و خرمی بر آدمی و پری بسته جامعه چاک بر خاک و خاشاک کشند و قانون خوشحالی را بنوای ناله واقفان درهم شکستند بجای آب خون آب از فواره دیدها روان بود و از شعله آه محنت رسیدها دل صبر و عامه سوزان و بران.

دگر شد آئین زمین و زمین در قوت شهنشاه دنیا و دین  
گرمایان جان چاک ده سیدم پیریه شب زفاف بر بیج هم  
بر لا تاج و آشوب شد بحر و بر صیبت گرفتند تاج و کمر  
یلاسی در تار الا ساختند فلک را بگردن در انداختند  
زکام فاس زهری انگیختند مع و مهر را در گلو ریختند

زمین از ایلیا کبود غیثات آسمان گرفته بود و آسمان در مفارقت آن خورشید امان ماند زمین خاک بر سر کرده سرام خون آشام دران مصیبت غم انجم کر انتقام کشاده بود و مشتری در غم آن افسر سرودی طیلان سعادت از سر نهاده آفتاب جهانباب از مفارقت آن مهر سپهر سلطنت خود را در حجاب کسوف انداخته بود و بدر عنبر از قم آن صاحب رخ و سر بر مانند هلال کداخته پیرویان کل اندام کیسوهای متکفام بردند و شاخن جفا از رخسارها جداول خون روان گردانیدند.

جراحات شد از ناخر همجو خار بسا چهره چون گل نوبهار  
روان گشت از چشمها خون دل ز خون خاک روی زمین جمله گل  
برآمد ز هر سینه بر چرخ دود سیه گشت ازان دود چرخ کبود

بلی عاقل عفتن داد که حضرت و نصارت این جهانی باسبب خزان اجل رفتنی است و بهیبت و سرور کاشانه فانی بهجاریوب فنا رفتنی طراوت بهارش را آفت خزان لازم است و صباح اینشتن را شام نامرادی ملازم هر طلوعی را غروب دیری است و هر شارق را غازی در برابر ابراز بیوفایی روزگار گریانست و ایرادش باران بهار به بندارند و گل از بیم جفای خار با دل پر خونست و اجرارش شکفته و خندان شمارند.

که داد که این دخمه دیو و دو چه بترنگ با بخردان ساختند  
چه بازبجا دارد از تیکه و بد چه گردن گشان را سر انداختند  
فلک نیست بکسان هم آغوش تو طرازش در رنگست بر دوش تو

و تاریخ تو تا بعد کهن !  
 کجا رستم زال و سیمرغ و سام  
 زمین خورد و از خوردن شیر نیست  
 هنوز ز خوردن شکم شیر نیست  
 جهان چون تو داری جهاندار باشی  
 چو خفتند خصمان تو بیدار باشی

بالجملة امرا و اعیان با دیده‌های گریان و دلهای بریان بتغییل و تکفین جسد همایونی پرداخته بدن مطهرش را بمنک و کافور معطر ساختند و دو محضه ملفوف بمغفرت رحمت رب رؤف بباغ روضه که مدفن آن دودمان خلافت نشان است نقل نموده مدفون ساختند و بعد ازان پفرمان خدایگان جهان و شهریار دارا نشان شاه حسین نظام شاه جسد مطهر آن دین پناه را بیکریلای معنی برده در جایر برونه منور حضرت شاه شهدا و خامس آل عبا سر دفتر اولیا و اسفیا امام الخاقین هادی الکواکین قره العین الرسول الثقلین ابا عبدالله الحسین علیه الصلوٰة و السلام دفن نمودند جعل الله تعالی متجمعه فی قراذیس الجنان و افاض علیه ثنایب الرحمة و الغفران و این واقعه هابله باشهر روایات در تاریخ است و چهارم شهر محرم الحرام سنه احدی و ستین و تسعمایه روی نموده و چون دران سال سه پادشاه جمجاه کیتی ستان که در ممالک هندوستان بلکه در ساحت جهان نظیر ایشان نبود بمال بقا انتقال فرمودند یکی از فضلا در تاریخ آن سلاطین چنین فرموده -

سه خسرو را زوال آمد بیکال  
 یکی محمود شاهنشاه کجرات  
 دوم اسلم شاه سلطنت دهلی  
 سیوم آمد نظام آن شاه بحری  
 و دل تاریخ قوت آن سه خسرو  
 که هند از عدل شان دارالامان بود  
 که همچون دولت خود نوجوان بود  
 که در هندوستان صاحب قران بود  
 که در ملک دکن خسرو نشان بود  
 چه می یرسی زوال خسروان بود

بنابرین آن شهریار سکندر آئین مدت پنجاه سال بر سریر چاه و جلال ممالک دکن بر سبیل استقلال متمکن بوده باند و سن شریفش پنجاه و هشت سال چه جلوس آنحضرت بر سریر سلطنت در احد عشر و تسعمایه بوده و عمر شریفش دواستال هشت سال و الله تعالی اعلم بحقیقة الحال اولاد ذکور آنحضرت بقول جمهور شش عدد اند چنانچه مذکور شد و احوال هریک از روی اجمال این که میران عبدالقادر چون از پیش حضرت سلیمانی قرار نموده بامید معاونت و امداد عماد شاه از روی نسبت مصاهرت متوجهه برادر گردید و چون عماد شاه حسب القرموده حضرت نظام شاهی او را از ملک خویش غدر خواهی نمود از انجا متوجهه عادل شاه گشته دو لیل حمایتش می بود تا بمال بقا نقل نمود و میران شاه علی که بپیره عادل شاه بود و در وقت جلوس حضرت سلیمانی بر قلعه پالی خود را از دیوار حصار افکنده نزد پدرش رفت و عادل شاه چتر و آفتابگیر بر سرش کوفته پیلایور آمد و از سیاه منصور هزیمت یافته معاونت نمود چنانچه عنقریب سمت گزارش خواهد یافت و میران شاه علی نیز تا آخر ایام حیات در بیجاپور بسر برده بمال آخرت شتافت میران محمد باقر را در اوائل ایام جلوس حضرت سلیمانی حسین نظام شاه

در قلعه چاندور مجبوس کرده بودند و تا زمان سلطنت حضرت مرثضی نظام شاه دران قلعه مانده بحکم آنحضرت خلاص گشته او نیز به بیجاپور رفت و هنوز در قید حیانت و میران شاه حیدر نیز بعد ازان که از امداد نصیر الملک و مخدوم خواجه جهان مایوس گشت متوجهه بیجاپور شده به برادران دیگر ملحق گردید و دران ملک مدت عمرش باشراف رسید ع -

آنکه پانده و باقیست خدا خواهد بود

ذکر طرفی از خصائص و خصال ذات قدسی فضائل آن شهریار دریا دل گردون منازل

بر ضامی ارباب بمال و خواطر اکابر و اصغر واضح و لایح باشد که اگر تجاریر علما و جماعیر فضلا بتالیف یزم و رزم و عزم و حزم و توصیف مفاخر و مآثر و مناقب و مجامد آنحضرت که چون آفتاب در اقطار مشهور است و عائد بدر از سحاب در آفاق مذکور اشتغال فرمایند و دران بحر بی پایان باستظهار فصاحت و بلاغت سیاحت نمایند هرآینه از عهده تفصیل قلیلی از تفصیل آنحضرت بر سایر سلاطین روی زمین که سطرلی ازان مناقب حاجی آثار قیاسره روم و اکاسره عجم تواند بود بر نیابند چه نطق از شرع و تفسیر آن مقصور است و قلم دوزبان از عرش تحریر آن مکسور پس در مقام تجز بحکم آن اقلیل علی الکثیر دلیل، بعضی از مناقب آنحضرت مجملا ایراد میکند تا معلوم شود که قوت شهامت و قدرت شجاعت و بسطت مملکت و هیبت سلطنت در هیچ قرن چنین و چندین نبوده و از هیچ تاریخ بدین سیاق مطالعه نرفته تا قادر کن فیکون مقابل سلطنت ربع مسکون بر مقتضای ان الارض لله پورنها من بشاء من عبادي الصالحون در قبضه قدرت آنحضرت نهاد و زمام توسن ایام بد رام را بکف ارادت او داد جبین جباریه دهر و قیاسره عصر بر آستان دولت آتیش فرسوده گشت ورقاب سروران جهان و گوش گردنشان دوران از طوق اطاعت و حلقه عبودیتش سوده شد با رای عالم آرایش آفتاب جهانات را رای جهان آرائی در ضمیر نمیکردید و با وجود حلم او کوه در خود قوت و توانائی نمیدید سلاطین عالم قریب لشکر آرائی از حضرتش آموخته و اساطین عرب و عجم اسباب جهانگشائی از دوانش اندوخته اگرچه در ابتداء طلوع اختر سلطنت که مسند عالی مکمل خان و پسرش عزیز الملک بتعاقب بر سریر وکالت باستقلال متمکن بودند و سن شریف آنحضرت ما بین هشت و دوازده بود میانه امرا فی الجملة مخالفتی روی نمود و بعضی بجهت استقلال و کلام میل سلطنت میان راجا که برادر کوچک آنحضرت بود داشتند و معهودی از امرا تاب استیلائی عزیز الملک نباورده بجانب برادر قرار نمودند و عماد الملک برادر باغواهی ایشان با بندگان آنحضرت در مقام نزاع درآمده چند مرتبه میران معاهده ارتضاع یافت چنانچه تفصیل این کلام در مقام خویش سمت گزارش یافته بواسطه این اسباب فی الجملة تزلزل در قواعد دولت و قصر سلطنت سپهر جناب راه یافته بود اما چون عزیز الملک مخدول بغضب شهریار کرفار گشته محکوم شد باز بتجدید ارکان سلطنت و اساس خلافت مسرت تشدید و تاکید پذیرفته دیگر احدی را خیال بقی و شلال در خاطر نگذشت و حضرت شهریار با وجود حادثات سن از تعین وکیل و پیشوا اغراض فرموده بنفس اقدس بکلیات و جزئیات امور جمهور پرداخته اوقات قاضی البرکات را بر



انتظام میام کفّه افام منقسم ساخت و در تاسیس میانی سلطنت آثاری نمود که تا انتهای اعمار الوار آن چون شمع آفتاب فروغ چهره روزگار خواهد بود ملوک معالک چون مالک غاشبه طاعت داری غلامانی بر دوش و حلقه فرغان برداری در گوش کشیدند از جمله خاصیه که ذات معایون آنحضرت بدان اختصاص یافته اختیار مذهب اخبار است یعنی تعیت ائمه اطهار و محبت عترت و اهل بیت حضرت رسول ابرار که بمعنی قائد سعادت ابدی و هادی توفیق سرمدی از تپه ضلالت و مضیق بیگانهی بسر چشمه تحقیق هدایت و وحی بیگانهی راه یافته بدین وسیله سعادت دارین و سلطنت کورین بدست آورد.

هر که علم بر سر این راه یرد  
گویی و خود شنید و تک از راه یرد  
بازگویی از شیر جبریل ساخت  
تا زن از دال سراقیل ساخت

و الحق این معنی در کمال انصاف و نهایت استقامت رای سوابقهای و سلامت طبع عالم آرای آن پادشاه دین و دنیا برهانیت بس روشن و هویدا که با وجود نشنیدن تعصب اجداد و آبا و جلیل آن مذهب و ملت در طلب راه حق تعصب و عناد را مطلقاً بر یکسو نهاد و چون بدلائل عقلی و مسائل عقلی حقیقت تبعیت اهل بیت نبوت برو مکتشف شد از طریق ضلالت و غوایت اعراض فرموده باخلاص و اعتقاد تمام حلقه بندی و پیروی ائمه هدی علیهم السلام را در گوش جان کشیده بقفاسد و مطالب کورین موفق گردید لاجرم بمیان فیوضات ارواح طهارات ائمه هدی علیهم السلام و الملوکات فتوحاتی که در ایام سلطنت آنحضرت را روی نموده احدی از پادشاهان گیتی ستان بدان مخصوص نبوده و آنچه آن حضرت را دست داده در ضبط امور ملک و ملت و ربط مهمات دین و دولت و کشودن ممالک و پیودن ممالک در هیچ تاریخ کس نشان نداده اولیاء دولتش در میدان شجاعت و دلاوری کوی مسابقت از سرکشان و سفیدان جهان ربوده و سیاه ظفر پناهنش را در هیچ معرکه و درمگاهی هزیمت روی ننموده.

کجا بود کاف لشکر نامدار  
نشد غالب از غوث پیوردهگار

از جمله فتوحات که بمیان غنایات الهی حضرت نظام شاهی را دست داد تسخیر قلاع و حصونست که حضوض خدادقی بر مرکز زمین منتهی میگردد و ذروه کشکره جانش تیر دعوی از برج دو پیکر میگرددانید هر یک ازان حصون بستان چون بنای هرمان در جهان سرگشته و تدبیر تسخیر آن در خیال خسروان گذشته نگذشته بفتح قهرملان صف آرائی و گزیران غوغا بندان قلمه کفائی و پای پیلان بیستون نشان و دم نویهای ساعقه آما از پای درآورده کرد عدم ازان بناها برآورد چنانچه کان لم یکن بالامر. سفت آنها آمده دود فنا ازان ابنیه سپهر آما برآمد.

ز بس دولت شاهنشاه فریدون فر  
که داشت حشمت جمشید و رای اسکندر  
مبارزان مجاهد بشر بفتح جهاد  
ازان دیار بکشند بیخ فتنه و شر

و از میان فتوحات غیبی و عنایات لاریبی چندان غنایم از عقود جواهر و لآلی شیم و نفود زو و سیم و اتمه و اقمشه فربه و مرآب و موآب و موآشی و حواشی بدست آمد که نطق عقد بنان و عقد

بیان همه محاسبات بدان محیط نکرده لاجرم بندگان دولت از غنایم موقوف و اموال نامحصور بقحوای و مقام کثیره باخذونها چون بحر و کان بزر و گوهر توانگر شدند و بسان توکی و سوسن با کمر سیم و تاج زر گشتند تفصیل تسخیر آن قلاع که بمعنی همت والا نهیمت بتصرف اولیای دولت در آمده سابقاً رقم زده کلک بدائع شیم گفته است اسمی آن قلاع و حصون اکنون بر سبیل اجمال ایراد نموده میشود. نکته فرق میان قلمه و حصار باصطلاح اهل دکن این است که آنچه بر قله کوه ساخته اند ازو بقلمه تعبیر میکنند و آنچه بر روی زمین اساسش را بی انداخته اند آرا حصار می نامند قلمه روله چوله قلمه تانچان، قلمه کازره، قلمه انکی، قلمه کوندهانه، قلمه پرندهر، قلمه روهیره، قلمه کهرودرک، قلمه النکس کرنگ، قلمه رامسیج، قلمه اویندهانه، قلمه مارکنده، قلمه کر میج، قلمه بوله، قلمه هاهولی، قلمه ترنگ، قلمه انجیر، قلمه بهورپ، قلمه کرکر، قلمه هریس، قلمه جیودهن، قلمه اشور، قلمه کانه، قلمه چاندیر، قلمه راجدهیر، قلمه پالی، قلمه رنگیر، قلمه دیورپو انکی، حصار وینچیرانی، حصار «انهوت» حصار سلاپور، حصار پرندهر، حصار قندهار، حصار اوسه، حصار کلپان، حصار مالک پنج، حصار کوه دیویل، حصار کیترا، حصار بودیهیر، حصار ایراک، حصار ستونده، حصار تلتم، حصار تانگیر، حصار لوهگر، حصار مرانچ، حصار کاونی، حصار بیرواری، حصار کراله، حصار سکنگه، حصار مورکیل، حصار آوس، حصار هانکا، حصار تباکا، تلست پشاله، کوه دیوهیر، راجدیوهیر، بهیه انگیر، ترنگک بنیه. از جمله این قلاع و حصون راجدیوهیر، اشور و کانه در جنبی که شهریار روی زمین با سیاه منصور بتسخیر قلمه رانچور مشغول بودند بواسطه مخالفت بهار جیو و دالیا که حاکم آن قلمها بودند و راه بغی و عناد پیمودند از تصرف اولیاء دولت روز افزون بیرون رفته بود و در ایام سلطنت حضرت سلیمان زمان حسین نظام شاه باز بحوزه تصرف بندگان این درگاه درآمد چنانچه عنقریب تفصیل آن از مساعدت زمان مامولست دیگر از طراز کسوت مفاخر و عنوان نامه مآثر آنحضرت ارتفاع ابنیه و عبارات و بقاع خیرات و میرات و احداث بساتین جنت آئین و ریاض خلد تزیین است چون باغ و عمارات قلمه دار السلطنت احمدنکر حرسا الله عن الفتنة و الشر که ببغداد موسوم گشته و مستقر سریر سلطنت و خلافت و الحق معمار اندیشه در غرابت وضع و تازگی طرح آن در بحر تعجب فرو رفته و بستان ارم از نزعت آن روضه خرم انکت تحیر بدندان گرفته قفسر بر مثال سرخ قوایر آبروی خورق و سدیر برده و زمانه نظیرش جز در آب و آئینه تصور و تصویر ننموده.

دائرة خط سپهرش مقام	غالیه بوی بهشتش غلام
کل بکریات کب کرده جا	خار کشات دامن گل زهر یا
قافله زنت باسوس و کل بهم	قافیه کو قمری و بابل بهم
هندوک لاله و ترک سحر	سهل عرب بود و سهل بس
آب زرقعی شده قاقم نما	طرفه بود قاقم سنجاب را
روزن باغ از ورق سرخ و زرد	پنجرها ساخته از لاجورد
نشرت از یوسه سنبل برخم	از هزاره غنچه لب گل برخم

هر که از رسته آفت سبز جان  
چانت ز معین بود و دل آسمان  
اختر سرسبز مگر بامداد  
گفت زمین را که سرت سبز باد

و همچنین باغ کارز قدیم که یسمی و اهتمام ملک احمد تبریزی صورت انعام یافته و قواعد آن چون اساس دولت راسخه البنیان سمت استحکام پذیرفته نسیم جان فرازش چون بهار عالم افروز جوانی اعجاز نفس عیسی و احیاء دم مسیحا نموده -

نسیم باد در اعجاز زنده کردن خاک  
ببرد آب همه معجزات عیسی را

باد فروزین در احیاء سبزه و رباحین آن سر زمین پیام روح داده و دست صنع دو اطراف بسائین درهای فردوس برین کشاده شمال قامت سرو سبی را بنسیم اعتماد چون شمایل قد جانان در رقص آورده و سبا سر زلف بنفشه را هائید چنین شبیل متکین دلبران تاب داده آتش عاروش گل از دم گرم بلبل افروخته و شمع لاله وا دل بر ناله زار هزاران سوخته درختانش از شجره انساب اصلها ثابت و فرعها فی السماء سر ارتفاع بسدره المنتهی برافروخته و جداول انهار و حوض کثر آگارش حقیقت سلسیل و ماء معین در زمین آشکار ساخته -

زمینش بساط فلک را نظیر	نسیمش دماغ جهان را عبیر
فتایش ز گلهای رنگین به شک	چو طایوس گل گل ولی رنگ رنگ
درخشنده بر سبزه آب زلال	درخان بهم در سخن از شمال
بر آورده مرغان توحید گوش	بتوحید ایزد تعالی خروش
یکی بر که در وی چو چرخ برین	مگو بر که بل آسمان بر زمین
رخ باغ را گشته آئینه دار	وزو کرده مردم بکنش گذار
بر اطراف او سروه خاسته	چو چشمی ز مژگان بر آراسته
یکی خانه در وی چو خلد برین	ز شه گشته که گاه مردم نشین
ندیده چو آن منزلی چشم کس	چنان را همان چشم خانه است درین
از آن خانه چشم بدان دور باد	و زمین مردم دیده پر نور باد

همچنین لشکر دوازده امام علیهم السلام و دیگر مساجد و مدارس و ابنیه عالی مقام که بیمن اهتمام معمار همت آن شهربار فلک احتشام انعام یافته ناظر دیده در اقلیم سیمه نظیر آن ندیده و گوش هوش از هیچ آفریده نشنیده شرفات ایوان آن عبارات که ابواب جنة عرضها کعرش السموات دران کشاده بکشایه من دخیل کان آمناً آراسته و سریر ابواب شان مژده ادخلوها بسلام آمین، بگوش زافران رسانیده دیگر هر عزیمت که آن فرازنده لواء سلطنت فرمودی و هر اندیشه که در ضمیر منیرتی مستتر بودی اولاً با امرا و وزرا و ارکان دولت مشورت نمودی و مضمون لاصواب فی ترک الشورة در خاطر ملکوت ناظر گذرانیده فائده من استشار اولی الالباب نزل فی ابواب الصواب و نص و شاورهم فی الامر و اذا عزمت فتوکل علی الله، را نصب العین خاطر خطیر داشتی جمعی که در مشورت امور

ملکی دخل داشتند و رفق و فقه مهمات برای صوابنمای ایشان متوط بود حضرت سیادت و هدایت بنانه نقابت و افادت دستگاه حقائق و معارف آگاه شاه طاهر رحمه الله و کاملخان و میان راجا و پرتاب رای و غیرهم بودند که این جماعت در مجلس مشورت با اتفاق می نشستند و در یک امر هر یک را آنچه بخاطر میرسید معروض می داشتند بعد ازان آنچه بصلاح اقرب و از وجوه دیگر انسب بود باعنا میرسید و اگر احیاناً یکی ازین جماعت که امین مشورت آنحضرت بودند در حین مشورت حاضر نمی بود بعد از انجام مشورت بملازمت میرسید حکم میشد که اهل مجلس مقدمات مشورت را بارو تقریر نمایند و آنچه رایها بران قرار یافته خاطر نشان او کنند اگر رای او موافق باقی آرا بود تحسین می نمود و الا آنچه بخاطرش میرسید بعرض میرسید اگر سخنان صواب مقرون بود بشرف قبول موصول میگشت بعد از انتقال آن سر دفتر ارباب کمال و زبده آل اعتبار خان که از جمله مخصوصان آن جنت آشیان بود در مجلس مشورت حضرت شهرداری راه یافته در سلک سایر مجلسیان منتظم شد دیگر با وجود رعایت نهایت حزم و احتیاط ذات قدسی صفات آنحضرت کمال حلم و غایت عفو متصف و محلی بود و در سیاست مجرمان و تیزیر گناهکاران از اضطراب و شتاب احتراز و اجتناب لازم شمرده میر و سکون کار میفرمود چنانچه مکرر میران عبدالقادر باغواهی متعردی که از مذهب الهی انشاعتر علیهم صلوات الله اکبر بر حذر بودند قصد آنحضرت نموده اینمعنی بشواید و دلائل از حرکات و سکناتش ظاهر میشد بلکه چند مرتبه باین عزیمت آمده بود و ملهم دولت آنحضرت را ازین مکیدت آگاه ساخته تیر عذر معاندان بههدف مقصود نمیرسید مع هذا از کمال عفو و اغماص و نهایت حلم و حیا اینمعنی را بر کسی ظاهر نفرموده در مقام اخذ و قید ارباب مکر و کید نمیشد و در خفیة شاهزاده کترین میران شاه حسین را که اعتماد تمام بران شاهزاده عالی مقام بود از قصد اعدا اخبار فرموده در محلی که ذات ملکی ملکات باستراحت مشغول میشد شاهزاده بلوازم حراست و محافظت قیام میفرمود و اگر دران وقت میران عبد القادر اراخه آمدن می نمود بجهة وجود شاهزاده مسعود مقدورش نبود دیگر اوقات فرخنده ساعات آنحضرت از اوایل ایام سلطنت تا انقراض مدت حیات تقسیم یافته بود و هر بهری بمشغولی امری صرف میشد چنانچه بعد از فراغ از نماز صبح مردنشا بملازمت آمده بزور و سازنه مشغولی میفرمودند و درین اثنا باهر دینها اقسام مطالبه و نظارت می نمودند بعد از جامعه پوشیدن محلداران خاص بحضور می آمدند و چون شیوة مطالبه بر ذات همایون غالب بود البته از هر طائفه یکی را بشرف خطاب و همزبانی مطالبه سرافراز میفرمودند تا وقت آمدن مجلسیان میشد و آنجماعت بملازمت مشرف میشدند بعد ازان شهربار جهان اسپ طلبیده سوار گشته میر قلیخانه خاصه و بالنگاه کارخانها فرموده همه جا سری میکشیدند و تیک و بد آنها را بخاطر ملکوت ناظر میسرانیدند از اینجا معاودت فرموده بر سریر سلطنت متمکن میگرددند و چاشنی گیران بموجب فرمان طعام میکشیدند در سدرت طعام خوردن نیز بدستور معهود مدار بر نظارت و مطالبه بود بعد از طعام بانجام مهام ملکی و فیصل قضایای کلی مشغولی فرموده بنفس نفیس امور جمهور را انتظام میداد بعد از فراغ مهمات ملکی و مالی خاطر خطیر بصحت فنلاء اطراف و علماء اشراف مائل گشته الفاء عقاید شرعی و قواعد عقلیه و تقلیه فرمودی و در



مجلس همایون مباحث علمی بسیار واقع میشد و آنحضرت در دقائق علوم تصرفات مقرون بصواب میفرمود و حریفان بزم روحانی را که صحبت ایشان مستلزم عیش و شادمانیست نیز بر خوان حقائق اعتدیه و اشربه موافق میباید و مهنا میبود بلکه اکثر اوقات اجتماع ارباب فضل و کمال و اصحاب قیل و قال و متصدیان امور ملوک و مال اتفاق می افتاد چنانچه عهده داران قرائین و خطوط بهر میرسانیدند و دران باب سخنان عرضه میداشتند و علما با یکدیگر مباحثه داشتند و سازندها و گویندهای هندوستان و خراسان و عراق نیز بساز و نوره عقل و کوش میزدند و آنحضرت از کمال فطانت و خردمندی از قول و فعل همه باخبر بود و درین اثنا در کلام هر کدام دخلهای خردمندانه میفرمود چنانچه گوئی تمام حواس آنحضرت مشغول او بوده و حسن معاشرت در مجالس انس و خلوت چنان مرعی داشتی که از قیود بنده نوازی و حسن سلوک تفاوت میان مالک و مملوک ظاهر لگشی بعد از فراغ این امور بخلوت تشریف برده لحظه بفرافقت و استراحت میکشید و چون از نوم بحالت تیغظ و انتباه می آمد باز کلاوتان بحضور آمده شروع در رود و سرود می نمودند و آنحضرت زمانی تمتد با ایشان همزبانی فرموده در سرودهای ایشان دخلها می نمود و مطایبه و نظافت با هر یک بدستور معهود بحال خود بود تا وقت عصر باداه نماز ظهر و عصر قیام میفرمود باز وقت چراغ مجلسیان و دبیران و عهده داران بملازمت آمده تا چهار طاس شب بمشورت و تنظیم امور ملوک و ملت و سایر مهمات و حکایات و نظافت صرف میشد و چون مجلسیان و مردم درخصت یافته بمنازل میشتافتند که تا کمال طلب فرموده تا قریب ده طاس اوقات صرف صحبت آنجماعت میفرمود و کاه طبع اقدس میل مطالبه فرموده پسران دیوتی را در حضور با یکدیگر بکشتی می انداختند و یکدیگر را دشنام میدادند و کلماتی که موجب شکفتگی ذات همایون بودند مذکور میساختند یک طاس یا دو طاس شب بخواب و استراحت آنحضرت صرف میشد و چون صبح طلوع می نمود باز همان طریق معهود سلوک بود و تمام عمر ایام سعادت انجام سلطنت بهمین دستور عمل فرموده مطلقاً تخلف واقع نمیشد و در حین لشکر کشیها و توجیه بدفع اعدا با وجود سرنوشتان و شب نویسانی که ترتیب مفوق و افواج سیاه منصور و تنظیم امور جمہور حشم و خدم دقیقه نامرعی نمیکداشتند آنحضرت جهت رعایت حزم و غایت اهتمام البته بنفس اقدس سوار کشته النکمه و سیبها و عرابه و رخنهای که بر اطراف معسکر ظفر اثر واقع می بود ملاحظه فرموده حشم را جایجا بچراست تمین میفرمود و موضع نزول هرکی را قرار میداد و هیچکس را یاری آن نبود که سر موی از مقام خود تجاوز نماید یا از لوازم محافظت و احتیاط لمحه غافل و ذاهل گردد دیگر در ایام میزبانی سالک و دیگر میرانیها و مولود حضرت رسالت صلی الله علیه و آله در بسیاری اطعمه و اغذیه الوان و قوا که و اشربه کو تا کون نهایت مبالغه و اهتمام مرعی داشته کافه سیاه و قاطبه بندگان درگاه را از خوان نوال عظیم الافضال آن شهیار فریدون خصال حبیب و کنار حرص و آز مالا مال میشد و جمیع سادات عالی درجات را بر صدر عزت نشاند از غایت معبیتی که آنحضرت را بخاندان نبوت بود بنفس اقدس آب بر دست آنجماعت میریخت و دست ایشان را شسته بر خوان احسان بیکران صلا میفرمود و هنوز این شیوه مرضیه که از سن آنحضرت درین سلسله علیه باقی مالد و الحق در هیچ تاریخ کسی از پادشاهان این نشان نداده.

هر که بقبضت برافزاد گشت	خاتم کایش سعادت گشت
راه بقین جوی ز هر حاصلی	بست مبارک تر ازین منزلی
گر قدمت شد بقین استوار	گرد ز دریا تم از آتش برار
دار تو پروردگش دین کرداند	داد گران دار چنین کرده اند
چاره دین ساز چو دیناست هست	تا مگر آن نیز بیاری بدست
ان ازلی نور که پرورداند	در تو زیادت نظری کرده اند
هزار تو از دائره بیرون تراست	از دو جهان قدرت افزون تراست

و هر غرض داشت که در ایام میزبانی بشظر اشرف در می آمد از سیاه و سایر بندگان درگاه البته باجابت مقرون بوده مطالب مآرب حاضر غائب اینجا می پیوست و هیچ آفرید از کرم عظیم آنحضرت محروم نمیکشت و چون ایام خجسته فرجام میزبانی سالک و انجام میرسد جمیع امر و ارکان دولت و اعیان حضرت و کافه سیاه و سایر بندگان درگاه بخلع فاخره و تشریفات متوافقه و زیادتی مقاصد و انعام و اکرام لامد و لاصحی حظ مستوفی حاصل نموده بشکر مواهب بیکران و عذب البیان میگردیدند حق سبحانه و تعالی روح مطهر آن پادشاه داد گستر دین پرور را در اعلیٰ طبین با ارواح البیاء و مرسلین رفیق و قرین گرداناد و کافه خلایق را در ظل طلیل رایت عظیم العنایت سعی آنحضرت که الحال سریر جاه و جلال سلطنت و خلافت بوجود فائز الوجود مزین و محلیست و رابطه نظام مکونات و انتظام احوال موجودات بآن ذات ملکی ملکات منوط و مربوط بر مفارق عالمیان الی قیام الساعة و ساعة القیام پاینده و مستدام دارد بحق محمد و آله الامجاد.

ذکر جاوس اعلیٰ حضرت سکندر مزلت دارا مرتبت فریدون معدلت اسفندیار صوات خاقان حشمت

سلجان الزمانی المخصوص بمعانیات الرحمانی موسس قوانین مرووری مروج مذهب جعفری عجب

اهل بیت رسول الله الموبد من عند الله شاه حسین نظام شاه نور الله مضجعه و مئواد و جعل

آخرته خیراً من دنیاہ

بر داناء روزگار و خردمند آموزگار که سزاوار امتیاز قشر از لباب و قابل تمیز خطا از صواب است پوشیده نیست و بر مرآت ضمیر متبیرش که از رنگ علائق و عواقب جلا یافته اعیان حقائق و دقائق درو چهره نهاد است تلاق و شخصی است که واجب الوجود حکیم و واجب الوجود علیم جلّ سلطانه و عظمت برهانه که مروج بر معارج عرفانش به اردان اوعام و گشت اقیام محال است و طالب سعادت ساحت معرفتش را با استدلال پای عقل در عقال خداوندی که فروغ طلعت سلاطین عالم از طلوع آفتاب عزایت اوست و سیما سعادت در جبین مبین اساطین بنی آدم از یرق انوار موهبت از از جسم و ساکنان کارگاه فطرت که نتیجه تاثیرات عناصر و افلاکند مثنی خاک را برگزیده و گنجیوری خزائن اسرار خویش بخشید.

دست قضا مصطف عالم گشاد قرعه آن فاعل بآدم قضا

بلی بر مقتضای فحوای و ربک یخلق ما بشاء و بخوار، پرتو آفتاب عنایت ازلی بر ساحت احوال هرچه خواهد اندازد و از مخلوقات هرکرا خواهد بردارد و بپندازد.

کن مکن او راست ز نو تا کهن هرچه کند کیست که گوید مکن  
رخش علق در رهش افکنده سم علت و معلول درو هر دو کم

و چون هر جامعیتی را از وحدتی ناگزیر است که مقوم وجود آن جمع باشد تا در تحت ظل لوی او از تلاشی افتراق و انفکاک مصون و محروس باشند چنانچه آفتاب تحقیق این مقال از مطلع اقوال حکماء الهیه که نور هدایت و چراغ درایت از لمعات متکونه صاحب وحی افروخته اند روشن و تابان است و در امثال حقائق مآل ارباب مکاشفه و حال نیز ظاهری و عیان که علت اظهار جزئیات موجودات اقتضاء مظاهر اسماء حسنی است و همگی در تحت اسم ذاتی اند که او نیز مقتضی مظهر کلیت که از طریق جامعیت مناسب این جمع بود تا در رسانیدن فیض بخلق خلیفه حق باشد و لهذا حکمت حکیم و خبیر و قدرت علیم و قدیر رابطه انتظام مکونات و واسطه التیام کافه موجودات را بوجود قاضی الجود سلاطین نامدار و خواقین عالیقدر نظام داده است و تشبیه مبانی مسلمانی را بارافراز کاخ جهانیانی پادشاهان چرخ اقتدار استحکام فروخته چه نسبت سلاطین گردون اساس با رعایا و سائر الناس همان نسبت سر با بن و جان با بدن است.

جهان را شهشاه زب و فراست که بی شاه عالم تن بی سر است  
مراد ترا گر شود پشای ست تن شاه باید که ماند درست  
جهان داد خواهد است و شه دستگیر ز داود نباشد جهان را گزیر

ممنشور موفور النور صیانت دین قویم را بطفرای هدایت اتمای اطیعوا الله و اطیعوا الرسول و اولی الامر منکم، محلی ساخته است و از تنف نأوه شمشیر آیدار شهریاران شیر شکار شراره فنا و طمس و ژبا نه کان لم تن بالامس، در خرمن شوکت خر مفتان کاو پرست انداخته و اسباب همت عالی که در حفظ حدود ممالک و ضبط نفور و ممالک جد و اجتهاد نمایند بیدرقه عنایت و عذکم الله مغام کثیره ناخونوها ففعل لکم هذه و کتب ابدی الناس عنکم، رخت بهرستان مقاصد و سرحد مآرب انداخته فحمد الله ثم حمد الله که چون گوهر مسعود صاحب دولتی در بدایت احوال در سلک و اما الذین سعدوا فی الجنة خالدون، انتظام یافته باشد ایادی قدرت تعز من تشاء خلعت خلافت طراز انا جعلناک خلیفه فی الارض، بر قامت اقبال او چست سازد و زمام ضبط و ربط و قبض و جمعی از عباد و اقلیمی از بلاد در کف قدرت و قبضه تصرف او میرد تا پیکر اسلام بتابید بازوی فلک احتشامش بزور فتح و ظفر مزین و محلی کرده و ساحت شرع از لوث شرک عبده اسنام بآب حمام خون آتاشش مظهر و معنی شود.

خدای که دارند ازو ابتیا بمنشور دین عربی کبریا  
بشاهان گیتی سپرد از کرم بساط جهان از عرب تا عجم

جهانست پروران را بشاهی ستود بهالقاب ظل الهی ستود  
دو نامست بر حفت انگشتی که آفت هست شاهی و پیغمبری  
ولی هست شاهی بانصاف و داد که بی عدل و انصاف عالم میاد  
جز امروز چون هست روزی دگر خوشا عدل گستر خوشا داد گر

چون بر حسب فرموده السلطان ظل الله منزلت عظیم الشان سلطنت سایه مرتبه الهیست و لا اله الا الله وحده لا شریک له مقتضی آنست که شغل خطیر سلطنت شرکت برتابد و منصب جهانداری بانبازی تمشق نیابد بنابرین سنت الله جاری شده که چون قیاس موهبت انا مکنا له فی الارض، اراده فرماید که دایت دولت صاحب شوکتی باوج شاهی برافرازد و عیدان روح مسکون را جولانگاه بکران او سازد نخست هر سر که درو میجال سودای سروری باشد بتبغ فنا بردارند و هر کسی را اندیشه سرکشی و برتری بخاطر رام باید زنده نگذارند.

بزم دو چمنید مقامی که دید جای دو شمشیر نیامی که دید  
تنگ بود مملکتی بر دو شاه کسی نشینده فلکی بادو ماه  
تا نشود رهگذر چشمه پاک آب تزیاید ز دل چشمه خاک

مقصود از تمهید این مقدمات بلاغت سمات آنکه چون خاطر ملکوت ناظر شهریار کامکار عالی تبار از خار خار غیران عبدالقادر که دم از استقلال میزد و دیگر متازعان ملک فراغت یافت چنانچه آنفا قام مشکین رقم بشرح آن گوهر افشانی نمود و حضرت سلیمان الزمانی فردوس مکانی جنت آشیانی برهان نظام شاه انار الله برهانه عنان عزیمت بصوب ساحت جنت ناخست امرا و ارکان دولت و اعیان حضرت بل کافه سیاه و رعیت بسلطنت آن فرازنده افسر خسروی همدانستان گشته بشرف مبايعت و متابعت مشرف شدند متجهان دقائق شناس حقائق اقتیاس در اختیار ساعت جلوس آنحضرت بر سریر سلطنت نهایت دقت بجای آورده ساعتی که مالمع فرخندهاش یازده درجه حوت بود و سابع خنجره یازده درجه سنبله و منتری که صاحب طالع است سعادت بخش بیت سابع گردیده هفده درجه جوزا از هر رابع درجه طالع واقع گشته و عاشر که خانه سلطنت و شغل و عمل دولست هفده درجه قوس رسیده و برج جدی که یازدهم طالع است و شاهد دهم و خانه امید و نوید از خورشید عالم تاب و ناهید عشرت انشاب و عطارد دانش ایاب فیض یدیر و کامیاب گردیده و بمحصول مطالب و مآرب و نیل آمال و ازدیاد مواد جاه و جلال نوید بخشیده بالجدله سعود فرخنده ورود آسمانی دران ساعت عاقبت مجوده بر دوام سلطنت و کامرانی و خلود خلافت و جهانیانی شاهد و ناظر بود و حرکات افلاک و نظرات نوابت و سیار بر مقتضای خاطر ملکوت ناظر اختیار نموده دران ساعت سعادت بخش فیض کثیر افسر فرمان دهی و سریر سلطنت و کامرانی بفر وجود قاضی الجود آنحضرت مزین و مشرف گشته آفتاب عالیشان طالع فرخندهاش از مطلع تخت نظام شاهی طالع گردید و قبضی انعام عامش بخاس و عام رسید پایه سریر سلطنت از سعادت مقدم مکرم



شهربار عالم سر معاشرت بفلک اکبر بر افراخت و بر نو الثفات و عنایت بیغایت بر حال وضع و شریف و  
صغیر و کبیر انداخت.

بزرگان نهادند از بهر شاه	با آئین جشید دهم و گاه
بفرخ توین ساعتی شهریار	برآمد براف مست زرنگار
سر تاجداران آمد تخت	چو سیرج بر شاخ درخت
و شاهنش روز جهان شاه شد	که آروز کویس ایجاد شد
زد از عرش چتری نر یا سریر	گرفته ز خورشید خورشید گیر
زمین بر سر آسمان ناز کرد	که او را سریرش سرفراز کرد

اهرا و وزرا و ارکان دولت و اعیان حضرت بل کافه سیاه و رعیت بلوازم زمین بوس و  
مراسم تهنیت جلوس مبادرت نموده زبان بدعای دوام دولت و خلود ایام سلطنت کردند.

که دولت پناه جوان بخت باشی	همه ساله با افسر و تخت باشی
علم بر فلک زن که عالم تراست	بدولت در آویز کاهم تراست
چو ترتیب شمشیر کردی تمام	بیابای مجلس شریک جام
بخت تو آفاق را باد نور	مباد از سرت سابه تاج دور

از نثار افشان آن مجلس فردوس نشان حبیب و کثار نظارگیان بسان بحر و کان از درم و  
دینار و جواهر و لالی آبدار گرانبار و با بسار شد و سخن زمین چون چرخ برین بقوه نجوم بردین قرین  
یافت روی هوا از توان لالی زمین که چون قطار امطار می نمود خاصیت ایام بهار گرفت تمام شهر و  
بازار و در و دیوار از بستن آذین و آراستن زمان و زمین به زینت دوم و دیبای چین مانند ایام  
فروردین بگلها و ریاحین زیب و زینت پذیرفت.

هوا از دم دیز پروین گرفت	زمین سرسبز دینه چین گرفت
چنان شد ز بس زیب و آئین براه	که از بر ندیدند خورشید و ماه
همه خاک بر گل شد از بس کلاب	ز گل گل دمید و زمی لعل ناب

شهربار فریدون تبار خورشید آثار به فیض بخشی و نور فشانی درآمد کف بحر کردارش  
در موج گوهریاری کثار آمال و امای جهانی را گرانبار ساخت و جمیع اهرا و ارکان دولت که بلوازم  
عبودیت قیام نموده بودند باعامات فراوان و ترفیفات بیکران اختصاص یافته پائنه قدر و منزلت شان  
بذروه سموات برافراخت و سائر سران سیاه و بندگان درگاه نیز بمزید قدر و جاه سرفراز گشته هرکس  
فراخور حالت خویش بخلعت پادشاهانه و عاطفت خسروانه متبجح و ممتاز گردید.

شهنشه سخا را سر آغاز کرد	دوگنج و دینار را باز کرد
جهان را به بیرابهای نوی	بیاراست از خلعت خسروی

همانا که بود آفتاب بلند همه عالم از نور وی بهره مند  
بلند آفتابی که شد فیض بخش بدادن نکرده تپی چون درخش

بشت سعادت و اقبال بر مستد سلطنت باستقلال باز نهاد ایام زمام حل و عقد کافه انام بقیعه  
ارادت آنحضرت داد و منشیان قضا و قدر منشور انا جعلناک خلیفه فی الارض از دیوان لایسل عمارت  
بظفرای توتی الملک من نشاء بنام همایون آنحضرت نوشتند و بساط منصب خصم منصب و دشمن  
مغلوب بموجب تنزع الملک من نشاء درنوشتند بالجملة چون سریر جهانیای و مستد کاهرای بآن  
سلیمان ثانی قرار گرفت و تمام معالک و مسالک و فلاع و بقاع بقیعه تصرف و حوزه تسخیر بندگان  
درگاه عرش اشتباه درآمد و کافه سیاه و رعیت سر بر خط اطاعت و قدم در دالره انقاد نهادند زمام  
رتق و فتق امور جمهور و شان فیض و بسط مهام مالک نزدیک و دور در قضا اختیار و بد اهتمام  
وزیر صائب تدبیر و حکیم مشیر صافی ضمیر ارسطو نظیر قاسم بیگ درآمد مهام کافه انام بآن حکیم  
آسف مقام مفوض گشت متبیین بسامع خورشید جوامع شهربار کاهران رسانیدند که میران عبدالقادر  
جهت نسبت معاشرتی که با عماد شاه داشت بنام یلو برده و میران شاه حیدر نیز بخوبی معذورم خواجه  
جهان مستظفر گشته خیال فتنه و شر در سر دارد و نصیرالملک آهوشند که بموجب حکم حضرت  
جنت آشیایی در قلعه کندهار در بند بوده بحیله و مکر خویش را از بند رهايند در بند اینست که بمیران  
شاه حیدر ملحق گشته در تهیج ماده فتنه و فساد سعی نمایند آئینه رای جهان آرای شهرباری که حقائق  
اشیا دران چهره نما بود چنان اقتضا فرمود که قبل از انظام سلک جمعیت معاندان و استظهار ایشان  
بمعانیت مخدوم خواجه جهان عقد جمعیت ایشان را بنات الثمن سان متفرق و پیرشان سازند و سنگ تفرقه  
در سلک جمعیت معاندان اندازند.

بدشمن گمان حقارت هیر که گویند صد خرمن و یک شر

لاجرم فرمان قضا جریان بنفاذ پیوست که فوجی از دلبران خراسان و گروهی از بهادران  
رستم نشان که بنوک پیکان جان شان بهرام خون آشام را از پنجم حصار سپهر نیکون فرود آرند  
بهمراهی جناب قتائل پشاهی مولانا شاه محمد اوستاد که از جملة مقربان درگاه بمزید اعتماد ممتاز بود  
در دفع اعداء دولت خصوصاً نصیرالملک بی سعادت مسارعت لازم شمارند.

بخون ریختن خصم مقهور را	طلب کرد شیر تشابور را
بفرمود کاهنگ دشمن کند	قلم نیزه و جامه جوشن کند

جناب فتائل شعاری حسب الحکم شهرباری با فوجی از شیران پیشه مردی شبانب بطلب  
دشمنان شتابان گشته در سرعت سیر چنان مبالغه نمود که چون دست مسیح درجه مقرب کشود بحوالی  
مقام نصیرالملک بد فرجام رسیده بود.

شباکه که از پویه افکند نعل سمند گهر میخ در کوه لعل

چنان رفت بر عزم گنداهه تیر که آجا شد این لیل شکر فیر

صبحی که بر اولیاء دولت مانند صباح عبد نسیم بهجت و مسرت میوزید خبر لشکر ظفر اثر بنصیرالملک نگویند سیر رسید چون طاقت مقاومت سیاه ظفر پناه در حوصله قدرت خویش ندید ناچار طریق فرار گزیده مانند برق و باد سر در بیابان نهاد جناب فغانل دستگامی چون از فرار خصم تیره روزگار آگاهی یافت باستعجال تمام دنبال آن بدسگال کم نام شتافته چون شهسوار آفتاب که در فضای زنگی شب ظلمت نقاب بیک جولان میدان آسمان را طی نماید در تعاقب آن گمراه رویاه طی مسافت نموده مانند تیر شهاب خویش را با بیک چشم زدن باقی اعراس رسانید.

چنان در پیش تخت فرزانه مرده که او را به مرگشتن آواز کرده  
فقای زدن کای برآکنده عهد چو روبرو سرآمد چه حاصل از عهد

چون دست قضا و قدر قوایم یاد پیمای نصیرالملک بیوفا را به نکال موعود بسته بود و جاده خلاصش بشامت کفران نعمت مسدود گشته هرچند خواست که اسب نازد و خود را از آن ورطه بدر اندازه ممکن نبود تا بیچاره وار بکام نهنگ و چنگ یلنگ گرفتار گشته یکی از دلیران شیر شکار بضرر یکن خان خارا گذار آن سردقت اشرا را بر خاک هلاک و بوار انداخت و سر نفوت شعارض از پیکر بدن دور ساخته ساحت ملک دکن را از لوث وجود آن مقدم ارباب جهنم بیرداخت.

ازان زخم جوشن گذر شد هلاک و زان خاکی افتاد بر روی خاک  
سرش را برید از روی دست و زان یس بقراک شیدیز بست

بعد ازان جناب نصرت ماتب با دلیران ظفر انساب متوجه درگاه عرش اشتباه گشته سعادت زمین بوس فائز شدند و سر نصیرالملک بد سیر را برسم تحفه نثار سم سمند شهریار کامگار ساخته بزبان مکتب و انکسار معروفی داشتند که.

سر دشمنان تو استغفر الله که خود دشمنان ترا سر نباشد  
نثار سم مرصکت باد اگرچه نزاری ازین کم بها تر نباشد

الطاف و عنایات بیحد و عد شامل حال مولانا شاه محمد گشته نهال آماش از رشحات فیض احسان و افضال خضارت و نصارت یافت و چون شاهزاده گردون مآثر میران عبدالقادر از بیم سلطوت شهریارى التاج بهمد شاه برآری نموده بود فرمان قضا جبران عز اصدار یافت که منشیان بلاغت اسلوب مکتوبی بهمد شاه در قلم آوردند ماحصل مضمونش این که میانه این دودمان خلافت نشان و آن سلسله علیه مدتهاست که رابطه محبت و مودت و قواعد موالات و مصافات موکد و متبد است و تا غایت امری که خلاف این معنی باشد بظهور نیامده اکنون بمسمع عز و جلال رسید که برادر میران عبدالقادر که قدم در بادیه ضلالت نهاده ابواب مخالفت گشاده است التاج بشما آورده چشم امداد و معاونت دارد هرچند آن بیوفا برادر توای همایون هاست اما دشمن این دولت ابد اثماست و در نظام امور سروری

و انتظام مهم سلطنت و جهاندارى نسبت برادرى و خویشى و باری منظور نه چه حکما گفته اند که سلطنت و ملک عظیم است و بوجود شریک و سهیم امور جهاندارى همیشه سقیم و با هم اگر عهود و موافق سابق بانها را خلوس و یکجبهی لاحق موکد میکنند آن برادر را در مملکت خویش ممکن ندارند تا در تسبیح مواد فتنه و فساد سمی نشوده باشد.

شاخی چنان نشان که سعادت دهد نمر نضی چنان بکار که بشوایش درو

چون مکتوب بلاغت اسلوب بهسر همایون مزین گشت مصحوب یکی از بندگان آستان خلافت پناه بهمد شاه مرسول شد بهمد شاه بعد از اطلاع بر مضمون حکم جهانمطالع از معاش بندگان سده خلافت احتراز لازم دانسته میران عبدالقادر را از ولایت خویش عذر خواست.

ذکر موجبات توحش غنودم خواجه جهان از بندگان آستان خلافت نشان و تسخیر حصار

برنده و اقراض ایام دولت آن دودمان

چون قیامین شاهزاده علی گهر میران شاه حیدر و مخدوم نگویند سیر خواجه جهان معانی مواصلت و مصاهرت استحکام یافته بود و باین وسیله قواعد دولت منهدم گشته اش بنجدید سمت تشبید پذیرفته و قلعه برند با مصافات و متعلقات بلو تعلق گرفته بعد از انتقال شهریار فریدون خصال ججهاد برهان نظام شاه بیچار رحمت ذوالجلال خیال استقلال و استبداد در خاطر شقاوت مآثرش منقش گشته قدم از جاده اطاعت و اقیاد بیرون نهاد و بخود قرار داد که داماد خویش را بر سریر سلطنت متمکن سازد و تزلزل در جهانی دولت و قواعد سلطنت ابد انتظام اندازد بنابرین اندیشه ناصواب غبار ادبار بر چهره روزگار خویش یاشیده فکر عاقبت اندیشی از فضای خارارش رخت بصحرای عدم کشید و باعلان کلمه عصیان مبادرت نموده وادی طغیان را بقدم مخالفت پیمود.

چو تیره شود مرد را روزگار همه آن کند کش نباید بکار

بر ضمیر منیر روشن و بر اندیشه سعیر و کبیر میران است که شکستن عهد بوخامت عاقبت مودیت و نضی پیدان بشامت خاتمت مفضی.

بینان شکن هرآینه کردد شکسته حال انالعهود شد ملک التوی مهم

چون خلیف ملکوت ناصریرشاه ججهاد حسین شاه از دغدغه برادران گمراه فراغت یافته کافه رغبت و سیاه آرامی و اولی الامریت را گردن اطاعت و اقیاد نهادند و ولایت و حکام ولایات و قلاع احکام جهانمطالع را بقدم امتثال تلقی نموده عقاید خرائق و دقائق و مقابیح قلاع و حصون بدرگاه عرش اشتباه فرستادند.

بهر قلعه صکو داد پیغام خویش کلید در قلعه بردند بیش



و در تمام ممالک و مسالک خار و خاشاک در هیچ بلند و مغاکي نمالد اندیشه انتقام مخدوم  
بد فرجام از خاطر ملکوت ناظر سر برزده امرا و اکابر را جبهه تقدیم مشورت حاضر فرمود.

سکند افکن کنگر این حصار	چنین میباید در کارزار
که چون دانت شاه جمشید فر	شد آینه روی فتح و ظفر
بناه جهان گشت آن تاج و تخت	و روی زمین فتنه برست و تخت
یکی البهن ساخت گردون سرور	گزان خیره شد دیده چرخ پیر
در آن پس شهنشاه دریا نشان	شد از لعل سیراب گهر فشان
که شد توسن خسروی رام من	زد این سکه را چرخ بر نام من
برام که در زیر چرخ بیست	ز خاک دکن تا باب محیط
درج بر درج در تماشای هند	کنم بی سیر خاک محرابی هند
چو انگیزم از خاک میدان غبار	کنم خاک در دیده روزگار
حصارست محکم برده بنام	که بگرفته مخدوم در وی مقام
حقیقت ندارد چو چرخ فلک	فراوش کرده است حق نیک
چه شدگر بنا کرده نسبت درست	که در کینه سخت است و در عهد است
ندارد اگر کین ما در دیون	بیابوس ما چون نیامد بیرون

بالجمله بعد از اقامت مراسم استتاره و استخاره در باب مخدوم خواجه جهان آرای ممکنان  
بران قرار گرفت که چون مخدوم شقاوت لزوم رسوم اطاعت و انقیاد بر طاق اسبان نهاده ابواب مخالفت و  
عناد کفاده است و بلوازم تعزیت حضرت جنت آشیانی قیام و اقدام نموده در نهیت جلوس و مراسم زمین  
بوس نیز نهادن و تقاعد نموده اولاً جبهه اقامت حجت فرمائی بطلب آن بوالفضل مخدوم مرسل بایدداشت  
باشد که از خواب غفلت بیدار یافته و از پیخودی نخوت و جزم آگاه گردد و روی سلامت بشاه راه رشاد  
و سداد آورد اگر براهنمونی قادر دولت سعادت ملازمت مبادرت نماید فهو المقصود و الا شامت مخالفت و  
تنبیحه گفزان مشاهده خواهد نمود.

چو ما بی ادب را ادب میکنیم	بی اعتناش طلب میکنیم
اگر آمد از جان سپاران ماست	و اگر نهد از کینه داران ماست

بنابرین خدیو جهانگیر دبیر دانشور روشن ضمیر را فرمان داد که نصیحت نامه هدایت لزوم  
سعادت مخدوم بمخدوم در قام بدایع رقم آورد دبیر بلاغت شعار قلم وار سر امثال برخبط فرمان نهاده  
خامه مشکبار در بنان لطافت نگار گرفت و صدر کتاب مستطاب را بجمد و تنای حضرت رب الارباب و تجیت  
و دردم بر رسول عرش جناب مزین و موشع ساخت.

سر نامه کرد آفرین خدا که او دست گیرد بهر دوسرا

خدای که عالم بفرمان اوست	زمین و زمان غرق احسان اوست
تنای خدا را برای رزق	درد بی ساخت نعم القرین
وز آن پس رقم زد بکلف هجر	سختی که بر جان زند بشت
خطایی سراسر عتاب و ستیز	چو تیغی بالاس کین کرده تیز
غشایی بیکباره تهدید و بیم	که گردد دل از خواندن آن دو نیم

و سخن را بر معتمد فرموده رحمة الله امرأ عرف قدره و لم يتعد طوره اساس انداخت حاصل  
مضمونش آنکه خدای تعالی بر بنده رحمت گذار که پایه قدر و منزلت خویش شناخته با اران مرتبه  
بیش نشود و از حد خود تجاوز جائز ندارد.

درد خدا باد بر بنده	که افکنده شد با هر افکنده
چه سودست کین قوم حق ناشناس	کند آفرین را بنفرین قیاس

امروز بعد از حسن توفیق ممالک هندوستان بل اقالیم برع مسکون در تصرف بندگان  
ماست و بیست زمین جولانگاه بکران فرمان ما تمام خدم و حشم و طوائف بنی آدم مطیعند و منقاد  
و امور سلطنت و فرمان روانی بر حسب آرزو و هیچ مراد سروران جهان اوامر و نواهی ما را گردن  
نهادند و گردنشان زمان در آستان طاعت ما بسایستاده.

ز دریا بدریا سپاه منست	جهان زیر فر کلاه منست
ملوک جهان صف زده پردم	بیست زمین تنگ بر لشکر من
گر اسفندیار از جهان رخت برد	نسب نامه خود بیهمن سپرد
و کر بهمن از پادشاهی گزشت	جهان پادشاهی بمن تازه گشت
بجز من که دارد گه کارزار	دل بهمن و زور اسفندیار
مرا میرسد افسر بهمنی	که اسفندیارم بر روی زمین
خداوند ملکم به پیوند خویش	مشو عیسی اندر خداوند خویش
پشیمان کنون شو که چون کار بود	ندارد پشیمانی آنگاه سود

اگر مخدوم خواجه جهان از خیل مخلصان است از چه تاغیت از دالره اطاعت بر کران است  
و تا کنون از طریق فرمان برداری و جاده انقیاد بیرون اگر من بعد کمر متابعت بر میان جان بسته شاه  
راه ملازمت را تقدم معذرت و انابت بباید و از تبه سلاط و استکبار با من اعتذار و انکسار گراید و کشتی  
سوداء محال را که در گرداب غرور و پندار افکنده در ساحل سلامت لشکر ندامت اندازد و بتلافی و  
تدارک تضییعات بر دازد هر آینه از تلاطم امواج افواج سپاه بهرام انتقام خویش را بر کران امن و امان  
و ساحل خلاص و نجات رسانیده باشد و الا در سفک دعاء خویش و اقربا و تضع نفس و مال شریف  
و وضع سعی نموده باشد.

شرمی و بوزی بر سینه را  
اگر کردی این خوی بد را رها  
برانم مباد که چشم ز جای  
دوشتی رها کن شرمی گزافی  
ز تندی بغارت برم گذورت  
مجنبان مرا تا نجشد زمین  
قلم در میکش حرف درین را  
و گر نه من و تیغ چون ازدها  
ندارد پریش به بیل پای  
ز جایم میر تا بمانی بجای  
خواهش دهم کشور دیگر  
همین گویم و باز گویم همین

ز بهار که حد خویش نگه دار و دست از دامن اطاعت و انقیاد باز مدار تا خون چندین هزار  
کس را مضمون و در کردن نگرفته باشی -

بخت آنچه حقت دادم پیام تو دانی و تدبیر خود و السلام

زبان دانی از معتمدان و خردمندان درگاه عرش اشتباه باداء آن رسالت و سفارت ناعز داشته  
بآئین باز و شاهین در هوای پرند پیروز درآمد -

زبان فان رسولی که در هر سخن  
چو مهر فلک مهر گردیده  
ز معنی برآراست صد انجمن  
چو خواب آشنا روی هر دیده

بالجمله بعد از وصول رسول مذکور به پرند و ملاقات با مخدوم هدایت مکتوم و اطلاع بر مضمون  
فرمان قضا جریان جهانمطاع آن سرگشته بادیة ضلالت مستغرق بحر حیرت گشته در تبه مخالفت سرگردان شده  
قدرت اظهار نکرد و طغیان در حوصله طاقت و توان خویش میدید و نه از عزیمت ملازمت نسیم سلامت  
بمشاقت میرسد لاجرم جوابی چون فریب سراب خود از صدق و صواب و مثال قلب معوه شراب قلاب با صد  
عجز و اضطراب در قلم آورد -

بیامی ملوث بکذب و غرور سلامی ز آرایش صدق دور

خلاصه کلمات تا باینکه چون چهره حقیقت بخار تقصیر خدمت که موهوم مخالفت خراشیده  
شده طریق ملازمت خالی از تعذر و سعوبی نیست و صورت ملاقات را خوف و هراس عالمی قوی رعب  
گوش و گردن همان حلقه اطاعت و طوق بندگی است و بطریق سابق این غلام آبق در مقام عجز و سر  
و کشد اگر بغایت بمنابت شهریاری درین وقت از تکلیف ملازمت سده سلطنت و کامکاری معذور گردد و  
مستحقه خاطر قانو از غبار دغدغه نهمت خلاص که متضمن باس و هراس است بعضی عوام و مراجع پادشاهانه  
تصفی و تشفی باید هر آینه احرام طواف آن کعبه آمال که مظاف سلاطین اشراف و آکناف روی زمین است  
بسته بطواف درگاه عرش اشتباه خوف زلت و گناه از دل زایل گرداند -

بجلیت در آئین باز بکرد  
دعا و فسوق بهم ساز بکرد  
بکعبه تا هست کجی شهنشاه باد  
بر لوج جهان بیروزی ماه باد  
بازر که از روزن کاف و لوف  
باعتراض سر آفرود هستی براف

باقبال جمشید فیروز بخت  
معداش که چون روز ظلمت زداست  
برایش که همچون قدر محکم است  
که گردن پیچم ز فرمان شاه  
من از بندگان سر افکنده ام  
کیم من که دارای کردون سریر  
اگر میکشد سید دام ویم  
عرش چیست آبا که از راه دور  
چه حاجت که این ذره با صد حجاب  
بآب پادشاهی و آفت فاسخ و نعت  
به تیغش که چون سبج کیتی کداست  
بمعداش که همچون قضا میرم است  
کجی انکم عهد و بیعت شاه  
کر آیم و کرانه همان بنده ام  
بخون ریز من برگشت تیغ و نیز  
و گر میکشاید غلام ویم  
کند قطره بر موج دریا عبور  
بکشد جلوه در معرض آفتاب

چون مضمون جواب تا صواب خواجه جهان بر رای عالم آرای شریار گردون جنباب مکشوف  
شد اعرا و ارکان دولت را بشرف خطاب مستطاب مشرف فرمود اکنون که صورت مخالفت مخدوم بر  
همگنان از روی یقین نه بطریق گمان مفهوم و معلوم گشت مصلحت دولت ابد لزوم در مسامحت دفع  
فته او منوط و استحکام مبانی سلطنت بر رفع فساد آن سر دفتر ارباب عدا هریوط است و بر خردمندان  
روشن و میرهن که هر چند زود تر در استیصال نهال آمال دشمنان نکو عیده مال سعی نمایند و بیشتر در مقام  
انتقام اعداء شقاوت فرجام درآیند هر آینه بصلاح ملک و ملت و نظام امور دین و دولت اولی و انسب  
است چه اگر در مدافعه دشمن مداخله شود لاحاله موجب ازبیدار فتنه و فساد و مستلزم کثرت قوت و  
قدرت و عدت و مکتب او که متضمن تعذیب عباد و تخریب بلاد است خواهد بود و حکما گفته اند  
مهمی که در اول پادانی توجیهی کفایت گردد باندک تعاون و تقصیری تعذر پذیرد -

اگر بیجه مار سازی رها  
ره سبیل را زود باید گرفت  
چو نیرو پذیرد شود ازدها  
که چون بحر گردد نتابد گرفت

اعرا و ارکان دولت و اعیان حضرت زبان بدعا و نناء خدیو کشور کشا کشفده متفق اللفظ  
و المعنی عریض نمودند که آنچه بخاطر ملکوت ناظر شهریاری خطور کند هر آینه موافق روزنامه  
تقدیر و مطابق حکم حکیم خبیر است این بندکان جزوا مفت تر اطاعت و انقیاد بر میان جان بسته  
و در مراسم جان سیاری و لوازم خدمتکاری حقیقه مهمل نگذاریم و تا جان در تن و رمق در بدن  
داریم بطرف تیغ آبدار دمار از روزگار دشمنان خاکسار برآریم -

شها آسمان تابع رای تو  
براهت نداریم چنان را دریغ  
سرما و خالص کف پای تو  
اگر تیر بارد و گر گرزد و تیغ

بالجمله حکم جهانمطاع باحضار و اجتماع سپاه نظر پناه صادر گشته افواج لشکر فیروزی اثر  
مانند امواج بحر اخضر از اطراف بلاد و کشور بیجوش و خروش در آمده رو بدرگاه خلاق پناه نهادند



و دلبران نصرت شعار از اقطار و امصار مثال اقطار امصار که بر دریا بار ویزد متوجه دربار شهریار کامکار شدند.

یکی این بخواست از پیشگاه	که کم شد درم نور خورشید و ماه
دوران ابر گردان دستم جگر	پراکنده از قطره هم بیشتر
بسی قطره در دشت پیدا شدند	چو یکجا رسیدند دوبا شدند

دربار شهریار فلک اقتدار از آمیزش و اختلاط غریبان کدان دار و دکنیان نیزه گزار لیل و نهار دیوک زمان آشکار ساخته بود و زلف مشکین مهوشان خلط و تار بر عارض دلایز شان تار و مار و بریشان و بقرار گردیده.

گروهی خراسانیان در خروش	گروهی دکن زانگان درع پوش
شیشه را آن دو خیل از دو سوی	پی شاهد مملکت زلف و روی
شهنشه کزین سان سیاهی گرفت	سفیدی توان تا سیاهی گرفت

چون ساخت روی زمین از کثرت دلبران رزم آگین مانند دل عاشقان مشکین تنگ شد و فتنای دشت و صحرا را رفور سیاه منصور و بسیاری ساز و آلت جنگ چون کام تنگ و کوه و هامون از شکوه آن گروه ایوه ستوه آمد.

ز هر سرزمین لشکر آمد بهم	سر مو بودی زمین بی قدم
و آمد شد لشکر بشمار	گیسا هارن بر دژ قلع
زمین بقیار از ترازل چنان	که تمکین می جوید از آسمان
چنان بر جهان تنگی آورد زور	که تنگی برون رفت از چشم مور

در ساعتی که سپید فلکی در سعادت بان تولا نمایند و فتح و نصرت در امیه با استقبال آیند شاهباز اعلام ظفر اعلام شهریار بهرام انتقام بمساعدت اختر بلند و معاونت ارجمند جناح جناح باز کرده بهوای تسخیر قلمه برنده پرواز نمود.

سندی کشیده درین رکاب	خرامنده و نرم روز و ناز
برآمد بران باره کوهون جنب	چو بر باره آسمان آفتاب
چو از خاک بر یاد صرصر نشست	براهیم گفتی بر آفتاب نشست
خروش خم رونق از پشت بیل	در افکند شورش بدرستی بیل
دم نای م سدره قریاد بود	زمین آسمان هر دو را یاد بود

از غبار مراکب مواکب منصور روز روشن چون شب دیجر می نمود و از خروش غیر و ناآلای و شهبور شوز شور در دل زدوک و دور افتاده مد باله کا از سوم اسرافیل شان میعاد و از افغان کوس نعلله در کشید آسوس می افتاد و در خستیدن غیای سیر بر لعلان شان و قیغ و حنجره غر جود آن که مخالفت از

شی بود و خشان دران صد هزاران ماه و خور از کثرت سیاه جوشن قباب آهن کلاه روی دشت و هامون فرش آهن و فولاد عیان ساخته بود یا از باس و هراس آن گروه قیامت شکوه هر سنگ و کوه گداخته.

زمین آتشیان در هوا شد غبار	سکه شد عنصر خاک بالای نار
ز نوک سنان گشید لاجورد	چو شد رخنه از وی بدر رفت گرد
ز بس گرد بر شد بجرخ برین	زمین آسمان آسمان شد زمین
فروزنده آتینه های سیر	سپهر بالا را شده ماه و خور
ز بس قبه در گرد خورشید تاب	شی و اندر و صد هزار آفتاب
زمین فرش آهن عیان ساخته	قیامت شده کوه بگداخته

شهریار فلک اقتدار یکی از امراء العباد را برسم منفلائی نامزد فرموده در مقدمه سیاه ظفر پناه دوران ساخت و موکب نصرت شعار نیز متعاقب آن بر سبیل ابلاغ رایت نصرت آیت بر افراخت قبل از وصول سیاه ظفر پناه مخدوم بواسطه قبول قبول خوش با جمعی از دلبران رزم آزموده بیرون آمده چون سد سکندر پیش راه سیاه ظفر پناه شهریار بحر و بر را که مانند دریا کوه و در را فرو گرفته بود نزول نمود و جاسوسان جبهه خبرگیری باز دوی هدایون فرستاده نیم شبی خبر قرب وصول موکب منصور بان معرور رسید پای ثبات و قرارش متزلزل گردید لاجرم همان دم معاونت نموده سرعت برقی شتابند قلمه برنده درآمد و از سر حسرت وداع اهل و عیال و خزائن و اموال کرده یکی از اقرباء خویش را بحکومت و محافظت آنحصار گذاشته بلوازم نیقظ و احتیاط وصیت نموده و خود از سلطوت و سلطت سیاه نصرت پناه راه قرار بر داشته پناه معادشاه برد.

چو وحشی خبر یافت کان سبل تیز	بر آورد از آن سیدکه و شغیر
باشو بشارت کرد منزل رها	که سختست تا آورد با ازدها

متعاقب او مقدمه سیاه ظفر پناه بظاهر قلمه برنده رسیده در برابر آنحصار نزول نمودند و راه خروج و دخول بر محصوران مسدود ساخته رایت محاصره و محاربه بر افراختند هیچگاهی که شاه قلمه فیروز قام رو بمساعدت ارتفاع نهاد و بستان شعاع سیاه کو اکب را هزیمت داد آفتاب رایت فتح آیت نظام شاهی از افق برنده طلوع فرموده پردو انوار مهر آتارش بر ساخت آنحصار و ولایت افتاد عساکر نصرت مآثر ظاهر آنحصار خیر آثار را مخیم اردوی کیهان پوی ساخته خیمه و خرگاه باوج مهر و ماه بر افراختند.

بلیروزی و فتح کیتی پناه بر اطراف آن قلمه زد بارگاه

و آن حصار بیست که در ممانت با گنبد دوار دم مساوات میزد و در استحکام یا پنجم حصار بهرام خون آشام لاف برابری دارد از بلندی ایوان بهمارات سلیمان علیه السلام تشبه نموده و ملوک جهان از کثرت آن چون مید غنای مایوس بوده سنادید زمان از نوید فتح آن مانند تسخیر قلمه سپهر نا امید گشته و خیال فتح آن حصار فلک مثال در خاطر ملوک گذشته نگذاشته مرغ اندیشه پیرامون

خاکریزش نگردیده و از کان امکان هیچ گمان نیر عروج بنخستین پایه نرد بالشی فرسیده

مکو قلعه کوهی که چرخ کبود  
ته خندقی و لنگرش هولناک  
بنظاره آن نشیب و فراز  
دهان فیلش بر اوج سما  
ز پس کنگرش بود گردون شکاف  
چنان خندقی بود گردش مفاک  
ز او جش کند خرد عانده باز  
همه سبزه دامنش نغ نیز  
ز تنگی ره سخت اندیشه سوز  
شهنشه چو بر کرد او جا گرفت  
ز گردون بیرون شد سر بازگاه  
زمین گشت در زیر چادر لپان  
شد از شیر مردان فیروز جنگ

فرمان قضا جریان از مکن غضب عن صدور یافت که میاه منصور از ساختن عراشه و متجینق  
فرزادان و تفتیق محصوران سی مرفور بظهور رسانیده از جواب ابواب تردد بران قوم حدود گردانند  
والنگ و سیبها پیش برده بترس سنگ متجینق ساعقه آهنگ و شرار فشک جان شکار و تیش پیکان  
چون زبان مار دمار از روزگار اهل حصار برآورد دلیران میدان دزم و پیکار قدم شجاعت در ساخت تسخیر  
آن حصار سپهر نظیر نهاده بازوی جلادت بر کشاند و در فنون مبارزت و رسوم دلاوری آثار رستم و اسفند یار  
را از صفحه روزگار محو ساخته رعیه و هراس در دل اهل حصار انداختند مردم حصار نیز که باستظهار  
حصانت و استعداد مغرور بودند سر اخوت از گریبان استکبار برآورده دست معاونت و مدافعت از آسپن تهور  
کشیدند و متغیر تیر و خروشی دار و گیر یکوش فلک انیر رسانیدند آتش حرب از هر دو طرف  
شوغی اشتعال یافت که تاثیر دهان آن کوه زمهریر را در جوش آورد و از شرار زبانه اش که نشانه آنها بشرد  
کافص بود و زمان را بخروش آورد هر خندک که از دست حوادث کشاد یافت بقصد جان پهلوانی  
آهنگ نمود و هر تیر که از ترکشی تقدیر برآمد بهرامی را تخطیر ساخت

چو دیدند زندانیان از حصار  
ره کینه جیونی گرفتند پیش  
بگردون رساندند آواز کوس  
فلک آمد از ناله ورمی ستوه  
در سینه قبا آهوان یکسره

بر اوخش سناهای نیز آشکار  
نموده بر آن چرخ دیرینه سال  
ز بالا برآمد چو آن غفله  
بفرمان جمشید خورشید مهمل  
وزان خار بر چین فلک خار دار  
ز شکی تیرزین هزاران هلال  
درآمد زمین نیز در زلزله  
بخیر کدائی نمودند چید  
بانداز آفت بازه از هر طرف  
مدور کشیدند ده بار صف

شب هنگام که مرکز زمین چون نعله خال ماه رخا زهره جبین سیاه پوشید و کیسوی  
شب مانند طره شیر بوی خوی چسب مشک آگین گردید شفق از خون کشتگان چون مره عاشقان  
دامن در خون کشید و آفتاب از نظاره آن کارزار چهره زعفرانی ساخته در نهانخانه حجره مغرب  
خزید هر دو سیاه دست از نبرد کوتاه نموده رو بآرامگاه نهادند و همه شب در اندیشه این که  
فردا صیادا قضا قیام نکبت بر قامت که دوزد و قدر شع دولت که بر افروزد کدز اندیدند

حمد شب در اندیشه بر نا و بیر  
که سر بر فرزند بلوغ زحل  
که فردا چه آید ز چرخ مدیر  
کرا یا درآید بسنگ اجل  
کرا تاج اقبال بر سر نهشد  
کرا رخت ادبیار بر در نهشد

چون آن شب تیره بآن وتیره بگذشت و دست زمانه بساط ظلمت و تیرگی در نوشت بامداد  
که شاه تختگاه سپهر مواکب کوآکب کین کشاد و خسرو شیر سوار گردون تیغ انتقام در سیاه ظلام نهاد  
باز سیاه کینه خواه از جای آرام و قرار بغرم دزم و پیکار کهر کین استوار بسته فوج فوج قدم در میدان  
مبارزه انحصار نهادند مردم حصار نیز سر اسرار حصار نصیان بر ناسیه طغیان بسته سپهر وفاحت بر رو  
کشیدند و بقدم معاونت و مدافعت بر برج و باره فودند و باستعداد حرب و استعمال آلات طعن و ضرب  
مشغول گردیدند

دگر روز کین آتش تابناک  
فرورنده شد شمع هش در دماغ  
دگر رایت کین بر افراختند  
دگر از دو سو جنگ انداختند  
سر آورد بیرون ز کانون خاک  
وزان سوخت غفلت بعد دود و داغ

بالجمله چنین چند روز از بام تا شام غمام حصار بخوریزی و از صباح تا وراخ ناله کفاح بجهان سوزی  
مشغول بود و کارکنان سپهر بی مهر از عمل رحم و شفقت معزول بجز تیر هیچ متغیر را مجال متغیر  
چاره سازی نبود و غیر از نشان جان شتان هیچ یار مهربان را یادی زبان آوردی و زبان درازی نه تیر قضا  
و قدر با مضاع تیر و خنجر دلیران پر خاشاک قرین بود و تیغ و نشان نبرد آرمایان باروح و روان همنشین

نیما در مغرور کرده مقر همچون خرد  
تیرها در حصنها گشته روان همچون روان

سپهادران طرفین را دین ایام بجای عیش دوام و شرب مدام جزم در الاخوین در جام نبود  
و بغیر از میدان کین و خانه زین قرار و آرام نه اما بهیچ طریق از کان تقدیر تیر تدبیر بر هدف تسخیر



نمی‌رسید و صورت فتح و ظفر مشاهده دلبران کینه ور نمی‌گردید لاجرم فرمان قضا جریان شهریار عالم عز اصدار یافت که توپچیان قدر توان توپهای قیامت آشوب در برابر حصار سیهر اسلوب منصوب سازند و بضرپ توپ ساعقه اما رخنه در اساس آن بنای فلک التباس اندازند توپچیان قضا توان توپهای زبانه نشان بکنار خندق کشیده بضرپ توپ قیامت آشوب اساسی که مانند عهد خردمندان پائدار و استوار بود بسان توبه زندان بی اعتبار درهم شکستند.

شیشه بفرمود کز سنگ توپ	بآفت کوه آهن رسانند کوب
شد از شعله توپ اژدهای دمان	شرد دخت چون تند از آسمان
شد از هر طرف رخنه در حصار	بی رفتن خلق دروازه وار

شیران بیسته هجا و همگان لجه و عا که سفینه بودی دران دریای جوشان افکنده تهنک آما در بحر جلالت آشود بودند مانند کوهسار در رخنهای آحصار ریختند و بضرپ تیغ آبدار خون دلبران را با خاک هلاک آمیختند سکنه حصار چون غبار آبدار بر چهره روکار خویش نشسته دیدند و اندازه کار خود را بهیروزان نامل و افکار سنجیدند دیدند که کوه گرانمایه غلو بجز شد عجز و بیچارگی بدست نابد لاجرم سفار و کبار بقدم اقتدار و انکسار از حصار استکبار بیرون آمده التجا بدرگاه شهریار کامگار بردند مراحم شهریارای رقم غلو بر جراند جرائم ایشان کشیده زلات و حقوات آقووم نگوینده صفات بزال اغماش و افضال مجور گردید و از تیغ خونریز دلبران پرستیز امان بافته نفس و مال و اهل و عیال ایشان از یاغمال تاراج سیاه ظفر مال محوین گشت.

چو از قلمه آکه شدند آن گروه	که طوفان رسانید دریا بکوه
بغور گشته لب بیاراستند	ز شاه امان بخش امان خواستند
شسته برحمت امان داد شان	همه هرده بودند جان داد شان

شهریار کامگار بعد از تسخیر انحصار بر تو الثفات بر تعمیر آن بنای عرمان نظیر انداخت و یکی از معتمدان را والی آن ساخت تا بیمن توجه و الثفات عالی و بحسن اتمام در اندک فرصتی حصانت و متانتش از ایام گذشته در گذشت و در استحکام مانند کنبه هرمان در افوا و السنه ایام معروف و مشهور گشت بعد از آن موکب منصور بتأیید رب غفور با غذایم موفور بصوب مستقر سریر سلطنت و خلافت معاودت فرمود.

علمهای فتحش سر افراز گشت      یکام دل دوستان را گشت

اکابر و اهالی و سادات و مولی باستقبال موکب عالی شتافته شرف زمین بوس دریافتند و ملحوظ نظر مرحمت و عاطفت گشته از عطایای بیکران شهریار کام بخش کامران محظوظ و بهره ور گردیدند.

### ذکر نامزد شدن بعضی از امراء نامدار بولایت برادر جهته دفع فتنه نقال خان حرامخواه

نقال خان که از اراذل مملکت برار بود و بحسب دین پروریهای چرخ ناهنجار نزد عمادشاه اعتبار یافته بود و مدواچ قدر و منزلتش از تمام امراء و اعیان در گذشته بمرتبه امیرالاهرائی مل وکالت و پیشوائی رسیده و زعام کفالت و اختیار مهمام کافه ایام بقیضه اقتدارش در آمده چون جمیع مملکت و قاطبه سیاه و رعیت را در فرمان خود دید بحکم ان الانسان لیطغی ان راه استغنی سالک مسالک بغی و طغیان گردیده دیو نخوت و غرورش بر سر و شود و ظلم و زور اغوا و تحریص نمود تا بعدی که طمع در ملک و دولت دلی نعمت کرده قدم از جاده اطاعت و بندگی بیرون نهاد و در مقام برابری و سرکشی درآمد رخسار فساد در میدان کفران و عتاد جولان داد.

سر ناسزا یارب برافراشتن      و زیشان اعیان بیبی داشتن  
سر رشته خویش کم کردن است      بجیب افودن عار پروردگار است

بالجمله چون عماد شاه قدرت بر دفع فتنه نقال خان گمراه نداشت بدرگاه خلاق پناه حضرت نظام شاهي استغاثه برده از تسلط و تغلب آن سر کرده ارباب طغیان و کفران نظام نمود رای جهان آرای شهریارای دفع فتنه و فساد ارباب کفران و عتاد بتخصیص آن سرگشته بادیه حرامخواهی از مهمات و معطلات امور سلطنت و جهاندارای دانسته جمعی از امراء نامدار مثل فرهادخان و رنگ بهارخان و میان سالار و دولرخان و غیر هم با فوجی از سیاه ظفر شاعر بدفع فتنه آن حرامخواه و استیصال نهال اقبال آن لکوهیده مآکی نامزد فرمود امراء مذکور با سیاه منصور بموجب فرمان قضا جریان بجانب بولایت برار روان شدند چون نقال خان از توجه سیاه نصرت پناه آگاه گشت لشکر خوف و هراس و بیم و باس بر مملکت خاطرش استیلا یافته عتات بصوب بادیه فرار یافت امرای نامدار آن سرگشته بادیه آبدار را تعاقب نموده در ولایت برادر هیچ جا آرام و قرارش نه دادند تا از بیم تیغ لشکر منصور خود را بولایت برهان پور انداخت چون خاطر عماد شاه از دفعه آن گمراه قراغت یافت سیاه ظفر پناه را رخصت انصراف ارزانی داشت تا عتات معاودت بصوب مستقر سلطنت العطف داد بعد از طی مسافت بتقبیل ساحت بازگاه عرش اشتباه استماع یافتند و بشرف توازش و عاطفت پادشاهانه قرق مقاصرت و میاهات بدرود سعادت بر افراختند.

ذکر مو حبات خلافت ابراهیم عادل شاه باندگان حضرت خلافت پناه حسین نظام شاه و عاربت

با سیاه ظفر پناه در خلاهی حصار سالپور و نصرت یافتن سیاه منصور بر لشکر بیجا پور

چون اکثر برادران شهریار گیتی شان که خویش را وارث ملک و شائسته سلطنت میدانستند از بیم تیغ خونریز سیاه ظفر پناه التجا بمعاول شاه برده بودند و در تهیج ماده فتنه فساد و تحریک مسلتة تراع و عتاد سعی می نمودند و جمعی از امرای معتبر حضرت برهان نظام شاهي مثل فرهاد خان و شجاعت خان

و خورشید خان که سلطنت میران عبدالقادر همدانستان بودند و بحسب ظاهر سر بر خط فرمان شهریار گیتی ستان شاه حسین نظام شاه نهاده طریق اطاعت و انقیاد ملوک می داشتند در خضیه با عادل شاه معاهده نموده بودند که چون اشکر باین کشور کشد ایشان نیز علم مخالفت برافراشته ادبار کردار رو ازین درگاه عرش اشتباه بر گماشته یشت بدولت روز افزون نمایند و با میران شاه علی در مقام اتفاق و وفاق درآیند القصد عادل شاه باغیوای ارباب فتنه و فساد ابواب نزاع و عناد کشاده از شاه راه محبت و وداد که منضم امنیت و رفاهیت بلاد و عباد بود دور افتاد و اندیشه تسخیر ممالک شهریار خورشید سریر در ضمیرش جاگیر گشته میران شاه علی را که خواهر زاده او و برادر شهریار فریدون فر بود بچتر و آفتابگیر سر افراز نمود غافل ازین معنی که فتح و نصرت منوط و مربوط بتأیید پروردگار است نه بکثرت اعوان و انصار هرگز اید قدرت انا مکنا له فی الارض بر سریر سلطنت و مسند کاهنای متمکن ساخت دست حوادث ایام و کردش توسن سپهر بدم ازان مرتبه و مقامش نتواند انداخت.

کسی را که بزدان نگهبان بود چه بآک از جهان دشمن جان بود

بالجمله چون عادل شاه از معاهده امرای حرامخور شهریار فریدون تبار و معاونت سیف عین الملک که در میان امرای ممالک دکن بکمال ثهور و شجاعت اشتہار داشت و در زمان حضرت جنت مکان برهان نظام شاه در سلک پندکان این آستان خلافت آشیان منتظم بوده فتح قلمه کلیان بنام او و بحسن اعتماد او روی نمود چنانچه سابقاً رقم زده کلک بیان گشت استظهار یافته بفتح و نصرت امیدوار گشته بود خالی در قواعد محبت و موالات و مہابی الفت و مواخات انداخته سر چشمه مودت و عسافات را بپاک و خاشاک عداوت و مخالفت تیره و مکدر ساخت و با سپاهی که در کثرت و عدت با هجوم نجوم قرین و در جمعبیت و اتفاق مقارن پیروین بودند.

سپاهی بحر موجی سیل رفتار سپاهی ایر سیری کوه دیدار

از بیجاپور بجانب قلعه بلایور حرکت نموده آنحضار سپهر آثار را مرکز وار در میان گرفت چون منہبان خبر توجه عادل شاه با سپاه گران بمساع قدسی جوامع شهریار گیتی شان رسانیدند ارکان دولت و اعیان حضرت را جهت تقدیم مشورت در خلوت طلبیدند از رای لائق ایشان در تدبیر دفع آن فتنه که شرارتی بفلک آتیر رسیده بود استعانت فرمود.

ستون جهان بازوی خسروست کلید در ملک رای قزوین  
اگر هر کسی این دستگیر بافتی گدا دست بر پادشاه یافتی  
نه هر سخت بازوست رستم مصاف نه هر تیغ رخشند خارا شکاف

خدمت جالینوس قاسم بیگ حکیم که مسند وکالت و پیشوائی بوجودش مزین بود بکثرت مخالفت امرای حرامخور بر عرش شهریار فلک اقتدار رسانیده معروض داشت که صلاح دولت ابد قرین درین است که دفع اعداء دوست نما را که مصدوقه.

در برابر چو کوشند سلیم در قفا همچو کبک مردم خوار

اند اهم و اقدم دانسته خاطر ملکوت ناظر از دفعه این گروه دفا فارغ سازند بند ازان بفرغ بال بقتال و جدال ارباب شقاق و شلال پردازند چه دشمن ایمن در اندرون خانه خوبش گذاشتن و بدفع دشمنان بیرون برداشتن از حرم و احتیاط دور است.

از دشمن دوست رو بیریز چون هیزم خشک ز آتش تیز

شهریار فلک تمکین سخنان آن ناسخ احین را بسع قبول و رضا اسفا فرموده بگرفتن و میل کشیدن امرای شقاوت مآل مثال داد بموجب فرمان قضا مثال فی الحال فرهاد خان و شجاعت خان و خورشید خان را که واس و رئیس ارباب شلال بودند مقید و محبوس ساخته جهان بین شان را بجزای کفران میل آتشین کشیدند فاضلروا را لولی الاپادرا و لشکر و حشم و طبل و علم هر یک ازان مقیدان نامزد یکی از بندکان معتبر گشته بمطالع ایشان مخاطب گردیدند از جمله غلامی که خدمت جالینوس قاسم بیگ پیشکش حضرت سلیمانی نموده بود بمطالع مستطاب فرهاد خانی سرافراز گشته تمام خدم و حشم و لشکر و کشور فرهاد خان سابق بدو تفویض یافت چون خاطر ملکوت ناظر از رفتار امرای بدسیر آسوده گشت سیادت و نقابت پناه زبده اولاد رسول الثقلین شاه رفیع الدین حسین را که کثیر اولاد حضرت مغفرت پناه و شوان دستگاه شاه ظاهر بجمه الله بود بر سبیل حجاب نزد عماد شاه فرستاد تا قواعد عهد و موافق قدیم را تجدید فرموده با عماد شاه قرار دهد که بدستور سابق بموجب منصور ملحق گشته بفاق در دفع ارباب اتفاق سعی فرمایند بالجملة چون رفیع الدین حسین بخدمت عماد شاه رسید هوای نفسانی و آرزوهای شہوانی که لازمه پنی نوع انسانی و ایام جوانی است او را از مهمی که بانتظار انجام آن فرسود بود معزول ساخته بعیش و کامرانی مشغول گشت و باشاهدی که مخصوص خدمت عماد شاه بود سر کرم صحبت کردیدند.

ز جام محبت چنان عست شد که اندازد کارش از دست شد  
فروست دست خرد چشم عشق خرد را چه کار است با مست عشق  
دلش بود مشغول محبوس و بس نه فکر جهان و نه پروای کس

حکما فرموده اند که متابعت هوای نفس زندگاریست چون با آئینه خاطر رسد صورت صواب درو چهره نماید و ملازمت حرص و شهوت غباریست که آفتاب عقل و قرامت را پوشیده مشرب عذب خرد را تیره و مکدر گرداند.

تا هوا خوانی و هوا داری کوهی کن نه مرد این کاری  
خشم بر شهوت بزر بی درآر و مکر آدمی شوی یکبار  
تا تو از خشم و آرزو هستی بخدا کمر تو آدمی هستی

القصد عماد شاه از نزاع و از انوار شاه عشرت شعار آزار تمام باقیه بی سر انجام و اصرام مہامش رخصت مر جنت و انصاف داد چون آئینه این خبر بمساع قدسی جوامع شهریار بحر و بر رسید خاطر ملکوت ناظر بغایت منزجر گردیدند و بدواس رای که از پنهان درگاه عرش اشتباه ببرز کجاست



و فراست متفرد و ممتاز بود بر انجام این مهم سرافراز گشت و بحسن اهتمام او اساس محبت و مودت استحکام یافته عماد شاه با سیاه رزمخواه متوجه درگاه عرش اشتیاء شد و بعد از قطع منازل و طی مراحل بملاقات فائز البرکات شهریار ملکی ملکات فائز گشته با اتفاق کمر کین ارباب نفاق بر میان بسته با سپاهی مانند کوه آهن سنگ دل و فولاد پوش و چون دریای موج زن بر جوش و خروش گرومی که مانند کوه سرسبزی از نیر باران کمان داشتند و مثال فولاد سرخ روئی از آتش قتال و جدال طلعتند بجانب ملایبور نهضت فرمودند.

شهنشه چو دانست کمان تند سیل	بمایلین رزمگه کرد میل
ز دریای لشکر برآورد جوش	که سیلاب در بحر گردد خموش
بفرمود تا کابوایی درفش	بسپلی کند روی هامون بنقش
کند توپ در راه اندیشه چاه	سنان عاقبت را شود خار راه
چو دریای لشکر درآمد بسوج	دم نای زرین درآمد بلوج
چو خسرو بر خشی اندر آورد پای	جهان کر شد از ناله کز نای
در آمد از آن سور دریا خروش	زمین همچو سحرای محشر بجوش
روان گشت لشکر گروهها گروه	بهم متصل گشته چون لخت کوه

در انتهای راه ذات بیهمال پادشاه فریدون خصال را عارضه روی نموده مزاج اشرف همایون از درجه اعتدال انحراف یافته خاطر اکابر و اساعز عساکر نصرت مآثر ازین غم و الم بزمردگی و در همی پذیرفت و مسیحا ازین چهارم طایوم مینا جبهه مداوای ذات اعلی قصد مرکز غیر نمود و زبان زمین و زبان مضمون این رباعی می سرود.

گر تیغ نو یکدم ز میان برخیزد	عصمت همه را زخان و مان برخیزد
از بستر غم که جای بدخواه تو باد	برخیزد سبک ورده جهان برخیزد

عادلشاه چون از عارضه ذات همایون جهان پناه آگاه گشت ایشمعنی را از دلائل و شواهد فتح و نصرت دانسته دو امید یک منزل باستقبال موکب جاه و جلال مبادرت نمود.

چو آهو خیر یافت از حال شیر	دران عرصه بکیارگی شد دلیر
باعث گین کین راند محمل برون	وزان منزل آمد دو منزل برون

درین اثنا حکیم علی الاطلاق که جبین اساطین سلاطین آفاق در درگاه عبودیت و طاعتش با خاک مذلت و انکسار قرین است از داروخانه و آذا مرشد فیه یثقین شربت سحت و خلعت عاقبت کرامت فرموده مرفق بالکلبه از ذات اقدس همایون رخت برست و مزاج و هاج آن فزاینده نعت و نوح بلباس با اشتهاج سلامت و عاقبت ملیس گشت کافه سیاه و پندکان درگاه را از سحت ذات قدسی صفات حیات تازه و هسرت بی اندازه به حصول بیبوست.

از بیم تکسرش جهان میلرزید	وز لفظ ملائتش زبان میلرزید
ارجان جهان بود و در آن حال از خوف	بر جانش دو صد هزار جان میلرزید

بالجمله بعد از استقامت احوال فرخنده مالک و استماع جبارت خصم نکوهیده فعال ربابات جاه و جلال بر سبیل استعجال حرکت فرموده قریب معسکر عادل شاه محل نزول سیاه ظفر پناه گشت و قبه بارگاه فلک اشتیاء محاذی فلک مهر و ماه گردید.

فرو برد و برزد بهای و ماه

الفقه آن دو لشکر بل آن دو دریای پر تیغ و خنجر در برابر یکدیگر بزم رزم و خیال قتال قرار گرفته بقیه آن روز و شب ربابستعداد آلات حرب و ترتیب ادوات طعن و ضرب بسر برده باعدادان که سلطان شیر سوار آسمان به تیغ شمع سینه زنگی شب را شکافت و رایت ظفر آتش از دفاع یافت آن دو لشکر چون دو دریای اخضر بتلاطم درآمد دلیران هر دو سیاه بزم رزم متوجه آوردگاه گشتند و در برابر یکدیگر صفها مرتب ساخته تقیان بتعبیه صفوف و ترتیب میمنه و میره و قلب و جناح پرداختند.

دگر روز کمان روی شسته تراج	چو ریحانیان سر برون زد ز گنج
سیاه از دو سو صف بیاراستند	هر برانست بشخیر بر خاستند
در آمد بپیشش دو لشکر چو کوه	کز آن جنبش آمد جهان را شکوه
فریدون نسب شاه بهمن نژاد	چو برخاست از اول باعداد
ز فولاد صد کوه بر پای کرد	بالان را ابر میمنه جای کرد
چو بر میمنه ساز دل گشت کار	همان میره شد چو روئین حصار
چهاردار در قلب که کرد جای	درفش کیانش بر سر پهای

از اطراف عادلشاه نیز بتعبیه سیاه رزمخواه پرداخته مقدمه را بسیف عین الدلک که باعث آن رزم و پیکار بود استوار ساخت و میمنه و میره را بوجود امراء شجاعت آثار استحکام داده خود با دلیران شائسته کارزار در قلب رایت مبارزت برافراخت. الفقه چون صفوف هر دو لشکر پرخاشگر گشته در آراسته و پیراسته و آئین مهر و آزار از میان برخاسته گشت دست قضا و قدر ابواب شور و شر بر روی زمین کشود و خیل بالا از عالم بالا بجانب مرکز غرا و معرکه دغا و میدان هیجا توجه نمود خروش کوس رزمی و نعره فیلان جنگی گوش فلک آبنوس کر ساخت و ناله بغیر و گریه صدای سنج و عنادی در غلغله در سپهر مینا و گشتند خضر انداخت.

فرو هشت دامن بخورشید کرد	بلا برنوشت آستین نبرد
برآورد کوس نیردی خورش	محیط بلا زد بیکار جوش
ز بس شبهه اسب و فریاد مرد	فلک مهر را بنه گوش کرد
علم چون پری بال را کرده باز	بدیوان چنگی شده عتوه ساز

بریده طمع دل ز امن و امان  
بلاگشته از کثرت خود ملو  
ستیزنده باهم بلا و اجل  
هوش منحصر گشته در ترک جان  
فکنده قضا حیرتی در عقول  
فضا با فلک زان اثر در جدل

دلبران هر دو صف بسان شیران بر لب آورده کف قدم شجاعت در میدان کین نهاده و بازاری جلافت بنیغ و تیر و سنان و ژوبین کشادند غبار معرکه بیکار نقاب چهره آفتاب گشت و خاک میدان رزمگاه توتیای دیده ماه گردید سنان جان سنان بسان غمزه فتان خوابان فتنه انگیز و تیغ تیز مانند مژه عاشقان خونریز شد سپهر بی مهر را از حیرت و حسرت کشتگان آن معرکه دوش و گردن فراوش گشت و بهرام خون آشام از تیغ و حسام دلبران میدان انتقام متحیر و مدهوش دایه‌ای دلبران از هول آن واقعه قیامت ندان در ایوان لرزان و روان بیاداران از دهشت آن معرکه جان سنان از تنها گریزان گردید.

شکار افکنان سوی هم ناخستند  
ز امیدها خانه پرداختند  
ز بس گرمی بر دلان روز کین  
روانی دوآمد بچرم زمین  
فراغت سراسیمه هر سو دوید  
بجز قالب گشته جای ندید  
سنان را دل زنده زندان شده  
بر امیدها مرگ خندان شده  
ز چون گشته روی زمین چون نگار  
ز بیکان دل و جسم کیوان فگار  
ز بس قتل شد مرگ باخود و چنگ  
که بسیار گردی بیکجادرنگ

میدان هیجا از خون کشتگان چون دریای عمان بود و فیلان بیستون توان با تنانهای بادبان آسا درمیان چون کشتیها در جولان و سواران رزم آزما مانند نهنگان مردم را از تیغ و سنان دندان زبانه سان بخونریز اعدا تیز ساخته و جهبانان را درگمان روز رستاخیز انداخته با معرکه رزم هنگامه بزمی بود که حریفان خود کامه آن هنگامه را از خون دلبران و خود سران ساغر و جام مدام مهیا و مهیا گشته و مبارزان دلیر را که همیشه از چنان جام و مدام مست شیرگیر بودند بد هستی در طینت و طبیعت سرشته قانون جنگ با نوای نفیر و کرا باهنگم جنگ ساز یافته بود و شباهت خدنگ از جنگ شیران بقوت زاغ کمان در هوای طائر روح دلبران پرواز گرفته.

در دریای طوفان برآورده موج  
غباری برآمد بخورشید و مسد  
شده مهر شمشیر زن کرد تا ک  
چنان تیغ کین رخت از هر کوه  
بی مسام بر دلان سپاه  
فکنند فیلان بچرخ برین  
ده تیغ گیتی می آشام شد  
ز تیغ بالار خون رسیده بلوح  
که شد روز در چشم گردون سپاه  
نهان کرده شمشیرها زیر خاک  
که زد بحر خون کوه بر تیغ کوه  
سر نیزه ژولیده موی سپاه  
ز چو کلفت خرطوم کوی زمین  
ز خون خود دریا دلان جام شد

چو از جان فتنای جهان تنگ بود  
ز بحر بلا میبسا شد بدید  
بخون تشنه شمشیر زهر آبدار  
ز بس زخم پیکان شده سته سوز  
کمان خصم را گفته عشق از صغیر  
نه تعل اسبان زمین گشته آل  
سنان کرده انگشت هر سو دراز  
سر رشته چارها را بدید  
سلاح و سلب جمله فرسوده گشت  
بدن رنج و دستها سوده گشت  
همان کشته بازنده در جنگ بود  
رخ مرگ در تیغها شد بدید  
ز جوهر عیان کرده دندان حار  
در عبقت گشته مسمار دوز  
میان دو ابرو بانگشت تیر  
نهان در شفق صد هزاران هلال  
نموده اجل را بر ترکشاز  
کشد بالا گشته حبل الورد  
بدن رنج و دستها سوده گشت

بالجمله دران روز تیران عالم سوز کارزار بنوعی التهاب یافت و باد حمله دلاوران تهور پیکار را بنوعی ناقت که تا شامسوار مضار افلاک نقره خنگ توسن سپهر را رام ساخته و بهرام خون آشام که جلاد فلک مینا فام است تا حساء انتقام از نیام آخته در هیچ روزگاری چنین کارزاری بنظر ایشان در نیامده و در هیچ دیناری مثل این بیکاری مشاهده شان نگشته نه دیده فلک مثل این واقعه دیده و نه گوش زمانه افغان چنین شنیده سیاه عادل شاه با آنکه مضافت دلبران لشکر شهریار بحر و بر بود هر چند سعی و کوشش نموده چهره مقصود در آئینه نصرت مشاهده نموده.

چه نصرت نبخشد سپهر بلند  
نیابد بمر دانگی در کجمنند

ناگاه نسیم نصرت از صهب غایت و مال نصر الامن عند الله بر پرچم رایت فتح آیت حضرت شاه حسین نظام شاه وزیده نکتا نکت غبار آبدار و انکسار بر چهره مخالفان تیره روزگار پاشید و با وجود کثرت و عدت جنود نامعدود اعدا که نشانۀ بود از وفود عاد و نمود حضرت مهین وفود جأت آلاء و عتت نعماء بعضی اطفال و عذابت بی منتها و بیمن مظاهر و معاونت حضرت ائمه عدی علیهم التحیة و التنا عنصه این دولت ابد اثما را از شر اعدا بمقتضای بریدن لطفوا نور الله باقوا همم و الله متم نوره و لو کرم الکافرون، نبات فرموده سعادت و اقبال در اسبه باستقبال هوک جامه جلال استعجال نمود و رایت عادلشای که از کمال مفاخرت و مباحات با ذرود مساوات لاف مساوات مزید در خاک عدالت و ادبار نگونبار گردید از بواهر انصاف حسنه که از ان باطنیۀ غیبی تبیر گشتند آن بود که در انشای گرمی هنگامه رزم گاه خبر بعادل شاه رسید که عین الملک که روی رزمه سپاه بود نشان از معرکه کارزار برافتنه مشورم گردید بمجرد استماع این خبر نشان تمالک و تمالک از دست عادل شاه بیرون رفته پائی نبات و قرارش متزلزل گردید با ضروره وداع نام و ناموس و و خیر باد بچتر و علم و کوس گفته بعد حسرت و افسوس رو بوادی فرار نهاد.

عشان باره تیرنگ و اسیرد  
بعد حبله زان رزمگه جان بیرد

چون خبر فرار عادل شاه بعین الملک که در دریای رزمگاه غوطه خورده بود رسید از نیز ناچار از میدان کارزار روگردان گردید.



چو سردار در جنگ بنمود پست  
نه خود را که جنگ آوران را کشت  
بالغزوه تمام سپاه.

دل از هستی خویش برداشتند	به بیچارگی پست بگماشتند
گریزان سوی بیشه و دشت و کوه	نهادند سرها گروها گرو
نه تاج و نه تخت و نه لشکر بجای	نه اسب و نه مردان جنگی بجای
جهان بد پر از خیمه و چارهای	سلاح و بنه ماند بیکسر بجای
لکون گشت کوس و درفش و سنان	بد هیچ پیدا رکب از سنان
ز چندان سپه یک دلاور ماند	کرا ن بد از خیل شان سر ماند
نهادند جنگی سبزه دگل	سنان در فضای گزندگل

سپاه ظفر پناه لشکر شکسته عادل شاه را تعاقب نموده ازان بخت برگشتگان چندان بقتل آوردند که فریاد الامان از ساکنان آسمان برآمد جمیع قبل و اسب و اسباب سلطنت و مکتب عادلشاه و میاهشی که در روزگاه گذاشته و فضیله من بجا براسه قدر ریح را غنیمت انگاشته بودند با هیوانان کوه مثال و سایر اسباب و اموال و احوال و اقبال از تیغ و درغ و سنان و خود و جوشن و خفان با خیمه و سرایرد و بنده و برده بدست عساکر نصرت مآثر افتاده بر در کریاس سپهر اساس جمع آوردند چنانچه منقول است که موازی یانصد زنجیر قبل از خاسه عادل شاه و سپاهش بشرف اولیاء دولت ابد قرین درآمد باقی نفوذ و اجناس ازمین قیاس نوان نمود.

رسیدند گردان آهن کلاه	به یو میدل پای کیتی پناه
بسی گنج در پیشه ریختند	بد و نیکه را درهم آویختند
مناهی کزان لشکر آمد بدست	ز یانصد فزون بود بیلاست
ز قازی زادان هامون نورد	محاسب رقم بیش از اندازه کرد

از مجموع آن غنائم تا محصور شهریار حمید منصور غیر از فیالان بیستون منظر که تعلق برکار خاسه شریفه گرفت بجز دیگر متصرف نگشته تمام آن خزائن و اموال را با سپاه ظفر مال امام فرمود، القه چون عادل شاه از معرکه خویش را بکران کشید عین الملک ازو متوهم و متوحش گردیده هم از جنگ که بجانب مرج که جاگیرش بود توجه نمود و در مقام جمعیت و استعداد مخالفت عادلشاه در آمده در اندک روزی بکثرت خیل و حشم و عدت سپاه و خدم استظهار تمام یافت و از مخالفت عین الملک اکثر اعرای عادل شاهی بااعلان نامه عیان مبادرت نموده تزلزل تمام بارکان دولت عادل شاه را بافت و عادل شاه چون بر دفع فتنه عین الملک قدرت نداشت برامراج والی کشور بیجانگر ملتجی گشته ازو استمداد نمود راجراج فوجی از لشکر بیجانگر بمعاضدت عادلشاه ناعزد فرموده عین الملک را که طاقت مقاومت ایشان نبود التیجا به بندگان خلاق پناه نظام شاهی نموده قول طلبید چنانچه بعد ازمین آمدن عین الملک و برام عدم رفتن رقتزد کلک

بیان خواهد گردید اما شهریار کامگار چون بمین تالید قادر مختار بر اعاده دولت ابد اشما ظفر بافت و لشکر کینه ور مخالف عیان بیادیه فرار یافت بعد ازمین فتح نامدار که عنوان مفاخر و مآثر شهریاران کامگار بود.

هم آنجا یکی هفته دل شاد کام	بر آسود با بخشش و رود و جام
بعد ازان با سپاه منصور و غنائم تا محصور رایات نصرت آیات بهمنانی عنایت و اطفاف آفریدگار	
بجانب مستقر سریر سلطنت پائدار برافراخت.	
چو از بخت والا سر افراز گشت	کله گوشه بر آسمان باز گشت
کشیدی مسمار زر بسته نعل	چو خوشیدم براند و هریخت نعل

ذکر پرواز فرمودن شاهباز رایت منصور شهریار کامگار بهوای شکار و التراح

فته کاله و انور از کفار بخار بعون عنایت رب غفور

چون شهنشاه فلک بارگاه از رزم سپاه عادل شاه برآسود چند روزی بخرمی و فیروزی بر بساط عیش و نشاط تکیه فرمود رای جهان آرای شهریار بهوای تماشای جانوران شکاری و سیر فضای مرغزار و صحای رقت نموده شاهباز رایت منصور در هوای سبد به پرواز آمده فضای دشت و راغ و باغ را بر دراج و بیک و کلنگ و سایر وحوش و طیور چون دیده مورد و پر زاغ تاریک و تنگ ساخت.

بنالیدند در آمد طبلک باز	در آمد مرغ سبد افکن بیروز
ملک هر سو که مرکب راند حالی	زمین از گود و آهو گشت خالی
بله در یک شکارستان نمی ماند	شکار افکن شکار افکن همی راند

از بسیاری وحوش و طیور که از جانوران شکاری در کوه و صحاری و دشت و برای افکنده گشت صورت از الوحوش حشرت برای العین مشاهده گردید.

خاک چون اشکال اقلیدس شد از شاخ گوزن	و ز بر هر شکل حرفی از خدنگ جان سنان
چنگ باز اندر هوا و شاخ رنگ اندر زمین	این معلق آن مجعد این زمشک آن زعفران
بر زمین چشم گو زبان راست کوفی صف زده	اختران چرخ بیکر در عقیق آسمان
روی آهو بیکر پروین نود اندر زمین	وز هلال منصف بر بیکر پروین نشان
سایه شیدز شد بر هر زمینی کافقاد	سورنی شد با رکاب و بیکری شد با عنان
خانه مانی نو کوفی بر زمین نیرنگ زد	سد هزاران صورت رنگین باب نازوان

همچنین مویک گیتی ستان شهریار کامران شکار کشتان کوه و هامون را از وجود جانوران

می برداخت و فضای دشت و صحرا بلک روی هوا را از وحوش و طیور خالی میساخت تا مامیچه را بت منصور خورشید آثار از کوه انور طالع گشته پرتو انوار بر آن حصار و دیوار انداخت .

چو یکجند رفت آن خروشنده سیل ز تندی بکوه افکنی کرد مبل

چون در اواخر ایام دولت حضرت جنت آشنایی برهان نظام شاه که سیاه منصور متوجه تسخیر قلعه رائجور بود داینا روی رای که والی قلعه انور بود رقیه اطاعت از رقیه عبودیت کشیده بااعلان کلمه عیان مبادرت نمود و همچنین بهارجیو قلعه کالنه را که داخل ممالک محروسه بود از تصرف اولیاء دولت انزعاع نمود و تا غایت بجهت وفاتح و موافق صورت تشبیه آن مشردان و تسخیر آن قلاع سپهر نشان درغاب توقف و تاخیر مانده درینوقت که موکب منصور بحوالی انور رسید داینا روی رای را پای ثابت و قرار از جای رفته جمعی از افرای خویش را در انحصار سپهر آثار گذاشته بلوازم حزم و احتیاط وصیت نموده و خود را از ان ورطه خونخوار نیکار کشید باجمعه رای جهان آزادی شیراز فلک سرب هوای تسخیر آن قلعه سپهر نظیر فرموده حکم جهانمطاع خورشید از ارتفاع شرف امداد یافت که عساکر قدرت شعار تسخیر آن حصار فلک آثار را وجه همت ساخته رایت مردانگی سپهر دوار بر افرازد دلیران قلعه کدا و شیران پشه هیجا و نهنگان لجه و غا قدم شجاعت و دایری در دامن آن کوه آسمان شکوه مصمم ساختند و رایت تسخیر فلک اثیر برافراشتند و پرکار وار پرکرد آن کوه فلک شکوه که گروهی از کفره مانند پسر نوح آرا از طوفان بلا مفر و ملجا ساخته بودند گردیده جای صعود و عروج بران مجذب فلک البروج بنظر عامل و احتیاط ملاحظه نمودند و هرچند خواستند که بدستاری فکر و خیال و خیال و هم و اندیشه بر معاهد آن جبال انداخته بیای مردی نردبان اوهام بر بام آن سپهر میناقام برآیند و بنظر تدبیر تسخیر آن سپهر اثیر ملاحظه نمایند ممکن و منصور نبود و صورت آن خیال در آئینه تصور محال می نمود چه ارتفاع آن کوه سپهر شکوه بصدریت که ایوان گیوان بوجود علومکان کینه پاسبان آستان اوست و طبقات مساوات بمنزله پلهای نردبان او تیغ گوهش در سمک از ممالک گذشته و عمق درمائی در ژرفی بسک رسیده و مسافت میان تشبیه و فرازش از نری تا نریا کشیده .

بخش به تشبیه برده آهنگ زانسوی سبک هزار فرسنگ

تیش بفرار برده خرگاه زانسوی فلکک بسالها راه

اندیشه آسمان نورد در قرقی برمعارج آن نردبان از طبقات مساوات ساختی و اوهام فلک کرد را در قطع مهابط و مصاعدش پای بسنگ حیرت آمده بار بسرحد عجز و قصور انداختی پسر نوح اگر از بیم طوفان رخت بآن کوه سپهر نشان کشیدی هر آینه صدای لا عاصم البوم نشنیدی و بیلای طوفان مستلا گردیدی .

در و مردم ندیم مده بودی ز راه آسمان آگاه بودی

بر یکجانب آن کوه فلک رخنه نمودار بود که باد را کذاوزان رخنه دشوار می نمود و طریق

صیق انحصار منحصر دران راه دشوار درمیان آن راه باریک کمر سنگهای گران بیکران افتاده بلک آن رخنه فی الحقیقت سنگ اندازی بود چهته جنگ آیدگان آماده .

ازین طرفه کوهی که صد کوفت	نهان داشت چون ریگ درهرشکاف
ازد داشت کیتی شکوه دگر	که هر سنگ او بود کوهی دگر
بر دامن او درین سبز کاخ	کره های انجم آلودی بشاخ
چو گشتند بر کرد آن کرد سنگ	یکی رخنه دیدند از بهر جنگ
ولی بود آن رخنه سنگ افکنش	و زو سالها راه تا دامنش
اگر چرخ ددی دران رخنه تیز	ز سنگ افکنش ددی سنگ دیز

چون طریق جنگ منحصر دران صیق بود دلیران شیر جنگ روی بآن رخنه جنگ آورده ماند شعله آتش از بسنی بفرز آهنگ نمودند و سکان انحصار سپهر آثار ازان رخنه زاله وار سنگ بارگشتند .

چو دیگر بودند ره از هیچ سوی	دلیران بان رخنه کردند زوی
بدن محض آتش شده از غضب	که باطالع باشد بلندی طلب
بیلا شدت از تکه چست تر	همه قلعه گیر از گشتن سفر
بسر فکر بالا شدت شد چنان	که شد کننده هرنی که بدس گرگان
مگر شد فلک سنگ آهن ربا	که شد آسمان پر ز آهن قبا

چون راه آن رخنه بغایت تند و تنک بود چهته فتح و ظفر در نقاب رنگ و درنگ مانده بسی از دلیران میدان جنگ از شرب تیر و سنگ کفار بی نام و تنک رخت هستی بسرحد عدم کشیدند .

قطا با اجل بده گویی رفیق	بفرسودن جانب دران منجیق
ازان کار بر مردمان گشت سخت	که حیرت که پاره لخت لخت

شهریار گردون وفار چون طریق تسخیر آن حصار بغایت سعب و دشوار دید و دلیران شیر شکار را جنگ با کوه و سنگ مستازم شب و آزار در خاطر ملکوت ناظر که آئینه چهته مقصود بود جلوه نمود که علاج اندها آن صد سکندر منحصر در شرب توپ قیامت آشوب است تا بروچی که در مقابل آن رخنه با جوج واقع شده و میر دخول و خروج بغیر ازان نیست از صدمه سنگ توپ زیر و زور گشته و اساس عظاهرت ارباب مخالفت درهم شکسته صورت فتح و ظفر در آئینه مراد جلوه گر آید بنا برین فرمان امضا جریان بنقاد بیوست که نویجهان سرافیل توان توپهای صافه آسا در محاذی رخنه آن سپهر مینا منصوب سازند و ضرب توپ قیامت تریب تزلزل در بنای صبر و شکب ارباب مکر و فریب اندازند توپجهان بموجب فرمان توپهای صافه نشان را در برابر آن رخنه نصب نموده در مجری گرفتار و خراب ساختن آن سد باجوج آثار بد بیضا ظاهر ساختند و از صدمه توپ بروج معدنی آن رخنه را از بای درداختند .



چو استاد دانسته دستور یافت  
بدانندگی در پی آفت شتافت  
یکی از در آورد از هفت جوش  
که از سنگ خارا برآرد خروش  
بنوعی که دانست و طوری که خواست  
بران رخته که گردش از دور راست

چون برچی که استظهار اهل حصار بآن بود بمنزله توپ ساقه آثار سمت انهدام و انکسار یافت  
و اهل حصار که کشف وار دران سنگ خیزیده بودند راه فرار از جواب بسته و رفته امید از سطوت سیاه  
شیر شکار گشته دیدند مضطرب و بیقرار گردیده چاره کار خویش منحصر در اظهار عجز و انکسار یافتند لاجرم  
بقدم اضطراب و اشتداد از حصار بیرون شتافته دست افتاد در حبل المتین مغفرت و مرحمت شهریار سپهر  
افتادار استوار ساختند.

چو شد بر فراز جبل زان سبزه  
قوی آلت جنگ شان دیز ریز  
نه ابدواری بشاهنشاهی  
نه زان کوه بر هیچ صحرا رمی  
امان جسته از تیغ شاه آن گروه  
به صحرا دویدند زان تیغ کوه

مراحم شهریاری ذیل عفو و اغماش بر جراند جرائم آن قوم زینهار پوشیده از تیغ خوریز دلبران  
میدان کینه و سبزه شان امان بخشید و کوفتالی آن سپهر عالی را یکی از بندگان کیوان مکان تقوی  
فرموده سمند اندیشه خرام چون ابلق ایام ازان مقام بقصد انتقام متمردان قلعه کالنه بجلوه در آورد.

نصرت نشان گرفته و اقبال در رکاب  
وز آسمان رسیده بشارت بفتح باب

بعد از آنکه مسافت کوه و دشت آن مرزد یوم از عبور مراکب مواکب منصور فرسوده گشت و  
منازل و مراحل آن وادی بخرمی و شادی پیسوده شد غبار غبار آثار سمند برق رفتار شهریاری بر ظاهر  
حصار کالنه متکبار گردید و قبه بازگاه فلک اشتباه در برابر حصار مذکور بمعذب فلک مهر و ماه رسید  
روز روشن در چشم حشم قلعه کالنه که اعداء دین قویم و احزاب شیطان رجیم بودند از گرد سیاه منصور  
مانند شب دهبور تیره و بی نور نمود و دیند بخت ارباب شالالت در خواب ادبار و لکبت غنود.

سکته باشد این حصار بلند  
چنین افکند بر گواکب سکند  
که چون دایت شه بقر و شکوه  
برآمد چو خورشید تابان زکوه

مثال لازمالا مثال از مکمن عز و جلال غر اسرار یافت که دلبران رستم جدال در تسخیر قلعه  
کالنه کمال جلالت و غایت شجاعت بظهور آوردند چه قلعه مذکور در حصان و ارتفاع از سایر حصون و  
فلاع متفرد و ممتاز است و مانند سقف این طارم نیلگون ر طاق مقرنس گردون مستثنی و سرافراز  
فضای آن جبل را مثل پهنای عرصه اعلی آهستی نیست و ارتفاعش را مانند ماورای برج حمل غایتی نه  
اساس برج و باره اش که از سنگ خارا تراشیده اند مثال سد سکندر و قواعد دولت شهریار فریدون فر در کمال  
مقامت و استواری و از علو کمگرمه فرقد سایش ابوان کیوان از غایت انفصال در خوی خیالت و شرمساری.

یکی قلعه بود اندران سر زمین  
مکو قلعه بل آسمان بر زمین  
بر آورده کوهی بر افلاک تیغ  
فلک مانده در بزم راهش چومغ

ز بل فلک سبز پیراهنش  
کریبان کشی آسمان دامنش  
وطن کرده در سایه او زحل  
ز بالا برش تیره زن بر حمل

بالجمله دلبران میدان کین بموجب فرمان خدا بکین زمان و زمین آن کوه فلک تمکین را چون  
نکین احاطه نموده تسخیر آن حصار سپهر نظیر را پیش نهاد حمت ساختند و توپچیان قضا توان بانداختن توپ  
قیامت آشوب و ویران ساختن آنحصار سپهر اسلوب پرداختند سکنه قلعه کالنه که فیروزی سیاه منصور  
را از تسخیر قلعه انتور برای العین مشاهده نموده بودند و شرب توبهای ساقه آسا معاینه دیده فکر  
مال اندیش را مقتدا و راهشای خویش ساخته و خامت و ندامت غایت آن محاربت و مخاصمت را بمنظر تفکر  
و تدبیر تامل و تصور نمودند و در تصدیق اولویت انقیاد و اطاعت بحجج و براهین عقلی ابواب موافقت  
گشودند لاجرم قاصدی بر سبیل تعجیل نزد بهارچیو که حاکم آن قلاع و جبال بود ارسال داشتند که  
موکب جاه و جلال شهریار فریدون اقبال خورشید مثال یرقو تسخیر برین قلاع و جبال انداخته  
و از سیلاب رعب و اضطراب بنای ثبات و قرار اهل این حصار را متزلزل ساخته چه ظاهر است که  
مقابله و مقاتله با و قود آسمانی و جنود نامعدود حضرت سلیمانی اندازه این مشت پریشان نیست.

عقل داند که چو میثاب برد دست به تیغ  
زور زخمش نه باندازه درغ قصب است

مصلحت خویش دران می بینم که پیش از آنکه در دام بلا گرفتار آئیم کاید حصار را  
وقایه نفس و مال و اهل و عیال ساخته بقدم اطاعت و اشتداد از حصار برآئیم و قلعه را تسلیم بندگان  
حضرت شهریاری نمایم درین باب جواب با صواب را مترصدیم.

بی مصلحت انجمن ساختند  
لپائی یکی نامه پرداختند  
بسی بهرجی خواندند کس  
که ما را درین ورطه فریاد رس  
کشیده شه کوهر کن لشکری  
مکو لشکری سد اسکندری  
کنند از شان رخته در کوه قاف  
که کوه افکنانند خارا شکاف  
ز دولت شکوهیت با آن گروه  
که در پیش ایشان چه صحرا چه کوه  
ازان پیش کین که ستاند به تیغ  
سر سرکان بگذرانند به تیغ  
برویش در قلعه بایند کساد  
که خواهد گرفت از نخواستیم داد  
ستیزه بیاید ز ما سودمند  
که بالای کوه است چرخ بلند

بهرجی چون چاره منحصر در اطاعت و انقیاد و سد ابواب عناد دیدن طریق عبودیت و  
فرما نبرداری مسلولک داشته حاجبی باقیاس امته و اقمشه و جواهر آبدار و لآلی شاهوار و مراکب  
باد رفتار بدرگاه حضرت شهریاری فرستاده بزبان شرافت و انکسار و عجز و افتاد برعیش رسانید.

که ای حشمت بر فلک سرفراز  
چو حشمت مبادت پیجوی نیل  
مبارک بود آمدن شاه را  
شدن طالع از برج من ماه را

نه آن قلمه گیتی فدای تو بساد سر آسمان خاکه پای تو باد

فی الجمله حاجب بهرجی با تحف و هدایای بکران بدرگاه شهریار گیتی ستان رسیده بوسیله امرا و اعیان شرف زمین بوس مشرف گردید و پیشکشی که داشت با عرضه داشت در پایه سریر خلافت معسر بگذرانید متعاقب آن سکان کالنه نیز بقدیم اعتدال و انکسار از حصار بیرون آمده کایده قلمه فلکک نشان را به بندگان آستان خلافت آشیان سپردند شهریار کام بخش کاهران کامکار رسول بهارجیو و اهل حصار را بمرحمت و عنایت پادشاهانه امبدوار گردانیده بنوازش و تشریف اختصاص بخشید و دارائی آن نظیر سیمین مینائی را بیکگی از بندگان درگاه نفوذ فرموده بلوازم شرائط تعمیر و محافظت آن قلمه فلکک تمکین و حسن سلوک با عیوه و همکین و سایر ساکنین آن سر زمین و پیش نمود بعد از آن عشان یکران گیتی ستان بهسراهی نصرت بزدان بصوب مستقر سریر سلطنت ابد پیمان معطوف ساخته پرتو عنایت و مرحمت بر حال رعیت و زبردستان پایه سریر سلطنت و خلافت انداخت.

شهنشه چو زانگونه خنجر گرفت	ز یاجوج سد سکندر گرفت
بشیری سیردش سکندر کلاه	که دارد بهشیری آرا نگه
و زواج شهنشه فرخنده فر	عشان تاب شد سوی خندنگر
بر آوردن گیتی بنای نشست	چو جمشید بر تخت شاهی نشست

درین سال که سال سیم جلوس آنحضرت بود موکب جاه و جلال از مستقر سریر اقبال حرکت فرموده غراغ مال به سبط بساط نشاط و ابساط مثال داد و بموجب فرمان قضا جریان اوتادان مهارت فن توپ شاهی و قلمه کشا و قلمه شکن را شکسته توپ حسین شاهی ساختند در خلال این احوال عینالملک نکوهیده مال که مکرر ادبار مثال ازین دولت بی زوال روی بر نافته نیران فتنه و فساد بتحریک آن سر دفتر ادبار غناد هیجان یافته بود کسی بیابنه سریر جاه و جلال فرستاده اظهار اطاعت و انقیاد نمود و قولنامه عنایت مشحون طلب داشت تا از روی اطمینان و استظهار متوجه درگاه خلافت پناه گردد چه میان او و عادل شاه میانی موافقت مخالفت تبدیل یافته بود و درانقلاب محل اقامتش نبود چنانچه شمه ازین سابقاً رقم زده کلک بدایع شیم گردید بالجمله شهریار فریدون تبار نظر بر مصلحت وقت و صلاح کار یکی از ادبار اختیار را با قولنامه هدایت آثار بطلب عینالملک شقاوت شعار اوسال داشت درین اثنا به عرض اشرف اعلی رسید که امرا و اهالی کجرات کتابات بطلب عینالملک فرستاده او را بسلطنت مملکت گجرات نوید داده اند چه سلطان محمود که فرمان فرمای آن ممالک بود ازین دار پر آفات رخت بسته و ناغایت حاکمی صاحب وجود بهیاشی نشسته چون عینالملک مقن بغایت متهور و بی پاک بود و بکجرات رفتن و مستقل گشتن او مصلحت نبود بنا برین شهریار فلکک تمکین عزم نموده که کلین مملکت را از خار تعرض و آسیب آن بی پاک بر فروید پاک سازد و نهال شقاوت مآثر را از سرور استیصال برخاک هلاک اندازد چه مقرر است که دستی که تیغ خلاف از غلاف استیکار و افتخاف بزیبد باشد بدامن اطاعت و انقیاد دام نتواند برد و پای که وادی محاربت و مخالفت پیموده باشد جاده موافقت و اخلاص نتواند سیرد.

ز دشمن مکن دوستی خواستار	و کر چند خواند ترا شهریار
ز اعدا نهجوید وفا هوشمند	که ربحان نیروید ز تخم سیند
مخالف نکرده بجان دوستدار	مغیلاں تیسارد یجز خار بار
اگر در فرازی و کر در نشیب	نباید نهادن سر اندر بهیب

و حکما گفتند که هر که اعتماد بر دشمن غدار و بداندیش مکنر کند هر آینه چهره دولت خویش را خراشیده باشد و خاک مذلت و ادبار بر روی روزگار خویش پاشیده یا لجمله حسبالحکم جهانمطاع خدمت جانبیوس الزمانی فاسم بیک حکیم چهره رفع هراس و بیم آن سرگشته بادیه غرابت و شالاک متوجه کشته بسخنان حکمت آمیز خاطر شقاوت مآثر عینالملک را ایمن و مطمئن ساخت چون راه مفر عینالملک کینهور منحصر در درگاه حضرت شهریار بحر و بر بود بران سخنان زر اندود اعتماد نموده بنای خود متوجه مقلد خویش گردید.

کسی را که شد تیره روز بیی	بادبار خرد گوشت از ابلهی
نشاید بیای شقاوت روان	بسوی هلاک تن و قوت جان

بالجمله چون سبغ عینالملک بالشر خویش بحوالی مستقر سریر سلطنت و خلافت رسید موکب جاه و جلال برسم استقبال حرکت فرموده شهریار فریدون فر بهشت جمشید و هیبت اسکندر بر باد پای جهان پیمای کوه سیر سوار کشته عشان یکران فلکک جولان بصوب مخالفان معطوف ساخت همینکه سینه مقهور عینالملک از دور نمودار شد لشکر ظفر اثر چون سد سکندر دو رویه سفی بیاراستند که کوه البرز را از نیسب آن شکوه زهره در بر آب کشت و ازدهای فلکک از بیم آن هزاران شیر شکار و هیبت فیالان غفرت دبدار در پیچ و تاب افتاد.

سوار آتین باره شد دو میل	همه برج آن باره از زنده پیل
--------------------------	-----------------------------

عینالملک با معدودی از سپاهش بعد خوف و هراس بیان آن دو سد سپهر اساس درآمد چون نظرش بر خورشید طلعت شهریار جمشید مولت افتاد خود را بر خاک راه افکنده جبین عجز و انکسار بر زمین افتاد و انتظار نهاد دربنوقت ملهم دولت در گوش هوش آنحضرت مضمون این بیت ادا نمود.

مکن وقت ضائع بافوس و حیف	که فرصت عزیز است الوقت سیف
--------------------------	----------------------------

چه دشمن بر قهر و کین را قرین و همشین ساختن و دوست مهر آیین انگاشتن مار در آستین دانست و نغم در شروه زمین کاشتن عاقل متفطن باید که بتلفظ و چالپوسی دشمن مقن فرفته نگشته هر چند تملق پیش کنند و تضرع پیش آرد خرم و احتیاط کار بسته اعتماد بران ننماید که از دشمن هیچ روی دوستی نیاید.

از دشمن دوست رو به پرهیز	چون هیزم خشک ز آتش نیز
--------------------------	------------------------



کارش بجدل چو بریاید خوش خوش در حیلہ بر کشاید

بنا بران قلزم غضب و کین شہریار روی زمین بتلاطم درآمده شملہ خشم جہاننوشی خاشاک وجود عین الملک بی پاک را سوخته روی زمین را از خیت وجودش پاک ساخت و فرمان قضا جریان بقتل و غارت لشکریانش از ممکن غیب نفاذ یافت دلیران شیر صولت پنجه نخوت و غرور عین الملک مقهور را بزور بازوی مردی نافه سر پر تکبیرش را از پیکر بدن برداشتند و تیغ بیدریغ در اتباع و اشاعتش نهادہ ہر کرا خیال جدال و قتال بخاطر وسب زندہ نگذاشتند .

چنین باشد سزای آنکہ با دولت زند پہلو ہمین باشد سزای آنکہ با نعمت کند کفران

بنای حیات سلاطین خان و جمعی از سرداران و دلیران سیاه عین الملک از مصمص انتقام دلیران ظفر فرجام انہدام پذیرفت و قبول خان کہ یکی از اعراض بود ازان ووطلہ جانشان بدر رفت و با جمعی کہ از تیغ سیاه ظفر پناہ خلاص گشته بودند خود را بحرم عین الملک رسانیدہ چہتہ تحصیل نام و تنگ آجماعت را بعد فلاکت و جنگ بطرف ولایت تلنگ بدر بردند از سیاه عین الملک ہر کہ سلاح افکندہ طالب امان گشت عاطفت خسروانہ شامل حال او گردیدہ در سالک بندگان درگاہ ترش اشتہام انتظام یافت و ہر کس عصابہ عصیان بر ناصیہ طغیان بستہ در مقام محاربت و عدوان راسخ ماند بدش ملعمہ و خوش و سیاح آن بقاع گشتہ اسب و سلاحش داخل غنایم سیاہ ظفر پناہ گردید .

امان یافت ہر کس کہ گردن نہاد بند عاصیان را سر و زر بیاد

سری کہ از کیر و نخوت بیالش خورشید نہ نہادی مانند سایہ از خاک منزلت بستر و بالین ساخت و دیدہ کہ در اژدہای فلک بمجب و غرور نگہ کردی تاکہ طعمہ مار و مور گشت و سر کریمہ و لا بحیق الکفر السی الا باہلہ بر منصفہ شہود جلوہ نمود .

اگر بدگشتی مرد زہار خوان بگردون گردون رود زہر خوان  
زمانہ ز گردون فرود اورش بدست بد خویش بسپاردش

آری آدمی ازیں مرحلہ اندک بقا رفتنی است و متاع این کا شائہ بجاروب قضا رفتنی پس چرا خریدمند عاقل دل برشتہ حرص و آز در بندہ و زیرک کامل اگر بدیدہ عبرت بر خود نگرد چرا بدہان غرور و پشمار بخندد .

شریت شیر بکودک نندہداد دہر تا دگر بارہ بخون در نبرد دنداشت

ذکر معاہدہ ابراہیم قطب شاہ با شہریار بحر و بر درباب تسخیر گلبرگہ و بندہ حکیم خالق اکبر

چون سبت جہانگیری و طلفظہ کشور ستای حضرت سلیمان شاہ حسین نظام شاہ دوالسنہ و افولہ قتاد و آوازہ لشکر ظفر اثرش در بحر و بر منتشر گشت و درگاہ غرض اشتہاش سلاطین روی زمین

راہ پناہ و یوسہ گاہ گردیدہ و بیمن اهتمام مصمص انتقامش ملوک جمعیت اعدا پریشان و ایش شد .

پناہ جہان گشت آن تاج و تخت ز روی زمین فتنہ بریست رخت  
چنان دہر ازو روشنائی گرفت کہ ظلمت ہم از شب جدائی گرفت  
چنان داد عدالش قرار زمین کہ پناہ صورت ز کف تیغ کین  
ز تیغش ہراسان سر آفتاب زمیمن شدی زہرہ شیراب  
فلسک را حریم دوش قبلہ گاہ جنبایش ملوک جہان را پناہ

ابراہیم قطب شاہ را ہوائی موافقت آنحضرت در سر افتادہ و آرزوی مصادقت در ضمیرش جانگیر گردید لاجرم مصطفی خان را کہ دکن رکن آن دولت ابد زبشن بود و در کفایت رای و اسابت تدبیر در معالک دکن نظیر نداشت چہتہ تمسبت قوانین محبت و وداد و تاسیس قواعد مودت و اتحاد بملازمت سہم سلطنت و خلافت فرستاد بالجملہ چون مصطفی خان بصادقت و التیام با بعود و موافق انتظام و استحکام محبت و موافقت مساعی جمیلہ بظہور رسانیدہ قواعد مصادقت و التیام با بعود و موافق انتظام و استحکام دادہ مقررداشت کہ ابراہیم قطب شاہ بملاقات آنحضرت فائز گشتہ با اتفاق بکدیگر در تسخیر گلبرگہ و بندہ سعی موفور بظہور رسانند و بعد از تسخیر گلبرگہ با توابع و لواحق تعلق بہ بندگان شہریار گیتی ستان باقیہ بدر با مصافقات بقطب شاہ اختصاص یابد بعد از تمسید مقدمات معبود و تاکید آن بموافقت و عہود خدمت جالینوس حکیم قاسم یکک کہ بمنزلہ آئین دوم بود در ملازمت سلیمان نای بہمنائی مصطفی خان متوجہ خدمت حضرت قطب شاہ گردیدہ مقرر شد کہ آن دو نامور از مستقر دولت خویش حرکت فرمودہ در ظاہر گلبرگہ بملاقات بکدیگر مسرور گردند بنا برین شہر یار روی زمین فرامین باحضار و اجتماع سیاہ نصرت شعار باطراف اعمار و بقاع ارسال داشتہ در اندک فرصتی چندان سیاہ بدرگاہ گیتی پناہ جمع گشت کہ عارض و ہم و قیاس از تعداد و تخمین آن بعجز قائل شد .

سیاہ بی عدد ز اندازہ بیرون ہمہ تند و قوی ہیکل چو گردون  
دلیرانی ہمہ چو نیر نیر سردار کمرہا بستہ بہر رزم و پیکار  
ہمہ چو نیر آتش سودا جہاننوش ہمہ چو نیر غمزہ خوبان جگر دوز

بعد از آنکہ درگاہ خلائق پناہ پادشاہ روی زمین از کثرت دلیران شجاعت آئین و لبرد آزمایان میدان کین مانند سپہر و هجوم لہجوم و تقدیر وین گشت موکب منصور بتایید رب غفور از مستقر سریر سلطنت نہضت فرمودہ آیات نصرت آیات بر سمت گلبرگہ بحرکت درآمد .

چو دانست دارای گردون سریر کہ گردید لشکر سہایت پذیر  
سراپردہ کین بیرون زد ز شہر زمین و زمان شد چو دریای زہر  
فرو کوفت طبل روانو چنان کہ شد مردم بازندگان ہمہ جانب  
ز گرد سیاحتش ہوا مستقام یکہمال روز و شب و صبح و شام

جهان را شب از روز پیدا نبود  
تو گفتی سپهر و ثریا نبود  
همی رفت منزل بمنزل دیوان  
سعادت قرین و ظفر همنوائف

قطب شاه نیز با سپاه از حد و عد بیش از مستقر دولت خویش حرکت فرموده دو ظاهر گلبرگه بصاکر نصرت متأثر ملحق گشت و سعادت ملاقات فائز گردیده لشکر آن دو نامور حصار سپهر آثار گلبرگه را چون حوادث و نوائب روزگار در میان گرفتند و از جوانب لشکر و سپه پیش رفته بلوازم مجاربه و محاصره مشغول گشتند.

لشکر نهان گشته روی زمین زمین کرد آن قلعه شد آیین

حصار گلبرگه هر چند بر روی زمین واقع گشته اما اسلحی سپهر التماس بنوعی متعبد گردیده که از اینست نمود و عاد که معذوقه سیما شده است یاد میدهد و داغ غرت بر چهره سد سکندر و بنای هرمان می نهاد چه حصار کوهی معمول از سنگ خارا سر باوج قبه خنجر کشیده و بروش در بلندی و ارتفاع بفلک البروج رسیده پیرامون منات پذیرفته که از غایت ژرفی از طبقه هفتمین زمین در گذشته و گا و زمین چون ماهی در آب او که چون سبل خیز دیده عاشق حیران کشیده است شاور گشته خاک ریز بازه ازین خندق تا دای نخستین دیوار حصار مقدار صد گز تقریباً بنوع تند و تیز ساخته و پر داخته اند که پیاده را صعود بران اصلاً متصور نبود.

سر کتی گز تندیش گشتی فلک را قرطه چاک  
از سبک پیوسته ارکان رفیعش لا معاد  
بر فراز بازه آن یاسان در تیره شب  
ماورا چون جرم ماهی دیدی از سوی معاک  
ور تشستی فی الملک بر سطح ایوانش مگس  
پایش از فرمی بلغزیدی و افتادی بخاک

وضع آن حصار سپهر آثار بنحوی واقع شده که از آسیب توپ قیامت نسیب گردی بدامن خاکریزش نمی نشیند و ضیاع به هیچ طریق از توپ و منجنیق شکستی نمی بیند چه زمین حصار در معاک افتاده و از خاک خندقی پیرامون آن فضا و هامون چون کوه ارتفاع یافته چنانچه تا بکنار خندق دیوار حصار مرئی نمیکرد و توپ از بالای آن میگردد و چون عمق خندقی بآب رسیده از عقب ذهن نقاب نیز فتح آید می شود.

ازین کوهی در زمین کرده جای  
معاذ الله از کوه غلته زاین  
نه تماوای چرخش کشیده حصار  
که در وی کشد مهر توپ کار  
درش بسته بر روی صاحب دلاان  
چو بر روی سالی در مدخلان

بالجملة شویار گردون وقار چون ظاهر آن حصار سپهر آثار را مخیم عساکر نصرت شمار ساخت بر تو التفات برنجبر که که مستقر سریر سلطنت آبا و اجداد نامدارش بود انداخت و حکم جهانمطاع نفاذ یافت که بومی خان و مالدورام که حواله دار و صاحب اهتمام آتشخانه سلیمان زمانه بودند توپهای بزرگ قلعه کشته را بکنار خندق حصار برده بشرب توپ قیامت آشوب برآورد در اساس و قواعد

آن بنای هرمان نشان اندازند و هر چند زود تر یک طلع دیوار حصار را ویران سازند تا عساکر نصرت متأثر بقوت بازوی شجاعت و جلالت بشخبر آن بردارند روی خان و مالدورام حسب الامر عمل نموده بنوب انداختن و قلعه ویران ساختن پرداختند و دلبران قلعه کشته نیز از اطراف و جوانب لشکر و سپه بکنار خندق برده رأیت مبارزت بر افراختند و بشرب بیگان جان شان رخنه فدا در حصار ابدان دشمنان می انداختند اهل حصار چون صیانت و منات آن قلعه مستطیر بودند بهیست اجتماعی در مقام ستیز و آويز درآمده علامت روز رستاخیز ظاهر ساختند در خلال این احوال فرمان قضا مثال قدر امتثال اسددار یافت که سیادت و امارت پناه شاه حسین انجو که از امراء نامدار سپاه ظفر پناه بود با خان شجاعت نشان غضنفر خان و دولت خان و نظام خان و میان محمود و دیگر امرا و سران سپاه با فوجی از لشکر قیامت حشر کر بشخبر قلعه مینگری بر میان بسته در اسبه متوجهه آشوب کردند و چون قلعه مذکور را سپاه منصور مسخر و مفتوح سازند بگماشتگان قطب شاه سپارد اسراء مذکور با سپاه منصور بجانب قلعه که به تسخیر آن مامور بودند نهضت نمودند و سپاه ظفر پناه را مدتی بگما با محصوران حصار فلک اشتباه گلبرگه بجز سفیر تیر خندک که قاصد دلبران میدان جنگ است بسوی آمد شد نمی نمود و بغیر از دار و کیر سفیر و کیر را کاری نبود همه روزه از پام تا شام و از فلق تا شفق نهنگ خندک از کین که جنگ دهان سرفراز کشوده بود و ازدهای توپ ساعقه آشوب دندان آتیار نموده جهان آورمید را بخروش توپ رعد آشوب و نهیب خندک شهاب آهنگ نمودار غوغای قیامت می ساختند و و آتش فدا در خرمن حیات یکدیگر می انداختند آتش ساعقه از یکجانب جگر لاله داغدار میسوخت و بیگان ژاله از طرف دیگر دیده ترکس بیدار میدوخت.

سپه کوه از شان برق میشد چاک چاک و ز صدای رعد میلزید بر خود جرم خاک

چون از کوب توپ رعد آشوب بعضی از دیوار حصار مانند خواطر افاضل روزگار رو بشکستی نهاد و بروچی که مانند سد باجوج بود چون عناکب عنکبوت مشکب و مفروج گشت شیران بیشت شجاعت و مردی حسب الحکم حضرت سلیمانی جنگ سلطانی انداخته بهیست اجتماعی متوجه آن رخنها شدند و بیاد حمله قیامت ستیز آتش بیکار تیز ساخته از روی ستیز در خندق و خاک ریز ریختند و بشرب تیغ نیز خون سفیر و کیر را با خاک می آمیختند اهل حصار نیز که چون خارزه بآمن دلی موسوم و مانند کوه بتحمل شدائد موصوف بودند در معانعت و مدافعت هجوم نموده بازوی شجاعت و جلالت بر کشودند القه خلقی کثیر و جمعی بغیر از بالا و زیر بشرب تیغ و تیر از پای درآمده براه عدم شتافتند چنانچه از خون و گشته خندق جیحون و بلند و پست صحرا بکسان گشت.

نمودند آفرین کلاهان هجوم  
بدانسان که بر سقف گردون نجوم  
بمیتن یکی دست را رنجه کرد  
بکنگر یکی پنجه در پنجه کرد  
کشیده یکی تیغ خورشید را  
که از رخنه ره کند در حصار  
فدائی و شان هر طرف تیغ کش  
بر آتش دویدند پروانه وشی



ز بالا چو دیدند زندانیان  
که آن کوه را سیل شد ناعیان  
ز هر سو فرو ریختند آب گروه  
بران بحر آهن شرر کوه کوه  
ز بس مالکان دوزخ فروختند  
جهانی درون و برون سوختند  
ز خاکستر و سنگ گیتی پتنگ  
زمین کوهسار و فلک بیل رنگ

از امرای معتبر لشکر نظر اثر فرنگخان و اشرف خان و خورشید خان دران مهلکه جان ستان که نمونه بود از واقعه محتر و فرغ اکبر شربت فنا چشیدند و سر بگریبان عدم کشیدند بالجملة آردوز از اعداد تا وقتی که سلطان خاور روی بکشور باختر نهاد و از سیاه زنک عزیمت بر لشکر روم افتاد سیاه کینه گذار را با مردم حصار آتش کار زار در التهاب و اشتعال بود و حصار خون آشام در یام آرام نیامود و هیچکس نکهاده دیگر آن دو لشکر کینه ور را جز افروختن آتش بیگار و افراختن رایت کارزار کاری نبود و از صبح تا بروج نازده کفاح التهاب داشته مغالب رهاغ از اعداب ارواح گوناغ نمیگشت و فشا قش تیر خدنگ و کشاکش کمان در چنگ دلبران میدان جنگ از تعرض جانها خالی نبود.

چنین تا بیکماه دیگر دو سیل  
ز هر سو بجوشندگی داشت میل

آخر اهل حصار از اعداد ایام محاصره و بیگار و التهاب نواثر جنگ و کارزار پتنگ آمده مهم ایشان باطرار کشید چه قوت آن نداشتند که تیغ خلاف از غلاف مبارزت آخته بقدم محاربت میدان مصاف را بپیایند و بزبان تیغ و سان لاف و گزاف افاهمت حجت و برهان نمایند ناچار قاسدی بخدمت عادل شاه فرستاده از حقیقت عجز و اضطراب خویشتن اخبار نمودند عادلشاه نیز چون طاقت مقاومت سیاه ظفر پناه در حوصله قدرت و مکتت خویش ندید بالفردی برامراج فرمان ده کشور بیجاانگر متوسل و ملتجی گردید بکیفیت تسلط و تعدی سیاه ظفر پناه نظام شاه و قطب شاه و محاصره حصار گبر که را بدان کافر بیادگر رفع نمود و استعداء اعانت و امداد ازان سر دفتر ارباب فساد و عناد کرد را امراج بنابر حقوق تربیتی که بر قطب شاه ثابت داشت کتائبی باو نوشته آورا از موافقت با حضرت نظام شاه و مخالفت عادلشاه منع نمود و خود نیز با سیاه کینه خواه از مستقر سریر سلطنت خویش بجانب گبر که حرکت فرمود نیم شبی خیر توجه لشکر بیجاانگر و مکتوب راجع ببداد گر بقطب شاه رسید قطب شاه چون بر مضمون مکتوب را امراج مطلع گردید و خبر توجه او بدین صوب شنید عهد و پیمان را بر طاق نسیان نهاد و اتفاقی که بمهد و میثاق موکد گشته بود بمخالفت و اتفاق مبدل ساخت و با سیاه خویش در همان شب راه تلنگاه پیش گرفت.

نباکه که شد جرح سیداب ریز  
چو سیداب بگرفت رام کریز

بر زمین منیر روشن و بر اندیشه سفیر و کبر مهربان که شکستن عهد بوخامت عاقبت مودبت و نقش پیمان بشاعت خاتم منعی اگر چه ارتکاب این امر مذموم از خاص و عام قبیح و ملامت است از دشمنان اقیح است.

میپید که گردید پیمان شکن  
بختند بر وی همه انجم

خردگیر کارایش جانف بود  
لکپدار گفتار و پیمائ بود

سیحگاهی که خسرو افراسیاب انساب خاور بد شنه شعاع نقاب داری سینه زمین بر شکافت و بیزن کردار از چاه ظلمت رهائی یافت سر زنگی ظلمت نقاب از تن برداشت و بیک تیغ زدن اقطاع رع میگون را مسخر ساخت منهبان خبر فراو قطب شاه بمسامع قدسی جوامع شهریار جهان رسانیدند نازده غصب جهانسوز بالتهاب و اشتعال در آمده خدمت جالینوس قاسم بیک که واسطه انتظام آن عهد و میثاق و باعث نظام آن رابطه و اتفاق بود بتفاق منسوب و مواخذ گردید و بعد از آنکه در مقام سوال و جواب هدف سهام عتاب و خطاب گشت بموجب فرمان قضا جریان در قلعه بریده مقید شد مولانا عنایت الله نائی که بشنون فغانل و کمالات آراسته و پیراسته بود و بواسطه قاسم بیک در مجلس بهشت آئین راه یافته از گرفتن قاسم بیک خائف گشته پناه بقطب شاه برد مولانا علی مازندرانی که در جمیع فنون بتخصیص علم معالی و بیان از اکفا و اقراں ممتاز بود بلیک در فن بلاغت و انشا دران و لاقربین نداشت در امور ملکی مدخل یافته بهیوالرای نیز که قبل ازین ملازم ملک برید بود و بقول حضرت جنت آیینی در سلک بشکان این درگاه منظم گردید چنانچه سابقاً رقم زده کلک بیان گشت متکفل مهادت سلطنت و اعظم امور جمهور سیاه و رعیت شد بالجملة چون قطب شاه متوجه مستقر دولت خویش گردید شهریار گردون وقار نیز توقف دران دیار مصلحت ندیده زیارات نصرت بصوب دارالملک احمد نگر جناح سعادت و اقبال کشوده همای مثال خلال شفقت و افضال بر آن دیار افکند.

چو گاهی نیایی در و در میبج  
که نکشاید از کوشش بنده هیچ  
و گر دیر شد کار درهم مشو  
که هر کاری آمد بوفتی کرد  
بود خسروی پادشاه خوشگوار  
ولی که دهد نشه گاهی خمار

چون موکب همایون بمستقر دولت روز افزون رسید شهریار کامگار خورشید آثار بر سریر جهانیانی قرار گرفت مثال لازم الامثال بطلب قاسم بیک دستور یافت مدتی در منزل خویش متکفل بود باز مراجع بیدریغ شهریار شاعل حالش گشته از حنیش عزلت و خواری بذروغ عزت و اعتبار رسید و مهم منصب جلیل القدر و کالت و پیشوائی برای رزین و اندیشه دور بینش مغوش گردید مولانا عنایت الله نیز بقولنامه همایون عاطفت مشحون استظهار یافته بمعادت ملازمت فائز گشت.

ذکر جشی که دران زفاف دری در سلطنت و عفاف دولت شاه بنت دریا عباد شاه در سلک ازدواج

شهریار گردون سرور خورشید نایب گیر شاه حسین نظام شاه انعقاد یافت

چون حضرت جهانیانی سلیمان ثانی شاه حسین نظام شاه از مصلحت گبر که که بتقریبی عنقریب مذکور گشت معاودت فرموده بر سریر سلطنت و کاهرانی متمکن گردید بخاطر ملکوت ناظرش رسید که بنای محبت و موالات دریا عمادشاه را مشید و مجدد ساخته لاهل مودت و مصافات را از جوهر

خویشی و معاهرت خضارت و تجارت بخشیده شجره دولت را بشاخسار سلطنت پیوند کند تا نمره مسرت و مظاهرت لولیه دین و دولت بار آورد لاجرم بعضی از محرمان و مقربان را بر مکتون طمیر هنر همایون خبیر ساخته درین باب با رانی صوابهای ایشان مشورت فرمود حکمتان زبان نصیحت و آفرین دای روزین شهریار روی زمین تربیت و تربیت دادند.

نیاسخ گشاده یکسر زبان	داد و نداد کرده بر زبان
که حفظ الهی نگویان تست	جهان از کران تا کران آن تست
این کوی دولت که مبدان تراست	خدای جهان را چنین است خواست
بدبای این دولت تازه عهد	عروس جهان را بیارای عهد

بالجمله جهت تمهید این مقدمه مولانا علی حائری بانی با تحف و هدایای لایند و لایحی بخدمت دریا عباد شاه رفته بمن سعی و اهتمام او رابطه این التیام انتظام پذیرفت و برینجمله مقرر گشت که از طرفین جهت فرموده قصه خون بیست که بعد از آن جشن همایون بمشورت آباد موسوم گردید اجتماع تیرین و مقارنه سعدین روی نماید از آنجا که عباد شاه و ازین طرف شهنشاه فلکبار که بدوی و عده که اعلام نصرت اعلام بر افراختند و موسوی بود طغر و دیو و دیور را بمسکر نصرت اثر ساختند و از طرفین به بیض بساط نشاط و اساطیر و تهیه اسباب سرور و حضور پرداختند.

و سیم و زار آن هر دو زمین کلاه	کشیدند بر آسمان بارگاه
ز بس از دوسو بارگاه و طناب	نهان شد زمین زیر موج حباب
ندیدم جز آن قند آب شکر	میان دو حیرا یکی بود زلف
زمین از دو لشکر که آید نشان	در و جدول آب چون کبکشان
و هر جاسی کوس عشرت زدند	و شادمانی شویست زدند
و زمین آسمان و بار آراست	خروش ای و نای بر خاصه

القصه در هر دو لشکر مجلس عیش و عشرت بآیتی زیب و زیست گرفت و از بزم نشاط و خرمی صدیقی تربیت و تربیت پذیرفت که زاهد سعادته و امانت لاله هدای بیاله در سر افتاد و عالم پر مهرگام را چون رنگی سیدار جز اندیشه بافه و سافر چیزی در خاطر نمی گشت زهره در آردی خنیاگری آن بزم تصوری سر از کلاه بلب غری بر آورده گرفته ساقهایش خون رنگ در سافر نشان آفری کرده زمزمه مطربان مسیح بیان از نغمه داری جان بقدرت برده عشاق بی تو را بپرد توامی بخشید و رنگی مست گلرخان تیغ جفا بقصد سینه ارباب وفا میکشید بالجملة چون مقدمات آن جشن و میر بانی و مهمات آن طوی خسروانی سر انجام یافت در ساقی که سواد ملکی بطور محبت نظر بودند بر حکم شریعت بیضا بلفظی عهد عصمت در عقد طبعان سلطنت انتظام یافت امر و اعیان بزم تار افشای و مراسم نهیت و شادمانی پرداختند.

شبی کاشان کیتی افروز گشت زمان سعد و سیاره فیروز گشت

جهان بس که روشی شد از نور و تاب	و خجسته نهان کرد روی آفتاب
چو نکر فلک بیست عقد لاک	و زرد باره آورد بهوش ملال
عروسان انجم ز اندازه بیش	در شب سرعه کردند در چشم خویش
شفق روی افلاک را غزه شد	و بجان انجم درخش غره شد
برآمد بهر جهان بکمره	بخوری و خنجر درین محمره
شده سرعه دای فلک را شهاب	سرمه کشی عیال از زرباب
شده سایه خاک زلف سپهر	نهایت انداز زلف رخسار مهر
بی عقد خروچ برخاستند	چو کرموت یکی حرکت آراستند
تار آفتاب گشت با قوت و بار	که گنجینه خالی شد و دشت پر

بعد از انعام آن زلف سعادت اصف ملاقات آن دو خسرو فریدون صفات نیز روی نموده هر یک فرین نصرت و عنایت خالق بچون بصوب مستقر سریر سلطنت روز افزون خویش معاودت فرمودند و در سال پنجم از جلوس شهریار فریدون خصال بر سریر جد و جلال فریاد بی ام و شک رنگداده را خیال فعال در خاطر شقاوت مآثر خطور کرده سوداء فاسد و اندیشه باطل بخود راه دادند و خواستند که بوقله کوه سپهر شکوه کرده که الحال معمار همت والا نعمت صاحب قران بحر نوال بران جبال قلعه فلک مثال طرح انداخته و بر همان درک موسوم ساخته چنانچه عنقریب قلم بدائع رقم تحریر آن مشک دشان خواهد شد قلعه طرح اندازد و حضاری بر زیر آن کوهسار سازند.

چو شد دهنه بخت آن قوم غار	عوس بود کرده و پندار غار
رج از صوب اقبال برافکند	گیم سیه بهر خود یافتند

چون منبشان خبر استیلا و طغیان فرنگان بی ام و شان بسامع خورشید جوامع شهریار کیتی نشان رسانیدند و کیفیت تحریک ماده فتنه و فساد ارباب شرک و عناد از مضمون عراض شمال آن بلاد پوشوح انجماید بر حکم و جامعوا فی سبیل الله باموالکم و انفسکم ذالکم خیر لکم تا فرجه حیات اسلام و غیرت دین حضرت خبر الانام بالتهاب درآمده انتقام ارباب شرک و ظلام و هوای غوا و جهاد با عبده اولان و انعام دامن همت و الا نعمت گرفته مردم آن طایفه بی دین مصمم پذیرفت آری اگر شمشیر شهریاران دین پرور در معاری دین حضرت خبرالشر صان غمزه خیوان شمشیر خوریز داشته حوزة شریعت نبوی و رابطه ملت مملکتی مداند زلف نشان آفکند و پیرشان کردند و اگر عدهی همت خسروانی جناح نوح جد و اجتهاد در قضای غرا و جهاد ارباب شرک و عناد نکشاید امن و فراغ از حوزة اسلام چون عنقا از نظر خاص و عام نهان کرده.

خوشا بخت آن شاه دانا نهاد	که او دولت دین بملایه داد
ستایش که در چرخ و درت گفتند	ازو گشت کار شریعت بلند
را پیش که خویش را از تاب داشت	بیاع جهان بخل دین آید یافت
شوی که ملک ابد یافتند	از دین جام روستی مدد یافتند



بالجمله شهریار فریدون ازاد سکندر نهاد چپه دفع ماده قننه و فساد و قلع و قمع فرنک بی دین و داد رومی خان و مولانا شاه محمد استاد را با فرجی از شیران بیشه غزا و جهاد باحدود فرستاد و فرمان داد که چند عرابه توپ زرد آشوب نیز بدانصوب روان سازند چون خبر توجیه سپاه ظفر پناه باقوم گمراه رسید و از فرستادن توپهای صاعقه آسا آگاه شدند از کرده پشیمان و پریشان گشته دست اعتذار در دامن توبه و استغفار زدند و بقدیم عجز و انکسار رسوایی بیابانه سریر فرنا آثار فرستاده بوسیله ازکان دولت و اعیان حضرت معنی اداست بر شراعت را بدین عبارت عرضه داشتند که اگر بمقتضای آرزوهای نفس و هوا بر باره طبیان و خذلان سوار گردیدیم و سر از ربه طاعت و گردن از طوق عبودیت بیچیدیم اکنون جزای فعل خویش دیدیم و حرارت شقاوت چشیدیم و از کرده پشیمانی کشیدیم اگر عفو شهریار این همت زندهایی را بفرقه امان و عید محفرت ابدیواری بخشند من بعد قدم از جادو اطاعت و فرمان برداری فراتر ننهم و عنان جسارت بدست طغیان و کفران تدبیر القصد چون طائفه فرنک خاطر از رنگ مخالفت برداشته اطاعت و انقیاد خویش را بعبود و موافق میگرد و مشید ساختند هراحم شهریار شامل حال ایشان گشته بر حکم کریمه الکاملین القبط و العافین عن الناس از زلت و جسارت ایشان درگذشت و حکم جهانمطاع بمعذرت سپاه ظفر پناه صادر گشت در همین سال ابراهیم عادل شاه از دار فنا بدار بقا انتقال نمود و بر حکم وصیت شاه و موافقت سپاه علی عادلشاه بر سریر سلطنت نشین گشت.

یکی گر رود دیگر آید بجای چهارا نمائند بی کدخدای

عم درین سال یا سالی بعد ازین علی اختلاف الاقوال دریا عماد شاه نیز داعی حق را لیک اجابت گفته بجوار رحمت ایزد متعال انتقال نمود نغال خان که یکی از اعراف عماد شاه بود و بوفور جاه و کثرت سپاه از همکنان منفرد و ممتاز بر ممالک عماد شاه مسئولی گشته استقلال تمام یافت چنانچه عنقریب شرح این احوال رقم زده کلک بدائع مثال خواهد شد.

جهان غارت از هر دری حیرد	بسی آورد دیگری میرد
چنین بود تا بود گردون سپهر	کهی بر زرد و کهی بر ز مهر
تو که با هشی مشر او را بدوست	که که دست باید بدردت پیوست

ذکر انتقال ابراهیم عادل شاه ازین دار پرمال و نشستن علی عادل شاه بر مسند جهانیانی و جنگ

رامراج لعین که والی ولایت بیجانگر بود بایندگان شهریار بحر و بر شاه حسین نظام شاه

چون قبل ازین پیوسته میانه ابراهیم عادلشاه و رامراج گمراه ماده فساد و عناد در تهج بود و اکثر اوقات ازین دهکده از لشکر ظفر اثر و حتم بیجانگر قنور و قصور بولایت بیجانگر میرسید و قلاع و بقاع آملک با اهل سپاه ظفر مال میکردند درینوقت که مسند عادلشاهی بوجود علی عادلشاه مزین گشت با رامراج از در ملائمت و مصادقت درآمد نفاسی اجناس و نقود پیشکش نمود

تا رامراج مردود موافق و عهدی که بایندگان نظام شاهی موکد نموده بود بر طاق نیان نهاد و ایوب مخالفت و عناد برکشاده از آفتگی بخت پریشان اندیشه خلف ایمان و نقض بیمان که افج قبایح است خاسه ملوک جهان را در شمع شقاوت تائیرش جانگیر شد خرد خرد بین که ناسخ و مستشار امین است هر چند وخاعت عاقبت این مخالفت را بهزار زبان بیان می نمود ایوب اصفا بهسامیر قضا مسنود بود لاجرم اساس دولتی بشاعت این مخالفت بد فرجام انهدام یافته مسیح سلطنتش بشام ادبار و نکبت رسید.

دست وفا در کمر عهد کن تانثوی عهد شکن جبه کن

القصد علی عادلشاه خود بکشور بیجانگر رفته رامراج معطوف را بزور و زیور فریقته بالشکری بیشتر از قطر مطر متوجه کشور شهریار فریدون فر ساخت و کس از قطبشاه فرستاده او را نیز بانفاق و محرک سلسله نفاق و شقاق ترغیب و تحریص نمود چون قطب شاه را سابقه خدمت و حقوق اهداد و اعانت رامراج دامن گیر بود از تخلف احترام لازم دانسته خواهی نخواهی بیمهرای ایشان از تلنگانه بیرون آمده سپاه عادلشاه و رامراج پیوست چون این هر سه لشکر برخاسته بیکدیگر ملحق گشت روی زمین از کثرت آن گروه انبوه مانند دل عشاق مسکین از هجوم هموم و اندوه تنگ گشت و صحن هامون و کوه از عدت و شکوه ایشان پستوه آمد.

بچوید گشتی همه رنگ و شیخ سراسر بیابان چو مور و ملخ  
تو گشتی زمین شد سپهر روان هعی بارد از تیغ هندی روان

بالجمله آن هر سه لشکر قیامت حشر با شوکت و ابهت تمام رو بولایت شهریار بهرام انقام نهادند و مردم رامراج بهر دیار که رسیدند دست بغارت و تاراج برکشادند و آتش نهب و بیداد در بقاع و بلاد زدند چنانچه دیار دران دیار نگذاشتند.

وخی کرده در گوهها خانگی دعبد از وطن بوی بیگانگی  
علف در زمین گشت چون کنج کم ز نعل ستورانت بیگانه سم

چون بر تو این خبر بر پیشگاه ضمیر انور شهریار فریدون فر تافته صدق آن از رسیدن زندهایان و گریختگان که پناه بدرگاه عرش اشتباه می آوردند سمع وضوح و ظهور یافت.

رسیدند زندهایان خیل خیل که طوفان بدریا درآورده سیل  
شیخون لشکر درآمد ز راه ز پیواد پوشان زمین شد سپاه

لاجرم شهریار عالم امرا و ازکان دولت را جبهه تقدیم مشورت طلب فرموده تدبیر آن کارزار از رای صوابنای ایشان استفاده فرمود همکنان زمین خدمت بوسیده بعرض رسانیدند که سپاه بدخواه براناب از لشکر ظفر اثر بیشتر است و مقاتله با دریای پر شور و شر و قلازم کینه کشر محل سد بیم و خطر چه حکما گفته اند که پادشاه خردمند حازم آنکس است که از ارتکاب مجازیه با لشکر بیش از خویش

اجتناب لازم شمرده مصلحت چنان می نماید که چند روزی بخرمی و دلفروزی مرکز دولت ابد بیرون را خالی گذارند و اوقات فرخنده ساعات بطول بحاری و نشاط جانوران شکاری مصروف دارند چون سیاه کینه خواه از بهانه ضلالت را جهت کثرت اقبال و احمال و انتقال مسارت در حرکت متعذر است و ایام پر شگال و توافر میاد و تقاطع اقطار مانع توقف ثوابی دربار چه هرگاه صاحب بیسالی که دخانی بر هوا بندد و ببر سنجاب پوش آسمانی جامه بپوشد بر دوش افکند از کثرت کل و لای و قلت قوت و غلف چارپای سلک جمعیت اعدا بود به برنشانی نهد و صمب ایشان بر بد برای آورد تا کارشان بجای رسد که ناچار بی جنگ و تحصیل نام و لشکر قرار بر قرار اختیار نمایند یا از در ملازمت و موافقت در آیند.

سی مصلحت است در ضروری	که کرده ازان دین و دولت قوی
چنان کار خود در حکمت رواج	که هر دم نباشد به جنگ احتیاج
حکمت توان کارها ساختن	که بر کوه نتوان فرس ناخستن

بالجمله شهریار فردون تبار بموجب میباید اعیان دولت پائدار کارزار کفار را در پی گرفته قلعه احمدنکر را که مستقر سریر سلطنت و خلافت بود بوجود دلیران کار آزموده حصان فزوده برج و بارهای را بنویسهای قیامت آشوب و منجنیقهای ساعقه آسا و سافر آلات و ادوات رزم و عیجا استوار ساخته رایت عزیمت برافراخت و با سیاه منصور از آب گنگ عبور فرموده حوالی قصبه بتن را معسکر سیاه سف شکن ساخت متعاقب آن و امراج با سیاه قیامت حش بحوالی دار السلطنت احمدنکر رسیده در ظاهر آن پلده فاخره رحل اقامت انداخت کفار بیجانگر که از شور و شر سرشته بودند دست بهیچ اموال و تخریب مساکن و تعذیب مساکین مسلمین برکشودند.

کشادند لشکر به بیداد دست در داد کردن کردان بیست

چون بر دیده هوش آفوم از جام غرور مدهوش از معائنه معانی الله یستوی بهم و بدمم فی مقابلهم بعمهون غناوت شقاوت فروخته بودند غافلانه در میدان طغیان مرکب عدوان جولان میدادند و دما و اموال مسلمانان را عرضه اباحت ساخته در قباحیت بدست وقاحت میکشادند و داد جور و بیداد میدادند و هر چه از فساد در حیز امکان بود بظهور آورده هر کراهی یافتند اسیر بند کردند و گرفتار قید گزند میکردند لاجرم بمقتضائی.

دهقان سالخورده چه خوش گفت با پسر کای لور چشم من بجز از کشته ندروی

در اندک روزی شجر دولتشان بتبروما ظلمتنام و لاک کانوا انفسهم بظلمون استیصال یافت و درخت بخت شان به تیشه و اذا اردنا ان نهلك قرية امرنا متوفينا بحق علیه المذاب قدمه راها تد میرا از بیخ و بنیاد بر افتاد.

گر از کوه برسی بیای جواب	که شخ خطا حیوه بدعد صواب
شراکیر هم در سر شر شود	چو کزدم که باخاه کمتر شود

بالجمله و امراج و عادلشاه و قلع شده چند روزی در دار السلطنت احمدنکر علم فساد برافراختند و شهر و نواحی را ویران ساختند ایام پر شگال رسیده هوا مانند سیل خیز دیده عشاق بی هوا سرشک باران گردید یا مانند کف دریا بوال شهریار فریدون خصال فیوضات اعام و اکرام بیخواس و عوام رسانید توافر اقطار دران بلاد و اعمار بعضی رسید که گفتی آن سه عنصر دیگر مغلوب آب گردید و همواره ربع مسکون از طغیان آن طوفان بخرابی کشید.

طوفان ازان دربار آمد تو گفتی این آدم شنیده بود سداى دناى نوح

سیاه بدخواه را از کثرت رحل و عیاد راه آمد و شد بسته شد و مرا آب و اقبال از قلت قوت تبار و خسته بوجود این حال دلیران طغر حاکم بیوسه حوالی معسکر مجالان را میبختند و هرگز می یافتند سر از تن خود می ساختند تا کار بجای رسید که از عیاد بدخواه هیچکس را قدرت بیرون رفتن نبود و از بیم شیخ و غیر دلیران کسی در بیرون ارمو اردد نمی نمود و امراج سناشبولانک را که یکی از امرای لشکر بیجانگر بود با جمعی از کفار برخاسته نامزد نموده که تا حوالی آب گنگ رفته هرگز نباشند از پای درآورده سر از تن بردارند جاسوسان خبر نامزد نمودن لشکر بنمع شهریار بحر و بر رسانیدند.

شیشه مثل زد که لشچیر خام	بیای خود آن به که آید بدام
ند روی که بر وی سر آمد زمان	ششچیر شاهنش آید گمان
ملخ چون بر سرخ را ساز داد	یکشچنگ خطای بخون باز داد

شهریار فلک اقتدار چند فر از امرای نامدار مثل حوالی خان و شجرخان و دولتخان و دستورخان و وزیرخان و ساترا را با فوجی از بکه جوانان نیرانداز عراق و خراسان جهة دفع شر آن مشروران نامرد فرمود که بر راه بران قوم کمره گرفته بآب حسام جهاسوز شعله قهر در خرمن هستی آن طافه عر خود اندازند و روی زمین را از لوت و جوهشان پاک سازند فوجی از سیاه صرر پناه بموجب فرمان قضا جریان حاشد فضاء آسمان در بالا لاکهان بسزعت بری و کثرت باران متوجه دفع عده اولان گردیدند.

سیاهی بکثرت قرون از حساب	یا کین فروزیده تر از آفتاب
همه غرق فولاد ز آهن گسل	هر بران شیر افکن شیر دل
بجیش در آمد چو دریای تند	سدا را شد از گردشان پای کند
ششادگی کشیدی حروشی	خروشی از قلیش رسیدی بگوشتی

قریب هصه حاکم سیاه اسلام را با ازب ترک و غلام اتفاق مقابله افتاده دست حادله ابواب فتنه و فدا بر روی آن گروه می سر و پا و رشاد بران قتال باشتغال درآمده امن و سلامت از بسبب آن دستخیز پای کویز از عین بیرون نهاد نهنگ خدک از کابین گاه گمان دهان کشود و از در ستان



دندان زهر آورد نمود چشم هوا از سرمه غبار بسان چشمه قار تاریکی گرفت و چشمه آفتاب از حجاب کرد چون حدقه چشم سپاهی پذیرفت.

چو لشکر بلشکر در آورد روی	هر دریای آتش نموده از دو سوی
بهر آرمایان بجوشی آمدند	بشیر افکنی در خروش آمدند
هوا شد ز گرد سواران سیاه	بر از صکنه شد روی آوردگاه

بعد از کشتن و گوشه سپار سیم فتح و فیروزی از اقسام حسام خون آشام طایران بهرام انتقام در تبسم آمده غنچه اعید مجاهدان دین قوس شکست گرفت و از تبسم تیغ امنی بیکر حامیان حوزه شرع مطهر لب فتح و ظفر منبسم گشت چون دماغ اقبال شهریاری کرد ادبار بر چهره حال ارباب شلال فشانده حریمت را بهتر عزیمتی شمرده بعد محنت و مشقت جان از ان مهلکه بدر بردند اسب بسیار و اسلحه بشمار با نشانهای نگونگار کفار بدست سیاه نصرت شعار افتاده در همان مقام نزول نمودند درین اثنا میرحسین برادر بغرضخان رسیده عرش نمود که بهیویال رای لعین که از جانب شهریاری با داد و دین حاکم قلعه کلبان بود قلعه را تسلیم مشرکان نمود و چون این خبر بمسامع قدسی جوامع رسید بموجب صوابدید امرا و اعیان با امراج بمسالحه راضی گشته فضائل مآتب مولانا علی مازندرانی را بقلعه کلبان روان ساختند تا اموال و اسبابی که تعلق بگماشتگان آنحضرت داشته باشد از قلعه برآورده قلعه را بدیشان سپارد اکنون مصلحت در آنست که اسباب مشرکان را بدیشان فرستاده بسط منازعه و محاربه را در نوردند تا در تهیج ماده فتنه و فساد که هر آینه مستلزم ویرانی بلاد و پربشایی عباد است سعی نموده باشند امراء سیاه ظفر پناه جمله اسباب و اموال ارباب شرک و شلال را جهت ایشان فرستاده بدرگاه عرش اشتباه معاودت نمودند و مهم مصالحه بشلیح نمودن قلعه کلبان بمادکشان انتظام یافته امراج با سیاه بیجانگر از ظاهر بلده احمدنکر کوچ نمود و موکب همایون حضرت سلیمانی بمستقر سریر سلطنت وجهانبانی معاودت فرموده پرتو التفات بر ترفیه و تسلیه حال رعایای شکسته پال انداخت و جراحت قلوب عجزه و سآکین را که از جور و ستم مشرکین رسیده بود بمرهم اطف و مرحمت تدای ساخت تا روضه مملکت از مصاحب مکرمتش سرسبزی از سر گرفت و چمن خواطر رعیت از بهار معدننش تازگی و شکفتگی پذیرفت.

کتابش ز بند اسیران دمید	جوانی ز دلهای پیران دمید
دلی را که بداد دوران شکست	زا حسانش در هومیالی نشست
ز نر دستی ساقی روزگار	برون رفت خشکی ز مغز خمار
بر از کوهی عکس درج دعالت	باحوال برسی خوشی مد زالت
برای بقای شه دادگر	دعا در دعا و اثر در اثر

هم درین ایام معمار همت والا نهمت شهریاری فلک احتشام در مقام حصانت و استحکام حصار احمدنکر که بیاض نظام انتهار داشت درآمده برج و باره آرا که سابقاً از خشت و گل ساخته بودند در اندک

روزی از سنگ خارا بفلک سیاره برافراخت و الحق تا معمار کارگاه کن فیکون و بانی نه رواق بوقلمون شای عمارت ربع مکون مشید و مهید ساخته مقیمان سقف نبلگون با چندین دیده بیدار کنند نظر بر کنکر مثل این حصاری نبنداخته اند و شهریاران دوران در هیچ عهد و آوان حصنی بدین استواری نساخته و پیرداخته برج و باره اش در رفت خبر از مصاعد همت و قواعد دولت بانی میدهد و عمارات دلکش و قصور منقش در لطافت داغ غیرت بر نگار خانه چین و نقش مانی می شود.

زان رفیع آمد چو قمر چرخ این عالی مقام	کز علو قدر بانی باز میگوید بنا
اهل دولت را فضای دلکشای او بود	در لطافت همچو چمن دلفروز و جانفزا
ای هوای او صبا بوی گرفت و میدهد	خاک را پیرانه سر پیرایه شهر صبا

خندق عمیقش مانند اندیشه دقیق خردمندان دقت پیشه در تعمق بگاو و ماهی رسیده و از بیم چوپک زن بروجش سر واقع طایر گردیده.

سرکشی کز تندرش کشته فلک را قوطه چاک	از سبک سپسته از کان رفعتش تا سماک
بر فراز باره آن یاسیان در تیره شب	ماه را چون چشم ماهی بینداز سوی مفاک
ورزشند فی المثل بر سطح دیوارش مگس	بانی اومی لغزه از رمی و می افتد خاک

### ذکر معاهده قطب شاه مرتبه ثانی با حضرت سلیمان و تشدید مباحث آن مصادقت بمواصلت و مصاهرت

سابقاً سمت گزارش یافت که عادلشاه بمعاونت امراج قلعه کلبان را از تصرف گماشتگان شهریاری جهان بیرون برد لاجرم همواره همت عالی نهمت شهریاری عالم بر تدارک و تلافی آن قصور مصروف می بود تا در نیولا باز دستور الحکما قاسم بیگ و زبدتالضلا مولانا عنایت که در تدابیر امور مملکت دای سوانمائی ایشان پیشوای آرای ممکنان بود چنان اقتضا نمود که قطب شاه را بشوید مواصلت و مصاهرت بادولایه این دولت متفق سازند و با اتفاق بدفع ارباب بغا و شقاق پردازند.

آری با اتفاق جهان میتوان گرفت

بالجمله آن دو در بر صافی ضمیر صورت این تدبیر را در پایه سریر خلافت مصیر عرش داشتند شهریاری فلک اقتدار نظار بر ملاح وقت و قد پیر کار صوابدید ایشان را بسمع قبول و رضا اصفا فرموده رسوایی جبهه تمهید این مقدمه بخدمت قطب شاه مرسل داشتند و از طرفین میان را با اعیان موکد ساختند مشروط بآنکه از دو جانب متوجه قلعه کلبان گشته در ظاهر آن حصار سپهر آثار براسم جشن و لوازم طوبی پردازند بعد از ان قلعه کلبان را مستخر سازند بعد از تمهید مقدمات مصالحت و مواصلت و تشدید مباحث و مهابت آن دو صاحب سریر از مستقر سلطنت خویش نهضت فرموده در ظاهر قلعه کلبان تلافی قریبین روی نمود و از ملاقات آن دو اختر برج سلطنت مقارنه نیرین معاننه

عسکرین گردید و لوازم مهم میزبانی و مراسم آن جشن سلطانی حسب العرام انتظام یافته باصرام رسید آنکه آن دو سپاه دژمخواه آن قلعه فلک اشتباه را درمیان گرفته از جواب بزم جنگ سببه و التک بیش بردند و در تعقیب محصوران قدم جد و جهد فشرده چون منتهیان خبر عهد و پیمان قطب شاه با شهریار گیتی ستان و محاصره قلعه کلیان بسمع عادل شاه رسانیدند اضطراب بی حساب بر مزاج شریف آن جناب راه یافته علاج آن واقعه هائبله منحصر در استعانت راعراج و لشکر بیجانگر دید لاجرم عثمان بدان سبب ناخفته باز بدان سر دفتر ارباب طبیان و آن پیشوای حزب شیطان متوسل و ملتجی گردید راعراج هرود با جنود نامعدود که عارضی و هم و کمان از عرض آن عاجز بود بسبب قلعه کلیان حرکت نمود.

همه تند و کینه کن و نیز جنگ به تیروی فیل و لجاج پلنگ  
جو غریبی از بحر خوب آمده ز دهلیز دوزخ برون آمده

ملک برید نیز چون توجه راعراج بجانب کلیان شنید با سپاه فراوان از بندر برآمده بلشکر بیجانگر ملحق گردید چون خبر توجه راعراج بد اختر با لشکر قیامت حشر بیجانگر قطب شاه عالی کمر رسید از نص و لانتقصو الایمان بود توکیدها دیده پوشیده بطریق سابق رقم بیوفائی بر چهره کشید و از سپاه نصرت پناه جدائی اختیار نموده بلشکر بیجانگر لاحق گردید بلی قلعه عهدی که بارها بی سببی منقوض گشته و اساس میثاقی که بکرات بدست بیوفائی شکسته باشد چگونه اعتماد را شاید و خاطر خردمندی بدان عهد و پیمان وثوق یابد.

دل بهر همدان کم نه که درگزار دهر بوی یاری و وفا از هیچ همدم بافت نیست  
بالجمله چون قطب شاه راه بیوفائی مملوک داشته رایت مخالفت و جدالی برافراشت و عبودی که با شهریار عاقبت محمود نموده بود ناکرده انکاشت.

میدانستم که عهد و پیمان را تو در هم شکنی ولی بدین زودی نه

خاطر انور شهریار بحس و بر اژین رهگذر بغایت متغیر و مکرر گشته بجهت کثرت اعداء کینه و قتل لشکر ظفر از مقابل و مقاتله با آن درباری بر شور و شر مصلحت ندید و بر حکم العود احمد عثمان عزیمت بصوب احمدنکر که مستقر سریر سلطنت بود معلوف گردانید.

شه دادگر داور دین پناه چو دانست کاورد دشمن سپاه  
هراسان شد از لشکر بیقباس باید که راه بود بی هراس

چون خبر معاونت سپاه ظفر پناه بر راعراج گرام رسید با عادل شاه و قطب شاه و برید متوجه احمدنکر گردید حضرت سلیمانی چون بمستقر سریر جهانیان رسید مصلحت در توقف ندیده قلعه را بدلیان کاری استواری داده عثمان پکران صبا سیر بجانب جنین معلوف ساخت راعراج با لشکر قیامت حشر در ظاهر شهر احمدنکر رحل اقامت انداخته باز کفره فیره و مشرکین لعین

دست تغلب و تسلط با بذا و آزار شفا و مساکین مسامین کشوده در شهر و توابع آنچه یافتند تاراج نمودند.

همه شهر و بازار احمدنکر شد از صلعه قبر زیر وزیر  
همه گشت شد طعمه چارپائی نماند اندران هرز چیزی بجای

چون مدعی دست ظلم و ستم کفار بر دیار اسلام دراز بود و کاروبار مسلمانان از طبیان مشرکان بی برک و ساز ملکه جهان و قیدافه زمان اغنی مهید همایون بی بی آمنه خاتون والده شهریار گیتی ستان که حصار سپهر آثار احمدنکر بوجود انور و رشک فلک اختر بود بقطب شاه پیغام فرمود که از تغلب و تسلط کفار تمام دیار و اعصار اسلام رو بویرانی و انهدام نهاده و آتش فساد و بیداد در مواضع و بلاد افتاده عجب تر اینکه جمعی دعوی اسلام بلنک ایمان دارند و ایشان محرک سلسله اید و آزارند هنوز وقت نباید که بساط خصومت و متازعت در نوردیده دست از آزار بردارند و شر ظالمان از سر مظلومان دور دارند اگر مقصود مجازیه با جنود نصرت ورود حضرت نظام شاه است از اینجا تا سیاه نصرت پناه نه پس راه است والا بندگان خدا را درمیان چه گناه است.

عفا شکار گس نشود دام باز چین کاینجا همیشه باد بدست است دام را

القصة پیغام خیر انجم قیدافه مریم مقام در دل قطب شاه تاثیر تمام نموده محبت و غیرت اسلام در خاطرش کارگر آمد لاجرم عزم معاونت معمم فرموده بمشزل راعراج آمد و از پریشانی لشکر و طول توقف در احمدنکر شکایت نموده گفت مدتیست که لشکرها درین مصلحت محنت و جفا میکنند و از بعد مسافت جمعیت رو به پریشانی نهاده و هنوز اول و آخر این مهم معلوم نیست چه حضرت نظام شاه با این سپاه مجازیه نمی نماید بلکه در برابر این لشکر در نمی آید و از نشستن این مقام کاری نمی کشاید میباید آخر الامر از پریشانی و عدم استعداد سپاه و گردش هور و ماه چشم زخمی بحال این لشکر راه باید که دست قدرت بشری از دامن تدارک و تلافی آن گرفتار باشد چه مجاری امور جهان همیشه بکسان نیست و وقایع و سوانح ایام بد فرجام پیوسته بر وفق مرام نه.

فلک نیست بکسان هم آغوش تو طراوش دو رنگست بر دوش تو  
که داند که این دخمه دیو و دد چه بازیچها دارد از یک و بد

پس اولی آنست که یکی از سه کار اختیار کنید اول آنکه اموال دست اژین نزاع و جدال کشیده متوجه دیار خویش گردید و سال دیگر استعداد لشکر نموده متوجه مقصود شوید دوم آنکه چون سپاه من بغایت پریشانست مرا رخصت کنید تا بولایت خود رفته استعداد تازه نموده باز بشما ملحق شوم سوم آنکه اگر البته اموال دست از قتال و جدال نمکشید عادل شاه که باعث این کینه و نزاع است مبلغی بر سبیل قرض بما مدد کند تا فی الجمله لشکر از پریشانی خلاص باقیه مهم این مصلحت بقبل رسد راعراج و برادرش ابوالعراج صدیق سخن قطب شاه نموده مضمون کلامش را عادل شاه پیغام کردند اگر چه عادل شاه در توقف مصر بود و مطلقاً میل مراجعت نداشت اما



محببت زر نمیگذاشت که شق ثالث اختیار نماید لاجرم جواب مشخص نفرستاد روز دیگر که مهر انور میدان خاور را جولانگاه ساخت قطب شاه با سپاه خویش کوچ فرموده رایت مراجعت برافراخت چون خبر کوچ قطب شاه برامراج که او نیز از اعتدای ایام آن نزاع و عناد دلگیر بود رسید با سپاه بیجانگر عثمان بصوب کشور خویش معطوف ساخت عادل شاه نیز بی تیل مقصود بجانب ولایت خود معاودت نموده بپس حسن تدبیر و اسابت رای خویشید تنویر قیدافه دوران و ملکه جهان کافه مصلدانان را از شر مشرکان خلاص و نجات روی نموده حیات تازه و مسرت بی اندازه حاصل گشت.

پنهانم تدبیر یک رای نیک به از سد سپاهی چو دریای ریگ

الفقه چون خاطر ملکوت ناظر حضرت شهریار کردون مآثر از رهگذر کفار بیجانگر فراغت یافت عثمان عزیزت بصوب مستقر سوره سلطنت نافه همگی همت والا بهمت بر رفع ظلم و تسلط اعداء دین و دولت مصروف داشت و بکلی اندیشه صواب پیشه بر تدبیر دفع معاندان ملک و ملت گذاشت.

گاه تدبیر امور ملک داری عقل کل پیشی رای انورن میگرد عرش اشتباه  
کر دو عالم پرسیاه خصم بودی غم نداشت کی بیفتد آنکه حفظ ایزدش دارد نگاه

ذکر موجبات استیصال نهال شوکت و اقبال سر دفتر ارباب شرک و ضلال رامراج  
نکوهیده مآل مقتضای قضای ایزد متعال و بیمن سعی و اجتهاد شهر یار فریدون خصال

بر خرده بینان صاحب خرد که اسباب بصیرت و بینش اند و تاج کارخانه ابداع و آفرینش روشن و مبرهن است که خطاب مستطاب حضرت رب الارباب حیث قال عز من قال - جاهدوا فی سبیل الله باموالکم و انفسکم ذالکم خبر لکم دلایلت قاطع بر علو رتبت و سمو قدر و منزلت غازیان میدان جهاد و قاضیان عاده شرک و عناد و نفس و افضل الله المجاهدین علی القاعدین برهانست سامع بر فضیلت مجاهدت و مقاتلت با اعداء دین مبین و جهاد با مشرکین لعین لاجرم چون مفتاح عنایت بیغایت ما یفتح الله للناس من رحمته غلامسک لها دریمه توفیق غزا بر روی صاحب دولتی بکشاید و فراش الطاف سرمدی شمع هدایت ملت احمدی در قصر همت عالی نهامت پهنیاری پرافروزد و طغرا نویس رفعت ابدی مناشیر شوکتش را بطهرای غزای ان الله یحب الذین یقاتلون فی سبیله موشح سازد هواآینه آن سعادتمند بامداد همت بلند و هدایت بخت ارجمند طراوت چمن کامرانی و مراد و نصابت گلشن رشاد و سداد از سر چشمه تیغ غزا و جهاد داند و شستان ملک و ملت را بمثل منان شمع سان و تیغ رخشان روشن گرداند اگر نه شمشیر شهریاران دین پرورد هر معماری ملک اسلام بسان غزه خوبان خورشید منظر خوریز باشد ساحت شریعت نبوی مانند زلف پریرخان پریشان گردد و اگر نه هدای همت خسروان دادگستر جناح نجات و ظفر در هوای جهاد ارباب شرک و

عناد بکشاید این و صلاح و فراغ و فلاح از حوض ملت مصطفوی مانند عقده مغرب از چشم عجم و عرب بهان شود -

چو سور مملکت از خنجر و سنان باشد همیشه از کف بدخواه در آهان باشد  
ز نفا حادثه ایمن چگونه خسید ملک اگر نه خنجر همدیش باسیان باشد  
نهال عدل به پستان ملک چون باشد کیش حسام نه چون آب در میان باشد  
چه آب و رنگ بود باغ آن ممالک را که ازعدو نه درو جوی خون روان باشد  
شوکه نیزه زک خصم ازان زند شهبان که صحت بدن مملکت ازان باشد

فصل الخطاب این کتاب و ماحصل این مقدمات بلاغت القاب آنکه چون خاطر همت  
مظاهر حضرت خلافت پناهی ظل الهی نظام شاهی -

کرامی دری از دریای شاهی چراغی روشن از نور الهی

از ضبط امور سلطنت و استرضاء قلوب جمهور سپاه و رعیت بر نسبی که دلهای دعاها و سپاهی بل کافه برابرا بر ولا و هوا خواهی آن فرازیده لوائ ابد انتمای شاهی ثابت و مستمر و زبانها در دعای او ذاکر و شاکر بود پرداخت -

شهر و سیه را چو شوی نیکخواه نیک تو خواهد همه شهر و سیه

دست آرزوی فضیلت جهاد در دامن همت گردون رفتش آویخته نیل عزت غزا پای پیرامن ساحت نهامتش نهاد و همگی همت بلند و چیلکی نیت ارجمند بر حسب مضمون الذین هاجروا و جاهدوا فی سبیل الله باموالهم و انفسهم اعظم درجه عند الله بقصد جهاد و رفع و دفع کفار بد نهاد بیجانگر معطوف و مصروف ساخت چه رامراج بی استیاج که از جمله سلاطین بیدین و مشرکین لعین کشور بیجانگر بنزید لشکر قیامت حشر و وفور شوکت و قدرت متفرد و ممتاز بود و بسعت مملکت و جاه و بسطت ولایت و سپاه مستغنی و مغرور مدت سلطنتش چون ساحت مملکتش بهمت امتداد انصاف یافته و سطوت و صولتش در دلبها و دیدهها استمرار و استقرار پذیرفته تمام ممالک بیجانگر با صحت بندر که مسافتش قریب شصده فرسنگ و حاصلش موازی دوازده کرد و عون است مدتها در تحت تصرف و در بد قلب آن ملعون مغرور بود و از زمان حضرت پیغمبر آخر الزمان علیه و اله صلوات الرحمن الی الآن هیچ یک از پادشاهان جهان و سلاطین کیتی شان در مقام تسخیر آن کشور در نیامده با عبده استقام طریق مصالحه و مدارا سلوک میداشته اند درینولا رامراج شقاوت مزاج از وفور غروری که بهشت نایافته و کثرت لشکر حشر کردار در خاطر شلاکت مآثر آورده بود در مقام نقش مینای و عهودی که قبل ازین او را و دیگر سروران کشور بیجانگر را باحکام ولایت اسلام و سلاطین عظام موکد بود درآمده دست بیداد بفساد کشاد و بای طغیان و عناد از بلاد خویش بیرون نهاد و با لشکر خونخوار که از روی شلاکت و استکبار با رخسار چون پر زلف چشم بمتاع حیات اهل اسلام سرخ کرده بودند در حربیه

قدم شوم بدین مرز و بوم نهاد و آتش بیداد در امان و مسکن مردم این بلاد زده خرمن هستی جمعی کثیر از مسلمانان فقیر را بیاد نبستی برداد درین ولا رای رؤین شهریار با داد و دین در انتقام ارباب شرک و ظلام بیشتر از بیشتر سعی و اجتهاد فرموده با ارکان دولت و اعیان حضرت در دفع اعداء دین و ملت لوازم مشورت بتقدم رسانید.

خدو جبهانگیر لشکر شکن	بی مشورت ساخت یک انجمن
ز درج دهن بر سر بخوردان	بدست سخن شد جواهر فشان
سخن راند ز انداز کار خویش	ز پیروزی خویش و پیگار خویش
که تا چند بدخواه لنا اعتماد	شتاد سوم چون بمقصد امید
گشت لشکری همچو این سیاه	سوی ناچگاه من آورد سیاه
ز پیروزی خود دلاور شده	همان که تنها بداور شده
به بینیم تدبیر این کار چیست	که بر کار بی فکر باید گریست
مرا نصرت ایزدی حاصل است	که رابم قوی لشکرم بکدلت

خرمندان مشیر و صاحب خیراتان صائب تدبیر بتخصیص قدوة الحکما قاسم بیک و زبدة الفضلا مولانا عنایت که از مقریان این دولت و محرمان امر مشورت بودند دعا و تثنای شهریار خورشید لوی را زیور زبان و زبیب بیان ساختند که آیات مفاخر شهریاری و آثار مکرم کامکاری بر اوراق و اطباق افلاک نگشته باد و ربابات نصرت آیات پیروزی و اعلام ظفر اعلام پیروزی بر لوح کامرانی و فروغ جهانیابی افراشته رای کشورگشای حقائق انجلا توأم نسخه فنا و نعم الیدل جام جهان نما ست و دقائق اشیا قران کالشمس فی وسط السماء ظاهر و هویدا در سوانح امور و مصالح مهم جبهور آنچه ملهم دولت در خاطر خطیر اندازد و در مرآت ضمیر منیر عکس یزیر سازد هر آینه موجب صلاح و منزلت فلاح دین و دولت و ملک و ملت خواهد بود و لیکن چون حسب الحکم جهانمطاع بانظار آنچه درین باب بخاطر ناقص بندگان رسد ماموریم در مبادرت عرض این مشورت معذوریم بر رای عالم آرا هوید است که هر چند زود تر بدفع فتنه بیجانگر پرداختن و قلع و قمع شجر شوکت ارباب شور و شر را وجه عمت علیا نهمت ساختن از لوازم امور جهانداری و ضروریات حزم و عاقبت اندیشی است.

جهاندیده پیرانف بسیار هوش	چو گفتار گوینده کردند کوش
بیاسخ گدازد بکسر زبان	دعا نازم کردند بر هر زبان
که سرسبز باد آب همایون درخت	که نامش بلند است و بیرونی سخت
بتاج و بتختش جهان تازه باد	سر خصم او تاج دروازه باد
همه رای او هست چون او درست	درستی ز ما از چه بایست جست
و لیکن چو فرمان شد از پادشاه	سخن را نداریم دیگر نگاه
گر این فتنه ماند چنین دیر باز	گشت شغل شاهی بما بر دراز

که تا هر چه روز آید این دیو زاد	قوی دست کرد که شمشیر مباد
بهر سرور مباد پایت شاه	کس این کرد را بر نداده زیاد
برآید مگر کاری از دست شاه	که شه را قوی بر کند خستگاه

و لیکن دفع فتنه و فساد ارباب شقاق و عناد بدون اتفاق و اتحاد اصحاب وفای و واد متعذر است بل غیر متصور چه هر مرتبه راهراج گداز بمعاونت عادلانه و قطب شاه این چسارت نموده و بقدم مخالفت وادی ضلالت پیموده و انعکاس مقدمات قضیه مستلزم انعکاس نتیجه پس سواب آست که اول با عادلشاه ابواب معادقت و موالات مفتوح ساخته قواعد محبت و مودت را به نسبت خویشی و معاشرت مشید و موکد فرمابند بعد از آن با اتفاق در قلع و قمع ارباب شقاق سعی نمایند.

آری باطفاقی جهان مینوان گرفت

بالجمله شهریار کاشمیر بجوابدید وز رای ارسطو شعار و استیوای رای عقده گشای خرمندان هوشیار اول یاد مکتوبی قطب شاه مرسل داشته درین باب یارای خورشید انجلاش مشورت فرمودند چون قطب شاه از مضمون صدق مشحون مکتوب همایون آگاه گشت از روی مسرت و اشتیاق تمام سیادت و امارت پناه مصطفی خان را که رکن اعظم آن دولت بود جبهه انتظام آن مهم خجسته فرجام بملازمت بابة خلافت سریر فرستاد تا بمبانی بیمان را بقایید ایمان موکد ساخته و ازاجرا بخدمت عادلشاه رفته بشرائط تمهید بساط محبت و مودت پرداخت و در محفل خاص از روی اخلاص بعرش عادلشاه رسانید که بر همکنان ظاهر است که تمام عرصه مملکت دکن چو لاسکه سمند یک سعادتمند بوده و پیوسته از بیم تیغ آبدار سلاطین نامدار ساخت اعصار و افطار دیار اسلام از خار تعرض کفار فجار و تغلب و تسلط ارباب شرک و ظلام مصفی و میرا حالا که عرصه این ممالک بوجود فائز الجوده سعادتمند که زیور ایمان و ایقان معلی و عزیز اند آراسته و پیراسته است همیشه دست تسلط کفار چفا پیشه بر اموال و دماء مسلمانان این بلاد دراز و عجزه و مسکن رعایا که ودائع خالق البرابا اند از آتش بیداد ارباب شرک و عناد در سوژ و گداز اند و متعین است که اینمعنی نزد خالق و خلاق غیر مستحسن است اندیشه باید فرمود که این تهاون در درگاه الهی موجب خجالت و بازخواست خواهد بود و این معنی بسبب مخالفتی که باغرای مضدان ملک درمیان آمده بوقوع انجانبه اکنون مصلحت ملک و ملت و صلاح دین و دولت مقتضی آست که بساط مخاصمت و مخالفت در نوردیده اساس محبت و مودت و بنای معادقت و مخالفت بقواعد خویشی و معاشرت موکد و مهمل گردانند و تیغ خلاف و نفاق را در غلاف وفا و وفای درآورند باطفاق در دفع ارباب شقاق معانی جبلیه بظهور رسانند تا خلاق در مهاد امن و امان حرقه و آسوده بوده بدعای خلود و دوام ایام سلطنت و بقای عمر و دولت بزرگوار گذرانند چه مخالفت و منازعت ملوک و سلاطین همایون که بمنزله شیطان است به رعایا که در حکم یغی ایشیت آراسته موجب حسرت گردد فتنه وفاد و مستلزم وقوع خرابی بلاد و ضایع است



شاه را چون عدو بود هر سو ملک پر فتنه و عناف باشد  
چون شیادان بهم درآورند دمه از کرک در بلا باشد

سالمه ناصح امین زلال مواعظ و صالح که از سر صدق و حقین بود خاطر عادلانه را از غبار  
کینه و نزاع شست و شو داده اندیشه که از جانب حضرت امام شاه داشت بشوید مواسلت و خصاوت را ازل  
گرفته -

محبت به پدید چو شد قوی شود تازه شایخ امید از لوی

الفقه آن مصلح خبر اندیش چنان مصلحت دید که مهد علیای خدیجه الزمانی بلفیس مکانی در درج شاهی  
از کتب برج نظام شاهی چند بی بی را با حضرت عادل شاه بر حکم شرع اطهر حضرت رسالت پناه در سلک  
از دراج و اشقام دمد و مهر سپهر عفت و صلاح در درج عت و صلاح بی بی هدیه سلطان را که همیشه  
حضرت عادل شاه بود بخورشید تخت سلطنت و جمعه سرور معدک کیشرو فریدون جام معنی و سی رسول الله  
مرتضی نظام شاه نگاه بدند عادل شاه این مواسلت را باعث فوز و نجاح خویش دانسته صلاح یکجمله امان  
خیر اندیش را بقدم اجابت و قبول تلقی فرمود و از طرفین تمهید مقدمات عیش و نشاط نموده به بسط بساط  
عشرت و اسباط پرداختند و خلایق در هر کنجی بزم دوستانگی و مجلس سرور و شادمانی بساختند چون  
خواطر انسانی و ادبی آن در ولایت و نواحی که باطن مملکت عبارت از است از میان آن مصلحت و مواسلت  
بشور امن و حضور و زیور بهجت و حرور آراسته و شور بود مناسب نبود که موافقت آن اتفاق بمیون  
ظاهر آن دیار موافق باطنش گردد و صورت مطابق معنی شود لاجرم شهر و بازار و در و دیوار را با انواع  
تکلفات عجیب و اقسام تجمعات غریب آذین بستند و کافه سیاه و رعیت و غریب و شهری مشرب و خرمی  
نمشتند -

جهانی پشادی نیاراستند هر جای رامشگران خواستند  
همه سپهر در دیوار دربار گهر پستی روی زمین از تار  
تا آئین به پشته سپی در طاق که هر یک بدی رنگ بلی رواق  
همه مملکت گشت آراسته در و بام و دیوار بر خوانده  
چه در کم چاه و چه از راهها زیور بر آورده دیوارها  
نهبان گشته بام و در آن دیوار ز قوت آئین و سیم شاد

چون کافه مردم را دل که سلطان کشور بدست در پناه آن موافقت نامدار از ترکتهای حوادث  
در کار استظهار یافته بود اعضا نیز که رعایای کلانکار آن کشورند دست از تکلیف کعب و زحمت کار  
باز داشتند بستگی که بیش از آن در کار مردم بود در آن ایام فرخنده انجام حواله در دکالها و کارخانها شد و  
کشادگی که وقتی دست ستم داشت در آن فرست روزی دهان قزاق و لب پیمانه گشت و هام و نشان  
عم و اندوه چنان گم شد که باده نمکسار با آنکه شب و روز در کار بود بیکار ماند و شادی و فرح در

مزاج خواص و عوام چنان غالب افتاد که بمفرغ باقونی احتیاج نبود مگر آنکه از لعل لب دلداز بود  
کرشمه ساقیان شیرین کار باننده باده تلخ مذاق خوشگوار بار شده دست بغارتگری عقل و هوش بر آورده  
بخار بخور که شمیم مجزش از مشک افروز و شامه غنبر آمیخته بود نسیم مبار را غالبه سانی آموخته و  
فروغ باده باقوت فام که ساقین سیم اندام در سحر زار و جام طرب انجام میریختند بزم عیش و عشرت  
را از نور سرور برافروخته زبان زمین و زمان دران جشن همایون باین اشعار مترنم بود -

آسمان ساخت در آفاق یکی سور و چه سور که از آن سور شد اطراف ممالک سرور  
حدت سور و سروری که اگر در نگری خانه زهره بود برخی از آن عالی سور  
اجتماعت مشور قبری را باشمس اصابت مقرب ملک را بد سور  
مهد بقیس زمان داشته است ازالی سرا برده جم دولت تشریف حضور

مجملا دران جشن خسروانی بزم عشرت و ناهارانی بر وجهی تربیت و تربیت یافته بود که  
زهره عشرت ساز در آرزوی خنیاگری آن بزم بهشت آیین از چرخ برین میل زمین داشتی و دور پس  
از ذوق نمادنی آن محفل خلد تربیت قصه فردوس و عرف غلبین را کدالتی -

همه بوم و کشور ز شادی جوشی معنی برآورده هر سه خروشی  
همه بلبل آواز و ملودی سخن بهتوه زبیده دل مره و قش

الفقه دران جشن فیض بخش دلکش قامت آرزوی هر کامجویی بخلعت هرگونه مقاصد و مطالب  
آرایش بیرونی و در جمله خواطر و ضمایر اکابر و اسنفر داماد هرامید را عروس بقصود در کنار آمد -

فروریخت چون قطره ز آب بهار ز و کوه و اولوق شاعوار  
ز بس گهر و زر که افشاده شد ز بر چیداش دشتها مسانده شد

چون مهم میزانی بانجام رسید شهریار حضور قلعه سلاطین را بمهد علیای چاند بی بی مرحمت  
فرموده کید آن حصار سپهر آثار را تسلیم کماشنگان عادل شاه نموده و مقرر شد که هر سه شهریار ناهور  
استعداد لشکر و دفع فتنه بیجانگر را و چه عمت ساخته سال دیگر رایت عزیمت برافرازند و ظاهر قلعه  
سلاطین را محکم سیاه حضور سازند پس با اتفاق قلعه و قمع ماده اتفاق و اتفاق پردازند لاجرم سلاطین ناهدار  
کامکار بر حسب وعده بیکار گذار خاکسار در مقام اجتماع لشکر کینه گذار شجاعت آثار درآمده سپاهی  
مانند افطار امطار و اوراق اشجار از افطار و اعصار فراهم آوردند و سال دیگر با لشکری که در  
مهالک و اخطار جان و سرایان سازند و بیجان آتشیار خاک عمر که کارزار را بیاد فنا در دل  
اعدا اندازد همه چون کوه آهن سنگ دل و فولاد پوش و مانند دریا موج زن در جوش و خروش -

سپاهی بگرفت قرون از قیاس خاد سیم امیثات سیم و یاس  
و غریب کس شای گاه بزم بهلول قیامت شدی چرخ جرم

همه نغ مردی بکف بهر دین      ستان، آب دانه، بزرهاب کین  
سر بختشان را ز توفیق ترک      ز بهر غزا دل نهاده بمرک

رایت عزیزیت برافراختند و ظاهر قلعه سلاپور را مخیم سیاه منصور ساختند تمام اطراف و نواحی آنصار از خیام و اطاب بسیار مانند سپهر دوار از شهاب پر کواکب ثابت و سیار گشت چون خبر وصول سلاطین بحوالی سلاپور بمساع قدسی جوامع شهریار هوید منصور رسید کیسوی رایت فتح آیت را بدست توفیق ایزد متعال تعالی شانه شانه ظفر زده روی نصرت در آئینه شمیر بمشاطگی بخت بلند مشاهده نمود و باجنود غیر معدود و وفود ظفر موعود.

بر عده لشکری وقوف ندادند      چهره کثابنده گمان و یقین

از مستقر سر بر سافلت نهضت فرمود و شاهباز اعلام نصرت اعلام جناح نجاج کشاده بهوای فضای سلاپور طیاران نمود.

ز آوارم عزم شاهجهان      بجنبید بکسر زمین و زمان  
بفرید کوس و جوشید همت      خروش سیاه از فلک درگشت  
ز بس جوش لشکر به بیراه و راه      بسطت زمین تنگ شد بر سیاه  
همه پا دل شده و با ساز جنگ      همه گیتی افروز با نام و تنگ  
نهان شد همه روی هامون ز نعل      هوا یکسر از پربان گشت لعل  
نید بر زمین پشه را جالگاه      نه اندر هوا باد را ماند راه

بعد از قطع منازل و طی مراحل مانعیه رایت نصرت آیت شهریار منصور از افق سلاپور طالع گشته پرتو نورش بر نزدیک و دور نافذ و ظاهر سلاپور از دریای بیکران سیاه منصور صورت ساحل بحر مسجور یافت در تاریخ جمادی الاولی آن موضع دلکشا از نزول موکب کواکب آسمان سر مقارنت بذروه سپهر اعلی برافراخت عادل شاه و قطب شاه بر حسب میعاد و بموجب قرار داد بملاقات شهریار با دین و داد فائز گشته آن بادشاهان نامور بشرف دیدار یکدیگر دیدار منور ساختند و همگی همت بر دفع اعداء دین و دولت مصروف داشته در بیستم شهر مذکور از ظاهر سلاپور سزم رزم راهراج مقهور رایت منصور برافراختند و نشان عزیزیت بصوب ولایت بیجانگر معطوف داشتند.

چو دشت از گیاه گشت چون پربان      به بستند گردان لشکر میان  
ز خور بجنبید لا یاختر      تو گشتی که گیتی را آورد پر  
زمین آن سیاه را همی بر نه نافت      بر آن نوم کی جای رفتن نیافت  
ز بس کثرت خلق و جوش سیاه      سرا برده و حیمه و یازگاه  
چنان گشت گیتی ز نزدیک و دور      که راه بسته شد بر سیاه و دیوار  
زمین گشت چنان چو ابر سیاه      تو گشتی همی بر تابد سیاه

ز لشکر که عرش بفرستگ بود      بیابان به تنخیر پر تنگ بود  
همه روی صحرا شده نویبار      ز رنگین غلبهای گوهر نگار

بعد از طی منازل و مراحل موضعی که بنالیکوته مشهور و در حوالی آب کشنا واقع است محل وصول و نزول هواک منصور کشته مخیم عساکر نصرت فائز گردید و عبور سیاه منصور از آب مذکور که عرش زیاده از مسافت دو نیر و نوب و عفتش بیشتر از اندیشه دقیق و فکر عمیق اولوالالباب بود بغایت متعذر و دشوار می نمود.

چه آبی کز آوازی آهو بدشت      ببارست بهر چرا رنگدشت  
چه سیاه نقد و چو الماس تیز      همی رفت و میزد دم بستیز  
کج و راست پوینده مانند مار      خروش چو تندر فصل بهار  
ز تندی تن کوه را ریختی      ز تیزی بهرب لبمبختی

رای بیجانگر که مقدم ارباب سفر بود چون اتفاق سلاطین نامور و توجه لشکر ظفر از استماع نمود بآنکه در خاطر شقاوت مآثرش میکششت که اختر بخت منحوش در احتراق و بال سوخته و خیاط کارخانه قضا جامعه قضا بر قامت مشومش دوخته رای ناصوابش باین قرار گرفت که.

نگیرم اگر پیش این سیل تیز      دهد عالمی را عاید ستیز  
رسد عاقبت ملک ها را زوال      فسد آخر بخت ها در وصال

بنا برین وینکادری را که برادر کوچکش بود با بیست هزار سوار خونخوار و هزار فیل غرمت دیدار و یک لک پیاده جوار مقدمه سیاه گمراه خویش ساخته بکنار آب سیماب سیمای کشنا فرستاد تا معبر لشکر ظفر اثر را گرفته سیاه منصور را از عبور مانع آیند و متعاقب آن ایلنراج برادر دیگرش را نیز با دوازده هزار سوار و هزار فیل و دو لک پیاده گزیده بر اثر آن برادر فرستاد بعد از آن خود با لشکر گران و سیاه بیکران چون سیل دمان و دریای جوشان و خروشان.

گزاینده غرمت آشوب ناک      شتابنده چون ازدها بر هلاک

متعاقب برادران روان گشته بدینان پیوست و بهشت اجتماعی درکنار آب مذکور در موضعی که محل عبور سیاه منصور بود نشست و در سد طرق و منع سبل بشوئی سعی و اهتمام نمود که هر جا عبور و مرور لشکر منصور منصور و مقهور بود چنان سدید گشت که راه سیاه و دیوار بسته بلکه نقل در اندیش را اندیشه عبور از آن دور می نمود و چون خبر بستن معابر بمساع قدسی فائز سلاطین دکن رسید جمعی از ارباب خبرت و اصحاب وقوف را جهة تنخص معبر لشکر باطراف آن رود نامزد فرمودند آجماعت بعد ز تنخص و تنقیص معروض داشتند که گذر این آب منحصر در سه موضع است و معبری که بهتر و آسب کمتر از معابر دیگر است مقابل معسکر ظفر اثر است و کفار فجار چون غار و موز معابر مذکور را فرو گرفته و دیوارهای استوار بر کنار آن کشیده توپ و اقسام آتشبازی منصوب ساخته اند شهریار کامکار



با سلاطین نامدار هر باب احتیاج موضع از آن درباری و خبر استخاره و استشاره فرمود حسب الامر اعلى امرا غواص خرد را در بحر فکر و اندیشه آشوب ساخته هرکس راى و خیال توجه بجای ننموده آخر الامر راي مهر انجلاى کشور گشا که مورد الهامات غیبی و محل نزول حقائق لادیبی بود چنان اقتضا فرمود که علی الصباح چون جمشید خورشید علم فتح و نصرت بر قبه قصر فیروزه قام فلک برافرازد و شاه بارگاه چهارم بتبع ارتفاع سپاه انجم را منبهم سازد و بمشین شعاع سد باجوج ظلمت شب را منهدم سازد سپاه اسلام از برابر معبری که ارباب شرک و ظلام گرفته اند کوچ فرموده بقصد معابر دیگر بحرکت درآیند که بتوفیق الله تعالى و اعداد ارواح مقدسه حضرات ائمه هدی طریقى که لشکر ظفر اثر باستانی ازان عبور نمایند هر آینه روی خواهد نمود القصد -

مگر روزی که لشکر سلطان شکوه ز دریای چین کوه بر رود بدو

شهریار فرعون فر با سلاطین نامور از برابر معبری که لشکر بیجانگر گرفته بودند کوچ فرموده بقدر مسافت کنار کنار آب پیموده نزول نمودند و روز دیگر نیز بهمین قائده عمل فرمودند کفار فجار از بیم آنکه مبادا عساکر نصرت شمار را طریقى روی نمایند که عبور میسر و مقصور باشد کوچ نموده بر سبیل تعجیل بر اثر مواکب منصور شتافتند و معبری که شارع عام مقصود و سلاطین اسلام بوم گذاشتند -

ذکر عبور سپاه منصور از معبر مذکور و مخاربه با کفار فجار مقهور بامر خالق روز نشور

بر ارباب خرد و دانش و اسباب عقلی و بیشی که واقفان کارخانه آفرینش اند روشن و مبرهن است که چون ارادت بیعت حضرت عزت تعالی شاه و جل برهان بوقوع امری تعالی گیرد اولاً اسباب حصول آن از پرده غیب چهره نما گردد -

بیودن چون شود امری سزوار مهیا کرده اسبابی بناچار

بشارین چون ارادت ازلی و مشیت لم یزل برزوال دولت و امراج بی سعادت متعلق بود برده جبرتش پوشیدند تا شرایط حرم و لوازم احتیاط را از دست داده معبری را که گذر سپاه اسلام منحصر دران بود گذاشت و دنبال سپاه ظفر مآل برداشت و چون در دیوانخانه فنا و قدر مقرر و مقدر گشته بود که شهریار فریدون فر را چهره فتح و نصرت در آینه ظفر روی نمایند و لشکر اسلام بر ارباب شرک و ظلام غالب آید برانمونی ملهم غیبی و قائد توفیق لادیبی که ارباب الدول ملهمون عبارت از است بآن اندیشه صواب ملهم گشته از برابر معبر مذکور کوچ فرمودند تا کنار فجار آن معبر را از دست داده بر اثر لشکر اسلام حرکت نمودند و چون حوالی آن معبر از لشکر بیجانگر خالی شد جمعی از سپاه ظفر پناه پیروز در برابر خصم مقهور جاور گشته هواکب منصور نشان معاونت بتوب معبر اصلی معطوف ساخت و در سرعت سیر از برق و باد سبقت چست مسافت سه روز را در یک روز طی نمود و چون شهریار فریدون فر

بمعبر مقرر رسید عقید لشکر و حشر نگردیده بمحض توکل و امیدواری بیاری حضرت باری بکران همت را دران آب بی پایان انداخته دریک چشم زدن رایت آفتاب اشراق اطراف آب را مانند خانه آفتاب منور ساخت سپاه ظفر پناه بحر شکوه قوج قوج و گروه گروه -

بدربا بداسان درویش شناختند که از خشکیش باز شناختند

چون راي شقاوت انما بر کیفیت تدبیر شهریار فلک سرور و عبور سپاه منصور از معبر مذکور مطلع گردید هراس بیقیاس در خاطر شلاکت مآثرش راه بافته اساس قدرت و شوکتش بسبب آن تدبیر سائب گه موافق تقدیر افتاده بود و علامات فتح و نصرت مجاهدان دین و ملت ازان چهره منموده مترازل گشت اما بمقتضای الفریق بشتیت بکل حشیش بخاطر آن بدکیش رسید که چون سلاطین اسلام بصرت تمام رانده اند و اکثر سپاه و بشگاه را در عقب مانده بمکن که هنوز تمام سپاه منصور از آب عبور ننموده باشند اگر درینوقت ناخن بر سر آن سروزان بریم شاید که ناری بیش توانیم برد لاجرم با سپاهی همچو دریای آب از روی سرعت و اضطراب بجانب سپاه صف شکن تاخن آورد جواسیس خیر رسیدن آن ابلیس بر تلبیس رسانیده شهریار هوید کامکار شاه حسین نظام شاه چون نوید ملهم غیبی بگوش هوش استماع فرموده بود که نتیجه امیدش بشستم تسیم نصرت و عنایت رب کریم تسیم خواهد نمود و دشمن گستاخ را ازان شاخ جبارت که نشانده میوه خسارت روزی خواهد بود بقصد برافروختن آتش پیکار رایت نصرت شمار برافراخت و بر تو الفتات برتعبیه و تعصیه صفوف سپاه ظفر پناه انداخته میمنه لشکر فیروزی اثر را بوجود فائز الجود عادلانه مانند سد کندر استوار ساخت و قطب شاه در میسر رایت نصرت پناه برافراخت و حضرت شهریارى معتمم بجبل متین عنایت حضرت باری گشته در قلب سپاه که مرکز دولت و مقام پادشاهان ذی صولت با سپاهی مانند کوه آهن و فولاد نزل در ارکان زمین و زمان انداخت -

سبک رزم را لشکر آراندند	بگوش همه مرز برخاستند
عو کوس و نای تیردی بخواست	زمین کرد شد گشت با چرخ راست
فریدون نسب شاه بهمن نژاد	بر آراست لشکر به آیین و نژاد
ز پولاد صد کوه بر پای کرد	بلان را بر میمنه جای کرد
چو بر میمنه سازور گشت کار	همان میسر شد چو روئین حصار
جهاندار در قلبه کرد جای	عرقش گدایش بر سر نیای

بالجملة و امراج پندهاد را چون استعداد سپاه ارباب صلاح و سداد مشاهده افتاده جوش و خروشی لشکر اسلام بگوش ارباب شرک و ظلام رسید سرصر رعب و هراس نازل در ارکان نبات و قرار کفار انداخته بقیه آنروز را که فی الحقیقه آخرین روز عمر و دولت شان بود غنیمت شناختند لاجرم از نبل مراد مایوس گشته در آن روز مسالحت در جنگ ندیدند و چون روزگار دولت خویشی برگردیدند و مانند خرچنگ یک مرحله از میدان جنگ باز پس سیرفتند شهریار کامکار و سلاطین

عالمیقدار نیز در آن دور عزم و زوم و بیگانه جهانبور را در باقی کرده بجهت استراحت سپاه ظفر پناه  
زول فرمودند سپاه ظفر پناه فضای آن دشت و صحرا را از کثرت خیمه و خرگاه رشک سپهر اعلی و غیرت  
افزای فلک مینا ساخته اطباب و خیام نمونه شهاب و نجوم گردانیدند و آن شب را بفکر جنگ و خیال  
نام و تشنگی گذرانیدند روز دیگر که جمعه دوم جمادی الآخر بود چون خنک سوار صبح چوشتن هزار میخی  
از سر زنگی شب برکشید و خاقان شرقی انساب آفتاب از خلوتخانه حتی توارت بالمحجوب بابیان  
مشرق خرامید و اسکندر رومی نژاد تخت زر بر پشت شیر فلک نهاده دایه ارتقا برافراخت  
و تیغ تناع آخته لشکر ظلمت حشر رنگه را از روی زمین برداخت.

هم صبح کین شاه رومی نژاد	در جنگ بر روی عالم گاه
ز کین سینه پر جوش و در دیده زهر	ز آتش بیوتید حقایق قهر
فروگوش در حمله کوس غضب	همه تن شده تیغ در کین شب
سر زنگی شب برید و فکند	نیای سکنگر شده اوجمند

شهربار اسفندیار آثار بر تو الثفات بر ترتیب سپاه نصرت شمار ابداخت و بدستور معهود  
میمنه میمون بفر شکوه عادلانه زیب و زیست یافته رایت نصرت آیت آن دین پناه صف شکن بد بیضا  
دار وادای ایمن را منور ساخت و میسر همایون بوجود معهود قلب شاه کمال پذیرفته مانند  
قلب شمال ثابت و پائدار گشت و حاجت رایت فتح آیت خلافت نظام شاهن در قلبگاه سر اقتدار  
بذروه مهر و ماه برافراشته امارت و شجاعت دستگاه خان عالیشان اخلاص خان را که یکی از امراء  
نامدار و سروران صاحب اقتدار شهربار کامگار بود با فوجی از خراسانیان تبرانداز که بنوک پیکان  
خارا گذار در شب ناز دیده مور و مار بردوزند و از شرار آن الماس فعل آتشبار خرمن حیات  
نیشگان لجه پیکار بسوزند مقدمه سپاه نصرت پناه ساخت.

شهنشاه دوران هم از صبح بام	بر آراست لشکر بساز تمام
نخستین صف میمنه ساز کرد	ز تیغ آژدها را دهن باز کرد
صف میسر هم بیاراست چست	یکی کوه گفتی ز پولاد رست
جناح آنچنانست بست در پیشگاه	که پوشیده شد روی خورشید و ماه
ز قلبی که چون کوه پولاد کرد	پناهش را قلمه آباد کرد
بهر پهلوان پهلوی را سپرد	چو کوهی بقلب اندرون پی افرد
چپ و راست را بست ز آهن حصار	فر و برد چون کوه نهج استوار
سلاح و سلب داد خواهند را	قوی کرد بشت پناهش را

چون رای حقائق انجلا از ترتیب سپاه نصرت پناه برداخته در برابر هر فوجی از افواج لشکر  
ظفر اثر منفی از زند بیلان کوه پیکر غفرت منتظر مانند سد سکندر کشیده همه را دشمنای آبدار بر دندانها

استوار ساخته و علمهای و رنگار بر پشت پشته گرهان برافراخته قلیبانان مانند کیوان بر فرازشان تیغ کین بقصد  
ساکنان روی زمین آخته بجزه ایما خلفی را از پا دراندازند و باشاره غلغلی و باعمال حوادث سازند.

سقا از دهن بیلان شکیب کرده	چپ کرده گزیده کیره های کوه
هزه چون شان چشمه چون عقیق	ز خرطوم تا دم در آهن قریق
ز پس پیل کاعد ببولان برون	شد از پای بیلان زمین تلبگون

بالجملة حضرت شهریار عالی کهر متوکلا عالی الله الاکبر و بمحض حمایت حضرت خبر البشیر و آله  
آنها عشره باقی اسباب و شوکت پادشاهی و کثرت و عدت سپاهی مستطیر و غرور بوده و از از دحام ارباب  
عزیز و غلام لایسته با نموده باین اوتیرو بر سپاهانی صفدر و دلاوران لشکر را دلداری فرموده با تمام  
و اقوام امیدوار ساخته بهشت و بهشتی که زهره بهرام ملک از دهن آن آب شادی و شیر سپهر از بیم آن  
در لشکرات اتادی بجهت سپاه آمد حرکت فرمودند مدتی گریه و آه غیر قلقله در گشتند اتر ابداخت  
و غریب کورگه و کوس کیش فلک آتوس را بعهده جد ر اسم مثلا ساخت.

در آمد بفرس آرا کوس	ملک بر دهان طفل داد ناس
ز عرقش کوس قالب تپس	در آمد سر مغز را فریسی
ز سر کین آزاری ای ز	نگوش صدف سخته می شد گبر
امیر گفتی از پیکر در درید	سرافیل صوف قیامت دعید
صف عبر قیامت خرویش	تنی کرد مغز خره را ز عویش
ز فرید رویش خم از پشت پیل	او گفتی جهان کوفت کوس و حیل
درامای عشق قوآمد بیجوش	ز انوار کیوان بر آمد خرویش

رای بیجانگر چون بر ترتیب لشکر ظفر اثر مطلع گردید بغیر از شات و قرار در میدان زوم و پیکار  
چاره ندید. بالسروده بترتیب لشکر شقاوت اثر خویش برداخته میمنه و میسره سپاه را برادران گمراه استوار  
ساخت و خود در قلبگاه علم محوست رقم بر افراخت و برادران و امراء و اعیان را مخاطب ساخته گفت.  
عمر ما پادشاه به هشتاد رسید. به مشقت بسیار و جنت بی شمار رفته و مقدار خویش را باین پایه رسانیدم  
و در هیچ وقت از هیچ گئی نازل نشده عاجز گردیدم و در آخر عمر تشنگ عجز و عاز قرار نمود قرار  
نخواهم داد و از تشنگی هر که سرافرازی و جانبازی می جوید دامن مرا می سوده میدان جنگ را بدم نام  
و تشنگ می پیروید و هر که دل از جان و مال و اهل و عیال بر می توامد گزشت اکنون که راه کبر  
بسته است سر خویش بگرد و راه سلامت پیش. برادران بسادگرند سیرش با سی هزار سوار خونخوار  
قدایی از مرگ بر زندگانی اختیار نموده بک جوشی و جان بسیاری اختیار کردند. الهه چون شهباز معمار  
فلک قدم در دایره نصف النهار نهاد تقارب کشین و تلاقی فریقین دست داد. اخلاص خان با دلیران قدر قدرت  
قضا توان که مقدمه سپاه ظفر پناه بودند قدم شجاعت در میدان جلالت نهاده دست و بازوی هر دو را



برکشادند و بشرب تنج آبدار و سنان جان شکار و پیکان خارا گزوار دمار از روزگار کفار خاکسار برآورده  
بیک حمله جمعی کثیر ازان بخت برگشتگان تیره روزگار را بدار الیوار و بشر القوار فرستادند  
تو گویی تیغ و سنان دلاوران شجاعت نهاد را از نیش فرهاد ساخته بودند که بیک حمله بی ستون لشکر  
اعدا را از جایی بر داشت و با پیکان جان سنان دلیران بر هر آب مرک پرورش یافته بود که بر قلب  
که رسید از جان شیرینتر تنی ساخت - عظم

چو زد بره بر هر دو رویه سیاه	غریبواز دل کوس بر شد بهماه
بایز اندر از کوس فریاد خاست	زهر سو چکا چاک فولاد خاست
بر آمد ز قلب دو لشکر خروش	رسید آسمان را قیامت بگوش
بجیش در آمد دو دریائی خون	شد از موج آتش زمین لاله کون
بابرو در آمد کمان را شکنج	شهابان شده تیر چو ت مار گنج
ز بس تیر باران که آمد بجوش	فکنند ابر بدراشی خود بدوش
هوا پر ز زلبور شد دال بر	خندگین تن و آهنین نیست
ز مرغاب خونین پیلاد دم	شده رام بر ماه و خورشید گم
ز منقار پیلاد پیران خدنگ	کره بسته خون در دل خاره سنگ
چو هندوئی بازیکر کرم خیز	معلق ز ناله تیغ هندلی نیز

ذکر نصرت یافتن لشکر اسلام بر اروپاب شرک و ظلام

قال الله سبحانه و تعالی عما يقول الظالمون الا ان حزب الله هم الغالبون - حضرت مالک الملک  
جل و علا که رفع و خفص معارج و مهابط سندا و انشیا اثری از آثار لطف و غف اوست و رقم عزت  
و مذلت بر ناسیه دولت و نکبت اهل اقبال و ادبار نگاشته خامه رشا و مخط او درین آیت بابشادوت از  
کلام معجز نظام فرموده که غلبه و فیروزی مخصوص والیان کدور دین و تابعان احکام شرع مبین است - پس  
هر موبد موفق که نصرت شرع و بر افراختن اعلام اسلام و دیران ساختن بنیان شرک و ظلام و بر انداختن  
عبده استقام و جهه همت علیا نهیت بسازد سزاوار لقب حزب الله گشته بر مخالفان و معارضان بر حکم وعده  
«هم الغالبون» مظفر گردد و هر بی سعادت که از طریق حق و صدق و جاده سواب و سداد انحراف و  
اجتناب جسته در تبه منالوت و جهالت سرگردان شود از حزب شیطان بوده پیوسته منکوب و همیشه  
مغلوب باشد غرض از تمهید این مقدمه بلاغت اسلوب آن که چون رام راج ملمون دلیری بهادران میدان  
کین و شجاعت مجاهدان دین مبین مشاهده نمود، دود حمیت جاهلیت از نهاد بد نژادش بر آمده آتش غیرت  
با شمعال در آمد و با شهاب تواری قتال و جدال مثال داد سی هزار سوار خونخوار که با او در قلب  
بودند بیک بار بر سیاه اسلام حمله نموده پیکادری که برادر کهنر آن بد سیر بود و میمنه نحوست اثرش

۱ کذا.

بوجود او مستظهر با لشکر خود بر میسر سیاه نصرت پناه که بعد از اتمام قطب شاه مقرر بود، حمله  
نموده حمله آن سیاه را از جانی برداشت و عادل شاه چون بجهت سوابق نسبت و امراج باین مصلحت  
رانی نبود و بجهت مصلحت همراهی اختیار نموده بود، درین وقت مرکز خویش خالی گزاشت - اما سیاه  
قلب گاه که بوجود شهنشاه دین پناه شاه حسین نظام شاه سمت استظهار و استحکام یافته بود، لشکر  
خمس را به گاهی وجود نهاده مانند کوه قاف در میدان مصاف قدم استوار ساخته موج آن دریائی  
خون جوار را بقدم معانیت و مدافعت استقبال نمود - اخلاص خان با دلاوران عراق و خراسان بمیدان  
آن پی دینان ناخته بضر پیکان الماس نشان و تیغ خون فشان و سنان جان سنان ازان مشرکان چندان  
بر خاک هلاک انداختند که بهرام خون آشام را با آن که جلاد فلک است، بر آن کشتگان  
دل بسوخت - الحق از جمله سیاه ظفر پناه در آن واقعه جان گاه اخلاص خان و رومی خان و  
دیگر جوانان غریب داد شجاعت داده علم مردانگی و جلالت بر افراختند و داستان هشتم دشمنان  
و سام نوبمان را در جهان منسوخ ساختند - درین وقت رومی خان که توپ خانه و آتش خانه  
شهریار زمانه حواله او بود بموجب فرمان قضا جریان توپ هائی قیامت آشوب و شرب زنهائی  
قلعه شکن و چندریان و یوکیان و سائر آلات و ادوات آتش بازی را که بر غرابهای بسته در پیش  
صف سیاه دانسته بودند، آتش داده شعله فنا در خرمن بقای اعدا انداخت و دو بخار آن توپ هائی  
صاعقه آثار با کرد و غبار معرکه کار زار بار گشته روز روشن را در چشم دشمن مانند شب ظلمت  
شمار تیره و تاری ساخت فادردهای نطف چون ابر تیره سرا پرده سیاه بر سر اعداء گرا، کشید  
و از بسیار کرد و غبار گرفته نیلی آسمان قیام نیلی گردید جهان از دخان توپ و تفنگ و غبار پیگار  
و جنگ رنگ چهره رنگی گرفت درین وقت شهریار فلک اقتدار امر فرمود که فراشان قضا توان  
دهلیش سپهر نشان را در برابر دشمنان برپا کنند - دهلیش خیمه ایست در رفعت توام فلک اعظم  
و در بسطت مانند فضائی عالم و رسم سلاطین سپهر تمکین ممالک دکن این است که در هر معرکه که  
دهلیش بر افرازد تا چهره فتح و ظفر مشاهده نشایند یائی دولت از رکاب نصرت انساب خالی  
نماند - اگرچه بر افراختن دهلیز جهت عظمت نهایت مشقت و تعذر را لازم داشت اما چون فرمان قضا  
و قدر بر ارتفاع اعلام اسلام و فیروزی شهریار فریدون فر صادر گشته بود، نسیم اقبال از صعب تأیید آیزد  
متمال در وزیدن آمده بی تحمل کلفتی و ارتکاب مشقتی آن سپهر دژار بیکبار برافراخته شد - رام راج  
بی تمیز چون ارتفاع دهلیز مشاهده نمود، بیکبارگی عثمان تماک و اختیار از دست داده وداع جان  
عزیز نمود و از نهایت اضطراب قدم شقاوت آثار در میدان کارزار نهاد و آتش بیکار بیکارگی در  
خرمن حیات معطر و کبار افتاده دود فنا از کانون سینهها بر آمد - شعله آتش رماح برشته سوزی  
ارواح و سوزن پیکان بکفن دوزی اشتیاق در آمد -

چنان سخت شد جنگ هر دو گروه      که جنگ آرزو کرد دریا و کوه  
شد از نف خنجر دل خاره موم      ز زهر سنان باد گیتی سموم

فرو هشت دامن بخورشید کرد بلا بر نوشت آسمین نبرد

چون شدت حمله رزم آزمایان متواتر و امواج دریائی بالا متلاطم گشت، نزدیک بود که سیاه اسلام را از ارباب شرک و ظلام چشم زخمی دولی نماید و قصوری بقواعد و ارکان قصور دین و دولت راه یابد، آخر الامر نسیم نصرت شمیم عنایت دریائی بموجب وعده میشر سبحانی که الحمد لله الذی صدقنا وعده از مهب تأیید یزدانی بر پرچم رایت فتح آیت مجاهدان میدان ملت احمد و زبده سیح فیروزی از مبالغ سعادت و بهروزی سعید و دست آفا طغرانی هنالک مهزوم من الاحزاب بر منشور شقاوت ارباب شلاکت کشید و چنان لشکر جواد و دریای زخار را که بکثرت شمار از قطرات امطار و اوراق اشجار نشان مباد فحوائی «میهزم الجمع دیولون الدیر» صورت خل آمد.

سیح ظفر از مشرق امید برآمد و اسحاب غرق را شب سودا برآمد

در اثناء کیرودار و گرمی هنگام کارزار قیل غفرت دیداری بسان قابض ارواح و قاطع اعضاء دو چار دامواج خاکسار کشته برخم دندان ستان آثار مرکب نیز رفتارش را برحد عدم رسانید و آن سرخوار اشقی را از حرکت دولت پیاده گردانید و دین آفا دومی خان با فوجی از دلبران سیاه ظفر پند بان گمراه رسیده خواستند که سر پرشور و شرش را از بیکر بدن دور سازند و ده و دام را از کالبد پلیدی سور سازند، دلیرانی که از وزرانی آن بی دین بد نهاد بود فریاد بر کشید که او را محکشد بلکه زنده بملازمت حضرت دیوان برید که راهواج بی ابتهاج این است. لاجرم آن مقدم ارباب جهنم را دست و گردن بسته بملازمت شهریار عالم رسانیدند. چون خبر گرفتاری آن کافر گمراه بمادل شاه رسید با معدودی جهت استخلاص آن بی دین امین متوجه یافه سرور خلافت مصر گردید. رانی حقایق انجلا چنان اتصاف فرمود که قبل از رسیدن عادل شاه و شفاعت نمودن آن گمراه دولی زمین را از خبث وجود مردودش پاک سازند و خطری ملکوت ناظر از اندیشه آن کافر شقاوت مانع بر دازند چه عدم قبول شفاعت آن مخدول مستلزم حدوث فتنه بود و موجب نقض عهود و گزانشن دشمن بعد از گرفتن و اسیر ساختن خلاف رانی خردمندان عالم. بنا برین فهمان خشم و کین شهریار دولی زمین قبل از رسیدن عادل شاه بقتل آن بی دین گمراه اشاره فرمود. مجاهدان لشکر ظفر اثر بموجب فرمان شهریار داد کشتن سر بر سر آن بی دادگر را از بدن مکدوش جدا ساخته در یائی سمند ارجمند شهریار فیروز انداختند.

لکوم که دشمن سیه بخت بود که سعیش دران رزم که سخت بود  
هم از طالعش دان که گردون پیر پس از کشته گشتن دران دار و کیر  
دگر چشم رحمت برز باز کرد که دریائی شاعش سر افراز کرد

بعد از آن بموجب فرمان آفا جریان سر آن سر دفتر ارباب تبران را بر مرستان کرده بمیان میدان برده باباب ملغیان نمودند و از پس آن دلیران غضنفر توان باستظهار نصرت یزدان بر

اسحاب عدوان حمله نموده راه عدم بر اهل جهنم گشودند. آفا خاقدار که سر سردار خویش را بر سردار دیده از عالم غیب ندانی «فهرموم بافن الله» شنیدند، راه خلاص و نجات متصل بکوچه فرام یافته علم شلاکت تکون ساز ساخته عنان از میدان کارزار بر تافته بنات النعش وار پراکنده و پیرشان گریخته -

سر کشته را چون ز نزدیک شاه بر بردند بر نیزه تا روز گاه  
هزیران لشکر پس آن دلیر همه حمله کردند چون بر پیش  
سهندو غریب اندر افتاد پاک فکندند بکسر تن اندر هلاک  
کلاه و کمر ها بشداختند خروشدند و مویه بر ساختند  
فکندند منجوق و کس نبرد گریزان رفتند بر خون و گره

سیاه ظفر پناه آن مترکان گمراه را تعاقب نموده تیغ کین دران ملاعن سپاند و از آن مترکان بی دین چندان باسفل السافلین فرستاد که از خون کشکان وین ملمون آن بخت برکشنگ بکسر فضائی دشت و محراب کوه و هر چه گشت. روایت آفل عدد قتلان آن کارزار به هزار رسیده و بعضی زیاده ازین نیز گفته اند.

ز کشته زمین سر بر توده کشت گیاهها بمغز سر آلوده کشت  
و خرطوم فل و سر چنگ جوی همه دشت افتاده چونان دگروی

قلیلی از آن مخاقیل بهرادر ستر تحیل ازان و رطه هلاک و واقعه هولناک جان باباک بمران کشیدند و از عیبت تیغ و ستان مجاهدان شیر صولت سلاح و سلب ریخته هریک طرفی گریخته بسان رویاه در سوراخ ها خزیدند. عساکر نصرت مانع از لاقی و جواهر زر و زهر و اسب و اسیر و خیمه و خرگاه و سرا پرده و بارگاه و طبل و علم و جواهر و خدم و تیغ و ستان و جوشن و خنجر ازان مترکان چندان گرفتند که مانند بحر و کان توانگر شدند.

سر بر و سرا پرده و تاج و تخت نه چندان که آن بر توانست سخت  
جواهر نه چندان که آن را دبیر شمارد بانگشت با در ضعیف  
بلورین طوق ها و خواندنی امل طرافت کشان را فرسود مل  
همان تازی امیان با زین زر غلامان موزون زمین گهر  
نورد ملوگانه بیش از شمار شتر وار زرنه بیش از هزار  
دگر جنس هائی که باشد غریب و زو مخزن خانه باید صیپ  
سلیح و سلب را قیاسی نبود بدیرنده را زو سیاسی نبود  
غنی گشت لشکر ز پس خواسته سراسر سیه کشت آراسته



شهربار کامکار بهرامش شکر آفریدگار لیل و نهار در درگاه بی نیازی جبین عزیز و انکسار بر زمین افتاد  
سوده غنایمی که بدست عساکر نصرت شمار افتاده بود همه را بدیشان عنایت فرمود و مثال لازم الامثال  
شرف صدور یافت که عمال دیوان از اموال ارباب طغیان و شلال که بدست سیاه ظفر مآل افتاده سوائی اقبال  
که تعلق برکار خاصه دارد چیزی طلب ندارند و جمیع غنائیم را بدیشان معاف و مسلم دارند. امرا و  
وزرا و اکابر و اشراف در تنهیت آن فتح و نصرت که عنوان مفاخر سلاطین کیتی ستان و خواقین سکندرو  
نشان بود مراسم زمین بوس و لوازم دعا بشدیم رساییده بشریفات نامی مقنن و کرامی شدند. دلیرانی که  
دران معرکه آثار شجاعت و مردانگی ظهور رساییده بودند بزمید عاطفت و ارتفاع قدر و منزلت اختصاص یافتند  
منشیان بلاغت نشان نامهائی فتح و ظفر پرداخته باطراف بحر و بر روان ساختند و از صیت این بشارت  
سیرت اثر توانی بهجت و خزمی درفضائی ربع مسکون و کشید نیکون گردون انداختند.

پرداخت منشی صاحب هنر	بسی نامه در باب فتح و ظفر
برانگیخت بکران کلک دیر	ز میدان کافور کرد عبیر
رقم زد بسی داستان شریف	بخط لطیف و ادائی ظریف
رسایید قاصد بهر کشوری	صدایش برآمد ز هرمنبری
جهان شد سراسر کران تا کران	بر آوازه فتح شاه جهان

چون این فتح همایون سعادت مآثر در تاریخ جمعه دوم شهر جمادی الآخر ۹۷۲ واقع شده یکی  
از فضلاء عبارت یکی ز اول ماه جمادی الآخر را تاریخ یافته یعنی یکمعد از تمامی عبارت اول ماه جمادی الآخر  
کم کنند تاریخ حصول می بینند. و الحق این معنی خالی از غرابی نیست. عادل شاه و قطب شاه چون از قتل  
رامبراج گمراه که فی الحقیقت پشت پناه ایشان بود آگاه شدند خیل گفت و آلم و سیاه ندامت و غم بر مملکت  
ظاهر و باطن ایشان هجوم آورده از حسن اتفاقی که با شهربار آفاق نموده بودند بشیمان گردیدند. اما چون  
تیر از شست و کار از دست رفته بود از ندامت و بشیمانی چه سود. بالجمله بعد از آن فتح نامدار شهربار  
سپهر اقتدار و سلاطین عالی مقدار با سیاه فیروز قریب ده روز دران مقام نصرت فرجام توقف فرمودند تا لشکر  
ظفر اثر از غارت و تاراج اردوئی رامبراج فارغ گشته خاک وجود اعدا را بفریال بلا بینند و در ترقاب  
قنا ریختند. بعد از آن کوچ بر کوچ متوجه کشور بیجانگر گردیده مدت چهار ماه دران دیار بویرائی معابد  
گغار خاکسار و انهدام منازل و مساکن ارباب ادبار پرداخته اینیه رفیع و عبارات منیع آن ولایت را که  
در قرون ماضیه و عهود سالفه دست تسلط هیچ آفریده بدان نرسیده بود با خاک برابر ساختند.

تهداند لشکر بشاراج سر	همه شهر صکرده زیر و زبر
همه کاخ و ایوانها گشت پست	شکسته بت و سرنگون بت پرست
چنان پاک از آتش جهان برقریخت	که زیر زمین گاو ماعی بسوخت

بعد از آن شهربار کیتی ستان با سلاطین سپهر مکلان عنان عزیمت بصبوب معاودت معطوف ساخته  
دایات نصرت آیات بجانب ولایت خوشی بر افراختند در اثناء معاودت قطب شاه که از غایت کفایتی ک سبب

واقعه رامبراج داشت نیست مصطفی خان که دران باب مساعی جمیله ظهور رساییده بود چنانچه  
قلم مشکین رقم بتحریر طرفی ازان مبادرت نمود. منصرف مزاج گشته در اثناء محاوره بمصطفی خان  
خطاب نموده بر زبان گذارید که تو بیوسته طالب رضائی مکه معظمه بودی و بطواف اماکن مشرقه  
رغبت می نمودی اگر درین وقت که بمقصود خود رسیدی آن مدعا را باعنا رسان میسر و مصطفی خان  
که بیوسته از نندی خوئی قطب شاه هراسان بود و چنین منصوبه را از خدا خوانان این رخت را  
فوز عظیم دانسته فرست غنیمت شمرده و از سیاه قطب شاه کوچ کرده تمام اسب و فیل و مایکون  
من هذا القبیل را بآردوئی عادل شاه برد و ملازم آن درگاه بود تا ازیں دار فنا بدار بقا رحلت فرمود.  
بالجمله شهربار کام بخش کامکار بعون عنایت کردگار مراحل و منازل می بینمود و در منزلی داد عیش  
و عشرت داده در تجرع کاسات خسروئی و مداومت بادۀ دوستگانی مبالغه می فرمود تا حوالی  
دارالسلطنت احمدنکر از غار موکب عالی عبیر نیز و متکا آمیز گشت.

ظفر همیشگی نصرت به نای ز کرد سیاهش هوا متکا سی

سودا و موالی و اکابر و اعالی باستقبال موکب عالی مبادرت نموده بشرف زمین بوس سر مفاخرت  
و مباحات بذروه سعادت بر افراختند و دعاء دوام دولت و نظام سلطنت آن حضرت را آرایش بیان و زیور  
ربان ساختند و هرکس باندازه و قدر خویش بهرامش پیشکش و آثار پرداختند.

مشاهیر و اشراف عالم تمام	بآداب خدمت سوده قیام
همه تنهیت گو کشیدند پیش	نثار و هدایا ز اندازه بیش
دران روز در هیچ دل غم نماند	چه دل کز ملالت اثر هم نماند

زبان زمین و زمان مضمون این ابیات بگوش همگنان می رسانیدند.

زمین خرم است و زمان شادمان	بفیروزی و فتح شاه جهان
جهانهای عرصا دل دادگر	صکرم گشت پیدا بکیتی هنر
خداوند هند و خداوند چین	خداوند ایران و توران زمین
ازین شاد بادا دل اهل حق	جهان را بهشت مزین ورق
زمانه سراسر با و زنده باد	خرم بخت او را فروزنده باد

شهربار کامکار اکابر و اسافر آن دیار را منظور انظار شفقت و مرحمت خویشد آثار ساخته  
و ضیع و تشریف آن دیار را از جامعه خانه کرم و عنایت خلعت و تشریف کرامت فرمود. بعد از آن بدرون  
قلعه احمدنکر که مستقر سریر سلطنت و خلافت بود تشریف قدم ارزانی فرموده آن مکان عالی شان  
از مباحث قدوم سعادت لزوم شهرباری سر مفاخرت باوج آسمان رسانید.

ذکر انتقال شهریار فریدون خصال بحر احوال شاه نظام شده ازین دار

بر ملال بخوار دخت ایزد متعال

جهان با همه زینت و زیب او      لیرزه بدین دنج و آسیب او  
فلک را خود این رسم و آیین بود      که در مهر و وزیدنش کین بود

بلی و عاقل متعلق عشق است که حضرت و عذرت این جهانی ماست خزان ایول رفتی است  
و بهجت و سرور این کاشانه عالم بخاروب و شاد رفتی - معبودان نظر عقلت را که حضرت هفتش الغیرات  
والجود دین رباط چهار دیوار و در فرود آورده جهت حصول اسباب عالم علوی و تهیه جهات عیش ابدی  
است - و لهذا با اشرف خلیفه و اکرم پریه خطاب عزت فرموده که ولا تمدن عینیک الی ما متعانه ازواجاً  
متهم زهرة الحیوة الدنیا - یعنی ای رسول مقبول بدان که جهان سرائی ارتحال است نه محل اقامت و ازول  
ناجداران سرایر دقت و سدر نشینان باز که جبروت در انتظار مقدم مکرر تواند - دیده بر زخارف  
دنیا عینداز و سابه التفات بر رنگ و بوئی ایوان دو رنگ میفکن - خوشا حال پاک طینتی که بر مشال  
خورشید چنان بگذرد که بیرو التفات سوی دیا و ما قبا بیفکند و عیسی باطفاشی دو بحر تجرید موسی  
و از بد بیضا نماید و خود را در سلک ساکنان افلاک و مقدسان عالم پاک انظام دهد و علوی احوال موفق  
دانشمندی که بهدافت بخت بلند و مساعدت طالع ازچمند دین جهان بر نخت کاهرا می ممکن باشد و سلطنت  
سرائی قالی دولت عالم باقی و سعادت آن جهانی حاصل کند - خوشا پادشاهی که شاهباز همت عالیش  
در سحرانی دنیا طائر سرور سرمدی شکار سازد و بدست معمار عدالت شرفات قصر جلالت ابدی برافرازد -

دلا بکوش که باقی عمر درباری      که عمر باقی ازین عمر بر گزرباری

چنانچه آفتاب سپهر مکرمت و اقتدار سلطان سلیمان مکان معدلت شعار کیخسرو دارا وای  
سکندر آثار مشید ارکان دین احمد مختار رافع الویه غوا و جهاد دافع ارباب شرک و عناد المبدع متایدات  
الملک الا له ابو المظفر شاه حسین نظام شاه طاب ثراء و جعل الجنة منواء چند روزی امور دنیا و آخرت را  
بدست معدلت و مکرمت ساخته و پرداخته ندای بهجت فرازی « طینت فادخلوها خالدين » را بگوش هوش  
استماع فرموده عازم ریاض رضوان و بهشت جادوان گشت - تفصیل این اجمال و تاویل این مقال  
آن که چون موکب جاء و جلال آن شهریار فریدون خصال بعد از استیصال ارباب شرک و شلائ  
بمستقر سریر سلطنت معاودت فرموده از روی استقلال بر مسند جهان باقی و سریر کامرانی متکین گشت  
و بفراف بال به بسط ساطع نشاط و البساط اشتغال فرموده از سیاح تا وراج بتجرع افداح راج روح پرو  
و از بام نا شام بشرب جام مدام از دست ساتیان سیم اندام پری بیکر رنگ غم و الم از آینه خاطر انور  
می زود و قام دل از لعل دلبران مهر گل و ماه رخان چکل می زدود بر حکم این که هر اتفاقی  
را اتفاقی و هر اصابی را اصابی لازم است و هر اقبالی را اقبالی و هر کدالی را زوالی ملازم -

نه بخشد مرد را این سرد ایام      که یک یک باژ نتواند سرانجام

منه دل در جهان کین سرد ناکس      جوانمردی نخواهد کرد باکس

بنابرین چون آفتاب دولت آن حضرت بدرجه کمال رسیده بود بصوب زوال گراید و اختر  
سلطنتش از اوج شرف و استقلال متوجه حضض و دیال گردید - لاجرم باده فرح بخش روح افرا  
در مزاج وهانش خاصیت سم جان کزرا گرفته طراوت بهار مکرمتش از سموم آن حرارت بزمردگی  
بزیرفت اصارت گل وجودش قابل قبول ذبول گشته کوکب طالع مسعودش مایل غروب و افول گردید -  
دست فنا از سافر کل نفس خایقه الموت شربت « انك ميت و الهم میمون » « کاه جانش دخت و سیاه  
هادم اللذات دو اسبه بر ایوانش تاخته دست فنا در عتاش آویخت -

ستم باد بر جان آن ماه و سال      کجا برین شاه شد بد سگال  
دربغ آن کمر بند و آن کرم گاه      دروغ آن گوئی برز و بالائی شاه

آری اگر خطاب ساتیان بر ایدان کیوان گشاده عاقبت خیمه اقامت در تنگنای لحد بایزد  
و هر که سر از گریبان حدوت برآورد ناچارش پائی وجود در دامن عدم باید کشید -

کجا چشید و افروزدون و شحاک      همه در خاک رفتند ای خوشا خاک  
جگرها بین که در خوناب خاکست      ندانم کین چه درباری هلاکت

حکم ربانی را تدبیری نیست و قضای آسمانی را تعبیری نه - سرانجام دنیای قدام این است  
و عاقبت کار عالم ناپائیدار همین - فرق نام را پندام از قصور قبول منزل باید گزید و خواص و عوام  
را علی الدوام از بادیه هستی رواهت نیستی باید خراخام - حیاط تارخانه قدم جامه وجود هیچ موجودی  
را بی طراز عدم ندوخته و قرائی سرایستان اطاف و گرم در عالم پرستم چراغ رافعی بی تند باد  
آفتی نفروخته -

چنین است آئین این خاکدان      نای جهان کی بود جاودان  
چو خورشید تاب ز اوج کمال      همان لحظه باید کدائی زوال  
بمالم که افروخت شمع بقا      که نشاند آن را نسیم فنا  
نهالی درین باغ کی سر کشید      که از دهره دهر ایذا ندید  
کلی در بهار جهان کی شکفت      که باد خزان ز گلین رفت

اما چون بنیاد ایجاد بر محض لطف و مرحمت بی علت خالق الهیاد است و صدق این معنی  
از قتیبه سبقت رحمتی تخنی مستفاد کمال گرم و بردباری و رفور عفو و غفاری حضرت باری امیدواری  
می بخشد که ارواح مومنان موحده را بر حسب بشارت « قل با عبادی الذین اسرقوا علی انفسهم لا تضلوا من  
رحمة الله انجاز وعده ان الله بغفر الذنوب جميعاً دستگیر آید - انه هو الغفور الرحیم -

کوبند بچش گفتگو خواهد بود      وان بار عزیز تندخو خواهد بود  
از خیر محض جز نکوئی ناید      خوش باش که عاقبت نکو خواهد بود



بالجملة چون طایر روح در قنوج آن حضرت از دامگاه انس بقطایر قدس پرواز فرمود تمام ارکان دولت و اعیان حضرت و کافه سیاه و رعیت و قاطبة خدم و حشم و سراری و جواری حرم دران مصیبت و ماتم با سینه چاک و دیده نمناک خاک حسرت بر سر ریختند و خوناب چشم تر را با خاک راهکارو آمیختند.

با بر اندر آمد سرکرد و خاک  
کشدند گردان سراسر کمر  
مهمان جهان جامه کردند چاک  
نم از چشم غم دیده خون از جگر

دران واقعه هولناک که افلاک بسان ساکنان مرکز خاک لباس سوگواری در بر افکنده بودند سیهر بی مهر سرگشته با یائی رفتار سست گشته قوت دوار نماد و مهر خراشیده چهر را سوز آن ماتم خاکستر حیرت بر سر افشاند بر خاک حسرت نشانند. بدو نور افشان آسمان را که دق مصیبت شهریار جهان بسان خلل گذاشته و عالمیان آن را نام هلال ساخته بموافقت مصیبت زدگان یلاس سیاه و لباس قیر قام ظلام پوشیده کاه کهکشان بر سر می ریخت. و گردون بر قلمون گریبان مسج دیده دامن شام در خون شفق کشیده سرشک ثوابت و سیار فروبارید. آفتاب سیهر خلافت و جهانبانی بمغرب و مغیب ان وعد الله حق اقول بافته بود. چه عجب که زمین از شعار سوگواران و هوا از دود آد سرشک باران سیاه بود و بی نور و ماه اوج معدلت و عالم آوائی در غمده خسوف کل شئی هالک الا وجهه افتاده بود. چگونه کیتی عاری تکنتی از لباس جمیعت و حضور.

عالمی مرد و زن به ماتم شاه  
کاه جوشیده که خروشیده  
همه چون ماد در لباس سیاه  
در مصیبت سیاه پوشیده  
گشته شهر از غریو مدهوشان  
تعزیت خانه سیه پوشان  
شده گیتی ز دود آه سیاه  
آه ازان حالت و هزاران آه

جمعی از فضلاء پایه سریر اعلیٰ بتجهیز و تکفین قالب مطهر شهریار روی زمین قیام نموده محفله مدفون برحمت رب رؤف را در باغ روضه که مقبره آبا و اجداد عالی نژاد آن حضرت است بطریق امانت مدفون ساختند. انا لله وانا الیه راجعون. بعد ازان بموجب فرمان سلیمان سکندر سیاه سنی رسول الله مرتضی نظام شاه محفله مدفون بمغفر آن حضرت را بکربلای معلی نقل نموده در حابر حضرت امام الثقلین ابا عبد الله الحسین علیه و علی جده و ایه و اخیه الصلوٰه والسلام که خطیره ایست از خطایر قدس دفن فرمودند. امبد که فلک ببقرار را کرد مرکز خاک پایدار مدار است و حرم زمین را بمحض قدوت رب العالمین بر روی آب قرار آفتاب عالم تاب این دولت ابدی الاتصال از حضیض زوال در کثف حفظ حضرت ذوالجلال و مالک الملک متعال هصون و مجروس باد و دست آسیب عین الکمال بدامن جاه و جلال این سلطنت بی زوال مرسد.

چرخ بپرت بمنتهای مراد  
برساند و چشم بد مراد

وقوع این حادثه عظمی و حدوث این واقعه گری در تاریخ جهان ششبه هفتم ذی قعدة سنه ۸۳۱ و سیمین و تسعمائة روی نمود چنانچه از عبارت «الغالب دکن بشد پنهان» بوضوح می پیوندد و الحق آن حضرت پادشاهی بود محمد میرت غایت محمود. اسلام در ظن ظلیل عملش آسوده و فضلا در کثف ترشش فارغ البال و مرفه الحال در مهاده امن و امان غنوده. در ایام همایوش که عبد ارباب دین و دیانت بود و هیاهو به بستر آسایش ابعن و معلمین بودند و علما و فضلا بغایت مکرم و محترم. شهری و غریب با دوستان در بوستان بسان گل دهان بخنده خرمی کشاده و متاع آرزو آماده در کنار آمال نهاده ریشتران الله تعالی علیه و علی من یقتفی سیرته اولاد ذکور شهریار مغفور ما نند نیرین در عقد انشین انتظام داشتند که هر کدام سینه باریت شهن باری و جهاننداری برافراشتند چنانچه خامه متکین شامه بشرح و بسط احوال خیر مال هر کدام داد فصاحت و بلاغت خواهد داد. امبد که توبت سلطنت و خلافت حضرت صاحب قرانی ظل سبحانی تا قیام قیامت ممتد و ارکان دولتش بزمان ظهور قائم آل محمد متصل و هوکد باد بالنبی و آله الاچجاد. اما اولاد انان آن حضرت مانند شایسر اریعه که اصهارت موالید جهان عبارت از ایشان است در سلک چهار عدد معتقد بودند چاند بی بی و بی بی جمال و بی بی حدیجه.

ذکر ایام سلطنت و هنگام خلافت شهنشاه ملک سیاه فلک بازگاه شب اهل بیت

رسول الله المود من عند الله سبی وصی رسول الله ابولعازی مرتضی نظام شاه

نور الله مضجعه و متوا و جعل آخره خیر من دنیه

چون امرا و سران سیاه و ارکان دولت و اعیان دوگاه از مراسم تعزیت و لوازم مصیبت پادشاه مغفرت یشه فارغ گشتند بواسطه گیرش بسلطنت حضرت مرتضی نظام شاه اتفاق نموده بمبايعت و متابعت آن حضرت مبادرت فرمودند. اصحاب تشجیم و ارباب ارصاد و تقویم جلوس آن حضرت را بر سریر سلطنت و خلافت بوقت وصول زهره عشرت کیش بیرج شرف خوش موقوف داشتند. اما امرا و وزرا جهت اطمینان قلوب سیاه و رعایا چتر و آفتاب گیر بر فرق فرق سای آن حضرت برافراشتند. طوایف اعم و اصناف بنی آدم بشرف زمین بوس مشرف گشته بمزید قدر و منزلت نوبد یافتند. چون خاطر ملکوت ناظر شهریار زمان دران آوان بجهت عنقوان شباب از ارتکاب امور سلطنت و جهانبانی اجتناب می فرمود و بواسطه ربیعان جوانی طبیعت حضرت سلیمانی بهوای لذات نفسانی و استقبای آرزوهای شهوانی مجبور و مجبول بود و از غایت شغفی که بپیش و کامرانی داشت بر روی نظام امور جهانبانی و انتظام مهم کشور ستانی چنانچه لازمه سلاطین سلف بود نمی فرموده بنابراین مهید علیا حضرت بلیس مکانی خدیجه الزمانی قیدافه بین یناه خاترا ده همایون شاه والده حضرت سلیمانی مرادسی امام شاه و صاحب قران جهان ینام که نقل بین از اصابت تدبیرش انگشت تجرید بدنشان تفکر گرفته و حکم قضا و قدر را در انواع خیر و شر و اقسام نفع و ضرر رای صواب نمایش راهبر آمدی.

چو مهر تیغ گزار و چو صبح عالم گیر  
چو عقل راه نمای و چو شرع نیک نهاد  
کمال سولتش از حیلۀ کسان ایمن  
بنای همتش از غمت خسان آژاد

رای رزین و اندیشه دور بینش در کشف دقائق امور و حل مشکلات جمهور موسی وار بد بیضا نمودی و عقل نیک اندیشش در پیش بینی چهره دقائق استقبال را در آئینه حال مشاهده فرمودی - سخانی که ابرنسیان باوجود جود او باعساک معترف گشتی و تمکینی که کوه کران سنگ با وقار او بسیکاری اقرار کردی - از جبین مبینش انوار عدمت و صلاح و آثار غت و فلاح ظاهر و باهر و از مجاری حالات و حرکات و سکناش امارات احارت و سلطنت واضح و لایح -

کعبۀ ارکان دولت قبلۀ ارباب دین  
ناصر شرع پیغمبر سابقۀ لطف خدا  
صمت دنیا و دین دلداد بلقیس اقتدار  
مریم عیسی نفس قیدافۀ داراب را  
طاق ایوان رفیعش را محل آسمان  
خاک درگاه متبعش را خواص کیمیا  
زهره را از غشش گرز آنکه آگاهی دهند  
بر نیاید بعد ازین الا که در ستر خفا  
ورسها در سابقۀ رایش رود چون آفتاب  
بعد ازین چشم و چراغ آسمان باشد بها

امور سلطنت و جهانداری و مهم خلافت و شهراری را بنفس اقدس خویش بفعال رسانیدی -  
عمال و متصدیان امور دیوانی و عهدداران و متصرفان مهم سلطنت و جهانبانی بر حسب فرمان واجب الانعاش که با حکم قضا توامان بود عمل کردندی و در جمیع امور رجوع برای منع آن حضرت نمودندی -  
روز مانند آفتاب تابان از فیض بخشی و تعهد زیر دستان نمی آسود و شب بسان بخت بیدار از عبادت آفریدگار لیل و نهار نمی غنود - همگی همت عالی بهمتش جز در مراستی اوامر آسمانی نگزیدندی و قامت احوال خیر مآلش در همه حال جز ایاس صواب و سداد نیوشیدی تا بهین اهتمامش در معبود ایام مهم کافۀ ایام بخویش وجهی انتظام یزیرفت و بحسن تدبیر و اصابت رای خورشید تنویرش امور دین و دولت و ملک و ملت بر وفق خاطر دولت خواهان صاحب بصیرت رونق و نظام گرفت - از لعلان تیغ آیدارش دشمنان تیره روزگار و معاندان غدار و مضدان نابکار خفاش راز در گوشۀ اختفا خزیدند و بساط مخاصمت و متازعت در نور دیده پای در دامن انکسار و اعتذار کشیدند و اولیاء دولت ابد قرین در عهد آن قیدافۀ سکندر تمکین با ناز و نعمت هم آغوش و با فتح و نصرت هم نشین گردیدند -

بدولت ملک و دین را داد دادی  
بفکرت مشکل گزینان گزین دادی  
بقدرت ملک جم زیر نگینش  
بهمت بحر و کان در آستینش  
سپهر از حشمت او شرمساری  
جهان ز اقطاع جامش تنگباری  
ز باران عطایش گشت امید  
چو شاخ دولت او ناز و جاوید  
چه گویم در وصف سقتنی نیست  
سخن ز انسوی امکان گفتنی نیست  
باین لطف و کمال و دانش و داد  
نیندارم که باشد آدمی زاد

اوایل ایام دولت قیدافۀ بلقیس احترام بدستور سابق قاسم بیگ حکیم متصدی امور وکالت و پیشوای بود و مولانا عنایت با فوجی از سیاه منصور بموجب فرمان شهریار مغفور در ولایت بیجانگر جهت تسخیر قلعه راجپور و مدخلی معطل مانده - بعد از معاودت مولانا عنایت از آن مصاحبت قاسم بیگ جهت ضعف بدن و کسر سن از تکفل امور ملکی استعفا نموده آن امر خطیر بمولانا عنایت حواله رفت و قاسم بیگ در منزل خمول خویش پای در دامن عزالت و خمول کشیده بود تا فرهاد خان حبشی که سابقاً در سلک عبید قاسم بیگ انتظام داشت و بسبب قربت حضرت شهراری بیابۀ وزارت و سرداری اوقاف فرموده بود بجهت منزله که مابین او و چقا خان خواجه سرا وقوع یافت - اندیشه ناگه گشته با چند وزیر دیگر متوجه گجرات شد - قاسم بیگ را از منزل طلب دانسته بجهت تسلی خاطر ایشان فرستادند - فرهاد خان و دیگر امرای قاسم بیگ را برداشته خواهی بخواهی بگجرات بردند و جریده حیات قاسم بیگ ارسطو صفات در بندر سورت بخاتم اجل موعود محبوم گردید - بعد از مدتی باز فرهاد خان بقولنامه عنایت مشحون استظهار یافته بملازمت سده سلطنت شتافت - و مولانا عنایت نیز بکجندی از روی اقتدار متصدی امور جمهور گشته - مسند وکالت و پیشوایی تکیه گاه ساخت و در آخر او نیز چون پیشوایان دیگر مرکز دولت از وجود خود پرداخته در قلعه لپاک آرام گاه ساخت - آنکه سیادت و ثبات دستگاه شاه رفیع الدین حسین که اکبر اولاد شاه مغررت پناه رضوان دستگاه شاه طاهر رحمه الله بود - در امر وکالت و مهم ایام مدخل نموده در اندک روزی معزول گشت - بعد از آن شیخ خان و عین الملک که اخوان قیدافۀ دوران بودند - باستقلال تمام در مهم کافۀ ایام مدخل نمودند و همچنان متکفل آن شغل خطیر بودند تا بحسب تقدیر زمام اختیار از قبضۀ اقتدار بلقیس سکندر آثار برون رفت بالجملة چون مدت هفت ماه از رحلت حضرت پادشاه رضوان دستگاه منقضی گردید و ناهید عیش گستر بیرج شرف خویش رسید - در تاریخ روز یکشنبه پنجم شهر رجب المرجب سنه ثلاث و تسعین و تسعمایه که ارباب تنجیم و اصحاب ارساد و تقویم بساعات آن ساعت خجسته آثار اتفاق نموده بودند شهریار آفاق مرتضی نظام شاه بنائید مالک الملک علی الاطلاق از دولتی ارث و استحقاق سریر سلطنت و خلافت و افسر جهان پناهی نظام شاهی را بفر وجود شریف و عنصر لطیف خویش مقتدر و مهابه ساخت وصیت معدلت و نوید امتورت و رفاهیت در بساط رفیع مسکون و فضائی گنبد بلمگون انداخت - امرا و ارکان دولت و اعیان حضرت بلوازم زمین بوس و مراسم تهنیت جلوس پرداخته ساخت خرگاه و اطراف - برگاه غرض اشتباه را از نثار دینار و دلم چون فلک هشتم پر کوکب و انجم ساختند -

بروز همانوقت شد یک نخت  
بیامد برآمد بر آورنگه و نخت  
برآمد بران خسروی تخت کاه  
بسر بر نهاد آب سکیانی کلاه  
شاهی بر آفرین خواندند  
سجست در گوهر افتادند  
جوان بود و شادان دل و مژده  
بداد و بخوی جهان تازه ستاره



ذکر توجه عادل شاه بهرم رزم حضرت سلجانی مرتضی نظام شاه و

وقایعی که در آن اوقات بوقوع آمد

چون خبر فوت پادشاه جم جاه رضوان دست گاه شاه حسین نظام شاه بعلی عادل شاه رسید و غفلت حضرت سلجانی مرتضی نظام شاه در امور جهانبانی بسبب عنفوان جوانی و استیفاء هوای نفسانی آگاه گردید و نخست شریعت عهد و مشق و سنت مصاحبت و اتفاق را بر طاق نسیان نهاد و باغواهی کشور خان که در آن پیشوائی آن دوات بود با سیاه آماده از سوار و پیاده بهرم رزم و کینه خواهی متوجه ولایت نظام شاهی شد. منتهیان خبر توجه عادل شاه با سیاه کینه خواه به سامع قدسی جوامع حضرت خدیجه الزمانی بقلیس الدورانی رسانیدند. برای جهان آرا چنان اقتضا فرمود که اولاً با حکام اطراف ممالک محروسه عهد و مشاقی تازه سازند. لکنه با اتفاق بدفع ارباب نفاق پیردازند. ع

آری با اتفاق جهانب می توان گرفت

لاجرم حاجبی جهت تسهیل مقدمات محبت و مصافحت و تعین موضع ملاقات نزد تغال خان که در آن ولا بر ولایت برار استیلا یافته بود و اولاد عماد شاه را که ولی نعمت زادگاهش بودند مقید ساخته فرستاد بر ایوب محبت و مصافحت گشاد. تغال خان در اول اهدایی می ورزید و در فرصت ملازمت سده سلطنت تامل می نمود. درین اثنا موکب همایون اعلی بجانب ولایت برار حرکت فرمود. تغال خان چون از توجه شهریار جهان و قیدافه دوران آگاه گشت با سیاه کران باستقبال موکب جاه و جلال استعجال نموده بملاقات قابض البرکات شهریار ملکی ملکوت فایز گردید و در رکاب ظفر انساب متوجه ولایت تلنگانه گشته حاجبی بخدمت ابراهیم قطب شاه فرستادند. قطب شاه نیز احرام ملاقات بسته موافقت سیاه ظفر پناه را از لوازم دانست و تجدید عهد و مشاقی نمود. بعد از ملاقات هر سه لشکر با اتفاق یکدیگر متوجه دفع ارباب نفاق و شر گردیدند. عادل شاه چون بر کیفیت اتفاق تغال خان و قطب شاه با شهریار انجم سیاه اطلاع یافت سرفه در جنگ یافته بی تحصیل نام و لشک عریان بصوب معاودت تافت.

چو دشمن خبر یافت کاهد یلنگ از آن راه برگشت بی ساز جنگ

چون خبر مراجعت عادل شاه در سیاه ظفر پناه شیوع یافت موکب همایون بصوب ولایت عادل شاه حرکت فرموده سیاه منصور در اطراف و اکناف ولایت بیجاپور دست بنهب و غارت برگشاد. تمام زراعت و عمارات آن ولایات را بپاد قاراج بردادند.

ز بیش و کم و نیک و بد خوب و زشت زمانه در آن بوم چیزی نیست

عادل شاه از بیم سیاه ظفر پناه چون جرم ماه هر روز بمنزلی و هر شب جای بسر می برد و چون کرد باد و ریگ مقام زمانی آرام نمی گرفت. چون بر روی عالم آرا هویدا و پیدا بود که عادل شاه با سیاه ظفر پناه مقابله و مقاتله نخواهد نمود و عادل شاه نیز شفا آنکشته از کرده اظهار ندامت و پشیمانی نمود و

حضرت مریم مکانی بمصالحات راضی گشته بعد از انتظام مهام مسلح و ملاح موکب منصور بصوب مستقر سریر سلطنت معاودت فرمود و در اثنا راه قطب شاه و تغال خان رخصت یافته بجانب ولایات خویش شتافتند و روایات حضرت آیات.

بیانی عزم جهان را کشته زیر رکاب  
بمنت امر زمان را گرفته زیر عنان  
مدار سلطنت احمدشکر درآمده در مرکز دولت پایدار قرار گرفت.

ذکر اتفاق عادل شاه با شهریار آفاق در دفع تغال خان و منجر شدن

آن موافقت و اتفاق بخلاف و نفاق

بعد از معاودت سیاه ظفر پناه بخاطر عادل شاه رسید که با زندگان درگاه نظام شاهی دم موافقت زده کرک آشتی ساید و بوسیله این حیل در مقام انتقام تغال خان درآمد.

کارش چو بچنگ بر نیاید خوش خوش در حیل برگشاید

لاجرم حاجبی بدرگاه کبکی پناه فرستاده سودت نیک خواهی و اتحاد خویش بر طبق احوال نهاد و استدعا ملاقات قابض البرکات نمود تا بتجدید موافقت و عهد مباحی محبت و وفادار موقت سازند پس با اتفاق در دفع ارباب نفاق پیردازند.

چو حاجر سرایر فرقه شاه دید  
درآمد ز صفت را شارک گرفت  
سر خیمه را حرکت داد  
بیامی بکه آورد با شاه گفت

از آن دولت و امان حضرت صلحت وقت در مصالحت دیده حاجر عادل شاه را بجوابهائی خاطر خواه تسلیم ساخته بازگردانیدند و از طرفین بهرم ملاقات یکدیگر حرکت فرموده در حوالی قلعه اوسه قران سعدین و مقارنت تبرین اوج سلطنت روانی نمود. بعد از تمهید قواعد عهد و تشدید مباحی پیمان پابمان مقرر و معهود شد که با اتفاق یکدیگر در سر دفتر ارباب شقاق تغال خان که با ولی اعتنان خویش طغیان ورزیده بر مملکت برار مسئولی گردیده از سر اولاد عماد شاه دور سازند. بنا برین از سیاه ظفر قران عمده الامرا و الاعیان فرهاد خان و از سیاه عادل شاه دلاور خان با دیگر امرا و سران سیاه در مقدمه تعین یافته پیشتر از لشکر ظفر اثر بولایت تغال خان بیدادگر درآمدند و بعضی از محال و موافقت سرحد را متصرف گشته مکر میان ایشان و لشکر تغال خان مجازات روانی نمود و همچنین آتش کین مشتب و مشتعل بود تا روایات فتح آیات سابه نصرت بر آن ولایات افکند. چون تغال خان خبر وصول موکب منصور شنید و محاربه با لشکر ظفر اثر مقدور خود ندید با جمعی از مخالفان در قلعه کازیل که از محکم ترین قلاع آن قیام است متحصن گردید. سیاه ظفر پناه اطراف انحصار فلک اشتباه را مراکزوار در میان گرفته بهحاصره و محاربه اشتغال نمودند. در خلال این احوال عادل شاه شیوه بی وفائی و نقض پیمان که اقیح خصال است شعاع ساخته در خفیه با تغال خان طرح دوستی امضاخت و یک لشک هون و پشاه زنجیر قیل

بی ستون نظیر گرفته پیمانی که با شهریار دوران بایمان شهادت تشبیه داده بود؛ بایوده انگاشت و رأیت مخالفت برداشت. لاجرم کسی بملازمت شهریار سپهر احتشام فرستاد که دفع نزال خان را درین ولا موقوف ساخته اول بدفع فتنه قطب شاه برداریم. بعد ازان بفرایغ بال استیصال نزال خان را وجه همت سازیم. چون ارکان دولت و اعیان حضرت نظام شاهی از فریب عادل شاه آگاهی نداشتند بمسالح دیدند او که هرآینه مقارن خیر و فلاح نبود؛ عمل نموده دست از محاصره نزال خان بنزداشتند و از طرفین قرار دادند که کوچ کرده بگ منزل معاودت نمایند و از امرای لشکر ظفر اثر اخلاصی خان و عزیز الملک و عین الملک را بولایت قطب شاه نامزد فرمایند. اتفاقاً بر سر کوچ جمعی از برکیان و دیگر سرداران سیاه عادل شاه بر بنگاه اردوئی همایون ریخته. میان ایشان و منصور خان که از امرای معین شهریار فویدون فر بود و دران روز محافظت بنگاه سیاه ظفر پناه بعهده اعتماد او مقور محاصره روی نموده آتش قتال و جدت استعمال درآه.

تیغ چون وسوسه عشق در آفاده بر سر تیر چون شعله نور درآید پیر

منصور خان بعد از کوشش و کشتی بسیار در اثنا آن جنگ بهنگام اجل گرفتار گشت و از طرفین خلق بی شمار در معرض تلف غلبه شمشیر آیدار شد. چون رأی عقیده کشای عهد علیای قیدافه دین پناه از جسارت مردم عادل شاهی و شهادت منصور خان آگاهی یافت؛ شعله خشم جهان سوزش زبانه زدن گرفته عزم رزم دشمن دوست نما در ضمیر شیر مهر تنویر مصمم گشت.

از دشمن دوست در برهیز چون جیزم خشک ز آتش تیز

بالجمله میان متوجه و دیگر سران در اطفاغ ایران آن فتنه و فساد که متضمن خرابی اعمار و بلاد بود سعی نمودند و در تشکیل آن نزاع و کین که ارتفاع یافته بود؛ کوشیده قرار دادند که اول عادل شاه کوچ کرده متوجه ولایت خویش گردد. بعد ازان موکب همایون عثمان بصوب مستقر سریر سلطنت معطوف سازد. بین اهتمام مصلحان خیر انجام آن دو سیاه بهرام انتقام دست از نزاع وجدال کشیده دعاء مسلمانان محفوظ ماند و آن دو لشکر بر خاشاک بی استعمال تیغ و خنجر از یکدیگر جدا گشته بجانب ولایت خویش حرکت فرمودند. بعد ازان و قایم باز میان نزال خان و بندگان آستان خلافت آشیان مبتنی عهد و موافق تجدید و تشبیه یافته با اتفاق متوجه ولایت عادل شاه شدند. چون عادل شاه صرفه در مقابله و مقاتله آن دو سیاه کینه خواست نمی دید باز بساط محاصره در آورده متوجه ولایت خویش گردید عبور سیاه منصور بر اطراف بیجاپور اقتضای مولانا عنایت که منسوب و کات بدو مقوم بود با فرهاد خان و کامل خان و غالب خان و دیگر سران بعزم ملاحظه حصار سپهر گرداد بر اطراف آن قطب فلک مدار طواف می نمودند. ناگاه سیاه عادل شاه که بمحافظت حصار بیجاپور مامور بودند مستعد مصاف گشته بهیشت اجتماعی از قلعه بیرون آمده سر راه بر سیاه ظفر پناه گرفتند و آتش ناززار برافروخته خرمن حیات جمعی کثیر از لشکر ظفر اثر بشعله تیغ و خنجر سوختند و چند زنجیر

فیل کوه منظر گرفته عساکر نصرت شعار را چون زلف دلبران چین و تار متفرق و پیرشان ساختند. چون سیاه شکسته باره دوشی همایون پیوستند عهد علیائی هریم مکانی دیگر توقف در ولایت خصم مصلحت ندیده طریق معاودت پیش گرفت.

ذکر بیان قطب شاه با بندگان حضرت مرتضی نظام شاه و تقص

آن با غوائی مفسدان گمراه

چون قطب شاه بر نزاعی که در مصلحت نزال خان میان عادل شاه و شهریار فلک بارگاه واقع شده بود؛ اطلاع یافت؛ کس بیابانه سریر خلافت مصر فرستاده طرح محبت تازه در انداخت و شمه از بیوفائی عادل شاه در ایاس اخلاص و خواخواهی بیان نموده بکجهتی و اتحاد خویش را بایمان غلاظ شداد موکد ساخت ملخص مدعایش و مضمون مکشوفش استدعا حرکت موکب همایون از مستقر سریر دولت روز افزون بود. این که چون درین ولا چدار و سور حصار بیجاپور دوشی بانهدام و قصور انهدام و ازین جهت قفور مفرط بخاطر عادل شاه راه یافته مسیح و شام با اعتماد استحکام آن مشغول است. اگر سیاه منصور بر عزم عبور آن صوب حرکت فرماید؛ این جانب و پسر ابشتم راج وائی کشور بیجاپور و نزال خان بمعسکر ظفر اثر بملاقات قاضی البرکات ملحق و مقتدر گشته با اتفاق دفع نفاق عادل شاه را وجه همت می سازیم و بمحاصره بیجاپور می پردازیم.

بیان تا کلی برافشیم و می در ساغر اندازیم فلک را سقف بشکافیم و طرح نو دراندازیم

اگر غم لشکر انگیزد که خون عاشقان بریزد من و ساقی بهم سازیم و بنیادش براندازیم

بالجمله چون خاطر ملکوت ناظر حضرت بلقیس مکانی از بد عهدی و ست پیمانی عادل شاه متفرق و منزجر بود؛ التماس قطب شاه را بااجابت و قبول تلقی نموده با سیاه کوه شکوه بحر صولت.

اگر برکشیدندی از خشم تیغ شدی آب خون در دل و چشم میغ

و اگر مرغ بیان ز دندی بشیر بلرزیدی از دهم بهرام دیر

از مستقر سریر سلطنت نهضت فرموده موکب اعلی تا کنار آب کشا که موعود ملاقات بود؛ هیچ جا با درنگ و توقف آشنا نگشت. قطب شاه در آن مقام بسیار فلک احتشام پیوسته بملاقات شهریار ملکی ملکات معزز گشت. پسر ابشتم راج نیز ملازمت آن صاحب تخت و تاج لازم دانسته بمعادت زهین بوس سر اقتضای و میانهش از اوج سداوت درگشت. عادل شاه چون بر حقیقت جمعیت و کثرت سیاه ظفر پناه و موافقت و هراقت پسر ابشتم راج و قطب شاه مطلع گشته طاققت مقاومت آن سیاه بی پایان ندانست در مقدمه خدع و فریب درآمده سنگ نفرت و نفاق در سلک جمعیت و اتفاق سیاه ظفر پناه انداخت و در خفیه با قطب شاه منصوبه باخته آن ست پیمان را بسختان عشوه آمیز فریب انگیز از راه برده با خود متفق ساخت. پلی قاعدت عهدی که بارها بی سببی منقوش گشته و اساس میثاقی



که بکرات دردم شکسته چندانای نیاید و اعتماد را نشاید.

دست وفا در گری عهد کن  
تا دل خصمان بشو گیرد قرار  
تا تنوی عهد شکنی عهد کن  
عهد تو باید که بود استوار

بالجمله قطب شاه بفریب عادل شاه از راه افته چهره موافقت را بناحق مخالفت خراشید و نیم شبی از حوالی اردوی همایون کوچ کرده متوجه کولکنده گردید. روز دیگر که طوطی زرین جناح خورشید سر از قفس خاور برآورده و زاغ شبه رنگ شب زنگی چهر از بیم تیغ مهر در دریای مغرب غوطه خورده حلقه باز تنیده ساز فلک خیرهانی سیمین کواکب را از نظر مردم نهان کرد.

سپیده چو از کوم برزد علم برآمد سیاه کواکب بهم  
برآزاست خورشید بهر شکوه بشکوف پیشانی بیل کوم

منشیان خبر نقش بیمن قطب شاه و تخلف از سیاه ظفر پناه بمسامع قدسی جوامع قیدافه دوران رسانیدند. بعد از استخاره و استخاره با ارتکان دولت و اعیان حضرت عزیمت معاونت مصمم گشته درین اثنا خبر رسید که قطب شاه یکبارگی از شاه راه وفا انحراف جسته عصبانیت بر ناسیه ملغیان بسته است و صحبتی که متوجه اردوی همایون بوده غارت نموده است. این معنی نیز مزید کلفت خاطر عاطر گشته یکوچ نمودن صاگر نصرت متأثر فرمان صادر شد. موکب همایون یک مرحله از آن محل مراجعت فرموده نزول اجلال نمود. آن شب از حوالی و جوانب معسکر ظفر اثر بیادهای لشکر اعدا چون مور و ملخ هجوم آورده تا طلوع صبح سعادت ثمر با لکینختن شود و شر و ریختن خون بکد بگر برداشتن. چون شمسوار مضمار افلاک با تیغ و سیر از خلوت خانه خاور بدر ناخته میدان آسمان را جولانگاه بکنه ران ساخت و سر زنگی ظلمت اثر شب را سکندر ران بشیخ درافشان بینداخت.

شه خساور از پرده بالا گرفت زمین از تری تا ثریا گرفت

حکم جهان عطاء آفتاب ارتفاع شرف صدور یافت که بر اطراف لشکر منصور مینها نصب نمایند و بیادهائی توبیخی و کماندار استوار کنند تا داخل و مخارج بیگاه از اردوی همایون مسدود گردد و سر نوبتان سیاه گردون توان بموجب فرمان عمل نموده طریق جبارت خصم را ببرد کامی استواری دادند و هر کسی از سیاه اعدا بحوالی اردوی معلی می رسیده در دست بیادهای ظفر پناه گرفتار می گردید یا بقتل می رسید و هم چنین در وقت کوچ نیز بیادهای لشکر دشمن مقهور بسان حشر مور بر بنگاه سیاه منصور زور آورده دست بتاراج می گشودند و شغافه اردوی معلی را ایذا می نمودند. حکم جهان عطاء صادر شد که بعضی از اهرا یا جمعی از جوانها و خاصه خیل در محافظت شغافه سیاه ظفر پناه و مردم بنگاه نهایت تفتش و اشیاء هرعی داشته راه دست برد مخالفان را بنای هردی تیغ و ستان سرافشان بیندند. اهرا و سران بموجب فرمان عمل نموده در منازل و مراحل نهایت اهتمام مسلک می داشتند و از اعدا هرکاری یافتند زنده نمی گذارشتند.

آگاه در اثناء راه از میسر سیاه ظفر پناه که بمهند محافظت و اهتمام دستور خان و خداوند خان چشماخی مقرر بود خبر رسید که سیاه قطب شاه بقدم جبارت وادعی مشاورت و معاربت پیوده دست بقتل و غارت گشوده اند و میان ایشان و دستور خان و خداوند خان نیران قتال اشتعال پزیرفته و آتش کارزار ارتفاع گرفته حسب الحکم جهان عطاء میان منجوی جانی یکی با جوانهای خویش بکنک دستور خان و خداوند خان شتافته کوشش مردانه نمود تا سیاه قطب شاه غنان براد هزیمت تافتند. در خلال این احوال باز بمسامع عز و جلال رسانیدند که مقرب خان و صلاحیت خان قطب شاهی از جانب میمنه سیاه نصرت پناه درآمده میان ایشان و کامل خان و دیگر اهرا و سران که محافظت میمنه در عهد اعتماد ایشان است نیران نزاع ارتفاع یافته معتمد خان سر نوبت که در ملازمت رباب ظفر انساب بود بعد کامل خان نامزد گشته حکم شد که میان منجوی نیز چون از مهم میسر فارغ شده غنان بجانب میمنه و معاونت کامل خان معطوف سازد و مشرب تیغ آبدار آتش غنا در خرمن وجود اعداء خاکسار اندازد. بالجملة معتمد خان و میان منجوی با جمعی از دلیران خود را بکامل خان رسانیده در دریائی هجاء غولاه خوردند و بیک حمله مردانه جمله سیاه قطب شاه را برهم رده باقی نیت و قرار شان از جانی بردند. آتش پیکار بنوعی بر فروخت که مریخ تیغ گزار از شرارش در بنجیم حصار بسوخت. از زخم یولاد پردلان ده گره باد بسته می شد و از نسیب تیغ و ستان بهادران چشمة خون از دل شیر زبان می کشاد. اگرچه دران ستمیز و آویز که نمونه بود از شکامه روز رستخیز معتمد خان سر نوبت شربت شهادت چشید و کامل خان نیز زخمی گردید اما نسیم فتح و نصرت از مهیب شایب و تانید رب مجید بر اعلام ظفر قرجام سیاه منصور وزیده مقرب خان قطب شاهی بقتل رسید و سیاه بد خواص از بیم تیغ آبدار دلیران شیر شکار راه فرار و ادبار برگزیده متفرق و پربشان گردید.

آری بحر کینی شود پر نهنگ و گری کوه و صحرا شود پر پلنگ  
کی را که باز است بخت بلند نیاید از آن بکسر مو گزند

بالجملة بعد از تسبی و گوشمال دشمنان نکو عیده مال موکب جاد و جلال بفرایق بال متوجه مستقر سریر سلطنت ابد اتصال گشته بعد از طی منازل و مراحل در مرکز دولت بی زوال قرار گرفت.

ذکر موجبات فسادى که با فساد طایفه حساد و اغوائی ارباب حقد و عناد میان

قیدافه باقیس نهاد و شهریار فریدون نژاد دست داد

سابقاً رقم زده گنگ بیان شد که در مبداء جلوس حضرت گردون رفعت مرتضی شاهی بر سریر سلطنت نظام شاهی چون خاطر عاطر آن حضرت باسقیاء لذات نفس مجبول و مجبور بود و همگی اوقات شرفش بهیتر و طرب و آهو و لعب مصروف و مقصور و از اشتغال امور سلطنت و جهانانی بکلی نفور.

فکر جهان و نه پروای کس دلباش بود مشغول لذات و بس

با برین سواد غلیظه قیدافه باقیس آیین سلیمان تمکین که والده آن صاحب تاج و تکیه بود و

در احسان وائی زمین و کفایت تدبیر تقدیر فرین دانا فرین خردمندان روئی زمین -

قوی رای و روشن دل و سرفراز  
بهنگام سختی رعیت نواز  
ز سر تا قدم صورت بخردی  
بدبدار ازو فری ایزدی

متکفل امور سلطنت و جهان داری گشته در تاسیس قواعد دولت و تشدید مبنای دین و ملت و ترفیه حال سیاهی و رعیت با قبی الغایت کوشیده مساعی جمیده بظهور می رسانید و همگی اوقات فرخنده ساعات بعد از وظایف طاعات و عبادات پرداخت مهام کافه اتمام و فیصل امور جمهور خواص و عوام می گزرانید - الحق شمع هراندیشه که از مشکلات ضمیر خورشید تنویرش اقتباس باقی هر آینه متقدم خیر و صلاح و مستلزم رفاهیت و فلاح دین و دولت و ملک و ملت بودی - هر تدبیر که در انتظام امور جهانیان فرمودی با تقدیر رب قدیر توأم و اعمیت عالم و آدم از میان تائیش روی نمودی -

نگهداشت کشور با آئین و راه و زو کشت و خشتند تخت و کلاه

آری خردمند عاقل و دانای کامل برای صواب نما و مفتاح زبان عقده کشا چندان مصالح دین و دنیا رعایت کند که لشکرها از عهده انتظام سرانجام آن بیرون نتوانند آمد -

بهنگام تدبیر بسک رای بسک به از سد سیاهی چو در بانی ریگ

بالجمله در اوایل ایام دولت حضرت سلیمانی رای حقایق نمای حضرت مریم مکانی که دیباچه نسخه تقدیر ربانی و آئینه اسرار نمای آسمانی بود چنان اقتضا فرمود که یکی از علمای پایه سرور سلطنت و خلافت که سمت قوی و صلاحیت معروف و صفت عفت و اسالت موصوف باشد و بر است قوی و راست اندیشی مشهور بعد مجالست و شرف مخاطبات آن حضرت مشرف گشته بتعلیم اوامر و نواهی الهی و فرمایش و سنن شریعت حضرت رسالت پناهی اشتغال نموده در تهذیب اخلاق شوریار آقایی سعی موفور بظهور رساند و بیفیل آیات و احادیث مواعظ و نصائح آمیز شیرین فیض پذیر آن شایسته افسر و سرور را از رنگ هواجی نفسانی و ذایل شهوانی مصفا گرداند - غافل ازین معنی هم محبتی و همدلی اکثر بنی نوع انسانی موجب ازدیاد مواد فساد و باعث تفرقه خاطر و بیرسانی است -

دل بسور همدلی کم نه که در گزار عشق بوی یاری و وفا در هیچ همدم یافت نیست

بعد از استناده و استخاره قرعه اختیار بنام هفتاد شعار مولانا حسین قزیری که در آخر کار به خاندان انتشار یافت افتاده - مولانا مذکور بمقامت و ملازمت آن حضرت مقرر و مامور گشت و در اندک فرصتی در مزاج و عالج آن زبینه تخت و تاج تصرف بسیار نموده بشف محرمیت اسرار آن حضرت جدا نمی گردید و حضرت سلیمانی بی صحبت و هم زبانی مولوی زمانی تنگبانی نمی گزید - چون خصومت و محرمیتش با آن حضرت بنهایت انجامید حب جاه و زخارف دنیای فانی دست خرس در دامن اعانتش زده اندیشه هواجی نفسانی و خیال و سانسو شیطانی در خاطر هفتی مثبت گشت

و هوای و کائنات و پیشوائی در سر پر شور و شری افتاده کرد افکار بر چهره روزگار خویش یابید و فکر عاقبت اندیشی از سحره دلش خیمه بقضای عدم کشید - لاجرم عاقبت کشید آنچه کشید و رسید باو آنچه رسید - القه آن بیوفائی حق ناشناس سرچشمه وفاداری و حق شناسی را بخار بی اعتباری و ناسیسی تیرید و مکدر ساخته خاک بیوفائی در دیده حقیقت و مروت یابید و در خلوت بعرض آن حضرت رسانید که امور سلطنت و جهانیان و مهمات حشمت و کاهراهی بوجود حضرت مریم مکانی نمشی پذیر نیست و بادشاهان جهنم را از دفع شرکاء سلطنت و رفع معارضات دولت چاره و گزیر نه - چه سلطنت در حقیقت بیات مرتبه الوهیت است و لا اله الا الله وحده لا شریک له لازمه احدیت و ربوبیت - اختیار و اقدار قیدافه بقیسی آثار از کمال انتشار محتاج اظهار نیست و محبت آنحضرت بشاهزاده عالیقدر که انوار حشمت و دولت از ناصیه مهر آتارش کالشمس فی رابعة النهار پیدا است و آثار سلطنت و خلافت از جبین مبینش لایح و هویدا از شرح و بیان مستغنی است - قبل از آن که از کتبش زمانه نشی بوی درون تازه و شعبه مبار روزگار خصمه عازم یازد و خیال باو سپهر اندیشه دیگر در خاطر قیدافه سکندر فر اندازد دست تصرف آن حضرت از امور سلطنت کوتاه بابد ساخت و خاطر عاقل ازین دغدغه بابد پرداخت -

از امور کاری بفرما معائن چه دانی که فردا چه کرده دهان

بالجمله آن مفید فان چندان سخنان قتله انکیز فانی آمیز بعرض رسانید که حضرت سلیمانی از کمال سلامت نفس و سادگی آن الاذنب بر قریب را بر صدق و صواب حمل نموده بقدم قبول تلقی فرمود و برخاسته ساختن قصر دولت بر اساس سلطنت همدستان گشته جمعی از مشهوران بی با که نظر بر رضای آن حضرت مقصور ساخته حق ملک و رعایت و تربیت حضرت مریم مکانی را منظور نداشتند و از ندامت و وخامت عاقبت آن امر شتبع اندیشیده متکفل گرفتن و مجبوس ساختن عهد غلیبی یلقیس دوران و شاهزاده عالیبدان شدند - ازین جا است که حکما از مخاطبات فرمابگن و مجالست بد اسلان اجتناب و احتراز لازم شمرده اند و مصاحبت نا اعلان همدستان نگشته و فرموده اند که چنانچه صحبت اختیار و ابرار را منفعت بسیار است مصاحبت نا اعلان و اشرار را مضرت بی شمار و ضرر آن در اندک زمان بظهور رسد - پس عاقل باید که صحبت مروه دانا و ستوده معاش و راست گوئی خوشی خویشند و از همدلی کذاب و خائن بد خوئی و فاسق مشوره نشیند -

چو توان دوروی خاق یشتن بخلوت خانه تنها نشستن

رفیق نیک باید صبر حاصل که صحبت را شاید هر سیه دل

بالجمله متنبهان کیفیت مواضع و معاهده مقصدان بسع اقدس ملکه جهان رسانیده از ممکن عز و جلال مثال قدر امتثال بگرفتن ارباب شلال صادر گشت و بقول بعضی حضرت سلیمانی از غایت سلامت نفس این معنی را بعرض مریم مکانی اظهار فرمود علی کل التقديرین -

طشت اسرار شان ز بام افتاد برین صدا در میان عام افتاد



چون بادیان فساد و متصدین افساد بواسطه انکشاف استار اسرار از نیل مقصود مایوس گشتند از بیم جان هر کدام خفاش وار در گوشه خزیدند و در زاویه حرمان متواری گشته بانی در دامن شرمساری کشیدند. ازان جمله خواجه میرک دبیر که بعد ازان بخطاب مستطاب چنگیز خانی و منصب وکالت حضرت سلیمانی ارتقا فرمود و سید مرتضی که بامیر الامرائی ممالک برار اقتضار و اشتیاق یافت چنانچه عنقریب شرح حال شان بر منصف آنها و شهود جلوه خواهد نمود از مساعدت زمان ماعولست. داخل اتفاق ازواب لغاف بودند و از بیم جان فرار نموده پناه بهاد شاه بردند. بعد از مدتی باز بمساعدت ملازمت سرفراز گشته بمواطاف بیدریغ شاعانه ممتاز شدند. بعد ازین و قانع باز حضرت سلیمانی باغوالی مقتدان و افساد مفسدان بکرفتن مملکه جهان هم داستان گشته در تاریخ سته سبعین و تسع هائیکه کشور خان عادل شاهی با سپاهی که اندیشه خرد بیشه از کاهای تصور کعبت آن لشکر حقوق و تصور قائل بود.

چه لشکر جهانی یواز ترک و تیغ بکشت فزون تر ز باران مبع

متوجه ولایت حضرت سلیمانی شده در موضع دارور حصار طر ح انداخته بود و مهد علیایی حضرت مریم مکانی با اتفاق حضرت سلیمانی و امرا و اعیان دوگاه و کافه سپاه نظر پناه بهوز رزم از مستقر سر بر سلطنت نهضت فرموده در موضع دانورده از حوالی دارالسلطنه احمد نگر نزول اجلال نموده بودند. چون تاج خان و عین الملک که برادران حضرت بلقیس دوران و از معتبران دولت روز افزون در موضع جیجند که فاصله سه چهار فرسنگ تخمینا بیش نبود فرود آمده بودند با آن که مکرر فرمان بطلب ایشان صادر شده بود و در حاضر شدن تسامعی می ورزیدند مفسدان فرصت یافته فرهاد خان و بعضی ایشان را با خود هم داستان ساخته در نوزدهم شهر ربیع الاول سنه مذکور حبش خان را که یکی از امراء آستان خلافت آستان بود بقید مهد علیایی مریم مکانی سوخته امر حضرت سلیمانی «مرد نموده آن متبوری باگ از کفران نعمت و طغیان بر وقت نعمت اندیشه نمانوده بی معایب سرا پرده اعلی درآمده مملکه دوران را بزجر تمام در بالکی نشاندید باعتبار خان و جمعی سیره تا بقلمه دولت آباد رسانیدند و حضرت صاحب قرانی را که دران آوان ده و برورانی دوازده مرحله از عمر و زندگانی بیش طی فرموده بود نیز عقید ساخته در قلمه شیر محبوب گردانیدند. بین الملک و تاج خان که بیوسته در مهام سلطنت و نظام امور جمهور سپاه و تربیت مدخل می نمودند چون درین وقت حاضر نبودند شهریار فلک سریر خواجه میرک دبیر را که سابقاً ذکرش سمت تحریر یافته بخطاب مستطاب چنگیز خانی مخاطب ساخته سرداری مرحمت فرمودند و با جمعی بر سر عین الملک و تاج خان نامزد نمودند چنگیز خان بامثال فرمان مبارکت نموده متوجه ایشان گردید چون امراء مذکور با سپاه منصور مجاوره مقدر تدبیر ناچار راه قرار برگزیدند و از یکدیگر جدا گشته عین الملک بولایت قطب شاه رفته تاج خان پناه بهپارچیه برد و بعد از مدتی باز پناه باین درگاه آورده در منزل خویش بانی در دامن عزت افتد و چون یکم چندی حضرت مریم مکانی در قلمه دولت آباد بسر برد باز آن حضرت را بستیر نقل نموده حضرت صاحب قرانی را بقلمه آنهاگر فرستادند و آن نیز برج خلافت دران قلمه سپهر آبا بانی در دامن عزت و ازوا کشیدند مانند قطب شمال دران جبال فلک مثال ثابت نمود تا وقتی که حضرت واجب الوجود و واجب الجود ازان

قیدش خلاص فرمود چنانچه عنقریب شرح این در مجلد ثانی بر منصف شهود جلوه خواهد نمود. بالجملة بعد از قید عهد علیایی قیدافه زمان حضرت سلیمانی مرتضی نظام شاه بی مانعی و منازعی بر سریر جهان بانی و مسند کامرانی تکیه فرموده مولانا حسین مذکور بدستور مخصوص بوده قیدل امور جمهور برای و رویت او منوط و مقوش گشت و بخطاب مستطاب خانخانی اختصاص یافت. چون خبر قید عهد علیایی قیدافه زمان در قلمه آنهاگر بدولت عنایت محبوب رسید بغایت متبتهج و مسرور گردیده بی حکم بند و زنجیر خویش باز کرده خواست که بی طلب متوجه خدمت گردد مردم قلمه مانع گشته این خبر بیایه سر بر اعلی غرضه داشتند. چون خانخانان پیشروانی باستقلال بود عرضداشت اول بنظر او رسید و چون بر عضویش مطلع گردید بملاحظه این که مبادا چون بملازمت اعلی مشرف گردد امور وکالت مقومش بدو شود فی الحال کسی فرستاد که مولانا عنایت را بعد از زجر و آزار بسیار بمیرانند و چون خبر فوتش رسید بعرض اشرف رسانید که مولانا عنایت باجل موجود درگذشت. حاضر ملکوت ناظر از استماع واقعه مولوی بغایت متأسف و مکدر گشت بر خرد خرد دان و عقل مصلحت بین بدلائل و براین ظاهر و باهر ست که آدمی را هیچ خصلت نا پسندیده تر از کفر نعمت و ناسپاسی نیست و بی نوع انسانی را هیچ مذلت نکو بهدتر از عیان و حق ناسپاسی است.

همت بر هر کسی ز ملت خویش کفر نعمت ز کفر ملت بیش

چون حرس زخارف دنیوی مولوی را بر ارتکاب این امر قبیح ترغیب و تحریص نمود لاجرم بموجب حدیث الحریص محروم ازان دولت زیاده تمتعی نرید. چه حکما گفته اند که حرص و حرس و حسرت همدوش اند و طمع و مذلت هم آغوش. حرس با حرمان قرین است و شرع با بوعیدی همنشین. دولتمند کسی است که خار حرص و آز در دامن همت عالیش نیابزد و از وفات حقد و حسد که اقیح صفات انسان است بپرهیزد و بیداری دولت و غرض سعادت غره نگشته منتظر نهایت تکلیت و فلک الایام نداولها بین الناس باشد.

دهتی شیر بکودک ندهد مادر دهر تا دگر بار بخون در نکشد دندان

خوشا شیر مردی که طایر نفس قدسش در قله قاف قناعت و قفس ازوا ساکن گشته بنوایی صغیر این صدا بگوش صغیر و کبر رساند.

مرغ باغ ملکوت نیم از عالم خاک چند روزی قفسی ساخته انداز بدام

ذکر توجیه رایات منصور بتسخیر قلمه دار و رو قتل کشور خان مقهور

چون حضرت سلیمانی مرتضی نظام شاه عهد علیایی قیدافه درین پناه را باغوالی مفسدان گمراه عقید ساخته بقلمه شیر فرستاد و بعضی از امراء نامدار را که تربیت یافته آن حضرت بودند مثل تاج خان و عین الملک از درجه اعتبار بینداخت کشور خان با لشکر کران متوجه کشور شهریار جهان گشته

در مدیحه دارور که سرحد ولایت پادشاه موید منصور است حصار بی طرح انداخته در اندک فرصتی برج و باره اش را چون مساعد همت شهریار فلک رفعت باوج سپهر برافراخته و آن حصار سپهر آثار را با استعداد دزم و ینکار و دلیران میدان کارزار استوار ساخته ولایت شهریار کامکار را که بران سمت بود تاخت و تاراج نموده و قلعه گنبدخانه را که دران نواحی بود متصرف گشته آزار بسیار ازان تیره بخت برگشته روزگار بمردم آن بلاد و دیار رسید. منشیان خبر جرات و جسارت کشورخان بمسامع قدسی جوامع شهریار جهان رسانیده کیفیت ساختن حصار دارور و تاختن نزدیک و دور معروف گردانیدند. بالجملة چون خاطر ملکوت ناظر شهریار از دفعه مهمله عیبه قدافه زمان و صاحب قران جهان فراغت یافت عنان سولت کشورستان بدفع کشورخان تافته با دلیران شیر جنگ و نهنگ آهنگ پیل زور که از سده قهر شان دم صبح در سینه شام شکستی و از نویب تیغ شان خنجر آفتاب در نیام ظلام نشستی.

سپاهی بکثرت فزون از حساب      باهن فروزنده تر از آفتاب  
همه غرق فولاد آهن گیل      عزیران شیر افکن شیر دل

عنان عزیمت بجانب دارور معطوف ساخت. کشورخان مقهور چون خبر توجه شهریار منصور شنود از سر لغوت و قلم غرور کتابی بحضرت شهریار نوشته فرستاد که دولت آباد را دیده و دانسته بشما گزارشه ایم. مناسب آن که متوجه آن حدود شوید و باقی ولایات را دست تصرف بازدارید و الا آنچه بینید از خود خواهید دید.

ز مغروری که از سر بود دور      مسادا کی بروز خویش مغرور

شهریار کینی ستان چون بر مضمون مکتوب ناخوش کشورخان مغلوب منکوب اطلاع یافت غیرت شجاعت و حمیت پادشاهی بحرکت درآمده آتش خشم جهان سوز شعله زن گرفت و با آن که هنوز سپاه ظفر شاه بموک همایون ملحق نگردیده بودند و لشکری که در ظل رایت فتح آیت مجتبه بودند زیاده از پنج هزار سوار نبرده اند از کثرت سپاه عادل شاه که از سی هزار سوار متجاوز بودند اندیشه ناانموده نماز شام که فی الحقیقت سحر سعادت اولیاء دولت بود بر سمند برق سیر سوار گشته از غایت شتاب که در دفع اعدا داشت بیشتر از لشکر ظفر اثر ابلاغ فرمود. هرچند ارکان دولت و اعیان حضرت در رکاب ظفر انساب آویخته بجهت توقف آنحضرت حیلها انگیختند بمعقول اسفا فرمود و براه نمونای قاید توفیق که هادنی طریق اسباب تحقیق است شارع عام را بر بکسو گزارشته از راهی که مغرور بود رایت عزیمت برافراشت و در سرعت سیر از برق و یاد سبقت جسته کوئی مسابقت در ماریق حصارعت از مهر انور ربود.

بجیش در آمد چو در بانی تند      مبادا شد از رفتنش پائی کند  
نتابنده گر کشیدی خرویش      خرویش از قنایش رسیدی بگوش

صبح گاهی که کوکب مسعود حضرت نظام شاهی از افق سعادت و مطلع نصرت طالع و تابان بود و اختر بخت نرزد کشورخان و سپاه عادل شاه در مغرب و مغیب ادبار و نکبت پنهان، ناگهان ماهیچه رایت فتح آیت نظام شاهی قرین نصرت الهی با کوکبه موکب منصور از افق دارور مطلع گشته برنو ظفر بر ساحت آن ولایت و کشور انداخت و لشکر ظفر اثر اطراف کشور بیدارگر را محصر ساخت.

نه خاور از پرده بسلا گرفت      زمین از تری تا تری گرفت  
جهان شد بر آوایی بوق سپاه      رسیدند شیران آهن کلاه  
زمین شد بکره دار کشتی بر آب      تو کشتی که بر جنگ دارد شتاب

درین وقت شمشی الملک واد نقال خان حاکم ولایت برار با هزار سوار بموکب نصرت شاعر رسید و چون هنوز امرای لشکر منصور نرسیده بودند رسیدن شمشی الملک باعث تقویت دلیرانی که در رکاب ظفر انساب بودند گردید. شهریار کامکار چون بحوالی حصار رسید از توپها ساعقه آثار و تفنگ زاله کردار که از حصار بر لشکر ظفر شاعر می ریختند ملاحظه فرموده بجانب قلعه تاخت. کشورخان تیره روز هنوز مانند بخت نرزد خویش در خواب غفلت بود که سپاه نصرت شاعر اطراف حصار را خاتم وار در میان گرفته آتش کارزار برافروختند و خسی و خاشاک ابدان دشمنان بی باک را بشعله تیغ ساعقه بار سوختند. هندیا که از جمله امرای سپاه عادل شاه بود، هرچند کشورخان را بسوار شدن و از حصار بیرون آمدن تکلیف نمود. چون شامت مخالفت حضرت شهریار بر روزگار کشورخان لاری عاید گشته دست قضا پائی کرپوش را بسته بر سخن هندیا را قبول نموده از سر جد و جهد تمام بحرب قیام نمود و چون روز دولتش بنام نکبت رسیده بود هیچ سودی بر کوشش او مترتب نبود و در حمله اول و یک سده جان کسل سپاه منصور جمله سوز و جدار حصار دارور را درهم شکسته لشکر کشورخان مغلوب را منکوب ساختند و آتش قهر در خرمن حیات مردم آن شهر و حصار انداختند. کشورخان چون دید که لشکر ظفر اثر غالب گردیده رخنه در دیوار حصار انداختند و از هر جانب رایت شجاعت برافراختند خود را بر جی که فی الجمله استحکامی داشت رسانیده و دست بتیر و گدان یا زینه دلیران را بفریب بیگان الماس گون از خود دور می گردانید. درین اثنا چنگیز خان نیری بر ناف کشورخان زده لاف و کرافش را کوتاه ساخت و بکجوبه تیر آن مقصد شریب را از پائی در انداخت. دلیران سپاه خود را بدان کراه رسانیده. هنوز رمقی داشت که بنظر اشرف همایون در آورند. حضرت سلیمانی حکم فرمود که بدن پلیدش را در زیر پائی فیل هست پست سازند. تا آمدن فیل یوسفی از چه بدر افتاده بود و جان شیرین بهزار تلخی و ناگامی داده فیل چون بر خرطوم راجعه مرگ ازو استفاده نمود خرطوم بخود کشیده. هرچند فیلیان سعی کرد دیگر گردشی نگردید آخر الامر پوست از بدنی کنند پرگاه کردند و بجهت عبرت بر دارش آویختند. بالجملة سپاه ظفر پناه از لشکر عادل شاه چندان بر خاک هلاک انداختند که دل و مغاک را یکسان ساختند.



شد از کشته بر پشته بالا و بست  
بیاورد چندان هم خون ز تیغ  
بناراج جان مرگ بکشد دست  
که باوان بسالی نیارد ز تیغ

قلیلی از آن جماعت که در قتل ایشان تاجیر و تعطیلی بود چند جر تخیل از تیغ جویبار و شیران  
برستیز رهایی یافته راه گریز پیش گرفتند. جمیع اسباب و اموال ایشان از جنس اسبان باد رفقا و فیلان  
بی ستون آثار و ذره و جواهر بسیار و اسلحه و آلات رزم و پیشتر بدست عساکر نصرت شعار افتاده. آنچه لایق  
سرکار بود متصدیان امور دیوانی ضبط نمودند و تنه را بر سیاه نصرت پناه تقسیم فرمودند. پس یومچشم  
فرمان قضا جریبان شهریار جهان سر کشور خان را بر نیزه کرده جهت عبرت در تمام ولایت گردانیدند.  
وحیت این شایسته بگوش اقامی و ادانی مملکت رسانیدند. گوشه چون شهریار کامگار بدروازه حصار رسید  
نوبه بر از میخ آویخته دید. سبب آن پرسید گفتند عادل شاه بکشور خان نوشته بود که چون قلعه دارور  
را ساختی و آتش غارت در آن ولایت انداختی دیگر توقف ننموده معاونت نمایی. کشور خان در جواب  
نوشته بود که تا احمد نگر را نکیرم بر نمی گردم عادل شاه این میخها را فرستاده که این جا بیاورید  
و بکشور خان بگویند این میخها در کرد کشور خان اگر احمد نگر را نکرفته برگردد. در خلال این  
احوال بمسامع عز و جلال رسید که عادل شاه چون مرکز دولت را از فرازنده تخت سلطنت خالی یافته  
باتمام قتل کشور خان سپاهی بهمرای نور خان و عین الملک و ظریف الملک بجانب مستقر سریر سلطنت  
فرستاد تا شهر و ولایت را بجاووب قهر و غارت رفته بلوازم تاخت و تاراج پردازند و تمام اماکن و مساکن  
آن ملک را با خاک و گداز برابر سازند شهریار کیتی ستان فرهاد خان و چنگیز خان را با دیگر سران  
و سپاه گران بدفع فتنه معاندان نامزد فرموده بیشتر از موکب منصور از قصبه دارور رخصت نمود و بنفس  
اقدس در مقام تعمیر آن حصار سپهر آثار که رشک فلک دواز است درآمده آن قلعه فلک نهاد را بفتح آباد  
موسوم ساخت و حکومت آن ولایت را بیکی از اعیان دولت تفویض فرموده رایت معاودت برافراخت. اما  
فرهاد خان و چنگیز خان با سایر امرا و دلبران در سرعت سیر و باد سرصر سبقت بسته خود را بمعاندان  
رسانیدند و نایره رزم و پیکار را طلب و مشتعل گردانیدند. بین الفریقین جنگی در پیوست که گردون  
گردان در آن جریان بهاد و سپهر پیر را از نظاره آن دار و گیر انگشت حلال در دندان.

د کرد سواران هوا بست میخ  
درخشد چون برق فولاد تیغ  
همه رزم که کشته بد گوه گوه  
هم برکنده از هر دو گروه  
تا گشتی زمین شد سپهر روان  
همین یازد از تیغ هندی روان  
زمین را ز خون باز نناختند  
همی اسب بر کشکان ناخندند

چنگیز خان در آن جنگ دایم نام و تلک برافراخت و در آیین رزم و کین مانند شیر عرب  
داد دلیری داده با آن که چند زخم باغشایش رسیده بود چندان کوشش نمود که سپاه به خواص را مشورم  
ساخت نور خان عادل شاهی در چنگ دلبران فیروز جنگ اسیر و دستگیر گشته عین الملک و ظریف الملک

کشته شدند. سیاه عادل شاه هر چند سعی نمودند چهره مفقود در آئینه ظفر مشاهده نمودند مع هذا  
سرداران خویش را در پیش ندیده اچار از عرکه تارزار برگردیدند.

برآمد بر شرق ظفر صبح کام  
شده روز اعداء دولت چه شام  
همه دل شکست و همه دیده خاک  
همه حامه خون و همه کام چاک  
در کشته نگردیم هراں کی که رست  
هراں زندگی شان نباید گریست

القصه بعد از آن فتح همایون سیاه نصرت پناه با سر عین الملک و نور خان بملازمت موکب  
سلطنت ششاهه زمین بوسی ساخت بازگاه غرض اشتباه در یافتند. شهریار کامگار امراء اعداء را که در آن  
ارزار رایت شجاعت برافراخته بودند ملحوظ و مشهور الظار خرجهت و عزایت فرموده بخلع فاخره و  
تشریفات متواضعه ممتاز و سرافراز ساخت. و میامین آن جو فتح نامدار که در آتاه بک حرکت سیاه نصرت  
پناه را روانی نمود شجاعت قوائد قهر سلطنت و ارکان ابوان حشمت تشدید بر گرفته امور دین و دولت  
و مهمام ملک و ملت عام و انتظام گرفت.

در ریاض ملک و دولت نتیجه شادی شکفت  
بوستان سلطنت را تازه شد از سر نهال  
بر هر طرف که چشم نهی موده ظفر  
از هر گران که گوش کنی مژده امان

تخصیصاتی شادمانی در گشتن اعیان بنسب عزایت یردای شکفته و خندان کشته یوم فتنه و راغ  
شر عفاست از آن یوم و بر نهفته و پنهان شده. بالجملة بعد از مقهور ساختن دشتان تیره روز و منصور  
کشتن سیاه فیروز رایت ظفر پیکر عیون عزایت و نصرت خانی فیروزگر بجانب دار السلطنت احمد نگر  
بحرکت درآمده بعد از طی مسافت در مستقر سریر خلافت استقرار پذیرفت.

ظفر فیروز ملک بشمو ملک داعی  
امید نازم دولت قوی و بخت جوان

ذکر نوجبه پادشاه جمراه مرضی نظام شاه با ابراهیم قطب شاه بدفع عادل شاه

و مصالحت نمودن عادل شاه با شهریار دین پناه و انتقام کشیدن از قطب شاه

چون بکرات از عادل شاه نسبت به بندگان درگاه غرض اشتباه نظام شاهی خلف ابدان و نقض پیمان  
بظهور رسیده بودا پیوسته رانی عالم آرا انتقام عادل شاه را پیش نهاد همت والا نهیت و مکتون خاطر  
خورشید مآثر ساخته تدبیر دفع ماده فتنه و فساد می فرمود. درین ولا قطب شاه حاجبی بدرگاه فرستاده از مخالفتی  
که سابقاً از نسبت باین دولت عظمی بوقوع آمده بود استغناء نمود و بساط محبت و موالات را بتجدید  
نمود و خواصی تشییع داده بسبیله خانها آن که در آن آوان پیشوائی باستقلال بود بمسامع عز و جلال  
و ملامت که حصار بیجا بود و بر سپاهام و انصار نهاد و عادل شاه در اشتغال بتعمیر آن کس حرم و احتیاط  
از میان کشاده و میانهش بر از قتل کشور خان و دیگر امرا و اعیان و گرفتاری نور خان که از عظماء  
آن دولت و ارکان سلطنت بودند دل شکسته و بریشان حصار گشته اند فرصت غنیمت شناخته باتفاق متوجه

ولایتش گردیده باستعمال نهال شوکت و اقبالش باید پرداخت و بیکدیگر خطاها را در دفعه نقاش فارغ ساخت و قلعه سلاهور و بیت هالی قدیم که از تصرف آن مواد قدمت فتنه و قیادت متزاید گشته انزعاج باید نمود. بالبعده حضرت سلیمانی مکتبی قطب شاه و مصلحت اعیان درگاه را بخدمت قبول تلقی فرموده باجماع سیاه طغر بنده مثال داد. چون کرباس گردون اساس از ازدحام و اجتماع عساکر حضرت فرجام صورت سپهر بران و کثرت انجم گرفت و انبوهی کرده قیامت شکوه نهایت بر گرفت، هوکب منصور از مستقر سر بر سلطنت حرکت نموده شاهباز اعلام ظفر اعلام حضرت انتظام بیروانی انتقام انداز پرواز فرمود. قطب شاه نیز بموجبی مبعاد با سیاه فراوان و حشمت بی پایان روان گشته قریب موضع را گذری محل ملاقات آن دو بر سر سماء سروری گردیده مخیم اردوئی طرفین و مقام عسکرین گشت. چون عادل شاه بر کیفیت اتفاق قطب شاه با زندگان درگاه عرض اشتباه نظام شده آگاه گردید اضطراب بسیار بر خاطرش مستولی گشته باس و هراس ساس صبر و نداشت را متزلزل ساخت و این معنی را بر تحریر عادت و نفاذ پناه شاه ابوالحسن داد. رشد حضرت سبادت و مغفرت دستک چشمت مکانی شاه طاهر علیه الرحمه که در آن ولا تصدی منصب وراثت و متکفل قبیل مهمات آن دولت بود حل نموده سخنان کتابه آمیز وحشت انگیز نسبت بآن عزیز بر زبان گزیدند. شاه ابوالحسن از استماع آن گاهات موجب متوحش گشته رفیع آن نزاع وجه حمت ساخت سید مرتضی که سابقاً در سالک ملازمان درگاه نظام شاه انتظام داشت و از بیم مهمل عیانی حضرت مریم مکانی فرار اختیار نموده پناه بماد شاه برده بود چنانچه شمه ازین رفیع زده فلک بدایع آئین گشته. چون با شاه ابوالحسن رابطه خصوصیت و اخلاصی داشت و بمواطفت و عنایات حضرت شهرباری مرتضی نظام شاه مستوفی و مستظهر بود تمهید نمود که باردوئی همایون رفته در تمهید بساط مصالحت و در انظاره یوایر آن نزاع که ارتفاع یافته جد و جهد نماید شاید که آب آشتی بران آتش جهان سوز تواند افشاند و شعله سرکش آن آتش را بزلل سخنان دلکشی تواند زد. بنا برین فرض شب زنگی چهار ظلمت آئین که سید رنگ بر لشکر دوم هجوم آورده بود و مهر تیغ کزاز از خوف سیاه ظلمت شعار در غار مغرب متواری گشته.

شایکه که بر داشت سالی شام	ز خوان سدف کار زبانه جام
مشیک شد این کشید کرد کرد	زرافشان شد این صفحه لاجورد
ز بحر فلک ماهی زد گریخت	بهرسو پیش زو اندود ریخت
سکاره غرقیمت با حوج قبر	پر از کوش ماهی شد این آبگیر

از بیجاپور سوار گشته بصوب سیاه منصور ابلاغ کرد. محضر بی بی بیاضت این حکایت را از تقریر سید مرتضی روایت می نماید که از شهر بیجاپور نا اردوئی همایون شهربار میبرد منصور که لا اقل مسافت سه روزه بود سید مرتضی در طی آن مسافت چنان مسارت نمود که هنوز صبح صادق سر از کربان افق مشرق بر نیاورده بود و طایر زربین چنان خورشید آفتاب را در زیر پر دریاورده که خود را باروری معلی رسانیده حرکت غیراتی را در گوشه کزالت و گنجی پوشیده راه دیوار شهرباری برداشت. چون بخودی خود بملازمت مشرف نمی توانست کرده خود را بسرایده خان خان رسانیده و چون خان خانان حشاش

آمدنش بر رسید گفت تا مرا بملازمت حضرت اعلی نمی رسد از بولئی اسرار برخواهم داشت. خان خانان با ضرورت بملازمت حضرت دیوان آمده آمدن سید مرتضی و اظهار شمعون مدعا بغیر از ملازمت اعلی عرصه داشت. حکم جهان مصلحت آن ممکن غایت و احسان بطلب سید مرتضی یا مدعا رسیده حجاب کیوان جناب آن سید مرتضوی انتساب را بملازمت رسانیدند. چون بمعادت ملازمت استعداد یافت سر عجز و انکار بر زمین می گشت و افتخار نهاده زمانی معتمد سر خود از زمین بر نداشت. هر چند حضار مجلس جنت آثار تکلیف سر بر آوردن نمودند اما نمود تا مرحمت شهرباری باجایع مطالب و اسعاف مقامدنی امیدواری داد. آنکه سر پر داشته زبان بدعا و تشاء حضرت اعلی بکناد که سواد عرصه عالم و بلاد دفعه ممالک بنی آدم مراکز اعلام زندگان درگاه و مضارب خیم مقربان حضرت شهنشاه باد.

خسروا بخت هم نشین تو باد	مشتوی در قران قرین تو باد
خاتم و خنجر قضا و قدر	در یسار تو و یمن تو باد

بعد از مدعا باظهار مدعا مبادرت نموده عرصه داشت که حقیقت حقوق خدمت و کیفیت یک خواهی سبادت و مغفرت دستگاهی شاه طاهر که درین دولت خلود مآثر تابست. همانا که بر رانی عالم آرا طاهر و هویدا است بلکه این معنی بر عالمیان باهر و بیما و شاه ابوالحسن که ولد خلف اوست نیز حسن دولت خواهی و خدمات پسندیده درین دولت ابد قرین بتقدیم رسانیده باوجود این حقوق مروت پادشاهانه تجویز می فرماید که بتقریب دولت خواهی این درگاه آن سید یکتا ماحوذ و مخدول بلکه مقتول گردد. اشاره با بشارت حضرت سلیمانی بتصریح این مقدمات شرف صدور یافته سید مرتضی زمین ادب بلب عبودیت پوسیده بحرمل رسانید که عادل شاه توجه زندگان حضرت و قطب شاه را بر تحریر شاه ابوالحسن حمل نموده در مقام گرفتن بلکه کشتن او درآمده است. اگر عیاذاً بالله شهنشاه بر عزم رزم مصمم باشند لامحالہ بشاه ابوالحسن خواهد رسید آنچه مکروه طبع او باشد و اگر عنایت شهرباری بقول مرحمت امیدواری بخشد هر آینه شاه ابوالحسن بملازمت مبادرت جسته بر امثال امر اعلی کمر بسته و حکم جهان مصلحت بتفاد پیوست که چون شاه ابوالحسن بخدمت رسد رضائی همایون بصلاح و صوابید او مقرون خواهد بود. سید مرتضی چون بر وفق مدعائی خویش جواب شنید و بنوازش شهرباری امیدوار گردید همان لحظه مرخص گشته سرعت باد عرض این خبر مسرت اثر را بشاه ابوالحسن رسانید. شاه ابوالحسن احرام طوف عتبه علیا که حجر الاسود کعبه دین و حیاست بسته بآن سعادت عظمی فرایز گردید و پیشکش بسیار از خد و جنس و اسبان راهوار و جواهر و لآلی شاهوار بموقف عرض رسانید. عواطف پادشاهانه شامل حال او گشته تحف و هدایائی در محل قبول افتاد. هم چنین باکر اعیان دولت و ارکان سلطنت بتخصیص خانخانان که پیشوائی آن دولت عظمی بود تحف و هدایائی لاتعد و لانهی گزرا دیده از قبل عادل شاه نیز مبلغ خطیر تقبل نمود و نور خان عادل شاهی نیز که قبل ازین در جنگ پیشک لشکر ظفر اثر گرفتار گشته در کاب ظفر انساب می بود سعی بسیار نمود تا خانخانان در مصالحت با ایشان همدستان گردیده بافای در خدمت شهربار آفاق عرضه داشتند که حقیقت نقض عهد و بیعت و کیفیت فتنه انگیزی و حرکت قطب شاه بر رانی انور و خاطر فیض گستر



معضنی و مستتر نیست بتخصیص در مهم سنگم نیز فساد و عنادی که ازو وقوع یافت تقریر بجزیر نه.  
اکنون که بیانی خود بدام آمده انتقام ایام سابق ازو کشیدن و اسب و فیل بسیار که باعث نفوذ و  
استکیار اوست باسول و جوه بدست آوردن غنیمت باید شمرد و فرصت از دست نداد که هرگز چنین شکاری  
بدام نخواهد افتاد. بعد آن بقلمه کولاس و اودگیر که از معطلات قلاع آن بقاع است رایت فتح آیت باید  
افراخت و این داغ نیز بر بالائی داغ باید نهاد تا نتیجه خلف ایمان و نقض یمان بر عالیشان روشن گردد.  
بالجمله شهریار دوران بسوادید خان خاتان ملتمس شاه ابوالحسن را باسعاف و انجاس مقترون فرموده  
خاطر ملکوت ناظر بر انتقام قطب شاه قرار داد. لاجرم حکم جهان مطاع عز امداد یافت که سیاه ظفر پناه  
بیکبار اردوئی قطب شاه را در میان گرفته دست بقتل و غارت برآوردند. روز دیگر که جمشید متوجه چهر چهر  
خورشید بزم رزم سیاه انجم لوائی سیاه برافراخت و ساحت کردهون را به تیغ جهان کشائی عالم اقطاع  
شعاع از حشر اختر برداخت.

کشید از کین تیغ کین شاه مهر  
فرمان فرمان ده اس و جان  
بیرداخت ز انجم فضائی سپهر  
خدیو جهان بخش کیتی ستان

سیاه ظفر پناه روئی قهر بمسکر قطب شاه آورده از هرجایی چنگ در انداختند و از آهن  
تیغ آبدار آتش بیکبار برافروخته رایت شجاعت در مضمار کارزار برافراختند. از سحاب کاهتا سهام نارای  
شد و تیغ چون جاذبه بازقه درخشان.

بجنبه لشکر و کوه تا به  
ه آهن قیامت و آیت کلام  
برآمد ز کوس و کورکه غریب  
بکاف جنگی چو دریا بجوش  
گرفت گشت نال بلان از زور  
بر از شیر و شمشیر شد رزم گاه  
ز بیم آب شد زهره تره دیو  
فکندند در گاو ماهی خروش

قطب شاه هنوز در خرگاه خویش دیده از خواب بیدار نشوده بود که جوش و خروش دلبران  
جوشن یوش خواب نویسن از سرش در بر بود. مگر خواب پریشانی دیده بود که با صد پریشانی دیده از  
خواب گران بکشد و چون مطلقاً پائی نبات و قرارش استوار و پایدار نمانده بود عاز قرار در میدان بر  
جنگ و تحصیل نام و تنگ اختیار نموده نطق الفرار مما لا ینطق به میان بسته باشک حسرت دست از تیغ  
و تخت و رخت و بخت شسته و تمام اسب و فیل و خیمه و خرگاه و سرا یرده و بارگاه و سایر اسباب  
سلطنت و حشمت بر جایی مانده با مخصوصی چند رو بواذنی فرار نهاد. سیاهش نیز چون پادشاه خویش  
را در پیش ندیدند بیکبارگی پشت بمعرکه کارزار آورده دست از ستیز و آویز کشیده قدم در باده  
گرفت نهادند.

دل از هستی خویش برداشتنند  
نمودند شاه و سپه جمله پشت  
به بیچارگی پشت بگماشتند  
وزان کار شان باد آمد پشت

نه تاج و نه تخت و نه لشکر بجائی  
پس اندر میاد جهانداد شاه  
نه اسب و نه مردان جنگی بیانی  
دعای و دوان بر گرفتند راه  
پیر از چوئی خون گشت مهر آوردند  
سراسر زمین سونش اهل گشت  
بخون غرقه شد هر کجای را اهل  
نو گشتی مگر در شفق شد هلال

بلی مقاومت با جنود سمود آسمانی و مقابله با قوود عون و عذابت رحلی از حیر و مگشت و  
قدت آسمانی بیرون است و از حیرت طافت بشری افزون.

چو در پیش شود روئی خورشید و ماه  
ستاره کجاست بر فرورد کلام

بالجمله سیاه ظفر پناه از اموال و اسباب قطب شاه و سیاحتی چون بحر بر کن بزم و کوهی نو انگر  
گشته منظر و متصور یا تمام با محصور بدرگاه عالم پناه آمدند. چندان غلاخان ماه و رخسار و کنیزان لاله  
نظار و آشیان بادم قمار و قیلاوت بی شئون آثار بدست شکار صرت شده افتاد که محاسب اوهام و افتار اهل  
روبرگار از اندیشه شمار آن بجز و قصور قرار داد. از آن جمله آنچه لایق شهرت بود سرکار خاصه  
اختصاص یافته باقی بر دلبران سیاه عفاف و مسلم گشت.

سرا یرده و خیمه و خواسته  
چه از زو چه از دیده تخت رنگ  
ریشه آلات و سیسین ظروف  
غلاخان یغمانی خوریوی  
نه چندان غنیمت بخشود رسید  
وزان پس سید نیز اندازد ست  
سلاح و ستور و آراسته  
از آرایش رزم و از ساز جنگ  
نه چندان که باند بردگی و قوف  
کنیزان حور اوش متک بوی  
که اندازد آمد او را یقین  
جدا هر کس برد از بهر خویش

در حین که قطب شاه سراسیمه وار با گمان دهشت و اضطراب در باده قرار سرگردان و بی قرار  
می ناخست. پس در گشت که جوانی بود بزبور مهم و ناکه آراسته و بجله شجاعت و جلاوت پیراسته عرضه  
داشت که اگر حکم اعلی صادر کرده این شده با قوچی از شدگان لحظه توقف نموده از بشک و سرا یرده و  
بارگاه و فیل خانه و یاکه آنچه مقصود باشد بمو کب متصور رساند. اگر چه قطب شاه در جواب قرة العین بلا و  
نعم لب نکشود اما آن جرات و جسارت در دلی از تمام نموده چون بمترل رسید شربت زهر هلاهل در بیمانه  
حیات جگر گوده خویش بخت و بدست جفا خاک فنا بر الارک چهره بقاش بخت. غلامی زمان این معنی  
را نیز بر شامت نفس یمان و خلف ایمان که بارها با شدگان شهریار کیتی ستان ظهور آورده بود حمل  
نمودند. آن فی دلتک لمره لاولی الاصار.

یمان نکست هر آینه کرده شکسته حال  
ان المهور عند ملک اللهی مهم

سمود فقیر از حضرت سیادت و لغات پناه حقایق و معارف خیر سید شاه میر طاطبا که از  
مقاهیر فضائی زمان و معارف طرافه دوران بود دران اوان در ملک مقربان پایه سریر قطب شاهی



انعام داشت استماع نمود که در روز قرار قطب شاه از سیاه نظر شاه از جمله مقربان درگاه جز من دیگری با قطب شاه هم شان و همراه نبود. در أثناء راه قطب شاه سخن مشتت گشته گفت که این گروه که با ما عهد و میثاق را بنقض میسازند و غایب مبدل ساختند آیا شامت خلف ایمانی بر دروگر شایع خواهد شد. من دلیری کرده گفتم حالا نتیجه آن را عاقلانند. زود تر خود را ازین دروغه بکنار باید کشید. مبادا که بوجاهت آن گرفتار شوم و فی الواقع چون بر حکم «یا مظلوم الله ولكن کایا انفسهم یصلمون» بادی این وادعی باجبار و سرکرده این «دیده خلالت آثار ایشان بودند از حرارت و لذت و بال اهرها و کان عاقبة اهرها خیرا» کام جان شیخ موصوف بادی بر ارباب نصرت و اصحاب خیرت پوشیده نیست که مقتضای «ولا تنقض الایمان بعد ان کفها» شکستن ایمان برآوردن و دولت مودی است و باخلال مالک و ملت مفضی.

بیرجی تمام نکردند	که بدنام گیتی نه بیند یکم
خبره کبر آرایش جان بود	نکهدار گفتار و بیسان بود
سپید که او گشت بیسان شکن	خندلا بر روی همه انجمن
خبرانی اگر فتنه در عهد خوش	چو موشی گسی باش و عهد خوش

بالجمله بعد از انعام قطب شاه موکب منصور شهریار جمعی از پیران شهر قلمه اودگیر حرکت درآورد. بمجرد وصول موکب منصور قلمه مذکور را محصور ساخته و پیران بهرام موکب بقوت بازوی شجاعت آن حصار سپهر زده را قهرا قهرا مستقر کردند بعد از تسخیر قلمه اودگیر محافظان آن را یکی از معتمدان قوم فرموده شمیران آن حصار فلک نظیر مأمور گردانید پس موکب منصور بهم غذائی غایت و نصرت و با تقویت مستقر سریر سلطنت معادرت نمود.

فتح و نظرملازم و اقبال و بخت ناز در سایه محافظت و اهل زده کام

ذکر توجه آیات حضرت شهریار و سیر قصه حیر و هوای  
تأشائی قلمه سیر و شرح و لایعی که دران اتنا روی تو

بعد از محالعت عادل شاه با پندگام درگاه فلک نشانه و قرار قطب شاه عداوت دستگیر شاه حیر و سادات و نقابت پناه شاه جمال الدین حسین انجو که شرف مصاحبت و مصاحبت آن حضرت اختصاص یافته بود بموجب اشارت لازمه البشاور در تفسیر نظام و انقسام سهام سلطنت و نصرت امیر ملک و دولت مدخل نموده بتدریج قبایح اعمال خان حاکم تکریمه مال سامع عز و جلال می رسد تا مزاج و مزاج صاحب تخت و تاج ازو متغیر و متحرک گشته بجزائی کفران صمت حضرت حیرم متکالی معاصی و مایه شده بموجب حکم جهان مطاع در قلمه «چیده» که از سایر قلاع در عقوت موا و آب مستار است عقید و محبوس گردید. بعد از عزل خان حاکم حاکم و قنات و پیشوا از دولتی استقلال بر دانی جهان آرائی شاه عداوت و ارشاد پناه زده اولاد حضرت خیرالیشتر شاه حیر بن شاه طاه و سادات و قنات

دستگاه مضطر السادات فی العاقبت شاه جمال الدین حسین انجو بشارت و اتفاق مفوض و مرجوع گشته تنظیم امور ملک و ملت و سرانجام سهام دین و دولت بدان دو شایسته مستند سادات و نقابت حوالت یافت. در حوالی این احوال موکب جاه و جلال از مستقر سریر سلطنت و اقبال صوب ولایت جنیر و تماشائی قلمه شمر نهضت فرموده در أثناء راه شاه عداوت دستگاه شاه حیر از موکب نظر اثر جدا مانده در یکی از مواضع حوالی جنیر جهت استراحت توقف نموده و چون ساخت جنیر از غار موکب همایون عبور میز گشته مأمیة وایت فتح آیت از مطلع آن ولایت طالع گردید. حیرم محترم شاه حیر که مخدومه بود از تقی صمت و طهارت سادات و عداوت منزلت حقایق و معارف مرئست شاه قوام الدین نور بخش که از اجله سادات رفیع الدراجات ولایت خراسان و عراق است دران ولا از ولایت عراق سلطنت شهریار آفاق اتفاق افتاده شش سال از تفرساده استدعائی نزول اجلال در منزل خویش که بر گمر شهریار بحر و بر بود نموده غنایت بیقایت شهریار و شمس آن مخدومه تقی صمت و سیادت را با سعادت و انجاس مقرون داشته عیان بکران سپهر جولان بدان جهت معطوف ساخت و کعبه احزان ایشان را بنور آسمان بر افراخت. آن نور بخش با سر سادات و طهارت منزلی را باذاع تکفات و اقامت نیصارات از اقامت قبیله آراسته پیراسته و ظروف و اوانی لطیفه از قسم اطعمه و اثربه و قوا و تنقلات که لایق ضیافت چنان شهریار بود چندان دران مجلس شریف حاضر ساخت که عقول خردمندان را طاعت و با یزیدی آن دم حیرت اداخت و هم چنین پیش کش و با انداز پادشاهانه کشته جمیع نیصارات آن شاه را با چند مجلد کتاب خار و مرغی مانده صفحات مساوات صدور و اشکال و خطوط بدایع مثال مزین پیشکش نمود. شهریار جهان را از دست آن مضطر لدوان حیرت بر حیرت افزوده خدمات آن مخدومه حبیله طهارت درجه قبول و تحسین یافت و زبان در شار توصیف و تعریف آن دودمان شریف کشاده ایران منزل نهضت فرموده. روز دیگر چون شاه حیر بموکب نظر اثر ملحق گردید و خبر ضیافت حیرم محترم شنید بغایت متاثر و مکدر گردید ازین گفت و گو و نیت دست از تکیه امور ملک و ملت کشید و هم چنین دورا دور می گردید تا موکب اعلی متوجه مستقر سریر سلطنت و خلافت گشته چون وایت فتح آیت بحوالی قلمه چوید رسید بجهت نهایت لغراضی که بجهت قتل مولانا غایت و دیگر حرکات ناشایسته که از خان خانان در خاطر همایون بود ساطع خان را امر فرمود که بیالائی قلمه رفته نهایت اهانت است باو بقتل رساند سلطان بموجب فرمان قضا جریان عمل نموده درین اثنا فرهاد خان عریض داشت که موضع «اندکام» که بجایگز این قلام مفوض است قریب بصور موکب منصور واقع است اگر مرحمت شهریار سایه القات بران موضع اندازد مرآینه این غلام گمشده سر احترام سپهر نیصایم برافرازد. حضرت شهریار و شمس فرهاد خان را با انجاس مقرون دانسته موکب همایون صوب «اندکام» نهضت فرمود. در أثناء طریق نهر عقیق مشحون آب بسیار که عبور ازان بقابت دشتوار بود. حضرت لیلی با تنی چند از لشکر در زووقی نشسته چون زووقی بیسان آن نهر رسید از ناظم آب فرو رفته و هر گس در زووقی بود غرقه پیر اضطراب شد. دران وقت شهریار سپهر توان بیان بزد که همان متار یک یک از لشکر را از عیان گرفته یک انداز بکنار می انداخت و بخلاصی دیگری



می پرداخت تا همه را از آن غرقاب بالا بساحل نجات رسانید. موکب ظفر اثر بجانب دارالسلطنت احمد نگر حرکت فرمود و چون در مرکز دولت ابد استظهار قرار گرفت باستصواب بعضی لیک خواهان بجهت خاطر جوئی شاه حیدر بشریف قدوم اشرف اقدس خاله شاه را رشک فلک ماه بلیک سپهر اطلالی ساختند. مع هذا شاه حیدر متصدی امور سلطنت نگشته یکبارگی انتظام مهام ملک و ملت برائی صواب نمائی شاه جمال الدین حسین مفوض گشت. شهریار کامگار نظر بر حقوق خدمت فرموده حرم محترم شاه حیدر را از جنسیر طلب نمود و منزلی لائق جهت آن سیده عقیقه مقرر فرموده یک لک تنگه مقاضا بواسطه خرج بوجه اتی شقت رفت و یک مرتبه دیگر کلبه محقر ایشان را بقدم سعادت ازوم رشک فلک اخضر ساخت. مدتی آن عقیقه سالحه در هند بود و چون میان ایشان و شاه حیدر التیامی روئی نمود باز بسوئی ولایت عراق توجه فرموده.

### ذکر توجه موکب منصور ظفر اثر شهریار بحر و بر بدفع فتنه قرنگ فتنه گری نام و تنگ و مال آن حال

و چون همگی عمت بلند و نیت ازچمند بر ارتفاع اعلام نصرت اعلام شرع معلوم و اتباع ملت ازهر مقصور و مجبور بود درین ایام که تسلط و استیلائی قرنگ بد فرجام بر بلاد اسلام عموم یافته اهل ملت بیضا از دست جفا و ابتدائی آن قوم شریر در زحیر بودند داعیه احرار فطیلت و جاهدوا فی سبیل الله باموالکم و انفسکم ذلکم خیر لکم دامن عمت عالی نهمت آن حضرت گرفته خیال غزا و جهاد آن طایفه بد نهاد در سر آن سرور اتحاد و دفع ظلم و ستم اصحاب جهنم را از مهمات دیگر اهم و بر دیگر امور مقدم داشته باحضار سپاه ظفر بنامه مثال داد.

چو شد منتشر قعه عزم شاه  
بدینش درآمد ز هرسو سپاه  
درآمد ز هرچایی لشکری  
روان گشت فوجی ز هر کشوری  
بعد از اجتماع لشکر ظفر اثر و ازدحام دلبران بهرام انتقام پر خاشاخر.

خدیو جهان گیر گردون سر  
برآمد بجنگی چو بدر منیر  
روان کرد لشکر بزم جهاد  
سمند ظفر زیر ران مراد  
روان شد بتأیید حق لشکری  
که بگرفت انبوه شان کشوری

بالجمله بعد از قطع مراحل و منازل ظاهر بندرجبول که ساحل دریائی عمان است مضرب خیام ظفر فرجام لشکر نصرت اثر گشته قبه بارگاه عرش اشتباه مقارن و محاذی مهر و ماه شد.

فرورد و برزد بساهی و ماه  
بر نیزه و قبه بارگاه

سپاه ظفر بنامه بموجب فرمان قضا جریان حصار و یک دنده را که مسکن و مومنان مشرکان بود در میان گرفته بمحاصره و محاربه اشتغال نمودند و تیران قتال و جدال باشتعال درآورده ابواب نکال بر روئی اصحاب

شکر و شلال کشودند و قرنگ بی نام و تنگ نیز یائی جلالت در میدان مدافعت فشرده وادئی ضلالت را بقدم شقاوت می سپردند و سیر عکادحت بر روئی کشیده گوئی مبارزت از میدان دلبران می بردند. توبیجان قدر قدرت قضا توان نیز بموجب فرمان توبیجائی ساخته آسا در برابر حصار مشرکان نصب کرده بترب توب قیامت آشوب اماکن و مساکن ارباب شرک و شقاوت را ویران ساخته رایت شاد و استکیار متمردان را بر خاک فلاکت می انداختند. قرنگ پرریو و رنگ نبوب و تفنگ و سنگ غراوه و منجیق چون باران زاله بر سر اهل تحقیق روان می ساختند. از خروش کوس حربی و ناله نالی رزمی گوش کردیبان کر کردید و از دخان توب و تفنگ که از لشکر اسلام و سپاه قرنگ بفلک مینا رنگ برمی شد دیده ماه و مهر گور گشت. از خون دلبران میدان بیکار زمین کارزار رنگ ساخت لاله زار گرفت و دست و یائی هزیران معرکه هیجا را مشامه قضا و قدر در نگار گرفت و از سدائی توب ساخته آسا زمین و زمان را زلزله اضطرار گرفت. هر توب که از سپاه ظفر بنامه متوجه مشرکان گمراه می شد چون نالوک شهاب قصد قلع نهال حیات آن قوم دیوسقات داشت و هر طایر تیر خدنگ که از آشیانه ترکش دلاوران سرکش بسوئی ابدان مشرکان پرواز می نمود مانند عقاب اجل سفیر مرگ بکوش هوش می رسانید. جوئی خونی که از ابدان سروران روان بود چون جیبجون سر بدریا نهاد و روئی خاک را مانند دامن افلاک کوبه شفق داد.

ز خون گشت روئی زمین پرنگار  
ز پیکان دل و چشم کیوان فگار  
خوار از رنگ خون چهر زنگی گرفت  
جهان نعره مرد جنگی گرفت  
همی زخم عراوه از هر کران  
بباید بر مغز سنگ گران  
همان ابر که باز بیکار ساز  
که بارانش از زیر بد بر فراز  
در خنثیت گفتی روان قلعه کن  
ز آهن ویرا برگ و بیخ از دست  
برو آشیان کرده مرغاب جنگ  
چه مرغان کسان مرگ منقاد و جنگ  
هر آن مرغ کز وی بیرواز شد  
ز زخمش دل کوه بر ساز شد  
کمان گشته دهقان صفت نعم کار  
ورا نغم پیکان و دل گشت زار  
حوا گشته زنبور خانه ز تیر  
شده از دخان چهره خور چو قیر  
ز زلف کمان گشته پیران عقاب  
دل دشمنان دیده شد تیره خواب

بالجمله مدت نه ماه میان سپاه ظفر بنامه و مشرکان گمراه تیران قتال و جدال اشتغال داشت و شب و روز سپاه فیروز کمر جهاد و اجتهاد بر میان بسته بقوت بازوئی جلالت داد مبارزت می دادند و بزخم تیر و تفنگ داغ ملاکت بر دل قرنگ بی نام و تنگ می نهادند. بتخصیص غریبان شجاعت علم از ترک و دیلم و عرب و عجم در فنون مرداکی و رسوم دلاوری قلم لیس بر داستان رستم داستان کشیده بترب قضا تألیف و تفنگ شهاب نظیر ابدان مشرکان را زره سان مشبک می گردالیندند و توبیجان قدر توان بقوت توب قیامت آشوب زلزله قضا در برج و باره حصار و اماکن و مساکن ارباب انگار و استکیار می انداختند و معابد و منازل عیده استام و اوزان را با خاک راه گزار برابر می ساختند تا اکثر مساکن و معابد کفار از سدمه توب ساخته

آواز صوت قنایه مضاعف گرفته مصدوقه ادا دکت الارض دکتا دکتا صوت حالش آمد نزدیک بود که چهره  
 فتح و صحت از مرآت عنایات الهی مشاهده تابان ملت حضرت رسالت بشاهی کرده یک چون ملازمان شاه  
 جمال الدین حسین که در آن جنین متکفل انتظام امور جمود بود و مدار نظام مهام کافه انام بحسن کفایت و  
 اهتمام او منوط و مربوط از تداوی ایام محاصره و محاربه ملوک گذشته بمقتضای هوایی ششایی استنباط آرزوها  
 و ادات جسمانی که لازمه ایام جوانی است مشغول گردید و تمام اوقات و ایام را باستماع نعمات دلاویز  
 و نرات شوق انگیز گزرا نهاده گمانبندی بشهام امور جهان بانی و تدابیر کشور ستانی نمی برداشت چنگیز خان  
 را بنیابت خویش جهت کفایت امور دیوانی مقرر فرموده چنگیز خان در آن مصلحت زده دات مردانه نموده  
 تدبیرات خردمندانه ازان بگافه فرزانه ظهور رسید چنانچه حسن اهتمام و کفایت وایش بر زانی عالم آرائی  
 شهریار دین و دنیا ظاهر و هویدا گردید اما فرنگی بر نام و شک چون از مقاومت و محاربت سیاه ظفر  
 پناه ببتنگ آمدند در مقام ریزورنگ درآمده برائی اکثر امرا و وزرا زورما فرستاده بطمع دیگر رشوه ها  
 و عشوه ها دادند تا اکابر امرا و اعیان مثل فرهاد خان و اخلاص خان و غیره را از امراء حبوس و  
 وزرا صاحب حبوس بطمع زخارف دنیا صست از محاصره و محاربه مشرکان گرام کوتاه ساختند و در حلقه  
 بهانه محاربه محاصره ارباب شرک و شلال را در عقد تعویق و احوال می انداختند بالجملة از بیوفائی  
 جیش حبوس و بی پروائی و تساهل شاه از شاه هوا و هوس مدعوس خاطر ملکوت ناظر منشوی و مکدر  
 کشته چنگیز خان که بوسله مردانگی و فرزاندگی در پایه سریر تیرا مثال مجال سخن یافته بود عرض نمود  
 که بیش ازین توقف شهریار فلک نمکین درین مقام و محاصره با مشرکان کم نام مقرون مصلحت دولت اند  
 انتظام نیست و درین وقت کرک آشتی با سک صفقان دویه فرس اولی است چه اکثر دلبران سیاه ظفر پناه  
 برام عدم شتافه عز شهادت در یافته اند چنانچه بقول بعضی عهد شده آن پیکار بچهارده هزار رسیده بود  
 و جمعی از امرا و اعیان با مشرکان در ساخته و صفحه خاطر از نقش محاربه و وفا پرداخته اند سلاح  
 دولت اند فرین است که الحال موکب جاه و جلال بجانب مستقر سریر سلطنت ابد افعال معلودت  
 فرموده بتازگی جمعیت و استعداد سیاه ظفر پناه وجه صمت علیا نهیت سازند و هرگاه خاطر ملکوت ناظر  
 اقتضا فرماید بانقام اوایب شرک و ظلام پردازند شهریار کیتی ستان بموجب ضوابط چنگیز خان با مشرکان  
 صلح گونه فرموده عثمان عزیمت بصوب مستقر سریر سلطنت تافت و در انشاء راه چنگیز خان یک خواه  
 بر مدارج تقرب قری یافته از مرده نیابت بمنصب وکالت سراق از کردید

نکو سیوتش دید و صاحب قیاس سخن سنج و مقدار مردم شناس  
 جهان دیده و دانش آموخته سفر کرده و صحبت آموخته

لا جرم زمام رفق و نطق مهام کافه انام را بقیض اختیارش نهاد و کاید بیم و امید سیاه و سفید  
 را بدست اقتدارش داد و شاه جمال الدین حسین بهرور دست از تصدی امور جمود کشیده چون موکب  
 حمایون بهرگز دولت روز افزون رسید حسب الحکم جهان مطلق با فرزندان و اتباع منوجه ولایت آکره  
 و ملازمت آکره شاه گردید و تا غایت که تاویخ حضرت رسالت پناه علی الله علیه و آله بانی و الف

رسیده در ملازمت آن سده سلطنت با نهایت تقرب و عزت بر صد اعادت متمکن است ظلال سیادتش پاشیده  
 و لایزال باد الفقه چون موکب حمایون بمستقر دولت روز افزون رسیده حضرت سلیمانی بر مستند جهان بانی  
 متمکن گردیده بر تو الثقات بر تلافی و تدارک مافات انداخته همگی همت والا نهیت بر جمعیت سیاه ظفر  
 پناه و کثرت خدم و حشم و ملازم گرفتن و موجب افزودن طوایف بنی آدم از ترک و تاجیک و عرب  
 و تجم مصروف ساخت و درین سال موکب جاه و جلال از مستقر سلطنت ابد افعال انفصال نموده بفرانغ بال بیسط  
 بساط عیش و نشاط پرداخت خان خانان که در قلعه چوند محبوب بود نیز باستصواب چنگیز خان از قید  
 خلاص گشته بریزان بود شتافت و در سلک ملازمان راجه علی خان وانی آن ولایت انتظام یافت و تا قریب  
 طلوع آفتاب دولت صاحب قرانی در آن ملک بحال خویش بود آخر الامر بقتنه جوانی مشهم کشته باز محبوب  
 شد و حال خاتر معلوم شد در خلال این احوال سید مرتضی که شمه از احوالش سابقا سمعت گزارش  
 یافت از جانب عادل شاه برسم رسالت این درگاه عرض اشتباه آمده عنایات پادشاهان شهرباری مقنن و سرفراز  
 گردیده و چون خاطر اقدس هارون را نظر بر سوانق خدمت با سید مذکور توجه و غایت موقور بود رخصت  
 اصراف یافته در سلک ملازمان این درگاه منتظم گشت و بمنصب سر سلاجقاری که در فیه کم از وزارت  
 و سرداری نیست سراق از گردید در همین اوقات خیر رسید که عادل شاه ابو الحسن را مقید و  
 محبوب ساخت

گفتار در تمهید مقدمات توجه رایات نصرت آیات شهریار کامکار بتسخیر ممالک برار و  
 گرفتاری تال خان برگشته روزگار بشامت نقض بجان و کفران نعمت

چون عادل شاه که پیوسته در کین گاه نقض بیعت منتظر فرصت می بود درین وقت که پرباشی  
 سیاه ظفر پناه استماع نموده با تال خان سرشته از تفاق سر رشته اتفاق محکم کرده در مخالفت شهریار آفاق  
 عهد و میثاق بسته اوایب وفاق و اتفاق حضرت سلیمانی را بدست بی وفائی و سست بیسمای دربت چون  
 منشیان خیر معاهده عادل شاه با تال خان گرام بسع چنگیز خان یک خواه رسانید دانی صواب نمائی  
 چنگیز خان که در کفایت مهمات تال سینه فضاء بزدای بود چنان انتضا فرمود که اولاً رسولی نزد  
 تال خان مرسول داشته از مخالفت بتذکران این درگاه فلک انتقام تنویر و تحذیرش نماید شاید براهمونی  
 قاید توفیق از مضیق سلالت و نیه مخالفت بشاهراه متابعت و تحقیق گراید و با عاقب شاه ملاقات نماید  
 و اوایب محبت و موالات کشاید لاجرم مکتون شمیر خویش را در پایه سریر تیرا نظیر عرضه داشته  
 بموجب فرمان سلیمان مکتود قدر قضایل مآب مولانا حیدر را بر سبیل سفارت و رسالت نزد تال خان  
 فرستاد و مضمون این اشعار بآن سالات شمار بیعام داد

گردن بنه اطافت شه را بر سر مکش کار بزرگ را توان داشت مختصر  
 سیمغ وار چون توان کرد قصد قاف چون صعد خورده بانی و فرود دیز بال و پر  
 بیرون گشت از دماغ خیال محال را تا در سر سرت ابرود صد هزار ش



چون قبل از رسیدن حاجب شهر یاری میان تفال خان گدراه و عادل شاه مباحی عهود و موافق  
سنت استحکام و صورت استواری یافته بود با مولانا حیدر ابواب ملاقات نکشیده و ادنی محبت و مصافحت  
بهیچ طریق نه بیمود و از غرر در حکم و اسرار که غواص بحر عا کذب القواد ها رای علیه  
افضل الصلوات و اکمل التحیات از محیط فعلت علم الاولین و آخرین برآورده زیور مخدوم سعادت امت  
رفیع مقدار ساخته زواهر جواهر این کلمات است که اذا اراد الله افذا قضائه و قد ره سلب هن ذوی العقول  
عقولهم - فحوالی ظاهر این حدیث حقائق مآثر را محصل آن است که چون خدائی تعالی خواهد که حکم  
خویش را نفاذ بخشد و قضیه که قلم تقدیر رقم تحریرش بر لوح ازل کشیده باعفا رساند اولاً از عقلا عقل  
باز ستاند و منهج سلاح و سداد را آفر نظر ارباب هدی و رشاد بیوشاند تا باندیشه ناصواب خویش کاری  
چند پیش گیرند که هر آینه مستلزم وبال و نکال ایشان باشد و آنچه مثبت رب الفزت بآن تعلق گرفته از  
قوت بفعل آید کما قال و اذا اردنا ان نهلك قرية امرنا متر فيها فتسحق فيها حق عليها القول فدمرناها تدمیرا -

بلی هر چه هست ارسواب از خطاست	سبب دارد اما مسبب خدا ست
چو خواهد که ویران کند کشوری	شود پایمال جفا سروری
سلط کنند دیو طغیان پرو	که تا سر بغیری نیارد فرو
چو از حد خود پا فراتر نهاد	عنان را بدست جبارت دهد
قد بر سرش قهاری گاهیار	شود او گرفتار و ملکش خراب

از جزئیات این سر بدیع آن است که چون منشی قضا بخامه جف القلم پیش از انفجار عبود  
حوادث از منایع عدم رقم زده بود که ولایت برار بهیوز تصرف بندگان شهریار کامگار درآید و ماه  
این هشیت که در خسوف تعویق و توقف موقوف بود از عقدۀ ناخیر برآید و ملک تفال خان حرام خوار  
که با ولی نعمت خویش کفران و طغیان ورزیده سر آید - کوکب اقبالش روئی تراجع بعضیض ادبار نهاده  
صبح دولتش شام نکبت نزدیک شد و بر حکم نس ان الله لا یغیر ما بقوم حتی یغیروا ما بانفسهم درین  
ایام طلیعت بد سر انعامش از قرار معهود تغیر یافته از شاهراه سداد و رشاد انحراف جست و بایندگان  
درگاه عرش اشتباه نظام شاهی در مقام مخالفت درآمد ابواب مصادقتی که سالها میان عماد شاهیه و این  
سلطۀ علیه عالیۀ مفتوح بود بدست بیوفائی مسدود گردانیده با عادل شاه مباحی عهود و موافق میشد و مؤکد  
ساخته رایت فتنه و فساد برافراخت - لاجرم بشامت آن کفران و طغیان خان و مان و مال و منال و فلاح  
و بقای که بید تسلطش درآمد بود در باخت -

اگر بد کنش مرد زنهار خوار	بگردون گردان رود زهره وار
زمانه ز گردون بزر آردش	بدست بد خویش بیسار دوش

بالجملة چون تفال خان از سر غرور و طغیان یائی از حد خود فراتر نهاده حاجب شهریار  
فرودون منافق را درخت ملاقات نداد - حضرت سلیمان مکانی با آصف ثانی چنگیز خان و دیگر اعیان و مقرران

در باب دفع معاندان شرایط مشورت بتقدیم رسانیده آرائی شاه و سیاه بمقتضائی الاهم قلاهم دفع عادل شاه را  
قبل از وصول آن دو سیاه بهم اهم و اقدام داسته با سیاهی چون احواج بحر مسجور و پرچوش و خروش  
و یسان نهنگان مرد افکن همه تیغ زن و درج بیوش -

همه کینه کوش و همه درج بیوش

که در عدد و عدت عائدت نجوم افلاک از ادراک و وهم و خرد برتر و در سطوت و صولت  
از تموج و تلاطم قلزم خود خاک پرخطر بیشتر بودند رایت منصور بصوب بیجاپور برافراشتند -

چو دریا دمان لشکری فوج فوج	درو هر سواری یکی تند موج
پور موجی اندر نهان بک نهنگ	ز شمشیر دندان و از نیزه چنگ
سننبا پابر اندر افراشته	ز چرخ برین نعره بگراشته
ز جوش سواران و از کرد فیل	زمین شد بگردار دریائی نیل

چون موکب منصور سرعت شمال و دیور بجانب بیجاپور نهضت فرموده قصبه ان مخیم آن سیاه  
صف شکن گشت ، حکم جهان مطاع از مکمن غضب بتاخت آن مواضع و بقاع صدور یافته لشکر بر خاشخ  
تاراج کر دست بغارت آن ولایت برکشادند و خاک آن بلاد را بر باد نیستی دادند -

سیاه ظفر پیشه بشتافتند	ندادند امان هر کرا بشتافتند
دران بوم و بر آنچه آمد بدست	ز چنگال تاراج شیران بخت

و چون دران نزدیکی نشانی از آبادانی نگراشتند رایت کشورستانی بصوب اوسه برافراشتند  
و در موضع روئی رحل اقامت انداختند - عادل شاه چون بر توجه سیاه ظفر پناه و تاخت قصبه ان مطلع  
گردید ، یائی ثبات و قرارداد متزلزل گشته طاقت مقاومت با سیاه ظفر پناه در حوصله تحمل دیوان خویش  
ندید و از امیدى که بمعاونت تفال خان نیز داشت مایوس گردید ، چه عساکر نصرت مآثر مانند سد سکندرو  
در میان حایل بود و تفال خان را نیز آن قدرت و توان نبود که با جنود ظفر ورود برابری تواند نمود -  
لاجرم عادل شاه از اظهار مخالفت بندگان درگاه کیتی پناه نادم گردیده عازم سلح و سلاح که هر آینه  
مستلزم خیر و فلاح بود شد - اگر چه خود با سیاه کینه خوار از شهر بیجاپور برآمده بجانب معسکر  
ظفر اثر حرکت نموده اما ضمناً طالب سلح و سلاح بود و از مقابله سیاه ظفر پناه بغایت ملاحظه مینمود -  
لاجرم در اثناء راه سیادت دستگاه سید علی معتبر خان را که دران اوان وکیل مطلق العنان و پیشوائی  
بسیار سلیمانی فرستاده از حرکات نا هنجار خویش پوزش بسیار خواست و بزبان اعتذار مضمون این  
اشعار معروض داشت -

همان نیک خواهم که بودم نخست	بسوگند محکم به پیمان درست
چو گشتم پزیرائی پیمان تو	نبندم کمر جز بفرمان تو

بالجملة آن سید صافی شعر به عذایر دلپذیر وافی و تدابیر اسابت تاثیر کافی شاعران محبت و موافقت از حسن و خاشاک کلفت و مخالفت صافی ساخته بهیچل معذرت و ملازمت آئینه مودت و مصادقت را از رنگ کدورت بیرداخت.

هر که درو جوهر دانایی است بر همه کارش توانایی است

چون وجه محبت والا بهمت شهریار گیتی ستان قلع و قمع ماده فتنه و فساد فغال خان بود و وقوع این معنی بدون مصالحت و موافقت عادل شاه متصور بل مقصور نبود جهت مصالحت رفت و بر فحوالی «من عفی و اسلح فاجره علی الله» بمصالحة عادل شاه راضی گشته وزیر ارسطو نشان چنگیز خان جهت اهتمام و انتظام آن مصالحه مقرر گردید.

چو دشتی گشت صلح کم حور فتنش بکن صلح و میدان معان دشنش

چنگیز خان بموجب فرمان قضا جریان عنان بدان صوب معطوف ساخته در ظاهر قلعه اندرگ سلازمت عادل شاه فائز گردید و قواعد عهد و پیمان را بهلاط ابدان عموک و مشید ساخته قرار داد که آن دو صاحب افسر با یکدیگر ملاقات فرموده حکامانی که در انتظام امور ملکه و ملت و استحکام عبادی دین و دولت ضرور بود مذکور شود.

دو خسر عنان دو عنان آوردند ده آشتی در عین آوردند  
بآورد و خوشنودی از یکدیگر بش بند و زمین برتابند سر

بالجملة عادل شاه بموجب صلاح دید آن نیک خواه عنان بصوب سیاه ظفر پناه معطوف ساخته عموک جاه و جلال نیز بهزیمت استقبال دایت اقبال برافراخته موضع کاله چپو فر را که بجهت ملاقات طرح انداخته بودند قران سعید فلک سلطنت ساختند و از دیدار فرخنده آثار یک دیگر اظهار مسرت و استیاض فرموده قواعد عهد و پیمان را با پیمان توکید و تشدید فرمودند.

دو لشکر یکی شد دران یمن جائی دو لشکر شکر را یکی گشت رانی

و چنین مقرر نموده که اولاً با عاق یک دیگر بتسخیر شهر بیدر بیردازند و چون آن بلدة فخره را مسخر سازند بکامشکنان شهریار بحر و بر گزاشته عادل شاه بکودر بیجاگر و دفع مشرکان سداگر توجه نماید و شهریار فرمودن فر عنان عزیمت گیتی ستان بتسخیر ولایت تلنگاه و برادر معطوف فرماید. الفقه.

چو از مهر هم جوهر آراستند بهم عهد بستند و برخاستند

روز دیگر آن دو سیاه کینه ور بسان دو بحر موج کستر بهزم تسخیر بیدر از جائی جنبیده دایت نصرت برافراختند و بغلقه نظیر و ناله نای و خروش کوس و سدائی هندی درائی و زلزله در زمین و زمان انداختند.

جهان چو چو از فتنه شد موی وین جتید گشتی سراسر زمین

فروغشت گشتی بخورشید کرد بالا برتوشت آشتی نبرد  
برآمد از کوس و کورکه غریب از بیم آب شد زهره نرد

بعد از قطع مصافت دایت فتح آیت آن شهریار خورشید فر از مشرق بیدر طالع گشته عادل شاه بر کنار حوض کشته مثل گاه ساخت و شهنشاه ملایک سیاه بر طرف حوضی که قریب شهر واقع است شقه سابقان و خیرگاه بندر ده مهر و ماه برافراخت. دلیران هردو لشکر اطراف شهر بیدر را فاخته تمام آن بدم و بر را از مدینه قهر زیر و زیر ساختند. چون روزی چند دران مقام دل پسند اقامت روی نمود رانی نائب چنگیز خان که در کفایت امور چون رانی آصف و ارسطو استوار و از نقص و قصور دور بود تسخیر ولایت تلنگاه و برادر و تادیب فغال خان شقاوت شمار را ازین رزم و پیکار اعم و اقدم دانسته کی بخدمت عادل شاه فرستاده پیغام داد که مقید شمن دو لشکر صف لشکر چنین هم مختصر و معطل ساختن دو لشکر قیروز کر بتسخیر شهر بیدر از مصالحت ملوک گیری و رسوم سروری دور است و انچه این مهم از اهتمام یکی ازین دو سیاه منصور مقصور و مقدر. السبب آن است که شما بالشکر خویش تسخیر کشور بیجاگر را پیش نهاد همت سازید و ما با سیاه ظفر پناه قلع و قمع مفسدان کفر اهرام و از اطراف ممالک و ممالک رخنه گران ملوک را براندازیم. عادل شاه ام ای بابین مصطفی رضا داد و هردو سیاه همراه از حوالی بندر کوچ کرده دو منزل دیگر عادل شاه با لشکر ظفر اثر همراه بود چون مواکب کواکب حشر بکناوری حسبله بود که از گنجه تا آنجا سه چهار فرسنگ دور بود نزول نمود، عادل شاه دلاور خان حبشی را با چند سردار دیگر و موازی هفت هشت هزار سوار گشته و در ملازمت رکاب ظفر اثر گزاشته خود بحالت بتکاپور دایت عزیمت برافراشت. از درگاه فلک استیاض خواجه ضیاء الدین محمد سمانی المخاطب بابین خان بحجابت حقیقی عادل شاه مقور گشته همراه اردوئی عادل شاه روان گردید و از جانب عادل شاه خواجه ضیاء الدین محمد برادر هشار الیه بحجابت حقیقی درگاه عرض استیاض نامزد شده ملازمت رکاب ظفر استیاض اختیار نمود. بالجملة بعد از رفتن عادل شاه شهریار ملایک سیاه از جمله ملازمان درگاه امین الملک و برادرش نظام خان را با فوجی از دلیران بتاخت نواحی گنجه نامزد کرده مع یک همایون ازان مقام کوچ کرده در مرحله بر کنار همان رودبار طی نموده و چون اردوئی سپهر اساس بناحق موضع کولاس رسید جمعی که بتاخت گنجه رفته بودند تمام اطراف گنجه را بجایوب ناراج رفته بارودی معالی ملحق گردیدند و چون ایام بر شکل و توافر سیاه و امطار رسید شاکر نصرت شمار را عبور و مرور از محاری و براری بغایت دشوار گردید و موکب جاه و جلال در همان بر شکل دران موضع رحل اقامت انداخت و چون چرخ پیر جامعه بازاری ابراز کتف خویش افکنده صاحب نیسانی ترک سرشک افتادی نمود. حضرت سلیمانی قرین فتح و نصرت یزدانی ازان مقام هیچ فرموده شاکر نصرت شمار از جانب ولایت باقری بولایت برادر درآمد و چند سردار صاحب اقتدار مثل خداوند خان و رستم خان و دیگر سران را در مقدمه سیاه بران ساخت و چون دایت فتح آیت برنو عتایت بر ولایت باقری انداخت و نمایا و متوطنین آن سر زمین از بیم سطوت و سوات دلیران شجاعت آیین ترک منازل و مساکن خویش گشته بجهال و بیتهائی دور دست پناه بردند.



و طعن کرد در کوههای خلگی  
بدلت کوه شد و دم دشتی گریز  
دعید از وطن بونی سیکنی  
که شد رستی از وطن کشیده نیز

چون مقصود تسخیر آن ولایت نه تعویب و غارت بود چنگیز خان متوطنان پاتری را بعتابت بی عایت شهریاری امیدواری داده جهت اطمینان خاطر عجز و زیر دستان قولنامه همایون فرستاد تا کافه رعایا بقول نامه اعلی ایمن و مطمئن گشته استقبال ساخت درگاه عرش اشتباه شناختند و بمواطف بی دودخ پادشاهانه اختصاص یافته از روی وفاعیت و اطمینان خاطر بزرگداشت و عمارت پرداختند. عمال دیوانی بموجب فرمان قضا جریان حضرت سلجانی تمام مواضع و قصبات آن ولایات را بجاکیز دلیران سیاه ظفر پناه منقسم ساختند. در خلال این احوال بمساع عز و جلال رسید که قنل خان با لشکر فراوان بزم ناخست ولایت قندهار و ایت استکیار برافراخته با لشکر فراوان شمشیر الملک پس بزرگ تر خویش را که در شجاعت و شهردار کوفی مسابقت از میدان دلیران ربهوده بود با فوجی از سیاه رزم کستر.

گروهی از بسیاری از رنگ پیش گزشته که مردی از جان خویش

بیشتر از خود روان ساخته. عساکر نصرت شاد نیز دایم ظفر آثار بصوب قندهار برافراشته در طی مسافت مسارعت لازم داشتند که مبادا از سیاه بیگانه آسیبی بمعزم و مساکین آن سرزمین رسد. قنل خان چون بر معاودت موکب همایون مطلع شد مقصد قندهار گشته خود را بجانب بید گزشت. لشکر ظفر نیز بر اثر آن تکویند سیر سیریمی فرمود تا در حوالی لشکر گاه شهر بید قریب قریب مهر انور تقوی فشین دولی شود. تفصیل این احوال آن که وقت نزول موکب جاد و جلال جوآسیس بمساع فنی جوامع رسانیدند که قنل خان با سیاه بی کران قریب بمسکر همایون فرودآمده. چنگیز خان بموجب فرمان قضا جریان با فوجی از شجمان متوجه دشمنان گشته و قنل خان نیز با سیاه پرستیز از بنگاه بیرون آمده در برابر لشکر ظفر اثر صفی مانند سد سکندر برآراست. چنگیز خان جمعی از بکه جوانان خوب که معرکه رزم را مشکوه بزم پنداشتند و نوک ناوک و ستان از دل بهرام و کیوان گزاشتند مثل شاه وردی خان و سلطان قلی بیگ و معلو و احمد بیگ افشار و شیر خان براقی و یونس بیگ و معطر ابچی و دیگر دلیران با قریب دوست جوان از سایر لشکر بیشتر فرستاده. قنل خان نیز شمشیر الملک را با پنج هزار سوار شایسته کارزار از فوج خویش جدا کرده بمداقه و محاربه دلیران قضا توان فرمان داد. از دلیران سیاه ظفر پناه که پیش آمده بودند موافق بیست جوان غضنفر توان دست بقوام تیغ آبدار برده فدائی وار بر قلب پنج هزار سوار ناخسته جمعی را بر خاک ادبار و هلاک انداختند اتفاقاً از دست قضا نیزه بر سر سلطان قلی خان رسیده سرستان او بشتن گزبان شد. پادشاه برکشته او را از میان معرکه برآوردند و چون تیغ زن آفتاب جهان تاب از بیم جام خون آلود دلیران بهرام انتقام در لیاقت حتی نوبت بالحباب متواری گشت. هر دو سیاه کشته خوار متوجه آگاه خوش گزیده عساکر نصرت متأثر آن شب را بالبدیه کارزار برود رسانیدند. روز دیگر که خود رشید خاور با تیغ و سیر از افق مشرق بیرون ناخسته بیک تیغ کشیدن لشکر باختر را مغلوب و منزوم ساخت.

دگر روز کافر اسباب سپهر  
دلیران شامی انجم تمام  
برافروخت از جانب شرق چهر  
بجستند از بیم زدن جام

سیاه ظفر شمار بزم رزم و پیکار لشکر برادر از جانی برآمده فوج فوج بسان دیوانی بر موج تلاطم درآمد. درین اثنا جاسوسان خبر قنل خان ناعوشیار رسانیدند که در شب نار از بیم تیغ آبدار دلیران بهرام آثار چنان فرار نموده که بهیچ طریق اثری از آثار آن لشکر بی شمار ظاهری نیست. موکب همایون دو سه روز در همان مقام توقف فرموده جوآسیس جهت نفیض احوال قنل خان باطراف درآیندند. سلطان قلی خان که در آن ناخست زخم دار شده بود متوجه دارالقرار گشت و شهریار کامکار احمد بیگ افشار را که آثار مردانگی اظهار نموده بود بخطاب قزلباش خانی سرافراز فرمود. درین اثنا جوآسیس خبر رسانیدند که قنل خان بر تللیس بجانب ماعور بدر رفته. شهریار گیتی ستان حیدر سلطان قلی را که در آن ولا بمنصب سر خبی سرافراز بود سر لشکر ساخته جمعی از اسراء اعداد مثل سیادت و امارت پناه میرزا بادکار و چندعا خان و کامل خان و دیگر سران سیاه را بمتابعت او ماعور گردانید و حکم جهان مطلع صدور یافت که در ولایت قندهار توقف نموده آنولایت را از آسیب سیاه قطب شاه محافظت نمایند. آن گاه موکب منصور بر سمت ماعور و تعاقب قنل خان مقهور نصرت فرموده در طی مسافت مسارعت نمود. قریب بقصه مبتاپور از اعمال پاتری در چین نزول اردوئی همایون باز خبر رسید که اردوئی قنل خان قریب باین موضع نزول نموده. چنگیز خان بموجب فرمان قضا جریان با فوجی از دلیران متوجه قنل خان گشت. قنل خان نیز چون از وصول موکب همایون خبر یافت با سیاه خویش ساخته محاربه و مقاتله از میان بنگاه بقدم مدافعه پیش شناخت. چنگیز خان احمد بیگ قزلباش خان را با دیگر دلیران پر خاش خر بیشتر فرستاد تا نیران قنل را باشندال در آورده. قزلباش خان رزم کستر و دیگر جوانان صفدر در برابر لشکر دشمن کینه ور به بکه تلاوی اشتغال نموده از آن جانب نیز دلیران بسنیز و آویزش آمدند تا مهم از دست بازی بر اندازی منجر گشت و هم چنین آتش کین بباد حمله شیران خشمگین مشتعل بود تا دو طاس از شب ظلمت لباس درگزشت. انگاه هر دو سیاه دست از محاربه کوتاه ساخته بآرام گاه خویش شناختند. باز قنل خان حمله ساز چون از چنگ شیران نهنگ آهنگ خلاص یافت، همان لحظه کوچ نموده عثمان بوادی انهمز ناف و تمام آن شب را با روز دیگر بطی مسافت مصروف داشته قریب بیست فرسنگ از موکب منصور دور گشت. روز دیگر چون خبر فرار قنل خان منتشر گردید شهریار فریدون فر قزلباش خان را با فوجی از شجمان بتعاقب قنل خان نامزد فرمود. سیاه نصرت پناه هر چند بر اثر آن نکوچیده سیر ناخست بهیچ طریق خبری از او نیافتند. بالضرورت عثمان از تعاقب برتافته بموکب همایون شناختند. شهریار گیتی ستان بحری خان و جمان خان و قدم خان را با جمعی از دلیران بتسخیر قلعه ماعور مامور ساخته در آن موضع گزاشت و دایم نصرت آبات برافراشته بر اثر آن نکوچیده مقام ملی منازل و مراحل می فرمود و سیاه ظفر پناه قنل و قنل و ولایت برادر را مسخر نموده شهریار غایت محمود دلیران لشکر ظفر اثر مرحمت می فرمود و خاطر رعایا و متوطنان آن ملک را برفق و مدارا از سطوت وصولت سیاه



ظفر پناه ابعن و مطمئن نموده بحر حمت پادشاهانه مستظهر و امیدوار می ساخت تا بفرای بال در اماکن و مساکن خویش بوده بزراعت و عمارات اشتغال نمایند. از جمله علامات نصرت و اقبال که روز بروز ظاهر فرخنده آثار شهریار گامگار عاید گشته فیروزی سیاه نصرت پناه ازان پوشوح می پیوست این بود که پادشاه جم جاه سکندر سیاه جلال الدین محمد اکبر پادشاه دران ولا با لشکر لافند و لایحی متوجه ولایت کجرات و دفع فتنه محمد حسین میرزای بایقرا و برادران که بر ملک کجرات استیلا یافته دم استقلال می زدند گردیده. محمد حسین میرزا که ارشد و اشجع برادران بود در بنجه تقدیر اسیر گشته دست قضا سنگ نرفته در سلک جمعیت اخوان دیگر انداخته بود و سلسله جمعیت ایشان را که چون عقد ثریا سمت انتظام داشت بذات الشمس وار برآکنده و دریشان ساخته دلبران لشکر ایشان که هر کدام در شجاعت و بهادری کوفی مسابقت از میدان رستم دستان می پرورند بدرگاه فلک اختیای توجه نمودند و همه روزه جمعی ازان طایفه سعادت بساط بوس دریافته در سلک بندگان این آستان خلافت مکان منتظم می گردیدند و بوماً فیوما ارباب دولت روز افزون متعاضف و متراید بوده اعداء تیره روز را دوز از دوز بدتر و جمعیت کمتر می شد. از جمله اعیان آن سیاه که سعادت ملازمت این درگاه دریافته اند خان بود که بعد ازین مساعی جمیله او درین دولت ابد قرین و ترفی او بر مدارج رفعت و سروری بر منصفه آنها جلوه خواهد نمود و هم چنین عادل خان بنکی و بائی خان و دیگر سران و دلبران که تفصیل اسمی ایشان به تعلیل می کشد. بالجملة موکب همایون نال خان را تعاقب فرموده از هر مقام که آن بد سرانجام کوچ می گرد لشکر ظفر از نزول می نمود و همه جا خداوند خان و رستم خان و دیگر اعیان که در مقدمه سیاه نصرت پناه ناعود بودند بک مرحله از لشکر ظفر اثر بیشتر می بیندند.

#### ذکر چشم زخمی که بمقتضای خالق معبود جنود ظفر ورود را روی نمود

تفصیل این اجمال آن که چون نال خان تکوید مآل در مرتبه از دلبران سیاه ظفر پناه گریخته خاک ادهار قرار بر فرق روزگار خویش ریخت امراء لشکر ظفر اثر بتخصیص خداوند خان و رستم خان که مقدمه سیاه نصرت پناه بودند از غایت نخوت و غرور لوازم حزم و احتیاط و هراس تیغ و انشاء را که لازمه سرداران کار آگاه است رعایت ننموده و خلاصه اوقات بتجرع باد غفلت افزا مصروف می داشتند و از شرایط تخصص و تجسس احوال اعدا بکلی غافل بوده جانب حزم که از لوازم حزم و رزم است مهمل میگزاشتند و دشمنان بر خلاف آن پیوسته در استخبار احوال سیاه ظفر مآل کمال مبالغه می نمودند تا بر کاهانی غفلت و غرور سیاه منذور اطلاع یافته شمشیر خان ولد نال خان با سیاهی مانند دریایی جوشان و خروشان که از نوک سنان و ناوک شان چون غمزه دلبران و مژه عاشقان خون سردران می ریخت و باد حمله مرد افکنان خاک هلاک را در کارک افلاک می ریخت.

همه جو کوه شمشیر غرق در آهن  
هنر نما و نیرد آزما و مرد افکن

آنگک جنگ خداوند خان نموده در مقام هیلوس هنگام استغراق امرا بشرب باد عوسی ربا بیکبار چون حوادث و بواب روزگار بر سر سردران غفلت شمار ناخشن آورده روز روشن را در دیده دلبران مردافکن چون شب تار ساخت و تا امراء بی پروا چشم از خواب غفلت می گشودند خویشان را در دریایی بلا و جهان را بر از تیغ و سنان اعدا مشاهده نمودند.

سری ببادت ترس بخوابه دار  
زده بستر و تیغ همخوابه دار

چون از قرب رسول دشمنان غافل و بعیش شاغل بودند فرصت سلاح پوشیدن و در میدان جنگ از پی نام و ننگ کوشیدن نیافته جمعی ناچار عشان از معرکه کارزار بودائی فرار یافتند. رستم خان و برخی از دلبران مردن در معرکه یگبار بر زندگی با عار قرار اختیار نموده در مقام مقابله و مقابله قدم استوار ساختند. خداوند خان چون از خواب غفلت بیدار و از باد ناب نخوت هشیار گشت با آن که اکثر لشکرش رو بودائی فرار نهاده بودند از ننگ عار آندیشیده باوجود قلت اعوان و اصرار و کثرت و استیلا اعداء تهور آثار برام نمودی بخت بیدار برگردید و مانند شیر زنان و نهنگ دهان خویش را بر قلب دشمنان زده بضر تیغ آبدار شرار آتش کارزار را محطی می ساخت و هر طرف که می تاخت مرد و مرکب را بر خاک هلاک می انداخت تا فوج اعدا را که چون گوه قاف بشکوه و ثبات اضاف داشت مانند موج دریا درهم شکافت.

رافروخت آتش ز دریایی آب  
تو کفتی که دارد قیامت شنب

درین اثنا نظرش بر نشان خویش افتاده که جمعی گرفته بدر می بردند در دیدن نهاده قبل هستی سر راه برد گرفت دران گرمی نیکی بر خرطوم آن قبل رانده مانند خیاب ترش قلم ساخت. سیاه اعدا چون دست برد چنان متعاده نمودند دست از نشان خداوند خان باز داشته سر خویش گرفتند و خداوند خان دلیر بر اعدا چیره گشته چند زنجیر قبل البرز نظیر از سیاه دشمنان جدا ساخته علم مردانگی و نیکنامی برافراخت. اگرچه کوشش خداوند خان فی الجملة آبرویی سیاه نگه داشت اما رستم خان در بنجه تقدیر اسیر گشته اکثر دلبرانش بقتل رسیدند و جمیع احوال و اقیال و احوال و اقیال سیاه ظفر مآل دست شمشیر خان افتاده بعد از انبازام عساکر نصرت فرجام شمشیر خان عشان از میدان برکاشته رایت معاونت برافراشت و چون این خبر در اردوئی ظفر اثر منتشر شد حکم جهان مقطع صادر گشت که خداوند خان با سیاه منتقلا از جایی خویش قدم پیش نهند تا به کب همایون بدیشان ملحق گردد. بعد ازان رایت نصرت شمار ابلاغ فرموده در معرکه رزم کافیه بارگاه بقعه مهر و ماه برافراخت و سران سیاه مقدمه را بعث غفلت و عدم انتباه معاتب و مخاطب ساخته هر کس دران معرکه رایت نام و ننگ برافراخته بود یابۀ قدر و مرتبه اش افزود و حکم شد که بعد ازین هیچ کس از موکب اعلی جدا نگشته احدی از رکاب نصرت انتساب تخلف ننماید و جمیع دلبران از شبخون دشمنان بر حذر بوده نهایت احتیاط و انتباه مرعی دارند و دقیقه از لوازم حزم و تیغ و مهمل و مختل نگزارند. آنگاه سیاه ظفر پناه از پی نال خان کراه حرکت فرموده همیشه سعادت درمیان آن دو لشکر کهنه و یک مرحله بیشتر نبود. نه نال خان مقهور را قدرت آن



بود که با سپاه منصور در مقام مقابله درآید و نه دایران لشکر ظفر اثر مأمور بآن که در تعاقب اعدا مساوت نمایند و چون فرمان همایون برین جمله صدور یافته بود که از لشکریان بهرام انتقام هیچ کس با رعایانی مصالح برادر در مقام آزار در نیاید کافه رعایا حکم اعلی را گردن اطاعت و انقیاد نهاده بفرمان برداری و مالکزاری تن در داده بودند و اکثر قضایات و مواضع آن ولایات بجاگیر امرا و سران سپاه مقرر گشته در خلال این احوال از حمله اعرابی بزم نغال خان چغتائی خان قول امان طلب داشته بملازمت سده سلطنت سرفراز گشت و بنوازش خسروانه امتیاز یافته پایه فدوش از اکثاف و اقتران در گذشت. بالجملة نغال خان بی خان و مان چون از سرگردانی و کشتن آبادی و ویرانی نیک بشک آمد و سپاه صف شکن دکن نیز به تنگ درآمد از بیم سپاه ظفر پناه خود را بولایت برهان بود و حمایت میران محمد شاه انداخت و آن درگاه با مامن و گریزگاه خویش ساخت. موکب منصور در سرحد برهان بود و قول فرموده رسولی نزد محمد شاه مرسول داشت.

جریده یکی فاسدی نیز کام	فرستاد و داشت بمیران پیام
که کر جنگ را بی برون کش سپاه	که اینک رسیدم چو این سپاه
و گر بر پرستش میلست بسته	بقین دان که از چنگ من بسته
جوشم بچو شد جهان از شکوه	جسم بخت همه عشت و شکوه

محصل کلام و ملخص بیفای آن که نغال خان نکوچیده فرجام با اولیاء نعمت خویش شیوه کفران و طریق ضلالت و طغیان مسلوک داشته با بندگان این آستان خلافت مکان نیز رایت بدعوی و مخالفت برافراشته. اکنون که موکب کردون احتشام در دفع فتنه آن کم نام رایت انتقام برافراخته از سطوت عساکر منصور خود را بولایت برهان بود انداخته. اگر در عهد و موافق قدیمی که بیوسنه در میان این دودمان عالی شان سمت استمرار و استقرار داشته راسخ دم و ثابت قدم اند تجدید مراسم مودت و مصادقت و تشدید روابط محبت و متابعت از منعمات جهات صلاح و سداد و مودت مواد امنیت بلاد و عباد دانسته از تزیین ماده فتنه و فساد احتراز لازم شمرد و آن حرام خوار تیره روزگار ناهوشیار را در دیار خویش جانی آرام و قرار ندهند والا بادی نقض عهد و میثاقی بوده در وادی نفاق و شقاق ساعی خواهند بود.

میرور نهالی که خسار آورد	بشیمایی و دنج باز آورد
بشیمان کنون شو که چون کار بود	ندارد بشیمایی آنکه سود
مجو رزم پیلان بنبرونی مور	بلا بر سر خود میاور زور

چون رسول شهریار گیتی ستان بخدمت میران رسیده عبارت بلیغ تبلیغ رسالت نمود.

فرو گفت ب او سخن های تیز گدازان تر از آتش دست خیز

میران محمد شاه از مخالفت شهنشاه ستاره سپاه بغایت متوهم گشته در ساعت نغال خان بی خان و

مان را شاه ام اینی از مملکت خویش اخراج فرمود. بعد ازان بافرستاده حضرت سلیمانی از دو ملائمت و فروتنی درآمده با جواب هائی صواب انصاف رخصت انصراف ارازی داشت.

چو میران چنان آتش تیز دید	از دستگیری پیرمیز دید
خواهش نمودن زبانت برکشاد	بسی آفرین کرد بر شاه دید
که چون در جهان پوست هشیار فر	جهان داری او را سزوار فر
هشتر بیامه تخت بر ماه داد	هم آرام را سوی او راه داد

آنکه خود نیز عازم ملاقات فاضل البرکات شهریار ملکی مملکت گشته بحال موکب همایون حرکت فرموده قارب فریقین در گذار رودی که به پردی موسوم است روی نمود. حضرت سلیمانی با معدودی از خصوصان از آب مذکور عبور فرموده میران محمد شاه بملازمت مبادرت نموده. بعد از ملاقات بجهت تشدید میثاقی عهد و بیعت مصححی که بخط مبارک حضرت امیر المومنین علی ابن ابی طالب علیه السلام بود از کتاب خفته شهریار زمانه طلب نمودند. میران محمد شاه بر سیل تعرض فرمود که این مصحف بود که با قطب شاه بدان پیمان بسته بودند. مع هذا نقض پیمان از جانب میران وقوع یافت چنانچه عنقریب قلم مائی قریب به بیان آن مبادرت خواهد نمود. قصه چون نغال جان تیره و درگاه در هیچ دیار جانی آرام و محل قرار نمیداد ناچار بخدا فرار حماری شول فاده و تشبیر الملکه را که بی الحقیقت باورنی دولتش بود چون بخت مسعود از خدش جدا نموده روانه قلعه کاویل ساخت و خود را بهار جر قلیل قلعه زناله انداخت.

تسخیر قلعه زناله و کاویل بیعت تأیید رب جلیل

چون منتهیان خبر حماری شدن نغال خان پیمان شکن بمسامع قدسی جوامع شهریار ملک دکن رسانیدند موکب منصور بر اثر آن مقهور حرکت فرموده رایت نصرت آیت برقی تسخیر قلعه زناله انداخته هاله وار عساکر نصرت شعار آن گود سپهر شکوه را محصور ساختند. سپاه ظفر پناه بر اطراف و اکثاف آن جبل که عم البطل کوه قاف است خیمه و خرگاه و سرایرده و بارگاه بدروه مهر و ماه برافراختند و ساخت آن سرزمین را از بسطت و اکثریت خیام و اطباب نمودار سپهر برین و هجوم نجوم و شهاب ساختند.

کران کران گود و عامون و دشت	سرایرده و خرگاه و خیمه گشت
ر وقت بگرختن و ایر خیمه	ستون هائی آن جمله از بیم خام

و این قلعه زناله از افلاخ معتبره ممالک هند ببلک تمام معموره ربع مسکون بهزیدت شامت و منات مشهور است و دشت در السنه و کتب مذکور و مسطور - سور انحصار او بر قرار جبلی بی انداختند که راه تنگ باوشی از تنگ تافران چون دوازده اندیشه و طول امل سده تلافی شرب المثل و ممتاز است و مثال مسافت راه لا نهایی از سمت کوتاهی بی بیلا - و هفتش سان مسافت صحت شهرتاری فلک

زنگاری سر فرو نیاموده و متانتش چون نموده دولت و اساس حشمت آن حضرت صد سکندر را یا همه استواری شغل در نیاموده شعاع خورشید در ارتفاع شیخ کعبه نیافته و اندیشه فردی بی یابودن تصدق نظر دره از عمق دره اش در نیافته سما و امح را از آواک روح پاسبانش صد خاطر به باده و جوی و جمل از نیغ جیش حذر نموده.

تبش بفرایز برده خرگه زان سوی فلک سالی راه  
ببخش به نسیب برده آهنگ زان سوی سبک هزار فرسنگ

اطراف آن کوه فلک شکوه از تحت تا فراز بچنگل و بیشه استوار گشته که از تشابک اشجار و تراکم خارهایی لشکر گردار اندیشه را چون باد گردار دران متعذر و دشوار.

در حاشای سر در کشیده بسر چه خط دیران یک اندر دگر  
و تنگی زحمت پوست گنده ز مور نشاید اندوی از خیرج مور

در میان آن خاز و خار راهی یازیک تار یک از تشبیه تا فراز باره کشیده که از تنگی و تنیدی آن راه هزار باره پای یک نگاه مجروح گردیده و در میان آن راه سراط نشان کمر سنگهایی گران بیکران غلطان گشته و پیچیده پیش که از راه کهکشان نشان داده بسان نیر آمد دل ریشان از جوشن هزار میخی آسمان گزیده.

حصاری ز گردون سرافراز تر ز مغرور در صلح سازا تر  
نیکننده سابه چه همت بخاک میرا ز جنبش چو غری از مغاک  
اگر تا بآتش بکافری زمین نه بینی درو جز بلندی چنین  
مگر روزگارش بسختی گزشت که بیراهش آشنای نکشت  
و سختی نگر کامدش این بسر که زد خیمه از آفرینش بدر

بالجملة تا شهسوار مضمار سپهر در فتح این حصار فیروزه قام تیغ انتقام از نیام کشیده تیر تدبیر هیچ پادشاه کشور گیر بر هدف تسخیر این کوه سپهر نظیر نه رسیده و تا معمار قدرت و التاء بشیناها باید و انالوسون از ابداع و الایض فرشها فتم الماعون فارغ گردیده مهندس پیر سال خورده گردون بآن که بارها کرده جهان گشته نظیر و عیدش ندیده مگر قلعه کاویں چه آن قلعه نیز در استحکام و ارتفاع نه از قبیل سایر قلاع است بلکه در متانت چون قلعه ترناله ضرب المثل و در حصانت و اختتام ترناله را هم البدل الفصه چون نال خان از بیم جان روی زمین و بر خود زندان دید و از سهم دلیران فنا توان از هیچ طرف ماعنی و مغری ندید پس خویش را با جمعی از قوم و خویش کج اندیش جنوب قلعه کاویں روان گردانید و خود با خزائن و دقاین و احمال و اقبال دران جبال فلک مثال متحصن گردیده با هزار آه و ناله قلعه ترناله را پناه و آرام گاه ساخت و دایم محاربت و مجادلت برافراخت. شهریار فلک احتشام جمعی از امراء عظام مثل خان زمان و رستم خان و بابی خان و بهرام خان و بهادر خان را با فوجی از عساکر بهرام انتقام

بمحاصره قلعه کاویں مقرر فرموده بحزم و احتیاط و صبر و ثبات وصیت نموده بعد ازان خان زمان بموجب فرمان بعموک همایون ملحق شده بهرام خان بران لشکر امیر گشت و شهریار کامکار بنفس نفیس تسخیر قلعه ترناله را وجه همت علیا تهمت ساخته تنهه اسباب قلعه گیری پرداخت. فرمان فنا جریان بنفاد پیوست که اطراف آن کوه را بر امرا و سران سپاه و دلیران نصرت پناه و سایر حشم و خدم و بندها درگاه قسمت نمایند و عساکر نصرت مقرر از اطراف و جوابب التک و سببه پیش برده در مقام بریدن اشجار آن جنگل و تراشیدن اشجار آن جیل دوآبند.

فرموده تا لشکر اسامدار دوآبند پیرامون حصار  
یابری قوت خراش کنند سیلاب خون غرق آتش کنند

نهنگان لجه و غا و شیران بیشه هبجا حسب الامر اعلی کمر مرئی بر میان تهور بسته قدم جلادت بر دامن تسخیر آن کوه فلک نظیر نهادند و از اطراف و جوانب آن بیشه بقوت بازو و بیشه جنگل می بردند و راه می گشادند وزیر صافی ضمیر کافی تدبیر الممدوح بلسان الصغیر و الکبیر اسد المعرف فی الزمان اسد خان که هم درین آواں بشرف آستان بوسی استعداد یافته بود و در فنون شجاعت و دلآوری و تدبیر تسخیر قلاع و بقاع خاصه در فن آتش بازی بی نظیر زمان و از مشاهیر دوران بود در تسخیر این قلعه سپهر نظیر صافی جمبله بشهور رسانیده در بردهن توپهای صافه آسا بنزدیک برج و باره آن حصار فلک اساس تردد و اعتماد تمام نموده محنت بسیار کشید و سید مرضی که تمام سلحیداران بهرام انتقام حواله او بود نیز سعی بسیار در فتح این حصار بجای آورده داد جد و اجتهاد داده و نرده او موجب ازدیاد مواد توجه و التفات همایون گشته روز بروز در باره مشار الیه شغفت تازه و عاطفت او اندازه ظهور و وقوع می یافت تا بمصوب سر نوشی و بعد ازان با امیر الاحرای سر اقرار گشت و چون میان چنگیز خان و خدمت میر چندان محبتی نبود تا چنگیز خان در قید حیات بود ترددات میر مطلقا مجری نمی شد و حضرت سلیمانی بجهت خاطر آن آسف تالی ظاهر با میر چندان اتفاقی نمی فرمود و چون چنگیز خان رحلت نموده در همان روز سید مرضی بمصوب سر نوشی قایم گشت چنانچه عنقریب رقم زده قلم مانی فریب خواهد شد.

بالجملة در خلال این مخاصمه و جدال بمسامع غر و جلال رسید که نامزد قطب شاه به سپاه مقرر پناه که در سرحد فتنه‌دار بودند محاربه نموده لشکر ظفر اثر ناب مقاومت ایشان انیاورده مشهور گردیدند خاطر انوار ازین ده‌گزیر مکدر گشته فرمان فنا جریان صادر شد که بحری خان با امرای که به تسخیر قلعه ماهر مامور بودند یکمک سپاه مشهور عسارت نمایند و با اتفاق در مقام دفع تقاق قطب شاه در آیند و حیدر سلطان را که در اول سردار آن لشکر بود بحضور طلب فرموده سیادت و اعادت شمار عزیزا یادگار را بر لشکر ظفر شمار امیر ساختند امراء مذکور از ظاهر ماهر کوچ کرده در بلده فتنه‌دار بمساکر نصرت شمار ملحق گردیدند. درین وقت سپاه قطب شاه در موضع نمرانی که بین العسکرن دو کاو فاصله بیش نبود مقام داشتند. چون رسیدن مدد سپاه ظفر پناه شدند از نمرانی کوچ نموده تا کولاس هیچ جا توقف



نشودند. درین اثنا حکم قطب شاه بدیشان رسیده جمعی ازیشان متوجه مهم دیگر گردیده و قلیلی که در کولاس ماندند سیاه نصرت شاه فرصت غنیمت دانسته متوجه ایشان شدند و در نیم شهر محرم کولاس رسیده سیاه قطب شاه را متهم نمودند و قصبه کولاس را با توابع و لهجری غارت نمودند و آتش قهر در اماکن و مساکن آن شهر زده بار خندها را معذرت نمودند. بالجمله قریب یکسال مویک جاه و جلال در حوالی حال اربانه و جل اقامت انداخته سیاه ظفر مال بیچنگ و جدال اشتغال داشتند و همه روزها شیران قتل باشتغال در آورده رایت شجاعت و جلالت می افراشتند و تمام خده و حشم و پیادها و حویدا قریباً علم بقلع و قمع الشجر و الحصار و عسوار ساختن راه گزار و ششیدن توپها صافه آثار برداخته بلندبهارا کشته گردان نشان توپهای قیامت آشوب را بدامن حصار سپهر آثار کینده بضرر توپ بعد آشوب قیامت نهیست برود و جدار حصار را از فراز نه نشیب می ریختند و کرد فنا برچهره منصوبان می ریختند و احياناً از حصار جمعی فدائی وار بدم چسارت بیرون آمده با شیران بیشه شجاعت در می آویختند و خون یک دیگر بر خاک هلاک می ریختند.

همه کوه پر خسته و کشته بود	زمین سر بر چون گل آفته بود
ز بس کشته کاهد زهر سو گزیده	شد از کشته پر پشته هامون و کوه
بهر گوشه آویزشی سخت بود	سروکار با گردش بخت بود

در خلال این احوال و اثناء این قتال و جدال بر حکم الفخر خدمه حلیه بخاطر چنگیز خان رسیده خواجه محمد لاری را در خضیه تعلیم نمود که در لباس سوداگری رفته بقال خان نوشته قول طلب داشت تا اسب و اسبابی که دارد جهت تجارت ببحار آورد. بقال خان بی خرد خواجه محمد را قول داده دشمن را بخانه خوبستن راه نمونی کرد. چنگیز خان مال فراوان با قولنامه های مزین بسکه همایون جهت نابک و اربان حصار فرستاده همه را بمواعید مزید مواجب و مناسبت و انعام و اکرام امیدواری داد. آری خردمند عاقل و دانائی کامل بشیر صائب و اندیشه تاقب چندین مصالح دین و دولت و مهمات ملک و ملت نظام و انتظام دهد که افواج سیاه رزم ساز و دلیران تیغ زن نازک انداز از سر انجام آن عاجز آیند.

چو آری سوی ملک گیری شتاب	تیغ از بند پیرالت داب معتر
بسی مصلحتها است در خسروی	که گرفته ازان دین و دولت قوی
حکمت توت کارها ساختن	که بر گه شوال فرس ساختن

الفصل فی تدبیر وزیر صافی شمشیر بهدفع تسخیر رسیده خواجه بظاهر تاجر چون داخل حصار گردید آشکارا بزی تجاری بود و پنهان بجذب قلوب با بکان اشتغال می نمود تا اکثر سران آن قوم را بزر نقد و وعده نسبه فرستاده بمشور و موافق خواست ایشان را بموافقت و مراحم شهریاری مستظفر و امیروار گردانیده چنگیز خان را از اتفاق نوابک خبردار ساخت.

ناگفته شیرین فرستاده مرد کشته انبیه شوال شمشیر کرده

اما چو اسب نال خان را از قلیس خواجه بازگان خبردار کرده بموجبه حکم بقال خان خواجه را عقید و محسوس ساختند و از نایک و اربان بشکای کشته جمعی را گرفت و بعضی خود را از بیم از دیوار حصار انداختند و بقریب این فرستاده نیز قتل تمام و قسم لا کلام بقصور دولت بقال خان بدست انبیه را بکشته قلات اثرش بکلی دل شکسته شد. بمقابل این حال اسدخان نیز بضرر توپ قیامت آشوب اکثر بروج و جدار حصار را شکسته و شکوف ساخته اضطراب بی حساب در حاضر بکان آن جیل انداخت. مردم حصار از غارت دهشت و اضطراب و نهایت بی و هراس بخته ها را بغی و حادثه و بدست و پلاس می پوشیدند و بر حکم الفریق بنیشت بکل حشیش دو دفع اشک ظفر کیش مضطر مانده می کوشیدند لیکن دیده زحمتی بی مهر دران بی خیرات حیران می دید و دهان دروکار بر زرده و اضطراب شان می حذرید.

بی چاره آمدی که ندارد به هیچ روی

بیر بر شاره دست و پا بر آسمان گرفت

دگر مضطر شدن قلعه ترانه آمد از محاصره یکساله و گرفتاری بقال خان بی خان و مان

بعد از هزار از نیم جان

چون اماسی قلعه سپهر اشراف اربانه در سلخ می حلقه مدکوره از ضرب توپ صاعقه اشان و سعی اسدخان سان توبه رندان و خاطر درد مندان در می شکسته و پیرشت گردید و این خبر بسمع اشراف شهر بخرد رسید در تاریخ چهارم شهر محرم ۹۸۳ سنه حکم قتل اماسی از حکم عر و جلال صادر گردید که سیاه صورت شاه کمر مردانگی در بسته از اطراف آن کوه قف درآیند و جنگ سلطانی در انداخته بجهلگی حمله نمایند و بیلنگ آمد از جوانان آن کوه شیران بیشه رعا خروشی و سورن در اندازند و رایت شجاعت بر افرازند و قدم از میدان تاوار بکشد تا آن حصار سپهر آقام را مضطر سازند. بننگان لجه جیجا بموجب حکم اعلی از حد درآمده دامن دلیری بر کمر آوار استوار ساختند و بقوت مازونی شجاعت رایت مبارزت بر فراخته بقدم مبارزت چون خنک طر بر معارج و معاهد آن کوه ملک شکوه ساختند و بر مثال شمع خورشید سر کرم ارفع گردیده مانند شرار آه که ضعا بدل مرافز نماید بر معارج و معارج آن قلعه فی المعارج بر رویید. مردم ترانه نیز خروشی بر کشته بر مثال باران زاله تیر و تنک و نارک و تنک بر دلیران شیر جنگ بهنگ آفتک فرور ریختند.

برآمد خروشان کوه اسدی	سپه چون سپهر اند آمد ز جای
ر س ناله ای و کوی و غیر	پریدند از جا غنایان شیر
را شمشیر فولاد و تیغ حدنگ	کز دگر بر شیر صکرتند تنگ
م کرد آن چنان شد هوا بانی گیر	که رفتی بلان سوی بالا چو تیر
سر فکر بالا شدن شد چندان	که شد کشته هر بن که بد سرگران
من محش آتش شده از نص	که با طبع ما شد بلندی طلب

مگر شد فلک سنگ آهن را / شه شد آسمان پر از آهن قبا

اهل حصار چون نیک بار قیامت آشکار دیدند دست از کارزار کشیده مضطرب و بی قرار گردیدند اما نفال خان خواطر ایشان را بوعده و وعید اطمینان داد خود نیز بزم شبنم و آویز بهرام دار به برج حصار برآمد. ناچار تمام خدو و حشمت دیگر بار به بروج و جدار برده بود و غیر برکشیدند و دست به تیر و شمشیر باز زدند بآهن سنگ و زلله تفنگ بر مبارزان میدان جنگ بازیدند. از گرمی جنگگاه شبنم و آویز علامت روز رستخیز ظاهر گردید.

برآمد و هر سوی در دست خیز	ندیدند چائی گزاف و گریز
لاری آسمانی بد از تیره کرد	زمن نیز دریا شد از خون مرد
بار از خار بران شد آن آسمان	بر از شیر غریب زمین و زلف
ز فراغ کمان گشت پیران عقاب	دل دشمنان دیده شد تیره خواب

آگاه نسیم عنایت و نصرت الهی از مهربان الطاف و موهبت نامتناهی بر حسب وعده و الا ان حزب الله هم الغالبون، بر پرچم رایت فتح آیت اشرف همایون نظام شاهی وزیده بکشته انکت و ادبار خال عار و انکسار بر چهره حال دشمنان خاکسار تیره روزگار کشید. دلبران سیاه نظریه بر اعداء گمراه چیره گشته دشمنان را از حوائی دروازه نغضین حصار رانده جانی ایشان گرفتند و بحمله دیگر دروازه دوم مسخر کرده هم چنین سه چهار دروازه که بر طریق صبیح الحصار استوار ساخته بودند قهرا قهرا انزعاع نمود. ایالتی دیوار آبی حصار آینه کارزار برافروختند و بشعله تیغ و سندان آب دار خس و خاشاک ابدی دشمنان بر پاک می سوختند. نفال خان به بالائی دروازه برآمد بنفس خویش مرتکب مجازیه بود باگاه خروش سیاه ظفر شعار از درون حصار استماع نمود که دیوار یک ضلع را شکافته بحدار زده ریخته بودند. لا جرم دل از ملک و مال و اهل و عیال برداشته جمیع احوال و اقبال را کنار نهاده از دروازه دیگر که بر ست برهان بود رایت هزیمت بر افراشت.

شرف و بقاء داد تفت و کلام / جگرکی و دیویم و گنج و سپاه

دلبران بهرام انتقام از دحاهه نموده از در و بام بیک بار بحدار درآمدند و تیغ کین دران متعزین نهاده جمعی کشتی را از اعلی علیین باسفل السافلین فرستادند. بقیه السیف دست از جنگ داشته سلاح ازین و رخت از بدن فرو ریختند و بدست اضطراب در دامن استغاثه آویخته در پناه عقوب و امان گریختند.

خروش آمد از کودک و مرد و زن	همه پیر و جوان شدند اجمن
بریده دل از جان امید از جهان	کشاده پیکاک به پوروش و زین
هر جا سان بدرگاه شاه آمدند	لنا گشتی و عدل خواهم آمدند

مواطفت و مراحم بی دریغ شهراری عقوب و اعدای و رلات و عقوبات آن عشت زهادی کشیده ذیل مغفرت و مرحمت بر نصیبرات ایشان کشید و همه را بجان امان بخشید اما اموال و اسباب و مواشی

و مراحمی ایشان بالتمام غنیمت سپاه بهرام انتقام گردید. بعد از آن شهریار کیتی ستان بفرمقدم همایون پائی قدر و منزلت آن حصار سپهر آثار را بفلک اعظم برافراخته پرتو التفات بر حال و سکنه و متوطنین آن قلعه انداخت و صغیر و کبیر آن حصار گردون نظیر را بمواطفت بی دریغ امیدوار ساخت.

دربا دای شاه گردون شکوه / نوازش بسی کرد آف گروه

عمال و متصدیان امور دیوانی تفحص اموال نفال خان نموده بقده و جواهر غیب و اقدسه و اعمته بسیار و اسیران باد و رقعات و قیلاب بی شئون آثار که تعلق به سرکار نفال خان تیره روزگار داشت بسرکار خاصه شریفه رقم اختصاص یافت و مابقی که از لشکریان نفال خان و سایر مردان بود بر عساکر نصرت قائم مسلم گشت.

را سی غارت آوردن از بهر شاه	غنیمت گنجید در مرصه گاه
چو دریا یکی شست بر کنج بود	بخر و از گوهر بلباب عود
هم از زر تابی هم از امل و در	بسی چرم قنطاریا کرده بر
همه زنده بیلان گنجینه کش	همه نازی اسباب طاووس و شی
کنیزان چنگ غلامان چست	بهنگام خدمت گری تن درست
غنی گشت لشکر بر بس خواسته	سراسر سپه گشت آراسته

رای جهان آرائی شهریار دین و دنیا اقتضا فرمود که جمعی از دلبران سپاه نصرت پناه در تعاقب نفال خان گمراه ابلاغ نموده قبل از آن تیره روزگار خود را بهمانی برسانند خاطر از دفعه او فارغ گردانند. حسب الحکم جهان مطاع سلیمانی سادات و شجاعت مآب سید حسین جرجانی که سر نوبت جنگیز خان بود با فوجی از بکه جوانان رزم آزموده دریمی آن تیره بخت برگشته روزگار ابلاغ نموده سرعت برق خاطف و رنج عاصف از دبال آن هارب خریف شتافتند و بعد از ترده بسیار آن سرگشته پادشاه ادبار را در دهی از دهای برار یافتند فی الحال مفید ساخته در کاشن انداختند و بخدعت حضرت شیربازی رسانیدند عالم شجاعت و دلیری برافراختند عواطف پادشاهانه شاعل حال سید حسین گشته بخطاب نفال خانی مخاطب گردید و نهال آمالش از ترشح افسال شهریار بحر بوال بخضارت و پرومندی رسید و در همان روز فرمان فنا جریان صادر گردید که امرام میاهی که در ولایت قندهار توقف نموده اند بمعاونت عادل شاه متوجه گردند. امرام حسب الحکم اعلی متوجه آن سوب گشته تا قبیله اودکیر حرکت نمودند. در خلال این احوال خواجہ شیاه الدین محمد سمنانی المخاطب به ای خان که حاجب مقیمی عادل شاه بود و بمعجب فرمان بدرگاه خلائی پناه آمده باز بخدعت عادل شاه معاونت می نمود در موضع اودکیر به سپاه نصرت پناه رسیده فرمان توقف نمودن ایشان تا رسیدن موکب همایون رسانید امرام و سران سپاه در همان موضع توقف فرموده انتظار وصول رایت ظفر نزول می کشیدند. بالجملة چون شمشیر الملک ولد نفال خان و مرده تاویل فتح قلعه نزاع و حس نفال خان استماع نمودند لشکر دهشت و اضطراب بر کشور قلب



شان حشر آورده ابواب عجز و استغاثه کشودند و کس بیایه سر بر اعلی فرستاده قول امان طلب داشتند. موکی منصور بعد از تسخیر آن ناله یحیی را اول نمود فرموده مردم کاویل شمشیر الملک را مقید ساخته با قند قلعه بزرگ عرش اشتباه رسانیدند.

چو در ماند بد خواب بکیاویکی  
برون آمد از عجز و بیچارگی  
درگاه شاه جهان سجده برد  
ولایت بخدام حضرت سید

سید ظفر پناه آن قلعه را نیز محوز تسخیر در آورده چنگیز خان بموجب فرمان فنا جریان شمشیر الملک را با نغال خان و دیگر فرزندان و اولاد عماد شاه همراه یکی از معتمدان درگاه قلعه ایگر فرستاد و باقی سپاه برادر در سلک سایر بندگان انتظام داد و معتمدان اعیان دیوانی اموال عماد شاهی و نغال خانی که در قلعه کاویل بود از قلیل و کثیر در قلم آورده جهت سرکار خاصه شریفه تسلط نمودند و نسخه آن را که گنج نامه قایدون مسوده آن بود بنظر اقدس در آوردند. حکام و ولایات و کوتوالان دیگر قلاع و بقاع ممالک برادر گرفتاری و اذیت نغال خان تیره روزگار شیده با تبه و کفن بدرگاه شهنشاه ممالک دکن رسیدند و کلید حصون و مفتاح خزائن و دافین تسلیم بندگان آستان خلافت مکان گردایدند و سر بر خط اطاعت و انقیاد نهاده حلقه بندگی و فرمان برداری در گوش جان کشیدند و اوامر و نواهی حضرت نظام شاهی را مطیع و منقاد گردیدند.

بر نهال خواهی زهر کشوری  
و ثبوت طلب کرده مهربری  
بهر قلعه گو داد بیغام خویش  
کلید در قلعه بردند پیش

اما عادل شاه که مطلقا به تسخیر قلاع برادر غلبه شهریار کامگر راضی نبود چون خبر فتح نراله و کاویل و دیگر قلاع و بقاع مملکت برادر و گرفتاری نغال خان و پسران بعد حواری و نوری استماع نموده دود حیرت و آتش غیرت از کانون سینه پناخ دعاغش سرکشیده بغایت مؤثر و مکدر گردید و خواجه شیاه الدین محمد امین خان که از جانب شهریار کیتی شان حاجب مضیی بود با غواء مصطفی خان و اولیاء برادر خویش اعتبار خان که از جانب عادل شاه حاجب درگاه فلک اشتباه نظام شاهی بود بقتل رسید. مفضل این مجید آن که اگرچه عادل شاه بجهت مصلحت وقت بایندگان درگاه نظام شاه از در ملازمت و موافقت درآمده به تسخیر ممالک برادر هم داستان شده بود و دوسه سردار با چند هزار سوار ملازم رباب ظفر اشک ساخته چنانچه سابقا رقم زده کاک بیان گشت. اما با طبع به تسلط و غلبه بندگان درگاه نظام شاهی راضی نبود و باعتبار خان که به حجاب آستان خلافت انتظامش تعین نموده بود فرار داد که هر کاه عجز نغال خان ظاهر گردد و عساکر نصرت مآثر بر تسخیر مملکتش قادر شوند در روز این معنی را عرضه داشت نماید. اعتبار خان در اعلام آن مساعله نموده بلکه نوشتهائی موافق مدعائی حضرت نظام شاهی ساخته و شمعها پیراخته بود تا اولیاء عزت قاهره را چنین فتح نامداری رؤیای نمود. هر چند امین خان در استخلاص مصطفی خان سعی موفوق بشود و سالیانه بود تا خدمتش را از حبس قلعه پناه رها نموده مقصدی متعصب

وکالت و پیشوائی گردانند. مصطفی خان مسدوقه فعل جزاء الا احسان را بر طاق نیسان نهاده خاطر نشان عادل شاه نمود که مساعله و مداحنه اعتبار خان به تحریک برادرش امین خان بوده. لاجرم غضب عادل شاه به حرکت درآمده بقتل امین خان اشاره فرمود و در آخر مصطفی خان نیز بجزائی عمل خویش رسیده در سن هشتاد سالگی بدست امین خان تعیی مقتول گردید.

چشم خویش دیدم در کز درگاه  
که زد بر جان موری هرغی راه  
هنوز از صید متقارش بیرداخت  
که مرغی دیگر آمد کار او ساخت  
چو بد کردی میاش امین ز آفات  
که واجب شد طبیعت را مکتافات

بالجمله بعد از تسخیر مملکت برادر شهریار کامگر نصبت و برگشت آن ملک را بر اهرام نامدار که دران مصلحت علم شجاعت برافراخته بودند مثل خداوند خان و جمشید خان و رستم خان و چندها خان و بابی خان و میرزا قلی خان و شیر خان برافری و مقصود آقا و دیگر اهرام منقسم گردانیده خطاط خان کاشی را بریشان سر لشکر ساخته کوتوالی قلعه کاویل را به بهرام خان کیکلانی تفویض فرمود و حکومت نراله با اعتماد سید علی ظهیر الملک مقرر شد. انگاه اعلام ظفر اعلام بسپهر میتا فام برافراخت و همای رایت فیروزی آبت بزم تسخیر قلعه بدر جناح فتح و ظفر برگشوده موکب همایون در ساعت خجسته و میمون بران ست حرکت فرمود.

سر هفته روزی پسندیده جست  
کزو فال فیروزی آمد درست  
فرمود تا کوس بنواختند  
برفتن علم ها برافراختند  
ز پائی شهنشه گران شد رنگاب  
قدم بر هلالی سپاه آفتاب  
بفرید کوس و بعد شید دشت  
خروش سپاه از فلک برگزشت  
ز بس جوش لشکر به بی راه و راه  
بسبط زمین تنگ شد بر سپاه  
بجه شید بحر و بلرزد کوه  
روان گشت لشکر گروهان کرده

چون سبت فتح و نصرت سپاه ظفر پناه بقطب شاه رسید و عوجه لشکر فیروزی اثر به تسخیر پیدر شنید از بیم بر خوبستن بلرزید و از سطوت سپاه نصرت پناه خایف و هراسان گردیده با خوبستن اندیشید که هرگاه مملکت برادر باوجود بست هزار سوار شایسته کارزار و چندین قلاع استوار و حصون سپهر کردار با دلی توجه مسخر بندگان شهریار فریدون تبار گشت. قلعه پیدر را در نظر آن لشکر فیروزگر چه قدر بر اعتبار بود و اگر عیاداً با آن سپاه کینه خواه متوجه تلنگار شوند پیش آن تدبیل با میدان حشم و خیل گرفتن و با چند آدمائی بسپهرت و آسانی برابری نمودن بغایت سعب و دشوار خواهد بود. بنا برین در ظاهر بایندگان درگاه نظام شاهی از در عجز و فروتنی درآمده سیادت مآثر میرزیدل را جهت تمهید بساط مصلحت بازرونی همایون فرستاد و پنهان بهیران محمد شاه والی برهان یور را بیغام داد که نظام شاه بعد از جدو اجتهاد ولایت برادر را که با مملکت شما قرب و جوار دارد قابض شده هنوز خاطر رعایا و زمین دران



بر اطاعت و انقیاد فرمانش قرار بپافته عثمان بصوب بیدر تافته است و آن ولایت عریض وسیع را بی وجود سردار صاحب اقتدار گزاشته رایت مراجعت بر افراشته اگر میران ازان جانب متوجه برار کردند این جانب نیز بمعاضدت ایشان مبادرت نموده آن ولایت را بی تحمل محنت و کفایت گرفته به گزاشتهای ایشان سیارد. القه میرز بنزل در اثناء راه بحوالی موکب عالی رسید. چنگیز خان بجهت ملاحظه خاطر عادل شاه او را پنهان به منزل جمشید خان جانی داد و در خقبه بملازمت حضرت سلیمانیش رسانیده مدعیانیش را معروض گردانید و جواب هائی موافق مدعا شنیده مقضی المرام رخصت اصراف یافت در مقام ماعور بصامع شهریار مؤید منصور رسید که در برار فتنه حادث شده میرزا قلی خان و رساق که از جمله قلیان سیاه محمد حسین میرزا بوده همین عوکه بطریقه اعانت لطفی بخود بسر گفت و گوئی که میان او و خطاط خان واقع شده قدم در یادیه بی و شقاق نهاد و چهره وفا و وفای را بباختن چاه و شقاق خراشیده است و سر از گریبان کفران و نفاق برآورده عصابه عصیان بر پیشانی طغیان بسته است و دست وقاحت از آستین قیاحت بیرون کرده با گروهی بی باک کمر بهلاکت خطاط خان در میان بسته نیم روز که هنگام استراحت کافه انام است برسانی خطاط خان درآمده درباری که درباب در آمدن ایشان مضایقه داشته بقل رسانیده است بعد ازان خود را بخطاط خان رسانیده او را نیز از پیش دربان روان گردانیده است و متوجه ولایت برهان پور گشته تا جمعی از دلبران خبر یافته بمذافه اش شتافته و در اثناء راه آن کمره را در یافته هنگامه کارزار کرم ساخته بعد از محاربه بسیار آخر الامر بعون عنایت خالق لیل و نهار و بیمن دولت شهریار مؤید قلمکار کرد ادبار بر چهره مفسدان تبره روزگار نشسته شمله حیات جمعی به تیغ آبدار فرو نهشته و میرزا قلی خان و برخی راه فرار پیش گرفته بعد محنت خود را ازان دجله جان شکار بکنار انداخته اند. شهریار فریدون نژاد جهت تسکین آن فتنه و قساد خویشد خان سر نبوت را سر لشکر برار ساخته به آن صوب فرستاد. بعد ازان رایت فتح آیت برافراشته موکب فلک نظیر کوچ کرده تا موضع اودگیر در هیچ مقام توقف جائز نداشت. امرائی که قبل ازین بموجب فرمان اعلی درین مقام اقامت داشتند سعادت کردار باستقبال موکب ظفر شعار شتافته شرف بساط بوس در یافته بمنایات بادشاهانه ممتاز و سرافراز گردیدند. درین اثنا مملکت مداری چنگیز خان را فی الجملة عرضه ردئی نمود و چون ایام برشکل نیز نزدیک رسیده بود موکب ظفر ورود مدنی دران مقام اقامت فرمود. قطب شاه سیادت و نقابت پناه سید شاه میر طباطبای را که از جمله ندما و فضلاء دوران به بلاغت بیان و طلاقت لسان امتیاز تمام داشت به درگاه خلایق پناه فرستاد تا میانی صلاح و سداد که هر آئینه موجب خبر و فلاح طرفین است بمهرود و موافق مشید و مؤکد گرداند. چون خبر آمدن شاه میر بسع اقدس شهریار فلک سریر رسید حکم جهان مطلع صادر گردید که سید شاه میر در حوالی اردوئی همایون توقف نماید تا بدان چه امر شود بعمل آورد. بعد ازان شهریار کیتی ستان برسم سواری و طواف صحاری و نشاط سید و شکاری با وکن السلطنت چنگیز خان و چند کسی از امرای اعتدای مثل خان زمان و جمشید خان و خداوند خان و بحری خان بر اربابانی پوز نشسته از اردوئی همایون بیرون آمدند. سید شاه میر در ظاهر اردو بملازمت مشرف گشته سخنانی که داشت بغرض رسانید و جواب هائی که مرضی

طبعش بود شنیده از بعض جا بار گردید. اما میران محمد شاه که بقریب قطب شاه از راه رفته بود بلکه از جانب عادل شاه نیز استظهار یافته حسب ولایت برار دیده صبر و اعتبارش را سورن غفلت برداشته از آتشکشی بخت برستان اندیشه خلقه ایمان و نفس بیمان در سیرت جانی گیر شد و خرد که ناصح خرده بین و مشارعین است با آن که بر خامت عاقبت این را هزار زبان بیان می کرد اما چون ابواب املا همایون قفا مسدود بود گشت عیون بدان گفتار سلفی گار نمی نمود. لاجرم کرده اقدار بر چهره اذار خویش پاشیده فکر عاقبت اندیشی از فغانی دلش خیمه صحرائی غمه کشید تا رسید بهو آنچه رسید چنانچه عنقریب رقم زد کلک بدائع شیم خواهد کرد.

کافه دل گرچه ز جان خوشتر است عاقبت اندیشی ازان خوشتر است

عاقبت آن است که در فتنه هر کار نظر بر خامت آن اندازد و پیش از شدن مهال نمره و مال آن را ملحوظ سازد چنانچه که در مال بقروتنی سرایت نماید خرد مند باشد که در مبادی آن سر کشی و تفتیش پیش آید و هر که در اول و خلاف حرم و عاقبت اندیشی مرغی ندارد و جسد احتیاط موهمل کردار هر آئینه در زوال دولت و خرابی مملکت خویش سعی نموده باشد.

تتمی دشمن آن نیستد که می خرد	با نفس خود کله خراش دهائی خویش
از دست دیگران چه شکایت شد نشی	سپه بدست خویش زنده بر ققائی خویش
چاهست و راه درده دنیا و آفتاب	تا آسمی نگه کشد پیش پائی خویش
گر هر در دیده هیچ نه بیند باخلاق	بهر از دیده که نیستد خطائی خویش

بالجملة میران خدایان شمار طبع در ملک برار سوده سیدوزین العابدین سپه سالار خویش را با لشکر بسیار به ولایت برار فرستاد تا سیم نهرت پناه قدم شاه و ازان ولایت اخراج کرده آن مملکت را بی حامی و مشرعی تصرف نمایند سیدوزین العابدین با قریب بیست هزار سوار بولایت برار درآمده دست بدینا و اصرار گزاشتن شهریار فریدون مبار بر نشود. امرای برار چون حین لوجه لشکر لمعصور برهان پور شنیدند همگی بیرگشت خود را گزاشته از اطراف متوجه الجیور گردیدند تا با خویشد خان سر لشکر مشورت نموده باتفاق در دفع ارباب اتفاق می نمایند حکم چغانی خان که در ولایت خویش قدم استوار ساخته بمجره توهم جاکیز خود را بتداخت. بعد از اجتماع امرای الجیور خویشد خان که مقاومت با پناه موقوف برهان پور مقدور خویش نمی دید خود را قلمه کاویل رسانیده بران حصار سپهر آفر محصور گردید. امرای و سران پناه نیز بالضرورت از پائی قلمه کاویل کوچ کرده او بدفع لشکر برهان پور که قلمه برانه را محصور ساخته بودند نهادند و چون لاقی قرقرین در ظاهر برانه دست داد بین السکرین حراری ردئی نمود که دیده زمانه بی صبر هر کار چنان چنگی مشاهده ننموده بود. لشکر ظفر را در چون سردار صاحب وجودی بود منتهم گشته تمام بنگاه را گزاشته متوجه اردوئی همایون شدند. سپاه میران محمد شاه ایشان را تعاقب نموده در کنار آب پردی یکرختکل رسید و سران قاتل و



جدال مشتعل گردانیدند. آتش هیجا چنان بالا گرفت که از نف آن کره زهربر طبیعت کره تیر پزوفت با آن که سیاه ظفر پناه آثار شجاعت و جلالت بظهور آورده چند مرتبه بر لشکر برهان پور غلبه نمودند اما چون اعدا با شفاف مضاعفه از لشکر ظفر اثر بیشتر بودند و لشکر شهریار بحر و بر پریان و بی سر در آخر سیاه میران پریان غالب آمدند. مقصود آقاء سر نوبت با اکثر سیاه نصرت پناه از غایت خوف و اضطراب در آب غرق گردیدند و بعضی که از محضت بسیار خود را بکنار کشیدند متوجه موکب ظفر شعار گشته در اودگیر پیاده سر بر تیرا معبر رسیدند. چون شهریار کاهران و خدیو کیتی ستان بر حرکت میران اطلاع یافت دفع این فتنه را از دیگر مهمات اهم دانسته عتال غریمت نصرت شعار بدو ولایت برار حقت و جمعی جوانان غریب را با بعضی از امرا در مقدمه تمین فرمود و سیادت و نقابت دستگاه سید مرعشی را بر ایشان امیر ساخت و موکب ظفر قرین بسان کوه آهنین از جانی در آمده رایت نصرت آینه به سپهر بر سر برافراخت.

برآمد خروشدند کتره نائی	زمین چون سپهر اندر آمد ز جانی
چنان ناله برداشت روئینه طلسی	که گاو زمین شد چو گاو خراسی
مگر موکب شاه بود آسمان	که اسود بر جانی خود یک زمان

بالجملة موکب فیروزی اثر در سرعت سیر کرد از باد سرسبز برده بکوج متواتر قطع منازل می نمود و مراحل می پیوست تا ولایت برار را از غبار هراکب برق رفتار مشک بار ساخته مانع رایت نصرت آیات پرتو فتح و ظفر بران ولایات انداخت سید مرعشی با فوجی از دلیران میدان هیجا که بهنامت او نامور بودند صبح گاهی بقصبه بالا پور رسیده لزول نمودند. چون خبر وصول سیاه ظفر قرین به سید زمین المادین رسید یائی نبات و قرارش متزلزل گردیده بیش ازین توقف در ولایت برار مصلحت ندید. لاجرم کوچ نموده راه مملکت خویش پیش گرفت.

دیش حاصل کیش عفو پروژ مضاف چنان گریخت که پیشانی غبار شکست

روز دیگر که چون مهر انور با نیغ و سپهر سر از کربان افق مشرق برآورده ساخت ولایت باختر را بقی سیر سمند برق سیر ساخت شمشعه انوار آیات ظفر شعار شهریار مؤید کامکار پرتو التفات بر ظاهر قصبه بالا پور انداخت. سید مرعشی با امراء متفلا در تعاقب لشکر اعدا رایت شجاعت برافراخته سیاه کینه خواص از بیم تیغ دلیران لشکر منصور تا ظاهر برهان پور هیچ جا پا قائم نتوانستند نمود چون خبر فراد دشمنان تیره روزگار بسمع اقدس شهریار کامکار رسید از بقی انتقام و گوشمال میران سست پیمان نگویده مال استعمال لازم شمرده تاکنار آب تنی عثمان یک ران کیتی ستان باز نه کشید.

چو دشمن خبر یافت کامد پلنگ	به سواران در شد چو دروازه تنگ
چو دانست خسرو که دژ خیم او	گریزان شد از فر دهبیم او
گر از کربنده را پی گرفت	شیخون زد و دام بروی گرفت

چون میران محمد شاه از توجه سیاه نصرت پناه آگاه گشت در برهان پور هیچ وجه روئی بودن ندیده ملک و مال و افسر و سریر را وقایع نفس خویش ساخته با معدودی از نزدیکان خود را قلعه آسیر انداخت. موکب منصور از آب مذکور عبور نموده عساکر نصرت مآثر شهر برهان پور را که بهشتی بود بر حور و قصور از مدغمه قهر زیر و زیر ساختند و آتش هب و غارت در اماکن و مسکن ساکن آن دیار زده خاک آن رشک رنوان را بیاد تا راج بردادند. شهریار کام بخش کام کار چند روزی بهریمی و فیروزی دران بلده فایز و بعیش و عشرت و جهان افروزی گزراویدند. سیاه کینه توز جهان سوز دران چند روز اوقات ساخت و تاراج غنی و محتاج و غارت تخت و تاج میران محمد شاه و سیاهش مصروف گردانیدند. تمام خزائن و دقاین و ذخایر و ذخایر پنهان و ظاهر آن ملک بدست عساکر نصرت مآثر افتاده محصولات و ارتفاعات آن ولایات را بخیل و حشم خوراندند.

چو بر باد تا راج رفت آنچه بود	فکندند آتش دران مرز زده
نماند چیزی بجز سنگ و خاک	و زان پس با آتش میرده پناک
و آسب قهر اندران دم و بر	مست از غم و رت بگی اثر

بالجملة چندان زر و جواهر و افش و اتمه غنیه و اسب و فیل و غلام و کثیر و هر گونه چیز بدست سیاه نصرت پناه افتاد که از جمع و جمال آن عاجز آمدند. ازان جمله این حقیر بی شاعت از شخصی که دران دلا در ملک عدال دیوان اعلی انتظام داشت استماع نموده که دران ایام اهتمام بیوات و سر انجام بعضی مهمات دیوانی بمن مقوم بود از جمله دقاین و ذخایری که در برهان پور بدست عساکر منصور افتاد چاهی بود بر از غله که تمام فیل خانه و امطبل خاصه شریفه دران ایام علیق ازان چاهی بافتند و از دیوانی اعلی بجهت علوفه امرا نیز پروات می فرمودند مع هذا هر روز مبلغ کلی نیز می فروختند هنوز غله آن چاه آخر نرسید و کسی نهایت آن را ندید. باقی شود و اجناس علی هذا القیاس. بالجملة بعد از غارت و تاراج شهر برهان پور موکب منصور شهریار جهان گیر سلیمان سریر بقصد محاسره قلعه آسیر از ظاهر برهان پور نهضت فرموده جنگر خان مدحوب فرمان قضا جبران با فوجی از دلیران قدر توان مقدمه سیاه نصرت پناه گردید و چون خبر توجه موکب هدایون بسمع میران رسید سید زمین المادین را که وکیل و کفیل مهم سلطنتش بود با فوجی بهادران شجاعت نشان و قیلان فنا توان بمقابله آن سیاه بی گران روان گردانید. ما بین آسیر و برهان پور مقدمه سیاه منصور را با لشکر میران مقابله روئی نموده مهم بمقابله کشید و ناآرام ایران محاربه شوعی مشتعل گردید که زبانه زبانیه تالیرش بکره زهربر رسیده خاصیت الرش بخشید. نهنگ خدنگ از کمن خانه کمان هزیرشان دهان کشود و از دهانی ستان جان ستان دندان آتش فشان نمود.

چو درای هیجا در آمد بجوش	زمردان جنگی بر آمد خروش
و یزه بیستاب شد آورد گاه	بیوشید رخسار خویشید و ماه
ستان چشمه خون کجاده رستگ	ارو رسته شد بیشه تیر خدنگ

چون از طرفین کوشش و کشتی از حد در گذشت و از خون دلبران فضای میدان بسان ساحل لاله ستان گشت در اول سیاه کینه خواه اعدا بر لشکر ظفر اثر چیره شده نزدیک بود که چشم زخمی رودنی نمایند درین اثنا خبر چیرگی اعدا بمسامع قدسی جوامع شهر یار دین و دنیا رسید. غایب غلبه دشمن سوژ ملتهم گردیده اسب و سلاح طلبید و از غایت همدارعت که در دفع اعداء دین و دولت داشت موقوف بوشیدن سلاح نگشته بر باد بانی جهان پیدائی کوه بیکر نشست.

شهنشه چو بر باد سرسرس نشست	براهیم گفتی بر آذر نشست
و غیرت بجوشید در پنا شکوه	که برزد چو دریا بران لخت کوه
ز گرمی برافروخت همچون درخش	که مهیج زربان رساند برخش

و مطلقا سپاه و سلاح التقات فرموده سمند برقی عنان را بجانب دشمنان کرم جولان ساخت. اعدا و ایدکان دولت که در ملازمت بودند در رکاب ظفر انساب آویخته معروض داشتند که هرگاه شهنشاه بنفس اقدس خویش بیدان کارزار گر آید و در مقام رزم و پیکار در آید و وجود این بندگان بجهت کار آید و از جنود نا معدود چه مقصود برآید تا یکی از بندگان را جان در تن و رومق در بدن باشد ذات اقدس اعلی را متحمل رزم اعدا که هر آینه متحمل خطر هاست شدن مناسب دولت و ملامت شان سلطنت نیست.

بزرگان گرفتند شه را عنان	چو دیدندش از کرم خروئی چنان
که شاهان توئی کوه گردون شکوه	قامت شود چون بجهنم کوه
چه حاجت ز شه توسن انگیزتن	دست خود از خیم خون ریختن
نو چون کوه بفرس بزمکین قدم	چو خورشید زن بر تر یا علم
غباری مینهاد هرگز نشت	سر ما فدائی سر نوسنت
نو نظاره کن با بشمیر قبر	ز دشمن بر آرم ما رست خیز

اگر چه حضرت شهبازی را بر حکم شجاعت و دلوری آن جسارت و دلیری از اسرا پسند خاطر ارجمند نبشاد اما بمقتضای حلم جبلی و خلق ذاتی کستاهی دولت خواهان را رقم عفو کشیده ملتس ایشان را بسع رضا اصفا فرمود و در همان مکان توقف نمود و جمعی از دلبران سیاه ظفر پناه را بمعاضدت و امداد چنگیز خان فرستاد و درین اثنا خبر رسید که لشکر صف شکن مرد افکن بر سیاه دشمن ایمن غالب آمده چنگیز خان با جمعی از دلبران از یک طرف میدان در فاخته بیک حمله بهادرانه سلسله جمعیت جمله اعدا را چون زلف مهبوشان پراکنده و پیریشان ساختند و جمعی کثیر از لشکریان آسیر را قتل و اسیر نموده چند زنجیر فیل بی ستون نظیر بدست آورده بلی.

اگر مصلحتی از سنگ خارا بود      شکار نهنگان در پد بود

شهباز کاهران کامکار از استماع غلبه منصور سرور کشته موکب جهانگیر بسرعت تمام بجانب قلعه آسیر نهضت فرمود. سیاه میران محمد شاه که بر اطراف آن فلک اشتباه لشکر که ساخته بودند از

بمع تیغ دلبران ظفر پناه تمام خیمه و خوادکه و اسباب و اموال و احوال اهل را آتش زده علم الهی را برافراشتند. لشکر ظفر اثر در تعاقب ایشان تا سرحد ولایت اگر پادشاه فاخته هر گز یافتند سر از بیکر بدن دور ساختند و اعدا بسیار و غنایم بی شمار بدست عساکر نصرت شمار افتاد و ولایت آسیر و برهان یور از صدمه سیاه منصور زبر و زیر گشت. چون سرایرده سپهر نظیر خدیو جهانگیر در برابر قلعه آسیر محاذی فلک انبر میگردید فرمان فضا جریان بمعاضدت انصار گردون آثار صادر گشته عساکر نصرت مائز دایره گردان بر دور آن حصار پور در کشیدند و بر اطراف آن کوه فلک انصاف مانند قاف بر دور زمین محیط گردیدند و این قلعه آسیر بر قرار کوهی واقع گشته ده فلک انبر در جنب رفعتش بر مثال پشته است در دامن چال افتاده و حسرت تسخیرش داغ نعر بر چین تکیه و جیبیل سواد ابرافاش که از تیغ شمع خورشید آسیر ندیده بدرجه ایست که اگر فی المثل بر توج از بالائی خوفن سالائی آن جبل تولا نمودی هر آینه ندائی لا تقصم الیوم ننشودی و استحکامش از نزول نیز حدثن مصلون بود بمرتبه که اندیشه خواب پشته مدبران صافی نمیر کافی تدبیر را بر این تسخیر راه نبود.

بگردش خیمه سر طائر طواف	چو ستمرخ بر این شکوه ذوق
چو الیز بر پاره سنگی درو	سپهر منقش پلنگی درو

و دران کوه فلک شکوه از زیر تا بالا با مر خاکی ارض وسع از سنگ خارا چنان تراشیده و هموار آمده که مور و مار را گوزار بران جبال محال و خیال تصور نمود بران مثال سپهر گدود منتع می نموده و داعی از تنک از فراز چون دل صراط بر مجرمان درگاه بی نیاز در غایت صعب و مهلب و تندی در سنگ خاره پشته و برج و جدارش از گزند توب و آسیر سر کوب بسته.

ز دامن پیک فلک خسته گشته	بمیز از اسلحه زده سار گشته
طیور و هم عمری بر پرده	بشیر و غنایش لدا رسیده
اگر سکر دی فلک میل نگاهش	بشادی ز سر زمین کلاش

از روزی که پاشی آن نامی سپهر بی مهر مبتلی آن را بدست قدرت بی نموده ای بو منا عدا هیچ پادشاهی را پاشی تغلب و تصرف بر فراز آن رسیده و بدلیج و چنگ مسخر هیچ لشکر لکر دیده.

کسی ندیده فرازش مگر بچشم شهباز	کسی نرفته شبش مگر بیانی کدات
ملاک را ز رسیدن بدست گشته اید	غدا که عروجش فکنده بال توان

بالجمله بموجب فرمان شهباز کیتی ستان دلبران سیاه نصرت پناه دور آن کوه فلک شکوه را خانه وار در میان گرفته مداخل و معارج آن را بر محصوران مسدود نمودند. میران محمد شاه که باغرای قطب شاه از راه رفته بخلیف ایمان و نقش بیدان جسارت نموده بود چون بغیر از خرابی مملکت و پیرشانی سیاه و رعیت نتیجه و نمره بیعت عثمان بصوب ندامت و ریشمائی تافت هرات و خدمت عفت آن در کام جانی کارگر آمده



از مقدمه شایعش که ویرانی بلاد و پریشانی عباد بود مآل آن را قبض نموده جز اظهار پشیمانی و اعتذار  
چاره ندید لاجرم بقدم عجز و استغفار پیش آمده طالب عفو و انعام گردید و خان خانان را که از بندگان  
قدیم این آستان قدسی مکان بود و شمه از حال و استقلال او در امر دولت و پیشوائی سابقاً رقم زده  
فلک بدایع مثال گشته برسم شفاعت بدرگاه خلایق پناه فرستاد و از جرات و جسارت خویش استغفا نموده  
مستقبل مبلغ نه لک مظفری گردید که بر سبیل نعل بها بهمال و متصدیان دیوان اعلی رساند مشروط بر آن که  
هرگاه سیاه نظر پناه هیچ زنده به برهان بود رسند مبلغ مذکور را و کلاه میران بخزانة عامره واصل سازند  
چنگیز خان و سایر امرای و اسلحان ملازمت شهریار گیتی ستان آمده بد از ادائی زمین بوس و دعا  
مدعا میران را از سر عجز و استغائه بجز عرض رسانیدند. مراحم بی دریغ خسروانه شامل حال میران گشته  
ملتزم دولت خواهان بجز اجابت اقراران یافت و عساکر فیروزی مآثر از ظاهر آسیر کوچ کرده رایت معاودت  
بر افراشتند و چون موکب منصور از آب برهان پور عبور فرموده آن طرف آب معسکر همایون گذشت میران  
بوعده وفای نموده مبلغ موعوده را بخزانة عامره فرستاد. چون وقت قرار داد هشت لک مظفری به سرکار  
خاصه تفیل نموده بود و یک لک به چنگیز خان. بموجب فرمان فضا جریان خوانه داران یک لک مظفری را جهت  
چنگیز خان فرستادند. چنگیز خان در اول از قبول آن آید و امتناع نموده آخر بموجب حکم جهان مطاع گرفته بر  
عساکر نصرت مآثر تقسیم فرمود. بعد از آن موکب همایون از کنار آب کوچ کرده قصبه پلاپور منبر خیام عساکر  
منصور گشت. در خلال این احوال سیادت و فضایل پناه سید شاه میر از خدمت قطب شاه ملازمت درگاه  
خلایق پناه رسیده تعف و تسووقات یادشاهانه به نظر اشرف رسانیده و در ظاهر بوسیله چنگیز خان و سایر  
مقریان معروض گردانیده که هرگاه سیاه نصرت پناه متوجه ولایت عادل شاه کرده پناه متعهد که در هر منزل  
پنج هزار هون بخزانة عامره رساند و هم چنین مردم بیچاره هفت لک هون دیگر نعل بهاء لشکر ظفر از  
خدمت می کشند و در خفیه باحسین خانی که از مرتبه دانات و فلاکت بدرجه عزت و رفعت ترقی نموده  
در سلک مقریان انتظام یافته بود چنانچه تشنه از ذکر عیداء و مآل احوالش در ضمن وقایع آینه سمت و شمع  
خواهد یافت و دیگر نزدیکی آستان خلافت در دفع چنگیز خان راجعت نموده بزر نقد و وعده نسیه جمعی را  
با خویش هم زبان ساختن قازان به خبث چنگیز خان کشوده همه روزه اعمال و افعال او را در لباس قیاب عزم  
می نمودند تا خاطر اشرف همایون را از و متعیر گردانیدند. از آن جمله بموقف عرض رسانیدند که تمام  
لشکریان علی الدوام ملازمت چنگیز خان می نمایند و تا چنگیز خان به دیوان نرسد نمی آیند. بجهت کشف این  
امر تخته سرا پرده از بواب نظر شهریار بر و بحر برداشته بخیه اش بر روی کار انداختند و حقیقت این  
امر مشاهد حضرت سلیمانی ساختند و چون در آن ایام اسباب تغییر مزاج و هاج شهریار خودشید تاج فلک  
سریر نسبت به آن وزیر کافی تدبیر فراهم آمده بود آنچه بدو منسوب می ساختند در خاطر ملکوت نظر از  
تمام می نمود. از جمله اسبابی که موجب تقار خاطر شهریار فلک جناب شده بود این است که در آن  
مصلحت حضرت سلیمانی پیوسته مستخیر احوال سیاهیان لشکر ظفر مآل بوده اکثر اوقات در خفه معتمدان  
بنفحص دلیران لشکر صف از می فرستاد و پنهان از چنگیز خان بدوهای زر در کنار امید شان می نهاد و

بعد اظهار آن اضمحار داد مبالغه می داد و هر فردی از افراد سپاه ظفر پناه که حاجتی و مائمتی بدرگاه  
می آورد البته از بحر کرم آن لایح رسوم حاتم جیب و کنار او یک آردو و اعمال برمی برد. اتفاقاً بسبب  
اطلاع چنگیز خان بر اتلاف و اسراف خرج حضور و تحقیق و تنبیش این از نزدیک و دور این را از قدم  
از حجاب اختفا بصحراء ظهور نهاد و چنگیز خان نظر بر فائده سرکار خاصه دریده و معموری خزانة عامره  
در مقام عت و رفع آن چو و کرم در آمده بعضی را که زر معتمد یافته بودند تکلیف رد آن فرمود. این قضیه  
بر شهریار آفاق شایع نموده در سوال ارباب استحقاق در نظر همت آن حضرت از جمله معروضات بود.

به پیش این عطاش فلک ز بسان درید همان نعمت و نفعی که از دکان بر داشت  
کنج بختی تا در کشود خاک درش اهل تمنع مد بحر و کان از آن برداشت.

لاجرم دو روز بروز مهاد عدم التفات به تحریک و اقدام ارباب غناد عزتاید گشته بجائی رسیده  
که چنگیز خان دست از جان و جهان شسته از حیات خویش مایوس گردید و در بستر نالهائی افزوده  
هوائی ملک گیری و کشور ستانی از سر نهاد و چون مردم بر الحراف مزاج همایون از چنگیز خان  
مطلع بودند هر کسی بمقتضائی رائی خود در آن باب انتقالی زدند و فوت او را بر اندازة عالی حمل  
نمودند. و ائمه خدایه. بالجملة در خلال این احوال اعضای چنگیز خان جوشیده و خون سیاه از بدنش  
بر آمد و حکمت پناه حکیم محمد مصری که از معررة طیاره حدائق دستگیر بود و در خدمت شهریار  
فلک بارگاه نهایت تقرب و اعتبار داشت بهمالجه مشغول گشته اول قصد فید نمود و هر چند دوستان و  
دل سوزان مانع آمدند سودی بران مترتب نبود و روز بروز ضعف و اضطراب می فرود نا آن که شهریار  
ملکی انداز برسم عبادت قدم پیرش بیمار خویش راجع فرمود و لیکن چون مسافر بر جناح راه عدم  
بود متقاضی اجل در استر داد و دعوت حیانت تاخیر نموده و در تاریخ  
گفته مرغ روخش بسوی آشیانه اصلی برپا زد نمود. الحق چنگیز خان وزیر بود بکفایت رائی و اصابت  
تفسیر از وزرائی زمان ممتاز و مستثنی. همتی رفیع و شجاعتی کامل داشت و در اندک روزی که باقی  
بر مسند و کالت نهاد رایت استقلال حضرت نظام شاهی را با لوح عزت و جلال برافراشت و مثل مملکت  
ررار ولایت وسیع و عرض را با چندین فلاح و حصون مئین منبع. سهل و چپهی مسخر ساخت و عادل شاه  
و قطب شاه را مغلوب خویش دانسته پیوسته هوائی تسخیر بیدر در سر داشت. آخر الامر اجل اعلاش نداد این  
اوهان دودش کزاشت آبی.

امن از جهان مخلصه که غیر اجل درو هرگز نداده است کسی را بجهان امان

مقارن وفات چنگیز خان نفل خان نیز در قلعه لپاک در گذشته. از نوادر اتفاقات تابوت  
چنگیز خان و نفل خان میان رود پریدی با هم علاقگی گشته از یک دیگر در گذشته. امش نفل خان را  
بالچیور و چنگیز خان باحمدنگر برده بخاک سپردند. انالله و انا الیه راجعون.

بالجمله بعد از فوت چنگیز خان منصب وکالت و پیشوائی برائی صواب نمائی حکیم افلاطون ذکا مفوض گشته سید مرغی بسر نوبتی اختصاص یافت. بعد ازان موکب کیتی شان عثمان عزیمت برق جولان بصوب مستقر سریر سلطنت ابد مقرون معطوف ساخته در سرایت سیر چون بدر منیر مبالغه فرموده هیچدم گاو که عبارت از سی و شش قرسخ باشد یک منزل نمود.

اقبال رفیق و چشم بد دور نصرت بزرگ سیاه منصور

موکب ظفر اثر بدار السلطنت احمد نگر رسیده حضرت سلیمانی به بمن تأیید و عنایت بزدانی در مرکز دولت روز افزون بر چهار باش کامرانی و جهان بانی قرار گرفت. سادات و موالی و اکابر و اعیالی و سایر متوطنین و سکنه دار السلطنت شرف تقبیل عتبه خلافت مرتبه استعماذ یافته مشغول و ملحوظ انتظار قبض آثار گردیدند و از عواطف بی دریغ شهرباری مقاصد و مطالب خوش رسیدند. چون خاطر ملکوت نظر از خیال جهانگیری و اندیشه ملک ستانی برداشت بر تو عنایت بر ترفیه حال سیاه و رعیت انداخته جمعی از اکابر و اصاغر را منظور نظر تربیت و عاطفت ساخت. از جمله فعالان مولانا صدرالدین طالقانی درین ولا بشرف قرب و منزلت حضرت سلیمانی مشرف گشته گوی مجربیت از میدان افران دربرود تا بعدی که در اندک روزی ازو محروم تر و نزدیک تری بود و چون دران اوقات شهربار ملکی ملکات از صحبت و اختلاط ملاصود موجب تنفر آن حضرت از امور سلطنت و صحبت ازگان دولت بود. چنانچه بعد ازین برهنه ظهور و شهود جلوه خواهد نمود. دیگر سادات و قضات دستگاه قاضی بیگ طهرانی که بضال و کدالات انسانی اصف داشت بمنصب جلیل القدر وکالت فائز گشته دست تصدی و اقتدارش در قبض امور جمهور قوی و مطلق شد و سید مرغی از سر نوبتی میسر به سر نوبتی همیشه سرافراز گشته سلاطین خان که شرح حالش بعد ازین از مساعادت زمان معمولیت بسر نوبتی میسر و ممتاز گردید و در اندک روزی سید مرغی بمنصب اعزاز بل امیر الامرائی رسیده سر نوبتی همیشه بجلالت خان رسید. و درین ایام بتدریج شهربار فلک احتشام دست از اشغال سلطنت و جهان بانی کشیده بعدی که با لکلیه از صحبت نوع بشر متوحش و متنفر گردید. دیگر از جمله کسانی که درین ایام در خدمت حضرت سلیمانی بر مدارج عزت و معارج کامرانی ترقی نمود حسین خان بود که در آخر به صاحب خان شهرت یافت. خدمتش در اول بمرغ فروشی مشغولی می نمود و بدین تقریب به مطبخ ترددی داشت تا روزی نظر شفقت پادشاه بر تباهی حالش افتاده از خاک مدائن به فلک عزت رسانید و به حدی دست تسلط و اقتدارش قوی و مطلق گردید که بنا بر عدم اصالت و کم حوصلگی شیوه تعجب و تکبر که طور فرومایگی و کم اصلانست پیشه ساخته زاریت جور و ستم برافراخت و دست بسفک دعا و هنگ ناموسی مردم دراز کرده دقیقه از لوازم بیداد و فساد نسبت به بنده و آزاد مهمل نگذاشت بلکه خیال محال شرکت سلطنت در سر داشت تا از شامت ظلمتش فتنها روئی نموده موجب بویاری بلاد و بیروانی عباد گشت و خود نیز در سر همان درگذشت. ازین جاست که اکابر حکماء عطارذ ذکا ملوک را از تربیت دوان و ترقی

فرمودن خبستان منع نموده اند. بالجمله سادات پناه قاضی بیگ در اوایل ایام وکالت از روئی استقلال تمام بغیرل مهمام امام پرداخته شهربار فلک احتشام زمام نظام امور جمهور را برائی صواب نمایش مفوض داشت و رقعہ بخط مبارک خود نام زده آن زبده آن احمد فرمود. ملخص کلمات حقیقت انتظامش که ما صدق کلام الملوک ملوک الکلام است این بود که هم چنانچه حق سبحانه تعالی زمام اختیار کافه امام در قصه اقتدار بندگان ما نهاده و فرمان فضا جریان ما را در اکثر اقالیم هنوسستان شرف نقاد داده ما عنان تکفل و تمهد آن بید تصرف و اختیار تو دادیم و مفتاح قبض و بسط و برق و فنی کافه عباد و بلاد بکف کفایت تو نهادیم و نفس خویش را از جواب روز جزا و بازخواست احوال رعایا که و دیمه خالق البرایا اند خلاص ساخته پریش این ماجرا برائی صواب نمائی تو که بزبور علم و فضل آراسته و بحلیه صلاح و تقوی پیراسته حواله فرمودیم. باید که بشوخی بایندگان خدا سلوک نمائی و به دستوری با نزدیک و دور زندگانی کنی که در روز جزا از عهده جواب بازخواست آن بیرون آئی.

بهریز نمد نکردت نام	که بدنام گیتی نه بیند بکام
به هر حالی از شادمانی و غم	مزل جز بفرموده شرع دم
پران باش تا هر چه نیت کنی	نظر بر صلاح رعیت کنی
بهر صورتی ناید از غیر و شر	مزد غافل از ایرد دادگر

و هم چنین حکم جهان مطلع صدور یافت که در میدان کاله چپوهر زنجیر عدلی بسازند و جمیع ازگان دولت و اعیان حضرت همه روزه دران مکان بلوازم عدل و اصف پردازند.

خوشا بخت آن شاه دان نهاد که او دولت دین بدینا نداد

سید یکو نهاد قاضی بیگ نیز چندی بموجب حکم شهربار دارا نژاد عمل فرموده دیوان معظالم در محل مذکور قائم می داشت و خاطر بر غور رسمی اکابر و اصاغر می گذاشت.

درخشد زنجیر عدلی چنان	که شد آب زنجیر نوشیروان
ز عدلی چنان گشت آهو دلیر	که چون سدمک رفت در چشم شیر
چنان شد قوی سوز عاجز نواز	که پیش کبوتر زبون گشت بساز

درین اوقات غیاث الدین محمد المخاطب به اعتبار خان که از جانب عادل شاه حاجب این درگاه بود رقعہ که تقلید خط اشرف همايون نموده ظاهر نمود. مضبوط آن که فلان کور مرصع که از سرکار رام راج به خزانه عامره رسیده باعتبار خان عنایت فرمودیم باید که عمال دیوانی در دادن آن احوال و احوال نوزند. قاضی بیگ و سایر ازگان دولت چون این بخشش و کرم را از سحاب مکرمت اصلی و سخاوت جلی و همت ذاتی آن حضرت بعد نمی دانستند بی تحمل بدادن آن کرم هم داستان گردیدند. اما معتر خان که دران لوان مشرف دیوان بود عرضداشتی بوسیله یکی از نزدیکان پایه سریر خلافت بنظر اشرف همايون رسانید. مضمون این که اعتبار خان صاد همايون درباب فلان کور ظاهر ساخته و چون قیامت زیاده از آن است که در



حاصله پندگان گشود لاجرم بهکم دیگر عوف داشته ایم - حضرت سلیمانی در جواب قلعی فرمود که رانی جهان آرائی ما را از رفته اعتبار خان اطلاعی نیست لیکن چون اعتماد بر کرم ما نموده باین جسارت مبادرت کرده است مطلقاً این معنی بر دولی او نبوده بلا تساهل کمر مسئول باو سپارند و نیل مامولش به هیچ چیز معطل و موقوف ندارند - معتبر خان بموجب فرمانی که در باب کتمان آن امر صادر شده بود عمل نموده از دولی بی حوصلگی مضمون رفته اشرف و انلی را برملا ساخت و آواز تبلیسی اعتبار خان در جهان انداخت - چون شهریار قریبون فر از انتشار این خبر آگاه گشت معتبر خان را به علت غمخیزی از عمل معزول ساخته به حبس فرمان داد و کمر مقرر را جهت اعتبار خان مزور فرستاد - بالجمله اگر در شرح بذل و ایشم آن شهریار خورشید آثار دفاقر و مصنفات یردازند و در کثرت انعام و اکرام عاشر مجلدات سازند هر آینه در جنب دریائی سخائی بی منتهاش قدر فطر و در مقابل خورشید بی زوال احسان و فضائش وجود فزّه ندارد کشور قارونی در نظر کرم آن ماسی آثار حاتم نموده و در آئینه احساس استحقاق و عدم آن یکسان بودی - جود جلیش بیوسه بر سوال سبقت جستی و در ربام خاطر فیاض بجز نعم مروت و مردمی رستی - اگر سلامین دیگر از خزانه زر بخشیده اند با از کشج خانه نقدی انعام نموده شهریار کامگار تمام خزاین و دفاقر به یک بار ایشار فرموده بلکه سلطنت و پادشاهی را در نظر همت نامتاهیش هرگز قدر و اعتباری نبوده -

عیش بجز بوقت مسایل نگفته ام	جودی بجز بوقت شهادت نگفته لا
گریختی برائی کف درفشان او	دو کهر چه دارد و خورشید کبیا
لفش بران نسق که سحر بگزرد نیم	خلفش بدان سفت که بکل پرورد صبا
بالفاظ او چه فقر گشته سحر از صدف	با دست او چه لاف ژند ابر از صفا

دیگر از جماعتی که بعد از مراجعت برار مشمول انظار فیض آثار شریازی گردیده به مرتبه امارت و سرداری رسیدند اسدخان بود که در تسخیر قلاع برار به تخصیص قلعه ترناله سعی و اهتمام تمام نموده در ثوب انداختن و حضار ویران ساختن موسی وار بد بیضا آشکار کرده بود درین ولا به مرتبه امارت رسیده مشمول نظر شفقت و مرحمت گردید و روز بروز آثار عنایت نسبت بهشار الیه سمت ظهور و وضوح یافته بر مدارج عزت ترقی نمود تابه مرتبه وکالت و پیشوائی رسید - چنانچه از سیاق کلام آئیه ظاهر خواهد گردید - و هم درین ایام بمسامع قدسی جوامع شهریار سپهر احتشام رسید که در برار شخصی فیروز شاه نام که خود را از اولاد عمادشاه می داند سر مخالفت از کریمان طغیان برآورده قدم کفران در میدان فتنه انگیزی نهاده و جمعی پراکنده از لشکر نغال خان و غیره برود کرد آمده خان زمان را که بموجب فرمان فتنه جریان فرمان ده برار بود شکست داده است و خلل کلی از ره کزبان نکو دیده سیر باو شاع آن بقاع و قلاع راه یافته اکثر زمین داران کردن از طوق فرمان تافته اند - لاجرم حکم جهان مطلع شرف صدور یافت که سید مرتضی که هم دران ولا بمنصب امارت سرافراز گردیده بود ولایت بر بمقتضای مقرر شده بهارائی ممالک برار قیام نموده منشور امیر الامرائی بنام مشار الیه موضح سازند و قاعت قابلیت را بخلعت خاص

ختصاص بخشیده سر مفاخرش بذروه مساوات برافرازند - بالجمله آن سید عالی کمر بموجب فرمان شهریار بحر و بر کمر اطاعت بر میان بسته با فوجی از سیاه رزم خوا -

یکی لشکر انکیخت کز ترک و تیغ      فروزنده برفش برآمد به میغ

بر سمت ولایت برار رایت نصرت شمار برافراخت و چون بحوالی جنتا پور رسید چشید خان باستقبال اسدخان آمده به لشکر میر ملحق گردید و هم چنین امرائی برار از اقطار و اعمار بمو کب سید مرتضی شتافته سعادت متابعتش دریافتند - بالجمله سید مرتضی با سیاهی که غبار مراکب مواکب شان دیده مهر و ماه را تیره ساختی و نهیب شان لرزه بر اندام بهرام و تیر انداختی راه برار پیش گرفته تا قصبه بالا پور عنان باز نکشید - و چون سیاه منصور به قصبه بالا پور رسید خیر در اردوئی میر منتشر گردید که مخالفان مقهور بحوالی الحج پور که پای تخت برار است رسیده اند سید مرتضی و امرا مصلحت دران دیدند که پیشتر از مخالفان خود را بالحج پور رسانند - لاجرم همان دم کوچ کرده با بلغارخویش را به الحج پور رسانیدند - و چون فیروز شاه گمراه خیر وصول سیاه کینه خواه شنید مقابله و مقابله با ایشان در حوصله قدرت خویش ندیده از آن راه که آمده بود باز پس گردید - سیاه نصرت پناه مخالفان گمراه را پی گرفته از هر منزلی که اعدا کوچ میکردند سید مرتضی و امرا ازول می نمودند تا آخر فیروز تیره روز از کشش بیسوده به تنگ آمده خویش را به قلعه آمنیر چربی از اعدال برار افکند و چون در وقت فتنه فیروز شاه طایفه گنبدان گمراه نیز قدم از جاده اطاعت کشیده رایت مخالفت برافراخته بعضی از مواضع سرحد را ویران ساخته بودند - بنابراین سید مرتضی سیادت و امارت پناه میرزا یادگار را با چندها خان و بعضی سرداران نامدار به محاصره قلعه آمنیر چربی تعین نموده خود باقیه لشکر بدفع فتنه گنبدان و خرابی گندواره متوجه گشت و بعضی از مواضع و یرگنات آن ولایات را از سدمه قهر زیر و زیر ساخته آتش غارت دران ولایت انداخت امرائی که به محاصره فیروز بد اختر کمر بسته بودند نیز حصار آمنیر چربی را تسخیر نموده فیروز گنبدان بدام بلا و چنگ قضا اسیر و مبتلا گردید و بهجهت منازعه که میانه میرزا یادگار و چندها خان وقوع یافت به قتل رسید و سید مرتضی چون از تاخت و تاراج ولایت گندواره باز پرداخت و بالکلیه خاطر امرا از دغدغه مخالفت اعدا فراغت یافت عنان بصوب مستقر سرور سلطنت تافته بعد از قطع مسافت سعادت ملازمت و زمین بوس ساخت سلطنت سرافرازی یافتند و بهوافظ بی دریغ خیروانه مخصوص گشته بعد از چند روز باز بموجب فرمان شهریار فیروز متوجه برار گردیدند و در الحج پور بعیش و حضور مشغول گشتند - در خلال این احوال متمیان به مسامع عز و جلال رسانیدند که موکب جاد و جلال اکبر پادشاه با سیاهی از ماه تا ماهی افزون از مرتبه چون و چند بولایت مالوه درآمده در کنار آب نریده به شکار ماهی مشغول است - حضرت سلیمانی به مقتضای حرم و احتیاط که لازمه جهان بانی است مظفر حسین میرزائی با بقرا را که در آن ولا در پایه سریر اعلی می بود مخفی به اسدخان سیرده جمعی از امرا و سران سیاه همراه ایشان تعین فرموده بجانب سرحد برار فرستاد تا مستعد رزم و آمادگی بکار بوده اگر لشکر بیگانه قدم در ممالک مجروره نهاد در دفع فتنه ایشان سعی مقهور بظهور رسانند و هم چنین فرمانی



بنام سید مرتضی صدور یافت که با امراء برادر عثمان بدان صوب نافته در دفع دشمنان با اسدخان موافقت نمایند. بالجملة اسدخان با مظفر حسین میرزا و سایر امراء و دلبران رزم آزما بجانب سرحد برادر روان گشته سید مرتضی نیز چون بر مضمون فرمان مطلع گردید سیاه برادر را جمع ساخته با لشکر قیامت حشر متوجه دفع فتنه اکبر گشت. هر دو لشکر در کنار آب پرندی که واسطه است میان ولایت برهان پور و برادر دو چار هم گشته در همان مقام رحل اقامت افکندند درین اثنا آراء امراء بران قرار گرفت که بودن مظفر حسین میرزا در لشکر نظر اثر از مصلحت دولت دور است. بنابراین او را به محزی خان سپرده به قصبه دریا پور برادر فرستادند. و چون خبر توجه سیاه منصور به میران محمد شاه والی برهان پور رسید او نیز اکثر امراء و میران سیاه خود را با لشکر پرستیز برخاسته به کمک سیاه حضرت پناه نظام شاه احمد فرموده به سرحد فرستاد. سیاه برهان پور نیز در کنار آب مذکور به سیاه منصور رسیده به ملاقات بکدبگر فائز گردیدند و سیاه برهان پور بر آن طرف آب مذکور نزول کرده. سید مرتضی و اسدخان این طرف آب را مضروب خیم عساکر بهرام انقام ساختند. موکب همایون شهرناری نیز از مستقر سریر سلطنت و کامکاری به حرکت آمده همائی را بت نصرت آیت بر سمت دولت آباد جناح مظفر نجات بخشاد و بعد از طی مسافت حاجیه اعلا مظفر اعلام یرقو فتح و ظفر بر ساحت ولایت دولت آباد انداخته ظاهر آن ولایت را از غارت موکب نصرت شاور متک بار ساخت و در کنار حوض قتلو قبه بازگاه فلک آستیناه بدویره مهر و ماه برافراخت اما سید مرتضی و اسدخان در کنار آب پرندی شب و روز بلوازم احتیاط و مراسم نیقظ و انبساط گزرا نیدیم اکثر ایام با فوجی از عساکر بهرام انقام بهرم شکار آماده رزم و بیگار گشته از اردوی بیرون می رفتند و گاه و دشت شکار کتان می گشتند.

سواران خروشنده چون بیل مست	بخون پلنگان برآورده دست
پلنگ افکنان در کمین پلنگ	چنگان شیران در افکنده چنگ

و جوامیس حضرت جلال الدین اکبر بادشاه پیوسته این خبر بدو می رسانیدند. حضرت اکبر بادشاه از استماع این خبر متعجب و متحیر گشته با امراء و سران سیاه خویش مثل شهاب الدین احمد خان و دیگر اعیان مشورت فرمود که سیاه نظام شاه به قدم جرات و جسارت پیش آمده مطلقاً از ما اندیشه ننموده همه روزه به تقلید ما بسید و شکار اشتغال دارند. درین باب مصلحت چیست و مقصدی قتال و جدال ایشان کیست. امراء متفق اللفظ و المعنی عرضه داشتند که اصلاً مقابله با این طایفه سلاح دولت نیست چه بر تقدیری که ایشان را متهم و بریشان سازیم سهل کاری کرده باشیم و اگر قصبه منعکس گردد تا قیام قیامت داغ این ندامت و حال این ملامت بر چهره حال ما باقی ماند. لاجرم بمصلحه راضی گشته عزم معاودت مصمم ساختند و رایت هراجمت برافراختند. شهربار دوران به مقتضائی «المصلح خیر» وفا خان را با تحف و هدایائی لامعد و لانهی بدرگاه اکبر بادشاه فرستاده ارباب ملازمت و مدارا بکشاد.

چو نتوان عدو را به قوت شکست به نعمت بیاید در فتنه دست

چو اندیشه باید ز خصمت گزند به تعویذ احسان زبانش بشد

بعد از آن اسدخان و سید مرتضی با سایر امراء و وزرا به پایه سریر اعلی شافته شرف زمین میس دریافتند. بعد از آن موکب کتبی نشان از ظاهر دولت آباد کوچ کرده بجانب مستقر سریر سلطنت رایت نصرت آیت برافراخت و چون همائی چتر نظام شاهی سیاه دولت بر ساحت ولایت احمد نگر انداخته اشعه انوار مهر آثار حاجیه عالم ظفر بیکر اطراف و اکناف آن دیار را منور ساخت. سید مرتضی باز حسب الحکم جهان مطاع به تشریفات خاص سرافراز گشته رخصت انصراف یافت و با امراء آن ولایت عثمان بصوب برادر تافت.

ذکر فتنه مظفر حسین میرزائی با بقرا در برادر و انقام نایره آن شرار به عن نایب قادر مختار

قال الله تبارک و تعالی و من لم یجعل الله له یوراً فما له من نور. بر شمایل ارباب بصائر پوشیده و مخفی است که متعجب جلیل القدر سلطنت که فی الحقیقت ثابت حضرت الوهیت است خلعتی است که استاد ازل جز بر قامت قابلیت قبلی که منشور ابائش به طغرانی هدایت انتمائی قونی الملک من نشاء زمین و محلی باشد نبوده و شمع جبرین افروز خلافت بادشاهی لمعده است که دست قدر جز بمصایع حقایق توضیح بفعل الله ما بشاء و بحکم ما یرید نبفروخته. نه هر قوفی را قابلیت این افسر داده اند نه هر رولی طالع هر قابلی این درکشاده.

نه هر که چهره برافروخت دلبری داد	نه هر که آینه سازد سکندهی داد
نه هر که طرف کف کج نهاد و تند نشست	کلام داری و آیین دلبری داد

ما صدق این مقال و ما حصل این قیل و قال صورت حال مظفر حسین میرزا انکوهیده مآل است که چون باستصواب امراء در قصبه دریا پور رحل اقامت انداخت خیال استقلال در خاطرش استقرار یافته مرغ تمنائی سلطنت و سروری در دماغش آستیناه ساخت و جمعی را با خود باز کرده در شب تار رایت قرار برافراخت و چون بسرحد گجرات رسید گروهی انبوه از لشکر پدر و عمش که در اطراف و جوانب بنات النعش دار متفرق و پراکنده بودند خبر خلاصش شنیدند شریا کردار برو جمع گردیدند چنانچه در اندک روزی فریب پنج شش هزار سوار جرار مغل و غیره برو کرد آمده بایست تمام و سطوت لاکلام متوجه برار گشت و در اثناء راه بولایت میرزا رادگار رسیده چند زنچیر قیل و چند سر اسب مشا الیه که در جاگیرش بود بدست آورد. ازین معنی شوکت و قوتش متزاید و متضاعف گشته رعب و هراس بی قیاس بغبار امراء برادر دام یافت و از جوانب به خدمت سید مرتضی شافته به تهیه اسباب قتال و جدال پرداختند. مظفر حسین میرزا با سیاه کران رؤئی بدیشان آورده ایشان نیز به استعداد تمام باستقبال آنها روان گردیدند. اگرچه بحسب ظاهر محمد حسین میرزا با سید مرتضی رسل و وسایل متواتر داشته دم اتحاد بل از اتقاد می زد اما سید مرتضی آن ملازمت و مدارا را بر فریب حمل نموده لوازم حرم و احتیاط را از دست نمی داد تا قریب بموضع انجم تلاقی فریقین افتاد.



رسید آن دو لشکر بجائی معاص  
خسک بر گرز گاه کین ریختند  
بزرگ بر بزرگ سو بسو دو شتاب  
ز بسیاری لشکر از هر دو جائی  
دو بر کار بستند بر کوه قاف  
نقیبان خروشدن انگشتند  
نه در دل سکون نه در دیده خواب  
فروست کوشنده را دست و پائی

چون بعضی از لشکریان میرزا بقول امیر الامرا خاطر بر مخالفت میرزا قرار داده بودند معین که صف ها راست شد آن جماعت بی ارتکاب جنگ و تحصیل نام و ننگ متوجه لشکر سید مرتضی گردیدند لاجرم پائی نیات و قرار دیگران از جا رفته بیک بار فرار بر قرار کردند و لشکر برادر سرکشگان بادی فرار را تعاقب نموده جمع کثیر را به تیغ و تیر بگذرانیدند و جمعی دیگر را اسیر و دستگیر گردانیدند مظفر حسین میرزا بهزار محنت از آن دام بلا خلاص گشته خود را بولایت برهان پور انداخت اما میران محمد شاه والی برهان پور چون از آن معنی خبر یافت فی الحال او را گرفته عقید ساخت و بعد از چند روز بخدمت جلال الدین محمد اکبر بادشاه که میان ایشان عداوت قدیمی بود فرستاد تا در یکی از قلاع آن دیار به حبس موبد گرفتار گشت.

کسی را که برگشت روز از قضا به کوشش نیاید خلاص از بلا

بالجملة سیاه برار با غنایم بسیار و اسیر بی شمار از تعاقب اعداء برگشته روزگار معاودت نموده صورت واقعه را عرشه داشت نموده با اسیران و رؤس قتیلان بدرگاه عرش اشتباه فرستادند. بعد از آن امرا از هم جدا گشته هر یک رؤی بجایگزین خویش نهادند. شهریار فریدون فر از استماع آن خبر بهجت اثر بغایت متبجح و مسرور گشته سید مرتضی و سایر امرا را منظور نقل عاطفت و مرحمت پادشاهانه ساخت و هر کدام را بخلعت خاص پادشاهانه و تشریفات ملوکانه اختصاص بخشیده فرقی مفارقت شان باوج لامکان برافراخت.

ذکر قتل عامی که بموجب فرمان شهریار بهرام انتقام هم درین ایام روئی نمود

لا مرد قضاء الله ولا معقب احکمه - مجازی امور عالم و نظام احوال کافه بی آدم منوط و مربوط باراده آفریدگار لیل و نهار است و التیام اسباب وقایع و حوادث مطلقاً بعشیت و تقدیر قائل مختار تعالی و نفس ذاته عن الاشياء والا نظار -

بلی هر چه هست از صواب ارتخطاست سبب دارد اما مسبب خداست

موبد ابن حال و شاهد این مقال قتل عامیست که درین سال حسب الحکم قضا مثال در مستقر سربر جاه و جلال بوقوع پیوست و فی الواقع صدور این قضیه از پادشاهی چنین رحیم و غفور محل نام و تعجب است و لهذا مردم را در منشاء این قتل اختلاف بسیار است چنانچه بعضی از آن اقوال در أثناء این احوال صورت تحریر خواهد یافت. بالجملة درین سال صادره اشرف هماهین باسم

قاضی بیگ و سایر اعیان صادر گشت بدین مضمون خرد مندان دوران را ازین واقعه انگشت تحریر و تصور در دندان تعجب و فکر مانده هر کس فراخور عقل و وجدان خویش به سببی منتقل می شد و منشاء و موجدی جهت این امر عجیب تعقل می نمود. چه چنین ستمی قبیح و بیدادی سریع از چنان پادشاهی چون مسیح که سلامت نفس و حسن خلق و زور حلم متحلی بود بی تقریب تعجب و غریب می نمود. اگرچه وجود و اسباب مختلف درین باب بسیار در السنه و اقوام سایر و دایر بود اما قلم مشکین رقم بذکر چند وجه که بصحت اقرب بود مبادرت نمود. زعم بعضی این است که چون دران ایام اکثر شبها شهریار دین و دنیا تنها در لباس سایر الناس بسیر کوچه و بازار رغبت می فرمود و در روز هیچ کس از ارباب دولت و امرا مطلقاً آن حضرت را ملازمت نمی نمود. در زبان خواص و عوام افتاده بود که آنحضرت در قید حیات نیست و بغیر ازین گفت و گو در شهر و گوی چیزی مذکور نمی شد مگر شی از شبها آن حضرت بجائی رسید که جمعی از ارباب با یکدیگر این گفت و شنید داشتند. این معنی بخاطر اشرف کران آمده حکم قتل آن جماعت از مکن غضب صدور یافت و بر رانی صواب نمائی غلاضف این وجه در کمال ظهور است چه پادشاهی که در دین و عدالت و محافظت احکام شریعت نهایت مبالغت داشت چنانچه در ضمن حکایات سابق و ضوح یافته و از سبب بعضی مقدمات لاحق نیز بظهور خواهد رسید بتقریب مظنه غلطی که چند نفر مخصوصی بدان متکلم بوده باشند حکم بقتل جمعی کثیر که گناه ایشان بظهور نرسیده باشد فرمودن و از محاسبه و باز خواست روز جزا اندیشه نموده بغایت القاب مستعبد می نمایند و بعضی برین اند که دران ایام که حکم قتل عام صادر شده بود بعضی از خدمتگاران نزدیک که گاهی بصحبت خدمت ضروری دورا دور مجلس بهشت آیین می گشته اند دیده اند که قریب بمکان استراحت آن حضرت مندی کشیده و صورت سر آدمی از مس ساخته و میخ بسیار از آهن بران استوار کرده در میان مشعل نهاده است لاجرم صدور این حکم از تابع آن اعمال و افعال دانسته اند و این وجه نیز خالی از ضعیفی نیست و مظنه جمعی این است که حضرت شهریار شی در حوالی بارگاه عرش اشتباه میر می فرمود نزدیک برابریه خاص شخصی دو چار آن حضرت خورده. بعد از تحقیق خواصی بوده که بلباس سائسان مجلس گشته به جهانه خدمت اسبان خاصه خود را بحوالی سرابریه عالی انداخته. ازین جهت در پائی غضب جهان سوز بتلاطم در آمده حکم قتل سه طرفه صدور یافت. اول چراغچیان که بلغت اهد دکن ایشان را دویستی گزیده چه در شب باستانی بعهده آن جماعت است. دوم سبسان که آن جماعت را دالک نهادند و مذکور شد که آن شخص بلباس آن جماعت این جسامت نموده. سوم خواص که عارت از خدمتگاران حضور است و این وجه نسبت بدیگر وجود بصحت اقرب است. و الله تعالی اعلم بحقایق الامور. القه بموجب فرمان قضا جریان سیاست خان متصدی این امر گشته این سه طرفه را در قلعه احمد نگر جمع می کرد تا قریب هزار متنفذ جمع می گردید. سیاست خان که کوتوال شهر بود بعضی ازین جماعت را هم در قلعه احمد نگر بقتل آورده برخی دیگر را بدولت آیه فرستاد تا از آن جا برآید. سرفری گردیدند. بالجملة بعلت گناهی که حقیقتش جز بر عالم السر و الخفیات معلوم نیست قریب هزار متنفذ رخت هستی از دار فنا بر بسته از طریق عدم بوادنی بقا شتافتند.

دگر فرستادن بعضی از امراء صف شکن با سپاه نصرت پناه ولایت عادل شاه  
جهت تاخت و غارت آن ولایت و معاودت آن جماعت

چون خبر عزت و انزوائی شهنشاه دین پناه بعادل شاه رسید و عرسه میدان را از وجود  
چنگیز خان خالی دید باز خیال استبداد و اندیشه فتنه و فساد از حویدله دلش سریزده یابی از حد  
خود فراتر نهاد و جمعی را بسرحد ولایت حضرت سلیمانی فرستاد تا نائره غنادر را بیاد بیداد برافروزند و  
خرمن حیات مکنه آن ولایات را بسوزند. منتهیان خبر حرکت سپاه عادل شاه بسمع سیادت پناه قاضی بیگ و سایرین  
حضرت قاضی بیگ بوسیله مقرران بارگاه عرش اشتباه بیابانه سریر جاه و جلال رفع نمود. حکم جهان مطاع  
صادر گردید که بعضی از امراء سپاه ظفر پناه را بدفع فتنه عادل شاه ناعزد نمایند. حسب الحکم اعلی از  
امراء نامدار شجاعت آثار بابی خان محمد حسین میرزا را که در فتون دلاوری و رسوم سپاه گری  
فصب السبق از اقران رده و قلم بدایع شیم بذکر شد از احوالش آقا میادرت نموده باعادل خان بنگی  
و شاه وردی خان کرد و ملک محمد خان هروی که هر کدام در لجه دلاوری نهنگی و در بیشه بهادری پلنگی  
بودند و قوچی از شیران بیشه تهور و مردانگی که.

اگر برکشیدندی از خشم تیغ. شدی آب خون در دل و چشم تیغ

بقلم و قمع نهال خلاف ارباب شلال تعین گشته امتثال مثال قضا مثال را بر سبیل  
استعجال کمر جلالت بر میان بستند و بر باد تابان جهان بیما نشسته رأیت شجاعت برافراختند و در اسبه  
بولایت دشمن تاختند و هرکرا بافتند بیکر بدن از بار سر سبک ساختند و آتش نهب و غارت دران  
ولایت انداختند.

ز یمن حشمت و اقبال شاه دین پرور که داشت طالع چمنشید و بخت اسکندر  
مبارزان دلاور بضر تیغ و ستان ازان دیار بگدند تیغ فتنه و شر

عادل شاه و سیاحتی از بیم تیغ و سنان دایران ظفر پناه یابی در دامن امن و سلامت پیچیده در  
حصار بیجا پور منزوی گردیدند و با آن که دایران سپاه منصور بحوالی بیجا پور رسیدند بلکه تا دروازه شاپور  
دوانیدند هیچ کس بخیا قتل و جدال قدم از حصار بیرون نهاد و دروازه را نیز از کمال پاس و هراس نکشاد  
لاجرم امراء نامدار کامران و کامکار با غنایم بسیار بدرگاه شهریار فلک اقتدار معاودت نمودند از زمین بوس  
ساحت بارگاه عرش اشتباه سر مفاخرت بذوره مهر و ماه رسانیدند و بهرام بی دریغ شاهی منتظر و میامی  
گردیدند. هم درین اوان نعمت خان سمنانی که از ادایی آن ملک بود از زاویه خموش بهر تیغ عز و قبول  
رسیده منصب چاشنی گیری با خطاب نعمت خانی بدر مقوش گردید و روز بروز در خدمت شهریار فیروز  
قرب و منزلت متزاید گشته بموجب فرمان قضا جریان به بنائی باغ و کاخ بزی که اکنون به فروغ بخش  
موسوم است پرداخت و در اندک روزی باغ و عمارتی ساخت که فرخوس برین را در آتش غارت گداهت  
بعضی از حصاد از روئی غنادر بعرض اشرف رسانیدند که این عمارت مشتمل بر مثلثات است. لاجرم حکم

جهان مطاع به تخریب آن صادر گشته مجدداً اعتماد صلاحات خان سمت انعام یافت چنانچه در ضمن وقایع  
آیه بوضوح خواهد پیوست درین ولا توجه و عنایت حضرت اعلی نسبت به حسین خان بهر تیغ قصوی  
رسیده محسود جمیع امراء و وزرا و سایر مقرران پایه سریر سپهر اعتلا گردید و روز بروز شفقت و  
مرحمت شهریار نسبت بحالشان سمت تضاعف بزرگوارت اساس مکنات و قدرتش استحکام و انتظام گرفت و  
با آن که خاطر ملکوت ناظر از دیدن ارکان دولت و سایر عساکر نصرت مآثر بلوغی متوحش و منتفر گشته  
که عاد بهاد پلنگه سال سال رخمت ملازمت و رضائی سلام نمی بافتند طبع اشرف اقدس بدون صحبت آن  
معاونین دون زمانی انس و الفت نمی گرفت.

ز جام وصالش چنان مست شد که سر رشته کارش از دست شد  
دلش بود مشغول معشوق و بس نه فکر جهان و نه پروائی گس  
ز جام ایرادت دور داده بود کزو شور در چاشن افشاده بود

درین اثناء میانه حسین خان دکنی و حسین خان تونی که در شجاعت و دلیری نامح داستان  
و ستم بود بر سر اشتراک اسمی منازعه روی نمود و حسین خان دکنی با فوجی از سپاه کینه خوا و چند زنجیر  
فیل غریت نظیر بر سر حسین خان تونی رفته آن شیر بیشه شجاعت با آن که معدودی بیش نداشت از اکثریت اعدا  
اندیشه ننموده همت بر دفع ایشان گذاشت و فیل مستی را که روی رزم سپاه حسین خان بود بیک چوبه تیر که  
بر پیشانی زده تا سو فار در کشید دوار سرش چائی گرفت بر گردانیده تمام آن سپاه رزم خوا و را  
پراکنده ساخت. متعاقب آن حسین خان چون شیر ژبان در تاخته چند کس را بضر تیغ از یابی  
در انداخت. القه سپاه دکنی از پیش آن جلالت کیش صف شکن فیل افکن منهدم گشته خویش را از  
سر تیرش بگریان کشیدند. و چون شهریار بحر و بر خبر این نزاع استماع فرمود حسین خان دکنی  
را طلب داشته بخطاب صاحب خانی مخاطب ساخت و حسین خان تونی نیز بخطاب شیر خانی اختصاص یافت.  
بالجمله چون در زاد آن بهاد شرف و اصالتی نبود و شایسته و سزاوار این منزلت و مرتبت نه از تربیت او جز  
کلفت ایرار و محنت اخبار و قدرت اشرار روی نمود چنانچه عنقریب قلم غائی قریب به تفصیل آن مبادرت  
خواهد نمود.

کسی را که بود شرف در تراز نباشد عجب گس بود بد نهاد

و چون قریب سه سال یا چهار سال علی اختلاف الاقوال قاضی بیگ از روئی استقلال به  
مهم وکالت و پیشوائی پرداخت دست قضا ورق دولتش در نور دیده امیاب زوالی از هر باب مترتب ساخت.  
از جمله میان متار الیه و سید مرتضی نفاق و نفاری که مستلزم و خرابی احرار امت بدید آمده هردو در  
مقام انهدام اساس دولت یکدیگر درآمده نسبت بهم سخنان فتنه انگیز بعرض رسانیدند و در آخر سید مرتضی  
بصاحب خان متوسل گشته مبلغ خطای خدمت کرد تا صاحب خان در عزل قاضی بیگ که محض مدعایش  
بود سعی نموده و چون جمیع مطالب و عآرب صاحب خان درین آستان قدسی مکان باجابت مقرون بود  
اول امین الملک را از منصب وزارت معزول ساخته بعد ازان بقاضی بیگ پرداخت. قاضی بیگ نیز سعی



او از وکالت معزول گشته در یکی از قلاع مجبوس شد و در آخر حسب الحکم همایون از راه دریا متوجه جرون گردیده در ولایت لار دفتر اعتمادش بسجول متقاضی اجل رسید بعد از عزل قاضی بیگ خنص وکالت باعزت و ایالت دستگاه وزیر کافی تدبیر صافی شمیر الممدوح بلدان الصغیر و الکبیر اسد المعاز که فی الزمان اسد خان مغویش گردید

تذکر استبداد و استقلال صاحب خان بد خصال و وقایع که در خلال آن احوال دولتی نمود

هم در خلال این احوال صاحب خان نکو بیده مآل که سابقاً شمع از قبح افعال و بدایت احوالش بر منصف آنها و بیان جلوه نمود بمقتضای دانت ذات پائی از حد خویش فراتر نهاده دست ستم و بیداد سنگ دعا و سنگ عرش و نعوس زیرستان و فقرا بر کشاد و بازار قتل و تاراج را بطریق رونق و رواج داد که بیداد شداد عاد در جنب آن چون عدل و داد نوشیروان می نمود چون شهریار عالی تبار دست از نادریار سلطنت باز داشته عنان اختیار صفای و کبار را بقبضه اقتدار آن سر دفتر اشرار گذاشته بود جمعی از اوباش و اراذل که ابتدائی جنس آن جاهل بودند جعل گردان بر کرد آن مردار جمع گشته در تحریک ماده فساد و بیداد سعی می نمودند صاحب نظران و دیده وران جهان را نقش اذا ملک الاراضل هلك الافاضل مشاهده و عیان گشته بود و حکماء زمان در تصحیح آن بحران حیران و در علاج آن سوء المزاج جاهل و نادان گردیده مجموع اهل نمیز و هنر را سر و مال در خطر بود و زن و فرزند بر هدر

هنر خوار شد جادوئی ارجشند  
شده رندی دست دیوان دراز

تمام رعایا و سیاه از جور آن قوم کمره ساله و آرمی گزیدند و صغیر و کبر دران محبت و زحیم لغمان و غیر فطک التیر رسانیدند

نه چو مشغول شد بنوش و لبز  
قنه می ساخت مصلحت می سوخت  
مال می چست و کنج می اندوخت  
هیچ کس را هیچ کس اندوخت  
سخنی جز گزاف و گزاف بود  
در ولایت نهاده کس را چیز  
همه آواره گشته کرم بکوه  
شهری و لشکری ز جانب بستوه

بنابرین حکماء متقدمین که کوئی دانش و بینش از میدان خردمندان کارخانه آفرینش بوده اند فرموده اند که سزاوار تر بصحبت و خدمت ملوک و سلاطین طاغیه توانست بود که بمن اسالت حسد و شرف حسب و عقل و ادب از ابتدائی زمان متفرد و ممتاز باشند و پادشاهان عادل را از مداخلت لیبیان جاهل و کم اسلان از گوهر و هنر عامل چنانچه از نزدیکی افغانی و عقارب احتراز و اجتناب لازم و واجب شمرده اند ولله در من قال

هیچ صحبت مباد با عیامت  
که چو خود مختصر گشت عیامت  
صحبت عیامت در بهشت آباد  
مرگ باشد که مرگ عامی باد

چه از مقالات و ملاقات این قوم نکو بیده صفات طغات انسان خاصه پادشاهان جهان را که وجود قاضی الجود شان متضمن امنیت و صلاح عالم و مستلزم رفاهیت و فلاح کافه بنی آدم است جز ضرر عام و حدر عامی و عداوت بخیزد

زودنان نه بیند کسی جز گزند  
که بر جان نروید ز تخم بیند

هم از کلام حکما است که هرگز در اصل خود نیست عیادت را فرو هیچ عیادت نیست

کسی را که نبود شرف در نژاد  
نباشد عجب گر بود بد نهاد

بسی سزاوار آن که شرف تربیت و سعادت قرب ملازمت سلاطین زمان که مشرف بشرف با کرامت خلافت اند جز دانش و ان فاضل و خردمندان کامل که هر آینه بزبور امالت و حریت ذات و حلیه عقل و هنر و حسن صفات آراسته و پیراسته باشند اعتبار و اختصاص بیابند

کسی را که خواهی کنی سرفراز  
بین نیست و آنکه سرفراز

چه باوجود ارباب هنر و ذکا و امحاب صدق و سفا که طبایع سلیم و خواطر مستقیم شان بوقا و حیا مجبوسست زمان اختیار در قبضه اقتدار سفیه نهان و کانی را که در کارها غافل و از هنرها عاطل باشند بر دانشوران فاضل و هنرمندان فعل ترجیح دادن پیرایه پائی بر سر ستن و کسوت سر بر پائی نهادن است و هم از کلام اکابر است نفس خدیس پروردن آبروی خود بردن است و سر رشته کار خویش کم کردن

نه پس دایری باشد آن پادشا  
که سخنی رساند بخلق خدا  
گران دیبکان را در آرد شکست  
فرمایگان را دند چیره دست  
نه خسروشد آن که گمخس پروراست  
خسی دیگر و خسروی دیگر است

میر فی این معنی اکثر سلاطین سابق که بر حکم خالق فرهان در حلالی بوده اند دوان کم زاد و خسان بد نهاد را لایق ملازمت و شایسته قرب خدمت ندانسته باین طایفه زویه که نفس خبیث شان بقتله و فساد مجبور و مجبوس است اعتمادی نمی نموده اند و ازین طبقه کسی را تربیت نمی فرموده چنانچه متون کتب سیر و اخبار از امثال مضمون این آثار مشحون است

بالجمله چون ستم و طغیان صاحب خان بر کافه مردم علی الخصوص غربیان که باعقاد ایشان بیشتر از دیگران مورد جور و بیداد اند از قدر طاقت انسان در گذشت و قتل و غارت این جماعت در شهر و ولایت شایع گشت چنانچه سیادت بنام میر مهدی که از سادات صاحب النسب مغوی بود از تبع بیداد صاحب خان

بد نهاد بدو حقه شهادت رسید - عادل خان و بابی شان با دیگر سروران و سلاح داران که از تنگ ایذا و آزار آن سر دفتر اشرار به تنگ بودند بیکبار پنهان آمده به هیئت مجموعه می ع -

بیدارگاه عالم و راه آماد

و زبان نظام کشوده از ظلم و تعدی صاحب خان شکوه و شخاعت نمودند و چون دران آوان بغیر صاحب خان دیگرگی را رخست خدمت حضرت شهرتاری نبوده اجتماع غریبان را در ایام طغیان و کفران بعضی اشرف همایون رسانیده خاطر انور را از آن طایفه متغیر گردانید - درین اثنا خروجی و فغان غریبان بکوش شهریار گیتی شان رسید و میباید سخنان غریب آبریز صاحب خان گردید - لاجرم بی تحقیق و تفتیش آن مقام فتنه انگیز حکم قضا مثال باستانیهال آن شتم رسیدگان بریشان حال از مکتب عز و جلال صدور یافت - صاحب خان با او دایب ظلم و زور که بیوسته منتظر این منصوبه بودند نیغ کین بر خیزید و روی به متظلمین مسکین نهادند و غوغائی عا با این بار کشته سالانی قتل و غارت غریبان در کوچه و بازار دردادند از هر کوشه بی نوبت سر برداشته زابت بیداد برافراشت - نازار قتل و تاراج رونق و رواج گرفت و فتنه و آشوب از شهر برخاست -

منافع فتنه را شد کرم بازار جهان آشوب را از جان خریدار

عوام دست بقتل و غارت برکشادند و از خون غریبان جویبهائی مانند جیحون در هر کران روان کشته از کشته پشته ساختند و بر هر که دست یافتند از یائی درآداختند - عادل خان و بابی خان با بعضی از علیران که جلادائی داشتند بجانب بیجاپور زابت هزیمت برافراشتند و باقی شمع را از قسم فقرا و نجاران در دست آن اشرار گرفتند -

بالجمله دران واقعه تمامی غریبان متفرق و پراشان کشته اکثر ایشان پناه بمادل شاه بردند و بعضی خود را بسید مرتضی امیر الامراء بر او رسانیده قلبی که قوت گریز و آوار نمائند بهر آن جریقیل در بیغولها پنهان شدند بعد ازین قضا با حضرت اعلی منزل صاحب خان را از تشریف قدوم همایون پابه شرف بلوچ گردون رسانید و مدت مکث آن حضرت دران منزل متمادی گردید - چون هیچ کس بملازمت آن ذات اقدس نمی رسید مردمان در وجود اشرف بکمان افتادند و زبان پازرجیف و انابلیل کشاد - اما صاحب خان چون از بقیه غریبان که در بر او نزد سید مرتضی جمع شده بودند خائف و هراسان بود درین وقت که شفقت آن حضرت نسبت بحال خویش بیش از پیش مشاعره می نمود خواست که در خلوت خاص فرمان قتل عام ایشان کرده بالکلیه آن جماعت را بمسائل ساخته خاطر از دغشقه بشان فرار گرداند - لاجرم در خدمت شهریار عالم عرضه داشت که میان ما و غریبان خون در میان آمده و ایشان کشون گیر گشته بر میان سته در مقام انتقام در آمده اند و ازین جهت خاطر بشده از ایشان بغایت خائف و هراسان است - امید که فرمان قضا جریان بقتل ایشان صادر گردد تا هر آینه موجب تسلی خاطر این بنده شود - چون رضای شهریار دین و دنیا مقرون باین امر قبیح نبوده هر چند بمعاذیر دایمیر متمسک گشته در تسکین خاطر صاحب خان مبالغه فرمود - باین عنوان صاحب خان باین سخنان اظفا پذیرفت و از سر خشم خویش را از دیوار خانه

بزر انداخته با معدودی چند راه بیجاپور پیش گرفت - چون خبر قرار آن سردار اجلاف و اشرار بسمع اشرف شهریار کامگار رسید زابت نصرت شعار از دنبال آن یار غار برافراخت زبان حالش بمضمون این مقال مترجم گردید -

رفته در کردم افکنده دوست میکشد هر جا که خاطر خواست

و بر سبیل ابراهیم متعاقب آن نا هوشیار شناخته چون برق چپنده در حوالی پرنده آن سید گریخته را در پوشت و بالاجامه مطلب و آتش نوید داده بشانه و اخسوس آن توسن بد لکام را رام ساخته بمواقفتش در حصار پرنده چند روز رحل اقامت انداخت - اما صاحب خان پیوسته در نبل مطلب خویش الحاح و مبالغه می نمود و ما حاصل مقصدش قتل سید مرتضی و جمیع غریبان بود - حضرت سلیمانی جهت خاطر آن سرکشته بادیه نادانی مقدر فرمود که موکب گیتی شان از پرنده متوجه بیدر گشته آن حصار سپهر آثار را مسخر سازند و صاحب خان را بمطاب برید الملکی مخاطب ساخته بیدر را بدان سر دفتر ارباب شور و شر سپارند و وقتی که سید مرتضی بموکب اعلی ملحق گردد نبال اقبالش را به تیشه زوال از یائی درآوند - بالجملة صاحب خان نادان باین سخنان تسلی گشته موکب گیتی شان از پرنده بجانب بیدر در حرکت آمد و چون گذار حوض مکتوبه مخیم اردوئی ظفر اثر شد بالجملة صاحب خان در محاصره بیدر مبالغه نموده « فوجی از لشکر ظفر اثر به تیه اسباب تلمه گیری مشغول گردید - چون عادل شاه از حرکت موکب جهان پناه آگد شد حضرت سیادت و غایت پناه بجابت و هدایت دستگاه زنده اولاد مرتضی میر محمد رضا رضوی مشهدی را برسم رسالت و حجابیت بدرگاه فلک اشتباه فرستاد که اگر در خاطر اشرف انور غیاری از بهنگور عادل شاه بوده باشد در رفع آن کوشیده اصلاح ذات البین حسب العین سازد - بالجملة آن سید نیک محضر در گذار حوض بیدر بملازمت شهریار بحر و بر مشرف گردیده اداء رسالت نموده و نا عادل شاه در حیات بود میر مشار الیه همراه موکب منصور بوده برسم رسالت و حجابیت قیام می نمود - ملکه برد چون مبالغه لشکر ظفر اثر در تسخیر بیدر ملاحظه نمود در خفیه کس بملازمت حضرت شهرتاری فرستاده اظهار اطاعت و فرمان برداری کرد و چون رانی جهان آروانی بمحاصره بیدر رانی نبوده جهت تسکین خاطر صاحب خان بمنزلش تشریف قدوم ارزائی فرمود که بهر عنوان او را از سر تسخیر بیدر بگذراند - صاحب خان بیش از توجه شهریار گیتی شان خبر یافته از عقب سر آورده بدر وقت و هر چند در طلبش جدت وجو نمودند مطلقاً با نظر انور آن حضرت درنیامد - روز دیگر شهریار بحر و بر اسد خان را طلب فرموده کمر سرمی که هردانه جواهرش با خراج بیدر برابر بود بدر دادند و صاحب خان فرستاد که اگر از ملکه برید طلسمی داری این کمر را بکسر و از سر تسخیر این حصار بکسر - القمه صاحب خان کمر مذکور را گرفته بکویچ کردن راضی شد - روز دیگر موکب ظفر اثر از ظاهر بیدر کوچ فرموده بجانب اودگیر در حرکت آمد و صاحب خان بیهوده چاگیر خود با جمعی از حواله داران و لشکریان که متابعت او را گردان نهاده بودند از موکب همایون جدا گشته بمیان ولایت درآمد و بهر کجا که می رسید و از هر جا که می گزشت از ظلم و ستمش شهر و ولایت با کوه و دشت یکسان می گشت و هر چند فرمان قضا جریان شرف امداد می یافت بآن ملتفت نه گشته در مخالفت اصرار می نمود -



هر کرا از بخت و ازون روز دولت شد سیاه

بلکه دفعه سلطنت و اندیشه سروری نیز در خاطر پرستیز افتاده هوس چتر و آفتاب گیر در شعیب جانی گیر شد و با امرا و سران سیاه فرامین بادشاهانه فرستاده بهشت خویشتن ترغیب می نمود و بوعده و وعید فریب می داد تا آخر الامر در موضع راجعتی سعی جمشید خان و خداوند خان و بهری خان دو بودای خاموشان نهاد چنانچه عنقریب قلم مائی فریب در شرح آن داد سخنوری خواهد داد آری.

هر سر سبک که او نه نشیند بجائی خویش

بالجمله شهریار فلک سرور یکروز در اودگیر مقام فرموده روز دیگر موکب فلک احتشام ازان مقام بجانب قندهار رایت نصرت شمار برافراخت و چون هجائی رایت فتح آیت سایه فتح و نصرت بر ولایت قندهار انداخته ماهچه علم آفتاب انوار اطراف آن دیار را منور ساخت، جوایس و منهبان به سامع قدسی جوامع رسانیدند که از غیبت آن حضرت و تعاقب و تسلط صاحب خان بی عاقبت کافه سیاه و رعیت و تمام مردم شهر و ولایت در گمان افتاده اند بلکه قرار داده که سرور سلطنت و خلافت از وجود فیض الوجود آن حضرت خالی است. لاجرم گروه انبوه متوجه قلعه لپاکر گشته جوجار خان کوکوال قلعه لپاکر دختر خویش به شاهزاده عالی کهر فریدون فریخته و منظر مهر سپهر سلطنت و کامرانی اختر برج حشمت و جهابانی قرازند رایت فتح آیت نظام شاهی العوید بتأییدات الهی محب اهل بیت رسول الله برهان شاه داده و آن حضرت را از قلعه برآورده با جمع کثیر و جم غفیر بتخصیص غریبان که از بیم تیغ و تیر صاحب خان در کوه و بیابان سرگردان گشته بودند روانی به تخت گاه نهاده و چون دار السلطنت احمد نگر از وجود جنود ظفر اثر خالی است ممکن که به تصرف آن وارث سرور و افسر در آید.

سران سیاه در ولایت کم اند	بدرگاه شاهنشاه عالم اند
بجز مصری باد یابان شاه	کس این کوه را بر ندارد ز دام
چنین فتنه را که شد سخت گیر	اگر خورده گیری به خردی مگیر

خاطر اقدس انور از استماع این خبر بغایت متفکر و مکدر گشته بملاحظه این که میادای زمانه بساط تازه منبسط سازد و روزگار غدار منصوبه نوی بازو و کمبشین فلک نقشی نه بر وفق مراد در طاس نیلگون گردون اندازه تلافی و تدارک آن از حیز قدرت و مکتب انسان بیرون باشد.

زمانه به لبیک و بد آبتن است

ستاره کپی دوست که دشمن است

اسد خان را طلب فرموده بدفع آن فتنه نامزد نمود. اسد خان بموجب فرمان قضا جریان با جمعی از لشکریان کوچ کرده سرعت تمام متوجه احمد نگر گشت. بعد ازان شهریار جهان متوجه حال صاحب خان نگهیده مال نکشته موکب گیتی ستان نیز از قندهار بجانب مستقر سرور ثریا آثار حرکت فرمود و چون کنار آب کنک مضرب خیام عساکر نصرت فرجام گردید بخاطر اشرف اقدس رسید که ازین جا

متوجه برار باید گشت تا امراء آن ملک بملازمت میادرت نباشند آنکه با سیاه نصرت پناه در مقام دفع شاهزاده عالمیان برهان نظام شاه درآیند. چون بعضی از اعیان و مخصوصان که در رکاب ظفر اشباب بودند این معنی از فحوائی کلام شهریار فلک احتشام فهم نمودند در رفع آن اندیشه متفق الکلمه گشته بدلائل و براینهین خاطر نشان شهریار گیتی ستان کردند که توجه موکب همایون بصوب برار از طریق سواب بیرون و بخت و سبکی مقرون است. لاجرم شهریار عالم التماس و استدعائی دولت خواهان را بسمع قبول و رضا اسفا فرموده بجانب مستقر سرور اعلی نهضت نمود و اسد خان که پیشتر از موکب گیتی ستان روان گشته بود سرعت باد سرسر خود را به احمد نگر رسانیده جمعی از غریبان را که از بیم شتم صاحب خان در گوشه همد پنهان بودند بعواطف و هراحم شهریاری امیدواری داده فوجی از ایشان برآراشت و کس بملازمت آن حضرت فرستاد که شاهزاده جبهه با فوجی از سیاه رزم خواه که میدان آورده گاه را هنگامه سوز و مقدمه نشاط و سرور شمرند از قصبه چنیر کوچ فرموده متوجه سرور سلطنت آید. هر چند موکب ظفر اثر زود تر باحمد نگر رسد بمصالح ملک و دولت اقرب خواهد بود. بالجمله چون ماهچه رایت فتح آیت ساحت ولایت احمد نگر را از یرتو خویش غیرت افزائی خاور ساخت شهریار فلک اقتدار یرتو التفات بر حال رعیت و سیاه انداخته جهت تسلی خاطر انام که دران ارام از آن حضرت بجز نامی نشنیده بودند خورشید کردار بر فیض فلک آثار سوار گشته در شهر و بازار سیر فرمود. هر غریبی که در کتج احتفا پنهان بود بملازمت میادرت نموده باز در سلک بندگان آستان قدسی مکان انتظام یافت روز دیگر که شهسوار مضار خاور تیغ کشیده شمعش افطاع عالم را فرو گرفت و ساحت جهان بسان سینه سادقان روشنی و صفا یرتوقت منهبان خبر رسانیدند که شاهزاده عالمیان با قریب سه هزار سوار و پنج شش هزار پیاده جراد از موضع کانور که تا شهر احمد نگر دو گاه دور است کوچ فرموده ظاهر باغ کاریز قدیم را لشکرگاه ساخت. شهریار نصرت دستگاه اسد خان را با جمیع غریبان در مقدمه نامزد فرموده بنفس اقدس نیز از قلعه احمد نگر بیرون آمد. اسدخان خود را به لشکر شاهزاده عالمیان رسانیده بین الفریقین مهم بمقتله و محاربه انجاءید و از مارقین جمعی بقتل رسیده برخی زخمی گردیدند. درین اثنا بسمع شاهزاده رسانیدند که حضرت شهریار بنفس اقدس متوجه محاربه گشته. چون شاهزاده همایون فر از حیات آن حضرت خبر نداشت بدین جهت رایت عزیمت بصوب سرور سلطنت موروثی برافراشت و اکنون که بر حیات و توجه آنحضرت اطلاع یافت رعایت ادب فرموده علان از معرکه پیکار برگذاشت. جوجار خان با چند نفر دیگر دران معرکه بقتل آمده یک چشم بهادر خان بزم تیر از حلیه نور عاری گردید. یکی از لشکریان سر جوجار خان را بریده بنظر اشرف شهریار رسانید. حکم جهان مظاع صادر گردید که اسد خان در تعاقب شاهزاده عالمیان مبارعت نماید. اما مطلقاً در قتل هیچ متنفسی میادرت ننماید و از همان مقام شهریار فلک احتشام عنان بکران برتافته بجانب قلعه احمد نگر شتافت. اسد خان بر حکم فرمان اندک مسافتی پیموده اثری از ایشان دریافت و این قضیه در تاریخ بازدهم شهر ربیع الثانی روئی نمود و از غریب و نوادر اتفاقات همین عبارت که بازدهم ماه ربیع الثانی باشد موافق سال تاریخ بود که آن کتابت از نهد و هفتاد و هفت باشد و چون شرح این احوال در ضمن وقایع صاحب قران بی همال بطریق تفصیل مذکور خواهد گشت درین مقام باجماع

اكتفا نموده شد - والله الموفق في كل حال و اليه المبداء و المآل -

### ذكر ناره طغيان و بیداد صاحب خان بد نهان و مآل حالش

بالجملة چون رایت نصرت شمار از ولایت قندهار معاودت فرمود صاحب خان بد کردار بموکر غفر آثار ملحق نگشته دست بشو و آزار و خرابی اعیان و اقطار برکشاد و با آن که مکرر فرامین نفاذ فرین بطلب آن سر دفتر ارباب کین صدور یافت چون غشوات تفاوت پردۀ غفلت بر دیده بصیرش فروخته بود و خامت عاقبت و سوء خاندت بروزگارش عاید گشته بدان فرامین التفات نموده تمکین نکرد -

شوم اختری که بخت بد آشفته حال او هرکار که کند همه کردد و بال او

اسد خان و جمعی از قربان و اعیان که از ستم و طغیان آن سرکشۀ بادیه کفران و عدوان بجهان رسیده بودند عریض نمودند که آن بد اصل بی بنیاد وانی از حد خود بیرون نهاده از غایت حماقت و جهالت و ایهام غرور و نخوت خیال سلطنت و اندیشه سروری در سر پر شورش افتاده و بجهان ولایت درآمده دست به ستم و بیداد و قتل و فساد برکشاده تمام رعیت و سیاه و امرا و اعیان درگاه از غلب و تسلط بجهان رسیده و از وطن و مسکن خویش آواره و بی خون و مان گردیده اند - همه روزه از اطراف ملک قشای روی می نمایند - اگر شهریار جهان پروری در مقام دفع فتنه او درنیاید ممکن که مهم بجائی متجر شود که دست تلاقی و تدارک از دامن ادراک آن کوتاه گردد -

گر این فتنه دارد چنین در بر  
کند شغل شاهی به مردم دراز  
نه از عباد او درنیاید به میغ  
سر تخت خواهد گرفتن به تیغ

بالجملة چندان ازین قسم سخنان بمرض شهریار گیتی ستان رسانیدند تا فرمان قضا جریان به سید مرتضی عز صدور یافت که با امراء برار صاحب خان را بدمکمل فلک اشتباه رسانند یا از ممالک محروسه اش اخراج نموده جور و تعدی آن ظالم مغرور را از سر دعایا دور گردانند سید مرتضی که مالمها در آرزوی چنین رخصتی می بود - فرست غنیمت دانسته جمعی از خان و خداوند خان و بحری خان را با جمعی از امرا و لشکریان بیشتر بدفع آن بد اختر ناعز فرمود و خود نیز متعاقب بدان جانب توجه نمود - امراء مذکور در سرعت صبا و کجور سبقت جست در موضع رانجی خود را به صاحب خان رسانیدند که این جماعت بملازمت آمده اند نه به محاربت - لاجرم آن جاهل کلام از صدق دور را باور داشت و باستقبال اجل علم استعجال برافراشته بقدم عز و ناز مرگ خویش را پیش باز آمد چون امرا بدان سردار اشقیاء رسیدند فی الحال بقتل آن پیشوائی ارباب شلال مبادرت نموده آتش قساد و بیدادش را به آب تیغ فولاد فرو تابانیدند و مردم اعیان و اقطار را از دست جور و آزار و بیداد و عنادش رهانیدند - آری عاقبت جور و ستم و خیم و خامت طغیان و کفران عذاب الیم است - الا لمن الله من کفر التعم -

اگر بد کشش مرد زاهد خوار  
بگردون گردان رود زهره وار  
زمانه ز گردون بریز آردش  
عست بد خویش سپاروش

بالجملة چون خبر قتل صاحب خان بسمع اشرف همایون رسید خاطر ملکوت ناظر بقابیت ملول و معزون گشته یکبارگی از امرا و ارکان دولت آورده و متنفر گردید و بکلی دامن از امور سلطنت و سروری در چیده اندیشه عزلت و انزوا و فکر ترک تکفل مهمان دنیا در ضمیر منیرش جانی گیر شد چنانچه پیوسته به مخصوصان می فرمود که بصدق لبت و علو همت متوجه تدارک مافات و تلاقی جرایم و زلات گزشته گشته می خواهم که بالکلیه عنان نهمت از سوب اعراض دنیوی برتایم و باقی عمر از برائی عمر باقی دریابم -

دلا بکوش که باقی عمر دریابی  
که عمر باقی ازین عمر بر کزریابی

درین ولا هوایی سیر دنیا در سر افتاده و آرزوی طوفان کعبه معظمه و زیارت مدینه طیبه و سایر اماکن و مشاهد مشرفه بخت در کانون سینه نهاده به نحوی که جانی هیچ هوس و پروائی هیچ کس درو نماند عزم جزم فرموده که قبه عمر سرف افتخار ثنوبات اخروی سازم و بعد ازین از قبل و قال مردم بحال خود بپردازم - چون امور جمهور اتمام بی وجود حاکم عادل نظام و انتظام پذیر است و رجوع این امر به سادات رفیع الدرجات که وایان حقیقی اند اولی است وظیفه آن که بکی ازین سلسله علیه که علامت نجات و دولت و آثار صلاح و فلاح از ناسیه اش واضح و لایح باشد پیدا کنند تا زمام مهمان اتمام در قبضه اختیارش نهاده پانی خود از میان بکناری کشم - چون مخصوصان آن حضرت راسی باین امر نبودند کسی را که ارتکاب این امر خطیر داشته باشد بنظر کیما اثر در نمی آوردند تا نفس نفیس آن حضرت بالکلیه از افسر و سربر دلگیر گشته با چند نفر از ندما و مخصوصان که محرم بودند بلباس درویشان بی خبر امرا و اعیان بجانب همایون پور عبور فرمود چون امرا و سران سیاه و اعیان درگاه از توجه آن حضرت آگاه می یافتند با اتفاق سادات و قضات و علما و فتنای از عقب شهریار فریدون نسب شتافتند و در برنامه این که فریب بموضع همایون پور است سادات ملازمت در یافتند همگنان زمین ادب بلب عبودیت بوسیده بزبان عجز و نیاز معروض داشتند که حق سبحانه و تعالی وجود فایض الجود حضرت سلیمانی را شایسته و سزاوار جهان بانی آفریده و باعث نظام و انتظام مهمان جهان و جهانیان گردانیده است دست از تکفل امور جمهور باز داشتن و نظام جهان و مهمان نوع انسان را مختل و مهمل گزاشتن نزد خالق و خالایق پسندیده و مستحسن نیست و ارتکاب این امر عظیم که هرآینه موجب صلاح عالمیت بر حکم حدیث صحیح عدل مائة خیر هن عبادة الثقلین از جمیع طاعات و عبادات اولی است - شهریار ملک اطوار بر زبان کهر بار گزراید که خاطر خطیر از مهمات دنیوی دلگیر گشته عزم طواف روضه متبرکه رضیه رضویه علی ساکنها الصلوة والتحیه که معطاف مقبلان اطراف و اکناف جهان است مصمم فرموده ایم - مهم سلطنت و تکفل امور سیاه و رعیت بهر که شایسته آن داند سیراید و دست از دامان ما بدارید - کافه سادات و علما و جمهور امرا و وزرا خصوصاً سادات و هدایت پناه زبده اولاد حضرت خیر البشر شاه حیدر دران مجمع سر بر زمین نهاده بجز و نیاز تمام عرضه داشت که اراده بشکانت حضرت دیوان اعلی شرعاً و عقلاً مجوز نیست چه موجب حدوث فتنه و فساد و مستلزم تعذیب و تخریب عباد و بلاد است علی الخصوص جمعی از سادات و علماء خراسان و عراق که در غفلت رفت و حمایت شهریار آفاق در مهاد امن و امان روزگار می گزراوند هرآینه از غیبت آن حضرت بانواع



بلا و کلفت و اقسام عذر و محنت مبتلا خواهند شد و این معنی به یقین موافق رضای الهی و مقرون به خوشنودی حضرت رسالت پناهی نیست. بالجمله رانی جهان آرائی شهریار دین و دنیا را ذلیل و پراهن سادات و علما معقول نموده فسخ آن عزیمت فرمود و منصب وکالت و پیشوائی برائی و رویت شاه حیدر مقرر و مغوش گشته شهریار خورشید اشتیاق زبان در تار به نصیحت آن زبده شربت سید ابرار آلوده فرمود که چنانچه حق تعالی زمام اختیار کافه برآید به پند اقتدار ما نهاده ما حلی و عقد امور جمهور را به رانی و رویت نو که از عثرت حضرت رسالتی حواله فرمودیم می باید که با رعایت و زیر دستان که و دایم خالق البرایا اند بسوی سلوک انائی و در فیصل امور جمهور و سر انجام مهمات کافه ایام بطریق سبی و اهتمام بجائی آری که عند الخالق و الخلاق عاجز و مشکور بوده در روز شور که «یوم لا ینفع مال ولا نول» عبارت از آن است از جواب باز خواست عاجز نیایی.

بهر شغل کامروز رانی آوری ده آورد فردا بجای آوری

طریقه نیک اندیشی آن که در اجرائی احکام الهی از مصلحه و مداخله بر اندیشی و در افرام و نواهی شریعت حضرت رسالت پناهی مساعی جمیله بظهور رسانیده نام و نشان ملاهی از میان رعایا و سیاسی براندازی و انواع فسق و فجور و اقسام جور و زور را از نزدیک و دور مرتفع و منسوخ سازی.

اگر سوارانی رختن سعادت عوس است عنان طبع بگیر و بدست شرع سیار

چه خردمندان جهان گفته اند از دولت دنیوی برخورداری سعادتمندی یابد که دنیا کار غصبی بسازد و در ایام دولت خویش را بجاه و حشمت مقرر و فریفته ساخته دو چاه غفلت و غرور بپندارد و همیشه بحال فقرا و ضعیفا پردارد.

و مغروری کلاه از سر شود دور مبادا کس بجاه خویش مغرور  
و تاج تکبر مکن سر خوشی که آخر از آن رنج آردن کنی  
سری کز تکبر شود پاهمال و دولت نه بیند بغیر از ذوال

بالجمله بعد از فراغ تصایح و مواظب موبک جهانگیر حضرت سلیمانی متوجه مستقر سرر جهان بانی گشته دو قلعه احمدنکر بفرای خاطر انور بر مسند کامرانی تکیه فرمود و کلیات و جزئیات مهمات سلطنت حواله برائی و رویت شاه حیدر شده جمیع امرا و ارکان دولت بمنزل آن سید رفیع محل جمع می گردیدند و امور مالی و ملکی را بفیصل می رسانیدند تا آن که شیلان دیوانی دو دیوان خانه شاه صرف می شد و شراب دار و جامه دار سرکار حضرت سلیمانی پیوسته در حضور آن آسب ثانی حاضر بودند تا هرگاه بخدمتی تعین کنند یا بمهمی فرستد سر و پا و بان داده از همانجا رخصت کند و بعرض اشرف محتاج نباشد. البته چون دست تصدی شاه حیدر در امور وکالت قوی و مطلق گشته در مهمات سلطنت استقلال یافت تصایح شهریار کیتی ستان را بر طایق نسیان نهاده بعضیانی رای و بر وفق آرزوی و هوای خویش بر حق قضایا پرداخت تا در اندک روزی اکثر اکابر و اعیان درگاه بل کافه سیاه از حسن سلوک شاه گاه مند و شاکي گشته از زندگی خوی و غضبناکیش

مخوش و متنفر شدند چنانچه مولانا و الهی که از طرفاء زمان و بو العجیان دوران بود این معنی را بلغت اهل خراسان در رشته نظم کشیده.

بوقت کیف چنان شد دماغ پریشان خلق را می به پیشوائی آمد خانه

اگر چه هر چند آمد خان در پیشوائی شاه حیدر سعی مودم بود آمد شاه ابو الدیبه می شود و همیشه در مقام رفعتش بود تا درین ولا بهاء بر آنکشته عرض نمود که جمعی از امرا را بسرخد ولایت برهان پور نامزد باید فرمود تا از آسیب سیاه اعدا مملکت را محافظت نمایند. بالجمله آمد خان را با جمعی از امرا نامزد فرموده بسبب دولت آباد فرستاد. از جمله اسباب توحش و تفر خاص و عام از شاه عالی مقام این بود که مولای چهار صد قصبه از ممالک مجروحه در سابق بچانگیر شاه مغفرت دستگاه شاه طاهر علیه رحمة الله الملک القافر مقرر بود و درین وقت هر کدام از آنها بلعام یکی از امرا و مقران درگاه کیوان احترام انظام داشت. شاه حیدر بدون فرمان اشرف همایون تمام را بنام خویش رقم اختصاص زده قلم تغییر بر جانگیر جمع کشید و بهیچ وجه مبادله و معاوضه رانی نمی گردید. این معنی موجب تغییر مزاج آن فراراده تاج و سریر گشته هر چند جهت نسبی خاطر آن جماعت تکلیف قبول نعم البذل فرمود بجائی رسید. در خلال این احوال مثال قدر امتثال بسر انجام مهمات میزبانی و انتظام اسباب عیش و نشاط عالی صغیر یافته کار گذران حضور از نزدیک و دور بترتیب مقدمات جشن و سرور شتافتند.

جیشانی به شادی شد آراسته همه یوم پر زیور و خواسته

جهان شد ایوان زور دیبائی چین بر از در و گوهر بساط زمین

درین جشن و میزبانی میالقه که حضرت سلیمانی در بهی غناهی و ملاهی فرموده بود از خاطر شاه حیدر محو گشته شرب مدام را سلاخی عام در داد و سلاسل و اغلال منع از رفاه آرداب آهو و طلاب افس پرگشاد.

برداشت غل شرع بشاید ایزدی از گردن زمانه علی ذکره السلام

چون خبر ارتفاع موانع مناهی بمسمع قدسی جوامع شهنشاهی رسید رفعة همایون بشاه حیدر صادر گردید که باوجود دعوی فضیلت و سیادت حرمت شریعت حضرت رسالت سالی الله علیه وآله رعایت نمودن و مخالفت فرمان ما که هر آینه موافق حکم حضرت متان بود فرمودن بجه حمل توان نمود. هر چند شاه ارجمند به معاذیر دلدیر متمسک گشته در استرضائی خاطر ملکوت نظر ملک آردا کوتید اتری بران مترتب نکردند تا آن که در انشاء میزبانی روزی حضرت سلیمانی با خواص ندما به بهانه حیر باغ کاریز از جمیع امرا و وزرا خویش طبعاله گریز زده راه دولت آباد پیش گرفت. از جمله بندگان صلابت خان بیشتر از دیگران خود را بموبک همایون رسانیده بشرف ملازمت قایز گردید. شاه حیدر و دیگر ارکان دولت و اعیان حضرت چون بر توجه موبک کیتی ستان بجانب دولت آباد آگاهی یافتند از دونی سرعت به سازمت شتافتند. بعضی در انشاء راه و بعضی در دولت آباد سعادت زمین بوس دریافتند. چون ساحت ولایت دولت آباد از یرنو

ماهیه رایت نصرت آیت رشک صحن خاور گشت. فرمان قضا جریان به طلب اسد خان که دران نواحی لشکرگاه ساخته بود صادر گردید و در مجلس عام بزیان وحی ترجمان گزراید که رانی عالم آرا از تکفل امور جمہور بہ کلی نفور گشته و ترک زخارف دنیائی پرغور بہ فتوائی عقل و خرد مشرور.

وقت آن است کہ اقبال کند یارائی ما صبح امید دهد از شب بیدارئی ما

دست منع از اذیال همت عالی بهمت ما کوتاه کنید دعا و فاتحه مسرع عزم ما را همراه کنید کہ این مرتبه شوق عقل سده سده مرتبه کعبه معظمه و باقی اماکن مشرقه طوق طلب نه چنان در گردن این قالب طالب افکنده کہ بہ فریب نفس و وسوس شیطان تخلف ازان ممکن بود.

دگر دامن همت را درین ره	شده خلعت خاص توفیق شامل
زخم دست و دامن مقصود گیرم	هم در بوردم بساط وسایل
کنون کز سر معرفت در شیرم	شده پرتو نور تحقیق شافل
نگرد سرا پردہ چرخ و انجم	میان من و کعبه وصل حایل

همگنان چو این سخنان از خدیو اس و جان استماع نمودند حیات خویش را وداع گشته.

چنین قفا سفری اختراع خواهم کرد حیات را و ترا یک وداع خواهم کرد

در امتناع منقذ اللفظ والمعنی گشتند و بیک بار پیشانی عزیز و الکسار بر خاک مسکنت و افتقار سوده زبان بہ تذکار دعا و توائی آن شہریار دین دار کشودند کہ همیشه قبہ چتر حمایتی شہنشاہی چون امپس خورشید فلک سائی باد وصیت معدلتی در بسط زمین چون نسیم مہیا جهان بیمائی - اجتناب شہریار فلک جناب مالک رقاب از ارتکاب امور سلطنت و مہام خلافت کہ بر حکم فرمان ازلی و رقم تقدیر لم یزلی تعلق بہ آن حضرت گرفته ہر آئینہ از مواب دور و بہ فساد حال عباد و بلاد نزدیک است و حضرت شہریار فی نزد باری عز اسمہ باین تخلف معذور و ماجور نخواهند بود. از جملہ سادات صحیح النسب سیادت و نقابت پناہ نجابت و ہدایت دستگاہ میرزا محمد مقیم این سیادت و نقابت پناہ نجابت و ہدایت دستگاہ شجۃ السادات و انقباء العظام میر محمد رشاد رضوی مشہدی بر دیگران سبقت جستہ سخنان مؤثر بمعز عزم رسانید تا ذات اقدس اعلیٰ فیض آن عزیمت فرمودہ بر عجز و زیردستان مہربان گردید. بالجملة تمام علما و فضلا درین باب فتاویٰ مسجل و آیات و احادیث مذیل ساخته بہ نظر اشرف درآوردند و بعجز و زاری بسیار آن اندیشہ را از خاطر فیض مآثر آن حضرت بدر بردند. آنحضرت نظر مرحمت اثر بر رفاعت حال سیاه و رعیت فیض آن عزیمت فرمود و در خلوت اسد خان را طلب داشته باز تکلیف تکفل امور وکالت و پیشوائی نمود. اسد خان بعد از استعفا بعرض اشرف علی رسانید کہ بندہ تنها از عہدہ تصدی این امر عظامی بیرون نمی تواند آمد. مگر بموجب فرمان صلابت خان یا بندہ درین امر شریک گردد بکن کہ از عہدہ نقضی آن بیرون تواند آمد. صلابت خان غلام چرکسی بود کہ نواب کامیاب سپہر رکاب فلک جناب خاقان جم جاء سکندر سیاه خورشید کلاہ فلک بارگاہ نال الله السلطان ابن السلطان و الخاقان بن الخاقان بن الخاقان

خاک آستانہ خبر البشر مروج مذہب حق ائمہ اثنا عشر غلام خاص باخلاص امیر المومنین حیدر شاہ طہماسپ بن شاہ اسمعیل الحسینی صفوی الموسوی فرمان فرمائی ممالک ایران یا دیگر تحف و ہدایا بجهت اعلیٰ حضرت جنت مشکلی فردوس آبدائی شاہ حسین نظام شاہ فرستادہ بود و بجهت وفود عقل و کفایت و ظہور دانش و درایت منظور نظر کیمیا اثر گشته روز بروز مدارج رفعت و منزلت ارتقائی یافت تا بائی بر مسند وکالت و پیشوائی نہاد چنانچہ در سن کلام مستقبل شرح احوالش سمت وضوح خواہد یافت. بالجملة شہریار کامکار مبالغہ بسیار فرمود کہ اسد خان بی شرک دیگری متکفل امر وکالت گردد اسد خان در التماس خویش اصرار نموده بی شرکت صلابت خان بدان راضی نہ شد. آخر الامر حضرت سلیمانی بر زبان وحی ترجمان کنز انبید کہ تو خود بطوع و رغبت خویش صلابت خان را شریک ہی سازی اما عنقریب بشیمائی خواہی کشید و مرارت این شرکت خواہی چشید و در آخر سخنان آن حضرت بصحت بیوست و صلابت خان بر اسد خان مستولی گشته روز بروز دست تصدی اسد خان را از امور ملکی کوتاه میکرد تا بیکارگی او را بی دخل ساخته در حبس انداخت چنانچہ از سیاق کلام آئندہ واضح خواہد گشت. قصہ اسد خان بموجب فرمان فضا جریان صلابت خان را بحضور اشرف بردہ سر و بائی پیشوائی چنانچہ خود پوشیدہ دور نیز پوشانید و ہر دو بافاق مقصدی امور جمہور گشتہ مہمات سلطنت بہ فیصل ہی رسانیدند. بعد ازان کہ امر وکالت بہ اسد خان و صلابت خان تفویض یافت فرمان قضا جریان صادر شد کہ شاہ حیدر بہ قبۃ دولت آباد رقتہ دران مکان می بودہ باشد تا بدان چہ فرمان صادر کردہ بعمل آورد. آنکہ بموجب فرمان شاہ را از قبۃ مذکور بقلعہ نقل فرمودہ بعدتی در قلعہ دولت آباد گوشہ عزلت و انزوا داشت. بعد ازان باز بموجب فرمان از دولت آباد بہ احمد نکر آمدہ ازان جا بہ بندہ راجیوری کہ بہ مقاضای او مقرر بود توجہ نمود.

بالجملة بعد از چند روز موکب کبئی ستان از دولت آباد رایت عزیمت بہ صوب مستقر سریر سلطنت ہر افراختہ بعد از طی مسافت آفتاب رایت فتح آیت از افق دار السلطنت احمد نکر طالع گشتہ در باغ کاویز قدیم رحل اقامت انداخت و ابواب دخول کافہ مردم را مسدود ساخته مدت دوازده سال مانند قطب شمال دوان باغ جنت مثال پائی اقامت در دامن عزلت و انزوا کشیدہ درین مدت مطلقاً باعور دنیا نہ پرداخت اسد خان و صلابت خان ہمہ روزہ بہ حوالی آن باغ آمدہ مہمات دیوایی را بہ فیصل ہی رسانیدند و اگر قضیہ کلی سانس می شد بہ وسیلہ خواجہ سرالی خرد سالی کہ بہ حوالی آن مقام عالی آمد و شد می نمود معروض گردانیدہ بدان چہ جواب صادر می شد عمل می نمودند و احياناً نواب اعلیٰ ساد وقۃ اشرف اقدس بنام یکی از عمال و مقربان قلعی فرمودہ خدمتی کہ بود رجوع می فرمود ملازمان سده سلطنت وسایر ارباب حاجت بعضی بہ اسد خان توسل جستہ بخدعش آمدند داشتند و بعضی اوقات صرف ملازمت صلابت خان می نمودند و جمعی طرفین را رعایت نمودہ ہمت بر استراضی ہر دو می گذاشتند. بنا برین فضیلت پناہ مہیا سادق اردو بادی کہ از جملہ فتناء عراق و خوش طبعان آفاق بود و دران آوان در سلک ملازمان این آستان ملائک آیین انتظام داشت این دو بیت در رشتہ نظم کشید.

در پریشانی و حیرانی و سرگردانی  
شب اسد خلیف و روز صلابت خلی



یعنی از جود و جفائی فلک سفله نواز گاه کثرت من بیچساره و گاه انحراف  
چون در ایام عزت و ازوا اکثر اوقات فرخنده ساعات شهریار ملکی ملکات بطلان کتب مصروف  
می گشت احیاناً اشکالی که به خاطر انور می رسید از علماء بایه سرور جاد و جلال استکشاف می فرمودند  
و علما جوابها نوشته بعرض اشرف اعلی می رسانیدند.

ذکر نأوۀ نزاعی که میان صلابت خان و سید مرتضی ارتفاع یافت و بیان مبداء و منشاء آن

بر خرد خرد بین بدلائل و براهین عقلی ظاهر و میرمن است که طایع نوع بشر که مورد خیر و  
شر است بحسب جاه و رفعت مجبور است و در حین قدرت و مکت از وفا و مروت بغایت دور -  
هرگاه احدی دست تصدی خود در امور دنیا مطلق بیند و کل مراد از کلین امید چند باطالع از دیگر  
عمران یشی و برتری گزیند و هیچ کس را مثل خویش و از خویش در پیش ند بیند - لاجرم  
اساس عداوت در میان بنی نوع انسان همیشه محکم می باشد و نهائی دولت شان پیوسته از شومی  
عداوت منهدم -

دور نکر کثر سر ساماندهی بر حذر است آدمی از آدمی

مصادق این سابق سورت تفاق است که میان سید مرتضی و صلابت خان ردیفی نبود و آن  
فی الحقیقت منشاء ویرانی مبنای دولت ایشان بلکه سبب خرابی جهانی بود - تفصیل این کلام آن که  
چون صلابت خان دست تصدی خویش در مهم امام قوی و مطلق دید و بر اسد خان که در شرکت پیشوائی  
او با خود کمال سعی نموده بود چنانچه شمه ازان از سابق کلام ماضی بوشوخ پیوست که بر اسد خان  
مسلط گردید خواست که سید مرتضی نیز مثل سایر امرا اوامر و نواهی او را مطیع و متقاد بود  
کردن از امثال حکمش نه پیچید - بنا برین بمقتضای حوائی خود فرامین موضح به مهر آفرین  
شهریار ردیفی زمین مشتمل بر بعضی نکات بی محل به سید مرتضی می فرستاد و آتش عناد را بیاد قناد  
اشتمال می داد - سابقاً میان سید مرتضی و صلابت خان رابطه اتحاد و وداد استحکام تمام داشت بلکه  
مبانی محبت بایمان و یمیند و مؤکد بود و درین وقت دو قوت و قدرت کم از صلابت خان نبود  
امثال امثال این امور بر شاق می نمود - لاجرم بقدم مخالفت پیش آمده جواب نه بر وفق مراد  
صلابت خان می داد و چون حادث نزاع فی الجمله ارتفاع یافت از طرفین مفسدان تحریک سلسله تفاق  
آموده شب و روز در مقام انهدام اساس دولت ایشان می بودند تا رسید بدینسان از شامت مخالفت ایضا  
رسید چنانچه از سابق کلام آئنده ظاهر خواهد گردید - بالجمله چون میان صلابت خان و سید مرتضی  
اتفاق به تفاق مبدل شد جمیع امراء برادر شاه ام ابا با سید مرتضی اتفاق نموده دو دفع صلابت خان همداستان  
گشتند و چون صلابت خان ابواب دخول و خروج بر شهریار کیتی ستان بطرفی ممدود ساخته بود

۱ - چونکه اسک آک مصنف اندامه که سوابق درج کتبی من جو تاریخ تفاق نگهت که علاوه  
باشاه که نوازن دماغی قائم و معنی کا به دینے ہیں اسکے اس حصہ کو سلف کردا کا.

که به هیچ حیل و وصول کتی با نوشته بملازمت آن حضرت مسکن نبود و تمام مهم سلطنت را به قبضه  
خویش درآورده اسد خان را زیاده مدخلی نمانده بود اسد خان نیز ازیمن معنی با صلابت خان در مقام خلاف  
و تفاق گشته در خفیه با سید مرتضی و امراء برادر اتفاق نمود - چند مرتبه سید مرتضی را با عواری  
بست هزار سوار ساخته کازوا به بایه سرور اورا آثار طلب فرمود و چون صلابت خان را قوت مقاومت  
آن سیاه نبود چه اکثر لشکری که در شهر احمدنکر بودند نیز با صلابت خان متفق نبودند - هر مرتبه  
که امراء برادر متوجه می شدند صلابت خان به جهت مصلحت با اسد خان در مقام ملائمت و مدارا درآمده  
اورا به مکر و فریب از راه می برد تا اسد خان در میان درآمده آتش آن قناد را باک سلاح و سلاح  
منطلق می ساخت و همین که سید مرتضی رایت معاونت بر می افراخت باز صلابت خان مطلق العنان  
گشته پرتو تفتاب بر حال اسد خان نمی انداخت تا عاقبت بیکاری استیلا یافته اسد خان را از برکالت  
بلکه امارت معزول ساخت چنانچه عنقریب سمت گزاردی خواهد یافت -

ذکر انتقال علی عادل شاه ازین دار برنلال و جلوس ابراهیم عادل شاه

بر سریر جاه و جلال و حدوث قتال و جدال میان عادل شاه و سپاه ظفر مال

بمقتضای قضائی ایزد متعال و بیان مال آن حال

چون شهریار کیتی ستان که واسطه نظام و انتظام ممالک و مسالک هندوستان بود بمقتضای  
علو الهمت من الایمان همگی نظر بر ارتقاء مصالح فرمان روائی و ارتفاع معارج کشور کشائی داشت -  
همیشه تحت فلک اعتلا و اندیشه جهان پیرا بر تسخیر اقصا و بلاد بلکه در آوردن کوفی زمین در خم  
چرخان مراد می گشت - درین ایام تسخیر شهر بیدر در ضمیر اقدس انور چائی گیر گشته ها فی الضمیر  
خویش را به صلابت خان و اسد خان قلمی فرمود و حکم شد که کس اولاً ارد قطب شاه فرستاده به تجدید  
عهد و یمین اورا با بشدن این درگاه متفق سازند بعد ازان به تسخیر بیدر پردازند - کلاه بایه سرور  
خلافت مصر حسب الحکم قضا نظر قطب شاه را ازیمن معنی خبری ساخته چون میان بیدر و قطب شاه  
پیوسته بذاتی عداوت محکم بود قطب شاه بی اکراه این منصوبه را محضی مدعاه خود دیده باین مصلحت  
همداستان گردید بعد آن اسد خان و صلابت خان جمعی از امراء و اعیان مثل سیادت و اهاوند شعار  
میرزا یادگار المخاطب به خان جهان و امارت مآب محمدخان ترکمان و شجاعت دستگاه شاه وردی خان و  
چغتائی خان و از امراء ضمو مثل چندر رائی و تمسبا و سائبا و جمعی از سلاحداران که ازیشان بخاصه  
خیل تعبیر گشته با قریب بست هزار سوار جرار به تسخیر بیدر نامزد فرمودند - امراء مذکور بالذکر  
منصور بجانب بیدر رایت ظفر بیکر برافراخته بعد از طی منازل ظاهر بیدر را مغرب خیام عساکر نصرت  
فرجام ساختند و از صدمه تهب زلزله دربنائی حیر و شکیب ملک برید والی بیدر انداختند و مضمون  
اذا اول یساجهم فساد صیاح المندرجین بر مضمون آن سر زمین عیان ساختند - چون ملک برید قوت مقاومت  
با سپاه ظفر یشاد در حوصله طاقت خویش ندید در حصار متحصن گردیده باستعداد رزم و بیگار و استحکام

برج و باره حصار برداخت - لشکر ظفر اثر اطراف بیدر را چون تکین انگشت در میان گرفته از اطراف  
سببه و الذبک پیش برده سفر تیر و تفنگ خبر جنگ بگوش طالبان نام و تنگ رسانید.

به مردانگی آن سیاه گزین  
روان بر کشادند بسازی کین  
برآمد در هر دو در دستگیر  
لد هیچ جوانی گراز و گریز

چون قلعه بیدر که به حصان در تمام کشور هند و سند سر است و در استعداد حرب  
و آلات طعن و شرب نانی اثنین قلعه خبر لاجرم صورت تسخیر در پرده اخیر مانده ایام محاصره امتداد یافت.

حصار حصین بود با ساز و برگ  
سیاه اندر و دل نهاده به مرک

اما برید از امتداد ایام محاصره به تنگ آمده کار بر محصوران انحصار نیز دشوار گردید ناچار  
پناه به عادل شاه برده خواجہ سرائی را که عادل شاه صیت حسن و جمالش شنیده مدتها در آرزوی وصالش بود  
با دیگر تصرف و هدایا بخدمت عادل شاه روان گردانیده از روئی عجز و انکار در دفع عساکر ظفر شعار استعانت  
و استعداد نمود - منتها چون خبر عجز برید و ارسال غلام خورشید جمال بآن لب نشسته شربت وصال رسانیدند  
از غایت بشاشت و خوشحالی قبل از وصول آن غلام مخدول جمعی از امرا و سران سیاه را با قریب ده هزار  
سوار کینه گزاز به معاونت ملک برید نامزد فرموده بصوب بیدر روان گردانید - متعاقب آن فرستاده برید با غلام  
مذکور بخواستی شایور رسیده عادل شاه از قرب وصول مطلوب آگاه گردید و بهقتضای نظم -

وعده وصال چون شود نزدیک  
آتش شوق نیز تر گردد

به نفس خویش از غایت شوق وصال باستقبال آن غلام بد سر انجام روان گشت - بعد از ملاقات  
فرستاده برید را به منزلی که جهت او تعیین نموده بودند فرستاده خود با غلام زهره جبین بجانب محل خاص  
خرامید - بعد از آن که خدمتگاران و نزدیکان متفرق گشته هر کدام بمقام خویش شتافتند غلام نگوینده فرجام  
که به خیال انتقام دشمنه برهنه همراه داشت چون مجلس را از غبار اغیار خالی دید فرصت یافته به همان دشمنه  
چکر نشسته آن شیفته عشق خویش را شکافت نظم -

ز دش خنجر نیز پهلوی شکاف  
که از پشت رقتش برون سوئی ناف  
در افتاد خسرو از آن زخم نیز  
برآمد و گیتی یکی دستگیر  
درخت کبانی در آمد بخاک  
بغلطید در خون تن زخمناک

بالجمله چون آن ناپاک بی باک به شرب خنجر بیداد چکرگاه عادل شاه یک نهاد را چاک زد  
آه درد ناک از دل آن پادشاه پاک اعتقاد برآمده مانند سرو آزاد از یابی در افتاد و همان نفس مرغ روحش از  
قفس بدن رهائی یافته داعی ارجعی را اجابت نموده بیال شهادت روئی خطایر قدس شتافت نظم -

وعبد از اجل مرغ و وحش ز سر  
ز پر کلاش برآورد سر  
ز بادی که بیرون شدش از دماغ  
نشانید امن و امان را چراغ

چراغ داری که دران حوالی بهوشیاری ماعور بود چون الله بدان زاری استماع نمود جهت  
تفتیش آن پیش آمده غلام کج نام به همان خنجر او را نیز از پائی در آورد - پاسبان درگاه عادل شاه آگاه گشته  
آن غلام گمراه رو سیاه را با همراهانش گرفته به خواری تمام بقتل رسانیدند و این واقعه در شب پندشبه بست  
و سه شهر سفر ستمندان و ثمانین و تسع هائۀ دولتی نمود چنانچه عبارت ظلم دید مشعر برین است -

بالجمله چون نامه عمر عادل شاه بر حکم لکل اجل آکتب به ختام اجل مقنوم گردیده از دست آن  
غلام بلید شربت فنا چشید و رخت هستی بهار الملک بقا شد مراد هرج و مرج در میان آمده امن و امان  
خیمه از آن ملک بیرون زد و سیاه فتنه و فساد روئی به خرابی بلاد و عباد نهاد استقامت و انتظام در مجمع  
کواکب منحصر گردید - بیدادی که بهسلطۀ عدل و داد عادل شاه در بستر ناخوانی و تباهی افتاده بود به قوت  
تمام سر از بالین انتقام برداشت و هر مضمی که در زوایای خمول به عزلت مشغول بود بر صدر عزت  
و قبول رایت قضا افرایش - و الحق عادل شاه پادشاهی بود عادل باقل قریا دل دوروش نهاد پاکه افتاد  
نیکو سیرت فرشته سرپرست خدش طایع صاحب نظر مشرب عیش از چشمتی عشق با خبر و پیوسته  
هوای وصال عالم و حزن سیمبرش در سر و همیشه اندیشه سبزی قدان سمن پوش در خاطر مهر گستر - در ایام  
سلطنت و روزگار دولت خویش ایوب خزائن و دقین بر روئی درویشان دل ریش شده در محنت و سخا بد  
بیضا به مردم نمود و درویشی و بی تمیض به جدی بود که اکثر اوقات بر روئی زمین بی فرش و بستر  
تکیه می فرمود و بارها از غایت دگر نفس بر زبان می گزید که اگر سابقۀ عنایت الهی مرا به پادشاهی  
نمی رسانید با این بی حاصلی چه می کردم و بدین تقابلی به چه عنوان روزی بدست می آوردم -  
باوجود آن که اکثر اوقات شربت صرف عیش و عشرت واستیفاء عارب لذت می داد عرصه مساکنتش  
نهایت قسحت و وسعت بزرگوار قدرت و مکنشش از بدر و جد درگذشت و درگاهش پناه علما و فضلا  
و هنرمندان جهان گشت - در تربیت مردم فضل و خردمندان کامل به جدی مبالغه داشت که  
چون صفت فضیلت و حالت قدوة المحققین خلاصه المتبحرین سراج الحق والیقین فتوح الدین شاه فتح الله  
شیرازی به سمعش رسید طالب صحبتش گشته مبلغ خطیر بر سبیل تحفه جهت آن زبده ارباب فضل  
و کمال ارسال داشت تا وطن مالوف را کزاشته به ملازمت آن حضرت مبادرت نمود - تا عادل شاه  
بر سر سلطنت متمکن بود شاه فتح الله بر جمیع فضلا و مقربان پایه سربر اعلی سمت تقدم داشت نظم -

به جان معتقد بود سادات را  
همان اهل فضل و کبالات را  
چو آثار بزرگش فراز آمدی  
بخلوت سرائی نیاز آمدی  
تدجۀ نمودی به دادار پاک  
نهادی جبین شمع به خاک

بالجمله بعد از انتقال علی عادل شاه به جوار رحمت ذو الجلال امرا و سران سیاه آن غلام رو سیاه  
را به سرائی عایش رسانید - علی عادل شاه چون فرزندی نداشت در سلطنت برادر زاده آن حضرت  
ابراهیم عادل شاه که در صغر سن بود متفق گشته در ساعت سمعش بر سر سلطنت عادل شاهی  
نشانیدند و زبان به تنهیت گشاده نثار پادشاهی بر فرق فرقه سایش افشایندند -



ذکر نزاعی که میان سیاه پهلشاه جم جاه مرتضی نظام شاه و ابراهیم عادل شاه روی نمود و شرح قضایائی که در آن ائمه بقتضائی قضائی خالق ارض و سما از حیث قوت و امکان بمرصه ظهور و وقوع آمد

سابقاً رقم زده کلک بدایع شیم شد که ملک برید از دست تغلب و تسلط سیاه ظفر پناه نظام شاهی عادل شاه ملتجی و متوسل گردید و عادل شاه بعضی از امرا و سران سیاه را با قریب ده هزار سوار جرار بمدد ملک برید روان گردانید. باین تقریب خاطر مذکور نظر اشرف همایون از غبار کافت عادل شاه مکدم کشته اندیشه انتقام مخالفان در ضمیر حقایق تأثیر مقرر و جانی گیر گردید. در خلال این احوال خبر قتل عادل شاه و اختلال احوال امرا و اعیان آن درگاه بمسامع عز و جلال رسید. تفصیل این احوال آن که چون علی عادل شاه بدو بقا انتقال فرمود کامل خان که از اکابر امراء آن درگاه بود ابراهیم عادل شاه را که از فرزندان طهماسب شاه برادر علی عادل شاه بود به جهت سفر سن بر سریر سلطنت نشاند برادر بزرگترش اسماعیل شاه را که به سن تمیز رسیده بود مکحول گردانید و جمیع مهمات سلطنت را به قبضه اقتدار خویش درآورده دیگری را در امور جمهور مدخل نداد اما در اندک روزی امرا و سران سیاه تاب تسلط کامل خان نیاورده با کشور خان بن کشور خان در مخالفت کامل خان همدستان شدند و برکامل خان غلبه کرده او را از میان برداشتند. بعد از آن کشور خان متصدی امر و کالت گشته زمام مهمات سلطنت را به قبضه قدرت خود گرفت و چون سیادت و امارت پناه مصطفی خان که از اکابر و عظامه امراء هندوستان به اسابت رانی و تدبیر مستثنی و از قدام بود و درین مدت به جهاد کفار کشور بیجانگر اشتغال داشت کشور خان ازو ملاحظه بسیار می نمود و سیادت و رقابت پناه زبده آل احمد میرزا نورالدین احمد نیشاپوری را با چند نفر از امرا و حواله داران و سیاه گران بگرفتن بلکه کشتن مصطفی خان نامزد فرمود. آن لشکر بیدادگر مصطفی خان ستوده سیر را که فی الحقیقت رکن اعظم آن دولت بود از پائی درآوردند.

القعه چون خیر تزلزل اساس دولت عادل شاه از مخالفت و عداوت امرا و سران سیاه به سمع اشرف همایون رسید فرمان قضا جریان بکلاه دولت صادر گردید که حاجبی جهت تجدید عهد و موافق بخدمت قطب فلک سلطنت ابراهیم قطب شاه فرستاده رابطه اتحاد و اتفاق مستحکم سازند. بعد از آن با اتفاق به تسخیر قلعه سلاپور پرداختند. سیادت خان و اسد خان کس بدرگاه قطب شاه فرستاده ابواب موافقت و اتحاد گشادند. بعد از آن به استصواب یکدیگر ملک بهزاد الملک ترک سر نبوت مبسر را سپه سالار گردانیدم جمعی از امراء نامدار مثل عادل خان و اکثری که جوانان سلطنت از غریب و دکنی و حبشی به موافقت و مراقبتش مامور ساختند. ملک بهزاد بعد از احصار و اجتماع سیاه نصرت شاعر و استداده آلات دزم و بیگار رایت عزیمت برافراخته با لشکر منصور بر سمت سلاپور نهضت نمود. غریب کوس سخره سما را سدائی سلطوت و سلطنت در گوش انداخت و صیحه کرد تا مانند نفعه صور روز جزا کوه و صحرا را متحرک و متزلزل ساخت نظم.

هوا بیلگون گشت و دشت آبشوس  
خروش سواران و اعیان از دشت  
ز جوش سیاه و خروش بغیر  
خروش جرس هائی قیلان مست  
و زور دم نائی از در ستیز  
شد این شبیه بیلگون دیز ریز

بالجمله چون آن سیاه بی کران مانند سیل دغان به ولایت عادل شاه درآمد. رعایا و متوطنین آن ملک را روز فراغت و امنیت به سر آمد. دلبران لشکر ظفر از دست تغلب نجات و تاراج برکشاده داد غارت و بیداد می دادند اطراف و جوانب را ناخته مواضع و قصبات را ویران می ساختند. مستحفظان تصور و سرحد از بیم سیاه منصور بشت التماس مان متفرق و پرتشان گردیدند و بعضی به جانب تخت گاه گریخته خبر به سیاه پناه می رسانیدند نظم.

طرف دار سرحد نکه دار راه  
گريزان همه جانب تخت گاه  
رعایا هم از بیم تیغ و نشان  
شدند از سر راه بر هر کران

چون خبر توجه لشکر ظفر از بسمع کشور خان رسید باحضار لشکر کشته ویر مثال داده جمعی از امراء نامدار با عوازی بست هزار سوار جرار مثل افضل خان و مقل خان و میان بدو به مقاومت و مدافعت عساکر نصرت آثار نامزد گردانیده به سران لشکر قرار داد که اول خود را به لشکری که به کمک بیدر مقرر بود رسانیده به اتفاق در دفع سیاه نظام شاه کوشش نمایند. سیاه مذکور از بیجا پور حرکت نموده در کنار آب هور به لشکری که به معاونت حاکم بیدر مقرر بود ملحق گردیدند. امراء عرش سیاه دیده قریب سی هزار سوار شایسته کارزار بجم آمد. درین اثنا حه اسبب خبر رسانیدند که هشت هزار سوار قطب شاهی که بمدد سیاه نظام شاه می روند از راه سرول و سیرم بولایت عادل شاه درآمده اند. امراء دفع سیاه قطب شاه را اهم دانسته قرار دادند که قبل از آن که سیاه نظام شاه ملحق شده به لشکر قطب شاه سر راه گرفته سلک جمعیت ایشان را متفرق و پرتشان سازند بعد از آن از روی قدرت بدفع سیاه بهرام ضولت پرداختند. لاجرم عثمان عزیمت بدان صوب معطوف ساخته رایت محاربت برافراختند اتفاقاً قبل از وصول لشکر عادل شاه خبر به امراء سیاه قطب شاه رسیده عثمان تماسک و تمالک از دست داده بودند. ناچار هنوز با غنیم دو چار نه شده پشت داده رو بیادیه قرار نهادند. لشکر عادل شاه سه منزل در عقب سیاه قطب شاه ناخته جمعی را بر خاک هلاک انداختند و از موضع نادر قریب قیروز آباد قرین فتح و نصرت رایت معاونت برافراختند و چون چیرگی بر سیاه قطب شاه در غرور و تهور شان افزوده بود بر سیل تعجیل به محاربه و مدافعه سیاه ظفر پناه نظام شاه پرداختند.

ذکر چشم زخمی که بشامت غفلت و غرور بهزاد الملک به - پاد ظفر پناه نصرت دستگاه نظام شاه رسید سابقاً رقم زده کلک بیان گشت که میان سیادت خان و سید مرتضی غبار اتفاق بالا گرفته

پیوسته در مقام انهدام اساس دولت یکدیگر می بودند - درین وقت خلافت خان از روئی نفاق که با سید مرتضی داشت در اول سر لشکری را که فی الواقع جامه بود بر قامت میر دوخته به بهزاد الملک اتوجه جوانی و کم تجربگی اوزانی داشت واکثر از عظامه امرا را مامور و محکوم او گردانید و مطلقاً نظر بر مصلحت صاحب و ولی نعمت ننهادند بلکه به مصلحت خویش پرداخت - لاجرم امرا به حسب ظاهر ضرورت اطاعت فرمان نموده بمتابعت و موافقت بهزاد گردن نهادند - اما در لوازم مجازات نهایت کثالت مرتضی داشتند و در آخر که خلافت خان به قبیح این رسیده از امارت بهزاد الملک پشیمان گردید - سید مرتضی را که دران ولا در احمد نگر بود بران سیاه امیر ساخته متعاقب روان گردانید - امیر الامرا حسب الحکم اعلی با لشکر خاصه خویش از احمد نگر کوچ کرده به جانب سیاه بهزاد الملک نهضت نمود و کسی باغراه برادر فرستاده ایشان را با سیاه طلب فرموده چون فاصله میان لشکر سید مرتضی و سیاه بهزاد الملک دو منزل ماند جوامعی خیر به میر رسانیدند که سیاه عادل شده متوجه بهزاد الملک شده اند و بهزاد از لوازم حزم و احتیاط به کلی غافل و ذاهل است لاجرم امیر الامرا کسی نزد بهزاد الملک فرستاد که با لشکر خویش کوچ کرده باردوئی ما ملحق شو که مبدا سیاه عادل شده فریب داده دست بردی نمایند - بهزاد الملک کوچ کرده یک منزل واپس آمد چنانچه یک منزل فاصله میان دو لشکر ماند اما ازین منزل کوچ نموده بعیش و عشرت مشغول گشت و با آنکه بهزاد الملک از توجه اعدا و شوکت ایشان خبر داشت غرور جوانی و نخوت کاهرانی نمی گراشت که بلوازم حزم و احتیاط پردازد تا چنان چشم زخمی روئی نمود و این فتور از سر لشکری بهزاد الملک بود چه ملک بهزاد هر چند بشجاعت و سخاوت و حسن صورت و لطف سیرت آراسته و پیراسته بود اما در کار رزم و بیکار تجربه حاصل نموده باوجود سید مرتضی تبعیت او بر خاطر امرا گران می نمود و ازین جهت که بزرگان گفته اند نظم -

سینه را مکن پیش رو جز کسی که در جنگ ها بوده باشد بسی  
شاید سنگ سید رو از پلنگ ز رویه جبهه شیر استاده جنگ  
سپید تربید بجز سفیدی که تنها نه اندیشد از لشکری

الفیه بهزاد الملک در موضع داراسن مابین نلدیک و سلاپور بعیش و حضور مشغول بود تا چاشت گاهی بیک ناگاه سیاه نیز جنگ عادل شاه به تنگ اندر آمده هیچ کسی بحال سلاح پوشیدن بلکه در معرکه قتال با دلیران کوشیدن یافت - لاجرم اکثری ازان لشکر کشته و در روئی از میدان بیگار بر نافته بوادئی فرار متناقصند اگرچه ملک بهزاد با فوجی از دلیران رستم نهاد فدائی وار خوبش را بر قلب سیاه دشمن زده و باد حله صف شکن آتش فشا افروختند و به شعله تیغ آبدار خرمن حیات جمعی را سوختند اما چون اکثر لشکر بهزیست رفته بود کوشش را دران وقت سودی نبود آخر الامر او نیز طاق القرار و ما لا بطلاق بسته باشک حسرت دست از تخت و رخت شسته قدم از میدان ستیز و آویز باز کشید و دایت عزیمت برافراشته فرار برقرار گردید -

چو سردار بشمود در جنگ پشت نه خود را که جنگ آوران را نکشت

جمع اسباب و اموال و افراس و اقیال و خیمه و خرگاه و سایر احوال و اقبال بهزاد الملک و سیاحت بدست سیاه عادل شاه افتاده لشکری که در جمعیت و آراستگی مانند سپهر نیلوفری بود بسان رالف دل آویز هموشان از نسیم سحری پریشان و در کوه و دشت و بیابان پراکنده و سرگردان گشت - چون دران رزم گاه کبکین مراد سیاه عادل شاه بر وفق دلخواه کشته نقش مطلوب موافق مقصود شان روئی نمود عظامه با حضور بدست آورده نظم -

سرا پیده و خیمه و خواسته سلاح و متواریات آراسته  
چه از زر چه از دینه هفت رنگ از آرایش بزم و از ساز جنگ  
همه کرد کردند از اندازه بیش چنان هر کسی برد از مهر خویش

بعد ازان از سر نخوت و غرور بر عزیمت معاونت برید بجانب بندر عبور نمودند - اما چون خبر کدورت اثر شکست لشکر بگوشی خلافت خان رسید از سر لشکر نمودن بهزاد الملک که منافعی بیش بینی و عاقبت اندیشی بود پشیمان گردیده پشت دست ندامت بدندان گزید و الحق بشاعت عدلونی که با سید مرتضی داشت این شکست بعساکر نصرت مآثر رسید ازین جهت بزرگان گفته اند که کار بزرگ بخردان فرمودن و بزرگان را به مهم خرد تکلیف نمودن ابواب گفت و محنت بر روئی دولت خود کشودن است و سر رشته کار خویش از دست دادن نظم -

کوت رانی بر آزمایش بود همه کارت اندر فرازش بود  
شود جانت از دشمن آفریز تر دل و مغز و دایت جهانگیر تر  
به پیکار دشمن دلیران فرست هزیران بناورد شیران فرست  
چو جاهل بود پیشوائی سیاه شود کار لشکر سراسر تیره

بالجمله چون لشکر شکسته بهزاد الملک به سیاه سید مرتضی رسید میر سوار گردیده از میان بنگاه بر بلندی که بر یکدست لشکرگاه بود برآمده حکم فرمود که جمیع سیاه پوینده از بنگاه برآیند و در خفیه یکی از نزدیکان را بسرا پرده خویش فرستاد که از خیمه و خرگاه و اموال و اسباب آنچه مقدور باشد بار کرده بجانب احمد نگر روان سازند و آتش در قبه اسبابی که بر دهنش متعذر باشد اندازند - آخر روزی بود که خبر شکست به لشکر سید مرتضی رسید و تا سوار گشته از بنگاه برآمدند سیاه زانگی چهر شب بر لشکر سکندر رومی روز ناخته بضرر تیر شهاب شهسوار آفتاب را از میدان افلاک بر خاک غروب انداخت و جهان را در چشم گریزند و پزیرندگان چون روز تیره بختان تیره و تاریک ساخت نظم -

شی هول بخشنده تر از بالا سیه رو تر از روزگار کجا  
سیاهی بحدی که مانند قیر شدی تیره رخسار عافی الضمیر  
ز بس ظلمت از پرتو خود چراغ ز تاریکی دیده جستی سراغ  
ز بس هول شب اشتلم کرده بود ره دیده را خواب کم کرده بود



با تیرگمی شب ظلمانی سحاب نیسانی بار کشته بر سر آن لشکر مضطرب دور باری آغاز کرد و یکبارگی فلک در عجز و بیچارگی بر روئی آن مردم باز کرد. لاجرم هرکس بخوبی در مانده هیچ کس را یاد هیچ چیز بغیر از گریز در خاطر نماند. ناچار کامة الفراق بر خوانده همه چیز را بجائی مانده در آن شب بر ستیز جان عزیز بتک یا ازان مرحله جان کزا بدر بردند. سید مرتضی نیز بالضرورت راه گریز پیش گرفته آتش در خیمه و سرپرده خویش زد و آن شب تا صقیقه صبح راه پیموده در هیچ مکان زمانی درنگ ننموده مجملآ لشکر سید مرتضی را محنت آن شب کم از شکست روز بهزاد الملک نبود روز دیگر که بکنار رودی رسیده نزول نمودند چواییس خیر رسانیدند که سیاه عادل شاه بعد از فتح از میدان رزم گاه بصوب بیدر شتافته اسلاکی بختکن را تعاقب ننمودند. سید مرتضی از معاونت بی جانی خویش ندامت کشیده بتلافی و تدارک آن مشغول گردید.

دربن اثنا امراء برار مثل جمشید خان و خداوند خان و بحری خان و تیرانداز خان و شیر خان و دستور خان و چندها خان و رستم خان با سیاه کران رسیده به لشکر میر ملحق گردیدند. بهزاد الملک نیز با امرا و لشکری که تابع او بودند بالضرورت اوامر و نواهی امیر الامرائی را تبعیت نمودند و چون خبر فتح عادل شاه با امراء سیاه ظفر پناه نظام شاه که به تسخیر قلعه بیدر مامور بودند رسید و شنیدند که بعد از ظفر متوجه بیدر و امداد ملک برید گردیده اند از حوالی بیدر کوچ کرده بولایت خویش درآمدند. سیاه عادل شاه چون بر معاونت ایشان اطلاع یافتند عثمان ازان صوب بر نافته ظاهر قلعه نلدوک را که از قلاع معتبره ولایت عادل شاه است لشکر گاه ساختند.

در خلال این احوال فرمان قضا مثال با امرائی که به تسخیر بیدر اشتغال داشتند رسید که در روز متوجه سیاه سید مرتضی می باید گردید و چون دیگر امرا اوامر و نواهی او را که هر آئینه مقرون بغیر اندیشی و دولت خواهی این درگاه گیتی پناه است بسمع قبول و رضا می باید شنید. میرزا یافکار با دیگر امرا و عساکر نصرت شعار فرمان قضا جریان را به قدم اطاعت و انقیاد تلقی نموده کوچ بر کوچ بجانب لشکر امیر الامرا روان شدند. الفقه در اندک روزی سیاه فراوان از هر طرف به لشکر سید مرتضی پیوسته باز پریشانی به جمعیت و محنت بیاخت مبدل گشت. بعد ازان امیر الامرا با دیگر امرا و اعیان کمر انتقام اعدا بر میان بسته بشوکت تمام و مصلحت لاکلام بجانب سیاه عادل شاه روان شد.

ز جمعیت لشکر صف شکن	سیه را دگر جان درآمد بتن
سرانف سیه رایت افراختند	روا رو بگیتی در انداختند
ازان نیز رو خیل آئین شتاب	پساموخت رفتار کرم آفتاب
شد از تیره گردی که انگیخت سم	درمهائی سیاره در خاک کم

در اثناء راه سیادت پناه سید شاه میر با قریب ده هزار سوار قطب شاهی که به کمک لشکر ظفر اثر شهریار بحر و بر مقرر بودند به سیاه امیر الامرا رسیده به ملاقات بکدبکر مستظفر گردیدند. آنگاه آن

دو سیاه کشته خواه از سر قدرت و اشتباه متوجه نلدوک و انتقام سیاه عادل شاه کشته پس از طی مسافت حوالی آن حصار سپهر آثار را مضرب خیام نصرت فرجام ساختند و زاراله خوف و هراس در دل سیاه عادل شاه انداختند. سیاه عادل شاه حصار نلدوک را پناه خویش ساخته بمقابله لشکر ظفر اثر قدم پیش نهادند. فاصله در میان آن دو سیاه بغیر همان حصار سپهر اشتباه نماند. آن شب هر دو لشکر از بیم شیخون بکدبکر بر حذر بوده بلوازم هوشیاری و مراسم پاس و بیداری قیام و اقدام نمودند و مانند کواکب سیار در آن شب ظلمت شعار بکدم آرام و قرار نیافته از حرکت بازداشتند.

طلایه برون شد ز هر دو سیاه	ز صد میل شد بسته بر خواب راه
ز فریاد و افغان دران تیره شب	شده خواب از دیده فوری طلب
ز سب شد مرا سیمه زان انقلاب	نمی یافت اصلاوه دیده خواب

روز دیگر که افراسیاب شرقی انتساب آفتاب ظفر مآب از غراب غراب دیدار کشیدم سر خنک چوگان آسمان را در زیر ران خویش کرم جولان گردانید و هواک کواکب را بیک تیغ کشیدن روز قضا بشب رسانید نظم.

دگر روز کافراسیاب سپهر	برافروخت از جانب شرق چهر
دلیران شمی اجم نام	بجستند از بیم زورین حسام

آن دو سیاه رزم خواه از خوابگاه خویش سر بر از جنگ بکدبکر و در دل اندیشه شور و شر برآمدند و سلاح و سلب بر خود راست کرده فوج فوج مانند دریائی پر موج بمیدان ناورد آمدند. نقیبان طرفین بآراستن صفوف افواج اشتغال نموده قلب و جناح و ساقه و کعبه گاه ترتیب دادند. آنگاه دلیران هر دو سیاه قدم شجاعت در میدان مبارزت نهاد بازوئی جلالت بر کشادند نظم.

بچشید لشکر ز که تا همه	کرات گشت بال بلان از زره
برآمد ز کوس و کورکه غریو	ز بیم آب شد زهره نره دبو
خوشیدن سهمگین کره نائی	در آورد چون صور که را ز جانی
صف زنده بیلافت فولاد پوش	تهی کرد مغز خرد راز هوش

پیکان سپاه دلیران چون نوک مرکب دلیران بغارتگری جانها پرداخت و قد قامت قنان سنان مانند قد دل آویز مهوشان در هر گوشه قیامتی عیان ساخت. بهنگ خدنگ از کمین گاه جنگ دهان جان ستان گشوده و از دهانی گند چون زلف دلیند ماه برخان چین و خجند کردن سروران بید آورده. کرد گردان میدان تیرد کز بر باد سرصر می بست و پشت و جگر کار ماهی را نوک سنان و خنجر دلیران می خست. نعیان چند زبان چون بلایی «کهان دهان آتش افشان کشاده مرد و مرکب را بر روئی هم می انداخت و قیلان گوه هیکل را از پائی در آورده چون کوه و تل سد راه سیاه می ساخت.

الفه آن دو در بانی همجا بیک بار از جانی درآمده بیاد حله آتش کار زار را بشوخی بر افروختند که از شرار شعله آن مریخ خنجر گزار را در پنجم حصار بسوختند. از حیث آن معرکه زهره در بر زهره از هر خون گشت و از خون سروران هر گران از میدان جوئی خون چون جیحون روان گردید.

برافروخت آتش ز در بانی آب	نو گفتی که دارد قیامت شتاب
چو فولاد شد سخت دلهائی نرم	گریزان شد از دیده ها مهر و شرم
اجل در سر نیزه آب دار	چو زهری نهفته بداد آب
ز عطاره تیغ الماس فر	تحقق یزیرفت قطع نظر
ز عکس سر تیغ و برق شتاب	سراز دست می رفت و دست از عثمان
ز لخم تیر زین و شیر خدنگ	همی موج خون خواست از دست جنگ
بیابان چو در بانی خون شد دوست	نو گفتی که روئی زمین لاله زمست

از اول روز تا وقتی که مهر عالم افروز بداننده نصف النهار رسید آتش کارزار در التهاب و تیغ آبدار آتشبار بود و از طرفین کوشش مردانه نموده دل و جان غنیم را از بیم حمله سف شکن دو نیم می ساختند و هر بار جمعی از دلیران با هم یار گشته بر صف سیاه دشمن می ناخستند و سنگ تفرقه در سلک جمعیت انداخته می انداختند. آخر از لشکر ظفر اثر نظام شاهی قریب هزار سوار ناعداد عزم رزم و کینه خواهی جزم نموده چند زنجیر قیل بی ستون نظیر پیش انداخته مانند تند سیاهی که از قلعه گرهزار میل باسفل نماید بر قلب سیاه عادل شاه ناخستند و بیک حمله قلبی را که در استواری هم سنگ سد سکندو بود زیر و زبر ساخته جمعی را بر خاک هلاک انداختند و چون سیاه قلبگاه را پائی ثبات و قرار از جا برده برهم زدند تیر تفرقه در سلک جمعیت لشکر میمنه و میسره نیز انداختند. بالجمله بمحله ساخت میدان را از شکوه چنان سیاهی که چون کوه البرز بوقار استظهار داشت برداختند نظم.

چو از حد برون رفت آن داوری	تهور یزد طبل اسکندی
ز لشکر برون شد سوار هزار	عثان تاب داده سوئی کارزار
بخونریز چون خنجر خویش نیز	مروت ز آسیب شان در گریز
همه سریر از خشم و دل پر ز کین	بابروئی مردی در افکنده چین
دگر باره شد آسمان مرگ دریز	بشد کرد ارواح بر چرخ نیز
شد از کشته پر پشته بالا و پست	بشراج جان مرگ بکشد دست
چو طوفان دریا درآمد ز جانی	نماید برش آتش نیز پائی
نهادند جنگی ستیزندگان	سنان در قفائی گریزندگان
نگون گشت کس و درخت و سنان	نبد هیچ بیبار کعب از غنای
گرومی بدادند سر در ستیز	گرومی نهادند دو در گریز

لشکر ظفر اثر نظام شاه جلو ویز از عقب گریزندگان سیاه عادل شاه ناخته هیچ کس را مجال باز پس دیدن ندادند تا آن قوم سراسیمه وار خود را به حصار بلدوک افکنده از تیغ بی دریغ دلیران لشکر فیروزی اثر باز رها کردند و در وقت قرار و غایت اضطراب جمعی خویش را در آب خندقی که بدو سوئی آن قلعه محیط بود ریخته از راه آب قدم بوادئی عدم نهادند. بیک بار از درون حصار توپ و تفنگ بسیار و تیر و سنگ بی شمار بر دلیران ظفر شعار ریخته عالم را ازان خود و غبار تیره و غار ساختند. ناچار شیران بیشه پیکار دست از کارزار باز داشته رایت مراجعت برافراشتند و هم چنین چند روز میان آن دو سیاه جهان سوز تیران قتال فروزان بوده اکثر ایام ظفر عساکر نصرت فرجام را روئی می نمود. سیاه عادل شاه قلعه را پناه ساخته بودند و هر بار بقدم جرات و جسارت وادئی محاربت می نمودند و چون لشکر ظفر اثر زور می آوردند خویش را بیائی حصار می کشیدند آخر الامر چون امرای سیاه نصرت پناه دیدند که توقف و درنگ و با این جماعت بدین دستور جدل و جنگ مصلحت نیست جهت تقدیم مشورت بخدمت امیر الامرا جمع آمده بعد از استشاره و استخاره آوائی جمله برین قرار یافت که اکثر سیاه عادل شاه این جماعت اند که در برابر لشکر ما کروی می نمایند و در بیجاپور چندین لشکری نیست که اگر سیاه روئی بدیشان نهد از قلعه بیرون آیند پس اولی آن است که نصف شبی که سیاه امدا در خواب غفلت باشند کوچ کرده بر جناح استعجال بجانب بیجاپور ابلاغ نمایند و بیشتر ازان که لشکر عادل شاه خود را به حصار بیجاپور رسانند آن حصار را محصور سازیم. لاجرم در دل شب دیجور کوچ نموده بجانب بیجاپور نهضت نمودند نظم.

بشکیر هنگام سانگ خروس ز جا خاست آوائی کلبانگ کوس

اتفاقاً پیش ازان جواسیس سیاه عادل شاه را از اندیشه لشکر ظفر اثر آگاه ساخته بودند و ایشان نیز دران شب از راه دیگر بجانب بیجاپور بسرعت هر چه تمام تر روان گردیده هنوز عساکر فیروزی مآثر بحوالی بیجاپور ترسیده بودند که سیاه عادل شاه خود را رساییده در پناه حصار نزول نمودند. هم درین وقت جمعی دیگر از لشکر عادل شاه که بقرموده کشور خان بر سر مصطفی خان رفته آن پیر سعید را شهید ساخته بودند معاودت نموده بدیگر سیاه عادل شاه ملحق شدند و بدین واسطه قوت و شوکت عادل شاهیه متزاید گشته استقلال تمام یافتند اما دران ولا امرای عادل شاه که در بیجاپور بودند کشور خان را از ولایت بیرون کرده هنوز هیچ کدام در امور سلطنت مستقل نگردیده بودند و امرای حبش مثل اخلاص خان و دلاور خان و حمید خان که با هم دم موافقت و مراقبت می زدند اکثر امور سلطنت را پیش خویش گرفته بودند. میان ایشان و عین الملک که از اعظم امرای عادل شاه بوفور شوکت و قدرت ممتاز بود اتفاق به اتفاق مبدل گشته روزی که تمام امرای حبش بمنزل عین الملک رفته بودند همه را گرفته مقید ساخت و روز دیگر لشکر خویش را مکل ساخته حبشیان را پیش انداخته متوجه حصار بیجاپور گردید بعزم این که عادل شاه را بدست آورده زمام اختیار سلطنت را بقبضه اقتدار خود درآرد و حبش را در یکی از فلاح محبوس سازد و رایت استقلال باوج فلک عز و جلال برآرد در راه یکی از دوستان بدو رسانید که غلامان عادل شاه با کوتوال



بیجاپور و دیگر لشکریان حضور مقرر کرده اند که چون حبشیان را بقلمه درآورد ایشان را از قید اخلاق فرموده  
آخذ را مأخوذ سازند. عین الملک بد دل بمجرد شنیدن این سخن بی حاصل امرای حبش را در میان بازار  
بیجاپور گزاشته رایت حریمت بر افراشته بر سبیل تعجیل راه ولایت خویش پیش گرفت و سپاه عادل شاه از  
فرار عین الملک بد دل و زبونی زیر گرفت اما امرای حبش که مشرف بر حبس بودند خلاص گشته استقلال  
تمام در امور سلطنت یافتند. بالجملة بجهت این مخالفت که مجدداً میان امرای عادل شاه واقع شد فتور  
موفور بقواعد سلطنت والئی بیجاپور راه یافته سپاه نصرت پناه نظام شاه از روئی شوکت و قدرت تمام در  
ظاهر شاهور مقام فرمودند. روز دیگر که شهباز مضاف خاور بعزم رزم لشکر اخگر حشر باختر رایت  
ظفر پیکر بر افراخت و افراسیاب آفتاب به تیغ جهان قاب موآب کوآب را چون جیش حبش از سپاه سقلاب  
از تقاب احتیاج هارب و غارب ساخت نظم.

سفیده چو از کوه برزد علم برآمد سپاه کوآب بهم  
برآراست خورشید بهر شکوه بشکوف بیشانی پیل کوه

سپاه نصرت پناه نظام شاهی و لشکر ظفر اثر قطب شاهی کمر بکین معاندین تنگ بسته بسلاح  
جنگ جنگ بازیده نهنگان بحر خروش چون ماهی و نهنگ جوشن درو درغ پوش از فرق تا قدم  
در آهن و فولاد مستغرق گردیده و فیلان بی ستون نهاد را نیز از ساز جنگ چون کوه فولاد  
گردانیدند و بر آستان ستون آسانی ایشان مثالهای جان ستان بسته بر پشت پشته مثال شان دلیران ناوک  
انداز و آتش باز نشاندند. پس فوج فوج مانند دریائی پر موج روئی بمیدان نهاد نهیبان و تواجیان  
تبعیه صفوف پرداخته میمنه و میسر و قلب و جناح مرتب ساختند و به سطوت و صولت هرچه تمام تر که  
دیده بهرام کور از نهیب آن کور شدی بجانب بیجاپور عبور نموده از خروش کویس حرب و تغییر نائی  
رزم که نفع صور نمونه از دست زلزل در زمین و زمان انداختند و کوشی ازباب هوش را ازان غفلت  
و خروشی به عقد جفرا اسم مبتلا ساختند نظم.

بجنبید لشکر ز که تا به  
ز آهن قباایل ز زمین کلاه  
جهان شد بر آوائی بوق سپاه  
همه سر بر از خشم و دل پر ز کین  
زمین شد بگردار کشتی در آب  
سوار آهتین باره شد سه میل  
همه پشت پیلان بولاد فن  
برآمد ز کوس و کوه که غریو  
زمین گشتی از یک دگر بر درید  
ز غریدن زنده پیلان مست

گران گشت بال بلان از زده  
بر از شیر و شمبیر شد رزمگاه  
بلان بر نهادند از آهن کلاه  
بایروئی هردی در افکنده چین  
تو گشتی که بر جنگ دارد شتاب  
همه برج آن باره از زنده قبل  
بر از ناوک انداز و آتش فکن  
ز بیم آب شد زهره نره دیو  
سرافیل صور قباوت دمید  
کره در گلویی هزاران شکست

همه روئی سحرا شده زونگار ز زمین علمائی کوهر نگار

لشکر کینه خواء عادل شاه نیز باعداد بکاه آماده پیکار و ساخته کارزار از آرام گاه خویش  
برخاسته فوج فوج از دروازه بیرون آمده در برابر لشکر ظفر اثر صفوف بیاراستند و پیادهائی  
پوکان انداز آتش باز و نیزه داران و تیراندازان رزم ساز در پیش صف سپاه پل بسته فیلان قوی هیکل کز در  
لشکر کینه در بلکه بر باد مصرر متعذر ساختند و بکه سواران ناهور و بهادران رزم گستر از  
هر دو لشکر رخ به میدان آورده اسب ظفر هرسو می ناخندند و هر ساعت منصوبه تازه باخته  
فرزین بند خصم را برشان می ساختند نظم.

چو گشت از هو سو لشکر آراسته جهانی پرخاش برخاسته  
دو ایراز دو سو در خروش آمده دو دریائی آتش بجوش آمده  
چو آتین پیکار شد ساخته منتهی شد از مهر پرداخته  
شکار افکنان سوئی هم تاخندند ز امیدها خانه پرداختند  
رخ شاه گردون شد از بیم زده بر از کرد شد کشید لاجورد

بالجملة مهم از یکه تازی و دست بازی در گزشته آتش معاویه بالا گرفت و شعله  
قتال و جدال اشتعال بریزفت. آن دو سپاه گران پسان دو دریائی جوشان بتلاطم درآمد و تیغ و  
تیر باهم فراوان شدند و خون یکدیگر را بر خاک و زهرگر می آمیختند تیغها چون صافقه بارقه درخشان  
و سر افشان گشت و از سحاب کاشانها سهام باران شد. سیر از بیم خطر سخت روئی پیش آورده -  
خنجر زبان سرش دراز نمود. هواه آورد گاه از کرد سپاه مانند بئی عباس لباس سپاه پوشید و  
زمین معرکه از خون دلیران میدان کین چون لعل بدخشان رنگین گردید نظم.

بخونریزی روان شد تیر دلنزد دلی می خست و جانی می سدد مزد  
دهن در گوش مردان کرده سوافار سخن می گفت کاینک توبت کار  
ستان جاسوسی دلها نموده زبانی داده و جانی دیوده  
بی ناوک نوائی زار می کرد نوائی او بدلها کار می کرد  
خندک از سینه دل می کرد غارت گمان می کرد از ایر و اشارت  
جگرچه از بلارک چاک می شد بگردون باتک چاکا چاک می شد  
همی خندید زخم از هیکل مرد بخته گریه خوریز می کرد  
نفت افتادگان می داد در کل سلالی کرکانت از دیده و دل

دلیران لشکر قطب شاهی دران روز داد هردی و دلاوری داده داستان رستم شتان را منسوخ  
ساختند و چند مرتبه جمله هائی مرقعه تیر تحرقه در صفوف سپاه کینه خواء عادل شاه انداختند. باز در وقت  
کرمی هنگام کارزار فریب هزار سوار باعداد از دلیران سپاه ظفر پناه نظام شاه سیر ظفر بر سر کشیده بر

قلب سپاه عادل شاه که چون جبال شامعه راسخه البیان بود ناخستند و دران ناخستن جمعی را به تیغ و تیر و سنان بر خاک هلاک انداختند و بیک حمله بهادرانه جمله سپاه قلب و مہمنہ دشمنان را که مانند صفوف مزہ دلیران آراسته بود بدان طرہ مہوشان آشفته و پریشان ساختند و چون سیل خروشان بہر طرف کہ میل نمودند اساس صبر و قرار آن جبل را از بیخ و بن برانداختند نظم -

بالان رایت کین بر افراختند	کورگہ زنان سورن انداختند
ز پیلاد پوشان لشکر شکر	تیر کوم لوفید بر خوشتر
گیہا بفر سر آلودہ گشت	ز گشتہ زمین سر بسر تودہ گشت
ز بس خون کہ ہرجائی پاشیدہ شد	زمین همچو روئی خراشیدہ شد

چون سائر عساکر نصرت ماکر تزلزل و پریشانی دشمنان و چیرگی دلیران ظفر نشان مشاعہ نمودند بہ ہیئت اجتماعی حمله ور گشتہ از گشتہ پشتہا بر روئی ہم انداختند و صفوف سپاہ عادل شاه را کہ کویہ آسا یابی استقامت بر جانی خویش استوار داشتند برداشته رایت فتح و نصرت برافراشتند نظم -

اگرچہ بود کوم ثابت قدم	چو آید قیامت بریزد ز ہم
چو طوفان دریا درآید ز جانی	ندارد برش آتش تیز یانی

بالجملہ دلیران جلالت آئین بہ تیغ کین گروہ انبویہ از سپاہ عادل شاه را بہ سرحد عدم فرستادہ بقیۃ السیف از بیم جان ننگ و نام را وداع گشتہ رو یوادی انہزام نہادند - یعنی ہمد تنویش خویش را بحصار بیجاہیور رسانیدہ - گروہی قدم در کویہ و صحرا نہادند - سپاہ ظفر پناہ نظام شاه تا کثرت حصار بیجاہیور در عقب دشمنان مقہور تاختہ ہفت زنجیر قیل بی ستون نظیر کہ درعیان فیلان عادل شاه عدیل نداشتند مثل آتش یارہ و کویہ یارہ و چنچل و غیر ذلک بدست آوردہ عثمان بصوب اردوئی خویش برگذاشتند نظم -

چو کویہ برآمد زنگی بتاج	شہ چین فرود آمد از تخت عاج
آن در سپاہ کینہ خواہ نظم -	

بآرام گاہ آمدند از ببرد	ز تن کرد شستند و از روئی گرد
در اندیشہ از گنبد تیرہ گشت	کہ فردا بسر پرچہ خواہد گذشت

عساکر بہرام انتقام دران شب ظلمت قام ع -

تن آسودگی کردہ بر خود حرام

سرانجام یابیای و ہوشیاری قیام نمودہ ۱۱ سیدہ صبح صدق آثار بتدبیر کارزار و تسخیر حصار شمشیر اندیشہ را بفسان افکار تیز می ساختند و بترتیب آلات ستیز و آویز می برداشتند نظم -

دگر روز کین روئی شستہ ترنج

چو درعیان سر بیرون زد ز کشج

باز آن دو سپاہ کینہ ساز کویہ شجاعت بر میان جلالت بستہ بر باد پایان آب فعل آتش اعل نشستند و قوج قوج مکمل و مسلح گشتہ در برابر یکدیگر لیل بستند - اما چون روز گذشتہ سپاہ عادل شاه چنان دست بردی از دلیران ظفر پناہ نظام شاہی دیدہ بودند ہراس بی قیاس بر شمایر ایشان استیلا یافتہ از حوالی حصار بیجاہیور قدم پیش نمی نہادند و ابواب محضت و بلا بر روئی خویش نمی گذاشتند - در خلال این احوال جواسیس خبر بہ لشکر عادل شاه رسانیدند کہ سیادت و امارت پناہ میر زنیل اشتر آبادی کہ بموجب فرمان قلب شاه بہ تسخیر حصار کلکپور مامور بود قلعہ مذکور را مسخر نمودہ بہ کلک سپاہ نظام شاه متوجہ است - سران سپاہ عادل شاه صلاح دران دیدند کہ قبل از وصول سپاہ قلب شاه بہ لشکر ظفر اثر نظام شاه جمعی را باستقبال ایشان تعین نمایند تا شیخون بر ایشان برہد جمعیت آن جماعت را بیراکندگی و تفرقہ میدل سازند - بنا برین سیادت و امارت مآب میرزا نور الدین محمد نیشابوری را با جمعی از امراء نامدار نامزد کردند کہ از روئی استعجال خود را سپاہ قلب شاه رسانیدہ بقوت بازوئی شجاعت رختہ در مہاشی شوکت و استقلال آن جماعت اندازند - میرزا نور الدین محمد با جمعی از لشکریان تازه زور شبشب از بیجاہیور روان گشتہ در شب دوم بر سر کوچ سپاہ قلب شاه رسید و دران شب ظلمت اثر میان آن دو لشکر تیران محاربه مشتعل گشتہ علامت روز قیامت از قرع آن دستخیز آشکارا گردید نظم -

شیی بود مانند قطران سپاہ

نہ سیارہ بدیا تہ بیرون نہ ماہ

بالجملہ تا اثر حشر لشکر سحر از جانب خاور روئی نمود تیغ یمانی در سر افشانی بود و سنان دلیران چون نوک غمزہ دلیران در جان ستانی بد طولانی نمود - چون میر زدن چہر از دریچہ سپہر با تیغ و سپر نمودار گشت خورشید جہان تاب از نقاب حتی توارت بالحجاب سر برآوردہ غراب ظلمت مآب شب را مانند جیش جیش تاب تبات و قرار نمائندہ خویش را در غار مقرب متغارب ساخت - سپاہ عادل شاه دست از حرب کوتاہ کردہ رایت معلودت بر افراختند و لشکر قلب شاه در میدان رزم گاہ تزلزل نمودہ رحل اقامت انداختند - بعد ازان کہ خاطر سپاہ قلب شاه از دغدغہ لشکر بیجاہیور فراغت یافته دانستند کہ ایشان عثمان بصوب ہراجمت معطوف ساختند باز کرج کردہ دست بغارت ولایت عادل شاه برگذاشتند و قریب چہار پنج فرسنگ از دو جانب راہ نشان آبادانی نگذاشتہ انچہ می یافتند بباد فنا بر می دادند تا قریب باردوئی امیر الامرا و سید شاه میر طباطبایا رسیدہ جمعی را امرا باستقبال فرستادند - میر زنیل یا سپاہ خویش بلشکر ظفر اثر ملحق گشتہ سپاہ ظفر پناہ را از رسیدن این گروہ صف شکن شکوہ و شوکت افزودہ بیشتر از پیشتر در تسخیر حصار بیجاہیور جازم شدند - ہم درین ولا کشور خان عادل شاہی کہ شرح اقبال و ادبارش سابقاً رقم زدہ کلک گہر بار کردہ کہ از امراء بیجاہیور فرار نمودہ پناہ بیابہ سریر تیرا آثار نظام شاه بردہ بود بموجب فرمان قضا جریان باردوئی امیر الامرا رسید - از رسیدن این دو سپاہ تازہ زور قہور موفور



بقصور شوکت سیاه بیجاپور راه یافت چنانچه عین الملک که رکن رکن سلطنت عادل شاه و سیه سالار آن سیاه بود از سید مرضی قول طلب نموده بملازمت شتافت و چون قصور تمام از تسلط عساکر بهرام انتقام و عدم وجود اعرانی سائب رانی کار آگاه بارکان دولت عادل شاه راه یافته میانی سلطنتش بکلی اختلال یزیرفت. مشکل نایک حاکم قلعه جری و توابع قدم از جاده اطاعت و انقیاد بیرون نهاده سر تورد و مغایران از کربان مخالفت و عصیان برآورده و اکثر مواضع و قصباتی که علی عادل شاه بدور دعور تسخیر نموده بود بتصرف خویش درآورده دست تغلب یافته و فساد و ستم و بیداد برکشاده اهل و عیال و اموال و اسباب و اموال مردم آن حدود را بیاد ناراج بر داد. امراء حبش که در بیجاپور استقلال یافته امور سلطنت را بقیمة اقتدار خویش درآورده بودند در تدبیر تلافی و تدارک آن فتور سعی موفور نموده اولاً عین الملک را بهمه و موافق مستوف و مستظهر ساختند که بعد از هفت روز که در لشکر فیروز نظام شاهی بود شب هشتم با مردم خویش خیمه و سرا یرده را بر جانی گزارشته رایت حریمت برافراشت و شاسب خود را بکنار حصار بیجاپور رسانیده از راه دروازه الله پور به شهر درآمد. چون لشکر ظفر اثر از فرار عین الملک خبردار شدند در تعاقب ایشان تا کنار بیجاپور تاخته عرکرا یافتند از باقی در انداختند و جمیع اسباب و اموال بنگه سیاه عین الملک را غارت نموده از کثرت زر و زیور مانند کان توانگر شدند. اما سیاه عادل شاه را از آمدن عین الملک قوت تمام حاصل گشته فرامین باطراف ولایات فرستاده بیاده بسیار از فتنه گچی و کمان دار طلب داشتند و در اندک روزی قریب هشت هزار بیاده حاضر گشته به محافظت حصار و لوازم کارزار رایت شجاعت و جلالت برافراشتند.

#### ذکر جنگ دوم مردم بیجاپور با سیاه نصرت پناه منصور

چون سیاه ظفر پناه از رسیدن آن دو لشکر صف شکن اقتدار و استظهار تمام یافتند بزر و قدرت خویش مغرور گشته عزم رزم مردم بیجاپور مسمم ساخته روز دیگر که خورشید منو چهر چهر مهر بهزم تسخیر حصار زر نگار سپهر لواء شیا برافراخت و تیغ عالم اقطاع شعاع میدان آسمان را از مواکب کوکب به برداخت نظم کشید از کین تیغ کین شاه مهر به برداخت ز انجم حصار سپهر لشکر ظفر چون بحر اخضر به توج و تلاطم درآمد مانند کوم آهن و فولاد از جانی برآمدند نظم

بخوابیز اعدا چه برنا چه پیر	ز جام جلالت شده شیر گیر
زده پوش دهبال هم فوج فوج	چو دریا که ناگه در آید بموج
فلک از سر نیزها آهینون	زده پوش از نعل اسپان زمین
ز بس نیزه کافراشت سر بر سماک	چو خورشید بر نیزه شد گوی خاک

الفه لشکر ظفر اثر بعد از تصفیه صفوف رزم گستر و تعبیه افواج پر خاشا خر روئی قهر به سوئی شهر آورده خروش کوس رزمی و الله نائی حربی هوش از سر دلیران فولاد پوشی برداخت و غبار مراکب

مواکب ظفر شعاع روز روشن را مانند شب تار ساخته و چون بنزدیک حصار رسیدند رایت کارزار برافراشته از برق حصار آتش بار آتش کارزار برافروخته جنگ سلطانی در انداختند نظم.

ز بید غیر قیامت شکوه	فلک سانی چون آبر شد لخت کوه
چرخ ناله برداشت روئینه طاس	که گاو زمین شد چو گاو خراس
خروشی جرس هائی قیلان مست	در آورده در طاس گردون شکست

سیاه عادل شاه چون از توجه دلبران ظفر پناه آگاه شدند آماده رزم و بیکار گشته جمعی از امراء شجاعت شعار مثل میرزا نور الدین محمد نیشابوری و مصطفی خان اشتر آبادی و شیر خان براقی و مظفر خان براقی و انکس خان دکنی و اخلاص خان و دلاور خان و حمید خان و حبیب خان جنسی که به تهور و دلیری مذکور و مشهور بودند با سیاه تا محصور بهزم رزم برخاستند و بشوکت تمام از دروازه حصار بیجاپور برآمده در برابر لشکر ظفر اثر صفوف بیارامند. شیوه رحم و آزرده یکبارگی از میان برخاست و بدر محبت و مروت از محاق و اجتناع کینه و نزاع هلال وار بکاست. دلبران پر خاشا خر از هر دو لشکر مرکب ظفر به میدان جبهانده آثار هردی و هنر بظهور می رسانیدند تا تیران قتال و جدال به یک بار استعمال یافته کافه سیاه فدائی وایم برهم ریختند و بیاد حصار خاک معرکه را بر تارک بکدنگی ریختند نظم.

چنان دهم آیمختند آن سیاه	که از کرد شد روئی کیتی سیاه
بر آشفته شیران کوپال گیر	فریو ریختند از دو سو تیغ و تیر
غلبان فرکی کشادند پر	نشستند بر آشیان سپر
کزد کرد تیر از زره آن چنان	که باد از سوزن سیمین بران
کسی کو ز تیغی شدی بی خبر	خبردار کوفتش تیر دگر
بفرق بلات تیغ از همدی	چو مد الف بر سر آدمی

از جوش دریائی کارزار جوش در بر پر دلان معرکه بیکار موج زد و از اشتعال آتش قتال زره در سینه مردان کار شعله ناز شد. چشم هوا از سمره غبار بسان چشمه قار تاریکی گرفت و چشمه آفتاب از حجاب گرد چون حذقه چشم سیاهی یزیرفت. تیغ دلبران بسان برق درختان آتش افشان گشته کرد میدان تیرد را بیابان خون می فشاند و سفیر تیر پیغام فنا بکوش شیران بیده هیجا می رساند. نوک ناوک در صفوف سروران پر غرور مانند راز در دل امپیان مستور می گشت و از جرعه جام حصار خون آشام دعاغ مستان بزم انتقام معذور می شد.

بالجملة از اول روز تا وقتی که مهر کیتی فروز از غایت ارتفاع مایل گشت آتش بیکار جهان سوز در التهاب بود و تیغ عالم افروز چون شعله ناز در اضطراب. ناگاه نسیم نصرت از حبیب و بشکر الله بر پرچم رایت نظام شاهی و زبده قریب هزار و پانصد سوار شیر شکار که در مهالک و اختطار و روز بازار رزم و بیکار نقد تمام عیار جان روان در بازند و به تیغ آبدار و بیکان آتش بار

خاکه معرکه را به خون اعدا گلگون سازند و بیاد حمله کرد فنا در دیدم دشمنان اندازند. سرکشانی که از غبار مرکب شان آئینه میسر تیرگی گیرد و از برق تیغ و سنان شان دیده مهر خیرگی یزید نظم.

غشای جوش و گردون کوش و آهن یوتی و خارا تن  
مصاف اندوز و جنگ افروز و اعدا سوز و شیر افکن

پروین صفت باهم عهد موافقت و مراقت بسته چند زنجیر فیل مست که کوه و سنگ را در زیر پی بست سازند و بخرطوم ازدها سیما راکب و مرکوب از پائی در اندازند. از نهیب دندان ستدان شکن شان شیر گردون را چون استخوان دندان گلو گیر و از رعد آواز زهره گداز شان ازدهائی فلک در اضطراب و زحیر زمین از بار حمل شان رها لاجملنا گویان و آسمان از بیم سنان شان کرد جهان بویان نظم.

به هیکل جهان را ز خود کرده بر      با آواز در قهریم سفته در  
نمایان ستون عائی دندان چنان      که بر پائی بام فلک نردبان  
مجموع ز نمکین و فرو شکوه      که رزم شان پشت نصرت بکوه

در پیش انداخته بدین هیئت و شکوه بر قلب سیاه عادل شاه که مانند کوه پائی ثابت و قرار استوار داشت تاخند و بیک حمله قیامت نهیب جمله مقوف آن سیاه را از جانی برداشته بنات انعمش سان پراکنده و پریشان ساختند نظم.

ز خون دلیران و گرد سیاه      زمین گشت اهل و هوا شد سیاه  
تو گفتی هوا لاله کارد همی      ز بولاد بی جاده بارد همی

سیاه عادل شاه چون از سعی و کوشش سودی ندیدند نطق الفراق معالای بطق بر میان بسته رابت هزیمت برافراشتند و روئی از معرکه کارزار برکاشتند.

سیاه ظفر پناه نظام شاه در تعاقب گریختگان عثمان به نگور سپهر جولان داده سر در پشی ایشان نهادند چنانچه از بیم تیغ دلیران جمعی کثیر از هزیمتیان بخندق حصار افتادند. مردم حصار چون مهم پیکار نه بر وفق آرزویی خویش مشاهده نمودند دروازه را محصور ساخته راه دخول و خروج بر سیاه خود نیز به بستند و از برج و باره دست و پاژو به تیر و تفنگ و تالوک و سنگ یازیده مانند آب بهاران زاله تفنگ و پیکان بر بهادران باریدند. سیاه ظفر پناه چون جمعی کثیر و جمی غیر از لشکر عادل شاه را بسرحد عدم رسانیدند از پائی حصار ع.

بر اعدائی دولت مظفر شده

بمنازل خویش معاودت نمودند بالجملة چون سیاه عادل شاه را شکستی چنان دست داد چنگ از چنگ بازداشته پائی در دامن عزلت و انزوا کشیدند و خیال قتال و جدال از سر بدر کرده دیگر کرد فضولی

نگریدند. نه فوت و قدرت آن داشتند که تیغ خلاف از غلاف کشیده در میدان مصاف درآیند و نه طاقت آن که بزبان تیغ و سنان لاف و گراف حجت و برهان نمایند. چون مور از طایس مجال خلاص و مناص نداشتند بالضرورة از در مکر و حيله درآمده رابت قریب برافراشتند و بظاهر با امیر الامرا ملایمت و مدارا آغاز کرده قانون قننه و فساد تازه ساز نمودند و سیادت و نقابت پناه شاه ابوالحسن ولد فردوس مکانی شاه ظاهر را که در یکی از قلاع محبوس بود بواسطه رابطه قدیمی که میان او و امیر الامرا استحکام یافته بود طلب داشته به توبه پیشوائی و ذنالت بشارت دادند و بدین وسیله ابواب محبت و مواسات با امیر الامرا گشادند چه پیوسته مقصود سید مرتضی خلاصی شاه ابوالحسن بود و در پیشوائی او سعی می نمود. چون رمل و رسائل بین الطرفین متواتر گشت اهل بیجاپور که در مقام قریب و احداث خلاف و نفاق میان سیاه منصور بودند به سید مرتضی پیغام نمودند که روابط محبت و اتیام وقتی انتظام و استحکام یزید که امیر الامرا سیاه قطب شاه را که محرک هوا قننه و فساد از میان برگیرد. امیر الامرا در بادی الرای بر مکر اعدا اطلاع نیافته مقصود معاندان را بسمع قبول و رضا اسفا فرموده خراشی سیاه قطب شاه را وجه همت ساخت نظم.

از دشمن دوست رو بیریز      چون هیزم خشک ز آتش تیز  
کارش چو بزور بر نباید      خوش خوش در حيله برکشاید

یکی از ارباب وفاق که بر اتفاق تدبیر اهل اتفاق واقف بود مضمون معاهده معاندان را بسید شاه میر که سیه سالارائی سیاه قطب شاه بدو تعلق داشت تقریر نمود. شاه میر چون بر تدبیر مردم بیجاپور خیر گشت اولاً باعراء بیجاپور رفقه بر حکم جواب القاسد بالاخذ نوشته ایشان را از خلاصی شاه ابوالحسن و موافقت با سید مرتضی تخویف و تهدید نمود. بعد ازان بمنزل سید مرتضی شتافته میر را در خلوتی دریافت و از حقیقت اتفاق ارباب اتفاق بمبالغه و الحاح تمام استفسار و استکشاف فرموده امیر الامرا خواهی خواهی سخنان واهی مردم بیجاپور را بشاه میر تقریر نمود. چون سید شاه میر بحسن تقریر و اطف کلام مشهور و معروف خاص و عام بود سوء تدبیر دشمنان را بمبارت دلیدیر خاطر نشان میر نموده و خامت و دامت عافیت آن را بدلائل و براین مبین و مبرهن ساخت تا سید مرتضی از معاهده اعدا پشیمان گشته به تجدید عهد و پیمان شاه میر و قطب شاه پرداخت. اعراء بیجاپور نیز از دهانیدن شاه ابوالحسن نادم گشته باز قیدش گردانیدند و عازم معاربه و مقابله گردیده طائفه برکیان را که از کمال شجاعت و جلالت ایشان را از یک هندوستان می نامند به بند کردن راه و منع رسیدن آقوفا سیاه نصرت پناه مامور ساختند و بدین سبب تنگی و گرانی در میان عساکر نصرت مآثر انداختند تا سیاه نصرت شمار از تنگی قوت نیک به نیک آمده کار پریشان بغایت دشوار گشت. لاجرم بصفت مشورت الجمعی ساخته مصلحت در ترک محاصره بیجاپور و توجه سیاه منصور بخراب ساختن ولایات نزدیک و دور متحصر دیدند.



### ذکر حرکت سیاه منصور از ظاهری بیجاپور بقصد ویرانی و خرابی عمارات و زراعات

چون امرا و اعیان سیاه منصور بکوچ نمودن از ظاهری بیجاپور همدستان گشتند اول قصبه شاپور را که متصل بشهر بیجاپور است مشتمل بر منازل و دکانین بسیار و باغ و باستانین مشحون بانواع فواکه و ویاچین و ازهار که در مرور شهور و سنین و ادوار ساخته و پرداخته بودند ویران نموده عماراتش صورت غالبها سافلها گرفت و اشجار میوه دارش از سدمه قهر قیلان عفریت دبدار قلع و قمع پذیرفت نظم.

نبردن ز هرسو در آمد بیساف ز رنج دل باغبانش فراغ  
در سر و نوش تا چنار کهن نگویند کردند از بیخ و بن  
درختی که سی سالی افراختند بیکدم ز بیخش برافراختند

و چون امراء سیاه منصور خاطر از خرابی شاپور قانع ساختند در اواخر محرم سنه ثمان و ثمانین و تسع مائه کوچ نواخته بجانب ولایت عادل شاه رایت نصرت آیت برافراختند و چون بمیان ولایت عادل شاه که در معموری و جمعیت و شک خلد برین و غیرت نگر خانه چین بود در آمدند دست تسلط و تغلب بغارت و تاراج برکشاده آتش قهر در اماکن و مساکن فترا و مساکن می انداختند و غنایات و زراعات آن ولایات را با خاک برابر می ساختند تا گذر لشکر فیروزی اثر بشهر کلهر که از بلاد معتبر دکن بسزید جمعیت و آراستگی مشهور و معروف است افتاده هم از گرد راه شعله قهر و غارت دران شهر و ولایت زدند - اموال و اسباب بی قیاس از هر گونه اتمعه و هر قسم اجناس که وهم و قیاس دقایق شناس از احصاء آن عاجز آمدی بدست آورده سفیر و کبیر لشکر نظیر اثر از غنیمت شهر کلهر غنی و توانگر گردیدند نظم.

نهان و آشکار آنچه در شهر بود سراسر بتاراج بردند زود  
چه از زر چه از دینه هفت و ننگ چه ز آرایش بزم و از ساز جنگ  
ز نقد و ز اجناس و هر گونه چیز که باشد بنزدیک دانا عزیز

چون از عمارت شهر و باغات آثار و علامات نگذاشتند بجانب دانی باغ دهکری رایت بر افراشتند و آن بلده معموره را که در کثرت فواکه و اثمار خصوصاً انگور و انار ناشی جنات تجری من تحتها الانهار بود بمجرد عبور سیاه منصور چنان ویران ساختند که نه از شهر اثر بجا ماند و نه از شهری و نه از تاک نشان باقی بود و نه از تاک نشان - بعد ازان آن سیاه گران ازان شهر بسان سبل دمان روان گشته می رفتند و بجادوب تاراج اموال و اسباب غنی و محتاج را می رفتند و می کشند و تهم نیستی می کشند - بالجملة درین عبور اکثر شهرها و مواضع معتبر و قلاع خبیر اثر مثل مسکری و باین و دیگر قیسات و پرگنات که بر گذر لشکر بود زیر و زیر گردیده تا راه سیاه نصرت بنام بجانب قلعه مرج افتاده - از استماع توجه لشکر نظیر اثر هرج و مرج بجال مردم مرج راه یافت - اما چون قلعه مرج در حصان و استواری با این هفت حصار فلک رنگری لاف برابری بلکه گزاف برتری داشت و شرفات کنگره رفتش علم ارتقا عذبوه سماءات می افراشت نظم.

درش را - سپهر برین آستان بیامش زحل کترین یاسبان  
فلک نقش از طاق ایوان او طلا به مه و مهر دربان او  
شه طارم چارمیش پرده دار بزرگ دار بهرام خنجر گزار

جمعی از ابطال رجال که بمحافظت آن قلعه سپهر مثال اشتغال داشتند باستظهار مناعت انحصار رایت شجاعت و استکیار بر افراشتند و بمزم قتال و جدال باستقبال سیاه نظیر مثال از حصار برآمده در برابر لشکر نصرت اثر سفها برآواستند - میان هر اول سیاه قطب شاه و مردم آن حصار سپهر اشتباه فی الجملة محاربه روی نمود - اما چون صورت استحکام آن قلعه فلک احتشام بر امراء نصرت فرجام معلوم بود و فی الحقیقت تسخیر آن آسان رخ نمی نمود مقید محاصره نگشته سیاه منصور ازان جا عبور فرموده عزیمت تسخیر قلعه فلک نظیر نلدوگ مصمم ساخته اعلام نظیر اعلام بدان صوب برافراختند.

### ذکر فوت بادشاه معدلت دستگاه ابراهیم قطب شاه و جلوس مهر سپهر سلطنت و مختیاری قطب

#### فلک حشمت و کامکاری محمد قلی قطب شاه بر سریر سلطنت و جهان داری و بیان قضایائی

که دوان ولا بمقتضائی خالق ارض و سما از پرده غیب رخ نمود

بر عاقل هوشمند و کامل خردمند چون آفتاب عالم تاب روشن و بیراهین اولیات مبین و میرهن است که دنیا محل زوال است و منزل ارتحال و انتقال - مقوف عشرتش بی کدورت محنت نیست و حلاوت فراغتش بی حرارت مشقت نه - هرگز بر شاخسار امانی گلی شکفید بازش هزار خار نا کامی در بانی دل خلید و هرگز دم آب فراغتی بلب رسید هزار قطره خون ناب از دیده چکید نظم.

کدام عیش که آن را زمانه تیره نکرد کدام روز که آن را فلک بشب ترساند

ما صدق این مقال صورت حال قطب فلک جاه و جلال مرکز دایره عزت و کمال آفتاب سپهر شاهی سخی خلیل الهی ابراهیم قطب شاه است که مدت سی سال بر سریر سلطنت و پادشاهی تمام ولایات ننگه باستقلال تمام استقرار داشت - درین سال که از هجرت حضرت حبیب ذو الجلال نه صد و هشتاد و نه سال گذشته بود رایت ارتحال و انتقال بجوار رحمت ملک متعال برافراشت و نهال کامرانیش را آسیب تند باد خزان از پائی در آورده گل ارغوان حیانش از سموم ممات زعفرانی و پژمرده گشت و چون آن پادشاه حید خصال آثار انتقال از ناسیه احوال خویش نفیس فرمود شایسته سریر سلطنت و زیور اورنگ قطب شاهی محمد قلی قطب شاه را که از سایر اولادش بزرگ کیاست و فراست و زیور سخاوت و شجاعت متفرد بود طلب فرموده وصیت لا تعد و لا تحصی با آن فرزند ارجمند بجائی آورده ولی عهد خویش ساخت - انگاه امرا و سران سیاه را طلبیده بمبايعت و تمات آن سرو جویبار سلطنت امر فرمود - بعد ازان متقاضی اجل باسرداد و رعیت حیات آن پادشاه قدسی صفات پرداخته هادم اللذات دو اسبه بر کسود وجودش تاخت تا انجام کل نفس ذائقة الموت شربت فنا نوش کرد و دنیا و ما فیها را فراموش کرد نور الله مضجعه و متواه رجعل آخره خیراً من

دبیه - الحق ابراهیم قطب شاه پادشاهی بود بانواع فضائل حمیده نفسانی آراسته و باقسام خصایل پسندیده انسانی بیراسته - ذات عظیم الشان جمیع اوصاف کمال بود و از جود کف دریا توالش جیب و کثرت آمال مالامال - در جود و کرم ناسخ داستان معن و حاتم بود و در قوانین سیاست و عدالت دستور العمل پادشاهان عالم - خوان نعمش چون داستان کرمش بعرب و عجم رسیده بود و شجعه عدل و سیاستی شخص ظلم و ستم را سر بریده نظم -

همش دست کرم گوی بر کشادی روز بزم  
خیره ماندی از عطایش درده و هم و قیاس  
هیش چون بر کشیدی تیغ کین در روز رزم  
تیره گشتی چشمه خورشید تابان از هراس

باوجود آن که مردم تلنگاه در فن سرقه از دزدان زمانه ممتازند - مشهور است که چنانچه از میان دو چشم بینی را می برند - از بیم سیاستش نام دزد دران دیار بر زبان دیار نمی گزشت و در تمام ولایت به هیچ طریق از کسی چیزی فوت نمی گشت از اوضاع و اطوار و احوال و اخبار مردم شهر و دیار خویش بنوعی خبردار بود که هر روزه جزئیات امور جمهور از نزدیک و دور بر رانی مهر انجلاش روشن و مبرهن می گشت اما اکثر اوقات در سیاست شیوه افراط مرعی داشته اندک جریمه را آزار بسیار می فرمود چنانچه کترین سیاست انداختن ناخن دست و پا و بریدن گوش و بینی و سایر اعضا بود - وقتی یکی از طرفا را اتفاقاً کز در دیار افتاد و بطریق فراوان داد خبر و سولش بقطب شاه رسیده کسی نزد او فرستاد که از کجا می آئی و چه متاع داری - در جواب گفت که آنچه درین درگاه بشرب چوب و کفک می طلبند از قسم ناخن دست و پا و گوش و بینی و سایر جوارح و اعضا آورده ام اما تا رسانیدن این خبر بقطب شاه آن بی گناه جان ازان ورطه بکراں کشیده بود هر چند در طلبش سعی نمودند بدست نیفتاد - القصه چون امرا و ارکان دولت از آوازم تبصیر و تکفین آن حضرت فراغت یافتند بملازمت آن نو بلوه بوستان سلطنت شتافته در ساعتی که مایه بخش سعادت و زینت دم بخت و دولت بود آن فرزند سریر جهانانی را بر تخت کامرانی نشاندند چشتی با تین سلاطین پیشین ترتیب و تزئین داده آوازه عیش و عشرت بساکنان افلاک رسانیدند - امرا و اعیان بهرام نهیت و لوازم نثار افشای قیام نموده چند روز بر دوام به بسط بساط انبساط گزراهند نظم -

چو سوگ پدر شاه بیدار داشت  
ز کیوان کلام میی بر فراشت  
به تخت پدر رفت و پس باز داد  
سپه را درم داد و دینار داد

بعد ازان فرمانی مبنی بر خیر کفووت اثر حضرت فردوس مکانی و منی از جلوس خویش بر سریر سلطنت و جهانانی به سید شاه میر فرستاد - این خبر در مقام ناندکام نزدیک قلعه نلدورگ به شاه میر رسیده موجب ازدیاد مواد خوف و هراسش گردید چه از سیاه ظفر پناه نظام شاه اندیشه داشت که مبادا باز به سخن اعدا از جا رفته بنقض پیمان مبادرت نمایند - لاجرم مضمون آن خبر را به کسی اظهار ننموده بمنزل سید مرتضی شتافت و چون دران ایام مشورت امراء ظفر فرجام بران قرار یافته بود که شاه میر صافی ضمیر سیاه قطب شاه را گزاشته متوجه گلکنده گردد و بهر زبان که داند و بهر عنوان که تواند قطب شاه را بیرون آورده بدین سیاه ملحق گرداند - درین وقت شاه میر کافی تدبیر به میر مرتضی گفت که من بموجب

مصلحت و صوابدید امرا متوجه آوردن قطب شاه می شوم لیکن خاطر از دفعه دشمنان پریشان است چه ممکن است که باز اعدا بنا بر مصلحت خویش فتنه و فساد اندیشند و سلسله عسادی متحرک سازند و این معنی مستلزم دل آزارتی قطب شاه و گرفتاری این بی گناه گردد اکنون مأمور آن است که به تجدید عهد و پیمان خاطر پریشان مرا مستوی و شادمان گردانی تا بی دل تگرانی کمر متابعت بر میان بسته همت بر آوردن قطب شاه مصروف دارم - چون دران ایام میان سید مرتضی و سید شاه میر میانی محبت بمواصلت استحکام یافته بود سید مرتضی جهت تسلی خاطر شاه میر به تجدید مراسم پیمان پرداخته اکابر امرا را مثل جمشید خان و خداوند خان و بحری خان و بهزاد الملک و غیرهم نیز طلب داشته با خویش درین پیمان و ایمان عهدستان ساخت که مطلقاً بسخن اعدا با سیاه قطب شاه در صدد خلف پیمان و نقض ایمان دریا نهد و بهر از محبت و موالات نسبت با ایشان اندیشه دیگری در خاطر نگذرانند و هیچ گونه مضرری به قطب شاهیان نرسانند - چون ضمیر میر شاه میر از عهد امرا مطمئن گردیده پره از روی اخبار برداشته خبر انتقال ابراهیم قطب شاه و جلوس محمد قلی قطب شاه بجای پدر بر طبق اشها و اظهار نهاد - امرا متفق اللفظ والمعنی در رسوخ خویش بر عهد پیش و حال کمال مبالغه بجائی آورده قرار دادند که اول میرک معین سیز واری که از طرفا و مستعدان جهان ممتاز و مستثنی بود از جانب امیر الامرا و خواجه محمد سمائی از قبل میر شاه میر جهت تقدیم مراسم تعزیت و لوازم نهیت بخدمت محمد قلی قطب شاه رفته شرط پریش بجائی آورند - بعد ازان سید شاه میر عثمان بدان صوب معطوف ساخته بهر عنوان که تواند قطب شاه را از گلکنده برآورده باین سیاه ملحق گرداند - بالجملة میرک معین و خواجه محمد متوجه گلکنده گردیده بملازمت قطب شاه رسیدند و مراسم تعزیت و نهیت بتقدیم رسانیدند - بعد ازان شاه میر نیز عثمان بدان صوب تافته چون بهحوالی گلکنده رسید قطب شاه با تمام خیل و سیاه استقبال فرموده جهت رعایت حرمت سیادت و سابقه خدمت شاه میر از سمند دولت پیاده گشته شاه را در بر گرفت و چون بمستقر دولت رسید قناعت قابلیت او را بخلعت خاص اختصاص بخشیده جمیع مهمام سلطنت و زمام امور جمهور سیاه و رعیت بکف کفایت آن زبده ادبای کاست و درایت نهاده رفق و فتق کفایت و جزئیات مهمات دولت را برالی صواب نمایش تفویض فرمود - شاه هدایت دستگاه بدلائل و براین خاطر نشین قطب شاه نمود که نهیت موجب جهان پناه بجانب سیاه نظام شاه هر آینه بمالاج ملک و دولت اقرب و انسب خواهد بود - قطب شاه نیز باستصواب آن سید مرتضی اقتساب با سپاهی چون هواکب کواکب بعدت و کثرت

عنه چون هزیران دهان بر ز کف

از گلکنده بطرف سپاه ظفر پناه نظام شاه نهیت فرمود - بعد از طی منازل و مراحل برتو رایات فتح آبانی بر حوالی لشکرگاه نظام شاه تافته امیر الامرا و سایر علما و امرا چون خبر



یافتند باستقبال موکب عالی شتافته سعادت ملازمت دریافتند - روز دیگر آن دو لشکر مانند دو بحر اخضر مواج کشته افواج چون امواجش درونی قور بانهدام اساس سپهر التباس قلعه نلدرگ نهاد.

دگر غاصره حصار سپهر آثار نلدرگ مرة بعد اخیری و بیان فضایی که دوان اثنا

از یرده غیب بفضائی ظهور رسید

قلعه نلدرگ قلعه است در تمام ممالک هند و سند شدت و امتناع مشهور و حصاری ست در اعصار و افطار از سایر قلاع ممتاز و ارتفاع مذکور - اساس فلک التباس بر فراز کوه سپهر شکوه در میان دره بر آبی که جیحون و فرات در جنب آن کفیع سراب می نمود واقع گشته که عقول فحول از تدبیر تسخیر آن عاجز و اوهام ذوی الافهام از اندیشه فتح آن قاصر است نظم -

بخود فرو شده صد بار فکر دور اندیش

که تا کشد نظر چون بران توان افکند

ارتفاع آن حصار سپهر منزلت که سر رفت فلک اطلس سودی از کنکرة دیوار تا کنار خندق و بل آثار یردجه است که طایر و هم و گمان را مجال عروج و طیران بران نبوده و نیست و سایر ابعاد و اقتدار را امکان سیران و گزرا بر اوج و جدایش نه - شاهباز آرزوی سلاطین سکندر تکبیر و عقاب همت خوافین افراسیاب آبن می چند در هوای تسخیرش پرواز نموده بکوشه کنکرة نریا نظیرش نرسیده مابوس باز گردیده و دیده ماه و خورشید که دیده بادن این کبود حصار اند نظیر آن در میان فلک تاثیر ندیده سه جانب آن حصار یرده عریض عمیق که کشتی فلک در آب بی پایانش غریق کشتی استواری یافته و طرف دیگر که راه گزر بود خندقی در طول و عرض چهل ذراع در سنگ خارا تراشیده خاک ریز فسیلش از یابی دیوار تا کنار خندق هاویه آتاش مقدار صد ذراع بذوعی نند ساخته و پرداخته که آدمی بل طيور و مور را عروج و جوا بران به هیچ طریق متصور و مقدر نبود نظم -

فضیاش گزشته ز هفت آسمان	به تحت الزری خنقش تو امان
بگردش کند سر طایر طواف	چو سی مرغ پیرامن کوم قاف
لب خندش آستان عدم	ازیر لا مملک عدم یک قدم
ز بسیاری عمق او از سپهر	بیفتد فرو یزیر عماد و مهر
رحل کرمه بر خاک ریزش نگاه	ز خورشیدی افاده از سر کلام
نیش چو دلیری سنگین دنان	درش بسته چون گیسو مدخلان

بالجملة در اواخر شهر رمضان سنه مذکوره سیاه منصور ظاهر حصار مذکور را مضرب خیام ظفر انضمام ساختند و قبه خیمه و خرگاه را بنزدوه مهر و ماه برافراختند - روز دیگر امیر الامرا بنفس خویش به تعقیق و تفتیش اوضاع آن حصار سپهر ارتفاع و تعین موضع جنگ و تراج پرداخته خورشید دایر بر کرده آن

حصار فلک شمار دوازده گشت و یک جانب آن را که آب احاطه نموده بود جهت نصب نمودن توب قیامت آشوب اختیار فرموده آن دو سیاه کشته خواجه هم آن صوب را که راه گزر منحصر دران بود احاطه نمودند و چنان راه دخول و خروج بر محصوران مسدود ساختند که شمال و صبا را گزر دران متصور نبود - دین اثنا توبهائی بزرگ نظام شاهی مثل توب نه گزی و توب ابلی و مینون و هوایی و غیرهم که به سعی و اهتمام اسد خان بجانب لشکر ظفر اثر روان گشته بود رسیده در همان مقام که تعین یافته بود متدوب گردید و هم چنین توبهائی بزرگ قطب شاهی مثل توب حیدری و غیره رسیده توبچیان قضا توان به مجری گرفتن و توب انداختن پرداخته همه روزه بضر توب قیامت آشوب دیوار حصار را حالت توبیا نرم ساخته روزها دران می انداختند اما وزیر الملک والی قلعه نلدرگ چون بهصحت حصار و ذخیره بسیار و حشم جرار لشطهار داشت رأیت استخبار برافراشت و مضمون حقیقت مشحون المقدور کاین بر صفحه خاطر نگاشته بهمت بر محافظت و معانت گماشت و تمام روز و شب در طلب نام و تنگ بمواظبت جنگ و پیگار و محافظت حصار پرداخته آثار برشم و اسفندیار را از صفحه روزگار محو و منسوخ می ساخت - امرای سیاه ظفر بنه زمین اطراف حصار را متقسم ساخته سپهرا پیش بردند و عقب ها زده التکها بکنار خندق رسانیدند و تمام پیادهها و قبل و شتر و گاو عساکر نصرت مآثر بکشیدن سنگ و چوب و خاک و خاشاک و آبستن خندق و مفاک مشغول گشته توبچیان قضا توان توبهائی ساعه نشان در برابر آن نصب نموده بانداختن توب قیامت آشوب و ویران ساختن دیوار حصار پرداختند بالجملة قریب دو ماه آن دو سیاه ظفر بنه با فروختن نیران قتال و جدال اشتغال داشته دلبران طرفین یک طرفه العین از کار پیگار فراغت نداشتند و احیاء مردم حصار بقدم جرات بیرون آمده آتش کارزار می افروختند و هرچه مردم لشکر در خندق ریخته بودند باآتش می سوختند و با دلبران التکها در می آویختند و خون یکدیگر را با خاک رهاکوز می آمیختند و هم چنین از دیوار حصار آنچه بضر توب ساقط آثار مشهود می ساختند مردم حصار فی الحال دیوار دیگر ازان محکم تر بر محاذات آن می افراختند - در خلال این احوال بخاطر خطیر امیر الامرا خطور نمود که مکتوبی مشتمل بر وعده و وعید و متضمن بیم و امید بوزیر الملک که توان آن حصار سپهر آثار فرستاده او را باقیاد و اطاعت دلالت و استعالت نماید و از وخامت عاقبت مخالفت و محاربت تخويف و تهدید فرماید شاید که بهذات قاید توفیق سالک طریق موافقت گشته از مضیق مخالفت که مستلزم سگ دمنه و عتک عرش نندکان خدا ست نجات یابد - لاجرم مکتوبی در قلم آورده فرستاد - مضمونش آن که چون عمده الاغیان وزیر الملک در میان جمهور اعم بقبل و قراست معروف و مشهور و به تجربه و دراست مسطور و مذکور است باید که وخامت عاقبت این مخالفت که او را بر محاربت این دو سیاه کشته خواجه اغوا می کند بدیده دور اندیشی و پیش بینی ملاحظه نموده از توبیج مدد فتنه و فساد که متضمن فلک دماغ عباد و ویران بلاد است اجتناب و احتراز لازم و واجب شعرد نظم -

مشورات بخود کار ایام با قلعه در کش اندیشه خام ۱  
میکنی که میفرمود گیسو خدای قیام بروی دست

چه قطب سپهر سلطنت و کامکاری محمد قلی قطب شاه که شهریار جوان بخت جهاندار است عمت والا نعمت بر فتح این حصار مصروف داشته تا کند تسخیر بر کنکره فتح این حصار نیندازد دست از محاصره و محاربه کوتاه سازد لا سیما وقتی که سیاه ظفر پناه شهریار جم جمه مرغی نظام شاه با آن حضرت متفق و همراه باشند نظم -

که دارند تاج و شمشیر و تخت	روان کرده لشکر به تیرونی بخت
جوان دولت و تیز و گردن کس است	که رزم سوزنده چون آتش است
همان به که باوی مدارا کنید	بیایید و صلح آشکارا کنید
باید که این آتش آید بتاب	که نشیند آنکه بدریائی آب

ای خردمند دور اندیش از وبال خون و مال خویش و اقربا و سائر بندگان خدا نیک بر اندیش نظم -

بزمی چو کاری توان برد پیش درشتی معیولید ز اندازه پیش

چون وزیر الملک بر مضمون مکتوب امیر الامرا مطلع گشت جواب بدین مضمون قلمی نموده مرسل داشت که بر نامه نصیحت آراء حضرت امیر الامرا از ابتدا تا انتها اطلاع حاصل شد و معانی بر امید و بیم که در لباس عبارات و استعارات صریح و کنایات اشارات رفته بود بوضوح پیوست آنچه در باب فتح الباب حصار و تسلیم نمودن مغایب آن بخدا آن جناب ثوبا آثار مرقوم کلک گویا فرموده بودند مرغیب این امر از عقلا بر او باب حقیقت و وفا عجیب و قریب نموده چه بر عالمیان میرهن است که قلعه خانه و خزانه سلاطین زمان است و اساس سلطنت اساطین کردن کریاس محکم و منوط بدان - چون پادشاه خانه خویش را یکی از بندگان درگاه که پرورده نعم و احسان آن آستان باشد سپرد با دشمنان او عهدستان شدن و حقوق نعم ولی نعمت را بر طاق نسیان نهادن و خانه او را بدشمنش دادن طریق وفاداری و حلال خواری نیست و نزد او باب دانش و بینش مضموم و منهی و ارتکاب این فعل قبیح که حرام خواری صریح است موجب بی اعتباری تمام غریبان نظم -

چو از قومی یکی بی دانشی کرد نه که را منزلت مانند نه مه را

پس مرا عاقل و دور اندیش خواندن و توقع این عمل ناشایست ناستوده نموده کار مردم هوشیار نباشد - بر ذوی العقول پوشیده نیست که توجه شما با این گروه بر شکوه باین حدود و سعی در طلب مقصود بوجوه مناسب نبوده چه بر تقدیری که مهم از قیل و قال بجدال و قتل انتقال نماید و ببران محاربه اشتغال بزربرد معتدل است که سپهر دوار نه بر وفق مدعا می شما حرکت کند و فلک نیل عار بر رخسار اعتبار شما کشد ع -

که دست فتنه دراز است و چوب را دو سر است

و اگر احیاناً فتنه منعکس گردد هنوز سزاوار استحضار ما میم که بجهت رعایت حقوق ولی نعمت با چنین پادشاهی و چنان سیاهی بر آری نموده باشیم نظم -

تو آنکه که بر من شوی دست یاب	یکی بنده را داده باشی جواب
و کی سر فرازم به هنگام کین	شوم قائم انداز روی زمین
جوانی مکن گرچه هستی دلیر	منه یائی گشتاغ در کام شیر
به شاخی چه آید در آویختن	که تیران ازان میوه ربختن
چه باید غروری بیاراستن	نه بر جانی خویش آرزو خواستن
عنان باز کش زین تمنا می خام	که سی مرغ را کس نیازد نداه
تو گر هوشیاری نه من بیخودم	همان هوشیارم همان بیخودم
جهان کر ترا داد کاری بدست	مرا نیز هستی درین کار هست

چون مضمون جواب بر عتاب وزیر الملک بر سید مرغی و سائر اعراف فلک جناب هویدا شد دل از اندیشه آشتی پرداخته عزم رزم مصمم ساخته و تو به چنان پی در پی بتوب ماسفه آسا اسس دیوار یک جانب حصار را انداخته معاذی آن خندق را نیز پیشرفته با کفار هموار ساختند - در خلال این احوال قریب هزار و پانصد سوار و هزار پیاده جوار گشته گزار که از بیجاپور بمعاونت اهل حصار مامور گردیده بودند در ثلث اخیر شب مشهورانه خود را بر یک طرف لشکر ظفر اثر زده جمعی از ایشان به قتل آمدند و موازی سی صد کس اسیر و دستگیر گردیده بعضی دیگر چندان کر و فر نموده تا خویش را به حصار رسانیدند از وصول و دخول آن جماعت مردم حصار را استظمام تمام حاصل گشته بابت استکار و فلک دوار برافراشتند -

گفتار در جنگ ساطانی انداختن عا کر نصرت شعار با اهل حصار مله درگ

و عاجز آمدن ازان گیر و دار - نظم

کند افکن کنکر این حصار چنین می کشاید در کار دار

که روز دیگر چون شهباز غرضه خاور ننگوار در میدان تسخیر این حصار زرنکار انداخت و به

فتح کشیدن نه حصار افلاک را چون کره خاک مسخر و مشور ساخت نظم -

دم مسیح کین شاه رومی نژاد	در جنگ بر رویی عالم کشاد
ز کین سینه پر جوش و در دیده زهر	ز آتش بیوشیده خفتن است قهر

بلکه هنوز سیح عالم افروز آفاق مشرق را چون جنبه سالجان نورانی ساخته بود که دلبران صف شکن بخود و جوشن فولاد و آهن سر و تن مزین ساخته آن در سیاه کینه خواب از خیمه و خوابگاه خویش آماده رزم و بیخاک گشته بدم قهور تا کنار خندق حصار آمده منتظر طلوع صبح سفق آثار می بودند تا جهان بد قدمون شعار لباس بنی خاص از بر آبان بر افکند و سپاه خاور مزین بر لشکر ناخست افکند - قطب شاه



بنفس نفیس خویش مستعد پیکار گشته با لشکر قیامت آثار متوجه کارزار گردید و از طرف دیگر امیر الامرا با لشکر ظفر اثر و فیلان غریب منظر مانند بحر اخضر که از باد صرصر بتلاطم و تموج در آید بکنار حصار رسید از غریب کوس نبرد و غبار مراکب برق آثار هاعون نورد چشم در کوش فلک لاجورد اعمی و اسم گردید. سپهر کورکه و کوس غلغله در گشت آلبوس انداخت و صدائی کرد تا چون صور نشور خلاقی را در عرصه روزگاه مستعد ساخت نظم.

درآمد بغریب آواز کوس	فلک بر دهان دعل داد بوس
زمین کفشی از پیکه دگر بر غریب	سرمایل صور قیامت دمید
ز غریب زنده بیلان مست	کره در گلولی هزیران شکست
بجنبش درآمد دو درپائی خون	شد از موج آتش زمین لاله کون
از پیولاد بیوشن لشکر شکن	غیر کوه لرزید بر خیمش
ز تاب نفس بر هوا بست میغ	جهان سوخت از آتش برق تیغ

والی و اهالی حصار از اول نهار که خروش کوس پیکار شنیدند و تمام عساکر نصرت فرجام و ساخته و آماده کارزار بودند بدست شجاعت در جنگ در طلب نام و لشکر بر دوشی بر خاش جویان کشودند و بقدم جلاوت بیرج و باره برآمده بزور بازوئی فردی سیاه منصور را از حوالی خندق دور نمودند. باز دلبران ظفر لزوم چون لشکر نجوم هجوم آورده بضرب پیکان خارا گزار و تفنگ ساعقه بار دماز از روزگار اهل حصار که بسان سیاه ستاره در برج و باره خود تمامی و بضرب توب و تفنگ مردم ربائی می نمودند برآوردند نظم.

هر که از برج سر بدر می کرد پیش ازان کرده ترک سر می کرد

مجملاً دران روز آتش کارزار بتوئی جهان سوز گشت که شعله عالم افروزش از نهم سقف این نیکون طارم در گذشت و سیلاب فنا بر مملکت جان استیلا یافت که سر رشته هستی از دست وجود بیرون رفت. جرم آفتاب از سوز سوختگان آن آتش فنا در بحر اضطراب افتاده بود و کشتی حیات کائنات در گرداب معات اجل مانند رزق مقسوم بهمه کس می رسید و از دعائی فلک ارواح کشتگان آن معرکه را بنفس در می کشید. واقعه قیامت از هول آن معرکه نشانه بود و حکامه محشر از تهیب آن حادثه افغانه. مردم حصار نلدوک دران روز رزمی ساختند که داستان دستان و اسفندیار را از صفحه روزگار برانداخت بهرام خون آشام بنظر آن محاربه به برج حمل برآمد و سفیر تبر و برق تیغ جان کسل قاصد اجل را بغارت عمر و امل راهبر آمد نظم.

از باد حمله آتش کین اشتعال یافت	ترک اجل بغارت جانها مجال یافت
از یس که گشت کشته خلاقی دران مصاف	مرگ از پری معدن خویش اقبال یافت

جادی این اوراق را هم دران نزدیکی از ولایت عراق اتفاق هندوستان افتاده در سلک خدام عتبه علیائی قطب شاهی انتظام داشت و دران روز در ملازمت حضرت قطب شاه بر بلند می که مشرف بر

حصار و معرکه پیکار بود استاده این واقعه عابله را برای العین مشاهده می نمود فی الواقع دران روز مردم حصار نلدوک از مراسم هردی و ظهور دقیقه فرد نگذاشتند و چون خاک وز حصار از لب خندق تا پائی دیوار قریب بسد کیز ارتفاع داشت و در غایت نندی و بلندی بود مع هذا توب ساعقه آس سنگ و خاک دیوار را مانند توتیا ساخته برین خاک ریز انداخته بود. لاجرم صعود بران خاک ریز بر ارباب ستیز و آویز بغایت مستعد و دشوار بود. هر چند دلبران لشکر ظفر شعار بدست و ناخن از لب خندق خویش را به پائی دیوار می رسانیدند مردم حصار بحقه که در میان ایشان می انداختند همه را در هم سوخته در خندق می ریختند بازیکه جوانان رزم ساز عزم فراز نموده ازان تشبیه بسد حیله قریب خروج می نمودند و بمجرد این که یکی را پائی از جا می رفت دیگران را نیز با خود بختی می برد تا جمع کثیر از غریب و هندی دران جنگ بچنگ اجل امیر شدند و اکثری را پوست بدن تمامی سوخته و برخی را بتبر و تفنگ در هم دوخته بودند چنانچه موازی بکشد جوان اعمی غریب بقتل رسید. طوائف دیگری نیز برین قیاس. بالجملة قبل ازان که شهسوار آفتاب برین انوار برین حصار در نگار اندازد تا هنگامی که از فروه کمال بعضی زوال نژاد بران جهان سوز محاربه در التهاب بود و سفینه سپهر بی مهر از خون هتکان در گرداب غرقاب اضطراب. در خلال این احوال و أثناء این قتال و جدال جواسیس خیر رسانیدند که از امراء عادل شاه هندیا با سیاه برکی که بحیله ایلی نزدیک بسپاه ظفر پناه زول نموده بودند مستعد پیکار گشته عازم آمدند که بنگاه لشکر را تراج نمایند. قطب شاه با کافه سیاه بی بل مقصود دست از حرب کوتاه کرده بسوئی لشکر که معاودت نمود. بالضرورت امیر الامرا نیز دست از ستیز و آویز باز کشید. بعد ازان باز مشورت امیر و وزیر بران قرار گرفت که سیاه منصور بجانب بیجاپور حرکت نموده آن حصار را محصور سازند. بنا برین از بیرامن آن حصار سپهر آفر کوچ کرده کشتار آفر نمود و مشرف خیم لشکر ظفر اثر ساختند و قریب بیست روز دران مقام دلفروز رحل اقامت انداختند. درین اثنا قطب شاه را از تمامی اہام سفر خاطر انور مکرر گشته بعضی از سران لشکر نیز معرکه این داعیه گردیدند و کس نزد امیر الامرا فرستاده ما فی الضمیر خویش را میر بیغام داد. میر نیز چون از ملول مکت ملول شده بود حسب الملاح قطب شاه بمعادوت راضی گشته جمعی از امراء هردو لشکر مثل سیادت و اعانت پناه میرزا بادکار و شجاعت آثار شیر خان و غیرهم از سیاه ظفر پناه نظام شاه و سیادت پناه میر زیتل با جمعی از سران سیاه قطب شاه بمحافظت ولایت سرحد که از مردم عادل شاه انتزاع نموده بودند مقرر گشته در اواسط شهر معمر الحرام سنه ۹۹۱ هـ آن دو لشکر بکشدیکر را وداع نموده هر کدام بمقام خویش توجه نمودند. قطب شاه چون مستقر بر سر سلطنت خود رسید بر هند تا مرئی تکیه فرموده محضه حجله عصمت سید شاه میر را که نامزد برادر بزرگی بود خطبه نموده طوی پادشاهانه قریب داد و ابواب مسرت و حضور بر دوشی آتش و بیگانه کشاد و امیر الامرا بسبب نقای که میان او و سلاطین خان بهم رسیده بود بدرگاه خلافت پناه نظام شاه لرقه رام برار پیش گرفت و امراء سیاه عادل شاه چون بر معاودت قطب شاه و امراء سیاه نظام شاه آگاهی یافتند بهیشت اجتماعی جهت تسخیر ولایینی که در تحت تصرف مردم قطب شاه درآمد بود متناقضت میر زیتل کس بیایه سر بر قطب شاه فرستاده سموت اکثریت و عدت سیاه عادل شاه را با قات

و اعوان و انصار خویش در لباس عجز و انکسار عرضه داد. جمعی از دلبران شجاعت آئین و شیران  
بسته پیکار و کین کمک میر زینل تعین یافته به سرعت باد صرصر خود را به لشکر رسانیدند. درین اثنا  
جمعی از حساد که با میر شاه میر در مقام عناد بودند فرصت یافته در تبهج ماده فتنه و فساد سعی نمودند و  
مکتوب مزور از زبان شاه باعراء سیاه عادل شاه محتوی بر ترغیب و تحریص بمحاربه و اظهار اتفاق  
غریبان با ایشان درین منازعه ساخته بنظر قطب شاه درآوردند. تیر تدبیر ارباب فساد و عناد بهدفع عراء  
رسیده بدین آن کثابت موجب تغییر مزاج قطب شاه بر شاه میر که دکن اعظم آن دولت بود گردید و  
بر سبیل استعجال بگرفتن آن سید عظیم المثل مثال داده شیوه تانی و تامل دران قضیه بعمل درآورد. لاجرم  
تزلزل تمام اساس سلطنتش برآم یافته فتور لاکلام بیاهش رسید و اکثر قیلاب و اسیان سیاه قطب شاهی  
غنیمت عادل شاهیان گردید. ازین جهت حکماء سلف از بی سبری و شتاب زدگی پادشاهان را خاصه در  
سیاست مجرمان و متهمان منع فرموده اند و بهرامش تحمل و لوازم تقشیر و تفحص وصیت نموده نظم.

نظر کن چو سوزان داری بشت	نه آنکه که پرتاب کردی ز دست
که سپهر است لعل بدخشان شکست	شکسته نشاید ذکر بار بست
نگویم چو جنگ آوری یابی دار	چو خشم آید عقل بر جانی دار
ز صاحب غرض تا سخن نشوئی	که گر کار بندی پیشیمان شوی

بالجمله چون خبر گرفتن شاه میر صافی شمیر در لشکر منتشر شد تزلزل در اساس میر و تحمل  
غریبان که روئی رزمه سیاه قطب شاه بودند راه یافته یابی نبات و قرار شان از جانی برفت و سیاه عادل شاه  
را ازین خبر قوت بر قوت افزوده بایست و هیبت تمام ابواب وزم و انتقام کشوده بهیئت مجموعی بر سیاه  
قطب شاه حمله نمودند. چون اکثر دلبران سیاه قطب شاه غریب بودند و از گرفتن میر شاه میر پیرشان خاطر  
و دیگر در دفع اعدا سعی نمودند و چون مقابله صفوف روئی نمود بی استعمال تیغ و سنان راه انهمام  
پیمودند. سیاه عادل شاه بیکارگی چیره کشته دست تسلط و تغلب بقتل و غارت کشودند و سلک جمعیت  
سیاه قطب شاه را برآکنده ساخته اکثر اخیال و احوال لشکر قطب شاه را غارت نمودند ازان جمله دویست و  
پانزده زنجیر قیل بی ستون نظیر از سیاه قطب شاه بدست لشکر عادل شاه افتاده باقی احوال و اجناس را برین  
قیاس توان نمود. القه کافه سیاه قطب شاه دست از تنگ و نام شسته ابواب عیب و عار بر روئی خویش  
کشادند و یابی در رادائی قرار نهادند. میرزا باذکار و دیگر سروران سیاه نظام شاهی هرچند در معرکه پیکار  
قدم استوار ساخته جد و جهد نمودند چون تمام سیاه قطب شاه راه انهمام پیموده بودند بر سعی ایشان هیچ  
سود مترتب نبود. لاجرم ایشان نیز دست از گیر و دار باز داشته رایت هزیمت رفرآشتند نظم.

چنین است رسم سرائی سبیلج	کیمی ناز و نوش و کهی درد و دنج
چنین است آئین ارباب چرخ بیز	که گه چون کدبان است و گاهی چو تیز
خمار است و هستی و تخت است و دار	نشاط است و اندوه و گنج است و مار

ذکر توجه سید مرتضی امیر الامرائی برار با لشکر جرار بدفع اقتدار صلابت خان  
و اهلشانی نائرة آن بسی اسد خان و مال آن حال

سابقاً رقم زده کلک بدائع شیم گشت که چون سید مرتضی با لشکر منصور از مصلحت بیجاورد  
معاودت فرمود بواسطه افساد ارباب اتفاق که عیال صلابت خان و ایشان احداث نزاع نموده بودند عثمان از  
صوب دار السلطنت احمد نگر تافته از حوالی قصبه اوسه بجانب ولایت برار شتافت و چون دران مملکت تمکین  
و استقرار یافت روز بروز مفسدان ماده نزاع را متحرک ساخته در تبهج هواد افساد سعی می نمودند و چون  
درین ولا شوکت صلابت خان بیشتر از پیشتر شده بی مشورت و استصواب اسد خان امور سلطنت را بقصد  
بی رسانید بلکه به هیچ وجه عرصه داشت اسد خان بنظر اشرف همایون نمی رسید و احیاناً فرمانی که بشاه  
اسد خان صادر می شد کسی از بیم صلابت خان بدو نمی رسانید. اسد خان خواست که اقتدار و اختیار  
صلابت خان به آمدن لشکر برار درهم نکند طالب توجه سید مرتضی بدرگاه خلایق بشاه گردید. بالجملة امیر  
الامرا با جمیع امرا و سران سیاه با عساکر نصرت شعار برار محل جمشید خان و خداوند خان و بحری خان  
و چندها خان و تیر انداز خان و رستم خان و شیر خان و دستور خان و غیر سلک بهرامش تجدید عهد و  
میثاق پرداخته بافاق از دارالملک برار رایت عزیمت دار السلطنت احمد نگر رفرآختند. بعد از قطع منازل  
و مراحل چون حوالی احمد نگر را مخیم لشکر ظفر اثر ساختند صلابت خان از کثرت و سولت امراء برار  
اندیشه ناک گشته از اکثر لشکر خویش نیز بدگان بود. لاجرم با اسد خان در مقام ملایمت و مدارا  
در آمده بلطائف الحیل اسد خان را فی الجمله تسلی ساخت تا اسد خان بمنزل امیر الامرا شتافته همت بر انطباع  
نائرة آن فساد مصروف داشت و بزالل مراعات و تصالح آتش آن عناد را که مستلزم خرابی بلاد و عباد بود  
تسکین داده ابواب صلح و صلاح که موجب فلاح و نجاح طرفین بود برکشاد نظم.

همی تا برآید بتدبیر کار	مدارائی دشمن به از کار دار
حذر کن ز پیکار کثیر کسی	که از دجله سیلاب دیده بسی
اگر یل زوری و گر شیر جنگ	بزدبک من صلح بهتر ز جنگ

بالجمله بسی اسد خان خبر اندیش میان صلابت خان و امراء برار کرک آشتی روئی نموده امیر الامرا  
را با سایر امراء برار از سرکار شهریار فرمودن تبار خلع فاخره و تشریفات متکافره اوزانی داشته رخصت انصراف  
دادند. در خلال این احوال از پایه سریر جام و جلال بادشاه جم جام فریدون خصال دریا نوال جلال الدین  
محمد اکبر بادشاه عمده الاشیاء خواجگی فتح الله کاشی بر سبیل رسالت بیابا سریر تریا نصیر نظام شاه آمده بود  
از استقبال امرا و سران سیاه سعادت بساط بوس ساخت جام و جلال دریافت. حسب الحکم جهان مطاع منزل  
لابق جهت حاجب مذکور مقرر گشته هر روز جمعی از مجلسیان و ایشان او را در اماکن روح پرور و منازله  
غیر مکرر ضیافت می نمودند و چون سعادت باغ فرخ بخش که داغ نه فردوس برین و غیرت ده تکارخانه چین  
و از مستحلات یابی همت شهریاری زمان و زمین است هم درین ولا سعادت اتمام یافته بود والحق باغ و عمارتی



بدین دلگشی و فرح بخشی در زیر این طاق زونگار سپهر نه وواق هرگز دیده ماه و مهر ندیده - از شرم شمسه قشورش جرم خورشید چون سپا از دیده مستور گشته و از رنگ شرفات ایوانش عطاق میجره چون طاق کسری درهم شکسته - تماورمائی فریبش از لطافت هوائی روح افزا جان یافته و بر که ساقی شمشیرش مانند جام جم و آئینه مکمل جهان با عکس پرور گشته - نسیم روح قزایش اندکال بخش هوائی بهاری و نسیم عبیر سایش اخلاصه ساز دافه تازی نظم -

کمانی که ماه و مشتری از برج آسمان  
مرجن شود سوز درو شاخ سترن  
از دانش و زجان اثری بی درو و ایک  
وان قصر کوه پیکر انجم بقا درو  
آسیب چنین فلک اندر فراز او  
تحویل کرده اند بیاف خدا یگان  
هینائی مشک سائی درو برگ شمعوان  
از نیکوئی چو دانش از روشنی چو جان  
بهنائی راغ دارد و بالائی آسمان  
بر کنکوه خیمه روزه مرد پستان

سوجیه قرمان فنا جریان مجلسی پادشاهانه دران باغ فرح بخش ترتیب داده از قسم تکلفات و انبساطات و اطعمه اثریه چندان که اندیشه هیچ دور بین از جمله صحران برتایید بران خزان خسروانه نهادند شعرائی پایه سریر ثریا صبر با مغنیان ناهید نظیر دران بزم دشوان سان زبان بدمح و تنائی بانی و بنا کننده از نعمات هم وزیر زهره را از فلک انیر بزم آورده و چون اشعاری که شعرائی عطارد افکار در وصف آن بشالی ارم آثار غواص وار از بحر خاطر فیض مآثر برآورده بودند دران محفل بر طبق آنها اظهار نهاده - چند بیت مولانا ملک قمی ثبت نموده آمده نظم -

ای تو بهشت برین این چه شکوه است و شان  
بزم ترا هشت خلد شفق از پیشگاه  
کوس تحکم بزم هین که درختان سرو  
هم تم قبش ازل با کهرت هم نشین  
تا میرد راه تو کعبه بغافلد بر  
شفق تو بر باد داد رفعت خرگاه چرخ  
سبیل بستان تو صید طرب را کنند  
چرخ زگره وعت دوخته بر این حریر  
یافته دست خدا از یکی محقق سیر  
از کهر فتن تو از دست صبا  
لفافه تو گوی در خیال بگردد اندیشه را  
گر کند ابرو بلند شاهد تصویر تو  
شعیه تصویرت او بشکند از ایر کلک  
بس که زمین نقش بست وصف تراد و زمین

بیش کجست شه نشین بازگشت شه نشان  
بام ترا نه فلک پایه از زردبان  
صف زده از چار سو بر صفت چاکران  
هم گل دولی سفا یا اثرت تو اعلان  
آنگرد سوئی تو چرخ بپند ستان  
طاق تو بر خاک ریخت آب رخ که کشتان  
خارگستان تو چشم حسد را نشان  
مشتری از قیامت آمده بر سابلستان  
ساخته ترک قدر ز ابروی عافیت گهان  
تجدد فرستد به بحر هدیه فرستد بکان  
چهره ما فی الضمیر دیده به بیند عیان  
خامه بهزاد را تاب دهد در بنسب  
عقد کند خنده را در کافوئی زلفران  
می دهد از جرم خاک سبزه بشکل زبان

گر بفساس دهد لطف تو سرمایه  
فیض حوایت اگر سایه دهد باد را  
سده تو کعبه وار مامن فتح و ظفر  
خاک میک روح او سرمه دهد باد را  
کس هواگر کند باد ز دریا چه ات  
از در و باعث مدام فیض ازل می دهد  
حساک دهد مرده را زندگی جاودان  
تقل چلبی بود از ترش کوه گران  
طاق تو محراب وار قبله پیر و جوان  
بر نظر خاکیان خواب نکرده گران  
در بدن خاکیان آب شود امتحوان  
چون کل عیش از دل خسرو هندوستان

گویند درین مجلس بهشت آئین در میان شعرائی سحر آفرین بر سر تقدیم و تاجیر گزاینده  
شعر گفت و شنودی دولی نمود مولانا سیرفی ساؤجی که از جمله شعرائی آن محفل بود مسوده شعر خود  
را شسته بر کسی بخواند صورت واقعه به صلابت خان رسیده سیرفی را طلبیده از شعرش پرسید مولانا کیفیت  
آن قصه عرض رسانید چون صورت مولانا سیرفی خالی از غرابتی نبود صلابت خان فرمود که دولی  
خوبش را نیز بشوئی که شست و شوئی این وجه اولی است -

#### ذکر وصول شاه صالح بملازمت شهریار گیتی ستان و سپردن او بصلاطت خان

چون دست نصدی و تکفل صلاطت خان در امور وکالت و پیشوائی بد کل مهمات سلطنت و  
پادشاهی قوی و مطابق گردیده مبالغه در محافظت آن حضرت بجائی رسانید که طیور را عبور بر اطراف  
آن باغ که رنگ بهشت و قصور بود مقصور نبود و بر در و دیوار آن باغ چند مرتبه نگاهبانان نشاند  
و راه ها را به معتقدان سپرده که باد را اندیشه وزیدن بران جنت سرا از یاد برده بود - از جمله خدمه  
و نزدیکان پایه سریر سلطنت غیر از خواجه سرائی کوچکی که از جانب صلاطت خان بود فرمانی که  
صدور می یافت بصلاطت خان می نمود دیگری را دخول نزد آن حضرت نبود - شاه صالح ولد مولانا شاه محمد  
نشاوری که از مقربان پایه سریر سروری بود درین ولا از دوری ملازمت سده سلطنت و خلافت و شوق معیشت به  
تنگ آمده باطالع بیچنگ درآمد و از غایت بریشائی و سرگردانی دل از جان برداشته همت بر وصول ملازمت  
عنه سلطنت گماشت و در شب غره مامی که جمیع لشکر و سپاهی به تنهت ماه و مبارکباد پادشاه چنانچه  
رسم ملک دکن است بدرگاه عالم پناه جمع شده دست توسل بهجبل المتین توکل محکم کرده خود را بدیوار باغ  
رسانید و مرغ وار بران چندان برآمده بیاف درآمد و چون مقام شهریار فلک احتشام معلومش نبود و تیرگی  
شب زنگی قام نیز از تشخیص مقام مانع - از در و دیوار آن باغ سراغ آن چراغ شستان سلطنت می نمود  
و می گفت تا بران نمونی بخت و دولت بی بر چشمه تحقیق برده بحوالی محفل عالی برگزشت غ -

چون خضر بر چشمه حیوان پی برد

چون مدتی بود که هیچ آفریده را کز بران باغ فردوس منظر مقصور نبود شهریار کامکار از  
احساس آواز پائی رعایت حزم و احتیاط فرموده با تیغ برهنه جهت نقشش پیش آمد - شاه صالح را دران شب

ملکات لغات چون چشم بر آفتاب عالم‌تاب رخسار فرخنده آثار شهریار کامکار افتاد سایه آما خود را بر خاک  
و کمرانی افکند و آن عجز و انکسار بدست و ثنائی آن بکشد نظم.

سکه گیتی کام شه‌شاه باد	سیورتش آفتاب گیتی درگاه باد
جهان کام و ملک بدم باد	آفتاب‌آور و بخت فرخنده باد
قمر عکسی از شمع خلوت کجاست	فلک نقش از دامن خر کجاست
همیشه برسد بدست جهان	سر افکنده بیست کجاست و جهان

شهریار جهان او را شناخته به‌عاطف و العطف خسروانه بشوایت و خاطرش را از خوف و دهشت  
ایمن ساخته استکشاف احوالش پرداخت شاه‌صالح برخی از سرکردانی و پیرشانی خویش عرضه داشته شده از  
سایه ملات خن و مردم و منشاء تراش با سید مرتضی نیز تقریر نمود. الفقه آن شب تا وقتی که خسرو  
خود بخنجر شمع زبده زمین را شکافته می‌زن و از چاه خلعت خلاص یافت حضرت سلیمانی بر بستر  
آسایش و تن آسانی تکیه فرموده متفحص کباب و جزئیات امور ملک و مملکت و دولت بود و چون روز  
گیتی فروز در روشنی باز کرد و لغت باز کرد و زبانی نو آغاز فرمان فنا جریان شهریار کامکار بطلب ملات  
خان مدور باقیه ملات خن ترسان و لرزان قدم به‌دورون باغ نهاد و از دور زمین ادب بوسیده بایستاد شهریار  
جهان او را پیش طلبیده احوال شاه صالح پرسید. ملات خن بعرض رسانید که الحال مدتیست که شاه صالح  
درین ولایت نیست شهریار دوران شاه صالح را حاکم فرموده بصلاحت خان نمود. ملات خان حیران گشته  
سر عجز و انکسار بر خاک استغفار و اعتذار نهاد مرحمت شهریار را شامی جلالت گشته شاه صالح را بغل  
گیری ملات خان مأمور ساخت. آنکه شاه صالح را باز سیرده در رعایت و مراقبت احوالش مبالغه فرمود.  
ملات خان دست شاه صالح گرفته از باغ به فضائی واقع آمد و در حوالی باغ خیمه جهت او نصب نموده  
جمعی را به‌دفعتش امر فرمود. بعد از آن جمعی کثیر از آن پاسبانان که در شرایط محافظت تقصیر نموده بودند  
به‌جهت عبرت و سیاست بقتل رسانید.

گفتار در فراهم آمدن اسباب نزاع ملات خان و سید مرتضی مرة بعد اخیری و مسجور

شدن آن منازعه یو یوایی اساس دولت سید مرتضی

چون ملات خان در وکالت استقلال یافت عالم استکبار برافراشته معصلان به تحصیل بتن  
تنکه ولایت برار که تعاقب بخامنه شهریار کامکار داشت برکاشت. سید مرتضی دانست که وکالت ملات خان  
را کار بود از اعتدال آن حکم ابا و امتناع نموده معصلان را بغیر از عذاب و خطاب جوب نداد.  
لاجرم ملات خان مخالفت سید مرتضی را باقیع وجوه بعرض اشرف اعلی رسانیده فرمان گرفتن سید  
مرتضی در لباس صادر گردانید لیکن چون امرای برار بتخصیص خداوند خان و تیر انداز خان و شیر خان  
که در سلک اعظم امرای اعداء انظام داشتند عمت بر موافقت و هراقت سید مرتضی می گذاشتند و  
اسد خان که دران اوان منصب پیشوائی بدو مفوض بود باسید مرتضی هم‌زمانی پنهان داشت گرفتن سید

مرتضی آسان روی نمی نمود لیکن ملات خان را روز و شب جز تدبیر دفع ایشان اندیشه در ضمیر نبود نظم.  
چو در کارها داشت رائی درست دران کار از خویشش رائی جست

چون اسد خان با امرای برار هم زبان بود ملات خان عرایضی که بیایه سریر سلطنت می فرستاد  
اسد خان را به تعصبات منسوب و متهم می ساخت و عریضه اسد خان را چون کسی بیایه سریر اعلی  
نمی رسانید و برات دعوتش را بر رائی عالم آرا عویدا نمی گردانید سخنان ملات خان اثر نموده مزاج  
وهاج آن صاحب تخت و تاج را از اسد خان متغیر ساخته و ملات خان را در عزلت مطلق العنان  
گردانید. در خلال این احوال خیالی جهت احوال خلاف و نفاق میان امرای برار که چون نقد پروین  
بجمعیت و اتفاق انصاف داشتند در خاطر ملات خان خطور نموده و خلعت امرای برار را که همه ساله نزد  
سید مرتضی می فرستاد تا او بجهت امرای فرستد درین حال بجهت هر کدام بدست یکی از پندکان درگاه داده  
جداگانه فرستاد و هر یک از امرای و وزرا را بمزید عواطف و منایات پادشاهانه توید داد. مقصدش آن که  
چون امرای خلعت خویش را بی استعجاب سید مرتضی می‌پوشند سید مرتضی از ایشان بدکمان گشته موافقت  
و اتفاق بسخاقت و نفاق عیدل کرده نظم.

بلی هرکس آن در بدست آورد که بدخواه خود را شکست آورد

خداوند خان که مهابی عهد و بیمنش باسید مرتضی از دیگر امرای قوی بود از فحوائی اذائی  
آن پیغام رابحه غدر و نفاق استنمام و استنشق نموده خلعت خویش را نبوشیده متوجه خدمت سید مرتضی  
گردید نظم.

اگر در فرازی و گرو در تشیب	نباید تهاوت دل اندر قریب
سپه بد که او گشت بیمن شکن	بخشدند بر وی همه انجم

دیگر امرای چون از توجه خداوند خان بخدمت سید مرتضی خبر یافتند شاه ام ابا بملازمت شتافتند  
و در ظاهر قصبه بالاپور بخلعت شهریار عوید و منصور سراقراز گشته بعد از آن بسی خداوند خان در مخالفت  
ملات خان با سید مرتضی عهد و بیمن نازده ساختند که همت بر دفع فتنه ملات خان مقصور داشته بیش  
از حدوث امری که دست تدبیر از دامن تدارک و تلاقی آن عاجز باشد باندیشه دفع او پردازند نظم.

ازان پیش دستی برون کن ز بند کمر بر کربانت آید گزند

چون ایام بر شکل بود و همه روزه از بام تا شام دیده غم بشتد باران که جهان را صورت  
طوفان در آینه تصور روی می نموده دران وقت تردد خیل و سیاه از نقاط و عوایر سیل و مهاب منصور  
بود نظم.

طوفان چنان گرفت جهان را که گفتی ایر آدم شنیده بود صدائی دعائی روح

لاجرم بعد از تقدیم لوازم مشورت قرار یافت که امرای بولایات خویش شتافته به تمهید اسباب ورم  
پردازند و چون سهیل بمالی طالع گشته باران و سیل کمی پزیرد کمر موافقت بسته مدافعت ارباب مخالفت



را وجه همت سازند - چون خبر اتفاق و تجدید عهد و میثاق امرا به صلاحیت خان رسید بغایت پیریشان گشته با مخصوصان بتدبیر آن کار مشغول گردید -

در خلال این احوال شهر یار دریا نوال را هوایی تماشا عمارت روح پرور و بساین دلگشا قلعه احمد نکر که به بغداد موسوم است در سر افتاده در تاریخ دوم شهر صفر سنه ۹۹۲ هـ از باغ فردوس نسیم درین قدیم که قریب دوازده سال علی اختلاف الاقوال دران باغ جنت مثال مانند قطب شمال یابی در دامن اعتکاف و اعتزال کشیده بود بهضار سیهر آثار احمد نکر نهضت فرموده از فر مقدم مکرم شهریار عالم شرفات قصور و عمارات خوبروی صفات آن حصار سر مخارت و مباحات بذروه مساوات برافراخت و چون باغ فرح بخش که تکارین نعمت خان اشتهار یافته تا باقی همت خسروانه حضرت سلیمانی از انعام آن پرداخته بود یرتو توجه و سایه عنایت آن خورشید سیهر سلطنت و خلافت بران بقیاده تماشاائی آن بوستان فرح بخش دلگشا عثمان توجه آن شهریار گاهگار بدان سوب معطوف ساخت و از اشعه انوار خورشید آثار باغ مذکور غیرت افزائی سیهر درار گشته زبان زعنه به مضمون این اشعار پرداخت نظم -

ز عکس فضائی جهان لاله زار	زهی رویت آینه تو بهار
چو آئی بزم تماشا بروی	ز مجلسی باین عارض لاله گون
بغل گیری سرو سوسن کند	سبا بیشتر رو بگلشن کند
گشاید گره غنچه ها را ز کار	رباید ز رخ برکب را غبار
دهد یاد آداب تعظیم شان	کند خم بالنداز تسلیم شان
زند خرمی چتر بر نالودن	ز سر سبزی چشمت اندر چمن
دهد نازه دست دعا از چنار	کند نازکی جلوه بر شاخسار
برائی چمن بهتر از صد بهار	به بستن ز سرو قدت یک گزار

اتفاقاً آب برکه که بران عمارت فردوس جنباب محیط بود طغیان نموده بفروش اکثر آن منازل رسید - شهریار زمانه یک شب بیشتر دران مقام روح پرور مقیم نگشته ازان جا به باغ عبادت خانه که هم از مستعدانات معمار همت پادشاهانه آن حضرت است توجه فرمود و قریب یک هفته دران مقام دلقرب اقامت نموده ازان جا به موضع مشغرسنه توجه فرمود - آن دوه ایست مشتمل بر چشمه ساز کوثر آثار و سیزه زار زحمت شعار و آشبار بسیار و بر یک جانب آن مرغزار کرد کوهی مانند سیهر دوار واقع و دران دوه و قلعه بران کوه بعضی صلاحیت خان خوشها و آشبارها کوثر اثر و عمارات فیض بخش روح پرور ساخته و پرداخته قطع نظر از تکلف و تصرف عبارات و استعارات آن موضع جنت سقات از مواضع دیدنی عالم است و بآن نزاعت و فیض بخشی مقامی در جهان کم است -

الحمله بعد از استیفاء حظ از لذات جسمانی و روحانی از تماشاائی آن حوائط دل کشا فرح افزا باز هوایی قلعه احمد نکر عثمان تمنائی شهریار بحر و بر بدان سوب معطوف ساخته بعد ازان خاطر ملکوت نظر از اندیشه سیر سایر اعران و منازل پرداخت و درین ولا خاطر اقدس اعلی را بمقتضائی هوایی نضائی و

مشتباهی تمنائی عیش و کاهرائی که لازم طبایع انسانی است رغبت صحبت جواری و سرای بیحرکت درآمده از حال بعضی خدمتگاران حرم محترم استفسار فرمود و فرمان قضا جریان بطلب جمعی از کلاویان که فواحش باشند اصدار یافته چندی ازان طایفه را جهت ملازمت حضور اختیار نمود ازان جمله تلجی نامی که از خویرریان جهان در قنون دلبری و رسوم نشود کوی سبق برده بود بشرق تقرب و اعتبار مشرف گشته از افران بمزید عنایت و احسان امتیاز و اختصاص یافت -

هم درین اوان صلاحیت خان دست شصتی آمد خان را یکپیکری از امور وکالت و پیشوائی کوتاه ساخته رایت استقلال خویش بذروه مهر و ماه بر افراخت و چون فرمان همایون بیودن شاهزاده دوران در موضع پاتوری شرف صدور یافته بود صلاحیت خان دوازده قلعه احمد نکر را بنصیرا که از جمله معتمدان بود سیرده خود گاهی از شهر به پاتوری و گاهی از پاتوری بشهر ترده می نمود -

ذکر تمهید مقدمه مصالحه میان این دودمان خلافت نشان و عادل شاه و مناکحه میان شاهزاده

جمعه میران شاه حسین و همسرش عادل شاه و بیان برخی از قضایا که دران اناروی نمود

قبل از عزل آمد خان از وکالت و پیشوائی جهت کدخدائی شاهزاده سکندر دستگیره رقم اختصاص بر خواهر قطب شاه کشیده بودند و بعد از عزل آمد خان بواسطه رابطه که با قطب شاه داشت صلاحیت خان لشکر فرستادن قطب شاه به تلنگانه را بهانه ساخته در مقام عنایب و خطاب آن شهریار سیهر وکاب درآمده طرح این خویشی و پیوند را با عادل شاه در میان انداخت و از حضرت شیرازی رخصت حاصل ساخته به تمهید قواعد آن محبت و مواسلت پرداخت و چون جمعی از اعیان و معتمدان درگاه عرش اشتهاد را بر انجام و انتظام آن عهام می بایست فرستاد قرعه اختیار بنام حکیم ارسطو مقام فاسم بیگه و زبینه مستند وزارت میرزا محمد تقی وزیر حکومت و عمده الامرا و الاعیان جمشید خان که از جمله امراء برار بود افتاده فرمان قضا جریان بطلب جمشید خان صادر شد جمشید خان چون از قریب صلاحیت خان هراسان بود این طلب را بر حبله حمل نموده در توجه بدرگاه عرش اشتهاد احوال و اغفال ورزیده صلاحیت خان بجهت اطمینان خاطر جمشید خان بدو نوشت که از چیتاپور متوجه بیجاپور گشته بحضور نباید مع هذا جمشید خان را اطمینان حاصل نگشته بسید مرتضی و سایر امرا کتابات فتنه انگیز نوشت و محرک سلسله آن سبیز و آویز گشت - امرا بمقتضائی میعاد و بر حکم قرار داد سابق از بلاد و ولایات خویش تا سیاه قولاود یوش بیداد کیش چون دربابی بر جوش و شروش بیجاپ چیتاپور که چاکیر جمشید خان بود حرکت نمود - سید مرتضی نیز از قصبه بالاپور که مستقر سریر جام و جلالتی بود در اواسط شهر شوال با لشکر کوه پیکر بحر مثال بحرکت درآمده بعد از قطع منازل و مراحل ظاهر قصبه چیتاپور را مخیم سیاه کینه خواه ساخت - امراء برار دران قصبه جنت آثار باهم ملاقات نموده بیکار دیگر بتجدید عبود موافق پرداختند و از کثرت لشکر بر خاستی خر و از دحام دلیران فیروز کر کینه کستر زمین و زمان را بسان دیسه مور تنک ساختند - سید مرتضی باستصواب سایر امرا وزارت عاقب میرزا حسین اسفندی را

که حسب الحکم حضرت ملیحی وزیر سر سمت ولایت برار بود بمصوب امارت سرافراز فرموده ولایت  
البحیور را بجاگیش مقرر و مفوض داشت - و محافظت ولایت برار بدو و چغتائی خان قرار یافته از قبیله  
چنابپور عثمان مصوب ولایت برار یافتند - انگاه امرا و سران سیاه بالشرک رزم جوئی کینه خواه به مصوب  
درگاه عرش اشتباه رایت عزیمت بر افراشتند - غبار هراکب مواکب میا جولان خورشید رخشان را مکدو  
ساخت و نمره فیلان و شبیه امیان و غغان لغیر بر نائی و صدائی هندی درائی زلزله آشوب در نهم سقف  
آسمان انداخت نظم -

ز گرد سواران بر خشم و تاب شد انباشته چشمه آفتاب  
رخ شاه گردون شد از بیم زرد بر از گرد شد گنبد لاجورد

و چون خبر توجه لشکر برار در احمد نگر متواتر گشت سلاطین خان نیز به توبه اسباب رزم و  
بیکار پرداخته سیاه صف شکن را جیب و جوشن داده اکثر امرا و سران سیاه را عهد و پیمان با خود  
همداستان ساخت - جمعی از دلیران لشکر ظفر اثر که بظاهر از اعوان و انصار سلاطین خان بودند پنهان با  
سید مرعشی عهد و پیمان نمودند که چون افواج لشکر کینه ور برابری یکدیگر کرده عثمان از موافقت سلاطین خان  
بر تافه بمیان سیاه برار در آیند و در دفع سلاطین خان با ایشان اتفاق نمایند بلکه بعضی از نامداران  
سیاه و اعیان درگاه مثل میرزا یادگار و شاوردهخان قبل از وصول سیاه برار عصایان بر سر بسته از  
سلاطین خان رو گردان شده بسید مرعشی پیوستند و سر رشته وفا داری و حلال خواری را بر سر نیچته بی  
اعتباری درهم گسستند و چون اراده ازلی بر حکم مشیت لم یزلی بهریمت و فرار لشکر برار که فی الحقیقت  
خاک ادبار بر چهره حقیقت و اعتبار پاشیده باولی نعمت خویش در مقام کفران بغی درآمده بودند متعلق  
بزیرفته بود از کثرت سیاه و عدت هوا خواه ایشان را زیاده سودی نبود عاقبت دست قضا رقم هنالک میوزوم  
من الاحزاب بر تاسیه حال شان کشیده خال غار و داغ قرار بر چهره روزگار شان نهاد - بلی فتح و ظفر  
منوط و مربوط بهشیت ایزد داد گر است و نصرت و عزیمت متعلق بهحکم قضا و قدر نه به کثرت لشکر و  
وقور دلیران بر خاشخ حر نظم -

کاید ظفر چون نیاید بدست نیازو در فتح توان شکست  
چو دولت بپوشد سیمر بلند نیاید بمردانگی در کند  
سعادت به بخشایش داور است نه در دست و بازوئی زور آور است

الفقه امراء برار بالشرک بسیار و حشر بی شمار بعد از قطع مراحل بناریخ پنجم شهر ذی حجه  
مذکور بالائی کربوه جیور که دو فرسخی شهر احمد نگر است منزل ساختند و آن شب دران مرحله راجل  
اقامت انداخته روز دیگر که ششم شهر مذکور باشد چون دست قضا بعبیل غفلت دیده بسیرت امراء برار را مکحل  
ساخته بود و منشور هزیمت آن جماعت مقهور بسجیل قدرتاها تدمیرا مسجل گشته بالوجود قرب و جوار  
از لوازم حزم و مراسم رزم و پیکار غافل شده بفراغ بال در مشاغل خویش آسوده بوده مطلقاً در اندیشه  
حرب و توبه آلات طعن و شرب نبودند بیکار سلاطین خان بالشرک نامدار و فیلان بی ستون آثار و توبهائی

سابقه کردار نمودار گشته تمام کوه و هامون را سیاه نصرت پناه فرو گرفت و از غبار ظلمت شعار آن لشکر  
نامدار چشمه آفتاب عالمتاب تیرگی بزیرفت نظم -

بر آمد غو کوس و آوای نائی در افتاد گردون سرکش ز پائی  
جهان شد بر از بانگ روبرنه خم بر رسید شیر از دم گاو دم  
ز گردان سپه گشت چشم سیمر ز سهم دلیران بلرزید مهر

سیاه نا هوشیار برار نا چشم اعتبار از خواب غفلت می کشودند عسائی نصرت شعار مانند درائی  
خونخوار ایشان را احاطه نموده بودند نظم -

بیاد غنودن چنان بی خبر بکه ناکه سبلی در آید بسر

چون دران دور امراء برار از کار رزم و پیکار غافل بوده در مقام جنگ نبودند سراسیمه وار سلاح  
پوشیده از روئی اضطراب سوار گردیدند و در برابر لشکر ظفر اثر صف برکشیدند - آتش هیجا از دو سو بالتهاب  
درآمده شعله اتی چشمه آفتاب را در اضطراب انداخت و غریو کوس و ظفر و ناله نائی زهره بهرام و نیر  
دو فلک انیر آب ساخت نظم -

دو خیل از دو سو در خروش آمدند دو در پائی آتش بجوش آمدند  
چو گشت از دو سو لشکر آرامه جهانی بیرخانی برخاسته  
بلان رایت کین برافراختند کودکه زلف سوزن انداختند  
جیش در آمد دو لشکر یکین و زن جیش از جا برآمد زمین  
در پولاد پوشش لشکر شکن شش کوه لرزید بر خوبش

خداوند خان که میسر سیاه برار بدو استظهار داشت رایت شجاعت برافراشته همت بر انترام  
مینه سیاه ظفر پناه که بوجود بهزاد الملک استحکام بزیرفته بود برکاشت و بیک حمله مردانه جمله مفوق  
میننه را که مانند کوه قاف به ثبات و قرار اضاف داشت از جانی برداشته بهزاد الملک را بیک زخم کوه  
شگاف از پائی در انداخت و سیاهش را مانند سر زلف دلبران چین و تار تار و مار ساخت خاسه خیل دیوانی  
که در دفع سلاطین خان با سید مرعشی همزمان بودند هزیمت بهزاد را بهانه نموده رایت قرار برافراشتند بلکه  
شاهزاده فریدون تبار را نیز برداشته عثمان از معرکه کارزار برگذاشتند - جیش خان که مقدمه سیاه برار بود  
چون حمله خداوند خان و فرار بهزاد الملک مشاهده نمود با فوجی از سیاه رزم خواه بر مقدمه لشکر ظفر اثر  
که بوجود سلاطین خان مستظهر بود کین ساخته از سر کین بران کوه آهین تاخت اما هنوز بیان فوج  
سلاطین خان نرسیده بود که دست قضا اسبش را بزخم تیری از پائی در انداخت - می خواست که خود را  
باسب دیگر رسانیده سوار گردد که دیگری تیغی برو انداخته بفریب یک تیغ هر دو باش را مجروح ساخت -  
ناچار از رفتار باز مانده بدست سناکر نصرت شعار گرفتار گردید - لشکر سلاطین خان بسان بحر عمان از جانی  
در آمده سیاه جشید خان را از پیش برداشته بر فوج نیر انداز خان و شیر خان زدند و بیک حمله جله را تار



و مار ساختند و چون صفوف میبند و میسره آن دو سپاه کینه خواهم بهم بر آمده دوست و دشمن بهم بر آیدند و به تیغ تیر و سنان باهم در آویختند نظم.

چو ایر و هوا درهم آمیختند چو باران ز تن خون فروریختند

صلابت خان با معدودی از دلیران که عرصه میدان را چون ساحت گلستان تصور می نمودند و تیغ و سنان را به لاله و ریحان تعبیر و تفسیر می کردند نظم.

بلان سر افراز شمشیر زین / ایرد آرمایان لشکر شکن  
سواران جنگی و مردان مرد / کز آتش متحجر بر آوند کرد

چند قیل مست که کوه البرز را در زیر پی پست ساختندی و بزخم دندان سنان آسا رخنه در سیئه سپهر بی مهر انداختندی نظم.

بویکل جهان را ز خود کرده بر / با آواز در قهرم سفته در

بر فوج سید مرتضی که با گروهی انبوه از دلیران کوه شکوه مانند سد سکندر قدم استوار داشت حمله نموده بر اثر در ساسی ثبات و قرار شان انداخت هر چند سید مرتضی لشکر خود را جنگ و تحصیل نام و ننگ ترغیب و تحریص می نمود هیچ کسی را یارانی قدم پیش نهادن و دست به تیغ و تبر کشادن نبود. آخر الامر شاه ام با رو از معرکه همچو بر گماشته علم انوارم بر افراشت و چون خداوند خان ازان تاخیر معادرت نمود یک تن از لشکر برار بر جانی نبود او نیز ناچار فرار بر قرار اختیار نموده بکبارگی لشکر برار تار و مار گشت نظم.

نه عزم درست و نه رای صواب / دلی بر نسیب و سری بر شتاب  
نه امید رحم و نه برگ سبزه / نه یارانی وقتن نه پائی گریز

چون لشکر برار بکثرت اعوان و انصار و شوکت و عظمت بسیار استظهار داشتند از روئی غرور و نخوت رأیت استکبار برافراشتند و صلابت خان را خوار و بی اعتبار انگاشته مطلقاً از وی سیاحتی حسابی بر نمی داشتند آخر شامت گفران نعمت و وخامت غرور و نخوت برادرکار شان عاید گشته از یار و دیار خویش دور افتادند و ناچار رو پدیدار غربت نهادند نظم.

فر مغروری کلام از سر قد دور / مبادا کس بروز خویش مغرور  
چراغ اوجبه ز روغن نور گیرد / بسی باشد که از روغن بمیرد

بالجمله سپاه ظفر پناه لشکر کینه خواهم برار را تعاقب نموده غنایم بسیار و اموال بی شمار از اسبان باد رفتار و قیلان غنیمت دیدار و کتیبان و غلامان زهره جبین لاله عذار و زر و جواهر و هرگونه غنایم و اتمعه فاخر بدست عساکر نصرت مآثر افتاده اما صلابت خان را چون قحی چنان از تأیید ملکک منان روئی نمود بر مراسم شکر و سپاس خانی معبود پرداخته حکم فرمود که هیچ کس متعرض عرش و مال

مردم برار نگشته همه را زبهار دهند و هیچ متنفسی را بقتل نرسانند هر که بدست سپاه نصرت پناه گرفتار گردد ایشی ساخته بهمانی رسانند. دران مهلکه جان سنان از دلیران نامی بغیر از شاور دیخان که ازین دوگاه روئی نافه بخدعت سید مرتضی شتافته بود و بهرام خان که از دست فیلیانان سپاه خویش مجروح گردید دیگری بقتل نرسید. بالجملة چون سپاه برار متوجه باده فرار گردیدند صلابت خان بنفسی خویش ایشان را تعاقب نموده جمعی از کولیان را بتعاقب ایشان نامزد فرمود و خود شامزاده دوران را برداشته بدرگاه خلایق پناه معاودت نمود. مفسر اسرار حق و یقین میرک معین که دوران جبین از جانب سید مرتضی نایب و حاجب درگاه عرش اشتباه بود دران روز که نیران عالم سوز محاربه در التهاب و یبر و جوان ازان واقعه در اضطرار بودند لوازم حرم و احتیاط و مراسم تلبط و انتباه عرضی داشته بخواست و محافظت سرانی خویش اشتغال نموده و جمعی از پیادهها سید مرتضی را که بخدعتش مامور بودند بشوید مزید مواجب و انعام امیدوار ساخته چنان نمود که امیر الامرا مطلق گشته لشکر صلابت خان انوارم یافته اند تا رسیدن سپاه صف شکن برار سرانی خویش را از تعرض اختلاف و اوائی نگذارند تا با انعام و اکرام سر افراز گردید. پیادهها گفته میرک معین را بر صدق حمل نموده ساخته رزم و آماده بیکار گشتند. بیک بار نصیر خان با سوار و پیاده بسیار سرانی ایشان را در میان گرفته از طرفین نیران محاربه اشتغال پذیرفت. پیادهها برار چون از قرار امرای خبر نداشتند بفریب نبی و نیر کسی را بنزدیک سرانی خویش نمی گزاشتند. در اثناء گرمی جنگه بیکار میرک معین خود را از راه غیر متعارف بمنزل یکی از آفتابیان همسایه انداخته شب فقیر لباس نموده از اینجا بیرون رفت و در لباس قرا خود را بسپاه سید مرتضی رسانید. میرزا حسین که با چغتائی خان به محافظت ولایت مامور بودند چون بهوائی البیجور رسید هنوز خبر شکست امرای بدو نرسیده چغتائی خان به بهانه آوردن کوچ خویش متوجه جاکیز خود گردید. درین اثنا خبر فرار امرای برار بکوتوال قلعه گاول رسید با تمام حشم حصار کهر کارزار میرزا حسین بر میان بسته از حصار بیرون آمد. صبح گاهی که میرزا حسین و مردمش از حال دشمنان آگاهی نداشتند ناگاه سپاه کینه خواهم از برابر نمودار گشته میرزا حسین با چند نفر از نزدیکان سراسیمه وار سوار گردیده قدم در میدان کارزار نهاد. جمعی از سرداران دکشی که به کمک میرزا حسین مقرر و از فرار لشکر برار باخبر بودند از عقب فرآمده میرزا حسین را در میان گرفته بقتل رسانیدند. میرزا حسن برادرش بعد محنت خود را ازان ورطه بر کران کشیده به چغتائی خان رسید. پس با اتفاق بجانب برهان پور شتافتند که از دام بلا خلاصی یافتند ندانستند که نظم.

کسی را که برگشت روز از قضا / بکوشش نیابد خلاص از بلا

چون بهوائی برهان پور رسیدند والئی آنجا جمعی را بگرفتند ایشان فرستاده چغتائی خان و میرزا حسن را گرفته تمام اموال و اسباب ایشان را غارت نمودند. اما سید مرتضی با سایر امرای برار چون ازان کارزار فرار نموده به قصبه یتن رسیدند باز قریب ده هزار سوار از هر گوشه و کنار بدیشان ملحق گردیده جمعیت بسیار بهم رسانیدند لیکن خیل خوف و هراس چنان اساس سیر و قرار شان را ویران ساخته بود که هیچ جای استوار نتوانستند نمود و مقاومت با آن جماعت بی سر و پا که بتعاقب ایشان نامزد بودند در حوصله قدرت خویش باقیه بجانب برهان پور شتافتند نظم.

چو لشکر هراسان شود در سبزه  
سکالشی نساژه مگر بر گریز  
چو بد دل شود لشکر جنگ جوئی  
بیار آب و دست از دلیری بشوئی

و چون بخواستی برهان بود رسیدند تکیه بر دوستی والی آنجا نموده از بیم اعصابی که درینده و خاطر از اندیشه رزم و پیکار فارغ ساخته دران سرحد رحل اقامت انداختند. حاکم برهان بود آشنائی قدیم را بر طاق نسیان نهاده قوچی از سپاه کینه خواهر برزم ایشان فرستاد نظم.

ز دشمنان نجوید وفا هوشمند  
که درجانب فریود ز نعم سیند

امراء برار قارغ البال قرار گرفته بودند که بیکبار آثار سپاه برهان بود از دور نمودار گشت. سید مرتضی که عرش از هتاه متجاوز بود چون دران فرار و ابلاغ محنت بسیار کشیده بود دیگر قوت فرار در خود ندیده باقی در دامن تسلیم و رضا پیچید و اکثر لشکر خویش را مرخص گردانید. درین وقت حمیت شجاعت خداوند خان بفرکت درآمده سید مرتضی را خواهی نخواهی بمنف سوار کرده با شیر خان و تیرانداز خان و چندها خان و معدودی از لشکریان ازان میان بدر برد نظم.

شد آواره بیکاره از جانی خویش  
دل از بیم لرزان دل از غصه ریش  
نه ملک و نه مال و نه لشکر بجائی  
ز دشت ندانست سر را ز بائی

باقی اموال و اقبال و احوال و انتقال که در قتال صلاحیت خان از جنگ دلیران عائد بود بدست سپاه برهان بود درآمده بحری خان و جمعی از اعیان که همراهی سید مرتضی و امرا نمودند از حاکم برهان بود قول طلبیده متوجه برهان بود گردیدند. بعد ازان بحری خان بقول صلاحیت خان استظهار یافته باز بیایه سریر ثریا آثار شتافت. سید مرتضی و امرا که از برهان بود بجانب کرکوان روان گشته سه روز از بیم سپاه برهان بود در هیچ مقام آرام نگرفته مشتت بسیار کشیدند تا به کرکوان رسیدند و از انجا بجانب تخت گاه اکبر پادشاه متوجه شده بعد از قطع مسافت به سعادت ملازمت آن حضرت استعماذ یافتند. بالجملة بعد ازان فتح نامدار صلاحیت خان بیکارگی در مهم وکالت استقلال یافته مطلق العنان و نافذ فرمان گردید و چون از مهم امراء برار باز پرداخته آمد خان را به کلی از منصب وکالت و امارت انداخته در قلعه چونند محبوس ساخت و زمام اختیار مهابد سلطنت را بقیه اقتدار خویش درآورده میدائی کوس لن الملک را در گنبد فلک آبتوس انداخت و عزیزا صادق اردو پادی را که از دوستان موافقش بود به نیابت خود جهت فیصل بعضی مهمات دیوانی تعین فرمود.

در خلال این احوال حکم قضا مثال بقتل نهال چند سلطنت و اقبال شاهزاده خجسته خیال میران شاه حسین صادر گردید چه منجمان بعرض اشرف شهریار کیتی نشان رسانیده بودند که آن نیاورده بوستان سلطنت باعث ژورانی میبائی این دولت ابد قرین خواهد بود بلکه قصد ذات اقدس اعلی نیز خواهد نمود. بنا برین شهریار با داد و دین پیوسته در مقام انهدام و انعدام اساس حیات آن قره العین می بود و دران باب فرامین صادر می فرمود و چون در اجل شاهزاده تأخیری بود صلاحیت خان در امثال فرمان احوال و انتقال می نمود نظم.

اگر در حیات نوشت است دیر  
نه شیرت گزاید نه شمشیر و تیر

و در آخر اثر سخن منجمان ظاهر گشته خرابی این دودمان خلافت نشان بدست او بود چنانچه شغریب قلم مائی فریب بذکر آن مبادرت خواهد نمود. درین ولا باز حکم اعلی بقتل شاهزاده صدور یافت. صلاحیت خان عرصه داشت که شاهزاده دوران را عارضه بهم رسیده و مزاج شریف از منهای اقتدار منحرف گردیده و مریض سرحد اشتداد کشیده یعنی که درین بیماری خاطر اشرف از دفعه او فراغت یابد. خاطر ملکوت ناظر از صلاحیت خان بدین جهت متغیر و منحرف گشته ایام دولتش نزدیک بانجام و انصرام رسید و این اول خللی بود که میبائی وکالتش را متزلزل گردانید اما سید مرتضی و دیگر امرا چون بدرگاه عرش اشتباه اکبر پادشاه رسیده بشرف باقی بوس مشرف گردیدند اندیشه تسخیر ممالک دکن که از دیر باز در خاطر خطیر آن حضرت متمکن بود تازه گشته آمدن سید مرتضی و امرا که از اعظم آن ملک و دولت بودند بر اقبال خویش حل نموده دکن السلطنت میرزا عزیز کوکه را که دران ولا والی ولایت مالوه بود بان مهم عظمی نامزد فرمود و سید مرتضی و باقی امراء دکن را منظور شرف تریب و عنایت ساخته بعد از رعایت و مراقبت بسیار بادیکر امراء نامدار و خوانین عالی مقدار بمقامت و موافقت میرزا عزیز کوکه مامور گردانید. امرا با سپاه رزم جوی کینه خواهر از درگاه اکبر پادشاه بجانب مالوه شتافته بعد از طی مسافت سعادت ملازمتش در یافتند. بعد از اجتماع و ازدحام عساکر بهرام انتقام ظاهر قصبه هندبه را که واسطه امت میان ولایت مالوه و برهانپور و دکن مضرب خیام آن سپاه صف شکن گشت.

صاحب قران ظفر قرین نیز دران خین در سلک امرا و خوانین آگیری انتظام داشت و به کمک آن سپاه منصور مامور بود. بالجملة چون صلاحیت خان از توجه سپاه اکبر پادشاه آگاه گردید، کیفیت آن خیر بعرض اشرف شهریار بحر و بر رسانیده بموجب فرمان قضا جریان لشکر برار را با دیگر امراء نامدار و دلیران ظفر شعار به مدافعه و مجاربه نامزد گردانید و سیادت پناه آسف جاد میرزا محمد تقی وزیر حکومت را سردار آن لشکر نصرت شمار ساخته بولایت برار فرستاد و شاهزاده فریدون برادر را نیز با گروهی از دلیران رستم نهاد وخصت دولت آباد داد. میرزا محمد تقی کمر مردانگی بر میان بسته سرعت باد سرسر خود را به لشکر فیروزی اثر رسانید و بشغریب سپاه نامدار و تهیه اسباب رزم و پیکار پرداخته لشکری مانند دریائی اخضر موج زن و مرد افکن مرتب ساخت. انگاه با سپاه عوفور بجانب سرحد برهان بود رایت منصور برافراخت نظم.

میاهی ز کثرت برون از شمار	دولت جمع کرد از سر اقتدار
گروهی دلار که هنگام جنگ	بر آرد دندان ز کام نهنگ
همه بکدل و وقت کین جمله دل	همه آفتاب جنگ و آهن کل
چو زینسان سپاه گران جمع یافت	غناخت عزیمت سونی رزم یافت
نهان شد همه رونی هامون ز تعل	هوا بکسر از بریان گشت لعل
ز بین جوش لشکر به بی راه و راه	بسیط زمین تنگ شد بر سپاه
هوا بیلگون گشت و دشت آبتوس	بجوشید دریا ز آوانی کوس



سیاه ظفر پناه بعد از پیمودن راه کنار آب قیسی را که بر ظاهر شهر برهان پور جاری است لشکرگاه ساختند و خیمه و خرگاه بذریع مهر و ماه برافراختند. والی برهان پور که در محاربه و مدافعه لشکر اکبر پادشاه با سیاه منصور متفق بود جمعی از امرا و اعیان را بدیدن امراء دکن فرستاده عهد و پیمان با ایشان تازه ساخت. درین اثنا قدوة الفضلا علامه شاه فتح الله شیرازی که در علوم نقلی و نقلی از علماء عصر اعلم و در حکمت علمی و عملی استاد حکماء عالم بود و منصب و کثرت اکبر پادشاه بدان فضايل دستگاه مغموس با خلعت پادشاهی بهواللی قلعه انیر رسید. والی آن ولایت که بظاهر اواخر و نواهی اکبر شاهی را انقیاد می نمود اگرچه شرایط استقبال بجائی آورد و در مراعات خاطر آن افادت ماکر کمال حیالقه موعی داشت. اما روز دیگر کسی نزد شاه فتح الله فرستاد که لشکر دکن بهواللی ولایت من فرود آمده اند و در مقام آن در آمده که شیخون بر لشکر شما زنند و من بر دفع و رفع ایشان قادر نیستم. شاه فتح الله از شنیدن آن خبر مضطرب گشته در همان شب فرار بر قرار اختیار نمود و چون روز روشن شد خود را بگنجدوه رسانیده بود و ازان جا بر جناح استعجال باز دوشی میرزا عزیز کوکه توجه نموده میرزا ازان فضیلت شعار بواسطه فرارش اظهار گفت فرمود. لاجرم آنجا نیز توقف ننموده با لشکری که بکشت مقرر بودند متوجه کجرات گشت. بالجملة چون سیاه دکن از فرار شاه فتح الله آگاه گردیدند و مخالفت او را با میرزا عزیز کوکه شنیدند این معنی را دلیل فتح و نصرت خویش دانسته از سر اقتدار و استظهار متوجه حنديه گردیدند نظم.

به شب کبر برخاست آوای کوس شد از گرد لشکر زمین آبنوس  
خروشان و جوشان چو دریا و کوه روان گشت لشکر گروها گروه

چون جواسیس خبر توجه لشکر دکن به میرزا عزیز کوکه رسانیدند با امرا و خوانین دکان باب مشورت نموده همگنان بواسطه کثرت لشکر دکن مصلحت در مقابله و مقافله آن جماعت ندیدند و بر اعموی سید مرتضی و سایر امراء برادر از راه گنجدواره متوجه الیچپور که پای تخت مملکت برار است گردیدند و باندک زمانی خود را بهواللی الیچپور رسانیده روز روشن را در چشم مردم شهر الیچپور چون شب دیویر گردانیدند. اتفاقاً روزی که تمام مردم اطراف و نواحی آن شهر بجهت خرید و فروخت در کوچه و بازار جمع آمده بودند بیدادگران لشکر اکبر خانم وار شهر را احاطه نموده دست بغارت و تاراج برکشودند و آتش بیداد و قساد دران بوم برافروختند و بیک طرقة العین شهری را که در معمولی طعنه بر مصر و شام می زد با خاک راه بکسان ساخته با آتش مهر اعاکن و مساکن متوطنین آنجا را بسوختند و آنچه یافتند بیاد غارت برده زن و فرزند هرکسی بدست ایشان افتاده اسیر بند کشند و گرفتار قید گزند گردانیده مسلمان و کافر نتناختند نظم.

نهان و آشکار آنچه در شهر بود سراسر بشاراج بردند زود

بعد از غارت و تاراج الیچپور آن سیاه عوفور از شهر مذکور بجانب قصبه بالاپور در حرکت نموده خداوند خان از انجا بسلطانیور و رهانگیر که جایگزین بود رفته دقایقی که در ایام حکومت در انجا گزارشته بود بر داشته عثمان بر گشت اما لشکر دکن چون بهواللی قصبه حنديه رسیدند شنیدند که لشکر اکبر عثمان بجانب ولایت برار معطوف گردانیده اند. لاجرم حنديه و توابع را غارت نموده آتش قهر دران موضع انداختند و

بسرعت هر چه تمام تر رایت مراجعت برافراختند. چاشت گاهی بود که سیاه نظام شاهی بنظر لشکر اکبر درآمد. بمجرد نمودار شدن سیاهی سیاه دکن عثمان تماسک و تماسک از دست لشکر اکبر بدر رفته پائی نبات و قرار شان استوار نماند میرزا عزیز کوکه چون از امراء برار که آن راه سر کرده بودند ایمن نبود و خوف و هراس لشکر خویش را متعده نمود با خود گفت نظم.

کند هر کس آلتین ترس آشکار نیاید ز ترسندگان هیچ کار  
به لشکر توان کرد این کار زار به تنها چه برخیزد از یک سوار

ناچار بی جنگ و تحصیل نام و ننگ قدم در وادی قرار نهاده راه گریز پیش گرفته هیچ کس و هیچ چیز مقید نکشت چنانچه چند سلسله قیل پادشاهی که دران ایلغار از همراهی عاجز بودند کور ساخته بر جانی گزاشت و رایت هزیمت بصوب ولایت سلطان پور و نذر بار برافراخت نظم.

یکی شانت سر پا با ندانسته باز بیابان گرفتند و راه دراز  
نگونسار کرده درفش سیاه برافروخت به بی راه و راه

سیاه ظفر پناه بی لشکر اکبر پادشاه برداشته از هر منزل که لشکر اکبر کوچ می کرد ایشان نزول می نمودند اما بمحاربت ایشان میادرت نمی نمودند تا سرحد سلطان پور و نذر بار رسیدند. میرزا عزیز کوکه لشکر را در سرحد سلطان پور گزارشته خود جریده متوجه کجرات گشت و آن دو لشکر دران سرحد در برابر یکدیگر نشستند تا میرزا از کجرات رایت معاودت برافراشته با لشکر خویش راه اچین پیش گرفت. سیاه دکن نیز عثمان بصوب معاودت معطوف ساخته رایت مراجعت برافراختند. فی الحقیقت این لطیفه بود از اطایف غیبی که بتأیید الهی بندگان نظام شاهی را درونی نموده چه باوجود عدم توجه شهریار سپهر اقتدار بمجرد لشکری که نامزد فرمودند سیاه کینه خواص اکبر پادشاه را که بولایت درآمده بودند و اکثر بلاد را برهم زده منهزم ساختند و اساس شوکت و اقتدار شان را منهدم گردانیده رایت شوکت و شجاعت به فلک دوار برافراختند نظم.

کجا بود کار لشکر نامدار شد غالب از عورت پروردگار  
بهرجا شد آن سیاه گزین ز دشمن نمی گشت دوشی زمین

ذکر توجه قاسم بیگ و میرزا محمد تقی به بیجاپور و آوردن خواهر عادل شاه جهت

شهرزاد و مؤید منصور میران شاه حسین

چون سلاطین خان از دفعه سیاه اکبر شاه باز پرداخت سر انعام میزبانی شهرزاد دوران را وجهه همت ساخته جالینوس الزمانی قاسم بیگ و میرزا محمد تقی را بر حکم قرار داد سابق با تحف و هدایای لایق جهت تنظیم مهم مواسلت بخدمت ابراهیم عادل شاه فرستاد. رسولان مذکور بعد از وصول به شهر بیجاپور در اعظام امر معهود سعی موفور بظهور رسانیدند و چون مدعیات حصول بیوست با جوابائی دلیلی عثمان بصوب مستقر سریر خلافت معبر معطوف گردانیدند. در ثانی الحال باز میرزا محمد تقی باوردن

مهد علیا مأمور گشته متوجه بیجاپور گردید و آن دو درباری عادل شاهی را در هودج عصمت الهی یا تاجدار تمام و زینت لا کلام بدرگاه عرش انتباه رسانید. اما چون اول میانی مصالحت و مواملت باسترداد حصار سلاپور متوط و مربوط گردیده بود و در آخر عادل شاه از مشروط ایا نمود صلابت خان مهم میزبانی را در عقد تاجیر و تمویق انداخته سر انجام آن عیش و سرور را موقوف بدادن حصار سلاپور ساخت. درین ولا توجه و عنایت شهریار سکندر لوا نسبت به تلجی کلاوت سمت تزیید و تضاعف پزیرفته دست تصرف آن طائفه باکرهن مراد و مقصود حمایت گردید تا روزی درباری جود و سخائی بی منتهایی آن حضرت هنگام توج احسان و اکرام عقد اولو شاهواری که هر دانه اش بسان گوهر شب چراغ داغ نه سینه آفتاب بوده به یکی ازان طائفه انعام فرمود. نصیر خان کیفیت آن بخشش را به صلابت خان رسانیده ازان شخص آن عقد اولو را استرداد نمود. بقول بعضی فرمان قضا جریان بدادن مثل آن مروارید به شخصی که باشتقاد صلابت خان لایق مالکیت آن نبود صادر گردید. صلابت خان در اداء آن اعمال و اغفال ورزید. علی القدرین خاطر ملکوت ناظر از صلابت خان انحراف کلی یافته از خشم آن آتش در خزانۀ عامره انداخته جواهر بسیار و اقدسه و اتمعه نفیسه از هر شهر و هر دیار بشعلۀ نار منتفی و معدوم ساخت. چون زبانه آن شعلۀ جهان سوز سر فلک کشید شرارش به کتابخانه و دیگر بیوتات رسیده دود قضا از اکثر آن منازل و مساکن برآمد. خدمتگاران آستان خلافت آتشیان خبردار گشته بهزار جر تقیل قلبی را از میان نار بکنار کشیدند اگرچه بعضی این معنی را بر سفاقت و اسراف حمل می نمایند و می فرمایند که چنانچه در بدل و انبار شیوه تزییر مستلزم بخل و امساک است طریقه افراط نیز متضمن سفاقت و اسراف. اما فی الحقیقت این معنی بر کمال همت ذاتی و سخاوت جلی آن حضرت شاهد عدل است که دنیا و ما فیها در نظر همتش وجودی نداشت و ما حصل بحر و کان بیک روزی احساس وفا نمی کرد. لاجرم دست از تکل امور سلطنت کشیده می داشت و بیوسته همت علیا نهامت بر افتخار مژوبات عالم بقا می گذاشت نظم.

ز جودش عقل دیوانه رفم گشت	جراید نیز مرفوع القلم گشت
جهان تنگ آمده زان دست دربار	چو کشت بخته از باران بسیار
کرماهش بهر سو دانسته شمع	که کو پر کشده تا حالی کند جمع
دوان آوازه اش از قاف تا قاف	که دلها را بدست آرد ز اطراف
نعمتخان را زیون حکم پیوست	و لیکن بر قوی دستان قوی دست

بالجملة چون کلاوتان در ملازمت حضرت سلجانی مرتبه میزبانی یافته بودند و فی الجملة انحراف مزاجی ازان حضرت نسبت به صلابت خان فهمیده زبان به غیبت او دراز نموده ابواب خیانت و نفاق گشودند و پیوسته استقلال صلابت خان را در امور سلطنت عزمش می نمودند و عدم انقیاد فرمان قضا جریان را بدلیل و برهان ظاهر می گردانیدند تا شهریار جهان در مقام امتحان صلابت خان درآمده بخدمات التالیق که موافق شانش بود مأمورش می فرمود چنانچه درین وقت فرمان قضا جریان برفتن صلابت خان بجانب قلعه درب و بدون فرمان معارذت نمودن صدور یافت اگرچه صلابت خان بموجب فرمان عمل نموده به قلعه مذکور شتافت

اما مقید طلب نکشته بی حکم عنان بصوب معارذت یافت. بعد از چند روز باز مثال لازم الامتنان صادر شد که صلابت خان بجانب جنیر رفته در حوالی موضع نارتکام تحت عالی بسته منتظر موکب همایون باشد که آیات نصرت آیات متوجه گشت آن ولایات خواهد گشت. صلابت خان بامثال این فرمان نیز مبادرت نموده خدمات مرجوعه را بتقدیم رسانید اما بطریق سابق انتظار حکم نکشیده متوجه درگاه عرش انتباه گردید. مقارن این عرضه داشت و اکوچی نایک واری قلعه سبیر که مشتمل بر غیبت صلابت خان بود بوسیله کلاوتان بنظر اشرف رسید و باعث ازدیاد مواد کافت خاطر اقدس گردید. بعد از چندی باز فرمان قضا جریان برفتن صلابت خان بموضع باتوری و تحت عالی پستن و متحدب بزرگه بران تخت زدن و مجلسی در نهایت زینت و تکلف آراستن چنانچه لایق نشستن آن حضرت باشد صادر گشت. صلابت خان بر حکم فرمان بخدمات مرجوعه مشغول گردید که ناگاه مزاج و هاج آن زبینه تخت و تاج از منهای اشتغال عدول فرموده اطباء بقراط دکا چون قاسم بیگ و حکیم مصری را بمعالجه و مداوا طلب نموده. چون حکیم مصری در قلعه کرله معبوس بود قاسم بیگ و حکیم حسن کاشی بوظیفۀ علاج و نصرت مزاج اشتغال نمودند تا آمدن حکیم مصری حکیم علی الاطلاق از دار الشفاء و نزول من القرآن تریاق عاقبت و شربت صحت کرامت فرموده طبیعت همایون قوت یافته رو بقانون صحت نهاد. در اثناء تردد حکما بخدمت حضرت عالی است به صلابت خان سخائی که موجب ازدیاد مواد زنجش خاطر اقدس بود مذکور می گردید. صلابت خان نیز درین میان بی فرمان بآستان خلافت آتشیان رسید. چون ذات اشرف همایون از حرکات و سکنات صلابت خان به تنگ آمده بود و ابام بکبتش نیز به تنگ درآمده شعلۀ قهر جهان سوز بالتهاب درآمده فرمان طلب صلابت خان بحضور اشرف شرف صدور یافت و چون مرکز صلابت خان از بیم مهابت و صلابت آن سلیمان زمان نزدیک پایۀ سریر سلطنت و خلافت نمی آمد شهریار گیتی شان قبل از وصول صلابت خان در عقب دروازه پنهان شد و چون صلابت خان از دروازه بدرون آمد آن حضرت بدرون آمده سر رام پرو گرفت تا به تیغ آبدار خویش بر خاک هلاک بریزد. صلابت خان چون آن حضرت را با تیغ بدنه چون مرغ نیم بسمل بر خاک راه غلطیده از سر عجز و استغاثه بنالید. درباری مرحمت آن حضرت مترشح گشته شعلۀ غضب جهان سوز را متعلقی ساخت و از سر خون صلابت خان در گزشته بجیش اشاره فرمود و بتاریخ دهم شهر صفر همان سال مثال لازم الامتنان بنام میرزا صادق و بهزاد الملک صدور یافت که صلابت خان را به قلعه برنده فرستند و ایشان بافایق مقصدی تسبیح سهام کافۀ انام و تنظیم امور جمهور کردند میرزا صادق و بهزاد الملک بشارت یابی بر مستند وکالت نهادن مباشر امر پیشوائی گردیدند. انکه بموجب فرمان قضا جریان صلابت خان را بقلعه برنده فرستادند و چون صلابت خان به قلعه مذکور رسید باز فرمان قضا جریان به نقل صلابت خان از قلعه برنده به قلعه اوسه صادر گردید. میرزا صادق و بهزاد الملک حسب الحکم عمل نموده صلابت خان را به حصار اوسه فرستادند و چون بهزاد الملک بافایق میرزا صادق چند روز هیمات دیوانی را بتفصیل رسانید بخاطر گزراستد که دست تصدی میرزا صادق از امور وکالت کوتاه سازد و مانند صلابت خان بی مشارکت دیگران بدان امر پردازد. این معنی بر رائی عالم آرا هویدا گشته فرمانی بنام میرزا صادق صدور یافت که بهزاد الملک را نیز مقید ساخته بقلعه برنده فرستد و خود متکفل و مقصدی امر وکالت و پیشوائی گردد. میرزا صادق



موافق فرمان عمل نموده بهزاد را در اواخر ماه صفر بقلعه پرنده فرستاد و خود باستقلال هرچه تمام تر یائی بر مسند وکالت نهاد. هم درین اوقات تلخی کلانوت و ابتاعش که روز و شب در ملازمت اشرف می بودند از خدمت حضور ممنوع گشته فتوح و اقوامش بشرف تقرب اختصاص یافتند. اسمعیل نامی ازان جماعت به خطاب اسمعیل خانی بلکه اسمعیل شاهی مخدوم کشته مرتبه مرتبه بعزیت امارت و سروری رسید.

ذکر توجع عادل شاه با سیاه کینه خواه بولایت شهریار جم جاه مرضی نظام شاه

و بیان قضایائی که دران اثنا از پرده غیب بظهور آمد

سابقاً رقم زده کاک کهر سلک گردید که چون عادل شاه در دادن سلاطین مضائقه فرمود سلاطین خان میزبانی شهزاده دوران را به تمویق انداخته خلل در میبانی آن محبت و پیوند افکند. عادل شاه نیز با قطب شاه اساس محبت و خویشی طرح انداخته با سیاه کینه خواه جانب کبیر که رایت برافراخت و کسی نزد قطب شاه فرستاده اظهار محبت و التماس مصاهرت نمود. قطب شاه نیز چون از تسلط صلاحیت خان آزرده بود با عادل شاه از در موافقت درآمده بمواصلت رضا داد اما از بیم صلابت خان در ارسال عهد علیا اعمال می فرمود درین اثنا خبر گرفتن صلابت خان رسید خاطر از معر او فارغ گردانیدند لاجرم فرست شصت دوازده مهم میزبانی را بانجام رسانیدند. بعد ازان عادل شاه با سیاه رزم خواه خنان بصوب ولایت شهریار فریدون تبار معطوف ساخته فتنه و آشوب در سرحد ممالک و مسالک انداخت. میرزا صادق مضمون این واقعه بعرض اشرف صابون رسانیده حکم جهان مطاع صادر گردید که صلابت خان و بهزاد الملک را طلب داشته ولایت و امارت ایشان را بدیشان حواله کنند و شهزاده دوران را که بموجب فرمان در شهر دولت آباد است بقلعه دولت آباد در آورده پیش خاله صابون منصور بجانب بیجاپور بر افرازند و امرا و سران سیاه را بدرگاه خلایق پناه حاضر سازند و چون مهمات مذکوره سرانجام یابد حقیقت بعرض رسانند. میرزا صادق حسب الحکم جهان مطاع کسی به طلب صلابت خان و بهزاد الملک بقلع مذکوره فرستاد و شاهزاده فریدون تبار را در اندرون قلعه دولت آباد جانی داد و پیش خاله حضرت شهریار را بطرف بیجاپور برافراشته حقیقت معروض داشت. بخاطر ملکوت ناظر حضرت سلیمانی رسید که طلب صلابت خان درین وقت بر توبی محمول خواهد گردید. لاجرم باز حکم جهان مطاع بنفاذ پیوست که صلابت خان را بحال خود کزاشته بحضور طلب ندارد. بهزاد الملک هنوز بقلعه نرسیده بود که فرمان طلب بدو رسیده برگردید و صلابت خان نیز بموجب فرمان اول عمل نموده منع فرمان ثانی را منظور نداشت و بجانب مشرق سرحد سلطنت رایت عزیمت برافراشت. اما بهزاد الملک چون بدرگاه فلک اشتباه رسید می خواست که مثل سابق در جمیع مهمات با میرزا صادق شریک باشد این معنی موافق مزاج میرزا صادق نبیند بعرض اشرف رسانید باز فرمان جهان مطاع بگرفتن بهزاد الملک صادر گشته میرزا صادق درین مرتبه نظر بر مصلحت وقت آن حکم را باصفا رسانید بلکه عرضه داشت نمود که چون سیاه عادل شاه سرحد آمده اگر درین وقت گرفتن بهزاد موقوف گردد هر آینه صلاح ملک و دولت اقرب و انسب خواهد بود. شفاقت میرزا صادق موافق مزاج و حاجت نبیند

فرمان بنام بهزاد الملک صدور یافت که میرزا صادق را گرفته بقلعه راجپوری فرستد. درین اثنا صلابت خان که بموجب فرمان اول متوجه درگاه غربت اشتباه گردیده بود رسید و چون شهریار بی و بر از آمدن صلابت خان باخبر گردید فرمان فضا جریان بفرستادن صلابت خان نیز بقلعه راجپوری صدور یافته بهزاد الملک بموجب حکم صلابت خان و میرزا صادق را باهم بقلعه مذکور فرستاد. مدت پیشوائی میرزا صادق بعد از صلابت خان نه روز پیش نبود اما درین چند روز قضایائی بسیار روی نمود و از میرزا صادق شغ بسیار بمردم رسیده مصدر آثار خیرات و مبرات گردید خوشا حال سعادت مندی که بجای دولت دو روزه قضایائی بی وفا مغرور نگشته از باد هوش ربائی نخواست و تکبر مدهوش نشود و در روزگار اقتدار و اختیار خویش بحال درماندگان درویش برداشته کار مظلومان دلیرش بسازد. مدت پیشوائی صلابت خان باغراد و باشر آک احمدخان بروایت اقل دوازده سال بود و الحق در ایام دولتش آثار خیر بسیار از او ظهور نمود. درین مدت از پیشوایان هیچ کسی باستقلال او نبود اما درین ایام از تبدیل و تغییر پیشوایان مهم سلطنت و خلافت از نظام و انظام افتاده اکثر مواضع رو بوبرائی نهاد و زمانه ابواب محنت و عناد بر روی اهل دنیا کشف تا بعدی که عالمی از شامت آن ویران گشته بزوال دولت ابد قرین متعجب گردید. بلی نظم.

چو دولت روی بر گرداند از راه همه کاری نه بر موقع کشد شاه

بالجمله چون بهزاد الملک عرصه خالی یافت دواهی جام و منصب از او برین داشت که عرضه داشتی بملازمت اشرف اعظمی فرستاد مضمونش آن که بی وجود پیشوا اکثر امور سلطنت معطل و مختل مانده شاید که این منصب خطیر بقو مقبوض گردد لیکن پیشوائی بهزاد موافق رایی عالم آرا نبیند در تاریخ دو شبه چهاردهم شهر ربیع الاول تکفل این امر خطیر جلیل الشان بحکیم ارسطو نشان قاسم بیگ این قاسم بیگ تفویض یافت. اگرچه قاسم بیگ در اول بجهت سلامت نفس از تکفل آن ایا می نمود و در آخر به تکلیف حکیم مصری و دیگر اعیان ملک مقصدی انتظام مهم کافه اتمام گردید. بعد ازان فرمان فضا جریان بگرفتن بهزاد الملک و منجر خان صادر گشته خدمت قاسم بیگ ایشان را بقلعه راجپوری فرستاد.

در خلال این احوال مشیایان خبر آمدن عادل شاه بولایت پرنده بمسامع عز و جلال رسانیدند. چون قاسم بیگ بغایت تنگ نهاد و خبر اندیش بود در اطفاء نایره آن نزاع سعی نموده کسی بخدمت عادل شاه فرستاد که میان این دو دودمان عالی شان بسعی دولت خواهان میانی محبت بمواصلت استحکام یافته بود اگر دو سه روزی صلابت خان بواسطه بعضی مدعیات در سر انجام مهم میزبانی تاخیری نمود اکنون بتدارک آن پرداخته در انتظام آن امر سعی موفور بظهور رسانید. عادل شاه بصوابدید آن یک خواره عمل فرموده رایت مراجعت برافراخت. قاسم بیگ نیز شهزاده دوران را از دولت آباد طلب داشته بدستوری شهریار کامکار در موضع پاتوری برتیب مجلس میزبانی و تهیه لیباب عیش و شادمانی پرداخت. جهان پیر را هوائی جوانی و آرزوی کامرانی در سر افتاد و چون لرکس و لاله همه کس را آرزوی سافر و بیاله در خاطر جانی گرفت. شمع آن بزم عشرت نسیم مانند بونی پیرامن روشنی بخش دیده مقیم بیت حزن گشت و شمع شبستانی چون شعله شجر اخضر راه تعانی شبان روانی ابرین گردید. از بسیاری برگ عیش و کثرت اسباب نشاط دست هوا

و هوس هرکس بگردن مقصود حمایت شد و نسیم نشت شمیم حجاب از چهره معلول در کشید خورش  
مغنیان هوش بردار و مغربان دراز و آواز آن شبستان خسروی زهره مزمن نواز را بسمع آورده بود و  
حسرت نوشاوش سابقان سبمین بنا گوش صوفی از رق بوش فلک را چرخ زدن در آموخت نظم -

جهانی چو جم جام برداشتند	ز زریب قدح کام برداشتند
نوا ساز مستان لقا بر گرفت	بزد چنگ و بربط ز جا بر گرفت
مه ساقی از لعل خورشید قام	چون خورشید در گردش آورده جام
مغنی بدلیلد گوش رباب	بگردش در آورده ساقی شراب
بسی بر شده دود دل غود را	زده غود سد طعنه داود را

چون اسباب جشن و سرور و مقدمات عیش و حضور نظام و اعظام یافت ارباب تنجیم و اصحاب  
رسد و تقاریم جهت تعیین ساعات سعادت بخش آن عقد میمون طالع خجسته اختیار فرموده بعد از تعمیق  
نظر و تدقیق فکر شبی اختیار کردند که فروغ اخترانش مایه بخش چراغ روز بود و جهان باوجود چنان  
شبی مستغنی از آفتاب عالم افروز صیقلی ماه آینه فلک را از رنگ کدورت زدوده چهره مقصود دران  
آینه نموده نظم -

شبی بود از در مقصود چوئی	مراد آن شب ز مادر زاده کوئی
سبا کرد از جبین جان زودود	ستاره صبح را دندان نموده
ازان سو زهره در گوهر گشتن	و زین سو مه بنمردارند بستن
نربا بر ندیمی خلاص گشته	عطارد بر افق وقاص گشته
جریس جنبانی مرغان شب خیز	چرسها بسته بر مرغ دلاویز
دودام از نشاط دانه خویش	همه مغرب شده در خانه خویش

بالجمله دران شب طرب پرور مقارنت آن دو اختر برج سلطنت روئی نموده کلید کامرانی بنست  
قدوت آن زبیده افسر جهانبانی دادند نظم -

جهان را ازان عقد فرخنده فال  
ببغزود صد گونه جله و جلال  
امرا و سران سیاه وزرا و اعیان درگاه بلوازم تنهت و مراسم ناز پرداخته حبیب و کناز روزگار  
را چون کیسه بحر و کان پر جواهر آبدار ساختند نظم -  
تا درین بزم همایون گهرافشانی کند  
آسمان از بدو فطرت پر جواهر داشت جام

بعد از انجام ایام میزبانی فرمان قضا جریبان حضرت سلیمانی بطلب آن سرو جویبار کامرانی صادر  
گشته قاسم بیگ شاهزاده را بحضور اشرف فرستاد - سه روز شاهزاده عالم افروز از سده سلطنت رخصت  
انصراف یافته شب چهارم وقت آسایش مردم آتش در خوابگاه شاهزاده بی گناه افتاده زبانه اش بسف صیبر  
رسید و چون در اجلاس تأخیری بود بعضی کلانتران ازان مملکت جان ستان خلاص گردید نظم -

آنگی در حیات او شده است دیر  
نه شیرت کزاید نه شمشیر و تیر  
و اگر از حیات نماد است بهر  
چنانک کشد نوشادو که زهر  
بروز اجل نیزه جوشن درد  
ز پیراهن بی اجل نکشود

بعضی اسناد این امر بحضورت شهراباری نموده و هو اعلم بحقایق الامور بالجمله چون شاهزاده  
دوران از تنف آن شعله نیران بهان امان یافت قاسم بیگ بمحافظت ذات شریفش پرداخته خاطر برپاشش را  
از اندیشه آتش این ساخت - درین اثنا فرمان اعلیٰ بفرستادن شهزاده فریدون نژاد بقلمه دولت آباد صدور رفت -  
قاسم بیگ جمعی از معتمدان را در خدمت شاهزاده دوران بدان قلمه فرستاده در محافظت ذات شریفش مبالغه  
فرمود - بعد ازان بموجب فرمان محب خان از کوتوالی قلمه دولت آباد معزول گشته احمد خان بدان منصب  
اختصاص یافت و در خفیه فرمانی بنام احمد خان مشتمل بر قتل شاهزاده دوران بنفاد بیوست چون محبت شاهزاده  
کردون سریر در ضمیر صغیر و کبیر جایگیر بود و قاسم بیگ نیز در منع آن همما امکان سعی می نمود احمد خان  
دیگری را که من حیث الصورة مشابه آن حضرت بود بقتل آورده سرش بحضور فرستاد و شاهزاده را چون مردمک  
دیده از چشم خیل و حشم نهان ساخت - مردم احمد نکر قتل شاهزاده را راست دانسته علم ناله و آه بفلک میر و  
ماه برافراختند - بعد از چند روز که حیل کوتوال قلمه و حیات شهزاده بر مردم ظاهر گردید چون در ملازمت  
حضرت سلیمانی آن امر بقاسم بیگ منسوب گشت حکم جهان معطاع بعزل قاسم بیگ از منصب وکالت بنفاد  
بیوست و حبیب خان که قبل ازان مشرف الممالک بود بعضی فتوح بر سریر پیشوائی غرور نمود اما مدت  
پیشوائیش یک شب بیش نبوده چه در آخر همان شب که حبیب خان خلعت وکالت پوشیده بود یکی از  
اردکان آستان خلافت بعرض اشرف رسانید که حبیب خان پاره مرصعی بفتوح داده بعضی او پائی بر مسند  
وکالت نهاد - منصب پیشوائی بدو مفوض گردید - لاجرم همانم شهریار عالم حبیب خان را از منصب معزول  
گردانید مدت وکالت قاسم بیگ نه ماه بود و حبیب خان یکشب - بعد ازان بموجب فرمان قضا جریبان فرزندان  
بعضی از اعیان درگاه که در امور سلطنت دخل داشته و در تدبیر مملکت مخبریت مشورت یافته بودند مثل  
مولانا حبیب الله ولد مولانا غنایت الله نائینی که در ایام حضرت جنت آیینی و اوایل ایام سلطنت حضرت  
سلیمانی دکن رکن این دولت ابد قرین بود و سلطان حسین ولد سلطان حسن سنواری و پسر وفا خان و  
دیگر اولاد امرا و اعیان بدرگاه عالم پناه حاضر نمودند - چون حضرت شهراباری مؤید بتأیید باری عز اسمه  
بود بر حکم ارباب الدول ملهمون بعدم ایافت سلطان حسین که به میرزا خان اشتیاق یافت ملهم گشته فرمان  
معاودتش صادر شد - بعد ازان از دیگران مدت عمر ایشان استفسار رفته همه را بغلخت پادشاهانه ممتاز ساخته  
رخصت انصراف دادند - روز دیگر بامداد بعضی فتوح و انباشش مولانا حبیب الله را طلبیده خلعت وکالت  
پوشانیده بزم همایون کافه اقام در کف کفایتش نهادند - چون وارد مولانا غنایت در مهم وکالت و امور سلطنت  
استقلال یافت اکثر ارکان دولت و اعیان حضرت خصوصاً غریبان را مثل قاسم بیگ و حکیم مصری و میرزا  
محمد تقی و امین المملک و حبیب خان و شاه رفیع الدین حسین و میرزا محمد مقیم رشیدی و دیگران گرفته  
بلاغ و حصون دور دست فرستاد در خلال این احوال عرضه داشت راجه بهار حیو بیایه شیر تریا



مثال رسید مضمونش این که برادرش نراین با بشد اکثرین در مقام مخالفت درآمده جمعی با او اتفاق نموده اند و ابواب نفاق گشوده. اگر جمعی از بندگان درگاه بمعونت این بشد دولت خواه نامزد شوند مباحثی بر سر نعل بها خدمت نموده من بعد بیان سایر بندگان که خدمت آن آستان خلافت آشیان بر میان جان بسته بلوازم خدمتکاری و مراسم جان سیاری قیام و اقدام خواهد نمود. حسب الحکم جهان مطلع جمعی از امرای نامدار مثل نور خان و سیف خان و ایمنک خان و جهانگیر خان و سیف الملک با سیاه کران بمعونت راجه بهار جیو مقرر گشته فرهاد خان را سر لشکر آن جماعت ساختند و امرا بموجب فرمان اعلی رایت صورت برافراختند و چون سرحد بهار جیو رسیدند شنیدند که نراین جیو بر بهار جیو غلبه نموده او را مقید ساخته است و رایت استقلال دران ولایت برافراخته. لاجرم امرا در سرحد اقامت نموده کیفیت آن بیابان سریر سلطنت مسیر عرضه داشتند. چون مهم وکالت ولد مولانا عنایت دران رفت بعضی میرزا خان متزلزل گردیده بود کسی بجواب امرا التفات نمود تا مولانا از پیشوائی معزول گشته میرزا خان بعضی اسماعیل خان متصدی و متکفل امور وکالت گردید. پس میرزا خان کسی بطلب امرا فرستاده با آن جماعت ابواب موافقت برگزید. بالجملة چون قریب سه ماه از پیشوائی ولد مولانا عنایت کزشت میرزا خان با اسماعیل خان عهد و بیمان بسته متعدد اداء مبلغ ده هزار هون گشت که چون مهم وکالت بدو تفویض باید ادا نماید و عیال الوقت در هزار هون تسلیم فتوح نمود تا مجموع آن طبقه در باب پیشوائی میرزا خان متفق گشته از ولد مولانا عنایت در ملازمت حضرت شهریار شکوه و شکایت آغاز نموده و خاطر ملکوت ناظر ازو متغیر ساخته فرمان عزلش صادر گردانیدند و الحق پس مولانا عنایت نیز لیاقت امر وکالت نداشت چنانچه میرزا صادق که تفصیل اقبال و ادبارش رقم زده کنگه گهر بار گشت در پیشوائی ولد مولانا عنایت فرموده که شخص پیشوائی حامله بود چون مدت نه ماه و نه روز و نه ساعت که ایام میلاد است در پیشوائی قاسم بیگ و فقیر و حبیب خان کزشت آخر کلاغ سیاهی متولد گشت از نوادر اتفاقات این که تاریخ عزل ولد مولانا عنایت بعمل تعمیه اذن مصرع معلوم می گردد ع.

لغزده پنهان کلاغ سیاه

۱۹۶۲

ذکر پیشوائی سر دفتر ارباب کفران و طغیان میرزا خان

و بیان جلوس شاهزاده عالمیان

بالجملة چون بعضی کلاوتان مهم پیشوائی بر میرزا خان که فی الحقیقت مغرب این دوده ان خلافت نشان بود مقرر و مقوم گردیده زمام مهم کافه اام بقبضه اختیار و اقتدارش در آمد بمقتضای خبث طینت و شرارت نفسی در مقام اهدام اساس دولت قواعد سلطنت ابد انتظام در آمده کفران لعنت خداوند قدیم خویش پیش نهاد همت ساخت و با جمعی که پیوسته از عزلت و انزوائی حضرت اعلی و تقدم و نفوذ مردم ادنی دلگیر بوده در سلطنت شاهزاده آفاق اتفاق داشتند همدستان گشته رایت مخالفت و نفاق بر افراختند نظام. چو بد گویان را قوی کرد دست جهان بین که چون گویش را شکست

سریر بزرگداشت به خرداقت سپرد به بیوت تا سر انجام بگیر چه برد

القصه چون میرزا خان فیصل امور جمهور پرداخت امرائی که بمعونت بهارجیو مأمور گردیده بودند بحضور طلب داشته ایشان را نیز در سلطنت شاهزاده دوران با خود متفق ساخت. فرهاد خان و سیف الملک را که با ایشان دران باب همدستان نبودند به تقصیر متهم ساخته بقلعه فرستاد و جاگیر ایشان را به علی خان خال خویش داده بخطاب کشورخانیس مخاطب ساخت و همچنین با ارکان دولت عادل شاه معاهده نموده بایشان پیغام فرستاد که شاهزاده عالی نژاد داماد شماست و پیوسته از فتنه دوران در محنت و بلا. جمعی از کلاوتان که در ملازمت شهریار جهان راه یافته اند در استیصال نهال اقبال آن حضرت کور جد و جهد بر میان بسته اند و بعضی نیکخواهان درگاه تا امروز شاهزاده عالم آفرور از حبله اعدا مصون مانده. نسبت مصاهرت اقتضای نماید که عادل شاه با سیاه ظفر پناه بمعونت آنحضرت بیرون آید و شاهزاده فریدون نژاد را بر سریر سلطنت آید و اجداد نشاند معارفت نماید و این بندگان تمهید می نمایند که هرگاه عادل شاه شرایط معارفت بجائی آید قلعه پرند را باولیا آن دولت مبارکند. عادل شاه بسخن مقیدان ملک از راه رفته نظر بر خویشی و خیال پیشی بجمع سیاه کبته خواهم فرمان داده پیش خانه بیرون فرستاد و چون از هر ولایت و کشور لشکر پر خاشاک فراهم آورد با گروهی که شکوه شان لرزه بر ماس بهرام خون آفام انداختی و غبار مواکب شان روز روشن را چون شب ظلمت اساس مجلس بلباس بنی عباس ساختی نظم.

تسهیل سولت و دریا نوات و باد نهیب

زمانه بسطت و گردون توان و سکوه شکیب

یانی در رکاب ظفر آورده رایت نصرت بیسوی ولایت حضرت سلیمانی برافراخت و چون خبر توجیه عادل شاه بسماع قدسی جوامع شهریار بحر و بر رسید حیت جلی و شجاعت ذاتی آنحضرت بحرکت درآمده پیش خانه همایون منصور بجانب بیجاپور برافراخت و جمیع امرا و وزرا را که با شاهزاده دین و دنیا متفق بودند پیشتر از موکب ظفر اثر نامزد فرموده در مقدمه روان ساخت. اگرچه بحسب ظاهر امرا رایت فرمان برداری برافراختند اما در موضع پانوری رحل اقامت انداختند. شهریار فریدون خصال باوجود عدم استقامت احوال و انحراف مزاج و حاج از مناج اشتغال نرم قتال و جدال جزم ساخته از مستقر سربر جاء و جلال رایت نصرت و اقبال برافراخت نظم.

ز تیغ آتشی بر کشیده چو آب کزو خیره شد چشمه آفتاب

روان کرد مرکب چو غرنده شیر ز آهن کلاه اژدهائی بریز

امرا چون از توجه موکب اعلی آگاهی یافتند از موضع پانوری کوچ کرده بموضع دانوده شناختند و موضع پانوری مضرب خیام ظفر ارتسام سیاه نصرت فرجام گردیده قبه بارگاه خلاق پناه بذروه میر و ماه رسید. چون کافه سیاه از شاهرام اطاعت قدم بیرون نهاده بودند و اکثر غریبان یک خواهم و دولت خواهان درگاه که عاقبت وفاداری و مفای حق کزاری ایشان تا دامن آخر الزمان طراز آستین میروت و قنوت خواهد

بود و در امر شمشیر و تدبیر حق شجاعت و کفایت ایشان درین دودمان خلافت نشان ثابت بی جهت در قلاع و حصون مقید و محبوس اسماعیل خان و اتباعش که در آن آوان بر جمیع امور سلطنت نافذ فرمان و مطلق العنان بودند از مخالفت امرای بی دست و پا کشته راه بهلاج آن سوء المزاج نمی بردند و چون گمان تحریک آن به میرزاخان داشتند بعتاب و خطاب او پرداختند و از سر عجز و اضطراب کسی نزد عادل شاه فرستاده متقبل اموال بی قیاس گردیدند که از سر مصالحت و منازعت در گذشته ابواب مصالحت مفتوح سازد نظم -

چو شوان عدو را بقوت شکست  
بنمعت بیساید در قننه بست  
گر اندیشه باشد ز خصمت گزند  
به نوبت احسان زبانش ببند

میرزاخان چون از اسماعیل خان خایف و هراسان بود بواسطه خلاصی خویش با ایشان به تجدید عهد و پیمان نمود که نزد امرای رفته ایشان را از سر مخالفت بگزرانند و بمحاربه سیاه عادل شاه راغب گردانند اسماعیل خان نادان از غایت سادگی و حماقت فریب میرزاخان را بر صدق حمل نموده دست ازو باز داشت تا میرزاخان خود را با امرای رسانیده عصبانیت بر سر بست و یکبارگی باظهار کلمه کفران مبادرت نموده روز دیگر با جمیع امرای و سرداران لشکر ظفر آبی بجانب دولت آباد و ملازمت شاهزاده فریدون تراز رایت عزیمت برافراشت نظم -

چو شد دیده بخت آن قوم تار  
هوس بود کردند و پندار نادر  
گلبم سیه بهر خود بافتند  
رخ از صوب اقبال برافتند

چون میرزاخان بجانب امرای روان گشت موکب همایون اعلی از موضع پاتوری به مہکری نقل فرموده از آنجا به مستقر سریر اعلی معاودت نمود - قبل از وصول میرزاخان و امرای بدولت آباد و ملازمت شاهزاده فریدون تراز کربلای آن حصار سپهر مثال یا سایر حشم و خدم حصار سلطنت شاهزاده جوان بخت کامکار متفق گشته آنحضرت را بر سریر سلطنت نشاندند و راستی خان حاکم شهر نیز با سایر سکنه و متجذبه دولت آباد کمر متابعت و مطوعات شاهزاده فریدون تراز بر میان جان بسته - درین اثنا میرزاخان با اکابر امرای نیز بدولت آباد رسیدند بشف و زمین بوس مشرف گردیدند و برسیدن میرزاخان و امرای اساس سلطنت شاهزاده انتظام و استحکام یافته از اطراف و اکناف مردم رو بدان درگاه نهادند - شاهزاده دوران نیز زمام مهام کافه انام در کف کفایت میرزاخان بد فرجام نهاده کلید کلیات و جزئیات امور سلطنت بدست قدرت و اختیارات داد بلکه بجهت نظام مهام سلطنت با میرزاخان مباحی عهد و پیمان موکد ساخته همیشه منصب وکالت و یشوائی برو مسلم داشته اندیشه قید و عزلت پیرامون خاطر همایون نگذرانند - روز دیگر که خورشید نور گشت از خلوت خانه باختر بایوان خاور خرامید میرزاخان شاهزاده عالمیان را بر مرکب سپا جولان نشانیدند اسب دولت و مراد از قلمه دولت آباد بفنائی صحرا جهانیده - گویند وقت بیرون آمدن شاهزاده از قلمه قمر در عقرب بود و هرچند مردم قلمه در منع اصرار نمودند قبول نفرمود - بالجملة میرزاخان شاهزاده دوران را از قلمه بیرون آورده امرائی که با اتفاق او احرام ملازمت بسته بودند بشف

زمین بوس سر افراز گردانید - بعد از آن جمیع امرای و اعیان را و سایر سلاحداران و حشم و خدم که سلطنت شاهزاده کامران همدانشان شده بملازمت آنحضرت مبادرت نموده بودند بشوید مزید غایت و احسان امبدوار ساخته پایه قدر و مرتبه جمعی از اکثاف و اقربان را باوج آسمان برافراشت - از انجمه میر محمد صالح نیشاپوری را بخطاب خان خانانی و منصب سر سر نویسی مخاطب ساخت و چون خبر توجه شاهزاده عالی گهر در شهر احمد نکر منتشر و منتشر گردید اکثر لشکر که طبایع ایشان بر بیوفائی مجبور بود خاک بی آزردی در دیده همدست و حقیقت پاشیده ادبار آما روئی از آن کعبه اقبال بر نافته از درگاه عرش اشتباه بملازمت شاهزاده چمچامه شتافتند - دو سه روز که موکب شاهزاده فیروز را در دولت آباد انطاق توقف افتاد چندان سپاه رو بدان درگاه خلاصی پناه نهاد که عرش و احصاء آن بفرس امکان از قوت و قدرت محاسبان دوران افزون بود و طاقت حمله ایشان از حوصله امکان بیرون نظم -

لشکری کافرا ظفر لشکر شکست  
نه بقدر بر طول و عرض لشکرش واقف نه شک  
از مناسبت نیزها دانست در خطر روئی سماک  
وز گزیدند نعل اسپاسبت رخنه بر پشت سماک

و چون اردوئی شاهزاده ممالک ستان از کثرت دلبران پیمان ساخت آسمان بکواکب رخنان آراسته و بیزاسته گشت رایت نصرت آبت بصوب مستقر سریر سلطنت برافراشته از خروش کوس زلزله در گنبد آتشوس انداخت - در خلال آن احوال مرض اسهال بر ذات قدسی صلات حضرت شریاری طاری گشته بود و ضعف بسیار بر قوای ظاهری و باطنی آنحضرت استیلا یافته اسماعیل خان و اعوانش هر چند سعی نمودند که جمعی را با خود متفق سازند و قدم در میدان محاربت نهاده بمداومت و ممانعت پردازند بجائی نرسید نظم -

من سعی همی کنم فضا می گوید  
بیرون ز کفایت تو کار دگر است

لاجرم سلک جمعیت کلاوشتان متفرق و پیرشان گشته بعضی از ایشان در گوشه پنهان شدند و برخی باطراف و اکناف جبهان از بیم جان سرگردان و گریزان گردیدند - اسماعیل خان که واس و رفیس ایشان بود چو از تدبیر آن واقعه عاجز و حیران گشت چتر و آفتاب گیر را که خاصه سلاطین گردون سریر است بدست داؤد خان که هم از جماعت ایشان بود بخدمت شاهزاده دوران فرستاده قول امان طلب نمود و خود از غایت دهشت و اضطراب برسیدن قول عقید نگشته بجانب موکب همایون شاهزاده گیتی ستان شتافت - داؤد خان که پیشتر از اسماعیل خان روان گشته بود چون بموکب همایون رسید از هجوم غوغائی عام گشته شد - متعاقب او اسماعیل خان نیز بشف زمین بوس مشرف گردیدند چون در اجلی تاخیری بود میرزاخان او را شفاعت نموده دست تعرض مردم از گریبانش دور گردانید و چون رایت نصرت آبت شاهزاده فریدون فر پرتو فتح و ظفر بر ظاهر شهر احمد نکر انداخت موکب همایون بجهت تعین ساعت در میدان کاله چنوقره نزول اجلال فرموده قبه بازگه بذروه مهر و ماه برافراشت - سادات و مولی و اکابر واهالی شهر



و حوالی بملازمت عالی شرافه شرف زمین بوس در یافتند و بلوازم تهنیت و مراسم دعا گوی پرداخته نظم -

سران سپاهش بدر را شدند در اوصاف او جمله خیره شدند  
درفش کیلانی برافراختند بهر جا ز زو قبه ها ساختند

مشمول عواطف و الطاف خسروانه خوبش را ساختند - روز دیگر که خسرو تخت گاه چهارم  
پرتو التفات بر ایوان این سبز طارم انداخت و شاهوار ممتاز افلاک عرصه خاک را از فر طلمت خویش  
مستور ساخت نظم -

دگر روز چون چشمه آفتاب فروشت از چشمه ها کرد خواب  
سه خاور از پرده بالا گرفت زمین از قری نا ثیرا گرفت

شاهزاده کام بخش کامگار یا امرا و اعیان رسم پادشاهان سوار گشته متوجه حصار احمد نکر  
ملازمت شهریار داد گشت شد نظم -

سر سوزان شاه بهمن نژاد ز طرف شهبان برآمد چو باد  
با آیین و رسم فریدون و جم بایوان لغفور چیت زده علم  
یکی بار که دید سر بر سپهر درخشنده از روشنی همچو مهر

و چون شاهزاده همایون فر بملازمت شهریار داد گشت مشرف کشت زمین ادب بوسیده زبان  
بدعا و ثنائی پادشاه دین و دنیا بر کشاد نظم -

بلب خاک را رنگ غلاب داد زمین را بآب حیات آب داد  
ننا گفت و آنکه زبالت بر کشود سر درج کوهر فشان بر کشود  
که گیتی بکام شهنشاه داد سپهرش تنای گویی درگاه داد

شهریار فلک اقتدار بر حکم اولاد اکادنا قره العین خویش را منظور نظر شفقت و مرحمت  
فرموده پیش طلبید - جمعی از قدویان شاهزاده دوران که بجهت رعایت احتیاط همراه آنحضرت بملازمت  
آمده بودند در رفتن شاهزاده دوران نزدیک بیابان سریر سلطنت مصر باوجود ضعف و ناتوانی حضرت سلیمانی  
ملاحظه می نمودند آنحضرت منشاء تامل ایشان را دریافته شاهزاده را از سطوت خویش ایمن گردانیده از  
روئی مهریابی در آغوش کشید و جبین میبش را بوسیده گویی هوش را بهضمون این اشعار در باد  
ساخت نظم -

نخست آنکه غافل مباح از خدایی که فضلش بود روز و شب زه نمایی  
ز گفتار بیغمیرش بر مگره اگر در سریری و گر در نبرد  
چنانچه زندگانی کن اندر جهان که کردند پیش از تو فرمان دهان  
ز دشمن مکن دوستی خواستار اگر چند خواهد ترا شهریار  
مزن را نی جز با خرمنند مره ز آیین پیشنگفت بر مگره

برایت باش تا هر چه نیت کنی خدا فرس را بر رعیت گمار  
که معمار ملک است بر هیوگر حرام است بر پادشاه خواب خوش  
که باشد ضعیف از قوی بار گشت فرمان من بود کردات سپهر  
ز ایوان من تافقی ماه و مهر گرقم بر روی سراسر جهان  
برنج و بسختی بیستم مهابت گنوب مرغ بهمن فرو ریخت بال  
قداد اختر دولتیم در دیار چنان شد که گویی ندیده جهان  
شمار گزشته شد اندر نهان و زان پس که بر دم همه درد و رنج  
میردم بشو تاج شاهی و کنج تو مگذار هرگز ره ایزدی  
کزوبست نیکی و هم زو بدی

چون شهریار گیتی ستان از لوازم وسعت و نصیحت فرزند ارجمند باز پرداخت شاهزاده دوران  
از خدمت شهریار گیتی ستان مرخص گشته آنحضرت را بواسطه کثرت ضعف از بالائی بغداد بهدام حیدر خان  
فرستاد - بعد از آن میرزا خان و بعضی از مفسدان که در خدمت شاهزاده دوران راه همزیایی داشتند بدلیل  
و برهان خاطر نشان آنحضرت نمودند که چون بر حسب فرموده السلطان تل الله فی الارض منزلت عظیم الشان  
سلطنت سابقه عربیه الهی است و لا اله الا الله وحده لا شریک له اقتضای آن می کند که شغل خطیر  
سلطنت مطلقاً شرک برتابد و منصب جهانداری و سرفرازی بمقتضای بی نیازی بابازی متشی نیاید بنا برین  
سنت الله جاری شده که چون فاضل موهبت انا مکناک فی الارض رایت دولت صاحب شوکتی پانچ شاهی  
برافرازد و میدان ربع مسکون جولانگاه بکران او سازد هر سر که درو سودای سروری باشد به تیغ فنا  
بردارد و هر کس که اندیشه سرکشی و برتری بخاطر گذراند زنده نگذارند نظم -

بزم دو جمشید مقامی که دید؟ جانی دو شمشیر لاهی که دید؟  
تنگ بود مملکتی بر دو شاه کس نشنیده فلکی با دو ماه  
سر نکشد شاخ نو از سر و این تا نری گردان شاخ کهن  
تا نشود رهگذر چشمه پاک آب نزاید ز دل چشمه خاک

بالجمله چندان ازین سخنان عرض شاهزاده دوران رسانیدند که او را بقتل شهریار جهان همدستان  
گردانیدند نظم -

چنان بد گشتی شوخ فرزند شاه بخت از ره شرم پیوند شاه  
بخون پدر گشت همدستان ز دانا شنید ستم این داستان  
که فرزند اگر چه بود نره شیر بخون پدر هم نباشد دلیر  
مگر در نهانی سخن دیگر است بزهشده را دلا با مادر است

بعد از آن مفسدان بقتل شهریار ممالک ستان همدارست نموده ساخت جهان را از فر وجود  
عایش الجودش برده افتند و سدق کلام حقیقت انجام آن حضرت را که در باب شاهزاده گردون جناب

می فرمود بر خاص و عام ظاهر ساختند لاجرم منتقم جبار بدقتضای نظم -

بدر کش بادشاهی را نشاید و گر شاید بجز تش مه نیاید

هنوز ایام سلطنتش بیسکال نرسیده بود که شامت آن فعل شمع را بر روزگارش عاید گردانیده بدست همان طایفه که بران عملش اغوا نموده بودند بقتل رسید چنانچه عنقریب رقم زده کلک مانی قریب خواهد گردید نظم -

اگر بد گئی کیفرش خود بر تو نه چشم زمانه بخواب اندر است  
بر ایوان ها نقش بیزن هنوز برندان افراسیاب اندر است

بالجملة از واقعه هابله شهریار مغفور مدائنی نضجه سوز از جهان برخاست و مسجده روز نشور از جان نزدیک و دور برآمد - نوحه و ندبه میر و وزیر دامن گیر فلک ایزد گشت و دود ماتم زدگان چون تیر آه مظلومان در جوشن هزار میخی آسمان نشست نظم -

دوخت گیاه را فرو ریخت باد کفن دوخت بر درع اسفندیار  
چنان نامور گم شد از انجمن چو سرو سبی از هیال چمن  
دوخت آن کهر بند و آب کردگاه دوخت آن کسی بر ز بالائی شاه  
چرا خون نکریم بران تاج و تخت که دارنده را بر در افکند ریخت  
مباد آن گلستان که سالار او بدین خستکی باشد از کار او  
ستم باد بر جان آن ماه و سال کجا بر تن شاه شد بد سگال

شاهباز چتر خورشید ضیاء شهبازی را که بطاوس سدره المنتهی سر فرو نیاوردی پیرایه زاغ ماتم زده دادند و شخص جود و کرم را در ماتم آن ماحی آثار حاتم داغ بدم بر دل بر غم نهادند - افلاک در مصیبت آن شهریار سپهر جناب در غایت سرکشگی و اضطراب از دیده محراب خون نشان بود و بزبان رعد بیان ماتم رسیدگان با ناله و افغان چشم زمانه چون دیده عشاق فراق کشیده بر آب بود و سینه ایام چون ولایت خسرو بیفاده گر خراب نظم -

دگر شد بآئین زمان و زمین ز فوت شهنشاه باداد و دین  
دل خلق شد ز آتش غم کباب بنائی جهان از حوادث خراب  
گریبان جان چاک زد مسجدم ببرد شب زلف بر پیچ و خم  
بر از رنج و آشوب شد بحر و بر مصیبت گرفتند نواح و کمر

آری کار دنیا همین است و سر انجام ایام بقا چنین - هر کرا سر باوج آسمان رفعت رسانید عاقبت در حضیض خاک مذللتش خوابانید و از سافر عشرت هر کرا با ده کامرانی چنانید آخر از همان سافر جرعه فنا در گام جانش چکانید - هر چاشنی را شامیست و هر آغازی را انجامی - خردمند عاقل معیت این عبوزة وعظا را بر دل دانا مستولی نکرداند و دانائی کامل بر عهد این عروس بی وفا دل نه بندد که هر شب با کسی

دست در آغوش است و هر روز از سافر مهر دیگری مدحش نظم -

ز من بشنو این بند آموزگار مکن تکیه بر گردش روزگار  
بشو چون خضر دست از آب حیات چو عیسی مکن تکیه بر کائنات  
بجو خون شاهان درین ملشت نیست بجز خای خوبان درین دشت نیست  
کدام است جام جم و جم کجا ست سلیمان کجا رفت و حاتم کجا ست  
که می داند از فیلسوفان حی که جمشید کی بود و کاوس کی  
چو سولئی عدم گام برداشتند درین بقعه جز نام نکرانستند  
چو بنیاد عمر است نا استوار بقدر این غش را غنیمت شمار

بعد از انتقال شهریار فرشته خصال ازین دار پر ملال بجوار رحمت قو الجلال علما و فنائاتی بابه سریر جاه و جلال به نهجیز و تکفین قالب مطهرش پرداخته در باغ روضه که مقبره آبا و اجداد عالی نژادش بود مدحش ساختند ایا قه و اا الیه راجعون نظم -

جانش مقیم روضه دار السرور باد جنت سرای میقداد بر ز نور باد

وقوع این حادثه عظمی در روز هجدهم شهر رجب المرجب ۹۹۶ هجری بود و ایام سلطنتش علی اختلاف الاقوال بیست و چهار سال و مدت عمر شریفش سال بود و هو حی لا موت و باقی لا بقوت -

ذکر شمه از خصائص ذات قدسی صفات و طایفی از خصائص صفات آن شهریار ملکی ملکات

نور الله مضجعه و متواد و جعل آخرته خیر من اولاده

بر واقف خبیر و ناقد بصیر پوشیده نیست که شرح معامد ذات و محاسن صفات آن پادشاه ملکی ملکات نه از ان مطالب و مقاصد است که شطری از ان در ظروف حروف گنجد و سخن دران ملک عالی نه از ان جواهر و لآلی که سدق بیانش را در غنیر حفیر امثال این مجال طالب دارند لیک بر حکم سنت سلف از ذکر بعضی از ان که موقوف علیه ضبط و تدوین است چاره و گزیر نیست بر حکم ما لا بدرك کاه لا بشرک کاه لهندا شروع دران می نماید - بر ارباب خیرت و اصحاب بصیرت واضح و لائح است که افضل خصایل سلاطین جهان و اجل فضایل ملوک معالک متن عدالت و شجاعت است که فواید آن کافه عباد و فاطمه بلاد عاید می گردد چه عدالت سبب امنیت ولایت و موجب رفاهیت و استقامت احوال و غایت است و فایده این خصلت پسندیده اکثر من ان بعضی و انظر من ان بعضی است نظم -

ز عدل تو گردد جهان یادور نه از آب و خاک و نه از باد و خور

شجاعت با سخاوت توانان و هم عشان است مستلزم استقامت ملک و دولت و مشتمل جذب قلوب اولیاء و دفع و دفع اعداء دین و ملت نظم -

سردی گرت نام کرده بلند از ان نام نیکو شوی بهره مند



ز گیتی غرض نام نیک است و پس چه بهتر که نامی بماند ز کی

و شهریار فرشته سیرت درین سه خصلت ستوده که افضل فضایل و کمالات است از پادشاهان سلف و سلاطین خلف گوی مسابقت بر بوده و دامستان رستم دستان را بسان نشان انوشیروان و رسوم حاتم از صفحه عالم محو نموده. عدالتش بحدی بود که در روزگار فرخنده آثار سلطنت و ایام خجسته فرجام دولتش که فی الحقیقت عید ارباب فضل و کمال بود ساحت مملکت را چنان از غبار ظلم و ستم بزود که دست جور هیچ ظالمی گریبان مغالومی را نه بسود و سورت بیداد در آئینه تصور اصحاب عقاد و فساد بهیچ وجه چهره نمود نظم.

چنان داد عدلش قرار زمین که بنهاد سورت ز کف تیغ کین

و شجاعت آنحضرت بدرتبه که چون آفتاب یک نته از یک جهان سیاه نیندیشیدی و دو صف جنگ از کام نهنگ و چنگ پلنگ ناخن و دندان برکنیدی. از بیم تیغ خون آشامش دل بهرام فلک دو نیم گردیدی و از نهمب کوز و سنانش پوست بر تن شیر زبان کنیدی. تمام عالم اگر لشکر دشمن گرفتی اندیشه نداشت و روانی زمین را اگر سپاه بدخواه احاطه نمودی آفتاب کردار یک نته هست برقع ایشان می گهاشت نظم.

هیبتش چون بر کنیدی تیغ کین در روز رزم

نیر گشتی چشمه خورشید تابان از غراس

همش دست کرم چون بر کفادی روز بزم

خیره ماندی از عطایش دیده و هم و قیاس

آستین سلطنتش بطراز عدل و داد معلّم بود و ذات مکرمش مکارم اخلاق مجسم. در روزگار همایوش صغیر و کبیر و غنی و فقیر سر و مثال در ریاض امن و آسایش از خزان جفائی ایام آسوده و فارغ ایال و از باران احسانش قحط سال حرمان ینهان در زوایای خمود و اعتزال. بالجملة اگر در بذل و انثار آن شهریار کامکار دفاتر نویسند و در کثرت انعام و اکرامش مجلدات پردازند و در مآثر هم عالیه آنحضرت معایف در قلم آورد پیش دریائی سخایش قدر قطره و در مقابل خورشید بی زوال افشانش وجود ذره ندارد چه کرم جیلی و سخاوت قطری آنحضرت از اندازه مقادیر بیرون و بخشش آن ملک بختی جهانگیر از حد تحریر و تقریر افزون بود. گنجهای قارونی در نظر همش نمودی و در آئینه احسانش سورت استحقاق و عدم آن یکسان نمودی. اگر سلاطین زمانه از خزانه مال بخشیده اند یا از گنج خانه ذری نقدی انعام فرموده شهریار کامکار تمام خزاین و دفاین را بیکبار انثار فرموده بلکه پادشاهی را پشت پا زده و آستین مال بر سریر جاه و جلال افشاند و بارها بر زبان وحی ترجمان گزرا نیده که چون حاصل خزانه عامره بایشان و انعام عام ما وفا نمی کند ابواب دخول و خروج بر ارباب احتیاج و اصحاب سوال بسته ایم و در گوشه عزت و ازوا نشسته مؤید این حال آتش در خزانه عامره افکندند و تمام نقد و جنس گنج خانه را از آتش غیرت و غضب سوختن چنانچه آقا متشاه آن بیان نموده شد. هم در اوایل ایام سلطنت در بذل و انثار

چنان مبالغه فرمود که در اندک روزی از نقود چیزی در خزانه موجود نبود نظم.

هوس را چنان بدلتش اقطاع داد که می آمد از دخل خرجش زیاد

قلم کز کفش نکه پرور شدی توشی چویم نقله کوهر شدی

چون دران ایام مسند و کالت و پیشوائی بوجود شریف نقاره اولاد رسول قلین شاه جمال الدین حسین زیب و زینت داشت شاه کفایت دستگاه برمش رسانید که تمام نقود خزانه عامره در انثار شهریار کامکار مصرف گشته حالا بوقت باوایی و ظروف رسیده عمال آن را شکسته صرف می نمایند. اگر در شیوه انثار ابتدائی مرعی فرمایند هر آینه بصلاح ملک و دولت اقرب و انساب خواهد بود. حضرت سلیمانی فرمود که اگر توایند ارباب سوال را نصیحت کنید که سورت احتیاج خویش در پایه سریر جاه و جلال دفع نمایند و الا در مذهب مروت و قنوت روا نباشد که ما دست رد بر سینه سایلان نهیم و از خوان انعام و احسان خویش نقد مراد در جیب اعمال ارباب سوال نهیم. گویند روزی در ملازمت آنحضرت از همت پادشاهان حرقی می گزشت. یکی از حضار مجلس شریف تعریف همت پادشاه جم جاه ملائک سیاه رضوان جایگاه علین آیینی شاه اسمعیل بن شاه حیدر صفوی الحسینی نموده از روانی استخوان نقل کرد که قلندری بحسب اتفاق در دار السلطنت اسفهان که یانی تخت ملوک عراق است بملازمت شهریار آفاق مشرف گردیده عوامات بی خرج خسروانه او را باجایح مطالب و مقاصد نوبت داد. قلندر بدیگری عنایت بیغایت آنحضرت پا از مرئی خویش فرا بر نهاده سه دوره پادشاهی از آنحضرت درخواست. هر چند آن سوال نه در خود سایل بود اما چون بر زبان همایون جریان یافته بود مسئول او بدرجه قبول موصول گشته سه روز بر جمیع معالک و معالیک فرمان روا گردید. حضرت شهریار مرئضی نظام شاه فرمود که اگر بعد از آن سلطنت را از آن شخص گرفته است در طریقه کرم عالی همثانه نرفته چه استرداد آنچه زبان احسان بدادن آن جاری شده باشد ملازم طبع ارباب کرم نیست نظم.

آفرینش را بیاید چند بر یکسو بساطت همش دست کرم چون در میان می آورد

و نیز گویند روزی هنگام سواری عربی بر سر راه آنحضرت دست طالب دراز کرده کریاسی برقرار چوبی بسته بود و زبان خویش خواهش می نمود. حضرت سلیمانی عنان کشیده از مقصودش استفسار فرمود. عرب حریص برمش رسانید که از دیار خویش باوازه کرم شهریار عالم باین دیار آمده ام و می خواهم که کبسه حرس و آرز خویش را از دریائی جود و سخائی آنحضرت پر کنم حضرت شهریار فرمود که از چه چیز. آن پست همت گفت من الامارات حکم جهان مطاع بنفاد پیوست که شمال دیوانی کبسه سایل را از انچه بدان حاصل است پر سازند و کسی همراهِ او نموده به بندرش رسانند و بجانب ملک خویش فرستند بلکه آن پادشاه عنایت محمود از کمال جود در شیوه انثار چنان افراط می فرمود که مردم باسراف و اتلاف حمل می نمودند. لاجرم مواهب راهب کردگار در حق آن مؤید کامکار بر حسب همت عالی مقدارش بود. قنوجانی که در ایام دولت و اوان سلطنت آنحضرت روانی نمود از نتائج همت پادشاهانه آنحضرت بود چنانچه سوف کلام سابق بدان مطلق است. اگرچه جمعی از عقلا بعضی حکمهای آنحضرت را که از قانون عقل بیرون

بود بعدم استقامت رائی و جتوئن آنحضرت حمل نموده اند اما سایر افعال و اقوال آنحضرت بتخصیص سوالائی که در قنون علوم از علمائی یابۀ سریر جاه و جلال فرموده چنانچه بعضی ازان سابقاً رقم زده ککک بیان گشت بر فهم و ذکا و نهایت سلامت نفس و استقامت رائی صواب ندائی آنحضرت دلایل است ظاهر و موبدا - یکی از مقربان یابۀ سریر اعلی که بر کیفیت احوال آنحضرت اطلاع داشت چنین نمود که ذات اقدس آنحضرت را در اواخر ایام حیات عرض طاری شده بود و مکرر بازگشت دولت و اعیان حضرت قلمی می فرمود که حکمی که در نصف اول ماه صادر شود در امتثالش تاخیر جایز ندارید و در نصف اخیر اگر فرمانی صادر باید موقوف دارید چه دران ایام حواس فاعری و باطنی آنحضرت بحال خویش نمی بود - والله تعالی اعلم بحقایق الامور -

### ذکر جلوس شاهزادۀ فریدون فر بر سریر سلطنت جد و پدر بتائید خالق دانگر

چون امرا و اعیان از تکفین و تدفین شهریار با آقرین باز یرداختند سریر سلطنت و افسر خلافت را از وجود شریف شاهزادۀ جوان بخت مزب و مزین ساختند و سغیر و کبیر را بیابۀ سریر سلطنت معبر راه داده ابواب انعام و اکرام بر روئی خاص و عام گشادند نظم -

چو سوگ پدر شاه بیدار داشت	ز گردون کلاه مهی بر فراشت
به تخت پدر رفت و پی باز داد	سپه را درم داد و دينار داد

روز سیوم از واقعه حضرت فردوس مکانی مرتضی نظام شاه که شاهزادۀ جم جاه با امرا و وزرا و سران سپاه جهت ختم پسر تربت آنحضرت جمع آمده بودند جوایس خیر توجه عادل شاه یا سپاه رزم خواه که دران حین موضع پانودی را لشکر گاه ساخته بود بمسامع عز و جلال رسانیدند - شاهزادۀ فریدون فر احتیاط عرضی داشته وایت نصرت آیت بجانب عادل شاه بر افراشت و شهر احمدنکر را در عقب گزاشته قریب باغ فرح بخت همت بر تهیه اسباب حرب و تقسیم سلاح و ترتیب آلات طعن و ضرب مصروف داشت - چون خیر توجه شاهزادۀ عالی کهر تقسیم سلاح به لشکر فیروزی اثر بمادل شاه رسید از آمدن پشیمان گردیده کسی بخدمت شاهزاده فرستاد که چون امروز روز ختم حضرت جنت آشیانی بود ما نیز با کافه سپاه بجهت ختم در نماز گاه موضع جی چند جمع آمده بودیم - درین اثنا شنیدیم که آنحضرت را از سواری این جانب چیزی بخاطر اشرف عابون رسیده بجمع سپاه و تقسیم سلاح یرداخته اند - لاجرم شان بصوب ولایت خویش معطوف داشته رایت مراجعت برافراشتیم و در همان روز عادل شاه کوچ فرموده راه ولایت خویش پیش گرفت و در سرعت چنان مبالغه نمود که مقید هیچ کسی نگشته تا بپیاپیوز شان باز نکشید - در وقت عبور لشکر از آب بیور بجهت طغیان آب بسیاری از قیل واسب و اسباب و اموال و احوال و انتقال سپاه عادل شاه غریق بحر فنا گردیدند - بالجملة چون عادل شاه با سپاه شاهزادۀ جم جاه مقابل نگشته معاودت فرمود شاهزادۀ فریدون فر باستقلال خرچه تمام تر قدم بر مسند جهانبانی نهاد سلاء عیش و کامرانی در داد و منصب و کثالت را بدستور سابق به میرزا خان تقویض فرموده تمام مهم کافۀ انام در کف کفایت و درایت او نهاد و اعارت

بیتی را که عبارت از سپاه سالاری ست و قبل ازان به سیف خان که از دوستان میرزا خان بوده تعلق داشت نیز به میرزا خان حواله فرموده رایت عظمت و استقلالش بظلمت عز و جلال برافراشت و چون شاهزادۀ دوران را که از زبان هائف غیبی این مضمون بگوش هوش رسیده بود نظم -

یک دو روزی که درین مرحله فرصت داری  
خوشی بیاسی زعالی که جهان این همه نیست

از غلوائی جوانی و هوائی عیش و کامرانی پروائی امور جهانبانی و هوس سلطنت و کشور ستانی بود - لاجرم کلمات و جزئیات مهمات دیوانی را برائی و تربت میرزا خان حواله فرموده خود شب و روز به تجرع بادۀ دلفروز و لهو و لعب و عیش و طرب مشغولی می نمود - تمام ایام باستماع نعمات دلاریز و ترنمات شوق انگیز کزرائیدی و صباح را به تجرع اقتداح راج میراج رسانیدی نظم -

هن دم که توانی که بعشرت گزرائی

فرست شعر ای دوست درین عالم فانی

بلی چون سلطنت معالک دکن بی استعمال نبغ و معین و احتمال شایده و معین بدستش افتاده بود قدر آن ندانسته از ملک و پادشاهی باستیفاء لذات ملامی قناعت نمود نظم -

بهودی روز و شب بی بافه و رود	جهان را خورد و باقی کرد پندود
بخوش طبعی جهان می داد و می خورد	قضائی عیش چندین ساله می کرد
جوانی و میراد و پادشاهی	ازین بهتر بگو دیگر چه خواهی

چون اسمعیل خان در وقت اضطرار تمام غربیان را از قلاع طلب نموده بود درین وقت باز میرزا خان سلاطت خان را بقلعه فرستاده کوتوالی آن حصار را به مظفر خان مائذمرانی داد و حبیب خان را نیز از شهر احمدنکر تکلیف رقت پندر فرمود اما اکثر امراء حبشی و ذکنی از میرزاخان بجهت عزل سیف خان از امارت بیتی باوجود سابقه خصوصیت و معاونت سیف خان بد گمان گشته در دفع او همدستان شدند و بوسیله دایبان بعرض شاهزادۀ دوران رسانیدند که میرزا خان مرکب طغیان در میدان کفران ناخته و میران شاه قاسم را از قلعه ستیر طلب داشته در خانه خویش پنهان ساخته اندیشه غدیری در خاطر دارد و شاهزادۀ عالیان باوجود حدانت من بسخن مفسدان از جا درنیامده صیدی که با میرزاخان بسته بود منظور داشت - اما جمعی بمحافظت میرزا خان برگذاشته میرزاخان را هوکی داده همت بر تحقیق آن سخن مصروف داشت و مسرعی چون باد جهت تحقیق حال میران شاه قاسم بقلعه ستیر فرستاد - میرزا خان چون از کید دشمنان آگاه گشت در اظهار براءت ذمت خویش سعی نموده یاقوت خان ولد فرهادخان قدیم را که از جمله خدمۀ یابۀ سریر ثرا معیر بود وسيله ساخته معروض داشت که دشمنان بواسطه حقد و حسد کثرتین بدگنان را متهم ساخته اند و ازین مغنریات کثانی در خاطر ملکوت ناظر انداخته اما ساحت ذمت بنده از لوٹ این گناه صافی ست و واقف الاسرار کوه این کافی ست نظم -



گر بخاطر بگزاردن ستم اندر عمر خویش  
بایم چونان که گرگ بوسف از شمت بری  
جاودان بزارم از ذاتی که بزارنی او  
جست در بازار دین سراف جان را بی ذی

شاهزاده نیکو نهاد چون به حسن اعتقاد انصاف داشت خاطر میرزا خان را از دغدغه دشمنان ایمن ساخته بنوید مزید عنایت و احسانش بواخت و چون شخصی که به تفحص حال میرزا شاه قاسم رفته بود معاودت نمود و کلام سخن مقتربان بر شاهزاده دوران عیان گردید میرزا خان را طلبیده بمواطف بی دریغ اختصاص بخشیده به تشریفات خاص سرافراز گردانید اما میرزا خان بیجهت رفع بدنامی و قطع زبان بدگویان از مهم نکالت و پیشوائی استغنا نموده بعرض رسانید که صلاح دولت ابد قرین درین است که جالینوس الزمائی قاسم بیگ حکیم و مبادت پناهی میر شریف جیلانی و سید محمد سمائی با اتفاق یکدیگر متصدی امر پیشوائی گشته مهمات دیوانی را به فیصل رسانند تا این بنده از کید اعدا خلاص رافته بملازمت پایه سرور اعلی به فراغ بال اشتغال نماید. مدعائی میرزا خان موافق رائی عالم آرائی شاهزاده عالمیان افتاده بطلب آن سه تن فرمان داد و قامت قابلیت آن جماعت را بختلط نکالت آراسته زمام مهمات در کف کفایت شان نهاد. اگرچه بحسب ظاهر متصدی امر پیشوائی آن سه تن بودند اما بی رضائی میرزا خان در هیچ امری مداخل نمی نمودند و در هیچ مهمی چنان مستقل نبودند که بدون استیضای میرزا خان به فیصل رسانند. بالجملة میرزا خان در مقام التیام خواطر اکابر و اسافر درآمده خاص و عام را از جام انعام و اکرام شاهزاده بقدر مرتبه و مقدار بهره مند و امیدوار گردانید از آن جمله سید مرتضی ولد میر شروانی را بنا بر سابقه خصوصیت و آشنائی بمرتبه اعزاز بلکه امیر الامرائی رسانیده ولایت ییز را که معمور قرین بلاد دکن است بدو ارزانی داشت و میر محمد صالح مخاطب بخان خانان را نیز بمنصب اعزاز و سرسرونبی میمنه سرافراز و ممتاز گردانیده پایه منزلت از اقربان برافراشت و جمشید خان را نیز که از زمان شکست سید مرتضی تا غایت محبوب بود اطلاق فرموده در سلک امراء بزرگ منتظم گردانیده سید حسن برادرش را بمرتبه سرسرونبی رسانید. فرهاد خان حبشی را که ازین گرفته بود خلاص ساخته همان اعزاز و ولایت سابق بدو ارزانی داشت. بهادر خان کیلائی را نیز بمرتبه اعزاز رسانیده مستند وزارت حکومت را بوجود امین الملک که در زمان حضرت فردوس مکنی مدتها بدان امر مشغول بوده آراسته و پیراسته گردانید بالجملة جمیع مهمات سلطنت را به خویش رجوعی نظام و انتظام داده ابواب انعام و اکرام بر روی خاص و عام کشاد و شاهزاده گردون مقام نیز نظر بر موافقت و معالست ایام سابق بعضی الا خدمه پایه سرسروسلطنت را چون انکوس خان و غیر خان و باقوت خان که به سمت قرب و منزلت موصوف بودند بمرتبه اعزاز سرافراز گردانیده بشرف معاحبت و معریت اختصاص بخشیده همه را از پایه ادنی بمرتبه قدسی و درجه اعلی رسانید چنانچه لمحه از صحبت این جماعت شکیب نداشت و پیوسته اوقات شریف باختلاط این طایفه و اشتغال عیش و عشرت مصروف می داشت و بر مقتضائی هوای نفسانی که لازمه ایام جوانی ست و بلبیبی بشی نوع انسانی سیاح را بشرب بدمام بشام و شام را بیام رسانیدی و تمام شب با اجلاف به سیر کچه و بازار گزاردیدی و در خلا و غلا هیچ گس مجرم تر ازین طایفه ندانستی نظم.

کمی را که دولت رود ز آستان  
شود با فرومایه هم داستان  
لاجرم میرزا خان بل سایر غریبان را از معریت و خصوصیت انکوس خان و غیر خان رشک  
دامتگر شده غیرت ایشان را بر عداوت آن جماعت داشت و آن طایفه خود بر حکم عداوت ذاتی پیوسته در اندیشه  
استیصال نهال اقتدار غریبان بودند و همیشه در ملازمت شاهزاده دوران به حد زبان خیانت ایشان می نمودند نظم.

ز اعدا تجوید وفا هوشمند  
که ریحان فروید ز نغم سینه  
شکر ناورده چوب خر زهره بار  
چه نغم آفکنی بر همان چشم دار

تا عاقبت بشاعت نفاق ایشان جهانی رو بپیرانی نهاد و خلقی بقتل آمده عالمی در محنت و پریشانی  
قنار چنانچه از سوق کلام آکنده بوضوح خواهد انجاءید.

ذکر فتنه سر دفتر ارباب کفران و طغیان میرزا خان لعنت الله مشتمل بر شهادت شهزاده دوران و  
قتل عام کافه غریبان و استقلال جمال خان با طایفه طایفه مهابدیوان

قال الله تبارک و تعالی اذا اراد الله شیئا هیا اسریه. قهوائی حدق انتضائی این آیه وافی هدایه  
مشعر ست برین که چون ارادت بی علت حضرت عزت تعالی شانه و جل برهانه بوقوع امری تعلق گیرد و حکم  
قضا و قدر بظهور حکمنی نفاذ باید اولاً اسباب استقرار آن از پرده غیب چهره نما گردد نظم.

بیودن چون شود امری سزوار  
مهبیا گردد اسبابش بنساجار

بنا برین چون ارادت ازلی و مثبت لم یری بزوال دولت شاهزاده دوران میرزا شاه حسین متعلق  
بود نخست بواسطه غلوئی آنحضرت به عیش و عشرت و غفلت از امور سلطنت و مملکت و معاحبت با  
جماعت بی نسبت تالاب ذلالتی خلاق از سلطنتش منتفر و خواطر اکابر و اسافر از محبتش متعبر گشت  
ازین جا ست که حکما گفته اند هر پادشاه که از محافظت ملک و رعایت رعیت غافل و فاهل ماند و روزگار به  
لهو و لعب و عیش و طرب گزرانند قواعد ملکش رو بخرابی نهاد و اساس سلطنتش انهدام یزید نظم.

کسی را کجا پیش رو شد عوا  
بقین دار که کارش نگیرد نوا

چون در دیوان خانه قضا و قدر مقرر و مقدور گشته بود که صاحب قران ممالک ستان بر سرور  
سلطنت و خلافت مملکت هندوستان متمکن گردد و ظل ظلال عدالت و رافقت بر مقامی محنت زدگان ملوک  
دکن سایه آفکن شود لاجرم دولت و اقبال از شاهزاده دریا نوال دیوئی بر نافته دو اسبه باستقبال رایات نصرت  
آیات آن قرازند ایوان جاه و جلال شتافت و حکمت حضرت مقلب القلوب دلپائی خاص و عام را به محبت  
و ولایتی آن حضرت التیام و انتظام داده علم خلافت طرازش را بایوان کیوان بر افراخت نظم.

سد هزاران طفل سر بیریده شد  
تا کلیم الله صاحب دیده شد  
سد هزاران جان و دل تاراج یافت  
تا محمد بک شی معراج یافت



و هم چنین بر شعایر ادبایر و خواناتر اصحاب سرائر لایح است که چون مشیت ایزدی و ارادت سرمدی بوقوع امری که قلم تقدیر بر لوح ازل تحریر فرموده تعلق گیرد و فرمانی که در دیوان خانه قضا باعضا رسیده باشد غدا یزید جوهر کران مایه عقل و خرد از خزانه دماغ عقلا برگیرند و منهای صلاح و سداد از نظر ارباب صبرت بیوشانند و آوازی جناب لدائی خرد متدنان را بغبار فکرها بی پربشان تیره گردانند تا بمقتضای اندیشهائی که سواب بنگاری چند قیام نمایند که عاجلاً و آجلاً موجب وبال و نکال ایشان گردد آنچه اراده قادر مختار بدان تعلق گرفته باشد بوقوع انجامد نظم.

فنا چون اگر دوزخ هشت بر دهه زیرکان کور گشتند و ک

چنانچه لسان معجز بیان طوطی شکرستان و ما ينطق عن الهوا علیه و آله من الملوات انما والاعا منبی از آن است که قال النبی صلی الله علیه و سلم اذا اراد الله اخذ قضاة و قدوه سلب من قوی العقول عقولهم بنا برین مقدمات اولیات چون ارادت بی علت حضرت عزت نظر لطف و مرحمت از اکابر و اهل و سادات و موالی شهر احد بکسر برداشته بود ایشان را به تدابیر ناصواب شان کزاشت تا بمخالفت شهادت شاهزاده سپهر منزلت جسامت نموده از وخامت و ندامت عاقبت آن اندیشه نموده از زشتی افعال بکوهیده مال خویش مستحق وبال و نکال شداد مؤید این مقال کلام معجز نظام ایزد متعال است که قال عذ من قال - اذا اردنا ان نهلك قرية اعوانا مترفها ففسقوا فيها فحق عليها القول فدمرناها تدمیرا - بالمجملة چون میان میرزا خان و انکوس خان مواد کفایت و عناد اشتداد یافت میرزا خان با خانخانان که از مخصوصیاش بود مقدمه نمود که با انکوس خان ابواب خصوصیت مفتوح ساخته بمناقش طلب دارد و در متک عرض او سعی تمام بجائی آورد تا بدین حیل در نظر کیمیا اثر شهریار بحر و بر خوار و از درجه اعتبار ساقط گردد. خانخانان بی تمیز نیز بامتنوای میرزا خان به انکوس خان مباحث محبت طرح انداخته شبی بمناقش طلبیده آن شب را با او بعیش و طرب گزرانید. روز دیگر میرزا خان بخدمت شاهزاده دوران رسیده شمع از صحبت دو شیشه در لباس تعبیه بعرض رسانید. شاهزاده عالمیان از دولتی تعجب از خانخانان حقیقت آن استفسار فرمود. خانخانان نا هوشیار باشاد میرزا خان سکوتی اختیار نمود که متضمن دو صد اقرار بود ازین دهگذر غبار کدورت با آئینه خاطر اوور شاهزاده عالی کهر رانم بافته رو ازیشان بنافت و زبان بشوینخ انکوس خان کشاد هر چند انکوس خان در کذب آن سخنان بدلایل و براهین متوسل گردیده براءت ذمت خویش از آن تهمت بعرض رسانید بعرض قبول نرسید. قصه بعد ازین قضیه میان انکوس خان و میرزا خان بل تمام غریبان عداوت قائم گشته بتدابیر دفع و دفع بکدیگر اشتغال نمودند. اما شاهزاده دوران بجهت رعایت سابقه خدمت و غلبه محبت جانب انکوس خان را ترجیح میداشت و همت بر دفع میرزا خان می گذاشت. در خلال این احوال انکوس خان در دفع میرزا خان تدبیری بمخاطر گزرانید بعرض شاهزاده عالمیان رسانید که این بنده مجلس شایقی ترتیب داده شاهزاده عالمیان آن مجلس را بشور حضور اوور مشور فرمایند و جمعی از معتمدان را قبل از آن با تیغ و خنجر دران منزل تهنیت کنند که هرگاه اشارت عالی صادر شود آن جماعت بر آیند و بقید میرزا خان مبادرت نمایند و شعله فتنه و قیاد آن سر دفتر ادبایر عناد را بآب تیغ فولاد فرو نمایند. شاهزاده دوران بدان سخنان همدستانان کشته در روز چهار شنبه دوازدهم

شهر جمادی الاول برسم میهمانی بمنزل انکوس خان تشریف قدوم ارزانی داشته خانخانان و جمشید خان و سید مرتضی و سایر اکابر و اعیان بملازمت مشرف گردیدند. میرزا خان چون بحوالی آن مجلس رسید خبر مواضعه انکوس خان شنیده بنهانه درد شکم همان دم باز کردید بلکه خفیه خان خانان و سید مرتضی را نیز از آن آگاه گردانید. سید مرتضی نیز از خوردن معجون تعارض نموده از پائی در افتاد و سر بر بالین بی تابی نهاده و زبان بآه و ناله بگشاد. خانخانان با انکوس خان در مقام تعرض در آمده سید مرتضی را از آن مجلس بیرون آورد و چون بحوالی قلعه رسید میرزا خان را نیز طلبیده کسی بملازمت شاهزاده دوران فرستادند که سید مرتضی بقایت پربشان است و حتم او را بهترین معالجه و درمان است. اگر حکم جهان معطاع صادر شود او را بحمام قلعه در آوریم. شاید دران مکان زمانی بیاساید و از آن کوفت برآید شاهزاده بیکو نهاد رخصت درآعدن بحمام قلعه مرحمت فرموده انکوس خان را بجهت تسلی خاطر ایشان موکل داد. میرزا خان و خانخانان سید مرتضی را بقلعه در آورده دروازه قلعه را بجمعی از معتمدان و گروهی از پیر دلان سپردند و چون شاهزاده شویان از منزل انکوس خان معاودت فرمود بخدمت آمده معروض داشتند که سید مرتضی را نفسی بیش نمانده اگر غنایت بی غایت شیریناری بمیادت او قدم رانجه فرمایند بیکم که حیات تازه یابد. شاهزاده ساد دل چون از کید اعدا غافل بود بقول ایشان اشتداد فرموده بقلعه درآعدن نظم.

چو یوسف را باخوایش سپردند فلک گفتا که کز کان بره بردند

چون قبل از آن دروازه قلعه را بجمعی سپرده بودند با ایشان مقرر نموده که بغیر شاهزاده دوران و چند خواص نزدیک دیگران را از دخول حصار مانع آیند لاجرم شاهزاده عالم چون بی خیل و حشم بقلعه درآعدن همان بود و زمام اختیار از دست دادن همان. میرزا خان چون باین حیل شاهزاده دوران را تنها بقلعه در آورد عیایه عیایان بر ناصیه طغیان بسته دست فساد و عناد از آستین شتم و بیداد بر آورده شاهزاده فریدون نژاد را بیالائی بغداد آورده در گوشه عزلت ندیم لدم و انیس غم و الم گردانید و جمعی را بمحافظت آن ذات اعلیٰ برگذاشت. جمشید خان و امین الملک و سایر اکابر و اعیان غریبان را طلب داشته بعد از تقدیم مشورت مصطفی خان امین الملکی را بطلب آن در میوه شاخسار ظل تللیل رب جلیل شاه ابراهیم و شاه اسمعیل فرستادند. مصطفی خان سان بادوزان خود را بدان حصار که شاهزاده عالمی تبار مجبوس بودند رسانید. از قید محنتان خلاص گردانید و روز چهارم شاهزاده عالمی کهر را بحوالی شهر احمد نکر آورده بجهت عدم اطلاع مردم نیم شبی از راه دیوار بحصار درآورد و بعد از استشاره و استخاره قرعه اختیار بنام اسمعیل شاه افشاده روز دیگر که در شنبه شانزدهم شهر مذکور باشد هر چند قهر در تقرب بود بتهیه اسباب جلوس آن حضرت بر سریر سلطنت و تشریف خلعت امرا و اوقاف دولت پرواخته سادات و قضا و علما و فضلا و آیه سریر اعلیٰ را حاضر ساختند. اما دران چند روز که میرزا خان شاهزاده دوران را بقلعه در آورده بود و بر هیچ کس حقیقت حال آن حضرت معلوم نبود اکثر اعیان دکن بجوش و خروش در آمده دریائی فتنه و فساد متلاطم گشته جمال خان مهدوی با آن که از موافقان میرزا خان بود از همه کس پیشتر در احداث فتنه و شر سعی می نمود. درین روز که جلوس شاهزاده تائی بر سربر جهانبائی قرار یافته بود جمال خان با گروهی



از حواله داران و سرگروهان که حواله سید حسن برادر جمشید خان و در موضع معابون پور بودند نزد سید حسن آمده کیفیت مخالفت میرزا خان تقریر نمودند و او را بر معادرت ترغیب و تحریص نموده جمال خان جهت تسلی خاطر او قسم یاد نمود که آزاری باو نرسانند. سید حسن خواهی نخواهی با اتفاق لشکر دکن بجانب شهر راهی شد و چون بدر قلعہ رسیدند جمال خان جمعی را با سید حسن در در قلعہ گزاشته لشکر بایبی خان را که در ظاهر حصار حاضر بودند حواله ازدها خان که سابقاً آذر بود نموده بدر دروازه دولت آباد فرستاد و خود با معدودی بحواله کاله پیوتره آمده رسول و رسایل با کابل و اسافر شهر از دکنی و حبشی متواتر ساخته همه را بموافقت خویش و مخالفت میرزا خان بد اندیش خواند و قومی از هر طرف روی به جمال خان آورده دریائی فتنه بتلاطم در آمد. گویند درین روز جمشید خان در خفته رفته به سید حسن برادر خویش که امارت لشکر بدو متعلق بود فرستاد که میرزا خان با شاهزاده دوران در صدد عصیان و کفران در آمده امرا و رؤساء لشکر را در موافقت آنحضرت با خود متفق ساخته بعد از لوازم عهد و پیمان متوجه این حدود گردند تا دفع فتنه میرزا خان نموده شاهزاده دوران را از چنگ دشمنان خلاص گردانیم و باظهار این اخلاص مرتبه خویش از همگان در گذرانیم. سید حسن با اشاره برادر با امرا و سران لشکر عهد و میثاق نموده با اتفاق متوجه حصار احمد نگر گردیدند. چون جمعی کثیر از صغیر و کبیر نزد جمال خان گرد آمدند هر کسی را بنویسد مزید جاه و منصب امیدوار ساخته رایت محاربت اهل حصار بر افراخت و کسی بمیرزا خان فرستاده بیغام داد که چند روز شد که شاهزاده عالمیان را بقلعه در آورده اید و هیچ کسی را نزد آنحضرت راه نمی دهید. معلوم نیست که احوال آنحضرت چیست. با آنحضرت را از قلعہ بیرون فرستید یا ما را بخدعتش راه دهید و بساط این مخالفت دو نوردید. میرزا خان از سر بخوت سخن جمال خان را وجودی نهاده جواب داد که لحظه سیر کن تا بملازمت پادشاه خویش مشرف شوی. جمال خان چون جواب ناموایب میرزا خان شنید دانست که مواد فتنه و فساد که در مزاج او انجماد و انعقاد یافته بحرف و سوت علاج یزیر نیست. لاجرم در مقام فتنه انگیزی جازم گردید و کار از مکالمه بمحاربه و محاصره کشید. چون معدودی بیش در قلعہ نبودند میرزا خان متوهم گشته لشکر خان و کشور خان را جهت اطفاء نایره آن فساد بیرون فرستاد. جمال خان ایشان را بحرف نکرانته کشور خان را بقتل رسالید و لشکر خان زخمداور گشته بمحنت بسیار خود را بحصار انداخت. میرزا خان و دیگر غریبان که در قلعہ بودند مضطرب گشته دروازه قلعہ را مسدود ساختند و بهرام حرب و لوازم محافظت حصار پرداختند. میرزا خان چون چنانی بر از فتنه و آشوب دید بغایت هراسان گردیده جمشید خان را جهت تمهید بساط عهد و پیمان نزد جمال خان فرستاد. جمال خان فی الحال جمشید خان را با سید حسن که بتازگی با او قسم یاد نموده بود مقید ساخته بر پشت قیل انداخت و حکومت شهر به بلبل خان حبشی داده او را بقتل غایت خان که حاکم شهر بود فرستاد. بلبل خان با جمعی بازار در آمده اجلاف و ادبایش با او بار گشتند و غایت خان را گرفته بقتل رسانیدند و سرش بر نیزه کرده در شهر و بازار پیکر دادند. مردم حصار چون سر غایت خان تنه دار را بر نیزه بدیدند دل از جان برداشته امید خلاص و مناس منقطع گردانیدند و از درونی اضطراب شاهزاده کامیاب اسماعیل شاه را خورشید وار بیرج حصار بر آورده چتر سلطنت بر فرق فرقه سایش بر افراختند و نام و نسبش ظاهر ساختند. مردم دکن دست از جنگ باز نداشته تیر و سنگ

بجانب آنحضرت می انداختند تا بزخم تیر اعضای آن شایسته افسر و سرور را مجروح ساختند. درین وقت چون قنات قلب یرده غناوت بر دیده بصیرت میرزا خان کشیده بود دست وقاحت نقاب آرمش دریده خیال کرد که بر قتل شاهزاده دوران میران شاه حسین مبادرت نماید و سر آن سرور در میدان لشکر بر خاشاک اندازد. مردم دست از جنگ باز داشته سلطنت شاه اسماعیل راضی خواهند شد نظم.

شوم اختری که بخت بد آشفته حال او هر کار که کند همه کرده وبال او

بد بخت غافل ازین که بخون پادشاهان دست آلودن و قصد حیات سلاطین سپهر تمکین نمودن مستزیم حدوث قن و کثرت خون ریختن است و متضمن خشم غضب خالق ذو العنن نظم.

بخویشی شهریاریت مگوش که تا فتنه را خون نیاید بجوش

گویند باعث بر اقدام این امر قیبح و ظلم صریح امین الملک بود و ارتکاب آن را بولد ذو الفقار خان نیز منسوب می سازند. و العلم عند الله علی ای حال. آن سنگدلان نکوهیده خصال از وبال و نکال مال آن امر شنیع نیندیشیده بقتل آن زینبند سرور جاه و جلال جبارت نمودند و سر آن تاجور را بخنجر جور و جفا از بیکر بدن الودش جدا ساخته بر نیزه کردند و بیرج حصار بر آورده در میان لشکر انداختند نظم.

بریدند در طشت زرین سرش بخون غرقه شد نازنین بیکرش

هنوز نرکسی امید آن شاهزاده سعید شهید بچهره مقصود دریده نکشوده بود که چون گل خار حرمان در آغوش دید و طایر مرادش بر بر نیاورده از آستانه حتی بآشیانه عدم برید نظم.

دربغا که پژمرده شد ناگهانی گل باغ دولت بروز جوانی

دربغا که خورشید اوج جلالت چو مسج دوم بود کم زندگانی

دربغا سواری که جز سید دلها نمی کرد بر مرکب کامرانی

هنوز از جرعه کامکاری بسی بهی نیالوده بود که دست کامیاب دیگر آن ساغر در کشید و

پائی هوس ریکاب مراد تنهاده عثمان بدست شاهسوار دیگر سپرد. آری. نظم.

زمانه چو باد ست و باد از نخست نقاب از رخ گل بعزت کشد

پس از هفته در میان چمن نش را بخاک مذلت کشد

چون شاهزاده نوجوان بقتل شهریار جهان همدانشان گشته بود و باغوانی مفسدان بخون ریختن

بدر فرمان داده روزگار بر حکم منتقم جبار جزائی کردار ناهنجار در کنارش نهاد و بخجوانی نظم.

بدر کنی پادشاهی را شاید و گری شاید بجز شش مع نیاید

در سلطنت یکسال امانش نداد. بالجمعه چون چشم خیل و چشم بر سر سرور عالم افتاد فریاد از نهاد بنده و آزاد بر آمده عالمی را اندوه این مصیبت گویبان جان گرفت و درین ماتم خار غم و آلم در دامان

عاقبت بنی آدم آویخت. جوش و خروش دران سیاه کینه خواہ افقاده بیک بار قدم در میدان تسخیر آن حصار نهادند و بازمی شجاعت بهر اسم رزم و بیگار برکشادند. گویا در و دیوار بر سر آن جمع پریشان روزگار فتنه بار شد و زمین و زمان با ایشان در رزم و بیگار یار گشت نظم.

پیشید گشتی همه رنگ و شیخ  
سراسر بیابان چو مور و ملخ  
نو گشتی زمین شد سپهر روان  
همی بارید از تیغ هندی روان

ساعت آن کفران چنان زلزله هراس دو اساس طاقت و توان میرزا خان و موافقتش انداخته بود که دست قدرت هیچ کسی را برای گیر و دار نبود و در پائی صبر و نجات هیچ منتفی قوت فراز نه و الحق درین واقعه عایله جانی آن بود که سپهر نیز گرد را پائی از بیم مست گشته زمین سان بر چائی فرو ماند و مهر خراشیده چهر از غایت دهشت راه مشرق کم کرده بعد ازان نور نبشاند. القه از یک پسر روز تاریقی که آفتاب عالم افروز بسوی نهبان خانه حتی توارت بالعجب شتافت و سیاه رنگ و حبش بر جیش روم و چین دست یافت بران رزم و بیگار التهاب داشت و چون بادلی این فتنه و فساد جمال خان بود هر کسی با او موافقت و مراقبت نمود بر مرثیه و منزلت افزوده ولایت و امارت امرائی که با میرزا خان متفق بودند بجمعی که با او موافقت نموده تقسیم فرمود. چون امرائی که در حصار بودند سیاه خویش را در بیرون گزاشته خود تن تنها در درون رایت مخالفت بر افراشته بودند لشکر ایشان با امرائی جدید در محاربت موافقت نمودند و چون شب ظلمت اساس دران حصیت پلاس ظلام در بر افکند از غم مصیبت قام باران بلا و ماتم بر سر مردم عالم بازید شفق از خون کشتگان چون مژه عاشقان دامن در خون کشید و ماه در غم آن شاعرانه بی گناه روئی خراشیده کاه ککشان پاشیده بران نشست و گردون بو قلمون دران واقعه عایله حیران و سرگردان از دیده ثوابت و سیار خونبار گشت چشم زمانه بر حال تیره شامزاده بر گشته روزگار بدرقه اعتبار می نگریست و از ابر کهر باز بران کشتگان دلفکار زار زار می گریست و بجائی سرشک خون ناب از دیده فرد می ریخت و جهان که در لباس سوگداری بود بجائی خاک خاکش کجائی بر سر کوه و در می بیخت نظم.

شبی دم سرد چون دلپائی بی سوز  
سیاست بر زمین دامن کشاده  
از تاریکی جهان را بند بر پائی  
فلک چون قطره حیران مانده بر چائی  
نمانده در خم خاکش آلود  
از آتش خانه دوران بجز دود

چون خون ناحق شامزاده بی گناه دامن آن قوم گمراه گرفته بود سیاه کینه خواہ دکن که چون درباری خونخوار بران حصار محیط بودند بیک بار از اطراف و آکناف حصار درآمد چون مور و ملخ بر دیوار و در برآمدند گروهی از جانب دروازه دولت آباد زور آورده بیرون حصار درآمدند و جمعی دیگر آتش در دروازه که بر جانب شهر است افکندند خرمن صبر و قرار اهل حصار بشعله فنا سوختند. اهل حصار که معدودی بیش نبودند چون از همه طرف آتش بلا افروخته و رخت بقا را بشعله فنا سوخته

دیدند بقدم استلزار هر گوشه دوباره فریاد این المفر بر کشیدند و فغان هل الی خروج من سبیل بفلک اخضر رسانیدند. جمعی از سادات و قضات و علما و حکما که با آن قضیه راضی نبودند و میرزا خان ایشان را جبراً و قهراً بقلعہ درآورده بود مثل قاسم بیک و میر شریف و میرزا محمد تقی و میرزا صادق و میر عز الدین استر آبادی و مولانا نجم الدین شستری و قاضی نور الدین اسفہانی و میر محمد حسین طباطبائی و میر حسن کیلانی در پیغولها خزیده از نظار ارباب فتنه و شر مخفی گردیدند. دیگران چون میرزا خان و خانخانان و جمشید خان با پسر و برادر و امین الملک با دو پسر و سید مرعشی شروانی و بهادر خان کیلانی و بابی خان و سید محمد سمائی با برادر و جمعی دیگر از دلبران نامور که فی الجمله خم توانائی و قوتی در جگر داشتند بر حکم «الفریق بتبثت بکل حبش» پس و پیش نردی می نمودند اما چون از درون و بیرون مردم هجوم نمودند این جمع پریشان روزگار هر چند راه قرار جستند نیافتند ناچار در قضائی که ما بین دو دروازه حصار است قدم استوار ساختند و از دو طرف بدفع و رفع دشمنان پرداختند. گروهی که از دروازه دولت آباد به حصار درآمد بودند رایت قتل و غارت برافراشته هر طرف دویدند و هر کسی را دیدند سرش از ملک بدن بریده معدوقه اینما تکیو بدو کرم الموت ولو کنتم فی بروج مشیده. بران تیره روزان ظاهر ساختند. پیر هشتاد ساله و کودکی هشت ساله را دلال اجل بیک ترخ می فروخت و جوان و پیر و غنی و فقیر را آتش قهر بکمان می سوخت. میرزا محمد تقی و میرزا صادق و میر عز الدین و مولانا نجم الدین و قاضی نور الدین و میر محمد حسین که هر یک از ایشان در قنون علم و فضل بگله دوران و فرزانه زمان بودند دران شب ببنج کین و ستم شهید گردیدند نظم.

دریغ حشمت اسلام و حرمت ایمان  
دریغ شرع بیسیر دریغ دین اله  
بی حصیت این دور شاید او بوشد  
فلک چو کسوت عباسان لباس سیاه

چون قریب هفت ساعت ازان شب قیامت اثر در گزشت و شعله آتشی که در دروازه قلعہ زده بودند اندکی فرو نشست جمعی که از بیم دشمنان میان دو دروازه حصار گرد آمده بودند چون قوت آن نداشتند که تیغ خلاف از غلاف آخته اسب محاربه در میدان مصاف ناخته زبانی تیغ و سنان لاف و کراف بیابند. لاجرم شان تعالک و تماسک از دست همگنان بیرون رفته نغمه نوحه و زاری ساز کردند و ببقارای آغاز. درین وقت میرزا خان از بهادر خان کیلانی پرسید که تدبیر این کار چیست و دغانده ما ازین دریائی خونخوار کیست. بهادر خان که از شجاعت دوران گویا جلالت ربوده بود در جواب میرزا خان این اشعار بر خواند نظم.

چو کوه ز کدواد در قلب گاه  
دید و یلان سپه را ندید  
عنان کرد بیچان برآه گریز  
بدو گفت کیوای سپهدار پیر  
اگر تو ز پیران بخواهی گریخت  
درقت فریز کاؤس شاه  
بگردار آتش دلش بر دمید  
برآمد ز کوه زبانی رستخیز  
بسی دیده کرز و کویال و تیر  
بیاید بر سر مرا خاک ریخت



نماند کوی زنده اندر جهان  
ز مردن مرا و ترا چاره نیست  
نه پیچم ازین جایگاه سر ز جنگ  
نه دانا تو تشبیدی این دامستان  
اگر دو برادر نهاد یشت یشت  
تو باشی و همتاد جنگی بر  
بخشجی دل دشمنان بشکنیم  
دلیران و از کار دیده میان  
درنگی تر از هرگ بیتاره نیست  
نیاریم بر خاک کنواد تنگ  
که بر گوید از گفته پاستان  
تن کوه را خاک ماند بهشت  
زدهده بسی نیز شیران تر  
دگر کوه باشد زین بر کنیم

ناچار باهم قرار دادند که متوکلاً علی الله خلیل آما قدم دران آتش سوزان نهاده فدوی وار  
از حصار بیرون نازند و خویش را بر فوج اعدا زده از پشی تحصیل نام و تنگ جنگ آغازند با سر بنام و  
تنگ دوبازند با جان ازان ورمه هلاک بیرون برده کشتنی آمل ازان غرقاب معات بساحل نجات  
رسانند نظم -

چو دست از همه حیلها درگست  
چو رو می نکردد خدنگ قضا  
در کین کشانیم تا روزگار  
حلال است بر دشت بشمشیر دست  
سیر نیست مر بنده را جز رضا  
کرا رخت بر در نهی حلقه وار

القصد جمله بیک بار یرق وار مرکب از میان آن شمله نار بیرون جهانند بر افواج لشکر بر  
خاشخ و اقبال کوه پیکر که مثال سد سکندر در کنار خندق سف بر کشیده بودند حمله نموده - بعضی را که  
دست قضا دامن گیر شده بود مثل بابی خان و سید مرتضی و غیره را در نتیجه تقدیر اسیر گردیده در  
همانجا از جام اجل شربت فنا نوش نموده از خاک معرکه هیجا کفن پوشیدند و جمعی دیگر که با اعدا کوشیده  
بعد حیل ازان دام بلارهایی یافتند برخی چون امین الملک و خانخانان و دیگران از دست اجلاف  
و ادبانی شهر و نواحی یقتل رسیدند - بهادر خان گیلانی و سید محمد سمائی و آقا ملک مازندرانی با چندی  
که در اجل ایشان تاخیری بود اگرچه زخمهایی منکر بدیشان رسید اما خود را ازان مهملکه بر کران  
کشیده در گوشه ها پنهان گردیدند و بعد ازان بیچند روز خود را بهامنی رسانیدند میرزا خان اگرچه خود  
را ازان مهملکه جان ستان بر کران کشید اما چون شامت کفران و طغیان در کریمان جانش آویخته بود در  
نواحی شهر بموضعی رسیده دست و پایی اسبش بجدار فنا بسته بدست مردم آن موضع گرفتار گردید -

ذکر شهزاده جمجاه اسمعیل شاه بن صاحب قران فلک بارگاه برهان نظام شاه

بر سریر سلطنت و جهانبانی و مسند خلافت و کامرانی

بالجمله چون جمال خان با کافه دکنیان و حبشیان بر عامه غریبان غالب کشته قلعه را فوراً قهرآ  
مسخر ساختند و شاهزاده عالم بنام اسماعیل شاه بر سلطنت نشاندند بقتل عام دام غریبان رها دادند نظم -  
چو گردون کند گردنی را بلند  
بگردن فرازان در آرد گرد

لشکریان یرخاشخ و غارت کران بیداد کر دست بقتل و غارت برکشاده داد ستم و قساد دادند -  
تندباد بی نیازی و زبده کشتنی اعمار غریبان برگشته روزگار را در دریایی خوتخوار هلاک و بوار غوطه داد و از  
فرط قهر نهی از کشتگان شهر و کو رو بیجیون نهاد - سر آبه مهملک الحرث و النسل دران بوم و بر هویدا  
کنده واقعه بوم یفر المرء من اخیه و امه و ابیه و ساحته و بنیه آشکارا شد نظم -

بحرث و نسل کسی را اعید کی باشد دران دبار که روید ز خون خلق گیاه

دران ایام بد فرجام رسم قتل و غارت دران شهر و ولایت چنان شایع و عام گشت که گفتنی آمد  
و امان از جهان رخت بر بست و رفاهیت و فراغت مانند غنقا در قاف عزالت نشست - کانی که از غایت  
غرور و فرط نخوت سر تکبر بر نازک فرقدان می سودند دران بلیه زمین سان بالمال محضت و عدالت  
گردیدند و دوشیزگانی که روئی باقتاب و ماه نمی نمودند موئی کتان شان به بزم مستان کشیده سر ان باجوج  
و ماجوج مقسودن فی الارض دران روزگار آشکارا گردانیدند - عمارانی که سر تقوی بیوقوف بر افراشته بود  
شرقات آن را چون سر خصلت زدگان در بیش انداختند و مصدوقه کم تر کوا من جئات و تیون و زروع و مقام  
کریم در منازل و عمارات و بساطین غریبان ظاهر ساختند نظم -

شوری ز جور ظالم در یانی فتنه بست  
خوشدل درو نبوده کسی غیر مانعی  
نه ترس از خدا و نه پروا ز باز خواست  
معزول گشته عامل راحت و ملگ شان  
چون قهر با ملایم و چون کینه سخت رو  
چون مرگ در کین و چو ابام کینه گیر

القصد چون جمال خان چنان امر عظیمی از پیش برده جمعی بدان قدرت و شوکت و پائینی متناصل  
و معدوم ساخت و بنائی زندگانی را بر سرمر قهر و غلبه از بیخ و بنیاد برانداخت - جنید خان را با برادران  
و یسر و جمعی دیگر از غریبان که گرفتار گردیده بودند مجبوس ساخته بکفن و دفن شاهزاده مرحوم پرداخت  
و چون ازان کار فراغت یافت سریر سلطنت نظام شاهی را آراسته شاهزاده عالی نژاد را بر تخت سلطنت  
آبا و اجداد جانی داده ابواب بار عام بر کداد و جاگیر تمام غریبان را بر حبشیان و دکنیان خصوصاً مهندوبان  
تقسیم نموده بر مواجب و اعام خاص و عام بیفزود تا خلاصی بر حکم الانسان عید الاحسان سر اطاعت  
بر خط فرمانش نهادند و اوامر و نواهی او را تن در دادند - در خلال این احوال فرهاد خان حبشی که  
در چیتا پور خیر واقعه شاهزاده مغفور شنیده بود باستعجال تمام خود را بیایه سریر جاد و جلال رسانیده  
بشرف زمین بوس شاهزاده خسته خصال مشرف گردید و چون خبر قتل عام غریبان شنید حیات بقیه  
السیف غریبان را از جمال خان باز خرید - چون کافه حبشیان جانب فرهاد خان داشتند و هنوز مهم جمال خان  
استحکامی نیافته بود بهیچ قبول سفین فرهاد خان چاره ندیده از سر خون بقیه غریبان در گذشت - درین  
دو سه روز که لبران آن فتنه و قساد عالم سوژ بود از غریبان آنچه در قلعه و شهر و کوچه و بازار بدست  
دکنیان و حبشیان خونیخوار افتادند روئی بوادنی عدم نهادند و جمعی که در سرائی خواجگی و دیگر سراها

و بارها حصین محصن نموده دست بتیر و سنگ کشوده بودند از بیم جان حرکت المذبحی می نمودند اما از بی قوتی و اضطرار کار پریشان دشوار گشته نزدیک بآن رسیده بود که یکبارگی دود فنا از خرمن بقای بقیه ایشان برآید. ناگاه فرهاد خان با قوچی از دلیران سپاه خویش بمیان جان ایشان درآمده کرد تمام شهر و محلات برآمد و هر جا غریبی بیسنگ اجلاف و آوایش گرفتار می دید در خلاص آن بیچاره کوشیده دست تعرض ظالمان را از گریبان چاش کوتاه می گردانید بلکه بجهت تنبیه عوام شهر چند کسی از اجلاف به نیغ قهر بگزارانید و در هر سرائی که جمعی از غریبان بودند چند تن از مردم خویش در آن جا گزاشته بمحافظت آن جماعت وصیت نمود تا اندکی آتش آن بیداد و فساد فرو نشست نظام.

اگر ز بانی در آئی بدایی این معنی که دستگیری درمندگان چه مصاحت است

دربن اتنا خبر میرزا خان که سر دفتر ادبایان بود و باعث قتل عام تمام غریبان بجمال خان رسید و متعاقب خبر آن مدبر را نیز بدرگاه عرش اشتباه رسانیده حسب الحکم جمال خان پهلوانی چمتید خان و دیگران مقید گردانیدند روز دیگر برهان لشکر که یکی از دلیران کینه ور بود متکفل قتل آن جماعت گشته چمتید خان و سید حسن برادرش را با پسرش و سید مرتضی که جوانی بود در غایت لطافت طبع و حسن سیرت بدرجه شهادت رسانید پس جسد آن سادات عالی درجات را در میان توپ ملک میدان نهاد آتش دادند تا هر ذره از اعضائی ایشان بجائی افتاد که هیچ کسی ازان نشان ندید و نداد بعد ازان میرزا خان نابکار را بر حماری سوار کرده بواسطه عبرت در کوچه و بازار بگردانیدند تا خلق بیشمار در پی آن برگشته روزگار افتاده زبان بطعن و لعنت کشادند آنکه بطریق کوسیند پوست از بدنش کنده بهزار خواری و زاری بملک عدمش فرستادند دیده که در ماه و خور و بنخوت و تکیر نگرینی عاقبت شامت کفران نعمت با مال خاک مدلتش کرد و سری که از غرور بسلام قیصر و فقور فرو نیامدی نتیجه ناغیان لکد کوب فحاش ساخت نظام.

بکون و مکان چیزی از خبر و شر ز کفران نعمت همدان شوم تر  
ز کفران نعمت چه آید جز این که نقصان عمر ست و خسران دین  
بکفران نعمت دلیری که کرد که رخس جانش سکندر نخورد

و فی الحقیقه آنچه با میرزا خان بعمل آوردند در برابر فعل قبیح و ستم صریح او هیچ نمی نمود بلکه سزا و جزایش آن بود که هر نفس صد مرتبه زنده شدی و بدین عقوبت گشته گشتی اگر پدرش قصد حیات خود کردی آن نابکار خلقی را از جان بر نیابودی و قومی را که پیوسته لاف بگرفتگی میزدند و دعوی حقیقت و وفاداری می نمودند بدنام ساخته در زبان غیبت خاص و عام انداخت و خود نیز بشامت آن جان بلکه دین و ایمان در باخت نظام.

بکفران شد از دین و ایمان بری نهالست کفران برش کافری  
بزرگی نباشد چو اندر تبار بخوردی کند عاقبت کارویار  
شود پست بهر فسادت بلند نکرده بجز ارجمند ارجمند  
ندارد زر قلب عمر دراز شد زود اندر بلایی گداز

از غریبان هر کسی در قتل شاهزاده دوران همدستان شده بود در آن قشیه سزائی خویش یافته بسرائی آخرت شتافت و سر آیه ان الله لا یغیر ما بقوم حتی یغیروا ما بانقسم در حق آن جماعت سرایت نمود نظم.

چو بد کردی مبانی ایمن ز آفات که واجب شد طبیعت را مکافات

اما چون آتش آن فتنه جهان سوز باشتعال درآمد شرارت جمعی دیگر که بدان امر راضی نبودند بلکه مطلقا ازان خبر نداشتند رسیده شامت اعمال و افعال آن جمع نا بکار گرفتار گردیدند بلی چون سیل فنا روی قهر بدان شهر نهاد بنائی بقای نیک و بد و بنده و آزاد را از بیخ و بنیاد برانداخت و خیل بلا کدور عاقبت آنجماعت را چون ولایت خسرو بیداد گر زیر و زبر ساخت امن و امان از ساحت زمین و زمان رخت بر بسته ظلم و طغیان بجایش نشست نظام.

چنان نیرگی رو بهالم نهاد که خور هر زمان چشم برهم نهاد  
پر از کاسه سر همه سخن خاک طبقهائی گردون پر از جان پاک  
کیاسها بمغز سر آلوده گشت ز کشته زمین سر سر نوده گشت  
بلا گشت از کثرت خود ملول فلکند قضا حیرتی در عقول

و چون فلک بر باز ماندگان بیخان و مان ببخشود و شامت فرهاد خان ایشان را چون دعائی مسیحا احبا نمود بعضی از آنها که قوت بائی داشتند باقطار و اعصار متفرق گردیدند مشتکی گرسنه و برهنه که از بی قوتی و بی جانی مانده بودند در سرائی خواجگی جمع گشته پیوسته از حضرت مهین کار ساز طلوع آفتاب دولت صاحب قوان غریب نواز حسلت می نمودند بالجمعه بعد از تسکین آن فتنه جمال خان بمنزل فرهاد خان شتافته خواست که باو عهد و میثاق در میان آورد تا مهم وکالت و نظام امور سلطنت را بانفاق یکدیگر سر انجام نمایند فرهاد خان از قبول این معنی ابا نموده گفت سزاوار این مهم قاسم بیگست او را از قید خلاص باید داد زمام مهم انام را بکف کفایتش نهاد جمال خان چون دانست که فرهاد خان بوکالت او همدستان نخواهد گشت و باوجود فرهاد خان مهم وکالتش بر کرسی نخواهد نشست سخنان فرهاد خان را تحسین نموده قرار داد که فردا فرهاد خان بدیوان آمده بانفاق آنچه صلاح دولت روز افزون دران باشد بعمل آورند و چون از منزل فرهاد خان بیرون رفت گرفتن او را در خاطر خویش نقش بسته روز دیگر که دست فنا و قدر ابواب خیر و شر بروی جهانیان کشاده جمال خان جمعی از معتمدان خود را با سلاح تمام بقلعه درآورده دروازه حصار را بدلیران کاری استوار ساخت و با ایشان قرار داد که چون فرهاد خان بقلعه در آید از لشکری هیچکس را بدرون راه ندهند القه فرهاد خان بامداد بدوچپ بمعاد رو بقلعه نهاد و چون بصار درآمد تفری چند بیشتر باو نبودند همین که سعادت زمین بوس شاهزاده عالمیان دریافت جمال خان جمعی را بمحافضتش برگماشته خود شاهزاده دوران را بر داشته باو که سلطنت و ائالت بادشاهی از قلعه بیرون آورد و فوج و سپاه فرهاد خان را که از حال امیر خویش خبر نبودند بشرف زمین بوس شاهزاده سرفراز گردانیده بعضی از ایشان را بملازمت شاهزاده عالمیان اختصاص بخشید و دیگران را بنوید مزید مواجب و مرسوم امیدوار ساخته



دل همگنان را بتلطف و دلجوئی بدام ولایتی خویش درآورد آن طایفه بیوفا نیز بمقتضای الانسان عبید الاحسان حق نمک فرهادخان را فراموش کرده حلقه بندگی جمال خان در گوش کشیدند و در سلک سایر ملازمانش منتظم گردیدند چون جمال خان شاهزاده دوزار را زعمانی در کوچه و بازار بگردانید و عامه مردم را بشرف زمین بوس رسانید باز عنان بجانب قلعه تافته بر سریر سلطنتش متمکن گردانید بعد ازان فرهادخانرا بجمعی از معتمدان داده بقلعه راجپوری فرستاد بجای فرهادخان یاقوت بابت مولانا عنایت را که بوقور شجاعت و جلالت و حسن صورت و سیرت از اکفا و افران ممتاز بود انتخاب نموده بمنصب امارت و سپه سالاری و خطاب خداوند خانی سرفراز گردانید و جهة استحکام مبانی آن محبت دختر خود را نامزد پسر خداوند خان نموده دران میزبانی مجلس بادشاهانه ترتیب داد و چند روز ابواب عیش و شادمانی بر روئی خاص و عام گشاد و از دکنیان نیز تنی چند را بمرتبه امارت و سروری رسانید و بدین وسیله دلهای مردم را بمحبت و ولای خویش رام گردانید تا در مهتری و سروری آن قوم استقلال تمام یافت از جمله امرائی که بتزیت جمال خان از سایر اکفا و افران امتیاز تمام یافتند اول جناب سیادت مآب شاه ابوتراب که خال شاهزاده فرخ فال بود دیگر امجدالملک مهدوی که امیر الامرائی برار بدو تفویض نمود دیگری خان ملک که منصب سر نویتی بدو مقرر فرمود دیگر نظام خان نیشاپوری و یسوع خان و کامل خان و غیر ایشان که بمرتبه امارت و سروری رسانید و همچنین میان امین الله برهانپوری که سابقا در زمره ملازمان خداوند خان براری انتظام داشت و درین وقت به نیابت حکومت منسوب بود بخطاب امین خانی و منصب وزارت حکومت سرفراز گردانید اعتماد خان برادر خطاط خان دولت آبادی را منصب سر خیل فرموده دیگر مهدویان که اعوان و انصار جمال خان بودند هر کدام فراخور استعداد و حالت خویش بمناسبت مناسب اختصاص یافتند.

ذکر خلاصی صلابت خان از قلعه کرله بسمی محمدخان امیرالامرائی برار و اتفاق امرا

با او در دفع فتنه جمال خان مهدوی

دران وقت که در شهر احمدنکر این فتنه روئی نمود محمدخان سر نویت امیرالامرائی مملکت برار بود لاجرم هر غریب که از شهر فراو می نمود قراردش جز در برار نه بود تا محمدخان را جمعیت بسیار فراهم آمده چون جمال خان خائف و هراسان بود در دفع فتنه او از امرائی برار استعانت نمود امرا چون بحری خان و اخلاصخان و عزیزالملک جهة تقدیم مشورت یکجا جمع آمده قرار دادند که صلابت خان را از قلعه برآورده بر خود امیر سازند بعد ازان بدفع جمال خان و مهدویان پردازند بنا برین کسی نزد مظفر خان مازندران که کوتوال قلعه فلک مثال کرله بود فرستاده حاجرای امرا پیغام دادند مظفر خان صوابدید اسرا را بخدمت اجابت و قبول تلقی نموده صلابت خان را از قید رهاییده با امرا رسانید همگنان شرایط استقبال بجائی آورده سر بر خط صلابت خان نهادند پس لشکرها جمع ساخته بجانب احمد نکر رایت عزیمت بر افراختند در اثناء راه بهادر خان گیلانی و جمعی دیگر از ناموران درگاه که از رزمگاه اجات یافته بودند باردوی صلابت خان ملحق گردیدند چون خبر بیرون آمدن صلابت خان از

قلعه کرله و اتفاق امرا با او و توجه نمودن بدرگاه خلایق پناه به جمال خان گمراه رسید بواسطه آنکه همیش هنوز استحکامی نیافته بود و اعتماد بر سپاه ظفر پناه نیز نداشت متوجه و مضطرب گردیده دست بیژل و ایشاد درم و دینار بر گشاد و قنبر و غنی را بزر و زیور توانگر ساخته لشکری چون بحر اخضر ترتیب داد نظم - در گنج بکشد بر گنج خواه توانگر شد از گنج گوهر سپاه

پس پیشخانه شاهزاده زمانه را بجانب برار زده رایت نصرت آیت آنحضرت بدناصوب بر افراخت و چون ظاهر قصبه سیوکام مضرب خیام ظفر فرجام شاهزاده فلک احتشام گردید قول نامها بجبهه امرائی که با صلابت خان بودند فرستاده همه را بنزد عتایت شهریارى نوید داد لاجرم چون صلابت خان به قصبه پتن رسید جمعی از امرا مثل اخلاص خان و عزیزالملک و دیگران بواسطه جنسیت که علت ضم است گرد بدعدهی بر چهره خویش پوشیده نیم تنی از اردوی صلابت خان جدا گردیدند صلابت خان بهادر خان را با جمعی از غریبان بنعاقب گریختگان نامزد فرموده بهادر خان خود را بدستان رسانید و عزیزالملک و برادران را گرفته باز پس گردانید اما صلابت خان از کبد و نفاق حبشیان و دکنیان هراسان گشته معصیت در محاربت جمال خان ندید نظم -

بدانست سالار لشکر شناس که در خاطر لشکر آمد هراس

هرامید ازان لشکر تا میاس نباید که دانا بود بی هراس

و بی ارتکاب جنگ و تحصیل نام و تنگ عنان بصوب معاودت معطوف ساخته رایت مراجعت بر افراخت بقیه سپاهی که بقول جمال خان استظهار یافته بودند درین وقت عنان از همرای صلابت خان بر تافته بجانب جمال خان شتافتند جمال خان چون خبر معاودت صلابت خان شنید از سیوم کام کوچ کرده ظاهر قصبه پتن را بمضیم سپاه سف شکن گردانید و جمعی از کولیان را بنعاقب صلابت خان و محمد خان فرمان داده از پی ایشان فرستاد آنجماعت که صلابت خان و بحری خان و محمد خان و جمعی غریبان را که روی دیدن جمال خان نداشتند پیش انداخته همه جا از پی ایشان می تاختند و اسب و قیل ازیشان جدا میساختند رعایای ولایت برار نیز هجوم آورده آزار بسیار بدستان می رسانیدند تا بعد محنت خود را برحد برهانپور رسانیدند و خویشان را فی الجمله از دغدغه جمال خانایان امین گردانیدند راجه علی خان والی ولایت برهانپور صلابت خان و محمد خان و بحری خان را قول داده بجبهه ایشان علوفه فرستاد و هر کدام را در برهان پور منزلی معین ساخته در رعایت و مراقبت ایشان مبالغه و اعتماد مرعی داشت و چون در اثناء متنازع صلابت خان و جمال خان عادل شاه با سپاه کینه خواه بجانب ولایت حضرت نظام شاهی توجه نموده بود و جمال خان همین که خاطر از اندیشه صلابت خان فارغ ساخت از قصبه پتن با سپاه سف شکن بجانب عادل شاه رایت بر افراخت و چون تلاقی فریقین روی نمود مدتی آن دو لشکر بر خاشختری در برابر یکدیگر نشسته قدم در میدان مجادله نمی نهادند جمال خان چون قوت مقاومت عادل شاه نداشت در طلب صلح و صلاح ابواب رسل و رسائل مفتوح ساخته از ارتکاب رزم و بیکار اجتناب لازم شناخت و چون سپاه عادل شاه برانتب بیشتر از لشکر شاهزاده فریدون فر بود بقوت



خویش معزور گشته قلعه برنده و دیگر قلاع و بقاع طلب می نمود تا صلح کرده بولایت خود معاود نماید آخر نور خان از سیاه جمال خان بعین عادلشاهیان رفته در تسکین نابره آن رزم و کین سعی موفور بظهور رسانید و مبلغی بر سم نعل بها تقبل نمود که ادا نمایند تا عادل شاه با سیاه معاودت فرماید جمال خان مبلغ مشروط را فرستاده عادل شاه نیز کوچ فرموده در بولایت خویش بنهاد و چون لشکر ظفر اثر باحمدنکر در آمد جمال خان بواسطه فتنه سلاطین خان از بقیه غریبان اندیشه متذکریده اول در مدد قتل آن طائفه در آمد بعد ازان بشفاعت خداوند خان از سر خون ایشان در گذشته حکم باخراج آنجماعت فرمود و جمعی را تعیین نمود که غریبان بی نوا را از گوشها بر آورده یکجا جمع ساختند پس برخی را بجانب بیجا پور و جمعی را بگلکنده و باقی را بجبول و سایر بنا در فرستاده هیچکس را بجانب مالوه و ملازمت صاحب قران بحر و بر رضا نداد از جمله اکابر و اعیان سیادت و نقابت پناهمان بجانب هدایت دستگاهان شاه رفیع الدین حسین و شاه حیدر ولدان شاه چنت بارگاه شاه طاهر و سیادت و نقابت پناه جنت تکیه گاه میر محمد رضائی رتوی را با قاسم بیگ و میر شریف گیلائی و سید محمد سمتانی بجانب مکه معظمه زاد الله شرقاً و تعظیماً فرستاد پس جمال خان بی مانهی و منازعی بر مستند وکالت بلکه فرمان فرمائی و سلطنت باسقیال هرچه ناممکن تکیه فرموده فرقه مهدوبه را که عقیده فاسد ایشان این ست که مهدی موعود سید محمد جوئیوری بود تعظیم و تکریم بسیار نمود چند کس از ایشان را باعادت و وزارت سرفراز گردانید و کافه آن طائفه را از بلای آن و نیاز باز رهاپند در خلال این احوال خبر بجمال نگویند حال رسید که صاحب قران دریا نوال با سیاه کوه شکوه بحر مثال در سرحد مالوه نزول اجلال فرموده عزم مستقر سریر جاه و جلال جزم نموده است و متعاقب آن فرمان قضا جریان بنام جمال خان مشتمل بر مواعید مزید عنایت و احسان و ترغیب و تحریر مبادرت بملازمت موکب کیتی ستان رسید و چون جمال نگویند خصال را دیده بصیرت بمیل غفلت و تکال مکحول بود و ابواب سعادت و اقبال اسفا بمسایر قضا مسدود از قبول حکم جهالمطاع که هرآئینه موجب خیر و فلاح و متنعن امنیت و صلاح او و سایر عباد و بلاد بود ابا و امتناع نموده رایت نواع را بنست غوایت و استکبار بر افراخت و از بادیه ضلالت و تبه جهالت بشاهراه اطاعت و سر چشمه هدایت نیامده امتثال حکم قضا مثال را بقدم انقیاد تلقی نموده تا بشامت آن مخالفت جان و خان و مان خود را با چندین کس از موافقان خویش در باخت نظم -

اصیحت نخواهد شنید آنکه هست	ز جام منی عشوه دهر هست
ز بازان گلستان پر از گل شود	چمن پر رباحین و سنبل شود
ولی شوره کرده پر از خار و خس	که نفعی نه بیند ازان هیچکس
چو بخش شهشته بود تخت و جام	ز دشمن چه آید بجز کار خام

بالجمله چون جمال بد خصال بر غریمت صاحبقران بحر نوال بجانب مستقر سریر جاه و جلال اطلاع یافت مملکت برار را بوجود امراء نامدار استظهار داده لشکر بسیار بمحافظت آولایت فرستاد و امجد الملک مهدوی را که محل اعتمادی بود امیر الامرائی آن ولایت داده بر عادت حزم و احتیاط وصیت

نمود و چون سلاطین خان در برهانپور بود و مکرر قرامین اکبر پادشاه بطلبش آمده جمال خان اندیشه نمود که اگر سلاطین خان بملازمت صاحبقران مبادرت نماید یا بدرگاه اکبر پادشاه رود ممکن که نزاری بزرگان این دولت راه باید لاجرم قولنامه مشتمل بر شهود و موافق سلاطین خان فرستاده او را بمزید عنایت و مرحمت شاهزاده دوران نوید داد و بر ارجه علی خان والی برهانپور نیز مکاتب نوشته در ترغیب سلاطین خان باحمدنکر مبالغه نمود در خلال این احوال فرمان قضا مثال صاحب قران فریدون خصال نیز از قصبه هندیه بطلب سلاطین خان و تحریر آن حریص بملازمت آستان خلافت آشیان رسید اما چون سلاطین خان بسعادت حسن خلعت و خیر غایت مستمند و موفق نبود طریق بقبر التحقیق سداد و رشاد را از دست داده بر حکم فرمان قضا جریان که صلاح و نجات او دران بود عمل نموده و بسفخان فریب آمیز جمال خان از راه رفته قدم در بادیه ضلالت نهاد و متوجه احمدنکر گشته بسر در چاه غوایت و جهالت افتاد نظم -

ز بوی گل آنکس شود خوش مشام	که نبود دمافش برنج از زده
به بی دیده توان نمودن چراغ	که جز دیده را میل نبود بیاغ

الفقه چون سلاطین خان بجمالی احمدنکر رسید جمال خان جمعی از اعیان درگاه را باستقبالی فرستاده بحسب ظاهر در رعایت و مراقبتش کمال مبالغه مرغی داشت اما چون سلاطین خان عافیت خویش در کنج عزالت منحصر دید از جمال خان التماس نمود که در قصبه تیسکام بعضی عمارات تا تمام دارم میخوانم که پیش از رسیدن اجل موعود بانعام آن پردازم جمال خان ملتزم او را مبدول داشته قصبه تیسکام برو مسلم گردانید و سلاطین خان رحمت یون انموذج گرفته بتعمیر عمارات و باغات خویش مشغول گردید و چون قبل از آن مرضی بر طبیعت سلاطین خان غالب گشته زخمها در اعضایش پدید آمده بود درینولا آن مرض اشتداد یافته مزاجش از منهای سحت بکلی منحرف شد لاجرم بواسطه مداوا او را از تیسکام بشهر آورده در شهر قوایی ظاهر و باطنش یکبارگی دست تصرف و تدبیر از تقویت و تمشیت طبیعتش باز کشید تا در ترویج از دست ساقی اجل شربت ناگوار مرگ نوشیده متوجه منازل اصلی گردید زعم بعضی اینست که جمال خان شربت مسمومی در کارش کرده خاطر از دغدغه او فارغ ساخت و هو اعلم بعد از فوت سلاطین خان او را در گنبدی که بر قلعه کوه سپهر شکوه شاه دیگر که مولانا مکتبی گوئی در تعریف او فرموده نظم -

با رفعت او سپهر دیوار	چون دایره میان دیوار
بر پشت وی آسمان نمودی	چون بر شتری جل کبودی

که در دو فرسخی شهر احمدنکر واقع است و آن گنبد را سلاطین خان بجهت مقبره خویش ساخته و پرداخته بود - دفن نموده و الحق آن عمارتی است در آفاق بغرات و ارتفاع مشهور و در منات و نزاهت در هر ولایت مذکور از فراز گنبد تا تشبیب قریب شصت ذرع بستگمائی تراشیده ترتیب داده و وضعت که منمن اقتضای از هر گوشه ابوابی بضائی کوه و صحرا کشاده و چهار مرتبه بر ذری بکندگی ایوان و غرف بنا نهاده و بر اطراف آن گنبد از قلعه کوه تا کنر همه جا زمین را کنده و درخت انبه و سایر اشجار میوه دار شادمان چنانچه دیده اولو الاشیاء از نعمانی آن منزلت خوش هوا خیره دانه و همچنین



از صلاحیت خان عمارات رفیع و ایشیه متبوعه در زمین دکن بسیار مانده که بر علو همت بانی دلالت میکند و آثار آن بر صفحه روزگار باقی خواهد بود عظم.

این آثار را مدل علیا قانظروا بعدنا الی الایار

مدت پیشوائی و فرمانروائی صلاحیت خان باافراد و باشرک اسدخان قریب دوازده سال بود دران مدت در معموری ولایت و ضبط معالک و مسالک ازو مساعی جمبله بظهور رسید اما چه سود که در آخر بعضی خاتمت موفق نگردید بعد از واقعه صلاحیت خان خبر بهجمال خان رسید که موکب همایون صاحبقران جهان از راه گندواره داخل ولایت برار گردید جمال خان از شنیدن آن خبر بغایت مضطرب تشبه اسباب قتال و جدال نمود در خلال این احوال باز خبر رسید که جهانگیر خان حبشی از جمله امرای برار در مخالفت حکم صاحبقران کامکار اصرار نموده بقدم حصار وادی محاربت پیمود و چون بر حکم تقدیر خالق قدیر و بقوای حدیث رسول بشیر و تدبیر علی و آله من صلوات الله و اتباعا که الامور مرهونه باوقاتها در فتح و نصرت آنحضرت تاخیری بود چنانچه کلام حقایق انتظام حضرت امیر المؤمنین علیه الصلوة و السلام مبنی از است امر قلیلا بعد المر تیسر و کل امر له وقت و تدبیر و للمعین فی حالنا نظر و فوق تدبیر نایب تدبیر چغتائی خان که از شجعان دوران و سر گروه لشکر مغلان بود از دست قضا غفنگی خورده بمقر اصلی معاودت نمود و لشکری چون سردار خویش را کشته دیدند بیکار از میدان کارزار روی نافته متوجه بادیه قرار گردیدند صاحبقران بختیار نیز مصلحت در قرار ندیده عنان عزیمت بسوب معاودت معطوف گردانید جمال نکوهیده مال از استماع این خبر مستبشر و مسرور گشته رایت مفاخرت باوج آسمان رسانید و در مقام الهام اساس این دولت ابد انتظام در آمده نظم.

بآهنگ این دولت بی زوال خیالی بسر داشت لیکن محال

عرایش عذر آئین بیایه سریر نریا مصیر ارسال داشته صورت کید و فریب را بقلم مکر بر صفحه زویر نگاشت که چون میان دکنیان و غریبان مواد کینه و نزاع ارتفاع یافته و جمعی ازان طبقه در سلک بتدکان آن آستان خلافت مکان انتظام دارند این غلامان در مبادرت بملازمت اعلی خائف و هراسان اند اگر صاحبقران دنیا بسان خورشید جهان آرا تن تنها بجانب مستقر سریر سلطنت آبا توجه فرمایند دیگر این بتدکان را بهانه در تاخیر ملازمت نمالند مگر اطاعت بر میان بسته فرمان قضا جریان را گردن افتاد خواهند نهاد چون سخنان رواندود جمال خان هر دود از سدق و سواب دور بود و در نظر بصیرت صاحبقران خورشید سریرت ببینه چون معاذیر مخالفت طلحه و زبیر با حضرت امیر المؤمنین علی علیه الصلوة والسلام می نمود نظم.

قلب اندوده حافظ بر او خرج نشد که معامل همه عیب نهان بیتا بود

صاحبقران مؤید منصور پرتو شعور بر آن کلمات از سدق دور نیکننده از قصه هندیه بموضع گندومه که نزدیک بولایت برهانپور ست توجه فرمود و استیصال نهال شوکت و اقبال جمال دجال خصال را

وجه همت علیا نهمت ساخته شب و روز بتدبیر تسخیر معالک موروثی اشتغال می فرمود تا نصرت و اقبال در اسبه باستیصال موکب جاه و جلال استیصال نموده نهال آملی و آمال اعداء نکوهیده مال یگی استیصال یافت چنانچه عنقریب قلم مالی قریب بشرح آن خواهد پرداخت و من الله الاعانة والتکلان فی کل مکان و زمان.

ذکر توجه عادل شاه ناسیاه نصرت پناه بمعاونت صاحبقران چهجاه و محاربه جمال خان گدراو بان سیاه

چون صاحبقران کبکی شان موضع گندومه را مضرب خیام ظفر ارنام ساخت مکتایب بسلاطین دکن مرسول داشته همه را بمعاونت و نصرت طلب فرمود عادل شاه براهمنوای قاید توفیق و سعی دلاور خان که دوان آران مسند و تائمت بوجودش مزین بود گدراو داری و امداد صاحبقران با دین و داد بر میان بسته با سپاهی که کوه و هامون از شکوه شان بشنوه آمدی از مستقر سریر سلطنت خویش حرکت فرمود نظم.

بکی لشکر آراست کز ترک و تیغ فروزنده کردش برآمد به تیغ  
دلیران بصحرا کشیدند رخت بکین خواه دشمن کمر کرده سخت

راجه علیخان والی برهانپور نیز چون بیرون آمدن عادل شاه را از بیجاپور بزم معاودت صاحبقران مؤید منصور استماع نمود در ظاهر قلمه آئیر بملازمت آن صاحب تاج و سریر قابض گشته شرایط پیشکش و مراسم ضایقت بتقدیم رسانید و در تاریخ بانفاق صاحبقران آفاق متوجه ولایت برار گردید اما جمال خان مقهور چون خبر بیرون آمدن عادل شاه با سیاه کینه خواه از بیجاپور و توجه صاحب قران مؤید منصور با راجه علیخان والی ولایت برهانپور شنید و از همه جانب گرداب بلا و غنا متلاطم و محیط دید محاربه عادل شاه را اهم دانسته با قریب ده دوازده هزار سوار کینه کارزار مانند دریائی خونخوار بزم رزم و پیکار عادل شاه کمر کین استوار ساخته در ملازمت شاهزاده کامکار رایت محاربت بر افراخت و چون در موضع کاری ناری تقارب فریقین روی نمود خبر رسیدن صاحبقران کامکار بولایت برار و اطاعت امرای نامدار آنجا که استظهار جمال خان بدیشان بود رسید جمال خان قبل از آنکه آن خبر در میان لشکری منتشر شود و باعث پریزائی لشکر گردد فرمود که قناره شادمانی فرو گویند و خبر شکست لشکر صاحبقرانی بگوش اقامی و ادائی رسانند و خود تشبه اسباب محاربه مشغول گشته بزم رزم شادکام جزم نمود اتفاقاً در همان شب ایننگ خان حبشی که از اعظم امرای جمال خان بود با لشکر خویش از سیاه جمال خان گریخته خود را بسیاه عادل شاه رسانید و از آنجا بجانب برار و ملازمت صاحبقران کامکار متوجه گردید اگرچه قرار ایننگ خان و خبر اطاعت امرائی برار ترزلزل نام در اساس صبر و قرار جمال خان نا هوشیار افکنده اما حمیت جهالت بکار داشته روز دیگری رایت رزم و پیکار بر افراشت دلاور شان نیز عادل شاه را در لشکر گاه گزاشته با سیاه کینه خواه متوجه دفع جمال خان گمراه گشت نظم.

رسیدند لشکر بجای مصاف دو پیکار بستند بر کوه قاف

خسک بر گذرگاه کین ریختند  
نقیبان خروشدین آنکینند  
بزرگ بر بزرگ هر دو سو در شتاب  
نه در دل سکون و نه در دیده خواب  
ز بسیاری لشکر از هر دو جانبی  
فرو بست گوشنده را دست و پائی

بالجمله چون از دو طرف صفهای آراستند و دلبران پر خاشاک بکین یکدیگر برخاستند بهادر خان کیلانی با جمعی از غریبان که از جنگ جمال خان نجات یافته پناه بدرگاه عادل شاه آورده بودند کمر اشقام بر میان بسته بر صف لشکر جمال خان حمله نمودند توپچیان که توپهای صاعقه نشان را در پیش صف سپاه جمال خان چون صد سکندر کشیده بودند و راه گذر بر باد سرسبز بسته بیکبار توپهایی صاعقه بار را آتش دادند روی کیتی از دود آن چون شب ظلمات تیره و تاری ساختند و علامت روز قیامت آشکار کردند چون توپخانه در بلندی واقع بود و سپاه عادل شاه در پستی توپها از بالای صفوف سپاه عادل شاه گذشته آسیبی بکسی نرسانید دلبران غریب چون قریب بتوپخانه رسیده بودند حمله نموده اربابهای قوب را درهم شکستند و خود را بر لشکر جمال خان زده بازوی شجاعت به تیغ و نیز و سنان کشودند درین وقت عین الملک و انکوس خان که روی دژمه سپاه عادل شاه بودند از پس سپاه جمال خان درآمد بر ساقه سپاه تاختند و تمام بنگاه را غارت نموده صفوف لشکر جمال خان را پر آگند و پریشان ساختند چنانچه اکثر سپاه جمال خان روی از معرکه کارزار تافته یوادی فراوان شتافتند جمال خان و خداوند خان با فوجی از دلبران جلالت شعار که خویش را از ان درباری خونخوار بر کنار کشیده بودند مشاهده نمودند که اکثر سپاه عادل شاه باخذ غنایم و جمع بهایم لشکر ایشان اشتغال دارند و دلاور خان با محمودی در میدان قتال مانده فرصت غنیمت شمرده رایت شجاعت برافراختند و مانند رعد خروشان و دریائی جوشان بر فوج دلاور خان تاختند و بیک حمله جمعی را بر خاک هلاک انداختند نظم.

سیاست درآمد بگردن زنی  
ز چشم جهان دور شد روشنی  
غبار زمین بر هوا راه بست  
عنان سلامت برون شد ز دست  
چشمان گرم شد آتش کارزار  
که از نعل اسپان برآمد شرار

دلاور خان هر چند کوشید که آن حمله را پائی دارد لشکرش را پای قرار استوار نمانده قدم در پادیه قرار نهداند او نیز ناچار نطایق القرار ما لا بطلاق بر میان بسته دل از قبل و اسب و خیمه و خرگاه برداشته رایت هزیمت برافراشت نظم.

عنان بساوه نیز تک را سپرد  
بصد حبله زان رزمکه جان ببرد

چون سپاه گرفته بهادل شاه رسید آنحضرت نیز مصلحت در توقف ندیده متوجه قلعه نلدرک گردید تا قلعه مذکور که هفت کار فاصله بود هیچ جا عنان باز نکشید تمام خیمه و خرگاه و اردو و بنگاه عادل شاه باموال و اقوال بسیار و اسپان باد رفتار و اسلحه و آلات رزم و پیکار بدست لشکر جمال خان افتاد از آن جمله قریب دویست سلسله قبل بیستون آثار بود و علی هذا القیاس فی تقود و اجناس نظم.

سربرده و خیمه و تاج و تخت  
نه چندانکه آن بر توانست سخت  
جوهر نه چندانکه اترا دبیر  
در آرد بشحریر یا در ضمیر  
همان زنده فیلان کنجینه کش  
همان تازی اسپان طاووس فشی  
ز پیلان نامی دو صد زنده پیل  
که در رزم جوشنده چون رود نیل  
ملیح و سلب را قیاسی نبود  
پذیرنده را زو سیاسی نبود

جمال خان مقهور بغیر از فیلان عفریت منظر باقی غنایم را بر لشکر کینه و قسمت نموده روز دیگر عنان جسارت بجانب برار و محاربه با سپاه صاحبقران کامکار معطوف ساخت چون از نصرتی که بر سپاه عادل شاه یافته بود ماده نخوت و غرورش طغیان نموده مقابله با جنود ظفر ورید صاحبقران عاقبت محوود نمود در نظرس سپاه و آسان می نمود در طی مراحل و منازل مسارت چشته چون باد مبتاخت و در منزل را یکی میساخت غافل ازین معنی که نظم.

ند روی که بر دی سر آید زمان  
بشحریر شاهنش آید کفایت  
کعبه که پهلوان با نقاب  
بصد سر خویش دارد شتاب  
سر سیم آن بنده در سر شود  
که با خواجه خود برابر شود

و چون دست قضا غنائش را گرفته بسوی مسلخ می کشید سخن ناصحان بهیچ زبان نمی شنید و در مخالفت اصرار می ورزید تا بحوالی کانی زمانگیر رسید نظم.

آن سیه دل که شد از جام مست غرور  
فته انگیز تر از غمزه خوبان باشد

ذکر محاربه جمال خان با صاحبقران جهان و کشته شدن آن سر دفتر ارباب عدوان و کفران

و چون قبل از رسیدن جمال خان مقهور گذرگانی مذکور را دلبران لشکر منصور بسته بودند توقف نمودند از گذر دیگر متوجه لشکر ظفر اثر گردید نظم.

کسی را که دولت بگردد ز راه  
براهی شتابد که افتد بجای

صاحبقران کیتی ستان چون خبر عبور جمال خان مقهور از گذر دیگر شنید و حکم ارباب الملک ملهمون بکوچ کردن ملهم کشته با راجه علیخان و سپاه کیتی ستان از آن مقام بجانب گذری که جمال خان بوجه نموده بود بهضت فرمود نظم.

نه شیر دل خسرو بیست  
دران داوری گفت با خوبش  
صواب آغوشان شد که آرم شتاب  
که آرم دشمن به چشم صواب

موکب کیتی ستان قبل از وصول جمال خان بمقابل گذری که راه لشکر جمال خان از آن گذر بود رسیده از حسن اتفاق که بخت و دولت مبارت از آنست آنی که دران زمین یافت میشد بدست شاکر نصرت قرین افتاد هنگام گرمی روز وحدت تابش آفتاب عالم افروز جمال خان با سپاه جهاسوز از کانی گذشته



سباهی سیاه ظفر پناه بنظر ایشان درآمد و چون فراز آن کوه بفتائی صحرا رسیدند زمینی دیدند که حرارتش از صحرای مجشر نشان میداد و خشکیش داغ عطش بر چکر چشمه خور می نهاد نظم -

زمینی ز گوگرد بی آب تر عوایی ز دوزخ جگر تاب تر

لشکر جمال خان هر چند در طلب آب دران زمین قدم اضطراب شتافتند نهانی بغیر از سراب نیافتند جمال خان چون حال بران عنوان دید دل از ملک و مال برداشته ناچار در همان روز که سیزدهم شهر رجب المرجب بود عازم قتال و جدال گردید و با اتفاق خداوند خان بمبئی سفوف پرداخته ارباباء توبخانه را در پیش لشکر مانند سد سکندرو دهم کشیده رام گذر بر باد سرسرس حدود ساخت و خود با لشکری مانند بحر اخضر متعاقب آن رایت محاربت برافراخته بجانب سیاه نصرت پناه در حرکت آمد از توافر اتفاقات میان آن دو سیاه رزمخواه خلابی فاصله بود که بیک نظر را عبور بران منصور و مقدور بود و سایر نصرت شمار برکنار آن توبهایی صاعقه آثار نصب نموده بر اعداء دین کین ساخته بودند سیاه جمال خان غافل ازان خلاب چون سیل دمان میروانند ناگاه اکثر قیل و سوار ایشان در میان کل و آب آن بسان خر در خلاب ماندند لشکر جمال خان مشهور از عبور بر خلاب مذکور عاجز گشته هر چند چپ و راست شتافتند رام گذری نیافتند عساکر نصرت شمار که برکنار آن خلاب صف کشیده بودند بیکبار توبهایی صاعقه آثار چون اداپیل بر اصحاب قیل یاریدند و سادک جمعیت جمالعانیان را که چون ثریا انظام داشت بنات الثمنی وار پریشان گردانیدند درین وقت حبشخان که یکی از امرائی جمال خان بود بر انعمونی دولت بیدار اقبال آسا روی از جمال مدبر برتافته با قریب هزار سوار بملازمت ظفر انتساب صاحبقران کامیاب شتافت و ازین جهت قشور و قصور تمام بلشکر جمال بدفرجام راه یافت جمال خان مشهور چون حال بران متوال دید مضطرب گردیده بر حکم الغریق بتبیت بکل حبش چپ و راست می تاخت و مردم را بحرب حریص میساخت تا خود را بتوبخانه رسانیده هر چند توبچیان را بتوب انداختن امر می نمود هیچ کس توب نمی انداخت لاجرم خشم بر او مستولی گردیده سر مافو رام هندو را که حواله دار توبخانه بود بدین بهانه از بدن جدا ساخت و چون بهر طرف که نظر می انداخت از مخافت تیغ و سنان خونریز راه گریز بسته میدید بنا برین دست از جان شیرین شسته با خداوند خان قبیوی وار قدم در میدان کارزار نهاده بازوی شجاعت به تیغ و سنان خون فشان بر کشاد نظم -

برآمد بخورشید تابانده کرد ز بس کشت هوسو شتابنده مرد  
جهان شد بگرد اندرون نا بدید کسی از بلان خوبستن را ندید  
ز عکس سر تیغ و برق سنان سر از راه می رفت و دست از عنان  
ز زخم تیر زین و تیر خندنگ همه موج خون خاست از دشت جنگ

درین اثنا نسیم فتح و نصرت از مهب غایت یزدانی بر پرچم رایت نصرت آیت صاحبقرانی وزیده لطیفه و ما النصر الامن عند الله از پرده غیب بمنته ظهور رسید و سعادت و اقبال جو اسبه باستقبال موکب جاد و جلال آمده رایت جمال خان که با فروه افلاک لاف برابری میزد بخاک مذلت نکوستار گردید از دست

قاصد اجل تفنگی بریشانی جمال بد خصال رسیده نهال آمالش از تنه باد آجالی بنگی استیصال یافت و از دست مالک جحیم شربت حمیم در کشیده بغذاب الیم واصل گردید یکی از دلیران سیاه ظفر پناه او را شناخته سر بر سرش را که کبوتر خانه هوا و هوس فاسد شده بود و بوم غفلت در دعاغش آشیان نهاده از پیکر بدن برین جدا ساخت و زمین را از لوث وجود مردودش بیرداخت و بملازمت صاحبقران کامگار شتافته بر رسم ثار و پای سمند برق رفتارش انداخت نظم -

سر دشمنان تو استغفر الله که خود دشمنان ترا سر نباشد  
شار سم مرگت بساد اگرچه شاری ازین کم بها تر نباشد

خداوند خان چون مال جمال جمال خصال بدان عنوان دید یا جمعی از دلیران بر او معرکه جدال و قتال بر تافته قدم در باده فرار نهاد فوجی از شیران بیشه کارزار تعاقب نموده بری وار خود را بدو رسانیدند اگرچه خداوند خان حرکة المدبوحی نمود اما چون ایام عمرش بختام اجل موعود معتمود گردیده بود بر دست دلیران ظفر ورود از ساغر تیغ آبدار شربت ناگوار مرگ در کشیده بیک چشم زدن بجمال خان رسید نظم -

چنین باشد سزای آنکه با دولت زین پهلوی همین باشد جزای آنکه با نعمت کند کفران

اما دستور خان خواجه سرا که بفرموده جمال خان بمحافظت شاهزاده دوران اشتغال داشت همین که قتل جمال خان و خداوند خان مشاهده نمود شاهزاده عالمیان را برداشته رایت هزیمت برافراشت و چون خبر فرار دستور خان کفران شمار بمسامع خورشید جوامع صاحب قران کامگار رسید جمعی از دلیران سیاه نصرت پناه را بتعاقب آن گدراه نامزد گردانیده دلیران لشکر دیال آن ناقص بد سیر سرعت باد سیرس شتافتند دستور مشهور چون دید که از دست دلیران سیاه منصور جان بر گران نمی تواند کشید بشرک شاه زاده گفته سر خویش گرفت و چون مرغ نیز بر راه گریز در پیش گرفت دلیران سیاه شاهزاده را بدرگاه ترش اشتباه رسانیده بمساعت ملازمت صاحب قران کیتی ستان فایز گردانیدند صاحبقران کیتی ستان از کمال شفت و مرحمت جبلی شاهزاده را مشمول عواطف و عنایات خسروانه فرموده از روی التفات جبین مینش را بوسیده ذیل معقرت بر زلالتن پوشید بلی هر چند قره العین از منهای اطاعت و انقیاد انحراف نماید و در مقام مخالفت و اعتساف درآید بر مقتضای اولادنا بعین عنایت و عاطفت ملحوظ و منظورش داشتن و شیوه عقو و اتمامش رعایت فرموده نسبت ابوت و بنوت قزو نگذاشتن و از هفوات و زلاتش در گذشتن شیوه مرضیه ملوک خجسته شیم و اخلاق ستوده پادشاهان عالم است القیه چون دست قضا نامه عمر جمال خان کفران بیشه را بختام اجل موعود معتمود و وجود نا محمودش را بطمانجه فنا معدوم ساخت و ایام دولتش که فی الحقیقه شام نکبت سعدا و عید دولت اشقا بود سیری گشت آفتاب عتاب بر هانشاهی بیهن تأیید الهی از افق سعادت و مطلق نصرت مالع و لایع گردیده غنچه آمال آنحضرت از نسیم اقبال شکفتن گرفت و صدای کوس بشارت غلغله در گنبدگردن انداخته همای قرخ لقای سعادت بال اقبال کشاده سایه دولت و رفاهیت بر مقارن فرق انام بتخصیص اهل اسلام افکند نظم -

روشن شد از انوار سعادت افق دهری نازیکی کفران و ضلالت بسر آمد

ساحبقران جهانگیر بر تیسیر آن فتح بزرگ شکر و ثنائی مالک الملک قدیر تعالی شانه عن الوزیر و الظفر بجائی آورده بشکرانه آن فتح نمایان لشکر جمال خان را از سطوت سیاه ظفر پناه امان داد و ابواب امنیت و رفاهیت بر روی جهانیان کشاد اکابر و اشراف براسم تهنیت آن فتح نامدار پرداخته زبان را از گوهز دعا و ثنائی صاحبقرانی صدف لؤلؤ شاهوار ساختند و هر یک بقدر پایه خویش بشرفیات و انعامات اختصاص یافتند دبیر روشن ضمیر فتح و تسخیر صاحب قران جهانگیر بقلم گوهز بار تحریر نموده «محبوب مسرعان بهر شهر و دیار روان ساخت و صیت این بشارت در طاس نگوین گردون انداخت نظم -

بهر شهری از شادی فتح شاه      بشارت بران بر گرفتند راه  
بهر کشوری چشمتها ساختند      بشکرانه رایت بر افراختند

مدت سلطنت شاه زاده ستوده خصال و وکالت جمال خان نیکو دیده مال قریب دو سال بود و این واقعه در سیزدهم رجب المرجب ۹۹۹ هـ روی نمود چون احوال فرخنده مال صاحب قران دریا نوال و وقایعی که از مبداء طلوع آفتاب بی زوالش از برج ولادت تا حال بوقوع انجامید زیاده از آنست که این مجلد را مجال گنجائی آن باشد ناچار خامه بدایع نگار در تحریر آن دفتر علبهده خواهد پرداخت و جیب و کنار روزگار از لآلی شاهوار گرانبار خواهد ساخت نظم -

چو شد نیمه این سخن مهره بست      مرا نیمه عالم آمد بدست  
دگر نیمه را گر بود روزگار      چنان گویم از طبع آموزگار  
که خواننده را سر برآید ز خواب      برقص آورد ماهیان را در آب  
زمانه گرم داد خواهد زمان      چنان آید اندیشه را در گمان  
که در باغ این نقش چینی نورد      گل سرخ رویانم از خاک زرد  
گر اقبال شه باشدم دستگیر      سخن زود گردد گذارش پذیر

امید که تا خسرو سیارگان را بر گردد مرکز جهان دوراست و خورشید درخشان بر ذرات کون و مکان نور افشان آفتاب عالمتاب سلطنت و خلافت صاحبقران کاهران کاعراب که از مشرق نصرت و اقبال تابان است از عین الکمال کسوف و زوال در امان باد و تا انقراض دور زمان دوران دوران شاه پرهان باد بالنبی و آله الامجاد وقع الفراغ من تالیفه و تدویده فی لیلة الاحدی رابع عشر من شهر المبارک المسمی بریبع الاولی من شهر سنه ثلث و الف من الهجرة النبویه المصطفویه علیه و آله الف سلوة و تحیه علی ید العبد المذنب المفتقر الی رحمة الله الولی علی بن عزیز الله الطیلبائی الحسنی غفر الله له ولوالدیه ولاخوانه و لجمع المومنین و المومنات انه سمیع الدعوات و قاضی الحاجات فی بلدة احمد نگر  
حرسها الله عن الوهن والخطر

تم تم تم

گفتار در موجبات توجه سیاه کینه خواه مغل بمالک دکن و بی نیل مقصود معاودت نمودن  
قال الله سبحانه و تعالی عما یصفون «الا ان حزب الله هم الغالبون»

بسم الله الرحمن الرحیم

بر خورده بیشان خرد مند که اصحاب بصیرت و پیش اند و نتیجه کارخانه آفرینش روشن و هویدا ست و مبرهن و پیدا که چون مالک الملوک جل و علا که دفع و حفظ معارج و صیاط سعدا و اشقا اثری از آثار لطف و عطف او ست بمفاتیح غنایث بیغایت ما بفتح الله للذاس من رحمة فلامسک لها دریچه فتح و نصرت بر روی دولت سعادت مندی کشاید و قایده الطاف سرمدی شمع هدایت فیروزی در پیش طاق همت والا بهمنی بر افروزد طغرا نویسی سعادت ازلی مناشیر اقبالش بطفرائی عزای الا ان حزب الله موشح گرداند و دست قضا قامت قابلیش بخلعت با کرامت نصیرک الله بیاراید بلی غنچه هر مراد در بوستان امانی از نسیم غنایث ربانی شکفتن گیرد و دیگر اسباب درمیان بهانه و شمع فیروزی در شستان ملک و دولت از نور هدایت بزدانی اضافت پذیرد و کثرت لشکر و وفور حشر درین کارخانه افزانه نظم -

سعادت ببخشایش داور ست      نه در دست و بازوی زور آورد ست  
چو دولت نبخشد سپهر بلند      نباید بر دانگی در کمند  
چو نیرو فرستد خداوند پاک      ز ماری بسوری برآرد هلاک

پس هر گرا دیدم بصیرت از سرمده توفیق روشنی یابد و یرتو انوار این معانی بر جام قرجم نمای شمیرش نابد بهر کار دشوار که پیش آید و هر مهم خطیر که روی نماید دست اعتقاد بحبل المتین توکل استوار سازد و رایت عزم بقوت بازوی و اقوی امری الی الله بر افرازد نظم -

بیزدان پناهد هر نیک و بد      یدرگاه او استعانت برد

هر آینه بر حسب و هو حسب من یتوکل علیه بر دو هر مراد که حلقه آرزو بینماید فی توفیق بکشاید و روی امید بهر سو که آورد وفود مقصود در اسبه باستقبالش آید نظم -

شد کس بر اسب توکل سوار      که او را شد حید دولت شکار

دلیل روشن بر دوستی و راستی این سخن ست آمدن لشکر قیامت حشر مغل بولایت دکن و بعد از محاصره حصار احمد نگر و کشتش و کوشش یحید و هر چه فتح و ظفر نا دیده معاودت نمودن بین وفود تأیید ایزد متعال کما قال عز من قال و ایدم بجنود لم نروها و از برکت همت والا تهمت و صدق نیت و خلوص عقیدت و عزیمت و توکل صادق سراق عزت و جلال و سرا پرده عصمت و اقبال مهیبه علیای حضرت یقین سلیمان مکان قیدافه سکندر توان همائی همایون رای بهمن دار الواء مریم عیسی دم سپهر عصمت و صلاح خدیجه خیره پرده غف و فلاح رابعه سجاده زهد و درع پروری مروج شرع بیغبری فرازنده کانج مذهب انبی مشرقی خورشید سریر خلافت و سروری مهر سپهر رافت و فیض گشتری مشتری فلک مهابرت



و یریزکاری ماه آسمان جلالت و کامکاری دره التاج اکلیل حشمت و شهرباری نمره شجره سلطنت  
بختیاری شمع شهبان استعدباری نور حدقه دارائی نور حدقه کشور کشائی بادکار دودمان بهمنی نظم -

فروغ نعل سمندش هلال غره دولت	مثال سایه چترش سواد دیده کشور
هزار بار بر روزی شکسته از ره نمکین	شکوه مقننه او کلاه گوشه سنجر
ز عصمتش نکشیده شمال گوشه برقع	ز عشقش لگرفته خیال دامن معبر
اگر زمانه کشایش ز دای او نپذیرد	کلید صبح شود قفل بر در بجه خاور

المختص بصرت الله الملك الممان المنصور على اهل البقي والعموان چاند بی بی سلطان ناعوسی  
العالمین ملجاء الاسلام و المسلمین کشف الضمضاء و المساکین بنت خاقان جمجاه سکندر سیاه خورشید کلاه  
فلک بارگاه المتکفوف بغفران الله شاه حسین نظام شاه مد الله تعالی اطناب سراقق راقعها و طلال جلالتها و ارفع  
لواء نصرتها متنی بقیت الشهور و السنین علی مفارق العالمین - طوطی شکر شکن انجمن سخن سرای و هزار  
داستان چمن انجمن ارائی که ببولجان قلم و بنان گوی شرح و بیان از میدان تکه سنجان جهان و سخن  
وران زمان دریده و اکثر این بدایع وقایع را برای العین مشاهده نموده نظم -

عالم این سکه سالم عیار	عاهر این گلشن دایم بهار
بلبل رنگین کل این بوستان	ساقی گلگون حل این داستانت

پرده از رخسار عرایس این اخبار آبکار بدست آنها و اظهار میکند و پرده نشین این در زمین  
خرد کابین را در نظر ناقدان بصارت آئین چنین جلوه میدهد که چون بعد از شهادت شاهزاده شهید  
سعد ابراهیم نظام شاه علیه غفران الله میان منجوی جانی بیکی قدم از طریق اطاعت و بندگی کشیده رایت  
غواخت در وادی خلالت برافراشت نظم -

ره هردهی نزد او خوار شد	دلش بنده و گنج دیندار شد
کمر بسته آرز و جویای کیست	بگیتی ز کس نشود آفرین

و مطلق را بسلطنت مملکت دکن بر داشته باحمد شاه موسوم ساخت و شاهزاده دوران نور حدقه  
سلطنت و بختیاری نمره شجره خلافت و کامکاری بهادر نظام شاه بن ابراهیم شاه را بقلعه چونند که از سایر  
قلاع دکن بمقتات و امتناع اشتها تمام دارد فرستاد و بهمین اکتفا نموده جمعی از روز بانان تیره روز  
بر کرد سرا پرده عصمت و جلالت مهد علیائی حضرت بقیس زمان و قیدافه دوران برکداشت تا مانع ترده  
ملازمان و عبیدان سده سینه گشته کسی را یرامون آستان قدسی مکان راه ندهند بلکه خیال محال استحصال  
آن نهال حوض اقبال نیز در سر داشت نظم -

باآهنگ این دولت بی زوال	خیالی بسر داشت لیکن محال
غافل ازین معنی که نظم -	
کاخ سعادت که شد از فضل حق بلند	از منجینق حبله نباید برو گردد

چون امرای حبشی از متابعت میان منجو امتناع نموده قلعه احمد نگر را محاصره کرده کار  
بر محصوران حصار دشوار گشت میان منجو از روی عجز و اضطراب عرشه داشتی بیابیه سربر شاهزاده  
نامکار عالی تبار شاه مراد که بیوسه خیال تسخیر ممالک دکن در سر و اندیشه توجه باصوب در خاطر  
داشت فرستاده آنحضرت را بتسخیر این مملکت چنت نظیر ترغیب و تحریص نمود قبل از آن فرمان قضا جریان  
پادشاه جمجاه ملائک سیاه آکیر پادشاه نیز در باب تسخیر دکن بشاهزاده و سایر امرای سرحد رسیده بود  
درین وقت که بر عرشه داشت میان منجو و کیفیت مخالفت امرای نظامشاهی اطلاع یافت فرصت غنیمت شمرده  
با سیاه گجرات و مالوه و سایر بلاد رایت عزیمت بصوب دکن برافراشت و چون راجه علیخان حاکم برهانپور  
بر توجه آسپاه موفور اطلاع یافته از معارفت و موافقت سیاه دکن بالکلیه مایوس گشت بموجب فرمان حضرت  
اکبر پادشاه که در باب موافقت و مراقت شاهزاده و سران سیاه باو رسیده بود لازم آن گروه قیامت  
شکوه گشته با خان خانان که بر قول او وثوق و اعتماد بیشتر داشت ملاقات نمود و بانفاق بملازمت شاهزاده  
آفاق رسید بهیشت اجتماعی از راه سلطان پور و نذر بار متوجه ولایت دکن گردیدند و چون سرو جویبار  
امارت و جلالت نیر برج سعادت و اقبال خورشید فلک رفعت و کمال پرورده نهال چمن دولت برگزیده کوه  
کان قابلیت منظور انظار تربیت و الطاف پادشاهی مشمول متوف عوامات و غایات نامتناهی الهی اسعد الامرائی  
فی الزمان سعادت خان که از جمله ختمه عتبه علیائی سلطنت برهان نظامشاهی بوفور قابلیت و جواهری  
متفرد و مستثنی است و مشوف فضایل صوری و معنوی متحد و محلی چهره خالص بخط و خال اخلاص و  
استعداد زیور و کمال بافته و انوار عرفان و ایقان بر مشرق خاطر فیاض تافته نظم -

جهان روشن از ماه خیرگاه او ست      فلک کردی از خاک درگاه او ست

بعد از قضیه هائله حضرت ابراهیم شاه بالضروره و بحسب اقتضاء صلاح وقت با حرامخور کینه جو  
میان منجو ظاهرا ملاپستی می نمود و متابعتی اظهار می فرمود چنانچه وقت محاصره نمودن حبشیان  
منجو را آن خان فرشته خو در حصار مانند قطب فلک پائی در دامن سکون و قرار داشت بعد از تفرق  
جمیعت حیوش میان منجو آن خان سعادت نشان را بجانب ولایت کالنه و ناسک که از دیوان خلافت مقرون  
نظامشاهی بمقتضای آن سر دفتر خلوص و وفا مفوض بود رخصت نمود درین وقت که عبور و مرور  
سیاه موفور مغول برانسمت افتاد و سعادت خان را نظر بر قلت اعوان و کثرت و عدت دشمنان مقابله و  
مقارنه مصلحت نبود لاجرم از راه گذر آن لشکر بی مر و برای اثر انحراف نموده لشکر مغل بی مناقشه و  
منازعه بولایت دکن درآمد بالجمله خبر قرب رسول سیاه مغل مشرب عیش میان منجو را که از محاصره  
حبشیان خلاص یافته بود تیره ساخته از طلب آن سیاه کینه خوانم گردید چه قوت مقابله و مقارنه آن گروه  
اکره شکوه در حوصله مکتت و مطافت خویش ندید نظم -

چو چالاب ستیزنده آگاه گشت	که طوفان لشکر درآمد بدشت
یریشان شد از فکر کارش دماغ	برفت از دماغش هوای فراغ

لاجرم عزیمت هزیمت مصمم ساخته درین باب با ارباب ملک و دولت مشورت نمود چون از بندگان آستان مهد علیای حضرت بلقیس زمان بغایت متوجه و هراسان بود بحسب ضرورت بآن آستان خلافت آشیان شتافته ابواب عجز و افتخار بکشود و از در اعتذار درآمده ملائمت بسیار نمود تا باقیان و افسون مهد علیای آنحضرت را برآورده در حصار دیگر مجبوس سازد و خاطر از دغدغه آنحضرت ببردازد هر چند سعی نمود افسون و مکرش بخنده آن غلبه در نکرخت نظم.

هر حبله که در تصور عقل آید زردد و ایک با قضا در نکرخت

بالضروقه دست از بندگان آن آستان قدسی آشیان باز داشته بیهانه مقابله سیاه مغل از حصار احمد نکر رایت عزیمت بر افراشت و چون بجهت جبهت سیاه دکن و رسیدن پسرش میان حسن که باجمعی از امرا بدفع فتنه اخلاص خان و سایر امرای حیثی نامزد شده بود چنانچه شمه ازین سابقاً مرقوم شد دو سه روز در ظاهر حصار توقف نمود خبر قرب رسول لشکر قیامت اثر مغل متواتر گردیده عثمان تالک و تمسک بکیارگی از دستش بیرون رفت لاجرم در باب فراز و ارتکاب رزم و پیگار با امرا و سران سیاه لوازم مشورت به تقدیم رسانید اکثر امرا و اعیان بجهت استرضای خاطر میان منجیری هزیمت جو گریز را بر سنیز و آویز ترجیح دادند مگر حجاب گردون جناب سلاطین دکن و همچنین خان معظم مکرّم جامع الفضائل و الشیم ما صدق بیکخواهی و خیر اندیشی مجاهد الدین شمشیر خان حیثی که از قبض عواطف و الطاف نامتناهی پادشاهی تربیت یافته و بااخلاق گزیده و آداب پسندیده حضرت خدا یگانی فردوس آشیانی عرضی نظام شاه که ضرب المثل ارباب دین و دولت متخلق و متداب گشته و بشدریج و تربیت از موقف بشدگی بدرجه اعزاز و سروری ارتقا نموده دست از تعدی امور اعزاز و سیاه آرایی باز داشته پای عزالت در دامن انزوا و اعتکاف کشیده بتحصیل علوم دینی و کسب معارف یقینی مشغول گردیده بود درین وقت که کار میان منجیری باضطرار رسیده سر رشته کار از دست داده بود آن زبده ارباب عرفان را بجهت تقدیم مشورت و تمهید بساط مصالح با اخلاصخان و سایر منبشیان طلب نمود و از رایی سواب امایش در مجاربه سیاه مغل و عدم آن استشاره و استخاره نموده سر دفتر ارباب صدق و ابقان مجاهد الدین شمشیر خان میان منجیو را از عزیمت هزیمت مانع گشته فرمود که از سیاه دشمنان بی ارتکاب رزم و استعمال تیغ و سنان فرار نمودن و عرصه ولایت و کافه رعیت را باثمال لشکر اعدا ساختن و قاطبه انام را در دام بلا و کام ازدها انداختن در کیش ارباب حقیقت و مذهب اصحاب مروت پسندیده نیست ع.

بیرون شدن و معرکه بی رزم عار حاست

و در روز جزا نیز موجب سخط الهی و عذاب نامتناهی میان منجیو جوان داد که لشکر صف شکن دشمن باشعاف و آلف سیاه دکن ست و رزم و پیکار مجتهد هزار گونه تمب و معن مبادا چشم زخمی روی نماید و جمیع قیلخانه و توپخانه و اثاثه سلطنت و مکنت بدست دشمنان در آید چه حکما گفته اند عاقل آنست که از رزم قوی تر از خود بپرهیزد و شرط حزم و احتیاط آنکه تا تواند مهم بمجاربه برساند و فتنه ابانگیزد نظم.

مزن بر سیاهی ز خود بیشتر که توان زد آنکشت بر لیشت

قطرات معذره باران را با دریای بیکران دعوی برابری محال است و ذرات سرگردان را با خورشید رخشان خیال همسری چه مجال انصب آنست که عثمان از مقابله دشمنان قوی برتابیم و پناه بسرحد ولایت اعلی حضرت خلافت و عدالت پناه سلطنت و حشمت دستگاه خاقان جمجاه سکندر سیاه فریدون فلک بازگاه خورشید کلاه سمی خلیل الله المؤید من عند الله ابو المنصور ابراهیم عادل شاه برده آن درگاه فلک سیاه را کربز گاه سازیم و از بندگان آن درگاه خلافت پناه و علیحضرت سلطنت و خلافت پناه قطب فلک شهبازی مهر میهر سلطنت و کامکاری سمی رسول الله المؤید من عند الله ابو المعطر محمد علی قطب شاه استعانت و استعداد جسته از روی قدرت و قوت تمام بدفع اعدا برداریم مجاهد الدین شمشیر خان فرمود که اگر شما ملاحظه دارید در همین مکان توقف نموده لشکر رزم گستر بن میارید و مقابله و انتقام اعدا بعهده اتمام من گذارید تا بتوفیق خداوند ارض و سما شیبخوی بی سیاه اعدا زده دست بردی به دشمنان نمایم که داستان دستان و قصه هفتخوان را در طی نییان آرد نظم.

بشیری توانید پروردگار بر آیم از جان دشمن دمار  
زمنی گوی تا گوی بر خون کنیم زخون شان جهان رود جیحون کنیم

اگر باعداد تانید ریائی غلبه و فیروزی نصیب اولیای این دولت ابد اندا گردد قبا والا قزاق گشته فدوی وار پیوسته اطراف سیاه اعدا را می تاخته باشیم و ازان گروه قیامت شکوه هر کسی می یافته بر خاک هلاک می انداخته باشیم و طارق تردد بر ایشان مسدود می ساخته تا کار بران قوم پریشان روزگار دشوار گشته هیچکس از لشکر دشمنان بواسطه آب و علف پرکار وار قدم از دایره بیرون نتواند نهاد شاید که باین حبله دشمنان نیک به تنگ آمده بی تحصیل نام و ننگ عثمان بصوب مراجعت معطوف سازند چون خاطر میان منجیو از جانب جناب شمشیر خان ایمن نبود بیهانه آنکه لشکر بموافقت و مراقت شما همدستان نخواهند گشت از سخن و سوابدید آن خان عوارف نشان آبا و امتناع نمود نظم.

کسی را که روز بد آید به پیش به پیچد سر از راه بهبود خویش

و بجهت استرضای خاطر شمشیر خان امیر الامرائی و سر لشکری صوبه احمد نکر را بآن خان ستوده سیر تفویض نموده ضبط ولایت و محافظت رعیت بعهده اتمام آن خان عالی مقام مقرر فرموده تا سیاه پراکنده اطراف ولایت در ظل رایت فیروزی آیش جمع آیند و اوامر و نواهی آن ما صدق نیک خواهی را بقدم اطاعت و انقیاد تلقی نمایند پس فرمانی درین باب قلمی نموده قامت قابلیت آن خان عوارف نشان را بخلعت امیر الامرائی و دارائی ولایت و رعیت بیاراست و کوتوالی حصار سپهر آناو احمد نکر را باصار خان که از دوستان و اعوان او بود تفویض نموده بدفع بعضی از اشراف و اهالی ملکش وسعت فرمود آنکه باحمد شاه و جمیع بقدر و نفایس اجناسی که در خزانه موجود بود و قریب سی صد سله قیل بیستون عدین و تمام توپخانه و سایر اسباب سلطنت و حشمت و موازی هشت هزار سوار که موافقت و مراقتش اختیار



نموده بودند روز جمعه بیستم شهر ربیع الثانی رایت هزیمت و فرور بسوی ولایت بیر برافراشت جمعی از اکابر و اعیان مثل دستور اعظم اکرم جامع الفضایل و الشیم صاحب الرأی الثاقب والتدبیر صاحب ذی المجاهد و المناقب اکفی الکفای جهان افضل الخوانین فی الزمان زبده الوزرائی فی الدوران دکن السلطنة الباهره عند الدولة القاهرة مقرب الحضرت العلیه العالیه معتمد الخلافة الخافیه عمدة الملک قدوة الاعیان افضل خان که باسایت رای ثاقب و کفایت تدبیر صائب از خردمندان جهان و عقلای دوران گوی دانش دیوده و بیوست در خدمت ملوک سلاطین جهان از اعیان و اقران ممتاز و سرفراز بوده نظم.

همش عقل و دانش همش مردمی	سروش است بر صورت آدمی
خرد مند و آهسته و تیز هوش	دانش بحر علم و زبانش خموش
چو نقد سخن در عبار آورد	حکم معر حکمت نظر آورد

بیوسته مخفی حقیقت دولخواهی و یکرنگی و خبر اندیشی خویش بعرش بندگان علیا حضرت بلقیس منزلت سکندر حشمت قیدافه الزمانی خدیجه الدورانی نبی الله ارقام مکرمتها و معدلتها علی صحایف الشهور والسین ما دامت السموات و الارضین میرسانید و خود را در مذک خدمت آن عتبه سپهر احترام انتظام میداد و فضايل پناه افادت و افاشت دستگاه سر دفتر عارفان آگاه زبده دولخواهان درگاه شمس الحجاب قدوة ارباب الالباب مقرب درگاه شهرباری مولانا شمس الدین محمد لاری حاجب عالیحضرت خلافت و معدلت پناه خاقان جمشید سکندر سلیمان سیاه فلک بارگاه سیم خلیل الله ابراهیم عادل شاه و افادت و افاشت انشاء حقایق و معارف آگاه مقرب درگاه ربانی مولانا حاجی محمد اسمعانی حاجب عالیحضرت اعظم همایون سلیمانی ظل سبحانی المؤید بتأیید الله خادم اهل بیت رسول الله محمد قی قطب شاه و عمدة الاعیان حبیب خان که در آن زمان منصب وزارت حکومت بدو مفوض بود و سیادت و شجاعت دستگاه شیر بیشه تهور و مردانگی سر و بوستان مرغشوی میر محمد زمان رضوی مشهیدی و جمعی دیگر از غریبان که راقم حروف اقل خلق الله علی بن عزیز الله طباطبای از جمله ایشان بود بای سلامت در دامن ازوا و اعتزال کشیده بهمهراهی میان منجور راشی نگریده ملازمت سده سلطنت و خلافت را برافقت آن سر دفتر ارباب ضلالت مرجح دانستند میان منجور از تخلف ایشان اندیشه ناک گشته کس بعقد خان حاکم شهر و برخان آباد فرستاد تا تمام غریبان را طوعاً و کرهاً با توبخانه و استعداد آتشبازی سروکار دیوانی همراه گرفته بارود رساند لاجرم سفدر خان حبیب خان و اسد خان و بعضی از غریبان را خواهی نخواهی کوچانیده متوجه لشکر میان منجور گردانید و جمعی از اعیان در منازل خویش نشسته در بروی خلق بستند و بشکر میان منجور نه بیوستند قصه چون مهد علیای حضرت بلقیس سکندر لوا بر هزیمت مضدان ملک و متغلبان دولت اطلاع یافت و دید که میان منجوری کینه جو اساس سلطنت و قواعد دولت را بیکبارگی ویران و پریشان ساخته رخنه در ارکان این دودمان خلافت بنیان انداخت همت علیا نهایت به تنظیم مهم دین و دولت مصروف ساخته شان عزیمت خسروانه بسوی تنسیق امور جمهور نافذ و یرتو التفات تشبیه قواعد سلطنت و خلافت انداخته بتلافی و تداوک اختلالی که بقوایم سریر حشمت و جلالت راه یافته بود پرداخت نظم.

کار دولت چنانست ساخت که نیست  
جز که در زلف شب پریشانی  
بیخ بدعت چنانست بکند که دیو  
ملکی میکند به شیطنانی

و چون ظهور الاماره و الایالة شمس الامراء فی الزمان صاحب الحصب و النسب محمد خان میان منتجب که رضيع این دولت ابد پیمان وضع نعمت این دودمان خلافت بنیان بوده از مبداء ایام رشد و تمیز بیوسته بر طریق مستقیم اطاعت و انقیاد اوامر و نواهی پادشاهی ثابت قدم و بر منجور قویم خیر اندیشی و دواخواهی راسخ دم بوده بتخصیص در ایام تغلب و تسلط میان منجور در خفیه با خدمه عتبه علیای حضرت بلقیس سکندر لوا در دفع اعدا تدبیرات صائب مینمود و روز و شب در فکر استیصال نهال شوکت ارباب ضلال می بود و همیشه با امین الدولة العلیه معتمد السلطنة العالیه صاحب الاعظم الاکرم جامع الفضایل و الشیم صاحب الرای و التدبیر المدوح بلسان الصغیر و الکبیر افضل الخوانین فی الزمان عمدة الملک افضل خان در دفع دشمنان دولت عهد و پیمان در میان آورده تدابیر ثاقب میفرمودند و شبها با یکدیگر ملاقات نموده در استیصال نهال شوکت و اقتدار ارباب ضلالت و استکبار مراسم مشورت و لوازم راجوت بتقدیم میرسانیدند و منهیان همیشه صورت یکجبهتی و دولخواهی ایشان در پایه سریر ثریا محیر علیا حضرت بلقیس الزمانی مرفوع میداشتند درین وقت که میان منجور مستقر سریر سلطنت و خلافت خالی گذاشته رایت هزیمت برافراشت مهد علیای حضرت بلقیس زمان کسی نزد اکفی الکفای عمدة الدولة افضل خان و محمد خان فرستاده آن دو خان عالیشان را از موافقت میان منجور منع فرموده بدفع اضرار خان ترغیب و تحریص نمود بالجملة چون اکثر اشراف و اعیان ملوک از لشکر میان منجور تخلف نمودند اضرار خان کوتوال حصار سپهر مثال احمد نگر ازین معنی اندیشه ناک گشته بموجب وصیت میان منجور همت بتدبیر دفع آجماعت گناشت و چون از محمد خان که رأس و رئیس و پیشوای کافه دکشیان بود بیشتر از دیگران دغدغه داشت دفع انتصاب را اهم دانسته روز دو شبه بست و سیم ربیع الثانی که فی الحقیقه غره صبح دولت اولیا و شام نکبت و محضت اعدا بود با جمعی از برادران و اعوان خویش مقدمه قتل محمد خان ترتیب داده کسی بطلب آن خان عالی نسب فرستاد که بجهة تدبیر و تنظیم بعضی از امور ضروریه ملک و دولت بحضور آن خان عالیشان احتیاج تمام است آنچه راقم حروف از محمد خان استماع نموده درین قضیه مرقوم کلک بیان می گردد بالجملة با آنکه محمدخان از مجاری قول و فعل اضرار خان روایح غدر و نایم عدوان استنمام میفرمود اعتماد بر کرم خالق المباد نموده دست اعتصاب بعروة الوثقی توکل استوار ساخته با معبودی از فرزندان و خویشان متوجه حصار و ملاقات اضرار خان تیره روزگار گردید و چون با آن سرگشته بادیه ضلال ملاقات فرمود اضرارخان ببهاغه اینکه در خلوت بلوازم مشورت پرداختن اولی است محمدخان را با دو تن از فرزندان و یکتن از خویشان براری خویش درآورد و حال آنکه جمعی کثیر از لشکریان قبل از آن بدان سرا دو آورده بابشان قرار داده بود که چون محمدخان بسرا در آید و اضرارخان اشاره نماید بدفعش مبادرت نمایند محمدخان با دو تن از فرزندان و یکتن از خویشان غافل از کید دشمنان براری اضرارخان بد گمان درآمده اما ملتان خان و سید حسن و احمد شاه و علی شیرخان با آنکه از اعوان

انصار خان بودند با محمد خان در خفیة اتفاق نموده با خدمتکاران مهد علیای بلقیس زمان نیز در دفع انصار خان عهد و پیمان در میان آورده بودند و چون از اندیشه انصار خان نیز خبر داشتند در خانه را گرفته هیچکس از مردم انصار خان را بدرون نگذاشتند و چون محمد خان دران روز از قسم سلاح میچ چیز همراه نداشت انصار خان به نیل مقصود خویش مستیگر گشته در اثنا مجاوره برادر خویش اشاره نمود تا بقتل محمد خان مبادرت نمایند برادرش دست به تیغ برده خواست دست بردی نماید فرزندان محمد خان چون از کید دشمنان آگاهی یافتند تنهها کشیده با برادران و اعوان انصار خان در آویخته درینوقت انصار خان خواست که خود بدفع محمد خان قیام نماید غافل ازین معنی که نظم -

کسی را که از لنگر پستان بود چه پای از جهان دشمن جان بود

ابوالقاسم که اکثر اولاد محمد خان بود چون مشاهده نمود که انصار خان قصد یندرش دارد از عقب انصار خان درآمده او را چنان محکم در بغل گرفت که مطلقا قدرت حرکتش نماند برادر انصار خان تیغ حواله ابو القاسم نمود تا برادر را از جنگش خلاص سازد چون بحکم تقدیر رب قدیر اجل انصار خان در سر تیغ برادرش مقدر بود حله برادر با رای قدر موافقت نموده ابوالقاسم انصار خان را سیز خویش ساخت و تیغ برادر بر سینه انصار خان بیداد کرد رسید که با جان از راه پشتش عازم بیرون گردید محمد خان نیز دست بازید تیغ برادر انصار خان بقوت بالوری مردمی از گشت بر آورده بهمان تیغ ضربه چنان بر سینه اش زد که سر تیغ با کتفه درینبه از قفاش بیرون رفت و بیک تیغ آن دو سر دفتر ارواب کتبه و سر از پای درآمده روزگار غدیر و فریب شان سر آمد نظم -

چنین باشد جزای آنکه با دولت زند بهلو همین باشد سزای آنکه با نعمت کند کفران

اولاد امجدان آن خان نیک نهاد نیز اگرچه زخمها بافته بودند اما بعون عنایت یزدان بر اعوان و برادران انصار خان غلبه نمودند و سر آن شریران ملک از سر دولتخواهان دور ساخته ساحت مملکت را از خیمت وجود مغربان دین و دولت بیرداختند و سر من حطر بپرا لایحه وقع فیه بر عالمیان ظاهر ساختند -

اگر بد کنش مرد زبهار خوار بگردش گردان رود زهره وار  
زمانه ز گردون فرود آردش بدست بد خویش بسپاردش

بالجملة چون محمد خان و فرزندان از قتل انصار خان و اعوانش بیرداختند سر بر سر انصار خان و برادرش را از بیکر بدن جدا کرده ازان سرا بیرون بردند انصار خان که در بیرون سرا هجوم آورده از معانعت ملتان خان و احمد شاه و سید حسن و علی شیر خان بدرون در نمی توانستند آمد چون سر سرور خویش دیدند دست از ستیز و آویز کشیده قدم در دایره اطاعت و اقیاد نهادند محمد خان بعد از قتل انصار خان بملازمت سده سلطنت علیا حضرت بلقیس الزمائی مبادرت فرموده کیفیت واقعه بر من اشرف رسانید فرحان قضا جریان عز اصدار یافت که سر آن بد سیر را که کیوتر خانه هوا و هوس فاسد شده بود و بوم

غفلت در کاخ دماغش آشیانه غرور نهاده جهت عبرت دیگر مفسدان دولت بر سر نیزه کرده گرد بازوها بگردانند و بهارت این نصرت و معراکشتن چمن دولت از خار خاشاک وجود معاندان بگوش افاضی وادانی ملک رسانند خدمه تنیه علیا بموجب فرموده عمل نموده حضرت بلقیس سکندر لخوا جهة الطمینان خواطر اکابر و اصاغر بذات اقدس خویش خورشید وار از مطلع برجی از یروج حصار سیهر آثار طالع گشته چتر فرقد سای آن سایه الهی که در علو درجه و فیض گستری توام فرقدین و تالک فیرین بود همای وار بال سعادت و اقبال منبسط ساخته سایه دولت بر فوق خورشید ملک و ملت انداخت نظم -

رخشان شد از سیهر امید اختر مراد بشکفت از ریاض امالی گلی ظفر  
اسلام گشت خرم و آفاق بر سرور چشم حدود کور شد و گوش خصم کر

چون خان غالبان اشجع الخوانین فی الزمان مجاهد الدین شمشیر خان که کمر محافظت شهر و ولایت بر میان بسته بجمع سیاه و تهیه مدافعه دشمن کینه خواجه مشغول بود چنانچه قلم مشکین رقم قبل ازین بایراد شرح شده ازین قیام نمود چون از قتل انصار خان و برآمدن مهد علیای حضرت بلقیس زمان یرج حصار خبر یافت با جمیع اولاد امجدان خویش که مانند فرزندان کوردز کنواد از عقدا متجاوز بودند بملازمت سده سلطنت شافت همچنین خان کفایت نشان اکفی الکفای دوران رکن الدوله افضل خان و راقم حروف و سادات و نقابت پناه اشجع شجعان میر محمد زمان رشوی بیشتر از همگنان کمر خدمتکاری و جان سپاری بر میان بسته بسعادت ملازمت سرفراز گردیدند بعد ازان جمیع اهلای و اعیان شهر از سفیر و کبیر متوجه ملازمت پایه سریر خلافت مسیر گشته در ظل رعایت و کنف عنایت آنحضرت جمع آمدند در خلال این احوال فوجی از ابطال رجال از طرف شمال شهر بیک ناگاه بمقتضای کریمه «یا نبهم بغته و هم لا بشعرون» نمودار گشته بحوالی نمازگاه رسیدند جمعی ازیشان به بلندی نمازگاه برآمده بعضی متوجه شهر گردیدند چون هیچکس را گمان قرب وصول سیاه مغول نبود بعضی مردم تصور سیاه سعادت خان نموده برخی بگمان لشکر حبشیان افتادند شمشیر خان جهة استکشاف احوال ان جماعت شخصی بمیان ایشان فرستاده خبر رسانید که لشکر خانخانان و مقدمه سیاه مغلان ست اهل حصار و اولیای دولت یابدار چون از وصول لشکر مغول خبردار گردیدند چند توب صاعقه کردار بیجاپ ایشان روان ساخته سنگ نقرقه در سلک جمیعت ایشان که بحوالی میدان کاله چپوثره آمده بودند انداختند و بجهد و جهد تمام باستحکام و محافظت حصار و تهیه اسباب رزم و پیکار پرداختند چون روز باخر رسیده بود سیاه خان خانان در حوالی حصار توقف نموده بملازمت خان خالان که نزدیک بیاغ کاریز قدیم نزول نموده بود شتافتند و آن شب تا طلوع صبح صادق بلوازم هشجاری و مراسم بیداری پرداختند مهد علیای قیدافه زمان نیز بر تو التفات و اهتمام بر حال دولت خواهان و اعیان ملک انداخته اولاد صدر الامرا عمدة الوزراء رکن السلطنة محمد خان را بلطایف تربیت و ترویج اختصاص بخشیده و بدقایق بنده نوازی و تمتع محسود و مقبوط همگنان ساخته بنظر عزت و قدر ملحوظ و منظور گردانید و بیاداشن مساعی جنیله و خدمات شالسته منصب وکالت و امیر الامرای را بص اختیار بران کمال مردانگی و وفور فرزادگی افتاده شغل نیابت باصابت تدبیر



و اصاله رای روشش که دران به بی مثلی مثل گشته و به تیغ دو ووبه رانگ بر روی ملک و دین باز آورده و رنگه از روی آئینه شرح و ملت زوده باز گذاشت نظم -

بیشد فلک نظیر تو لیکن بشرط آنکه هم سوی تو بدیده احوال کند نگاه

تا آنچه دلیل حسن رای و صفای عقیدت و صدق نیت و ثمره دولخواهی و خدمت بود از غمام انعام و اکرام بیکرانه خسروانه مشاهده نمود و سر یا لب قومی بملعون بها غفر لی ربی و جعلنی من المکرمین معنی خویش بوشوح رسانیده ناظم احوالش زبان حال بمضمون این مقال مترنم گردانید نظم -

احوال بنده باز قوامی گرفت تو و اسباب عیش باز نظامی گرفت تو

و زمام اختیار مہام کافه انام و محافظت و استحکام آن حصار سپهر احتشام بقبحه اقتدار آن خان وقادار فلک احترام باز نهاد برعایت لوازم تیغ و انشاء و مراسم حزم و احتیاطش امر فرمود و محافظت عجزه و زیر دستان بیرون حصار و محاربت اعدای دولت پایدار بحسن اهتمام و کمال شجاعت خان جلالت نشان مجاهد الدین شمشیر خان مقوض داشته جمعی از دلبران و هوا خواہان دولت مثل سیادت و نقابت پناه میر محمد زمان رضوی و سایر شجعان بموافقت و مراقبتش نامزد فرمود روز دیگر که سه شنبه بیست و چهارم ربیع الثانی بود خانخانان جمعی از اعیان سیاه خویش را بمحافظت شهر و برہان آباد و استعانت و مراقبت احوال سکنه وزیر دستان که و دست خالق البیادند فرستاده ندای امان مال و جان بگوش افاقی و ادایی رسانید جمعی از عجزه و ساکن که از عدم استطاعت نقل و تحویل دو متنازل خویش مانده بودند بشوید قول امان ایمن و مطمئن گشته پناه بحوالی حصار فلک تمکین و سایر مواضع حصین تبرند درین روز اشجع شجعان دوران میر محمد زمان بطلب سیادت و هدایت پناه نقابت و ارشاد دستگاه زبده اولاد حضرت خیر البشر شاه جلال الدین حیدر مقرر گشته آن سید عالی گهر را با اولاد امجاد بیابہ سریر سلطنت و خلافت رسانید و همچنین رکن السلطنت موتمن الدوله اکفی الکفای افضل خان بطلب حجاب سلاطین گردون جناب دکن مامور گردیدہ آن دو ستون دین و دولت را بیابہ سریر سلطنت و خلافت رسانید و در همین روز میان خان عالیشان مجاهد الدین شمشیر خان و سایر دولخواہان و جمعی از ابطال رجال سیاه مغل که بقدم خسارت ساحل میدان کاله چپوثری می پیروند محاربه روی نموده سیادت و نقابت پناه میر محمد زمان آثار جلالت و مردانگی که لازمه سیادتست بظہور رسانید و پسان خورشید درخشان بکہ بر مبارزان سیاه مغل تاخته عقد جمعیت ایشان را کہ نریا وار مجتمع بود بنات النعش سان پراکنده و پربشان گردانید بلی نظم -

چو ہو آورد سوی کسی ازدها باید یلو جای گرفتن و دعا  
اگرچه بود سکوہ ثابت قدم چو آید قیامت بریزد زهم

و چون در مقدمه کتبه و نزاع رابت نصرت اولیای دولت ارتفاع یافت اهل حصار را استظہار تمام و اقتدار لا کلام حاصل گشته بفتح و فیروزی امیدوار گردیدند و رعب و هراس بقیاس در حال دشمنان افتاده بعد ازین دلیر وار قدم در میدان کارزار نهادند نظم -

چو اول قدم خصم بساید گزند بدولت دهد مرده بخت بلند

در آخر همین روز موکب شاهزادہ کامران عالی نژاد شاه مراد با عظمای امرا و خوانین اکبری چون میرزا شاه رخ والی بدخشان و شاهباز خان و صادق محمد خان و سید مرتضی و سایر امرا و سران سیاه با سیاهی کہ نوک شمشیر خون ریز شان چون تیر غمزه خوبان در دل و جان عاشقان مکان ساختی و بینکان الماس فعل فتنه انگیز شان بسان نارک مرکان دلاویز دلبران آشیان دماغ اهل پر هنر را از طایر هوش پیرداختی لشکری کہ از مخافت خندک و هم رفتار شان عقاب نیز پر قوت پرواز نداشتی از مہابت نیزه ازدها پیکر شان شیر زبان بیشه خالی گذاشتی سیاهی در عدد و عدت بآن مثابت کہ بمضمون کریمه قال الله «و صافت علیہم الارض بما رحبت» فضای کوه و هامون ازبشان تنگی پذیرفت و غبار مراکیشان غطای ظلمت بر روی مهر انور گرفت هم چون آب از تند باد کبشہ و عناد در موج و پسان قلزم از طوفان فتنه و فساد هم تلاطم نظم -

لشکری ناکشیده قهر شکست سبھی ناپسندیدہ زهر فرار  
بارہ در زیر شان چو غران شیر نیزه در دست شان چو بیجان مار

بحوالی شهر رسیده غبار موکیشان آئینه سپهر را تیره ساخت و افغان کوس و نقیر نای صور آوا شان زلزله در زمین و ولوله در آسمان انداخت حوالی کاربیز قدیم کہ به باغ بهشت موسوم است مخیم سیاه کتہ خواہ ساخته قبۃ خیمہ و خرگاه و سراپرده و بارگاہ بذروہ مهر و ماه بر افراختند از مزاحمت سیاه بسیار عرصہ آن رحمن فراخ تنگ تر از حلقہ حاتم و تقیہ سوزن نمود و از مصادمت لشکر بیشمار صحن آن صحرائی بزرگ خورد تر از چشم مور و حلقہ مار در نظر آمد نظم -

ز کرد سیمه روغنائی نماد ز خورشید شب را جدائی نماد

دگر ناراج و غارت شهر و ولایت کہ موجب تنفر خاطر اکابر و اصاغر و موزع ضمیر صغیر و کبیر گردیده این معنی نیز سببی از اسباب عدم تسخیر آن مملکت جنت نظیر گشت

واقفان اخبار ادو از جانب و متفحصان بدایع وقایع و غرائب و عجائب اطوار و آثار قیون بالیہ همانا دانند کہ سنت قادر حکیم تقدست اسماء برین جملہ جاری شدہ «وان تجد لسنة الله تبدیلا» کہ اگر وقتی مشیت قدیم تعلق پذیر بشمشیت امری جلیل القدر عظیم الخطر و اشاعت قانونی کثیر النفع عمیم الاثر کہ متضمن خیر و صلاح و مستلزم هدایت و فلاح جمهور عباد و بلاد تواند بود گردد بیش از ظهور آن مقدمات نزول اسباب حصول آن از کتم عدم قدم بصرائی وجود نهد هر چند نسبت بجمعی موافق باشد چه شر قلیل جیمہ حصول نفع کثیر جایز است اگر جویندہ علم و کمال نہ پیرورند مناقض و جدال بفطرت ملیم و طبع مستقیم رجوع نماید صفا و سحت این معنی بمجرد اعمان نظر در باید تبیین این مقال و ماحصل این قیل و قال نسیب و غارت مال و مثال مردم احمدنکر ست کہ هر آئینه متضمن کسر قصور شوکت و اقتدار و دهن و قنور لشکر ارباب استکبار بود سابقا رقم زده کلک بدایع شیم گردید کہ جمعی از فقرا و متغابی شهر و نواحی

بقول امان خانها که روی رزمه سیاه و سپه سالار لشکر اکبر شاه بود ایمن گفته در منازل خویش قرار گرفته بودند بعد از وصول هوکب شاهزاده شاه مراد سر دفتر ادبای عناد و فساد مستغرق گشته چو شاه باز خان کشید که از جمله امرای آگری بستمگیری و عداوت گشتی موسوف و معروفست روز چهارشنبه بیست و پنجم ربیع الثانی از اول باعداد بیسپاه تماشاخانه شهر با لشکر بیدادگر خویش سوار گشته بمحلات و اسواق آمد و چون به فضائی شهر رسید غارتگران سیاه خویش را بتاراج غنی و محتاج فرمان داده گروهی ستم پیشه چور کش که بیوسته هوای قتل و غارت در سر و همیشه اندیشه ظلم و ستم در خاطر داشتند و از ولایت مرود و مردمی و شیوه رحم و مهربانی بمراحل و منازل دور بودند نظم.

گروهی نه بر صورت آدمی	ز مردم جدا دور از مردمی
چو خار خشک هر طرف بیشتر	ز افعی و عقرب بد اندیشتر
نه در دل نرحم نه در دیده شرم	زبانش نکردد بگفتار گرم

وایت فتنه و فساد بر افراختند و دست بیداد بر کشاده قدم ستم در منازل و مساکن مساکین شهر نهادند و آتش تاراج در خاک و کاشانه غنی و محتاج زده خرمن هستی مثتی عجز و مضع را بباد نیستی و فنا بردادند و بیک طرقة العین تمام منازل و مساکن مساکین شهر را بچاروب تهب و غارت رفته طرقت امن و امان را بطوارق آفت و مخافت مشجون ساختند سایر سیاه کینه خواه نیز که ازان حال آگاهی یافتند از اطراف و جوانب بجانب احمد نگر و برهان آباد شتافتند بیکبار شرار فتنه و فساد بالا گرفته شعله عناد رو بچرخ برین نهاد نظم.

کشادند لشکر به بیداد دست	در داد گردون گردان بیست
ز سم سواران بیگانه گشت	بیک لحظه زیر و زیر کوه و دشت

مجملا سنگین دلان رادی ستم بیکدم چنان آتش بیدادی افروختند که دل مویخ تیغ زن را بر سپهر پنجم از هول آن واقعه سوختند از مشاهده آن حال مجال سیر و تحمل تنگی پذیرفت و مرغ روح در قفس تن از هیبت آن فرع قاق و اضطراب دو گرفت امن و سلامت از میان خلق کران کزیده رخسار امانی در حجاب تراخی ماند بیدادگران آن لشکر قیامت اثر بتاراج و غارت مال و منال قناعت نموده آتش در اکثر عمارات و ابنیه و اسواق و دکان برهان آباد انداختند و رسته بازاری بآن آراستگی و تکلف و عماراتی بدان تازگی و خوش طرحی که چشم هیچ بیننده در عرصه ربیع حکون مثل آن ندیده بود نوده نوده خاکستر ساختند شهری که بدان رخسار پری رخان چین و فرخار آراسته بود بیک طرقة العین چون چشم هست دلبران خراب گشت و اساسی که مانند عهد خردمندان هوشیار با استواری و بالنداری موسوم بود مثال توبه بی مدار زندان باده خوار درهم شکست نظم.

ز مردم کتان جوش زده ناخوشی	سراسیمه در کار مردم سستی
دران شهر غارت کران سیاه	هم از در هم از رخنه کردند راه
دران بوم و بر آتش افروختند	ز در حلقه بردند و در سوختند

ز هر سو تیرزن در آمد نیام	ز رنج دل باغبانش فراغ
ز سرو نوش فنا چنار کهن	لگوسار کردند از بیخ و بن
درختی که سی سالش افراختند	بیسکدم ز بیخش بر انداختند

عماراتی که سر رفعت بشربا و عیوق برافراشته بود شرفات آنرا چون سر خجالت زدگان در پیش انداختند و مصدوقه «کم ترکوا من جنات و عبود و فروع و مقام کریم» دران شهر ظاهر ساختند و تا خبر این بیداد و فساد شاهزاده شاه مراد و خانها رسید در مقام رفع و دفع آن ستم و عدوان در آمدند و جمعی را جهة تنبیه دیکران سیاست رسانیدند در تمام شهر و نواحی هیچ منتفی را جسی از متاع خانه و کاشانه نمانده بود بلکه اساس عمارات و ابنیه بنحوی خرابی پذیرفته بود که هیچکس سرای خویش از بیگانه اعتبار نمی توانست نمود و چون ازاده الهی بشاهی امور تسخیر و تدبیر امرای لشکر آگری شاهی تعلق پذیر گردیده بود آنچه بوقوع می انجامید موجب انهدام اساس قدرت و اقبال و انهدام مواد شوکت استقلال شان گشته باعث خضرت و نصارت نهال آعال اولیای دولت ابد اتصال می گردید و فی الحقیقه این اول خللی بود که به بنای دولت اعدا رسیده مشتت تنفر خواطر اکابر و اسافر گردید سر تجویز شر قلیل جهة حصول نفع کثیر بر صغیر و کبر بوضوح انجاید چه در تمام شهر و نواحی شاعت آن تاراج و غارت نشان معموری و صورت آبادی نمانده ابواب نرود و طرق آمد شد نیز از اطراف ولایت مسدود گردید بعدی که مدت سه ماه هیچ آفریده از ولایت آن جماعت خبری بدیشان نرسید تا قحط و غلا در لشکر اعدا بمرتبه رسید که دران مدت از وضع و شریف کسی روی روغن و برنج و اکثر ضروریات معیشت ندید و در آخر همین تنگی و عسرت سبب مراجعت آن سیاه کینه خواه گردید چنانچه عنقریب کفایت قلم بدایع شیم بمیدان شرح و بیان آن خواهد رسید و من الله الاعانة والکافیة.

ذکر شهنوی که شاهزاده عالم و عالمیان حضرت میران شاه علی بن پادشاه غفران پناه برهان نظام شاه ماضی باتفاق اشجع الامراء فی الدوران مبارز الدین ابهنک خان بر سیاه مغلان زد و بیان برخی از قضایا که دران استواری بود

سابقا رقم زده کلک بیان گشت که چون امرائی حبشی بشامت مخالفتی که با یکدیگر نمودند پیرشان و متفرق گردیده هر کدام بطرفی از اطراف ممالک پراکنده شدند از آن جمله اخلاصخان و عزیز الملک و بلبل خان و غیرهم بجانب دولت آباد شتافتند و حتم قلعه دولت آباد با ایشان از در موافقت درآمد موافقت نام شخصی را بسلطنت برداشته بموتی شاه موسوم ساختند و علم مخالفت و استقلال برافراختند و همچنین رستم زمان ابهنک خان نیز بجهة حصول یکی از اسای ملوک و وزارتین ملک بجانب بیجاپور شتافته حضرت میران شاه علی بن پادشاه غفران پناه نظامشاهی ماضی را که در ظل رعایت و کف حمایت عالیحضرت خلافت پناه سکندر سیاه خاقان جمجاه سلیمان باوگاه سخی خلیل الله ابراهیم عادلشاه روزگار میگذرانید با والد شید اعحضرت که در سن بست سالگی بود بدست آورده با جمعی از متجنده بولایت بیر در آمد و بتدبیر



تنظیم امور دولت و تسخیر مملکت پرداخته گروهی انبوه از سپاه متفرقه که در آن قطرات باداف و ولایت پراکنده شده بودند جمع ساخت و چون میان منجور از بیم سپاه کینه خواه مغل با احمد شاه بجانب ولایت بیژر رایت عزیمت بل هزیمت برافراشت مهد علیای حضرت بلقیس سلیمان مکان که پیوسته حمت بر صلاح ملک و دولت و تنظیم امور سلطنت مصروف داشت معتمدی با نشان خاص خویش نزد ابیهنگ خان فرستاده او را از ارتکاب رزم منجور و انباشی منع فرموده و بتوجه بجانب دولت آباد و اتفاق با سایر امرائی حبشی و ارباب وفاق و اتفاق در دفع سپاه مغل مامور گردانیده ابیهنگ خان بموجب فرمان قیدافه دوران با حضرت میران شاه علی و قریب پنج هزار سوار شائسته کارزار رایت عزیمت بصوب ولایت دولت آباد برافراشت و چون خبر توجه حضرت میران شاه علی و ابیهنگ خان باخلاصخان و سایر امرائی حبشی رسید بجهت تراضی که قبل از آن میان ایشان وقوع یافته بود بموافقت حضرت میران شاه علی رغبت نموده با یکدیگر مشورت کردند که شخصی را ما بسلطنت بردانته چتر پادشاهی بر سرش افراشته ایم و جمیع معاملات امور دولت بید قدرت و اختیار خویش درآورده بی موجهی او را از سلطنت معزول ساختن و ملازمت شاه علی که دست گرفته ابیهنگ خان است اختیار نمودن و خود را مامور و محکوم دشمن گردانیدن بغیر از بیسمایی و ندامت عاقبت نتیجه ندارد لاجرم بموافقت ابیهنگ خان و متابعت حضرت میران شاه علی عهداستان نگشته ابواب ملاقات و ملاقات با ایشان مسدود ساختند اما موازی یاضد سوار نامدار از سلاحداران و شجمنان از لشکر اخلاصخان جدا گشته باردوی حضرت میران شاه علی و ابیهنگ خان پیوستند بالجمله چون حضرت میران شاه علی و ابیهنگ خان از موافقت و متابعت اخلاصخان و سایر امرای حبشی عاویس گردیدند سورت واقعه بیابانه سریر ثریا معصیر علیا حضرت بلقیس زمان مرفوع داشته عرض نمودند که اگر حکم جهان طالع مسدود یابد با سپاهی که همراه داریم بملازمت مدد سلطنت رسیده کمر خدمتکاری و جان سپاری بر میان بندیم و در محافظت حصار و محاربت ارباب استیکار مساعی جمیله بظهور رسانیم فرمان قضا جریان غنائ بجانب شهر معطوف ساختند و چون بحوالی شهر رسیدند جاسوسی جهت تحقیق طریق دخول حصار که از معانعت سپاه مغل خالی باشد بحوالی شهر فرستادند جاسوس بعد از ملاحظه و تحقیق خبر رسانید که جانب شرقی حصار که شارع تیسگام و شاه راه خاص و عام است از نزول سپاه مغل خالیست لاجرم حضرت میران شاه علی و ابیهنگ خان با فوجی از دلیران شیر شکار که معرکه رزم و میدان کارزار را چون هنگامه بزم و یوس و کنار گلرخان سیم عذار پنداشتندی آخر روز تشبه بیست و هشتم ربیع الثانی بهمان طریق که جاسوس راهنمائی نموده بود بجانب حصار سپهر آثار روان گردیدند از نوادر اتفاقات این که همین روز شاهزاده شاه مراد جهت ملاحظه اطراف حصار سپهر نهاد و تعیین و تقسیم مرچل و التک بر امرای سپاه سوار گشته مانند کوبک سیار بر دور آن فلک دواز میر فرمود و اطراف آنحصار فلک انصاف را بدیده اعتبار و تامل ملاحظه نموده جانب شرقی را که شارع تیسگام و راه سپاه بهرام اشقام بود بمیدان اهتمام خانخانان مقرر فرمود در آخر همین روز خانخانان از حوالی نمازگاه کوچ کرده در باغ عبادخانه که بر سر راه سپاه حضرت میران شاه علی و ابیهنگ خان واقع است نزول نمود تمام سپاه خان خانان

طراف آن باغ همه را لشکرگاه ساخته خیمه و خرگاه بظلم مهر و ماه برافراختند و چون از قرب وصول لشکر غنیمت خیردار نبودند در آن شب تار سفار و کبار آن سپاه کینه خواه بخواب غفلت غنوده رعایت حرم و احتیاط ننمودند بعد از آن که دو پاس از شب ظلمت اساس نگذشت حضرت میران شاه علی و ابیهنگ خان با گروهی که شکوه شان دل کوه گران سنگ را در اضطراب انداختی و باد جمله مرد افکن شان آتش هیجا را از آب تیغ زمرد رنگ بلند ساختی نظم -

گروهی زده حمامه بر شکوه  
بهم متصل گشته چون لخت کوه  
و میل کین بالی سپاده پس  
که میل دمان رو شاید ز کس

مانند میل دمان و دریای جوشان بلشکر مخالفان رسیده از نزول سپاه مغل واقف گردیدند و چون شبی بود در غایت ظلمت و نهایت تیرکی و لشکر مخالف در خواب غفلت و بستر آسودگی فکوی وار خود را بران قیوم تا هوشیار زده بیگبار بازوی شجاعت و تهور بافراختن رایت کارزار و افروختن آتش بیگار بر افراختند و بسان شیران آشفته در میان کوران حقه افتاده تیغ بیدریغ دران غفلت زدگان نهادند سر آیه قال الله «افامن اهل القرى ان یائی باسنا بیانا و هم نائمون» در حق آن خفتگان سرایت نموده دست قضا ابواب بالای روی اعدا بکشود نظم -

ز شمشیر خون ریز آشفته گل  
شبیخون درآمد بسبب خفتگان  
شد از تابش تیغ تیره شب  
چو رنگی که بکشاید از خنده لب  
ز بی کایر شمشیر بارید خون  
شب تیره را چهره شد لاله کون

سپاه غفلت پناه خان خانان چون دیده از خواب با هزار اضطراب بکشادند گروهی کوه شکوه مانند بالای ناگاه بر سر خویش ایستاده و راه گریز از همه سو بسته و ابواب آجال را بر روی آمال گشاده یافتند لاجرم بغیر از ستیز و آویز چاره ندیده بمیدان جنگ و تحصیل نام و ننگ شتافتند بعضی بر در خیمه و خوابگاه خویش قدم استوار ساخته دست بشیر خارا گذار برکشادند برخی قطع نظر از مال و منال کرده رو بسرا پرده خان خانان نهادند سپاه صف شکن دکن چون خیمه ها را از وجود صاحب خیمه خالی یافتند طریق حرم و احتیاط از دست داده بغارت مال و منال اعدا شتافتند ابیهنگ خان با جمعی بسان شیر ژبان نزدیک سرا پرده خان خانان مانند کوه دماوند قدم استوار ساخته قریب دو ساعت نجومی رایت دلاوری برافراخته بان سپاه کینه خواه محاربه مینمود نظم -

چنان داشت در رزم جوی درنگ  
که شد آهن توشش نقش سنگ  
ز کاشی از آن چون غنائ بود سخت  
که این پای او داشت وان دست بخت

و خان خانان با جمعی از کاندانان قدر انداز که دو شب دیبجور دیده هار و مور می دوختند بیام صارت عبادخانه برآمد ابیهنگ خان و انباشی را هدف تیر ساخته از آتش پیکان خارا شکاف میدان مضاف را می افروختند و ابدان دلاوران بدان می سوختند تا مرتبه مرتبه لشکر خان خانان بیشتر گشته سپاه دکن بطمع تاراج و غارت قلت می پذیرفت -

چون ابهنگ خان دید که دشمنان قوی گردیده کار از حد تجاوز در گذشت بالضروره با جمعی که همراه داشت پسر حضرت میران شاه علی را برداشته رایت شجاعت بجانب حصار سپهر آثار برافراشت و حضرت میران شاه علی با جمعی از همان راه که آمده بود معاودت نموده دولت خان لودی که از امرای سیاه خان خاتان بود حضرت میران شاه علی را تعاقب نمود و فریب خویش کی اسیر و دستگیر ساخته جمعی کثیر را در جاک هلاک انداخت اما ابهنگ خان با پسر حضرت میران شاه علی و جمعی از دلبران در آن شب از خود را دور از حصار سپهر آثار رسانیده قدرت و انتظار اهل حصار را یکی هزار گردانیدند و چون درگاه خلایق بنام بموجب فرمان قضا جریان قیدافه دوران ابهنگ خان را با والد حضرت میران شاه علی بحصار درآورده ملازمت سده سلطنت و خلافت رسانیده مجلسی اعلی لا ژیان من المجد والاعلا بذكر فضایل و شرف شایب آن امیر کبیر معطر گشت و مساعی جمیله او در دولت قاهره بموقع لطیف و قبول پیوست و آثار باس و نجات او بر چهره روزگار سمت تخلید و نایب پذیرفته داستان دستان و قصه عشقخوان مازندران در طی نسخ و نسیان آمد لاجرم بر حکم حق شناسی و بنده پروری منظور و ملحوظ نظر تربیت و عنایت پادشاهانه گشته از تمام انعام و اکرام بیکرانه خسروانه آنچه نتیجه حسن خدمت و صدق ایت بود مشاهده نمود و بمجلسه چون مبارزه الدین ابهنگ خان دست بردی چنین سپاه کینه خواهم مغل نموده آثار شجاعت و مردانگی بطیور رسانید و عراس بقیاس از لشکر صف شکن دکن بر ضمایر سپاه اعدا امتیلا یافته غروری که از عدم مقابله دکنیان بخود راه داده بودند بخوف و بیم حیل گشت و ازین شیخون و هنر عظیم باسار شوکت و اقتدار آن گروه قیامت شکوه رسیده از محاربه اهل دکن بغایت متوحش و متوهم گردیدند بعد ازین شبوه غفلت را گذاشته روز و شب وظیفه حزم و احتیاط مرعی میداشتند و از روی جد و جهد تمام بتدبیر تسخیر حصار پرداخته اطراف حصار را بر امرای اعداد و دلبران میدان کارزار متقسم ساختند شاهزاده عالمیان جانب شرقی حصار را که محاذی موضع پیکار است جهة مرچل سپاه خاصه خویش و لشکر کجرات اختیار فرموده جانب جنوب را که محاذی موضع شیطان بوده و سمت باغ فرح بخش است بعهده اهتمام سپاه بهرام اشقام خان خاتان نمود طرف غربی حصار که سمت شهر احمد نگر و دروازه اهل حصار است بشاهباز خان و میرزا شاهرخ مقرر گشته موب شمال که سمت برهان آباد و نمازگاه است بر اجه علیخان دالی برهانپور تفویض و رفت سپاه کینه خواهم مغل از جهات اربعه قصد جنگ مرچل و التک پیش برده آن حصار سپهر آثار را ختم و از احاطه نموده و روز و شب بلوازم رزم و پیکار و مراسم محاصره و کارزار پرداخته بیکارگی تسخیر حصار فلک نظیر وجه همت ساختند خان شجاعت نشان مجاهد الدین شمشیر خان که با فرزندان و جمعی از دلبران ثا غایت در بیرون حصار بمحافظت و معاودت قیام و اقدام بنمود بدرون حصار درآمده بیکارگی ابواب دخول و خروج استوار گشت و مردم حصار از صفار و کجار دل بحرب نهاده مواظبت رزم و پیکار را قدم شجاعت و تیور استوار ساختند و مدتی از درون و بیرون تیران قتال و جدال بشتتال درآمده شب و روز بتدبیر خوریز هم اشتغال داشتند نظام.

سپه سکوه و فریب جنگ آمده جهان زبان حصوت نه تنگ آمده

خون دلبران و پیکان نیز زمین لاله خیز آسمان زاله ویر  
نه آمد شد کثیر سکینه بوش یکی سفید آمد هوا چوب بوش

و چون حصار فلک آثار احمد نگر در استحکام و امتناع یحسبست که شاهباز تمناهای سلامین روی زمین در هوای تسخیرش از پرواز باز مانده و شرفات بروج فرقه سایش از ارتفاع ایوان کیوان را در خوی خجلت نشانده و پیرامش بخندنی منات یافته که در ژرفی بهامی زمین رسیده در پهنآوری خندنگ نیز بر اهل کران خاکریز نشسته نظم.

نه گویی که روئین آبی سخت تر ز روز فرو ماندگی سخت تر  
ز نظاره آب هراسان سپاه چو نادار از دیدن فرس خواه  
نظر از بلندش ککوه صکند زمینی بود آسمانی بلند  
ز دیوارهایش بر آورده سر ستاره چو دستار نظاره گر  
نه خندق و سنگرش پشتگی بستی در تری در تیرا بستی  
ز پهنآوری خندش بیکراف محبوسیت پیرامش کوه قاف

هر چند مخالفان در تسخیر آن حصار سپهر نظیر لولوم تدبیر و گوشش بتقدیم می رسانیده سودی بران مرتب نبود و صورت فتح و ظفر در آینه مراد شان چهره نمی نمود شاهزاده شاه مراد از غایت سعی و اجتهاد که در تسخیر آن حصار فلک نهاد داشت اکثر اوقات بنفس نفیس خویش بر مرچل آمده همت برانداختن خندق و افراشتن سرکوب میگذاشت چنانچه در اندک روزی سرکوبی بلارتفاع فلک دوار در برابر حصار بر افراشته خندق را نیز از خاک و خاشاک بینیاخت مهد علیای حضرت قیدافه سکندر توان و بلبس سلیمان نشان نیز در محافظت حصار و مراقبت احوال دلبران عرصه کارزار باقصی الغایت گوشیده همت ملکانه بر تربیت مشاغل امور دین و دولت معصوف میداشت روز عا شد آفتاب جهان تاب از فیض بخشی و تربیت زیر دستان نمی آسود و شب از مدد اختر بلند بسان بخت اوجمند خویش نمی غنود و بگریه و زاری از حضرت باری رفاهیت رخصت مسئلت می نمود لاجرم تیر تدبیر مخالفان بههدف مقصود نمی رسید و هر مقدمه که در تسخیر حصار می ساختند منتفی مراد نمیکردند نظام.

هر حیل سک در تصور عقل آید کردند و ایک با قضا در بگرفت

هر چند سپاه مغل در ارتفاع سرکوب میالغ می نموده اهل حصار در برابر آن برجی از بروج حصار را سر فلک دوار بر می افراختند یا تمارتی ارفع از آن می ساختند و تدبیر مخالفان را در معرض بطلان می انداختند.

بهر قلعه توان فکند شد سک دیوان بگرفت آسمان بلند

در خلال این احوال و بیکجی کولی که قبل ازین کمر موافقت و متابعت احمد شاه و میان مشیو بر میان بسته بود از مراقبت ایشان ببعالی سپاه کینه خواهم مغل معاودت نموده چند مرتبه خود را



بر طایفه آن سپاه کشته خواهد که بمحافظت کاهیان مقرر بودند زد و اسب و فیل و شتر و گاؤ بسیار از ایشان گرفته مردم بیستار بدار القرا فرستاد و همچنین خان رفیع مکان منبع دولت خدا بگن فرودس آشیان سعادت خان که قبل ازین بیضاب ولایت ناسک و چندور رفته بود لشکر جرار فراهم آورده بر سر راه سپاه مخالف آمد و طریق آمد شد مخالفان را بنحوی مسعود نمود که هیچ آفریده را از سرحد سلطان پور و نذر بار عبور باین سوب متصور و مقدور نبود سیادت و عمارت دستگاه شجاعت و جلالت آثار سید راجو که از امرای کینه جوی لشکر آکر بوفور شجاعت و دلادری امتیاز تمام داشت حسب الحکم شاه زاده قدم در میدان دفع و نیکوچی نهاد از کمال نخوت و غایت غرور بجمیعت و فراهم آمدن سپاه مقید لگشته با معدودی که خود را بلو رسانیدند متوجه دفع و نیکوچی گردید و چون بغنیم رسیده لشکر دشمن را بیش از اعوان خویش دید ناچار پروانه وار خود را بر آتش پیکار زده سپاه و نیکوچی هاله وار یرنگار بر کرد سید راجو و اعوان و انصارش کشیدند چون تقدیر حق قدر چنان امضا پذیر گردیده بود که دود نکت از دود هان سید راجو بر آید و خان ادبار خاندانش را سید گردانیده روزگار وزم و پیکارش سر آید سپاه او که شیران بیسته شجاعت بودند از ستیز و آویز عاجز آمده هر طرف نظار می انداختند از مخافت تیغ نیز و حدت شان خویش را گریز بسته میدیدند لاجرم دست از جان شیرین شسته پائی جلالت در میدان سر بازی نهادند و شمشیر شجاعت کشید بر عضون اعظم.

بنام نیکو گر بفرم رواست  
هر نام باید که نمرک راست

بعد از کوشش و کشش بسیار آن سید عالی ثبار با جمعی از خویشان و اعوان و انصار خویش در میدان کارزار بقتل رسید مفلوکی چند که در اجل شان ناخبری بود بهزار محنت از آن قلمز بلا خود را بساحل نجات رسانیده خیر قتل سید راجو منتشر گردانیدند و ازین رهگذر وهن و قنور بیسر بقصور شوکت و سلطنت لشکر مغرور اعدا رسیده اولیای دولت قاهره از ظهور این فتح و نصرت منصور و مسرور گردیدند مقارن این حال خبر پسیاه کینه خواه مغل رسید که جمعی از کجرات بهمراهی سید عالم که از امرای آن ولایت بود و با خزاین موفورو اموال نا محصور متوجه لشکر بود اسعد الامرا فی الزمان معز الدین سعادت خان که با قریب دو هزار سوار جرار در ولایت ناسک و آن حدود سیر می فرموده بر ایشان کین ساخته سید عالم را با جمعی کثیر بر خاک هلاک انداخته اسب و جمیع اموال و اقبال و احوال و اقبال آن گروه بهجوزة تصرف خویش در آورده استماع این خبر بیکارگی خاطر اکابر و اصاغر لشکر آکر شاه را مکدر گردانیده مبنای شوکت و قواعد قدرت شان بکلی متزلزل و مختل گشت و بجهة تلافی و تدارک این وهن عظیم صادق محمد خان اتالیق یا سپاه گران بدفع سعادت خان نامزد گردید تا مزاحمت آن جماعت از سر مردودین دور گرداند بالجملة صادق محمد خان با میران و راجه علی خان و سید مرتضی و راجه جگنات و فوجی از دلیران گردیده و بکه جوانان چیده تا موازی ده دوازده هزار سوار خونخوار بسرعت تمام متوجه انتقام سعادت خان گردیده قریب شام خود را نزدیک به لشکر ظفر اثر سعادت خان رسانیدند و چون مسافت بسیار جانی نموده بودند در آن شب حربه با لشکر ظفر اثر سعادت خان تقارن تمام داشت توقف نمودند سعادت خان چون از وصول سپاه

مغول آگاه گردیده لشکرش از غارت سپاه کجرات بغایت کران بار بود نظر بر رعایت خزیم و احتیاط بشگاه سپاه را کوچ فرموده شغنائی لشکر خویش را باحمال و اقبال ازان محاربه لشکر کران بر کران کشید و خود با قریب سی صد سوار کمان دار افغان که در شب تار دیده مور و مار را بشوکه پیکان خارا گذار دوختندی و بشعله تیغ برق کردار خرمن حیات دشمن سوختندی بر کنار رودی که میان آن سپاه فاصله بود صف بر کشید صادق محمد خان نیز دران سوی آب با سپاه خونریز شان منازعه و محاربه نیز کرده لحظه آن دو لشکر بعزم ستیز و آویز در دو طرف آن رود جنبز پیکان خواریز و یوگان قیامت ستیز بازار اجل نیز نمودند بشغنائی سعادت ازلی و باوجود قلت اعوان سعادت خان دشمنان دعوی برابری از سر نهاده قدم در وادی معاودت نهادند و ایوانه ملاعت بر روی خویش بدست جبین کشادند در وقت معاودت صادق محمد خان پرکنه سنگم نیز را زیر و زیر ساخته جمیع هواشی و مراعی رعایائی آن حدود که یکجا جمع گردیده بود فاخته جمعی کثیر از سفیر و کبیر پرکنه سنگم نیز اسیر ساخته رایت معاودت بر افراخت و چون میانه صادق محمد خان و شهباز خان کشید معاودت قدیمی بود و خان خاتون در جمیع مواد حمایت و امداد شاهباز خان می نمود درین وقت که صادق محمد خان در اردو نبود فرست یافته کس بخدمت شاهزاده فرستاده پیغام دادند که تا صادق محمد خان در ملازمت بوده باشد سهم تسخیر دکن از پیش نخواهد رفت صلاح دولت درین است که او را از مهم و کالت معاف داشته رخصت معاودت ارزانی فرمایند تا این بندگان متعبد سر انجام مهم تسخیر دکن گشته از روی جد و جهد تمام بتسخیر حصار پرداریم شاهزاده بحسب اقتضای وقت قبول این معنی نمود و بجهة استرضائی خاطر ایشان بمنزل خان خاتون که دران آوان باغ قرح بخش بود تشریف قدوم ارزانی فرمود و چون هوای آن باغ جنت قضا پسندیده خاطر شاهزاده گشت از موضع بتکار بمعادرت آن باغ فرودس آثار نقل نموده قریب ده یازده روز دران عمارت دلقروز بعیش و عشرت اشتغال فرمود درین ایام صادق محمد خان نیز بحسب مصلحت در امور و کالت مدخل نموده در موضع بتکار می بود اما خفیه میان شاهزاده و او مراسلات متواتر بود نظم.

چو در لشکر دشمن افتد خلاف  
تو بگذار شمشیر خود در خلاف  
چو گرگان پسندند برهم گزند  
بر آساید اندر جلال گوسفند

در خلال این احوال جواسیس لشکر مغول خبر بایشان رسانیدند که اخلاص خان با سایر امرای حبشی در دولت آباد می بودند موئی نامی را که بموئی شاه موسوم ساخته بودند برداشته با قریب پنج شش هزار سوار بدین سوب توجه نموده اند خان خاتون بر رغم صادق محمد خان که در دفع سعادت خان تساهل ورزیده تازی از پیش نبرده بود دولت خان لودی افغان را که روی رزمه سپاهش بود با موازی هشت هزار سوار کماندار شایسته کارزار که از لشکر شاهزاده و شاهباز خان و سپاه خویش انتخاب نموده بدفع اخلاص خان و سایر امرای حبشی نامزد فرمود در کنار آب کنگ آن دو لشکر نیز چنگ یکدیگر رسیده آخر روز نیران عالم سوز جنگ برافروختند اخلاص خان و امرای حبشی چون فوج سپاه مغول مشاهده نمودند بنگه سپاه خویش را بجانب دولت آباد روان ساخته خود کنار آب کنگ در مکان قلبی بتبسیه صفوف جنگ پرداختند اما بمعبر رسیدن فوج صف شکن مغول یائی نبات و قرار شان از جانی رفته بی جنگ و کوشش



نام و سنگ عنان عزیمت بصوب هزیمت معطوف ساختند سیاه معقول اندک مسافتی لشکر گریخته را تعاقب نموده بعضی از باز ماندگان را بر خاک هلاک انداختند و در همان موضع نزول نموده بقیه آن شب را در آن منزل بپرواز رسانیدند روز دیگر از آن مقام که قریب قصبه پتن بود کوچ بجانب قصبه مذکوره که جمعی از تجار غریب و بعضی از عجزه و مساکین و عایا اعتماد بر قول امان آن طایفه کرده در آن قصبه مانده بودند حرکت نمودند و بمجرد رسیدن قصبه پتن آتش نهب و غارت در اماکن و مساکین انداخته جمیع اقمشه و اتمه و ثوب و اجناس آن مردم را ستم و عدوان ازیشان انتزاع نموده کافه ذکور و اناث قصبه مذکور را از لباس مستعار عاری ساختند و جدی که ستر عورتی نیز بوضع و شریف آن قصبه نگذاشتند بعد از آن دایم معاودت بر افراشتند گروهی از ستم رسیدگان بی سر و پا در فضای ستمگران افغان و خیزان پلشکر خانخانان رسید از بیداد ارباب عدوان و شاد فریاد فظلم و داد در دربار خانخانان بلوغ آسمان رسانیدند نظم.

گروهی بآن پیشگاه آمدند ستم دیده گان داد خواہ آمدند  
خروشان چه آبر بهار از ستم برگرفت نموده کرده در دیده نم

اما چون دولت خان و سایر امرای لشکر خانخانان موازی صفات فقیه از تقابلی اقمشه و اتمه تعاقب را که اکثر زر نار بود بجهت خانخانان آورده بودند خانخانان که در جهان سخاوت و عروت شهرت کاذب نموده بود و بطبع آن اقمشه خاک بیرونی در دیده مردمی و آردم پاشیده بر حال آن مظلومان بیچاره ترحم فرمود و اکثر آن اقمشه تعاقب پیریشان روزگار را بر لشکر خویش قسمت نموده گشتی سر و پا برهنه که مالک آن بوده و شب و روز در آن درگاه ناله و فغان می نمودند از جمله اقمشه ایشان متبوسه بدیشان نداد شاهزاده عالمیان شاه مراد ازین معنی بقایات دل تنگ گشته از باغ فرح بخش باز بموضع بنکار نقل فرموده و در انتائی راه در کی از نزدیکان خانخانان قریب بموک شاهزاده رسید قهرمان غضب شاهزاده دوران بسبب است ازین اشارت فرموده کافتی که در میان شاهزاده و خانخانان بود تلاقی پذیرفته صادق محمد خان دیگر مرتبه پای استقلال بر مسند وکالت نهاد و خانخانان چند روزی در باغ فرح بخش توقف نموده بعیش و عشرت اشتغال فرمود و مطلقاً بیراهمون تسخیر حصار نمی گردید اما شاهزاده سپهر احتشام از بام تا شام در حوالی آن حصار فلک آثار بتدبیر تسخیر و اندیشه فتح آن حصار سپهر نظیر می گذرایید تا باز جمعی از مصلحان دولت بشیخت خانخانان قیام نموده او را از باغ فرح بخش یمنازل شهر احمد تکر آوردند بحسب ظاهر در محاصره حصار و تضیق محصورین فی الجمله اهتمام فرموده جمعی را از لشکر خویش بحوالی کاله چپوئره که مقابل دروازه حصار سپهر آثار ست نمین نمود و چون میان راجه علی خان والی رها نپور و اهل حصار میانی موافقت و مساعدت قدیمی استوار بود پیوسته از جانب مرچل راجه علی خان مردم متردد می بودند و از آن جانب ما بیستاج خویش بحصار نقل می نمودند و گاهی که جمعی نویچیان از سایر قلاع و بقاع بمعاونت اهل حصار می آمدند از آن جانب خود را بحصار رسانیده قوت و اقتدار اهل حصار متضاعف می گردانیدند بعد از ظهور و وضوح این معنی شاهزاده عالمیان راجه علیخان را از آن مقام آگاهانیده آن مرچل بمهده اهتمام راجه چکات که یکی از اعانم امرای

راجویوت بود مقرر گشت و بالکلیه راه آمد شد مردم حصار خمدود گردید در ایام محاصره حصار سپهر آثار و التهاب و اشتعال نیران رزم و پیکار راجه علی خان والی ولایت پرهانیور برغیب امرائی اکبری مکتوبی بسته سدره عرقه علیا حضرت بلقیس منزلت فرستاد مشتعل بر آنکه من دانسته جهة حفظ ناموس این سلسله علیه عالیہ همراه لشکر مغل باین حمود آمده ام و یقین میدانم که چند روز دیگر این حصار مسخر این لشکر خونخواه خواهد شد زنهار که در رزم و پیکار اصرار نورزیده ناموس خویش نکه دارند و حصار شاهزاده کامکار بسپارند و هر قلعه و هر ولایت ازین ملک که خواهند مبادله این بشما میکنند چون بواسطه نسبتها ناموس این سلسله علیه عالیہ فی الحقیقه ناموس این جانب است بخود قرار داده ام که ملاحظه از تیر و تفنگ نمودم بدروازه حصار آیم و علیا حضرت بلقیس منزلت را بادهوی خویش آوردم القه چون این نوشته باهل حصار رسید باعث ازدیاد اضطراب و اضطراب محصوران گشته بغایت خائف و هراسان شدند چه اضطراب تمام بحضرت راجه علی خان داشتند و نزدیک بآن شد که سیردن حصار بخود قرار دهند عمده الملک رکن السلطه افضل خان در تسکین اهل حصار کوشیده در جواب راجه علی خان نوشت که عجب از کمال عقل و تدبیر آنحضرت که چنین مکتوبی نویسد و در خرابی این سلسله علیه عالیہ سعی فرمایند این که آن حضرت باستقبال امرائی مغل مبادرت فرموده ایشان را باین ملک در آورده اند سلاطین دکن فراموشی نخواهند فرمود امرائی مغل را عنقریب بتوفیق الله تعالی مراجعت روی خواهد نمود و باز آنحضرت را با سلاطین دکن کار خواهد بود از اشقام دلبران خون آشام دکن اندیشه باید فرمود و در فکر ناموس و مملکت خویش باید بود بالجمعه چون این جواب ملزم راجه علی خان رسید از نوشته خویش منفعل گردیده امرائی مغل نیز بوضول این مکتوب از تسخیر حصار مایوس شدند اما میان متجو که در مبادی توجه سپاه کینه خواه مغل باحمد شاه پناه سرحد ولایت عالیحضرت خلافت پناه سلطنت و معدلت و شوکت و حشمت اشتهاء یادشاه جمعیاه سکندر سپاه فلک بارگاه سنی خلیل الله العودید من عند الله ابراهیم عادل شاه برده بود و عراضی مشتعل بر عجز و استغاثه و مبتنی بر افتقار و انکار پناه سرور قریا آثار آنحضرت و عالیحضرت سلطنت پناه گردون بارگاه قطب فلک شهریاری تیر برج بخنباری محمد قلی قطب شاه فرستاده استغاثه و استمداد نموده آن در بادشاه گردون بارگاه نظر بر صلاح دولت و استقامت مملکت حمت بادشاهانه بر دفع دشمنان ملک معروف داشتند و بجهة تقویت اهل حصار فرامین مشتعل بر ارسال سپاه ظفر پناه و اعانت آن جماعت دولخواه فرستاده در دفع لشکر قیامت اثر اکبر شاه تدابیر سلیب میفرمودند و از درگاه خلایق پناه عادل شاه رکن السلطه صدر الامرا ملک الملوک شجاعا للاماره سپید خان که از آن درگاه فلک اشتهاء بخطاب مستطاب امین الملکی مخاطب گشته با جمعی از امرای نامدار و قریب سی هزار شایسته کارزار بکنک و معاونت دولت و محافظت مملکت نظام شاهی نامزد گردید که بآن تیغ جهاسوز آتش قهر در خرمن وجود جنود اعدا اندازد و از غلام حرام دلبران بهرام انتقام روی زمین را دریائی خون سازه و ساخت مملکت دکن را از فتنه و فساد ارباب عتاد و بیداد پیردازه از درگاه مهر سپهر جلالت و کامکاری قطب شاه نیز امارت و ابالت بنه شجاعت و جلالت دستگاه



مهدی قلی سلطان طالش که در رسوم دلاوری و مردانگی نامح داستان دستان بود با موازی دو هزار سوار ناعداد و بست هزار پیاده جرار خوتخوار بدفع شر ارباب غناد و استکیار مامور گشت و همچنین از درگاه خلایق پناه عالیحضرت عادل شاه مکرراً فرامین و استعانت نامها به اخلاص خان و سایر امرای حبشی صادر گشته ایشان را از مخالفت مخالفت و تفاق که باعث ویرانی ملک و دولت بود تخویف و تهدید فرموده بموافقت و مراقت اولیای دولت و دفع و رفع معاندان ملک و ملت ترغیب و تحریص نمودند اخلاص خان با سایر امرائی حبشی بموجب فرمان آنحضرت با قریب بیست هزار سوار که از اطراف اقصاء و دیار جمع ساخته بودند عشاق عزیمت بدان صوب معطوف گردانیده بیهین توجه و التفات اعلیحضرت خلافت و معدلت پناهی عادلشاهی در اندک روزی موازی هفتاد هشتاد هزار سوار کینه گزدار شایسته بیکار یا فیلان بیستون آثار غفریت دبدار و قویهای مانعته کردار زبانیه شراد و یوکیانهای شهاب نشان آتش افشان و سایر آلات و ادوات حرب و اسباب طعن و ضرب در سرحد ولایت عالیحضرت خلافت و معدلت پناه مجتمع گشته فغانی کوه و هامون از اژدهام ایشان تنگی پذیرفت و ساحه صحرا و بیابان از کثرت خیام آن سیاه بهرام انتقام صورت سپهر مینافام گرفت تا چشم روزگار در میدان بیکار نظاره کر لشکر موجودات ست سیاهی چنین در هیچ زمین ندیده و تا مواکب کواکب گردون در میدان سپهر بو فلدون سف آرائی گشته و خورشید تیغ زن و بهرام نیزه گذار گردیده آوازه صلابت لشکری چنان نشنیده که مساعی تدبیر و حسن اهتمام آن خسرو کیوان احترام جمع ساخته بود غریو کوس سخره سما را صدای شوکت در گوش انداخت و آوازه کره نای کوه سنگین را از هیبت متزلزل ساخت نظم -

سیاهی چو دریائی جوشان بجنگ	همه نیز سکرده به بیداد جنگ
همه جنگ را تنگ بسته میان	بگردون بر آورده کرز کوان
بخون آب داده همه تیغ را	سنان بر جگر دوخته میغ را
زده هر طرف خیمه و سائبان	سه فرسنگ ره از کران تا کران
کران تا کران زیر چرخ کبود	سرا برده و خرگه و خیمه بود

ذکر ویران ساختن دیوار حصار سپهر آمار احمد نگر و جنگ سلطانی انداختن سپاه کینه گذار و غالب

آمدن اولیای دولت نامدار و انصار ملت سید ابرار بر ارباب ضلالت و استکیار بیهین تأیید

و توفیق قاهر مختار و همت والا نهیمت و خلوص عقیدت نظام

خردمند منشی دانا نهاد ز غیر چنین زیب کافور داد

که چون اراده بی علت ازلی بر حکم مثبت لم بزل می معارضت و محافظت ممالک دکن تعینیت پذیرفته بود چه اذا اراد الله شیئاً هیأ السباب واقع است و المقصور کابن نس فاطم مدت محاصره حصار گردون وقار احمد نگر صانها الله عن الوهن والخطر بجهة اكمال حصانت و غایت ثبات بطول کشید و صورت تسخیر آن قلعه

سپهر نظیر که برق آبی بای بدست باری باد تند بر ذروه یروجش توانستی رسیده در حجاب تراخی و تاخیر ماند و بر امرا و عظمائی لشکر مغول که صورت غلبه بقلم سواد و جهل مرکب بر لوح اندیشه نگاشته بودند بدلائل معقول میرهن و مبین گردید که بواسطه افراتتن مقابل کوب و انباشتن خندق فلزم آشوب کنند تسخیر بر کتکزه اقصاء سپهر نظیر توان افکند بعد از تقدیم مراسم استخاره و لوازم استخاره چاره تسخیر آن یازده سپهر منظر منحصر در حجر نقوب و تجویف ارکان جدار و بروج آن توام فلک البروج دانسته بجهة عدم اطلاع اهل حصار این تدبیر از صغیر و کبیر پوشیده داشتند و مدتی همت بر اهتمام و انصرام آن مهمان گماشتند تا برابر مرچل شاهزاده فریدون فر چند محل را شکافته ارکان دیوار حصار فلک آثار را مانند تجویف سپهر میجوف ساختند و چون نقادان قمر قدرت فرهاد توان از حجر نقوب بپرداختند حسب الحکم شاهزاده عالمیان در شب جمعه غره شهر رجب که از لیالی اربعه و لیلة الرغائب بود چو آن نقوب را بداری توپ و قنک متجهون ساخته بکل و سنگ راه دخول و خروجش مسدود گردانیدند تا هنگام نامداد که وقت آسایش و استراحت پاسبانان شب زنده تار در زمان غفلت مستحفظان حصار ست آتش دران نقوب افکند بقوت شعله آتش چپانوز دیوار حصار فلک آثار را بیندازند و مضمون جعلها علیها سافها بر عالمیان ظاهر سازند و بر اثر آن سیاه کینه خواص تسخیر حصار پردازند اما چون حکم قضا بعدم تسخیر آن حصار فلک نظیر امضا پذیر گردیده بود عنوان صحیفه حقیقت و وفا سدر جریده صدق و سقا زنده ارباب مزورت و ایقان عیبه اسباب قنوت و عرفان خواجه محمدنجان که از اعیان ولایت قادری و وزیر زادعائی شیراز بسوق نیت و خلوص عقیدت متفرد و ممتاز بود موضع نقوب مخالفان را معلوم نموده دران شب تار کمر وفا داری بر میان استوار ساخته رایت چانسپاری بر افراخت و خود را بحصار رسانیده اهل حصار را از موضع نقب ارباب استکیار خبردار ساخت اهل حصار از سفار و کبار دران شب تار بکنند ارکان دیوار حصار مشغول گشته محاذات مواضعی که گمان نقب مخالفان داشتند شکافتند و یک سرنگ ارباب کینه جنگ را یافتند و داری که اعدای کینه جو دران گذاشته بودند برداشته جای آن را بسنگ و خاک بینیانند و چون آفتاب نقاب سر از چاه خاور بر کرده نقاب سیاه سیاه باختر را بلمعان خنجر ظفر پیکر از صفحه سپهر اخضر معوج گردانید نظم -

صبح ظفر از مشرق امید بر آمد و اصحاب غرض را شب پلدا بسر آمد

اهل حصار یکی از تنهایی اعدا را یافته بودند و از باروت خالی ساخته و خاطر از دقیقه آن برداشته بشکافتن نقب دیگر پرداخته و صادق محمد خان بملاحظه روز جمعه غره رجب که از اشهر حرام است آتش زدن تنهایی را تا بعد از ظهر تاخیر فرمود فی الحقیقه بر حکم مصدوقه اخیر فیما وقع خبر اهل حصار درین توقیف و تاخیر بود چه دران شب سفار و کبار اهل حصار تا طلوع صبح صدق آثار صحر نقب نقب کشیده بودند و بعد از طلوع صبح همگی کوفته و مانده پراحت و استراحت متوجه منازل خویش گردیده اگر در آن وقت مخالفان آتش زدن نقوب می پرداختند ممکن که بواسطه عدم اطلاع اهل حصار کار می ساختند اما چون اراده ازلی بمحافظت آن حصار از شر ارباب ضلالت و استکیار تعلق

گرفته بود بر حکم اذا اراد الله شيئا هبنا اسبابه پیوسته اسباب قوت اهل حصار از پرده غیب ظهور می نمود نظم.

بیودن چون امری سزاوار میسر گردد اسبابش بناچار بالجملة شاهزاده عالمیان و صادق محمد خان از میداد طلوع صبح جمعه باجماع سیاه کینه گزوار و تهیه اسباب و آلات رزم و پیکار و حاضر شدن کافه لشکر کینه دور در پای حصار فلک آثار امر فرموده جارجیان و مشایبان کافه لشکریان را خیردار ساختند و دلبران صف شکن و هزاران مرد افکن سر و تن از خود و جوشن ساخته از جوش و خروش زلزله نهم در ارکان زمین و زمان انداختند نظم.

دلبران بعد از کینه ناخنند	سر و تنی از خود و زود ساختند
ز جوشن شد آراسته بال و دوش	شد آرایش بزمکه چه پوش
فرد برد سر در گریبان فراغ	فرو مرد آسودگی را چراغ
ز هر سو یکی دجله موج بریز	روان شد سوی آب محیط سبزه
یکی آتشین قلم آمد بموج	طیانچه زنان موج بر درونی اوج

و چون لشکر قیامت حشر با تیغ و سیر و نیز و خنجر از چواریب بجانب حصار احمد لکر حشر آورده اطراف حصار مانند بحر زخار از ازدحام و تراکم سیاه خونخوار بنموج و تلاطم درآمد.

سوئی ببارد جنگ آوران ناخنند	بتدبیر دیوار پرداختند
کشیدند صف رو به روی فسیل	بالبرز در جنگ دریای نیل
بهم سکوه و دریا به جنگ آمده	جهان زین خصومت پشنگ آمده

شاهزاده عالمیان شاه مراد نیز بنفس نفیس خویش قدم در میدان کارزار را حصار نهاد کافه امرای نامدار و خوانین عالی مقدار سوی خانخانان و شاهباز خان که نظر بر خاطر جونی شاهزاده شیخوچی که شاه سلیم باشد که بتسخیر ممالک دکن راضی نبود با خیل و حشم و طبل و علم قدم در میدان کارزار نهادند القصه بعد از اجتماع و ازدحام سیاه بهرام انتقام آتشبازان زبانیه کردار یاقش زدن سرنگ و افکندن دیوار و سنگ مأمور گشته آتش فتا دران قتیقاتی هاویه آسا زدند درین وقت اهل حصار در عقب را یافته و از بازوت خالی ساخته بودند و عقب سیم را نیز یافته و شکافته ناگاه دود فتا ازان عقب هاویه آسا برآمده شعله بالا در بنیاد آن دیوار هرمان نهاد افتاده و یکبار اساس سپهر التباس دیوار حصار منزلزل گشته زمین و زمان از هیبت و سطوت از جای درآمد و صدای آن بنیاد که معدوقه سبعا شداد بود برآمد که گفتی صور قیامت دمیده شد و دروژ رستخیز عیان گردید و موازی پنجاه گز دیوار حصار شکافته پیکار انهدام و انکسار یافت و بقوت شعله جهان ادبار و شرار آن آتش ساعقه کردار ارکان آن جدار منبع بنیان فلک نهاد که فرق معاختر از ارتفاع پایوان گیوان می سود و شرفاقتی که کلاه رفعت از فرق فرقدین می ریود بر خاک مفلت و انکسار نهاد و هر سنگ ازان بنای سپهر آسا که با مینائی سبز فلک سر جنگ داشت بقطری از اقطار

نشانه شکافی در ناف زمین انداخت تزلزل آن واقعه قیامت الهیب که بنای صبر و شکیب جهانیان بیاد فتا بر داد سر کریمه دانا زلزله الارض زلزالها و اخرجت الارض انفالها و قال الانسان مالها در نظر ارباب بصیرت بر طبق اظهار نهاد نظم.

چو شد آتش نیز در زلزله خوار	فرو ریخت از بکدر حصار
خاک ریخت آن کوه ازین زلزله	گسته شد آن آتش سلسله
شد آب شور غارتگر زندگی	سرافیل را داد شرمندگی
شد آن احمق حول قیامت عیان	بگرفت برآمد قبر قیامت
زمین گشتی از بکدر بر درید	سرافیل صور قیامت دمید
غبار زمین بر هوا راه بست	عنان سلامت برون شد و دست
بخشود فرو ریخت آن شهر شد	بندوا در اقصاء سکوه بلند

جمعی از دلبران سیاه کینه خواه که در حوالی خندق منتظر ریختن دیوار بودند خود را بخندق انداخته متوجه رخنه حصار گردیدند و چون گمان ریختن دیوار هائی دیگر بود اکثر لشکر انتظار آن می کشیدند که یکبار از روی سهولت حصار در آید و آسانی آن توام فلک اخضر را مسخر نمایند احجاری که مرغ وار از دیوار حصار پرواز نمود سان شاهین جان شکر اجل خود را قبض روح بعضی از دلبران سیاه مغول که در حوالی حصار مستقر رزم و پیکار بودند رسانیده از اندیشه گیر و دار شان فارغ گردید و چون از اهل حصار مردم بسیار در زیر همان دیوار بکندن زمین و شکافتن عقب مشغول بودند جمعی کثیر از ایشان نیز در زیر سنگ و خاک هلاک گردیدند معدودی که دور تر بودند چون رخنه چنان در ارکان آن حصار سپهر آثار مشاهده نمودند از بیم احجاری فرار بر قرار اختیار کرده بعضی در گوشه ها خزیدند و برخی بجانب سده سلطنت علیا حضرت بلفیس زمان روان گردیدند امرا و سران سیاه که در منازل خویش ازان واقعه عظمی و حادثه کبری خیر یافتند سراسیمه وار بجانب آن رخنه دیوار شناختند از جمله امرا و عظمائی دولت رکن السلطنة شجاعاً للامارة مجاهد الدین شمشیر خان و عمدة الدولة مبارز الدین ابهنگ خان پیشتر از همگنان خود را بر رخنه رسانیده بضرر نیز و تیغ و ستان مانع دخول دلبران سیاه مغول گردیدند بعد ازان صدر الامرا احمد خان با فرزندان و اقربا و ملتان خان و احمد شاه و علی شیر خان و سایر امرا و سران سیاه متعاقب یکدیگر خود را بان رخنه رسانیدند سد راه سیاه کینه خواهم اعدا گردیدند جمعی از اکابر و اعیان غریبان مثل جملة الملک اکفی الکفات رکن السلطنة افضل خان و قدوة ارباب فضل و عرفان مولانا محمد حاجب عالیحضرت خلافت پناه سلطنت و معدلت دستگاه ابراهیم عادل شاه و زوده اسحاب سدیق و ایقان مولانا حاجی محمد حاجب عالی حضرت سلطنت و نصرت پناه گردون بارگاه محمد قلی قطب شاه و سادات و شجاعت دستگاه میر محمد زمان و سادات پناه میر سید علی اشتر آبادی و خواجه حسین کرمانی که درین روز از غایت شجاعت و مردانگی بخطاب تیر انداز خانی مخاطب و سایر گشت غریبان نیز که در منازل خویش ازین واقعه خبر یافتند بسرعت برق و باد بسوئی آن رخنه شناختند و بضرر پیکان خارا گزرا راه آمد شد بر جنود اعدا مسدود ساختند بعضی از اعیان غریبان مثل حجاب



گردون جناب دکن حسب الصلاح امرا و اعیان دولت بملازمیت سده سلطنت و خلافت مهد علیای حضرت  
قیدافه سکندر مرتبت شافیه بجهة تقویت دلیران میدان کارزار و تمشیت مهام رزم و پیکار عهد علیای  
آن حضرت را از سرا یرده عصمت و جلالت عنان ستمد سپهر جولان آن حضرت بصوب رخنه گاه و محل  
در محاربه سیاه کینه خواص معطوف ساختند نظم .

خبردار شد قهرمان زمان  
که شد رخنه در کوا امن و امان  
بالک کوفی چو شیر و پلنگ  
سف آرای شد در کمین گاه جنگ

و چون چتر خورشید آسای بلقیس سلیمان اوا ظل حمایت و عنایت بر فرق اولیای دولت انداخت  
قوت و قدرت دلیران مریخ سواست یکی هزار گردیده بکبار دست تهور از آستین شجاعت بر آورده بضرب  
پیکان حرا گزوار و توب ساعقه کردار و یو جان زیانیه آثار اوباب استکبار را از حوالی رخنه رانده بختند  
انداختند و آتشبازان و توب اندازان زیانیه نشان نیز از فراز بروج بضرب توب قیامت آشوب و حقه و پوگان  
شعله فنا بر جان اعدا زده از میان خندق شان دور ساختند جد و جهد دولت خواهان در محاربه دشمنان  
بحدی بود که زنده ارباب حقیقت و عروت دیباچه جریده قنوت عنوان صحیفه وفا داری مولانا محمد لازمی  
حاجب عالی حضرت خلافت و معدلت پناه عادل شاه با آنکه از شیوه آتشیازی و توب اندازی وقوف نداشت  
غریب گریه هنگامه کارزار یکی از بروج حصار که محاذی رخنه دیوار بود بر آمده خرقة افروخته  
چند توب قیامت آشوب بدان خرقة آتش داد و ابواب بالا بر روی اعدا کشاد بالجملة چون کافه اهل  
حصار از توجه علیا حضرت بلقیس آثار بنفش نفیس خویش محاربه ارباب استکبار خبردار شدند مغرور و کبر  
جوان و پیر بیکار بدان جناب شافیه بایمان خویش رخنه دیوار را مسدود ساختند و بهیئت اجتماعی  
براسم رزم و پیکار پرداختند نظم .

نمادند گردان آهن کلام  
چو سد سکندر در اباب رخنه گاه  
ز بسیاری خصمشان پاک نه  
به سپهر بودند هوشناک نه  
هوا فیرگون شد ز پر عقاب  
نهان شد در آبر سیه آفتاب  
چنان آتش حسینه بالا گرفت  
کز اباب شعله در چرخ والا گرفت

گویند چون مهد علیای حضرت بلقیس دین و دنیا بحوالی رخنه رسید جمعی از فیلیانان کیوان  
اقتدار فیلان بی شون آثار بجهة سیاحت فوات اقدس انحضرت در مقابل آورده تا محال باشد همان آن ذات  
ملکی صفات و ملن و شرب مغالان دین و دولت علیا حضرت مریم مکانی از وثوق اعتماد و توکل که بر خالق العباد  
داشت فیلیانان را منع فرموده نگذاشت که فیلان در پیش انحضرت بدارند و بر زبان وحی ترجمان جاوی  
گردانید که با آنکه قصد حیات خویش نمودن در عقل و شرع هر دو مشغولست بیالاه زهری با خود آورده ام  
که اگر عبادا بالله مخالفان تیرم روزگار برین حصار دست بایند آن بیالاه را آتشیامیده خود را از دفعه دشمنان  
فارغ گردانم مع هذا چون بشن حاصلست که درجه شهادت از زخم اعدای دین و دولت در می توان یافت

چگونه از زخم دشمنان احتراز نمایم لاجرم حق سبحانه و تعالی بر صدق نیت و خلوص تقیدت آنحضرت بخشوده انحصار  
را که فی الحقیقه بدست ارباب استکبار درآمده بود از شر آن قوم سنگوار سیانت نبود و چون حکم تقدیر حی  
قدیر بعدم تسخیر آن حصار سپهر نظیر امضا پذیر گردیده بود و قلم امضا سیانت و محافظت اولیای دولت ابد بپای  
جریان یافت که الا را از قضا و لا معقب لحکمه جنگ انهدام و انکسار دیوار حصار با آنکه کافه سیاه خونخوار  
با ساز و سلاح رزم و پیکار مستعد و مترصد کارزار بودند و از اعلی حصار جمعی که قریب دیوار بمحاربت  
قیام می نمودند برخی از روغن سنگ و خاک هلاک گشته بعضی فرار بر فرار اختیار کردند و تا رسیدن  
مجاهد الدین شمشیر خان و مبارز الدین ابیبنک خان رخنه حصار از وجود دیار خالی بود بر حکم مشیت  
فادر مختار صادق محمد خان بواسطه آتش گرفتن قشبان دیگر و روغن دیگر موضع حصار مانع دلیران کینه گزوار  
گشته نگذاشت که سیاه خونخوار بیکار بچایب رخنه حصار هجوم آورند و بسپهرات صورت فتح و اسیرت  
چهره نما گردد و معذرتی از معذوران که بر دیگران مساقت چسبه بخندق درآمده بودند و خود را بر رخنه  
حصار رسانیده چون متغایب ایشان نمی بآمدن مبارزت نمود توقف نمود بعد از آن که سیاه کینه خواص مخالف  
از انهدام و انکسار سایر مواضع و آتش گرفتن دیگر نقیص مایوس گردیدند اهل حصار رخنه دیوار را استوار  
ساخته رایت جلالت و شجاعت فلنگ دیوار برافراخته بودند و اکثر آن جماعت را که به خندق درآمده  
خود را بر رخنه رسانیده بودند بر خاک هلاک انداخته در انتای حدت بازار رزم و پیکار تیری بسینه بی کینه و ن  
السلطنة العلیة العالیة موتمن الدولة الخاقانیة عمدة الملک و قدرة الاعیان افضل خان رسیده از قضا غلاف هیکلی  
که در بغل آنحضرت بود مانع آزار گردید و بیمن صدق نیت و صفای طوبت مطلقا تشویش بوجود شریف  
آنحضرت نرسیده .

هر کرا حفظ حق حصار بود  
شکیویش بر دار بود

باقی سیاه که حال بران منوال دیدند هیچکس قدم جرات بخندق نهاد و ابواب بالا و غنا بدست  
خویش بر روی خود کشاد اما ناچار در کنار خندق صف کشیده با دیوار حصار در مقام رزم و پیکار در آمدند  
و الا طرین ایران جهان سوز قال و جدال شوی اشتعال یافت که جلاذ فلک از سیم آن خویش را در  
حصار پنجم سپهر انداخت و سپهر بی مهر از غم گشتگان آن معرکه خون شفق از دیده احم روان ساخت  
چهره سیم رنگه ماه یگر زعفران گرفت و فلک زین نیز الا مسیر گندی پذیرفت شهسوار مضار چرخ  
چون نایب شیم آغازید و زهره زهره و بهرام در حمام آب بل خون تاب گردید هوای نبرد از بسیاری  
دخان و کوره بیان چهره رنگین سیاهی پذیرفت و زمین معرکه از خون دلیران گونه اعل بدخشان گرفت  
نیر چکر دوز ترک بر فاک سر کشان مبدوخ و پوگان جهان سوز در شب دخان بیان شهاب آتش بار  
می افروخت توبه قیامت آشوب میدای ساعقه آسا صورت سوز سراقیل و مرقعه درز شور برسه ظهور  
می رسانید و سان ازدهانی و مانع بدم آتش افشان خامان حیات دشمنان دین و دلت معشوق گرهانیده ناوک  
جان ستان بلوک بیکان الماس نشان در مغز مبارزان قویلا می گشت و از حلقه های زره و جوشن بر فلان  
مبارزه نادر بر صفحه آب می گشت نظم .

چو باران نبارد بهنگم جنگ  
تو گفتی شد آن باره ایر مطیر  
ز یکن چنان آتشی بر فروخت  
هوا قیر کوفت شد ز پر عقاب  
چندان آتش فتنه بالا گرفت  
خروش بالاس تبرد آزمائی  
هوا گشت از ایر کرد آبتوس  
دران سیمکین ایر آتوب بار

هر چند لشکر قیامت حشر اعدا در میدان مبارزت و عرصه هیجایده پیشا می نمودند و بدست کوشش گوی مردی و تنور از میدان اقران و انکاف می ریودند اما چون از دیوان خانه «بخش برحمته من یشاء» نکرامت فتح و صورت مخصوص بود چهره فیروزی در حرآت تیغ و خنجر مشاهده نمودند و بجز آیه خسران و لداخت از دفتر جد و جهد نکشوند نظم.

اگر فتنه کرد سنگ یا سساک  
چو ایزد نگهدارد از بد چه بساک

جمعی کثیر از دلیران نام آرد و مشهوران لشکر اعدا ضرب نیر و سنگ و توب و تفنگ اهل حصار و ارباب نام و سنگ از پای درآمده راه دار البوار پیش گرفتند و بسیاری از مردان کاری زخم منکر یافته همدم ندم و زاری و قرین ناله و بیقراری باز گشتند نظم.

ز کشته نکوبم هر آنکس که زیست  
برائت زندگی شان بیاید گریست

الفصل از نکت اخیر روز تا وقتیکه مهر عالم افروز را دل بر کشکان آن معرکه سوخته در حصار زر نگار مغرب متغارب گشت تنور معرکه در التهاب و جهان از هول آن واقعه در اضطراب و انقلاب بود و چون جمشید خورشید از تختگاه سپهر چهارم بخلوتخانه «حتی توارت بالحباب» خرامیده و جمال جهان افروز در نقاب تیرکی متواری گردید غراب غروب چهره کینی بقیر و قطران بیندود و دست قضا ابواب ظلمت و خفا در فضائی جهان بکشود عرصه عالم جولان گاه سیاه رنگ شد و جیش حبش از نهان خانه خاک روی بکشد افلاک نهاد نظم.

شد زمانه چنانکه در معشر  
نامه عاصیافت بود ز کشته  
می نیارست شد ز ظلمت شب  
از دل عاشقان سوی لب آم

سیاه کینه خواه اعدا که از سعی و کوشش بغیر از وخامت و ندامت نتیجه یافته بودند قدم از آن مهملکه جان ستان باز کشیده با تن نانوای و جان نوان از تیز و تفنگ و ناوک و سنگ ارباب نام و سنگ خسته و بسته جسته بجانب منازل خویش شتافتند اما مهید علیای قیدافه دین و دنیا مانند کوه پای بر جا در همان موضع قدم نبات و قرار افشرد بنایان چایک دست را به بنای اساس دیوار حصار

سپهر الثیاس امر فرمود و در همان مکان بذات اقدس خویش چندان توقف نمود که معماران تیز جنگ قریه آنگه از کل و سنگ موازی چهار پنج کز دیوار بلند ساختند و راه دخول سیاه مغول را مسدود گردانید پیش و پس دیوار را بچقه های صافه شرا و داور و فقط سیار مانند سد باجوج محکم و استوار کردند بعد از آن قیدافه دوران دلیران حصار را که در موقف پیکار مانند کوه یا انداز قدم استوار ساخته رایت شجاعت فلک دوار بر افراخته بودند بنوازش و عنایت خسروانه مستظهر و امیدوار گردانید از جمله غریبان خواجه حسین کرمای چون درین روز آثار مردی و مردانگی بظهور رسانیده بفرب تیر خارا گذار چند تن از دلیران سیاه اعدا را متوجه عالم بقا گردانیده بود بخطاب مستطاب تیر انداز خالی سرفراز گردید و حسن آقائی ترکمان بخطاب قزلباش خان مخالف گشت و دلیران حصار را در رعایت لوازم محافظت و مراسم سمداری مبالغه بسیار فرموده انکه بجانب سرا پرده عصمت و طهارت معاوضت نمود اما شاهزاده شاه مراد دران شب از تقاضا فتوری که بقصور شوکت و بنای دولتش راه یافته و بناسف این که چهره مقصود در مرآت مراش جلوه نموده انگشت تفکر بدندان تجیر می گزید و اشک تحسیر از دیده باریده کرببان غیرت میدرد نظم.

قوی دل مشو گرچه دست قویست  
که حکم خدا برتر از خسروست

و با امرا و سران سیاه در باب تدبیر تسخیر حصار لوازم مشورت بتقدیم میرسانید تا ریت شهسوار مضمار فلک از گوشه بام این حصار میتا قام نمودار گشته برچم سیاه رنگ نگویند گردید نظم.

دم صبح کین آتشین آفتاب  
زد از مهر آتش بمشکین نقاب  
فرو رفت دوران بهجاردوب قهر  
غبار شب از کار گاه سپهر

باعدادان که شاه قلعه فیروزه قام سپهر رو بمساعد ارتفاع نهاد و خسرو شیر سوار گردون بر مواکب گواکب کمین کشاده تیغ انتقام در لشکر ظلام نهاد نظم.

دگر روز کین شاه زومی نژاد  
در جنگ بر روی عالم کشاد  
ز کین سینه پر جوش و در دیده زهر  
ز آتش بیوشید خفتان قهر  
فرو کوفت در حمله کوس غضب  
همه تن شده تیغ در کین شب

شاهزاده آکر نژاد هم از اول باعداد سیاه کوه شکوه قلم نهاد را با آیین رزم و کین ساز داده با گرویی که از مدعه قهر شان دم صبح در سینه شام شکستی و از نیب تیغ شان خنجر آفتاب در نیام میغ نهان گشتی همه چون خار به آهن دلی موسوف و بسان کوه بتحمل شاید موسوم نظم.

همسیرین و شمشیرنست و تیر انگشت  
همه سیه شکن و دیو بند و بیل شکار  
بسان دریا و لیکن بجمعه صافه قمل  
که دید هر کز دریای صافه کردار

بسان سبل جوشان و خروشان که از قلعه کپسار روان کرد ساخته رزم و مستعد پیکار متوجه رخنه حصار گردید و چون بکنار خندق محیط آثار رسید خواست که بی توقف بجانب رخنه حصار روان



کرد جمعی از امرا و عظامی دولت در عتاشی آویخته مانع در آمدن بخندق و بنفس خویش مرتکب محاربه گردیدند شاهراده بنا بر موافق دید دولتمخواهان هم بر کنار خندق حصار از مرکب پیاده گشته دلبران سیاه و مبارزان کینه خواد را بمحاربه و مقاتله اهل حصار ترغیب و تحریص فرمود و بمواعید مزید قدر و رتبت و ترقی مدارج قرب و منزلت مستظهر و امیدوار شان گردانید و یکی از اعیان را نزد خان خانان فرستاده از وی سباحت اعانت و امداد طلبید خان خانان بمعاذیر تمسک جسته از ارتکاب رزم متقاعد گردید مواد غیرت و حمیت شاهراده شاه مراد بحرکت در آمده سیاه خاصه خویش را بافراختن رأیت کارزار و افروختن آتش بیگار و انداختن جنگ سلطانی بحصار فرمان داد فوجی از احدیان و منصب داران خاصه شاهراده که در فتون مبارزت و رسوم مردانگی داستان دستان و اسفندیار را در طی نسیان کشیده گوی جلالت و شجاعت از میدان مشهوران و مبارزان جهان ربوده بودند بیچار فدوی وار قدم در میدان کارزار نهادند به نیروی مردی و مردانگی دست و بازو به تیر و تیغ و نالوک و پلازک برکشادند و بیاد حمله عالم سوز آتش کین را بلند ساخته به تدبیر در آمدن برخنه پرداختند نظم.

بدست محض آتش شده از غضب  
که باطلع باشد بلندی طلب  
بسر فکر بالا شدن شد چنان  
که شد کننده هر سر که شدن گران

اهل حصار که از غلبه و فیروزی روز سابق با وجود انهدام و انکسار دیوار حصار مواد اقتدار و استظهار شان یکی هراو گشته بود و رخنه حصار را چند کز برافراخته از ادوات و آلات آتشبازی چون دهلیز دوزخ ساخته بودند و خاطر از دفعه غلبه اعدا پرداخته از روی شوکت و قدرت تمام دست از آستین انقام بشرا آتش حقه و یوکان و ضرب توب و تفنگ صاعقه سان که افروختند خرمن وجود بسیاری از دلبران میدان رزم و کین و شیران شجاعت آیین سوختند نظم.

ز کین ابروی پر دلان چین گرفت  
سر باره از نیزه پر چپ گرفت  
خدنگی بیا بی زدند آجانب  
که بیکان این سخت سوزان آت  
کسی گر ز تیری شدی بیخبر  
خبر دار کز دیش تیر دگر  
نشته ز بس تیر در مرد جنگ  
درخت خدنگی شده هر نهنگ

القصة از طرفین نیران جهانسوز قتال و جدال بنوعی استعمال پذیرفت که از نف آن کرم زهربر خاصیت کوه انیر گرفت و از شراب زبانه زبانیه آتارش مضمون «انها بشره کالفصر» مشاهده گشت هر خدنگی که از دست حوادث کساد یافت آهنگ جان تهمتی ساز نمود و هر تیر که از ترکش تدبیر برآمد بنخبر بهرامی در پرواز بود غبار معرکه با دخان یوکان بر روی آینه گردون نشست و از بخار خون کشکان فضای هوای کله کلگون بست صغیر و کبیر را دلال انیل بیک ترخ می فروخت و جوان و پیر را آتش قهر یکسان می سوخت تند باد بی نیازی کشتی اعمار را در دریای خونخوار هلاک غوطه داد و از قوط قهر نبری از خون کشکن رو به شهر نهاد سر آیه «یهلک الحرث والصل» روپدا گردیده واقعه «یوم یفر البرء من اخبه و امه و ابیه و صاحبته و بنیه» ظاهر گشت نظم.

گر باده شد آسمان مرگ ویر  
بشد کرد ارواح بر چرخ نیز  
دخ شاه گردون شد از بیم زود  
پیر از کرد شد چشمه لاجورد  
سنزنده بیا هم بالا و اجل  
قضا با فلک زان اثر در جدل  
بریده طمع دل ز امن و اعان  
هوس منحصر گشته در ترک جان  
فراغت سرا سیمه هر سو درید  
بجز قالب کشته جای تدبید  
ز افغان شده کوس آزرده دل  
فدافت گشته از روی لب منفعل  
شد از نیزه ها آسمان بیشه باب  
ولی بیشه کسو عاید در آب  
ز بس گرمی پر دلان دوز کین  
روانی در آمد بجرم زمین  
ز بس مغر و سر زمین سنگلاخ  
بدتها در آتش زخم قزاق

از جوشش دریای کارزار جوشن در بر پر دلان روزگار موج زد و از اشتعال آتش قتال زره در سینه مردان کار شعله نار شد نظم.

زمین از نف خون بجوش انجمن  
که دیک تمنائی سوداگران

چشم هوا از سرمه غبار بیان چشمه قار تاریکی گرفت و چشمه آفتاب از حجاب کرد چون حذقه چشم سیاهی پذیرفت تیر در تن دلبران چون خواب در تن روان می شد و نوک نالوک دو سینه مانند واز درد دل امتیاز لبان می گشت هر چند پر دلان سیاه مغول نجوم آسا بسوی حصار فلک آتار هجوم می آوردند و تیرا واز عقد جمعیت شان انتظام می پذیرفت نیرد آزمایان حصار بشرب تیر خارا گزاز و توب صاعقه کردار و حقه و یوکان شهاب آتار سنگ غرقه در سلک جمعیت شان انداخته بنات العیش سان پریشان شان می ساختند و جمعی را بر خاک هلاک انداخته حوالی رخنه حصار را از وجود شان می پرداختند تا از کثرت کشته پشته ها دران خندق قلزم آسا ظاهر گردانیده قلم تیغ بر داستان دستان و قصه مقتضوان مازندران کشیدند نظم.

بروئینه د ز کمر بزد آوری  
نن خویشن را بدرد آوری  
برخته که پهلوی دزد خار را  
پهلوی خویش آرد آزار را

اگرچه ارباب تغلب و عدوان بقرون وعده و تسویل سلطان که «بعدم و یمنیم و لا بعدم الشیطان الا غرور» در مراسم جنگ و جدال و لوازم مبارزت و قتال آتار باس و بهدیت و امارات شجاعت و جلالت ظاهر می ساختند و هر یک در موقف نام و تنگ مسابقت و مبادرت نموده در مقام جان سپاری دل از سر بر گرفته قدم بسالت ثابت میداشت و بدست غوایت رشته فتنه و شر را تاب داده در تهیج مواد فساد کمر عتاد می بست اما غیرت الهی بحرکت در آمده با وجود جنود نا معدود دشمنان که نمونه بود از «حشر المسلمان و جنوده» حق عز و علا بمحض لطف و کرامت بی منتها و بیمن معاویت حضرات ائمه هدی علیهم

الثبوة و التناء و همت والا نهوت مهد علیای حضرت بقیس دین و دنیا این دولت ابد انما را از شر اعدا بقتلای بریدن لعلش نور الله بافرایهم و الله یتن نوره و لیکره الکافرون محروس و مصون داشت سبحان الله اعظم.

بس روشن است معجزه سروری تو	وین کور دل حدود نمی گیرد اعتبار
غلط بین که بدخواه را در سر است	که فیروزی از کثرت لشکرت
سند که هنگام کین گستری	ز حق باری آید نه از لشکری
سعادت شود روز کین دستگیری	نه بسیاری لشکر و تیغ و تبر

و الحق مبارزان حصار دران روز کوزاری کردند که نه دیده فلک هرگز چنان واقعه دیده بود و نه گوش زمانه افسانه مثل آن شنیده اعظم.

جهان در جهان کشته در خاک است	همه روی صحرا پر از پا و دست
بر از کاسه سر همه سخن خاک	طبقاتی گردون پر از جان پاک
فضا در نیب و قدر در گریز	اعل ست پای و اجل اند خیز
قرا حمله آورده همچون پلنگ	اجل باز کرده دهان چون نهنگ

بالجملة از مبداء طلیعة صباح و مظهر تیا شیر بام که نایره کفاح اشتغال پذیرفته بود و غمام حصار خون یاریدن گرفته تا هنگام وصول ساقه سیاه شام و شبیخون جیش حبش مغالب رماح از اهداب ارواح کوفه میگشت و گشاکش سنانها و فشافش پیکانها از تعرض جانها دست باز نمی داشت و چون شب ظلمت اساس کسوت بنی عباس بر کشف زمانه انداخت دست قضا فضای هوا را بسان چهره عاسیان در روز جزا سیاه ساخت شاهزاده شاه هراد که اعزازت و خامت و آثار ندامت بر صفحه احوال و چهره روزگار سیاه خویش معاینه و مشاهده می نمود با دل پر حسرت و زبان پر ناله و آه بسوی لشکرگاه معاودت فرمود و ترغیب جنگ و تحصیل نام و ننگ را در باقی کرده دل از سلطنت مملکت دکن که در عالم بغیل بخود قرار داده بود بر داشت تا بر عالمیان روشن و میرهن گردد که ظفر و نصرت بقیس قتل پروردگار قرین روزگار سعادت مندان کامگار گردد نه باستظهار و اقتدار سیاه بسیار و حشر بیشمار و بر جهانیان هویدا و آشکار شود که فاتح ابواب فتح و فیروزی مفتاح عنایت ایزدی ست و هادی طریق سعادت و بهروزی مصباح هدایت و مرحمت سرمدی نظم.

گلبه فتح اقالیم در خزاین او ست	کسی شوت بازوی خویش نکشاد ست
اگر بدیده بیولوی و شب پرور آری	مقدمت نهدد روزی که نهاد ست

بلی نمره آرزو از شجره هراد بی عنایت ازلی محال ست و کوشش بسیار بی بخشش پروردگار منتج رنج و وصال.

ذکر مصالحه و مهادنه که میان بندگان علیا حضرت ناموس العالمین قیدافه - سکندر تمکین بقیس سلیمان

آئین چاند بی بی - سلطان بنت شاه حسین نظام با شاه مراد روئی نمود

سابقا رقم زده کلک فصاحت شیم گردید که عالی حضرت خلافت پناه سلطنت و ممدت دستگاه پادشاه جمیع سخی خلیل الله ابراهیم عادل شاه هوازی سی هزار سوار شائسته کارزار بکمک سیاه نظام شاهي مامور ساخته عالی حضرت سلطنت و حشمت پناه صفت و ممدت دستگاه خادم اهل بیت رسول الله محمد قلبی قطب شاه نیز هوازی ده هزار سوار و بست هزار پیاده بمعاضت و اعداد اولیای دولت حضرت بقیس الزعمانی قیدافه الدورانی فرستاد و سیاه کینه خواه نظام شاهي را نیز مواد غیرت و حمیت بحرکت درآمده از اطراف و جوانب در سرحد ولایت عالی حضرت عادل شاه جمعیت نمودند و قریب هشتاد و هشتاد هزار سوار با قیل و توپخانه و آتشبازی و استعداد رزم و پیکار ساخته و آماده کارزار گشته متوجه احمد نگر گردیدند و چون ایام محاصره حصار بامتداد کشید کار محصوران از قلت قوت و تنگی معیشت باضطراب رسید ازگان دولت علیا حضرت بقیس الزعمانی امرای لشکر دکن نوشته شده از علیا اعدا و زبونی اهل حصار دران درج ساختند اتفاقا جاسوس که حامل این مکاتب بود بدست ملایه سیاه مغول گرفتار گشته مکاتب را بنظر خان خانان و سادق محمد خان رسانیدند امرای لشکر آگیر شاه کتابتی برکن السلطنه عمده الدواله شجاعا للاعارة و الایالة سپیل خان که امیر الامرای سیاه عالی حضرت عادل شاه بود نوشتند که مدتیست که انتظار توجه ایشان داریم تا بزودی این منافعه و منازعه رفع گردد هر چند زود تر توجه نمایند بهتر خواهد بود و این کتابت را با مکاتبی که اهل حصار فرستاده بودند بهمان جاسوس داده مرسول داشتند گویند چون کتابت سپیل خان رسیده بر مضمون آن مطلع گردید همان ساعت دعامه کوچ زده سرعت هرچه تمامتر از راه کوهستان متوجه احمد نگر گشت بالجملة چون خبر توجه سیاه کینه خواه دکن و قوت و شوکت و کثرت آن لشکر کینه ور صف شکن شاهزاده شاه هراد و سایر امرای و خوانین لشکر مغل که از تسخیر حصار سپهر آثار احمد نگر مایوس گردیده و دست از محاصره باز کشیده بودند رسید موجب ازدیاد مواد رعب و هراس آن سیاه کوه اساس گردید چنانچه یکبارگی بنای شکیب و ثبات شان متزلزل گشته شان تمالک و تماسک ازید اقتدار شان بیرون رفت لاجرم مجلس مشورت منعقد ساخته بلوازم استخاره و استشاره پرداختند بعد از تقدیم لوازم مشورت و مراسم کشاکش آرای همگان بران قرار گرفت که چون سیاه کینه خواه دکن با جمیعت و استعداد تمام از سر کینه و انتقام بطریق سرعت و استعجال متوجه قتال و جدال گشته اند و فتح حصار از حیز مکت و اقتدار ما بیرون رفته ناچار بجهت محاصره ایشان از پائی حصار باستقبال مبادرت باید نمود و دست از محاصره کوتاه ساخت پس اگر قیل الزان با اهل حصار صلح کوفه در میان انداخته باین بهانه از پای حصار بر خیزیم تا ترک محاصره بر عجز و زبونی ما مجبور نشود هر آئینه اسب خواهد بود لاجرم سیادت پناه سید مرتضی را که از قدیم الایام تربیت یافته و بر کشیده این دودمان خلافت نشان بود بیوسته رعایت حقوق خدمت و نعمت این دولت می نمود بتسبیح ساط مصالحه مامور ساختند سید مرتضی بموجب جواب دید شاهزاده و امرای مکتوبی بازگان دولت آید انما



نوشته بحصار فرستاد مضمونش آنکه شخصی جهة تمهید مقدمات صلح بیرون فرستند تا گوشش نموده نوعی سازد که شاهزاده عالمیان دست از محاصره باز داشته از پای حصار برخیزند اگرچه اهل حصار را از تنگی معیشت و انعدام ذخیره کار باضطراب رسیده بود و عنان اختیار از دست رفته همگی در مقام طلب صلح و قبول در آمده بودند لیکن چون از فحواى کلام و بیغام سید مرتضی رابحه عجز و زیونی استنعام نمودند و دانستند که چون نیز مراد ارباب عتاد بهدوف مقصود نرسید و صبح سعادت از افق طالع شان تعدید از در صلح در آمده حلقه موافقت می جنبانند لاجرم بفتح و نصرت امیدوار گشته تا دشمنان حمل برزیونی نمایند در جواب سید مرتضی نوشتند که اگر اول از ان جانب معتبری بملازمت سقه سلطنت و خلافت آمده تمهید بساط مصالحت نماید ازین جانب نیز رسولی بجهت انجام و اتمام این مهمام مرسول خواهد گشت بالاصله سید مرتضی سیادت و شجاعت آناری میر هاشم هدنی را که بخشی لشکرش بود و بوفور فراست و آداب شجاعت و کیاست از آکفا و اقران امتیاز تمام داشت بملازمت سده سلطنت فرستاد حدث ده روز سید مذکور در حصار مانده وخصت معاودت نمی یافت چنانچه اهرای سپاه مغول از مصالحه مایوس گشته اخبار موجش در اردوی ایشان اشتها پذیرفت تا اهل حصار تحف و هدایائی بسیار جهة شاهزاده عالمیان و خان خاااا و شاهباز خان و صادق محمد خان ترتیب داده چون فروغ صدق نیت و خلوص عقیدت و صفائی طوبی و پاکى طینت رکن السلطنة القاهرة عند الدولة الباهرة و اعتقاد الاسلام و المسلمین کشف التعفانی و المساکین افضل الامرای و الخواص المعروف بالبر و الاحسان عمدة الملک افضل خان قمی که از اعیان ملک و مشاهیر دولت برسوم سفارت و آداب رسالت تجلی یافته بود و موقف او در خدمت یازگه اعلی پسندیده و از شمع عقل و نور ذکا وافر حظ و کامل نصیب گردیده و در حسن سیر و کمال هنر متفق علیه و مشار الیه گشته نظم.

با جوش ضمیر و جنبش نطقش	به شد زمین و عطارد ابکم
زو لفظی و از عقول یک خیل	زو رمزی و از فحول یک رم
بی قوت ده انعامش هست	هفت اختر مصکومت مقوم

در ضمیر اقدس و خاطر مقدس بندگان علیا حضرت بلقیس مرتبت مریم مکانی خدیجه الزمانی پرتو انداخته بود و خدمات پسندیده او سیما در ایام محاصره درجه استحسان و قبول یافته بنا بران قامت قابلیتش را بخلعت نیابت و شغل منصب پیشوائی و خطاب مستطاب چنگیز خانی آرایش بخشیده مستد وکالت را بوجود قایم الجود آن منبع احسان پایه رفعت باوج فرقدان رسانید نظم.

شهبان جهانرا نباشد گزیر	ز جمع دلیران و دانا وزیر
دلیران بشهشیر گیرند جانی	نگهدارنش مرد دانا برائی
ز دشور فرزانه رای زن	همه روی کشور برآرد سم

بلکه در بعضی مواد آنچه از یک تدبیر صائب و رانی ثاقب وز رای مشتری رای عطارد ذکا بظهور رسد لشکر بسیار و حشر بی شمار از سر انجام آن عاجز باشند نظم.

بهشکام تدبیر یک رانی نیک	به از صد سیاهی چو دریای رنگ
به پیشکاری عقل شریف و رای درست	توان کند تصرف بر آسمان افکند

و همچنین رسالت شاهزاده سپهر نمکین بکفایت رانی و زین آن وزیر مشتری نظیر که مانند عقل اولی در انتظام امور جمهور مستثنی بود مرجوع گردید تا چنانچه از رانی دور بین و تدبیر اسابت قرینش سزد سر انجام و انتظام مهمام مصالحه پردازد نظم.

مقرر شد آنکه ز مردان کار	ز بهر رسالت بکسی نامدار
خرد بیشه نام آوری از مهارت	چو شمعش بر از آب و آتش دهان
چو مهر فلک دهر گردیده	چو خواب آشنا روی هر دیده

و رسالت خانخانان بکفایت رانی و اسابت تدبیر سید صافی ضمیر شیر بیشه و غا سر دفتر ارباب حقیقت و وفا سر جو بیار مرتضوی میر محمد زمان رضوی مشهدی که مآثر وفا داری و مفاخر حق گزاریش تا دامن آخر الزمان طراز آستین مروت و قنوت خواهد بود نظم.

عیسی گاه دانش آموزی	یوسفی وقت مجلس اقریزی
آگه از علم و از کفایت نیز	یارسائیش بهتر از همه چیز

مفوض گشت و سیادت مآب مرتضی اسباب زبده اولاد حضرت خیر الانام شاه بهرام استر آبادی برسالت شاهباز خان مامور گردیده بودند مضمون این ابیات بود که نظم.

بصلح از فروزند شاهباز چراغ	شود شهری و لشکری را فراغ
و کر رو بمیدان کین آوردند	بلا ز آسمان بر زمین آوردند
تو آنکه که بر من شوی دست باب	زین بیوه را داده باشی جواب
و کر من شوم چیره در روز کین	شوم قادر انداز روی زمین
همان به که بر صلح رای آوری	طریق هجرت بچرا آوری
اگر دوستی جام لعلست و بزم	و گر دشمنی تیغ کینست و رزم

بالجملة بتاریخ روز یکشنبه دهم شهر رجب المرجب که صباحش مطلع آفتاب سعادت و صلاح و مبدء ایام فیروزی و نجاح بود رسولان مذکور حسب الحكم بلقیس الزمان از حصار بیرون آمده بمقامد خویش شتافتند و چون خیر حجاب شاهزاده گردون چناب رسید حکم شد که رسولان را در اردوی سیادت و امارت پناه سید مرتضی جا دهند تا هرگاه ایشان را طلب فرمایند سید مرتضی بملازمت رسانند پس کی بطلب خانخانان و شاهباز خان و راجه علی خان و صادق محمد خان و سایر امرا و اعیان فرستاده مجلسی بادشاهانه جهة ملاقات حجاب ترتیب دادند و چون مجلس انعقاد یافت بطلب حجاب فرستادند سید مرتضی رکن السلطنة عمدة الملک افضل الخواصین چنگیز خان را با سر دفتر وفا داران جهان میر محمد زمان و شاه بهرام بیابه سریر شاهزاده گردون غلام رسانیده در موقف بندگی بداشت بعد از آنکه حجاب از لوازم کورنش و تسلیم که طریق

سلام و احترام پادشاهان چنانچه است بپیرداختند شاهزاده عالمیان و خانخانان ایشان را نزدیک طلب فرموده از سبب مجاوره و مقصود آمدن استفسار نموده در باب مصالحه سخنان مذکور ساختند رکن السلطنة عمدة المملکة اکفی الکلمات افضل الخواتین چنگیز خان بجواب مبادرت فرموده بعد از ادای دعا و ثنا سخنان پرورده سنجیده در عرض مدعای خویش بیان نمود نظم -

جہان دہدہ دستور فریادری	کشتاد از سر کار دانی نفس
سخنہائی پرورده دلفریب	کے از مغز مردم بریاید شکیب
خطائی کے اعدواری دہد	عقابی کے بر صلح باوری دہد
زبان بندہائی چو بیگلاب نیز	دری در تواضع دری در ستیز
سخن ساخته در گزارش دو نیم	بکسی نیمہ ز امید و دیگر ز بیم

شاهزادہ دوران سخنان سنجیده شافی آن وزیر کافی تدبیر را پسندیده از کار دانی و زبان آوری آجناب حسابها برداشت و رسولان علیا حضرت بلقیس زمان را بخلعتہائی پادشاهان و اسبان نازی سر فرازی بخشیده فرمود کہ سر انجام مهام شما بمعہدہ اعتماد خان خانان نمودیم مدعیات خویش بعرض ایشان رسانید تا حسب المدعائی شما بقیصل رسانند نظم -

ہمہ کار شاہان دانش یزود ز رام وریان یزود شکوہ

روز دیگر خانخانان و شاہباز خان و صادق محمد خان مجلسی ساخته حجاب مید علیا حضرت قیدافہ گردون جناب را طلب داشتند و در اول از در قریب آمدہ بجد و جہد و قول و عہد خواستند تا آن دولتخواہ را از رام برده باین وسیلہ و حیلہ صورت تسخیر حصار فلک نظیر در آئینہ تصور خویش مشاهده نمایند و بمعہدہ الملک افضل الخواتین گفتند کہ شما را پنج ہزاری می گنم و از مملکت دکن ہر ولایت کہ خاطر خواہ شما باشد بلعت نامہ بشما ارزانی می داریم و در جمیع امور رای صواب نمائی شمار دستور ساخته از مقتضائی خاطر فیضی مآثر شما اسلاتجاوز جایز نخواہیم داشت نوعی سازید کہ این قلعہ بتصرف ما درآید عمدہ دولتخواہان افضل خان در جواب ایشان گفت کہ مسخر شدن این حصار سپہر آثار جنگ و پیکار از جملہ محالات است چہ وقتی صورت تسخیر تیسر پذیر است کہ ذخیرہ قلعہ و استعداد باخر رسد و حال آنکہ ذخیرہ دہ سالہ از غلہ و داور و سایر اسلحہ و ادوات جنگ دارند و قریب دہ ہزار مرد از دلیران مریض انتقام کہ ہمہ طالب لشک و نام اند درین حصار سپہر آثار بجهت رعایت حقوق لشک و خدمت چندین سالہ کشتن و مردن اختیار نموده تا رمقی در تن داشته باشند بدان حصار راشی نخواہند شد چون امرای آگری دیدند کہ مددعہ و افسون ایشان در افضل خان نگرفت از تسخیر قلعہ مایوس گشتہ سخن بطرز دیگر در میان انداختند کہ چون حضرت جنت آسیائی برہان نظام شاہ وقت توجہ بصوب دکن مملکت برار را بپشکشی بندکان حضرت پادشاہ جمہاد ملایک سیاہ اگر شاہ فرمودہ آن ولایت اکنون تعلق بہ بندکان آن درگاہ میدارد دست تصرف ازان کوتاه باید ساخت و شاهزادہ عالمیان کہ باین ولایت تشریف ارزانی داشتہ و فی الحقیقہ تمام مملکت دکن بحوزہ تصرف آن حضرت درآمدہ

صلاح درین ست کہ ولایت دولت آباد را نیز با مضافات و منسوبات بہ بندکان آنحضرت میاوید تا سیاہ کینہ حوام دست از محاصره حصار احمد نکر باز داشتہ سایر ولایات را بنور حدیقہ کافرائی نور حدیقہ جہانبانی بہادر شام باز گذاریم و در کشیدن انتقام از دشمنان ایشان لوازم اعداد و اعانت مرعی داریم عمدہ الملک اکفی الکلمات افضل الخواتین چنگیز خان در جواب ایشان گفت کہ اکنون درین دولتخانہ پادشاهی بر تخت نیست کہ این امر با او توان ساخت ملک برار حالا تعلق بسلاطین دکن دارد و سیاہ این دولتخانہ نیز با ایشان ملحق شدہ اند با ایشان باید نوشت و با ایشان قرار داد و حرف دولت آباد باعث ازدیاد مواد فتنہ و فساد است چہ مدتست کہ اہل آلوایات رقبہ اطاعت از رقبہ عبودیت کشیدہ سالک سالک کفران و طغیان گردیدہ اند و پادشاهی ہم رسانیدہ بموجب فرہان علیا حضرت بلقیس زمان عمل نخواہند نمود مع هذا امرای دکن کہ در حصارند بدین سخن ہمدستان نخواہند گشت و ہمہ مصالحہ معطل بل مختل خواہد شد و بر تقدیر جریان فرمان علیا حضرت بلقیس مکن بر ایشان شہ کلام اشکر دکن را شکست دادہ اید کہ ولایت دولت آباد شما باید داد طالع شما قوی بود کہ تفاق در میان امرای این دولت اید شما روی نمود و ہر کدام بطرفی متفرق گشتہ عرصہ مملکت از وجود جنود ظفر ورود خالی بود شما فرصت باقیہ بدین صوب شتافتید اگر دہ ہزار سوار بحدود کات کالہ می آمد شما را قدرت آن نمی بود کہ از سرحد تجاوز کنید نمود اینک یک لشک سوار مرد افغن دکن با عدت و ایست تمام متوجہ انتقام شما گردیدہ بہشت فرسخی رسیدہ اند اول بجنگ ایشان مبادرت باید نمود و ایشان را بجواب گفتہ بعد ازان زبان بحرف داد و ستد کشود صادق محمد خان انازل کہ سر کردہ ہمہ دکن او بود ازین سخن برآشتہ با فضل خان گفت کہ این چہ سخنان یوجست شما عورتی را در قلعہ باہید خواجہ سرای نگاہ داشتہ اید کہ یکمک شما خواہد آمد یا ازو مددی شما خواہد رسید این فرزند حضرت جلال الدین اگر پادشاہست کہ چندین شاہ و شہر بار بر دوگاہ او کمر بندگی بستہ اند زعم شما آنست کہ زانغ و زغن دکن کہ مثل مور و ملخ بر شکبوتی چند نیستہ اند با انیرہ امیر تیمور و امرای نامدار مثل خانخانان و شاہباز خان کہ ہر یک دہ ہزار ولایت دکن تسخیر نمودہ اند برابری توانند نمود ما این قلعہ را پادہ انداختہ و باقی را خمیر مایہ ساختہ ایم و دوسہ ہوز دیگر با خاک برابر خواہیم نمود تا حال تاخیر در تسخیر واقع شدہ از کمال رحم بودہ کہ ناموس علیا حضرت بماند و مثل شما مردم کہ ابتدای جنس مائید شائع نشوید افغانخان بجواب مبادرت نمود کہ ما مدت چہل سال شد کہ تمک سلاطین دکن بمخوبریم و روزی کہ باین قلعہ درآمدیم از سر جان و مال و فرزندان گذشتیم و الحال کہ باین خدمت کمر بستیم بخود قرار شہادت دادہ بخدمت شما آمدیم چون ہمہ را از مرگ کزیری نیست چہ بہتر ازان کہ کسی در رام والی نعمت خود گشتہ شود و باین وسیلہ نیکنامی جاوید یابد می شنیدیم کہ اگر پادشاہ دعوی الوہیت میکند حالا می بینیم کہ امرای ایشان نیز دعوی بیغمیری می نمایند همانا دوش رخی بر شما نازل شدہ کہ این ملک مسخر شما خواہد شد مگر خدائی تعالی را درین کار خانہ دخلی نیست کہ چنین حکم جزئی می فرمائید کہ تا سہ روز دیگر البتہ این قلعہ را خواہیم گرفت - ممکن است کہ بمقتضائی کربہ کم من قلة قليلة غلبت قلة كثيرة سادف الله معاربت مردم این ولایت فرمودہ شما را ہی نیل مقصود :



بائی این حصار معاودت ووفی نماید. بر شما ظاهر است که مردم این ملک باغریان در مقام خصومت و عدوان و دغاکی بوده و می نمایند. شده خیر و دولت خود حضرت و افاضه صلاح دولت حضرت بادشاه دران می داند که امرائی عظام شاهزده عالی مقام را از حوالی حصار دور سازند مبادا چشم زخمی ووفی نماید که تدارک آن از حیز امکان بیرون باشد. جمعی کثیر از دلیران مریخ اتفاق که درین حصار سپهر آرند چنین اشتباه دارند که اگر کشته شوند شهید و اگر نکند غازی خواهند بود چگونگی ایشان مقرر توان بود که سر باطنش شما درآورند. غرض سیاه دکن خواهد رسید و راه نرسد بر سیاه شما بسته خواهد کردند و بدان حوالی سیاه و محضت و آزار و دشواری هرچه تمام تر معاودت خواهد نمود و در خدمت حضرت بادشاه معاف و مخافش خواهد بود و البته آنچه بنده می گویم بعرض حضرت بادشاه نیز خواهد رسید. سر دفتر ارباب ابقان میر محمد زمان نیز دران محفل سخنان سنجیده مردانه بی وحشت و ملاحظه مذکور ساخته خصمان را متوهم گردانید. القه چند روز درین گفت و شنید سر رفته مهم مصالحه معطل بود تا خبر رسیدن سیاه صف شکن دکن در لشکر مغل متواتر گشته جوابیس خبر رسانیدند که موازی عقدا هشتاد هزار سوار کشته گزارد با قبایل بی ستون آثار و نویخته بسیار کوچ بر کوچ می رستند. لاجرم امرائی سیاه مغل صلاح در ترک منازعه و مناقشه دولت دانسته دست از طلب بی فایده باز داشتند و خود را بولایت برار تلی ساخته بساط مصالحه منبسط گردانیدند. روز سه شنبه بیست سوم شهر رجب ابواب جنگ و نزاع مسدود گشته ابواب صلح و سلاح از طرفین مترد گردیدند و چون ذخیره حصار بااندام رسیده کار معصومان بغایت دشوار گردیده بود درین ایام که عمده الاعیان افضل خان در لشکر مغلان بود چند مرتبه اهل قلعه با فضل خان اوشتند که سر غنوان که توان برودی مهم مصالحه بانجام و اتمام رسان که یک روز دیگر قلعه را نگاه نمی توانیم داشت بلکه اکثری از اهل حصار بجهت تنگی قوت و عدم قوت بخود قرار قرار داده بودند و اراده نموده که از برج و باره یکبار خود را انداخته پناه به سیاه مغل برند بنا برین افضل خان با امرائی مغل قرار داد که سیادت و اعزاز پناه سید مرتضی و شریعت و سادات و اعزاز پناه سید مرتضی و افادت و افادت مصالحه بدر قلعه فرستند تا مهم مصالحه انظام یزید و سیادت و اعزاز پناه سید مرتضی و افادت و افادت دستگاه قاضی حسن برفتن حصار و تمهید مقدمات صلح و سداد مامور گشته بملازمت سده سلطنت و خلافت متناقصند و پناہات و الطاف خسروانه اختصاص یافته ارکان دولت فخره بجهت سلاح و مقتضای وقت بدادن برادر راضی گشته مهابی محبت و التیام را بهمد و پیمان انظام و استحکام دادند. روز سه شنبه بیست و ششم شهر مذکور عمده الملک محمد خان میان منتخب که رکن و کین این سلطنت ابد قرین بود و درجه این دولت و ریاض این سلطنت و از آب تیغ کهر پرورش خضارت و نصارت یافته و ساحت مملکت بسعی و کوشش مردانه ات از خار و خشاک مفسدان دین و دولت پاک گشته نظم.

درین باغ هر شاخ کان سر کشید  
سرس زد بشمشیر و بیخنی برید  
عدو کی برو خون گری زهر خند  
کزو پیایه تخت شد سر بلند

با جمعی از اعیان ملک و مشاهیر دولت بجهت اتمام و انجام مهم مصالحه از حصار سپهر آثار بملازمت شاهزاده گردون و قار مبادرت فرموده سعادت خدمت و دستبوس استعفاء یافت. نوازش خسروانه شامل حالش گشته مقدمش را بتعطیم و تکریم تمام تلقی فرمودند و بر جمیع امرا و خوانین مجلس بهشت آئین مقدم نشانیده قامت قبالش بخلعت خاص خسروی و اسب نازی سر افراز گردانیدند. بالجله چون از طرفین مهابی محبت و التیام نظام و انظام پذیرفته مواد نزاع و عناد ارتفاع یافت. اسباب بیگنگی باطلف حال و بیگنگی مبدل گشته رعایت عهد عواست نصارت از سر گرفت و قواعد الفت و محبت بنا گشت. کینه پذیرفت و عقود عقاید عهد و موافق طرفین بربره و وثوق و رسوخ رسید. و مهم چین و دولت و امور ملک و ملت را از برکت این مصالحت و بین این مصادقت نظام و انظام تازه دیدند آمد نظم.

ماه ملک از محاق بیرون شد	روزگار جیوان هیاوین شد
اختر سده بخت کرد طلوع	طالع روزگار میوین شد
چشم دولت ز لهر گشت قریر	روئی ملک ز غیش گلگون شد
خرمی عمناس عیسی گشت	یرغمی همکار قیروین شد
یوسف از قهرجه دهانی یافت	یونس از بطن حوت بیرون شد

رکن السلطنت محمد خان و موتمن الدوله اکفی الکفات چنگیز خان و سائر اکابر و اعیان با خاطر خرم و شادان از اردوئی شاهزاده عالیان معاودت فرموده بتقبل سده سلطنت علیا حضرت بلبس عربت سرافرازی یافتند و سعی همگان در انظام امور دین و دولت دران حضرت بدوجه استعفاء و عز قبول موصول گشته بتوازی بی کرانه خسروانه مخصوص گردیدند. سیاه کینه خواه مغل نیز دست از محاصره و پائی از میدان محاربه و کار زار کشیده تیغ نزاع و خلاف در خلاف اتفاق و بام التیام در آوردند نظم.

چو خنکاه آشنی گرم شد	دل سخت سکن آوران نرم شد
ز هر دو طرف صلح انگیختند	چو شیر و شکر در هم آمیختند
دهل زن فراموش کرد از دهل	بگرفت دواش نگردید غل

اهل حصار سپهر آثار احمد نکر را که از قلت قوت و انعدام ذخیره کار باضطراب رسیده بود از مضیق محاصره قدم به فضائی صحرا نهاد ابواب بیع و شری با لشکر مغل کشادند. سیاه مغل که در ایام محاصره غله بسیار ذخیره ساخته بودند چون بمصالحه اطمینان خاطر حاصل کرده دل از دفعه محاصره و محاربه برداشتند ذخائر خویش را باهل حصار فروخته خود را سبکبار ساختند. بالجمعه در سه روز اهل حصار چندان ذخیره نمودند که اگر بالفرض باز مهم بمحاصره و محاصره متعجر شدی از اندیشه قوت فارغ بودندی و چون خبر وصول لشکر صف شکن دکن که از طرف کوهستان و ولایت مانک دان حرکت می نمودند بلشکر مغول رسید که به پنج گار احمد نکر رسیده اند در مبادی حال شاهزاده عالیان بقصد قتال

ایشان از حوالی شهر احمد نگر دو شب چهارشنبه بیست و هفتم رجب کوچ فرمود و یک مرحله بجانب شاه دکن عزیمت نمود. باز آرائی سیاه مغل تغییر یافته عنان از مقاتله آن سیاه کینه خواہ تاقتند و رأیت عزیمت بصوب گالت جیپور معطوف ساختند و ازان جا کوچ بر کوچ بجانب دولت آباد حرکت نموده از حوالی دولت آباد گزشتہ بر سمت چنای پور و برادر روان گردیدند نظم.

چو خورشید رخشان بر آرد علم سیاه قواکب بریزد ز هم

چون خبر کوچ لشکر مغل بامرا و سران سیاه دکن رسید بحوالی شهر احمد نگر آمده در موضع پانوری نزول نمودند. اخلاص خان و اکثر امرائی نظام شاهی عراض مشعل بر اظهار اطاعت و انقیاد نیابت سریر نریا نصیر فرستاده قول هدایون طلب داشتند. حسب الحکم مہد علیای قیدانہ دین و دنیا قولنامه ها بامرا و سران سیاه اصدار یافته همگنان را بمواظف بیدریغ خسروانہ امیدوار ساختند. لاجرم اخلاص خان با کافہ امرائی حبشی از سیاه عالی حضرت عادل شاه جدا گشته بحوالی شهر آمده در باغ عبادت خانه نزول نمودند و کس نیابت سریر سلطنت فرستاده رخصت ملازمت طلبیدند. فرمان قضا جریان از ممکن عزت و جلالت نفاذ یافت کہ امرا جریده بتقبیل عتبه سلطنت و خلافت سر افراز گردیدند. اخلاص خان با پسر و برادران و عتید الملک با برادران و بلبل خان و حمید خان و اولاد قزوادی خان و دلایت رائی با سائر امرا احرام ملازمت سده سلطنت بسته بشرف زمین بوس سر معاشرت بفلک آبنوس رسانیدند و بخلع فاخره و تشریفات متکثره سر افراز گردیدند و چون حضرت میران شاه علی در میان امرائی حبشی می بود و کافہ حبش بسلطنت خدمتش راضی بودند درین وقت کہ امرائی حبشی بملازمت سده سلطنت مبادرت نمودند حضرت میران شاه علی خائف گشته جمیع اسباب سلطنت و مکت را گزاشته پناه به سیاه عادل شاه برده در کنف حمایت سپیل خان جانی گرفت. جمعی از سیاه ظفر پناه کہ بتعاقب حضرت میران شاه علی مأمور گردیده بودند چون بدو نرسیدند خیمه و سرا برده و اسباب و اموالش را تاراج کرده معاودت نمودند.

تمت هذا الكتاب بعون الملك الوهاب علی بد فقیر الحقیر المحتاج الی رحمت الملك الغنی ابو طالب ابن سید علی طباطبائی الحسینی بتاریخ پنج شنبه بیست و دوم شهر محرم الحرام ۱۰۳۸ هجری.



## فہرست اعلام (الف)



- ایراہیم سحر خان ص ۷۰  
(خواجہ) ایراہیم (لطیف خان) ص ۲۸۰-۲۸۱  
(سید) ایراہیم ص ۲۰۵  
ایراہیم عادل شاه ص ۲۹۷-۲۹۸-۲۹۹-۳۰۲  
۳۰۴-۳۰۵-۳۰۶-۳۰۷-۳۰۸-۳۰۹-۳۱۰-۳۱۱-۳۱۲-۳۱۳-۳۱۴-۳۱۵-۳۱۶-۳۱۷-۳۱۸-۳۱۹-۳۲۰-۳۲۱-۳۲۲-۳۲۳-۳۲۴-۳۲۵-۳۲۶-۳۲۷-۳۲۸-۳۲۹-۳۳۰-۳۳۱-۳۳۲-۳۳۳-۳۳۴-۳۳۵-۳۳۶-۳۳۷-۳۳۸-۳۳۹-۳۴۰-۳۴۱-۳۴۲-۳۴۳-۳۴۴-۳۴۵-۳۴۶-۳۴۷-۳۴۸-۳۴۹-۳۵۰-۳۵۱-۳۵۲-۳۵۳-۳۵۴-۳۵۵-۳۵۶-۳۵۷-۳۵۸-۳۵۹-۳۶۰-۳۶۱-۳۶۲-۳۶۳-۳۶۴-۳۶۵-۳۶۶-۳۶۷-۳۶۸-۳۶۹-۳۷۰-۳۷۱-۳۷۲-۳۷۳-۳۷۴-۳۷۵-۳۷۶-۳۷۷-۳۷۸-۳۷۹-۳۸۰-۳۸۱-۳۸۲-۳۸۳-۳۸۴-۳۸۵-۳۸۶-۳۸۷-۳۸۸-۳۸۹-۳۹۰-۳۹۱-۳۹۲-۳۹۳-۳۹۴-۳۹۵-۳۹۶-۳۹۷-۳۹۸-۳۹۹-۴۰۰-۴۰۱-۴۰۲-۴۰۳-۴۰۴-۴۰۵-۴۰۶-۴۰۷-۴۰۸-۴۰۹-۴۱۰-۴۱۱-۴۱۲-۴۱۳-۴۱۴-۴۱۵-۴۱۶-۴۱۷-۴۱۸-۴۱۹-۴۲۰-۴۲۱-۴۲۲-۴۲۳-۴۲۴-۴۲۵-۴۲۶-۴۲۷-۴۲۸-۴۲۹-۴۳۰-۴۳۱-۴۳۲-۴۳۳-۴۳۴-۴۳۵-۴۳۶-۴۳۷-۴۳۸-۴۳۹-۴۴۰-۴۴۱-۴۴۲-۴۴۳-۴۴۴-۴۴۵-۴۴۶-۴۴۷-۴۴۸-۴۴۹-۴۵۰-۴۵۱-۴۵۲-۴۵۳-۴۵۴-۴۵۵-۴۵۶-۴۵۷-۴۵۸-۴۵۹-۴۶۰-۴۶۱-۴۶۲-۴۶۳-۴۶۴-۴۶۵-۴۶۶-۴۶۷-۴۶۸-۴۶۹-۴۷۰-۴۷۱-۴۷۲-۴۷۳-۴۷۴-۴۷۵-۴۷۶-۴۷۷-۴۷۸-۴۷۹-۴۸۰-۴۸۱-۴۸۲-۴۸۳-۴۸۴-۴۸۵-۴۸۶-۴۸۷-۴۸۸-۴۸۹-۴۹۰-۴۹۱-۴۹۲-۴۹۳-۴۹۴-۴۹۵-۴۹۶-۴۹۷-۴۹۸-۴۹۹-۵۰۰-۵۰۱-۵۰۲-۵۰۳-۵۰۴-۵۰۵-۵۰۶-۵۰۷-۵۰۸-۵۰۹-۵۱۰-۵۱۱-۵۱۲-۵۱۳-۵۱۴-۵۱۵-۵۱۶-۵۱۷-۵۱۸-۵۱۹-۵۲۰-۵۲۱-۵۲۲-۵۲۳-۵۲۴-۵۲۵-۵۲۶-۵۲۷-۵۲۸-۵۲۹-۵۳۰-۵۳۱-۵۳۲-۵۳۳-۵۳۴-۵۳۵-۵۳۶-۵۳۷-۵۳۸-۵۳۹-۵۴۰-۵۴۱-۵۴۲-۵۴۳-۵۴۴-۵۴۵-۵۴۶-۵۴۷-۵۴۸-۵۴۹-۵۵۰-۵۵۱-۵۵۲-۵۵۳-۵۵۴-۵۵۵-۵۵۶-۵۵۷-۵۵۸-۵۵۹-۵۶۰-۵۶۱-۵۶۲-۵۶۳-۵۶۴-۵۶۵-۵۶۶-۵۶۷-۵۶۸-۵۶۹-۵۷۰-۵۷۱-۵۷۲-۵۷۳-۵۷۴-۵۷۵-۵۷۶-۵۷۷-۵۷۸-۵۷۹-۵۸۰-۵۸۱-۵۸۲-۵۸۳-۵۸۴-۵۸۵-۵۸۶-۵۸۷-۵۸۸-۵۸۹-۵۹۰-۵۹۱-۵۹۲-۵۹۳-۵۹۴-۵۹۵-۵۹۶-۵۹۷-۵۹۸-۵۹۹-۶۰۰-۶۰۱-۶۰۲-۶۰۳-۶۰۴-۶۰۵-۶۰۶-۶۰۷-۶۰۸-۶۰۹-۶۱۰-۶۱۱-۶۱۲-۶۱۳-۶۱۴-۶۱۵-۶۱۶-۶۱۷-۶۱۸-۶۱۹-۶۲۰-۶۲۱-۶۲۲-۶۲۳-۶۲۴-۶۲۵-۶۲۶-۶۲۷-۶۲۸-۶۲۹-۶۳۰-۶۳۱-۶۳۲-۶۳۳-۶۳۴-۶۳۵-۶۳۶-۶۳۷-۶۳۸-۶۳۹-۶۴۰-۶۴۱-۶۴۲-۶۴۳-۶۴۴-۶۴۵-۶۴۶-۶۴۷-۶۴۸-۶۴۹-۶۵۰-۶۵۱-۶۵۲-۶۵۳-۶۵۴-۶۵۵-۶۵۶-۶۵۷-۶۵۸-۶۵۹-۶۶۰-۶۶۱-۶۶۲-۶۶۳-۶۶۴-۶۶۵-۶۶۶-۶۶۷-۶۶۸-۶۶۹-۶۷۰-۶۷۱-۶۷۲-۶۷۳-۶۷۴-۶۷۵-۶۷۶-۶۷۷-۶۷۸-۶۷۹-۶۸۰-۶۸۱-۶۸۲-۶۸۳-۶۸۴-۶۸۵-۶۸۶-۶۸۷-۶۸۸-۶۸۹-۶۹۰-۶۹۱-۶۹۲-۶۹۳-۶۹۴-۶۹۵-۶۹۶-۶۹۷-۶۹۸-۶۹۹-۷۰۰-۷۰۱-۷۰۲-۷۰۳-۷۰۴-۷۰۵-۷۰۶-۷۰۷-۷۰۸-۷۰۹-۷۱۰-۷۱۱-۷۱۲-۷۱۳-۷۱۴-۷۱۵-۷۱۶-۷۱۷-۷۱۸-۷۱۹-۷۲۰-۷۲۱-۷۲۲-۷۲۳-۷۲۴-۷۲۵-۷۲۶-۷۲۷-۷۲۸-۷۲۹-۷۳۰-۷۳۱-۷۳۲-۷۳۳-۷۳۴-۷۳۵-۷۳۶-۷۳۷-۷۳۸-۷۳۹-۷۴۰-۷۴۱-۷۴۲-۷۴۳-۷۴۴-۷۴۵-۷۴۶-۷۴۷-۷۴۸-۷۴۹-۷۵۰-۷۵۱-۷۵۲-۷۵۳-۷۵۴-۷۵۵-۷۵۶-۷۵۷-۷۵۸-۷۵۹-۷۶۰-۷۶۱-۷۶۲-۷۶۳-۷۶۴-۷۶۵-۷۶۶-۷۶۷-۷۶۸-۷۶۹-۷۷۰-۷۷۱-۷۷۲-۷۷۳-۷۷۴-۷۷۵-۷۷۶-۷۷۷-۷۷۸-۷۷۹-۷۸۰-۷۸۱-۷۸۲-۷۸۳-۷۸۴-۷۸۵-۷۸۶-۷۸۷-۷۸۸-۷۸۹-۷۹۰-۷۹۱-۷۹۲-۷۹۳-۷۹۴-۷۹۵-۷۹۶-۷۹۷-۷۹۸-۷۹۹-۸۰۰-۸۰۱-۸۰۲-۸۰۳-۸۰۴-۸۰۵-۸۰۶-۸۰۷-۸۰۸-۸۰۹-۸۱۰-۸۱۱-۸۱۲-۸۱۳-۸۱۴-۸۱۵-۸۱۶-۸۱۷-۸۱۸-۸۱۹-۸۲۰-۸۲۱-۸۲۲-۸۲۳-۸۲۴-۸۲۵-۸۲۶-۸۲۷-۸۲۸-۸۲۹-۸۳۰-۸۳۱-۸۳۲-۸۳۳-۸۳۴-۸۳۵-۸۳۶-۸۳۷-۸۳۸-۸۳۹-۸۴۰-۸۴۱-۸۴۲-۸۴۳-۸۴۴-۸۴۵-۸۴۶-۸۴۷-۸۴۸-۸۴۹-۸۵۰-۸۵۱-۸۵۲-۸۵۳-۸۵۴-۸۵۵-۸۵۶-۸۵۷-۸۵۸-۸۵۹-۸۶۰-۸۶۱-۸۶۲-۸۶۳-۸۶۴-۸۶۵-۸۶۶-۸۶۷-۸۶۸-۸۶۹-۸۷۰-۸۷۱-۸۷۲-۸۷۳-۸۷۴-۸۷۵-۸۷۶-۸۷۷-۸۷۸-۸۷۹-۸۸۰-۸۸۱-۸۸۲-۸۸۳-۸۸۴-۸۸۵-۸۸۶-۸۸۷-۸۸۸-۸۸۹-۸۹۰-۸۹۱-۸۹۲-۸۹۳-۸۹۴-۸۹۵-۸۹۶-۸۹۷-۸۹۸-۸۹۹-۹۰۰-۹۰۱-۹۰۲-۹۰۳-۹۰۴-۹۰۵-۹۰۶-۹۰۷-۹۰۸-۹۰۹-۹۱۰-۹۱۱-۹۱۲-۹۱۳-۹۱۴-۹۱۵-۹۱۶-۹۱۷-۹۱۸-۹۱۹-۹۲۰-۹۲۱-۹۲۲-۹۲۳-۹۲۴-۹۲۵-۹۲۶-۹۲۷-۹۲۸-۹۲۹-۹۳۰-۹۳۱-۹۳۲-۹۳۳-۹۳۴-۹۳۵-۹۳۶-۹۳۷-۹۳۸-۹۳۹-۹۴۰-۹۴۱-۹۴۲-۹۴۳-۹۴۴-۹۴۵-۹۴۶-۹۴۷-۹۴۸-۹۴۹-۹۵۰-۹۵۱-۹۵۲-۹۵۳-۹۵۴-۹۵۵-۹۵۶-۹۵۷-۹۵۸-۹۵۹-۹۶۰-۹۶۱-۹۶۲-۹۶۳-۹۶۴-۹۶۵-۹۶۶-۹۶۷-۹۶۸-۹۶۹-۹۷۰-۹۷۱-۹۷۲-۹۷۳-۹۷۴-۹۷۵-۹۷۶-۹۷۷-۹۷۸-۹۷۹-۹۸۰-۹۸۱-۹۸۲-۹۸۳-۹۸۴-۹۸۵-۹۸۶-۹۸۷-۹۸۸-۹۸۹-۹۹۰-۹۹۱-۹۹۲-۹۹۳-۹۹۴-۹۹۵-۹۹۶-۹۹۷-۹۹۸-۹۹۹-۱۰۰۰-۱۰۰۱-۱۰۰۲-۱۰۰۳-۱۰۰۴-۱۰۰۵-۱۰۰۶-۱۰۰۷-۱۰۰۸-۱۰۰۹-۱۰۱۰-۱۰۱۱-۱۰۱۲-۱۰۱۳-۱۰۱۴-۱۰۱۵-۱۰۱۶-۱۰۱۷-۱۰۱۸-۱۰۱۹-۱۰۲۰-۱۰۲۱-۱۰۲۲-۱۰۲۳-۱۰۲۴-۱۰۲۵-۱۰۲۶-۱۰۲۷-۱۰۲۸-۱۰۲۹-۱۰۳۰-۱۰۳۱-۱۰۳۲-۱۰۳۳-۱۰۳۴-۱۰۳۵-۱۰۳۶-۱۰۳۷-۱۰۳۸-۱۰۳۹-۱۰۴۰-۱۰۴۱-۱۰۴۲-۱۰۴۳-۱۰۴۴-۱۰۴۵-۱۰۴۶-۱۰۴۷-۱۰۴۸-۱۰۴۹-۱۰۵۰-۱۰۵۱-۱۰۵۲-۱۰۵۳-۱۰۵۴-۱۰۵۵-۱۰۵۶-۱۰۵۷-۱۰۵۸-۱۰۵۹-۱۰۶۰-۱۰۶۱-۱۰۶۲-۱۰۶۳-۱۰۶۴-۱۰۶۵-۱۰۶۶-۱۰۶۷-۱۰۶۸-۱۰۶۹-۱۰۷۰-۱۰۷۱-۱۰۷۲-۱۰۷۳-۱۰۷۴-۱۰۷۵-۱۰۷۶-۱۰۷۷-۱۰۷۸-۱۰۷۹-۱۰۸۰-۱۰۸۱-۱۰۸۲-۱۰۸۳-۱۰۸۴-۱۰۸۵-۱۰۸۶-۱۰۸۷-۱۰۸۸-۱۰۸۹-۱۰۹۰-۱۰۹۱-۱۰۹۲-۱۰۹۳-۱۰۹۴-۱۰۹۵-۱۰۹۶-۱۰۹۷-۱۰۹۸-۱۰۹۹-۱۱۰۰-۱۱۰۱-۱۱۰۲-۱۱۰۳-۱۱۰۴-۱۱۰۵-۱۱۰۶-۱۱۰۷-۱۱۰۸-۱۱۰۹-۱۱۱۰-۱۱۱۱-۱۱۱۲-۱۱۱۳-۱۱۱۴-۱۱۱۵-۱۱۱۶-۱۱۱۷-۱۱۱۸-۱۱۱۹-۱۱۲۰-۱۱۲۱-۱۱۲۲-۱۱۲۳-۱۱۲۴-۱۱۲۵-۱۱۲۶-۱۱۲۷-۱۱۲۸-۱۱۲۹-۱۱۳۰-۱۱۳۱-۱۱۳۲-۱۱۳۳-۱۱۳۴-۱۱۳۵-۱۱۳۶-۱۱۳۷-۱۱۳۸-۱۱۳۹-۱۱۴۰-۱۱۴۱-۱۱۴۲-۱۱۴۳-۱۱۴۴-۱۱۴۵-۱۱۴۶-۱۱۴۷-۱۱۴۸-۱۱۴۹-۱۱۵۰-۱۱۵۱-۱۱۵۲-۱۱۵۳-۱۱۵۴-۱۱۵۵-۱۱۵۶-۱۱۵۷-۱۱۵۸-۱۱۵۹-۱۱۶۰-۱۱۶۱-۱۱۶۲-۱۱۶۳-۱۱۶۴-۱۱۶۵-۱۱۶۶-۱۱۶۷-۱۱۶۸-۱۱۶۹-۱۱۷۰-۱۱۷۱-۱۱۷۲-۱۱۷۳-۱۱۷۴-۱۱۷۵-۱۱۷۶-۱۱۷۷-۱۱۷۸-۱۱۷۹-۱۱۸۰-۱۱۸۱-۱۱۸۲-۱۱۸۳-۱۱۸۴-۱۱۸۵-۱۱۸۶-۱۱۸۷-۱۱۸۸-۱۱۸۹-۱۱۹۰-۱۱۹۱-۱۱۹۲-۱۱۹۳-۱۱۹۴-۱۱۹۵-۱۱۹۶-۱۱۹۷-۱۱۹۸-۱۱۹۹-۱۲۰۰-۱۲۰۱-۱۲۰۲-۱۲۰۳-۱۲۰۴-۱۲۰۵-۱۲۰۶-۱۲۰۷-۱۲۰۸-۱۲۰۹-۱۲۱۰-۱۲۱۱-۱۲۱۲-۱۲۱۳-۱۲۱۴-۱۲۱۵-۱۲۱۶-۱۲۱۷-۱۲۱۸-۱۲۱۹-۱۲۲۰-۱۲۲۱-۱۲۲۲-۱۲۲۳-۱۲۲۴-۱۲۲۵-۱۲۲۶-۱۲۲۷-۱۲۲۸-۱۲۲۹-۱۲۳۰-۱۲۳۱-۱۲۳۲-۱۲۳۳-۱۲۳۴-۱۲۳۵-۱۲۳۶-۱۲۳۷-۱۲۳۸-۱۲۳۹-۱۲۴۰-۱۲۴۱-۱۲۴۲-۱۲۴۳-۱۲۴۴-۱۲۴۵-۱۲۴۶-۱۲۴۷-۱۲۴۸-۱۲۴۹-۱۲۵۰-۱۲۵۱-۱۲۵۲-۱۲۵۳-۱۲۵۴-۱۲۵۵-۱۲۵۶-۱۲۵۷-۱۲۵۸-۱۲۵۹-۱۲۶۰-۱۲۶۱-۱۲۶۲-۱۲۶۳-۱۲۶۴-۱۲۶۵-۱۲۶۶-۱۲۶۷-۱۲۶۸-۱۲۶۹-۱۲۷۰-۱۲۷۱-۱۲۷۲-۱۲۷۳-۱۲۷۴-۱۲۷۵-۱۲۷۶-۱۲۷۷-۱۲۷۸-۱۲۷۹-۱۲۸۰-۱۲۸۱-۱۲۸۲-۱۲۸۳-۱۲۸۴-۱۲۸۵-۱۲۸۶-۱۲۸۷-۱۲۸۸-۱۲۸۹-۱۲۹۰-۱۲۹۱-۱۲۹۲-۱۲۹۳-۱۲۹۴-۱۲۹۵-۱۲۹۶-۱۲۹۷-۱۲۹۸-۱۲۹۹-۱۳۰۰-۱۳۰۱-۱۳۰۲-۱۳۰۳-۱۳۰۴-۱۳۰۵-۱۳۰۶-۱۳۰۷-۱۳۰۸-۱۳۰۹-۱۳۱۰-۱۳۱۱-۱۳۱۲-۱۳۱۳-۱۳۱۴-۱۳۱۵-۱۳۱۶-۱۳۱۷-۱۳۱۸-۱۳۱۹-۱۳۲۰-۱۳۲۱-۱۳۲۲-۱۳۲۳-۱۳۲۴-۱۳۲۵-۱۳۲۶-۱۳۲۷-۱۳۲۸-۱۳۲۹-۱۳۳۰-۱۳۳۱-۱۳۳۲-۱۳۳۳-۱۳۳۴-۱۳۳۵-۱۳۳۶-۱۳۳۷-۱۳۳۸-۱۳۳۹-۱۳۴۰-۱۳۴۱-۱۳۴۲-۱۳۴۳-۱۳۴۴-۱۳۴۵-۱۳۴۶-۱۳۴۷-۱۳۴۸-۱۳۴۹-۱۳۵۰-۱۳۵۱-۱۳۵۲-۱۳۵۳-۱۳۵۴-۱۳۵۵-۱۳۵۶-۱۳۵۷-۱۳۵۸-۱۳۵۹-۱۳۶۰-۱۳۶۱-۱۳۶۲-۱۳۶۳-۱۳۶۴-۱۳۶۵-۱۳۶۶-۱۳۶۷-۱۳۶۸-۱۳۶۹-۱۳۷۰-۱۳۷۱-۱۳۷۲-۱۳۷۳-۱۳۷۴-۱۳۷۵-۱۳۷۶-۱۳۷۷-۱۳۷۸-۱۳۷۹-۱۳۸۰-۱۳۸۱-۱۳۸۲-۱۳۸۳-۱۳۸۴-۱۳۸۵-۱۳۸۶-۱۳۸۷-۱۳۸۸-۱۳۸۹-۱۳۹۰-۱۳۹۱-۱۳۹۲-۱۳۹۳-۱۳۹۴-۱۳۹۵-۱۳۹۶-۱۳۹۷-۱۳۹۸-۱۳۹۹-۱۴۰۰-۱۴۰۱-۱۴۰۲-۱۴۰۳-۱۴۰۴-۱۴۰۵-۱۴۰۶-۱۴۰۷-۱۴۰۸-۱۴۰۹-۱۴۱۰-۱۴۱۱-۱۴۱۲-۱۴۱۳-۱۴۱۴-۱۴۱۵-۱۴۱۶-۱۴۱۷-۱۴۱۸-۱۴۱۹-۱۴۲۰-۱۴۲۱-۱۴۲۲-۱۴۲۳-۱۴۲۴-۱۴۲۵-۱۴۲۶-۱۴۲۷-۱۴۲۸-۱۴۲۹-۱۴۳۰-۱۴۳۱-۱۴۳۲-۱۴۳۳-۱۴۳۴-۱۴۳۵-۱۴۳۶-۱۴۳۷-۱۴۳۸-۱۴۳۹-۱۴۴۰-۱۴۴۱-۱۴۴۲-۱۴۴۳-۱۴۴۴-۱۴۴۵-۱۴۴۶-۱۴۴۷-۱۴۴۸-۱۴۴۹-۱۴۵۰-۱۴۵۱-۱۴۵۲-۱۴۵۳-۱۴۵۴-۱۴۵۵-۱۴۵۶-۱۴۵۷-۱۴۵۸-۱۴۵۹-۱۴۶۰-۱۴۶۱-۱۴۶۲-۱۴۶۳-۱۴۶۴-۱۴۶۵-۱۴۶۶-۱۴۶۷-۱۴۶۸-۱۴۶۹-۱۴۷۰-۱۴۷۱-۱۴۷۲-۱۴۷۳-۱۴۷۴-۱۴۷۵-۱۴۷۶-۱۴۷۷-۱۴۷۸-۱۴۷۹-۱۴۸۰-۱۴۸۱-۱۴۸۲-۱۴۸۳-۱۴۸۴-۱۴۸۵-۱۴۸۶-۱۴۸۷-۱۴۸۸-۱۴۸۹-۱۴۹۰-۱۴۹۱-۱۴۹۲-۱۴۹۳-۱۴۹۴-۱۴۹۵-۱۴۹۶-۱۴۹۷-۱۴۹۸-۱۴۹۹-۱۵۰۰-۱۵۰۱-۱۵۰۲-۱۵۰۳-۱۵۰۴-۱۵۰۵-۱۵۰۶-۱۵۰۷-۱۵۰۸-۱۵۰۹-۱۵۱۰-۱۵۱۱-۱۵۱۲-۱۵۱۳-۱۵۱۴-۱۵۱۵-۱۵۱۶-۱۵۱۷-۱۵۱۸-۱۵۱۹-۱۵۲۰-۱۵۲۱-۱۵۲۲-۱۵۲۳-۱۵۲۴-۱۵۲۵-۱۵۲۶-۱۵۲۷-۱۵۲۸-۱۵۲۹-۱۵۳۰-۱۵۳۱-۱۵۳۲-۱۵۳۳-۱۵۳۴-۱۵۳۵-۱۵۳۶-۱۵۳۷-۱۵۳۸-۱۵۳۹-۱۵۴۰-۱۵۴۱-۱۵۴۲-۱۵۴۳-۱۵۴۴-۱۵۴۵-۱۵۴۶-۱۵۴۷-۱۵۴۸-۱۵۴۹-۱۵۵۰-۱۵۵۱-۱۵۵۲-۱۵۵۳-۱۵۵۴-۱۵۵۵-۱۵۵۶-۱۵۵۷-۱۵۵۸-۱۵۵۹-۱۵۶۰-۱۵۶۱-۱۵۶۲-۱۵۶۳-۱۵۶۴-۱۵۶۵-۱۵۶۶-۱۵۶۷-۱۵۶۸-۱۵۶۹-۱۵۷۰-۱۵۷۱-۱۵۷۲-۱۵۷۳-۱۵۷۴-۱۵۷۵-۱۵۷۶-۱۵۷۷-۱۵۷۸-۱۵۷۹-۱۵۸۰-۱۵۸۱-۱۵۸۲-۱۵۸۳-۱۵۸۴-۱۵۸۵-۱۵۸۶-۱۵۸۷-۱۵۸۸-۱۵۸۹-۱۵۹۰-۱۵۹۱-۱۵۹۲-۱۵۹۳-۱۵۹۴-۱۵۹۵-۱۵۹۶-۱۵۹۷-۱۵۹۸-۱۵۹۹-۱۶۰۰-۱۶۰۱-۱۶۰۲-۱۶۰۳-۱۶۰۴-۱۶۰۵-۱۶۰۶-۱۶۰۷-۱۶۰۸-۱۶۰۹-۱۶۱۰-۱۶۱۱-۱۶۱۲-۱۶۱۳-۱۶۱۴-۱۶۱۵-۱۶۱۶-۱۶۱۷-۱۶۱۸-۱۶۱۹-۱۶۲۰-۱۶۲۱-۱۶۲۲-۱۶۲۳-۱۶۲۴-۱۶۲۵-۱۶۲۶-۱۶۲۷-۱۶۲۸-۱۶۲۹-۱۶۳۰-۱۶۳۱-۱۶۳۲-۱۶۳۳-۱۶۳۴-۱۶۳۵-۱۶۳۶-۱۶۳۷-۱۶۳۸-۱۶۳۹-۱۶۴۰-۱۶۴۱-۱۶۴۲-۱۶۴۳-۱۶۴۴-۱۶۴۵-۱۶۴۶-۱۶۴۷-۱۶۴۸-۱۶۴۹-۱۶۵۰-۱۶۵۱-۱۶۵۲-۱۶۵۳-۱۶۵۴-۱۶۵۵-۱۶۵۶-۱۶۵۷-۱۶۵۸-۱۶۵۹-۱۶۶۰-۱۶۶۱-۱۶۶۲-۱۶۶۳-۱۶۶۴-۱۶۶۵-۱۶۶۶-۱۶۶۷-۱۶۶۸-۱۶۶۹-۱۶۷۰-۱۶۷۱-۱۶۷۲-۱۶۷۳-۱۶۷۴-۱۶۷۵-۱۶۷۶-۱۶۷۷-۱۶۷۸-۱۶۷۹-۱۶۸۰-۱۶۸۱-۱۶۸۲-۱۶۸۳-۱۶۸۴-۱۶۸۵-۱۶۸۶-۱۶۸۷-۱۶۸۸-۱۶۸۹-۱۶۹۰-۱۶۹۱-۱۶۹۲-۱۶۹۳-۱۶۹۴-۱۶۹





پہول ص ۶۶-۶۷

بالکل ص ۴۵-۴۶

تیر انداز خان می ۵۱۴-۵۳۷-۵۴۰-۵۴۵-۵۴۸

جنتاپور ص ۸۷

(پ)



چندوال میں ۱۶  
چنگک رائے میں ۱۱۹  
چنگک خان میں ۲۵۱  
چنگیز میں ۸۸ - ۱۱۵ - ۱۳۶ - ۱۳۷ - ۱۴۳  
چنگیز میں ۱۵۴ - ۱۷۴ - ۱۷۵ - ۱۷۶ - ۱۷۸ - ۱۷۹  
چنگیز میں ۱۸۷ - ۱۹۰ - ۱۹۷ - ۱۹۹ - ۲۰۰ - ۲۰۹ - ۲۱۳  
چنگیز میں ۲۸۲ - ۳۵۲ - ۳۵۳ - ۴۵۳ - ۴۵۴  
چنگیز میں ۴۹۸ - ۴۹۹  
چنگیز میں ۱۸۳  
چنگیز میں ۱۸۰ - ۵۹۵  
چنگیز میں ۱۳۰  
چنگیز خان - ۱۵۵ - ۱۵۷ - ۱۵۹  
چنگیز (ملک) چنگیز میں ۱۶  
چنگیز میں ۱۹ - ۲۵ - ۴۳  
چنگیز میں ۵۴۳ - ۵۴۴ - ۵۷۹  
چنگیز (رائے) چنگیز میں ۳۴۵  
چنگیز میں ۷۱ - ۲۲۸  
چنگیز میں ۸۱ - ۸۳ - ۸۷ - ۸۸ - ۱۱۵ - ۱۳۶  
چنگیز میں ۱۹۴ - ۱۹۵  
چنگیز میں ۴۱۰ - ۴۱۵ - ۴۳۱ - ۴۳۵ - ۵۹۴  
چنگیز میں ۱۰۳  
چنگیز میں ۲۵۷  
چنگیز میں ۲۷۴  
چنگیز میں ۴۲۳  
چنگیز خان میں ۴۶۶ - ۴۷۷ - ۵۰۷ - ۵۴۴  
چنگیز میں ۵۸۶ - ۵۴۷  
چنگیز میں ۶۳۲  
چنگیز رائے میں ۵۰۷

ج

ح

حسن بھری میں ۹۵  
حسن (آقا ترکمان) میں ۶۳۱  
حسن خان (ولد سلطان علاء الدین احمد شاہ)  
حسن ۸۸ - ۹۲ - ۹۳ - ۹۴  
حسن خان (ولد چمن خیرت خان) میں ۳۹۶  
حسن ۳۹۷ - ۳۹۹ - ۴۰۰  
حسن خان خراسانی میں ۱۳۷ - ۱۳۹ - ۱۴۰ - ۱۴۵  
حسن خان (ولد سلطان فیروز شاہ) میں ۴۷ - ۵۳  
حسن ۵۳  
حسن کانی میں ۵۵۳  
حسن (میر) حسین (برادر بغیرت خان) میں ۴۰۶  
حسن (کرشاسپ) میں ۱۶  
حسن (میر) حسین (کیلائی) میں ۵۷۷  
حسن (ابن توران) میں ۱۶  
حسن (میران شاہ) حسین میں ۳۸۴ - ۳۸۹ - ۴۵۰  
حسن ۳۵۱ - ۳۵۴ - ۳۶۱  
حسن (تیریزی) میں ۴۴۰ - ۴۴۳  
حسن (سید) حسین (جرجانی) میں ۴۷۳  
حسن (میرزا) حسین (اصفہانی) میں ۵۴۳ - ۵۴۷  
حسن (میران شاہ) حسین (ابن مرغنی نظام شاہ)  
حسن ۵۴۳ - ۵۴۸ - ۵۵۱ - ۵۷۱ - ۵۷۵  
حسن ابدال (رومی) میں ۳۶۹  
حسن (شاہ) حسین (میر) میں ۴۹۷  
حسن ۴۶۱  
حسن خان (صاحب خان) میں ۴۸۲ - ۴۸۴  
حسن ۴۹۳  
حسن خان تونی (شیر خان) میں ۴۹۳  
حسن نظام شاہ میں ۱۶۶ - ۲۲۱ - ۲۴۹ - ۲۵۲

۳۵۹ - ۳۵۹ - ۳۶۲ - ۳۶۹ - ۳۷۹ - ۳۸۰  
۳۸۵ - ۳۹۲ - ۳۹۹ - ۴۰۲ - ۴۱۹ - ۴۲۳  
۴۲۸ - ۴۳۴ - ۵۰۵ - ۵۰۹ - ۶۳۵  
حصار الہوت میں ۳۵۹  
اوس  
اوسہ  
ایرکا  
حصار بودھیرا  
پیسہ انکیر  
پیرزادی  
پیرندہ  
تاکیر  
تیاکیا  
تربک بنیسا  
تلقم  
تلقبت پشمالہ  
راجدیو پیر  
ساکسہ  
ستوندہ  
سلاپور  
قندھار  
کازنی  
کرناٹہ  
کلیان  
حصار کردہ گول میں ۳۵۹  
کرلدیو پیر  
کتیرا  
لوگر  
مانک پنچ  
مرجن

حصار مورگین ۳۵۹  
 وینچهرائی ۱  
 هاتکا ۱  
 (سالار) حمزه ص ۸۳  
 حمید خان حبشی ص ۱۶۲ - ۵۱۷ - ۵۲۳ - ۶۳۲  
 (خوانزرا) حمیرا (بنت سلطان علاء الدین احمد شاه)  
 ص ۸۱  
 سید (حنیف) ص ۷۵  
 (میران شاه) حیدر ص ۳۴۴ - ۳۴۶ - ۳۴۹  
 ۳۴۹ - ۳۶۷ - ۳۵۷  
 (شاه) حیدر ص ۳۸۸ - ۳۹۱ - ۳۹۷ - ۴۳۸  
 ۳۳۹ - ۴۵۲ - ۴۵۳ - ۴۵۴ - ۴۵۷ - ۴۵۸  
 ۵۰۱ - ۵۰۲ - ۵۰۳ - ۵۰۴ - ۵۰۵ - ۵۸۴  
 حیدر خان (ولد سلطان قلی قطب الملک) ص  
 ۳۱۴ - ۴۶۳  
 حیدر خان ص ۱۵۸  
 حیدر سلطان ۴۶۹  
 خ  
 حاص بودی ص ۳۱۷  
 خدابور ص ۴۹  
 خان جهان ص ۹۰ - ۱۵۶ - ۱۵۷ - ۲۰۲ - ۲۰۸  
 ۲۱۴ - ۲۲۰ - ۲۳۱  
 خان ملک ص ۵۸۳  
 (میران) خدا بنده ص ۳۴۹  
 (ملک) خداداد خواجه جهان ص ۱۵۹ - ۱۶۱  
 خداوند خان ۴۶۱ - ۴۶۴ - ۴۶۵ - ۴۷۵ - ۴۷۶  
 ۴۹۸ - ۵۰۰ - ۵۰۲ - ۵۲۹ - ۵۳۷ - ۵۴۰ - ۵۴۱  
 ۵۴۴ - ۵۴۶ - ۵۴۸ - ۵۵۰  
 خداوند خان (باقوت) ص ۵۸۳ - ۵۸۴ - ۵۸۸  
 ۵۹۰ - ۵۹۱  
 خداوند خان (چتا خانی) ص ۴۳۹ - ۵۱۴  
 (ایوبی) خدیجه ص ۴۳۱  
 خطاط خان دولت آبادی ص ۵۸۲  
 خطاط خان کاشی ص ۴۷۵ - ۴۷۶  
 (سید) خلیف ص ۱۵۶  
 خلیجی خان ص ۳۰۵  
 خلف حسن ص ۴۸ - ۴۹ - ۵۰ - ۵۴ - ۶۰ - ۶۵  
 ۶۶ - ۷۰ - ۷۸ - ۸۱ - ۸۳ - ۸۳  
 ۱۱۵  
 (شاه) خلیل الله ص ۹۵ - ۷۵ - ۸۱ - ۹۷  
 خمیس بن حسن ص ۶۶  
 (شیخ) خمیس ص ۲۰۵  
 (چمن) خیرت خان ص ۳۵۱ - ۳۹۹ - ۴۰۰  
 خواجه جهان (محمود ابن گوان) ص ۹۱ - ۹۲  
 ۹۶ - ۹۸ - ۱۰۸ - ۱۱۲ - ۱۱۳ - ۱۱۴ - ۱۱۵  
 ۱۱۶ - ۱۱۸ - ۱۲۰ - ۱۲۲ - ۱۲۳ - ۱۲۵ - ۱۳۶  
 ۱۳۷ - ۱۳۹ - ۱۴۰ - ۱۴۲ - ۱۴۳ - ۱۷۶  
 خواجه جهان ص ۱۶ - ۱۸ - ۱۹ - ۲۰ - ۳۸  
 ۴۰ - ۴۱ - ۴۴  
 خواجه جهان (ملک شاه ترک) ص ۹۹ - ۱۰۲  
 ۱۰۸ - ۱۵۴ - ۱۵۵  
 خواجه حسین کرمانی ص ۶۱۷ - ۶۲۱  
 خواجه علی ولد محمود گوان ص ۱۳۲  
 خواجه محمد جان ص ۶۱۵  
 خواجه محمد سمنانی ص ۵۴۹  
 خواجه محمد لاری ص ۴۷۰

خواجه میرک دبیر ص ۴۴۳  
 (شیخ) خوجن ص ۵۴  
 خورشید خان ص ۳۸۰ - ۳۸۱ - ۳۹۸ - ۴۷۶  
 ۴۷۷  
 د  
 دایول ص ۲۸ - ۲۹ - ۷۰ - ۱۱۵ - ۱۲۷ - ۱۵۰  
 ۱۵۴ - ۲۵۴ - ۳۵۵  
 دارامن ص ۵۱۲  
 دارور ص ۴۲۳ - ۴۴۳ - ۴۴۴ - ۴۴۵  
 ۴۴۶  
 دال مهد ص ۱۶  
 دایور ص ۴۴۳ - ۴۴۶  
 دایورده ص ۵۵۹  
 دایا چشن جیو ص ۳۴۱ - ۳۴۲ - ۳۴۳ - ۴۱۰  
 ۴۵۹  
 دایا روی رائے ص ۳۴۶ - ۳۸۸  
 داؤد خان (داؤد شاه) ص ۳۵ - ۳۶ - ۷۱  
 ۱۰۰  
 داؤد خان ص ۵۶۱  
 درب ص ۵۵۲  
 درکی ص ۱۵۰  
 دریا ص ۷۶  
 دریابور ص ۴۸۸ - ۴۸۹  
 دریا خان ص ۱۵۴ - ۱۵۵ - ۱۶۱ - ۳۰۴  
 ۳۹۹ - ۴۰۰ - ۴۰۲  
 دستور خان ص ۴۳۹ - ۵۱۴ - ۵۲۷  
 ۵۹۱  
 دستور المعالک ص ۷۷  
 (مجلسی اکرم) دلاور خان ص ۷۶ - ۷۷ - ۱۴۱  
 ۱۴۲ - ۱۵۱ - ۱۵۴  
 دلاور خان ص ۴۳۵  
 دلاور خان ص ۳۱۰ - ۴۶۱ - ۵۱۷ - ۵۲۳  
 ۵۸۸ - ۵۸۷  
 دلپت رائے ص ۴۴۱ - ۴۴۲ - ۴۴۳ - ۴۴۴  
 ۶۳۳  
 دگرئی ص ۱۶  
 دولت آباد ص ۱۳ - ۱۴ - ۱۷ - ۱۹ - ۲۰ - ۲۷  
 ۲۹ - ۱۰۳ - ۱۰۶ - ۲۰۰ - ۲۰۹ - ۲۱۰  
 ۲۱۳ - ۲۱۶ - ۲۱۸ - ۲۷۰ - ۲۷۲  
 ۳۸۰ - ۳۸۱ - ۴۴۴ - ۴۴۵ - ۴۸۸  
 ۴۸۹ - ۵۰۱ - ۵۰۲ - ۵۰۳ - ۵۰۴ - ۵۰۵ - ۵۰۶  
 ۵۰۷ - ۵۰۸ - ۵۰۹ - ۵۱۰ - ۵۱۱ - ۵۱۲ - ۵۱۳  
 دولت خان (فرزند چمن خیرت خان) ص ۴۹۶  
 ۴۹۷ - ۴۹۹ - ۴۰۰ - ۴۷۹ - ۴۹۷ - ۴۰۵  
 دولت خان لودی ص ۶۰۸ - ۶۱۱ - ۶۱۲  
 دولت شاه ص ۱۶  
 دولت شاه بنت دریا عماد شاه ص ۳۹۹  
 دغلی ص ۱۲ - ۱۳ - ۲۸ - ۳۹ - ۴۳  
 (مالک) دینار دستور المعالک ص ۷۷ - ۱۴۴  
 ۱۴۶ - ۱۵۶ - ۱۵۷ - ۱۵۸ - ۱۵۹ - ۱۶۰  
 ۱۶۱ - ۱۶۲ - ۱۶۴  
 دیو رائے ص ۴۳  
 دیو کنده ص ۹۱  
 دیو کنده ص ۵۸  
 دیو گیر (دولت آباد) ص ۱۳ - ۱۴ - ۳۲ - ۳۳  
 ۱۰۵ - ۲۰۸  
 دیوتی ص ۳۴۶  
 دیولی ص ۱۴۳ - ۱۶۴



۱۵۷ - ۳۳۷ - ۳۳۹ - ۳۴۰ - ۳۴۷ - ۳۸۸  
 ۴۳۳  
 رائے خان قنوجی میں ۱۵۴  
 رائے خان میں ۱۶۱ - ۶۹  
 رتن خان میں ۱۵۲ - ۱۵۹ - ۱۶۱ - ۳۹۶ - ۳۴۴  
 رستم خان میں ۴۶۱ - ۴۶۴ - ۴۶۵ - ۴۶۸  
 ۴۷۵ - ۵۱۴ - ۵۳۷  
 رضی الدین وکاجوت میں ۱۶ - ۱۷ - ۳۸  
 (شاد) رفیع الدین حسین میں ۳۸۱ - ۴۳۳ - ۵۵۷  
 ۵۸۴  
 (میر) رکن الدین میں ۳۴۴  
 رنگ بہار خان میں ۳۷۹  
 (جلال) رومی خان میں ۲۰۱ - ۲۰۲ - ۲۰۳  
 ۳۳۳ - ۳۳۷ - ۳۴۶ - ۳۹۷  
 ۴۰۲ - ۴۳۳ - ۴۳۴  
 روئی میں ۴۵۹  
 رھانگیر میں ۵۵۰  
 ریگ دلدہ میں ۴۵۴  
 ۴  
 زنگہ میں ۱۱۵  
 (شیخ) زین الدین میں ۳۳  
 (سید) زین العابدین میں ۴۷۷ - ۴۷۸ - ۴۷۹  
 (میر) زینل ۴۷۵ - ۴۷۶ - ۵۲۱ - ۵۲۵ - ۵۳۶  
 ۵  
 ساباجی میں ۳۸۰ - ۳۸۱  
 سائبہ میں ۴۰۵ - ۵۰۷  
 سارنگ خان میں ۶۸ - ۷۶

ر

راجا جیو میں ۲۳۶ - ۲۳۷  
 (بندو) راجپوری میں ۵۰۵ - ۵۵۵ - ۵۸۲  
 راج کتھہ میں ۵۸  
 راج مندوی میں ۴۴ - ۴۵ - ۱۱۸ - ۱۲۳  
 راجن مہلداز میں ۳۰۹  
 (سید) راجو میں ۶۱۰  
 راجہ چنگات میں ۶۱۰ - ۶۱۳  
 راجہ رستم میں ۸۳ - ۸۸  
 راجہ علی خان میں ۴۵۷ - ۵۸۳ - ۵۸۵ - ۵۸۷  
 ۵۸۹ - ۵۹۵ - ۶۰۸ - ۶۱۰ - ۶۱۳ - ۶۱۴  
 ۶۲۷  
 راستی خان میں ۵۶۰  
 رام راج میں ۳۹۸ - ۳۹۹ - ۳۴۸ - ۳۳۷  
 ۳۴۰ - ۳۴۱ - ۳۴۶ - ۳۴۷ - ۳۴۸ - ۳۸۶  
 ۳۹۸ - ۴۰۲ - ۴۰۳ - ۴۰۴ - ۴۰۵ - ۴۰۶  
 ۴۰۷ - ۴۰۸ - ۴۰۹ - ۴۱۰ - ۴۱۱ - ۴۱۳  
 ۴۱۶ - ۴۱۸ - ۴۱۹ - ۴۲۲ - ۴۲۳ - ۴۲۴  
 ۴۲۶ - ۴۲۷ - ۴۸۵  
 رام شیو دیو میں ۳۰۳  
 رام کیر میں ۱۷۰ - ۱۷۱ - ۱۷۲  
 رامناٹ میں ۱۶  
 رانجنی میں ۴۹۸ - ۵۰۰  
 رانومیری میں ۳۰۶ - ۳۳۸ - ۳۳۹ - ۳۴۴  
 ۴۰۱  
 راول میں ۳۳۸  
 رائے باغ دھگری میں ۵۳۶  
 راجل میں ۸۰  
 راجپور میں ۴۵ - ۷۱ - ۸۸ - ۱۰۰ - ۱۴۴

۱۵۸ - ۱۵۹ - ۱۶۰ - ۱۶۱ - ۱۶۳ - ۱۶۴  
 ۱۶۶ - ۲۰۴ - ۳۱۴  
 سلطان قلی بیگ روملو میں ۴۶۳ - ۴۶۴  
 سلیم شاہ میں ۳۵۶  
 (ملک) سنان (عماد الملک) میں ۷۶  
 سنجہ خان میں ۷۷ - ۹۵ - ۱۵۴ - ۴۰۵ - ۵۵۵  
 سند میں ۳۱  
 سنداپور میں ۱۶۱  
 سنگر میں ۷۷ - ۸۱ - ۸۲ - ۱۱۵  
 سنگل لالک میں ۵۳۳  
 سنگم میں ۴۴۹  
 (پرکنت) سنگم تیر میں ۶۱۱  
 سنیر میں ۱۷۴ - ۱۷۸ - ۱۷۹ - ۱۸۰ - ۲۰۰ - ۴۴۳  
 ۴۴۳ - ۴۵۳ - ۴۵۴ - ۵۵۳ - ۵۶۹  
 سورت میں ۴۴۳  
 سون بیت میں ۴۰۰  
 سہیل خان (امین الملک) ۶۱۳ - ۶۳۵ - ۶۳۶  
 سیاست خان میں ۴۱۹  
 سید آباد میں ۱۷  
 سیرم ۳۵ - ۵۱۱  
 سیف الملک ۵۵۸ - ۵۵۹  
 سیف خان میں ۸۸ - ۵۵۸ - ۵۶۹  
 سیف عین الملک میں ۳۳۸ - ۳۴۴ - ۳۸۰ - ۳۸۳  
 ۳۸۵ - ۳۸۶ - ۳۹۲ - ۳۹۳ - ۳۹۴  
 سبواگام میں ۵۸۳  
 ش  
 شاپور میں ۴۹۳ - ۵۰۸ - ۵۱۸ - ۵۲۶  
 شادی ملک میں ۱۶  
 شاعر میں ۱۶ - ۳۷ - ۱۴۶  
 سالیہ میں ۳۱۰ - ۳۱۴  
 ستارہ میں ۸۱ - ۱۴۷ - ۳۱۰  
 سدا شیوا لک میں ۴۰۵  
 سراج خان میں ۹۳ - ۹۴ - ۹۵  
 سرکٹل میں ۲۰۷  
 سرگہ میں ۸۲  
 سرول میں ۵۱۱  
 سعادت خان ۵۹۵ - ۶۰۱ - ۶۱۰ - ۶۱۱  
 سگر میں ۱۶ - ۱۹ - ۲۱ - ۲۵ - ۳۷ - ۴۳  
 سکندر خان میں ۱۶ - ۱۷ - ۱۸ - ۲۵ - ۳۶ - ۳۷  
 سکندر خان (ولد جلال خان) میں ۸۴ - ۸۵ - ۸۶  
 ۸۸ - ۹۰  
 سکندر خان (غلام ترک) میں ۹۸ - ۹۹  
 سلاپور میں ۳۰۳ - ۳۰۴ - ۳۰۵ - ۳۰۶ - ۳۰۷  
 ۳۱۲ - ۳۱۳ - ۳۱۴ - ۳۰۷ - ۳۲۰ - ۳۳۳  
 ۳۳۸ - ۳۳۹ - ۳۴۰ - ۳۴۱ - ۳۴۲  
 ۳۵۶ - ۳۷۹ - ۳۸۰ - ۳۸۱ - ۴۱۵ - ۴۱۶  
 ۴۴۸ - ۴۵۰ - ۵۱۲ - ۵۵۳ - ۵۵۴  
 سلطان بہادر کجراتی میں ۲۳۵ - ۲۷۰ - ۲۷۱  
 ۳۷۳ - ۳۷۴ - ۳۷۵ - ۳۸۱ - ۳۸۶ - ۳۹۸ - ۴۰۰  
 سلطان پور میں ۱۰۱ - ۱۰۲ - ۱۰۳ - ۱۰۶ - ۲۹۵  
 ۵۵۱ - ۵۹۵ - ۶۱۰  
 سلطان حسین میں ۵۵۷  
 سلطان سنجہ سلجوقی میں ۶۷  
 سلطان قلی (خواجہ خان مہدائی قطب الملک) میں  
 ۱۴۵ - ۱۵۰ - ۱۵۴ - ۱۵۵ - ۱۵۶ - ۱۵۷

- شاهباز خان من ۶۰۳ - ۶۰۴ - ۶۰۵ - ۶۰۸ - ۶۱۱ - ۶۱۶  
 ۶۲۶ - ۶۲۷ - ۶۲۸ - ۶۲۹  
 (میرزا) شاه حسین (اصفہانی) من ۲۵۴  
 شاه دنگر من ۶۳۳  
 (میرزا) شاه رخ من ۶۰۳ - ۶۰۸  
 شاه محمد استاد من ۳۶۷ - ۳۶۸ - ۴۰۲  
 (سید) شاه میر طباطبائی من ۴۵۱ - ۴۷۶ - ۴۸۳  
 ۵۱۴ - ۵۲۱ - ۵۲۵ - ۵۲۸ - ۵۲۹ - ۵۳۵  
 ۵۳۶  
 شاه وردی خان من ۴۶۳ - ۴۶۴ - ۴۹۳ - ۵۰۷ - ۵۴۴  
 ۵۴۶  
 شتاب خان من ۹۵  
 شجاعت خان من ۱۶۵ - ۳۰۶ - ۳۷۹ - ۳۸۱  
 شرق الدین ماؤندرائی من ۷۱  
 شرق الملک من ۱۱۰ - ۱۱۱  
 شرق قازسی عمدا الملک من ۱۶  
 (قلعه) شرکه من ۷۷  
 (میرسید) شریف من ۶۸ - ۹۶ - ۱۰۷  
 (میر) شریف (جیلانی) من ۵۷۰ - ۵۷۷ - ۵۸۴  
 (سلطان) شمس الدین (داؤدشاه) ۳۱ - ۳۸ - ۳۹  
 ۴۰ - ۴۱  
 شمس الدین من ۱۴  
 شمس الدین حق کوئی من ۱۰۲  
 شمس الدین محمد لاری من ۵۹۸  
 شمس الدین میرسقا من ۱۶  
 (میرزا) شمس الدین نعمت الہی من ۱۵۴ - ۱۵۵  
 شمس رشتی من ۱۶  
 شمشیر الملک (ولد قتال خان) من ۴۴۵ - ۴۶۲  
 ۴۶۴ - ۴۶۷ - ۴۷۳ - ۴۷۴

- شمشیر خان حبشی من ۵۹۶ - ۵۹۷ - ۶۰۱ - ۶۰۳  
 ۶۰۸ - ۶۱۷ - ۶۱۹  
 (ملک) شہاب من ۱۶ - ۴۰  
 شہاب الدین احمد خان من ۴۸۸  
 (شاهزادہ) شیخوچی (شاه سلیم) من ۶۱۶  
 شیراز من ۶۱۵  
 شیر خسان (خواہر زادہ سلطان فیروز شاہ) من ۴۸  
 ۵۴ - ۶۸  
 شیر خان براتی من ۴۶۳ - ۴۷۵ - ۵۱۴  
 ۵۳۵ - ۵۳۷ - ۵۴۰ - ۵۴۵ - ۵۴۸  
 (موشع) شیطان پورہ من ۶۰۸  
 من  
 صاحب خان (حسین خان) من ۴۸۴ - ۴۹۴  
 ۴۹۵ - ۴۹۶ - ۴۹۷ - ۴۹۸ - ۴۹۹ - ۵۰۰ - ۵۰۱  
 (میرزا) صادق (اردوبادی) ۵۰۵ - ۵۴۸ - ۵۵۳  
 ۵۵۴ - ۵۵۵ - ۵۵۸ - ۵۷۷  
 صادق محمد خان من ۶۰۳ - ۶۱۰ - ۶۱۱ - ۶۱۳  
 ۶۱۵ - ۶۱۶ - ۶۱۹ - ۶۳۵ - ۶۳۶ - ۶۳۸  
 ۶۳۹  
 (شاه) صالح من ۵۳۹ - ۵۴۰ - ۵۶۱  
 (مولانا) صدر الدین طالقانی من ۴۸۴  
 (ملک العلماء) صدر جهان من ۱۵۶  
 صفدر خان من ۱۶ - ۱۹ - ۵۹۸  
 صلاحیت خان من ۳۹۹ - ۴۳۹ - ۴۸۴ - ۴۹۳  
 ۵۰۳ - ۵۰۴ - ۵۰۵ - ۵۰۶ - ۵۰۷ - ۵۱۱  
 ۵۱۲ - ۵۱۳ - ۵۳۵ - ۵۳۷ - ۵۳۹ - ۵۴۰ - ۵۴۱  
 ۵۴۲ - ۵۴۳ - ۵۴۴ - ۵۴۵ - ۵۴۶ - ۵۴۷ - ۵۴۸  
 ۵۴۹ - ۵۵۱ - ۵۵۲ - ۵۵۳ - ۵۵۴ - ۵۵۵ - ۵۶۹  
 ۵۸۲ - ۵۸۳ - ۵۸۴ - ۵۸۵ - ۵۸۶

(مولانا) صبر فی ساؤچی من ۵۳۹

ص

صابط خان من ۴۶۹

(خواجہ) ضیاء الدین محمد سمٹائی (امین خان) من

۴۶۱ - ۴۷۳ - ۴۷۴

ط

(شہاد) طاهر من ۲۵۱ - ۲۵۸ - ۲۶۱ - ۲۶۳

۲۶۵ - ۲۶۷ - ۲۶۹ - ۲۷۰ - ۲۷۴ - ۲۷۵

۲۷۶ - ۲۸۰ - ۲۸۱ - ۲۸۷ - ۲۸۸

۲۸۸ - ۲۹۱ - ۲۹۲ - ۲۹۳ - ۲۹۴

۲۹۴ - ۲۹۵ - ۲۹۶ - ۲۹۷ - ۲۹۸

۲۹۸ - ۳۰۱ - ۳۰۲ - ۳۰۳ - ۳۰۴

۳۰۴ - ۳۰۵ - ۳۰۶ - ۳۰۷ - ۳۰۸

۳۰۸ - ۳۱۱ - ۳۱۲ - ۳۱۳ - ۳۱۴

۳۱۴ - ۳۱۵ - ۳۱۶ - ۳۱۷ - ۳۱۸

۳۱۸ - ۳۲۱ - ۳۲۲ - ۳۲۳ - ۳۲۴

۳۲۴ - ۳۲۵ - ۳۲۶ - ۳۲۷ - ۳۲۸

۳۲۸ - ۳۳۱ - ۳۳۲ - ۳۳۳ - ۳۳۴

۳۳۴ - ۳۳۵ - ۳۳۶ - ۳۳۷ - ۳۳۸

۳۳۸ - ۳۴۱ - ۳۴۲ - ۳۴۳ - ۳۴۴

۳۴۴ - ۳۴۷ - ۳۴۸ - ۳۴۹ - ۳۵۰

۳۵۰ - ۳۵۱ - ۳۵۲ - ۳۵۳ - ۳۵۴

۳۵۴ - ۳۵۷ - ۳۵۸ - ۳۵۹ - ۳۶۰

۳۶۰ - ۳۶۱ - ۳۶۲ - ۳۶۳ - ۳۶۴

۳۶۴ - ۳۶۷ - ۳۶۸ - ۳۶۹ - ۳۷۰

۳۷۰ - ۳۷۱ - ۳۷۲ - ۳۷۳ - ۳۷۴

۳۷۴ - ۳۷۷ - ۳۷۸ - ۳۷۹ - ۳۸۰

۳۸۰ - ۳۸۱ - ۳۸۲ - ۳۸۳ - ۳۸۴

عبدالله یغرش خان من ۱۰۹

عبدالله عادل خان من ۱۱۹ - ۱۲۰ - ۱۲۸

۱۳۵

(میران) عبدالقادر من ۳۶۹ - ۳۸۴ - ۳۰۱

۳۵۴ - ۳۵۵ - ۳۵۶ - ۳۵۷ - ۳۵۸

۳۵۸ - ۳۶۱ - ۳۶۲ - ۳۶۳ - ۳۶۴

۳۶۴ - ۳۶۷ - ۳۶۸ - ۳۶۹ - ۳۷۰

۳۷۰ - ۳۷۱ - ۳۷۲ - ۳۷۳ - ۳۷۴

۳۷۴ - ۳۷۷ - ۳۷۸ - ۳۷۹ - ۳۸۰

۳۸۰ - ۳۸۱ - ۳۸۲ - ۳۸۳ - ۳۸۴

۳۸۴ - ۳۸۷ - ۳۸۸ - ۳۸۹ - ۳۹۰

۳۹۰ - ۳۹۱ - ۳۹۲ - ۳۹۳ - ۳۹۴

۳۹۴ - ۳۹۷ - ۳۹۸ - ۳۹۹ - ۴۰۰

۴۰۰ - ۴۰۱ - ۴۰۲ - ۴۰۳ - ۴۰۴

۴۰۴ - ۴۰۷ - ۴۰۸ - ۴۰۹ - ۴۱۰

۴۱۰ - ۴۱۱ - ۴۱۲ - ۴۱۳ - ۴۱۴

۴۱۴ - ۴۱۷ - ۴۱۸ - ۴۱۹ - ۴۲۰

۴۲۰ - ۴۲۱ - ۴۲۲ - ۴۲۳ - ۴۲۴

۴۲۴ - ۴۲۷ - ۴۲۸ - ۴۲۹ - ۴۳۰

۴۳۰ - ۴۳۱ - ۴۳۲ - ۴۳۳ - ۴۳۴

۴۳۴ - ۴۳۷ - ۴۳۸ - ۴۳۹ - ۴۴۰

۴۴۰ - ۴۴۱ - ۴۴۲ - ۴۴۳ - ۴۴۴

۴۴۴ - ۴۴۷ - ۴۴۸ - ۴۴۹ - ۴۵۰

۴۵۰ - ۴۵۱ - ۴۵۲ - ۴۵۳ - ۴۵۴

۴۵۴ - ۴۵۷ - ۴۵۸ - ۴۵۹ - ۴۶۰

۴۶۰ - ۴۶۱ - ۴۶۲ - ۴۶۳ - ۴۶۴

۴۶۴ - ۴۶۷ - ۴۶۸ - ۴۶۹ - ۴۷۰

۴۷۰ - ۴۷۱ - ۴۷۲ - ۴۷۳ - ۴۷۴

۴۷۴ - ۴۷۷ - ۴۷۸ - ۴۷۹ - ۴۸۰

۴۸۰ - ۴۸۱ - ۴۸۲ - ۴۸۳ - ۴۸۴



۳۱۲ - ۳۱۷ - ۳۱۹ - ۳۲۰ - ۳۲۱ - ۳۲۲ - ۳۲۳  
 ۳۵۷  
 علم خان من ۳۴۶ - ۳۴۷ - ۳۰۶  
 (میران شاه) علی من ۳۴۹ - ۳۵۰ - ۳۵۱ - ۳۵۶  
 ۳۸۰ - ۳۸۵ - ۳۸۶ - ۳۸۷ - ۳۸۸ - ۳۸۹  
 (سید) علی استرآبادی من ۳۱۷  
 علی پاشا دهی من ۱۷۶ - ۱۹۴ - ۱۹۵ - ۱۹۷  
 علی بن عزیزالله طباطبائی من ۵۹۲ - ۵۹۸ - ۶۳۲  
 علی ترک (جهانگیر خان) من ۱۳۷ - ۱۳۹  
 علی خان (کشور خان) من ۵۵۹  
 علی شاه من ۱۶  
 (سید) علی شادغم حسینی من ۳۸۵ - ۳۸۶  
 علی شیر خان من ۵۹۹ - ۶۰۰ - ۶۱۷  
 سید علی ظهیرالملک من ۵۷۵  
 علی عادل شاه من ۵۰۲ - ۵۰۳ - ۵۰۷ - ۵۰۹  
 علی کل من ۳۳۸  
 (مولانا) علی هارندانی من ۳۹۹ - ۴۰۰ - ۴۰۶  
 (سید) علی معتبر خان من ۴۵۹  
 (ملک) عمادالدین سرتیز من ۱۴  
 عمادالملک من ۱۴ - ۱۶ - ۳۰  
 عمادالملک غوری من ۷۸ - ۹۱  
 (دوبانی) عمان من ۳۵۴  
 عمادالملک من ۳۹۹ - ۴۰۰ - ۴۰۶  
 (مولانا) عنایتالله ثانی من ۳۹۹ - ۴۰۷ - ۴۱۳  
 ۴۳۳ - ۴۳۶ - ۴۴۳ - ۴۵۳ - ۴۵۴  
 نذیرت خان من ۵۷۴  
 غنیر خان من ۵۷۰ - ۵۷۱  
 عین الملک ۱۵۱ - ۱۵۲ - ۱۵۸ - ۱۵۹ - ۴۴۶  
 ۳۰۰ - ۳۰۳ - ۳۰۴ - ۳۰۵ - ۳۰۶ - ۳۰۷

## غ

غالب خان (ولدخدایند خان) من ۱۶۳  
 غالب خان (سیرغ ریش) من ۳۲۷ - ۴۳۶  
 غزنغر خان من ۳۹۷  
 (سلطان) غیاثالدین من ۳۸ - ۳۹ - ۴۰  
 (سلطان) غیاثالدین (ابن سلطان محمود خلجی) من ۹۸  
 (خواجہ) غیاثالدین محمد (اعتبار خان) من ۴۶۱  
 ۴۸۵

## ف

(خوارزما) فاطمه (بنت سلطان محمد شاه) من ۱۳۷  
 فتح آباد من ۱۷ - ۱۰۲ - ۴۴۶  
 (شاه) فتحالله شیرازی من ۵۰۹ - ۵۵۰  
 فتحالله کشی من ۵۳۷  
 فتحالله وفا خان (دربارخان) عمادالملک) من ۱۰۹  
 ۱۱۹ - ۱۲۳ - ۱۳۵ - ۱۵۰ - ۱۶۰ - ۱۶۱  
 ۱۶۴  
 فتح خان من ۳۳  
 فتح شاه بیگم من ۳۸۶  
 قنوج (کلاوت) من ۵۵۴ - ۵۵۷ - ۵۵۸  
 فضلالدین مہر دار من ۱۹  
 (ملک) فضلالملک من ۱۴۵ - ۱۴۶ - ۱۴۹  
 ۱۵۳  
 فخر شعبان من ۳۶  
 فرنگ خان من ۳۰۵ - ۳۹۸  
 فرهاد خان من ۳۷۹ - ۳۸۱ - ۴۳۳ - ۴۳۵

۴۳۶ - ۴۴۲ - ۴۴۶ - ۴۵۳ - ۴۵۶ - ۵۵۸  
 ۵۵۹ - ۵۷۰ - ۵۷۹ - ۵۸۰ - ۵۸۱ - ۵۸۲  
 ۶۳۲  
 (شیخ) فرید شکریار من ۷۰  
 فولاد خان من ۳۲۲ - ۴۴۶  
 فیروزآباد من ۵۳ - ۵۴ - ۵۵  
 (سلطان) فیروز خان فیروز شاه من ۴۱ - ۴۹  
 ۴۱ - ۴۲ - ۴۳ - ۴۴ - ۴۵ - ۴۶ - ۵۰ - ۵۱  
 ۵۳ - ۵۴ - ۵۵ - ۵۶ - ۵۷ - ۵۸ - ۵۹ - ۶۰  
 فیروز خان من ۳۰۵ - ۳۰۶  
 فیروز شاه من ۴۸۶ - ۴۸۷  
 قیلم پتن من ۳۲  
 ق  
 (میران شاه) قاسم من ۵۶۹ - ۵۷۰  
 قاسم بیگ من ۳۴۸ - ۳۴۹ - ۳۵۰ - ۳۵۱  
 ۳۵۴ - ۳۶۷ - ۳۸۰ - ۳۸۱ - ۳۹۳ - ۳۹۵  
 ۳۹۹ - ۴۰۷ - ۴۱۲ - ۴۳۳ - ۵۴۱ - ۵۴۳  
 ۵۵۱ - ۵۵۳ - ۵۵۵ - ۵۵۶ - ۵۵۷ - ۵۵۸  
 قسم ترک (خواسی خان) بریدالملک) من ۱۴۱  
 ۱۴۱ - ۱۴۳ - ۱۴۴ - ۱۴۵  
 قاضی بیگ من ۴۸۴ - ۴۸۵ - ۴۹۱ - ۴۹۲  
 ۴۹۳ - ۴۹۴  
 قاضی خداداد مجلسی من ۳۳۳  
 فیول خان عادل شاهی من ۳۰۵ - ۳۹۴  
 قتلخ خان من ۱۳  
 قنبر خان من ۱۰ - ۲۵  
 قدم خان من ۱۴۵ - ۳۳۳ - ۳۳۷ - ۴۴۶  
 ۳۰۵ - ۴۴۳  
 قطبالملک من ۱۶ - ۱۷ - ۱۹ - ۳۱

قلعه النک کرک من ۳۵۹  
 انور من ۳۵۹  
 انجیر  
 انکی  
 اولدھانیا  
 اوله  
 قلعہ بہار من ۳۵۹  
 پاشا  
 پیر احمد  
 نورک  
 جیوشمن  
 چاندھیر  
 دھوب  
 راجدھیر  
 رامسیج  
 رتن کیر  
 رولہ چولہ  
 روہیرہ  
 تارہ  
 تالہ  
 کاجپتیاں  
 کرک  
 گولہ خانہ  
 کرجیج  
 کھیر دروگ  
 حار لندا  
 میت کیر من ۳۹۷  
 چاندولی من ۳۵۹  
 حرس

قائمر خان ص ۵۴

قندهار ص ۱۶ - ۱۴۱ - ۱۴۲ - ۱۵۵ - ۱۵۶  
 ۲۰۴ - ۳۱۹ - ۳۲۲ - ۳۲۴ - ۳۲۶ - ۳۲۷  
 ۴۶۲ - ۴۹۳ - ۴۶۹ - ۴۷۰ - ۴۷۳ - ۴۹۸  
 ۵۰۰

(شاه) قوام الدین توربینش ص ۴۵۳

قوام الملک ترک ص ۱۲۵ - ۱۵۴

قوام الملک غوری (نظام الملک) ص ۷۶

قیر خان ص ۱۶ - ۱۷ - ۲۶ - ۲۷

ک

کابل ص ۲۹

کاری ناری ص ۵۸۷

کالا ازدر خان ص ۲۲۸ - ۲۳۹

کالنه ص ۳۸۷ - ۳۸۸ - ۳۹۰ - ۳۹۱

۳۹۲ - ۵۹۵ - ۶۲۹

کاله چپوتره ص ۴۶۰ - ۴۸۵ - ۵۶۱ - ۵۷۴

۶۰۱ - ۶۱۲

کالی محمد ص ۲۵ - ۲۷

کامل خندان ص ۲۲۳ - ۲۰۶ - ۳۱۲ - ۳۶۱

۴۳۶ - ۴۳۹ - ۴۶۳ - ۵۱۰ - ۵۸۳ - ۶۵۱

کانور ص ۴۹۹

کانورسی ص ۶۵۱

کاوایل ص ۱۶۱ - ۴۳۵ - ۴۶۷ - ۴۶۸ - ۴۶۹

۴۷۳ - ۴۷۴ - ۴۷۵ - ۴۷۷ - ۵۴۷

کبیر بغرش خان ص ۱۵۴

کیرس ص ۱۹ - ۲۱ - ۲۲

کتل هربالی ص ۲۷۰

کریچور ص ۲۱

کوکورن ص ۵۴۸

کرمان ص ۵۴

کرنگل ص ۱۵۴

کره ص ۱۱۵

کفتا ص ۲۲ - ۳۹ - ۳۵ - ۴۱۷

کفور خان (خواجہ جهانی) ۱۱۵ - ۱۴۷

کفور خان ص ۴۳۴ - ۴۴۲ - ۴۴۳ - ۴۴۴

۴۴۵ - ۴۴۶ - ۴۴۷ - ۵۱۰ - ۵۱۱ - ۵۱۷

۵۲۱ - ۵۵۹ - ۵۷۴

کلایور ص ۲۸ - ۱۱۵

کلیکور ص ۵۳۱

کلم ص ۶۰ - ۱۶۱ - ۲۰۲

کلیان ص ۱۷ - ۲۵ - ۲۷ - ۱۰۳ - ۲۲۸ - ۲۳۱

۲۳۹ - ۲۴۰ - ۲۴۲ - ۲۴۶ - ۲۸۰ - ۴۰۶

۴۰۷ - ۴۰۸

کمال خان ص ۱۶۱

(ندی) کن ص ۷۸

کنائیند ص ۱۸

کنیا ص ۱۹

کنتاری ص ۲۱

کندهار ص ۱۶

کندھانه ص ۱۸۲ - ۳۶۷ - ۳۶۸

کندیر ص ۱۱۸ - ۱۲۵ - ۱۲۶ - ۱۲۹

کنره ص ۳۴ - ۱۲۰ - ۱۲۶ - ۱۵۶

کوت دند راج پوری ص ۱۸۵

کوثر ص ۱۶ - ۱۷ - ۲۵ - ۳۶ - ۳۷ - ۳۹

کوتکیر ص ۱۵ - ۱۶ - ۱۷

کوکن ص ۲۴ - ۶۰ - ۶۵ - ۱۱۴ - ۱۱۵

۱۳۳ - ۱۴۷ - ۱۷۴ - ۱۷۸ - ۱۸۰ - ۱۸۶

۱۸۷ - ۱۸۹

کولایور ص ۱۵۷

کولاس ص ۴۵۰ - ۴۶۱ - ۴۶۹ - ۴۷۰

کوندھانه ص ۴۴۴

کویچ ص ۱۸۳

کویبر ص ۳۱۵ - ۳۱۶ - ۳۱۷

کوبل کنده ص ۱۶۱

کوبلاری بتن ص ۳۵

کوردک ص ۱۸۳

کورله ص ۶۱ - ۶۳ - ۶۸ - ۱۰۸ - ۱۱۵

۴۰۱ - ۵۰۴ - ۵۸۳ - ۵۸۴

کیلنه ص ۱۱۶

گ

گانی میری ص ۱۹۸ - ۲۰۱

گجرات ص ۱۱ - ۱۲ - ۱۴ - ۲۱ - ۶۵ - ۶۶

۶۷ - ۶۸ - ۶۹ - ۸۸ - ۹۸ - ۱۰۰ - ۱۰۳

۱۰۵ - ۱۲۷ - ۱۵۱ - ۲۳۰ - ۲۳۱ - ۲۳۲

۲۳۳ - ۲۳۴ - ۲۳۵ - ۲۴۴ - ۲۴۹ - ۲۷۰

۲۷۱ - ۲۷۲ - ۲۷۳ - ۲۷۴ - ۲۷۹ - ۲۸۱

۲۹۵ - ۲۹۷ - ۳۰۰ - ۳۴۴ - ۳۹۲ - ۴۳۳

۴۶۴ - ۴۸۹ - ۵۵۰ - ۵۵۱ - ۵۹۵ - ۶۰۸

۶۱۰ - ۶۱۱

گرناسپ ص ۱۶ - ۱۷ - ۲۰

گبرک ص ۱۱ - ۱۴ - ۱۶ - ۱۹ - ۲۰ - ۲۵

۲۷ - ۲۹ - ۴۳ - ۴۹ - ۵۱ - ۵۳ - ۵۴ - ۱۰۰

۱۴۶ - ۱۵۸ - ۱۵۹ - ۱۶۰ - ۱۶۱ - ۱۶۲

۲۵۵ - ۲۹۲ - ۲۹۳ - ۲۹۵ - ۲۹۶ - ۲۹۸

۳۹۹ - ۵۵۴

گککندھ ص ۸۹ - ۱۵۴ - ۱۵۶ - ۳۱۴ - ۳۲۸

۴۳۸ - ۴۶۱ - ۵۲۸ - ۵۲۹ - ۵۸۴

۴۸ - ۱۵۱ - ۱۵۷ - ۵۲۶

گنجی ص ۱۵۵ - ۱۶۷ - ۱۲۸ - ۱۳۰

گندوهه ص ۵۵۴ - ۵۸۶ - ۵۸۷

گنگ ص ۲۹ - ۴۹۸ - ۶۱۱

گوپال ص ۲۳

گوداوری ص ۲۹

گوده ص ۳۸ - ۴۹ - ۱۲۰ - ۱۴۷

گوانی دبلده ص ۲۰۷

گیلان ص ۱۲۲

ل

لار ص ۴۹۴

لجا ص ۴۸

(میرزا) لطف الله ص ۱۶۴

لنکرخان ص ۵۷۴

لواکر ص ۱۸۱ - ۲۳۳ - ۴۴۳ - ۵۴۳ - ۵۷۴

۴۸۳ - ۴۹۸

م

ماچال ص ۱۱۵

مادورام ص ۳۹۹ - ۳۹۷ - ۵۹۰

مالو ص ۶۱ - ۶۳ - ۶۸ - ۶۹ - ۸۵ - ۱۰۱

۱۱۰ - ۱۱۱ - ۱۷۵ - ۴۸۷ - ۵۴۹ - ۵۸۴

۵۹۵

ماندو ص ۲۷ - ۳۸ - ۱۱۱ - ۲۷۶

مانک دان ص ۶۳۱

ماهم ص ۱۴۷

مهور ص ۲۷ - ۴۴ - ۵۷ - ۵۸ - ۵۹ - ۶۴

۲۱ - ۸۵ - ۱۱۱ - ۱۶۱ - ۱۶۲ - ۱۶۳ - ۱۷۰

۱۷۱ - ۱۷۴ - ۴۶۳ - ۴۶۹ - ۴۷۶

مهورلی ص ۱۸۴

مارک خان فاروقی ص ۱۶ - ۲۱ - ۵۵



- مجاهد شاه من ۳۳ - ۳۴ - ۳۵ - ۳۶  
 (شاه مجاهد) الله من ۸۱ - ۸۸ - ۹۶ - ۹۷ - ۱۰۲  
 ۱۰۳ - ۱۰۴ - ۱۰۷ - ۱۰۸ - ۱۴۳ - ۱۴۷ - ۱۵۵  
 محمد من ۱۵  
 محب خان من ۵۵۷  
 (میرزا) محمد من ۹۱۷ - ۹۱۸  
 (میرزا) حاجی محمد من ۹۱۷  
 (حاجی) محمد (امینداری) من ۵۹۸  
 محمد الحسین القدسی الوجودی من ۳۸۶ - ۳۸۷  
 (سید) محمد (چوینوری) من ۵۸۴  
 (سید) محمد (سعدی) من ۵۷۰ - ۵۷۷ - ۵۷۸  
 ۵۸۴  
 (سید) محمد (کبیردراز) من ۴۳ - ۴۴ - ۴۶  
 ۵۷ - ۵۸ - ۵۹  
 (حکیم) محمد (میری) من ۴۸۳ - ۵۵۳ - ۵۵۵  
 ۵۵۷  
 محمد غوری (نادر خان) من ۲۵۱  
 محمد (ابن دالم) من ۱۹ - ۲۱  
 محمد (ابن علی باوردی) من ۶۷ - ۷۶  
 محمد آق من ۱۵۴  
 (میران) محمد باقر من ۳۴۹ - ۳۵۶  
 امیرزا محمد تقی من ۵۴۳ - ۵۴۹ - ۵۵۱ - ۵۵۷  
 ۵۵۴  
 (میر) محمد حسین طباطبای من ۵۷۷  
 محمد حسین میرزا آقایی باقر من ۴۶۴ - ۴۷۶  
 ۴۸۹  
 محمد خان (ولد سلطان احمد شاه) من ۵۴ - ۷۸  
 ۷۹ - ۸۰  
 محمد خان ترخان من ۵۰۷
- محمد خان من ۵۸۳ - ۵۸۴ - ۵۹۹ - ۶۰۰  
 ۶۳۰ - ۶۳۱  
 (میر) محمد رضا رشیدی من ۴۹۷ - ۵۰۴ - ۵۸۴  
 (میر) محمد زمان رشیدی من ۵۹۸ - ۶۰۱ - ۶۰۳  
 ۶۱۷ - ۶۳۷ - ۶۳۰  
 (سلطان) محمد شاه من ۳۱ - ۳۶ - ۳۸  
 محمد شاه (وارد احمد شاه کجراتی) من ۶۵  
 (سلطان) محمد شاه من ۳۱ - ۳۰ - ۳۱ - ۳۲  
 ۳۴  
 (سلطان) محمد شاه (پسر همايون شاه) من ۹۶  
 ۱۰۷ - ۱۶۷ - ۱۶۸ - ۱۷۱ - ۱۷۳  
 (میران) محمد شاه (والدیه برهانیور) من ۴۶۶  
 ۴۶۷ - ۴۷۵ - ۴۷۷ - ۴۷۸ - ۴۷۹ - ۴۸۰  
 ۴۸۱ - ۴۸۸ - ۴۹۰  
 (میر) محمد صالح (خانخانان) من ۵۷۰  
 (سید) محمد قاسم من ۳۰۵  
 محمد ولی قطب شاه من ۵۲۷ - ۵۲۹ - ۵۳۲  
 ۵۹۷ - ۵۹۸ - ۶۱۳ - ۶۱۷ - ۶۲۵  
 (میرزا) محمد مقیم من ۵۰۴ - ۵۵۷  
 محمد من ۳۱  
 محمد (ابن کوان) من ۸۹  
 (سلطان) محمد (بیکره) من ۳۳۰  
 (سلطان) محمد (ابن سلطان نظام شاه) من ۱۱۷  
 محمد (نظام الملک) من ۷۰ - ۷۶  
 (میرزا) محمد بن شیرازی من ۱۱۸  
 محمد خان من ۳۱ - ۳۶ - ۵۴ - ۶۴ - ۷۱  
 محمد خان (پسر کوچک خداورد خان) من ۱۷۳  
 (سلطان) محمد خلجی من ۸۴ - ۸۵ - ۸۶ - ۹۸  
 ۹۹ - ۱۰۰ - ۱۰۱ - ۱۰۳ - ۱۰۴ - ۱۰۴

- ۱۰۵ - ۱۰۶ - ۱۱۱  
 (سلطان) محمود شاه (غیاث الدین) من ۳۸  
 (سلطان) محمود شاه (ابن سلطان محمود شاه بهمنی) من  
 ۱۳۴ - ۱۳۵ - ۱۴۱ - ۱۶۳ - ۱۷۱ - ۱۷۳  
 ۱۷۳ - ۱۹۰ - ۱۹۲ - ۲۰۰ - ۲۰۱ - ۲۰۹  
 (سلطان) محمود شاه کجراتی من ۱۰۰ - ۱۰۱ - ۱۰۲  
 ۱۰۳ - ۱۰۴ - ۱۰۵ - ۱۲۷ - ۱۲۸ - ۱۲۹  
 ۲۲۰ - ۲۲۱ - ۲۲۲ - ۲۲۳ - ۲۲۴ - ۲۲۵  
 ۲۲۶ - ۲۲۷  
 محمود شاه (برهانپوری) من ۳۳۰ - ۳۳۱ - ۳۳۲  
 ۳۳۵ - ۳۳۶ - ۳۳۷ - ۳۳۸  
 محمود نقیری من ۳۰۳  
 مخدوم خواجه جهان من ۳۴۶ - ۳۵۵ - ۳۵۶  
 ۳۵۷ - ۳۶۶ - ۳۶۷ - ۳۶۸ - ۳۶۹  
 ۳۵۷ - ۳۶۷ - ۳۶۸ - ۳۶۹ - ۳۷۰ - ۳۷۱ - ۳۷۲  
 مخدوم جهان من ۴۰ - ۹۶ - ۱۰۰ - ۱۰۸  
 ۱۱۲ - ۱۱۷  
 مدکبر من ۲۵  
 مدکل من ۸۰ - ۸۱ - ۱۵۷ - ۱۵۸  
 مددول من ۲۱ - ۲۲ - ۲۳ - ۲۴  
 (شاه) مراد من ۵۹۵ - ۶۰۳ - ۶۰۴ - ۶۰۵  
 ۶۰۶ - ۶۰۹ - ۶۱۲ - ۶۱۳ - ۶۳۱ - ۶۳۲ - ۶۳۵  
 مریدی من ۱۸۲  
 (سید) مرتضی (امیر الامراء برار) من ۴۴۲ - ۴۴۸  
 ۴۴۹ - ۴۵۷ - ۴۶۹ - ۴۷۸ - ۴۸۴ - ۴۸۶  
 ۴۸۷ - ۴۸۸ - ۴۸۹ - ۴۹۰ - ۴۹۲ - ۴۹۶  
 ۴۹۷ - ۵۰۰ - ۵۰۶ - ۵۰۷ - ۵۱۱ - ۵۱۲  
 ۵۱۳ - ۵۱۴ - ۵۲۲ - ۵۲۵ - ۵۲۸ - ۵۲۹  
 ۵۳۳ - ۵۳۷ - ۵۴۰ - ۵۴۱ - ۵۴۳ - ۵۴۴  
 ۵۴۵ - ۵۴۶ - ۵۴۷ - ۵۴۸ - ۵۴۹ - ۵۵۰  
 ۵۵۱ - ۵۵۲ - ۵۵۳ - ۵۵۴ - ۵۵۵ - ۵۵۶  
 ۵۵۷ - ۵۶۳ - ۵۶۵ - ۵۶۶ - ۵۶۷
- (سید) مرتضی (وارد میر شروانی) من ۵۷۰ - ۵۷۲  
 ۵۷۷ - ۵۷۸ - ۵۸۰  
 مرتضی نظام شاه من ۳۳۸ - ۳۵۷ - ۴۳۰ - ۴۳۱  
 ۴۳۳ - ۴۳۴ - ۴۳۷ - ۴۴۳ - ۴۴۷ - ۵۱۰  
 ۵۲۲ - ۵۵۴ - ۵۶۷ - ۵۶۸ - ۵۹۶  
 مرج من ۱۸ - ۲۴ - ۲۹ - ۷۶ - ۱۴۷ - ۱۵۰  
 ۱۵۴ - ۱۵۹ - ۲۰۹ - ۲۸۹ - ۳۲۶  
 مرانج من ۱۸۳  
 مرمت من ۵۸  
 مسکری من ۵۲۶  
 مشیر الملک افغان من ۷۶ - ۳۰۶  
 مصطفی خان من ۳۰۵ - ۳۳۸ - ۳۹۵ - ۴۱۳  
 ۴۲۷ - ۴۷۴ - ۴۷۵ - ۵۱۰ - ۵۱۷ - ۵۴۳  
 ۵۷۳  
 مظفر آبچی من ۴۶۳  
 مظفر حسین میرزائی باقر من ۴۸۷ - ۴۸۸  
 ۴۸۹ - ۴۹۰  
 مظفر خان من ۲۱  
 مظفر خان من ۵۲۳ - ۵۶۹ - ۵۸۳  
 معتمد خان من ۴۸۵ - ۴۸۶  
 معتمد خان من ۴۳۹  
 (سید) معز الدین من ۲۲۳  
 معظم خان من ۷۶ - ۹۳  
 معین الدین مقطع دار من ۷۳  
 معین الدین هروی من ۳۱  
 مغل خان من ۵۱۱  
 مقبل من ۱۹  
 مقرب من ۱۵۴ - ۴۳۹  
 مکنانه من ۱۶۳

- مقدم (نک) ۱۵۰ - ۱۵۹  
مقصود آقا ۵۷۸  
(مولانا) مکتبی ۵۸۵  
مکدر خان (میان چندو) ۲۲۶ - ۲۲۵  
۲۳۵ - ۲۳۶ - ۲۳۷ - ۲۳۸ - ۲۴۰ - ۲۵۷  
مندان خان ۵۹۹ - ۶۰۰ - ۶۱۷  
ملکابور ۵۵۰  
(شیخ) ملک احمد ۱۱۱  
ملک احمد تبریزی ۳۶۰  
ملک الشرق محمد پرویز ۱۰۳  
ملکپور ۱۲۲  
ملک راجا دستور الملک ۲۲۳  
ملک شاه ترک (خواجہ جهان) ۹۸  
ملک شرق ۲۰۹ - ۲۱۰ - ۲۱۶ - ۲۱۷  
۲۱۸  
(مولانا) ملک قبی ۵۳۸  
(آقا) ملک مازندرانی ۵۷۸  
ملک محمد (ابن الغ خان) ۱۵۰  
ملک محمد خان هروی ۴۹۲  
ملک محمود افغان ۷۶  
ملک هندوی ترک ۱۶  
ملک وجیه ۲۰۹ - ۲۱۰  
ملکپور ۱۸  
ملو خان ۶۸ - ۷۶ - ۸۸ - ۱۰۰ - ۳۹۷  
مبخر بسنه ۵۴۳  
سید منجمله (ابن سید حنیف) ۹۶ - ۱۰۷  
منجن خان (ولد خیرت خان) ۲۷۰ - ۲۷۱  
۳۷۳  
مندی ۱۷ - ۱۹  
مندل ۵۸
- منصور خان ۴۳۶  
منگل ۱۴۹ - ۱۵۵  
منیر خان ۲۳۳ - ۲۳۷ - ۲۴۶  
موالی خان ۴۵۰  
مونی شاه ۶۰۵ - ۶۱۱  
(شیخ) مودی عرب (نادر الزمان) ۱۹۳  
۱۹۴ - ۱۹۵ - ۱۹۶ - ۱۹۷  
مواہیر ۲۹۵  
موسلک ۴۴  
(قاضی) موسی نورکبری ۵۴  
مہابت خان ۹۹  
مہارم ۶۵ - ۶۶  
(میر) مہدی مقوی ۴۹۵  
مہدی قلی ۶۱۴  
مہکری ۵۶۰  
میان افغان ۳۰۵  
میان بدو ۵۱۱  
میان تند ۳۰۵  
میان چندو ۲۲۵  
میان راجا ۳۴۶ - ۳۵۷ - ۳۶۱  
میان سالار ۳۷۹  
میان مخدوم ۳۹۷  
میان منجو جانی بیک ۴۳۶ - ۴۳۹ - ۴۹۴  
۵۹۵ - ۵۹۶ - ۵۹۸ - ۵۹۹ - ۶۰۶ - ۶۰۹  
۶۱۳  
مہتابور ۴۶۳  
میرک ۱۳۷  
میرخور شاه ۲۹۰  
میرزا خان ۵۵۷ - ۵۵۸ - ۵۵۹ - ۵۶۰  
۵۶۱ - ۵۶۳ - ۵۶۸ - ۵۶۹ - ۵۷۰ - ۵۷۱

- ۵۷۲ - ۵۷۳ - ۵۷۴ - ۵۷۵ - ۵۷۶ - ۵۷۷  
۵۸۲ - ۵۸۳  
میرزا قلی خان ۴۷۶ - ۴۷۵  
میرک معین سیزادی ۵۳۹ - ۵۴۰  
میرم ۱۶  
میلاو ۴۹  
نارنگام ۵۵۳  
نلسک ۵۹۵ - ۶۱۰  
(سلطان) ناصر الدین ۱۳ - ۱۴  
(سید) ناصر الدین ۷۳  
نادر ۵۱۱  
نادرگام ۴۵۳ - ۵۳۸  
نالدیر ۱۵۰  
نایک ۳۳  
تھو علمیک ۱۹  
نجم الدین شوستری ۵۷۷  
نقربار ۱۰۶ - ۱۰۷ - ۳۹۵ - ۵۵۱ - ۵۵۹ - ۶۱۰  
قراٹ ۱۸ - ۲۲ - ۲۳ - ۳۴ - ۵۵۸  
فرید ۴۸۷  
نوسنگ رائے ۶۱ - ۶۲ - ۶۳ - ۱۳۳ - ۱۴۰  
۱۴۶ - ۱۴۹ - ۱۳۰  
رنالہ ۴۶۷ - ۴۶۸ - ۴۶۹ - ۴۷۰ - ۴۷۱  
۴۷۲ - ۴۷۳ - ۴۷۴ - ۴۷۵ - ۴۷۶ - ۴۸۶  
نصرت آباد (سکر) ۴۲  
نصیرا ۵۴۳  
نصیر الملک ۱۹۴ - ۱۹۵ - ۱۹۶ - ۱۹۷  
۲۱۱ - ۲۱۶ - ۲۲۱ - ۲۲۲ - ۲۲۳ - ۲۲۴ - ۲۲۵ - ۲۲۶  
۲۳۰ - ۲۳۱ - ۲۳۲ - ۲۳۳ - ۲۳۴ - ۲۳۵ - ۲۳۶  
۳۶۸  
نصیر خان ۷۷ - ۷۸ - ۵۴۷ - ۵۵۲
- خوارز نظام (بنت سلطان محمد شاه) ۱۳۸  
خادم الدین اولیا ۳۶ - ۳۸  
نظام الدین خورشاه ۳۹۱  
(قاضی) نظام الدین شریفی ۶۸ - ۷۵  
(ملک حسن) نظام الملک بحر (ملک نائب) ۱۱۷ - ۱۱۸ - ۱۲۳ - ۱۲۶ - ۱۳۸ - ۱۳۹  
۱۴۷ - ۱۴۸ - ۱۶۸ - ۱۷۰ - ۱۷۱ - ۱۷۳ - ۱۷۴  
۱۷۵ - ۱۷۸ - ۱۹۰ - ۱۹۱ - ۱۹۲ - ۱۹۹  
۲۰۰ - ۲۰۹  
نظام الملک ترک ۹۸ - ۹۹ - ۱۰۰ - ۱۰۲  
۱۰۸ - ۱۰۹  
نظام الملک غوری ۹۲ - ۱۱۱  
نظام خان ۳۹۷ - ۴۶۱ - ۵۸۳  
(سلطان) نظام شاه (ابن سلطان جمشید) ۹۶ - ۹۷ - ۹۸ - ۹۹ - ۱۰۱ - ۱۰۲ - ۱۰۳  
۱۰۴ - ۱۰۵ - ۱۰۶ - ۱۰۷  
نعمت آباد ۴۹ - ۵۰ - ۷۶  
(خواجہ) نعمت اللہ بزدی ۱۵۰ - ۱۵۱  
نعمت خان سمٹانی ۴۹۳  
نکوت ۱۹۴  
نکوت ۱۸۱  
نلسرک ۴۶۰ - ۵۱۳ - ۵۱۴ - ۵۱۵  
۵۱۷ - ۵۲۷ - ۵۳۸ - ۵۳۰ - ۵۳۱ - ۵۳۳  
۵۳۵ - ۵۳۸  
(قاضی) نور الدین ۵۷۷  
(شاه) نور الدین نعمت اللہ الحسینی ۵۴ - ۶۵ - ۶۸  
۷۱ - ۷۵ - ۸۱ - ۸۸ - ۹۲  
(میرزا) نور الدین محمد لیشاپوری ۵۱۰ - ۵۱۱  
۵۴۳  
(میرزا) نور اللہ (ملک المتابع) ۶۵ - ۶۸  
نور خان ۳۰۶ - ۳۰۷ - ۴۲۶ - ۴۲۷ - ۴۴۹  
۵۵۸ - ۵۸۴



نوری خان (خواجه جهان) من ۱۶۱ - ۱۶۴  
نهر والہ (کجرات) من ۳۹

و

وآکری من ۴۴۸  
وآکوجی من ۵۵۳  
والور من ۳۶۰  
(مولانا) واهی من ۵۰۳  
ورنگل من ۱۳۶  
وزیر آباد من ۱۳۳  
وزیر الملک من ۵۳۱ - ۵۳۲ - ۵۳۳  
وزیر خان من ۴۰۵  
وفاخان من ۴۸۸  
ولکوجی کولی من ۶۰۹ - ۶۱۰  
ویراکر من ۱۱۹  
ویسواس رائے من ۳۸۱  
وینکادری من ۴۱۷

•

(میر) هاشم مدنی من ۶۳۶  
هلی من ۱۱۳ - ۱۱۴  
(بی بی) هدیه سلطان من ۴۱۴  
هرب من ۳۱  
هکیری من ۳۹  
هلکنده من ۷۶  
هلنگی من ۷۶  
همایون پور من ۳۳۸ - ۳۳۹ - ۵۰۱ - ۵۷۴

همایون خان (همایون شاه پسر سلطان علاء الدین  
احمد شاه) من ۷۶ - ۸۸ - ۹۰ - ۹۳ - ۹۴ - ۹۵  
۹۶ - ۹۸ - ۱۰۰ - ۱۰۹

هندیا من ۴۴۵

(قصه) هندیه من ۵۴۹ - ۵۵۰ - ۵۸۵ - ۵۸۶  
(آب) هور من ۵۱۱  
هوشنگ شاه من ۱۱۱  
هوشیار (عین الملک) من ۴۴ - ۴۷ - ۴۹ - ۵۰  
۵۱ - ۵۴  
هیلوس من ۴۶۵

ی

(میرزا) یادگار من ۴۶۳ - ۴۶۹ - ۴۸۷ - ۴۸۹  
۵۰۷ - ۵۱۴ - ۵۳۵ - ۵۳۶ - ۵۴۴  
یاقوت خان (خداوند خان) من ۵۸۳  
یاقوت خان (ولد فرهاد خان) من ۵۶۹ - ۵۷۰  
یحیی بن تغان من ۱۰۳ - ۱۰۳  
یحیی خان من ۹۳  
یرنامین من ۵۰۱  
یسوات خان من ۵۸۳  
(کبیر) یغرش خان من ۱۵۴ - ۱۵۵  
یغرش خان من ۴۰۶  
ینکادری من ۴۳۳  
یوسف ترک (عادل خان) من ۹۳ - ۱۴۴ - ۱۵۵  
یوسف خرد ساله من ۱۵۴  
یونس بیگ من ۴۶۳

## غلط نامه برهان مآثر

صفحه	مطر	غلط	صحیح	صفحه	مطر	غلط	صحیح
۳	۳۰	آنام	آنام	۲۸	۱۳	احمد آباد	حسن آباد
۴	۱۷	مخطوط	مخطوط	۳۲	۷	شیهید	سپهبد
۶	۱	تعسف	تعسف	۳۳	۱۳	اشها	اشها
۷	۷	برج	برج	۳۵	۳۵	بینس	بینیش
۱۰	۱۴	بابین	هابین	۳۵	۳۸	سعبین	سبعین
۱۰	۳۲	نخت	نخت	۳۷	۱۳	بدان را	بدان واز
۱۱	۱۴	معراج	معراج	۴۵	۳۴	مترکان	مشرکان
۱۱	۱۶	باد	باد	۴۶	۱۰	ای	ایس
۱۱	۱۸	صدق	ماصدق	۴۷	۲	چند	چند روزی
۱۲	۱۴	عالی	غامی	۴۷	۳	روزی	—
۱۳	۱	جمع	جمع	۵۰	۳	جو پرشد شاید الخ	سرچشمه بایدگرفتن الخ
۱۸	۱۶	متوجه	متوجه	۵۰	۳۶	نهادند	نهادند
۱۸	۱۹	فصول	وصول	۵۱	۱۹	ویکروز	دیگر روز
۱۸	۲۳	جاگندی	جام گندی	۵۳	۶	دین	دکن
۱۹	۱۳	کمپرس	کپرس	۶۵	۱	النجان	الخان
۲۱	۲	تنه	تنه	۶۵	۵	حتلال	درخلال
۳۱	۱۲	حال و همت	مجال و جه همت	۶۵	۳۴	دران	در آوان
۳۱	۲۳	انگاه از	انگاه از سکر	۶۶	۲۴	خمان	شمان
۳۱	۲۴	وگرباس	بکرباس	۷۰	۳	باداها نه شاستظهار	بادشاها نه استظهار
۳۲	۱۴	فرمانه	فرمانه به	۷۶	۲	مصنف	مصنف
۳۳	۳۰	هزار	و هزار	۷۸	۱۳	فروع نقل	فروع نقل
۳۴	۱۰۵	؟	با	۸۷	۳	حشمتی بکردون	حشمتی سر بکردون
۳۴	۱۹	شبهه (?)	سبیه	۸۸	۱۰	دیدند دروازه	دیدند الخ خان دروازه
۳۴	۳۶	آیت	رایت	۹۳	۳۸ و ۳۷	فرامین دکن	فرامین سلاطین دکن
۳۴	۳۷	نشاط	بساط	۹۳	۲	سلطنتش	سلطنتش سال
۳۵	۷	مخلوق	معلق	۱۰۳	۱۳	سلطان	سلطانی
۳۵	۱۹	فرا	قرار	۱۰۵	۲	آیت	آینه
۳۸	۱۲	احمد آباد	حسن آباد	۱۴۱	۴	ساخت	ساخت



صفحہ	سطر	غلط	صحیح	صفحہ	سطر	غلط	صحیح
۱۳۵	۷	کنج	کنجی	۲۸۱	فٹ نوٹ	غلط	صحیح
۱۳۵	۳۴	بی	بی				بر غلطی دوران سے اصل نسخہ کی عبارت شروع ہوتی ہے
۱۳۸	۱۷	خیر	خیز	۲۸۷	۳۸	جیازت	جیازت
۱۳۸	۱۷	تیر	تیز	۲۹۱	۳۷	عق	عق
۱۳۱	۷	شاہ	تنہا	۲۹۲	۹	سہامت	سہامت
۱۳۴	۳۱	وقطعہ	قطعہ	۲۹۴	۳۱	اللہ	اللہ
۱۳۹	۱۸	ست	خواست	۳۱۴	۳	علی	قلی
۱۴۰	۵	بستر	پستی	۳۲۴	۱۴	سرد فتر کمال	سرد فتر ارباب کمال
۱۴۱	۱۴	جزم حزم	جزم غزم	۳۳۲	۴	ہستار	ہستار
۱۴۲	۹	ککک	کچک	۳۳۷	۴	فرمان کشور	فرمان دہ کشور
۱۴۷	۲۳	ماہر آن	ماہر فرستادہ آن	۳۵۹	۱۴	قلعہ راجد پوہیر اتور	قلعہ انشور
۱۴۸	۱۰	نایدہ	نایدہ	۳۷۶	۳	وا	در
۱۵۶	۳۰	باجزار	باجراز	۳۹۷	۱	طلع	طلع
۲۱۴	۱	مقاہیر	مقاہیر	۴۱۰	۲۰	افضل اللہ	فضل اللہ
۲۲۰	۹	بعوت	بعوت	۴۴۵	۱۶	بو	بود
۲۳۱	آخر سطر	ایمنی	ایمنی	۴۵۵	۵	عراوہ	عراوہ
۲۳۳	۳۴	روز	خواب	۴۵۸	۸	آز	از
۲۳۳	۳۴	بخیل	بخیل	۴۶۴	۱۴	بائی خان	بابی خان
۲۳۴	۱۳	کزیبہ	کزیبہ	۴۶۶	۱۵	بدعہوی	بدعہدی
۲۳۳	۳۴	واما الذین	واما الذین	۴۷۳	۲۵	امی خان	امین خان
۲۵۰	۲۳	سور متین	سور متین	۴۷۷	۴	مشار	مشار
۲۵۴	۳۱	در	و	۵۵۴	۱۰	صلاست خان	صلاست خان
۲۷۴	۱۴	فرمودہ چانک دیو	فرمودہ متوجہ چانک دیو				



